TARTU ÜLIKOOL · UNIVERSITAS TARTUENSIS · 1632

Philol. fol. A. 130

239.

R
1919

Bd. 966.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΓΡΑΜΜΑ:

ΤΙΚΟΥ ΤΟΥ ΦΙΛΟΠΟΝΟΥ ΥΠΟΜΝΗΜΑ ΕΙΣ ΤΑ ΠΕΡΙ ΨΥΧΗΣ ΒΙΒΛΙΑ ΤΟΥ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ.

IOANNIS GRAMMA:

TICI PHILOPONI COMENTARIA IN LIBROS DE ANIMA ARISTOTELIS.

σὺν Θεῷ

Οὐ μετὰ πολύ

ἐσόμεθά πως

Ἀρχὴ τοῦ ἡμισυ παντός.

BIBLIOTH:
ACADEM:
DORPAT:

Priuilegio Senatus Veneti cautum est, ne quis hosce libros per decennium impune, aut imprimat, aut alibi impressos in hac ciuitate, uel aliis Veneto imperio subditis uendat.

M D XXXV.

*

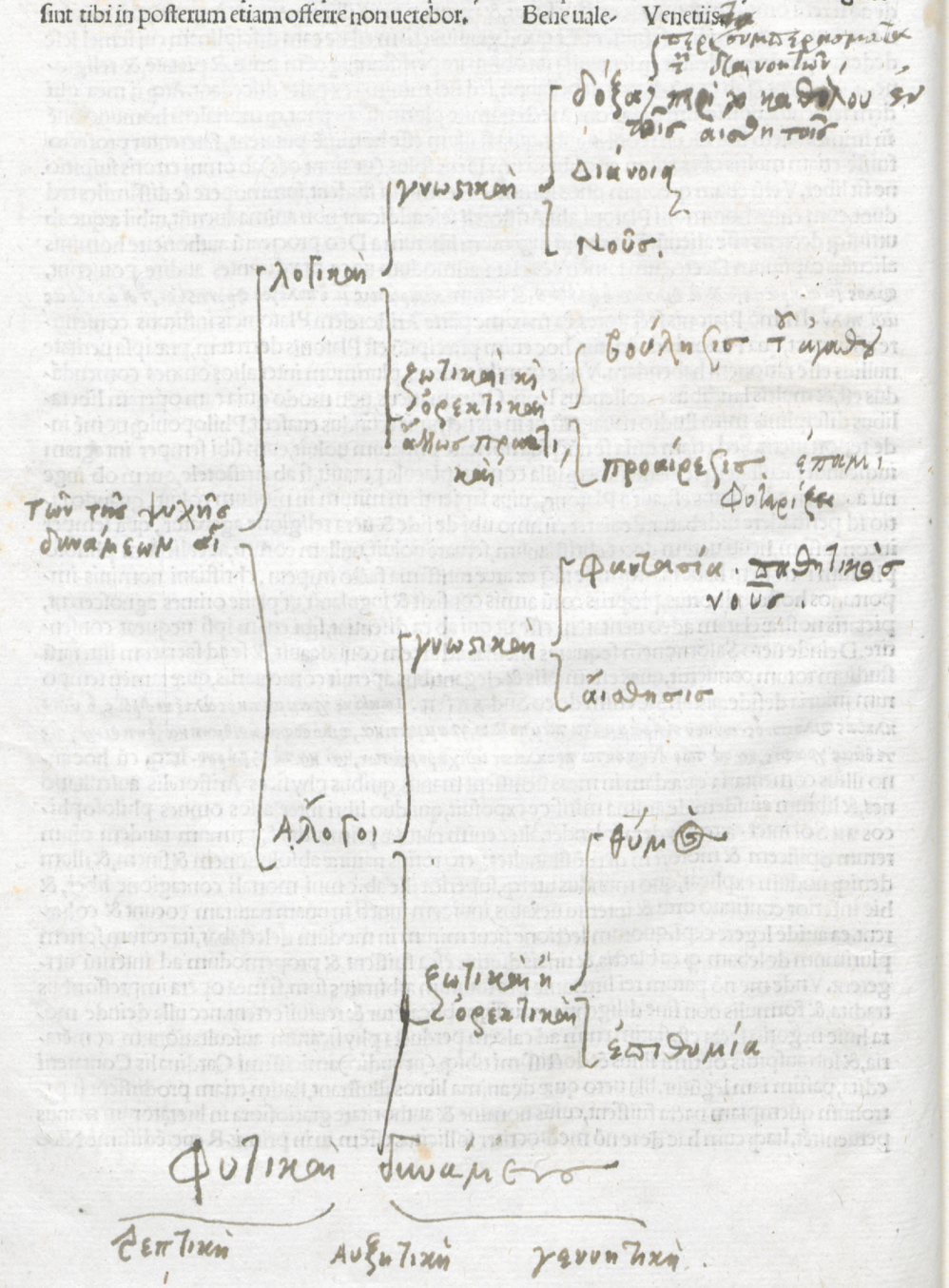
Anno Salutis restitutae M D LIII. V CL. Xbris sibi & suis Matthias Storius Ro Patauij Comparabat

4-II B
533

NICOLAO RODVLPHO CARDINALI MAXIMO OMNIQVE VENÆ
ratione dignissimo. Victor Trincauellus. Felicitatem.

PHilosophiam: disciplinam suapte natura liberam. immo donum nobis celitus datũ ad animum nostrum a quacunq; seruitute uindicandum, Nicolae eximium Cardineæ dignitatis decus, nonnulli non modo his nostris, sed priscis etiam illis temporibus adeo deprauarunt & distorserunt, ut illam uideãtur in arctissimam seruitutẽ redigere uoluisse. ii enim a primis litterarũ rudimentis, ad quencũq; authorem tẽpestate ueluti quadam fuerint delati, illi statim tãq; scopulo ita tenaciter adhærẽt, ut facile credas eos plurimũ dubitare, ne si ab eo uel trãsuersum (ut aiũt) unguem discesserint, de uniuersa statim eorum sapientia actũ sit. quo deinde solo, quasi regula, & perpendiculo, ad explorandam rerũ naturam, ac omniũ fere disciplinarũ ueritatẽ, utuntur. perinde ac si rerũ omnium summus opifex Deus, & natura parens, illius mente & ingenio, tãq; exẽplari in rebus constituendis usi fuissent. Et quod grauius etiam est ne eam disciplinam cui semel sese dederint prodere uideãtur, in sententia ita obstinate persistunt, ut oẽm prius, & pietatẽ, & religionem abnegent, q; ab ea nõ dicam depellantur, sed uel minima ex parte discedant. Atq; ii mea quidem sententia, non solum ea ratione a recti tramite plurimũ aberrant, q; mortalem homuncionẽ in immortalem sibi Deum confingunt. quia si illum esse hominẽ putarent, faterentur profecto fuisse etiam multis obnoxium erroribus. cum Deus solus, (ut aiunt oẽs) ab omni erroris suspitione sit liber. Verũ etiam q; eorum quos summopere imitari student, summopere se dissimiles reddunt. cum enim horum alii Platoni, alii Aristoteli sese addicant, non animaduertũt, nihil æque ab utriusq; decretis esse alienũ, q; humanũ ingenium liberum a Deo procreatũ authoritate hominis alicuius captiuum facere. cum tamen eos clara admodum uoce prædicantes audire potuerint, φίλος μὲν σωκράτης, ἀλλὰ φιλτάτη ἡ ἀλήθεια. & iterum. σωκράτους μὲν ἐπολίζον φροντιστέον, τὴν δὲ ἀληθείας ὧδὶ πολύ. Immo Platonis sectatores, ea maxime parte Aristotelem Platonicis institutis consentire affirmant, qua Platoni aduersatur. hoc enim præcipuũ est Platonis decretum, præ ipsa ueritate nullius esse rationem habendam. Vnde ut mihi uidetur, plurimum inter alios omnes comendãdus est, & multis laudibus extollendus Ioan. Grammaticus, non modo quia eam operam liberalibus disciplinis miro studio nauauerit, ut in eis nemini secundus euaserit, Philoponiq; nomẽ inde reportauerit. Sed etiam quia se nũq; sua libertate priuatum uoluit, cum sibi semper integram iudicandi facultatem seruauerit. neq; ulla cõmitti piacula putauit, si ab Aristotele, quem ob ingenii acumen admiratus est, aut a Platone, cuius sapientiam mirum in modum coluit, quando ratio id persuadere uidebatur, deuiaret. immo ubi de fide & uera religione agebatur, quã semper inconcussam, sicuti uerum decet christianum, seruare uoluit, nullam eorum, aut aliorum philosophorum rationem habuit. Atq; inde tãq; ex arce tutissima facto impetu, christiani nominis importunos hostes adhortus, propriis eorũ armis confixit & iugulauit, ut plane omnes agnoscerent, pietatis nostræ claram adeo ueritatem esse, ut qui ab ea dissentiat, sibi etiam ipsi nequeat consentire. Deinde uero Salomonem sequutus ancillas ad arcem conuocauit, & se ad sacrarum litterarũ studium totum conuertit, quas etiam piis & elegantibus aperuit comentariis, quæ tamen temporum iniuria desiderantur. Sic enim de eo Sudas refert. Ἰωάννης γραμματικὸς ἀλεξανδρεύς, ὁ ἐπικληθεὶς φιλόπονος. τούτου συγγράμματα πάμπολλα, γραμματικά, φιλόσοφα, ἀριθμητικά, ῥητορικά, τῆς θείας γραφῆς, καὶ τῶν δεκαοκτὼ πεοκλείων ὠδῖχαρημάτων, καὶ κατὰ στοιχείου. Itaq; cũ hoc anno illius comentaria quædam in meas uenissent manus, quibus physicas Aristotelis auscultationes, & librum eiusdem de anima mirifice exposuit, qui duo libri inter alios omnes philosophicos uti Sol inter cætera sydera splendẽt. alter enim naturæ primordia & primum tandem oĩum rerum opificem & motorem demõstrat. alter uero totius naturæ absolutionem & finem, & illum deniq; nodum explicat, quo mundus uterq; superior ille ab omni mortali contagione liber, & hic inferior continuo ortu & interitu uexatus, inuicem iuncti in unam naturam coeunt & cohærent. ea auide legere cepi. quorum lectione sicut mirum in modum delectabar, ita eorum sortem plurimum dolebam, q; ea blattis, & tineis diutius esca fuissent, & propemodum ad interitũ uergerent. Vnde me nõ parum rei litterariæ profuturum arbitratus sum, si mea opera impressoribus tradita, & formulis non sine diligentia excussa, publicarẽtur & reuiuiscerent. nec ulla deinde mora huic negotio facta est. statim enim ad calcem perducta physicarum auscultationum cometaria, & sub auspitiis optimi illius & doctissimi tibiq; (ut audio) amicissimi Cardinalis Contareni edita, passim iam legũtur. Illa uero quæ de anima libros illustrant, statim etiam prodiissent si patronum quempiam nacta fuissent, cuius nomine & authoritate gratiosiora in literatorum manus peruenirẽt. Itaq; cum hac de re nõ mediocriter sollicitus esse̅m, tu in primis R ueuerẽdissime Ntco

Iae occurristi, quem in Ioannis Gramm. patronum immo potius assertorem cooptare, uiribus omnibus studerem. præter enim alias præclaras & innumeras uirtutum tuarũ laudes, quæ ubiq; ab omnibus decantãtur, illud præcipue de te ab optimis & eruditissimis quibusq; uiris prædicari audio, neminem, te uno excepto, his nostris temporibus esse qui maiori cura, studio & liberalitate bonarum litterarum studia illustret, augeat, ac foueat, ut bonarum artiũ, & litteratorũ oĩum firmissimum præsidium, & liberalissimus mecenas merito sis, & habearis. Par igitur est, ut Philoponum etiam tuo amplectaris patrocinio, neq; enim dubito, ubi tecũ aliquãtisper uersatus fuerit, quin tibi gratissimus euadat, ob maximam quam præ te habet cum religionis, tum morum & eruditionis similitudinem. Quod si (ut spero) factum fuerit, ego sane qui ut Philoponus excultior ad te ueniret pro uiribili operam dedi, uotisq; oĩbus me tibi meaq; omnia quantulacunq; sunt dedere ac emancipare iampridem exoptaui, meam operam & seruitutem, ea modo grata sint tibi in posterum etiam offerre non uerebor. Bene uale. Venetiis

IC.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΩΣ, ΤΟΥ
Φιλοπόνου ἐς τὸ περὶ ψυχῆς Ἀριστοτέλους σχο
λικαὶ ἀποσημειώσεις ἐκ τῶν συνουσιῶν
Ἀμμωνίου τοῦ Ἑρμείου μετὰ τινων
ἰδίων ἐπιστάσεων.

ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ.

ΜΕΛΛΟΝΤΑΣ ἡμᾶς τῶν περὶ ψυχῆς ἀκροᾶσθαι λόγων, ἀναγκαῖον ἆρα πρότερον περὶ τῶν δυνάμεων τῆς ψυχῆς, ποσαχῶς τε διαιροῦνται, καὶ ποίας ἑκάστη τῆς ὀνομασίας τετύχηκεν· εἶτα πόσαι τῶν ἀρχαιοτέρων περὶ αὐτῶν δόξαι γεγόνασιν· ἵνα οὕτω τούτοις τὴν ἀλήθειαν περὶ αὐτῶν δόξαν ἐκ διαιρέσεως ἀφορίσασθαι. πρῶτον μὲν οὖν ψυχικαὶ δυνάμεις, τὴν ὡς δύο διαίρεσιν οὐδὲ χοντες· αἱ μὲν γὰρ αὐτῶν εἰσι λογικαί· αἱ δὲ, ἄλογοι. ἑκατέραν δὲ τούτων τῶν δυνάμεων διχῇ πάλιν διαιροῦσι· τῶν γὰρ λογικῶν, αἱ μέν εἰσι ζωπυρικαὶ καὶ ὀρεκτικαί· αἱ δὲ, γνωστικαί· ὁμοίως διαιροῦσι καὶ αἱ ἄλογοι. πάλιν δὲ, αἱ λογικαὶ μὴ γνωστικαὶ τῆς ψυχῆς δυνάμεις διαιροῦσι φρονῆσαι· ἡ μὲν γάρ τις ἐστὶ δόξα· ἡ δὲ διάνοια· ἡ δὲ νοῦς. Ἡ μὲν οὖν δόξα καταλήγουσα περὶ τὸ καθόλου καὶ οὐ τοῖς ἀδιαιρέτοις. τὸ γὰρ γινώσκει. οἷόν γε ὅτι πᾶν λευκὸν, διακεκριμένον ὄψεως· καὶ ὅτι πᾶς ἄνθρωπος, δίπους. ἔτι γε μὴν καὶ τῶν διανοητῶν, οἷόν κύκλου τὸ συμπέρασμα τε· οἷόν γὰρ ὅτι ἡ ψυχὴ ἀθάνατος· διαπερ δὲ ἀθανάτου ἡ ψυχὴ, οὐκ οἶδεν ἡ δόξα, ὅτι διανοίας ἔργον ἐστὶ τὸ δόξης δὲ τὸ ὅτι μόνον ἅπτεσθαι· ὥστε δόξα ἐστὶ τό, τε γινῶσκον καὶ οὐ τοῖς ἀδιαιρέτοις καθόλου, καὶ τῶν διανοητῶν τὸ συμπέρασμα τὸ ὅτι· ὃ ἦν καὶ καλῶς ὁ εἰζέτους τὴν δόξαν ἐν τῷ σοφιστῇ διαλύων ὁ ἐλεάτης ξένος, διανοίας λέγων ἄπτεσθαι μόνην· τῆς γὰρ διανοίας συλλογισαμένης ὅτι ἀθάνατος ἡ ψυχὴ, λαβοῦσα ἡ δόξα τὸ συμπέρασμα τὸ μόνον οἶδεν ὅτι ἀθάνατος. Διάνοια δὲ ὄϐι, τὸ οἷον ὀδύντινα διανοῦν μεταϐάνουσαν ἀπὸ προτάσεων μὴδὲ συμπεράσματα, ὃς οὖ καὶ τὴν κλῆσιν εἴληχεν· οἷον, πότερον ὅτι ἡ ψυχὴ ἀθάνατος ζητεῖ ἡ διάνοια· εἶτα ἐκ τῶν σαφεστέρων ἀρξαμένη διαϐαίνει ἐπὶ τὸ ζητούμενον· λέγουσα ὅτι ἡ ψυχὴ ἀϊδιοκίνητος. τὸ ἀϊδιοκίνητον καὶ ἀθανάτον· τοῦτο δὲ ἀθάνατον· ἡ ψυχὴ ἄρα ἀθάνατος· ἡ τῆς μὲν διανοίας ἔργον τοῦτο. Τὸ δὲ νοῦ ἔργον τὸ ἁπλοῦς προσϐολῆς ἧ κρεῖττον, ἢ ναὶ τὰ ἀποδείξει ἐπὶ βάλλειν τοῖς πράγμασιν· ὥσπερ γὰρ ἡ αἴσθησις προσϐάλλουσα τυγχὸν τῷ λευκῷ, ἢ τῷδε τῷ χρώματι, κρεῖττον ἢ ναὶ τὰ ἀποδείξειν αὐτῷ τὴν γνῶσιν ἔχειν· οὐ γὰρ δεῖται πρὸς τοῦτο συλλογισμοῦ ὅτι τὸ δὲ ὄϐι λευκόν· ἀλλὰ ἁπλῇ ἐπιϐολῇ τοῦτο γινώσκει· οὕτω καὶ ὁ νοῦς ἁπλῇ ἐπιϐολῇ γινώσκει τὰ κοινὰ, κρεῖττον ἢ ναὶ τὰ ἀποδείξειν. Ἡ δέγε τοῦ νοῦ ἐνέργεια ἐκείνοις μόνοις παραγίνεται, οἷς ὡς ἄκρον καθαρότητος, καὶ ἀϊδιότητος μέτοχα γέγονεν ἀφικνεῖται, καὶ διὰ τῶν καθαρτικῶν ἀρετῶν ἀφαντάστως καὶ ἀσχέτως ἐνεργεῖν συνεθισμένοις. ἔστι γὰρ ὁ νοῦς οἷον ἕξις τῆς ψυχῆς τελειοτάτη· ὅθεν περὶ τούτου λέγων ὁ πλωτῖνός φησιν ὅτι ὅσπερ δὲ ἐνήργησεν, οὗτος οἶδεν ὁ λέγω· ἄστε διὰ τῆς τοιαύτης καταστάσεως μηδὲ λόγῳ ἐρμηνευθῆναι δυναμένης· καταλήγουσι τοίνυν ὁ μὲν νοῦς, περὶ τὰ νοητά· ἅπερ ὁ τίμαιος ὁρίζόμενος ἔλεγεν εἶναι νοήσεως μετὰ λόγου περιληπτά· ἡ δὲ διάνοια, περὶ τὰ διανοητά· ἡ δὲ δόξα, περὶ τὰ δοξαστά, ἅπερ καὶ αὖθις τὸ δοξαστὰ λέγων ὁ τίμαιός φησιν, εἶναι δόξης μετ' αἰσθήσεως ἀλόγου δοξαστά· τούτων δὲ τῶν δυνάμεων, πρώτην μὲν, ἐπέχει τάξιν ὁ νοῦς· ἐσχάτην δὲ, ἡ δόξα· μέσην δὲ, ἡ διάνοια· ἥτις καὶ πεσοῦσα τῇ ἡμετέρᾳ ψυχῇ, ἐπεισῆλθε καὶ αὖθις τὴν μέσην τὴν σὺν τῷ παντὶ τάξιν ἔχει· καὶ διὰ ταύτης, λέγω δὲ τῆς διανοίας αἰσθάνεται ἡ ἡμετέρα ψυχὴ αὖθις τῶν νοητῶν θεωρίαν· ἥτις ἐστὶ τελειότης τῆς ψυχῆς ἐπεσῆλθε γὰρ σύμφορός ὄϐι καὶ σύμφυλος τοῖς αἰσθητοῖς ἡ ψυχὴ ἡ ἡμετέρα, αἰσθανεται διὰ τὴν συνεθισμὸν τῶν αἰσθήσεων, αὖθις τῶν θεωρίαν τῶν νοητῶν καὶ αὐλων αὐάγειν ἑαυτὴν· ἀλλὰ νομίζει κἀκεῖνα σώματα εἶναι, καὶ μεγέθη ἔχειν, καὶ ὅσα αὖθις τῶν αἰσθητῶν κἀκεῖ φαντάζεται· ὡς καὶ ὁ πλάτων ἐν τῷ φαίδωνι λέγει, ὅτι τὸ τοῦτο ὄϐι χαλεπώτατον τῶν ἐν ἡμῖν, ὅτι ὅταν καὶ ἀπολύωμεν ἀπὸ τῶν περιττῶν τὰ σώματος μικρῶν ἀπάγωμεν, μὴ θελήσωμεν τῇ θεωρίᾳ τῶν θείων σχολάσαι, παρεμπίπτουσι ἡ φαντασίαι θόρυβοι ἡμῖν κινεῖ, ὑπο

τῶν δοξῶν ἐστὶν ἃ ὅτι μόνον
ἐν δεναγ

» νοῶν δίδυῦσα, ὅτι σῶμά ὅλη τὸ θεῖον, καὶ μέγεθος ἔχει καὶ χῆμα, καὶ οὐκ ἐᾷ ἡμᾶς ἀσωμάτως καὶ ἀχη»
» ματίστως περὶ τῆς θεοῦ ἐννοεῖν· διὰ τοῦτο δεῖ τὴν ψυχὴν ὁδεύουσαν ἀπὸ τὴν ὑλικὴν τελειότητα, πρῶτον
» ἐνεργήσαι κατὰ διάνοιαν. ἤτις ἔχει πῶς τὰ μέσα τῶν πραγμάτων τυγχάνει δὲ ὅτι τὰ διανοητά· οἷά ἐστιν·
» ἥτε ψυχὴ ἡ μετέρα, καὶ ἡ περὶ αὐλῶν γνῶσις. ἔτι δὲ, καὶ τὰ μαθηματικά, ἅτινα τὴν οὐσίαν ἄϋλον ἔχα»
» ᾗ καὶ μὴ τὴν ὕπαρξιν· ἵνα συνεθιζθεῖσα εὐπόριστος ἐνεργεῖν αὐλῶς, ὁδῷ προελθοῦσα, καὶ ἀπὸ τὰ παντε»
» λῆ χωρίσαι τῆς ὕλης, λέγω τὰ θεῖα, χωρίσῃ. ὅθεν καὶ ὁ πλωτῖνος, ἀγχίθυρον εἶναι νέοι, φησὶ, διὰ τῶν μαθη»
» μάτων, πρὸς συνεθισμὸν τῆς ἀσωμάτου φύσεως. ἐὰν δέποτε ἡ διάνοια συλλογίζεται μὴ περὶ τῶν νοητῶν,
ἀλλ' οὐ καθ' αὑτὴν, ἀλλὰ τῷ νῷ συμπλακεῖσα· ὥσπερ καὶ περὶ τῶν ἀσωμάτων συλλογίζεται, συμπλα»
κεῖσα τῇ φαντασίᾳ· τούτου τοίνυν τοῦ νοῦ ἐσμὲν καὶ μὴ μετέχομεν οἱ πολλοί, ἀλλ' ἴχνη τινὰ καὶ ἐνδάλματα
διαβέβηκεν ἐς ἡμᾶς· ταῦτα δὲ ὅτιν αἱ κοιναὶ ἔννοιαι, ἃς ἀναπόδεικτος, μᾶλλον δὲ, κρείττον ἢ κατ' ἀπό»
δειξιν πάντες γινώσκομεν· οἷον ὅτι τὰ τῷ αὐλῷ ἴσα καὶ ἀλλήλοις ἴσα· ὅτι ἐὰν ἀπὸ ἴσων ἴσα ἀφαιρε»
θῇ, τὰ καταλειπόμενα ἴσα γίνεται· ὅτι ὧν πάντες ἢ ἡ κατάφασις, ἢ ἡ ἀπόφασις· ὅτι πᾶν τὸ ἀγαθὸν
αἱρετόν· ἧ ὅσα τοιαῦτα. πρὸς γὰρ τὴν τούτων πίστιν κατασκευῆς οὐ δεόμεθα, ἀλλὰ κατὰ πρώτην ὥρμη»
βολὴν κρείττον, ἢ κατὰ ἀπόδειξιν ταῦτα γινώσκομεν. αὗται οὖν ὡς εἴπομεν αἱ κοιναὶ ἔννοιαι διὰ πάν»
των χωροῦσαι, ἐνδάλματα τοῦ νοῦ ὄφιν εἰσαρχῶς· διὸ καὶ ἀρχίθυρον ὥσπερ τινὰ τῶν νοητῶν καλοῦσιν, ᾧ τινι τὰ
νοητὰ γινώσκομεν. περὶ τούτου καὶ οἱ τοῖς ἀποδεικτικοῖς ὁ ἀριστοτέλης πρὸς τοὺς νομίζοντας μὴ εἶναι
ἀπόδειξιν μηδὲ ἐπιστήμην, ἔλεγεν· ὅτι οὐ μόνον ἐπιστήμην εἶναι λέγομεν, ἀλλὰ καὶ ἀρχὴν ἐπιστήμης, ἣ τοὺς ὅρους γινώ»
σκομεν· ὅρους λέγων ἤτοι τὰς κοινὰς ἐννοίας, καὶ τοὺς ἐν τοῖς συλλογισμοῖς ὅρους· δεῖ γὰρ πάντα συλλογι»
σμὸν, ἀπὸ κοινῶν ἐννοιῶν ἔχειν τὴν ἀρχήν· αὐτίνδυ ὡς εἴπομεν ἀπὸ τοῦ νου, καὶ πρὸς ἡμᾶς φωτῶσιν·
ἀναπόδεικτος γὰρ ἴσμεν ὅτι τόδε τι ἄνθρωπος ὅστιν, ἢ ψυχὴ, ἤτι τοιοῦτον· ἢ τὰ κοινὰ ὅρους φησὶ, ὡς πέ»
ρατα τῶν ὄντων· ὅρος γάρ ὅστιν, ὥσφησιν ὁ γεωμέτρης, ὁ πινος ὅστι πέρας· ἀρχὴν οὖν ἐπιστήμης φησὶ δεῖν
νοῶ εἶναι· δι' αὐλου γὰρ ἐχόμεν τὰς κοινὰς ἐννοίας· ὅθεν ἡ διάνοια ὡς ἀπὸ ἀρχῶν τὰς ἐπιστήμονικὰς
ἀπὸ τοιαύτας ποιεῖται· ἡ γοῦν ὅρους λέγει τὰ νοητά· καὶ γὰρ αὐλὰ ἐφαπτὰ ὅστι τῶν ὄντων· λέγομεν οὖν φη»
σὶν εἶναι δὲν νοῦ· δὲν ἀρχὴν ἐπιστήμης ἐκάλεσεν· ᾧ τινι τὰ νοητὰ γινώσκομεν· ταῦτα γὰρ ὅρους περατα

ἕκαστα εἶναι, τῷ γεννᾶν ἕκαστον ὅμοιον αὑτῷ, ἀλλὰ μετέχει τῆς ἀϊδιότητος. καὶ τοῦτο δῆλον ἐκ τοῦ σκοπουμένου ἔργου τῆς φύσεως, ὃ, τῶν φυσικῶν ἕκαστον γεννῆσαι ἄλλο ὅμοιον αὑτῷ. ἐπεσθαι γὰρ τοῦτο τῇ γεννήσεως. ἡ δὲ γεννητικὴ δύναμις, εὖ ἐφεξῆς μνησθέντες μεμνήσθαι, διατέτακται μεμένειν, διατέτακται δὲ μένειν τῆς αὐξήσεως. ἐπεὶ δὲ ἡ αὔξησις γίνεται διὰ τροφῆς, δεόμεθα τῆς θρεπτικῆς δυνάμεως. διὰ ταύτας μετέχομεν τῶν φυσικῶν δυνάμεων, καὶ ἡμεῖς καὶ τἄλογα. ὥστε ὅταν μὲν ἐνεργῶμεν κατὰ ταύτας τὰς δυνάμεις, ὡς φυτὰ ἐνεργοῦμεν. ὅταν δὲ κατὰ θυμὸν καὶ ἐπιθυμίαν, ὡς ἄλογα ζῷα. μόνον δὲ ὡς ἄνθρωποι ἐνεργοῦμεν, ὅταν τῷ λόγῳ χρώμεθα. διὸ καὶ ὁ Πλωτῖνος, πάνυ θέως εἶπεν. ὡς ὅστις ἐμμανῶς κατὰ τὰς θρεπτικὰς δυνάμεις ἐνεργοῦσιν, οὗτοι καθεύδουσιν ἀπατεδεντρωθῶσαι. Ἄξιον δὲ ἐπισκέψασθαι τίς ἡ διαφορὰ τῆς ἐπιθυμίας πρὸς τὰς φυτικὰς δυνάμεις γεννητικήν τε καὶ θρεπτικήν. οὐδὲ γὰρ ὁρῶμεν τὴν ἐπιθυμίαν δὲ ἄλλό τι ἐνεργοῦσαν, ἢ δὲ τροφὰς καὶ γεννητικὰς δυνάμεις. ὥστε καθεύδοντα ἐπιθυμίαν, ταύτην εἶναι τοῖς φυτικαῖς δυνάμεσι. τί οὖν φαμέν; οὐκ ἔστι ταυτόν; ἡ μὲν γὰρ ἐπιθυμία μὴ ἀνευ αἰσθήσεως ἐνεργεῖ. ἡ δὲ φυτικὴ δυνάμεις, ἄνευ αἰσθήσεως. διὸ καὶ τὰ ἄλογα τὰ θήλεα ἐωρακότα, κινεῖται ἐς ὄρεξιν. ὥστε μετὰ γνώσεώς τινος ἡ ἐπιθυμία. ἀλλ' οὐχ αἱ φυτικαὶ ἐνέργειαι οὕτως. ἀμέλει καὶ καθεύδοντες, πολλάκις ἐκκείμεθα τὸ σπέρμα, μηδεμιᾶς αἰσθήσεως μηδὲ φαντασίας προηγησαμένης, δηλονότι καὶ τὰς τῆς φυτικὰς δυνάμεις ἐνεργήσαντες. ὥσπερ γὰρ ὅταν ὁ λόγος ἀνασταποσθῇ ὑπὸ τῆς ἀλογίας, καὶ αὐλὸς κινεῖ πᾶσαν μηχανὴν ἐς ἐκπλήρωσιν τροφῆς, καὶ ἀφροδισίων. καὶ οὐ παρὰ τοῦτο φαμεν ταυτὸν εἶναι τὸν λόγον τοῖς φυτικοῖς δυνάμεσιν, οὕτω φαμὲν καὶ αὖ τῆς ἐπιθυμίας. ἀλλὰ τῶν μὲν φυτικῶν δυνάμεων ἴδιον, τὸ ἁπλῶς τροφῆς ἐφίεσθαι, καὶ γονῆς ἀνεπαισθήτως. τῆς δὲ ἐπιθυμίας, τὸ τοιάσδε τροφῆς καὶ τοιάσδε μίξεως, καὶ ἁπλῶς τῶν ἡδέος. Τί οὖν; εἰ καὶ τὸ ἄλλο τῶν δύο δυνάμεων ἀπατέλεσμα τῆς ἐπιθυμίας, καὶ τῆς φυτικῆς δυνάμεως; Λέγω ὅτι οὐχ εἷ. ἀλλὰ τῆς μὲν ἁπλῶς ἡ τροφή, ἡ ἡ γονή. τῆς ἐπιθυμίας δὲ τέλος, ἡ ἡδονή. ἔστι δὲ τοῦτο τὸ τέλος τῆς ἐπιθυμίας, ἵν' ὡς ἔπειν τῇ ἐφέσει ταύτῃ, τόν, τε κλῆρον ἡμῶν φυλάττωμεν, καὶ τὴν τοῦ γένους διαδοχήν. τοῦ δὲ λόγου, ὅταν χρῆται τῇ ἐπιθυμίᾳ, οὐ λέγω ἴδιόν τι ταύτης τῆς ἐνεργείας τέλος εἶναι, ἀπὶ παρὰ φύσιν ἁπλῶς ἡ τοιαύτη ἐνέργεια. τὰ δὲ παρὰ φύσιν, οὐκ ἀφορᾷ πρός τι τέλος. ὥσπερ γὰρ ὑπηρέτης, οὐ τὰ ἑαυτοῦ, ἀλλὰ τῆς ἐπιθυμίας τὰ τέλος παρασκευάζει τὴν ἡδονήν. Μὴ ἀπορεῖτω δέ τις ἰδιωτικῶς ἀπορείαν ἐκείνῳ. τί οὖν; φῂς ψυχὰς ἔχομεν ἡμῖν ὑπὸ φιλῶν ψυχῶν διοικούμεθα; λέγω γὰρ ὅτι ὥσπερ σὺν αἰθέρα ἡ ψυχὴ τῷ σώματι τούτῳ, δικεῖ μὲν σὺν τι πρᾶγμα ποιεῖν; κατὰ ἀλήθειαν δὲ οὐκ ἔστιν ἐστὶν, οὕτω τῇ τε ἀλόγῳ, καὶ τῇ φυτικῇ συνημμένη, μίαν μέν τινα συνέχειαν ποιεῖ διὰ τὴν συνάφειαν. δέχεσθαι γὰρ προσεχῶς τῆς μὲν λογικῆς ἡ ἄλογος. τῆς δὲ ἀλόγου, ἡ φυτικὴ. διὰ δὲ τὴν γινομένην ἐκ τῆς συναφείας ταύτης συμπάθειαν, μίαν φαμέν. Καὶ ὅτι ὡς ὀργάνοις κέχρηται ταῖς ἄλλαις δυνάμεσιν ἡ ἄλογος. Τούτων τῶν δυνάμεων, λέγω δὴ τῶν τε ἀλόγων καὶ τῶν φυτικῶν, αἱ μὲν, μᾶλλον ἐπίζουσι τῇ λογικῇ ψυχῇ. αἱ δὲ, ἧττον. αἱ μὲν ἄλογοι, μᾶλλον ποιοῦμεν. ἔθος δ' ἐκ πλήξας κραδίλω λιίπεπε μύθω. καὶ πάλιν. τέτλαθι κραδίη καὶ κύντερον ἄλλο πότ' ἔτλης. ἐθίζει σαυτὸν κρατεῖν ὀργῆς. ἡδονῆς. λύπης. καὶ ὅσα τοιαῦτα. καὶ τί λέγω σὺ ἡμῖν. καὶ τὰ θυμοειδῆ πολλὰ ἡμερώτερα τῷ λόγῳ γίνεται. αἱ δὲ φυτικαὶ, ἅτε μὴ κατακούουσαι λόγου, πορρωτέρω εἰσὶ τῆς λογικῆς ψυχῆς. οὐ μέν ὄφιν ὠδὶ τάξαι τῇ θρεπτικῇ δυνάμει μέχρι πόσου θρέψαι. ἢ τῇ αὐξητικῇ αὔξησαι. ἀλλ' οὐδὲ τῇ γεννητικῇ. διὸ καὶ ἀβουλήτως πολλάκις ὀνειρώττομεν. ἃ δὲ καὶ μεμνήμεθα ποιεῖν μὲν τὴν γεννητικὴν, δῆλον ὅτι οὐχ ἁπλῶς ἄλλην τὴν δυάμιν, ἀλλὰ τὴν ἐπιθυμίαν κατασκέλλομεν. ἡ γὰρ δυάμεις οὐδὲν ἧττον μένει, καὶ μὴ ἐνεργοῦσα. αὖτοι μὲν αἱ δυάμεις τῆς ψυχῆς αἵ τε λογικαὶ, καὶ αἱ ἄλογοι. καὶ αἱ φυτικαί. ¶ Καθόλου δὲ τὴν ψυχὴν. οἱ μὲν, φασὶν ἀσώματον εἶναι. οἱ δὲ, σῶμα. καὶ τὸ σῶμα, οἱ μὲν ἁπλοῦν. οἱ δὲ, σύνθετον. ἢ τῶν σύνθετον, οἱ μὲν ἐκπυνημμένων σωμάτων, οἱ δὲ, ἀσυνάπτων. Τῶν δὲ ἁπλοῦν σῶμα ἁρμόττων τὴν ψυχὴν εἶναι, οἱ μὲν ἁρμόττουσιν αἰθέριον εἶναι σῶμα. ταυτὸν δὲ ὄφιν εἶπεῖν οὐρανίον, ὥσπερ ἡρακλείδης ὁ ποντικός. Οἱ δὲ, πῦρ ὡς ἡράκλειτος. ἐπεσθαι καὶ τῷ ἕλκειν εἶναι τὴν ἀρχὴν τῶν ὄντων. οὕτως οὖν καὶ τὴν ψυχὴν πυείαν εἶναι διὰ τὸ δύνασθαι. Οἱ δὲ ἀείαν ὡς ἀναξιμένης καί τινες τῶν στωϊκῶν. Οἱ δὲ ὕδατος ὡς θαλῆς, καὶ ἵππων, ὁ ἀδικλῶ ἄθεος. ἐπεσθαι γὰρ τὴν γονὴν ἐώρων ὑγρὰς οὖσαν οὐσίας, διατέτακται καὶ ὕδωρ τὴν ἀρχὴν τῶν ὄντων εἰπόμενον. Γῆν δὲ οὐδεὶς ὠδὶν ἐτόλμησεν εἶπεῖν διὰ τὸ βαρύ, μὴ ἀνάπνευσιν τῆς γῆς. οὔτε μὲν οὖν οἱ ἁπλοῦν σῶμα ἀρρήκτης, ἕπεσθαι καὶ ταῦτα μόνα τὰ πέντε ἐστὶν ἁπλᾶ σώματα. οἵτινες καὶ μόνοι τῶν σωμάτων λεγόντων, ἀθανάτων δύνασθαι. οἱ δὲ ἐκ συνημμένων, ὡς κεῖται ὁ ἐς τῶν φιλόσοφον. ἄμα γὰρ ἔλεγεν εἶναι τὴν ψυχήν. ἄμα γὰρ φησιν ἀνθρώποις πειθάρχειν, ἐστὶ νόημα. ¶ Τῶν δὲ ἀσώματον δοξασάντων, οἱ μὲν, χωριστὴν τῶν σωμάτων, οἱ δὲ, ἀχώριστον. καὶ τῶν ἀχωρίστων λεγόντων, οἱ μὲν, ἔλεγον δὲν λόγον εἶναι τῆς κράσεως. οἷον ὅτι ἐὰν διπλάσιον πῦρ μιχθῇ τῷ ὕδατι

ἄλογοι δυνάμεις
obedium tamen
ἀλόγοις

Vegetativa et
φυτικαὶ
nutritiva.

φυτικοῦ

Differentia
inter Epithi-
miam &
generationis
vim.

Differunt et
Fine.

An vivus Anima

ψυχὴ ἀθάνατος

Anima alij.

Incorpoream

Separabilem

Inseparabilem

Corpoream

Simplicem

Compositã

Aetherea.

Ignem

Aëream

Aquam

Non tam
animãt.

ὅσῳ καὶ ἡ μίσιον ἢ τι τοιοῦτον, ποιεῖ τὴν ψυχήν. ὁ γὰρ διπλάσιος τυχὸν ἡμίολιος λόγος, οὗτός ἐστιν ἡ ψυχή. Οἱ δὲ ἁπλῶς τῷ κράσιν. Οἱ δὲ εὖ τελείαν. εὐτελείαν δὲ ἐστὶν, ἡ τελειότης καὶ τὸ εἶδος τῆς ὑποκειμένης. διαφέρει δὲ ὁ λόγος τῆς κράσεως. Ὁ μὲν γὰρ λόγος, εἰ καὶ αὐτῇ τῇ ποσότητι διωρίσται εἰ τῷ ἡμιολίῳ, ἢ ἐν τῷ διπλασίῳ, ἢ ἄλλῳ τινί. καὶ ἁπλῶς ἡ κατὰ τὸ ποσὸν ἀφορισμένη σχέσις τῶν δὲ πέντε πρὸς δέκα, τοῦτ' ἐστὶν ὁ λόγος τῶν κεκραμένων. ἡ δὲ κρᾶσις, ποιότης ἐστὶν ἡ ἀπὸ τελουμένη ἐκ τῆς μίξεως τῶν ποιοτήτων. οἷον ἐκ τοῦ θερμοῦ καὶ ψυχροῦ, γέγονε κρᾶσις τις ὁ χλιαρός. ἐκ τοῦ λευκοῦ καὶ μέλανος, ὁ φαιός. εὐτελείας δὲ ὄντων ἡ τελειότης τοῦ ὑποκειμένου. τουτέστι τὸ εἶδος τὸ ὠδὶ γινόμενον ἐκ τῆς τοιασδὶ συνθέσεως τῶν στοιχείων τῇ ὕλῃ, ὡς τῷ πηλῷ τὸ τοῦ ὀρθάνου εἶδος. Τῶν δὲ χωρισθέντων ἀρηκότων, οἱ μὲν πᾶσαν ψυχὴν χωρισὸν σώματος ἀρὶ κασι. καὶ τὴν λογικὴν. καὶ τὴν ἄλογον. καὶ τὴν φυτικήν. διὸς ὧν ἀπὸ μιᾶς πλασθείσης ἀπὸ τινων ῥησιδίων πλάτωνος ἁπάντων εὐ φαίδρᾳ, πᾶσα ψυχὴ ἀθάνατος. σαφῶς ἐκεῖ πρὸς τὴν ἀνθρωπίνην δὲν λόγον ποιουμένου. ὅτι γὰρ θνητὴν οἶδε τὴν τῶν ἀλόγων, σαφῶς σημαίνει αὐτὸς τὰς ῥήσεις αὐτοῦ παρατιθέμενοι. Οἱ δὲ, πᾶσαν ἀχώριστον, καὶ διατῆρ τὸ θνητὴν. ὧν ἐστιν ἀλέξανδρος ὁ ἀφροδισιεύς. ὃς καὶ δὲν ἀριστοτέλη πειρᾶται ὡς τὴν ἑαυτοῦ δόξαν συγκατατιθέναι. Οἱ δὲ, τὴν μὲν λογικὴν, χωριστὴν. τὴν δὲ ἄλογον καὶ τὴν φυτικὴν, ἀχώριστον. Τούτων δὲ, οἱ μὲν, ἀμφοτέρας ἀχωρίστους τοῦ παντὸς τούτου σώματος. Οἱ δὲ, τὴν μὲν φυτικὴν τούτου μόνου ἀχώριστον. τὴν δὲ ἄλογον, τούτου μὲν χωριστὴν, ἄλλου μέντοι τινὸς σώματος ἀχώριστον, λέγω δὴ τοῦ πνευματικοῦ. ἢ πρὸς ἣν ἀληθὴς δόξα ὡς δέξομεν. ὧν καὶ πλάτων καὶ ἀριστοτέλης ἐπέσβεσθαι. ὅτι γὰρ καὶ ἀριστοτέλης ταύτης ἐστὶ τῆς δόξης, καὶ αὐτὸς τὸν μὲν, χωριστὴν ψυχὴν. τὸν δὲ, ἀχώριστον, πολλαχόθεν σαφῶς ἐστὶ δεῖξαι. σὺν ᾧ τέλειος ὁ τῆς περὶ μορίων ζώων πραγματείας, Ητις προσεχῶς μὲν ταύτης ἐστὶ τῆς πραγματείας, ἤπιον ὅτι ἕκαστον τῶν μορίων τῶν ζώων, κατά τινα ἐνέργειαν ζωτικὴν χαρακτηρίζεται. οἷον καρδίαν, καὶ ἧπαρ, καὶ ἐγκέφαλος καὶ τὰ λοιπά. ταύτην φησὶ τὴν ἐνέργειαν πότερον ψυχὴν δεῖ καλεῖν. ἢ μόριον ψυχῆς. ἢ ἐκ ἀνάγκης ψυχῆς ζητητέον. ὥστε οἶδε πολὺ πλάτης, μᾶλλον δὲ βαθὺς ψυχῶν. καὶ πότερόν φησι περὶ πάσης ψυχῆς τὸ φυσικὸν ἐστὶ διαλεχθῆναι, ἢ οὐ περὶ πάσης. ἀλλ' ὅσα μὴ ἄνευ τῆς ὕλης. οἶδεν αὖ τινα ψυχὴν χωρισὴν τῆς ὕλης. Καὶ ἐν τῷ δευτέρῳ λόγῳ ζητήσας περὶ τῶν ἄλλων δυνάμεων τῆς ψυχῆς. εἴτε ἕκαστον ψυχή ἐστιν ἢ μόριον ψυχῆς. περὶ δὲ τοῦ νοῦ φησι. καὶ τῆς θεωρητικῆς δυνάμεως, οὐδέπω φανερόν. ἀλλ' ἔοικε ψυχῆς γένος ἕτερον εἶναι. καὶ τοῦτο μόνον ἐνδέχεσθαι χωρίζεσθαι, καθάπερ τὸ ἀΐδιον τοῦ φθαρτοῦ. Καὶ πάλιν ἐν τῷ φίτῳ λόγῳ φησί. ἢ ὅτι μὲν ὅτι τὸ νοεῖν ὥσπερ τὸ αἰσθάνεσθαι ἢ πάσχειν τι αὖ εἶη ὑπὸ τοῦ νοητοῦ. ἢ τι τοιοῦτον ἕτερον. ἀπορήσειε ἂν μνημονεύομεν δὲ ὅτι τοῦτο μὲν ἀπορίες. ὁ δὲ παθητικὸς νοῦς φθαρτός. ἐναργῶς ἂρα διὰ τούτων, καὶ ἀπαθὴ, καὶ ἀθανάτον, καὶ ἀΐδιον δὲν νοῦν φησιν εἶναι, καὶ χωριστὸν καθ' αὑτόν. τὴν δὲ φαντασίαν φθαρτὴν. ὧν παθητικὸν νοῦν ἐκάλεσε. νοῦν μὲν, ὅτι παρ' ἑαυτῆς ἔχει τὸ νοητόν. παθητικὸν δὲ, ὅτι μετὰ τύπων. Καὶ πάλιν ἐν τῷ αὐτῷ λόγῳ. ὁ αὖτε καλούμενος τῆς ψυχῆς νοῦς. λέγω δὲ νοῦν, ᾧ διανοεῖται καὶ ὑπολαμβάνει ἡ ψυχὴ, ἔστιν ἐνέργεια τῶν ὄντων πρὶν νοεῖν. διὸ δὲ μεμίχθαι δύλογον αὐτὸν τῷ σώματι. Καὶ μετ' ὀλίγα διακείνων τὴν αἴσθησιν ἀπὸ τοῦ νοῦ, φησὶν. ὅτι ἡ μὲν αἴσθησις τῶν μειζόνων αἰσθητῶν αὐτοῖς ἁπλαβομένη, ἢ δύναται τῶν ἀμυδροτέρων αὐτὰ λαβέσθαι. ὁ δὲ νοῦς ὅσῳ αὖ τῶν μειζόνων νοητῶν αὐτὰ λαμβάνεται, τοσούτῳ μᾶλλον ῥᾳδίως τῶν ἐλαττόνων αὐτὰ λαμβάνει). τοῦτον δ' αἴτιον φησὶν, ὅτι τὸ μὲν αἰσθητικὸν, ἐν ἀνάγκῃ σώματος. ὁ δὲ, χωριστός. καὶ πάλιν, καὶ ὅτις ὁ νοῦς χωριστὸς καὶ ἀμιγὴς καὶ ἀπαθὴς τῇ οὐσίᾳ. Καὶ ἔτι πρὸ τούτων ἐν τῷ πρώτῳ λόγῳ. ὁ δὲ νοῦς ἔοικεν ἐπὶ μεῖζόν τινα τῆς οὔσης ἢ φθαρεῖσθαι. μάλιστα γὰρ ἂν ἐφθείρετο ὑπὸ τῆς ἐν ᾧ χήρᾳ ἀμαυρώσεως. Καὶ πάλιν, ποῖον γὰρ μόριον, ἢ πῶς ὁ νοῦς συνέξει, χαλεπὸν καὶ πλάσαι. Καὶ πάλιν, πρὸς ὃ τὸ νοῦ μὴ τῆς θεωρητικῆς δυνάμεως, ὃ δὲ πω φανερόν. ἀλλ' ἔοικε ψυχῆς γένος ἕτερον εἶναι. μὴ τοῦτο μόνον ἐνδέχεσθαι χωρίζεσθαι. καθάπερ τὸ ἀΐδιον τοῦ φθαρτοῦ. ὥστε χωριστὸν αὐτὸ βούλεσθαι εἶναι τοῦ σώματος. μὴ μὴ τοῦ σώματος ἐνέργειαν. μὴ ἐπαΐδιον εἶναι. πολλῶν ὄντων ὧν δυνατὸν ὑπάρχειν, δείκνυσι ὅτι ἀθανάτου οἶδε τὸ λογικὸν ψυχὴν ὁ ἀριστοτέλης μὴ χωριστὴν πάντως τοῦ σώματος, εἰ καὶ μὴ τὰς ἁπλᾶς. Ἀλλὰ μὴν ὅτι καὶ πλάτων τὸ λογικὸν ψυχὴν ἀθάνατον οἶδε, περιττὸν τὸ λέγειν. ὅπου μὴ τὸ ἄλογον θνητὸν οἶδε, εἰ καὶ τὰ εὖ

νοῦς.

διανοητικὸν νοῦν
φαντασία

λόγος κράσεως
κράσις
differt
ἢ

Numenius.

Alexandr. Aphr.
dissentio

Ster opinio
primum ad Galen.
dimissionis numb.

Ostendit Mem.
Separabilem Le.
quas Potentias
Inseparabiles
sentientia Atis

Lib. de partib. Animal. proximè
hos de Anima antecedens.

» τῷ πεμφθῆναι. ἐπεὶ γὰρ φησιν, ὁ δημιουργὸς πᾶσαν τὴν θείαν φύσιν ἐποίησε, τήν τε ἐμφανῆ καὶ τὴν
» ἀφανῆ, λέγει φησὶ πρὸς αὐτὰς· ὅτι ἔτι λοιπὰ ἦν γίνεσθαι πρὸς τὴν παντὸς διακόσμησιν σύστασιν. δεῖ χρ
» σαῖον λέγων καὶ ἀΐδιον. καὶ σύνδρομον. ὧν μὴ γενομένων, ἀτελὴς ὁ κόσμος ἔσται. δι' ἐμοῦ δ' ταῦτα γενόμενα. καὶ βίω
» μεταχόντα, θεοῖς ἰσάζοιτ' ἄν. ἵνα οὖν θνητά τε ᾖ, τό, τε πᾶν τοῦτο δεόντως ἄπειρ ᾖ, φέσεσθε καὶ φύσιν ὑ
» μεῖς αὖθ' ὑπὸ τῶν θνητῶν ζώων δημιουργίαν, μιμούμενοι δ' ἐμοὶ δυνάμεν πρὸς τὴν ὑμετέραν γένεσιν. καὶ καθ'
» ὅσον μὲν αὐτὸ ἀθανάτοις ὁμώνυμον εἶναι προσήκειν θεῖον λεχθῆναι, ἧγε μονᾶν τε ἐν αὐτοῖς, πειρας καὶ ὑπαρ
» ξάμενος ἐγὼ παρασώσω. τὸ δ' λοιπὸν ὑμεῖς ἀθανάτου θνητὰ προσυφαίνοντες, ἀπεργάζεσθε ζῷα. ὥστε τὴν
ἄλογον ψυχὴν προσυφανομένῳ τῷ λόγῳ, θνητὴν ἐνάρχῃς εἶναί φησιν. ἧγε μονὰν δ', καὶ θεῖον, καὶ ἀθανάτ
τον ὅσον ἐν τοῖς θνητοῖς ζώοις λογικὸν, ὡς καὶ παντὰχοῦ ἧγε μονοῦν, τὸ λόγον φησὶν. ὅτι μὲ δὴ νι πλάτωνι, καὶ
ἀριστοτέλει δοκεῖ. μήτε πᾶσαν ψυχὴν χωριστὴν σώματος εἶναι. μήτε πᾶσαν ἀχώριστον. ἀλλὰ τὴ μὲ λογικὴν,
χωριστὴν. ἀχώριστον δὲ τὴ λοιπὴν, φύλον. Ἀλλὰ γὰρ ἡ θεία τῶν παλαιῶν ἀποφάσεις αὐτὰ πεύεσθαι, ἀλ
λὰ πάντων τῶν πραγμάτων τὰς ἀποδείξεις κομίσαι· πρὸς ὅλον γὰρ ἡμῶν τὸ βίον τείνει τὰ δόγματα
ταῦτα. ἄλλως τε τὴ οἰκειότερον ἡμῖν τῶν ἡμῶν αὐτῶν γνώσεως. δείξομεν οὖν ἕκαστον τῶν ἀρημμένων. ὅτι πᾶσα ψυ
χὴ ἀσώματος, καὶ ὅτι μόνη ἡ λογικὴ χωριστὴ παντὸς σώματος. καὶ διατί τὸ ἀθάνατος, καὶ ὅτι ἡ μὲ ἄλογος, τῶν
μὲ παχέος τούτου χωριστὴ. ἀχώριστος δὲ τῶν πνῦ. καὶ ἔτι δ' ὅλως ἐστὶν αὐτὸ τοῦτο τὸ πνεῦμα. καὶ ὅτι ἀΐδι
διαμένει μὴ τῶν ἐξοδον τῶν ἐκ τούτου τοῦ σώματος, μηδὲ πινα χρόνον. καὶ ὅτι ἡ φυτικὴ οὐ τῷ παχεῖ πύτῳ σώ
ματι τὸ εἶναι ἔχει. καὶ συμφθείρεται αὐτῷ. Ὅτι μὲ οὖν πᾶσαι αἱ δόξαι αἱ λέγουσαι σῶμα εἶναι τὴ ψυχὴν,
εἴτε ἁπλῶν, εἴτε σύνθετον, ψευδεῖς εἰσιν. ἵνα μὴ τῷ μίαν ἐλέγχωμεν, κοινὸν καὶ πασῶν τὴ ἔλεγχον ἐπαγά
γωμεν. Ὅτι τοίνυν ἀδεμίαν ψυχὴν σωμα εἶναι, δῆλον οὐτωῖ· πᾶν σῶμα καὶ τὴ ἑαυτῆς φύσιν,
σπεδαστὸν δεῖ, καὶ ἐς ἄπαρα διαιρετόν. διὸ δεῖται τῆ συνέχοντος τοῦτο οὖν τὸ συνέχον ἐπαιδή, ἡ ψυχὴ
δεῖν, ἡ ἑτέρα τῆς δυνάμεις, πότερον σῶμα, ἢ ἀσώματόν δεῖν. εἰ μὲ οὖν σῶμά δεῖ, δεήσει) πάλιν καὶ ἄλλο τὸ
συνέχοντος. πάλιν οὖν καὶ πὲ ἐκείνα ἐρησόμεθα. πότερον σῶμα, ἢ ἀσώματον. καὶ τῆ τὸ ἐπ' ἄπαυστον. ἀνάγ
καιαῖα τὴ συνεκτικὴν τῶν σωμάτων δύναμιν, ἀσώματον εἶναι. ἔστι δ' ἰδίᾳ τὴ ἐμφύχων συνεκτικὴ σωμάτων
ἡ ψυχὴ. ἡ ψυχὴ ἄρα πᾶσα ἀσώματός δεῖν. Ἐν δὲ τῷ βιβλίῳ τούτῳ ὁ ἀριστοτέλης πολλαχῶς καὶ ἄλλως
ἐλέγχει τὰς δόξας ταύτας, καὶ τῆ τὸ προστίθημι. τὶ λέγω φησὶν ἰδίᾳ τὴ ἄλλων. ἡ ἑκάστῃ τὴ γνωστικῶν τὴ ψυ
χῆς δυνάμεων ἢ αἰσθησις, καὶ αὕτη ἀσώματος οὖσα, γραμμικῆς ἀναλογίας δείκνυται. ἡ τοίνυν ἡ ἑκάστη
ἀσώματος, πολλῷ μᾶλλον αἱ κρείττηες. πῶς οὖν τῆ τοῦτο δείκνυσιν. Οὐδὲν φησὶ σῶμα ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ,
καὶ τὸ ἄλλο μέρος, τὴ ἐναντίων ἐστὶν ἀναπλήπιμον. ὁ γὰρ δάκτυλος ἡ δύναται καὶ τὴ ἄλλον χρόνον ὅλος, καὶ
λευκὸς καὶ μέλανος μεταλαβεῖν. ἅμα δὲ θερμαίνεῖ) ἅμα καὶ τὸ ἄλλο καὶ ψύχει). ἢ ὃ αἴσθησις ἅμα ἐν τῷ αὐτῷ
χρόνῳ τὴ ἐναντίων ἀναπλαμβάνει). ἐν γὰρ τῷ κἀκεῖνο γνώσκειν, ἅμα τὸ λευκὸ καὶ τὴ μέλανος ἀναπλαμβάνει).
διὸ καὶ οἶδεν ὅτι τόδε ἐστὶ πρῶτον, καὶ τόδε δεύτερον, τῷ διακρίνειν ἀπὸ τὸ λευκὸ τὸ μέλαν· πῶς οὖν ἀνα
λαμβάνει) ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ τὴ ἐναντίων ἡ ὄψις; πότερον καὶ τὸ ἄλλο μέρος; ἢ καθ' ἕτερον μὲ τὸ μέλα
νος, καθ' ἕτερον δὲ τὴ λευκό, ἃ μὲ οὖν καὶ τὸ ἄλλο, δηλονότι ἀμερῶς αὐτὰ ἀναλαμβάνει). καὶ ἔστιν ἀσώματος.
ἃ δὲ καθ' ἕτερον καὶ ἕτερον μέρος, ὅμοιόν φησιν ὡς ἃ τὸ μὲ, ἐγώ· τὸ δὲ, σὺ δ' ἄθροιο. ὥσπερ φησὶν ἃ λέγεις, ὅτι
ὁ ἐγὼ εἶδον, ἕτερόν δεῖν οὐ συ εἶδες. δεῖ γὰρ τὸ κείνον εἶναι. καὶ τὸ ἄλλο τὸ κεινο μὲ ἀναπλαμ
βάνεσθαι. σῶμα δὲ ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ καὶ τὸ ἄλλο μέρος προσβάλλειν τοῖς ἐναντίοις, ἢ ἁπλῶς τοῖς ἑτέ
ροις, οὐ δύναται. ἡ δὲ αἴσθησις, καὶ τὰ αὐτὸν χρόνον προσβάλλειν τῷ λευκῷ, καὶ τῷ μέλανι. ἀμερῶς δ' ἅμα
προσβάλλει. καὶ διατῦτο οὖν ἀσώματος. ἃ γὰρ καθ' ἕτερον, καὶ ἕτερον μέρος τὸ μέλανος, καὶ τὸ λευκοῦ ἀνα
λαμβάνετο, οὐκ ἂν ἠδυνήθη διακρῖναι τὸ λευκὸν ἀπὸ τὸ μέλανος. δι' ἃς γὰρ διακρίνει τὸ ὑπ' ἄλλῳ ὁρα
θὲν τῶν ὑπ' ἄλλα ὁραθέντος. Ὅτι δὲ καὶ ἡ φαντασία ἀσώματος καὶ ἀμερής, δῆλον ἐντεῦθεν· ποθὲν γὰρ οἱ
ἰδιαζόμενοι τύποι, αὐξηφάνισεν τὴ προὺπάρχοντας· ὅπερ εἰκὸς ἦν συμβαίνειν ἀεὶ· ὥσπερ καὶ ἐπὶ τῆς κηροῦ.
ἐφανίζοσι γὰρ οἱ ἰδιαζόμενοι τύποι τὴ προὺπάρχοντας. Ἀλλὰ καὶ ἡ φυτικὴ ψυχὴ ἥπις, καὶ τῆς αἰσθήσεώς
δεῖ κατεδεεστέρα, καὶ ἄλλοι οἱ φυτικοὶ ἧκιστ' εἰκότως ἀμερεῖς ὄντες, καὶ διατῦτο ἀσώματοι. ἐν
γὰρ ἑκάστῳ μορίῳ τῶν σπερμάτων, οἱ ἄλλοι φυτικοὶ ἧκιστ' ἀμερέστατοί εἰσιν. ὅπερ καὶ ἐν τῷ παντὶ σπερματι οἱ
θρεπτικοί. οἱ αὐξητικοί. οἱ διαπλαστικοί. ὥσπερ γὰρ πᾶν τὸ καταβληθὲν σπέρμα, ἢ καταχεθὲν ὑπὸ τὴ μή
τρας, τέλειον δὲ ζῶον ἀπεργάζεται, ὅτω κἂν μὴ δὲ πᾶν, ἀλλὰ μόριον, ὀδὲν ἧττον ποιήσει. ἢ τοίνυν οἱ φυτικοὶ
τῶν ζώων ἧκιστ' ἀμερῆ σώματα ἦσαν, οὐκ ἂν διέμενον ἐν τῷ αὐτῷ μορίῳ ἅμα καὶ οἱ τὴ κεφαλῆς, καὶ οἱ τὴ ποδῶν, καὶ πάν
των τὴ μορίων εἶναι. νῦν δὲ ἵστ ἐν τῷδε τῷ μορίῳ. ἀσώματον ἄρα ἐστί. διὸ γὰρ ἀμερὲς, καὶ ἀσώματον. ὥσ
περ γὰρ καὶ ἐν τῷ ὅλῳ δένδρῳ ἐστὶν, ἥτε θρεπτικὴ καὶ αὐξητικὴ, καὶ γεννητικὴ δυνάμις, οὕτω καὶ ἐν τῷ κλά
δῳ, ἢ ἐν τῷ κλήματι. καὶ ἐν αὐτῇ τῇ κεγχραμίδι. Ἀλλ' ἴσως ἀποροήσειέ τις, πόθεν οὖν τὰ τέρατα; ἃ πα
ρὰ τὸ εἰθισμένον, ἢ πλεονάζειν τὸ σπέρμα· διατὶ ὁ πάλιν ἃ ἀπατμηθέντα τῷ σπυ μόριον, ἐκέτι βλαστάνει τὸ
λοιπόν· διατὶ ὁ ἡ φλοιὸς, οὐ βλαστάνει φύλλον, ἢ τὶ τοιῦτον. καὶ τοι καὶ ταῦτα μόρια τῷ δένδρῳ ἐστί. Λέγω
οὖν πρὸ μὲ τὸ πρώτων, ὅτι ἡ ὕλη ἐστὶν ἡ αἰτία. ἐπαιδὴ δεῖ καὶ ἀδιαιρετότητος τὴ ὕλης κατά τε τὸ ποσὸν,
καὶ τὸ ποιόν. ὕλη δ' ἐστὶ ζώων τὸ καταμῴωτον. αὕτη οὖν πλεονάζουσα, ἢ ἐνδέουσα, ἢ παρὰ φύσιν πεπιεσμένη,

ἀμερὲς καὶ ἀσώματον
ἐστί

τῶν περάτων ἐστὶν αἰτία. καὶ καθόλου δὴ φημὶ ὅτι αἱ δυνάμεις αὗται καὶ ἀσώματοί εἰσιν, ἀλλ' οὐ ὑ
ποκειμένῳ τῷ σώματι τὸ εἶναι ἔχουσι. καὶ ἵνα ᾖσι, δέονται συμμέτρου ἕξεως τὸ ὑποκείμενον καὶ ποιό
τητι καὶ ποσότητι. οἷον ὁ κύκλος καὶ ἁπλῶς τὸ σχῆμα δείκνυται οὐ τὸ μὲν καθ' αὑτὸ ἄποσον ὂν καὶ ἀμέ
γεθες. καὶ ἁπλῶς ἀσώματον. ἐκ ἂν δὲ συστάνη ἡ μὴ ἀδιαλάβοιτο ὑποκειμένου καὶ μεγέθους συμμέτρου καὶ
ποιότητι. οἷον ἐκ ἂν εἰ σμικρῷ καὶ ἀκαρεϊκῷ σώματι συστάνη ἀεὶ κύκλος. ὀδὲ εἰ ὑγρῷ καὶ σκληρέοντι.
οὕτως οὖν καὶ ἀδιαίρετα λέγω. ὅτι ἃ καὶ ἀμερεῖς οἱ λόγοι καθ' ἑαυτούς, ἀλλ' ἐπαδὴ εἰ ὑποκειμέ
νῳ σώματι τὸ εἶναι ἔχουσι, ἐκ ἁπλῶς δὲ πᾶν σῶμα ἢ ὡς ἔτυχε ἔχον, οἷον τε ὄσι καταδέξασθαι τοὺς
λόγους, διατῦτο δεῖ καὶ ἀδιαιρεσιότητος τῷ ὑποκειμένῳ. ὁ δὲ ὅλως δύεσκοντος αἱ εἰ τῷ ὅλῳ δένδρῳ συ
νάμεις πᾶσαι ἀσώματοι πῶς καὶ εἰ τοῖς μέρεσι, δηλονότι δι' οὐδεμίαν ἄλλην αἰτίαν, ἢ διὰ τὸ ἀμερεῖς εἶ
ναι αὐτὰς καθ' αὑτάς. ἃ γὰρ ἦσαν σώματα, ἅτε εἰ τῷ ἄποτμηθέντι κλάδῳ ὅλαι αἳ ἦσαν, καὶ τὸ δέν
δρον κολοβὸν ἂν ἦν. Εἰ δέ τις ἔποι, ἀλλὰ δύνανται λέγειν ὅτι σώματά ἐσιν ὁ μοιομερῆ δι' ὅλας δύνά
μεις. τῶν δὲ ὁμοιομερῶν, τὸ αὐτὸ ὅδεν εἶδος εἰ τῷ μέρει ὅπερ καὶ εἰ τῷ ὅλῳ· ὡς ἀδὲ τῆς σαρκὸς ἔχει.
τὸ γὰρ μέρος τῆς σαρκὸς, σάρξ. Λέγομεν οὖν πρὸς τοῦτο ὅτι ἃ ἦσαν ὁμοιομερῆ σώματα, ἐκ ἂν ἐχώρι
σαν ὅλας δι' ὅλων τῶν ὑποκειμένων· σῶμα γὰρ διὰ σώματος χωρῆσαι, ἀδύνατον. Εἰ τοίνυν αἱ καὶ
ταδεέστεραι τῶν ψυχικῶν δυνάμεων ἀσώματοι, πολλῷ μᾶλλον ἡ λογικὴ, κρείττων οὖσα πολ
λῷ· ὅτι γὰρ καὶ αὕτη ἀσώματος, δέδεικται μὲν καὶ διὰ τῶν κοινῶν λόγων· λέγομεν δὲ καὶ ἰδίᾳ
ἀδὴ ἄλλης οὕτως· οὐδὲν τῶν σωμάτων ἄλλο ἑαυτὸ γινώσκει. οὐδὲ πρὸς ἑαυτὸ ἀδιαφέρει. οὐ γὰρ οἶδεν
ἑαυτὴν ἡ χεὶρ, ἢ ἄλλό τι τῶν σωμάτων. ἀλλ' οὐδὲ αἱ ἄλογοι δυνάμεις, καίτοι ἀσώματοι οὖσαι, ἑαυ
τὰς ἴσασιν. οὐ γὰρ οἶδεν ἑαυτὴν ἡ ὄψις, ἢ ἀκοή. ἢ ἁπλῶς ἡ αἴσθησις. οὐδὲ ζητεῖ πόιας ἐστὶ φύσεως. ἀλλ' ὁ
λόγος ἐστὶν, ὁ πρὸς αὐτῶν ζητ. ἡ μέντοι ψυχὴ ἡ λογικὴ, αὐτὴ ἑαυτὴν γινώσκει. αὕτη γοῦ ὄδεν ἡ ζητοῦσα.
αὕτη ἡ ζητουμένη, αὕτη ἡ βουλόμενος, αὕτη ἡ βουλομένη. ἡ γινώσκουσα καὶ γινωσκομένη. ἀσώματος
ἄρα εὐαρχῶς ἀποδέδεικται. Εἰ εὐ ὑποκαμύνῳ τῷ σώματι δυνάμεις συνακμάζουσι τῷ σώματι
καὶ συναμαυροῦσθαι τοιαῦται γοῦν, αἴσθησις. θυμός. ἀνθυμία. ἡ δὲ λογικὴ ψυχὴ, ὁ εὐαντίον μαρτυ
ρομένη τῷ σώματος. αὕτη ἀκμάζει. ἐκ ἄρα εὐ ὑποκαμένῳ τῷ σώματι ὄδεν. Οὐδὲν γὰρ ἑαυτῆς ἀπορδάζει
φέρειν ὑποκείμενον. πάντα γὰρ τῆ εἶναι φίλει. ἡ δὲ λογικὴ ψυχὴ καταφρονεῖ τῷ σώματος, τοῖς τε
δι' ἀρετὴν πόνοις ἀλλὰ δαμάζουσα, καὶ τὸ σύνολον πολλάκις προῖεμένη. ἐκ ἄρα εὐ ὑποκαμένῳ σώματι
τὸ εἶναι ἔχει. ὅτω μὲ δὴ δεμία ψυχὴ δύναμις, σῶμα ἄνευ δεήσεται. Ἐπὶ τούτοις δὴ δείξει, ὅτι ἡ
μὲ λογικὴ ψυχὴ, ὀξυπρμόλω ἔχει τὸ εἶναι παντὸς σώματος. αἱ δὲ λοιπαί, εὐ σώματι τὸ εἶναι ἔχουσι. καὶ
ἡ μὲν, εὐ ᾧ πνεύματι, ἢ ἄλογος, ἡ δὲ φυτικὴ, εὐ τούτῳ, ἤγουν εὐ τῷ παχεῖ. ἵνα οὖν ταῦτα δείξωμεν,
προλάβωμεν τέως ἐκεῖνο. κανόνα τινὰ παρασίσωσιν ἡμῖν ὁ ἀριστοτέλης εὐ τῷ προοιμίῳ τῆς προκει
μένης βιβλίου, κοινῶς πᾶσι τοῖς φιλοσόφοις αἱρέσεως τε, καὶ τοῖς θνητὴν εἶναι τὴν ψυχὴν ὑπολαβοῦσι, καὶ
τοῖς ἀθάνατον εἶναι. Ἐστι δ' ὁ κανὼν οὗτος. δεῖ φησιν ἐκ τῶν εὐεργειῶν τὰς οὐσίας κρίνειν. ἐπασὴ γὰρ
ἐκάστη οὐσία σύστοιχον ἔχει τὴν εὐέργειαν. πᾶσα οὖν φησιν ἁπλῆ μηδεμίαν ἔχουσα εὐέργειαν χωριστὴν
σώματος, οὐδὲ ἄλλη χωριστή. ἡ γὰρ χωριστὴν ἔχουσα τὴν οὐσίαν, μηδεμίαν εὐέργειαν ἔχει χωρὶς σώμα
τος, ἐπαδὴν χωριστὴ σώματος, ἐκ ἔξει πρὸς τί εὐεργήσει. ὥστε μάτην ἔσται. ὀδὲν δὲ μάτην οὔτε ὁ θεὸς
ποιεῖ, οὔτε ἡ φύσις. ἐκ ἂρ' ἁπλᾶ σώματα τὴν χωριστὴν ἁπλῆν μηδεμίαν ἔχειν εὐέργειαν χωρὶς σώματος.
Πάλιν ἕτερος κανὼν οὗτος. πᾶσα οὐσία ἣ ἔχουσα εὐέργειαν χωριστὴν σώματος, ὄξ αὐ ἀνάγκης καὶ ἄλλη χω
ριστὴ ἔσται σώματος. ἡ δὲ μὴ εἴη χωριστὴ, συμβήσεται τὸ αὐτὸν τῷ αὐτῷ κρεῖττον εἶναι. καὶ τῷ κρεί
τονος, τὸ καταδεέστερον κρεῖττον, ὅπερ ἄτοπον. δεῖ γὰρ ἀεὶ τὸ αἴτιον, κρεῖττον εἶναι τῷ αἰτιατῷ. καὶ τὸ τῇ
φύσει πρότερον, μετ' ἄλλο κρεῖττον δὲ τὸ τῇ φύσει πρότερον. πῶς οὖν τοῦτο οὕτως ἔχει; ἴσμεν ὅτι πᾶσαι
εὐέργειαι ἐκδυνάμεως. πᾶσα δὲ δύναμις ὀξουσίας. οὐκοῦν φίτλου τάξιν ἔχει ἀπὸ τῆς οὐσίας ἡ εὐέρ
γεια. ἃ τοίνυν ἡ μὲν οὐσία ἀχώριστος ἦ σώματος, ἡ δὲ εὐέργεια χωριστὴ, κρεῖττον δὲ τὸ ἀχώριστον τῆ χωρι
στοῦ, κρεῖττον ἄρα ἡ εὐέργεια τῆς οὐσίας. ταυτὸν δ' ἦπειν, τὸ αἰτιατὸν τῆ αἰτίᾳ, καὶ τῆ φύσει πρότερα
τὸ δεύτερον, Μᾶλλον δὲ ῥίτλον, ὅπερ ἄτοπον. ἀδύνατον ἄρα εὐέργειαν χωριστὴν σώματος μὴ ἀπ' ἀρ
χῆς πραέρχεσθαι καὶ ἄλλης χωριστῆς. οὗτοι μὲν οὖν οἱ ἀριστοτελικοὶ κανόνες, χρησιμεύουσιν οὖν ἡμῖν.
ὁ μὲν ὕστερος, ἀς τὸν πεὶ τῆς λογικῆς ψυχῆς λόγον. ὁ δὲ πρότερος, ἀς τὸν πεὶ τῶν λοιπῶν. ἐπωμεν οὖν
τέως πεὶ τῆς λογικῆς. ἃ μηδεμία ἀχώριστος σώματος οὐσία, ἔχει χωριστὴν τὴν εὐέργειαν, δείξωμεν δὲ
ἐκδὴ τῆς ψυχῆς χωριστὴν εὐέργειαν σώματος, πᾶσαι αὐάγκη καὶ ἄλλῃ χωριστὴν εἶναι. ὅταν τοίνυν σκο
πῶμεν πεὶ τῶν νοητῶν ἡ ψυχὴ, καὶ τὰς πεὶ τὸ θεοῦ ἐννοίας προχειρίζηται, δῆλον ὅτι χωριστὴν παντὸς
σώματος ἔχει τὴν τοιαύτην εὐέργειαν. ὁ μοίως καὶ ὅταν ἑαυτὴν ζητῇ. οὐδαμοῦ γὰρ εὐ τούτοις οὐδὲ συ
νεργῷ χρῆται τῷ σώματι. ὀδὲ ἄλλη πεὶ σῶμα εὐεργεῖ. ὥστε πάντη κεχώρισται σώματος ἡ τοιαύτη
εὐέργεια, καὶ ἄλλῃς δὲ τῆς φαντασίας. ἡ δὲ ἡ εὐέργεια χωριστὴ, ὄξ αὐ ἀνάγκης καὶ ἡ οὐσία ἄλλῃς χω
ριστὴ ἔσται. ἡ δὲ χωριστὴ ἡ οὐσία, κατὰ πᾶσαν αὐ ἀνάγκω καὶ ἀΐδιος. τοῦτο γὰρ κοινῶς πάντες ὁ μολο

δῆ, ἐκ τ ἐνεργειῶν τὰς
οὐσίας κρίνειν.

πᾶσα οὐσία ἔχουσα ἐνέργειαν χωριστὴν
σώματος, ἐξ ἀνάγκης καὶ αὐτὴ χωριστὴ ἔσται
σώματος

ὅτι ἡ οὐσία χωρισὴ σωμάτων ἀΐδιός ἐστι.

ΒΙΒΛΙΟΝ

ρούσιν, ὅτι πᾶσα χωρισὴ σωμάτων οὐσία καὶ ἀΐδιός ὅδε· σκόπει γάρ, εἰ χωρισὴ οὖσα μὴ ἔστιν ἀΐδιος, ἀλλὰ γεννητὴ καὶ φθαρτὴ πρὶν γενέσθαι, ἢ ἠδύνατο γενέσθαι, ἢ οὐκ ἠδύνατο γενέσθαι. εἰ μὲν μὴ ἠδύνατο, οὐδ' ἂν ἐγένετο. τὸ γὰρ ἀδύνατον, οὐκ ἂν γένοιτο· εἰ δὲ ἠδύνατο, ὑλικὴ πάντως ἦν. τοῦτο γὰρ τὸ δυνάσθαί ποτε εἶναι ἢ μὴ εἶναι τόδε τι, τῆς ὕλης ἐστίν· εἰ δὲ ἄϋλα τὰ χωριστὰ τῆς ὕλης, οὐκ ἔστι τοῦ ἐκ τοῦ δυνάμει εἰς τὸ ἐνεργείᾳ ἀλλ' ἀεὶ ἐνεργείᾳ ἔστι τοῦ. Καὶ ἄλλως· πᾶν τὸ φθειρόμενον, κατὰ δύο τρόπους φθείρεται· ἢ τὸν τῶν σωμάτων τῆς εἰς τὰ στοιχεῖα ἀναλύσει, ἢ τὸν τῶν ἀσωμάτων ἀπὸ σβεννυμένου τοῦ εἴδους τῆς ἀκρασίας τοῦ ὑποκειμένου οὗ ᾧ τὸ εἶναι ἔχει· ὥσπερ ἡ ἁρμονία χαλασθεισῶν τῶν χορδῶν· κατ' οὐδέτερον οὖν τῶν τρόπων εἰδέχεται φθαρῆναι τὴν λογικὴν ψυχήν· οὔτε γὰρ τῶν σωμάτων τρόπον· ἀσώματος γάρ· οὔτε γὰρ τῶν ἀσωμάτων μέν, οὐ ὑποκειμένῳ δὲ τῷ σώματι τὸ εἶναι ἔχόντων· δέδεικται γὰρ χωρισὴ οὖσα σώματος· ὥστε ἃ δέδεικται χωρισὴ σώματος, συναποδέδεικται, ὅτι καὶ ἀΐδιος· ταῦτα μὲν δὴ τῆς λογικῆς ψυχῆς. Εἴπομεν δὲ ἤδη τούτοις καὶ περὶ τῶν λοιπῶν· τῆς τε ἀλόγου, καὶ τῆς φυτικῆς· ὅτι γὰρ αὗται ἀχωρίστοί εἰσι, δῆλον ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ κανόνος· εἰ γὰρ διέξιμεν ὅτι οὐδεμίαν ἔχουσιν ἐνέργειαν χωρὶς τῶν σώματος, πᾶσα ἀνάγκη καὶ ἁπλῶς ἀχωρίστους εἶναι· πᾶσαι τοίνυν αἱ τῶν ἐνέργειαι ἐν σώματι καὶ περὶ σῶμά εἰσι· καὶ γὰρ ἡ θρεπτικὴ, καὶ αὐξητικὴ, καὶ γεννητικὴ, καὶ ἐν σώματί εἰσι, καὶ διὰ σώματος ἐνεργοῦσι· καὶ περὶ σώματε· ἔτι μὴν καὶ ὁ θυμὸς, καὶ ἡ ἐπιθυμία· πάντα γὰρ, ὁ μὲν, τὸ περιχαρὲς αἷμα· ἡ δὲ, τὸ ἥπαρ τοιῶνδε διατίθησιν· ἐν σώματι μὲν οὖν καὶ διὰ σώματος· ἀλλὰ καὶ περὶ σώματε· ἢ γὰρ βρωμάτων, ἢ χρωμάτων, ἢ ἁπλῶς σωματικῶν πραγμάτων ὀρεξίς ἐστιν, ἢ ἐπιθυμία· καὶ ὁ θυμὸς ὡς τὸ ἀνάπλησαι τὸ εἰς τὸ τὸν βλάψαντα· ὥστε ἃ αἱ ἐνέργειαι τούτων ἄνευ σώματος, δῆλον ἀνάγκης καὶ αἱ οὐσίαι εἰς τὸ γὰρ χωρισθῆσαι ἐνεργήσουσι· τὸ δὲ φθείρουσιν, ἢ αὐξήσουσιν, ἢ γεννήσουσιν· τίνα δὲ καὶ αὐτὰ πλυνθήσουσιν· ἀλλ' οὐδὲ ἡ ἐπιθυμία ἀφήσει τὶ τῶν ἡδέων τῶν κινούντων αὐτὴν ὡς ὄρεξιν· ὥστε μάτην ἔσονται· ἃ δὲ τοῦτο ἀδύνατον, μάτην τί εἶναι, ἀχώριστος ἀρα ἡ οὐσία σωμάτων, δι' ἣς προέρχονται αἱ τοιαῦται ἐνέργειαι. Ἀλλ' ἡ μὲν φυτικὴ τοῦ παχέος ἐστὶ τούτου ἀχώριστος· καὶ συμφθείρεται αὐτῷ· καὶ δῆλον δι' ὧν ἄσιν αἱ δυνάμεις αὗται· καὶ ἐν τοῖς φυτοῖς ἐν οἷς πνεῦματικὸν σῶμα οὐ διωρᾶται· δείκνυται δὲ μετὰ τοῦ ἔξοδον τῆς ψυχῆς καὶ ἔτι διαμένουσα βραχύτινα χρόνον ἐν τούτῳ τῷ σώματι· ἐπεὶ πόθεν ἡ σαθρὰ αὕτη καὶ δυσδιάλυτος αὔξησις; ἀλλὰ τῶν νεκρῶν γάρ· καὶ ὄνυχες καὶ τρίχες αὔξονται· ἃ δ' ἐστὶν ἐναργῶς τῆς αὐξητικῆς ἴχνος τι καὶ μετὰ θάνατον ἐν τῷ σώματι, ἀνάγκη τι εἶναι ἴχνος καὶ τῆς θρεπτικῆς· διὰ γὰρ τοῦ αὔξησιν καὶ ἡ τροφή· ἐν τούτοις ἄρα δῆλον ὅτι ἐν τούτῳ ἔχουσι τὸ εἶναι αἱ δυνάμεις αὗται· ἃ δ' αὖ τοῦτο, ὅτι ἀνάγκης καὶ ἡ γεννητικὴ· τῆς γὰρ ἀλλῆς δῆτ' συστοιχίας, διότι ὅπου ἐκεῖναί εἰσιν, ὅτι ἀνάγκης καὶ αὕτη φαίνεται· εἰπερ δ' αὖτις ἴχνος τι καὶ τούτης ἐν τῷ νεκρῷ σώματι διὰ τὸ γινόμενα ἐκ τῶν νεκρῶν σωμάτων ζῶα· σφῆκας καὶ μελίσσας καὶ σκώληκας καὶ τὰ τοιαῦτα. Ἡ δὲ ἄλογος οὐκ ἔτι ἐν τούτῳ ἔχει τὸ εἶναι· ἐδιαμένει γὰρ καὶ μετὰ ἔξοδον τῷ ἐκ τούτου τῆς ψυχῆς, ὀχήματι καὶ ὑποκείμενον ἔχουσα τὸ πνευματικὸν σῶμα· ὃ καὶ ἀλλοῦ ἔστι μὲν ἐκ τῶν τεσσάρων· λέγεται δὲ, ἐκ τοῦ πλεοναίζοντος, τοῦ ἀέρος· ὥσπερ καὶ τοῦτο γίνον λέγεται ἐκ τοῦ πλεοναίζοντος. Καὶ πόθεν δῆλον ἐν τούτῳ ἔχει τὸ εἶναι ἡ ἄλογος ζωή; μᾶλλον δὲ πρότερον, πόθεν ὅλως ὅτι ἐστὶ πνευματικὸν σῶμα; τοῦτο γὰρ πρῶτον δίκαιον ζητῆσαι· ἔστιν ὅλως· εἶτα δεῖξαι ὅτι ἐν τούτῳ ἐστὶν ἡ ἄλογος ζωή. πόθεν οὖν ὅτι ἐστὶ πνεῦμα; Ἡ ψυχὴ ἡ μετὰ τὸ ἐκ τοῦ σώματος τοῦτον ἔξοδον, ὁμολογεῖται, μᾶλλον δὲ ἄστι δείκνυται ὡς ἄσυγχύφικτον εἶναι, καὶ ποινὰς ἐκεῖ τῶν οὐ καλῶς βεβιωμένων παρέχειν· οὐ γὰρ μόνον τοῦ εἶναι ἡμῶν φροντίζει ἡ πρόνοια, ἀλλὰ καὶ τοῦ εὖ εἶναι· διὸ οὖν ἀμελεῖται ἡ ψυχὴ ὡς τὸ παρὰ φύσιν ὀξολισθήσασα, ἀλλὰ τυγχάνει τῆς προσηκούσης αὐτῇ μελείας· καὶ ἐπειδὴ τὸ ἁμαρτάνειν αὐτῇ διὰ πλυκυθυμίαν ἐγένετο, ὅτ' ἀνάγκης καὶ τὸ καθαρθῆναι δι' ἀλγύνσεως αὐτῇ γενήσεται· κἀντεῦθεν γὰρ τὰ ἐναντία τῶν ἐναντίων ἰάματα· διατεῖνεται ἡ καθαιρομένη ἐν τοῖς ὑπὸ γῆν δικαιωτηρίοις διὰ κολάσεως. Ἀλλ' ἡ ἀσώματος ἡ ψυχὴ, ἀδύνατον αὐτῇ παθεῖν· πῶς οὖν κολάζεται; ἀνάγκη οὖν πᾶσα σῶμά τι ἀλλῆς ὀξῆφθαι. ὃ διακεινόμενον ἀμέρας ἢ συγκεινόμενον ὑπὸ γύξεως ἢ καύσεως ἀμέρου, ἀλγύνει τῇ ψυχῇ διὰ τὴν συμπάθειαν. ὥσπερ κἀντεῦθεν τὸ σώματος τούτου πάσχοντος ἀλγύνεται ἡ ψυχὴ διὰ τὸν φυσικὸν δεσμὸν, καὶ τῷ ἐκ τούτου συμπάθειαν. ἐπεὶ ἀλλὰ καθ' αὑτὸ τὸ ἀσώματον, ὑπ' οὐδενὸς ἂν πάθοι ποιον οὖν σῶμά ὅδε τὸ ὀξημμένον αὐτῆς; οὐ δῆπου τοῦτο. ἀνελύθη γὰρ εἰς τὰ ὅθ' ὧν συνέστηκεν. ἀλλὰ τοῦτο τὸ πνευματικὸν ὃ λέγομεν· ἐν τούτῳ οὖν ὅδε πάντως διὰ τοῦτο ὡς ἐν ὑποκειμένῳ θυμὸς καὶ ἐπιθυμία, καὶ τούτου ἐστὶν ἀχώριστα· τῷ, τοῦτο δῆλον· ὅτι ἀνάγκη μετὰ τὴν ἔξοδον τῆς ψυχῆς ἐκ τοῦ παχέος τούτου σώματος ἔτι εἶναι ἐν αὐτῇ θυμὸν καὶ ἐπιθυμίαν· ἢ γὰρ μὴ ἦσαν, ἀλλ' ἅμα τῇ ἐξόδῳ τοῦ σώματος, ἀπηλλάκτο τῶν παθῶν τούτων, καθαρὰ ἂν ἦν πάντως καὶ τῆς γενέσεως ἀπηλλαγμένη· δὲ τῆς γενέσεως, καὶ τῶν παθῶν, ἀϊδίκητο ἄν, καὶ οὐκ ἂν ἐν τοῖς ὑπὸ γῆν δικαιωτηρίοις ἐγένετο. ὡς γὰρ εἴπομεν, κατιούσης ἀλλῆς ἐς τὸ γένεσιν ἐσθόθησαν ταῦτα τὰ πάθη διὰ τὰς ἠρμένας αἰτίας.

ἀδύνατον.

Quod. extra λόγος & vegetativa sine sensitiva: insensibile & Corpore.

III

Quod Vegetativa non separatur a Corpore ut mole corporis.

λόγος habet sua prima: in Spirituali corpore.

V.

Quod sit Corpus Spirituale et aereum.

Confessio. Animæ ad Inferos proficiscere.

γλυκυθυμία

Ἅλγιστος

Πρόνοια οὐ μόνον τῶν ἡμῶν φροντίζει ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων.

Anima apud Inferos. μετάθεσις ἐστὶ τοῦ ὑπὸ γῆν δικαιωτηρίου

τυχὴ ἐκοῦσα τἀγαθοῦ ἐξέστησε

ΓΡΩΤΟΝ.

ἀδύνατον δὲ αὐτὴν τῆς γενέσεως ἀπαλλαχθῆναι μὴ ἑαυτὴν καθαρὰν σαν· ἐπειδὴ γὰρ αὐτοκίνητός ἐστιν, καὶ ἑκοῦσα τἀγαθοῦ ὀρέπεται, δεῖ πάλιν ἵνα ἀναχθῇ, αὐτὴν ἑαυτὴν καθαῖραι· τὰ ὑπὸ γῆν δὲ δικαιωτήρια, οὐ διώκουσι αὐτὴν ἀναίρεσις, ἀλλὰ τοσοῦτον μόναι ὡς ἐρέφουσιν αὐτὴν πρὸς ἑαυτήν· ὥστε λοιπὸν καταγνοῦσαν ἑαυτῆς, οἰκείᾳ ὁρμῇ καθαρθῆναι· καὶ ἑκοῦσαν ἀπαλλαγῆναι, ὅς ἑκοῦσα συνεδέθη τῇ συμπαθείᾳ· διό φησι μετὰ τὸ ὑπὸ γῆν δικαιωτήρια πάλιν παραγίνεσθαι αὐτὴν εἰς βάδε ἀϊδιστοῦτον, ἕως ἑαυτὴν καθαίρασα ἀνεχθῇ, τῆς γενέσεως ἀπαλλαγεῖσα· τοτε πίνω καὶ τὸν θυμὸν καὶ τὴν ἀϊδιθυμίαν ἀποτίθεται μετὰ τοῦτον τὸν ὄχήματος, τὸ πνεῦμα τος λέγω· εἶναι δὲ τὴν καὶ μετὰ τὸ τὸ ἄλλοτι ἀΐδιος ἀΐδης ὀξημμένον σῶμα οὐρανίον, καὶ διὰ τὸ ἀΐδιον, ὅ φασιν αὐγοειδὲς ἢ ἀσχοειδές· τῶν γὰρ ἐγκοσμίων οὖσαν, αἰθέριον πάντως ἔχειν τινὰ κλῆρον ὃν διοικεῖ, μέρος ὄντα τὸ κόσμου· καὶ ἡ ἀσκιάνητός ἐστιν, καὶ διὰ αὐτὴν ἀεὶ ἐνεργεῖν, διὸ ἔχειν ἀΐδιος ὀξημμένον τι σῶμα ὃ ἀεὶ ζωοποιήσει· διὰ ταῦτα οὖν τὸ αὐγοειδὲς φασιν σῶμα αὐτὴν ἀεὶ ἔχειν, ἀΐδιον ὄν· διὰ τὸ ἠρημένας οὖν ἀνάγκην ἢ τοῦ πνεῦμα τοῦτον ἢν θυμὸν ἢ τὴν ἐπιθυμίαν ἀχώριστα εἶναι. Δῆλον δ' ὅτι ὥσπερ αἱ ζωπικαὶ ἢ ὀρεκτικαὶ τῆς ἀλόγου δυνάμεις ἐν τῷ πνεύματι, οὕτω καὶ αἱ γνωστικαί· εἰ γὰρ αἱ χείρους χωρισταὶ τοῦτον τὸ παχέος σώματος, πολλῷ μᾶλλον αἱ κρείττους· κρείττους δὲ αἱ γνωστικαί· λέγω δὲ φαντασίαν καὶ αἴσθησιν· ἀλλ' εἰ καὶ ἐν ἐκείνῳ ἔχουσι τὸ εἶναι αἱ ἄλογοι τῆς ψυχῆς δυνάμεις, ἀλλ' οὖν φαίνεται ἴχνη τινὰ ἀπ' ἐκείνης καὶ ἐν τῷ παχεῖ τοῦτο σῶμα· ὥσπερ καὶ ἀπὸ τῶν ἃ ἐλέγομεν φαίνεται ἐν πάντας, τὰς κοινὰς ἐννοίας· ὅτι γὰρ καὶ μέχρι τούτου τοῦ σώματος ἐλλάμπεις φαίνεται τῆς ἀλόγου ζωῆς, δῆλον· ὁ μὲν γὰρ θυμὸς κινεῖ τὸ περικάρδιον αἷμα, καὶ ζέσιν τινὰ αὐτοῦ ποιεῖ· ἡ δ' ἐπιθυμία, τὸ ἥπαρ τοιῶνδε διατίθησι πρὸς τὰς ἑαυτῆς κινήσεις· αἱ δὲ αἰσθήσεις τε πᾶσαι τῷ ἐγκεφάλῳ ἐλλάμπουσιν· ὃς ἐκείνῳ γὰρ ἐπὶ τὰ αἰσθητήρια διὰ τῶν νεύρων χορηγεῖται ἡ σώματος ἡ αἰσθητικὴ· καὶ πεπονθότος αὐτοῦ, αἱ αἰσθήσεις γίνονται ἀνενέργητοι· ὡς οἱ ἰατροὶ δεικνύουσι· τῷ γὰρ καλυμμένου μηνιγοφύλακος αὐτὸ τοῦτο τῷ μήνιγι, αὐαίσθητον καὶ ἀκίνητον τὸ ζῶον γίνεται· ἔστι δ' ἡ μήνιγξ, ὑμένιόν τις σκέπον τὸν ἐγκέφαλον· καὶ τὸ νωτιαῖον μέρος πεπονθότος, τὸ μὲν κατώτερον μέρος τοῦ παθόντος, ἀπολλύει αἰσθήσεως· τὰ δὲ κάτω, ἀναίσθητα γίνεται· διὰ τὸ μὴ χορηγεῖσθαι ἔτι ἀπὸ τοῦ ἐγκεφάλου τὴν αἰσθητικὴν δύναμιν τοῦ ὀργάνου· λέγω δὲ τοῦ νεύρου πεπονθότος· καὶ ἃ δεθείη δὲ νεῦρον, πάλιν ἀναίσθητον μὲν τὸ κάτω μέρος γίνεται· τὸ δ' ἄνω μένει αἰσθητικόν· δῆλον μὲν οὖν καὶ ἐκ τῶν ἠρημένων ὅτι τὸ ὄδε τὸ πνεῦμα τικὸν σῶμα, καὶ τούτου ἀχώριστα θυμὸς καὶ ἐπιθυμία. Δῆλον δὲ ἔτι μᾶλλον καὶ ὃς αὐτῆς τῆς τῶν πραγμάτων ἐνεργείας· πόθεν γὰρ τοῖς τάφοις τὰ σκιοειδῆ φαίνονται φαντάσματα; οὐ γὰρ δήπου ἡ ψυχὴ ἢ ἐκχωρίστισται, ἢ ὅλως ἐστὶν ὁρατὴ· ἀλλὰ φασὶ τὰς ἀκαθάρτους ψυχὰς μετὰ τὴν ἔξοδον τούτου τοῦ σώματος, πλανᾶσθαι ἀϊδίνας χρόνον μετὰ τὸ πνεύματος· καὶ τοῦτο παρασκευάσαι πρὸς τοὺς τάφους· διὸ φρονιστέον δικαίως· ὑπὸ τούτου γάρ φασι τὸ πνεύματος παχυνθέντος ἐκ μοχθηρᾶς διαίτης κατασῶσθαι πρὸς τὰ πάθη τὴν ψυχήν· ἔχειν γάρ τι καὶ ἀλόφασι τῆς φυτικῆς ζωῆς· καὶ γὰρ φέρεσθαι· φέρεσθαι δὲ οὐχ οὕτως ὡς τοῦτο τὸ σῶμα, ἀλλὰ δι' ἀτμῶν· οὐ διὰ μερίων, ἀλλ' ὅλον δι' ὅλου φέρεσθαι ὡς οἱ ὑγρότητες ἔχοντες τὴν ἀτμώδες· διατοῦτο φρονιστέον οἱ ὑγροὶ διαίτης λεπτοτέρας διαίτης καὶ εὐροτέρας· διὰ τὸ μὴ παχύνεσθαι τὸ πνεῦμα, ἀλλὰ λεπτύνεσθαι· πρὸς τοῦτο, καὶ τὴν καθαρμοὺς φασὶ παραλαμβάνειν· τοῦτο μὲν γὰρ τὸ σῶμα, ὕδατι πλύνεται· ἐκεῖνο δὲ καθαρμοῖς τοῖς διὰ τῶν ἀτμῶν· διὰ γὰρ ἀτμῶν τινῶν μὲν, φέρεται· τινῶν δὲ, καθαίρεται· οὐ διαρκανῶσθαι δέ φασιν αὐτό· ἀλλ' ὅλον δι' ὅλου ἐνεργεῖν, κἂν τὰς αἰσθήσεις· καὶ τῶν αἰσθητῶν αὐτὸ λαμβάνεσθαι· διὸ καὶ ἀριστοτέλης φησὶν ἐν τοῖς μετὰ τὰ φυσικά· ὅτι ἡ κυρίως αἴσθησις, μία· καὶ τὸ κυρίως αἰσθητήριον, ἓν· αἰσθητήριον λέγων αὐτὸ τὸ πνεῦμα ἐν ᾧ ἡ αἰσθητικὴ δύναμις ὅλη δι' ὅλου τῶν ποικίλων αἰσθητῶν αὐτὸ λαμβάνει· Πῶς οὖν φαίνεται διωρανώμενον ἐν τοῖς τάφοις, καὶ ποτὲ μὲν, αὐσφρείκελον· ποτὲ δ', καὶ ἄλλο τινὸς τῶν ζώων μορφὴν ἔχον· λέγουσι πρὸς τοῦτο· πρῶτον μὲν, ἐκεῖνο ὅτι πολλάκις συμβαίνει τὸ αὐσφρείκελον ἀπὸ μὲν ἄλλο ἔχειν αὐτὸ μοχθηρᾶς διαίτης παχυνθὲν πρὸ τοῦ καὶ συναποτυπωθὲν τῷ περιέχοντι σώματι· ὥσπερ ἐπὶ τῶν κρυστάλλων συμβαίνει· συνδιατυποῦται γὰρ τοῖς ἐν οἷς πήγνυται· ἀπείροις· Πῶς οὖν διάφορα σχήματα φαίνεται ἔχον; ἴσως οὖν φασιν ὅταν ἡ ψυχὴ βούληται δεῖξαι αὐτὴ, μιμοῦσα τὴν φαντασίαν συντυποῖ αὐτὸ· ἢ καὶ διαμονίας ἴσως συνεργείας συνεπιλαμβομένης φαίνεσθαί τε καὶ πάλιν αὖ ἀφανὲς γίνεσθαι πυκνούμενῆς μανούμενῆς· ἀέριον γὰρ ὄν, ὅταν συστελεῖ πυκνωθῇ, ὁρατὸν γίνεται· καὶ πάλιν ἀφανὲς τῇ ἐκτάσει καὶ μανώσει· πρὸς ταῦτα δὲ πάντα, τὶς ἐρεῖ ἀπορῶν, ἃ αἰθρώπινα ὅλως ἐστὶ ψυχαὶ διὰ τὸ ἀΐδιον πνεῦμα ἐν τοῖς τάφοις φαινόμεναι καὶ μὴ πλανώμενοι τινὲς διαμονὴν ἐς πάντα πιφυκότες μεταβάλλεσθαι, διὰ τὸ δύπλασον τῷ ὄντι τὸ ὀξηρτημένον αὐτῶν πνεῦμα τος· ὁ ποτὲ καὶ συνεχῶς τὸ φαίνεσθαι ποιοῦντες· πῶς δ' αὖ καὶ ἡ ψυχὴ ἀΐδιν ἐν χρόνον ἐν ταῦθα πλάζοιντο; πότερον προαιρετῶς, ἢ οὔ; ἃ μὲν γὰρ προαιρετῶς, ἐκ αὖ ποτε μεταστάν· ἐς γὰρ τὰ ὑπὸ γῆν δικαιωτήρια ἡ μετάστασις· ἃ δ' ἀπροαιρέτως ὑπὸ τῆς προνοίας ἀναγκάζῃ μένειν, πῶς ἐπαύξῃ αὐτὸ τὸ κακίαν ἡ δύναμις, ἡ μείζονα δύναται, ἢ πρὶν ἐν ταῦθα; ἃ ὃ ὡς ἀποθεμένη τὸ παχέος σώματος φορτίον, ἔδει μᾶλλον ὡς βαρὺς ἀπηλλαγμένην, ἡ ἐν συναισθήσει καὶ οἷον ἐπῆς γενομένην τῷ ὑπὸ γῆν δικαιωτηρίων, μετριωτέραν γενέσθαι· νῦν δὲ ταῦτα πιεῖ τὰ

ἀνοησία

σῶμα ἀυγοειδὲς ἢ ἀσχοειδὲς ἐνδέον

Α

Spectrum appa zilem circa Sepulcra.

πνεῦμα ἀΐδιον ἡ ἀϊδιθητήριον ἐν.

μετάστασις

Vide Platonem in Phædone

καὶ καὶ ἃ μηδὲν συντεῖναι ποιεῖν ἡ δύναται. Διαλέγεται δὲ, συ μὲν τῷ πρώτῳ βιβλίῳ περὶ τῶν τοῖς πρὸ αὐτοῦ δοξάσασιν περὶ ψυχῆς· ἐκθήσεται γὰρ αὐτῶν τὰς δόξας· καὶ τὰ μὲν καλῶς αὐτοῖς δοξαντα, ἀποδέξεται· ἐλέγξει δὲ εἴτι μὴ καλῶς περὶ ψυχῆς ὑπενόησαν. Ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ βιβλίῳ, τὴν οἰκείαν περὶ ψυχῆς δόξαν ἐκθήσεται, καὶ διαλέξεται περὶ αὐτῆς· πρῶτον μὲν, κοινότερον καὶ ὁλοχερέστερον· εἶτα ἰδίᾳ περὶ ἑκάστης ψυχικῆς δυνάμεως· ἡ οὐ μὲν τῷ δευτέρῳ, μὴ δὲ διαλελεχθήναι κοινῶς περὶ ψυχῆς, διαλέξει ἰδίᾳ περὶ τε τῆς φυτικῆς ἡ τῆς ἀλόγου. Ἐν δὲ τῷ τρίτῳ, περὶ τῆς λογικῆς· μέμνηται δ' ἡ οὐ τῷ δευτέρῳ τῆς λογικῆς καὶ οὐ τῷ τρίτῳ τῆς ἀλόγου. ὥσπερ δ' εἴωθεν οὐ πάσας τοὺς φυσικὰς πραγματείας ποιεῖν πρὸς τοῖς τέλεσι τῶν πραγματειῶν, ἀνάγειν ἑαυτὸν ἀπὸ τὰς ὑβριμένας τῶν φυσικῶν πραγμάτων αἰτίας, οὕτω καὶ οὐ ταύτας ποιεῖ· οὐ γὰρ οὐ τῇ φυσικῇ πρὸς τῷ τέλει διαλεγόμενος περὶ κινήσεως καὶ ζητῶν τὸ τῶν κινήσεων αἴτιον, ἀνήγαγεν ἑαυτὸν ἀπὸ τὴν πρώτην αἰτίαν καὶ ἀρχὴν τῆς κινήσεως· καὶ φησὶ δεῖν τὸ πρώτως κινοῦν ἀκίνητον εἶναι· εἰ γὰρ κἀκεῖνο κινοῖτο, οὐκ ἂν οὐδὲ τὰ κινούμενα μένοι οὐ τῷ κινεῖσθαι· ὥστε εἰ μὴ τὰ ἀεικίνητα, ἀνάγκη τὸ τούτων κινοῦν εἶναι ἀκίνητον. εἶτα ὀξυμνήσας τοῦτο, ὅτι ἐστὶν ἀσώματον καὶ ἀΐδιον καὶ παντοδύναμον, φησὶν, ἀπὸ τοιαύτης ἀρχῆς ὀρμᾶσθαι ὁ οὐρανὸς καὶ ὁ κόσμος· δεῖ γὰρ τὸν τέλειον φυσιολόγον μὴ τὰ ἄπορα σώσαι τὰς φυσικὰς αἰτίας, ἀναβαίνειν καὶ ἐπὶ τὰς ὑβριμένας καὶ μὴ ἐγκαταμένειν οὐ τούτοις· οὕτως ἐποίησε καὶ οὐ τῷ περὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς.

ΩΝ ΚΑΛΩΝ καὶ τιμίων τὴν αἴσθησιν ὑπολαμβάνοντες.

Τὸ προοίμιον ἐγκώμιον ἔχει τὰ περὶ ψυχῆς θεωρίας· μὴ προσοπτὴν δὲ τὰ τούτης γνῶσιν. μᾶλλον δὲ προσοπτὴν μὲν τὰ ἀναγκαῖα τε καὶ ἀξίων τὰ τοιαύτης θεωρίας· ἀπόροπτὴν δὲ τὰ ἀναγκαῖα τούτοις· δύο γὰρ θεὶς παράλογα· δοκεῖ διὰ μὲν τὸ εὖ τὸ προφέρειν· ἀποφέρειν δὲ διὰ τὸ λοιπὸν· ἅπαν γὰρ ὅτι ἡ αἴσθησις καλὴ, δεῖ καὶ τιμία· καὶ ὅτι τιμιωτάτη καὶ ἀκριβεστάτη ἡ περὶ ψυχῆς θεωρία, δοκεῖ πάντας αὐτοὺς προφέρειν ἐπὶ ταύτην· πάλιν δὲ ἅπαν ὅτι πάντη δὲ πάντως χαλεπώτατον δεῖ λαβεῖν τινὰ πίστιν περὶ αὐτῆς, ἀποφέρειν δοκεῖ ὡς δι' ἀμφοτέρων τούτων δείκνυσθαι ὅτι μόνους ἢ σπουδαίους προφέρεται τὰ περὶ τῆς θεωρίας τῆς ψυχῆς λόγους· μὴ δὲ ὄν ἔπεικον καὶ τὴν προσοπτὴν, τὴν αἰτίαν ἐπιφέρει τὸ χαλεπὴν εἶναι τὴν περὶ ψυχῆς θεωρίαν· εἶτα προβλήματά τινα ἐκτίθεται ὀφείλοντα ζητηθῆναι τὰ περὶ ψυχῆς λόγον· ὁ μὲν οὖν ἀλέξανδρος, ὥσφησιν ὁ πλούταρχος, ἐκτίθεσιν τῶν ἰδίων δογμάτων ποιησάμενος βυλόμενος συγκαταθέσασθαι ἑαυτῷ καὶ τὴν ἀριστοτέλους, προστιμήσατο ὑπομνηματίζειν ταύτην τὴν πραγματείαν· ἐκπροοιμίων οὖν τὴν ἑαυτῆς οὐδ' ἀστροφον γνώμῃ δείκνυς, ἀλλὰ τὸ προοίμιον διαστρόφως ὑβρήσατο φησὶ γὰρ ἐλλιπῶς ἠρῆσθαι· τῶν γὰρ καλῶν καὶ τιμίων τὴν αἴσθησιν ὑπολαμβάνοντες, τί ὑπολαμβάνοντες; φησὶν οὖν προσυπακουστέον καλῶ τε καὶ τιμίαν εἶναι. οὕτω μὲν οὖν ὁ ἀλέξανδρος, οἱ δὲ ἄπτικοὶ ὑβρηκέναι ἀλλοφυέστερον ὑβρήσαντο τοῦτο· τὴν γὰρ αἴσθησιν φησι, τῶν καλῶν καὶ τιμίων εἶναι ὑπολαμβάνομεν· τοῦτο δὲ καὶ σύνηθες τῷ ἀριστοτέλει, τὸ τὴν αἴσθησιν ἐγκωμιάζειν· διὸ καὶ οὐ τοῖς μετὰ τὰ φυσικὰ οὕτως ἤρξατο· πάντες ἄνθρωποι τοῦ εἰδέναι ὀρέγονται φύσει· σημεῖον δὲ ἡ τῶν αἰσθήσεων ἀγάπησις. Ἄξιον δὲ ζητῆσαι πῶς φησι καλὸν εἶναι, καὶ τίμιον τὴν αἴσθησιν. ἁπλῶς οὖν πᾶσα αἴσθησις ἀγαθόν· καὶ ἡ τῶν κακῶν ἄλλων; λέγω ὅτι καί· καὶ ἡ τῶν κακῶν αἴσθησις ἀγαθόν· ἡ ὄντως αἴσθησις· ὡς γὰρ λέγεται ὑπὸ τοῦ πλάτωνος καὶ καλῶς λέγεται· ἡ μὲν γὰρ γνῶσις τοῦ κακοῦ φυλάξας ἡμᾶς ποιεῖ ἀπ' ἄλλου· ἡ δὲ ἀγνωσία τοῦ ἀγαθοῦ, περιπίπτειν ἡμᾶς ποιεῖ τῷ κακῷ· ὥστε καὶ αὖ πάλιν· ἡ μὲν ἀγνωσία τοῦ κακοῦ περιπίπτειν ἡμᾶς ποιεῖ τῷ κακῷ· ἡ δὲ γνῶσις τοῦ ἀγαθοῦ, αὖ τέχεσθαι ἑαυτὴ παρασκευάζει· ἡ δὲ αἴσθησις λέγεται φιλικῶς· ἡ γὰρ ἡ ἰδιωτικὴ μὴ λέγεται αἴσθησις ὥσφησιν ὁ πλάτων οὐ τῷ φαίδωνι· τὸ γὰρ ἀΐδιον τοῦτό ὅτι τὸ λαβόντα τὴν ἰδιωτικὴν ἔχειν καὶ μὴ ἀποβεβλῆσθαι· καὶ οὐ τῷ γοργίᾳ· ἡ πάλιν τὴν ὁλοχερῆ καὶ παχυμερεστέραν γνῶσιν, ὥσφησιν ἄλλος οὐ τοῖς φυσικοῖς· ἐπεσθὴ τὸ ἀΐδιον καὶ τὸ ἀδύνατον εἶναι πρὸς πάσας τὰς ἰδιωτικὰς· διὰ μὲν γὰρ τοῦ ἀΐδιον τὴν ὁλοχερῆ γνῶσιν σημαίνει· διὰ δὲ τοῦ ἀδύνατον εἶναι, τὴν ἀκριβῆ ἢ τὴν κοινῶς ἰδιωτικὴν πάσης γνώσεως λεγομένην καὶ οὐ ταύτῃ καὶ οὐ τοῖς μετὰ τὰ φυσικὰ παρέλαβε.

ΜΑΛΛΟΝ ὃ ἑτέραν ἑτέρας, ἢ κατὰ τὰ ἀκρίβειαν· ἢ τῷ βελτίονάν τε καὶ θαυμασιωτέρων εἶναι. δι' ἀμφοτέρας ταύτας τὴν τῆς ψυχῆς ἱστορίαν βυλόμενος ἂν οὐ πρώτοις πιθάνεσθαι·

Ἡ ὅλη τοῦ προοιμίου διάνοια ᾗδε ἔχει· πᾶσαν μὲν γνῶσιν φησὶ καλὴν καὶ τιμίαν εἶναι ὑπολαμβάνομεν· εἶναι δὲ ἄλλαι ἄλλης τιμιωτέραν τε καὶ καλλίω δι' αἰτίας δύο· ἢ τῷ τὸ ὑποκείμενον περὶ οὗ ἡ γνῶσις κρεῖττον εἶναι· ἢ τῷ τὴν γνῶσιν ἀκριβεστέραν· οἷον ἀστρονομία ἰατρικῆς καλλίων· διότι περ τιμιώτερον ἔχει ὑποκείμενον· καὶ μὲν γὰρ, περὶ τὰ οὐράνια· ἡ δὲ, περὶ τὰ ἀνθρώπινα σώματα· ἀλλὰ καὶ ἀκριβεστέρα κατὰ τὴν γνῶσιν ἡ ἀστρονομία τῆς ἰατρικῆς· ὥστε κατὰ ἀμφοτέρα τιμιωτέρα ἰατρικῆς ἡ ἀστρονομία, καὶ τῷ τὸ ὑποκείμενον, καὶ τῷ τὸ εἶδος τῆς γνώσεως. πάλιν γεωμετρία μηχανικῆς τιμιωτέρα κατ' ἄμφω. διότι ἡ μὲν γεωμετρία περὶ ἄϋλον ἔχει ὑποκείμενον· τὰ γὰρ ἀκίνητα ἄυλα καὶ ἀφ' αὑτὰ, ἀσώματα ὄντα καὶ ἀμεγέθη. ἡ γὰρ εἶχεν ὁ κύκλος μέγεθος, πάντως ἂν ὠρισμένον ἦν. ὅσον πηχυαῖον. ἢ ὃ τοῦτο, ὁ δίπηχυς

οὐκ ἂν ἦν κύκλος, ἢ ῥίπηχυς. ὁσδ' ἄλλος τις παρὰ τὸ πηχυαῖον μέγεθος κύκλος ἂν ἦν. καὶ ἡ ἦν σῶμα π, ὡρισμένον πάντως ἂν ἦν. ὅσον χαλκοῦν. οὐκᾶν σιδήρεος οὐκ ἂν ἦν κύκλος, ἢ ξύλινος, οὐδ' ὅλως ἀλλό τι σῶμα τ παρὰ τὸν χαλκόν. ὥστε ὅλως ἄϋλον τὸ ὑποκείμ τῇ γεωμετρίᾳ. τῇ δ' μηχανικῇ σῶμα τε καὶ μέγεθη. οὐκᾶν τιμιωτέρα γεωμετρία μηχανικῆς. ἀλλὰ καὶ κ' τὴν γνῶσιν. ἡ μὲν γὰρ ὄβις ἅπαντες ἀεὶ γὰρ πάντες φιλοῦνά αἱ ῥᾳς γωνίαι, σύο ὀρθαῖς ἴσαι καὶ οὐ παχυμερῶς, ἀλλὰ μ' πάσης ἀκριβείας, ὁδὲ βραχυτάτῳ διαφέρουσα. ἀεὶ γὰρ ἡ διάμετρος τῇ πλευρᾷ ἀσύμμετρος. ἡ μ' τι μηχανικὴ, ἁπλ ἀκριβεῖς ἔλαττους ἄκρους, ἅτε περὶ σώματα ἔχουσα καὶ μεγέθη. ὁμοίως ἔχουσιν ἀριθμητικήτε καὶ μουσική. ἡ μὲν γὰρ ἀριθμητικὴ, ἅτε περὶ ἄκρους τ ἀριθμῶν ἔχουσα, καὶ τὸ ὑποκείμ κρεῖττον ἔχει ὡς ἄϋλον, ἐκείνης περὶ σώματ ἐχούσης τοὺς χορδάς, καὶ τὸ μεγέθη τ φθόγγων. καὶ ἡ γνῶσις διατῦπ τῆς ἀριθμητικῆς ἀκριβεστέρα· ἐπασῆ τοίνυν αὕτη τ ὠδικῶν καλλίστη ἡ περὶ ἑτέροντι τούτων πρεῦχουσα. οὐ γὰρ τῇ ψυχῇ ἀμφότερα ταῦτα θεωροῦσιν, δι' ἀμφότερα ἀρμόττει φησὶν, καὶ τιμία καὶ καλὴ ἡ περὶ τῆς ψυχῆς θεωρία· τιμία μ οὖν ἡ περὶ ψυχῆς θεωρία, διότι περὶ ὑποκείμ ἔχει σεμνόν, αὐτ τ ψυχήν· ὅπερ ὄβις τ τῆδε κάλλιστον· ἀλλὰ καὶ ὡς ἀκριβεστέρα τιμιωτέρα ἡ περὶ τ ψυχῆς θεωρία. πῶς ὁ ἀκριβεστέρα ἡ περὶ τ ψυχῆς θεωρία, μάθοιμεν ἂν οὕτως. οὐ τῇ ἀποδεικτικῇ ὁ ἀριστοτέλης σύ οἱ μῖν κανόνας παραδίδωσιν, καθ' ὅσον τὸ ἀκριβέστερον δεῖ διακρίνειν. ἐαυτὸν γὰρ φησι σύο ὧσιν ὠδικαί, κῇ βέλτιον γνῶναι ποία ἐστὶν ἀκριβεστέρα, διχόθεν νοήσεσ· ὅταν γὰρ ἡ ἑτέρα τὰς δ' ἑτέρας ἀρχὰς ἀποδεικνύν, ἡ τὰς ἀρχὰς ἀποδεικνύσα ὄβις ἀκριβεστέρα. οἷον φυσιολογίας ἰατρικῆς ἀκριβεστέρα. τὰς γὰρ ἀρχὰς τῆς ἰατρικῆς, ἡ φυσιολογία ἀποδείκνυσι. πάλιν γεωμετρίας μηχανικῆς ἀκριβεστέρα. τὰς γὰρ τοιαύτας ἀρχὰς, ἡ γεωμετρία ἀποδείκνυσι. καὶ ἀριθμητικὴ ἀρμονικῆς ἀκριβεστέρα. αἱ γὰρ ἀρχαὶ δ' ἀρμονικῆς, δείκνυσι οὐ ἀριθμητικῇ· κοινῶς δ' πασῶν ἡ περὶ τὴν φιλοσοφίαν. τὰς ἀρχὰς γὰρ πασῶν αὕτη δείκνυσι. πάλιν φησὶν ἀκριβεστέρα εἶναι ἡ ὠδικὴ μ, ἡ περὶ ἄϋλον ἔχουσα ὑποκείμ, ὡς γεωμετρίας. ἀριθμητικὴ. θεολογίας δ' φησὶν οὐ τῇ μ' τὰ φυσικά· ὅτι ἡ τ νοητὰ θεωρία, καὶ ῥᾴστη ἐστὶ καὶ χαλεπὴ· ῥᾴστη μὲν, διότι περὶ τ ἑστώτων ἐστὶ πραγμάτων, καὶ ἀεὶ ὡσαύτως ἐχόντων. φανότατα γὰρ τὰ θεῖα, ὡς ἀμεταβλήτα καθάπαξ καὶ ἀΐδια. κῇ σώματ. κατ' ἐνέργειαν. ῥᾴστη μ οὖν διατέτυκε. χαλεπὴ δ' διὰ τ ἡμετέραν ἀσθένειαν. οὐ γὰρ δεικνύομεν οὐ σώματι κῇ ἐμπαθεῖς ὄντες ὡς τὰ ἐκείνων φῶς ἀτενίσαι. ὅπερ πάσχουσι κῇ νυκτερίδες. τὰ γὰρ ἥλιά φανοτάτην ὄντος διὰ τὴν ἀσθένειαν τ ὁμμάτων, οὐ δύνανται κατιδεῖν ἄλλου τὰς ἀκτῖνας. δῆλον οὖν ἄλλως φανότερον εἶναι τὸ ἀεροῶον φῶς. σύμμετρον δ' ἀνθρώπου. οὕτως οὖν κῇ ἐφ' ἡμῶν ἔχει κῇ τ νοητῶν. ἐπεὶ οὖν ἀκριβεστέρα ὠδικὴ ἐστὶν ἡ περὶ ἄϋλον ἔχουσα ὑποκείμ. ἢ ἡ τὰς ἀρχὰς ἀποδεικνύσα, πότερος ἐστὶν ἡ περὶ ψυχῆς θεωρία ἀκριβεστέρα; δῆλον ὅτι ὡς ἄϋλον ἔχουσα τὸ ὑποκείμ. οὐ γὰρ τὰς ἄλλων ἀρχὰς ἀποδείκνυσιν. ἢ δ' ἄϋλος ἡ ψυχὴ πάντη, πάντως καὶ ἀθάνατος. ὅθεν ὁ ἀλέξανδρος κῇ νοθεύει τὸ χωρὶον τοῦτο. ἔξωθεν γάρ φησι καταπεφθῆκλω αὐτὴν ἐγκεῖσθαι. τὸ μᾶλλον ὃ ἕτερα ἑτέρας, ἢ κῇ ἀκρίβειαν, ἢ τῷ βελτίονάν τε καὶ θαυμασιωτέρων εἶναι· ἵνα μὴ ἀναγκασθῇ τὸ χωρὶον ὀξηγούμ ἀκριβεστέραν εἶπεῖν τὴν περὶ ψυχῆς θεωρίαν, ὥσπερ ἄϋλον ὑποκείμ ἔχουσαν αὐτὴν τὴν ψυχὴν κῇ τοὺς ἀκριβεστελικοὺς κανόνας. δεδωκὼς δ' ἄϋλον εἶναι τὴν ψυχὴν, ὀξ ἀνάγκης καὶ ἀθάνατον εἶναι σώσει. βελτίονων ὃ καὶ θαυμασιωτέρων. τὸ μ. ὄβις τῆς τοῦ πράγματος φύσεως, τὸ βελτίονων. τὸ ὃ, τῆς ἡ μετέρας κρίσεως, τὸ θαυμασιώτερον. Δι' ἀμφότερα ταῦτα τ τῆς ψυχῆς ἱστορίαν, δικαίως ἂν οὐ τοῖς πρώτοις πιθάνεσθαι δι' ἀμφότερα. ὁ μὲν ἀλέξανδρός φησι διὰ τὸ καλλίω, καὶ τιμίαν εἶναι. ἅτε δὴ κοθδύων τὸ προσεχὲς χωρὶον. λέγει δ' δι' ἀμφότερα. διά τε τὸ ἀκριβὲς τῆς θεωρίας, κῇ τὸ σεμνὸν τοῦ ὑποκειμένου. ἱστορίαν δὲ κοτὲ τοῦ τὴν γνῶσιν. ὠδικὴν ἱστορίας ἡ φαμεν τ ὠδικὴν μονάς. Ἐν τοῖς πρώτοις πιθάνεσθαι. οὐκ εἶπεν οὐ πρωτίστοις, ἀλλ' οὐ πρώτοις. πρωτίστη μὲν γὰρ ὄβις ἡ τῶν νοητῶν θεωρία, τ πάντη ἀμεταβλήτων κατ' οὐσίαν. κῇ σώματι. κῇ οὐ ἐνέργειαν. δευτέρα δὲ ἡ περὶ ψυχῆς. διότι ἡ καὶ τὴν οὐσίαν ἀμετάβλητον ἔχει, ἀλλ' οὐ τὴν ἐνέργειαν. διὸ ἀθανάτοις ὁ μόνῃ μον ἀλλὴν εἶπεν ὁ πλάτων. διότι κυρίως ἐστὶν ἀθάνατον, τὸ κῇ πάντας ἀμεταβλητον. αὕτη διότι μεταβάλλει κῇ τὴν ἐνέργειαν, διατοῦτο ἀθανάτοις ὁ μόνῃ μον. οὕτως ἂν εἴποις καὶ τὰ οὐράνια ἀθανάτοις ὁ μόνῃ μα. μεταβάλλα γὰρ καὶ ἀλλὰ ἡ μὴ κατ' οὐσίαν, ἀλλὰ κατὰ τόπον. ἐν πρώτοις οὖν τῶν μετ' αὐτὼ διλονότι. τὴν γὰρ πρώτην μετὰ τὰ νοητὰ τάξιν ἔχει.

ΔΟΚΕΙ δὲ καὶ πρὸς ἀλήθειαν ἅπασαν ἡ γνῶσις ἀλλῆς μεγάλα συμβάλλεσθαι.

ἀεὶ αὕτη μέν φησι καθ' αὐτὴν ἡ τῆς ψυχῆς γνῶσις θαυμαστή τίς ἐστι καὶ τιμία ἔπαπε φησὶ καὶ τὸ πρὸς πᾶσαν ἀλήθειαν συμβάλλεσθαι. τουτέστι πρὸς πᾶσαν φιλοσοφίαν. τοῦτον γὰρ ἀλήθειαν ἔπεῖν κῇ φιλοσοφίαν. ἐπεὶ κῇ ἡ ὄντως σοφία, ἀλήθειά ὄβιν. οὐδὲν γὰρ οὐ αὐτῇ ψεῦδος. ὥστε πρὸς πᾶσαν φιλοσοφίαν συμβάλλεσθαι, δηλονότι καὶ πρὸς τὴν ἠθικὴν, καὶ θεολογικὴν, καὶ φυσικήν. πρὸς μὲν οὖν τ ἠθικὴν συμβάλλεσθαι, ὅτι ἀσύμετον τὰς ἑαυτῶν καταπεσμῆσαι ἤθη, μὴ τὰς σωμάτως τῆς ψυχῆς ἐπισκεμμένους. διαλέξεται δὲ καὶ περὶ ψυχῆς ὁ ἠθικός. ὡς καὶ ἄλλος οὐ τοῖς ἠθικοῖς φησιν. ἡ γὰρ ἀρετὴ μὲν κόσμος ἐστὶ ψυχῆς. ὁ δὲ κόσμος, σύταξίς ἐστὶ τ σωμάτων τῆς ψυχῆς. ταύτας δὲ τάξει, οὐ σώσεται. μὴ ἐπισκεμμένος ἄλλων τὴν φύσιν. συμβάλλεται δὲ καὶ πρὸς θεολογίαν. ὅτι ζητῆμεν περὶ τῆς νῦ χωρισοῦ τῆς οὐ ἡμῖν. ὅτι

Aristotelis Libros Aristoteles

Aristotelis Animam Illustrans

De Anima Contemplatio.

τιμία ἀκρ.

Duo Canones τῆς ἀκριβείας

πρώτη φιλοσοφία.

Alexander Animam Immortalem negabat

Immortalis κυρίως.

Utilitas

In Mortalib.

In Divinis.

Anima

καὶ ἄλλος ἀθανάτης, ἐπεισδὺς ὁ νοῦς νοητῶν ὅλῃ νοῦς. τί δ' πρός τι, ὁ τὸ ἕτερον ἄδηλος ἢ τὸ λοιπὸν εἴσεται. δῆλον ὅτι ἡ θεωρία τῆς μετέρου νοῦ. μεγάλα καὶ ὡς θεολόγων συμβάλλεται. ὅθεν καὶ ἄλλος ἔλεγεν εὐ τῇ περὶ ζώων μορίων πραγματείᾳ. ὅτι οὐ περὶ πάσης ψυχῆς τῷ φυσικῷ διαλεκτέον. ἀ γὰρ περὶ πάσης, καὶ τῷ νοῦ. ἀ δ' τοῦτο, καὶ τῶν νοητῶν. ὁ γὰρ νοῦς, νοητῶν ὅλῃ νοῦς. τοῦτο δ' ἡ θεολογίας ἐστὶ καὶ τῆς πρώτης φιλοσοφίας συμβάλλεται δ' ἡμῖν καὶ πρὸς τὴν φυσικήν. εἴγε φυσικοῦ μὲν ὅλῃν ἔργον, τὸ περὶ σωμάτων διαλεχθῆναι. καὶ τῶν ἰδίων ἄλλων μὴ διωάμεων, τὸ δὲ ἐν τοῖς σώμασιν ἥδιον, τὸ κάλλιστον ὅλῃν ἡ ψυχή.

» ΜΑΛΙΣΤΑ δὲ πρὸς τὴν φύσιν.

Τ ὁ μάλιστα δὲ πρὸς τὴν φύσιν προσέθηκεν. ὅτι τὸ συμβαλλόμενον, ἕτερόν ὅλῃ τοῦ, ᾧ συμβάλλεται. εὐ μὲν οὖν τῇ ἠθικῇ πραγματείᾳ, καὶ τῇ θεολογίᾳ οὐ συμβάλλεται. ἀλλ' αὐτόθεν τῷ προκειμένου ἐστὶ θεωρίᾳ ἡ περὶ ψυχῆς θεωρία. θεολογοῦσα γὰρ ὡδηγρέφει πρὸς τὰ νοερὰ καὶ θεῖα. καὶ ζητεῖ τὰς ἐκεῖ τάξεις. πρὸς τὰ νοητὰ ὁ ὡδηγρεφομένη, καὶ πρὸς ἑαυτὴν ὡδηγρέφεται. καὶ διαλέξεται περὶ τῆς ἑαυτῆς οὐσίας, καὶ τάξεως. ἔχαστον γὰρ τῶν νοητῶν τε καὶ θείων ἡ ψυχή. πάλιν περὶ ἠθῶν ποιουμένη τοὺς λόγους. ἡ τὰς τάξεις τῶν ἀρετῶν θεωροῦσα, διαλέξεται περὶ τῶν ἑαυτῆς διωάμεων. ὧν ἔστιν αἱ ἀρεταί. εὐ δὲ τῇ φυσικῇ πραγματείᾳ συμβάλλεται. ἄλλη γὰρ ἡ φύσις καὶ ἄλλη ἡ ψυχή. πῶς οὖν συμβάλλεται, ἐπήγαγεν.

» ΕΣΤΙ γὰρ οἷον ἀρχὴ τῶν ζώων.

Α ἀρχὴ καὶ ὡς ποιητική. καὶ ὡς ὕδικη. καὶ ὡς τελικὴ. αὗται γὰρ ἔτιν αἱ κυρίως ἀρχαί. ὡς μὲν οὖν ποιητικὴ, ἀρχὴ ὅτι ἀΐδιον μενεῖ τὸ ζῶον μόνῃ τῇ βουλήσει. καὶ οὐ διέσται μοχλίας τινός. ὕδικη δὲ ὅτι ἀΐδιόν ὅλῃν ἡ ἀδοποιοῦσα τὸ ζῶον. καὶ ἁπλῶς τὰ ἔμψυχα. λέγεται γὰρ τὰ ἔμψυχα εἰδικὴ ἀΐδιον τοῦτο εἶναι κατὰ τὴν ψυχήν. τὸ γὰρ κρεῖττον, εὐ ἑκάστῳ τῷ φυσικῶν, ὡς ἀΐδιος φησιν ὁ ἀριστοτέλης, εἰδὸς ὅλῃν ἑκάστου. κρεῖττον δὲ εὐ τοῖς ἐμψύχοις ἡ ψυχή. τελικὴν δὲ, ὅτι ἀΐδιος εὔεκα τοῦ σῶμα. ἔστι γὰρ τὸ μὲν σῶμα, εὔεκά του. αὗτη δὲ οὗ εὔεκα. ὅθεν καὶ ἡ διορίζουσα τῶν ζώων, ἄλλη ἡ ἄλλη πρὸς τὴν ἰδιότητα τῆς εὐ ἑκάστῳ ψυχῆς. ἄλλως ἀνθρώπων. ἄλλως πτηνῶν. ἄλλως χερσαίων. εὐδ' ὅλως. ἡ εὐ ἑκάστῳ πούτων πολὺ τὸ βάθος ἑκάστου πρὸς τὴν ὠδικρατοῦσαν τῆς ψυχῆς διώαμιν, διοργανωμένου. ἄλλως τὰ κατὰ θυμὸν χαρακτηριζόμενα. ἄλλως τὰ κατὰ ἰδιθυμίαν. πρὸς ὧν οὐ τῷ παρόντος λέγειν. προσέθηκε δ' τὸ οἷον ὅτι ἡ περὶ ψυχῆς ἀρχὴ τῶν ζώων ἡ φύσις ἐστὶν, οὐχ ἡ ψυχή.

» ΕΡΙΖΗΤΟΥΜΕΝ δὲ θεωρῆσαι καὶ γνῶναι τὴν τε φύσιν ἀΐδιος καὶ τὴν οὐσίαν.

Τ ὁ μὲν θεωρῆσαι, τὸ ὁλοκερέστερον ὠδιβάλλειν τοῖς περὶ αὐτῆς λόγοις σημαίνει αὖ. τὸ δὲ γνῶναι, τὸ καὶ ἀκριβῶς ἐρεθνῆσαι. λεγόμεθα γὰρ θεωρῆσαι τόδε τι. ὅταν ἁπλῶς προσβάλλωμεν αὐτῷ. γνῶναι δὲ αὐτό. ὅταν καὶ τὰ ὑπάρχοντα αὐτῷ κατεμάθωμεν. φύσιν δὲ καὶ οὐσίαν, ἤ τι ἐκπαραλλήλου τὸ ἀΐδιος ἀκρο τέον. ἵνα ᾖ τῷ προτέρου τὸ δεύτερον ὀξηγητικὸν φύσιν λέγω, αὐτὶ τῆς τὴν οὐσίαν. ἡ φύσιν μὲν ἀΐδιος τὸ γένος ἀΐδιος. οὐσίαν δὲ τὸν ὁρισμόν. οἷον ὑπὸ ποίου γένους ἀνάγεται. πότερον τὴν οὐσίαν, ἢ τὸ ποσόν. ἢ τὸ ποιόν. εἰ ποιον σ' αὖ αὐτὴν ὑπὸ μοὶ τὸ ποιὸν ἀνάγεσθαι οἱ κράσιν λέγοντες. ὑπὸ δὲ τὸ ποσὸν, οἱ ἀριθμόν. εἶτα ἐγωνικότες τὸ γένος, μαθεῖν καὶ τὰς συστατικὰς ἀΐδιος διαφορὰς. καὶ οὕτως ἀποδοῦναι τὸν ὁρισμόν. ὁ γὰρ ὁρισμὸς τὰς οὐσίας τῶν πραγμάτων σημαίνει.

» ΕΙΘ' ὅσα συμβέβηκε περὶ ἀΐδιος.

Ο ὑ λέγει ὅτι θεζητῆσαι τὰ κατὰ συμβεβηκὸς αὐτῇ ὑπάρχοντα. ὡς τῷ σώματι τὸ λευκόν. ἀλλὰ τὰ κατ' οὐσίαν ἑπόμενα, οὕτως οὖν ἀκουσόμεθα τῷ συμβέβηκεν. ὥσπερ καὶ εὐ τῷ ὁρισμῷ τῷ συλλογισμοῦ τὸ συμπέρασμα. συλλογισμὸς γὰρ ὅτι φησὶ λόγος εὐ ᾧ τεθέντων τινῶν, ἕτερόν τι τῶν κειμένων ὅλῃ ἀνάγκης συμβαίνει. ὥσπερ οὖν εὐταῦθα οὐ λέγει κατὰ συμβεβηκὸς τοῖς προτάσεσιν ὑπάρχειν τὸ συμπέρασμα, ἀλλὰ σημαίνει ἡ λέξις τὸ καθ' ἑαυτὸ ὅλῃ ἀνάγκης ἑπόμενον. οὕτω καὶ εὐ τῷ παρόντι ἐκληπτέον.

» ΩΝ τὰ μὲν ἴδια πάθη τῆς ψυχῆς εἶναι δοκεῖ. τὰ δὲ, κοινὰ καὶ τοῖς ζώοις δι' ἐκεῖνο ὑπάρχειν.

Τ ῶν ὅλῃ ἀνάγκης ἀκολουθούντων τῇ ψυχῇ. τὰ μὲν μόνῃ αὐτῇ ἀκολουθεῖ. τὰ δὲ, τῷ ὅλῳ ζώῳ. λέγω δὲ τῷ ἐκ ψυχῆς καὶ σώματος. καὶ τὰ μὲν τῆς ψυχῆς πάθη, ἡ νόησις. τοῦτο γὰρ ἁπλῶς καθ' ἑαυτῆς τῆς λογικῆς ψυχῆς ἴδιον. τὰ δὲ ἄλλα πάθη. τὸ αἰσθάνεσθαι. φαντασιοῦσθαι. θυμοῦσθαι. ἐπιθυμεῖν. καὶ εἴτι τούτων ἐστί. ταῦτα κοινὰ ὄντα τῷ συναμφοτέρου. πᾶσαν γὰρ ψυχὴν, ὡς μίαν τινὰ λαμβάνει. ἡ φησὶ τούτης τὰ μ., ἴδια εἶναι πάθη, ὃ πάσης ἁπλῶς, ἀλλὰ τῆς ὁλοκερῶς λεγομένης. ἄτινα δῆλον ὅτι τῆς λογικῆς ὅλῃν. οὐ γὰρ τῇ ἁπλῶς ψυχῇ ἐστι καὶ ἡ λογική. τῶν γὰρ ἄλλων ψυχῶν, οὐδέν ὅλῃν ἴδιον πάθος. ἔτι εἰ μὴ ὃ ἡ αὐσία αὐτῶν χωριστή. τὸ δὲ τῷ πάθους ὄνομα λέγεται. διχῶς. λεγέ) γὰρ πάθος, ἢ τὸ ἐς φθορὰν ἄγον, ἢ τὸ ἐς τελείωσιν. λεγέ) γὰρ πάσχειν τὸ ξύλον ὑπὸ τοῦ πυρὸς, ἀλλ' ὡς ἐς φθορὰν ἀγόμενον. λέγομεν δὲ πάσχειν καὶ τὰς αἰσθήσεις ὑπὸ τ' αἰσθητῶν. δῆλον γὰρ ὅτι τελειοῦσθαι. ἡ ἐκ διωάμεως ἐς ἐνέργειαν ἀνάγεται. οὕτως οὖν ὁ πλάτων εὐ τῷ σοφιστῇ πρὸς τοῦ ὅλου φησὶν ὅτι τὸ ὅλον οὐκ ἔστιν εὖ, ἀλλὰ πέπονθε τὸ εὖ. δῆλον ὅτι πάθος λέγων τὸ τελειωτικόν. τὸ γὰρ ὅλον, οὐκ ἔστιν ὅπερ τὸ εὖ. ἐπεισδὺς τὸ ὅλον, τῶν μερῶν ὅλῃν ὅλον. τὰ δὲ μέρη πολλὰ καὶ οὐχ εὖ. ὥστε οὐχ εὖ τὸ ὅλον. εἴγε εὐ πολλοῖς ἔχει τὸ εἶναι, ἀλλὰ πεπονθὸς ἔχει τὸ εὖ. πέπονθε δὲ τὸ εὖ τῷ οἰκείαν τελειότητα ἀπολαβόν. Εκ τῆς χοείου δὲ πούτου, ἐλέγ-

χομεν τὸν αὐδρόγυνον τὸν ῥόδιον, νοθδύσαντας τὸ περὶ ἑρμωείας. ἅπαντες γὰρ ἐκεῖ τῶν ἀριστοτέλους ὅπτα νοήματα παθήματά ὅλῃ τῆς ψυχῆς, ὥσπερ εἴρηται εὐ τῷ περὶ ψυχῆς, φησὶν ὁ αὐδρόνικος ὅτι τὰ πάθη διωᾶ εἴρηται εὐ τῷ περὶ ψυχῆς. ὥστε αὐάγκη ἢ τὸν περὶ ψυχῆς νοθδῆσαι, ἢ τὸ περὶ ἑρμωείας. ἀλλὰ μὴν ἡ περὶ ψυχῆς ὡμολόγηται τῶν ἀριστοτέλους εἶναι. οὐ νόθον ἄρα τὸ περὶ ἑρμωείας. λεγόμεν οὖν ὅτι εὐταῦθα ἰδίας πάθη τῆς ψυχῆς ἄδεν ἄλλο ἢ τὰ νοήματα εἶπεν. ὥστε τοῦτο ὠῶ ὁ εὐ τῷ περὶ ἑρμωείας ἔλεγε.

» ΡΑΝΤΗ δὲ καὶ πάντως ἐστὶ τῶν χαλεπωτάτων λαβεῖν τινα πίστιν περὶ αὐτῆς.

Ε ἴπομεν ὅτι εὐ τῷ προοιμίῳ γνωμάζει τὴν περὶ ψυχῆς θεωρίαν. καὶ περιέπτωκε τῇ ἀσφαλεστάτῃ αὐτῶν. τοὺς γὰρ ῥαθυμοτέρους ἀποφέπτει. εὐταῦθ' οὖν ἵνα τοῦτο ποιήσῃ, βούλεται δεῖξαι ὅτι χαλεπή ὅλῃν ἡ περὶ ψυχῆς θεωρία. πῶς γὰρ χαλεπή, εἴπεν αὖ πάλιν. ὅτι ὠδηγητέμεν θεωρῆσαι τὴν φύσιν καὶ τὴν οὐσίαν αὐτῆς τουτέστι βουλόμεθα δῦρεῖν τίς ὅλῃν ὁ τῆς ψυχῆς ὁρισμός. αὕτη οὖν φησιν ἡ ζήτησις ἡ περὶ τοῦ ὁρισμοῦ, χαλεπωτάτη ἐστὶ καὶ κοινῶς ὠδὶ πάντων καὶ ἰδία ὠδὶ ψυχῆς. διὰ γὰρ φησὶ ζητῆσαι κοινῶς ὠδὶ τὸ ὁρισμόν. πρῶτον μὲν αὖρα μία τίς ὅλῃ μέθοδος καθ' ἣν πάντων τὸ ὄντων διωατὸν τοὺς ὁρισμοὺς ἀποδοῦναι, ἢ πολλαί; καὶ εἰ μία ἡ μέθοδος, τίς ποτέ ὅλῃν αὕτη ἡ μέθοδος. εἰ δ' πολλαί, πάλιν ζητητέον. πόσαι καὶ τίνδε ἅσι τὸν ἀριθμὸν καὶ ποῖαι. καὶ ὅταν δύρωμεν ὅτι τοσαίδε τινδὶ. οἷον δύο. ποῖαι αὖ τοι. ὑποτάξαι φὴ καὶ ὁρισμός. ἑτέρας πρὸς τούτοις ῥίπτ πάλιν ἢ μᾶς διαδέχεται. ζήτησις ποίας τ' μεθόδων ὠδὶ ποίων πραγμάτων χρηστέον. ἀλλὰ καὶ τοῦτο ὅταν δύρωμεν, πάλιν δεῖ ζητεῖν. ἐπεισδὺς ὁ ὁρισμὸς ἐκ γενῶν ὅλῃ καὶ διαφορῶν. τί τῶν προκειμένου πράγματος τὸ γένος καὶ τίνδε αἱ διαφοραί, ἃς διαιρῆται τὸ γένος. ἵνα γνῶμεν ποιαί ἅσιν αἱ τῶν προκειμένῳ πράγματος συστατικαὶ διαφοραί. ἵνα συμπλέξαντες αὖθις τῷ γένει, ἀποδῶμεν ἄλλου τὸν ὁρισμόν. κοινῶς μὲν οὖν διαταῦται, χαλεπὸν τὸ λαβεῖν ἐν τῆς ψυχῆς ὁρισμόν. ἐπεισδὺς καὶ παντὶ ὁρισμῷ ταῦτα παρακολουθεῖ. ἰδία δὲ συμβέβηκεν ὠδὶ ψυχῆς ἔτι ἀποῤῥώτερον εἶναι τὸν περὶ αὖθις ἥκοντα λόγον, ὡς ἑξῆς αὖθις ἐκτίθεται.

» ΚΑΙ γὰρ ὄντος πάνου τῶν ζητήματος, καὶ πολλοῖς ἑτέροις.

Ε πὶ πολλῶν φησι πραγμάτων κοινὴ ὅλῃν ἡ περὶ τοῦ ὁρισμοῦ ζήτησις. πολλοῖς δὲ εἶπεν, ἐπεισδὺς μὴ διωατὸν πάντων ὁρισμοὺς ἀποδοῦναι. ἅτε γὰρ τῶν γενικωτάτων, ἅτε τ' ἀτόμων. ἀλλὰ διὰ ὑπογραφῆς ταῦτα σημαίνομεν. τὰ μὲν καθολικώτατα, διὰ τῶν καθ' αὖ τὸ ἰδίων. τὰ δ' ἄτομα, διὰ τῶν ἰδίως συμβεβηκότων.

» ΛΕΓΩ δὲ τοῦ περὶ τὴν οὐσίαν, καὶ τοῦτο ὅτι.

Ε πεισδὺς τὸ τῆς οὐσίας ὄνομα, πολλὰ σημαίνει. καὶ γὰρ τὸ γένος. καὶ τὴν ὕλην. καὶ τὸν ὁρισμόν. ἔστιν ὅτε καὶ πᾶσαν ὕπαρξιν, διαιτοῦτο ἄπων τοῦ περὶ τὴν οὐσίαν, ἐπεξηγήσατο πρόθεσις. καὶ τοῦτί ὅλῃν. ἵνα σημαίνῃ τὸν ὁρισμόν.

» ΤΑΧ' αὖτφ δόξειε μία τίς εἶναι μέθοδος καὶ τὰ πάντων περὶ ὧν βουλόμεθα γνῶναι τὴν οὐσίαν. ὥσ-

» περ γὰρ καὶ τῶν κατὰ συμβεβηκὸς ἰδίων ἀποδίδαξιν. ὥστε ζητητέον αὖ εἴη τὴν μέθοδον ταύτην.

Α λλο ἐστὶ συμβεβηκὸς ἢ ἄλλο κῦ συμβεβηκός. συμβεβηκὸς μέν ὅλῃ τὸ ἀντιδιαιρούμενον πρὸς τὴν οὐσίαν. ὃ καθ' ἑαυτὸ τὸ οὐχ ὑφέστηκεν, οὐδὲ κῦ ἄσιαν ὑπάρχει τοῖς πράγμασιν, ἀλλ' ἔξω ἄδεν αὖθις ὠδὶ συμβαίνει ὡς τὸ μέλαν, ἢ τὸ λευκὸν τοῖς σώμασι. κῦ συμβεβηκὸς δὲ, τὸ ὃξ αὐάγκης τοῖς οὐσίαις παρακολουθοῦν. ὡς λέγομεν συμβαίνειν τοῖς προτάσεσι τὸ συμπέρασμα, οὐχ ὅτι συμβέβηκε τοῖς προτάσεσι τὸ συμπέρασμα. ἀλλ' ὅτι ὃξ αὐάγκης αὐτοῖς ἀκολουθεῖ. φέρομεν δ' τὸ τῆς συμβεβηκότης ὠδὶ τῶν τοιούτων ὄνομα. διότι ἄλλοις τισὶν ὠδὶ συμβαίνει, ἃ καὶ ὃξ αὐάγκης καὶ τῷ ταῦτα εἶναι. τὸ δ' κυρίως συμβεβηκὸς οὐ τῷ ταῦτα εἶναι ἀκολουθεῖ. σιώκτου γοῦν καὶ κόραξ ὠδιναθῶσαι λευκός. λέγοι οὖν εὐταῦθα κατὰ συμβεβηκὸς ἰδίαι τὰ πρώτως καὶ καθ' αὖ τὸ ὑπάρχοντα τοῖς πράγμασιν. ἃ καὶ συναναιρεῖ κἰ συναναιρεῖται. οἷον τῷ ἀνθρώπῳ, τὸ τῆς ὠδιπήμης δεκτικόν. καὶ τῷ γρυπῶνῳ παντὶ, τὸ τὰς φρεῖς γωνίας δύο ὀρθαῖς ἴσας ἔχειν. ἢ τὰς δύο πλευρὰς τῆς λοιπῆς μείζονας. ταῦτα δὲ πρώτως καὶ καθ' ἑαυτὸ λέγεται τοῖς πράγμασιν ὑπάρχειν. πρώτως μὲν, διότι ἀμέσως ἀλλοῖς μόνοις ὑπάρχει καὶ ἄλλῳ οὐδενί. καθ' αὖ δὲ, διότι κατ' οὐσίαν. ὅθεν καὶ αὐτισρέφει. ἡ γὰρ ἀνθρωπος, καὶ ὠδιπήμης δεκτικόν. καὶ ἔμπαλιν, καὶ ἃ γρυπῶνον, ὃξ αὐάγκης καὶ αἱ φρεῖς γωνίαι δύο ὀρθαῖς ἴσαι. καὶ αἱ δύο πλευραὶ, τῆς λοιπῆς μείζονδι. καὶ ἔμπαλιν. ταῦτα οὖν ἀλλοῖς κατὰ συμβεβηκὸς, ἰδίαι ἐκάλεσεν. ἔστι μὲν οὖν πρώτως τοῦτο καὶ καθ' αὖ τὸ. καθ' αὖ δὲ ὅλῃ, τὸ κατ' οὐσίαν. οὐκ εἴπι δὲ καθ' αὖ τὸ τοῦτο καὶ πρώτως. ὠδιπλέον γὰρ τὸ καθ' αὖ τὸ τῶν πρώτως. τὸ γὰρ ζῶον τῷ ἀνθρώπῳ, καθ' αὖ τὸ μὲν ὑπάρχει, οὐ πρώτως δέ. διὸ κἂν μὴ ᾖ ἄνθρωπος, ζῶόν ὅλῃν. ὥστε οὐ πρώτως τῷ ἀνθρώπῳ ὑπάρχει. ὁμοίως ὃ καὶ τὸ ἀῆμα τῷ γρυπῶνῳ καθ' αὖ τὸ μ. οὐ μέντοι πρώτως. καὶ γὰρ μὴ ᾖ γρυπῶνον, ἔστι ἀῆμα. καὶ τί λέγω τὸ ἀῆμα ; ἀλλ' οὐδὲ τὸ εὐθύγραμμον πρώτως ὑπάρχει τῷ γρυπῶνῳ, καθ' αὖτό γε ὑπάρχειν. ἔστι γὰρ τὸ εὐθύγραμμον καὶ γρυπῶνον μὴ ὂν τος, ταῦτα οὖν φησι καθ' αὖ τὸ ἰδία τὰ πρώτως ὑπάρχοντα. ἃ καὶ μόνῳ καὶ παντὶ καὶ ἀεὶ τῷ πράγματι ὑπάρχει καὶ καθ' αὖτό. ὥστε καὶ αὐτισρέφει πρὸς τὸ πρᾶγμα. Περὶ τούτων οὖ τοῖς ἀποδεικτικοῖς φησιν, ὅτι ἡ ἀποδεικτικὴ ἐπιστήμη ἐστὶν. οὔτε δὲ τῶν καθ' αὖ τὸ μὲν μὴ πρώτως δὲ ὑπαρχόντων. καὶ τοῦτο ἀκόπως. ἐπεισδὺς γὰρ ἡ ἀποδεικτικὴ ὠδιστήμη ἐστὶν, ἡ δὲ ὠδιστήμη ἀπαιτεῖς ὅλῃ καὶ αὐτὰ αὐτῶν

δὲ καὶ τὰ ἀεὶ τὰ αὐτὰ, καὶ ὡσαύτως ἔχοντα, διὰ τοῦτο τῶν συμβεβηκότων ἀποδείξειν εἶναι ἀδύνατον. τῶν ἄλλοτε ἄλλως ἐχόντων καὶ γινομένων καὶ ἀπογινομένων. πάλιν ἡ ἀποδείξεις τῶν ἀμφισβητουμένων ἐστί. τὸ δ' ὅτι αὐτὰ τὰ ὑπάρχοντα καὶ μὴ πρώτως, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὁμολογούμενα ἐστίν. οἷον τὸ ζῶον τῷ ἀνθρώπῳ. καὶ τὸ ἁπτὸν τῷ τριγώνῳ. οὐδὲ τούτων αὖ ἐστὶ κυρίως ἀποδείξις. δείκνυσι γοῦν οὐ ἐκείνοις, ὅτι καθολικωτάτων γενῶν, οὐδ' ἔστιν ἀποδείξις. ἐπεὶ μηδὲ ὅρισμος. ἀλλὰ διὰ ὑπογραφῆς ἐκείνα σημαίνομεν. πᾶσα γὰρ κυρίως ἀποδείξις ὄντων, ἢ ἐκ τῶν αἰτίων τὰ αἴτια τὰ πιστὰ πισουμένη. ἐκ τῶν καθόλου τὰ μερικώτερα. οἷον πότερον ὁ ἄνθρωπος οὐσία, δείκνυμεν διὰ μέσου τοῦ ζῴου. διότι γὰρ πᾶν ζῶον οὐσία. ἡ δὲ αἰτία τοῦ εἶναι τὸν ἄνθρωπον οὐσίαν, τὸ ζῶον πᾶν οὐσίαν εἶναι. τοῦτο δὲ καὶ καθολικώτερον. τὸ γὰρ πᾶν ζῶον οὐσίαν εἶναι, ὧδὶ πλέον τοῦ τὸν ἄνθρωπον ζῶον εἶναι. πάλιν ἐπεὶ δὴ τρίγωνον, διὰ τοῦτο τὰς τρεῖς γωνίας δύο ὀρθαῖς ἴσας ἔχει. ἡ πάλιν ἐπεὶ δὴ τρίγωνον, τὰς δύο πλευρὰς τῆς λοιπῆς μείζονας ἔχει. οὐκ ἐπεὶ δὴ δύο ὀρθαῖς ἴσας, διὰτοῦτο καὶ τρίγωνον. ἡ μὲν οὖν κυρίως ἀποδείξις, αὕτη. Ἐστὶ δὲ ἡ ἐκ μειζόνων καὶ γνωριμωτέρων λεγομένη ἀποδείξις. ἡ ἐκ τῶν αἰτιατῶν τὰ αἴτια πισουμένη. ὥσπερ ἀμφίβολος ἡ τοῦ οὐρανοῦ ἐποίησεν ἐκ τῶν φωτισμῶν τῆς σελήνης ἀποδείξας ὅτι σφαιρική. δῆλον καὶ τοῖς ἀμβλυτέροις ἐκ τούτων ὅτι σφαιρική, διὰ τοῦτο καὶ οὕτω φωτίζεται. ταύτῃ οὖν κεχρήμεθα τῇ ἀποδείξει, ὅπου τὸ αἴτιον σαφέστερον ὅτι τὸ αἴτιον. ὥσπερ καὶ ὧδὶ τῆς σελήνης ἔχει. τὸ γὰρ αἴτιον τοῦ φωτισμὸς σαφέστερον ἡμῖν ὅτι τὸ αἴτιον. λέγω δὴ τὸ σφαιροειδῆ αὐτὸν εἶναι. ἴσμεν γὰρ ὅτι τὰ μιγνύμενα μισοφῆ, ὅταν ἡ ἀποσυνόδου, καὶ ὅταν μέλλη σύνοδον ποιεῖσθαι. δῆλος διχότομος. δῆλος ἀμφίκυρτος. ἅπαξ παντὸς σελήνους. τὸ δὲ γίνεσθαι, διὰ τὸ σφαιροειδῆ αὐτὴν εἶναι. ἡ γὰρ ἰσόπλευρος, ἀεόρθου ἐμέλλεν, ἢ φωτίζεσθαι ἢ μὴ φωτίζεσθαι. νῦν δὲ ἐπεσκιασμένη ὁμοίως ἐστίν, ὅταν μὲν ἐκ διαμέτρου αὐτῇ γίνεται, ἐπεὶ μέσοι ἐσμὲν ἡμεῖς, ὁρῶμεν ἅπαν τὸ πρὸς ἡμᾶς ἡμισφαίριον πεφωτισμένον ᾧ καὶ προσβάλλει ἐγγύτερον δὲ αὐτῆς γενόμενος, ἀεὶ μᾶλλον μὲν τὸ μέρος τὸ πρὸς ἡμᾶς τὸν φωτισμὸν, προστίθησι δὲ τῷ ὑπὲρ ἡμᾶς. ἐπεσκιασμένῳ ὡς εἶπον αὐτῆς ὁ ἥλιος. καὶ οὕτω κατ' ὀλίγον ἕως κατὰ τὸ αὐτὸ καὶ ἥλιος γενόμενος, ὡς μηκέτ' εἶναι ἡμᾶς μέσους ἀμφοτέρων. ἀλλὰ τῷ μίαν πλευρὰν εἶναι ἄμφω, τὸ μὲν πρὸς ἡμᾶς ἀφώτιστον ποιήσει, φωτίσει δὲ, τὸ ὑπὲρ ἡμᾶς. τούτῳ πίστει καὶ ἐκ τῆς παρ' ἡμῖν σκιᾶς λαβεῖν. ἡ γὰρ μεγάλῃ σφαῖραν ποιήσειέ τις. εἶτα χρίσειε, τὸ μὲν ἕτερον ἡμισφαίριον λευκῷ χρώματι, τὸ δὲ ἕτερον μέλανι, εἶτα μετωχρίσειεν ἕως ὕψος τοῦ σφαῖραν, καὶτὶ παρακλίνειν ἀεὶ κατ' ὀλίγον, τὸ λευκοῦ ἢ τύχοι χρώματος ἄνω ὄντος, εἶτα κλιθείσης τῆς σφαίρας ὀφθείη ἂν οἶμαι μιμίσιον λεπτὸν γινόμενον. εἶτα κατὰ μέρος ἀεὶ κλινομένης τῆς σφαίρας, καὶ τὰ λοιπὰ φαινόμενα. καὶ τέλος τὸ λευκοῦ ἡμισφαίριον ὅλον πρὸς τὸ κάτω σχῆμα, ἢ ἡ πολὺ τὸ ὕψος, ὀφθείη ἂν οἶμαι σκιοειδὲς τὸ μελανοχρωμένον ἡμισφαίριον. ταῦτα μὲν οὖν ἔξω τοῦ προκειμένου. τοῖς δὲ τοιούτοις διεξιοῦσι τεκμηριώδη λέγομεν. ἢ καπνὸς σύνταθα, καὶ πῦρ αὖρα. τεκμήριον γὰρ τοῦ πυρὸς ὁ καπνός. Τεκμήριον δὲ ὅτι τὸ ἄλυτον σημεῖον ὡς τοῦ πυρὸς ὁ καπνός. ὡς τοῦ σφαιρικὸν εἶναι τοῖς σελήνοις, τὸ οὕτω φωτίζεσθαι. Τὸ δὲ λυτὸν, οὐ τεκμήριον, ἀλλὰ σημεῖον λέγεται. τοῦτο δὲ ὅταν, ὅταν μὴ πάντως ἔπεται τῷ αἰτιατῷ τὸ αἴτιον. διὸν ὠχρὰ ὄψιν, ἐπεσθη πέπικεν. οὐ πάντως οὖν τῇ ὠχρότητι ἕπεται τὸ πεπικνῶσθαι. λυτὸν οὖν τοῦτο καὶ οὐ τεκμήριον, ἀλλὰ σημεῖον. ὡς τὸ παρεστάναι νεοσφαγεῖσῳ μαστῷ τοῦ πεφονευκέναι σημεῖον. διὸ φησι κἀκεῖνος. τῶν οὖν κατὰ συμβεβηκὸς ἰδίων ἅπερ ἡμεῖς εἴπομεν πρώτως καὶ καθ' αὑτὰ ὑπάρχειν. τούτων ἐστὶν ἡ ἀπόδειξις. ὑπονοήσειεν οὖν φησί τις ὅτι ὥσπερ τούτων μία ἐστὶ μέθοδος ἡ ἀποδεικτική, οὕτω φησί, καὶ ὡς τὸ λαβεῖν τὸν ὁρισμὸν ἕκαστον μία τίς ἐστὶ μέθοδος. ἀλλὰ κἀ μία, ζητητέον ποία αὕτη.

» ΕΙ ΔΕ μὴ ἔστι μία καθ' οἱονοῦν τρόπον μέθοδος περὶ τὸ τί ἐστιν, ἐπὶ χαλεπώτερον γίνεται τὸ πραγματεύεσθαι. δεήσει γὰρ λαβεῖν περὶ ἕκαστον τίς ὁ τρόπος.

Εἰ μὲν γὰρ ἓν μία, τὸ μόνον εἶχεν ἡ ζήτησις τίποτε ἐστὶν αὕτη. ἐπεσκιὰ δὲ πλείους μιᾶς, πλείονα τὰ ζητούμενα. πόσα τε τὸν ἀριθμὸν, καὶ ποῖα τὸ εἶδος, καὶ ποῖα, ὧδὶ ποίων πραγμάτων χρηστέον. τὸ γὰρ δεήσει λαβεῖν περὶ ἕκαστον τίς ὁ τρόπος, τοῦτο σημαίνει. ποίᾳ μεθόδῳ ὧδὶ ποίων πραγμάτων χρηστέον.

» ΟΤΑΝ δὲ φανερὸν ᾖ, πότερον ἀποδείξεις ἐστὶν, ἢ διαίρεσις, ἢ τίς ἄλλη μέθοδος. ἔτι πολλὰς ἀπορείας ἔχει καὶ πλανάς.

Τοῦτο ὡς ὑποθέσει λέγει. μετὰ τὸ πάντα φησὶ τὰ ἀπορηθέντα δῆλον, ὅταν ἡ δὴ φανερὸν ἡμῖν γένηται, ὅτι ἥδε ἐστὶν ἡ μέθοδος δι' ἧς διελοῦμεν τοὺς ὁρισμούς. φέρε εἰπεῖν ἡ ἀποδεικτικὴ, ἢ διαιρετικὴ, ἢ ὁρισμική. ἑτέρα πάλιν ἀπορία διαδέχεται οὐκ ἐλάττων. τῶν εἰρημένων. ποία δέ ἐστιν αὕτη, ὧδὶ φέρει.

» ΕΚ τίνων διαζητεῖν. ἄλλαι γὰρ ἄλλων ἀρχαί. καθάπερ ἀριθμῶν καὶ ὧδὶ πράξεων.

Οὐτέστιν ὑπὸ ποίων γένος ἀνάγομεν τὸ προκείμενον πρᾶγμα. ἐπεσκὶ οὐχὶ τῶν γένος τῶν ὄντων. ἀλλὰ δέκα. καὶ ἄλλα ὑπ' ἄλλο γένος ἀναφέρεται, καθάπερ φησὶν ἀριθμῶν καὶ ὧδὶ πράξεων. λέγει οὖν ἀρχὰς τούτων. τὸ μὲν ἀριθμοῦ, τὸ διωρισμένον ποσόν. τὸ δὲ ὧδὶ πεδὸν, τὸ συνεχές. ἢ καὶ ἀρχὰς αὐτῶν αὖ λέγει

γοι, τὸ μὲν ἀριθμοῦ, τὴν μονάδα. τὸ δὲ ὧδὶ πεδὸν, ἢ τὴν γραμμὴν, ἢ τὸ σημεῖον. ῥητισόμεναι γὰρ ταῦτα, τὸ μὲν, τὴν γραμμὴν. ἢ ἴ, τὸ ὧδὶ πεδὸν γενικά. ἀλλ' αὗται μὲν, ἀρχαὶ συντεταγμέναι. καὶ οἷον στοιχεῖα ἔστιν ἀρχαί. τὸ δὲ συνεχὲς καὶ διωρισμένον ὄξυρημένα. συμβάλλονται δὲ ἡμῖν καὶ αἱ συντεταγμέναι πολλάκις ἀρχαὶ πρὸς τὴν ἀποδοσιν τοῦ ὁρισμοῦ. ὥσπερ ὧδὶ τῶν ἀριθμῶν. λέγομεν γὰρ ἀριθμὸν εἶναι τὸ ἐκ μονάδων συγκείμενον πλῆθος. ζητοῦμεν οὖν φησιν ὑπὸ ποῖον γένος ἀνάγεται τὸ προκείμενον. πολλῶν γὰρ τὸ γένος ἀμφισβητήσιμον. ἵνα δύροντες τοῦτο καὶ διελόντες εἰς τὰς οἰκείας διαφοράς, οὕτω τοὺς ὁρισμοὺς ἀποδῶμεν.

ΓΡΩΤΟΝ δὲ ἴσως ἀναγκαῖον διελεῖν εἰ τίνι τῶν γενῶν καὶ τί ὄντι. λέγω δὲ πότερον τόδε τι, ἢ οὐσία. ἢ ποιόν. ἢ ποσόν. ἢ κατά τις ἄλλη τῶν διαιρεθεισῶν κατηγοριῶν.

ληρώσας τὰ κοινῶς περὶ τῶν ὁρισμῶν ἀπορούμενα. ἅπερ ὀλονόπ καὶ ὧδὶ ψυχῆς ἀπορεῖται. εἰ τοῦτο ἀρχεται καὶ τῶν ὧδὶ ψυχῆς πρὸς τὴν λῆψιν τοῦ ὁρισμοῦ ἀπορουμένων. διὸ οὖν φησι καὶ ὧδὶ ψυχῆς ζητήσαι ὑπὸ ποῖον γένος ἀνάγομεν. πολλὴ γὰρ περὶ τοῦτου ἡ ἀμφιβολία. οἱ μὲν γὰρ ἀπλῶν ὑπὸ τὴν οὐσίαν ἀνάγουσιν. οἱ δὲ ὑπὸ τὸ ποσόν. ὧν ὅτι καὶ ξενοκράτης. ἀριθμὸς γάρ φησι κινῶν ἑαυτὸν ὅτιν ἡ ψυχή. ὁ δὲ ἀεὶμος ὑπὸ τὸ ποσόν. ἢ δὴ τοῦτο ἔλεγεν ἐκεῖνος, καὶ μὴ ἄλλό τι διὰ τούτου ἠνίττετο. οἱ δὲ, ὑπὸ τὸ ποιόν. ὧν ἦσαν καὶ οἱ ἰατροὶ, κρᾶσιν εἶναι λέγοντες. τοιοῦτοι δ' ἂν εἶεν, καὶ οἱ συντελέχειαν λέγοντες τοιαύτην. μαθησόμεθα γὰρ, πῶς φησιν αὐτὼ συντελέχειαν ὁ ἀριστοτέλης. οἱ δὲ ἧκον λέγοντες τῶν στοιχείων δύξαις ὑπὸ τὸ πρός τι ἀνάγειν. τὸ γὰρ διπλάσιον, ἢ ἡμιόλιον, ὑπὸ τὸ πρός τι. πινὸς γὰρ διπλάσιον. ἀμφίβολον οὖν τίνος τὸ γένος, ἀλλ' ἐπεσκὲν σύρωμεν, ὅτι οὐσίαι εἰσὶ, πάλιν ζητοῦμεν πότερον σῶμα, ἢ ἀσώματον. καὶ τὸ σῶμα, ἁπλοῦν ἢ σύνθετον. καὶ τὸ ἀσώματον, χωριστὸν, ἢ ἀχώριστον. καὶ πότερον μία ἐν ἑκάστῃ ψυχῇ, ἢ πολλαί. καὶ τὸ μία, μονοειδὴς, ἢ πολυειδὲς ἄμορφος. καὶ τίς ἡ τῶν εἰδῶν διαφορά. καὶ τὸ πολλαί, πότερον τῷ ἀριθμῷ πολλαί, ἢ καὶ τῷ εἴδει. καὶ τὸ τῷ εἴδει, πότερον καὶ τῷ γένει, ἢ οὔ. τὰ γὰρ τῷ εἴδει διαφέροντα, οὐ πάντως καὶ τῷ γένει, ὡς ἄνθρωπος καὶ ἵππος. τὰ μέντοι τῷ γένει διαφέροντα ὀξ ἀνάγκης, καὶ τῷ εἴδει ὡς λίθος καὶ ζῷον. ταῦτα τοίνυν καὶ τούτων πλείονα πρὸς τὸ λαβεῖν τὸν ὁρισμὸν τῆς ψυχῆς ζητητέον. Ῥητὸν δ' ἴσως ἀναγκαῖον διελεῖν εἰ τίνι τῶν γενῶν ἡ τί ὄντι. Τοῦτό ἐστιν ἐκδιαιρέσεως δεῖ λαβεῖν ἀλλὰ τὸ γένος, ὅπερ γένος εἰ τῷ τί ὄντι κατηγορεῖται. ἐμάθομεν δὲ τοῦτο εἰ ἀπαγωγῆς. ὅτι τὰ γένη εἰ τῷ τί ὄντι κατηγορεῖται. τί γάρ ὄντι ἄνθρωπος ἐρωτώμενοι, λέγομεν ζῷον. ἡ τί ποτε ὄντι φοινικεῖα ἀγνοῶν ἐρωτοίη, λέγομεν ὅτι δένδρον. δεῖ οὖν πρῶτον πάντων τί ὄντι ἡ ψυχὴ γνῶναι. ὡς γάρ φησιν ὁ θεῖος πλάτων εἰ φαίδωνι, μία ἐστὶν ἀρχὴ τοῦ καλῶς βουλεύεσθαι. ἰδέναι δεῖ ὅπου ἀεὶ ἡ ἡ βουλή. ἢ τοῦ παντὸς διαμαρτάναι ἀνάγκη. περὶ ψυχῆς τοιαροῦν ζητοῦντες, ἢ μὲν πρότερον τί ποτε ὄντι ἀδύνατον μαθοῖμεν, πότερον οὐσία ἢ ποσόν, ἀλλ' αὐτὴ τῆς οὐσίας, ἢ οὐσία εἴη, ὡσπέρ ὄντι, ποσὸν ἁπλῶς ἐποιμεν, ἢ ποιόν, ἢ τὶ τῶν ἄλλων κατηγοριῶν, ὃς ἀνάγκης ἀκολούθως τῇ ἀρχῇ τὰ ἐφεξῆς συμπεραίνοντες, τοῦ παντὸς διαμαρτησόμεθα, ἕτερα αὖθ' ἑτέρων ζητοῦντες. καὶ ὁ ἀριστοτέλης δὲ ἐν τῇ φυσικῇ φησιν, ἐπεσκὲ τὸ ἁδέναι, καὶ τὸ ὧδὶ εἶναι συμβαίνει περὶ πάσας τὰς μεθόδους, ὧν ἔστιν ἀρχαὶ, ἢ αἴτια, ἢ στοιχεῖα ἐκ τοῦ τοιούτου γινώσκειν. τὸ τοίνυν πρὸς τὴν γνῶσιν τῶν πραγμάτων, χρέος τοῦ ἁδέναι τὰς ἀρχὰς, ἄλλαι δὲ ἄλλων ἀρχαί, ζητητέον τίς ἡ ἀρχὴ τῆς ψυχῆς, καὶ τοσούτῳ μᾶλλον ὅσῳ πρωτέρα τῶν ἄλλων ὧδὶ τῆς ψυχῆς ἡ τῆς ἀρχῆς ζήτησις.

ΕΤΙ δὲ πότερον τῶν σὺ σωμάτων ὄντων, ἢ μᾶλλον σὺ τελέχειά τις. διαφέρει γὰρ οὐ σμικρόν.

Α' εἰ προῖων κατὰ τὴν διαίρεσιν, τὸ ἀληθὲς τῆς διαιρέσεως τμῆμα λαμβάνει. καὶ τοῦτο ὑποδιαιρεῖ. ἆπὸν οὖν πότερον οὐσία, ἢ ποσὸν, ἢ ποιὸν, ἢ τις τῶν ἄλλων κατηγοριῶν, τὰς μὲν ἄλλας παρῆκεν, ἔλαβε δὲ ὅπ οὐσία, καὶ ταύτην λοιπὸν ὧδὶ διαιρεῖ εἴστε τὸ σῶμα, ἢ τὸ ἀσώματον. αὐτὶ γὰρ τοῦ ἆπὸν σῶμα, ἢ ἀσώματον, εἶπε πότερον τῶν σὺ σωμάτων ὄντων, ἢ μᾶλλον σὺ τελέχειά τις. διὰ μὲν τοῦ σὺ σώματος τὸ σῶμα δηλῶν. διὰ τῆς σὺ τελεχείας, τὸ ἀσώματον. πᾶν γὰρ σῶμα καθόλου σωμάτων ἐστί. τὸ δὲ σωμάτων, ἢ κατ' οὐσίαν ἐστὶν, ἢ κῇ ποσὸν, ἢ κῇ ποιὸν, ἢ κῇ τὶς τόπον μεταβολῶ. τὰ μὲν οὖν σὺ γενέσει, ἢ φθορᾷ πάντα σώματα καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα σωμάτων σημαινόμενα σὺ σωμάτων ἐστί. σωμάτων γὰρ ἐσμὲν ἄνθρωποι σὺ τῷ σώματι, καὶ σὺ τῷ καταμιλίᾳ. καὶ σωμάτων παῖδες ὄντες, ἔχομεν τὸ τοῦ ἀνδρὸς μέγεθος. ὁμοίως καὶ ὧδὶ τοῦ ποιοῦ σωμάτων ψυχροὶ ἐσμὲν, θερμοὶ ὄντες, καὶ σωμάτων κινούμεθα, καθήμενοι. τὰ δὲ λεγόμενα οὐρανία σὺ τῇ κῇ τόπον μεταβολῇ μόνον ἔχουσι τὸ σωμάτων. αἰτέλλων γὰρ ὁ ἥλιος, σωμάτων σὺ τῷ μεσουρανήματι ὄξυ. καὶ κάκεῖσε γενόμενος σὺ ἐργείᾳ, σωμάτων ἐστὶν σὺ τῇ φύσει. καὶ ὧδὶ τ' ἄλλων οὐρανίων ὡσαύτως, ἐπεσκὲ οὖν σὺ πᾶσι τοῖς σώμασι τὸ σωμάτων θεωρεῖται, διὰτοῦτο διὰ τὸ σωμάτων τὸ σῶμα ἐδήλωσεν. Ἀλλὰ τὶ δήποτε ὧδὶ τὸ σώματος τὸ σὺ σωμάτων τάξας, ὧδὶ τὸ ἀσωμάτου οὐκ εἶπεν σὺ τελεχείᾳ κῇ ὁυτικῶ πῶσιν, ἀλλ' σὺ τελέχειαν κατ' ὄυσίαν. λέγω οὖν ὅτι ἄλλο ἐστὶ σωμάτων, καὶ ἄλλο σὺ σωμάτων. καὶ ἄλλο σὺ τελέχειαν, κῇ ἄλλο σὺ σὺ τελεχείᾳ, ἢ μή. ὕλη, μόνως ἐστὶ σωμάτων. πάντα γὰρ ὅτι σωμάτων, σὺ ἐργείᾳ ἢ ἐδέν. τὸ ἢ εἶδος, μόνως σὺ τελέχειαν. τὸ ἢ ὅξ ὕλης κῇ εἴδους, κῇ σὺ σωμάτων ἐστὶ κῇ σὺ σὺ τελεχείᾳ. συνέχεται γὰρ ταῦτα ἅμα. καὶ ὅπερ ὅτιν σὺ σωμάτων, τοῦτο ὅτι καὶ σὺ σὺ τελεχείᾳ. καὶ γὰρ πάντα τὰ εἴδη, σωμάτων

μα σὺ τῇ ὕλῃ ἐστὶν. ἢ πῖς, ποτὲ τοῦτο, ποτὲ ἐκεῖνο γίνεται σὺ ἐργεία. τῶ γὰρ ἄνθρωπος οὖσα δυνάμει, ἄλλο τε γίνεται σὺ ἐργεία ἄνθρωπος. μᾶλλον δὲ ἄμα ἔχει, καὶ τὸ δυνάμει ᾗ τὸ σὺ ἐργεία. ἐπεὶ δὲ οὐδέποτε ὄβι γυμνὴ εἴδους, ἐκεῖνο δὲ τὸ εἶδος, σὺ ἐργεία μού ὄβι τὸ δὲ τι, δυνάμει δὲ ἄλλο. τὸ γὰρ τῶ σώματος εἶδος, δυνάμει ἐστὶν ἄνθρωπος. ἐπεὶ οὖν σὺ οἷς τὸ δυνάμει ἐστὶν, σὺ τούτοις καὶ τὸ σὺ ἐργεία. καὶ ἐπεισὴ ὡὶ τῶν θείων, καὶ ἀπωμάτων οὐκ ἔστι τὸ δυνάμει, ἐπεὶ μηδὲ ὕλη, καὶ διατῦτο οὐδὲ τὸ σὺ ἐργεία. οὐ γάρ ἐστιν σὺ ἐργεία τὸ δὲ τι. ἀλλ' αὐτοσὺ ἐργεικέ ἦσιν ἐπεὶ ἦν ἄνευ ὕλης καθαρὰ αὐόν ὕλης. ὡς καὶ σὺ τῷ πεὶ ἐρμωείας φησὶν. ὅτι ἐκεῖναι αὐόν δυνάμεως σὺ ἐργειακέ ἐστι. καὶ οὐκ εἶπεν σὺ ἐργεία ἐστὶν. διατῦτο αὐτοδιασέλλων τῇ ὑλικῇ, καὶ συν. θέτῳ φύσει τιῶ ἄὔλον, καὶ ἀσώματον, εἶπε τὸ, πότερον τῶν σὺ δυνάμει ὄντων. τουτέστι τῶν σωμάτων ἐστὶν, ἆ πινα σὺ δυνάμει ἐστὶ, τουτέστιν σὺ τῇ ὕλῃ. ἢ σύντελεχειά πις, τουτέστιν εἰδός τι καθαρὸν καὶ ἄὔλον. διαφέρει γὰρ οὐ σμικρόν. τουτέστιν οὐκ ὀλίγον τὸ μεταξὺ τῦ σώματος καὶ ἀσωμάτου.

» ΣΚΕΠΤΕΟΝ δὲ καὶ ἡ μεϊσὴ, ἢ ἀμερής.

Τ οὔτω ὡς καὶ ἀλεξάνδρω δοκεῖ, τὸ μεϊσὴ, ἢ ἀμερὲς δυνάμεθα ἀὐὶ τῶν δυνάμεων τῆς ψυχῆς λαμβάνειν. ὅτι πότερον πολυδύναμός ὄβιν, ἢ ἀμερής. ἀμερῆ γάρ φησιν ἀλλῶ δημόκειτος εἶναι καὶ οὐ πολυδύναμον. τανῦν εἶναι, λέγων τὸ νοεῖν τῷ ἀὐσθάνεσθαι. καὶ ἀπὸ μᾶς ταύτης προέρχεσθαι δυνάμεως. δύνασθαι δ' ἐκλαβεῖν τὸ χωρίον, καὶ οὔτω. πότερον ἢ ἁπλῶς ψυχὴ μία τίς ἐν ἑκάστῳ, ἢ μείζετος ἢς διαφόρους ψυχὰς, ὡς πλείους εἶναι ψυχὰς ἐν ἑκάστῳ. δῆλον δὲ ὅτι καὶ πλείους δυνατὸν λέγειν καὶ μιᾶν. πλείους μὲν, διότι διαφέρουσιν ἀλλήλων τῷ εἴδει. ἢ φυτικὴ. καὶ ἡ ἄλογος. καὶ ἡ λογικὴ. ἡ χωρίζοντες ἀλλήλων. μίαν δὲ, διὰ τὴν συμφυΐαν τούτων, καὶ τὴν συμπάθειαν. καὶ γὰρ καὶ αἱ ἐκ τῦ ἧμεν ἐνέργειαι, διαβαίνουσι μέχρι, καὶ τῆς φυτικῆς. καὶ αἱ τούτων κινήσεις, καὶ ζωαὶ δοκεῖ συνδιατιθέναι ἑαυτοῖς τὸν ἧμον. οὕτως οὖν καὶ μία, καὶ οὐ μία. οὕτω δὲ κάλλιον ὀξηκίσασθαι, τὸ μεϊσὴ, ἢ ἀμερής. πότερόν φησι μία τίς ὄβι ψυχὴ σὺ πᾶσι τοῖς ἐμψύχοις, ἢ πολλαί. καὶ ἢ πολλαὶ, πότερον τῷ εἴδει διαφέρουσι μόνον, ἢ καὶ τῷ γένει. λέγοιεν δ' ἂὐ μίαν, οἱ κρᾶσιν λέγοντες. ὀξαλλαττεσθαι γὰρ ἀλλῶ πρὸς τὴν σὺ ἑκάστῳ ἰδιότητα τῆς κράσεως. ὥσπερ εἷς ὁ ἀὴρ κοινῶς ὑπὸ πάντων ὀνομαζόμενος πρὸς τὴν σὺ ἑκάστῳ τ ζώων ἰδιότητα. οὕτοι δὲ τὴν αἴτιαν κάτω ποιοῦσι, τὰ αἰτιατὰ κρείττονα ποιοῦντες τῶν αἰτίων. τὸ γὰρ ἄψυχον σῶμα ψυχῆς αἴτιον. τὸ ἄζωον, ζωῆς. τὸ ἀκίνητον τῆς κινητικῦ. τὸ ἄλογον τῆ μὴ ἀλόγου. καὶ ὅσα τοιαῦτα.

» ΚΑΙ πότερον ὁμοειδὴς ἅπασα ἡ ψυχὴ, ἢ οὔ. εἰ δὲ μὴ ὁμοειδὴς, πότερον εἴδη διαφέροσα ἢ γένεα. τῶν μοὶ γὰρ οἱ λέγοντες, καὶ ζητοῦντες πεὶ ψυχῆς, πεὶ τῆς ἀνθρωπίνης μόνης ἐοίκασιν ὠὐσκοπεῖν.

» Α κόλουθον τῷ πολλαὶ ἢ μία, τὸ δοθεισῶν πολλῶν ζητεῖν. πότερον ὁμοειδὴς, ἢ οὔ. δύναται δὲ τὸ μὴ ὡς πρὸς τὰς σὺ ἑκάστῳ ψυχὰς πλείους οὔσας λέγεσθαι, ἀλλ' ἁπλῶς πεὶ πάσης τῆς σὺ τοῖς ἐμψύχοις, ὅπερ καὶ μᾶλλον. ἢ γὰρ ἐφεξῆς λέξις, τῦτο δηλοῖ. οἱ γὰρ πεὶ ψυχῆς ζητήσαντές φησι, πεὶ μόνης τῆς ἀνθρωπίνης ἐζήτησαν. ὥστε σαφὲς ὅτι πεὶ πάσης ψυχῆς ὄβιν αὐτῷ ὁ λόγος. ᾗ τὸ, μεϊσὴ αἴρει ἢ ἀμερὴς μᾶλλον πρὸς τῦτο ἐκ λειπέον. αὖτοι οὖν φησιν αἱ σὺ πᾶσιν ἁπλῶς τοῖς ἐμψύχοις ψυχαὶ, πότερον μόνον τῷ εἴδει διαφέρουσιν, ἢ καὶ τῷ γένει. λαμβάνει γὰρ πάλιν ἐκ τῆς διαιρέσεως τὸ ἀληθὲς, καὶ ὡμολογημένον. ὅτι διάφοροι τῷ εἴδει. νῦν μὲν γὰρ λέγει, οἱ ζητοῦντες πεὶ ψυχῆς πεὶ τῆς ἀνθρωπίνης ἐοίκασι σκοπεῖν. τινὲς δὲ φασὶν, ὧν ὄβι καὶ ἀλέξανδρος, ὡς πλάτωνα αἰνίτ[illegible]εσθαι ἀῶλόν. φαίνεται δὲ ὁ πλάτων, καὶ ἀλλαχοῦ μὲ πολλαχοῦ, μάλιστα δὲ σὺ τιμαίῳ καὶ πεὶ τῆς ἀλόγου διαλεχθείς. ἴσως οὖν ὡς τοὺς φυσικοὺς αἰνίτ[illegible]εσθαι τοὺς πεὶ δημόκειτον καὶ τοὺς ἄλλους. ἔχοιμεν δ' ἂὐ καὶ ὑπὲρ τούτων ἀπολογήσασθαι. ἐπίσιν γὰρ αὖ ἐκεῖνοι ὅτι σὺ τῇ ἀνθρωπείᾳ ψυχῇ, πᾶσα ψυχικὴ δύναμις θεωρεῖται. οὐκοῦν πεὶ τούτης διαλεχθέντες, πεὶ πάσης εἴημεν ἂὐ διειλεγμένοι.

» ΕΥΛΑΒΗΤΕΟΝ δὲ, ὅπως μὴ λανθάνῃ. πότερον εἷς ὁ λόγος ἁῶλῆς ὄβι καθάπερ ζώου, ἢ καθ' ἕκαστον ἕτερος. οἷον ἵππου. κυνὸς. ἀνθρώπου. θεοῦ.

Ε πῶν πότερον ὁμογενῆς αἱ ψυχαὶ, ἢ ἑτερογενῆς, πάλιν σὺ ταῦθα πεὶ τῆς γένους φησὶν ἀῶλῶν, εἴγε ἐστὶ γένος. ὅτι δεῖ δ' λαβεῖν ἔσθαι, καὶ ζητεῖν πότερον δυνατὸν σύα ὁρισμὸν πάσης ψυχῆς ἀποδοθῆναι, ἢ οὔ. ἀποδοθείη δ' ἂὐ εἷς ὁρισμὸς, ἢ ἔχοιεν κοινὸν γένος. ὥσπερ τῷ ζώου γένους ὄντος ἵππου, καὶ ἀνθρώπου καὶ τῶν λοιπῶν ᾠδῶν εἷς ὁρισμὸς ἁπλοῦσθαι. οὐσία ἔμψυχος αἰσθητική. ὃς ἐφαρμόζει τοῖς κατὰ μέρος ζώοις διὰ τὸ κοινὸν γένος. ᾗ δὲ μὴ ἔχοιεν σὺ κοινὸν γένος, οὐδ' ἂὐ εἷς ὁρισμὸς ἀῶλῶν ἀποδοθείη. οὐκ ἔχουσι δὲ, πῶς, ὅτι τὸ μέν ὄβι πρότερον σὺ αὐτοῖς. τὸ δὲ ὕστερον τῇ φύσει. σὺ οἷς δὲ τὸ πρότερον, καὶ τὸ ὕστερον, τούτων τὸ κοινῶς κατηγορούμενον, οὐκ ἔστι γένος. πρότερον δέ ὄβι τῇ φύσει τὸ συναναιρουᾶ μὲν, οὐ συναναιρούμενον δέ. καὶ τὸ συνεισφέρομενον μὲν, μὴ συνεισφέρον δέ. ἔστιν οὖν σὺ ψυχαῖς, τὸ πρότερον καὶ τὸ ὕστερον τῇ φύσει. ὅπου γὰρ ἡ λογικὴ, ἐκεῖ καὶ ἡ ἄλογος καὶ ἡ φυτικὴ. καὶ ὅπου ἡ ἄλογος, ἐκεῖ καὶ ἡ φυτικὴ. οὐ μέντοι ὅπου ἡ φυτικὴ, ἐκεῖ αἱ λοιπαί. ἢ ὅπου ἡ ἄλογος ἐκεῖ καὶ λογικὴ. καὶ ἀναιρεθείσα ἡ φυτικὴ, συναναιρεῖται ἐκ τῦ ὑποκειμένου, καὶ τὰς λοιπάς. ὥστε ἔστιν σὺ αὐτοῖς τὸ πρότερον τῇ φύσει, καὶ τὸ ὕστερον. πρότερα γὰρ ἡ φυτικὴ οὐ τῇ ἀξίᾳ, ἀλλὰ τῷ αὐόν ἁῶλῶς μὴ εἶναι τὰς ἄλλας. μὴ πρότερα τῆς λογικῆς ἡ ἄλογος ὁμοίως. ἡ δὲ ὄβιν σὺ ἁῶλαῖς τὸ πρότερον καὶ τὸ ὕστερον, οὐκ ἀῤῥα τὸ τούτων κοινῶς κατηγορούμενον

γένος

γένος ἐστί. λέγω δὴ ἡ ψυχὴ. ἀλλ' ὁ μώνυμος φωνὴ ὡς τὰ ἀφ' ἑνὸς καὶ πρὸς ἕν. ὥστε οὐκ ἀὶ εἴη ἁῶλῶν εἷς ὁρισμὸς. ἐπεὶ μηδενὸς τῶν ὁμωνύμων. ἀλλὰ διάφοροι τῶν ψυχῶν οἱ ὁρισμοί. ὡς ἀνθρώπου καὶ κυνός. καὶ ἵππου ἕτερος. ὅθεν καὶ ἄλλος μέλλων ἄπο δίδοναι κοινόν τινα λόγον πεὶ ψυχῆς, οὐκ ἂς ὁρισμὸν, ἀλλ' ὃς ἀναλογίας πινὸς ὡς ἔοικεν ἁμόθα, εἶπεν, ἂ δή τι κοινὸν ἐπὶ πάσης ψυχῆς δεῖ λέγειν. δῆλον ὡς οὐκ ὄντος κοινοῦ ὁρισμοῦ.

» ΤΟ ζῷον τὸ καθόλου, ἢ τι οὐδέν ὄβιν, ἢ ὕστερον. ὁμοίως δὲ κἂν εἴη κοινὸν ἄλλο κατηγορῆτο-
Ε νόμασέν τινος πεὶ τῶν ἰδεῶν ἀῶλον τῦτο λέγειν ἂς πλάτωνα. ἀνιτίθεμενον. οὐχ οὕτω δὲ ἔχει. καὶ γὰρ καὶ ἀῶλῷ δοκεῖ εἶναι τὰ πρὸ τῶν πολλῶν γένη καὶ εἴδη. σὺ γοῦν τῇ μετὰ τὰ φυσικὰ φησὶν, ὅτι ὥσπερ ἡ τάξις διττή ὄβιν. ἡ μὲν, σὺ τῷ σρατηγῷ. ἡ δὲ, σὺ τοῖς σρατιώταις. καὶ ὅτι ἐκ τῆς σὺ τῷ σρατηγῷ τάξεως γίνεται ἡ σὺ τοῖς σρατιώταις. καὶ διττὴ ἡ ὑγιεία. ἡ μὲν, σὺ τῷ ἰαφῷ. ἡ δὲ, σὺ τῷ ὑγιαζομένῳ σώματι. καὶ ἡ σὺ τῷ ἰαφῷ, ποιητική ὄβι τῆς σὺ τῷ σώματι, οὕτω καὶ ἡ σὺ τῷ κόσμῳ τάξις ἐκ τῆς σὺ τῷ δημιουργῷ τάξεως γέγονεν. ὥστε οἷδε καὶ τοὺς ὄξηρημένους ἧμους τῶν πραγμάτων. καὶ σὺ ταύτῃ δὲ τῇ πραγματείᾳ φησὶ. ἔστι δὲ ὁ κατ' ἐνέργειαν νοῦς τὰ πράγματα. δῆγε καὶ οἱ τὴν ψυχὴν τόπον ἰδέων ἀρμόττες, ἁρμόζεσθαι καὶ σὺ τῇ μετὰ τὰ φυσικὰ πάλιν πεὶ τὸ νοῦ τῦ θείου διαλεγόμενός φησι. πάντων τὰ εἴδη σὺ αὐτῷ εἶναι. λέγει γοῦν ὅτι ἑαυτὸν ὁρῶν τὰ πράγματα ὁρᾷ. καὶ τὰ πράγματα ὁρῶν ἑαυτὸν ὁρᾷ. καὶ μυρία ὅσα ἐστὶν ἄλλου παραδέδοται τῆς ἀλῆς ἐχόμενα διανοίας. ὥστε οὐ πεὶ τῶν πρὸ τῶν πολλῶν ἰδεῶν ὁ λόγος, ἀλλὰ πεὶ ὑστερογενῶν. διὸ οὐκ ἁπλῶς εἶπεν ὅτι τὸ ζῷον οὐδέν ὄβιν, ἀλλὰ πρόσθηκε τὸ καθόλου, δηλῶν ὅτι ὡς μὲν οὐσία, τὸ ζῷόν ὄβι καὶ ὁρισὸν ὄβι. τὸ δὲ καθόλου οὐκ ἔστιν σὺ ὑποστάσει. οὐ γάρ ὄβι τὸ ἁπλῶς καθόλου ζῷον, ὃ μή ἐστι τὶ τῶν μερικῶν. ὥστε ὡς καθόλου καὶ ὡς γένος τι ζῷον ἢ οὐδέν ὄβιν. ἢ ὕστερον. τουτέστιν σύνοημαπικόν ὄβιν. ἔχει γὰρ τὴν ὑπόστασιν σὺ τῷ νοεῖσθαι. ὡς μόνον τι καθ' αὑὸ ὑφεσηκὸς οὐδὲν ὄβι. καὶ ὁ ἄνθρωπος δ' ὁριζόμενος ᾗ ἵππου, οὐ καθὸ κοινόν ὄβιν ἐπὶ πλειόνων ὁρώμενον ἀτόμων ὁρίζεται, ἀλλὰ καθὸ φύσης τίς ὄβι καὶ οὐσία. τὸ γὰρ τούτων πλῆθος διὰ τὴν ὕλην οὐ διὰ τὸ εἶδός ὄβι. καὶ ὅτι καὶ τὸ ζῷον καὶ ὁ ἄνθρωπος καθὸ οὐσία ἐστὶν ὁρίζονται οὐ καθ' ἐπὶ πλειόνων καταγορεῖται. δῆλον. κἂν γὰρ εἷς εἴη ὁ ἄνθρωπος, ὁμοίως ὁ τῦ ἀνθρώπου ὁρισμὸς ἁρμόσει. ἔπι δὲ καὶ ὁ τῦ ζῴου. οὕτω μὲν ὁ ἀλέξανδρος. Ο δὲ ἀριστοτέλης, ἐπισὴ ὅλως ἐμνοήθη τε ζώου ᾗ πλειόνων, μή ποτε εἰς ὄβι πάσης ψυχῆς ὁρισμὸς ὥσπερ τῦ ζώου, διατῦτο προσέθηκεν ὅτι ὡς καθόλου οὐδέν ὄβι. τὸ ζῷον ἢ ὕστερον. ἢ οὖν ὅλως βούλεται ὁρισμὸν εἶναι τῦ ζώου, οἱ δὲ ὁρισμοὶ οὐκ ἦσι τῶν πρὸ τῶν πολλῶν γενῶν. οὐδὲ γὰρ δύνασθαι ἐκείνα ὁρᾶσθαι ἧμους ὄντας δημιουργικούς. ὀφείλομεθα δὲ τὰς σύνοημαπικὰ τιῶ γὰρ σύνοιαν ἴω ἐχόμενα πεὶ τὰ πραγμάτων, ὀφείλομεθα. ταῦτα δὲ ὑστερογενῆ. καλῶς ἄρα εἰπομεν ὅτι πεὶ τῶν ὑστερογενῶν ταῦτά φησιν.

» ΕΤΙ δὲ ἢ μὴ πολλαὶ ψυχαὶ, ἀλλὰ μόρια. πότερον δεῖ ζητεῖν πρότερον τὴν ὅλιν ψυχὴν, ἢ τὰ μόρια. χαλεπὸν δὲ καὶ τούτων διωρίσαι, ποῖα πέφυκεν ἕτερα ἀλλήλων, καὶ πότερον τὰ μόρια δεῖ ζητεῖν πρῶτον, ἢ τὰ ἔργα αὐτῶν. οἷον, τὸ νοεῖν, ἢ τὸν νοῦν. καὶτὸ αἰσθάνεσθαι, ἢ τὸ αἰσθητικόν. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων. ἢ δὲ τὰ ἔργα πρότερα, πάλιν αὖτις ἀπορήσαιεν, εἴτε τὰ ἀντικείμενα πρότερον τούτων ζητητέον. οἷον, τὸ αἰσθητὸν, τῆς αἰσθητικοῦ. καὶ τὸ νοητὸν, τῆς νοητικοῦ.

Ε ἰπὼν πότερον μίαν ἢ πολλαί. καὶ ὅτι ἢ πολλαὶ πότερον τῷ εἴδει μόνον ἕτεραι ἢ καὶ τῷ γένει. νῦν δὲ ἕτερον μόριον τῆς διαιρέσεως ὄξετάζει. ἢ γὰρ μὴ πολλαὶ ψυχαί φησιν ἀλλὰ μόρια. τὸ δὲ μὴ πολλαὶ, πάλιν διχῶς ἐκλαμβάνεσθαι ἀναλόγως τῷ αὐτῷ. ἢ γὰρ σὺ ἑκάστῳ ἡμῶν καὶ ἁπλῶς τῶν ἐμψύχων. οὐ πολλαὶ ψυχαί. οἷον σὺ αὐῷ ἡ φυτικὴ καὶ ἡ ἄλογος καὶ ἡ λογική. καὶ τούτων τὰ μόρια. ἀλλὰ μία μία ψυχή. μόρια δὲ ἄλλης ταῦτα. τουτέστι διάφοροι δυνάμεις. ἢ ὅπη ἁπλῶς ψυχὴ, ἃ διαιρῆται ὡς γένος ἢς πολλὰ εἴδη ψυχῶν ἢς ἧμον ἢς θυμὸν ἢς ἐπιθυμίαν καὶ τὰς λοιπάς. ὡς εἶναι ἕκαστον τούτων ψυχὴν ὅπερ ἔλεγεν αὖῶ. πότερον μεϊσὴ ἢ ἀμέϊστος. τὸ γὰρ γένος ἢς τὰ εἴδη μείζετος. ὥστε εἶναι σὺ ἑκάστῳ τῶν ἐμψύχων, οὐ ψυχὴν ἀλλὰ μόριον. ἢ μόρια ψυχῆς τῆς ἁπλῶς ψυχῆς ὁλότητος οὔσης, ἃ γένους. ἃ τοίνυν φησὶ μὴ πολλαὶ ψυχαὶ ἀλλὰ μόρια ψυχῶν τουτέστι δυνάμεις ἆσι πολλαί. εἴτε οὕτως εἴτε ἐκεῖνος ἐκλαμβάνοις. πάλιν φησὶ πολλὰς ἀπορείας ἔχει ὁ λόγος. ζητητέον γὰρ πόθεν ἀρκτέον τῆς διδασκαλίας ἢ τῆς θεωρίας. πότερον ἐκ τῦ μορίου ἢ ἐκ τῦ ὅλου. δόξει γὰρ ἑκάτερον εἶναι σύλογον. ὑπολάβοι γὰρ αὖτις δεῖν ἐκ τῦ ὅλου ἄρχεσθαι ὡς σαφεστέρου. σαφέστερον γὰρ τὸ ὅλον τῦ μερῶν. πάλιν δόξειε τὸ δεῖν μᾶλλον ἐκ τῦ μερῶν ἄρχεσθαι ὡς ἁπλουστέρων. δεῖ γὰρ τὰ μέλλοντα ᾄδεσθαι τὶ σύνθετον, ᾄδεσθαι πρότερον τὰ ὄξ ὧν συνέστηκε. πάλιν ἐπεισὴ αἱ δυνάμεις ἔχουσὶ πως λέγω δὴ τὰς ἐνεργείας, πᾶσα γὰρ ἐνέργεια ἐκ δυνάμεως, πάλιν ζητητέον ἃ ἀπὸ τῦ ἐνεργειῶν ἀρκτέον πρῶτον, ἢ ἀπ' αὐτῦ τῦ δυνάμεων. ἐπεισὴ οὖν αἱ μὲν οὐσίαι τῦ πραγμάτων ἄδηλοι, δῆλαι δ' αἱ ἐνέργειαι, διατῦτο δεῖ ἀπὸ τῦ δήλων ἄρχεσθαι. σαθμώμεθα γὰρ τὰς ἕξεις ἐκ τῦ ἐνεργειῶν, ἀδήλων ὄντων τῦ ἕξεων. μαθόντες δ' τὰς ἕξεις, παντὸ δ' ἁπλῶς τὰς δυνάμεις, ὄξ αὐτῦ σαθμώμεθα καὶ τὰς οὐσίας. πᾶσα γὰρ δύναμις ὄξ οὐσίας. καὶ δ' ἐπεισὴ οὐ πᾶσα ἐνέργεια ἐκδυνάμεως. ἀλλ' ἐπεισὴ φησὶ καὶ τῦτο δῆλον ὅτι δεῖ ἐκ τῦ ἐνεργειῶν ἄρχεσθαι, ἐπεισὴ αἱ ἐνέργειαι, τῦ πρός τι ὄσιν, οἷον ἡ νόησις τῦ

νοητῷ· καὶ ἡ αἴσθησις τῷ αἰσθητῷ ἢ ἡ φαντασία τῷ φανταστῷ ἢ ἡ διάνοια τῷ διανοητῷ· ἢ οὐ λοιπὰ ὁμοίως. ταῦτα δὲ, τί πρός τι· διὰ δὲ τὸ δόξαι τὰ πρός τι, ἄδηλα ἀνάγκη πάλιν φησὶ ζητεῖν πότερον ἐκ τῶν ἐνεργειῶν δεῖ ἀρχεσθαι, ἢ ἐκ τῶν περὶ ἃ ἐνεργοῦσι· ἢ ἐπεὶ σαφέστερα τὰ περὶ ἃ ἐνεργοῦσι τῶν ἐνεργειῶν, σαφέστερον γάρ τὸ αἰσθητὸν τῆς αἰσθήσεως· καὶ τὸ ὀρεκτὸν τῆς ὀρέξεως, καὶ τὰ λοιπὰ ὁμοίως· ἐκ τούτων ἄρα ἀρκτέον. διαφέρει δὲ μέγα, ἆρα τῷ νοῦν καὶ τῷ νοητὸν εἶναι ἕν τι φέσεραι τὸ νοητὸν τοῦ νοῦ· ὁ μὲν γὰρ νοῦς ἡμέτερος· τὸ δὲ νοητὸν, ὑπὲρ ἡμᾶς· διὸ καὶ τοῦτο οὐ δῆλον τὰ νοητὰ μέλλοντα γινώσκειν, ἄδηλα πρότερον τί ποτέ ὄντι νοῦς· οὕτω γοῦν καὶ ὁ Ἀριστοτέλης ἀπορεῖ τούτου μόνον ποιᾶ, πρότερον πότερον τῷ νοῦ, εἶτα πρὸς τῶν νοητῶν διάδασιν· χαλεπὸν δὲ καὶ ἆρα τούτων διορίσαι ποίας πέφυκεν ἕτερα ἀλλήλων· ἄδηλον γὰρ ἡ φαντασία καὶ αἴσθησις ταυτόν ἢ ἕτερον· ἢ τὸ φαντασικὸν καὶ τὸ κατὰ τὸ πονητικὸν, καὶ ἀπὸ τούτων λοιπῶν ὁμοίως· καὶ πότερον τὰ μέρη χρὴ ζητεῖν πρότερον ἢ τὰ ἔργα αὐτῶν· μορία μὲν τὰς δυνάμεις· ἔργα δὲ ἀπὸ τῶν, τὰς ἐνεργείας· οἷον τὸ νοεῖν ἢ τὸν νοῦν. νοῦν μὲν τῷ δυνάμει· νοεῖν δὲ τῷ ἐνέργειαν· καὶ τὸ αἰσθάνεσθαι ἢ τὸ αἰσθητικόν· αἰσθάνεσθαι πάλιν τῷ ἐνέργειαν· αἰσθητικὸν δὲ τῷ δυνάμει· ὁμοίως δὲ καὶ ἀπὸ τῶν ἄλλων δηλονότι δυνάμεων καὶ ἐνεργειῶν· τῷ νοῦ καὶ τῷ νοητῷ· ὀρέξεως καὶ ὀρεκτοῦ, καὶ τῶν λοιπῶν· ἢ δὲ τὰ ἔργα πρότερον, πάλιν αὖτις ἀπορήσειεν ἢ τὰ ἀντικείμενα τούτων πρότερον ζητητέον ἢ τὰ ἔργα· τουτέστιν ἢ τὰς ἐνεργείας· ἀντικείμενα δὲ ταῖς ἐνεργείαις εἴπομεν τὸ αἰσθητὸν τῇ αἰσθήσει, καὶ τὰ λοιπὰ ὁμοίως· αὐτίκειται δὲ ταῦτα, ὡς τὰ πρός τι· ἡ γὰρ αἴσθησις, αἰσθητῆς αἰσθήσεως· καὶ τὸ αἰσθητὸν τῆς αἰσθητικοῦ· καὶ τὸ νοητὸν τῆς νοητικοῦ· ἔοικε δὴ ἄπειρον τὸ αἰσθητὸν τῆς αἰσθήσεως· καὶ τὸ νοητὸν τῆς νοήσεως· ταῦτα γὰρ ὅτι τὰ τῶν ἐνεργειῶν σημαντικά· ναὶ δὲ εἶπε καταχρώμενος τῷ αἰσθητικοῦ καὶ νοητικοῦ· ἄπερ ἴσως σημαντικὰ τῶν δυναμένων.

» ΕΟΙΚΕ δὲ, οὐ μόνον τὸ τί ὅτι γνῶναι χρήσιμον εἶναι, πρὸς τὸ θεωρῆσαι τὰς αἰτίας τῶν συμ-
» βεβηκότων ταῖς οὐσίαις.

Ε' κείμενος τὰ προβλήματα τὰ ζητεῖσθαι ὀφείλοντα καὶ κοινῶς ἅπαντος ὁρισμοῦ καὶ ἰδίᾳ ἑκάστου τῆς ψυχῆς, ναῦ βούλεται ἡμῖν διὰ τούτων παραδοῦναι μέθοδόν τινα καὶ δύπειραν τῆς εὑρέσεως τῶν ὁρισμῶν· εἰ δὲ ἡ μέθοδος αὕτη· οὐ μόνον φησὶ τῶν πραγμάτων ὁρισμὸς συμβάλλεται ἡμῖν εἰς τὸ γνῶναι τὰ οὐσιωδῶς ὑπάρχοντα τοῖς πράγμασιν· οἷον ὡς ὅταν εἴπωμεν ὅτι ψυχή ἐστιν οὐσία ἀλλοκίνητος· διὰ γὰρ τούτου συλλογιζόμεθα ὅτι καὶ ἀθάνατος καὶ τὸ καθ' αὐτὸ ὑπάρχον τῇ ψυχῇ· τῷ ἀθανασίαν δώσωμεν ἐκ τοῦ ὁρισμοῦ· ἢ πάλιν ἐγνωκότες τί ἐστι φρίγωνον, δυνησόμεθα ἐκ τούτου ὅτι τὰς δύο πλευρὰς τῆς λοιπῆς μείζονας ἔχει, καὶ τὰς φρεῖς γωνίας δυσὶν ὀρθαῖς ἴσας ἔχει· οὐ μόνον οὖν φησὶν ὡς τὴν δύναμιν τῶν καθ' αὐτὸ ὑπαρχόντων τοῖς πράγμασι συμβάλλονται ἡμῖν οἱ ὁρισμοὶ, ἀλλ' ἔστιν ὅτε ἢ ἀνάπαλιν ὡς τὸ γνῶναι τίς ἐστιν ὁ ὁρισμὸς τοῦ προκειμένου πράγματος, συμβάλλεται ἡμῖν πολλάκις ἡ γνῶσις τῶν καθ' αὐτὸ καὶ πρώτως ὑπαρχόντων τοῖς πράγμασι· ταῦτα γὰρ φησι συμβεβηκότα εὐθὺς θα ὡς καὶ ἀνωτέρω ἐρήκαμεν. Ἀλλ' ἡ τοῦτο, δύνειεν ἂν εἶναι διάλλιλος ἢ διαῖρεσις· ἡ γὰρ διὰ τῶν ὁρισμῶν τὰ συμβεβηκότα γινώσκομεν, καὶ διὰ τούτων πάλιν τοὺς ὁρισμοὺς, διάλλιλος ἢ διαῖρεσις· λέγω οὖν ὅτι οὐκ ἔστι διάλλιλος· οὐ γὰρ ἁπλῶν τῶν ἄλλων συμβεβηκότων ἀμφότερα λέγει· ἀλλ' ἕτερα μὲν, ἃ διὰ τῶν ὁρισμῶν γινώσκομεν· καὶ ἕτερα πάλιν, δι' ὧν ἂς τοὺς ὁρισμοὺς δυνησόμεθα· τὰ μὲν γὰρ σαφῆ καὶ ἐκ τῆς ἐναργείας ἁλημμένα, συμβεβηκότα συμβάλλεται ἡμῖν ἂς τοὺς ὁρισμοὺς ἅπτεσθαι ἐμμέσους· οἱ δὲ ὁρισμοὶ, ἂς τῶν λήψιν τῶν μὴ προσήλων ἐκ τῆς ἐναργείας συμβεβηκότων· ὥσπερ πολλαχοῦ καὶ ἀλλοῦ ἐποίησε βουλόμενος ἀποδεῖξαι τὸν ὁρισμὸν τοῦ τόπου· ἐπεὶ δὴ ἄδηλος ὢν οὗτος λάβωμεν φησὶ πρότερον οἱονεὶ κεῖμενον τὸν ἀποδεδομένου ὁρισμοῦ τὰ κατὰ κοινῶν εἶναι ὑπάρχοντα τῷ τόπῳ· οἷον τὸ περιέχειν τὸ ἐν τόπῳ· τὸ ἴσον εἶναι αὐτῷ καὶ ὅσα ἄλλα ἐκεῖ κατείδομεν· καὶ ἐὰν φησὶ ὁ ἀποδεδομένος ὁρισμὸς πτοιοῦτος ἢ ὥστε πᾶσιν ἐφαρμόζειν τοῖς κατὰ κοινῶν εἶναι ὑπάρχουσι τῷ τόπῳ ὑμῖν ἔστω· ἢ δὲ μὴ, οὐ· οὕτω δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ ἀπείρου καὶ τοῦ κενοῦ καὶ τοῦ χρόνου· οὕτω καὶ ἐν τοῖς μετεώροις τὴν αἰτίαν ζητῶν τῆς χαλάζης, ἐζήτησε τὰ κοινῶς ὑπάρχειν ὁμολογούμενα αὐτῇ τὰ ἐν μετεώρῳ ἢ ἐν ἀέρι γίνεσθαι· καὶ ἐν χειμῶνι ἐν τοῖς ἐλεινοτέραις χώραις· εἰ τὰ φησι τοιαύτην περὶ ἁπλῆς ἀποδώμεν αἰτίαν ἅπασι τούτοις συμβήσεται· οὕτως οὖν φησι καὶ νῦν ἐπεὶ ζητοῦμεν τὸν τῆς ψυχῆς ὁρισμὸν, ὁ μὲν ἁπλῶς δὲ ἄδηλός ἐστι, λάβωμεν τὰ ἐκ τῆς ἐναργείας καθ' αὐτὸ τῇ ψυχῇ πρώτως παρακολουθοῦντα· ἵν' ἐκ τούτων ὁδυπιθῶμεν καὶ ἐπὶ τὸν λῆψιν τοῦ ὁρισμοῦ ἁπλῆς· οἷον τὸ φανταστικόν· τὸ κατὰ τόπον κινητικόν· τὸ ζωῆς ποιητικὸν, καὶ ὅσα τοιαῦτα· ταῦτα τῆς ψυχῆς ἴδια· διὸ μετὰ τὴν ἔξοδον ἁπλῆς οὐκ ἐνεργεῖ ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα τοῦ σώματος.

» ΩΣΠΕΡ οὖν τοῖς μαθήμασι, οἷόν τι τὸ ὀρθὸν, καὶ τί τὸ καμπύλον· ἢ τί γραμμὴ καὶ εὐθὺ πεδον,
» πρὸς τὸ κατιδεῖν πόσαις ὀρθαῖς αἱ τοῦ φριγώνου γωνίαι ἴσαι· ἀλλὰ καὶ ἀνάπαλιν τὰ συμβεβηκότα
» συμβάλλεται μέγα μέρος πρὸς τὸ δεῖξαι, τὸ τί ἐστιν.

Τ οὗτο παράδειγμά ἐστι τοῦ ὅτι ἐκ τῶν ὁρισμῶν δυνησόμεθα τὰ καθ' αὐτὸ τοῖς πράγμασιν ὑπάρχοντα.

τὸ γὰρ

Definitiones quidam quidam ad cognitionem accidentium rad' αὐτὸ ex primo libro. Aliqui omnia talia accidentia considerant ad definitionis cognitionem

τὸ γὰρ ἐκ τῶν ὁρισμῶν τὰ παρακολουθοῦντα γινώσκειν αὐτὰ τῶν μαθηματικῶν ὡς οἷόν τε ἐστὶν ἀναγκαῖον, ἐπεὶ μηδὲν ἔχομεν οἷόν τούτων ὅς αἰσθήσεως λαβεῖν τῶν ὑπαρχόντων ἄλλοις· ἀλλὰ δεῖ πεῖραν ἄδεναι τί ὅτι τὸ φρίγωνον. εἰ δ' οὕτως ἐκ τούτου συλλογίσασθαί τι αὐτῷ παρακολουθεῖ· διὰ δὲ τοῦ παραδείγματος ἐδήλωσεν ὅτι συμβεβηκότα ναῦν λέγει τὰ καθ' αὐτὸ ὑπάρχοντα πρώτως· τῷ γὰρ φρίγώνῳ, πρώτως καὶ καθ' αὐτὸ ὑπάρχει τὰς φρεῖς γωνίας δυσὶν ὀρθαῖς ἴσας ἔχειν· μόνῳ γὰρ καὶ παντὶ φρίγώνῳ τὸ ὑπάρχειν ἐξ τῶν τοιούτων οὐν γνῶσιν φησι συμβάλλεται τὸ ἄδεναι τινὰ ὅτι γραμμὴ, ἢ τὶ εὐθὺ πεδον, ἢ δυθὺ, ἢ καμπύλον· ταῦτα δὲ παραδείγματος ἕνεκεν ὡς εἰ ὑποθέσει εἶπεν· οὐχ ὡς ἢ τούτων πάντων, ἢ μόνον συμβαλλομένων ἐς τὸ μαθεῖν ὅτι δύο ὀρθαῖς ἴσας ἔσιν αἱ φρεῖς γωνίαι· οὔτε γὰρ ὁ τῆ καμπύλου ὁρισμὸς, οὔτε ὁ τῆ εὐθὺ πέδου οὐδὲν συμβάλλεται· δεῖ δὲ καὶ ἄλλων τινῶν ὁρισμοὺς προλαβεῖν· εἰ τούτοις μὲν οὖν δεῖ πρὸς τὴν τῶν συμβεβηκότων λῆψιν τῆς προσηψέως τῶ ὁρισμοῦ, ἐπεὶ μηδὲν ἔχομεν ἐκ τῆς ἐναργείας περὶ ἄλλων ἅπειν· ἐὰν δὲ καὶ ἄλλων πραγμάτων, ὅτε δεῖ πρὸς τὴν τῶ ὁρισμοῦ λῆψιν τῆς γνώσεως τῶν συμβεβηκότων, ὥσπερ ἔχει καὶ τούπου καὶ χρόνου καὶ κενοῦ καὶ ἀπείρου· καὶ ναῦν καὶ ψυχῆς διὰ τὸ ἄδηλον μὲν εἶναι τὸν ὁρισμόν· ταῦτα δὲ ἐκ τῆς αἰσθήσεως δῆλα.

» ΕΡΕΙΔΑΝ γὰρ ἔχομεν ἀποδιδόναι κατὰ τὴν φαντασίαν περὶ τῶν συμβεβηκότων, ἢ τί πέν
» των, ἢ τῶν πλείστων, τότε καὶ περὶ τῆς οὐσίας ἔχομέν τι λέγειν ὅτι μάλιστα.

Φ αντασίαν φησὶ, ἢ πι τὴν ὁλοχερέστερον γνῶσιν· ἢ γοῦν τὰ φαινόμενα καὶ ἐναργῆ· φαντασίαν καλέσας παρὰ τὸ φαίνεσθαι· τότε καὶ περὶ τῆς οὐσίας ἔχομεν λέγειν κάλλιστα· ἢ γὰρ πολλὰ τῶν καθ' αὐτὸ ὑπαρχόντων καὶ πρώτως τοῖς πράγμασι γνῶναι δυνάμεθα· οἷον ἰχνηλατοῦντες διὰ τούτων δύρεῖν τὸ πράγματος τὸν ὁρισμόν. οὐσίαν δὲ λέγει πάντα τὰ ἁπλῶς καὶ τὸν ὁρισμὸν καὶ ὅσα ἄλλα ὑπάρχει τῇ οὐσίᾳ· δύρητός γὰρ ὁ ὁρισμὸν, δι' ἀλλοῦ καὶ πάντα τὰ ὑπάρχοντα τῇ οὐσίᾳ δύρησομεν· καὶ τὸ τὸ βουλόμενος δηλῶσαι ἐπήγαγε.

» ΡΑΣΗΣ γὰρ ἀποδείξεως ἀρχὴ, τὸ τί ὅτι·

Τ οὗτο δηλονότι ἡ καὶ ἐκ τῆς ἐναργείας ἔχομέν τινα γνῶσιν τῶν συμβεβηκότων τοῖς οὐσίαις, ἀλλὰ ταύτην τὴν γνῶσιν ἔχομεν ὡς αἰσθήσεως καὶ οὐκ ἀποδεικτικὴν· ἐὰν δὲ τὸν ὁρισμὸν γνῶμεν, τότε ἤδη μονικῶς δυνάμεθα τὴν γνῶσιν αὐτῶν ἐλεῖν ἀρχαῖς κεχρημένοι τοῖς ὁρισμοῖς· ἤτοι δὲ οὐ πᾶς ἁπλῶς τὰ συμβεβηκότα τοῖς οὐσίαις ἐκλιπεῖν τέτο· συμβεβηκότα δὲ ὡς ἤδη εἶπον τὰ πρώτως καὶ καθ' αὐτὸ ὑπάρχοντα ἵνα μὴ δῆξη διάλλιλος εἶναι ἡ διῆξις εἴγε διὰ τῶν συμβεβηκότων τὸν ὁρισμόν. καὶ διὰ τούτου ἐκεῖνα πάλιν γνωρίζομεν· ἀλλὰ ἄλλα μὲν, δι' ὧν τοὺς ὁρισμοὺς γινώσκομεν· ὅσων τῆ γνῶσιν ἔχομεν ἐκ τῆς αἰσθήσεως· οἷον τὸ ἄμα τῷ περιέναι ζωὴν αὐτὸ φέρειν τοῖς σώμασι· τέτο γὰρ ἴδιον ψυχῆς· τὸ αἴτιον εἶναι τροφῆς αὐξήσεως γεννήσεως· τὸ αἴτιον εἶναι τοῖς ζώοις· τῆς δὲ τε πλάγιας κινήσεως· ταῦτα γὰρ γνώσιμα τῇ αἰσθήσει· ἄλλα δὲ ἄπινα ἐκ τῶν ὁρισμῶν συλλογιζόμεθα ἀδηλα ὄντα· οἷον τὸ ἀθάνατον εἶναι τῆ λογικῆ ψυχήν· ἐπεισὶ γὰρ δύρομεν ἐν τῷ ὁρισμῷ αὐλῆς ὅτι οὐσία ἐστὶν αὐτοκίνητος, ἐκ τῆ ἀπλοκινήτου τὸ ἀθάνατον συνελογισάμεθα· ὁ μὲν γὰρ ὁρισμὸς, ἐκ τῶν καθ' αὐτὸ ὑπαρχόντων τοῖς πράγμασι λαμβάνεται, οὐ μέντοι πάντα περιλαμβάνει τὰ καθ' αὐτὸ ὑπάρχοντα· ἀλλ' ὅσα ἱκανά ἐστι διακεῖναι οὐσιωδῶς τῶν ἄλλων τῆ ὑποκειμένῳ φύσιν· ἢ οὖν οὕτως ἐκληπτέον· τὸ πάσης γὰρ ἀποδείξεως ἀρχὴ τὸ τί ὅτιν· ἢ ὅπερ εἶπον καὶ μᾶλλόν ὅτιν ἀληθὲς καὶ ἀληθεύσῃρῳ δοκεῖ· πάντων καθάπαξ τῶν καθ' αὐτὸ ὑπαρχόντων τοῖς πράγμασιν, ἀρχὴν εἶναι τὸν ὁρισμόν φησι· πῶς γὰρ ἐγχωρεῖ ἀποδεικτικῶς ἄδηλόν τινα εἶναι τὰ ὑπάρχοντα κατ' οὐσίαν τῷ πράγματι τὸν μὴ τὴν οὐσίαν ἀλλοῦ ἐγνωκότα· λαβεῖν μὲν γὰρ ἀποδείξεως ὅτι τινὰ τῶν ὑπαρχόντων τοῖς πράγμασιν ὅς ὧν καὶ ἀφορμὰς πρὸς τὸν ὁρισμὸν δύρησομεν· ὡδὶ δὲ μονικῶς, ἀδύνατον λαβεῖν πρὸ ἀλλοῦ τὸν τὴν οὐσίαν τῶ πράγματος ἀγνοοῦντα· τέτο δὲ ὅτιν ὁ ὁρισμός. μία γὰρ ὡς ἀληθῶς ἀρχὴ τῷ μέλλοντι καλῶς βουλεύεσθαι· ἄδεναι δεῖ πρὸ ὅτου αὐτῇ ἡ βουλὴ, ἢ τὸν πανὸς δαμαρτάνειν ἀνάγκη· ὅτι μὲν γὰρ ὑπάρχει τῇ ψυχῇ τὸ φανταζέσθαι· αἰσθάνεσθαι· διανοεῖσθαι· καὶ τὰ τοιαῦτα ἴσμεν ἐκ τῆς αἰσθήσεως· τίς ποτε δέ ὅτιν ἡ τούτων φύσις· καὶ πότερον τὰ αὐλὰ ἀλλήλοις ἢ ἕτερα· καὶ ὅσα περὶ τούτων ζητεῖται οὐκ ἴσμεν, ἀλλὰ τότε ὡδὶ συμβουλικῶς περὶ αὐλῶν γνῶσιν λαμβανόμεν, ὅταν τὴν οὐσίαν γνῶμεν τῆς ψυχῆς· διάλλιλος δὲ ἡ διῆξις οὐκ ἔστιν· τῶν γὰρ προβλημάτων ὡδὶ πάντες τοιάδε ὄντων, τέ ἐστι· καὶ τί ὅτι· καὶ ὁπόσα τί ὅτι· καὶ ὁποῖόν τί ὅτι· καὶ διὰ τί ὅτι τὸ μὲν ὅπερ ἐστὶ πάδε, τὰ συμβεβηκότα λαμβάνομεν ἐκ τῆς ἐναργείας· καὶ τὸ τί ὅτι τέ οὐσίας ὁρισμοῦ ὅς αὐλῶν τεκμαιρόμεθα· ἐκ δὲ τέ ὁρισμοῦ οὐχ ὅπερ ἐστὶ τὰ συμβεβηκότα γινώσκομεν, ἀλλὰ τὸ τί ὅτι καὶ ὁποῖον καὶ διατί· ὥστε διὰ μὲν τέ ὅπερ ἐστὶ τῶν συμβεβηκότων τὸ τί ὅτι τέ ὁρισμοῦ γινώσκομεν· διὰ δὲ τέ τί ὅτι τέ ὁρισμοῦ, τὰ λοιπὰ προβλήματα τῶν συμβεβηκότων· ὥστε οὐ κατὰ τὸ αὐτὸ ὅτιν ἡ διάλλιλος διῆξις· τέτο δὲ, οὐδὲν ἄτοπον· δι' ἀλλήλων τινὰ δεῖξαι μὴ κατὰ τὸ αὐτὸ, ἀλλὰ κατὰ ἄλλο καὶ ἄλλο· καὶ ὅτι ταύτης ἐστὶ τῆς ἐνόιας ὁ ἀριστοτέλης δηλοῖ τὰ ἑπόμενα.

» ΩΣΤΕ καθ' ὅσους τῶν ὁρισμῶν μὴ συμβαίνει τὰ συμβεβηκότα γνωρίζειν, ἀλλὰ μὴ δι' ἀφῳρισμένα
» πρὸς αὐτῶν δῆλα ἂν εἴη, δῆλον ὅτι διαλεκτικῶς εἴρηται καὶ κενῶς ἅπαντα.

Σ ύμφωνα ταῦτα τοῖς ἀρημένοις. ἡ γὰρ ἀρχὴ πάσης ἀποδείξεως τὸ τί ὅτι, πᾶσα δ' ἀνάγκη ἐὰν μὴ τοιοῦτος
ᾖ ὁ ἀποδεδομένος τῷ πράγματος ὁρισμός. ὥστε δι' αὐτῶν πρὸς πέντε τῶν καθ' αὑτὸ ὑπαρχόντων τῷ
πράγματι ὡς δι' ἀρχῆς τὴν ὠδὶ ποιήσασθαι, ἢ μὴ ἁπλῆν τινὰ λαβεῖν· ἐπεὶ μὴ πάντα τὰ καθ'
αὑτὸ ὑπάρχοντα τῷ πράγματι ἐμφαίνεται ἐν τῷ ὁρισμῷ· ἀνάγκη φησὶ τὸν τοιοῦτον ὁρισμὸν διαλεκ-
τικὸν εἶναι καὶ κενῶς εἰρῆσθαι τοῦτ' ἐστὶ κενοῦ φέρεσθαι καὶ μὴ ἐφάπτεσθαι τῆς φύσεως τοῦ πρά-
γματος· μηδὲ οἷον εἰ περίεσται τῷ πράγματι τὴν πέζαν τῆς διανοίας, ἀλλὰ μετέωρον εἶναι διαλεκ-
τικὸν δὲ τοῦτ' ἔστιν οὐ φυσικῶν, ἀλλ' ἁπλῶς πρὸς δόξαν ὁρῶντα καὶ δυνεῖν τι λέγειν· οἷον περ ἄλλος
μετ' ὀλίγον μηνθήσεται τὴν ὀργὴν λέγοντος ὄρεξιν εἶναι ἀνταπυπόσεως· οὐ γὰρ φυσικὸς οὗτος ὁ
ὁρισμός· οὐ γὰρ τὴν οὐσίαν τοῦ θυμοῦ ἐδήλωσεν, ἀλλά τι ὃ συνέπεται ἔχον τὸ εἶναι ἀποτιμῶν ἄλλης καθ'
αὑτὸ ὡρίσατο ὅθ' οὗ δὲ τὰ παρακολουθοῦντα τῷ θυμῷ γνωρίσαιμεν ἄν· ὥσπερ ἐκ τοῦ λέγοντος τὴν
ὀργὴν ζέσιν εἶναι τοῦ περικαρδίου αἵματος δι' ὄρεξιν ἀνταπυπόσεως· οὗτος γὰρ καὶ τὰ παρακολουθοῦ-
τα γνώσεται ποιεῖ· ὅτι παλμός τις τῆς καρδίας παρακολουθεῖ τοῖς ὀργιζομένοις καὶ ὅτι θερμότης γίνε-
ται περὶ τὰ ἐκεῖ μέρη· καὶ ὅτι ἐρυθραίνονται οἱ ὀργιζόμενοι· τοῦτο δὲ διὰ τὴν τοῦ αἵματος κίνησιν· τοιοῦ-
τός ὅστι καὶ ὁ ὑπὸ ξενοκράτους τῆς ψυχῆς ἀποδοθεὶς ὁρισμός· ἀριθμὸς γάρ φησιν ὅστι κινῶν ἑαυτόν· ὁ γὰρ
τοῦτον ἀκούσας, ἢ δὲν ἤκουσε καὶ λαβεῖν ὅθ' αὑτοῦ τῶν τῇ ψυχῇ ἢ ᾧ ζῴῳ ὑπαρχόντων σωμάτων· ὅτι δεῖ ἀλλὰς τινὰς
εἶναι ὡς πάντα τὰ καθ' αὑτὸ ὑπάρχοντα τοῖς πράγμασι δι' αὐτῶν ὥσπερ ἀπό τινος ἀρχῆς σῶσα-
σθαι συλλογίζεσθαι· οὔτος γὰρ πλειότασι ὁρισμός.

» ΑΠΟΡΙΑΝ δὲ ἔχει καὶ τὸ πάθη τῆς ψυχῆς πότερόν ὅστι πάντα κοινὰ καὶ τοῦ ἔχοντος, ἢ ἔστι τι
» καὶ τῆς ψυχῆς ἴδιον ἄλλης· τοῦτο γὰρ λαβεῖν μὲν ἀναγκαῖον· οὐ ῥᾴδιον δέ· φαίνεται δὲ τῶν πλείστων
» οὐδὲν ἄνευ σώματος πάσχειν, οὐδὲ ποιεῖν· οἷον, ὀργίζεσθαι· θαῤῥεῖν· ὠδὶ θυμεῖν· ὅλως ἀλοθάνεσθαι.

Ε ἰπὼν τὰ προβλήματα τὰ ὀφείλοντα ζητεῖσθαι ἐν τῷ περὶ ψυχῆς λόγῳ, εἶτα δυσπείαν τινὰ πρὸς τὴν
λῆψιν τοῦ ὁρισμοῦ φήσας εἶναι· τὴν ἐκ τῆς ἀοθήσεως τῶν καθ' αὑτὸ ὑπαρχόντων τῇ ψυχῇ γνῶσιν· καὶ
ἄλλο φησὶ τοῦτο ἀπορώτατον ἂν εἴη τὸ περὶ τῶν παθῶν τῆς ψυχῆς θεωρεῖν τινὰ λαβεῖν ὥσπερ ἐφόδιον
πρὸς τὸν ὁρισμόν· οὐ γὰρ ἔχομεν ἐκ τῆς ἀοθήσεως διακρῖναι, φησίν· ἀρ' ἅπαντα τὰ τῆς ψυχῆς πάθη ἅπαντος τοῦ
συναμφοτέρου ἐστὶ τοῦ ζῴου λέγω κοινά· ἢ ἔχει κοινά τινα καὶ ἄλλη ἴδια πάθη· ἀνάγκη γάρ φησι πάντη
καὶ πάντως τοῦτο προλαβεῖν πρὸς τὸ γνῶναι τὴν οὐσίαν τῆς ψυχῆς· ἔστι δὲ χαλεπώτατον ἐλεῖν· ἡ μὲν
οὖν ὡς ὀργάνῳ χρῆται τῷ σώματι ἰδίᾳ ἔοικε τὰς ἐνεργείας, ἃ δεῖ προσχρήσασθαι τῷ σώματι πρὸς
ὃν ὁρισμόν· οὐ γὰρ συμπληροῖ τὴν οὐσίαν τοῦ τέκτονος ὁ σκέπαρνον· ἡ δὲ οὐ τῷ σώματι ἔχει ὃ εἶναι
ὡς εἶναι τὰς ἐνεργείας τοῦ συναμφοτέρου, ἀνάγκη προσχρήσασθαι οὐ τῷ ὁρισμῷ ᾧ σώματι ὥσπερ ὠδὶ
τοῦ θυμοῦ ἐλέγομεν· ἀναγκαῖα οὖν ἡ τούτων λῆψις οὐκ οὖχερὴς δὲ, πάθη δὲ κοινότερον τὰς ἐνεργείας
τῆς ψυχῆς ἐκάλεσε· φαίνεται δὲ τῶν μὲν πλείστων οὐδὲν ἄνευ τοῦ σώματος πάσχειν οὐδὲ ποιεῖν· τὰ γὰρ
τῶν παθῶν πλεῖστα καὶ μετὰ σώματος γίνεται καὶ πρὸς σώματα· καὶ ὀργιζομένων γὰρ καὶ λυπουμένων
καὶ ὠδὶ θυμουμένων καὶ θαῤῥούντων καὶ φοβουμένων, καὶ ὠδὶ πάντων τῶν τοιούτων συνδιατίθεται
καὶ συγκινεῖται τὸ σῶμα· ἀλλὰ καὶ αὖται αἱ ἐνέργειαι τῶν παθῶν τούτων, πρὸς σώματά ἐστι· ὥστε τοῦ
συναμφοτέρου καὶ οὐκ ἴδιαι τῆς ψυχῆς τὰ τοιαῦτα.

» ΜΑΛΙΣΤΑ δ' ἔοικεν ἴδιον τὸ νοεῖν.

Ι δοὺ πάλιν πάθος τὸ νοεῖν ἐκάλεσε. τοῦτο ὡς πρὸς ἀπορίαν ἂν ῥᾴδιον νοήσαντα τὸ περὶ ἑρμηνείας
διὰ τὸ ἐκεῖ μὲν ἁπλῶν ἂν αἰσθητῶν νοήματα παθήματα τῆς ψυχῆς, ὡς εἴρηται ἐν τῷ περὶ ψυχῆς.
μηδαμοῦ δὲ φαίνεσθαι ἐν τῷ περὶ ψυχῆς ὡς ἐνόμισεν ὁ ἀνδρόνικος τὰ νοήματα παθήματα ἀρνού-
μενα. ἰσθὺ οὖν καὶ ἐνταῦθά φησιν ὅτι μάλιστα δὲ ἔοικεν ἰδίῳ τὸ νοεῖν· ἰδίῳ γὰρ πάθει διλονότι.

» ΕΙ δὲ ὅστι καὶ τοῦτο φαντασία τις, ἢ μὴ ἄνευ φαντασίας, ἂν οὐ δέχοιτ' ἂν οὐδὲ τοῦτο ἄνευ σώμα-
» τος εἶναι.

ΕΞΙ ἡ νόησίς φησιν, ἢ φαντασία τις ὅστιν, ἢ χωρὶς φαντασίας οὐ γίνεται; πᾶσα ἀνάγκη μηδὲ τῷ νόησιν
ἰδίαν εἶναι τῆς ψυχῆς, ἀλλὰ τοῦ συναμφοτέρου· εἴρηκε δὲ μὴ φαντασία· ἤρτηται· τῆς αἰσθήσεως· ὃς
ἄλλης γὰρ ἔχει τοὺς τύπους· ἡ δὲ αἴσθησις τοῦ συναμφοτέρου· καὶ οὐταῦθα μὲν, ὡς οὐ προβλήμασιν
ἔτως εἶπεν· ἐναργῶς δὲ οὐ ᾧ ῥίπτω λόγῳ, ἄνευ φαντασίας εἶναι λέγει τῷ νόησιν· λέγει δὲ οὕτως· τὰ
δὲ πρῶτα νοήματα τὰ οἷσία τοῦ μὴ φαντάσματα εἶναι· ἢ ὅδε τὰ ἄλλα φαντάσματα, οὐκ ἄνευ δὲ φαν-
τασμάτων· πρῶτα νοήματα λέγων τὰ περὶ τῶν νοητῶν ἅπερ ἀφαίρετα ἔστα εἶναι ἀπεφώνατο· δὲ οὐκ
ἄνευ λέγεται ῥιχῶς· ἢ ᾗ μήτε βλάπτον μήτε ὠφελοῦν ὡς λέγομεν, ἂν ἄνευ σκιᾶς τὸ οὐ φωτὶ σῶ-
μα· οὔτε γὰρ ὠφελεῖ τι σῶμα οὔτε βλάπτει ἡ σκιά· ἢ τὸ ὅτ' ἀνάγκης ὡς ὄργανον ἢ τι τοιοῦτον ὡς λέ-
γομεν ὅτι ἠείσευσεν ὁ Ἀχιλλεὺς ἀλλ' οὐκ ἄνευ τῆς μελίας· ὅτ' ἀνάγκης γὰρ ἐδέησεν αὐτῷ τῆς μελίας

πρὸς

πρὸς τὴν ἀρίστειαν· οὐ γὰρ ἠσθιώατο γυμνὸς ἀεισεῦσαι· ἢ τὸ παρεμποδίζον· ὥσπερ λέγομεν ὅτι σὺ
χειμῶνι πλεύσας ἐσώθη ἀλλ' οὐκ ἄνευ κινδύνου· σὺ ταῦθα γὰρ τὸ οὐκ ἄνευ, ὡς ἐμποδιστικὸν λαμβάνομεν·
σὺ τῷ οὖν ἤ, οὐδὲ τὰ ἄλλα φαντάσματα· οὐκ ἄνευ δὲ φαντασμάτων ὡς ἐμποδιστικὸν τὸ οὐκ ἄνευ παρέλαβεν· σὺ δὲ τῷ προκειμένῳ ῥητῷ, τὸ, ἃ δὲ ὅστι καὶ τὸ τοῦτο φαντάσασθαι τὶς ἢ μὴ ἄνευ φαντασίας· τὸ μὴ
ἄνευ, τὸ ὡς ὄργανον ἀναγκαίως φησὶν ὡς ἡ ὀργανικῶς δέοιτο ὁ νοῦς τῆς φαντασίας ἧς τὸ ἰδιάζειν σὺ ἐργείας ἐκ πλήρωσαι· διὸ ἐπήγαγε τὸ οὐκ σὺ δέχοιτ' ἂν ἄνευ τοῦ σώματος εἶναι· ὡς σὺ ὑποθέσει ὁ λόγος.

» ΕΙ μὲν οὖν ἐστί τι τῶν τῆς ψυχῆς ἔργων ἢ παθημάτων ἴδιον, σὺ δέχοιτ' ἂν ἄλλην χωρίζεσθαι· ἡ δὲ
» μηδὲν ὄστιν ἴδιον ἄλλης, οὐκ ἂν εἴη χωριστή.

Ρ ολλὴ τοῖς ὀξηγηταῖς ἡ ἀμφιβολία γέγονε περὶ τοῦ χωρίου τούτου· νομίσαντες γὰρ αὐτισροφῇ τῇ σὺν
αὐτιθέσει χρήσασθαι τὸν φιλόσοφον, ἠπόρησαν ἡμεῖς τοὺς ὡς κακῶς ἐκ τοῦ ἠνυμένου χρησαμένου τὸ φι-
λοσόφου τῇ αὐτισροφῇ· δέον ἐκ τοῦ ἑπομένου πιῆσαι τὴν αὐτισροφὴν· εἶπε γάρ φησιν οὕτως· ἡ δ', ὅστιν
ἴδιόν τι πάθος ψυχῆς, χωριστὴ ὅστιν· εἶτα ἔλαβε τὸ αὐτικείμενον τοῦ ἠνυμένου· καὶ κατεσκεύασε τὸ αὐ-
τικείμενον τοῦ ἑπομένου· ἡ δὲ μηδὲν ὄστιν ἴδιόν τι πάθος ψυχῆς, οὐκ ἔσαι οὐδὲ ἀλλὴ χωριστή· δέον ἐκ τοῦ
ἑπομένου αὐτισρέψαι· ἡ δὲ μή ἐστι χωριστή, οὐκ ἔχει τι πάθος ἴδιον. Οἱ δὲ ἀτικοὶ ὀξηγηταὶ καλῶς
φασιν ὅτι οὐδὲ αὐτισροφῇ ὅλως συταῦθα ἐχρήσατο, ἀλλὰ δύο τινὰ συνημμένα ἔλαβε δύο τινὰς κα-
νόνας δι' ἀλλῶν παρασιδοὺς οὓς ἤδη λαβόντες συτεῦθεν προσῆκαμεν· ὅτι ὧν αἱ σὺεργειαι χωριστὰ
σωμάτων, τούτων καὶ αἱ οὐσίαι πάντως χωριστά· καὶ ὧν ἀχώριστοι αἱ σὺεργειαι, ὀξ ἀνάγκης καὶ αἱ
οὐσίαι ἀχώριστοι. ἡ γὰρ ἡ μὲν σὺεργεια χωριστὴ ἔη, ἡ δὲ οὐσία ἀχώριστος, ἐπεισὴ αἱ μὲν σὺεργειαι ἐκ δυ-
νάμεων· αἱ δὲ δυνάμεις ἐκ τῶν οὐσιῶν ἐπεισὰν χωριστὴ ἡ σὺέργεια· εἰ γὰρ ἐστὶ χωριστὴ, ἀνάγκη τινὰ σὺέρ-
γειαν εἶναι ἀοὐσιον καὶ ἀδύναμον· ὅπερ ἀδύατον· πᾶσα γὰρ σὺέργεια ἐκ δυνάμεως· πᾶσαι δὲ δυνά-
μεις, ὀξ οὐσίας· ἀνάγκη ἀρ' αἱ πᾶσα χωριστῆς οὔσης τῆς σὺεργείας, χωριστὴν εἶναι καὶ τὴν οὐσίαν· ἃ δ' ὀξ
ἀνάγκης καὶ ἀθανάτων καὶ ἄφθαρτον· πῶς· πᾶν γὰρ τὸ φθειρόμενον, δυσὶ τρόποις φθείρεται· ἢ τῷ
ἀναλύεσθαι εἰς τὰ ἐκ τῶν στοιχεῖα ὡς τὰ ἡμέτερα σώματα, ἢ τῷ ἀποσβέννυσθαι σὺ τῷ ὑποκειμένῳ· διὰ
τὸ γίνεσθαι ἀλλο ἀνεπιτήδειον· ὥσπερ ἡ ἁρμονία ἀνθεισῶν τῶν χορδῶν ἀποσβέννυται· διχῶς οὖν τῆς
διαφορᾶς οὔσης ἢ ὡς ὠδὶ σωμάτων, ἢ ὡς ὠδὶ ἀσωμάτων σὺ ὑποκειμένῳ σώματι ἐχόντων τὸ εἶναι· ἃ
ἐδείχθη ἡ ψυχὴ καὶ ἀσώματος οὖσα καὶ χωριστὴ σώματος, κατ' οὐδένα ἄρα τρόπον φθείρεται· πάλιν
τῶν σὺεργειῶν ἀχωρίστων οὐσῶν, ἀνάγκη καὶ τὰς οὐσίας ἀχωρίστους εἶναι· ἃ δὲ χωριζθεῖσι αἱ οὐσίαι,
ἔσονται αὐσὺέργητοι καὶ μάτην· οὐδὲν δὲ μάτην οὔτε ὁ θεὸς ποιεῖ οὔτε ἡ φύσις· ὥστε πᾶσα ἀνάγκη
ἀχωρίστων οὐσῶν τῶν σὺεργειῶν, ἀχωρίστους εἶναι καὶ τὰς οὐσίας· οἱ μὲν οὖν κανόνδυ οὕτοι οὓς ἄστο-
δέχονται κοινῶς πάντες· καὶ οἱ θνητῷ εἶναι λέγοντες τὴν ψυχὴν καὶ οἱ ἀθανάτον· Ενστάσεις δὲ φέρο-
νται πρὸς τοὺς κανόνας τούτους πρὸς ἑκάτερον μίαν· ἡ πέως πρὸς ὃν πρότερον· πῶς γάρ φασιν ὁ ἀεισ-
οτέλης εἶπεν ὅτι ἡ ἔστι τι πάθος ἴδιον τῆς ψυχῆς τοῦτον δὲ ὅπερ σὺέργειαν χωριστὴν ἔχει ἡ μὴ τὴν οὐσίαν·
ἰσθὺ γάρ φησιν ὁ ὀφθαλμὸς, ἰδίαν ἔχει σὺέργειαν τὸ ὁρᾶν· καὶ ὅμως οὐσίαν οὐκ ἔχει χωριστὴν· ἀσώμα-
τον γὰρ τὸν ὀφθαλμὸν τοῦ σώματος χωριζθῆναι. Τὶ οὖν λέγομεν πρὸς τοῦτο· ὅτι τὸ ἴδιον διττὸν ἢ τὸ ὡς
μέρους ἴδιον· ὡς λέγομεν ἴδιον τοῦ ποδὸς τὸ βασίλειν· οὐ γὰρ ὡς μὴ δεόμενον τοῦ ὅλου λέγομεν ἴδιον
εἶναι τοῦ ποδὸς, τὸ βασίλειν· δεῖται γὰρ τοῦ ὅλου σώματος· ἀλλ' ὡς τοῦ μορίου τύπου τοῦ παρὰ τὰ ἄλ-
λα μόρια ἴδιον ὄν· ἢ τὸ μὴ δεόμενον τοῦ ὅλου πρὸς ὕπαρξιν· ὡς εἴπις εἴποι ὅτι ἡ λιχρότης ἡ σὺ τῷ ὑδρε-
λαίῳ ἰδία ἐστὶ τοῦ ἐλαίου· ἢ ἡ γλυκύτης ἡ σὺ τῷ οἰνομέλιτι τοῦ μέλιτος· λέγει οὖν ὁ τοιοῦτος τὸ ἴδιον οὐχ
ἁπλῶς ὡς μέρους, ἀλλ' ὡς μὴ δεόμενον τοῦ ὅλου πρὸς ὕπαρξιν· οὐ γὰρ δεῖται τοῦ οἰνομέλιτος ἵνα συσ-
ἡ γλυκύτης, ἀλλ' ἔστι τοῦ ὅλου χωριστή· ἔστι γὰρ σὺ μόνῳ τῷ μέλιτι· τοιοῦτον οὖν λέγει τὸ ἴδιον ὁ ἀεισοτέ-
λης· ὅπερ καὶ τῷ ὅτι χωριστόν ὅστι· χωριστὴ γὰρ ἡ γλυκύτης τοῦ μέλιτος, τοῦ συναμφοτέρου ἰδία οὖσα τοῦ
μέλιτος· ὁ μέντοι ὀφθαλμὸς, ἰδίαν λέγεται ἔχειν σὺέργειαν οὐχ ὡς μὴ δεομένου τοῦ ὅλου, ἀλλὰ πρὸς
αὐτιδιαστολὴν τῶν ὅλων μερῶν· ἐπεὶ τοῦ ὅλου δεῖται πρὸς ὕπαρξιν· δεῖται γὰρ ἐγκεφάλου καὶ τ' ὀπτι-
κῶν νεύρων τε καὶ πνεύματος καὶ τῶν τοιούτων· ὥστε ἰδία μὲν τοῦ ὀφθαλμοῦ ἡ σὺέργεια ὡς πρὸς τὰ
ἄλλα μέρη· οὐκ ἰδία δ' ὡς πρὸς τὸ ὅλον· δεῖται γὰρ τῆς ὁλότητος πρὸς σύστασιν. Ἢ δ' πρὸς ἕτερον κανό-
να σύστασις, αὕτη ἐστί· πῶς φησιν, ὅτι ὧν αἱ σὺέργειαι οὐκ ἴδιαι ἀλλὰ τοῦ συναμφοτέρου· ταὐτὸν δὲ ἦπερ
ἀχώριστοι, τούτων οὐδὲ οὐσία χωριστὴ ὅστιν· ἰσθὺ γάρ φασι τοῦ κυβερνήτου, ἡ μὲ σὺέργεια ἀχώριστός ὅστι
τοῦ πλοίου· ἡ δὲ οὐσία, χωριστὴ ὅστι· χωρίζεται γὰρ ὁ κυβερνήτης τοῦ πλοίου. Λέγομεν οὖν ὅτι ὁ κυβερ-
νήτης, σὺεργεῖ καὶ ὡς ἄνθρωπος· ἡ αἱ μὲν ὡς κυβερνήτου σὺέργειαι αὗται ἀχώριστοί ἅσι τοῦ πλοίου· καὶ
οὐκ ἴδιαι τοῦ κυβερνήτου· αἱ δὲ ὡς ἀνθρώπου αὗται ἴδιαί ἅσι τοῦ κυβερνήτου ὡς ἀνθρώπου· διὸ καὶ χωριστὴ ἡ οὐ-
σία· διὸ γὰρ τοῦτο φαμὲν ὅτι δεῖται τὴν χωριστὴν οὐσίαν πάσας ἔχειν τὰς σὺεργείας ἰδίας· καὶ ἃ μὴ πάσας
ἔχει, ὃν ἔσται χωριστὴ, ἀλλ' ἐὰν ὅλως ἔχοι τινὰ χωριστὴν σὺέργειαν πάντα τε καὶ πάντως δεῖ καὶ τὴν οὐ-
σίαν χωριστὴν εἶναι· ὠδὶ ὃ δ' ἀχωρίστου οὐσίας, δεῖ πάντως πάσας τὰς σὺεργείας κοινὰς εἶναι ἢ διατῆτο
ἀχωρίστους· διατῆτο οὖν καὶ ὁ κυβερνήτης ἐπεισὴ σὺεργήσειν ἂν σὺ τῷ πλοίῳ καὶ ὡς ἄνθρωπος νοῶν

διαλεγόμενος ἐθίων καὶ πίνων καὶ ἁπλῶς τὰ τῆ ζώου πάθη. διαφέρει μὴ ἡ ὅσα ἀλλὴ χωρισκὲ πλοίᾳ. ἐπεὶ καὶ ἡ ψυχὴ ἡ λογικὴ σὺ σώματι οὖσα, ἔχει καὶ ἀλλὴ διπλᾶς ἐνεργείας. τὰς μὲν ὡς σὺ σώματι, ἔστι γάρ τις καὶ ἀλλὴ οἷον κυβερνήτης τῆ σώματος. τὰς δὲ ὡς ψυχῆς λογικῆς ἰδίας. αἱ μὲν οὖν ὡς σὺ σώματι ἀλλῆς συέργειαι, αὖ τοι ἀχώριστοί ἄση τῆ συναμφοτέρᾳ. οἷον τὸ κινεῖν τὸ σῶμα. τὸ ζωοποιεῖν, δῆλον γὰρ ὅτι πάντας ἔχει τὰς συεργείας ἐς αὖ ἡ σὺ σώματι. ἐπεὶ ἡ χρειαθείη παντὸς σώματος, τὶ κινήσει. τὸ ζωοποιήσει. αἱ δὲ ὡς λογικῆς ἄσπας συέργειαι, τὸ διανοεισθ. τὸ νοεῖν. αὖ τοι δὴ ἄπτε μηδὲν τῆ σώματος τος προσδεόμεναι ἰδιαί τε ἀλλῆς ἄση. καὶ διαφέρει καὶ τῶ οὐσίαν ἀλλῆς χωρισκὴν διακινύουσι. διόπερ μὴ ὁ ἀειστοτέλης ἀποδοὺς πέσης ψυχῆς κοινὸν ὁρισμὸν ἤτοι λόγον ἀναλογώτατα ὁρισμῷ. μὴ ἅπων ὅτι ἔστιν εὐτελέχεια σώματος φυσικῆ ὀργανικῆ. ζωὴν ἔχοντος ζητεῖ ὅτι πῶς ἔπομεν εὐτελέχειαν εἶναι. πότερόν φησιν ὡς ἀχώριστος εὐτελέχειά ὅδιν ἡ ψυχὴ, ἢ ὡς ὁ πλωτὴρ πλοίου. ὥστε οἷδε μὴ ἀλλὸς εὐτελέχειά τινα χωρισκὴν καθὸ βούλεται εἶναι τὶ ψυχὴν εὐτελέχειαν. Πάλιν ζητοῦσι διαπ ἅπων ὅτι ἃ μὲν οὖν ἔστι τὶ τῶν τῆς ψυχῆς ἔργων ἢ παθημάτων ἴδιον ἐπίμαχεν εὐδέχοιτο αὖ ἀλλῶ χωρίζεσθαι. ἕσα γὰρ ἅπτειν ὅτι αὖ ἀγκη ἀλλῶ χωρίζεσθαι. λέγομεν οὖν ὅτι ὡς πρὸς τὴν ὅλω ἀλλῆς χέσιν, τῶ πρὸς τὸ σῶμα ἢ καὶ σώματα εἶπεν. ἐπεὶ γὰρ νῶ ἐς αὖ ἡ σὺ τῷ σώματι ἀχώριστος ὅδι τῆ σώματος, διαπρὸς τὸ σῶμα ἢ καὶ σώματα εἶπεν. ἐπεὶ γὰρ νῶ ἐς αὖ ἡ σὺ τῷ σώματι ἀχώριστος ὅδι τῆ σώματος. διαπρὸς τὸ σῶμα ἢ καὶ σώματα εἶπεν. ἐπεὶ γὰρ νῶ ἐς αὖ ἡ σὺ τῷ σώματι ἀχώριστος ὅδι τῆ σώματος. διαπρὸς τὸ σῶμα ἢ καὶ σώματα εἶπεν. ἐπεὶ γὰρ νῶ ἐς αὖ ἡ σὺ τῷ σώματι ἀχώριστος ὅδι τῆ σώματος,

νω τῷ σώματι, ἀλλ' ὥσεὶ ὕλη εἶδος. εἶδος γὰρ τὸ ζῶον ἡ ψυχή. παντὸς οὖ τὸ εἶδος κρεῖττον τ' ὕλης. ὃ γὰρ τὸ σαρκὸς εἶδος, ἢ τὸ πυρὸς ἢ ἄλλου τινὸς τ' σωμάτων, ἐπεισὴ καθ' ἑαυτὸ ὑποστῆναι οὐ δύναται, ἥδη μᾶλλον τῆς ὕλης. ἐπεὶ μηδὲ αὐλὴ ἡ ἀνάδεσις ὕλη ἐστὶν αὐτῇ καθ' αὑτήν. ἀλλὰ μᾶλλον εἶδος τινός θεωρεῖται. ἥδε προσεχὴς ὕλη ἤδη καὶ ὑφέστηκεν καθ' αὑτήν. οἷον τὰ ξύλα τοῦ ἀβακίου, οὐχ ὡς ἁπλῶς ὕλη ὑφέστηκεν, ἀλλ' ὡς εἶδός τι τοῦ ξύλου. ὁπηνίκα δὲ γίνεται τοῦ ἀβακίου ὕλη τὰ ξύλα τότε δηλονότι χείρονα τὰ ξύλα τοῦ εἴδους τοῦ ἀβακίου. ἐπεισὴ τὰ μὲν, ἕνεκά του. τὸ δὲ, οὗ ἕνεκα. τί οὖν διαφέρει τὸ ὡς εἶδος οὗ ὕλη τοῦ ἐν ὑποκειμένῳ, ὅτι τὸ μὲν εἶδος συνδυαζόμενον τῇ ὕλῃ ἀποτελεῖ σύνθετον πρᾶγμα τοῦ σώματος οἷον τοῦ ἀβακίου εἶδος μετὰ τῶν ξύλων συνδυασθὲν, τὸ ἀβάκιον ἀπετέλεσεν. ὁμοίως τὸ τῆς σαρκὸς μετὰ τῶν στοιχείων ἢ τῶν χυμῶν τῷ σάρκα. καὶ ὧδὶ τῶν ἄλλων ὡσαύτως. τὸ δὲ οὗ ὑποκειμένῳ, οὐ ποιεῖ μίαν οὐσίαν μετὰ τοῦ ὑποκειμένου. οἷον τὸ λίθινον μετὰ τοῦ σώματος οὐκ ἐποίησεν ἄλλο πεῖδος. οὐδὲν γὰρ συντελεῖ τῷ σώματι τὸ λίθινον εἶναι καὶ παρὸν καὶ ἀπόν.

» ΜΗΝΥΕΙ δὲ, τὸ ποτὲ μὲν ὑπὸ ἰαχυρῶν, καὶ σαρκῶν παθημάτων συμβαινόντων, μηδὲν παρο-
» ξυνέσθαι ἢ φοβεῖσθαι. εἰσὶ δὲ καὶ ὑπὸ μικρῶν καὶ ἀμαυρῶν κινεῖσθαι.
C^a τί φησιν οὐκ ἰδίας τῆς ψυχῆς ταῦτα παθήματα, ἀλλὰ τοῦ συναμφοτέρου, δῆλον. ὅτε ὧν τῇ τοῦ σώματος ποιᾷ διαθέσει ἀδιατόνητοι καὶ ἀνίσχυροι. ἰσχναί γάρ τινες οἱ οὕτω κατὰ τὴν κρᾶσιν ἔχουσιν. ὥστε κἂν μι-
ρᾷ τὸ παροξυόντα οὐ κινοῦνται πρὸς ὀργὴν ἀπεψυγμένον ἔχοντες τὸ περὶ τὴν καρδίαν αἷμα καὶ δυσπίνητον. ἕτεροι δὲ δεμπᾷ ὠτος ἔχουσι πρὸς τὸ πάθος. ὥστε καὶ πάνυ μικρῶν καὶ οὐτελῶν ὄντων τῶν παροξυόντων. οὕτως ἐρεθίζεσθαι πρὸς ἂν θυμὸν διὰ τὸ ἔχαν ζέον ἀεὶ τὸ περικάρδιον αἷμα. ὅθεν καὶ οἱ μανικῶς διακείμενοι ὑπερζέσαντος τούτου, τὸ πάθος ὑπομένουσι. πάλιν δὲ ἀφειλίαν ἢ θαρσος, ὁμοίως οἱ μὲν καὶ ὑπὸ μεγάλων φόβων δυσκατάπληκτοι μένουσιν. οἱ δὲ πολλὰκις καὶ μηδενὸς φοβεροῦ παρεστῶτος εἰς φόβον καὶ δειλίαν κινοῦνται ῥᾳδίως. ὅταν τοιαύτην τύχωσιν ἔχοντες τὴν κρᾶσιν διαγίνεται
» ἢ τῶν εἰ τοῖς φόβοις γινομένων. συνέλλεται γὰρ τῶν τοιούτων τὸ θερμὸν εἰς τὸ βάθος. ὅθεν καὶ ὠχροὶ
» γίνονται. ὠχρὸς δέ μὲν ἐλε παρειάς. ὅταν οὖν τις τοιαύτης ὀξ ἀρχῆς τύχῃ κράσεως, ῥᾳδίως δύναντός ὄδιν εἰς τὸ πάθος. ὥστε δὴ ἰω τῆς ψυχῆς ἴδια ταῦτα πάθη, οὐκ ἔσθι τοῦ σώματος ἀλλ' ἠρτῆσθαι. οὐδὲ ἐκ τῆς τούτου διαθέσεως τὴν ἀρχὴν λαμβάνειν. ἀλλ' ὅπως ἂν ἔχοι τὸ σῶμα, αὐτῷ ὁμοίως, ἢ κινεῖσθαι, ἢ μὴ κινεῖσθαι πρὸς τὰ πάθη. νῷ δ' ἢ καὶ αἱ ἡλικίαι τὰ εἴδη τῶν παθῶν ὀξαλαπουσι καὶ συμμεταβάλλουσι τῆς κράσεως δηλονότι συμμεταβληθείσης τῷ χρόνῳ. ὥστε τοῦ συναμφοτέρου ταῦτα. ἡ γὰρ ὡς ὀργανῳ ἐκέχρη-
το ἢ ἄλογος ψυχὴ καὶ φυτικὴ τῷ σώματι, οὐκ ἂν ὑπ' ἄλλου ἐκινήθη. οὐδὲν γὰρ τῶν ὀργάνων κινεῖ ἄνευ τεχνίτην, ἀλλ' ὑπ' ἄλλου κινεῖται. οὐδὲ μεταβαλλόμενα τὰ ὄργανα συμμεταβάλλει τῶν τεχνιτῶν τὰς ὀρέξεις. τὸ δὲ σῶμα τοιῶσδε ἢ τοιῶσδε κεκραμένον, τὰς τοιαύτας συμμεταβάλλει δυνάμεις.

» ΟΤΑΝ ὀργᾷ τὸ σῶμα. καὶ οὕτως ἔχαν, ὥσπερ ὅταν ὀργίζηται.
T ουτέστιν ἐὰν ᾖς ὀργιλῶ ὧδὶ πεφυκὸς ἢ κεκραμένον τὸ σῶμα. ἔσται δὲ οὕτως, ἐὰν χῇ τοιαύτην τὴν κρᾶσιν ὥσπερ γίνεται ἢ τῶν ὀργιζομένων. τότε γὰρ δύναιντος ὁ τοιοῦτος ᾖς ὀργὴν ἔσαι.

» ΕΤΙ δὲ τοῦτο μᾶλλον φανερόν. μηδενὸς γὰρ φοβεροῦ συμβαίνοντος, εὐ τοῖς πάθεσι γίνονται
» τοῖς τοῦ φοβουμένου.
T ᾧ ὄντι εὐαρμόστῳ διείξεις τοῦ μὴ εἶναι τῆς ψυχῆς ἴδια ταῦτα πάθη. ὅταν καὶ μηδενὸς ἔξωθεν κινοῦντος διὰ τὴν πολλὴν ᾖς τοῦτο τὸ πάθος τοῦ σώματος εὐδιαθετότητα τὸ αὐτό τις πάσχῃ ὅπερ ἂν ἄλλος ὑπὸ μεγά-
λων φόβων πείσεται.

» ΕΙ δ' οὕτως ἔχει, δῆλον ὅτι καὶ τὰ πάθη, λόγοι εἰσὶν ὕλαι. ὥστε οἱ ὅροι τοιοῦτοι. οἷον τὸ ὀργίζεσθαι,
» κίνησίς τις τοῦ τοιουδὶ σώματος. ἢ μέρους, ἢ δυνάμεως ὑπὸ τοῦδε ἕνεκα τοῦδε.
E ἰ οὕτως ἔχει φησὶ τυντέστιν εἰ μὴ ἴδια ταῦτα πάθη ἐστὶ ψυχῆς, ἀλλὰ τοῦ συναμφοτέρου, λόγοι εἰσὶν εὐ-
λοι. τουτέστιν εἰδικὰ ἐστὶν, εὐ ὕλῃ τὸ εἶναι ἔχοντα καὶ οὐ χωριστά. ὥστε οἱ ὅροι τοιοῦτοι. οἷον τὸ ὀργίζεσθαι κίνησίς τις τοῦ τοιουδὶ σώματος. ἢ μέρους ἢ δυνάμεως ὑπὸ τοῦδε ἕνεκα τοῦδε. ἡ γὰρ φυσικοῦ ἔργον τὸ περὶ τῶν εὐύλων ᾖδῶν διαλέγεσθαι. ἀλλὰ δὲ οὐ ἄλλῃ ὕλῃ εἶδι. ἀνάγκη ἀρὰ τῷ φυσικῷ τοὺς ὁεισμοὺς ἅπασι διδόναι. ἔκτε τῆς ὕλης καὶ τοῦ εἴδους καὶ τῆς αἰτίας καθ' ὃ τὸ εἶδος εὐ τῇ ὕλῃ γίνεται. περὶ μεὺ γὰρ τοῦ εἴδους διαλεχόμενος, ἀνάγκη καὶ περὶ τῆς ὕλης διαλέξεται. ὧν πρός τι γὰρ ταῦτα. ἀναγ-
καίως δὲ καὶ περὶ τῆς αἰτίας δι' ὃ ὄδι τὸ εἶδος εὐ τῇ ὕλῃ διαλέξεται. ἐπερ ὁ μὲν φυσικὸς τεχνίτης. ἡ δὲ τέχνη τοὺς λόγους ὀφείλει ἕδέναι τῶν ὧν ὄδι τέχνη. ἐγὼ γάρ φησιν ὁ πλάτων τέχνῳ οὐ καλῶ ὃ ἂν ᾖ ἄλογον πρᾶγμα. ὡς εὐ τύφῳ οὖν παραδίδωσι τὸ εἶδος τῶν φυσικῶν ὁεισμῶν, κίνησίς φησιν. ὡς λέγο-
μεν ὧδὶ τῆς θυμοῦ ζέσις. κίνησις γὰρ ἡ ζέσις τοῦ τοιοῦδε σώματος. τυντέστι φυσικοῦ ὀργανικοῦ ἢ μέρους. πολ-
λάκις μεὺ γὰρ πδὲ ὅλον τὸ σῶμα τὸ πάθος γίνεται ὃ βουλόμεθα ὁείσασθαι. οἷον ἡ τὴν ἀφὴν ὁεῖλόμε-
θα. τῆ γαρ ὅλου σώματος κίνησιν εἶναι φήσομεν. μέρους δὲ, ὡς ὧδὶ τῆς ὀργῆς, λέγοντες ζέσιν εἶναι τῆς περικαρδίου αἵματος. ἢ δυνάμεως ὡς ἡ μὴ λέγοιμεν ζέσιν τῆς περικαρδίου αἵματος. ἀλλὰ ζέσιν τῆς πε-
ειικαρδίου θερμοῦ. δῆλον δὲ ὅτι καὶ διὰ τῆς αἵματος τὸ θερμὸν καὶ διὰ τῆς θερμοῦ τὸ αἷμα σημαν-
θήσεται.

θήσεται. ὑπὸ τοῦδε εὕεκα τοῦδε ὑπὸ τοῦ λυπήσαντος δηλονότι διὰ τὸ ἀντιλυπῆσαι αὐτόν. ἐφόντις οὖν δι' ὄρεξιν ἀντιλυπήσεως, ἀμφότερα ἐσημάναμεν. ἡ γὰρ ἀντιλύπησις, καὶ τὸν λυπήσαντα σημαίνει, καὶ τὸ ἄμυναν.

» ΚΑΙ διὰ ποῦτα ἤδη φυσικοῦ θεωρῆσαι πεὶ ψυχῆς, ἢ πάσης, ἢ τῆς τοιαύτης.
E πασὴ γὰρ τὰ φυσικὰ τοιαῦτα εἴδη πεὶ ὧν ἐδήσικέ πεται ὁ φυσικός. τοιοῦτοι δὲ καὶ οἱ φυσικοὶ ὁεισμοὶ καὶ τὴν ὕλῃ παραλαμβάνοντις φυσικοῦ αρὰ τὸ πεὶ τῶν τοιούτων ψυχῶν διαλεχθῆναι τῶν οὐκ ἄνευ ὕλης. τὸ γὰρ πεὶ τῶν ἀύλων ψυχῶν καὶ νοερῶν διαλέγεσθαι εἴη αὖ ὡς οὐ τῇ πεὶ μορίων ζώων εἰπεῖν τὸ πρώτου φιλοσόφου. αὐάγκη γὰρ ἂν πεὶ τοῦ νοῦ διαλεγόμενον, διαλεχθῆναι καὶ πεὶ τῶν νοητῶν. τοῦτο δὲ θεολογίας ἔργον, ἀλλ' ὡς εἴπομεν ἤδη ὁ τέλειος φυσικὸς, αὐαξεῖ ἑαυτὸν καὶ ὠὶ τὰ ὀξηρημένα αἴτια τῶν φυσικῶν ὡς καὶ ἄλλος οὐ τῇ φυσικῇ μετὰ τοὺς πεὶ κινήσεως λόγους πεὶ τοῦ ἀκινήτου αἴτιον διαλεχθεὶς, εἶπεν. ἐκ τοιαύτης αρᾶ αρχῆς ἤρτηται ὁ οὐρανὸς καὶ ὁ κόσμος. ὁμοίως καὶ οὐ τῇ πεὶ γενέσεως καὶ οὐ ταῦθα. ἐπεισὴ οὖν καὶ πεὶ τούτων ὡς αἰτίων τῶν φυσικῶν διαλεχθήνεται. εἰπεῖν ἤδη καὶ πεὶ τῆς λογικῆς ψυχῆς ὅτι ἔστιν οἷον αρχὴ τῶν ζώων. διατοῦτο φησιν οὐ ταῦθα ὃ ἡ πᾶσις.
» ΔΙΑΦΕΡΟΝΤΩΣ δ' αὖ ὁείσατο ὁ φυσικὸς τε καὶ διαλεκτικὸς, ἕκαστον αὐτῶν. οἷον, ὀργὴ
» τί ὄδιν. ὁ μεὺ γὰρ, ὄρεξιν ἀντιλυπήσεως, ἢ τοιοῦτο. ὁ δὲ ζέσιν τοῦ περικαρδίου αἵματος, ἢ θερμοῦ.
E ἰπὼν ὅτι τὰ πάθη τῆς ψυχῆς λόγοι εἰσὶν ὕλαι. καὶ ὅτι διὰ τοῦ φυσικοῦ ὄδι θεωρῆσαι πεὶ ψυχῆς. ἢ πάσης, ἢ ὅση μὴ ἀνευ τῆς ὕλης. θέλει λοιπὸν διὰ τούτων διεξιέναι ποῖός ὄδιν ὁ τῷ φυσικῷ πρέπων πεὶ ψυχῆς ὁεισμός. ῥιῶν οὖν τούτων ὄντων εὐ τοῖς φυτικοῖς πράγμασιν ὕλης. εἰδους. καὶ τῆς αἰτίας καθ' ὃ ὄδι τὸ εἶδος εὐ τῇ ὕλῃ. καταγίνονται πεὶ ταῦτα μέθοδοι πέντε. ἡ φυσική. ἡ κῇ μέρος τέχνη. ἡ διαλεκτική. μαθηματική. πρώτη φιλοσοφία. ζητεῖ οὖν πῶς ἑκάστη τούτων τ' μεθόδων ὁρίσεται τὰ προκείμενα. πρότερον δὲ εἴπομεν πεὶ τί τῶν ὑποκειμένων ἑκάστη τούτων καταγίνεται. φυσικοῦ μεὺ οὖν ἔργον διαλεχθῆναι πεὶ πάντων τῶν ἀρημένων. τῆς τε ὕλης τῶν φυσικῶν πραγμάτων. καὶ τοῦ εἴδους καὶ τῆς αἰτίας, καθ' ὃ ὄδι οὐ τῇ ὕλῃ τ' ὀρανίων. ὅπη δ' ἂ τὰ τέσσαρα στοιχεῖα ἀλλ' ἕτερόν τι τούτων τὸ πέμπτον σῶμα. τὶ τὸ εἶδος, ὅτι σφαιρικόν. διατὶ δ' σφαιρικὸν ἀπεδώσει τούτου αἰτίαν καὶ σύστοιχον ἀύλῃς. καὶ ἐκ τῆς χέσεως ὠὶ ἔχουσι πρὸς τὰ πρὸ αὐτῶν. ὥσπερ ὁ πλάτων οὐ τῷ τιμαίῳ ἐξήνεσε. διατὶ σφαιρικὸς ὁ ὀρανὸς. ὅτι φησὶν ἔδεσι τὸ πάντων γενησόμενον δεκτικὸν καὶ περιέξον τὰ πάντα, τὸ πλυχωριτότατον τῶν σχημάτων φήσειν. πολυχωριτότατον δὲ οὐ μεὺ ὠὶ πέδιος, ὁ κύκλος, οὐ δὲ στερεὸς, ἢ σφαῖρα. δῆκνυται γὰρ ὅτι πῶν σχημάτων τῶν ἰσοπεριμέτρων, τὸ πολυγωνιώτερον, πολυχωριτότερον. καὶ διατῦτο τὸ ἀγώνιον πάντων, πολυχωριτότατον. οἷον ἐὰν τετράγωνον χαλκοῦν ἢ καὶ ἄλλο ὁποιωῦν τῶν πολυγωνίων σχημάτων. οἷον ἑξάγωνον. ἔχει δὲ ἑκάτερον τὴν περίμετρον πὶ χαν τεσσάρων. ὠῦ δὲ καὶ ἕτερον χαλκοῦν περιφερὲς ὂν τυντέστι κύκλος. τῶν αὐτῶν τεσσάρων ἔχον τὴν περίμετρον. τὸ ἐμβαδὸν μεῖζον ὄδι. τὸ μ. τῆς ἑξαγώνου τῆς τετραπλεύρου. τὸ ὃ τῆς κύκλου τῆς ἑξαγώνου μεῖζον ὁμοίως καὶ ὠὶ στερεῶν. κύβου λέγω καὶ ὀκτάεδρου. καὶ δωδεκαέδρου καὶ σφαίρας καὶ τῶν λοιπῶν. τὸ μεὺ πολύγωνον, πλεῖον χωρήσει τῆς κύβου κῦ τὸ ἐμβαδὸν. ἡ δὲ σφαῖρα τῆς πολυγώνου. ἀποδίδωσι ὃ κῆ ὁ ἀεισοτέλης φυσικὼ αἰτίαν τῆς σχήματος. τῷ γὰρ αἰδίῳ φησὶν ἐσομένῳ τὸ σφαιρικὸν πρεπόδης εἶναι σχῆμα. ὃ μήτε αρχὴν μήτε τέλος ἔχει ἀλλ' ὡς ἑαυτὸ συννένδυκε. καὶ ὁ πλωτῖνος φυσικὼ αἰτίαν τῆς σχήματος ταύτην τῆς οὐρανοῦ ἐκ τῆς κέσεως ὠῦ ἔχει πρὸς τὰ πρὸ αὐτῆς. προσεχῶς δὲ ὕσιν ὑπὲρ τὲ οὐρανίας αἱ νοηταὶ ὑσίαι. δῆλον δὲ τὸ αἰτιατὸν ὅτι μάλιστα ὁμοιοῦσθαι τῷ προσεχεῖ αἰτίῳ καὶ τούτου ἕνεκα καὶ μίμημα φέρειν. διατῦτο οὖν φησι κύκλῳ κινεῖται ὁ οὐρανὸς. ὅτι νοῶ μιμεῖται. ἴδιον γὰρ τὸ νοῦ πρὸς ἑαυτὸν συννδύειν. ἀλλος γὰρ ὁ ὁρῶν ἀλλος ὁ ὁρώμενος. ὁρῶν γὰρ τὰ εἴδη, ἑαυτὸν ὁρᾷ. καὶ ἑαυτὸν ὁρῶν, τὰ εἴδη τεθεατοῦ. πλήρωμα γαρ ὄδι τῶν ἀδῶν καὶ εἰδῶν ἀδῶν. ἔχει οὖν ὁ οὐρανὸς τὸ σφαιρικὸν σχῆμα διὰ τὴν κύκλῳ κίνησιν. πεύτην δὲ διὰ τὴν πρὸς τὸν νοῦ ὁξομοίωσιν. ἢ ἄλλως μιμεῖται τὸν νοῦ ἀμερῶς παντα χοῦ ὄντα. ὡς οὖν ἐκεῖνος ἅμα παντα χοῦ ὄδιν, οὕτως ὁ οὐρανὸς παντα χοῦ γίνεται τῷ οὖν παντα χοῦ γίνεσθαι, τὸ παντα χοῦ ὂν μιμεῖται. τελέωσις γὰρ τῶν χειρόνων ἡ πρὸς τὰ ὑπέρτερα ἀδιεξοφίτε καὶ ὁξομοίωσις. ἀποδίδωσι δὲ καὶ ὁ ἀεισοτέλης φυσικὼ αἰτίαν τῆς σχήματος ταύτην. ᾧ γὰρ αἰδίῳ φησὶν ἐσομένῳ τὸ σφαιρικὸν πρεπῶδες εἶναι σχῆμα, ὃ μήτε αρχὴν. μήτε τέλος ἔχει, ἀλλ' ὡς ἑαυτὸ συννένδυκεν. οὕτω μεὺ οὖν ὁ φυσικὸς πάντων τῶν φυσικῶν ἀποδίδωσι καὶ τὴν ὕλῃ καὶ τὸ εἶδος καὶ τὸ αἴτιον. καὶ διατῦτο τὸν ὁεισμὸν ἀποδίδωσιν ἐκ τῆς ὕλης καὶ τῆς εἴδους καὶ τῆς αἰτίας δι' ὃ ἐστι τὸ εἶδος εὐ τῇ ὕλῃ. Ο δὲ καὶ τὰ μέρος τεχνίτης ἔχει μεὺ καὶ ἄλλος πεὶ πάντα ταῦτα. διαφέρει δὲ τῆς φυσικοῦ ὅτι πεὶ μεικόντι καταγίνεται τὸ πρᾶγμα. οἷον ὁ ἰατρὸς, πεὶ τὰ ἀνθρώπινα σώματα. ὁ τέκτων πεὶ λίθους καὶ ξύλα. ἀποδώσει δὲ καὶ οὗτος τὸν ὁεισμὸν πειλαμβάνων καὶ τὴν ὕλῃ καὶ τὸ εἶδος καὶ τὴν αἰτίαν. διαφέρει δὲ καὶ τούτῳ τῆς φυσικοῦ ὅτι ὁ μὲν καὶ τὰ μέρος τεχνίτης τὰς προσεχεῖς αἰτίας ἀποδίδωσι μόνας. ὁ δὲ φυσικὸς καὶ τὰς πρώτας οἷον αἰτίας. αἱ τῆς γενέσεως καὶ φθορᾶς ὕσιν. ὁ ἰατρὸς τὴν συμμερίκεν τῶν χυμῶν καὶ τῆς τούτων συμμερίας τὰ στοιχεῖα. ὁ δὲ φυσικὸς καὶ ἐπέκεινα

χωρίσει καὶ αὐτὴ τὴν ὕλην καὶ τὸ εἶδος· δεῖ γὰρ καὶ τὸν κατὰ μέρος τεχνίτην εἰδέναι καὶ τὴν αἰτίαν. ἐγὼ γὰρ ὁ πλάστων φησὶ τέχνην οὐ καλῶ ὁ ἀνὴρ ἄλογον πρᾶγμα. Ὁ δὲ διαλεκτικὸς ἆρα σώσει τὴν ὁρισμοὺς ἔκτε τὸ εἶδος καὶ τὴν αἰτίας. πρὸς ταῦτα γὰρ καταγίνεται. καὶ τούτων οὐχ ὡς αἰτίαν σκοπῶν; ἀλλ' ἁπλῶς. ὡς πρᾶγμά τι ἢ εἶδος. οἷον ὅτι ὁ θυμὸς, ὄρεξίς ἐστιν ἀντιλυπήσεως. οὐ ταῦθα οὐδὲ μοῦ τῆς οὐσίας τὸ θυμοῦ εἴνοιαν ἡμῖν δέδωκεν. ἀλλὰ μᾶλλον τοῦ αἰτίαν εἶπε δι' ὃ ἐστιν. ἵνα γὰρ ἀντιλυπήσῃ ἂν προλυπήσαντας. καὶ διὰ τὸ κενὸν ἀλλόν φησιν εἶναι. διότι τὸ πράγματος οὐκ ἐφάπτῃ. ὅτι δὲ καὶ τοῦ αἰτίαν λέγων, οὐχ ὡς αἰτίαν ἄλλου ἆρα σώσει, ἀλλ' ἁπλῶς ὡς πρᾶγμά τι δῆλον ὅτι ὧν τὸ αἰτιατὸν οὐκ ἐμνήσθη αἰτιατὸν δὲ τῆς ὀρέξεως ἡ ζέσις τὸ περικαρδίου αἷματος. ἐπειδὴ γὰρ βέλτιον αὐτὴν λυπῆσαι, διὰ τὸ μικρὸν τὸ περικάρδιον αἷμα. ὥστε ἡ ὁ μὲν διαλεκτικὸς ὁρισμὸς τὸ αἴτιον λέγων, οὐ μέμνηται τὸ αἰτιατόν· πᾶσα δὲ αἰτία πρὸς τὸ αἰτιατὸν λέγεται

οὐκ ἔστιν οὖν φησι τέχνη ἥτις περὶ μόνα τὰ πάθη τῆς ὕλης καταγίνεται· δίχα τινὸς ἦκεν καὶ αἰτίας. ὅθεν καὶ ὁ πλάτων καλῶς λέγω δὲ οὐ καλῶς τέχνω ὃ αὖ ἦ ἄλογον πρᾶγμα. ἢ ὃ τοῦτο, οὐδεὶς ἀποδώσει ὁρισμὸν ἀπὸ τῆς ὕλης μόνης.

» Ἀλλ' ὁ φυσικὸς, περὶ ἅπαντ' ὅσα τοιουδὶ σώματος καὶ τῆς τοιαύτης ὕλης ἔργα καὶ πάθη· ὁπόσα
» δὲ μὴ ἦ τοιαῦτα, ἄλλος· καὶ περίεισι μὲν τεχνίτης ἐαν τύχῃ. οἷον τέκτων, ἢ ἰατρός.

Δ ἀ μὲν οὖν τῷ ὑπεῖν περὶ πάντα διακέκινε ἀλλὸν τὸ καθ' ἕκαστον τεχνίτην· ἐκείνων γὰρ ἕκαστος περὶ μέρικόν πέχει· διὰ δὲ τῷ ὑπεῖν τὸ τοιούτου σώματος, ἐχώρισεν ἀλλὸν τὸ μαθηματικοῦ· οὐ γὰρ σκοπεῖ τὰ φήματα ἢ τοιοῦδε σώματος· διὸ οὐδὲ παραλαμβάνει ὕλην ἐν τοῖς ὁρισμοῖς· ἔτι μέντοι χαίζοι ἂν ἀλλὸν καὶ τὸ διαλεκτικοῦ καὶ τὸ πρώτου φιλοσόφου· οὐσιὰς γὰρ τούτων ἢ τοιούτου σώματος τὰ πάθη ταῦτα σκοπεῖ· οὐδὲ ἐν ὕλῃ ὧς ἤδη εἴπομεν· περὶ πάντων οὖν τῷ φυσικοῦ ἔστιν ἔρωτι ὑπεῖν ὅσα τοῦ τοιούτου σώματος· οὐ γὰρ μόνον περὶ σώματος διαλέξεται, ἀλλὰ καὶ περὶ τῶδε τῷ σώματος· περὶ πάντων οὖν φησὶ ὧν ἕκαστον σῶμα τόδε τί ὄθεν καὶ τῆς τοιαύτης ὕλης· ἑκάστου γὰρ ἄστε δίδωσι τὴν πρόσχῃ ὕλῃ μετὰ τῶν ἰδίων ἀλλῆς παθῶν ἢ ἔργων· πάντα γὰρ τὰ εὐλα σώματα ἐν τῷ ποιεῖν ἢ πάσχειν θεωρεῖται· ἢ ἔργα καὶ πάθη ὥς φησιν ὁ ἀλεξανδρος· αὐτὰ τὰ ῥᾳ περὶ τῶν παθῶν τῶν ἐν τῇ ὕλῃ καὶ τοῖς σώμασι μετὰ τῷ ἄλογον ἀλλῶν τουτέστι τῆς κλίσεως· ὅσα δὲ μὴ τοιαῦτα ἄλλος· μὴ τοιαῦτα ὅσα ἀπειθμήσατο· ἢ γὰρ ὁ καὶ μέρος τεχνίτης περὶ τὰ ἄρημένα καταγίνεται, ἀλλ' οὖν ὁ περὶ πάντα· τῶν οὖν παρὰ τὰ ἄρημένα· περίπηγ μὲν ὁ καθ' ἕκαστα τεχνίτης διαλέξεται· οἷον ὁ τέκτων περὶ ξύλων· οὐθύτητος ἢ ἐμρότητος· περίπινων δὲ ὁ ἰατρὸς· περὶ σωμάτων καμνόντων.

Κ ΤΩΝ δὲ μὴ χωριστῶν μὲν· ἢ ὃ μὴ τοιούτου σώματος πάθη καὶ ὅρ ἀφαιρέσως, ὁ μαθηματικός· καὶ γὰρ ὁ μαθηματικὸς, περὶ ἀχωρίστων μὲν ὡσῶν διαλέγεται· ἀλλ' οὐχ ἢ τὰ τοιοῦδε σώματος πάθη· τουτέστιν οὐχ ὡς χαλκοῦ πάθη ἢ ξύλου ἢ τινὸς τοιούτου· ἀλλ' οἷον ἀποσυλήσας ἀλλὰ τῆς ὕλης· τὸ γὰρ σημαίνει τὸ ὅρ ἀφαιρέσως· οὕτω περὶ ἀλλῶν καθ' αὐτὰ ὠδισκοπεῖ· σαρκὸς μὲν γὰρ εἶδος καὶ ξύλου καὶ τῶν τοιούτων ἀχώρισον τέ ὄθεν· καὶ πιουδὶ σώματος πάθος οἷόν τε τοιᾶσδε τῶν στιχείων συνδρομῆς τε καὶ κράσεως· διὸ οὐδὲ κατ' ἰδίοιαν χαειθῶναι δύναται τὰ μέντοι μαθηματικὰ φημι δὴ τὰ σχήματα ἀχώρισται μὲν καὶ ἀλλὰ τῆς ὕλης· ἀλλ' οὐχ ἢ τοιόνδε τὸ ὑποκείμενον ὑπάρχοντα αὐτῷ· διὸ καὶ πλείοσις τὰ ἀλλὰ ὑπάρχει καὶ ξύλῳ καὶ λίθῳ καὶ ἄλλοις πλείοσις τῷ τῆς σαρκὸς εἴδους ἢ τῷ ὀστοῦ· οὐχ οὕτως ἔχοντος· διὸ ἐπεὶ μὴ τοιοῦδε ἦσι σώματος πάθη· διαπορῶ καὶ τῇ ἰδίοις χαειθῶναι δύναται μηδὲν τῆς ὕλης ἐμποδίζουσης εὖ ἢ συνεστήκασιν.

» Ηι δὲ κεχωρισμένα· ὁ πρῶτος φιλόσοφος.

Ο ἱ βουλόμενοι δὲν φιλόσοφον ἰδέναι, τὰς ἰδέας σπράττουσι τῷ ῥησσιλίτου τινὸς· ἰδοὺ φησιν οἷδε τὸ χωρὶς ἢ διὰ τῶν τῇδε περὶ ὧν φησι δὲν πρῶτον φιλόσοφον διαλέγεσθαι· συνεπιφέρουσι δὲ καὶ τὰ ἄλλα χοῦ ἀλλῷ ἀρημένα ὡς μαρτυρίαν· ὅτι ἀλλός ὄθεν ὁ ὕπειν διττῶ εἶναι τιὰ τάξιν· τιὰ μὲν εὖ τῇ σρατηγῷ· τιὰ δὲ, εὖ τῷ σρατῷ· καὶ τιὰ εὖ τῇ σρατηγῷ, ποιητικὰ εἶναι τῆς εὖ τῷ σρατῷ· καὶ πάλιν φησὶ διττῶ εἶναι τιὰ ὑγίειαν· τιὰ μὲν εὖ τῷ ἰαφῷ, ποιητικὰ τιὰ κατὰ δὲν ἦκον· τιὰ δὲ εὖ τῷ ὑγιάζοντι σώματι· ὥστε οἷδε καὶ τὰ χωριστὰ εἴδη· οἱ δὲ μὴ βουλόμενοι τὰς ἰδέας ἀλλὸν λέγειν, φασὶν ὅτι χωριστὰ εἴδη λέγει ἀλλὰς τὰς οὐσίας τὰς θείας· ἄπερ κατὰ τὸ παντελὲς κεχώρισται τῆς ὕλης ὡς καὶ ἀλλὸς ἀλλαχοῦ φησιν· ὅτι αὐδὲν διαφέρειν ἐνέργειαί ὄσιν.

» Ἀλλ' ἐπανιτέον ὅθεν ὁ λόγος· ἐλέγομεν δὲ ὅτι τὰ πάθη τῆς ψυχῆς, ἀχώριστα τῆς φυσικῆς ὕλης τῶν
» ζώων· ἢ δὴ τοιαῦτα ὑπάρχει· θυμός· καὶ φόβος· καὶ οὐχ ὥσπερ γραμμὴ καὶ ἀδὶ πίδημ.

Ε ἰπὼν ὅτι τὰ πάθη τῆς ψυχῆς λέγει εὐλοί ὄτι καὶ διατῦτο οὐ περὶ πάσης ψυχῆς τῆς φυσικοῦ ἔστι διαλέχθῶσι, ἀλλ' ὅσα μὴ αὐδὲ τῆς ὕλης· καὶ διατῦτο ἀναγκασθεὶς ὕπειν ποσαχῶς ὁρίσεσθαι τὰ εὐλα· καὶ ποίῳ ὁρισμῷ ὁ φυσικὸς χρήσαιτο αὖ· εἶτα παρεξελθὼν καὶ ὕπειν τίνδε τοῖς λοιποῖς τῶν ὁρισμῶν χρήσαιντο αὖ· ὅπερ ἀδὲν πρὸς τὴν προκαμένω συντέλεα πραγματέαν· ἐπάνεισι πῶς ἐν περὶ τῶν παθῶν τῆς ψυχῆς λέγον· καὶ ἀναμμήσκει τῶν ἀρημένων· ὅτι τῶν παθῶν τῆς ψυχῆς χρήζομεν πρὸς τιὼ σύρεσιν τῷ ὁρισμοῦ· ἴσμεν οὖν φησιν ὅτι τὰ πάθη τῆς ψυχῆς τὰ ἀρημένα οὐκ ἴδια ἀσὶ μόνης τῆς ψυχῆς, ἀλλὰ τῷ συναμφοτέρου καὶ τούτου ἀχώριστα· μὴ δὲ τῇ ὠδινοίᾳ δύναμένα χ εἰζεσθαι ὥσπερ ὠδιγραμμῆς καὶ ὠδιπέδου· ταῦτα γὰρ ἢ καὶ τὴν ὕπαρξιν ἀχώριστον ἔχουσι τῶν σωμάτων, ἀλλ' οὖν τῇ ὠδινοίᾳ χωείζεται· οὐχ οὕτως οὖν ἀχώριστα τὰ πάθη τῆς ψυχῆς ὥσπερ γραμμὴ καὶ τὰ σχήματα· ἀλλ' ὡς μὴ δὲ τῇ ὠδινοίᾳ χωεισθῶναι δύναμένα τῆς ὕλης· ἀδύνατον γὰρ οὐσίαν θυμοῦ παρεσῆσαι τῷ λόγῳ δὲν μὴ ὕλης μεμιγμένου· ὡσαύτως καὶ τῶν ἄλλων παθῶν· τῷ γὰρ σημαίνει ἀλλῷ τῷ ἢ δὴ τοιαῦτα ὑπάρχει· ὁ γὰρ θυμὸς καθὸ θυμὸς, ἀχώριστος ὅθεν τῷ σώματος· ζέσις γάρ ὅθεν τῷ περιγαρδίου αἵματος· ὁμοίως καὶ ὠδὶ τῶν λοιπῶν· ἢ μέντοι γραμμὴ καὶ τὸ ῥίγωνον καὶ τὰ τοιαῦτα καθὸ τοιαῦτά ὅθεν, χωεστά ὅθεν· ἢ καὶ τὴν ὕπαρξιν ἔχει ἀχώριστον· διὸ καὶ οἱ ὁρισμοὶ ἀλλῶν ἀποδίδονται αὖθ τῆς ὕλης· ἐπεισὶ οὖν θυμός ὅθεν καὶ ἐν τῷ λόγῳ ἐστὶ καὶ ἐν τῷ πνεύματι, ἔστι καὶ ἐν τῷ ἐζωωμένῳ σώματι· οἷον τῷ μὲν

φυσικὰ παθη ὅσα μὴ ἐπινοίᾳ δύναται χωρισθῆναι τῆς ὕλης·

τὰ μαθηματικὰ ὑπάρξει ἀχώριστα ἐστιν χωριστὰ δὲ ἐστιν τῇ ἐπινοίᾳ·

λόγου ὠδιρέποντος τῷ πνεύματι τιὼ ὀρέξιν· τῷ δὲ πνεύματος τῇ ὀρέξει κινοῦντος τὸ περικάρδιον αἷμα τῷ ζώου, ὥσπερ ἔχει καὶ ὠδιβασιλέως καὶ σρατηγοῦ καὶ σρατιωτῶν· ὁ μὲν γὰρ βασιλεὺς ὠδιρέπει τῷ σρατηγῷ ἀμώσασθαι τοὺς δὲ πίας· ὁ δὲ σρατηγὸς, πιέσῃ τῇ σρατιώτας· οἱ δὲ ἀμώσονται· ἐπεὶ δὴ οὖν φιτίος ὁ θυμός· ἵνα μὴ νοήσωμεν λέγειν ἀλλὸν περὶ τῷ ἐν τῷ λόγῳ ὅτι ἀχώριστος ὄθεν τῷ ζώου· οὕτος γὰρ χωειστὸς πανδὸς σώματος· ἢ τῷ ἐν τῷ πνεύματι· καὶ οὕτος γὰρ ἢ καὶ μὴ πανδὸς, ἀλλ' οὖν τῷ χεώδους ἐστὶ χωειστὸς σώματος· διατῦτο εἶπε· δὴ ἢ δὴ τοιαῦτά ὄθεν τουτέστιν ἡ ζέσις τῷ περικαρδίου αἵματος· οὕτος γὰρ δηλονότι ὁ θυμὸς, ἀχώριστος ὄθεν τούτου τῷ ἐζωωμένου σώματος.

» ΕΡΙΣΚΟΡΟΥΝΤΑΣ ὁ περὶ ψυχῆς, ἀναγκαῖον ἅμα διαπορῶντας περὶ ὧν δύπορεῖν δεῖ,
» προελθόντας τὰς τῶν προτέρων δόξας, συμπαραλαμβάνειν ὅσοι τι περὶ ἀλλῆς ἀπεφώναντο, ὅπως τὰ
» μὲν ἀρημένα καλῶς λάβωμεν· ἢ δὲ μήτι καλῶς, τῷτ' ὀλαβεῖν θῶμεν.

Ο δὴ λέγει τοιοῦτόν ὄθεν· τὴν οὐσίαν τῆς ψυχῆς ὠδιζητοῦντας καὶ προαπορῶντας ὡς ἦν περὶ ἀλλῆς ἦκον, ἐπειδὴ ὡς καὶ οὐ τούτοις καὶ ἄλλαχοῦ φησιν ἀρχὴ ὄθεν δύπειρίας ἢ ἀπειρία· ἀπορῶντας οὖν περὶ ψυχῆς ὑπὲρ τῷ δύπορῆσαι δεῖ· καὶ τὰ παρὰ τῶν παλαιῶν περὶ ἀλλῆς ἀρημένα προσιεξελθεῖν καὶ τιὼ αἰτίαν ἐπάγει· ἵνα φησὶν εἴπ μὲν καλῶς εἴρηται ἀπασώμεθα· εἴπ δὲ οὐ καλῶς τῷτο φύγωμεν· ἃ μέλλει ταῦτά ὄθεν· ἐπειδὴ δὲ ἀσαφεσέραν ἐποίησε τὴν λέξιν ἢ σύνταξις, δεῖ μικρὸν ὑπερβιβάσαντας αὐτὴν οὕτως ἐπεῖν· ὠδισκοπῶντας δὲ περὶ ψυχῆς, ἀναγκαῖον προσιελθόντας τὰς τῶν προτέρων δόξας καὶ ἅμα διαπορῶντας περὶ ὧν δύπορεῖν· δεῖ συμπαραλαμβάνειν ὅσοι τι περὶ ἀλλῆς ἀπεφώναντο καὶ τὰ ἑξῆς· τῷ σκοπῷ γὰρ περὶ ψυχῆς φησι προκειμένου δεῖ προσιεξελθεῖν τῷ λόγῳ καὶ ἀπειρημένα θαι τὰς τῶν προτέρων δόξας· καὶ συμπαραλαβεῖν ἀλλὰς εὖ τῷ λόγῳ· κἠ εἴπ μὲν μὴ καλῶς εἴρηται, φυλάξασθαι· εἴτε δὲ καλῶς, ἀσαφάσασθαι.

» ΑΡΧΗ δὲ τῆς ζητήσεως, προθέσθαι τὰ μάλιστα δοκοῦντα ὑπάρχειν αὐτῇ κατὰ φύσιν· οἷον ἔμψυχον
» δὴ, τῷ ἀψύχου· δυοῖν μάλιστα διαφέρειν δοκεῖ· κινήσει τε καὶ τῷ αἰσθάνεσθαι· παρειλήφαμεν δὲ κἠ πα
» ρὰ τῶν προγενεσέρων σχεδὸν ταῦτα περὶ ψυχῆς.

Ο περ προέθετο τῷτο ποιῆσαι κἠ ποιεῖ· λέγω δὴ ἐκ τῶν καθ' αὑτὸ συμβεβηκότων τῇ ψυχῇ δὲν ὁρισμὸν ἀλλῆς δύρεῖν· εἶπε γὰρ ὅτι οὐ μόνα τὰ συμβεβηκότα καθ' αὑτὸ ἐκ τῷ ὁρισμοῦ μανθάνομεν, ἀλλὰ πολλάκις καὶ ἀνάπαλιν ἐκ τῶν συμβεβηκότων δὲν ὁρισμόν· ὅταν σαφέσερα ἢ ταῦτα τῷ ὁρισμοῦ λαμβάνειν οὖν τὰ δοκοῦντα τῇ ψυχῇ ὑπάρχειν· τῷτο δὲ ὅθεν τὸ κινεῖν καὶ τὸ αἰσθάνεσθαι· πισεῦσαι δὲ ταῦτα ἐκ τῶν ὑσέρων μὲν τῇ φύσει· ἡμῖν δὲ σαφεσέρων· ἐπεὶ καὶ πρόσπρα ἡμῖν γινώσκεσθαι τὰ τῇ φύσει ὑσερα· λέγω δὴ τῷ ἐμψύχου· τὸ γὰρ ἔμψυχον, τῇ φύσει ὕσερον τῆς ψυχῆς· φησὶν οὖν ὅτι ὡς δ' αὖ δύρεθῆ διαφέρων τῷ ἀψύχου τὸ ἔμψυχον, τῷτο τῆς ψυχῆς αὖ εἴη· ἢ γὰρ τὸ ἀλλὸ πρᾶγμα ναῦ ἔμψυχον ὂν γένοιτο ἄψυχον πρότερον μὲν ἀεαθόμενον καὶ κινούμενον κατὰ τόπον ὠδίκαιωθὲν ἔμψυχον· ὅτε ἄψυχον γένοιτο οὔτε κινηθήσεται, οὔτε αἰσθήσεται· οὐκοῦν κίνησις καὶ αἴσθησις ψυχῆς ἔργα· καὶ τέως μέν φησιν ἁπλῶς ταῦτα συμβεβηκέναι τῇ ψυχῇ· οὐκ ἀλλὸς αἰρεσκόμενος τῷ λόγῳ, ἀλλ' ὅτι πάντες οἱ περὶ αὐτῆς τῆς δόξης ἐγένοντο· μέλλει δὲ δύθυς κατασκευᾶσθαι τῶν περὶ ἀλλοῦ τὰς δόξας λέγων ὅτι τὰ δύο ταῦτα παραλήφαμεν περὶ ψυχῆς παρὰ τῶν παλαιοτέρων· διὸ οὐδὲ εἶπε τὰ μάλιστα ὑπάρχοντα ἀλλῇ καὶ τὰ φύσιν· ἀλλὰ τὰ μάλιστα δοκοῦντα ὑπάρχειν αὐτῇ· ἐπεὶ οὖν οὔπω τὴν ἑαυτῆς δόξαν ἐκκαλύπτει· ἀλλὰ τῶν παλαιοτέρων γυμνάζει, διατῦτο αἰσθησιν καὶ κίνησιν εἶπε κοινῶς ὑπάρχειν τῇ ψυχῇ· ταῦτα δὲ οὐ πάσῃ ψυχῇ ὑπάρχει· οὐ γὰρ καὶ τῇ φυτικῇ, ἀλλὰ τοῖς ζώοις· ἀλλὸς γοῦν οὐ τοῖς ἐξῆς ὠδιακείνων· καὶ τὴν οἰκείαν δόξαν ἐκτιθέμενος ὑπάρχειν φησὶ τῇ ψυχῇ καθόλου τὸ ζῆν· ζῆν γὰρ ποιεῖ ἐκεῖναις οἷς ἐγγένηται· ζῶσι δὲ τὰ ζῶντα τροφόμενα καὶ αὐξόμενα καὶ γεννῶντα ὅμοια ἑαυτοῖς· ἐφ' ἑκάστης γὰρ τῶν δυναμέων τούτων ἡ ζωὴ θεωρεῖται· τῷτο μὲν οὖν καθόλου πάσης ψυχῆς ἴδιον· τῶν δὲ ζώων λέγει εἶναι τὸ διανοεῖσθαι καὶ κρίνειν καὶ αἰσθάνεσθαι· ἐν ταύτῃ μέντοι τοῖς παλαιοτέροις ἀκολουθῶν, τὴν αἴσθησιν φησὶ καὶ τὴν κίνησιν τῆς ψυχῆς εἶναι· κίνησιν λέγων τὴν κατὰ τόπον ἢ ταύτης τὴν αἰσθητικὴν ψυχικῆς γινομένην ὑπ' ἐαυτῷ· ἔχοντος τῷ κινουμένου τὴν ἀρχὴν τῆς κινήσεως· Κινοῦνται γὰρ καὶ τὰ φυσικὰ σώματα· ἀλλ' οὐ φύσει· οὐδὲ ἐν ἑαυτοῖς ἔχοντα τιὼ ἀρχὴν τῆς κινήσεως· ἀλλ' ἔξωθεν ὑπὸ ἄλλου κινούμενα· οὐ γὰρ φύσει τῇ βώλῳ τὸ ὠδὶ τὸ κάτω φέρεσθαι ὑπάρχει, ἀλλ' ὠδὶ τὸ κατὰ φύσιν ἔχει τὴν τοιαύτην κίνησιν ἐπεισὰν ὑπ' τῷ παρὰ φύσιν ὑπάρχει τόπω· ἕκαστον γὰρ ὑπ' τῇ ὁλότητι τῇ ἑαυτῷ ἔσηκεν· αἱ γὰρ ὁλότητες ἢ ἑστάναι βούλονται, ἢ κύκλῳ κινεῖσθαι· διότι καὶ ἡ κύκλῳ κίνησις στάσις ἐστίν· ἡ γὰρ πυεία σφαῖραι καὶ ὁ περὶ αὐτὴν ἀὴρ συγκινούμενα τῷ παντὶ, βίαιον μὲν ἔχει ταύτην τὴν κίνησιν· οὐκ ὄξισῶσαν δὲ τὰ κατὰ φύσιν· φυλάττει γὰρ τὰ κύκλῳ κινούμενα ἐν οἰκεῖον τόπον· οὐ γὰρ δὴ γίνεται ὑπ' τῷ παρὰ φύσιν· λέγω δὴ τῷ περὶ τὴν γῆν· ἀλλ' ἔχει τιὼ οἰκείαν λῆξιν καὶ κύκλῳ κινούμενα· τὸ μεσηκὸν πῦρ· καὶ ὁ μεσηκὸς ἀὴρ· καὶ τὸ ὕδωρ ὑποτίνος ἐξωθεν βίας ἐκστάντος τῆς κατὰ φύσιν, πάλιν κινεῖται τιὼ ὠδὶ τὸ κατὰ φύσιν ὁδόν· ὑ ὅσῳ δὲ κινεῖται ἄστε ὑ ἀλλοῦ ἢ ὃν τόπῳ καὶ τῆς ἰδίας ὁλότητος ἐκὸς παρὰ φύσιν ἐστίν· οὐκοῦν οὐ φύσει ἡ ὠδὶ δὲν κατὰ φύσιν τόπον κίνησις· καὶ αἱ ὁλότητες, τὰς

τοιαύτας κινήσεις οὐ κινοῦσι. δεῖ δὲ τὼ φύσιν εἰ τῇ ὁλότητι μᾶλλον διαφέρεσθαι. οὐκ αἴτιαι φύσει αἱ κινήσεις αὗται τοῖς μέρεσιν, ἀλλ' ὁδοὶ ἰδίᾳ τὸ κατὰ φύσιν. τοῖς γοῦν οὐρανίοις φύσει ἡ κύκλῳ κίνησις. καὶ παντὸ τοῖς μέρεσι τὸ ὅλον ὑπομένει. καὶ εἰ τῷ ὅλῳ μᾶλλον ἢ τοῖς μέρεσιν ἡ κύκλῳ διαφαίνεται κίνησις. ὀξυτάτη γὰρ ἡ τὸ ὅλον περιφορά. οὕτω μὲν οὖν αἱ τοιαῦται κινήσεις οὐ κατὰ φύσιν. ἀλλ' ὁδοὶ ἰδίᾳ τὸ κατὰ φύσιν. διώκασι δὲ ἄλλως λέγεσθαι κατὰ φύσιν. ὥσπερ λέγομεν καὶ τὴν ὑγίειαν κατὰ φύσιν. παρὰ φύσιν δὲ τὴν οἷον νόσησιν. ὅτι ἡ μὲν ἰδίᾳ τὸ κατὰ φύσιν ἄγει. ἡ δὲ ἰδίᾳ τὸ παρὰ φύσιν. οὕτω γὰρ οὖν φησιν οἱ παλαιότεροι αἰσθησιν καὶ κίνησιν ψυχῆς εἶναι ἀστοφλυάμενοι. καὶ καλῶς γε τῷτο ἀ καὶ μὴ πάσης κακῶς τὰ ἐφεξῆς συνεπέραναν. ἐπεισθὴ γὰρ εὐόμισαν πᾶν τὸ κινοῦν κινεῖσθαι. ἀ κινεῖ φασιν ἡ ψυχή, πᾶν δὲ τὸ κινοῦν καὶ αὐτὸ κινεῖται, καὶ αὕτη αἰτία κινήσεται. τὼ κατὰ τόπον κίνησιν λέγοντες κακῶς. ἀ μὲν γὰρ σῶμα εἴη τὸ κινοῦν πωντὸς κινούμενον κινήσει. οἷον τὴ θύραν ἡ βακτηρία. καὶ ταύτην ἡ χείρ. καὶ τὼ χεῖρα τὸ ὅλον σῶμα. κἀκεῖνο ἡ ψυχή. ἀ μέντοι εἴη ἀσώματον τὸ πρώτως κινοῦν, οὐκ ἀνάγκη καὶ αὐτὸ κινεῖσθαι κατὰ τόπον λέγω. ἐπεὶ καὶ τὸ θεῖον κινοῦν τὸ πᾶν ἀκίνητόν ὄδιν ἑστῶσαν ἔχον καὶ οὐσίαν καὶ δύναμιν καὶ ἐνέργειαν. ἄλλως τε οὐδὲν τῶν ὁρικτῶν κινοῦ κινεῖται. ὁ γὰρ χόρτος κινεῖ δὲν ὄνον πρὸς ὄρεξιν αὐτὸς μὴ κινούμενος. καὶ ἡ ἁκὼν τὸν ἱππέα.

» ΦΑΣΙ γὰρ εἶναι, καὶ μάλιστα καὶ πρώτως ψυχὴν εἶναι, τὸ κινοῦν. διὸ θέντες τὸ μὴ κινούμενον αὖ
» τὸ, μὴ ἐνδέχεσθαι κινεῖν ἕτερον, τῶν κινουμένων τι τὴν ψυχὴν οὕτως ὑπέλαβον εἶναι.
Κ ἀλλὼς προσέθηκε τὸ, πρώτως. κινεῖ γὰρ καὶ ἡ βακτηρία τὴν θύραν; ἀλλ' οὐ πρώτως. ἀλλ' οὐδὲ ἡ χεὶρ πρώτως. οὐδὲ τὸ ὅλον σῶμα, ἀλλ' ἡ ψυχή. τὸ οὖν μάλιστά φησι κινοῦ καὶ πρώτως ἡ ψυχή ὄδιν.

» ΟΘΕΝ Δημόκριτος μὲν, πῦρ τι καὶ θερμὸν φησιν αὐτὼ εἶναι. ἀπείρων γὰρ ὄντων ἀριθμῶν
» καὶ ἀτόμων, τὰ σφαιροειδῆ, πῦρ καὶ ψυχὴν λέγει. οἷον ἐν τῷ ἀέρι τὰ καλούμενα ξύσματα. ἃ φαίνε-
» ται ἐν τοῖς διὰ τῶν θυρίδων ἀκτῖσιν.
Ε ἰπὼν ὅτι παρειλήφαμεν δὲ καὶ παρὰ τῶν προγενεστέρων δύο ταῦτα περὶ ψυχῆς τήν τε κίνησιν καὶ τὼ αἰσθησιν. πρώτην ἐκτίθετται τὴν δημοκείτειον δόξαν. ἔλεγε γὰρ οὕτως ἀρχὰς τῶν φυσικῶν σωμάτων εἶναι τὰ ἄτομα καὶ τὸ κενόν. εἶναι γὰρ ἐν τῷ παντὶ ἄπειρα ἄτομα σώματα ἀπείροις σχήμασιν ὄβηλαλαμμένα ὧν τὴν σύνοδον καὶ τὼ διάστασιν ποιεῖν τὼ γένεσιν καὶ φθορὰν. καὶ τὰς διαφορὰς εἶναι τῶν φυσικῶν σωμάτων παρὰ τὰ σχήματα τῶν ἀτόμων ὄβ ὧν τὰ σώματα. καὶ ἔτι παρὰ τὼ θέσιν αὐτῶν καὶ τὼ τάξιν. ὡς πλατύτερον ἐν τῇ φυσικῇ ἀκροάσει εἴπομεν. ἡγούμενος οὖν ὁ Δημόκριτος τῆς ψυχῆς εἶναι τὼ κίνησιν, πῦρ ἀλλὴν εἶπεν διὰ δύναμιν. ἐκ σφαιρικῶν δὲ ἀτόμων φησὶν εἶναι τὸ πῦρ. διότι ἡ σφαῖρα τῶν σχημάτων δυνατώτερον. ἅτε δὴ κατὰ σημεῖον ἁπομένη τὸ ὠθοῦν. ἐπεὶ οὖν ἡ ψυχὴ κινεῖ. δεῖ δὲ τὸ κινοῦν κινεῖσθαι μάλιστα. ὅσα γὰρ μᾶλλον κινεῖται, κινεῖ. διαπέπτο ἐκ τῶν δύο νωτάτων ἀτόμων τῶν σφαιρικῶν καὶ τὴν ψυχὴν εἶναί φησι καὶ τὸ πῦρ. ὥστε ταύτην λέγω δὴ τῷ πῦρ λέγειν τὼ ψυχὴν ὡς ταυτὸν ἔρχεται ὁ Δημόκριτος τῇ Δρακλείτῳ. διαφέρει δὲ ὅτι ἐκεῖνος συνεχὲς σῶμα ἔλεγε τὸ πῦρ τῷτο ὅπερ καὶ ἡμεῖς φαμεν. ὁ δὲ Δημόκριτος, οὐ συνεχῆς φησιν εἶναι τὰς ἀτόμους, ἀλλὰ τῷ κενῷ διείργεσθαι. οἷον τὰ ἐν τῷ ἀέρι τὰ καλούμενα ξύσματα. ἃ φαίνεται ἐν τοῖς διὰ τῶν θυρωμάτων ἀκτῖσιν. οὐκ ἔλεγε δὲ, ὁ Δημόκριτος ὅτι ταῦτα τὰ ὁρώμενα διὰ τῶν θυρίδων κονιορτώδη ψηγμάτια ἐκ τούτων εἶναι ἢ τὸ πῦρ ἢ τὼ ψυχήν. ἢ ὅλως ταῦτα εἶναι τὰ ἄτομα. ἀλλ' ὥσπερ φησὶν ἐστὶ ταῦτα ἐν τῷ ἀέρι διὰ μικρομέρειαν δὲ τῇ μὴ ὁρᾶσθαι οὐδὲ εἶναι δοκεῖν. ἐλέγχονται δὲ ὄντα ὑπὸ ἀκτίνων ὅταν διὰ θυρίδων προσβάλλωσιν. οὕτως εἶναι λεπτὰ καὶ ὁράσει διὰ σμικρότητα τὰ ἄτομα σώματα. ἄπειρα ἡγεῖτο ἀρχὰς τῶν φυσικῶν πάντων ὥσπερ ἔ συνήθετον οἱ ἰαφροὶ τὰ τέσσαρα στοιχεῖα. ὧν τὰς σφαιρικὰς ἀτόμους πυρὶ εἶναι τὼ ψυχὴν καὶ τὸ πῦρ.

» ΩΝ τὴν παντὸς ἐρμίαν στοιχεῖα λέγει τῆς ὅλης φύσεως. ὁμοίως δὲ καὶ Λεύκιππος.
Γ ἀνταρμίαν φησὶ τὸ πλῆθος τῶν σχημάτων. ὥσπερ γὰρ ἐν τῇ παντὸς ἐστὶν ἐν τῷ σωρῷ καὶ σῖτος καὶ κριθὴ καὶ τὰ ἄλλα σπέρματα, οὕτω καὶ ἐν τοῖς ἀτόμοις παντὸς ἐρμίαν εἶναι τῶν σχημάτων. ταύτης δὲ τῆς δόξης φησὶν εἶναι καὶ Λεύκιππον.

» ΤΟΥΤΩΝ δὲ τὰ σφαιροειδῆ, ψυχήν. διὰ τὸ μάλιστα διαπανταχῆ διαδύεσθαι διὰ πάντων
» τοιοῦτος ῥυσμοὺς, καὶ κινεῖν τὰ λοιπὰ, κινούμενα καὶ αὐτά. ὑπολαμβάνοντες τὴν ψυχὴν εἶναι τὸ παρέχον
» τοῖς ζώοις τὴν κίνησιν.
Γ νομὸς λέξις ἐστὶν ἀβδηριτική. σημαίνει δὲ τὸ σχῆμα. καὶ δηλονότι οὐκ αὐτέκτεον τῶν περιρωμένων αὐτῷ ἐτυμολογεῖν. οἷον παρὰ τὸ ῥυίσκεσθαι. τὸ μὲν γὰρ τὸ σφαιρικὸν μόνον σχῆμα ῥυσμὸς ἐλέγετο, πιθανοὶ αὐ ἦσαν ἐτυμολογοῦντες. νῦν δὲ πᾶν σχῆμα ῥυσμὸν φασιν. ὥστε οὐκ αὐτέκτεον ἐτυμολογούντων. τὶ γὰρ λέξουσιν ἰδίᾳ τὸ κύβου. οὐ γὰρ δὴ καὶ οὗτος ῥυίσκεται. ἀλλ' ἅτε ὅλως καὶ ἐτυμολογεῖται ἡ λέξις, δηλονότι κατὰ τὴν παφλιτῶν κλῶπαν ἐτυμολογηθήσεται. ὥσπερ δὲ τύχοι καὶ οἱ ῥωμαῖοι καὶ λέξεις ἢ ἄλλας τινὲς ἐν τοῖς ἰδίοις κλώσασι ἐτυμολογοῦσι. ῥῖσι δὲ φωνᾶς ἐκέχρηντο ἐγχωρίας οἱ πάλαι ἀνθρώποι. ἴσον δὲ ἀμφότερα. ῥυσμὸς. τροπὴ. διαθιγή. σημαίνει δὲ ὁ μὲν ῥυσμὸς, τὸ σχῆμα. ἡ δὲ τροπὴ, τὴν

θέσιν. ἡ δὲ διαθιγὴ, τὴν τάξιν. ἔλεγεν οὖν φησιν ὡς δυνατὴ τῶν σφαιρικῶν ὄντων ὄβ αὐτῶν εἶναι τὴ ψυχήν. ταῦτα γὰρ μᾶλλον τῶν ἄλλων διαδύεσθαι καὶ κινεῖν κινούμενα τὸ ὅλον ζῶον. καίτοι μᾶλλον διαδύεσθαι ἢ διώκοντο ἅμα πυραμοειδεῖς ἄτομοι ὡς ὀξυγώνιαι οὖσαι καὶ τύμουσαι μᾶλλον ἢ μὴ τὰς βάσεις τὶς ἐμποδίζειν λέγοι. τὰς δὲ σφαιρικὰς ὀβολιθάνειν διὰ τὸ ἀγώνιον.

» ΔΙΟ καὶ τὸ ζῶον ὅρον εἶναι τὴν ἀναπνοώ. συνάγοντος γὰρ τὸ περιέχοντος τὰ σώματα καὶ ἐκθλί
» βοντος τῶν ἀγκιστρων τὰ παρέχοντα τοῖς ζώοις τὴν κίνησιν.
Ε πειρῶντο οἱ περὶ δν δημόκειτον. πάντα τὰ συμβαίνοντα τῷ ζώῳ σύμφωνα διακρίνειν τῇ ἑαυτῶν δόξῃ. ἔλεγον γὰρ ψυχρὸν εἶναι τὸ περιέχον καὶ διατὸ τὸ πυκνοῦσθαι τὰ σώματα. καὶ πυκνουμένων ἐκπυρώζεσθαι τὰς σφαιρικὰς ἀτόμους. ὅθεν τῷ ζώῳ καὶ ἡ ψυχὴ καὶ τὸ ζῶν ὑπάρχει. ἐπεὶ οὖν ἐκπυρωζομένων τῶν σφαιρικῶν ἀτόμων κινδυνεύει φθαρῆναι τὸ ζῶον, βοηθεῖ τις γένοντο τῷ ζώῳ ἡ ἀσπνοή. ἀσπνέον γὰρ ἔξωθεν ἄλλας ἀτόμους σφαιρικὰς αὐτὶ τῶν ἐκπυρωθεισῶν ζωῆ. διὸ μέχρι τύτου ζῶμεν, ἄχρις ἂν ἀναπνέωμεν. τῆς δὲ ἀναπνοῆ παυσάμενοι, καὶ τὸ ζῆν ἐπαυσάμεθα. οὐ μόνον δὲ τῷ ἀσκεῖνεσθαι διὰ τῆς ἀναπνοῆς τὰς σφαιρικὰς ἀτόμους καὶ προσκείνεσθαι ἡμῖν αὐτὶ τῶν ἐξελθουσῶν συμβαίνειν ἡμᾶς ζῆν. ἀλλὰ καὶ τῷ τὰς ἀσπούσας διὰ τῆς ἀσπνοῆς κωλύειν τὴ πλείονι ῥύμη τὰς μελλέσας ἐκκείνεσθαι. καὶ οὕτω πλέω γινομένας καὶ τῷ δυνατὴν θερμαινούσας τὸ ὑποκείμενον ἐκκρούειν τὴν ἔξωθεν ῥύξιν ἵπτις αὐτίαι γίνεται τῷ ἐκπυρωζεσθαι ὠλάς. Εἰ δέ τις ζητοίη τι οὖν μόνας ἀσπνέομεν τὰς σφαιρικὰς, εἰποιεν ἂν ἐκεῖνοι. ὅτι ἃ καὶ μὴ μόνας, ἀλλὰ πλείους ὡς δυνατὴν τοις. ὥσπερ καὶ ἐκ τῆς ῥύξεως, τῇ πυκνῶσαι μάλιστα ταύτας ἐκπυρωζεσθαι. τῷτε βουλίθους εἶναι διὰ τὸ ἀγώνιον. καὶ τῷ διατὸ φύσει ὡς δυνατὴν τοις. ἡ δὲ ἀναπνοή, λέγεται μὲν κ ἀδὶ τῆς ἀσπνοῆς καὶ ἰδίᾳ ἡ ἐκπνοῆς. νῦν μέντοι γε ἀδὶ τῆς ἀσπνοῆς ἀπλῶ παρειλήφασι.

» ΔΙΑ τὸ μηδ' ἀπλῶς ἠρεμεῖν μηδέποτε, βοήθειαν γίνεσθαι θύραθεν, ἐπισπόντων ἄλλων τοιοῦτον
» ἐν τῷ ἀναπνεῖν.
Ε νεσιν τινα διὰ τύτων, δυκῦσαν ὑπάρχειν λύει. εἶπε γὰρ ἂν αὐτῷ τὶς. τὶ δὲ ἀχεῖ καὶ ἐνυπάρχουσα ὄβ ἀρχῆς ἄτομοι ζωοποιεῖν τὸ ζῶον. τὶ δὲ μόνας αὖται ὑπὸ τῆς πυκνώσεως ἐκθλίβοντες; ναί φησιν ἐπεὶ καὶ μηδενὸς ἐκθλίβοντος, δύνηνται οὖσαι ἀπλαὶ καθ' αὑτὰς καὶ οὐκ ἠρεμοῦσαι διαφορωῦσται. διὸ δέονται τῆς ἔξωθεν βοηθείας.

» ΚΩΛΥΕΙΝ γὰρ ταῦτα κ ἡ τὰ ἐνυπάρχοντα ἐν τοῖς ζώοις ἐκκείνεσθαι συνανέργοντα τὸ συνάγον
» καὶ πηγύον. καὶ ζῶ δὲ, ἕως ἂν δυώνται. τῷτο ποιεῖν.
Τ αὐτά φησι τὰ ἐπεισπόντα διὰ τῆς ἀσπνοῆς οὐ μόνον ἀπλαὶ γίνεται τῷ ζῶ, ἀλλὰ καὶ τὰ μέλοντα ἐκκείνεσθαι κωλύουσι τῇ ἐκ τῆς κινήσεως θέρμῃ τὸ ἔξωθεν ψυχρὸν ἀνεργοντα. ἀλλὰ καὶ τὰς ἤδη ὀξυούσας συνεπιπωῶσι τῇ πλείονι κινήσει, δύο γὰρ ἐναντίως κινουμένων, ἐαν ἡ ἑτέρα κίνησις ἰσχυροτέρα ὑπάρχῃ συνεπιπωᾶται ἑαυτῇ τὴν ἐλάττονα, οὕτως οὖν τῶν μὲν, ἐκπνεομένων. τῶν δὲ, ἀσπνεομένων. πλέω οὖσαι αἱ ἀσπνεόμεναι, συνεπιπωῶσι τὰς λοιπάς.

» ΕΟΙΚΕ δὲ καὶ τὸ παρὰ τῶν πυθαγορείων λεγόμενον, τὴν ἀπλῶ ἔχειν διαίσιαν. ἔφασαν γάρ τι
» νδυ αὐτῶν ψυχὴν εἶναι, τὰ ἐν τῷ ἀέρι ξύσματα. οἱ δὲ δ, ταῦτα κινοῦσι.
Δ δυτέραν δόξαν ἀπαριθμῆται περὶ ψυχῆς τὴν τῶν πυθαγορείων. τύτων δέ τινδυ, ψυχὴν μὲν ἔλεγον εἶναι ἀπλᾶ τὰ διὰ τῶν θυρίδων ἐν τοῖς ἀκτῖσι φαινόμενα κονιορτώδη ψηγμάτια. οἱ δὲ τὸ ταῦτα κινοῦσι ἔχ ὡς ἀπλᾶ ταῦτα ψυχὴν λεγόντων ἐκείνων. γελοῖον γὰρ, ἀλλ' ἴσμεν συμβολικὴ ἰῶ ἡ τῶν πυθαγορέων διδασκαλία ἀποκρυπτόντων τὰ δόγματα. ἵνα μὴ ὡς φησιν ὁ πλάτων κ τοῖς σκυτοτόμοις καὶ ταλήλον ποιῶσι τὴν ἑαυτῶν σοφίαν. ὥσπερ οὖν ἀδὶ τῶν ποιητικῶν μύθων ὡς ἀλλὸς πάλιν ὁ πλάτων φησὶν, ἃ μέν τις ἐμμένοι τῷ φαινομένῳ, καταγελάσεις ἀλλοὺς ὄψεται. ἐαν μέν τι τὴν νεκρυμείλω ἐν ἑαυτοῖς ζητῇ διαίσιαν, ἐνθουσιάσης ψυχῆς δεήσεται. τὸ ἀλλό καὶ ἀδὶ τῆς τῶν πυθαγορέων διδασκαλίας λεκτέον. ἃ μὲν γὰρ τὸ φαινόμενον ἐκληφόμεθα, καταγέλαστον ἔσαι καὶ οὐ σοφῶν. ἀλλὰ γραῶν λῆρος. ἃ δὲ ἐκεῖνοι σοφοὶ, δεῖ ζητεῖν τὶ τῶν φαινομένων σεμνότερον. ὥσπερ οὖν αἱ ῥμονίαν λέγοντες τὸ ψυχὴν ἃ φασὶ ταύτην αἱ ῥμονίαν τὸ ἐν τοῖς χορδιαῖς. γελοῖον γὰρ. ἀλλ' ὅτι ὥσπερ ἡ αἱ ῥμονία, καθὼς ἀλλοί ὁείζονται οἱ πυθαγόρειοι, πολυμιγέων ἐσὶ, καὶ δίχα φρονεόντων σύωσις. δν γὰρ βαρμὸ φθόγγον κ δν ὀξὺ, ἐναντίους ὄντας κεράσασα ἡ αἱ ῥμονία ἐμμελῶς τεχνικὸν ἀπετέλεσεν, οὕτω καὶ ἡ ψυχὴ ἡ μετέρα αἱ ῥμονίας ἐσὶ τῷ παντὶ αὐτία. ὄντων γὰρ τῶν ἀεὶ ἄνω τῶν νοητῶν φησι καὶ πάντα χωρεισὸν τ ὕλης. ὄντων δὲ καὶ τῶν ἀεὶ κάτω κ τῆς ὕλης ἀχωρείστων, κ τύτων ἀκινωνήτων ὄντων πρὸς ἄλληλα. καὶ τωόντι δίχα φρονεόντων. ταῦτα δ' ἑαυτῆς μέσης συνδεῖ ἡ ψυχὴ καὶ ἐν οἷ καὶ μίαν ὄβ αὐτῶν αἱ ῥμονίαν ἀποτελεῖ. τῶν γὰρ ἄνω οὖσα τῷ οὐσίαν, γίνεται τῶν κάτω. καὶ οἱονεὶ κιρνᾶται ἄλλοις, δ' ἑαυτῆς τὰ ἄμικτα κεραννύουσα καὶ μεταδιδοῦσα τοῖς κάτω τῶν ἄνω. ὥσπερ οὖν ἔλεγον τῷ ψυχὴν αἱ ῥμονίαν, οὕτω καὶ νῦν τὰ ἐν τῷ ἀέρι ξύσματα ψυχὴν φασιν. ἀλλό τι διὰ τύτων αἰνιττόμενοι. ὡς γὰρ ταῦτα ἐν τῷ φωτὶ τῶν ἀκτίνων μόνον φάινεται. ἐαν ὃ μὴ ᾖ φῶς οὐδὲ ἃ ἔστι γνωρίζῃ; οὕτω κ ἡ ψυχὴ

σὺ τῷ φωτὶ μὲν τῷ ἑαυτῆς φαινομένῳ δείκνυται τίνα ἔχει οὐσίαν. ὅτι θείαν τινὰ καὶ ἀσώματον καὶ ἀπαθῆ. ἐὰν μέντοι σὺ τῷ σκότῳ φαίνηται, τουτέστιν σὺ τῷ σώματι καὶ τοῖς πάθεσιν ὁ φόμεθα αὐτὴν ὡς ὁ πλάτων φησίν. ὥσπερ οἱ ἂν θαλάττιον πλαῦκιον θεώμενοι οὐκ αὐτὴν τὴν οὐσίαν ὁρῶντες, ἀλλὰ τὸ φυκίον ἃ περιβέβληται ὥσπερ ἐκεῖνος τὰ πάθη λέγω ἢ τὸ σῶμα. καὶ οἰησόμεθα αὐτὴν τούτων εἶναί πινὲς μὲν οὖν τῶν πυθαγορέων, ἀλλὰ ταῦτα ἔλεγον εἶναι τὴν ψυχὴν ὥσπερ καὶ οἱ δημοκείτειοι τὰς ἀτόμους. οἱ δὲ, τὸ ταῦτα κινοῦν. λέγουσιν δ' αὖ τινὲς καθόλου ψυχὴν ὡς ὀρεκτικόν τούτοις κεχριμένην. ἢ τοι οὖν μίαν καθόλου ψυχὴν ἐκληπτέον ἁπλῶς λέγειν ὡς ὀρεκτικὸν τούτοις κεχριμένην καὶ δι' αὐτῶν κινοῦσαν τὰ ζῷα, ἢ καὶ μερικὴν ἐν ἑκάστῳ ψυχὴν κινοῦσαν διὰ τούτων ὡς δι' ὀργάνων τὸ σῶμα.

ΠΕΡΙ δὲ τούτων εἴρηται, διότι συνεχῶς φαίνεται κινούμενα, κἂν ᾖ νὺξ μέσα παντελής. τῷ αἰτίαν ἐπέχει δι' ὃ τὰ ἐν τῷ ἀέρι ξύσματα ψυχὴν ὑπέλαβον εἶναι οἱ πυθαγόρειοι. εἴρηται γὰρ φησὶ πρὸς ἄλλων ὅτι ὁρῶνται ἀεικίνητα κἂν ᾖ νὺξ μέσα ὡς οἰκοθεν καὶ μὴ ὑπὸ τῶν ἀνέμων ἔχει τὸ κίνησιν. ἐπεσὴ οὖν καὶ οὗτοι ἐνόμισαν τῇ ψυχῇ οἰκειότατον εἶναι τὴν κίνησιν. δεῖ δὲ τὸ κινοῦν πάντως καὶ αὐτὸ κινεῖσθαι. ταῦτα τὴν ψυχὴν ἁρπάζουσιν ὡς ἀεικίνητα.

ΕΡΙ πάντα δὲ φέρονται, καὶ ὅσοι λέγουσι τὸ ψυχὴν τὸ αὐτὸ κινοῦν. ἐοίκασι γὰρ οὗτοι πάντες, ὑπειληφέναι τὸ κίνησιν οἰκειότατον εἶναι τῇ ψυχῇ. καὶ τὰ μὲν ἄλλα πάντα κινεῖσθαι διὰ τὸ ψυχήν. ταύτην δ' ὑφ' ἑαυτῆς, διὰ τὸ μηδὲν ὁρᾶν κινοῦν, ὃ μὴ καὶ αὐτὸ κινεῖται.

Α ἐνίπεται δὲ πλάτωνα καὶ ξενοκράτην καὶ ἀλκμαίονα. καὶ οὗτοι οὖν φησιν οἰκειότατον ὑπειληφέναι τῇ ψυχῇ εἶναι τὸ κινεῖν. ἀλλ' ἐπεσὴ σύμπασαι μὴ δύνασθαι κινεῖν μὴ κινουμένη, ἀπομίμνην ἁρπάζουσι τὴν ψυχήν. ὅτι δὲ ὁ πλάτων ἀπομίμνην λέγων τὴν ψυχὴν, οὐ τὴν κατὰ τόπον ἔλεγε κίνησιν, ἁπλῶς σαφῶς λέγει σὺ τοῖς νόμοις. ἄγει δέ φησι τὰ κατ' οὐρανὸν καὶ γῆν καὶ θάλατταν ταῖς ἑαυτῆς κινήσεσιν. ἃς δὴ βούλεται καὶ διανοίαν ὀνομάζομεν. καὶ δ' ἕξεων τῶν ὀρθῶς τε καὶ οὐχ οὕτως ἐχόντων. ἢ καὶ ἀναξαγόρας δὲ λέγων τὴν ψυχὴν ἀριθμὸν ἑαυτὸν κινοῦντα ἀπομίμνην ἔλεγεν.

ΟΜΟΙΩΣ δὲ καὶ ἀναξαγόρας ψυχὴν εἶναι λέγει τὴν κινοῦσαν, καὶ εἴπερ ἄλλος εἴρηκεν, ὡς ὁ πᾶν ἐκίνησε νοῦς. οὐ μὴν παντελῶς γε ὥσπερ δημόκειτος. ἐκεῖνος μὲν γὰρ ἁπλῶς ταυτὸν τῷ ψυχὴν καὶ νοῦν. ὁ γὰρ ἀληθῶς εἶναι δοκούμενον.

Ὅσοι φησὶν ἁρπάζουσιν ὁ πᾶν ὑπὸ τοῦ νοῦ κεκινῆσθαι, καὶ οὗτοι ἐοίκασιν οἰκεῖον εἶναι λέγειν τῇ ψυχῇ ὁ κινεῖν ὧν ὄβριν καὶ ἀρχέλαος. τί οὖν ἦν οὕτω ἔλεγον κινῆσαι τὸ πᾶν, πόθεν ὅτι καὶ ψυχὴ τῷ κίνησιν οἰκεῖον εἶναι ἔλεγον. ναί φησι. πανταχοῦ γὰρ ὑπολάμβανον εἶναι ψυχὴν καὶ νοῦν ὥσπερ καὶ δημόκειτος. ἔχομεν οὖν τοῦτο σαφῶς παρ' ἄλλοις ἁρμεύσαν ὅτι πανταχοῦ νοῦς καὶ ψυχή. οὐ δεμῶς. ἀλλ' ἐκ συλλογισμοῦ τοῦτο κατασκευάζει. ὁ μὲν γὰρ δημόκειτός φησι καὶ πρόδηλός ὄβριν τοῦτο βουλόμενος. αὐτικρυς γὰρ εἶπεν ὅτι τὸ ἀληθὲς καὶ τὸ φαινόμενον, ταυτόν ὄβριν. καὶ οὐδὲν διαφέρειν τῷ ἀληθεύειν. καὶ τὸ τῇ αἰσθήσει φαινόμενον. ἀλλὰ τὸ φαινόμενον ἑκάστῳ καὶ τὸ δοκοῦν τοῦτο καὶ εἶναι ἀληθές. ὥσπερ καὶ πρωταγόρας ἔλεγε, κατά γε τὸν ὀρθὸν λόγον διαφερόντων, καὶ τῆς μὲν αἰσθήσεως καὶ τῆς φαντασίας πρὸς τὸ φαινόμενον ἐχούσης. τῷ δὲ νοῦ πρὸς τῷ ἀληθεύειν. ἢ τοίνυν νοῦς μὲν πρὸς τὴν ἀληθειαν. ψυχὴ δὲ ἔχει πρὸς τὸ φαινόμενον. τὸ ἀληθὲς δὲ ταυτόν ὄβριν τῷ φαινομένῳ ὡς δημοκείτῳ δοκεῖ, καὶ ὁ νοῦς αὖρα ταυτὸν τῇ ψυχῇ. ὡς γὰρ ἔχει ὁ νοῦς πρὸς τῷ ἀληθειαν, οὕτως ἡ ψυχὴ πρὸς τὸ φαινόμενον. οὐκοῦν καὶ ἐναλλὰξ ὡς τὸ φαινόμενον πρὸς τῷ ἀληθειαν, οὕτως ὁ νοῦς πρὸς τῷ ψυχήν. ἢ τοίνυν ταυτὸν τὸ φαινόμενον καὶ τὸ ἀληθὲς, καὶ ὁ νοῦς αὖρα καὶ ἡ ψυχὴ ταυτόν.

ΔΙΟ καλῶς ποιῆσαι ἂν Ὅμηρον, ὡς Ἕκτορ κεῖτο ἀλλοφρονέων. οὐ δὴ χρῆται τῷ νῷ ὡς δυνάμει τινὶ πρὸς τῷ ἀληθειαν. ἀλλὰ ταυτὸν λέγει ψυχὴν καὶ νοῦν. ἀναξαγόρας δέ, ἧττον διαφαίνεται πρὸς ἄλλων. πολλαχοῦ μὲν γὰρ τὸ αὐτὸν τὸ καλῶς καὶ ὀρθῶς, τὸν νοῦν λέγει. ἑτέρωθι δὲ, τὸν νοῦν εἶναι τὸν ἄλλον τῇ ψυχῇ. σὺ ἅπασι γὰρ ὑπάρχειν ἄλλον τοῖς ζῴοις καὶ μεγάλοις καὶ μικροῖς. καὶ τιμίοις καὶ ἀτιμοτέροις. οὗ φαίνεται δὲ ὅγε κατὰ φρόνησιν λεγόμενος νοῦς, πᾶσιν ὁμοίως ὑπάρχειν τοῖς ζῴοις. ἀλλ' οὐδὲ τοῖς ἀνθρώποις πᾶσιν.

Τ οὗ γὰρ ἔκτορος ἐκ τῆς πληγῆς ἀνεπαισθήτου κειμένου ὥσπερ ἀποθανομένου εἰπέ φησιν ὁ ποιητὴς ὅτι κεῖτο ἀλλοφρονέων. ἐς ταυτὸν ἄγων τῇ φρονήσει τῷ αἴσθησιν. ὡς οὐκ οὔσης τοῦ νοῦ διωρίσθαί τινος πρὸς τῷ ἀληθειαν ἄλλης παρὰ τῷ διάνοιαν τῷ πρὸς τὸ φαινόμενον καὶ αἰσθητὸν ἐχούσαν. διόπερ καὶ τὸ μὴ ἀποθανεῖν ἢ παραπαθανεῖν ἀλλοφρονεῖν εἶπεν ὅμηρος. ὁ μὲν οὖν δημόκειτος, αὐτικρυς τὸν νοῦν καὶ τῷ ψυχὴν ταυτὸν λέγει. ὁ δὲ ἀναξαγόρας ποτὲ μὲν δοκεῖ διακείνειν τῆς ψυχῆς τὸν νοῦν. ποτὲ δὲ ὡς ταυτὸν ἄγειν. ὅτε μὲν γὰρ λέγει ὅτι ὁ νοῦς διάμιός ὄβριν καὶ αἰτία τῶν ὀρθῶς καὶ καλῶς ἐχόντων, διακείνει ἄλλον τῆς ψυχῆς. ὡς γὰρ ὄντων τῶν μὴ ὀρθῶς μὴ δὲ καλῶς καὶ πρὸς ταῦτα ἐχύσης ἄλλης διάμεως τῆς ψυχικῆς διανοητικῆς; οὕτω τὸν νοῦν φησι τῶν ὀρθῶν καὶ καλῶν εἶναι αἴτιον. ὡς θατέρου ὄντος τοῦ νοῦ παρὰ τὴν ψυχήν. ἀλλὰ πάλιν σὺ ἄλλοις δοκεῖ συγχεῖν ταῦτα καὶ ὡς ταυτὸν ἄγειν ψυχὴν καὶ νοῦν. σὺ οἷς φησιν ὅτι ὁ νοῦς σὺ πᾶσιν ὄβριν τοῖς ζῴοις καὶ μικροῖς καὶ μεγάλοις. καὶ τιμίοις καὶ ἀτιμοτέροις.

ἀτιμοτέροις. ὁ δὲ κυρίως λεγόμενος νοῦς ὁ κατὰ τὴν φρόνησιν, οὐ φαίνεται σὺ πᾶσι τοῖς ζῴοις ὑπάρχειν. καὶ τί λέγω τοῖς ζῴοις, ἀλλὰ οὐδὲ σὺ πᾶσιν ἀνθρώποις. ὥστε λέγων σὺ πᾶσι τοῖς ζῴοις εἶναι ταυτὸν τὸν νοῦν, τὴν ψυχὴν αὖ λέγοι. πάντες ἁρμαὶ οὗτοι τὴν κίνησιν ἴδιον ψυχῆς ὑπελάμβανον. οὐ μὴν παντελῶς γε ὥσπερ δημόκειτος. οὐχ ὥσπερ δημόκειτος φανερῶς καὶ ἀεὶ τοῦτό φησι ταυτὸν εἶναι τὸν νοῦν καὶ τὴν ψυχήν, οὕτω καὶ ἀναξαγόρας. ἀλλὰ πῇ μὲν ταυτόν. πῇ δὲ ἕτερον ὡς εἴπομεν. οὐ δὴ χρῆται τῷ νῷ ὡς διανοίᾳ τινὶ πρὸς τὴν ἀλήθειαν. οὕτω γὰρ καὶ ὁ ἀληθὴς ἔχει λόγος. τὸν νοῦν διάμιαν εἶναι ψυχῆς ὃς τὴν ἀλήθειαν γινώσκει. ἀλλ' ἁπλῶς ψυχὴν εἶναι τὸν νοῦν εἶναι ἔλεγον ἀναξαγόρας καὶ δημόκειτος.

ΟΣΟΙ μὲν οὖν ἁπλῶς τὸ κινεῖσθαι τὸ ἔμψυχον ἀπέβλεψαν, οὗτοι τὸ κινητικώτατον ὑπέλαβον τὴν ψυχήν. ὅσοι δὲ ἁπλῶς τὸ γινώσκειν καὶ τὸ αἰσθάνεσθαι τῶν ὄντων, οὗτοι δὴ λέγουσι τῷ ψυχῷ τὰς ἀρχάς. οἱ μὲν πλείους ποιοῦσι τὰς ἀρχὰς οὐδὲ μίαν ταύτην, ὥσπερ ἐμπεδοκλῆς μὲν ἐκ τῶν στοιχείων. πάντων. εἶναι δὲ καὶ ἕκαστον ψυχὴν τούτων οὕτω λέγων.

Ε εἶπεν ὅτι κίνησις καὶ αἴσθησις μάλιστα ψυχῆς ἴσον ἴδιον. διότι καὶ τὸ ἔμψυχον τὸ ἄψυχον τούτοις διαφέρειν. τῶν οὖν περὶ ψυχῆς ἀποφαινομένων, οἱ μὲν ἁπλῶς τὸ κινητικὸν αὐτῆς ἀποβλέψαντες. ἐκ τῶν μάλιστα κινητικωτάτων περὶ αὐτῆς τὴν ἰδίαν αὐτῆς συστῆναι λέγουσι. οἱ δὲ ἁπλῶς τὰς γνωστικὰς διαμείς ἀποβλέψαν ἀπειρεμπεσόμενος οὖν τὰς δόξας τῶν ἁπλῶς τὸ κινητικὸν αὐτῆς ἀποβλεψάντων. καὶ ὅτως ἀποφαινομένων περὶ αὐτῆς, νῷ βάλλεται καὶ τοὺς ἁπλῶς τὸ γνωστικὸν αὐτῆς ἀποβλέψαντας ἀπειρεμήσασθαι. λέγουσιν οὖν ὅτι τὸ γινώσκον, ὅμοιον θέλει εἶναι τῷ γινωσκομένῳ. τὸ γὰρ ὅμοιον τῷ ὁμοίῳ γινωσκίζεται. θέλει γὰρ ἐφαρμόζειν τὸ γινώσκον τῷ γνωστῷ ἐφαρμόζειν τὸ ὅμοιον τῷ ὁμοίῳ. ἃ τοίνυν γινώσκει πάντα τὰ ὄντα ἡ ψυχή, σοφὶ αἰρὲ αὐτὴν ἐκ πάντων εἶναι τῶν ὄντων. ἀλλ' ἐπεσὴ τοῦτο ἀδύνατον, λέγω δὴ πάντα εἶναι αὐτὴν τὰ ὄντα. χρὴ γοῦν ἐκ τῶν αἰρχῶν εἶναι τῶν πάντων. ἵνα τὰς αὐτὰς ἔχουσα αἰρχὰς, πᾶσι τοῖς οὖσι διὰ τούτων αὐτὰ γινώσκη. σὺθεν οὖν πάντες οὗτοι, ἐκ τῶν αἰρχῶν ποιοῦσι τὴν ψυχὴν ἕκαστος τῶν παρ' ἑαυτῷ. καὶ οἱ μὲν πλείους αἰρχὰς ἀπόντες, ἐκ πλειόνων αὐτὴν ποιοῦσιν. οἱ δὲ μίαν, ὃς εὐθὺς πρῶτον δι' ἴσορροπεῖ τῷ ἐμπεδοκλέους δύξαν ὃς ὑπετίθετο ὑλικὰς μὲν εἶναι τέσσαρας αἰρχὰς τῶν ὄντων. τὰς τέσσαρα ταῦτα στοιχεῖα. ποιητικὰς δὲ δύο τὸ νεῖκος καὶ τῷ φιλίαν. ἐκ τούτων οὖν ᾗ τῷ ψυχῷ ἔλεγεν εἶναι. καὶ τῷ ἐκ τούτων εἶναι γινώσκειν τὰ πράγματα.

ΓΑΙΗι μὲν γὰρ γαῖαν ὀπώπαμεν. ὕδατι δ' ὕδωρ. αἰθέρι δ' αἰθέρα δῖον, ἀτὰρ πυρὶ πῦρ αἴδηλον. σορυῇ δὲ σορυήν. νείκεσς δὲ τε νείκεϊ λυγρῷ.

Κ καὶ δῆλον ὅτι ἐπεσὴ πυθαγόρειος ὢν ὁ τίμαιος συμβολικῶς δ' ὢν τῶν πυθαγορείων διδασκαλίαν, ᾗ ἁπλῶς συμβολικῶς πρὸς τούτων ἔλεγε, καὶ λέγων τῷ ψυχῷ ἐκ τῶν στοιχείων εἶναι, οὕτως ἔλεγε δηλονότι. οὐκ ὡς ἐκ πυρὸς οὖσαν καὶ ὕδατος καὶ τῶν λοιπῶν. τί γὰρ μᾶλλον αὐτῇ τὰ ἔξω στοιχεῖα ἐγίνωσκεν ἢ τὰ στοιχεῖα αὐτήν. οὐκ αἰρὲ οὕτως ἁπλῶς τὰ στοιχεῖα ταῦτα ἔλεγεν εἶναι τὴν ψυχήν. ἀλλ' ὡς ἔχουσαν τούτων τοὺς λόγους σὺ ἑαυτῇ. ἔλεγε δὲ καὶ ἐκ τῶν νείκους εἶναι καὶ τῆς φιλίας. διότι ἐώρα αὐτὴν ἔχουσαν καὶ ἀναγωγὸν διάμειν καὶ καταγωγόν. ἐκαλεῖ οὖν τὴν μὲν ἀναγωγὸν ἁπλῶς διάμειν φιλίαν. νείκους δὲ τὴν καταγωγόν. ἡ γὰρ φιλία σύωσεώς δύξιν αἰτία. ὥστε ὃ μᾶλλον τὰ νοητὰ ὅσα ᾗ ἐντέρω ἴσι τῆς μιᾶς τῶν πάντων αἰρχῆς. τὸ δὲ νεῖκος σὺ τοῖς αἰσθητοῖς ἁδικρατεῖ τουτέστιν ἡ διάκεισις. διὸ καὶ ἔλεγεν ὡς καὶ ἐγὼ διδύρομαι φυγὰς θεόθεν καὶ ἀλήτης νείκει μαινομένῳ πίσυνος. τὸ αὐτὸ καὶ ὁ πλάτων σὺ τῷ τιμαίῳ λέγει. λέγει γὰρ τὸν ψυχὴν ἐκ ταυτοῦ κύκλου εἶναι καὶ θατέρου. καὶ πάλιν σὺ τῷ φαίδρῳ, ἔχειν ἁπλῶς φησι καλλίονα ἵππον καὶ χέρανα. διὰ τούτων τὰς αἰναγωγοὺς αὐτῆς διωάμεις καὶ τὰς καταγωγοὺς αἰνιττόμενος. ποτὲ μὲν γὰρ ἡ ψυχὴ, νοητῶς σὺεργεῖ ᾗ αἰσθητέν ἐστι πρὸς τὰ θεῖα. ποτὲ δὲ καταγέται ὡς τὸν ὕλην. διὰ ταῦτα οὖν ἔλεγεν ὁ ἐμπεδοκλῆς ἐκ τῆς φιλίας εἶναι καὶ τοῦ νείκους τὸν ψυχῶ. ἐπεσὴ καὶ τῶν ὄντων πάντων, πάντας ὑπετίθετο ποιητικὰς αἰρχάς. διότι ἐώρα σὺ πᾶσι καὶ ταυτότητα καὶ ἑτερότητα. καὶ σύωσιν ᾗ διάκεισιν. ἁπλῶς σὺ μὲν τοῖς νοητοῖς, μᾶλλον κρατεῖν τὴν φιλίαν ἢ τὸ νεῖκος. σὺ ὃ τοῖς αἰσθητοῖς ἐμπαλιν. ἐπεσὴ ὡς εἴπομεν ἐκεῖνα ἐν ᾗ ντέρω ὄντα τῆς μιᾶς τῶν πάντων αἰρχῆς, τῇ σύωσει μᾶλλον κρατεῖται. δῆλον οὖν ὅτι συμβολικῶς ταῦτα διελάμβανεν ὁ ἐμπεδοκλῆς καὶ ἐκ τῶν τεσσάρων στοιχείων λέγων εἶναι τὴν ψυχήν, ἐκ ἁπλῶς τὰ στοιχεῖα ἔλεγεν εἶναι τὴν ψυχήν. ἀλλὰ τοὺς τούτων λόγους εἶναι σὺ αὐτῇ. καὶ εἰποιμεν αὖ πρὸς αἰριστοτέλην τὸ φαινόμενον διελέγχοντα. ὅτι ὥσπερ σὺ τόπον ὕδῶν λέγεις τῷ ψυχῷ καὶ οὐδείς που τῶν φαέν ὅτι ὕδῶν σὺ τῇ ψυχῇ ἴσασος ἡ ἀνθρωπος, ἀλλὰ τοὺς λόγους τῶν ὕδῶν τὰ εἴδη λέγεις, οὕτω δή που καὶ τὸν ἐμπεδοκλέα δύλογον νομίζειν λέγειν εἰγε στοιχὸς ᾧ αὐτῷ. μᾶλλον δὲ καὶ πρὸ τῶν ἄλλων ἴσως τῶν δύλογον ὑπονοεῖν. ἡ γὰρ οὕτως ὡς ἔχει τὸ φαινόμενον ἔλεγον ὅτι πῦρ αἰσθητὸν ἡ ψυχὴ ἢ ὕδωρ. ἢ τι τοιοῦτο. καὶ μὴ κατά τινα ἀναλογίαν ταῦτα ἐλάμβανον, καὶ τῶν πολλῶν καὶ ἀνεπιστήμονων χέρονδυ ἦσαν. ὥσπερ ἐμπεδοκλῆς ἐκ τῶν στοιχείων πάντων. εἶναι δὲ καὶ ἕκαστον ψυχῷ. τὴν μὲν ὅλην ψυχὴν ἐκ τῶν στοιχείων ἔλεγεν ὡς εἶναι αὐλὴν ἄλλῳ παρ' ἕκαστον τούτων. καὶ σὺ ἕκαστον δέ φησι ψυχὴν ἔλεγεν εἶναι. ἔπι δ' καὶ τὸ νεῖκος καὶ τὴν φιλίαν. γωείζειν γὰρ ἕκαστον τῶν πεγμάτων δι' ἑκάστου τού-

τῶν ἐπιστήμη ὁ ὅμοιον, τῷ ὁμοίῳ γινώσκεται· οὕτω δὲ ἔχομεν καὶ κατ' ἄλλον ψυχὰς ἐξ· σωματον δὲ ὂν εἶναι καὶ ἕκαστον τούτων ψυχὴν ἀκούειν οἱονεὶ μέσον ψυχῆς καὶ σώματος· λέγομεν γὰρ καὶ ἡμεῖς τὴν θυμοειδῆ ψυχὴν καὶ τῷ ὀρεπτικῷ σιλονότι τὰς σωμάσεις τῆς ψυχῆς, ψυχὰς καλοῦντες.

" ΤΟΝ ἄλλον δὲ τρόπον οἱ τῷ τιμαίῳ πλάτων τῷ ψυχὴν ἐκ τῶν στοιχέων ποιεῖ· γινώσκεσθαι γὰρ ὁμοίῳ ὅμοιον, τὰς δὲ πράγματα ἐκ τῶν ἀρχῶν εἶναι.

" Κ αὐ ὁ πλάτων φησὶν ἐκ τῶν παρ' ἑαυτῷ ἀρχῶν ὅλην τὰ πάντα εἶναι ἔλεγεν ἐκ τούτων καὶ τὴν ψυχὴν εἶναι ἔλεγεν· ἵνα ἐκ τῶν ἄλλων οὖσα πασῶν ἀρχῶν γινωσίζη τὰ πάντα· πέντε δ' γένη εἶναι ἔλεγεν ἀρχὰς πάντων τῶν ὄντων· τὴν οὐσίαν· τὴν ταυτότητα· τὴν ἑτερότητα· τὴν κίνησιν· τὴν στάσιν· γένη δὲ ταῦτα ἔλεγεν, οὐχ οὕτω γένη ὄντα ὥσπερ τὰ παρὰ τοῖς περιπατητικοῖς· ἅπαντα διήρηται ἀπ' ἀλλήλων καὶ ἀφ' ἑκάστου σεπαράτης ἐκκλίσεται τῶν ὑπ' ἀλλήλων γενῶν τε καὶ εἰδῶν· ἀλλὰ γένη ἄλλα ἐκάλεσεν, ὡς διὰ πάντων τῶν ὄντων διήκοντα· ἔστι γὰρ αὐ πᾶσι καὶ οὐσία καθ' ἑαυτὸ ἕκαστον ἐστὶ τὸ εἶναι· ἔστι δὲ καὶ ταυτότης καθὸ ἐκ μιᾶς τῆς τῶν ὄντων ἐσμὲν ἀρχῆς· ἔχομεν δὲ καὶ ἑτερότητα· ἐπιστήμη πλῆθος ὅτι τὰ ὄντα· ὅπου δὲ πλῆθος, ἐκεῖ ἡ ἑτερότης· ἔστι δὲ καὶ κίνησις αὖ πᾶσι τοῖς οὖσι· κίνησιν δὲ λέγω, οὐ τὴν ἀτελῆ ἐνέργειαν ὥς φησιν ὁ ἀριστοτέλης· ἀλλὰ τὴν ἐνέργειαν τὴν ἑκάστου· πάντα γὰρ ἔχει οἰκείαν ἐνέργειαν καὶ ἄλλα τὰ ἄψυχα· ἢ γὰρ θερμαίνουσιν, ἢ ψύχουσιν τὰ παρακείμενα· ἢ ὑγραίνουσιν, ἢ ξηραίνουσιν· ἢ ἄλλό τι τοιοῦτον ποιοῦσιν· καὶ ἡ στάσις δὲ ὑπὸ πάντων θεωρεῖται· καὶ γὰρ καὶ τὰ ἀεικίνητα στάσεως μετέχει· οὐ μόνον τῷ τὴν ὁλότητα ἑστάναι, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῆς ἀεικινησίας, στάσις ἐστί· καθὸ οὖν μένουσι κινούμενα τὰ κινούμενα· ἢ ἀεὶ ἢ ὑπό τινα χρόνον κατ' αὐτὸ τοῦτο στάσεως μετέχει· ἐκ τούτων δὴ τῶν γενῶν τὴν ψυχὴν πλάτων ποιεῖ· φησὶ γὰρ ὄν οὐσίας τε αὐτὴν εἶναι καὶ ταυτότητος καὶ ἑτερότητος· οὐσίας δὲ οὐ τῆς τυχούσης, ἀλλὰ τῆς τε ἀμερίστου οὐσίας καὶ τῆς περὶ τὰ σώματα μεριστῆς ὄν ἀμφοτέρων τούτων γενέσθαι τὴν τῆς ψυχῆς οὐσίαν φησὶν· ἵνα καὶ γνωστικὴ ᾖ ἀμφοτέρων· ἀλλ' ἐπειδὴ πάντων ἡ γνῶσις· ἢ ὁμοιότητί τινι καὶ ταυτότητι γίνεται ἢ ἀνομοιότητι καὶ ἑτερότητι· τὸ γὰρ λευκὸν καὶ τῇ τοῦ λευκοῦ παραθέσει γνωρίζομεν· τὸ γὰρ ὅμοιον τῷ λευκῷ, λευκὸν ὄν· καὶ τῇ τοῦ μέλανος· τὸ γὰρ ἐναντίον τὸ μέλανι λευκόν· καὶ ταῦτα οὖ τῇ συστάσει ἀλλῆς μεμίχθαι φησὶ τῆς γε ταυτοῦ φυσεως λέγων περὶ καὶ τῆς τοῦ ἑτέρου· ὅτι δὲ καὶ ἀλογίστου καὶ ἀεικινήτου φησὶν ἀλλην, πρόδηλον· οὗ τούτῳ δὲ ἔχοιεν ἂν καὶ τῷ στάσιν· τὰ δὲ πράγματα ἐκ τῶν ἀρχῶν εἶναι τουτέστι τὰ ὄντα· ὧν ἔχει τὴν γνῶσιν ἡ ψυχή· διὰ τοῦτο οὖν ἐπιστήμη ἐκ τῶν ἀλλῶν ἀρχῶν ἔστι τοῖς οὖσι· τὸ δὲ ὅμοιον τοῦ ὁμοίου ἐστὶ γνωστικόν· γινώσκει τὰ πάντα· ᾗ τοίνυν ἐκ τῶν ἀλλῶν στοιχέων τοῖς οὖσιν ἐποίησεν τὴν ψυχὴν ἵνα γινώσκῃ τῷ ὁμοίῳ, τὸ ὅμοιον· δῆλον ὡς μάλιστα ἴδιον τῆς ψυχῆς τὸ γινώσκειν· καὶ οὕτως ὑπελάμβανεν.

" ΟΜΟΙΩΣ δὲ καὶ οἱ τοῖς περὶ φιλοσοφίας λεγομένοις διωρίσθη.

Τ ὰ περὶ τ' ἀγαθοῦ ἰδίᾳ γραφόμενα· περὶ φιλοσοφίας λέγει· οἱ ἐκείνοις δὲ τὰς ἀγράφους συνουσίας τῆς πλάτωνος ἱστορᾶ ὁ ἀριστοτέλης· ἔστι δ' γνώσιον αὐτῆς τὸ βιβλίον· ἱστορᾶ οὖν ἐκεῖ τῷ πλάτωνος καὶ τῶν πυθαγορείων περὶ τῶν ὄντων καὶ τῶν ἀρχῶν ἀλλῶν δόξαν· λέγει οὖν φάσκειν ἀλλοὺς ὅπ τὰ εἴδη ἀριθμοί ἔσιν· ἀριθμοὶ δὲ δεκάδικοί· ἕκαστον γὰρ τῶν ἰδεῶν, δεκάδα ἔλεγον· ἀριθμοὺς μὲν οὖν ἐκάλουν τὰ εἴδη, ἢ ὅπ ὥσπερ ὁ ἀριθμὸς μερεῖ καὶ ὁρίζει τὰ ὑποκείμενα, οὕτω καὶ τὰ εἴδη μεριστικὰ ὄντα καὶ ὁριστικὰ τῆς ὕλης· ἀόριστον γὰρ οὖσαν καθ' αὑτὸ τῷ ἐπεκόμενα τῇ αὐτῇ ὁρίζει αὐτῷ καὶ περιγράφει.

Η ὅπ ὥσπερ οἱ ἀριθμοὶ πάντες ἐκ μιᾶς ἔσιν ἀρχῆς τῆς μοναδος παρημμένοι, οὕτω καὶ τὰ εἴδη ἐκ τῆς μιᾶς τῶν πάντων ἀρχῆς παράγεται· ἀρίθμοι μὲν οὖν διὰ τοῦτο· δεκαδικοὶ δὲ διὰ τῷ τελειότητα τῶν ἰδεῶν· τέλειος γὰρ ἀριθμὸς ὁ δέκα· περιέχει γὰρ πάντα ἀριθμὸν ἐν ἑαυτῷ· οἱ γὰρ μετὰ τῷ δεκάδα ἐς τοὺς ἀπὸ μονάδος, πάλιν ἀνακάμπτουσι· διὸ καὶ δεκὰς ἐκλήθη· οἱονεὶ δεκάς τις οὖσα.

Αρχὰς δὲ τῶν ἰδεῶν τούτων ἔλεγε τῷ μονάδα· καὶ δυάδα· καὶ τριάδα· καὶ τετράδα· διότι οἱ ἀπὸ μονάδος συνιθέμενοι μέχρι τῆς τετράδος ποιοῦσι τὴν δέκα· ἂ· β· γ· δ· γίνεται δέκα· δέκα εἶναι οὖν ἔλεγε τὰς τετρασικὰς ταύτας ἀρχὰς καὶ κοινῶς ἐν πᾶσι τοῖς οὖσι καὶ ἰδίᾳ· καὶ οὔτε τοῖς νοητοῖς καὶ ἐν τοῖς φυσικοῖς καὶ ἐν τοῖς ἀδιαθητοῖς· κοινῶς μὲν οὖν ἀπὸ πάντων μονὰς μὲν τὰ νοητά· ἀμερῆ γὰρ ἐκείνων οὐ μόνον ἡ οὐσία ἀλλὰ καὶ ἡ ἐνέργεια ἐν στάσει καὶ ἀκινησίᾳ θεωρουμένη· δυὰς δὲ καὶ ἡ ἀιδιστήμη ἢ τὰ ἀιδιστμονικά· ὡρισμένως γὰρ τὸ ἀπόπου ἀιδὶ πέχει· ἡ γὰρ ἀιδιστήμη, μεταβασίς ὅδέ ὡρισμένων ἐς ὡρισμένα· οὐκ ἔστι γὰρ ἀιδιστήμη ἀόριστος· ἐν ᾧτιν γὰρ καὶ ἀιδιστήμη ἐκλήθη, παρὰ τὸ ἀιδὶ στάσιν ἢ μᾶς ἄγειν· τριὰς δὲ τὰ φυσικὰ καὶ δοξαστά· φυσικὰ δὲ φημὶ τὰ καθόλου ἐν τοῖς φυσικοῖς περὶ ἃ ἡ δόξα ἔχει· ὡς καὶ ἐν τιμαίῳ φησὶν ὁ πλάτων· τί τὸ ὂν ἀεὶ, γένεσιν δὲ οὐκ ἔχον, τὸ νοητὸν λέγων· τί δὲ τὸ γινόμενον ἀεὶ, οὐδέποτε, τὰ ἐν τοῖς φυσικοῖς λέγων καθόλου· ἃ γὰρ ἀεὶ γίνεσθαι ἀλλό φησι καὶ γίνεσθαι μὲν τὰ φυσικὰ, ἐν τούτοις δὲ τὰ μεσικὰ χρόνῳ τινὶ ὄντα οὐκ ἀεὶ λέγοιτο ἀεὶ γίνεσθαι, δῆλον ὡς περὶ τῶν καθόλου ὁ λόγος, περὶ ἃ καὶ τὴν δόξαν ἐνεργεῖν φησι· τὸ μὲν γὰρ φησι νοήσει μετὰ λόγου περιληπτόν· τὸ νοητὸν δηλονότι· τὸ δ' αὖ δόξῃ μετ' αἰσθήσεως ἀλόγου δοξαστόν· τριὰς οὖν τῷ τὸ διὰ τὸ δοξαστὸν εἶναι· διότι τριὰς μὲν ἡ δόξα διὰ τὸ ὁρμᾶν μὲν ἀπό του, μὴ ὁρισμένως δὲ ἀιδὶ πῖ

δὲ ἀιδί τι φέρεσθαι· ἀλλ' ἢ ὡδὶ δὲ ἢ ὡδί δε· τοιαῦτα δὲ καὶ τὰ φυσικὰ σὺν ῥύσει ἔχοντα τὸ εἶναι· καὶ οὐκ ὄντα πάντη ἀκίνητα καὶ ἀμετάβλητα· ἑστῶτα μὲν τοῖς εἴδεσι, τῇδε δὲ κἀκεῖσε τοῖς ἀλλοιώσεσι μεταβάλλοντα καὶ τὰς τῶν ἐναντίας μεταβολάς· τριὰς οὖν ταύτη κἀν τούτοις· κἂν γὰρ τὰ οὐράνια ἢπερ μεταβάλλει καὶ τὸ τόπον· τὸ μὲν ἀπὸ ἀνατολῆς, ὠδὶ δύσιν· τὰ δ' ἔμπαλιν· καὶ ἀπὸ μὲν τῶν νοτίων ὠδὶ τὰ βόρεια· πάλιν δ' αὖ ἀπ' ἐκείνων ὠδὶ ταῦτα· σὺ δὲ τοῖς ἀδιαθήτοις, φημὶ δὲ τοῖς μεσικοῖς τε καὶ ἀτόμοις ἢ τετράς· πῶς δ' σὺ τούτοις ἢ τετρὰς, προϊόντες διέξομεν· οὕτω μὲν οὖν ἡ τετρασικὴ ἀρχὴ κοινῶς σὺ πᾶσι τοῖς οὖσι θεωρεῖται· καὶ ἰδίᾳ δέ φασιν σὺ τοῖς νοητοῖς αὖ τῷ ὠδὶ θεωρεῖσθαι· ἰδίᾳ δὲ σὺ τοῖς φυσικοῖς· ἰδίᾳ δὲ σὺ τοῖς ἀδιαθήτοις τε καὶ ἀτόμοις· διὰ δὲ ταῦτα, ἐλέγετο μὲν ἀλογῶν ὅπερ ὄδι παρ' αὐτῷ αὖτη ἡ ἰδέα τῷ ζώου καὶ ὁ παράδειγμα καὶ ἄλλο μὲν δεκάδα· ὃν συνεστάναι ἐκ τῆς πρώτης μονάδος καὶ δυάδος καὶ τριάδος καὶ τετράδος· τουτέστι τῷ ἀλογου καὶ τῆς ἀλογοδυάδος· καὶ τῆς ἀλογοτετράδος· κατ' αὐλογίαν δὲ τούτου, καὶ σὺ τοῖς μετὰ τὸ ἀλογῶον ζώοις ἀθανάτοις λέγω καὶ θνητοῖς εἶναι τὰς ἀρχὰς ταύτας· ὥσπερ γὰρ καὶ ἀριθμοὶ δεκαδικοὶ πάντες, οὕτω καὶ ἐκ μονάδος καὶ δυάδος καὶ τριάδος· ἀλλὰ τὸ μὲν ἀλογῶον τῆς πρώτης μονάδος· καὶ δυάδος· καὶ τριάδος· καὶ τετράδος· τὸ δὲ ἄλλα τὰ μετὰ τὸ ἀλογῶον, κατὰ αὐαλογίαν τῆς ἀποστάσεως ἧς ἀφεστήκασιν ἀπὸ τῆ ἀλογόου, οὕτω καὶ ἀπὸ τῶν ἀρχῶν ἀφεστήκασιν· οὐ γὰρ τῷ ἀλλῷ ἀποστασιν ἀφεστήκασιν ἐκ τῆ ἀλογόου τάττε θεᾶς καὶ ἀθανάτας ζῶας καὶ τὰ θνητά· οὐκοῦν τὰ μὲν θεᾶς ἢπ καὶ ἄλλα ἐκ τῆς δευτέρας μονάδος· καὶ δευτέρας δυάδος· καὶ ὁμοίως τριάδος καὶ τετράδος· καὶ οὕτως ἀεὶ κατὰ τῷ αὐαλογίαν τῆς ἀποστάσεως τῆ ἀλογόου καὶ ἡ ἀποστασις γίνεται τῶν ἀρχῶν· εἶναι οὖν ἔλεγε τὰς τετρασικὰς ταύτας ἀρχὰς καὶ σὺ τοῖς νοητοῖς· καὶ σὺ τοῖς φυσικοῖς· καὶ σὺ τοῖς ἀδιαθήτοις· καὶ διατεῖτο ἐπειδὴ ἡ ψυχὴ γινώσκει πάντα ταῦτα εἶναι καὶ ἄλλῳ ἐκ τῶν ἀλλῶν ἀρχῶν μονάδος· δυάδος· τριάδος· τετράδος· τίνα μὲν οὖν σὺ τοῖς νοητοῖς ἔλεγε μονάδα καὶ δυάδα καὶ τριάδα καὶ τετράδα θεολογίας αὖ ἐπὶ λέγειν· ἀλλ' οὐδὲ ἐν σὺ τοῖς φυσικοῖς προχείρως ἔχομεν λέγειν· εἰπεῖ σ' αὖτις κἀν τούτοις τῷ τετράδα διότι δ' ἐδὴ ζώων ὁρᾶται σὺ τῷ ἡμῶμῳ· οὐρανίων· ἀερίων· χθονίων· εὐύδρων· σὺ δὲ τοῖς ἀδιαθήτοις μονάδα μὲν λαμβάνει τὸ σημεῖον· δυάδα δὲ τῷ γραμμῷ· τριάδα δὲ τὸ ὠδὶ πεδον· καὶ τετράδα τὸ στερεὸν ἀλλό· αὖτοι· γὰρ ἀρ ῥυσὺ ἐγέννησε τὴν γραμμὴν ἢπις ὑπὸ δύο σημεῖον πρατεῖται· καὶ ἔσι μῆκος ἁπλατές· τὴν τριάδα δὲ τὸ ὠδὶ πεδον· ἢ διὰ τὸ πρῶτον εἶναι τῶν σχημάτων τὸ τρίγωνον· ἢ ὅπερ καὶ μᾶλλον ὅτι ὥσπερ τὸ σημεῖον ῥυσὺ ἐποίησεν ἐκ τῆς κατὰ μῆκος διαστάσεως ἕτερον σημεῖον· ἐὰν τὸ ἀλλὸ τῷτο σημεῖον ῥυῇ καὶ κατὰ πλάτος γεννήσει πάλιν ἕτερον σημεῖον· ὥστε γίνεται τρία σημεῖα· σὺ μὲν τὸ πέρας τῷ μήκους· ἕτερον δὲ τὸ πέρας τῷ πλάτους· καὶ τρίτον, τὸ κοινὸν ἀμφοῖν· τετράδα δὲ δι' αὐτὸ τὸ στερεὸν ἢπι πάλιν ὅτι πρῶτον τῶν στερεῶν σχημάτων ἢ πυραμίς· ἢπις γίνεται ἐκ τεσσάρων τριγώνων· ἢ πάλιν κατὰ τῷ ἀλλῷ αὐαλογίαν· ὡς γὰρ τὸ σημεῖον ῥυσὺ κατὰ μῆκος ἐγέννησεν ἄλλο σημεῖον· καὶ πάλιν κατὰ πλάτος, ῥυσὺ ἐγέννησεν ἕτερον· οὕτως ἐὰν ῥυῇ κατὰ βάθος, γεννήσει πάλιν ἄλλο· ὥστε τέσσαρα γεννήσονται σημεῖα· σὲῖ δὲ νοεῖν τῷ τῆ βάθους δύθεᾶν μετεωιζομείω· οὕτω μὲν οὖν σὺ τοῖς ἀδιαθήτοις, μονὰς· δυάς· τριάς· τετρὰς ὑπάρχει· ἐπειδὴ οὖν ἡ ψυχὴ πάντα τὰ ὄντα γινώσκει καὶ αὐτὴν ἐκ τῶν ἀρχῶν τούτων ἔλεγεν εἶναι ἵνα γινώσκη πάντα· εἶναι οὖν σὺ αὐτῇ, μονάδα μὲν τὸν νοῦν δι' οὗ νοητῶν τὰς αὐτοπλότητας ποιεῖται· ἀμερὲς γὰρ ὁ νοῦς ἁπλῇ ὠδὶ βολῇ γινώσκων τὰ πράγματα· δυάδα δὲ τὴν διάνοιαν· ἔχει γὰρ αὖτι τὸ πόθεν ποι· διανύει γὰρ ὁ δόντινα καὶ μεταβαίνει ἀπὸ πρότασιν ὠδὶ συμπέρασμα· τριάδα δὲ τὴν δόξαν· διότι αὖτι ὁρμήσασα δοξάσαι τὶ διεζει· καὶ οἱονεὶ χίσιν ὁδὸν ποιεῖται· πότερον ᾧδε ἢ ᾧδε γραπτέα· ὥσπερ ὁδόντινα αὐτίσας· εἶτα ἐς ὁδὸν χίσιν ἐμβαλὼν καὶ ἀπὸ ταύτης θέλουσα ἐφ' ἑκάτερα τῇ ἀποτείᾳ ῥέπεται ἀποροῦσα· εἴτε ἡ κατάφασις ἀληθὴς, εἴτε ἡ ἀποφασις· τελήσασα γὰρ ἔχαν ἥντινα σύνοιαν περὶ ψυχῆς καὶ ἅπαξ ἐς τῷτο ὁρμήσασα λαβοῦσά τε ὃ ὄδι, ἡ ψυχὴ διεζει καὶ διαιρεῖται πότερον θνητὴν ἀλλῳ σὲῖ νοεῖν ἢ ἀθανάτον· ἢ πάλιν σῶμα ἢ ἀσώματον· καὶ οὕτως ὠδὶ πάντων· τῷ δὲ τετράδα τὴν αἰσθησιν· ἐπειδὴ ἡ μὲν τρὰς, σὺ τοῖς ἀδιαθήτοις τὸ σῶμα ἐδήλου· ἡ δὲ αἴσθησις σωματοειδεστάτη ἐστὶ τῶν γνώσεων τῆς ψυχῆς· τῷ μεσικῷ γὰρ αὐπλαμβάνεται· αὖθι γὰρ σώματος οὐδὲν γινώσκει· οὐ σὲῖ δὲ ἀπορεῖν ἢ τὴν φαντασίαν παρελείπομεν· πεπλήρωται γὰρ σὺ τῇ αἰσθήσει· ἐπειδὴ καὶ τὰς ἀρχὰς ὅς ἀλλῆς ἔχει.

" ΑΥΤΟ μὲν τὸ ζῶον ἐκ τῆς τοῦ εἴδους ἰδέας καὶ τῷ πρώτου μήκους· καὶ πλάτους· καὶ βάθους.

Τ ουτέστι τῷ ἀλογοῦ καὶ πρώτως εἴδος· καὶ τῷ πρώτου μήκους καὶ πλάτους καὶ βάθους· εἴπομεν ἤδη ὅτι τὸ μὲν ἀλογῶον, ἐκ τῆς πρώτης μονάδος ἢ δυάδος καὶ τ' λοιπῶν· τὰ δὲ μὴ ἀλλὸ ἢ ἀναλογίαν σθυτέρας ἢ τριὰς· ἢ δυὰς ἢ τριὰς ἢ τὰ ἑξῆς, λέγε ἢ ὠδὶ διωρισμένα ποσῶ· ὡς ὅταν ἐπ' αὐτ' τ' ἀριθμῶν φέρε· λέγε δ' καὶ ὠδὶ τῷ συνεχοῦς· ὡς ὅταν ὠδὶ γραμμῆς ἢ ὠδὶ φανείας θεωρῶμεν ταῦτα· οὐ ταῦθα οὖν ὡς ὠδὶ συνεχῶν δν λόγον ποιεῖται· ὠδὶσθαι δὲ τούτῳ χρή· ὅπ ἕκαστον τῶν μεγεθῶν τούτων ἐκλε

σεν. ὅξ οὖ ὃ πρὸ αὐτῆς πλεονεκτεῖ. τὴν μὲν γραμμὴν μῆκος. πλεονεκτεῖ γὰρ τῷ μήκει τὸ σημεῖον. τὴν δὲ ἰδιοφάνειαν πλάτος. ἐπειδὴ τούτῳ τὴν γραμμὴν πλεονεκτεῖ. τὸ δὲ ἕτερον βάθος. τούτῳ γὰρ διαφέρει τῆς ἰδιοφανείας πλάτος. ἔχει γὰρ καὶ ἡ ἰδιοφάνεια πλάτος. καὶ τὸ στερεὸν πλάτος καὶ μῆκος. οὐ μόνον δὲ τὸ συνεχὲς ποσὸν ἐκ τῆς τριάδος συνέστηκεν, ἀλλὰ καὶ πολλῷ πρότερον τὸ διωρισμένον. ἡ γὰρ πᾶς μὲν ὁ μετὰ τὴν δεκάδα ἀριθμὸς εἰς αὐτὴν ἀναλύεται. ἡ δὲ κατὰ δὲ ἀρχὴ μονὰς δυὰς τριὰς τετράς. ἡ τετρὰς ἀρχὴ καὶ τῆς συνεχοῦς καὶ τῆς διωρισμένου ἀρχὴ ὅτι.

» ΤΑ δ' ἄλλα ὁμοιοτρόπως. τὰ ἄλλα, ἤτοι μετὰ τὸ ἀυλοζῶον ὁμοιοτρόπως.

Τ ουτέστι κατὰ τὴν αὐτὴν ἀναλογίαν ἐκ μονάδος καὶ δυάδος καὶ τριάδος καὶ τετράδος ὡς ἤδη εἴρηται. ἀλλ' οὐ τῆς πρώτης ὅξ ἧς τὸ ἀυλοζῶον, ἢ τὰ ἄλλα παραδείγματα. οἷον τὸ ἄυλον ἀνθρωπος. καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν ὁμοίως. γράφεται δὲ τὰς ἄλλας ὁμοιοτρόπως. καὶ εἰκὸς τοῦτο ἀκόλουθον τῇ δευτέρᾳ ὀξυγωνίσει. τὰς ἄλλας γὰρ ἰδέας τὴν αὐθρώπου. τὴν ἀτέλου.

» ΕΤΙ δὲ καὶ ἄλλως. νοῦ μὲν τὸ εὖ. ἰδιοσήμου δὲ τὰ δύο. μοναχῶς γὰρ ἐφ' ἑαυτό. τὸν δὲ τῆς ἰδιοπέδου

» ἀριθμὸν, δύξαν. ἀλόγησιν δὲ τὸν τῆς στερεοῦ.

Τ ουτέστι καὶ κατὰ ἄλλην ἰδιολογίαν ἐκ τῶν ἀυλῶν τούτων ἀριθμῶν ποιεῖ τὴν ψυχήν. ἡγούμενος γὰρ τῶν ὄντων. τὰ μὲν, νοητὰ εἶναι. τὰ δὲ ἰδιοητά. τὰ δὲ δυξαστά. τὰ δὲ ἀλογητά. τὸ μὲν εὖ, τῇ νῷ ἀνετίθει. ὅσπερ ἐστὶ τῶν νοητῶν αὐτιπληπτικὸς. ἀδιαίρετος γὰρ οὗτος καὶ πάντα ἀυλοῖς ὅμοιος, ἅμα τῇ πρώτῃ ἰδιολογίᾳ ἀχρόνως νοῶν τὰ πράγματα. τὰ δὲ δύο τῇ ἰδιοήμῃ. σύνθετος μὲν γὰρ ἡ γνῶσις ἰδιοημονική, εἴγε συλλογισμός τίς ὅστιν. μοναχῶς μέντοι γινομένη, καὶ οὐ ποικίλως. τοιοῦτον γὰρ οὐκ ἄλλοτε ἄλλως. ἀλλ' ἀεὶ ἀληθὴς καὶ ὡσαύτως ἔχουσα, διὰ μιᾶς ὁδοῦ τῶν προτάσεων ἐφ' εὖ τέλος τὸ συμπέρασμα ἀγομένη. τὸν δὲ τρίαν ἀριθμὸν τῇ δύξῃ ἀπέναντι. οὐ γὰρ μοναχῶς ἡ δύξα γίνεται ὥσπερ ἡ ἰδιοήμη. ἔστι γὰρ καὶ ἀληθὴς δύξα καὶ ψευδής. ἰδιοήμη δὲ πᾶσα ἀληθής. πῶς δὲ οἰκεῖος ὁ τρίας ἀριθμὸς τῇ δύξῃ εἰπομεν. τὸν δὲ τέταρτα τῇ ἀναθήσει διὰ τὴν ἀρημένην αἰτίαν. ἔλεγεν οὖν διατεῖνεν ἐκ τούτων τὴν ψυχὴν οὖσαν μονάδος δυάδος τριάδος τετράδος γινώσκειν τὰ πάντα. διὰ τὴν πρὸς ἀυλὰ οἰκειότητα. Διατὶ δὲ ἄπειν ὅπ τὸ μὲν εὖ, νοῦ ἔλεγε. τὰ δὲ δύο ἰδιοήμῃ οὐκέτι εἶπε τὰ δὲ τρίας δύξαν, ἀλλ' εἶπε τὸν τῇ ἰδιοπέδου ἀριθμόν. λέγομεν οὖν τὸ εὖ καὶ τὰ δύο ἀριθμοὶ οὐκ ἄλογοι. καὶ τὰ μὲν γὰρ τὸν ὁρισμὸν τῆς ἀριθμοῦ τὸν λέγοντα. ὅτι ἀριθμός ὅστι τὸ ἐκ μονάδων συναγόμενον πλῆθος, δύξαν εἶναι καὶ ἡ δυὰς ἀριθμός. τῇ δὲ ἀληθείᾳ οὐκ ἔστιν. ἀ γὰρ ὅστι πλῆθος μονάδων. τὸ γὰρ πλῆθος, πρώτως ἰδὶ τὰ τρίας. ἄλλως τε πᾶς ἀριθμὸς πολλαπλασιαζόμενος, μείζων γίνεται. ἢ συντιθέμενος. οἷον τρίας μὲν καὶ τρίας ἐξ γίνεται. τρὶς δὲ τὰ τρίας, ἐννέα. καὶ οὕτως ἰδὶ πάντων. ἡ δὲ μονὰς ἔμπαλιν πολλαπλασιαζομένη, ἥπερ γίνεται ἢ συντιθεμένη. εὖ μὲν γὰρ καὶ εὖ δύο. ἅπαξ δὲ τὸ εὖ εὖ γίνεται. καὶ ἡ δυὰς δὲ πολλαπλασιαζομένη καὶ συντιθεμένη, ἴσα γίνεται. δύο γὰρ καὶ δύο. καὶ δὶς τὰ δύο. ἀμφοτέρως τέσσαρα γίνεται. οὐκ ἄρα ἀριθμὸς οὔτε ἡ μονὰς. οὔτε ἡ δυὰς. ὥστε πρῶτοι ἀριθμοὶ ἡ τριὰς καὶ ἡ τετρὰς. ὁ μὲν τῶν πρωτίων. μονὰς δὲ καὶ δυὰς ἀρχαὶ ἀριθμῶν.

» ΟΙ ΜΕΝ γὰρ ἀριθμοὶ, τὰ εἴδη ἀυλα καὶ ἀρχαὶ τῶν ὄντων ἐλέγοντο. ὅσοι δὲ ἐκ τῶν στοιχείων, κει-

» νεται δὲ τὰ πράγματα τὰ μὲν, νῷ. τὰ δὲ, ἰδιοήμῃ. τὰ δὲ, δύξῃ. τὰ δὲ ἀναθήσει. εἴδη δ' οἱ ἀριθμοὶ οὗτοι

» τῶν πραγμάτων.

Δ εἰ μικρὸν ὑπερβιβάσαι τὴν λέξιν ἵνα γένηται τὸ λεγόμενον σαφέστερον. τὰ μὲν γὰρ εἴδη ἀριθμοὶ καὶ ἀρχαὶ τῶν ὄντων ἐλέγοντο. ὅσοι δὲ ἐκ τῶν στοιχείων. τὰ μὲν γὰρ εἴδη ἀριθμοὶ καὶ ἀρχαὶ τῶν ὄντων ἐλέγοντο. δῆλον γὰρ ὅτι οὐκ ἔλεγε τοὺς ἀριθμοὺς τούτους τοὺς παρ' ἡμῖν τὰ εἴδη τῶν ὄντων, ἀλλὰ τὰ εἴδη ἀριθμοὺς ἔλεγον. κατασκευάζει δὲ διὰ τούτων τὰ ἑρμαῖα. λέγω δὲ διατὶ ἐκ μονάδος καὶ δυάδος τριάδος τε καὶ τετράδος ἡ ψυχή. τὰς γὰρ ἰδέας φησὶ τῶν ὄντων καὶ τὰ παραδείγματα ἀριθμοὺς ἔλεγον. ὅσοι δὲ οἱ ἀριθμοὶ οὗτοι ἐκ τῶν στοιχείων μονάδος καὶ δυάδος καὶ τριάδος καὶ τετράδος εἴπομεν γὰρ ἤδη ὅτι δεκάδικοὺς ἀριθμοὺς ἔλεγον τὰ εἴδη. ἡ δὲ δεκὰς, ἐκ τούτων σύγκειται. εἶναι δὲ τὰς ἰδέας νοητῶν. ἰδιοητῶν. δοξαστῶν. ἀλογήτων. τὸ γὰρ δηλοῖ διὰ τὸ ἅπειν κεῖνται δὲ τὰ πράγματα τὰ μὲν, νῷ. τὰ δὲ, ἰδιοήμῃ. τὰ δὲ, δύξῃ. τὰ δὲ, ἀναθήσει. τὸ γὰρ ὅμοιον, τῷ ὁμοίῳ κεῖνται. ὥσπερ ἡ τὰ εἴδη τῶν πραγμάτων ἐκ μονάδος δυάδος. τριάδος. τετράδος. στοιχεῖα γὰρ ταῦτα, τῷ ἰδίων. ἡ δὲ ψυχὴ γινώσκει πάντα ἡνίκα ἂν ἐκ τῶν στοιχείων τῶν ὄντων ἐποίουν αὐτήν. ἵνα τῷ ὁμοίῳ τὸ ὅμοιον γινώσκη. δῆλον δὲ ἡμῖν ἐκ τῶν ἀρημένων ὡς ὅτι οἱ τὰς ἰδέας ἀσάγοντες καὶ ταύτας ἀρχὰς εἶναι λέγοντες τῶν ὄντων, τούτων πάλιν ἑτέρας ἀρχὰς ὑπετίθεντο τὴν μονάδα. καὶ δυάδα καὶ τριάδα καὶ τετράδα. διὸ ἅπειν οἱ μὲν γὰρ ἀριθμοὶ τὰ εἴδη τῶν πραγμάτων ἐλέγοντο, ἐπίαγεν. ὅσοι δὲ ἐκ τῶν στοιχείων. καὶ αὖ τὸν ἕτερον μὲν φησιν ἀυλὸ δὲ τὸ ζῷον ὅξ ἀυλῆς τε οὐσὶς ἰδέας καὶ τὰ ἐξῆς. τὸ δὲ αὖ τὸ ζῷον εἴδος ὅτι καὶ παράδειγμα. εἴδη δὲ οἱ ἀριθμοὶ οὗτοι τῶν πραγμάτων. ἐπειδὴ αὖ εἶπε τοὺς ἀριθμοὺς εἴδη εἶναι, ἵνα μὴ νομίσῃς τοὺς ἐν τῇ συνηθείᾳ ἀριθμοὺς ἀυλὸν λέγειν τοὺς ἐν τῇ καθ' ἕκαστα τῶν διακτύλων γινομένους. ἅπερ ἐφεξῆς ὅτι διακείνεται δὲ τὰ πράγματα. τὰ μὲν νῷ. τὰ δ' ἰδιοήμῃ. τὰ δὲ δύξῃ.

» δύξῃ. τὰ δὲ ἀναθήσει, ἐπήγαγεν. εἴδη δὲ οἱ ἀριθμοὶ οὗτοι τῶν πραγμάτων. τούτοις φησὶν ἅπερ τοὺς ἀριθμοὺς τὰ εἴδη. νοῶ. ἰδιοήμῃ. δύξαν. ἀναθήσιν. ὡς γὰρ ὅξ ἡ ἀυλοζῶον, οὕτως ἐστὶ καὶ ἀυλόνους. καὶ ἀυλοεπιστήμη. ὁμοίως καὶ δύξα καὶ ἀναθησις. καὶ ἅπερ τοῦτο ἰδέαι τῶν πραγμάτων. νοητῶν. ἰδιοητῶν. δοξαστῶν. ἀναθητῶν. καὶ ἡ ψυχὴ οὖν ἔχουσα ἐν ἑαυτῇ ταῦτα τὰ εἴδη. διὰ τὸ ὅτι τῶν πραγμάτων αὐτὰ παραβάλεσθαι. κεῖνται γὰρ ἕκαστον διλονότι καὶ γωρίζεται κατὰ τὸ εἶδος τὸ ἄυλον.

» ΕΡΕΙ δὲ καὶ κινητικὸν ἐδόκει ψυχὴ, εἶναι καὶ γνωριστικὸν, ἅπερ ἐν οἷς συνέπλεξεν ὅξ ἀμφοῖν. ἀ-

» ποφωνάμενοι τὴν ψυχὴν, ἀριθμὸν κινοῦν ἑαυτόν.

Ε ἴπομεν ὅπ τῶν ἅπάντων πρὸς ψυχῆς, οἱ μὲν ὡς τὸ κινητικὸν ἀυλῆς ἀπέβλεψαν. οἱ δὲ ὡς τὸ γνωστικόν. ἢ ὁ πλάτων γοῦν ποτὲ μὲν, ἀπὸ τοῦ κινητικοῦ αὐτὴν ὁρίζεται. ὡς ἐν οἷς κίνησιν αὐτῇ ἀυτοκίνητον. λέγει γοῦν ἐν τῷ φαίδρῳ ἀθανάτου δὲ πεφασμένου τὸ ὑφ' ἑαυτὸ κινούμενον ψυχῆς οὐσίαν τε καὶ λόγον τοῦ τὸν ἀυτὸν τις λέγων οὐκ ἀμαρτάνει. ὥστε ὁρισμὸν εἶναί φησι ψυχῆς τὸ αὐτοκίνητον. ἄλλοτε δὲ ἀπὸ τοῦ γνωστικοῦ ὡς ἐν τιμαίῳ. δι' ὧν ἐκ τῶν ἀρχῶν τῶν ὄντων αὐτὴν συνίστησιν. οὕτως οὖν τὸ πλάτωνος ποτὲ μὲν ὡς τὴν κίνησιν. ποτὲ δὲ ὡς τὴν γνῶσιν αὐτὴν ὁρῶντος ξενοκράτης ὁ τοῦτον διάδοχος, ἀπ' ἀμφοτέρων ὁρίζεται τὴν ψυχὴν ἅπερ αὐτὴν ἀριθμὸν κινοῦντα ἑαυτόν. διὰ μὲν τὸ γνωστικὴν εἶναι αὐτὴν τῶν ὄντων, ἀριθμὸν ἅπερ ὡς πυθαγόρας. ἀρχὴ γὰρ πάντων ἀριθμὸς κατ' αὐτούς. διὰ δὲ τὸ κινητικὴν εἶναι, τὸ αὐτοκίνητον ἀναθεὶς αὐτῇ. ἀρχὴ γὰρ καὶ πηγὴ πάσης κινήσεως κατ' αὐτούς τὸ αὐτοκίνητον. καὶ οἱ ἄλλοι δὲ ὧν ἐφεξῆς μνημονεύσει, ἀπ' ἀμφοῖν ὁρίζονται τὴν ψυχὴν ὡς εἰρήκαμεν διὸ καὶ οὗτοι εἶπε.

» ΔΙΑΦΕΡΟΝΤΑΙ δὲ περὶ τῶν ἀρχῶν τίνος καὶ πόσαι. μᾶλλον μὲν οἱ σωματικὰς ποιοῦν-

» τες τὰς ἀσωμάτους. τούτοις δὲ οἱ μίξαντες καὶ ἀπ' ἀμφοῖν τὰς ἀρχὰς ἀποφαινόμενοι. διαφέρονται

» δὲ καὶ περὶ τὸ πλῆθος. οἱ μὲν γὰρ μίαν. οἱ δὲ, πλείους λέγουσιν.

Ε κθέμενος διὰ τῶν προειρημένων τὰς περὶ ψυχῆς δόξας τῶν τε προγενεστέρων. τῶν, τε περὶ τὸ κινητικὸν αὐτῆς ἀποβλεψάντων. καὶ τῶν περὶ τὸ γνωστικὸν, ἀκολούθως εὖ τούτοις περὶ τῆς διαφορᾶς αὐτῶν τῆς κατὰ τὰς ἀρχὰς διαλαμβάνει. ἡ γὰρ περὶ τῶν ἀρχῶν διαφορὰ, αἰτία αὐτοῖς γέγονε καὶ τῆς περὶ τὴν οὐσίαν τῆς ψυχῆς διαφορᾶς. εὖ δὲν γοῦν ἄλλοι ἄλλό τι τὴν ψυχὴν ἔφασαν εἶναι. πάντες μέντοι ἐκ τῶν ἀρχῶν ἀρυσάμενοι τὴν ὑπόθεσιν τῶν ὄντων εἶναι. ὅξαντες δὲ οἱ ἀπὸ τὸ γνωστικὸν ἀυλῆς ἀποβλέψαντες ἐκ τῶν ἀρχῶν ἀυλῶν ἔφασαν χωρὶς καὶ ἀξαγόρου ὡς ἐφεξῆς ἐρεῖ. εὖ μὲν οὖν τῇ φυσικῇ ἀκροάσει ἀκριβῶς ἐπεξελθεῖν περὶ τῆς τῶν φυσικῶν κατὰ τὰς ἀρχὰς διαφορᾶς. μεμνήσεται δ' ἀυλῶν καὶ νῶ. δύξαι δ' αὖ ταυτὸ λέγειν ἀμφοτέρων τοῦτο ποιησάμενος μνήμῃ καὶ πάλιν εὖ τοῦθα ἀπειρημένος ἀυλᾶς. οὐκ ἔστι δὲ ταυτολογία. ἀνω μὲν γὰρ ἐκθέσθαι τὰς περὶ ψυχῆς δόξας ἀυλῶν ἐβουλήθη. εὖ τοῦθα μέντοι τὴν διαφορὰν ἀυλῶν τῆς πρὸς ἀλλήλους περὶ τῶν ἀρχῶν ἐκτίθεται. ἢ ἐφαρμόζει καὶ τὰς περὶ ψυχῆς ἀυλῶν δόξας. ἃς ἤδη προκατέλεξε. διαλαμβάνει δὲ τὴν διαφορὰν ἀπό, τε τῆς οὐσίας καὶ τὸ ποιοῦ καὶ ἀπὸ τὸ ποσοῦ. ἀπὸ μὲν τῆς οὐσίας καὶ τὸ ποιοῦ ὅτι οἱ μὲν σωματικάς. οἱ δὲ ἀσωμάτους. ἀπὸ δὲ τὸ ποσοῦ. ὅτι οἱ μὲν, μίαν. οἱ δὲ πλείους. σωματικὰς μὲν οὖν τὰς ἀρχὰς ἐτίθεντο οἱ φυσικοί. θαλῆς. διμόκριτος. ἀναξιμένης. ἀναξίμανδρος. ἡράκλειτος. ἀσωμάτους δὲ οἱ ἀριθμοὺς λέγοντες ὡς οἱ πυθαγόρειοι. καὶ ξενοκράτης. διὸ καὶ πλάτων. μικτὰς δὲ ἔλεγεν ἐμπεδοκλῆς μετὰ τῶν τεσσάρων στοιχείων τὸ νεῖκος ἀσάγων καὶ τὴν φιλίαν ἀσωμάτους φύσεις. καὶ ἀναξαγόρας μετὰ τῶν ὁμοιομερῶν τὸν νοῦν. ἀσώματον γάρ φησιν αὐτὸν εἶναι. εἰ δ' ἀναξ καὶ διμόκριτος εὖ τούτοις μετὰ τῶν ἀτόμων σωμάτων ἀσαγόντων καὶ τὸ κενόν. διαφέρονται δὲ φησι πάντες πρὸς ἀλλήλους καὶ περὶ τὸ πλῆθος καὶ περὶ τῶν ἀρχῶν. οἵ, τε σωματικὰς ἀρνούμενοι πρὸς τοὺς ἀσωμάτους. καὶ πρὸς ἀμφοτέρους τούτους, οἱ μικτὰς ἀρνούμενοι.

» ΕΡΟΜΕΝΩΣ δὲ τούτοις καὶ τὴν ψυχὴν ἀποδίδασι.

Τ ουτέστιν ἀκολούθως τῇ περὶ τῶν ἀρχῶν δόξῃ καὶ περὶ ψυχῆς ἐδόξασαν. ἕκαστος γὰρ ἐκ τῶν παρ' ἑαυτῷ ἀρχῶν, τὴν ψυχὴν ἐποίησε. σημαίνει δὲ διὰ τούτων ὅτι οὐ μόνον οἱ πρὸς τὸ γνωστικὸν ἀποβλέψαντες, ἀλλὰ καὶ οἱ πρὸς τὸ κινητικὸν, ἁπλῶς τὴν ψυχὴν ἐκ τῶν ἀρχῶν ἐποίουν. διὸ ἐπήγαγε.

» ΤΟΤΕ γὰρ κινητικὸν, τὴν φύσιν, τῶν πρώτων ὑπολαμβάσιν οὐκ ἀλόγως.

Ο ὐκ ἀλόγως φησὶ τὸ κατὰ φύσιν κινητικώτατον τοῦτο τῷ εὖ ἀρχῆς ἐπιθέντο λόγῳ. τὸ γὰρ ποιητικὸν τῆ κι-

» νητικὸν, ἀρχῆς μᾶλλον ἔχει. διὸ τινες ἀρχὴν τῶν ὄντων εἶπον εἶναι τὸ πῦρ. κινητικώτατον γὰρ μάλιστα τῶν ὄντων καὶ αὐτὸ εὖ ἑαυτῷ τὴν ἀρχὴν ἔχον τῆς ἑαυτοῦ κινήσεως. οὕτω κινούμενον τὰ ἄλλα κινεῖ. ὅθεν καὶ τῇ τοῦ ἐμφύτου θερμοῦ πρώτως κινήσει κινεῖται τὸ ζῶον τοῦ ἐμφύτου θερμοῦ ὑπὸ μηδενὸς ἄλλου σώματος κινουμένου ἀλλ' εὖ ἑαυτῷ ἔχοντος τὴν κινοῦσαν αἰτίαν τὴν φύσιν. ὥστε τὸ κινητικὸν εὖ ταῖς ἀρχαῖς, ἡνίκα καὶ οἱ τὴν ψυχὴν τὸ κινητικώτατον ὑπολαμβάνοντες εἶναι, ἐκ τῶν ἀρχῶν ταύτην ἐποίουν. διὸ τινες καὶ πῦρ αὐτὴν ὑπέθεντο ὡς αὐτὸς ἐπήγαγε λέγων.

» ΟΘΕΝ ἔδοξέ τισι. πῦρ εἶναι. καὶ γὰρ τοῦτο λεπτομερέστατόν τε, καὶ μάλιστα τῶν στοιχείων ἀσώ-

» ματον, ἔτι κινεῖ τε καὶ κινεῖ τὰ ἄλλα πρώτως.

Ε ἴσως δὲ καὶ οἱ τὸ ψυχρὸν κινητικώτατον ὑπολαβόντες εἶναι, καὶ ἄλλοι ἐκ τῶν αὐτῶν ἔλεγον ἀρχῶν αὐτῷ ἔλεγον ἄλλοι δὲ ἐκ τῶν πρώτων εἶναι καὶ οὐ τοῖς ἀρχαῖς· ἀρχῆς γὰρ ἕνεκα τοῦτο ποιεῖν τε καὶ κινεῖν. ἡ δὲ ψυχὴ τῶν κινητικῶν ἀκολούθως ἐπήγαγεν. ὅτι διαττεῖ τε ἔδοξέ τισιν ἡ ψυχὴ πῦρ εἶναι. ὅπερ καὶ ἀρχῷ τῶν ὄντων ἔλεγον εἶναι· ὅτι λεπτομερέστατόν τε καὶ ἀσωματώτατον καὶ διαττεῖ τὸ κινητικώτατον καὶ ἑαυτῷ τε τῆς κινήσεως αἴτιον καὶ τὰ ἄλλα πρώτως κινεῖ· πῦρ δὲ οὐ τῷ φλόγα φασὶν· κῶπη γὰρ ὑπερβολὴ πυρός· ἀλλὰ τὴν ξηρὰν ἀναθυμίασιν· ἵνα καὶ σεισμοὺς ποιεῖν ἡ ἀνέμους καὶ τὰ ἄλλα ὅσα κινητικώτατα ἡ πάσαις τὸ οὐ τοῖς μετεώροις ἀεισοτέλης. λέγει δ' ἀν τοὺς πῦρ τῇ ἀρχῷ ὑπολαβόντας καὶ τὴν ψυχὴν ἐκ πυρός. ἡράκλειτόν τε ἡ ἵππασον· ἀλλ' ἡρακλείτου μὲν μετ' ὀλίγον μνημονεύσει καὶ τῆς δόξης ἄνωθεν δ' ἂν τὴν δημοκείτου δόξαν ἐκθήσεται· ὅτι δὲ καὶ πολλὰς, μᾶλλον δὲ ἀπείρους ὑπετίθετο τὰς ἀρχὰς, ἀλλ' οὖν καὶ ἄνωθεν, ἐκ τῶν παρ' αὐτῷ κινητικωτάτων τὴν ψυχὴν ἐποίει. λέγω δὴ ἐκ τῶν σφαιρικῶν. ὅθεν καὶ τὸ πῦρ. ἀσώματον δὲ εἶπε τὸ πῦρ ἀκινέτως ἀσώματον· οὐδὲν γὰρ ἄνευ τοῦ τὸ ἔλεγε. ἀλλ' ὡς ἐν σώμασιν ἀσώματον διὰ λεπτομέρειαν. Απορήσειε δ' ἂν τις πρὸς τὸ ἐκ τῶν ἀρχῶν λέγεσθαι τὴν ψυχήν· ὅτι καί τι τῶν ἄλλων πλέον ἀπένεμον αὐτῇ· εἴγε μὴ πάντα τὰ ἄλλα ἔκ τινος φασιν αὐτὴν εἶναι· εἴγε κοινὸν τοῦτο πάντων τῶν ἀρχῶν ὑφεστηκότων.

Εἰ ποιεῖ οὖν ἀεὶ ἐκεῖνοι πρὸς τοῦτο ὅτι πρῶτον μὲν ἄλλο τοῦτο ἵνα μὴ ὑπονοηθῇ ὅτι ἄλλων τινῶν οὖσα ἀρχῶν καὶ μὴ ἐκ τῶν κοινὸν ἄλλο τοῦτο εἴπομεν· ἔπειτα τὰ μὲν ἄλλα ἐκ τῆς τῶν ἀρχῶν συνθέσεως ἄλλο τι γέγονεν ἡ φύσει κατὰ τοὺς μὴ ἀπαθεῖς λέγοντας εἶναι τὰς ἀρχάς ἡ δυνάμει κατὰ τοὺς ἀπαθεῖς μὴ ἀφέπους· ἡ μέντοι ψυχὴ ἀλλόχρημα μοῖρά τις ἐστὶ τῶν ἀρχῶν ἡ διάφορον ἔχουσα πρὸς τὰς ἀρχὰς κατὰ τὴν σχέσιν ἴσως ἀνάλογον πρὸς τὰ ἀπὸ τῶν ἀρχῶν. λέγω δὴ τὰ ζῶα. ὅθεν ὁ δημόκειτος τὸ ἄλλο ἔλεγε πῦρ καὶ ψυχήν· καὶ τῆς διαφορᾶς δηλονότι κατὰ τὴν σχέσιν ὡς εἶπον οὖσης. διὸ καὶ οἱ λοιποί. οἱ μὲν, ὑδωρ. οἱ δὲ, ἀέρα ἔλεγον εἶναι τῷ ψυχήν· καίτοι τὰ ἐκ τούτων μὴ οὕτω καλοῦντες· οἷον λίθους. ξύλα. καὶ τὰ λοιπά.

» ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΣ δὲ, καὶ πλαφυρωτέρως εἴρηκεν ἀποφωάμενος, διαπερ τούτων ἑκάτερον.
» ψυχὴν μὲν γὰρ εἶναι πυρὸ καὶ νοῦν, ὥσπερ εἴπομεν καὶ ἐκ τῶν πρώτων καὶ ἀτομικῶν σωμάτων. κι
» νητικὴν δὲ, διὰ μικρομέρειαν καὶ τὸ σχῆμα. τῶν δὲ σχημάτων δυνατώτατον. τὸ σφαιροειδὲς λέγει.
» τοιοῦτον δ' εἶναι τόν, τε νοῦν, καὶ τὸ πῦρ.

Ε' παινεῖ τον δημόκειτον ὡς πιθανῶς ἀποδόντα τὰς αἰτίας τῶν προειρημένων. ταῦτα δὲ ὅτι τὸ κινεῖν τε καὶ κινεῖσθαι. εἰ γὰρ ὅτι τὸ πῦρ ὂν καὶ τὴν ψυχὴν τινές φασι κινεῖσθαί τε καὶ κινεῖν τὰ ἄλλα πρώτως. πιθανῶς οὖν ἀποδέδωκε τούτων τὰς αἰτίας ὁ δημόκειτος. διατὶ τὸ πῦρ καὶ ἡ ψυχή. ἐκ τῶν αὐτῶν γὰρ ἀρχῶν ἀμφότερα. λέγω δὴ τῶν σφαιρικῶν ἀτόμων καὶ κινεῖται καὶ κινεῖ. ἐποίησε μέντοι φησὶ τὸν νοῦν ἢ τοι τὴν ψυχήν. ταυτὸ γὰρ ἀμφότερα παρ' αὐτῷ ἐκ τῶν πρώτων σωμάτων λέγω δὴ τῶν ἀτόμων. καὶ τούτων, οὐ τῶν τυχόντων, ἀλλὰ τῶν σφαιροειδῶν. ἄπειρα διὰ δύο αἰτίας κινητικώτατά δέ τῷ τε λεπτομερέστατα εἶναι καὶ διαττεῖν διὰ πάντων διὰ μικρομέρειαν ῥᾳδίως. καὶ οὕτω κινεῖ κινούμενα αὐτά. ἔτι δὲ διὰ τὸ σχῆμα σφαιρικὸν δυνήσεται ταῦτα ὑπάρχειν. ὥστε καὶ τῷ κινεῖσθαι αὐτά. καὶ τῷ κινεῖν τὰ ἄλλα, ἀποδέδωκε τὴν αἰτίαν. Α''ξιον δὲ ζητῆσαι διὰ ποίαν αἰτίαν ὁ δημόκειτος μικρομερεστέρας ἔλεγεν εἶναι τὰς σφαιρικὰς ἀτόμους. ὥστε διαττεῖν καὶ δυνήσεσθαι εἶναι. ὅτι μὲν γὰρ καὶ δυνήσεται τὸ σφαιροειδὲς, δῆλον. δείκνυται γὰρ ὅτι ἡ σφαῖρα κατὰ σημεῖον ἅπτεται τῷ ἐπιπέδου. ἅτε οὖν κατὰ σημεῖον ἐφαπτομένη, δυνήσεται ῥᾳδίως ἐξολισθαίνουσα. διατὶ δὲ καὶ μικρομερεστέρας τὰς σφαιρικὰς ὡς καὶ ἐκ τούτου τὸ αἴτιον τῷ κινεῖν ἄλλας ἀποδίδοσθαι. δοκεῖ γὰρ ἀποκληρωτικώτατος εἶναι ὁ λόγος οὗτος. δίωσε γὰρ ἂν ἴσως καὶ τὰς πυραμοειδεῖς. ἢ ἀγκιστροειδεῖς. ἢ ἁπλῶς ἄλλας ὁποιασοῦν μικρομερεστέρας εἶναι. φαμὲν ὅτι δείκνυται ἐν γεωμετρίᾳ. ὅτι τῶν δυθυγράμμων. καὶ ἴσων περιμέτρων σχημάτων τὰ πολυγωνιώτερα τῶν ἐλάττους ἐχόντων γωνίας, μᾶζον ἔχουσι τὸ ἐμβαδόν. οἷον ὑποκείσθω τετράγωνον ἔχον ἑκάστην πλευρὰν δύο πήχεων. ὡς εἶναι αὐτῷ τῷ πᾶσαν περίμετρον πήχεων ὀκτώ. ὑποκείσθω δὲ καὶ ἕτερον ἑξάγωνον ἔχον ἑκάστην πλευρὰν ἐν ὃ ἡμίσους πήχεως. ὡς γίνεσθαι καὶ τούτου τῷ περίμετρον πήχεων ὀκτώ. ὑποκείσθω μὴ ἄλλο ὀκτάγωνον ἑκάστην ἔχον πλευρὰν πήχεως ἑνός. ὡς εἶναι καὶ τούτου τῷ περίμετρον πήχεων ὀκτώ. τούτων οὖν τῶν σχημάτων τὸ τετράγωνον καὶ ἑξάγωνον καὶ ὀκτάγωνον ἴσην ἐχόντων τῷ περίμετρον. ἔκαστον γὰρ ὀκτὼ πήχεων, μᾶζον μὲν ἔξει ἐμβαδὸν τὸ ὀκτάγωνον. ἔλαττον δὲ τὸ ἑξάγωνον. καὶ τούτου ἔλαττον τὸ τετράγωνον. ἡ τοίνυν τὸ πολυγωνιώτερον πολυχωρητότερον, ὁ κύκλος ἅπαντων τῶν ἰσοπερίμετρων σχημάτων πολυχωρητότατον ἕξει τὸ ἐμβαδόν. διότι τὰ πολυγωνιώτερα τῶν σχημάτων ἐγγίζει μᾶλλον τῷ κύκλῳ ὅσῳ γὰρ γίνονται πολυγωνιώτερα. ἐπὶ πλεῖον γὰρ τὸ ἀγώνιον εἶναι. ἄγωνος δὲ ὁ κύκλος· ὁ ἄρα τὸν ἥκιστα ἔχων καὶ ἐγγίζων τῶν στερεῶν. ὥστε ἡ σφαῖρα τῶν δυθυγράμμων καὶ ἰσοπερίμετρων στερεῶν πολυχωρητοτέρα ἐστίν. ἡ τοίνυν τὸ οὕτως ἔχει καὶ τῶν ἰσοπερίμετρων τὸ πολυγωνιώτερα

τερα μεῖζον ἔχουσι τὸ ἐμβαδόν. κἀ οὐ ἄλλα ἐξ ἀρχῆς τῶν ἐχόντων τὸ ἄλλο ἐμβαδὸν ἀκμάτων τὸ πολυγωνιώτερα ἢ πόνα τῷ περίμετρον ἔχουσιν. οὐκοῦν καὶ πάντων αἱ σφαῖραι μικροτέραν ἔξουσι τὴν περίμετρον. καλῶς οὖν ὁ δημόκειτος τῶν ἴσων ἀτόμων τῷ ὄγκῳ τὰς σφαιρικὰς μικρομερεστέρας ὑπέθετο. καὶ διατὶ διαπεπλῆσθαι διαπλῶσθαι διαπλῶσαι καὶ τῷ δυνατοὺς εἶναι διὰ τὸ κατὰ σημεῖον ἐφάπτεσθαι τὰ ἀδιαίρετα κινεῖν τὰ ἄλλα.

» ΑΝΑΞΑΓΟΡΑΣ δ' ἔοικε μὲν ἕτερον λέγειν ψυχῷ τε καὶ νοῦν, ὥσπερ εἴπομεν καὶ πρότε-
» ρον. χρῆται δ' ἀμφοῖν ὡς μιᾷ φύσει. πλῶ ἀρχῷ γε δὴ νοῦν τί ἄν τις μάλιστα πάντων. μόνον γοῦν
» φησὶν ἄλλο τῶν ὄντων ἁπλοῦν εἶναι, καὶ ἀμιγῆ τε καὶ καθαρόν. ἄτοπα δίδωσι δ' ἀμφω τῇ αὐτῇ ἀρχῇ,
» τό, τε γινώσκειν καὶ τὸ κινεῖν. λέγων νοῦν κινῆσαι τὸ πᾶν.

Η' μὲν γὰρ ἔλεγεν· ὅτι ὁ νοῦς κάτοιδε ὅτι τῆς ὀρθοῦ τε καὶ καλοῦ ὡς δὴ ἄλλου τινὸς ἀεί του ὄντος τῶν μὴ τοιούτων· ἥτις ἐστὶ τῷ ὄντι ἡ ψυχὴ δοκεῖ διακρίνειν δὲ νοῦν τῆς ψυχῆς. ἡ μὲν γὰρ ψυχὴ ἅπτε ἐν συλλογισμῶν γινώσκουσα τῷ τῶν πραγμάτων φύσιν διά τε ὅτι καὶ ἁμαρτάνειν ὅταν εὖ τοῖς προτάσεσι τὸ μὴ ὂν ὡς ὂν λάβῃ. ὁ μέντοι νοῦς ἁπλῶς ἰδιβολαῖς τοῖς πράγμασιν αὐτοβάλλων ὡς ἄλλός φησιν ἢ ἔγνω ἢ οὐκ ἔγνω. καὶ διατῆτο αὐτὸ ἁμάρτητος. ἡ γὰρ ἁμαρτάνοι συμβήσεται αὐτὸ ὄντον εἶναι δὲ νοῦν. ὅπερ ἄλογον. διὰ μὲν οὖν τοῦτων διακρίνειν δοκεῖ ὁ ἀναξαγόρας δὲ νοῦν τῆς ψυχῆς. ἐν οἷς δὲ πάλιν ἔλεγεν ὅτι τὸ πᾶν ἐνίησι νοῦς. καὶ ὅτι ἐν πᾶσιν ὁρᾶτοι τοῖς ζώοις καὶ μικροῖς καὶ μεγάλοις. καὶ τιμίοις καὶ ἀτιμοτέροις. δὲ ἄλλον ἔλεγε τῇ ψυχῇ δὲ νοῦν. ψυχῆς γὰρ τὸ κινεῖν καὶ τὸ ἐν πᾶσιν ὁρᾶσθαι τοῖς ζώοις ἢ μή τοι νοῦς ἡ δὲ πάλιν πλῶ ἀρχῷ γε δὲ νοῦν τί ἄν τις μάλιστα πάντων. εἰ γὰρ καὶ ὀνομάζει νοῦν ὁ δημόκειτος, ἀλλ' οὖν οὐκ ἐν ἀρχῆς λόγῳ ἄλλον ἄττι θετοι. ὁ μέντοι ἀναξαγόρας μάλιστα ἀρχὴν εἶναί φησι δὲ νοῦν ὡς ποιητικῶ δηλονότι. καὶ ἐπαινεῖ γε ἄλλον κατὰ τοῦτο. καὶ ὅτι ἁπλοῦν καὶ ἀμιγῆ σώματος ἄλλον ὑποτίθετο. καὶ οὐχ ὥσπερ τὰς ὁμοιομερείας λέγει μεμίχθαι πάσας ἐν πᾶσιν. οὕτω καὶ δὲ νοῦν. ἀλλ' ἀμιγῆ καὶ καθαρὸν καὶ ἁπλοῦν φησιν ἄλλον εἶναι. ὅθεν καὶ ὁ ἀεισοτέλης, τὰ ἄλλα καὶ ἄλλος πεῖ τὸ νοῦ ἄπτεσθαί φαίνεται. καὶ ὅπερ ἐπῃνέλατο τοῦτο μὴ ποιεῖ λέγω δὴ τὰ καλῶς ἀρημένα λαμβάνων. φησὶ γοῦν πεῖ ἄλλου. ἄτοπα δίδωσι δὲ ἄμφω τῇ αὐτῇ ἀρχῇ, τό, τε γινώσκειν καὶ κινεῖν. λέγων νοῦν κινῆσαι δὲ πᾶν. διὰ γὰρ τὸ ἅπτεσθαι νοῦν τῷ γινώσκειν τῇ ἀρχῇ ταύτῃ ἄτοπα δέδωκε δίδωσιν. τῷ ἄλλην δὲ σαφῶς καὶ κινῆσαι τὸ πᾶν φησιν.

» ΕΟΙΚΕ δὲ καὶ Θαλῆς ὅτ' ὢν ἄτομνημονεύουσι, κινητικόν τι τὴν ψυχὴν ὑπολαμβάνειν. εἴπερ
» δὲ λίθον ἔφη ψυχὴν ἔχειν, ὅτι δὲ σίδηρον κινεῖ.

Δ οικεῖ μὲν προσφυῶς τῆς θαλοῦ δόξης μεμνῆσθαι. προκειμένου γὰρ τὸ δεῖξαι ὅτι οἱ ἀπιβλέψαντες ἂς δὲ γνωστικὸν τῆς ψυχῆς ἐκ τῶν ἀρχῶν ὅτ' ὧν τὰ πράγματα ὑπετίθεντο εἶναι καὶ ἄλλῳ φασὶ διότι τὸ ὅ μοιον ὑπὸ τὸ ὁμοίου γινώσκεσθαι. ἴσως μὲν τὴν περὶ θαλοῦ δόξαν οὐδὲν εἶπε τοιοῦτον οἷον ἄλλῳ τῶν ἄλλων. ἀλλ' ὅτι τὴν λίθον τ' ἔλκουσαν δὲ σίδηρον ἔμψυχον ἔλεγε τῆς ψυχῆς ἰδίαν λέγων τὴν κίνησιν. ἀλλὰ μὴ τῶν ὡς τὸ κινητικὸν ἀποδόντων ἴσως τὰς δόξας ἕκαστον ἔλεγε τὸ κινητικώτατον αὐτῷ δόξαν. τοῦτο τῆς ψυχῆς ἅπεν στοιχεῖον. δημόκειτον μὲν τὰς σφαιρικὰς ἀτόμους. τοὺς δὲ πυθαγορείους τὰ ἐν τῷ ἀέρει ἐνόμασε. ἄλλον τὸ πῦρ· ἄλλον δὲ ἀέρα. ἀδὶ μέντοι τῆς θαλοῦ δόξης αὐρχὴν τῶν ὄντων τὸ ὕδωρ πεθεμένου οὐδὲν τοιοῦτόν φησιν· οὐ γὰρ εἶπε φέρ' ἅπεν ὅτι θαλῆς τὸ ὕδωρ ψυχὴν πέθετοι. καὶ διατῆτο ἔλκειν φησὶ δὲ σίδηρον τὴν λίθον ὡς ἔμψυχον. καὶ διατῆτο ὅτ' ὕδατος οὖσαν. ταυτὸ οὖν οὐκ εἶπεν· ἀλλ' ὅτι μόνον ἔμψυχον ἔλεγε τὴν λίθον· τίνος εἵνεκα ἢ ὅτι οὐκ ἐφέροντο ἄλλοῦ συγράμματα ἀλλ' ἀπομνημονεύματα. μὴ διατῆτο ἔφυγε τὸ φορτικὸν τῆ λόγου ἀγράφως καταγορῆσαι τῆ αὐτοῦ. ἢ ὅτι καὶ αὐτῷ πίνακι τῷ αὐτοῦ ἀπέναμε διὰ τὸ πολλὰ ἄλλα ἀξιόλογα δόγματα ἀπομνημονεύεσθαι. φασὶ γὰρ ὅτι ἔλεγεν ὡς ἡ πρόνοια μέχρι τῶν ἐσχάτων δίκης καὶ οὐδὲν ἄλλην λανθάνει. οὐδὲ τὸ ἐλάχιστον διατάττε τοῦτον μὲν οὖ λέγει εἶναι τὴν δόξαν ταύτην ὅτι ὀξ ὕδατος ἡ ψυχή. ἀλλὰ τοσοῦτον μόνον ὅτι καὶ ἄλλος τὴν κίνησιν τῇ ψυχῇ ἀπενεμεν. ἐφεξῆς δὲ ἵππωνά φησι τὸ δοξάσαι ὅτι ὀξ ὕδατος ἡ ψυχή. καὶ γὰρ τῶν πάντων ἀρχὴν καὶ ἄλλος ἔλεγε τὸ ὕδωρ.

» ΔΙΟΓΕΝΗΣ δ' ὥσπερ καὶ ἕτεροί τινες, ἀέρα τε τὸν ἁπλοῦν πάντων λεπτομερέστατον εἶναι, καὶ
» ἀρχήν· καὶ διατῆτο γινώσκειν τε καὶ κινεῖν τὴν ψυχήν. ἢ μὲν πρῶτόν ὅτι καὶ ἐκ τούτου τὰ λοιπὰ, γι
» νώσκειν. ἢ δὲ λεπτότατον, κινητικὸν εἶναι.

Δ ιογένης ὁ ἀπολλωνιάτης καὶ αὖ ἀξιομενὸς ἀρχῷ τῶν ὄντων δὲ ἀέρα λέγοντες, ἐκ τούτου καὶ τὴν ψυχὴν ἔλεγον. καὶ γινώσκειν μὲν πάντα τὴν ψυχὴν ὡς ἔχουσαν τὴν τῶν πάντων ἀρχήν. κινητικωτάτην δὲ εἶναι διὰ λεπτομέρειαν. εἴρηται γὰρ ὅτι διὰ τὸ κινοῦν λεπτομερέστατον εἶναι. ὥστε διαδύειν δι' ὅλου τὸ κινουμένου ἵνα καὶ ὅλον κινῇ. λεπτομερὲς δὲ ὁ ἀήρ.

» ΚΑΙ ἡράκλειτος τὴν ἀρχὴν εἶναί φησι τῷ ψυχήν, εἴπερ τῷ αὐαθυμίασιν ὀξ ἧς τἆλλα συνίστη-
» κεν. ἐκ γὰρ ἀσωματώτατον δὴ καὶ ῥέον ἀεί.

Ε ἴρηται πολλάκις ὅτι ἀρχὴν ἔλεγεν εἶναι τῶν ὄντων οὗτος τὸ πῦρ. πῦρ δὲ οὐ τῷ φλόγα· ὡς γὰρ ἀεί

στοτέλης φησὶν ἡ φλὸξ, ὑπερβολὴ ὄβελ πυρός. ἀλλὰ πῦρ ἔλεγε τῷ ξηρὰν ἀναθυμίασιν. ἐκ ταύτης οὖν εἶναι καὶ τῷ ψυχὴν ὡς κινητον καὶ λεπτομερεστάτης. ἐπεὶ γὰρ τὰ ὄντα ἐν συνεχεῖ κινήσει ἔλεγεν εἶναι καὶ ἀέρα τῷ στέγειν ἐκ τῶν ὄντων. ὥσπερ καὶ πρωταγόρας καὶ ἄλλοι πολλοί. ⸓ δὲ γινῶσκον καὶ τὸ κινοῦν ἴδιον ψυχῆς ἔλεγεν εἶναι διὰ τοῦτο ἐκ τῆς ἀναθυμιάσεως αὐτὴν ἔλεγεν. τῶν γὰρ πραγμάτων ἐν κινήσει ὄντων δεῖν καὶ τὸ γινῶσκον τὰ πράγματα ἐν κινήσει εἶναι. ἵνα συμπαραλάβωμεν αὐτοῖς ἐφάπτεσθαι καὶ ἐφαρμόζῃ αὐτοῖς. ⸓ γὰρ ἑστὼς πῶς ἂν γνοίη τὸ κινούμενον. ὅθεν τῷ μὲν γνῶσιν τῆς ψυχῆς ἐδίδου τῷ ἐκ τῆς ἀρχῆς εἶναι τῶν πάντων. λέγω δὲ τῆς ἀναθυμιάσεως. καὶ τῷ ἐκ τοῦ κινητικωτάτου εἶναι. κινουμένῳ γὰρ τὸ κινοῦμενον γινώσκεσθαι. κινεῖν δὲ αὐτῷ ἔλεγε, διὰ τῷ λεπτομέρειαν τῆς ἀναθυμιάσεως. καὶ τὸ ὡς ἐν σώμασιν ἀσώματον. δεῖ γὰρ τὸ κινῆσον ὡς ἔπομεν πολλάκις λεπτομερὲς εἶναι. ἵνα διαδύῃ δι' ὅλου τοῦ κινουμένου. λεπτομερὴς δὲ ἡ ἀναθυμίασις καὶ ἀεικίνητος. καὶ τῆς ἄλλης κινήσεως αἰτία. διὸ καὶ τοὺς σεισμοὺς ἐκ ταύτης ὁ ἀριστοτέλης ἐδίδαξε γίνεσθαι καὶ τὰς ἄλλας κινήσεις.

» ΤΟ δὲ κινούμενον κινουμένῳ γινώσκεσθαι. ἐν κινήσει ⸓ εἶναι τὰ ὄντα, καθάπερ φέρεται
Δ εἰ ὑπερβιβάσαι τῷ λέξιν ἵνα σαφέστερον γένηται τὸ λεγόμενον. οὕτως ἐν κινήσει δὲ εἶναι τὰ ὄντα καθάπερ φέρεται καὶ οἱ πολλοί. ⸓ δὲ κινούμενον κινουμένῳ γινώσκεσθαι. ἐπεὶ γὰρ ἐν κινήσει τὰ ὄντα ὑπελάμβανον εἶναι, διὰ τοῦτο ἐκ τῆς κινητικωτάτου τῷ ψυχὴν ἔλεγον. δεῖ γὰρ τὸ κινοῦμενον, κινουμένῳ γινώσκεσθαι. τῷ γὰρ ὁμοίῳ τὸ ὅμοιον. ὅτι δ' οὐκ ἀνῄρηται ἐκ τῶν ὄντων ἡ στάσις οὐδὲ ὑπελάμβανον. δεῖ κινεῖσθαι καὶ ἐν τῷ στερεμνίῳ καὶ πολλαχοῦ ὁ πλάτων καὶ ὁ ἀριστοτέλης. καὶ ἐν τῇ περὶ οὐρανοῦ. καὶ ἐν τοῖς μετὰ τὰ φυσικά. ⸓ γὰρ μὴ ἐν φασὶ στάσις ἐν τῷ παντὶ, ἀδύνατον ἀεὶ κίνησιν εἶναι. ἄλλο γὰρ τοῦτο τὸ ἀεὶ κινεῖσθαι μονὴ τίς ἐστι καὶ στάσις. ⸓ δὲ ἀναιρεθέντος ἡ στάσις, συναναιρεθήσεται καὶ ἡ κίνησις. ⸓ γὰρ μὴ στάσιν χρόνῳ ἐν τῇ κινήσει, τὸ κινούμενον οὐ κινηθήσεται δηλονότι.

» ΠΑΡΑΠΛΗΣΙΩΣ δὲ τούτοις, καὶ Ἀλκμαίων ἔοικεν ὑπολαβεῖν περὶ ψυχῆς. φησὶ γὰρ αὐτῷ
» ἀθανάτου εἶναι, διὰ τὸ ἐοικέναι τοῖς ἀθανάτοις. τοῦτο δ' ὑπῆρχεν αὐτῇ, ὡς ἀεὶ κινουμένῃ. κινεῖσθαι δὲ
» καὶ τὰ θεῖα ἅπαντα συνεχῶς ἀεί. σελήνῃ. ἡλίῳ. ἄστρα, καὶ ὅλον οὐρανόν. ὅλον.
Κ αὖ οὗτος πυθαγόρειος ὢν ὡς ⸓ κινητικώτατον τῆς ψυχῆς ἀπολαμβάνει ἐκ τοῦ οὐρανίου σώματος. ἁπλῶ ἔλεγεν εἶναι. καὶ διατοῦτο ἀθανάτου. ἀεικίνητον γὰρ ὥσπερ καὶ ἐκεῖνα ἁπλόθεν συλλαμβάνων ὅτι τὰ οὐράνια ἀθανάτα. πόθεν οὖν οὗτος ⸓ γνωστικὸν ἐδίδου τῇ ψυχῇ. ἡ μὲν καὶ ἄλλας αἰτίας τινὰς ἀπεδίδου τῆς γνώσεως ἁπλῆς οὐκ ἐμὸν λέγειν. ὅτε γὰρ τὰ συγράμματα τῶν ἀνδρῶν τούτων πρόχειρα ἡμῖν ὄβελ, οὔτε ὁ ἀριστοτέλης πλέον τι τούτων ἱστόρησε. λέγω οὖν ὅτι οὐ πάντως πάντες καὶ τῆς κινήσεως ἡ τῆς γνώσεως ἁπλῆς λόγον δεδώκασιν. ἀλλ' οἱ μὲν ἀμφοτέρων. οἱ δὲ, τὸ ἕτερα. ὥστε οὐ δεῖ ἡμᾶς ἰδίᾳ πάντων ἀμφότερα ζητεῖν.

» ΤΩΝ δὲ φορτικωτέρων, καὶ ὕδωρ τινὲς ἀπεφήναντο, καθάπερ Ἵππων. παθῶσι δ' ἐοίκασιν
» ἐκ τῆς γονῆς, ὅτι πάντων ὑγρά. καὶ ⸓ ἐλέγχει τοὺς αἷμα φάσκοντας τὴν ψυχὴν, ὅτι ἡ γονὴ οὐχ αἷ-
» μα. ταύτην δ' εἶναι τὴν πρώτην ψυχήν.
Ο ὕτος ἄδετος ἀπεκέκλητο διὰ αὐτὸ τοῦτο ὅτι τὴν τῶν ἀπάντων αἰτίαν, οὐδενὶ ἄλλῳ ἢ τῷ ὕδατι ἀπεδίδου. φορτικῶ δ' εἶπε τὴν δόξαν ταύτην, μάλιστα μὲν ὡς ὄχλον μόνον παρέχουσαν τοῖς ἀκροατοῖς. ἔπειτα ὡς ὑλωδεστέραν καὶ κάτω ἐν τῇ ὕλῃ τῷ ψυχὴν καταγουσαν. καὶ ὅτι οὔτε δυνάμενον, οὔτε μνητικὴν ὁμοίως ⸓ ὕδωρ. καὶ παθητικὴν μᾶλλον ἢ ποιητικόν. ⸓ γὰρ ὑγρὸν ἐν ᾧ ⸓ ὕδωρ ἔχει ⸓ εἶναι, παθητικόν. τῇ δὲ ψυχῇ ⸓ ποιεῖν μᾶλλον ἢ ⸓ πάσχειν προσήκει. ἐν ὁμοῖς δὲ φησιν οὗτος τὴν ψυχὴν ὕδωρ εἶναι. διὰ ⸓ τὴν γονὴν πάντων ὑγρὰν εἶναι. ⸓ γὰρ τῶν καρπῶν τὰ σπέρματα ὑγρὰ πρῶτον γίνεται. ⸓ αὖ τελεγέ φησι τοῖς αἷμα λέγουσιν εἶναι τὴν ψυχήν. λέγων ὅτι ἡ γονὴ ὅτι ἐξ ἧς ⸓ εἶναι καὶ ⸓ ζῶ τοῖς ἐμψύχοις ὕδωρ ἐστὶ καὶ οὐχ αἷμα. καίτοι ⸓ ἁπλῶς ⸓ ὑγρὸν ψυχὴ ὦ, ἔδει πᾶν ὑγρὸν ψυχὴν εἶναι. καὶ ἡ γονὴ δὲ οὐχὶ ὑγρὸν ἐμψυχόν ὄβελ ἐστίν. ἀμέλει ἐὰν διαπνευσῇ, ὑγρὸν μὲν ἔτι ἐστὶ. ἄζων δὲ καὶ νεκρόν. καὶ οὐ τοῦτο μόνον. καὶ γὰρ πολλὰ ὑγρὰ ἔχοντα ἔμφυτον θερμότητα, οὐκ ἤδη καὶ ἔμψυχά ὄβελ ἐστίν. ἀλλὰ δεῖ καὶ τῶν φυσικῶν λόγων. πρώτην δὲ τὴν ψυχὴν λέγει τὴν γονικό. οἱονεὶ σπέρμα ψυχῆς καὶ ἀρχὴν ψυχῆς. ὡς γὰρ ἀρχή ὄβελ τῷ ἀνθρωπέου σώματος, οὕτω κατ' ἐκεῖνον ψυχῆς ὄβελ ἀρχή.

» ΕΤΕΡΟΙ δ' αἷμα καθάπερ Κριτίας, ⸓ ἀναθαίνεσθαι τῆς ψυχῆς οἰκειότατον ὑπολαμβάνοντες.
» τοῦτο δ' ὑπάρχειν διὰ τὸ τὸ αἵματος φύσιν.
Τ οὗτο δὲ ὑπάρχει διὰ τὸ τὸ αἵματος φύσιν. κριτίαν ἔτι δὲ εἶναι τῶν ῥιάδην τα, ὃς καὶ σωκράτους ἠκροάσατο. ἢ καὶ ἄλλον τινὰ λέγει. οὐδὲν γὰρ διαφερόμεθα. φασὶ δὲ καὶ ἄλλον κριτίαν γεγονέναι σοφιστήν. οὗ καὶ τὰ φερόμενα συγγράμματα εἶναι ὡς ἀλέξανδρος λέγει. δὲ γὰρ τῶν ῥιάδην τα μηδὲ γεγραφέναι ἄλλό τι, πλὴ πολιτείας ἐμμέτρους. οὗτος οὖν τὴν ψυχὴν ἔλεγεν αἷμα εἶναι. αἷμα γάρ φησιν ἀνθρώποις περικόρδιόν ὄβελ νόημα. τοῦτο δὲ ἐπαισθάνεσθαι τὴν ψυχὴν ⸓ ἀναθαίνεσθαι ἐχαρακτήριζεν. ἀναίσθητα δὲ τὰ αἵματα τῶν μορίων. ῥίζες. ὀστᾶ. ὄνυχες. καὶ τὰ τοιαῦτα. ὥστε τῆς ἀναθήσεως

αθήσεως ἄπον ⸓ αἷμα. ἡ δὲ ἀναθησις ψυχῆς ἴδιον. οὐκ ἐῶ ⸓ αἷμα ψυχὴν καὶ τὰ ἑαρίκιον λόγον διακινοῦντος τὰ νοῦρα ἢ μύαι ἢ μάλιστα ἀναθητικά. καὶ ταῦτα οὐ πάντα. ἀλλά τινα. ἔτι δὲ ⸓ αἷμα ψυχὴ, τὰ αἵματα αἵματα τῶν ζώων ἄψυχα. αἷμα δὲ πάντα τὰ ἔντομα. μύαι. μύρμηκοι. καὶ ἔτι ὅμοιον. ἅπερ ὅτι καὶ ἀναθήσεως μετέχει προφανὲς οὕτε τῷ ἀναθαίνεσθαι αἷμα αἷπον τὸ αἷμα. καὶ διατῷτο ἅ-
» πτεται ψυχῇ ⸓ αἷμα. εἴγε καὶ τὰ αἵματα τῶν ζώων καὶ ἔμψυχα καὶ ἀναθητικά.

» ΠΑΝΤΑ γὰρ τὰ στοιχεῖα κεῖται ὑλικῶ ἔλιφε, πλὴ τῆς γῆς. ταύτην δ' οὐσίας ἄπτεσθαι φέρεται.
Κ ειτὴν αὐτὴ τῷ προστάτην τῶν κείνοντα καὶ πιθέμενον ἕκαστον αὐτῶν ἀρχὴν εἶναι. τὴν δὲ γῆν μόνῳ οὐσίας εἶπε ψυχὴν εἶναι. διότι ἁδὲ ἀρχὴν τῶν πραγμάτων τῷ γῆν μόνῳ, οὐσίας ὑπέθετο. πλὴ φησὶ τῶν ἀρικῶν πάντα εἶναι τὰ στοιχεῖα ἀρχὴν ὥσπερ ἐμπεδοκλῆς. οὕτως γὰρ καὶ τὴν γῆν ψυχὴν ἔλεγεν, ἢ μᾶλλον πιθανώτερον ⸓ λέγειν ὅτι τῷ σύνθεσιν τῶν στοιχείων ψυχὴν ἔλεγεν. ἀλλὰ ἀνθυπίπτει ἡμῖν ⸓ ἀνοτέρω ἄριμνόν ὅτι ἔλεγεν εἶναι καὶ ἕκαστον τὸν ψυχήν. ἢ μὴ ψυχὴν τῷ ψυχικῷ διύαμιν ἐκληφόμεθα. ἐπεὶ καὶ ἡμεῖς πολλάκις τὰς διυάμεις τῆς ψυχῆς ψυχὰς καλοῦμεν. λέγομεν γὰρ ἔχειν τὸ ἄνθρωπον φυτικῷ ψυχῷ καὶ ἄλογον. ἀνθυπίπτει πάσαις σχεδὸν ταῖς ἀπιθεμημείαις δόξαις ταῖς ἐκπλεόνων λεγούσαις τῷ ψυχὴν. ταυδὲν λέγειν ψυχὴ καὶ σῶμα, ἐπεὶ καὶ ἐκ τῶν αὐτῶν ἀρχῶν ἀμφοτέρα. τί οὖν μᾶλλον ἡ ψυχὴ σῶμα, ἢ τὸ σῶμα ψυχή. ἔστιν οὖν ἀπολογήσασθαι ὑπὲρ τῶν πλειόνων ὅτι ⸓ καὶ τὰς ἁπλᾶς ἀρχὰς ἔλεγον ψυχῆς καὶ σώματος. ἀλλ' οὐχ ὁμοίως ἐχούσας. τῇ γὰρ τοιᾷδε συγκείσει καὶ διακείσει τῶν ἀρχῶν καὶ τὰς ψυχὰς γίνεσθαι καὶ τὰς διαφορὰς τῶν σωμάτων. ὥσπερ ⸓ ἡμεῖς τῇ διαφορᾷ τῶν στοιχείων κράσεται διαφορὰς σώματα. ἀλλὰ καὶ τὰς διαφορὰς τῶν μετάλλων ἐκ τῆς διαφόρου τῶν ἀναθυμιάσεων συγκείσεως. οὐ μέντοι τῇ περὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς ἤλεγξε τὴν δόξαν ταύτην ὁ ἀριστοτέλης. λέγουσαν συγκείσει καὶ διακείσει τῶν στοιχείων τὴν γένεσιν καὶ τὴν φθορὰν γίνεσθαι.

» ΡΛΗΝ εἴτις ἁπλῶ ἔρικεν ἐκ πάντων εἶναι τῶν στοιχείων, ἢ πάντα.
Ε πασδὴ ⸓ ἐκ πάντων σημαίνει. καὶ τὰ κατὰ κράσιν γινόμενα ἕδος τινὸς ἔξωθεν ὑδὴ γινομένου τῇ κράσει ὥσπερ ⸓ τῆς σαρκὸς εἶδος τῇ κράσει τῶν τεσσάρων στοιχείων. οἱ δὲ ἐκ πάντων λέγοντες, οὐκ ἔλεγον οὕτως ὥσπερ καὶ ἡμᾶς φασὶ. ἀλλὰ ψυχὴν τὴν σύνθεσιν τῶν στοιχείων ἔλεγον τὴν ψυχήν. διατῷτο ἔπειν ἐκ πάντων. προστέθηκεν ἢ πάντα.

» ΟΡΙΖΟΝΤΑΙ δὲ πάντες τῷ ψυχῷ, ῥίσιν ὡς ἔπεῖν. κινῆσαι. αἰσθήσαι. τῷ ἀσωμάτῳ. τού-
» των δὲ ἕκαστον αὐάγεσθαι πρὸς τὰς ἀρχάς.
Τ αῶτας ὥσπερ κεφαλαιώσας ὅτι τῶν ἄριμνόν. δείζοντες δὲ καὶ οἷον περιγράφουσι καὶ χαρακτηίζουσι. πρότερον ἔπειν κινῆσαι καὶ αἰσθήσει γνωρίζεσθαι τῷ ψυχῷ, νῷ προστέθηκε καὶ τῷ ἀσωμάτῳ. ὡς ἐκ τῶν ἀπιθεμημένων δόξων καὶ τοῦτο ἀνακύψαν καὶ δύρεθέν. τῷ γὰρ δυνητῷ καὶ ἀεικινήτῳ, συνέπεσθαι ⸓ ἀσώματον. ἀσώματον δὲ, ⸓ ⸓ κυείως λέγειν νῷ. ἀλλὰ ⸓ λεπτομερέστατον. πάντα δὲ φησὶ ταῦτα. ἡ κίνησις. ἡ αἴσθησις ⸓ ἀσώματον, πρὸς τὰς ἀρχὰς αὐάγεται. τουτέστι τοιαύτην φασὶν ἁπλῶ εἶναι. ἐπεισδὴ ἐκ τοιούτων ἀρχῶν. τὸ δὲ δείζοντες πάντες, ἀχ ὡς πάντων τὰ ῥίζα πδὲ ψυχῆς διοριζομένων. διὸ προσέθηκεν ὡς ἔπεῖν. ἀλλά τινὸν μὲν πάντα αὐτῇ ἀποδεδῶκασι. πινὲς δὲ εἴαι ὡς ἐκ τῶν ἄριμνόν πδὲ τῶν δόξων ἔστιν δῦρεῖν.

» ΔΙΟ καὶ οἱ ⸓ γινώσκειν δείζόμενοι ἁπλῶ, ἢ στοιχεῖον, ἢ ἐκ τῶν στοιχείων ποιοῦσι. λέγοντες παρα-
» πλησίως ἀλλήλοις, πλὴ ⸓ ὁμοίῳ φασὶ γὰρ γινώσκεσθαι καὶ ⸓ ὅμοιον τῷ ὁμοίῳ. ἐπεισδὴ γὰρ ἡ ψυχὴ πάν-
» τα γινώσκει, συνιστῶσιν ἁπλῶ ἐκ πασῶν τῶν ἀρχῶν. ὅσοι μὲν οὖν μίαν τινὰ λέγουσιν αὐτῶν ἢ στοιχεῖον
» εἶ, καὶ τὴν ψυχὴν εἶ τι θέασιν. οἷον, πῦρ, ἢ ἀέρα. οἱ δὲ πλείω λέγοντες τὰς ἀρχὰς, καὶ τὴν ψυχὴν πλείω
» λέγουσιν. ἀναξαγόρας δὲ μόνος, ἀπαθῆ φησιν εἶναι ⸓ νῶν. καὶ κενὸν οὐδὲν οὐδενὶ τῶν ἄλλων ἔχειν.
» τοιοῦτος δ' ὤν, πῶς γνωείζει, καὶ διατίν αὐτίαν, οὔτε ἐκεῖνος εἴρηκεν, οὔτ' ἐκ τῶν ἀρημμ συμφανές ὄβελ.
Ο τι πάντα τὰ ῥίζα ταῦτα ἅπερ φασὶ τῇ ψυχῇ ὑπάρχειν ἀδὴ τὰς ἀρχὰς αὐάγουσιν. οἱ γοῦν φησι πρὸς ⸓ γνωστικὸν ἁπλῆς ἀποβλέψαντες, ἐπεισδὴ ⸓ ὅμοιον τῷ ὁμοίῳ γινώσκεται, ἐκ τῶν παρ' ἑαυτοῖς ἀρχῶν ἕκαστος ἁπλῶ ἀπεφήναπο. οἱ μὲν πλείους ἀρικότες, ἐκπλειόνων. οἱ δὲ μίαν, ἐκ μιᾶς. ἐπεισδὴ γὰρ πάντων ὄβελ γνωστικὴ, δεῖν ⸓ σύμεσαν τὰς ἀρχὰς πάντων ἔχειν ⸓ ἑαυτῇ. μόνος δὲ φησιν αὐαξαγόρας, ⸓ τ' αὐτ' τούτοις ⸓ βάδισε. πάντων γὰρ σωματικὰς ἀρχὰς αὐτῇ δεδωκότων διὰ τ' γνῶσιν, ἐκεῖνος τ' νοῦν ψυχὴν εἶναι λέγων, ἐπεισδὴ ἔργον αὖ ψυχῆς ⸓ κινεῖν. δὲ νοῦν ἔλεγε κινεῖν ⸓ πᾶν. ὥστε δὲ νοῦν ψυχὴν ἔλεγε. τῆτον δὲ νοῦν καθαρὸν ἔλεγε, καὶ ἀμιγῆ ἢ ἀπαθῆ. τουτέστιν ἀσώματον. τὰς γὰρ ὁμοιομερείας λέγων ἀρχὰς τῶν ὄντων. ταύτας δὲ μεμίχθαι ⸓ ἀλλήλοις δὲ νοῦν ἔλεγε τούτων ἀμιγῆ εἶναι. καὶ καθαρὸν ὡς ἕτερον αὐτῶν ἔλεγε τῶν ἀρχῶν ὄβελ ὧν τὰ πάντα. τῷ ⸓ ἐναντίαν πᾶσι φερόμενος. ὅθεν ἀποδέχεται ἁπλῶ ἀεισοτέλης ὡς ἀσώματον ἀρικότα τῷ ψυχήν. οὐ μὴν κατορθῶσαί φησι δὲ πδὲ ψυχῆς λόγον. ἀμιγὴς γὰρ ὢν καὶ ἀκοινώνητος καὶ μηδεμίαν σχέσιν ἔχων πρὸς τὰς ἀρχὰς ὄβελ ὧν τὰ πάντα πῶς γνώσεται τὰ πάντα φησίν. ἄδηλον. οὔτε γὰρ ἁπλῶς ἀναξαγόρας τῆτο ἡμῖν παρέσησεν, ὅτε ἐκ τῶν

ἀλλοῦ λόγων ἐστὶ τῷτο συλλογίσασθαι. πάντων οὖν τῶν μὲν σωματικὰς ἀρχὰς τῆς ψυχῆς ὑποθεμένων· τῶν δ' μόνον ἀσωμάτους, οὐδ' ἕτερος τῶν λόγων καὶ τῶν ὀρθῶς ἐστιν· ἀλλ' ἑκάτερος μέρος τι τῆς ἀληθοῦς εἴρηκε· τὴν μὲν γὰρ οὐσίαν δεῖ εἶναι ἀσώματον εἴπερ κρεῖττον δεῖ εἶναι τὸ γινῶσκον τοῦ μὴ γινώσκοντος· τῶν μέντοι σωμάτων τὰς ἀρχὰς, δεῖ εἶναι ἐν τῇ ἀσωμάτῳ ταύτῃ οὐσίᾳ· ἃ τὰς ὑλικὰς ἀλλὰ τοὺς λόγους αὐτῶν οὔτε ἐκ τῶν ἀρημένων ἐμφανές· ἐν πολλοῖς γὰρ διαῤῥήδην μὲν πολλάκις οὐκ εἴρηται τοῖς παλαιοῖς· ἐκ τῶν ἀρημένων δὲ ὅτι συλλογίσασθαι· ὥσπερ ὅπου νοῶ παντὸν τῇ ψυχῇ λέγει δημόκριτος· καὶ ἀναξαγόρας συνελογίσατο.

» ΟΣΟΙ δ' ἐναντιώσεις ποιοῦσιν ἐν τοῖς ἀρχαῖς, καὶ τῷ ψυχρῷ ἐκ τῶν ἐναντίων συνιστᾶσιν· οἱ δὲ
» θάτερον τῶν ἐναντίων· οἷον θερμὸν, ἢ ψυχρόν· ἢ τοιοῦτον εἶναι πεφασιν· διὸ καὶ τοῖς ὀνόμασιν ἀκο-
» λουθοῦσιν· οἱ μὲν τὸ θερμὸν λέγοντες, ὅτι διὰ τῆτο καὶ τὸ ζῆν ὠνόμασται· οἱ δὲ τὸ ψυχρὸν διὰ τῷ αἴρε-
» σθαι καὶ τῷ κατὰ ψυξιν, καὶ λέσθαι ψυχρόν. τὰ μὲν οὖν παραδεδομένα περὶ ψυχῆς, καὶ δι' ἃς αἰ-
» τίας λέγουσιν οὕτω, παῦσαι ἂν εἴη.

Τ οἱοῦτος ὢν ἐμπεδοκλῆς· τὰ γὰρ τέσσαρα στοιχεῖα ὧν ὢν τῷ ψυχρῷ φησιν εἶναι, ὧν ἐναντίων ποιοτήτων σύμπαντα· ἔτι δὲ τὸ νεῖκος καὶ ἡ φιλία· οἱ δὲ θάτερον τῶν ἐναντίων· οἷον θερμὸν ἢ ψυχρόν· ἢ τι τοιοῦτον ἄλλο· καὶ τῷ ψυχρῷ ὁμοίως εἴτι τύτων τιθέντες· θάτερον τῶν ἐναντίων τιθέντες ἵππιων καὶ ἡράκλειτος· ὁ μὲν τὸ θερμὸν· πῦρ γὰρ τῷ ἀρχῷ εἶναι· ὁ δὲ τὸ ψυχρὸν ὕδωρ τιθέμενος τῷ ἀρχῷ· ἑκάτερος οὖν τύτων φησὶ καὶ ἐν μολογεῖν αὐτοῖς τὰ τῆς ψυχῆς ὄνομα πρὸς τῷ οἰκείαν δύξαν· ὁ μὲν λέγων διαπεφθαι λέγεσθαι τὰ ἔμψυχα παρὰ τὸ ζῆν· τῆτο δὲ τῆ θερμῆ· ὁ δὲ ψυχρῷ κεκλῆσθαι ἐκ τῆ ψυχροῦ ὄντος ἔχειν τὸ εἶναι παρὰ τὸ αἴτιον ἡμῶν γενέσθαι τῆς διὰ τῆς ἀναπνοῆς ψύξεως· ἐπεὶ γὰρ ἡ μὲν ζωὴ ἐκ τῆς ψυχῆς ὑπάρχει· ἡ δὲ ψυχὴ ἐκ ψυχροῦ· ὄντος γὰρ, διαπεφθαι διὰ τῆς ἀναπνοῆς πολαζούσης τῇ ψυξει τὸ πεφυκὸς θερμὸν· καὶ οὐκ ἐώσης τῆς ψυχικῆς σωμάτως ἀδιακρίτερον γενέσθαι λέγω δὴ τῆς ψυχρᾶς.

» ΕΡΙΣΚΕΡΤΕΟΝ δὲ, περῶτον μὲν περὶ κινήσεως· ἴσως γὰρ οὐ μόνον ψεῦδές ἐστι τὸ τῷ οὐ-
» σίαν αὐτῆς τοιαύτην εἶναι, οἵαν φασὶν οἱ λέγοντες εἶναι τὴν ψυχὴν τὸ κινοῦν αὐτὸ, ἢ σωμένον κινεῖν·
» ἀλλ' ὅτι τῶν ἀδυνάτων, τὸ ὑπάρχειν αὐτῇ κίνησιν· ὅτι μὲν οὖν οὐκ ἀναγκαῖον τὸ κινοῦν καὶ αὐτὸ κι-
» νεῖσθαι, πρότερον εἴρηται·

Α' παρειλημμένος τὰς τῶν παλαιοτέρων δόξας τῶν περὶ τὸ κινητικὸν τῆς ψυχῆς ἅπτεσθαι φάντων· καὶ τῶν ἄλλων τὸ γνωστικὸν, εἰ τῦ ἕν λοιπὸν ἀρξόμενος τῶν πρὸς τύτοις ἐλέγχων· καὶ ἐλέγχει δὲ αὐτῶν τὰς δόξας· οὐχ ὅτι πανῶς ὑπέθεντο αὐτὴν κινεῖν τὸ σῶμα ἢ γινώσκειν τὰ πράγματα ἢ ἀσώματον εἶναι· ἀλλ' ὅτι ὑπενόησαν κινουμένῳ αὐτὴν κινεῖν καὶ γινώσκειν τῷ ἔχειν εἰ ἑαυτῇ τὰ πράγματα· καὶ ὅτι πρὸς τὸ ἀσώματον ἅπτεσθαι ἀποβλέψαντες ὃ κυρίως ἀσώματον ἐδόξασαν ἀλλὰ λεπομερέστατον σῶμα εἶναι τῶν λοιπῶν· πρῶτον οὖν ἀρξόμενος ἐκ τῶν ὡς τὸ κινητικὸν ἅπτεσθαι ἀποβλεψάντων· ἐπεὶ καὶ πρῶτος ἀλλοῖς ἱσόρησεν· σῴζομεν δὲ οὐ τοιῶς ἐμάθομεν ἑπεσθαι κινεῖ ἡ ψυχὴ· πῆ δὲ τὸ κινοῦν καὶ αὐτὸ κινεῖσθαι· ἢ τῷ ψυχῷ κινεῖσθαι· οὐχ ὑπ' ἄλλου δ' ἀλλὰ κινεῖσθαι, ἀλλ' ὑφ' ἑαυτοῖς ἢ εἶναι ἀλλοιόμενον· πρὸς τῆτο οὖν ἐπίσκοπον πρῶτον ὅτι ἀδύνατον τῷ ψυχῷ κινεῖσθαι· τοσοῦτον γὰρ ἀπέχω φησὶ τῆ λέγειν αὐ-
τῷ ἀλλοιόμενον, ὅτι μὴ ἀδύνατον εἶναι λέγω καθόλου τὸ κινεῖσθαι ἀλλὴν ἀεὶ πίστεται δὲ μάλιστα πρὸς πλάτωνα. Αλλὰ πρὸς τὰ παρ' ἀλλοῦ λεγόμενα ἐμβάλωμεν, σκέψομεν δι' ὀλίγων ὅτι ὅς ἀλλῶν ἀεισοτέλης λέγει πᾶσα αὐάγκη ἐστὶ τὴν ψυχὴν κινεῖσθαι· ἐπειτα τοῖς ῥητοῖς ἐπιξιόντες, πῶς τε ἀκίνητον ἀλλὴν εἶναι λέγει ὁ ἀεισοτέλης· καὶ πῶς ὁ πλάτων ἀκαμάτην τὸ τοιῦτο τῇ φυσικῇ ἀκροάσει ὁρίζόμενος τῷ κίνησιν ὁ ἀεισοτέλης φησὶν· ὅτι κίνησίς ὄντων ἢ τῶν σωμάτων ἢ τῶν σωμάτων ὄντος τελεχείας· ἢ τοιοῦτόν ὄντος· τῶν δὲ ὄντων ἢ τῶν σωμάτων ὄντος ἀδύνατον τὸ κατ' ἐνέργειαν μετὰ ταῦτα τῶν σωμάτων ὄντος· τῆτο γὰρ σημαίνει τὸ ἢ τοιοῦτόν ὄντος· ἡ γὰρ παύσεται τῆς σωμάτως, καὶ τῆς κινήσεως παύεται· ἔστιν οὖν ὁδὸς ἐκ τῆς σωμάτως ἀδύνατον τῷ ἐνέργειαν· ἡ τοίνυν κίνησίς ὄντων ἢ ὁδὸς ἢ ἐκ τῶν σωμάτων εἰς τὸ ἐνέργεια. λέγει δὲ, πάλιν ἐν τύτῳ τῷ βιβλίῳ ὁ ἀεισοτέλης ὅτι ἡ ψυχὴ σωμάτων ἐστὶ νοῦς· καὶ ὅτι γέ φησιν οἱ λέγοντες τῷ ψυχῷ τὸ πὸν ἁδῶν· πάλιν ὅτι ἐν τοῖς ἀκινήτοις· ἡ ὁνοπική· ἡ οὐκ ἐν τελεχεία· ἀλλὰ τὰ εἴδη σωμάτων· καὶ πάλιν φησὶν ὅτι γραμματεῖῳ ἔοικεν ἀγράφῳ, τοιῦτον δὲ ἕπεσθαι σωμάτων γραμματεῖῳ ὀνίνητοί ποτε ἐνέργεια γεγραμμένον. ἢ τοίνυν κίνησις μοί ὄντων ἢ ἐκ τῶν σωμάτων· ἀλλὰ τὸ ἐνέργεια ὁδὸς ἢ ψυχὴ δὲ σωμάτων οὔσα νοῦς γίνεταί ποτε δεχομένη τὰ εἴδη ἐνέργεια νοῦς· ἐκ τῶν σωμάτων ἀρξαμένη τὸ ἐνέργεια προϊοῦσα κινηθήσεται· ἐνίστε δὲ πρὸς τῆτο ἡ φασὶν ὅτι ἐν τῷ ἑτέρῳ τῷ βιβλίῳ ὁλοκερέστερον εἶπε περὶ κινήσεως ἢ τὸν ὁρισμὸν τῆς μεταβολῆς ἀλλὰ κινήσεως ἁπλῶς δώσειν ἀπὸν τὴν ἐκ τῶν σωμάτων ὁδὸν ἀλλὰ τὸ ἐνέργεια κίνησιν εἶναι· καὶ πῶς οὖν φασὶν ἐκ τῶν μὴ ὄντων βῶς ἀποδεδομένου ὁρισμοῦ ἐλέγχειν τὸν ἀεισοτέλη πειρᾶσθαι· ἐπεὶ ἐν τῷ πέμπτῳ βιβλίῳ, ἀκεβέστερον ταῦτα διορίζόμενός φησι τὴν μεταβολὴν ἁπλῶς εἶναι τῆς κινήσεως· ἔτι μὲν γὰρ κίνησις, τῆτο μεταβολή· οὐκ ἔτι δὲ ἀνάπαλιν· γίνεσθαι γὰρ τὴν μεταβολὴν κατὰ τέσσαρας κατηγορίας.

οὐσίαν· ποσόν· ποιόν· ποῦ· καὶ ἔστιν ἡ μὲν τῆς οὐσίας μεταβολὴ, γένεσις καὶ φθορά· ἡ δὲ τῆ ποσῦ, αὔξησις καὶ μείωσις· ἡ δὲ τῆ ποιῦ ἀλλοίωσις· ἡ δὲ τῆ ποῦ, φορά· εἶναι οὖν τὰς μὲν εἰ τοῖς φυσὶ κατηγορίας μεταβολὰς, κινήσεις ποσόν· ποιόν· ποῦ· τὴν δὲ τῆς οὐσίας οὐκ ἔτι· διὰ γὰρ τὸ κινούμενον μένειν ἵνα κινῆται· τὸ δὲ γινόμενον καὶ φθαρόμενον οὐ μένει· διὸ καὶ τὴν κίνησιν ἄλλως εἰ ἐκείνοις ὁρίζεται τὰ ἀποδεδομένα εἰ ᾧ ῥίτῳ βιβλίῳ ὁρισμοῦ μεταβολῆς ὄντος ἢ κινήσεως· φησὶ γὰρ κίνησιν εἶναι τὸ ἐξ ἀδυποποιημένου, εἰς ἀδυποποιημένου μεταβολή· ταυτὸν δὲ ἕπεσθαι, τὴν ἐξ ὑποκειμένου εἰς ὑποκείμενον· ἡ δὲ γένεσις καὶ φθορὰ, ἡ μὲν, ἐξ ἀνειδέου εἰς εἶδος μεταβάλλει· ἡ δὲ ἐξ ἀδυποποιημένου εἰς ἀνείδεον· ὅπως δὲ ταῦτα οὕτως ἔχει, εἰ ἐκείνῃ τῇ πραγματείᾳ ἀκριβῶς εἴρηται· νῦν δὲ ἀρκεῖ τὰ ἀρημένα· ταῦτα μὲν οὖν πι· λέγομεν δὲ ἡμεῖς τῆς μεταβολῆς κατὰ τὰς τέσσαρας κατηγορίας θεωρουμένης, ἃ μὴ βούλονται τὴν ψυχὴν ὑπομένειν μεταβάλλειν ἐκ τῆ σωμένου· εἰς ὃν ἐνέργειᾳ κατὰ μίαν τῶν ῥίων αὐτὴν ἀδύνατον κινῆσις μεταβάλλειν· ὁ γὰρ τῆς μεταβολῆς ὁρισμὸς, καὶ ἐπ' αὐτῆς ἁρμόζει ὡς δέδεικται· τῆτο δὲ ἀδύνατον· γένεσις καὶ φθορά· ὥστε ὑπομένει μὲν μανθάνειν, γίνεσθαι ἄλλῳ ἐρῦμενον· ὅταν δὲ ἀγνοῆ φθείρεσθαι· ἀλλὰ τῆτο καταγέλαστον· ὧ γὰρ ἡ ψυχὴ, ψυχὴ καὶ πρὶν μάθη· ἢ τοίνυν μὴ κατ' ἀδύνατον μεταβάλλει, ἀνάγκη κατ' ἄλλων τινὰ αἰτίαν τῶν κατηγορεῖν τῷ μεταβολῷ ἄλλης εἶναι· αἱ δὲ κατ' ἐκείνην μεταβολαὶ, κινήσεις ἦσαν· κινεῖται ἄρα ἡ ψυχὴ, εἰ δὲ φαίνεται καὶ ὁ ἀεισοτέλης τῷ ἐκ τῆ σωμένου εἰς ὃ ἐνεργείᾳ μεταβολὴν τῆς ψυχῆς γένεσιν μᾶλλον λέγων εἶναι οὐκ ἀλλοίωσιν· ὅταν γὰρ ὅς ἀνεπιστήμονος ἐπιστήμων τις γένηται, τὸν τοιοῦτον φαμεν ὅτι τῆς τελειότητός φησι γένεσιν ἔχ ἁπλῶς τῆς ὐσίας· ὥστε τὴς γένεσις τὸ τοιοῦτον οὐχ ἁπλῶς γένεσις· καὶ ἄλλως· ἡ κακία καὶ ἡ ἀρετὴ, ἐναντίαι εἰσὶν· εἰ γὰρ καὶ λέγεται στέρησις εἶναι ἡ κακία ὡς ἀόριστον καὶ ἀνείδεον, ἀλλ' οὖν διὰ τὸ μεταβάλλειν εἰς ἀρετὴν ἐναντίαν ἔσαι κἠ οὐ στέρησις· καθὼς ἐν κατηγορίας εἴρηται οὐ μεταβάλλει εἰς τ ἔξιν ὡς ἡ τυφλότης εἰς τ ὄψιν· μεταβάλλει δὲ τὸ ἐναντίον εἰς τὸ ἐναντίον· ὡς τὸ μέλαν εἰς τὸ λευκόν· οὐκοῦν ἡ ψυχὴ ἐκ κακίας εἰς ἀρετὴν μεταβάλλει· κἠ ἔμπαλιν· ταῦτα δὲ ἐναντίαι· ἡ γὰρ εἰς τὰ ἐναντία μεταβολὴ, κίνησίς ἐστιν· ὑπὸ γὰρ τὸ ποιότητα αὐάγονται· κινεῖται ἄρα ἡ ψυχὴ· καὶ ἄλλως· ἀλλὸς φησιν ὁ ἀεισοτέλης ταύτῃ διαφέρειν κίνησιν ἐνεργείας τῷ τὴν μὲν κίνησιν, ἀτελῆ ἐνέργειαν· τὴν δ' ἐνέργειαν, ἀθρόαν εἶναι· διὸ κἠ τὰ θεῖα ἀνόνητα σωμένου ἐνεργείᾳ εἶναι ἔφη· ὅτεν ἐζήτησεν ἐν τῇ φυσικῇ ἀκροάσει, πότερον σῴζονται αἱ κινήσεις ἐν τῷ κινοῦντι καὶ τῷ κινουμένῳ, ἢ μία· καὶ ἔδειξεν ὅτι μία· εἶτα πάλιν ἐζήτησε τίνος αἱ εἷς ἡ κίνησις τῷ κινοῦντος ἢ τῷ κινουμένου· καὶ ἔδειξεν ὅτι τῷ κινουμένῳ· ἐκεῖνος γάρ ὅστιν ὁ ἐκ τῷ ἀτελοῦς εἰς τὸ τέλειον προβαίνων· οὐχ ὁ κινῶν ὡς ὠθῶν τῷ μαθητῷ ἔχει καὶ τῷ διδάσκαλον· μία γὰρ ἡ κίνησις ἐπ' ἀμφοῖν· ἀρχομένη μὲν ἀπὸ τῷ διδασκάλου· τελευτῶσα δὲ εἰς τὸν μαθητὴν κινεῖται γὰρ οὐχ ὁ διδάσκαλος· ἀλλ' ὁ μαθητής· ὃ μὲν γὰρ ἔχει τῷ ἕξιν φησὶ τελείαν καὶ ἀθρόαν· ὁ δὲ εἰς ταύτην ἄγεται καὶ κατὰ μέρος· ἃ τοίνυν κατ' αὐτὸν κίνησις μία· ὅστιν ἡ ἀτελής· ἡ δὲ ἐνέργεια ἀθρόα ἐστὶν· ἐρωτήσωμεν ἀλλὸν ὠθὶ ψυχῆς πῶς ἔχει· κινεῖται, ἢ οὔ· ἃ μὲν οὐ κινεῖται, οὐ προκόπτει ἀπὸ τῆ ἀτελοῦς ὠθὶ τὸ τέλειον· ἃ κινεῖται ἀπὸ ἀγνοίας εἰς γνῶσιν· οὐδὲ ἀπὸ προτάσεων ὠθὶ συμπράσματα· ἃ δὲ ταῦτα ὠθὶ ψυχῆς ὁρῶνται καὶ ἀθρόαν ἔκ ἔχει τὴν ἐνέργειαν, οὐδὲ ἔστιν αὐθι σωμένως ἐνέργεια· κινεῖται ἄρα· τῆτο γὰρ καὶ ἀλλὸς ὡρίσατο· κίνησιν εἶναι τὸ ὁδὸν τὸ ἐκ τῆ ἀτελοῦς ὠθὶ τὸ τέλειον· καὶ ἄλλως· ἀλλὸς φησιν ὅτι οὐ ὃς τὸ πρότερον καὶ τὸ ὕστερον· οὐ τύτοις πάντως καὶ χρόνος· ἐκ τῆ χρόνῳ γὰρ ἐφίκει τὸ πρότερον καὶ τὸ ὕστερον, οἷς αὖ ἐφίκει· οὐ ὃς δὲ χρόνος, οὐ τύτοις πάντως καὶ κίνησις· καὶ γὰρ ἐπαλάπτουσι ταῦτα· καὶ οὐ οἷς κίνησις οὐ τύτοις πάντως καὶ χρόνος· καὶ ἔμπαλιν οὐ ὃς χρόνος, οὐ τύτοις πάντως κίνησις· ἔστι δ' οὐ ψυχῇ τὸ πρότερον καὶ τὸ ὕστερον· καὶ κίνησις ἁπλῶς· ὅτι δὲ ὅδιν οὐ ψυχῇ τὸ πρότερον καὶ τὸ ὕστερον, πρόφανες μέτεισι γοῦν ἀπὸ προτάσεων ὠθὶ συμπέρασμα· καὶ οὐ πάντα ἅμα γινώσκει, ἀλλὰ ἄλλο πρὸ ἄλλου· οὐδὲ πάντων ἅμα ὢν οἷδε· τῳ προχέρησιν ποιεῖται· ἀλλὰ τὰ μὲν πρότερον· τὰ δὲ ὕστερον, καὶ καθόλου μέτεισιν ἀπὸ αἰρετῆς εἰς καλὸν· καὶ ἀπὸ ἀγνωσίας εἰς γνῶσιν· ταῦτα μὲν οὖν πρὸς τὸ δεῖξαι ὅτι καὶ κατ' ἀλλὸν τὸν ἀεισοτέλη κινεῖται ἡ ψυχὴ καὶ οὐ πανῶς ὁ πλάτων τὸ ἀλλοκίνητον αὐτῇ ἀπένεμεν· βυγώμενι δὲ διαιτητῇ τῶν λόγων τύτων, οὐδεμία διρεθήσεται μάχη· ἐν ἀλλοῖς· πλὴν ἐν μόναις ταῖς φωναῖς· ὥσπερ γὰρ πολλαχῦ εἰώθε ποιεῖν τὸ φαινόμενον ἐλέγχειν, οὕτω κἀνταῦθα· ἐπεσθὴ γὰρ αἱ ὄντως κινήσεις, αἱ καὶ συνεγνωσμέναι ἡμῖν ἔσι μόναι αἱ φυσικαί· τύτων δὲ δεῖ μίαν ἡ ψυχὴ κινεῖται· οὔτε γὰρ αὔξεται ἡ μειῦται ἢ κατὰ ποιότητα ἢ κατὰ τόπον μεταβάλλει· ἵνα μή τις τῆ πλάτωνος ἀεικίνητον λέγοντος τὴν ψυχὴν νομίσοιέ τις ἀλλὸν μίαν τῶν φυσικῶν καὶ συνεγνωσμένων ἡμῖν κινήσεων λέγειν ἀλλὸν κινεῖσθαι· διαπεφθαι δὲ κίνησιν μοί ὄντων ἢ ἐκ τῶν σωμένου· ἐν τοῖς ἀκινήτοις λέγοντος τὴν ψυχὴν νομίζει τις ἀλλὸν μίαν τῶν φυσικῶν καὶ συνεγνωσμένων ἡμῖν κινήσεων λέγειν ἀλλὸν κινεῖσθαι· διαπεφθαι δὲ κίνησιν μοί ὄντων ἢ ἐκ τῶν σωμένου· ἐν τοῖς ἀκινήτοις λέγοντος τὴν ψυχὴν νομίζοιέ

λέγων τὴν ψυχὴν κατὰ πλάτωνα· καὶ ὁ μὴ κινεῖσθαι κατὰ ἀεισοτέλη· τῇ δὲ μόνοις ῥήμασιν ἢ διαφανίᾳ δυείσιν τοῦ. ἡ δὲ τῆς ἀλλοιώσεως ἤδη ἕξεις καὶ διαθέσεις· κατὰ ταύτας δὲ κινεῖ ἡ ψυχὴ μεταβάλλουσα δι' αἰσθησιν μοσύνης ἢ ἀδικίαν· ὅπως ἐκφύξηται τὸ μὴ μόνον κινεῖσθαι, ἀλλὰ καὶ φυσικῶν κινεῖσθαι κίνησιν· ἔοικεν ὁ ἀεισοτέλης πρὸς μόνας τὰς σωματικὰς κινήσεις ἀποβλέπων, ὅτου λέγειν τὴν ψυχὴν μὴ κινεῖσθαι· δῆλον δ' ὅτι ἄλλων τῶν παρ' αὐτοῦ λεγομένων. ἡ γὰρ κινεῖσθαί φησιν ἡ ψυχὴ μὴ κατὰ συμβεβηκὸς, φύσει αὐ ὑπάρχοι κίνησις αὐτῇ· ἡ δὲ τοῦτο, καὶ τόπος· πᾶσαι γὰρ αἱ λεχθεῖσαι κινήσεις, εἰ τόπῳ· ὁρᾶς ὡς πρὸς τὰς σωματικὰς κινήσεις ἀποβλέπων, οὕτως ἄλλῳ ἀκίνητον εἶναί φησι· πᾶν γὰρ τὸ εἰ τόπῳ, σῶμά ἐστιν. Ἐπισκεπτέον δὲ πρῶτον μὲν, περὶ κινήσεως· ἴσως γὰρ οὐ μόνον ψεῦδός ἐστι τὸ τῷ οὐσίαν ἄλλης τοιαύτην εἶναι, ὅταν φασὶν οἱ λέγοντες ψυχὴν εἶναι τὸ κινοῦν ἑαυτὸ ἢ σὺναμένον κινεῖν· ἀλλ' εἴπερ τῶν ἀσωμάτων τὸ ὑπάρχειν αὐτῇ κίνησιν. Εἴρηται ὅτι οἱ ἓν τὸ κινητικὸν τῆς ψυχῆς ἀποβλέψαντες, ἐπεισῆλθόμισαν τὸ κινοῦν σᾶν πάντως καὶ ἄλλο κινεῖσθαι· διὰ τὸ πᾶν τὸ σωματικῶς κινοῦν οὕτω κινεῖν· ἑώρων δὲ τῷ ψυχὴν πρῶτον κινοῦσαν τὸ σῶμα ἀλλοκίνητον αὐτὴν ἀπεφαίνοντο· τοσοῦτον οὖν φησιν ἐγὼ ἀπέχω τῆς ἀλλοκίνητον λέγειν τὴν ψυχὴν, ὅτι οὐ εἶναι τῶν ἀσωμάτων φημὶ τὸ ὅλως κινεῖσθαι αὐτῷ· μᾶλιστα δ' ὁ ἦγος αὐτῷ πρὸς πλάτωνα τένει· διὸ ἔφην ὅτι οἱ λέγοντες ψυχὴν εἶναι τὸ κινοῦν ἑαυτὸ, προσθήκην ἢ σὺναμένου κινεῖν· φαίνεται γὰρ ὁ πλάτων· πᾶν μὲν λέγων, πᾶσα ψυχὴ ἀλλοκίνητος ὡς ἐν τῷ φαίδρῳ· καὶ πάλιν ἐν τῷ ι' τῶν νόμων ὁρίζεται τὴν ψυχὴν οὕτως· ᾧ δὴ τὴν ψυχὴν τοιῶμάτις τούτου ἦγος ἔχοιμεν ἂν ἄλλο πλὴν τὸ κινεῖν ἤδη ῥηθέντα δύναμένην ἑαυτὴν κινεῖν· καὶ ὅτι οἱ πρὸ σωμάτων καὶ οἱ ἁπλῶς σῶμα τὴν ψυχὴν τὸ κινητικώτατον λέγοντες· ἢ καὶ μὴ ἀεικίνητον ἔλεγον τὴν ψυχήν· ἀλλ' οὖν τὴν τοῦ κινεῖν δύναμιν ἐν ἑαυτῇ ἀπετίθεντο· τῇ διὰ τοῦτο εἶπεν ἢ δυναμένου κινεῖν· ὅτι μὲν οὖν καὶ πλάτωνι δοκεῖ τῶν κινουμένων αἴτιον εἶναι τὸ αὐτοκίνητον, δῆλον· ἀρχὴν γάρ φησιν εἶναι τῶν κινουμένων τὸ ἀλλοκίνητον· εἴρηται δ' ὅτι καὶ οἱ ἄλλοι φυσικοὶ τοῦτο τὸ ὀμολογοῦν· οὐθὲν οὖν ὅτι κινεῖται ἡ ψυχὴ κατισκοπάζων, ἐπεσῆλθόρων ἀλλὰ κινοῦσαν· ὅτι οὖν φησι τοῦτο οὐκ ἀναγκαῖον τὸ κινοῦν πάντως καὶ ἄλλο κινεῖσθαι· ἀπεδείχθη δὲ τῷ ἐγγύθεν τῆς φυσικῆς· δείκνυσι γὰρ ἐκεῖ ὅτι τὸ πρώτως κινοῦν, ὃ ἀνάγκης δεῖ ἀκίνητον εἶναι· ἡ γὰρ κἀκεῖνο κινοῖτο, ὃν ἔτι ἔσονται οἱ κινήσει τὰ κινούμενα συμμεταβληθέντα τῷ πρώτῳ· ἄλλως τε ἡ πᾶν τὸ κινοῦν καὶ τὸ κινεῖ ἡ ἀλλὸ κινεῖται, ἔσται τὸ αὔξον αὐξόμενον καὶ τὸ διδάσκον μανθάνον· καὶ τὸ λευκαῖνον λευκαινόμενον, ὅπερ ἄτοπον· ἄλλως τε τὰ ὀρεκτὰ κινοῦντα τὴν ὄρεξιν οὐ αὐτῷ τῷ κινεῖν, ἀκίνητα ἔσται· κινεῖ γὰρ ὁ χόρτος τὸν ὄνον· καὶ ἡ ὀκνὸν τὸν ὁρῶντα ἡ ὅσα τοιαῦτα ἀλλὰ ἀκίνητα μένοντα· καλῶς οὖν τέως τὴν αἰτίαν ἐκλυσε τῷ λόγου πρῶτον αἰτίαλον· ὅτι οὐκ ὀξὺ ἀνάγκης κινοῦσα ἡ ψυχὴ καὶ κινηθήσεται· διὰ δὲ τῶν ἑφεξῆς συνίστησι πρὸς τὸ ἀλλοκίνητον ἀλλῆς· ὅτι καθάπαξ ἀσώματον ἀλλῳ ἑαυτὴν κινεῖν ἢ ὅλως κινεῖσθαι·

» ΔΙΧΩΣ δὲ κινουμένου παντὸς, ἢ ἀφ' ἑτέρου, ἢ καθ' αὑτό· καθ' ἕτερον δὲ λέγομεν· ὅσα κινεῖται τῷ ἐν κινουμένῳ εἶναι δίον πλωτῆρος· οὐ γὰρ ὁμοίως κινοῦνται τῷ πλοίῳ· τὸ μὲν γὰρ καθ' αὑτὸ κινεῖται· οἱ δὲ τῷ ἐν κινουμένῳ εἶναι, δῆλον δ' ἐκ τῶν μερῶν· οἰκεία μὲν γὰρ δύναμις κίνησις, πεσῶν βάσις· αὕτη δὲ καὶ ἀνθρώπου· οὐκ ὑπάρχει δὲ τοῖς πλωτῆρσι τόπε· διχῶς δὲ λεγομένου τὸ κινεῖσθαι καὶ ὅταν ἐν τῷ κινουμένῳ εἶναι, δῆλον δ' ἐκ τῶν μερῶν· οἰκεία μὲν γὰρ δύναμις κίνησις, πεσῶν βάσις· αὕτη δὲ καὶ ἀνθρώπου· οὐκ ὑπάρχει δὲ τοῖς πλωτῆρσι τόπε· διχῶς δὲ λεγομένου τὸ κινεῖσθαι καὶ ὅταν

» ἑλὼν διέξοι ὅτι ἡ ψυχὴ οὐ κινεῖται, ἤδη τως πρῶτον τὰ διάφορα τῆς κινήσεως σημαινόμενα ἀπαριθμεῖται· ἵν' ἃ δύναμεν κατὰ ποῖον σημαινόμενον τῆς κινήσεως λέγει μὴ κινεῖσθαι τὴν ψυχήν· τῶν οὖν κινουμένων φησὶ, τὰ μὲν καθ' αὑτὸ κινεῖται· τουτέστι κατ' οὐσίαν ἔχει τὴν κίνησιν· τὰ δὲ καθ' ἕτερον· τουτέστι κατὰ συμβεβηκός· τοῦτο γὰρ αὐτῷ βούλεται ἐνταῦθα τὸ καθ' ἕτερον ὡς ἐκ τῶν ὑποδειγμάτων ἐδήλωσε· τῶν δὲ κατὰ συμβεβηκὸς κινουμένων, τὰ μὲν οὕτω κινεῖται ὡς ἔχοντα καὶ ἄλλα ἰδίαν κίνησιν ὥσπερ ὁ πλωτὴρ κινεῖται· ἢ κατὰ συμβεβηκὸς ἐν τῇ νηὶ κινουμένη· δυνάμενος μέτοι καὶ αὐτὸς καθ' αὑτὸν κινεῖσθαι· τὰ δὲ ὡς καθ' αὑτὰ ἀκίνητα ὄντα ὡς τὸ λευκὸν ἐν τῷ σώματι· κινεῖται· γὰρ ἔν σώματος κινουμένου κατὰ συμβεβηκὸς τὸ λευκόν· ἀλλὰ μέτοι κατὰ τὴν ἰδίαν φύσιν ἀκίνητον δεῖ· καθὸ σημαινόμενον συγχωρεῖ καὶ ὁ ἀεισοτέλης κινεῖσθαι τὴν ψυχήν. τὸ γὰρ κινεῖν τὸ σῶμα εἶναι δὲ καὶ ἄλλῳ ἐν τῷ κινουμένῳ, κατὰ συμβεβηκὸς ἑαυτὴν κινεῖ· ὥσπερ ἡ διὰ μεμψιπλὴ ἁλίφει ἡ λευκότης, ἐλέγετο αὖ κατὰ συμβεβηκὸς ἑαυτὴν κινεῖν· διότι συμμετέχει τῷ κινουμένῳ· ἀλλὰ καὶ οἱ ἑρέται κινοῦντες τὸ σκάφος, συγκινοῦνται αὐτῷ κατὰ συμβεβηκός· ὥστε ἄλλοι ἑαυτοὺς κατὰ συμβεβηκὸς κινοῦσιν· ᾧ τρόπῳ καὶ ἡ ψυχὴ κινήσασα τὸ σῶμα ἄλλῃ ἑαυτῷ κατὰ συμβεβηκὸς κινεῖ· ἡ γὰρ μὴ ἀπολιμπάνει τὸ σῶμα κινούμενον αὐτῆς, εἰ αὐτῷ δ' ἐνεργεῖ, δῆλον ὡς συγκινεῖται αὐτῷ κατὰ συμβεβηκός· διότι συμμετέχει τῷ κινουμένῳ· ἀλλὰ μέτοι καθ' αὑτὴν, ἀκίνητός δεῖ· διότι καὶ ἀσώματος· ἡ δὲ τοῦτο, οὐκ ἐν τόπῳ· πῶς οὖν τὸ ὅλως μὴ πεφυκὸς ἐν τόπῳ εἶναι κινεῖσθαι λέγοιτο· τὸ γὰρ κινούμενον, τόπου ἐκ τόπον ἀμείβει· πᾶν δὲ τὸ ἐν τόπῳ, σῶμα· ἀσώματον γὰρ τὴν ψυχὴν οὖσαν γραμμικῆς ἀναλογίας ἀποδεικνυσιν· ὥστε ἀναγκαῖον πάντως καὶ ἀκίνητον εἶναι τὰς φυσικὰς κινήσεις· ἢπου δὲ τῶν κινουμένων τὰ μὲν καθ' αὑτό· τὰ δὲ καθ' ἕτερον κινεῖται, τούτων ὑποδείγματα παρέθηκε τὸ πλωτῆρα· ἡ γὰρ ἐν τῷ πλοίῳ

κίνησις τῆς πλωτῆρος οὐκ ἔστι καθ' αὑτὸ, ἀλλὰ κατὰ συμβεβηκός· τῷ γὰρ κινεῖσθαι τὸ πλοῖον, ἐν ᾧ ὄντι, λέγεται καὶ ἐκεῖνος κινεῖσθαι· ὅτι γὰρ οὐκ ἔστιν αὐτῷ οἰκεία ἡ τοιαύτη κίνησις, δῆλον φησιν ἐκ τοῦ τὰ μέρεα δι' ὧν κινεῖται καθ' αὑτὸν κινούμενος ὁ πλωτὴρ, ἀκίνητα εἶναι· ταῦτα δέ ἐστιν οἱ πόδες, ὁπηνίκα γὰρ καθ' αὑτὸν κινεῖται, διὰ τῶν ποδῶν κινεῖται· ὥστε ἅμα καὶ τῆς καθ' αὑτὸ κινήσεως ἔδαξε τὸ ὑποδειγμα· λέγω δὲ τῷ διὰ τῶν ποδῶν βάδισιν· καὶ ἀδήπου τοιούτῳ ἐχρήσατο ὑποδείγματι· ἵνα μὴ νομίσωμεν ὅτι ἡ διὰ μορίων κινουμένη κίνησις τοῦ ὅλου σώματος κατὰ συμβεβηκὸς δεῖ· κἂν γὰρ διὰ μορίων κινῆται τὸ ὅλον σῶμα καθ' αὑτὸ λέγεται κινεῖσθαι· διότι οὐδὲ οἱ πόδες αὐθ' ὑπὸ τῆς συμπνοίας ἢ ἀρμονίας τοῦ ὅλου σώματος κινοῦνται· διαχῶς δὲ λεγομένου τοῦ κινεῖσθαι, νῦν ἐπισκοπῶμεν περὶ τῆς ψυχῆς εἰ καθ' ἑαυτὴν κινεῖται, ἀφ' ὅτου προείληφε τὰ διαφορὰς τῆς κινήσεως σημαινόμενα· ζητοῦμεν γὰρ φησὶ εἰ καθ' ἑαυτὴν κινεῖται· τουτέστιν εἰ κατ' οὐσίαν ἔχει τὴν κίνησιν· τὸ γὰρ κατὰ συμβεβηκὸς κινεῖσθαι καὶ ἄλλος δύναται· διατὶ δὲ ἄπων εἰ καθ' αὑτὴν κινεῖται, προσέθηκε ἢ μετέχει κινήσεως· διότι τῶν καθ' αὑτὸ κινουμένων, τὰ μὲν συνυπάρχει τῷ κινήσει· καὶ διατέτακται συμπληρωτικὴν τῆς οὐσίας ὡς τὰ οὐράνια· τὰ δὲ συνυπάρχει μὲν ἀλλ' οὐκ ἔχει οὐδὲ συμπληρωτικὴν τῆς οὐσίας· τὴν μέντοι δύναμιν μὲν ἔχει τοῦ κινεῖσθαι, οὐ τῇ φύσει ἔχουσιν ὥστε δύνασθαι μετέχειν τῆς κινήσεως· ὅταν ἢ ὁ κινοῦν, ὡς ἡ βῶλος· μεθεκτικὴ γάρ δεῖ κινήσεως· οὐκ αὐτὴ εἰ κινήσει οὐσιοῦται· ζητοῦμεν οὖν περὶ ψυχῆς· εἴτε συνυπάρχει μὲν ἔχει τὴν κίνησιν ὡς οἱ ἀλλοκίνητον ἀλλὰ λέγοντες· εἴτε συνυπάρχει μὲν, οὐ μεταχεῖν μέντοι κατ' οὐσίαν ἄλλης δύναται· καὶ δήλον ὅτι καθάπαξ κίνησιν ἰδίᾳ ψυχῆς ἀδύνατον εἶναι·

» ΤΕΣΣΑΡΩΝ δὲ κινήσεων οὐσῶν· φορᾶς ἀλλοιώσεως· φθίσεως· αὐξήσεως· ἢ μίαν τούτων μόνην αὐτὴν πλείους· ἢ πάσας· ἃ δὲ κινεῖται μὴ κατὰ συμβεβηκὸς, φύσει αὐτῷ ὑπάρχοι κίνησις αὐτῇ· ἃ δὲ τοῦτο καὶ τόπος πᾶσαι γὰρ αἱ λεχθεῖσαι κινήσεις, εἰ τόπῳ· ᾧ σ' ἔστιν ἡ οὐσία τῆς ψυχῆς τὸ κινεῖν ἑαυτὴν, οὐ κατὰ συμβεβηκὸς τὸ κινεῖσθαι αὐτῇ ὑπάρξει· ὥσπερ τῷ λευκῷ· ἢ τῷ γραμμικῷ· κινεῖται γὰρ καὶ ταῦτα· ἀλλὰ κατὰ συμβεβηκός· ᾧ γὰρ ὑπάρχουσιν, ἐκεῖνο κινεῖται· τὸ σῶμα· διὸ καὶ οὐκ ἔστι τόπος αὐτῶν· τῆς δὲ ψυχῆς ἔστω, εἴπερ φύσει κινήσεως μετέχει·

Ε διαξει οὖν τῷ πέμπτῳ λόγῳ τῆς φυσικῆς· ὅτι ἡ μεταβολὴ κατὰ τέσσαρας γίνεται κατηγορίας· ἢ γὰρ ἐν τῇ οὐσίᾳ ὡς γένεσις καὶ φθορὰ, ἢ ἐν τῷ ποσῷ ὡς αὔξησις καὶ μείωσις· ἢ ἐν τῷ ποιῷ, ὡς ἡ ἀλλοίωσις· οἷον λεύκανσις μέλανσις· ἢ ἐν τῇ ποῦ κατηγορίᾳ· οἷον ἄνω κάτω ἐν λυκείῳ· ἐν ἀγορᾷ· τούτων οὖν τῶν μεταβολῶν, τὰς μὲν ἐν τοῖς ἁπλῶς κατηγορίαις γινομένας· τῷ ποσῷ· τῷ ποιῷ· τῷ ποῦ, κινήσεις εἶναι· τῷ δὲ ἐν τῇ οὐσίᾳ, οὐκέτι κίνησιν, ἀλλ' ἁπλῶς μεταβολήν· διὸ πλέον ἢ μεταβολὴ τῆς κινήσεως· ἢ γὰρ κινούμενόν φησι δεῖ εἶναι· ἵνα καὶ κινῆται· ἢ δὲ γινόμενον ἢ φθαρόμενον, οὐ μένει ὅπερ ἦν· καὶ ὅτι ἢ κινούμενον πρὸ ἄλλο ὑποκείμενον ἴσχει τῷ μεταβολῇ· μηδὲν τῆς κινήσεως ἅς τῷ οὐσίᾳ τῆς ὑποκειμένης συντελούσης· ἢ μέντοι γινόμενον καὶ φθαρόμενον, ἅτε ἐν ὑποκειμένῳ γίνεται· ἀλλ' οἷον ὅταν ὑλης ἅς εἴδος μεταβάλλει· ἢ γινόμενον καὶ ἢ φθαρόμενον ἐμπαλιν· Τῆς οὖν κινήσεως πρὸ τὰς ἓξ κατηγορίας θεωρουμένης· πῶς οὖν ἐνταῦθα τέσσαρας ἐδήλωσε κινήσεις ἀπηριθμήσατο· Λέγω οὖν ὅτι ὡδὶ μὲν τῆς τοῦ κατηγορίας· καὶ τῆς τοῦ ποιοῦ, δύ' ὁρισεν ὀνομάτων κοινῶν δι' ὧν πάντα τὰ ἐν τῇ ὑπὸ τῷ κατηγορίαν κινήσεων σημαίνει· τῆς τε φορᾶς καὶ τῆς ἀλλοιώσεως· καὶ ἢ πᾶσά τε ἡ κατὰ τόπον κίνησις, φορὰ λέγεται· καὶ ἡ κατὰ ποιότητα ἀλλοίωσις· ἀλλοιοῦται ἢ καὶ ὁ λευκαινόμενος καὶ ὁ μελαινόμενος· ὡδὶ μέντοι τοῦ ποσοῦ, οὐκ δύ' ὁρισε κοινοῦ ὀνόματος σημαίνοντος τῷ αὔξησιν καὶ μείωσιν· ἢ γάρ τις εἴποι ὅτι ἡ κατὰ τὸ ποσὸν μεταβολὴ, λῆρον εἶπε καὶ οὐκ ὄνομα· διατέτακται οὖν διελεῖν τῷ τῷ ποσῷ κίνησιν ἅς δύο· εἰς τε τῷ αὔξησιν καὶ τῷ φθίσιν· ὡς δεδειγμένου οὖν τούτου ὅτι ἡ κατ' οὐσίαν μεταβολὴ ἄκ ἔστι κίνησις, ἔλαβεν ὡμολογημένον ἐνταῦθα ὅτι πᾶσα κίνησις, κατὰ τὰς ἓξ ταύτας γίνεται κατηγορίας· ἡ δὲ κινεῖται ἡ ψυχὴ μὴ κατὰ συμβεβηκὸς, φύσει ὑπάρχει κίνησις αὐτῇ· ἢ δὲ τοῦτο, καὶ τόπος· πᾶσαι γὰρ αἱ λεχθεῖσαι κινήσεις, ἐν τόπῳ· τουτέστιν ἐπεὶ οὐ κατὰ συμβεβηκὸς λέγουσιν ὑπάρχειν τῇ ψυχῇ τῷ κίνησιν· λέγουσι γὰρ τῷ οὐσίαν αὐτῆς τὸ ἀλλοκίνητον εἶναι· ὅτε αἰτίαλης αὐτῇ κατὰ φύσιν ὑπάρχει· μᾶλλον δ' ἀλλ' φύσις ἐστίν· ἐδείχθη δὲ πᾶσα κίνησις, ὑπὸ μίαν τῶν κατηγοριῶν τούτων τελοῦσα· οὐκοῦν μίαν τῶν ἓξ μορίων κινήσεων κινηθήσεται· ἢ δὲ τοῦτο, ἐδείχθη πάλιν ἐν τῇ φυσικῇ ἀκροάσει ὅτι τὸ κινούμενον πάντα μίαν τούτων τῶν κινήσεων, ἐν τόπῳ δεῖ· καὶ ἡ ψυχὴ ἄρα ἐν τόπῳ ἔσαι· ταυτὸν δὲ ἐστὶν εἶναι σῶμα ἔσαι· καὶ ὅτι μὲν ἡ κατὰ τὸ ποσὸν καὶ κατὰ τὸ ποῦ κίνησις ἐν τόπῳ, πρόδηλον· ὅτι δὲ καὶ ἡ κατὰ ἀλλοίωσιν μεταβολὴ ἐν τόπῳ ἐδείκνυε σαφῶς ἐν τῇ φυσικῇ· ἐδείκνυε γὰρ ὅτι τὸ καθ' αὑτὸ κινούμενον, μεριστὸν εἶναι δεῖ· τὸ δὲ μεριστὸν καθ' αὑτὸ καὶ ἐν τόπῳ ἐστίν· ἐπεὶ καὶ σῶμά δεῖ· τὸ γὰρ καθόλου κινούμενον δεῖ οὗ δεῖ μεθίστασθαι εἰς τὸ ἐν ᾧ ἔσαι· ἔκτινος γὰρ εἰς τι πᾶσα μεταβολή· τὸ δ' ἔκτινος εἴς τι μεταβάλλον, οὔτε δεῖ οὗ μεταβάλλει ἐν ἐκείνῳ ὅλον ἐστὶν, οὐδέπω γὰρ ἀπεμεταβάλλει· οὔτε ἅς ὃ μεταβάλλει ἐν ἐκείνῳ ὅλον ἐστὶ· ἤδη γὰρ μεταβεβληκὸς ἂν εἴη· καὶ οὐκ ἔτι μεταβάλλον· ἀναγκαῖον οὖν τὸ μεταβάλλον καθ' ὁτιναοῦν μεταβολὴν, καθ' αὑτὸ καὶ μὴ κατὰ συμβεβηκὸς· εἶναι μέντοι ἑαυτῆς εἶναι ἐν τούτῳ δεῖ οὗ μεταβάλλει· κατὰ δέ τι ἐν τούτῳ ἅς ὃ ἡ μεταβολὴ αὐτῆς γίνεται·

ὅλον γὰρ οὐ ἐκατέρῳ ἀδιώατον εἶναι. ἔστι γὰρ ἅμα ἐν τοῖς αὐτικειμένοις τῷ τε ὄξ οὗ καὶ τῷ ὄς ὅ· καὶ ἅμα δ' ἐν πλέοσι τὸ αὐτὸ κατὰ τὸ ἀλλὸ ὅπερ ἀδιώατον. ὥστε λέπεται τὸ μὲν ἀλλοῦ εἶναι ὄξ οὗ. τὸ δ' ὄς ὅ. μεείζων αἷμα καὶ διαπτᾶται σῶμα· μένον γὰρ καθ' αὐτὸ μείζων τὸ σῶμά ὄϐιν. ἢ γὰρ καὶ ἡ γραμμὴ καὶ τὸ ὠδὶ πεδὸν καθ' αὐτὸ μείζων λέγεται, ἀλλὰ τῷ λόγῳ. τῇ μέν τι ὑποστάσει καὶ τῇ οὐσίᾳ μένον τὸ σῶμα μείζων ὄϐιν, ὥστε ἡ κινᾶται ἡ ψυχὴ καθ' αὐτὸ, μείζων ἔσται καὶ σῶμα. καὶ πέως μὲν πρὸς πλάτωνα κρατοῦ καὶ τοῦτο ἀσώματον εἶναι λέγοντας τὴν ψυχήν. ἢ γὰρ τῇ ὑποθέσει τῇ λεγούσῃ ὅτι κινεῖται, ἀκολουθεῖ τὸ εἶναι ὡλλὶ σῶμα. τοῦτο δὲ ψεῦδος. οὐ κινᾶται αὖ. ἀλλ' οὔπω ἐκ τούτου ἐλλεγμένοι εἰσὶν οἱ σῶμα ἀλλὶ λέγοντες ὅτι οὐ κινᾶται. τὸ οὖν ἐκ πύπου, τὸ ἄτοπον, τῷ κινεῖσθαι ἀλλὶ δείκνυται τὸ τόπῳ οὖσα καὶ σῶμα. ἐπέγει οὖν τὸ τούτῳ ἑπόμενον ἄτοπον μετ' ὀλίγα κοινῶς πρὸς πάντας αὖ μέζον. ¶ Πῶς δέ φησιν ὅτι πᾶν κινούμενον ἐν τόπῳ ἐστί· καίτοι ἀλλὸς δείκνυσι τὸ ἀπλανῆ οὐκ οὖσαν ἐν τόπῳ. εἰ γε τόπος μέν ὄϐιν ὡς αὐτῷ δοκεῖ τὸ πέρας τοῦ περιέχοντος καθὸ περιέχει τὸ περιεχόμενον. δείκνυται δὲ ἔξ τῆς ἀπλανοῦς μηδὲν ὄν. Η" οὖν ὅτι καὶ τὰ μέρη τῆς ἀπλανοῦς τρόπον τινὰ ἐν τόπῳ ἐστὶν ὡς καὶ ἀλλὸς φησιν ἐν τῇ φυσικῇ· περιέχεται γὰρ ἕκαστον ζῴων ὑπὸ τῶν παρ' ἑκάστα; ἢ ὅτι σᾶν προσυπακηύαν ὅτι τῶν καθόλου κινουμένων αἱ κινήσεις ἐν τόπῳ εἰσί. περὶ γὰρ τῶν ἐν ταὐτῷ θαι κινουμένων ὁ λόγος. ἃ καθ' ὅλα ἀλλὰ κινεῖται. καὶ κεῖνοι δὲ οἱ λέγοντες τὴν ψυχὴν τῷ κινεῖσθαι κινεῖν, δηλονότι ὅλην δ' ὅλης ἔλεγον μεταβαίνειν. τὰ δὲ οὕτω κινούμενα, ὄξ αὐάγκης ἐν τόπῳ ἐστί. φαίη δ' ἄν τις ἴσως. τί οὖν οὐ μεταβάλλει κατὰ τὸ ποιὸν ἡ ψυχή, οὐκ ἀλλοιοῦται μεταβάλλουσα ἀπὸ ποιάας ἕξ ἀρετὴν. καὶ ἀπὸ ἀγνοίας ἕξ γνῶσιν. ἢ δὲ ἀλλοιοῦται; ἡ δὲ ἀλλοίωσις κίνησις, κινεῖται ἄρα ἡ ψυχή· πρὸς τοῦτο προσφυῶς οἱ ἀπὸ τῶ πειρατικοῦ ὄξηγηταὶ ὧν ὅτι καὶ ὁ ἀλέξανδρος, ἀπαντῶν· ὅτι τοῦτο οὐκ ἔστιν ἀλλοίωσις. ἀλλοίωσις γάρ ὄϐιν ἡ κατὰ τὰς παθητικὰς ποιότητας γινομένη μεταβολή· πᾶσαι δὲ αἱ παθητικαὶ ποιότητες, αἰσθηταί· αἱ δὲ αἰσθηταὶ ποιότητες ἐν σώματι· οὐκοῦν τὸ ἀλλοιούμενον πᾶν σῶμα ἔσται. ἄρετὴ δὲ καὶ κακία· καὶ γνῶσις καὶ ἀγνωσία, ἕξεις ὄσι καὶ στρόφεις· αἱ δὲ ἕξεις καὶ αἱ στρόφεις, γενέσεις ὄσι καὶ φθοραί· οὐκ ἀλλοιώσεις· ὥσπερ οὖν ἡ τυφλότης μὲν φθορά ὄϐιν· γένεσις δὲ ἡ ὄψις, οὕτως ἄρετὴ καὶ κακία· καὶ γνῶσις καὶ ἀγνωσία, γενέσεις πρόπον τινὰ ὄσι καὶ φθοραί· ἕκαστον γὰρ γινωείζεται μὴ τῆς ἑαυτῶ τελειότητος· αἱ δ' ἐλλείπει τι τῷ πράγματι ὄς τελείωσιν, ὠδὶ φθορὰν νόει τοῦτο. τελειότης δὲ ψυχῆς ἡ γνῶσις ὄϐι καὶ ἡ ἀρετή· ὥσπερ οὖν τὴν ὑγίαιαν οὐ λέγομεν ἀλλοίωσιν ἀλλὰ γένεσιν· ἐπειδὴ κατὰ φύσιν μὲν ἡ ὑγίαια, παρὰ φύσιν δὲ ἡ νόσος, οὕτως ἐπειδὴ κατὰ φύσιν μὲν τῇ ψυχῇ ἡ ἀρετὴ, παρὰ φύσιν δὲ ἡ κακία, τὴν ἀπὸ κακίας ὄς ἀρετὴν μεταβολὴν, οὐκ ἀλλοίωσιν, ἀλλὰ γένεσιν λέξομεν ἠκότως· ἢ γὰρ ἀλλοίωσις ὅτε δὴ πρὸς ποιότητα ἔχουσα κατὰ συμβεβηκὸς ὑπάρχουσα ἐν τῷ σώματι, οὔτε συντελεῖν τι ὄς τὴν οὐσίαν τοῦ ὑποκειμένου θέλει, ὅτε λυμαίνεσθαι αὐτῷ· λδυκαινόμενον γὰρ ἢ μελαινόμενον τὸ σῶμα, οὐδὲν οὔτε βλάπτεται, οὔτε ὠφελεῖται· ἢ μέν τι ὑγίαια καὶ ἡ νόσος, καὶ ἡ κακία καὶ ἡ ἀρετὴ, οὐ τοιαῦται. ἀλλ' ὄς ὡλλῳ τινὶ τοῦ ὑποκειμένου οὐσίαν σῴζων. Οὕτω γοῦν ὠδὶ λυόμεθα τὴν πολυθρύλλητον ἀπορίαν τὴν ἐν ἀναγωγαῖς ἐν τῷ εἰσαγωγῆς τοῦ συμβεβηκότος φερομένῳ. ἐζητεῖτο γὰρ ὅτι πῶς τὸ συμβεβηκὸς γίνεται καὶ ἀπογίνεται χωρὶς τοῦ ὑποκειμένου φθορᾶς. ὁ γὰρ πυρετὸς ὁ συμβεβηκὸς ὤν, φθείρει. ἐλέγομεν οὖν ὅτι οὐ συμβεβηκὸς ὁ πυρετὸς ἀλλὰ ἀλλοίωσις τοῦ ὑποκειμένου. ἀλλὰ ἔστι παρὰ φύσιν θερμότης διαλυτικὴ τῆς ἀρμονίας τοῦ ζῴου. εἴπομεν δὲ ἤδη τὰς ἕξεις τῆς ψυχῆς πῶς λέγονται εἶναι γενέσεις καὶ φθοραί· ὥσπερ τῷ λδυκῷ ἡ φρόνησις ἐναντία· ἢ γὰρ τῆς κινουμένου τοῦ ψιμμυθίου ἐπὶ κινεῖσθαι τὸ λδυκὸν, δηλονότι κατὰ συμβεβηκὸς ἀλλὸ λέγει κινεῖσθαι. ἐπεὶ μηδὲ πέφυκε καθ' αὑτὸ κινεῖσθαι· προσθήκη δὲ καὶ τῷ φρονεῖν, ἡ φρόνησιν λέγων τὸ σῶμα· ἀλλ' ἁπλῶς τὴν διάστασιν αὐτῶ, χωρὶς τοῦ σώματος· οἷον γραμμῶ ἢ ὠδὶ φαίη ἄν· δεῖξαι βουλόμενος ὅτι οὐδὲ ἄλλο διάστημα καθ' αὑτὸ κινεῖται πλὴν τοῦ σώματος· κινοῦται οὖν φησι ταῦτα κατὰ συμβεβηκός· διότι τὸ σῶμα ᾧ πινι ταῦτα ὑπάρχουσι καὶ ἐν ᾧ εἶναι ἔχουσι, τοῦτο κινεῖται· ὅτι δὲ φησιν οὐκέτι τούτων ἡ κίνησις· ἀλλὰ τοῦ σώματος δῆλον ὄξ ὧν καὶ ὁ τόπος ὃς ἂν ἐκινήθησαν οὐκ ἔστιν ἀλλῶν ἀλλὰ τοῦ σώματος. ἢ γὰρ πᾶσα μὲν κίνησις πρός τι τέλος ὁρᾶ· ἔστι δὲ τῆς κατὰ τόπον κινήσεως τέλος, ὁ τόπος ὃς ἂν ἐκινήθη. ὁ δὲ τόπος οὗτος ταυτὸν δὲ ἄπειν τὸ τέλος πρὸς ὃ ὁρᾷ ἡ κίνησις, τοῦ σώματός ὄϐι· καὶ οὐ τοῦ λδυκοῦ ἢ τοῦ ῥιπτίχεος, ἢ ἡ κίνησις ἀρα τοῦ σώματος ἔσται. ὅτι δ' ὁ τόπος τοῦ σώματος, δῆλον ἐντεῦθεν. ἢ γὰρ ἀφαιρεθῶσιν αἱ ποιότητες, ἀδὲν ἦπλον ἐν ᾧ τόπῳ τῷ ἰδίῳ τὸ σῶμα ὄϐιν. ὁμοίως καὶ τὸ ῥιπτίχου, ἢ ὡς γραμμὴ ἀφωρίετο καὶ ὡς ὠδὶ πεδὸν.

» ΕΤΙ δὲ ἡ φύσει κινεῖται κοὐ βίᾳ κινηθείη κοὐ ἡ βίᾳ καὶ φύσει.

Δ ἑξῆς ὅτι ἡ φύσει καὶ καθ' αὑτὴν ἡ ψυχὴ κινεῖται, ἔσται τις οἰκεῖος αὐτῇ τόπος. προστίθησι τοῦτο τοῖς ἀφορισμένοις ὡς ἀκόλουθον. ὅτι δὲ φύσει κινεῖται, κινηθείη ἂν καὶ βίᾳ. ἐνδείκνυσιν διὰ τούτων ὅτι ἔσται τις αὐτῇ καὶ παρὰ φύσιν τόπος, καὶ ὅτι μὲν τὰ βίᾳ κινούμενα καὶ κατὰ φύσιν κινεῖται, πρόδηλον. τὸ γὰρ βίᾳ κινούμενον, παρὰ φύσιν κινεῖται. τὸ δὲ παρὰ φύσιν, ἐκφανὲς ὄϐι τοῦ κατὰ φύσιν. οὐδὲν δὲ ὄϐιν ἀεὶ ἐν τῷ παρὰ φύσιν. Πῶς δὲ καὶ τὸ κατὰ φύσιν κινούμενον καὶ βίᾳ κινεῖσθαι λέγει. ἆρ' οὖν καὶ τὰ κυ-

κλοφορούμενα σώματα, ἐπεὶ κατὰ φύσιν κινοῦνται, καὶ παρὰ φύσιν κινηθείησάν ποτε. καί τι κῆ αὖ τὸς ὁ ἀειστέλης ἔδειξεν ὅτι ἀδιώατον ἐκεῖνα παρὰ φύσιν κινηθῆναι. ὄξηρῆσθαι γὰρ ὡλλά φησι πάντης δυσχερείας. Φασὶν οὖν πάνυ προσφυῶς οἱ ἀπὸ τῆ περὶ πάντου ὄξηγηταὶ ὧν ὄϐι καὶ ἀλέξανδρος ὅτι οὐχ ὑπὸ φύσεως κινεῖται τὰ οὐράνια σώματα ἀλλ' ὑπὸ κρείττονος διωάμεως τῆς ἐν αὐτοῖς λέγω ψυχῆς. εἴγε ὡς ἄλλός φησιν ἀειστέλης κατὰ ὄρεξιν τὴ πρώτου ταύτην ἔχει τὴν κίνησιν. διὰ τί γὰρ φησι κύκλῳ κινεῖται, εἴτε ἐπίλογεν. ὅτι νοῦ μιμεῖται. ὥσπερ γὰρ τὸ θεῖον παντεχοῦ ὄϐιν, οὕτω καὶ ὁ οὐρανός φησι μιμούμενος τὸ πρῶτον. ἐπεὶ ἅμα παντεχοῦ εἶναι οὐ διώατον. τῇ μόνα παντεχοῦ γίνε). τῇ τὰ ζῶα δὲ κινούμενα τῇ τῇ πλάγια κίνησιν ὑπὸ ψυχῆς δηλονότι κινεῖται ταύτην τῇ ὀχ ὑπὸ φύσεως. ἀλλ' ὠδὶ μᾶλλον τῇ ζώων, ἐπέρα ἐστὶν ἡ τῇ ψυχὴν κινησις ἢ ὑπὸ φύσεως. τῇ γὰρ ἐμψύχων ὅσα σύνθετον ἔχει τὸ σῶμα, ἄλλων ἔχει κίνησιν τῇ τῇ φύσιν τῆς τῇ ψυχήν· διὸ κινεῖται τὸ σῶμα, τὴν ἐμφυτον κίνησιν, τῇ τὸ ὠδὶ κρατοῦντος τῇ ἁπλῶν, ὅταν μὴ ὡς ἐμψυχον κινῆται ἀλλ' ὡς σῶμα ἁπλῶς. ὅταν μὲν γὰρ βασίζῃ τὰ ζῶα ἢ ἵπαται, ἡ νήχῃ, τῇ ψυχὴν κινεῖται. ὅταν δὲ φέρηται ἀπὸ ὕψους τῇ βαρεῖαν ῥοπὴν, κατὰ τὰ φύσιν κινεῖται ὠδὶ κρατοῦντος τῆς γεώδους καὶ βαρέος σώματος. τῷ δὲ ἁπλῷ σώματι ᾧ ὑπάρχει τὸ ἐμψύχου εἶναι διὰ ἰδιότητα τοῦ πύρου φύσις ἐστὶν ἡ ψυχή. καὶ ἡ κατὰ ψυχὴν κίνησις, κατὰ φύσιν ἔστιν αὐτῷ κίνησις. ἡ δὲ μὴ φύσει κινεῖται· ἀλλ' ὑπὸ ψυχῆς, οὐκέτι ὑπάρχει τῷ λόγῳ τῷ λέγοντι ὅτι τὰ φύσει κινούμενα κἂν βίᾳ κινηθείη. ἡ δὲ ὅλως διὰ καὶ αὐτῷ φυσικῷ εἶναι ποτὶ θετοι κίνησιν, φαμὲν ὅτι τοιαύτην ἔξει φυσικῶ κίνησιν, οἵαν ἔχει καὶ τὴν ἀπὸ ψυχῆς· καὶ οὐκ ὠδὶ πάντων φήσομεν εἶναι τὸν ἦμον ὃν ἀειστελικῶν ὅτι πᾶν τὸ φύσει κινούμενον κἂν βίᾳ κινηθείη, ἀλλ' ἐφ' ὧν κατ' εὐθυωρίαν ἡ κίνησις γίνεται. ἅπινα καὶ καθ' ὅλα ἑαυτὰ κινεῖται. δέδεικται δὲ ἀλῶ ᾧ φιλοσόφῳ. ὅτι τῇ κατ' εὐθεῖαν κινήσει ἐσίν. εἰ ἀυτοτόπις. μόνη δὲ ἡ κατὰ κύκλον κίνησις, ὠδὲν ἐναντίον ἔχει. τῇ γὰρ ὠδὶ τὸ ἄνω κινήσει, ἡ ὠδὶ τὸ κάτω ἀντίκειται. τῇ ἐμπροσθεν ἡ ὄπισθεν. τῇ ὠδὶ τὰ δεξιὰ, ἡ καὶ ὠδὶ τὰ ἀριστερά. τῇ μόνα κατὰ κύκλον, οὐδέν. ὥστε τῶν κατὰ φύσιν κινουμένων ταῦτα κινεῖται. καὶ βίᾳ τὴν κατ' εὐθεῖαν κινεῖται κίνησιν. καὶ ὅλα τὸν τόπον ἀμείβει ἐν τῇ κινήσει τῇ κατ' εὐθεῖαν. καὶ ἡ ἐναντιότης ὁρᾶται. τὰ μόνα οὐρανία καὶ κύκλῳ κινεῖται. καὶ ὅλα δ' ὅλων οὐκ ἀμείβει τοὺς τόπους. δῆλον δὲ ὅτι οἱ κινεῖσθαι τοπικῶς τὰ ψυχὴν λέγοντες καὶ τῇ κινήσει τῇ ἑαυτῆς κατὰ μοχλείαν τινὰ κινεῖν τὸ σῶμα τὰ κατ' εὐθεῖαν αὐτῇ παρέχον κίνησιν. πάντα γὰρ τὰ τῶν ζώων σώματα κατ' εὐθεῖαν κινεῖται. καλῶς δὲ καὶ τὸ προστίθησιν ὁ ἀλέξανδρος ἔτι ἡ εὐθεῖα ἡ περὶ τῆς τῶν οὐρανίων κινήσεως. ὅτι τε οὐκ ἔστιν ἐν τόπῳ, οὐδὲ κινηθείη ἂν ποτε παρὰ φύσιν, οὐδενὸς ἄλλου τῶν περὶ ἀειστέλους ἐσίν. ἀλλ' αὐτὸς ἄλλῳ πρῶτος ἐπεχείρησε. ὥστε καλῶς ἐκείνοις ἐπόμενα ἐρήκαμεν, ὄξ ὧν λέγουσιν. ἔπειτα τὸ ἡ φύσει κινεῖται καὶ βίᾳ κινηθείη, ὡς ἐν δεχόμενον ἔλαβεν. ὅτι οὐδὲ χεταί τινα τῶν φύσει κινουμένων καὶ βίᾳ κινεῖσθαι. ταῦτα δὲ κινεῖται βίᾳ τῶν φύσει κινουμένων ὅσα ἐναντίας ἔχει κινήσεις. ἔχοιεν δ' ἂν καὶ αἱ τῆς ψυχῆς κινήσεις ἐναντίας. ὡς γὰρ κινεῖ τὸ σῶμα, εὔλογον καὶ ἄλλῳ κινεῖσθαι. εἴγε τῷ κινεῖσθαι κινεῖ τὸ σῶμα. πᾶσαι αἱ τῶ σώματος κινήσεις. κατ' ἐναντίωσιν θεωρῶνται ὡς ἤδη εἴπομεν.

» ΤΟΝ αὐτὸν δὲ ῥόπον ἔχει καὶ πέρι ἠρεμίας. ὃς ὁ γὰρ κινεῖται φύσει καὶ ἠρεμεῖ ἐν τούτῳ φύσει.

» ὁμοίως δὲ καὶ ὃς ὁ κινεῖται βίᾳ, καὶ ἠρεμεῖ ἐν τούτῳ βίᾳ.

Ε πεται τῷ περὶ τῶν κινήσεων λόγῳ, καὶ ὁ περὶ ἠρεμιῶν. ἐπεὶ γὰρ τὰ κατ' εὐθεῖαν κινούμενα καὶ ὅλα δ' ὅλων τὸν τόπον ἀμείβοντα, οὐκ ἐπ' ἄπειρον φέρεται ἔχει δηλονότι τόπον ὃν ἐπέχεται καταλαβεῖν. ἐπαδὴ μηδὲν μάτην ποιεῖ ἡ φύσις. ὥστε ὅταν κινῶνται κατὰ φύσιν τε κινούμενα καταλαβόντα τὸν τόπον ὃν ἐπέχεται, ἠρεμήσει ἐκεῖ. εἴγε μὴ μάτην ἡ κίνησις ἦ γὰρ μήτε ἐπ' ἄπειρον φέρεται εἰχε δὲ τὸν οἰκεῖον τόπον, ἀκεπὶ ὑπὸ φύσεως ὃς τὸν παρὰ φύσιν κινεῖται. παρὰ φύσιν δὲ τὸ ἐναντίον. ἠρεμήσει ἄρα κατὰ φύσιν ὃς τὸν κατὰ φύσιν τόπον ὃν ἡ φύσις καταλαβεῖν ἦπέγετο. βίας γὰρ σᾶ ὃς τὸ κινηθῆναι ὠδὶ τὰ αὐτικείμενα. πάλιν τὰ βίᾳ κινούμενα, εἴγε μὴ ἐπ' ἄπειρον φέρεται, ἔχουσι καὶ τὸν παρὰ φύσιν τόπον. ὃς ὃν γενόμενα, ἠρεμήσει βίᾳ. καὶ ἄλλως δείκνυται ὅτι πᾶσα κίνησις κατ' εὐθεῖαν γινομένη, ἀπὸ ἠρεμίας ἄρχεται. ἡ γὰρ βῶλος ὠδὶ τὸ ἄνω φερομένη μὴ ἠρεμήσει τῆς ὠδὶ τὸ ἄνω φορᾶς οὐδέποτε ἐνεχθήσεται μάπω. ἡ δὲ κινεῖται τῷ ἐναντίαν δεῖ ἠρεμῆσαι πρότερον τὴν ὠδὶ τὸ ἄνω κίνησιν. εἶτα αὖ ἄξεσθαι τῷ ὠδὶ τὸ κάτω. ἅμα γὰρ τὰς ἐναντίας ἀδιώατον κινηθῆναι. ἡ ὃ ἀνάγκη τῷ περὶ κινήσεως λόγῳ ἁπάγεσθαι καὶ τὸν περὶ ἠρεμίας, ἄρα ἀνάγκη κινουμένῳ τῷ ψυχῷ καὶ ἠρεμεῖν. ἡ δὲ τοῦτο, οὐκ ἐπὶ ἀεὶ κινήσεται ἔσται.

» ΡΟΙΑ δὲ βίαιοι τῆς ψυχῆς κινήσεις ἔσονται καὶ ἠρεμίαι, οὐδὲ πλάπεν βουλομένοις ῥᾴδιον ἀπὸ δυῶσαι.

Ε ντεῦθεν δηλονότι, ἐπὶ τὸ ὠδὶ χάρημα ἄνωθεν ὄξ οὗ φησιν, ἰδιώσιε πέον δὲ πρῶτον περὶ κινήσεως. ἰσὺ γὰρ ᾧ δὲ συνεπέρανε. δέδεκας γὰρ ὅτι ἡ καθ' αὑτῷ κινεῖται τουτέστι, κατὰ φύσιν ἔσται αὐτῇ καὶ κατὰ φύσιν τόπος. καὶ πάλιν ἡ κατὰ φύσιν κινεῖται, κινηθήσεται καὶ βίᾳ. καὶ ἔσται τις καὶ βίαιος αὐτῇ τόπος. καὶ ὅπι τὸ κινούμενον οὕτως, καὶ ἠρεμεῖ, συμπεράνει οὖν ἐνταῦθα λέγων. ποῖαι οὖν βίαιοι τῆς ψυχῆς κι-

νήσεις καὶ ἠρεμίας. ὅτι δὲ οὐχ οἷόν τε διελεῖν καὶ ἄπαν δυοῖν δεῖν τὰς μὲν τὰς κινήσεις καὶ ἠρεμίας τῆς ψυχῆς κατὰ φύσιν εἶναι· τὰς δὲ παρὰ φύσιν· ᾧ σ' ἂν μάθοις οὐ μάλιστα καὶ πρώτως εἶναι δυνηθῆσαι τῆς ψυχῆς εἴτε κινήσεις εἴτε ἐνέργειαι, κεῖσε ἐστὶ καὶ ὄρεξις. ὧν ἑκατέρα διαιρεῖται εἴς τε τὸ λογικὸν καὶ τὸ ἄλογον· καὶ ἔστιν ἐν μὲν τῇ κεῖσε λογικὸν· νοῦς καὶ ἐπιστήμη. τὸ δὲ ἄλογον αἴσθησις. ἐν δὲ ὀρέξει λογικὸν μὲν ἡ βούλησις. τὸ δὲ ἄλογον, ἐπιθυμία καὶ θυμός. ὅτι μὲν οὖν πάντων τὰς μὲν λέγειν καὶ τὰ φύσιν εἶναι. τὰς δέ, παρὰ φύσιν ἄλογον δῆλον· πᾶσαι γὰρ ὁρῶντες καὶ τὰ φύσιν ὑπέρχουσαι τῷ ζῴῳ. εἰ δέ τις λέγοι παρὰ φύσιν εἶναι τῇ ψυχῇ τὸ θυμὸν ἢ τὸ ἐπιθυμίαν, ἴστω. πρῶτον μὲν ἐκ αἰρέσεως τῇ λογικῇ. νῦν δὲ περὶ πάσης ψυχῆς ὁ λόγος. θυμὸς δὲ καὶ ἐπιθυμία τῆς ἀλόγου ψυχῆς μόρια. ἔπειτα τῷ παρὰ φύσιν, οὐδέποτε αἵρεσις ἦν τὸ κατὰ φύσιν χρήσιμον. θυμῷ δὲ καὶ ἐπιθυμίᾳ ἕς σωτηρίαν τὸ ζῴου κεχρήμεθα. χρώμεθα δὲ ἀλλοῖς πολλάκις καὶ ἕς τὸ τῆς ψυχῆς ἀγαθόν. ὥστε τὸ παρὰ φύσιν πολλῷ δὲ πλέον αἱ κατὰ κεῖσε κινήσεις κατὰ φύσιν. ἀλλ' οὐδὲ ἀλλοῖς ταύτας τὰς κινήσεις βίᾳ ἂν ποτε κινηθείη. βίᾳ μὲν οὖν τυραννῶν δύναμεν ἀσεβὲς ὁμολογήσειε. συνθέσθαι μήτοι καθ' ἕξιν καὶ δεξάσθαι τὸ βίᾳ ἀλλὴν ἀεὶ ἀδιάκοπον. δῆλος σ' ἂν κατὰ θυμὸν καὶ ἐπιθυμίαν διάζεσθαι. ὅταν ἐρεθίζηται ὑπὸ τῶ ἔξωθεν. θεωρεῖται γὰρ ἐν τῇ ψυχῇ μάχη τῶν παθῶν καὶ τῆς λόγου. τῇ δὲ ἀληθείᾳ οὐδὲ ἐπὶ τούτοις οὐδεμίᾳ ἔστι βίαιος κίνησις. εἰ γὰρ μὴ συγκατάθοιτο ὁ λόγος τῷ πάθει, οὐδέποτε ἂν ἔς τι τούτων ὄρμαχθείη. ἔστι γὰρ βίᾳ ὡς ἀληθὸς ὠείσατο οὗ ἡ ἀρχὴ ἔξωθεν μηδὲν συμβαλομένου τῆς πάσχοντος. ὥσπερ ἡ τῆς λίθου ἐπὶ τὸ κάτω φορά. ἡ μήτοι ψυχὴ ἡ ἀλλὰ συδιδῶσι τῷ πάθει. καὶ συγκατατίθεται. διὸ οὖν δὲ οἱ στοχαζόμενοι οὐδενὶ τῶν ἐρεθιζόντων εἴκοντες. ἀλλὰ μὴν οὐδὲ τῷ θρεπτικῷ. διάδηλον εἴποι ἂν τις παρὰ φύσιν τοῖς δὲ κατὰ τόπον τῆς σώματος κινήσεσι κατὰ τῷ ὁρμῷ τῆς ψυχῆς γινομένας. εἶεν ἂν ἐναντίαι αἱ παρὰ τῷ ὁρμῷ ἀλλῆς γινόμεναι. φύσει δὲ αὖται, οὐκ ἐναντίαι. διότι καὶ κατὰ τῷ ὁρμῷ τῆς ψυχῆς κινηθείη ἂν ἐπὶ ἐκεῖνα ὃ σῶμα. ὅον εἴτις ἀλλῆς ἕς ὃ ἐμπροσθεν κινούσης ὃ σῶμα ἄλλος ἕς τοὐπίσω ἕλκει. ἡ δὲ διάστασις καὶ ἐπὶ τὰ ἄλλα κινᾶν ἡ ψυχὴ ὃ σῶμα. ὁμοίως δεξιά τε καὶ ἀριστερά. ἄνω τε καὶ κάτω. οὐ παρὰ φύσιν αὖται αἱ κινήσεις. κἂν βίᾳ τις ἕλκῃ. ἡ δὲ κατὰ φύσιν κίνησις, οὐδέποτε σ' ἂν γένοιτο παρὰ φύσιν. οὐδέποτε δὲ παρὰ τὴν φύσιν τῷ πυρὶ ἡ ἐπὶ τὸ ἄνω φορά. ὥστε εἰ τῇ μὲν κατὰ φύσιν κινήσει ἕπεται, πέντως καὶ ἡ παρὰ φύσιν. οὐ κινᾶται δὲ ἡ ψυχὴ παρὰ φύσιν. οὐδὲ κατὰ φύσιν ἂν κινηθείη. δῆλον σ' ὡς ὑμῖν ἐποιησάμεθα τῷ σὺν αὐτὶθέσει αὐτῆς σοφιῷ.

» Ἔτι δ' ἡ μὲν ἄνω κίνησις πῦρ ἐστι. ἡ δὲ κάτω, γῆ πάντων δὲ τῶν σωμάτων αἱ κινήσεις αὖ-
» ται. ὁ δ' ἀλλὸς λόγος, καὶ περὶ τῶν μεταξύ.

Ε' Τέτταρον δέ τι πέλιν ἄτοπον τῇ ὑποθέσει ἀλλῶν ἑπόμενον δείκνυσι. ἡ γὰρ κατὰ φύσιν κινᾶται ἡ ψυχὴ, ἡ μὲν ἀεὶ τὸ ἄνω ἐστὶν ἡ κατὰ φύσιν κίνησις, ἢ πῦρ ἔστω ἢ ἀήρ. ἡ δὲ ἀεὶ τὸ κάτω, ἢ γῆ, ἢ ὕδωρ. τούτων γὰρ αἱ τοιαῦται κινήσεις, κατὰ φύσιν. οὐχ ἁπλῶς δὲ τοῦτο ὡς ἄτοπον συνάγει. καὶ γὰρ ἔλεγόν τινος ἀλλῶν. οἱ μὲν, πῦρ. οἱ δὲ ἄλλό τι τῶν στοιχείων εἶναι τὴν ψυχήν. ἀλλ' ὅτι ἡ τῆς ψυχῆς ἡ κατὰ φύσιν κίνησις ἡ ἀεὶ τὸ ἄνω ἐστίν. ἔστι δὲ καὶ τῷ πυρὶ, ἡ ἀλλὴ κατὰ φύσιν κίνησις, ἔστω πᾶν πῦρ ψυχή. καὶ ἀεὶ τῶν ἄλλων ὡσαύτως. ὅπερ ἄτοπον. ἡ γὰρ καὶ τῷ πυρὶ καὶ τῇ ψυχῇ τὸ εἶναι ἑκάστῳ ἀλλῶν ὅ ἐστιν ὤφειλε τῇ κατὰ φύσιν αὖτω κινήσει. ὧν δὲ τὸ ἀλλό κατὰ φύσιν ἴσιον ταῦτα τὰ ἀλλά ἐστι. ταυτὸν ἄρα πῦρ καὶ ψυχή. τοῦτο δὲ τὸ ἄτοπον ἐδήλωσεν ἡμῖν. τούτων δὲ τῶν σωμάτων αἱ κινήσεις αὖται. πῦρ δὲ αὖτικρυς οὐ σεῖς ἀλλῷ ἐποίει οὐδὲ τῶν ἄλλων τι στοιχείων. ἀλλ' ἐκ πυρὸς οἷς ἰῷ στοιχεῖον τὸ πῦρ, ἢ ἔκτινος τῶν ἄλλων. οὐδὲ δημόκειτος πῦρ ἀλλῷ ἔλεγεν, ἀλλ' ἐκ τῶν ἀτόμων ὅθεν τὸ πῦρ. τοῖς μὲν οὖν ἀσώματον λέγουσι τῷ ψυχήν, προδήλως ἕπεται τοῦτο τὸ ἄτοπον. ἕπεται δὲ πᾶσι κοινῶς τὸ ἀλλὸ καὶ τοῖς σῶμα ἀλλῷ λέγουσιν. οὐ γὰρ ἁπλῶς πῦρ ἔλεγον τὴν ψυχήν, ἀλλὰ πῦρ τοιῶσδε διακεῖμενον καὶ δυνάμεις τινὰς προσλαβόν. οὐκοῦν ἡ διάθεσις δεῖν ἡ ψυχή. ἡ οὖν ἡ ἀλλὴ κίνησις ψυχῆς καὶ πυρὸς, ἔσται πᾶν πῦρ ψυχή. ἡ δὲ τοῦτο ἄτοπον, οὐχ ἡ ἀλλὴ αἵρεσις κίνησις. ὡσαύτως καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων στοιχείων. ἡ δὲ μηδεμίαν τῶν στοιχείων κίνησιν κινεῖται, οὐκ ἔστι δὲ κίνησις παρὰ ταύτας, οὐκ αἵρεσις κινεῖται. δῆλον δὲ ὅτι ἔχει σύστασιν ὁ λόγος τοῖς σῶμα ἀλλῷ λέγουσιν. οὐ γὰρ ἡ τὴν ἀλλὴν κινᾶται συὶ τῶν στοιχείων, ἤδη καὶ ἀναγκαῖον καὶ οὐ εἶναι τῶν στοιχείων. ἡ γὰρ σὰρξ καὶ τὸ ὀστοῦν καὶ τὰ μέτελλα καὶ ἀεδὸν πάντα τὰ σύνθετα εἴδη κατὰ φύσιν κινούμενα κατὰ μίαν τῶν ἁπλῶν στοιχείων κίνησιν, οὐκ ἤδη καὶ γῆ ἔστιν ἡ ὕδωρ ἢ τι τῶν ἄλλων. ἢ αὖ πάλιν. τὰ στοιχεῖα, σάρξ ἔστιν. ἢ ὀστοῦν. ἢ τι τῶν ἄλλων τῶν ἐκ τῶν στοιχείων. τί οὖν ἀδιάστατον καὶ τῷ ψυχῷ ὄξ εἶδος οὖσαν τῶν στοιχείων. ὡς ὄξ ὑλικοῦ αἰτίον τῷ ἀλλῷ ἀλλοῖς κινεῖσθαι κίνησιν. ἡ δέ τις λέγοι ἀλλ' οὐχ ἡ ὕλη ψυχή ὅτι λέγω δῆ. τὸ στοιχεῖον, ἀλλὰ τὸ εἶδος τὸ ὑφιστάμενον αὐτῷ. ἴσῳ ὅτι ὑδὶ πάντων τοῦτο αἱρέσει λέγειν. σὰρξ γάρ ὅτι τὸ εἶδος τῆς σαρκὸς καὶ οὐ τὰ στοιχεῖα. ὁμοίως καὶ ὑδὶ τῶν ἄλλων λέγετοι. καὶ ἀληθῶς λέγειν. καὶ τοφερὴς εἶναι καὶ κατὰ φύσιν ἡ σὰρξ ὥσπερ καὶ ἡ γῆ. ἡ οὖν καὶ τὰ ἄλλα σώματα δεῖ λέγειν ἀκίνητα, ἢ καὶ τῷ ψυχὴν κινεῖσθαι;

» Τὸ δὲ σῶμα κινεῖσθαι, φορᾷ. ὥστε καὶὴ ψυχὴ μεταβάλλοι αὖ κατὰ τὸ σῶμα ταύτην. καὶ ἀλλὴ, ἢ ὅλη, ἢ
» κατὰ μόρια μεθισταμένη.

Α'' Λοιδορήματα. ὅτι ἡ ψυχὴ οὐ κινεῖσθαι. ἐπεισὴ γὰρ μοχλέα τινὶ κινεῖν ἀλλῷ λέγουσιν τὸ σῶμα. οἱοιεὶ τῷ ἀλλὴν κινεῖσθαι ὠθοῦσαν ἀλλό. ὥσπερ εἰώθασιν οἱ τοῖς παιδίοις παίζειν. ὑμενώσεις ἄνω κιρῶν σφαίρας σμικρὰς διακενούς καὶ εὐαπόκλειστον ἔτω μύγας ἢ καινθαρίδας. εἶτα κινουμένων ἐκείνων, συγκινεῖσθαι καὶ ὁ κηρός. καὶ ὥσπερ οὖ ζώγραφ ἀποκεκλεισμένον θηρίον. εἶτα ὠθοῦσι, συγκινεῖ ἑαυτῷ ἐν ζῴγρον. Cauda.
ἐπεὶ οὖν οὕτως ἔλεγον τὴν ψυχὴν κινουμένου συγκινεῖσθαι τὸ σῶμα, τοῖς ἀκόλουθα τῇ δόξῃ ταύτῃ διὰ τούτων πάλιν αὖ διασκέπτεται. εἰ γὰρ οὕτω φησὶ κινεῖ ἡ ψυχὴ τὸ σῶμα, ἀκόλουθόν ὄδιν ἐκείνῳ κινεῖσθαι τὸ σῶμα τὴν κίνησιν ᾗ αὖ καὶ ἡ ψυχὴ κινῆται. καὶ ἔμπαλιν. ᾗ αὖ κινῆται τὸ σῶμα, ταύτην κινεῖσθαι καὶ τὴν ψυχήν. τίς οὖν ἡ κίνησις τούτων, ἐκ τῶν σαφεστέρων ποιεῖται τὴν διδασκαλίαν καὶ ἡμῖν γνωεισμωτέρων. λέγει δὴ τὰ σώματος. ἐπεισὴ γὰρ τὸ σῶμα φησὶ φορᾷ κινεῖται, καὶ τὴν ψυχὴν ἀνάγκη φορᾷ κινεῖσθαι. ᾗ μὲν οὖν ἀκόλουθόν ἐστιν ἐκ τῆς ψυχικῆς κινήσεως συλλογίσασθαι τὰ σώματος ἐκ τὰ ἀεὶ πίου τὸ ἀπατεῶν. ἐπεισὴ δὲ ἀσαφὴς ἡ τῆς ψυχῆς κίνησις καὶ ἄγνωστος. διατὰ το ἐκ τὰ σώματος συλλογίζεται τὴν τῆς ψυχῆς ὡς ἐκ τεκμηρίου τὴν κατάληψιν τῆς αἰτίας ποιούμενος. γνώεισμος γὰρ ἡ τὰ σώματος. Ἀπορήσειε δ' ἄν τις πῶς λέγοι ὅτι τὸ κινοῦν τὸ ἀλλὸ κινεῖσθαι τὴν ἀλλῷ τῷ κινουμένῳ κινηθήσεται κίνησιν. ἴσθι γὰρ ἡ μίονος, ἕλκει τὸν φορόν. καὶ ὁ μὲν φορὸς κύκλῳ κινεῖται. ἡ δὲ μίονος κατ' εὐθεῖαν. ὁμοίως οὖ τῇ χαλκῇ σφαῖρα. ὁ μὲν ἄξων μίαν κινεῖται κίνησιν. αἱ δὲ ὑπ' ἀλλοῦ κινούμεναι ἀδιὰ τὰ αὐτικείμενα ἀλλήλαις κινοῦνται. ὧν ἡ μὲν τὴν ἀλλὴν τῷ ἄξονι συγκινεῖται. ἡ δὲ ἀδιὰ τὰ αὐτικείμενα. καὶ τὰ οὐρανία δὲ κινούμενα κύκλῳ κινεῖ τὰ συνταῦθα οὐ τὴν ἀλλὴν ἑαυτοῖς. τὰ μὲν οὖν οὐρανία ἁπλῶς τῷ κινεῖσθαι κινεῖ τὰ συνταῦθα. ἀλλ' οὕτω κινεῖ, ὡς ἡ μὴ καὶ ἑκινεῖτο. θερμαίνοντα γὰρ καὶ ψύχοντα συγκείσει μὴ διακείσει οὕτω σφᾶς πρὸς ἡ μᾶς. οὐ μήτοι τῷ κινεῖσθαι. τοσοῦτον γὰρ μόνον ἡ κίνησις συμβάλλεται, τῷ ποιεῖν ἐγγυτέρω ἢ πορρωτέρω ἡμῶν τὸ ἥλιον. ἢ τὴν σελήνην. ἢ τινὰ τῶν ἄλλων ἀστέρων. πρὸς ὃ τῶν λοιπῶν, ἄλλος μὲν ἂν εἴποι ὅτι καὶ ὁ φορὸς τῆς ἀμάξης κατ' εὐθυωρίαν ἕλκεται. τὸ δὲ ἅμμα, κύκλον τῆς κύκλῳ κινήσεως. ὅλος μὲν γὰρ ὡς ὅλος κατ' εὐθεῖαν κινεῖται ὁ φορὸς τόπον ἐκ τόπου ἀμείβων κατ' εὐθὺ κείμενον. τὰ μόρια μήτοι ἐστὶ τὰ κύκλῳ ἀντιπαραχωροῦντα ἀλλήλοις τῶν τόπων. ὑδὶ δὲ τῷ ἄξονος διὰ τὸ εἶναι ἔσωθεν τὸ ὀδόντων τὸν καλούμενον. ὅπερ προσεχῶς κινοῦ τὴν ᾗς τὰ αὐτικείμενα κινουμένῳ σφύραν, τὴν ἀλλὴν αὐτὴ κινεῖται. οὐχ ἱκανὸς ὁ οὖτος ὁ λόγος. τὸ γὰρ πῶς κινοῦ ὁ ἄξων ἐστί. μάλιστα δὲ νῦν περὶ τῷ πρώτως κινοῦντος ὁ λόγος περὶ ψυχῆς. οὐχ ἱκανὸν ὄ ᾗς ἀποδοθῆναι οὐδὲ τὸ φορεῦ σχῆμα. Ἡ μήτοι τούτων λύσις αὕτη ἐστίν. οὐκ εἴπεν ὡς αὖ κινῆται τὸ κινοῦ κατ' εἶδος οἷον δύθεαν ἢ κύκλον, ταύτην κινηθήσεται καὶ τὸ κινούμενον, ἀλλὰ κατὰ τὸ γένος. ᾗ τὴν κατὰ τόπον τὸ κινοῦ. καὶ τὸ κινούμενον κατὰ τόπον κινεῖται. διὸ φορᾷ εἶπε. ζητητέον δὲ μήποτε ὠδὶ μόνης τῆς κατὰ τόπον, τῷ τὸ ἀληθὲς ὄδιν. οὐδὲ γὰρ ὁ κινῶν κατὰ τὸ ποσὸν ἢ κατὰ τὸ ποιὸν, τὴν ἀλλὴ κινηθήσεται. εἴγε μὴ ὁ μελαίνων μελαίνεται. ἢ αὔξων αὔξεται. ἢ ὁ διδάσκων διδάσκεται. ὠδὶ μόνης οὖν ἀληθεύσει τῆς κατὰ τόπον κινήσεως. ὥστε καὶ ἀλλὴ κινηθήσεται κατὰ τόπον ἢ ὅλη ἢ κατὰ μόρια μεθισταμένη ἴσως. ὅλη μὲν ὅλον κινοῦσα τὸ σῶμα. κατὰ μόρια δὲ μέρος ἀλλοῦ κινοῦσα. τί δὲ τὸ τούτῳ ἑπόμενον ἄτοπον ἐπήγαγε.

» Εἰ δὲ τῷτο οὐδέχεται, καὶ ὄξελθοῦσαν ᾗσιέναι πάλιν οὐδὲ χοιτ' ἂν. τούτῳ δ' ἕποιτ' ἂν τὸ αὐτὸ
» σθαι τὰ τεθνεῶτα τῶν ζώων.

Ε ἰ γὰρ μοχλέαν τινὰ κινεῖ τὸ σῶμα κῇ τῷ ὠθεῖν ὡς ἤδη εἴπομεν ὡς οὐ ζώγραφ θηρίον. δῆλα τόν φησιν ὄξελθοῦσαν ἀπὸ τὰ σώματος, πάλιν ᾗσελθεῖν ἂς ἀλό. κῇ πάλιν κινῆσαι ἀλό. κῇ οὕτως ἀναστήσει ἂν τὰ νεκρὰ ζῶα. τί γὰρ ὁ κωλύον εἴγε μόνη ὠθήσει καὶ μοχλέα κινεῖ ἀλό. Ἐνίστανται δὲ πάλιν πρὸς τῷτο λέγοντες ὅτι οὐ καλῶς εἶπεν ὅτι ἡ κινοῦσα κινεῖ. ὄξελθοῦσα ᾗσέλθοι ἂν πάλιν. καὶ οὕτως ἀναστήσονται τὰ τεθνεῶτα τῶν ζώων. ἰσθὺ γάρ φησιν ὁ ἱών μοχλέα τινὶ καὶ ὥσει ἀνέχει τὸν τοῖχον ἢ ἄλλό τι τοιῶτον. καὶ ἐὰν ὑποσκαφθῇ διαλυθείσης τῆς ἁρμονίας καὶ πίπτει ὁ τοῖχος. καὶ ὅμως οὐκέτι δῆλόν τον ὑποτεθὲς ἀνέχειν τὸν τοῖχον ἢ ἄλλό τι τοιοῦτον. καὶ ἄλλα τοιαῦτα ὑπόροις ἂν παραδείγματα. Πρὸς δὲ τῷτο ἀπολογούμενοί φασιν ὅτι συνταῦθα οὐ μόνον μοχλείας καὶ ὥσεως δεῖ, ἀλλὰ καὶ ὠδὶ πηδητικότητος τῷ ἀνεχομένῳ. διόπερ διαλυθείσης ταύτης ἀκέτι δῆλόν τον ὁ ἱών ἅπαξ ἐλθὼν ὑποδὺς πάλιν ἀνέχειν, ὅπερ κῇ πρότερον ἀνεῖχεν. ἐκείνοι δέ φασιν μήνλω μοχλέαν γίνεσθαι ἔλεγον τὴν κίνησιν. ἀκέτι μὲ τοι κῇ ὠδὶ πηδητικότητα παρέχοντες τῷ σώματι. ᾗδὲ ἐκ φύσεως ᾗς τὸ κινεῖσθαι δῆλα μήν τινα. ἡμᾶς μὲ γὰρ δύναμήν τινα ζωτικὴν τῇ παρούσῃ ψυχῇ, ἐνίεσθαι λέγομεν τῷ σώματι. εἴτε τῇ ταύτης ἀπουσίᾳ ἀφανιζομένῳ ταύτην συμπίπτειν τὸ σῶμα. κῇ διατῷτο ὄλογον τὸ μηκέτι δῆλόν σθαι αὐτὴν ᾗσιέναι. τῆς δὲ αὐτῆς αἰτιεμένης ὄξ αἰτίας τῷ σώματι ὠδὶ πηδητικότητος ἀφανισθείσης. ἐκείνοι δὲ μόνη ὥσει κινεῖν τὴν ψυχὴν ἔλεγον. τὸ σῶμα. καὶ διατῷτο ὄλογον ὄξελθοῦσαν ἀλλῷ δῆλόν σθαι πάλιν ᾗσελθεῖν. ὥσπερ θηρίον τι ὃς ζῴγρον ᾗσόν τε καὶ ὄβιόν. ᾧ ἕπεται τὸ δῆλόν σθαι αἰσθήσεσθαι τὰ τεθνεῶτα τῶν ζώων.

Αὕτη δὲ ἡ ἀδιλυσις οὐ φυλαττόντων ἐστὶ τὴν διάνοιαν τὴν ἐξ ἀρχῆς. βούλεται γὰρ διὰ τούτων δηλῶσαι ὅτι καθάπαξ ἡ ψυχὴ οὐ κινεῖται. οὐδὲ τῷ κινεῖσθαι κινεῖ τὸ σῶμα. τὸ οὖν διαφέρειν πρὸς τὸ κινεῖσθαι κινεῖ. εἴτε δεῖ τῷ σώματι ἀδιαπλασιότητός τινος εἴτε μὴ δεῖ. τὸ ζητούμενον ἦν. εἰ κινεῖται ἢ μὴ κινεῖται. εἰ μέν γε πρὸς τὸ πότερον ἀδιαπλασιότητος δεῖ τῷ σώματι πρὸς τὸ κινεῖσθαι, ἢ μὴ, ἡ ζήτησις ἂν, καλῶς εἰ ἐπελύοντο τὸν τρόπον. εἰ δ' οὐ πρὸς τοῦτο μᾶλλον ἦν ἡ ζήτησις. ζητεῖ δὲ πρὸς τὸ κινεῖσθαι τὴν ψυχὴν ἢ μή. εἰ μὲν οὖν τῷ κινεῖν τὸ σῶμα, τί μᾶλλον ἐδόκει αὐτὴν μὴ κινεῖσθαι ἐὰν διάττου τὸ σῶμα ἀδιαπλασιότητος πρὸς τὸ κινεῖσθαι κινοῦσης τὴν ψυχῆς οὕτω γὰρ ἂν δὲ ἡ βακτηρία τῷ κινεῖσθαι κινεῖ τὴν χεῖρα. ἐπεισὶ δεῖ τῇ χειρὶ πρὸς τὸ κινηθῆναι ἀδιαπλασιότητός τινος. ἢ οὕτως ἔχουσα κινηθήσεται. ὡθήσει γὰρ βακτηρίας. οὐδὲ γὰρ πεπηγυῖα ἵλεως. ἢ λελυμένης τὰς ἁρμονίας. ἢ πάντα δὲ τὰ κινούμενα ὑπὸ τινος, δεῖ τοῦ πάντως τινὸς ἐπιπλασιότητος οἰκείας, ὥστε δ λέλυται ἢ ἀσθενεῖ. ἢ διαπέπτωκε δ' ὁλόγως τοῦτο συνάγειν ὁ ἀφεστὼς λόγος. ἄλλως τε ἐρεῖ τις πρὸς ἀλλόν. ἐσήλθεν αὖ πάλιν ἡ ψυχὴ εἰς τὸ σῶμα. καὶ αὖ ἵστατο τὰ τεθνηκότα τῶν ζώων δ' ταύτην ἔχει φύσιν τὸ πάλιν ἀφίστασθαι. νῦν δ' οὐκέτι ἀφίστηκεν. ἐπεισὶ μὴ δ' πέφυκεν. τί οὖν παρὰ τοῦτο δ' πρὶν ἦσαν οὐ τῷ σώματι ὄντα εἰκότως. δὲ ἐστὶ πέφυκε εἶναι εἰς τὸ σῶμα. ὥσπερ δὲ δ' θηρίον οὐ ᾧ αὐτῷ ζώγρᾳ ἐπέφυκε ἀφίστασθαι πάλιν. ὅτι δὲ δ πέφυκεν ἐκ τῆς ἐπιγωγῆς δῆλον. εἰ ποτ' ἀφ' ἧς ὁ δικαίως ἧς ἕκαστος τῶν ἄλλων. ὅτι κινεῖσθαι φαμὲν τὸ σῶμα. δεῖν δ' φαμὲν ἢ τῷ σώματι ἀδιαπλασιότητός τινος εἰς τὸ διὰ παντὸς ὑποδέχεσθαι τὰς τῆς ψυχῆς κινήσεις. οἷον τοιάδε τῶν πάντων τοιῶνδε πάσει ἢ θέσιν. ὁμοίας ἢ οἱ λοιποὶ τοιάδε τοιχείων τῶν παρ' αὐτῆς ἀφιστάναι. ἧς διαλυθείσης, ἐχ οἷά τέ ἐστιν ἔτι ἀθεῖν τὸ σῶμα. ὥσπερ δ' διαλυθέντι ἢ τοιάδε τῆς κηρᾶ πλάσις. ἢ ποιότητος οἷον δ' μελανὸς γένοιτο ἢ ἄλλό τι πάθοι, ἐκέτι τὸ αὐτὸς ἀποκεκλεισμένον ζῶον κινῆσαι αὐτὸ δύνατον.

» ΤΗΝ δὲ κατὰ συμβεβηκὸς κίνησιν κεῖν ὑφ' ἑτέρου κινεῖσθαι, ὡδεῖ αὖ βίᾳ τὸ ζῶον.

Δ εἴρας ὅτι δ σῶμα τὸν κινεῖσθαι τὴν ψυχὴν διὰ τῶν ἀκολουθούντων ἀπὸ τοῦ ὑποθέσει τῇ λεγούσῃ καθ' αὑτὸ κινεῖσθαι αὐτὸ, νῦν διὰ τούτων βούλεται πρὸς τὸ αὐτοκίνητον συῆναι. πρὸ μὲν γὰρ ἁπλῶς ἔδειξεν ὅτι δ σῶμα κινεῖται. νῦν δ' δείκνυσιν ὃ ἓν ἂν μάλιστα ὑπονοηθείη κινούμενον. ἐκ τούτων αὐτῶν ἂν τῶν ἀκινήτων οὖσαν. καὶ ἀνάγκη φησὶ τὸ καθ' αὑτὸ κινούμενον μὴ ἄλλο ἑαυτῷ αἴτιον ὂν τῆς κινήσεως, μὴ ὑπ' ἄλλου κινεῖσθαι. τὸ μὲν γὰρ πρῶτον κινούμενον μὴ ἄλλο ἑαυτῷ αἴτιον εἶναι τοῦ κινεῖσθαι. λέγομεν γὰρ ἡμᾶς πρὸς τὴν ψυχὴν ὁρμὴν κινεῖσθαι. τὸ δὲ συμβεβηκὸς κινούμενον, μὴ ἄλλο ἑαυτῷ δὲ αἴτιον εἶναι τοιαύτης κινήσεως μὴ ὑπ' ἄλλου

» ΑΛΛΑ μὼ καὶ ἡ κινεῖ γε ἀλλὴ ἑαυτὴν, καὶ ἀλλὴ κινοῖτ' ἄν. ὥστε ἡ πᾶσα κίνησις ὄβι τῶ κινουμέ-
» νου ἢ κινεῖται, καὶ ἡ ψυχὴ ὄξίσατο ἂν ἐκ τῆς οὐσίας. ἡ μὴ κατὰ συμβεβηκὸς ἀλλὴ κινεῖ· ἀλλ' ἔστιν ἡ κί-
» νησις τῆς οὐσίας ἀλλῆς καθ' αὐτήν. εἴνοι δὲ καὶ κινεῖν φασι τὴν ψυχὴν τὸ σῶμα εἰ ᾧ ὄβιν, ὡς ἀλλὴ κινεῖ-
» ται. διον Δημόκειτος παραπλησίως λέγων φιλίππῳ τῷ κωμῳδιοδιδασκαλῳ. φησὶ γὰρ ἂν δικαίαλον
» κινουμένω ποιῆσαι τὴν ξυλίνω ἀφροδίτην ἐγχέαντα ἀργύρου χυτόν. ὁμοίως δὲ καὶ δημόκειτος λέ-
» γει. κινουμένας γὰρ φησι τὰς ἀδιαιρέτους σφαίρας. διὰ τὸ πεφυκέναι μηδέποτε μένειν, συνεφέλκειν
» καὶ κινεῖν τὸ σῶμα πᾶν.

Ε Ἴσπμεν ἤδη ὅτι πᾶς ὁ ἀλλοκίνητον εὐίσατοι διὰ τούτων. καὶ τῶτο οὖν ὁ ἀὐ χείρημα πᾶς ὁ ἀλλό. ὃ
δὲ λέγει, τῶτό ὄβιν. ἡ ἀλλοκίνητός ὄβιν ἡ ψυχὴ ὡς ἀλλὴ εἶναι τὴν κινοῦσαν, ἀλλὴν τὴν κινουμένω. καὶ
μὴ κατ' ἄλλο μὲν κινεῖν, κατ' ἄλλο δ' κινεῖσθαι. κινεῖ δ' ὡς ἡ ψυχὴ. καὶ ὡς ψυχὴ ἅρα κινήσοι τοι. πᾶν
δὲ τὸ κινούμενον ὄξίσατοι τούτου καθὸ κινεῖται. καὶ ἡ ψυχὴ ἅρα καθὸ ψυχὴ ὄβι κινημένη, ὄξίσατοι
τῆ ψυχῆ εἶναι. τὸ γὰρ κινούμενον κατὰ τόπον, ὄξίσατοι ἐκ τῆ τόπυ ἀφ' οὗ ἐκινήθη. ὁμοίως καὶ τὸ κῦ
τὸ ποσὸν κινούμενον καὶ τὸ κατὰ τὸ ποιόν. ἕκαστον γὰρ καθὸ κινεῖται, ὄξίσατοι τούτου. καὶ ἡ ψυχὴ οὖν
ἡ καθὸ ψυχή ὄβι, καὶ κατ' οὐσίαν κινεῖται, ἐκστὰς ἂν τῆς οὐσίας ἑαυτῆς κὴ φθαρήσοι τοι. καὶ γὰρ ἀνάγ-
κη πᾶσα κατὰ τοὺς λέγοντας ἀσώματον εἶναι τὴν ψυχὴν κὴ ἀλλοκίνητον, τὴν κίνησιν κατ' οὐσίαν λαμ-
βάνειν. τεσσάρων γὰρ οὐσῶν μεταβολῶν ὡς πολλάκις εἴρηται. κατ' οὐσίαν. κατὰ τὸ ποσόν. κατὰ τὸ
ποιόν. κατὰ τόπον, ἡ μὲν κατὰ τόπον ἡ ποσὸν μεταβάλλοι ἡ ψυχὴ, πρόδηλον ὡς σῶμα ἔσαι. σωμάτων
γὰρ καὶ τὸ ποσόν. καὶ ὁ τόπος. οὐδὲν δὲ ἧττον καὶ ἡ κατὰ τὸ ποιὸν μεταβολὴ σωμάτων ἐστὶν ὡς ἡ σὺ εἰ-
πομεν, εἴγε κατὰ τὰς παθητικὰς ποιότητας ἡ μεταβολή. αἱ τοι δὲ ἀδιαίρετοι. τὸ δὲ κατά τι ἀδιαίρε-
τον μεταβάλλον σῶμά ὄβιν. ἡ πίνω ἡ μεταβολὴ τῆς ψυχῆς ἤτοι ἡ νόησις, οὔτε κατὰ τὸ ποσόν, οὔτε κῦ
τὸ ποιόν. οὔτε κατὰ τόπον ἐστὶ διότι ἀσώματος, λείπτοι ἅρα κατ' οὐσίαν εἶναι. ἀλλως τε καὶ ἀλλοί-
σιαν φασὶν ἀλλῆς εἶναι τὸ ἀλλοκίνητον. τὸ δὲ κατ' οὐσίαν κινούμενον πανταχῆ ὃ φθεί-
ρεται. φθαρήσοι τοι ἅρα καὶ ἡ ψυχὴ εἰ τῷ κινεῖσθαι. καὶ ἄλλως αἰάγκη τὴν μεταβολὴ καὶ κίνησιν
τῆς ψυχῆς, κατὰ ἀλλὴν τὴν οὐσίαν λέγειν ἀλλούς. ἡ γὰρ κινεῖ ἡ ψυχὴ κατὰ ποιότητα ἢ τι ἄλλων, ἡ δὲ
οὐσία ἀλλῆς οὔτε εἰ ποιότητι, οὔτε εἰ ποσότητι, οὔτε εἰ τόπῳ, πᾶν γὰρ ἐν τούτοις σῶμά ὄβιν, ἐκ ἅρα
ἑαυτὴν κινεῖ. ναῦ δ' ἀλλοκίνητόν φασι. τὸ δὲ ἡ μὴ κῦ συμβεβηκὸς κινεῖται, τοῦτ' ἔστιν ἡ μὴ τῷ ἄλλῳ κινεῖν
λέγω δὴ τὸ σῶμα εἰ ᾧ ὄβιν, ἀλλὴ ἑαυτὴν λέγοιτο κινεῖσθαι. τῶτο γὰρ κὴ ἄλλος ἠδέτοι. ἡ οὖν μὴ οὕτως,
ἀλλ' εἰ αὐτῇ τῇ οὐσίᾳ ἀλλῆς ἰσωρᾶται ἡ κίνησις, ἐκστὰν ἂν ἑαυτῆς. δυατὸν δὲ τὸ ἡ μὴ κῦ συμβεβηκὸς
καὶ οὕτω νοεῖν αὐτὴ τῇ μὴ κατά τι τῶν συμβεβηκότων αὐτῇ κινεῖ ἑαυτήν. διον κατὰ τόπον. ἢ ποσόν.
ἢ ποιόν. ἡ δὲ κατά τι τούτων κινεῖ ἑαυτήν, μάλιστα μὲν τῶτο ἀδύατον τοῖς ἀσώματον ἀλλὴν λέγου-
σιν. ἔπειτα οὐκ ἂν εἴη ἀλλοκίνητος. οὐ γὰρ ὄβι ποσὸν ἢ ποιὸν ἡ ψυχή. ὥστε κινεῖ μὲν ἡ ψυχὴ. κινεῖται δὲ
τὸ ποσὸν ἀλλῆς ἢ τὸ ποιόν. ὥσπερ γὰρ ἡ φύσις κινοῦσα κατὰ τὸ ποσὸν τὰ σώματα, οὔτε ἀλλὴ κινεῖται,
οὐ γὰρ ὄβι ποσόν. οὔτε τὸ σῶμα ἢ σῶμα κινεῖ, ἀλλὰ μόνον τὸ ποσὸν τὰ σώματα ἐκίνησε, μένει γὰρ καὶ
τῆς φύσεως καὶ τὰ σώματος ὁ ἀλλὸς λόγος, οὐκ ἔτι μοί τοι καὶ τὰ ποσοῦ, ὅτως ἅρα ἡ καὶ ἡ ψυχὴ κατά
τι τούτων κινεῖται, οὐκ ἀλλὴ ἑαυτὴν κινεῖ. ἀλλ' ἔστι ἐν αὐτῇ τὸ μὲν κινοῦν τὸ δὲ κινούμενον. οὐκ ἅρα
ἀλλοκίνητος. ἡ δὲ καθὸ ὄβι ψυχὴ κατὰ τῶτο ἔχει τὸ κινεῖσθαι ὡς τὸ ἀλλο εἶναι κινοῦν τε καὶ κινούμε-
νον ἐκστασις δὲ ὄβι πᾶσα κίνησις τούτου καθὸ κινεῖται. ὀξίσασθαι ἅρα ἑαυτῆς, αἰάγκη τὴν ψυχὴν κιν
μένω καὶ φθείρεσθαι. ὅτι δὲ τὸ ἀλλοκίνητον ἀλλῆς τῆς οὐσίας ἀλλῆς κατηγορῶσιν ὡς κατ' ἀλλο τῶτο νο
νομένης τῆς ψυχῆς καθὸ οὐσία ἐσὶν, εὐαργῶς πλάτων ἐν τῷ φαίδρῳ δηλοῖ. φησὶν γὰρ ὅτι ψυχὴ πᾶσα
ἀθάνατος, τὸ γὰρ ἀλλοκίνητον ἀθάνατον, ὧδι φέρει μετ' ὀλίγα. ἀθανάτου δὲ πεφασμένου τὸ ὑφ' ἑαυτῆ
κινούμενον, ψυχῆς οὐσίαν τε καὶ λόγον τῶτον ἀλλὸς τις λέγων, οὐκ αἰσχύνεται. ὥστε εὐαργῶς καὶ ὅσαν
καὶ ὁπόσον ψυχῆς εἶναί φησι τὸ ἀλλοκίνητον. καλῶς ἅρα κατισκύασεν ὁ ἀριστοτέλης ὅτι ἡ κινεῖται
κατ' οὐσίαν, ἐκστήσεται ἑαυτῆς καὶ φθαρήσεται. εἴπομεν δὲ πολλάκις ὅτι πᾶσαν εἰέργειαν κίνησιν ὁ
πλάτων καλῶν, οὕτως ἀλλοκίνητον τὴν ψυχὴν εἶναί φησιν οἷον αὐτενέργητον ὅπερ τῶν φυσικῶν εὖ οὐ
» δενὶ ὁρῶμεν. Η᾽ μὲν γὰρ φύσις ἢ ἡ σὺ αμος κινεῖ. κινεῖται δὲ τὰ τούτοις ὑποκείμενα. λέγοι δέ φασι τὴ
» κινεῖν τὸ σῶμα εἰ ᾧ ὄβιν ὡς ἀλλὴ κινεῖται. Επειδὴ τοῖς λέγουσι τὸ κινεῖσθαι τὴν ψυχὴν, κινεῖν τὸ σῶ-
μα ὥσπερ καὶ μοχλέα τινὶ, ἔδειξεν ἀνωτέρω ἄτοπον ἑπόμενον. ὅτι τούτου δοθέντος δυατὸν ἂν εἶναι
σθαι τὰ τεθνεῶτα τῶν ζώων. ἵνα μήτις ἀλλὸν ὑπολάβοι κατηγορεῖν ἀλλῶν ὡς ὥσπερ τινὶ λεγόντων κινεῖν
» τὴν ψυχὴν τὸ σῶμα. μὴ τῶτο ἐκείνων λεγόντων. Γαρατίθε ἀλλῶν τὰς δόξας. ὅτι μὴ οἱ τὰς ἀτόμους
λέγοντες. οὕτως ἔλεγον οἱ πρὸ δημόκειτον μὴ λόβικτωτον μὴ ἀδίκευρον. ἐπὶ δὲ μὴ πλάτωνα ὡς ἐφεξῆς
λέξει. ἔλεγον γάρ φησι τὰς σφαίρας καὶ ἀτόμους βύκνητις οὔσας συγκινεῖν ἑαυτάς τὸ σῶμα. τὸ αὐ-
τὸ φησι λέγοντες τῷ κωμικῷ φιλίππῳ. ὃς ἔλεγε τὴ διὰ δόλου ποιῆσαι ξυλίνην ἀφροδίτην κινεῖσθαι.
κοιλώματα γὰρ πῖαι ποιήσας ἐν τῷ ξόανῳ ὁ διὰ δάλος ἐν ἔχει ὑδραργύρου. ἵνα κινῆται ὁ ὑδραργύ-
ρος, δύνηται γὰρ μὴ συνεχῶς μετακυλιόμ μὴ τῇ ἑαυτ ὥσπερ κινεῖν τὸ ξόανον, φαίνεται ποιεῖ ὄβι ἀλλὰ κι
νῆμ τὸ τ ἀφροδίτης ξόανον. πάνυ δ' συντόμως μὴ προσφυῶς πῶς ἢ πρὸ δημόκειτον ἅπαντᾶ λέγων.

Ημεῖς

» ΗΜΕΙΣ δ' ἐρωτήσωμεν ἡ καὶ ἠρέμησιν ποιεῖ τῆτ' ἀλλό. πῶς δὲ ποιήσει τῆτο χαλεπὸν ἢ καὶ ἀδύ-
» νατον ἡ πεῖν.
Γ άνυ προσεκπικώτατα. ἐπεὶ γὰρ φάινεται τὰ ζῶα μὴ μόνον κινούμενα ἀλλὰ καὶ ἠρεμοῦντά τί φησι τ
ἠρεμήσεως αἴτιον. οὐ γὰρ δὴ κἂν αὐτὸ ποιήσαι δύναιτο ἐκ τῆς ἀλλῶν ὑποθέσεώς τι τῆς ἠρεμίας αἴτιον. ἡ
γὰρ καὶ κινεῖ καὶ ἀφ' ἠρεμίαν ἄγει τὸ ζῶον ἡ ψυχὴ ὡς ἡ ἐνέργεια δηλοῖ. τῷ δὲ κινεῖσθαι τὰς σφαίρας καὶ
ἀτόμους κινεῖται τὸ ζῶον. ἀεικίνητοι δ' αὗται κατ' ἀλλό. τί ἂν εἴη τῆς ἠρεμίας αἴτιον.
» ΟΛΩΣ δὲ, οὐχ οὕτως φαίνεται κινεῖν ἡ ψυχὴ τὸ ζῶον. ἀλλὰ διὰ προαιρέσεώς τινος καὶ νοήσεως.
Κ κριτικώτατος ἔλεγχος. παρὰ γὰρ τὰ συμβαίνοντα αὐτοῖς τῶν πραγμάτων τὰ παρ' ἀλλῶν λεγόμενα.
οὐ γὰρ ὁρῶμεν ὅτι βίαι τινὶ καὶ ὥσαι κινεῖ ἡ ψυχὴ τὰ σώματα, ἀλλὰ μόνῳ τῷ θέλειν. ἅμα γὰρ τῷ θε-
λῆσαι καὶ κινεῖν καὶ ἠρεμεῖν ποιεῖ τὰ ζῶα.
» ΤΟΝ ἀλλὸν δὲ τρόπον καὶ ὁ Τίμαιος φυσιολογεῖ τῇ ψυχῇ κινεῖν τὸ σῶμα. τῷ γὰρ κινεῖσθαι αὐ
» τῇ, καὶ τὸ σῶμα κινεῖν, διὰ τὸ συμπεπλέχθαι πρὸς ἀλλό. συνεσκιῦαν γὰρ ἐκ τῶν στοιχείων καὶ μεμεει-
» σμένω κατὰ τοὺς ἁρμονικοὺς ἀριθμούς.
Ε ἴσων ὅτι εἴοι δέ φασι κινεῖν τὸ σῶμα τὴν ψυχὴν ὡς ἀλλὴ κινεῖται. εἶτα παραθέμενος τὴν δημοκείτου
δόξαν καὶ συντόμως ἐλέγξας ὡς παρὰ τὰ συμβαίνοντα οὖσαν κῆ τὰ φαινόμενα, ἐφεξῆς τίθησι τὴν πλάτω
νος εἰ τῷ τιμαίῳ δόξαν. ὁμοίαν οὖσαν ὅτι μάλιστα ἡ ψυχὴ ἡ τῶν ὅλων κινεῖται κίνησιν, ταύτην καὶ τὸ σῶμα
τῶ κόσμου εἰ ᾧ συνδέχεται κινεῖν. διατῶτο οὖν ὡς κοινωνοῦσαν ταύτην τὴν δόξαν τῇ τῶ δημοκείτου, οὐ
θὺς μετ' ἐκείνην ἔταξεν. ᾗ γὰρ ἀμφότεροι τῇ τῆς ψυχῆς κινήσει συγκινεῖσθαι τὸ σῶμα λέγουσι, μιναν δ' δι-
αφέρουσι δὲ καθὸ ὁ μὲν δημόκειτος ὡς εἰ ἀτελῆ τὴν ψυχὴν ἀποκλείει. ὁ δὲ τίμαιος, συμπεπλέχθαι
ἀλλὴν λέγει τῷ σώματι ὡς ἰδίᾳ σειρᾷ ἄξιον δὲ ἀλλῆς πρῶτον τὴν τῆς τιμαίου δόξαν πδὲ ψυχῆς ἐκθέσ-
λέγει οὖν ἐκεῖνος εἰ τῇ ψυχογονίᾳ, ὅτι λαβὼν ὁ θεὸς οὐσίαν καὶ ταυτότητα καὶ ἑτερότητα. ἅπερ ἐστὶ τ
ὄντων πέντων στοιχεῖα. οὐσίαν δὲ, οὐ τὴν τυχοῦσαν, ἀλλὰ μέσην τῆς τε ἀμερίστου καὶ ἀεὶ κατὰ τὰ αὐ
τὰ καὶ ὡσαύτως ἐχούσης. καὶ τῆς πδὲ τὰ σώματα μεριστῆς. ταύτην οὖν τὴν οὐσίαν καὶ ταυτότητα καὶ
ἑτερότητα κεράσας φησὶν, ὄξέτεινε καὶ ἐποίησεν δύθεῖαν. εἶτε τὴν δύθεῖαν ταύτην, κατὰ τέτμει ἐς αὖ μο
νικοὺς ἀριθμούς. λέγω δὴ ἐς μονάδα καὶ δυάδα καὶ τριάδα καὶ τετράδα. καὶ ἑξῆ καὶ ἡ κῆ ἑβδομάδ. ἀριθμόν. ταύτην δέ φησι τ δύθεῖαν, ἓξ αἰσεν ἐς δύο δύθείας. εἶτε συνάψας τὰς δύο ταύτας δύθείας ἀνισο
» σῶς ἀλλήλαις, αὐἐκλασε καὶ ἐποίησε δύο κύκλους. τὸν μὲν μείζονα. τὸν δὲ ἐλάττονα. τὸν μὲν ἔξωθεν.
» τὸν δ' ἔσωθεν συναπτομένους ἀλλήλοις κατὰ δύο σημεῖα. καὶ ἐκάλεσε. τὸν μὲν ἔξω κύκλον, ὡδὶ δεξιά-
» τὸν δὲ ἔσω, ἐπ' ἀριστερά. καὶ ἐπωνόμασε τὸν μὲν ἔξω κύκλον, ταυτῶ. τὸν δ' ἔσωθεν θατέρου. καὶ τὸν μὲν
» ἔξω κύκλον, εἶναι ἔφασε καὶ ἄριστον. τὸν δὲ εἰ τὸς αἴσας ἓξ αχῆ, ἐποίησεν ἑπτὰ κύκλους αὐίσους δηλα-
» σίονι καὶ τριπλασίονι λόγῳ ὑπερέχοντας ἀλλήλων. καὶ τοὺς μὲν τρεῖς, ἴσους τῷ τάχει τῆς κινήσεως ἐ-
» ποίησε. τοὺς δὲ λοιποὺς τέσσαρας, ἀνίσους τῇ κινήσει. καὶ ἀλλήλοις καὶ τοῖς τρισὶ. καὶ τῶτο φησιν ἐστὶν ἡ
» ψυχὴ τὰ παντός. εἶτα φησι μετὰ τῶτο, τὸ σωματοειδὲς πᾶν τὸν κόσμου εἰ τὸς εἰ αφέκλασε. καὶ συναρ-
» μόσας τὴν ψυχὴν ἐκ τοῦ μέσου διέπλαξε μέχρι καὶ τοῦ ἐξ ἀτου οὐρανοῦ. καὶ κύκλῳ ἀλλὸν ἔξωθεν πάν
τα περιεκάλυψεν. ἃ μὲν οὖν φησιν ὁ τίμαιος ταῦτα εἶναι. καὶ τούτοις αὐτὸς πλέγειν ἰδὴ χειρεῖ ὁ ἀεισοτέ
λης ταυτὸν ποιῶν ὡς εἴπις καὶ τοῖς ποιητικοῖς μύθοις αὐτὸς πλέγει. ὡς οὐ συνάδουσι τῇ φύσει τῶν πραγ
μάτων. ὧς γὰρ ὁ πλάτων φησὶ τοῖς κατὰ τὸ φαινόμενον ἐκλαμβάνουσι τοὺς ποιητικοὺς μύθους, οὐδὲν
αὖ φανεὶν καταγελασότερον. ὥσπερ οὐδὲ τοῖς τὴν κεκρυμμένην εἰ ἀλλοῖς διάνοιαν ζητῆσιν, οὐδὲν εὐθυ
σιασικώτερον. πλὴν ὡς ἐῶμεν ἀεὶ ὁ ἀεισοτέλης, κἀνταῦθα τὸ φαινόμενον ἐλέγχει. ἵνα μήτις τὰ δηλό
μενα διὰ τῶν αἰνιγμάτων τούτων συνιδεῖν μὴ δυάμενος μείνῃ μέχρι τῆ φαινομένω. ὅτι γὰρ διὰ συμ
βόλων ἐδίδασκον οἱ πυθαγόρειοι, πρόδηλον. καὶ πολλάκις ἀρήκαμεν. ὅθεν καὶ τὰ ἠθικὰ ἀλλῶν πα
ραπέλματα, τοιαῦτα. ὠδὶ μέρου, μὴ βάθου. εἰ ὁδῷ, μὴ σχίζε ξύλα. πῦρ μαχαίρῃ, μὴ σκάλυε. ζυγὸν
μὴ ὑπέρβαινε. ἐς ἱερὸν αἰνυποσχεπὶ βαδίζε. ὅπερ σημαίνει ἀλλοῖς τὸ τοὺς εἰ αγομένους μὴ δεῖν ὠδὶ τὰ
τῇδε ὠδὶ χρέφεσθαι. τὸ δ' ζυγὸν μὴ ὑπέρβαινε, μὴ τὸ ἴσον ὑπερβαίνειν. τὸ δὲ πῦρ μαχαίρῃ μὴ σκάλυε,
αὐτὶ τῆ τὸν ὀργίλον λόγῳ μὴ ἐρέθιζε. τὸ δ' εἰ ὁδῷ μὴ σχίζειν ξύλα, αὐτὶ τῆ εἰ τῇ ὁδῷ τῆς ἀρετῆς καὶ
τῶ χωρεῖν ζωῶν ἀδιτηδεύων, μὴ διάλυε τὸν φυτικὸν δεσμὸν τῆς ψυχῆς καὶ τῆ σώματος φθείρας τὸ
ζῶον. τὸ δὲ ὠδὶ μέρου μὴ βάθου, αὐτὶ τῆ μὴ σκέπτ καὶ περιεκάλυπτε παρανοίας τὸ δίκαιον. τῆτο δὲ ἐ
ποίουν οὐ νομίζοντες δεῖν προφανῆ ποιεῖν κῆ τοῖς ἀεξείοις τὴν ἑαυτῶν σοφίαν. ὅθεν κῆ τοῖς μαθητοῖς
ἐπέταττον ὠδὶ πέντε ἔτη σιγᾶν καὶ κσυμεῖν πρῶτον τὰ ἑαυτῶν ἤθη καὶ οὐ πρότερον μετεδίδοσαν αὐ
τοῖς δόγματος πρὶν ἂν διὰ τῆς πυταγορείας τὰ ἤθη κατορθώσαντες ἀξίους ἑαυτοὺς ἔδειξαν. καὶ ἀλλα
ὁ τὰ συμβολικῶς ἀρημένα διὰ τῆς κῆ τὸ φαινόμενον ἀτοπίας, εὐάγειν ἡμᾶς ὡς τὸ ζητεῖν εὐ ἀλλοῖς τ κε
κρυμμένων ἀληθειαν. ὅτε γὰρ ὅτω μυθολογεῖν ὠόντο δεῖν ὡς οἱ ποιηταὶ διὰ τ τ νέων λώβην συνιδεῖν
μὴ δυαμᾶς ἐς τὸ νοῆμ. ὅτε ἀπειρεκαλύπτως τὰ δόγματα παρεδίδοσαν διὸ συμβολικὴν τ διδασκα
λίαν ἐποιήσαντο δι' ἀλλῆ τ παραλόγω ἐς ζήτησιν τ κεκριμμένης ἀληθείας. αἰάγοντες. πρῶτον γὰρ πῶς

ἡ δυθεῖα ἀίζεται ἀπλατὲς οὖσα μῆκος· πῶς δ' ὅλως κατατμηθεῖσα ἴσ τοὺς ἀρμονικοὺς ἀριθμοὺς ὡς
μία οὖσα τῷ μῆκος ἡ αἰζε). ἢ ἴς κύκλος περιάγεται. πῶς δ' δυθεῖα κύκλος γίνε). οὔτε γὰρ ὁ κύκλος γέ-
νοι ἂν δυθεῖα, οὔτε ἡ δυθεῖα κύκλος. ἀνομοιογενῆ γὰρ τὰ μεγέθη· ἔπειτα πῶς τ κύκλων ὁ εἰς μέίζων γεγο
νεν ὁ ἔξω, τῆς δυθείας, μήτε προσθήκῃ μήτε ὑφαίρεσιν λαβούσης; πῶς δ' ὅλως ἡ οἱ κύκλοι ὅτοι ἡ ψυχὴ
ὧν σῶμα ἀπεκλάσθη τὸ σωματοειδὲς πᾶν συναρμοσθέντες ἐκ τῆ μέσου τῆ παντὸς συνεπλάκησαν μέ-
χρι τῆ ἐσχάτου οὐρανοῦ· ἡ ἔξωθεν περιεκάλυψαν. διὰ τούτων δὴ οὖν ἡ διὰ πλειόνων ἑτέρων διλονότι ἄλλα τινὰ ἠνίτ
τοντο ἐκεῖνοι· ἢ γὰρ μάλιστα πάντων τ τ μαθημάτων γνώσεως ἐπεμελήντο οἱ πυθαγόρειοι· πυθαγόρειος
δὲ ὁ πλάτων. οὗ ἡ πρὸ τ διαφυβῆς· ἐπεγέγραπτο ἀγεωμέρητος μηδεὶς ἴσιτω· ἀδεὶς δ' οὐσ' ἄκρω δε
κτύλῳ γεωμερήσας τοιοῦτό τι λέγειν αὐξε). τὶς οὕτως ἠλίθιος ὡς οἴεσθαι τ πλάτωνα ταῦτα κ τω ἡ
τὸ φανόμ μὴ λέγειν. ἴσως δ' οὐκ ἄκομψον ὧδ' ὀλίγων συντόμως τ συμβόλων τ διανοιαν δηλῶσαι. Ἡ
ψυχὴ δ' οὖν ἡ τῆ παντὸς ὅτι ζωή· ἡ ζωή, νοερά· ὅτι γὰρ ζωή ὅτιν ἁπλῶς πᾶσε ψυχῇ, δῆλον ὃξ ὧν οἷς
ἐπεύντα, αὐτῷ τὸ εἶναι ζωῇ παρέχει. πῶς γὰρ αὖ ἔδωκεν ὁ μὴ ἔχει· ἢ δ' πάντ, ἡ νοερά ὅτιν· ἐποίη
σε γὰρ φησὶ τ κόσμον ζῶον ἔμψυχον ἡ σῦνεν· βολόμενος οὖν ὁ τίμαιος ἡ τὸ ζωτικὸν ἄλλης σημάνασ ἡ
τὸ νοερὸν, τ δυθεῖαν παραλαμβάνει ἡ τὸν κύκλον. τ μὲν κύκλον, τ νοερᾶς συεργέας σύμβολον· πρὸς
ἑαυτὸν γὰρ συννεύδυκεν ὁ κύκλος· ἡ ἀφ' ἑαυτῆ αρχῆ) ἡ ἴς ἑαυτὸν λήγει· ὡς ἡ ὁ νοῦς πρὸς ἑαυτὸν ἀδι
στρέφει· ἡ ἄλλὸς ἑαυτὸν θεᾶται· τ δ' δυθεῖαν, σύμβολον τ ζωῆς· ἡ γὰρ ζωὴ πρόοδος τῆς ὅλη· ἡ οἱον ῥῦσις
ἔχουσα τὸ ἀπό τινος ἔς τι ἄλλο τ ζωῆς ἴς τὸ ζωοῦ μῆ· τοιαύτη δ' ἡ ἡ δυθεῖα· ἔχει γὰρ τὸ πόθεν που ἀπὸ
τ ἀρχῆς ἀδὲ τὸ πέρας· διατέτατο οὖν τ δυθεῖαν τε εἶναι ἡ κύκλον ὑποτίθε). δῆλον ὅτι τε ζωὴ ὅτιν καὶ
ζωὴ νοερὰ, πρὸς δὲ τούτων, διατὶ δυθεῖαν μίαν ποιήσας ταύτην ἴς δύο ᾐζε. τι γρ ἐκίνουν ἄλλο ἔτιν ὃξ
ἀρχῆς ἐκ τῆ κράματος ἐκείνα δύο δυθείας ποιῆσαι. φημὶ οὖν πάλιν· ὅτι τὸ μὲν νοητὸν ἡ θεία ἡ ὑπερ
ψυχὴν ὡς ἄλλὸς ἔπεν ὁ πλάτων, ἀμέεισάδη ἡ ἀεὶ τ τε ἄλλα ἡ ὡσαύτως ἔχα ἑστῶσαν ἔχοντα, τ ἀ
όσαν. τ δύναμιν. τ συέργειαν. ἡ ἄγετα πρὸς πᾶσαν σώματος φύσιν, κ τ μονάδα χαρακτηίζοντος.
αἱ δὲ φυσικαὶ ζωαὶ ὡς εἶπε σπεδάνωσται. ἤδε τὰ σώματα κ πῆν ἀπόμεναι ἀόσαν δύναμιν· συέρ
γειαν· κ τ δυάδα πρὸ τῆ πλήθους μάρ. αἱ δ' λογικαὶ ψυχαὶ, ὡς μ νοεραὶ οὖσαι ἡ ἀμεταβλητοι κατ'
ὀσίαν, χωριστός τε ἔχουσαι παντὸς σώματος συέργειας. ταύτη μὲν ἡ αὖται πρὸς τῇ μονάδι ἴσαι· ὡς δὲ
ἀέσην πρὸς σῶμα αὐξηληφῦαι ἡ ὕδιγροφὴν ἄλλὰ ἡ πρόνοιαν ποιήσαι ταύτῃ πρὸ τῆ πλήθους ἴσαι ἡ
τ δυάδος. διατέτατο μονάδα γὰρ ἄλλὼ ἡ δυάδα ποιεῖ τὴν τε ἄχετον ἄλλης πρὸς σῶμα συέργειαν. καὶ
τὰς σ ἀέσεις τῆ σώματος θεωρήσας σύνδεικνύμενος. κατατέμνει δὲ ταύτην ἴς ἀεριθμοὺς τινας. οὐ γὰ
τυχόντας ἀλλὰ τ δυναμένους. ἡ γεωμερικῶ ἡ ἁρμονικῶ ἡ ἀεριθμητικῶ ἀναλογίαν ποιῆσαι. ὧν
κ μὲν πρώτην διαίρεσιν λαμβάνει οὓς ὄξεθέμων ἁρ. θμοὺς οἵτινες συνθέμενοι ἐφεξῆς μὲν οἱ ἁρ'τοι.
β. σ'. η'. ἐφεξῆς δ' οἱ περιτ'οί· α γ ῦ κ ζ ποιοῦσι τ γεωμερικῶ ἀναλογίαν· ὡς γὰρ ἔχει ὁ πρῶτος πρὸς
τὸν δεύτερον, ἡ οὗτος πρὸς τὸν τρίτον· κ δ' ἑτέραν διαίρεσιν λαμβάνει ἄλλας ἀεριθμοὺς διπλασίους
μουσικῶ τε κ ἀεριθμητικῶ ἀναλογίαν ποιῆσαι. καὶ ὅτω φίλον πρὸ τούτων ἀκριβέστερον μαθεῖν σὺ
τυγχανέτω τοῖς ἀλεξανδρεῦσι πομνήμασι. τίνος οὖν εἵνεκα ὡς τούτοις κατατέμνει τ δυθείαν· δυναστὸν
μὲν οὖν ἐκλαβεῖν τῆτο ἡ ὡς πρὸς τ τῆ παντὸς ψυχὴν ἡ ὡς πρὸς τ ἡμετέραν. ἐπαδὴ ὁ μὲν ἄγος ὡς
πρὸ τῆς τῆ παντὸς ψυχῆς ὅτιν. ἁρμόζει δ' ἡ ἀδὶ τῆς ἡμετέρας. ἀδὶ μὲν οὖν τῆς τῆ παντὸς, ἵνα ἁρμο
νίως κινῆται ἡ ὁ πᾶν ὡσαύτως κινῆ· ἀδὶ δ' τῆς ἡμετέρας ὅτι τε ἀλλὰ σύναρμόνιον ἔχει φύσιν· ἔχει γάρ
τινα ἁρμονίαν πρός τε θυμὸν καὶ ἀδιθυμίαν· καὶ ἵνα γνωσικῶ διαφαμιν ἔχῃ τῆς σύναρμονίου τ οὐ
ρανίων κινήσεως καὶ συμφωνίας. ἔτι μέντοι ἡ τῆς μαθηματικῆς ταύτης ἁρμονίας μουσικῆς φημὶ ἡ τ
λοιπῶν ὥστε ἐκεῖ μὲν ποιητικῶ διαφαμιν τῆς ἁρμονίας λαμβάνομεν· ἅμα δ' ἡ γνωσικῶ· σύνθεσιν δὲ
γνωσικῶ μόνως· χίζει δ' τ δυθείαν ἴς δύο· ἡ χιαστὸν συζύξας, κάμπει ἐς δύο κύκλους· ἡ ποιεῖ τ μ
ἔξω, μείζονα· τὸν δ' ἔσω ἐλάττονα διαταχῆ συνημμένους· ἡ κινεῖ τὸν μὲν μείζονα, ἀδὶ δεξιὰ ἐπὶ πορεύσας
ἄλλὸν πάντῃ· τὸν δὲ ἕτερον, ἀδὶ τὰ ἀριστερὰ κινεῖ, ἐπορεύσατο θατέρου· τὶ μὲν οὖν βούλεται ἄλλῳ τὸ
τὴν μίαν δυθεῖαν ἴς δύο χίσαι, φθάσαντες εἰπομεν. ταύτας δὲ χιαστὸν ἀλλήλαις ἁρμόζει· οἱ γὰρ ἄξο
νοι, ὅ, τε τῆς ἀπλανοῦς· καὶ ὁ τῆς πλανωμένης, οὕτως ἔσιν ἠρμοσμένοι· ἡ μὲν γὰρ ἀπλανὴς πρὸς τοὺς
πόλους. τοὺς τῆ ἰσημερινοῦ κινῆται. αἱ δὲ πλανόμεναι πρὸς τοὺς πόλους· τῆ ζωδιακοῦ. χιαστὶ δὲ
οὗτοι τέμνουσιν ἀλλήλους· ὥστε καὶ οἱ τούτων ἄξονες, χιαστὶ ἀλλήλοις ἁρμόκασι. ὅτι γὰρ οὐ
πρὸς τοὺς ἄλλους πόλους κινοῦνται, αὖτε πλανώμεναι καὶ ἡ ἀπλανὴς, δῆλον ὃξ ὧν οἱ πλανώμενοι ὁ
ρῶντες κατὰ πλάτος κινούμενοι· βορειότεροί τε γινόμενοι καὶ νοτιότεροι· εὖθεν χαμῶν τε καὶ ἡ
ρος τῆ ἁρ τὰ βόρεια καὶ νότια τῆ ἥλιαν μεταβάσει. ἡ γὰρ πρὸς τοὺς ἄλλους πόλους τῆ ἀπλανεῖ ἐκι
νῆτο αἱ πλανώμεναι, οὐκ ἂν κατὰ πλάτος ἐποιοῦτο διάσασιν. ταύτας οὖν τὰς δύο δυθείας, ὡς κύ
κλους ἀνέκλασε. σημαίνουσι δ' αὐτῷ οἱ δύο κύκλοι τὴν ἄλλὴν τοῖς δύο δυθείαις διαφοραν. διὰ γὰρ
ἴσην αἱ τῆς ψυχῆς δυάμεις· αἱ μὲν ἀναγωγὸν καθ' ἃς ἀνατέινεται πρὸς τὸ θεῖον. αἱ δὲ γενεσιουργὸν

καθ' ἃς

καθ' ἃς ἀδιεξέφεται πρὸς τὰ τῇδε. πάντας ἀνίπτοντας οἱ δύο κύκλοι. ἅσπερ ἀλλαχοῦ καλλίονα ἵπ
πον καὶ χείρονα ἐκάλεσε. καὶ ὁ μὲν ἔξω κύκλος, σημαίνει τὴν ἀναγωγὸν δύναμιν. ὁ δὲ ἐσωτλω γενε
σιουργόν· ἐπιτρόπομ σε δὲ τὴν μὲν κρείτονα ταυτῆ. θατέρου δὲ τὴν χείρονα. διότι τὰ μὲν θεῖα πρὸς τῇ
αὐτῷ σει ἴσι. καὶ ταυτότητι ἅτε ἐπὶ ὂντα τῆ αὐτοῦ. τὰ δὲ αὖ τῇ γενέσει, καὶ τῇ διακρίσει ὡς πρῶτα
τέρω ὄντα τῆ πρώτου. ἔτι δὲ πρὸς ἕτερον διλοῦσιν αὐτῷ οἱ κύκλοι οὗτοι, καὶ τὰς κινήσεις τῆς ψυχῆς
ἃς κινεῖται τὰ οὐράνια. καὶ ὁ μὲν ταυτῆ κύκλος τὴν ἀπλανῆ· ὁ δὲ θατέρου τὰς πλανωμένας. οὓς καὶ
συνάπτει διχῇ σημαίνων τόντε ζωδιακὸν καὶ τὸν ἰσημερινόν. συνάπτουσι γὰρ οὗτοι κεφῷ καὶ ζυγῷ ἀδὶ
δεξιᾶ δὲ φησι κινηκίναι τῷ ἀπλανῆ. διότι τὰ δεξιὰ αρχὴ κινήσεως. ἡ δὲ αρχὴ τῆς ἀπὸ αὐτοπλῶν
κινήσεως τοῖς πλανωμένας ἐκεῖθεν διὸ καὶ τὰ βορῆ ἀδὶ τοὺς ἀριστερούς ἀδιτιθέμεν ὠμῆς. ἵνα δῦ
λυτα τὰ δεξιὰ τὰ ἡγούμενα τῆς κινήσεως. ἡγεῖται δὲ ὡς ὁ θρασύτερον μᾶλλον ἔχοντα. ὁ θρασύ
τερον δὲ μᾶλλον ἔχει ὡς θερμότερα. θερμότερα δὲ ἐπεισὶ τὰ τῆ αἵματος ἐργαστήριον ὁ ἦπαρ αὖ τοῖς
δεξιοῖς ἵδρυται. πρῶτον οὖν διλονότι τῆς θερμότητος τῆς φυσικῆς ἀπτλαύει. ἐπ' ἀριστερὰ δὲ ἦν θα
τέρου κινεῖ. διλῶν τῷ ἀπὸ συσμῶν τῶν πλανωμένων κίνησιν. οὕτω καὶ ὁ ποιητὴς φησιν ἢ ἐπ' ἀριστε
ρὰν ἴωσι πρὸς ἠὼ τ' ἠέλιόν τε. ἢ ἀδὶ δεξιᾶ τοιγε ποτὶ ζόφον ἠερόεντα. καλεῖ δὲ ταυτῆ τὴν ἀπλανῆ ὡς
μίαν οὖσαν καὶ ὁ μαλλω καὶ ἀεὶ ὡσαύτως ἔχουσαν. θατέρου δὲ τὴν λοιπὴν ὡς μήτε μίαν οὖσαν. ἀλ
λὰ ποικίλλω. καὶ οὔτε ὁ μαλλω, ἀλλὰ κίνητον καὶ κινούμενον. καὶ γὰρ αἱ τῶν πλανωμένων κινήσεις, κ
πρὸς ἀλλήλας καὶ ἑαυτὰς ἴσαν κίνησι. σίζει δὲ ἦν θατέρου κύκλον ἡ ἐπὶ κατὰ ἀναλογίαν τινὰ τὴν
λῶ αἱ πλανόμεναι πρὸς ἀλλήλας ἔχουσι. κατὰ γὰρ τοὺς ἄγους τούτους σίζει καθ' οὓς τάτε ἀπατῆ μα
τα καὶ αἱ κινήσεις ἀλλῶν ὕπ πρὸς ἀλλήλας. πῶς οὖν ταῦτα ἀδὶ τῆς ἡμετέρας αρμόσεα ψυχῆς, δῆλον
ὅτι καὶ τὸν ἄγον ὃν καὶ ἀδὶ τῶν αρμονικῶν εἴπομεν ἀεριθμῶν. ἡ μὲν γὰρ τ πάντ, ποιητικὸς τού
των ἔχει δυάμεως καὶ παραδειγματικός. ἡ δ' ἡμετέρα γνωσικός τε καὶ ἀκινησικός. ἔχει γὰρ δύνα μιν
γνωσικῶ καθ' ὃ γινώσκει τούς τε τῶν κινήσεων ἄγους, καὶ τὰς ἀλλῶν συμφωνίας καὶ διαφοράς. καὶ
γὰρ ἐγραψέ πινδν τ ἄγον τῶν κινήσεων τούτων πρὸς ἀλλήλας. ποῖον ἑκάστην κίνησις ἄγον πρὸς ἑκά
στην τῶν λοιπῶν ἔχα. καὶ πδὲ τῆς ἑκάστου πρὸς ἕτερον συμφωνίας τε καὶ ἀσυμφωνίας. κ ἔτι πδὲ
τῆς πέντων ἀμαλῶ φασι διὰ πολλῶν μυριάδων ἐτῶν γίνεσθαι. γίνεσθαι δ' ἐν τοῖς φοτικοῖς ἢ ἐν καρ
κίνῳ. ἢ ἐν αἰγοκέρωτι. ἐνθα καὶ γινομένων, ἢ πυρπόλησιν ἢ ἀδιπλυσμὸν ποιεῖ· ἀπτλαμβάνει δὲ ἐν ὃς
πᾶν τὸ σωματοειδὲς τῆ κόσμου. καὶ συναρμόσας ἄλλην ἐκ τῆ μέσου, διαπλέκει μέχρι τῆ ἐσχάτου οὐ
ρανοῦ καὶ κύκλῳ ἄλλὸν πάντας περικαλύπτει σημαίνων ὅτι οὔτε ἔξω τῆ οὐρανοῦ ἔστι τι, ἀλλ' ἐν ὃς πάν
τας περιέλαμπε. καὶ ὅτι οὐδὲν ἄμοιρον ζωῆς. ἀλλὰ πάντας μετέχει τῆς ἀπὸ τῆς ψυχῆς τῆ παντὸς ἐνδό
δυμίας ἐλλαμψεως ἢ ἀμυδρότερον ἢ καθαρώτερον κατὰ τὴν ἄλλοῦ μέρας ἕκαστον. καὶ γὰρ ἄλλὰ τὰ
ἄψυχα μετέχει πνὸς ζωῆς καθ' ὃ καὶ δυάμεις τινὰς ἔχουσιν. ἢ θερμαίνοντα, ἢ ψύχοντα, ἢ ξηραίνον
τα, ἢ ὑγραίνοντα. ἔτι τὰ κινούμενα ἢ κατὰ ἄλλας τινὰς δυάμεις συέργοῦντα καὶ παραδοξεύοντα. ὧν
τὰ μὲν καὶ ἐν πέρασ ἐστὶ τῶν πολλῶν. τὰ δὲ πολλὰ ἱστορῦσιν οἱ περὶ τούτων γράψαντες. οἷον ἡ μαγνῆ
τις λίθος ἑλκτικῶ ἔχει δυάμεν. ἄλλος ἐκφλογοῦται μὲν ὕδατι βρεχόμενος. σβεννύται δ' ἐλαίου
ἀδιχεομένου. ἄλλος καὶ θελκτικῶ ἔχει τῶν ἐμβρύων δυάμεν. καὶ οὐ πρότερον τίκτει τὰ ζῶα οἷς ὁ λί
θος οὗτος παράκειται πρὶν αὖ ἀφαιρεθῇ. καὶ μυρία τοιαῦτα ὅσα πδὲ ὧν οὐ καιρὸς λέγειν. πόθεν οὖν
αἱ δυάμεις αὗται ἢ καθάπ ἄμοιραι ζωῆς τινος ἦσαν τὰ ἄψυχα· τί δὲ βούλεται αὐτῷ ἡ διαπλοκὴ
τῆς ψυχῆς πρὸς τὸ σωματοειδὲς τῆ κόσμου. λέγω οὖν ὅτι ῥιῶν οὐσῶν τούτων μίξεων τῆς κατὰ παρά
θεσιν καθ' ὃ συνημμένοι ἴσιν ἀλλήλοις οἱ λίθοι. ὅς ὧν ἡ οἰκία. καὶ τῆς κατὰ κρᾶσιν, ὡς ἀδὶ τὲ οἴνου καὶ
τὲ ὕδατος. καὶ τῆς κατὰ διαπλοκὴν ὡς ἀδὶ τῶν χοινίων. ἡ μὲν κατὰ παράθεσιν, ἀσυμπαθής ὅτιν. οὐ
δεμίας γὰρ γίνεται τῶν παρακειμένων πρὸς ἄλληλα συμπάθειας. ἡ δὲ κατὰ κρᾶσιν, σύγχισιν τῶν κερ
νωμένων ἐργάζεται. ἡ μέντοι κατὰ διαπλοκὴν, μέσην πῶς ὅτιν. οὔτε τῆς παραθέσεως τὸ ἀσυμπαθὲς
ἔχουσα, οὔτε τῆς κράσεως τὸ συγκεχυμένον. συνάπτειν γὰρ ἀλλήλοις τὰ συμπλεκόμενα κατὰ πλέο
ναι μόρια. ἡνίκα δὲν σύνδεσμον τῆς ψυχῆς πρὸς τὸ σῶμα διλῶσαι βουλόμενος οὐκ εἶπεν ἐμέχει
ἢ συνεκέρασεν. ἀλλὰ συνέπλεξε διότι οὔτε συνουσιῶται τῷ σώματι. ὅπερ τὰ κινούμενα δίαί ἴσι κ αἱ
φυσικαὶ δυάμεις κ τὰ ἔδη. ὅτε πάντη τ πρὸς ἄλλο συμπαθείας τε κ σχέσεως ἢ λοιπὸν ἀφίωται. ὥσπερ τὰ
ὑπερκόσμια. ταῦτα μ οὖν ὡς ἐν κεφαλαίῳ εἴπεῖν τὰ ἐν τῇ ψυχογονίᾳ τῷ τιμαίῳ διλούμενα. λοιπὸν δ'
τ λέξιν ἀλλὴν ἐξετασεψώμεθα. τ ἄλλὸν δ' τρόπον κ ὁ τίμαιος φυσιολογεῖ τ ψυχὴν κινεῖν τὸ σῶμα τ αὐ
τὸν τρόπον τῷ δημοκείτῳ. ὥσπερ γὰρ ἐκεῖνος κινουμ τ σφαιρικῶν ἀτόμων ὃξ ὧν ἡ ψυχὴ συγκινεῖσθαι
ἄλλᾶς τὸ σῶμα ἔφασκεν, οὕτω κ ὁ τίμαιος συμπλέξας τ ψυχὴν τῷ παντὸς τῷ σώματι, οὕτω συνεφέλ
κεν ἑαυτῇ τὸ πᾶν. οἷόν φησι κ μῦθος τ ἱξίονα πάσχειν σὺδεδεμένον σὺ τροχῷ συγκινεῖσθαι τ τῷ τροχοῦ
κίνησιν. τίμαιον δ' καλεῖ τ παρὰ πλάτωνα τίμαιον. οὕτω γὰρ εἴωθε τ πλάτωνος καλεῖν τὰ συγράμμα
τα. συνεσκύκει γὰρ ἐκ τ στοιχείων. ὑσίας. παντότητος. ἑτερότητος. ταῦτα γὰρ στοιχεῖα τ ὄντ παρὰ πλάτωνι
ὡς κ αὐτῶτερω εἴρη). ὑσίαν δ' λαμβάνει σὺ τῇ γενέσει τ ψυχῆς μεσιν ἐκ τ ἀμερίστ. κ ἀεὶ κ τὰ ἄλλα

καὶ ὡσαύτως ἐχούσης· καὶ τῆς περὶ τὰ σώματα μερίσεως. ἔχει γὰρ ὧδε ἀὐτὴ λέξεως τὰ τῶ τιμαίου ῥήμα-
» τα· ἐκ τῆς ἀμερίστου καὶ ἀεὶ κατὰ τὰ αὐτὰ ἐχούσης οὐσίας· καὶ τῆς αὖ περὶ τὰ σώματα γιγνομένης μερι-
» σῆς· τρίτον ἐπ' ἀμφοῖν εἰς μέσῳ συνεκεράσατο οὐσίας εἶδος· τῆς τε ταυτῶ φύσεως αὖ περὶ κατὰ τὴν θατέ-
» ρου· ἀμέριστον μὲν οὖν λέγει καὶ ἀεὶ ὡσαύτως ἔχουσαν τὴν νοητὴν οὐσίαν· περὶ δὲ τὰ σώματα μερισήν,
» ὃ σύνολον εἶδος· διότι τῷ οἰκείῳ λόγῳ ἀμέριστον ὂν εἰ τῇ ὕλῃ γενόμενον μερίζεται καὶ συνδιίστατοι· εἰς
γὰρ ὢν ὁ τῶ ἀνθρωπείᾳ εἴδους λόγος εἰ ὕλῃ γενόμενος, διίστατοι κατὰ τὰς διαφορὰς τ μερέων· ἐπεὶ οὖν
γνωστικὴ πάντων ἡ ψυχὴ· δεῖ ὃ τὸ ὅμοιον ὁμοίῳ γνωρίζεαδ, συνίστασιν αὐτὴν ἐκ τ ἀρχῶν τ ὄντων· ἵνα
τῷ ὄξ ἀμφοῖν κραθῆναι τῇ μὲ τ νοητ· τῇ δ' τ αἰσθητ ἀντιλαμβάνηται· ἐπεὶ μὴ τ αἰσθητ γνῶσις ἀ-
κρ· τ ὑλικῶν μὴ σωματοειδὲς τ πεπερασμένων γίνε), ἀλλὰ κρ τ εἰδοποιῶν· μὴ οὔτω μὲ τ οὐσιῶν γίνε)
ἀντιληπτική· ἐπεὶ δὲ ἴσμεν μὴ τὰ παρὰ τ οὐσίαν ἀ μὴ τῇ οὐσίᾳ συμβέβηκεν· ταῦτα δὲ ὄξ τὰ παρὰ τ οὐ-
σίαν γένη συνίστασιν ἀὐτὴν ἐκ τῶ ταυτ· μὴ θατέρ· ἐν· ὧν γὰρ τούτοις ἅπασιν, ἔστι τις ἀντίθεσις· ἢ μὲ, βελτίων·
ἢ δὲ, χείρων· οἷον ἀὐτὴ τῶ ποσῶ· σύμμετρον καὶ ἀσύμμετρον ὠν κρεῖττον, τὸ σύμμετρον· ἀὐτὴ τῶ πιοῦ αἰρε-
τὸν καὶ κακόν· ἀὐτὴ τῶ πρὸς τι δεξιὸν· ἀριστερόν· ἀὐτὴ τῶ ποῦ, ἄνω κάτω· ἀὐτὴ τῶ ποτε, πρότερον καὶ ὕ-
στερον· καὶ ἀὐτὴ τῶν λοιπῶν ὁμοίως· καὶ οἱ πυθαγόρειοι ὃ λαμβάνοντες ἀὐτὴ πάντων τῶν ὄντων δύο στοι-
χεῖα καὶ ἀρχὰς· τὴν μὲν ἑτέραν μοῖραν, βελτίονα καὶ πιπερασμένῃ ποιοῦσι· τὴν δὲ ἑτέραν χειρονα·
καὶ ςερεὸν καὶ ἄπειρον· καὶ ἐπεὶ ἐν πᾶσι τὸ μὲν βέλτιον ἁπλοῦν τε καὶ αὐτὸ ἑαυτῷ ὁμόλογον· τὸ
δὲ χεῖρον, ποικίλον καὶ ἑαυτῷ ἀσύμφωνον· τὸ μὲν βέλτιον, ὑπὸ τὸ ταυτὸ αἰρόμενοι· τὸ δὲ χεῖρον, ὑπὸ
τὸ θατέρου· οἷον ἀγαθὸν καὶ κακόν· τὸ μὲν ἁπλοῦν τε καὶ ἑαυτῷ σύμφωνον· τὸ δὲ ποικίλον καὶ ἀσύμ-
φωνον ἑαυτῷ, ὁμοίως ἔχει τὸ δύθυ καὶ καμπύλον· τὸ φαχὺ καὶ λεῖον· ὁμαλὸν καὶ ἀνώμαλον· ἔστι καὶ
αὖ ἴσον· ὑγίεια καὶ νόσος· καὶ ἀὐτὴ πάντων ὡσαύτως· διατὲ τοῦν ἐπεὶ καὶ τούτων ἔχει γνῶσιν, παρέ-
λαβεν ὁ δημιουργὸς εἰς τὸ κράμα ἀὐτῆς τὴν ταυτῦ φύσιν καὶ τὴν θατέρου· ἴσον μοι τι ὅτι ἡ τὰ με-
ταξὺ τῆς τε ἀμερίστου οὐσίας· καὶ τῆς οὐ μεριστῆς μὲν καθ' αὑτὴν· περὶ τὰ σώματα δὲ μεριστῆς· λέγα γὰρ
οὐσίαν τῆς ψυχῆς εἶναι δύο ἀσωμάτων μεταξὺ φησὶν ἀὐτὴν εἶναι· τὸ δὲ μεταξὺ δύο ἀσωμάτων καὶ
ἀμερίστων· καὶ ἀὖτὸ ἀσώματον καὶ ἀμέριστον· ὅσα αὖ ἁπλᾶ ὡς περὶ μεγέθους λέγεται τῆς ψυχῆς, συμβο-
λικῶς λέγεται· ἡ γὰρ ἡ περὶ τὰ σώματα μερισή, οὐ σῶμα· οὐ γὰρ ἐστιν σῶμα εἶναι, ἀλλὰ περὶ τὰ σώ-
ματα μερισήν· δῆλον, ὡς οὐδ' ὑπὲρ ταύτην σῶμα· ἡ δὲ μὴ σῶμα, οὐδ' ὅλως μέγεθος· οὔτε γὰρ ἀὐτὴ φά-
ναι, οὔτε γραμμή· ταῦτα γὰρ ὑπόστασιν ἰσίαν οὐκ ἔχει· ἀλλ' ἐν σώματι τὸ εἶναι ἔχει· δῆλος τοίνυν ἐστὶν
ὅτι πάντα συμβολικῶς ἀὐτὴ ψυχῆς λαμβάνει· καὶ ὁ ἀεισοτέλης πρὸς τοὺς οὕτω τὸ φαινόμενον λέγον-
τας ἀποτείνεται·

» ΟΥΡΩΣ αἴσθησίν τε καὶ σύμφυτον ἁρμονίαν ἔχῃ, καὶ τὸ πᾶν φέρῃ συμφώνους φορὰς, τὴν δύθυω-
» είαν ὡς κύκλον κατέκαμψε· καὶ διελὼν ἐκ τοῦ ἐνὸς κύκλου δύο κύκλους διαταχῆ συννημένους, πάλιν
» τὸν ἐνὰ διέλων, ὡς ἑπτὰ κύκλους· ὡς οὔσας τὰς τῶ οὐρανοῦ φορὰς, τὰς τῆς ψυχῆς κινήσεις.

Τ ινές φασιν ἐπεισὶ τὰ περὶ τῆς τῶ παντὸς ψυχῆς λεγόμενα ἁρμόζει καὶ ἀὐτὴ πάσης λογικῆς ψυχῆς· τὸν
φαὶν ἐκληπέον ὡς ἀὐτὴ τῆς καθ' ἡμᾶς ψυχῆς, ὃ ὅπως αἴσθησίν τε σύμφυτον ἁρμονίας λάβῃ, διὰ τὸ
ἐκείνῳ μᾶλλον ποιητικὼ εἶναι τῆς ἁρμονίας ἢ αἰσθητικώ· τὸ δὲ ἑξῆς περὶ τῆς τῶ παντός· ἵνα ποιῇ
φέρεσθαι τὸ πᾶν συμφώνους φορὰς· οὐ πάνυ δέπως συμφώνως τῷ σκοπῷ τῶν λεγομένων ἡ ὄξήγησις·
ἀὐτὴ γὰρ τῶ ἀλλοῦ ἀμφότερα τάττει· ἴσως οὖν ἵνα τῆς ἁρμονίας ἧς ὄστιν αὐτίαι τῷ παντὶ αἴσθησιν λάβῃ·
τοῦτέστιν ἵνα μὴ ἀλόγως ὡς ἡ φύσις ποιῇ, ἀλλὰ μετὰ λόγου καὶ σὺν αἰσθήσεως· ἁρ' οὖν αὐχὶ καὶ τὰ ἄ-
λογα κατασκεύαν πέφυκεν ἁρμονίας· οὐ διὰ συείπων ἄγεται τὰ ποίμνια· ἢχ ὑπὸ σάλπιγος ἵστανται,
γαῦρον ἀὐτὴ πόλεμον ἐνέρουσι φρόνημα· πῶς οὖν ὡς ἴδιον τῶ τῆς λογικῆς ψυχῆς εἰ τῇ ψυχογονίᾳ
παρέδωκεν· ἢ μὴ τῆς τῶ παντὸς, ἀλλ' οὖν τῆς ἡμετέρας· λέγω οὖν ὅπ ἢ μὴ πφύκασι κατασκεύαν, ἀλλ'
ἁπλῶς ὡς ποιᾶς φωνῆς ἀκούουσιν· ὅκεπ ἔμ τοι κελεύσειν, εἴτε σύναρμόνιος, εἴτε μὴ· τὸ γὰρ τ ἡμετέρας
ψυχῆς ἴδιον· ἢ γὰρ ἀκούσει μέλους, ἐφίσκησι μὴ κείνει, εἴτ' σύναρμόνιον, εἴτε μὴ· σημειωτέον δὲ ὅπι ὁ μὲν τί-
μαιος τ δύθειαν τ γενομείῳ ἐκ τῶ κράματος ἐκείνῳ πρῶτον χίζει· εἶτα κάμπᾶ ὡς τὴ δύο κύκλους· ὁ δ'
ἀεισοτέλης, αὖ ἁπλιν λέγα ὅπι ἐκαμψε τὴν δύθειαν· εἰ τα ἐχισεν ὡς δύο κύκλους· τὸ δὲ οὐδὲν αὐτῷ
συνεβάλλετο πρὸς τὸ προκείμενον· διὸ ἀδιαφόρως ἐχρήσατο τῇ ἰσρείᾳ τῆς τῶ τιμαίου δήξεως ὡς οὖ-
σας τὰς τῶ οὐρανοῦ φορὰς τὰς ἐκ τῆς ψυχῆς κινήσεις. κατὰ τὸ φαινόμενον δυκεῖ λέγειν ὁ τίμαιος, ὅπ
τὴν ἀλλὼ τῇ κινήσει τῆς ψυχῆς φέρονται· καὶ τὰ οὐράνια συμπειραζόμενα αὐτῇ· οὐ μέντοι γε ὅπι ἀὐ
τῶ οὐρανοῦ κινήσεις, τῆς ψυχῆς ἢσι κινήσεις, ἀλλ' ὡς εἶπον, ἐκείνη αἰτία τούτων· ἐαὐ οὖν προσθῶμεν τὴν
κατὰ πρόθεσιν, σαφὴς γίνεται ἡ λέξις· ὡς οὔσας τὰς τῶ οὐρανῶ φορὰς, κατὰ τὰς τῆς ψυχῆς κινήσεις.
καὶ ἄλλως ἀὐτὴ μὲν τῶν οὐρανίων, τῶν ψυχῶν τὰ σώματα ὀξήρτηται· καὶ ἀλλὰ μὲν πρὸς ἄλλας ἐπέ-
σρεπται· αὖται δὲ οὐ καπρὸς ὧν τοι πρὸς τὰ σώματα ὡς αἱ ἡμέτεραι· ἐπεὶ οὖν ὁ ψυχικὸν οὐ ἐκέ-
νοις ἀὐτοκρατεῖ· ἢ τὸ σωματικὸν καὶ τὰ σώματα τῶν ἀρχῶν ἔσι· πρὸς τῆ οὐρανοῦ φορὰς φησὶ, τὰς τ ψυ-
χῆς εἶναι κινήσας· ἢ καὶ κατὰ τὸ φαινόμενον οὕτως ἐκληπέον ὅπι αἱ τῶ οὐρανοῦ κινήσεις, τῆς ψυχῆς
ἔσι

ἔσι κινήσεις· τῷ ὄξ κινεῖσθαι, κινεῖσθαι τὸν οὐρανόν· ὥσπερ εἴπις ἀὐτὴ τὸ σὺ τῷ κηρῷ σύ ἀποκεκλεισμένου ζώου.
καὶ τῷ κινεῖσθαι κινουμένῳ τὸν κηρὸν, εἰποιόπι αἱ τῆς κηροῦ κινήσεις αἱ τῆς σὺ ἀποκεκλεισμένου
ζώου ἦσι κινήσεις.

» ΠΡΩΤΟΝ μὲν οὖν οὐ καλῶς τὸ λέγειν τὴν ψυχὴν μέγεθος εἶναι.
Ε πτέον δὲ ἐς βάλλει ἀὐτὴ τοὺς ἐλέγχους τῆς τιμαίου δήξεως· καὶ πέντε καρτερικωτάτοις κέχρηται ἡμῖν
ἀποδείκνυσι μὴ εἶναι μέγεθος τὴν ψυχήν· ὅτι μὲν οὖν καὶ ὁ πλάτων πανταχοῦ ἀσώματον καὶ ἀμε-
γέθη ἀλλὰ λέγει, πρόδηλον· πλὴν καὶ ὄξ αὐτῶν τῶν σὺ ταῦθα λεγομένων, καίπερ αἰνιγμάτων ὄντων,
ἔστιν δῆραι· ἢ ὄ περ ἔλεγον λέγει ἀλλῆς τὴν οὐσίαν μεταξὺ εἶναι τῆς τε ἀμερίστου καὶ τῆς περὶ τὰ σώ-
ματα μερισῆς, πᾶσα ἀνάγκη τὸ μεταξὺ δύο ἀσωμάτων· ἤτοι ἐκ δύο ἀσωμάτων, καὶ ἄλλο ἀσώματον
εἶναι· ἔπειτα ἢ σῶμα αὐτὴν ἔλεγε, πῶς ἠδύνατο τὸ ἄλλο σῶμα ὂν αὐτῆς τε ἑαυτῆς ἀπτικὴ φύσαι τὸ σῶ-
μα τῆς κόσμου· καὶ πάλιν τὸ ἄλλο τῆς τὸ ἐκ τῆς μέσου συναρμοσθὲν, διαπλακῆσαι πρὸς τὸν ἕκατον ἄ-
κρανόν· ἄλλως τε τὸ ἅπᾶν τὸ σωματοειδὲς τῆς κόσμου καὶ τὰ αὐτὰ πίστασθαι ὅλως ἔγε καὶ κάκεῖνα ἐγκόσμιός ὄστν,
ἀσώματον ἄλλως ἀπέφαινεν ἀλλὰ αὖ μὴ γραμμὴ ἄλλως ἢ ἀδιαφάνειαν ἔλεγε· καὶ ὅτι μὲν οὐκ ἀὖ
ἔλεγεν γραμμήν· δῆλον ὄξ ὧν φησιν ἔξωθεν πᾶν τ ὁμοῖον περικαλύπτειν· ἀλλ' ἀδιαφάνειαν· πῶς γὰρ ἢ
δύνατο ἀδιαφάνεια ἔσαι ἡ ψυχὴ συναρμοσθῆναι ἐκ τ μέσου· εἶτα διαπλακῆναι μέχρι τῆς ἐσχάτου ὄρα-
νοῦ· καὶ ἔξωθεν ἄλλον πάντα περικαλύπτειν· ὥστε οὔτε γραμμὴν αὖ λέγοι τὴν ψυχὴν, ὥτε ἀδιάφανειαν·
ὅπι γὰρ σὺ ἔξεσι ἀκροπάτητ ὁ τίμαιος πάσης μαθηματικῆς ἀδιάκριτος γεωμερίας· ἁρμονικῆς μουσικῆς
τε καὶ ἀςρονομίας, ἐκ τῶν αὐτῶν λόγων σαφὲς συνιδεῖν· ὥστε οὐκ ἂν εἰόμισεν οὔτε γραμμὴν οὖσαν
οὔτε ἀδιάφανειαν τὸ διήκειν ποιεῖν ὅπερ ἔφη· ὥστε ἢ μήτε γραμμὴν μήτε ἀδιάφανειαν· μήτε σῶμα
λέγει τὴν ψυχὴν οὐδὲ μέγεθος ἁπλᾶ· εἰ τούτοις γὰρ τὸ μέγεθος ὅτι καὶ ἡ ἀεισοτέλους ἀπλοῖα πρὸς
αὐτοὺς μᾶλλον ὄξήκοις ὄστν, ἢ περ ἀπλοῖα· καὶ ὅτι καὶ ἄλλος ἤδη αὐτοὺς μὴ οὕτω τ ὕτα κατὰ τὸ
φαινόμενον ἐκλαμβάνοντας, δῆλον ὄξ ὧν ἄλλος ὁ ἀεισοτέλης φησί· ἐπ' ἄλλῆς δὲ τῆς λέξεως τούτοις
ἀὐτὴσομεν· ἵνα μὴ τὰ ἄλλα δὶς λέγειν ἀναγκαθῶμεν·

» ΤΗΝ γὰρ τῶ παντὸς διανοητ, ποιαύτην εἶναι βούλονται, οἷόν ποτ' ἐστὶν ὁ καλούμενος νοῦς· ἢ γὰρ
» δὶ οἷόν γε ἡ ἀἰσθητικὴ οὐδ' οἷον ἡ ἀὐθυμητικὴ· τούτων γὰρ ἡ κίνησις, οὐ κυκλοφοεία.
Τ ὸ λέγειν φησὶ καὶ τὴν τυχοῦσαν ψυχὴν μέγεθος εἶναι, ἄτοπον· πολλῷ δὲ μᾶλλον καὶ τὸν νοῦν· ὅπι γὰρ
ἐκεῖνοι λέγοντες τοὺς κύκλους ἐκείνους εἶναι τὴν ψυχὴν τῶ παντὸς, οὐ τὴν τυχοῦσαν ψυχὴν ἔλεγον·
φέρε ἔπᾶν τὴν θρεπτικὴν ἢ τὴν θυμοειδῆ, ἢ ἀὐθυμητικήν· ἀλλὰ τὴν λογικὴν καὶ νοεράν, δῆλον ὄξ
ὧν κύκλῳ κινεῖσθαι ἀὐτὴν λέγουσι· τὸ δὲ κύκλῳ κινεῖσθαι ἀὐτὴ μόνης ἁρμόζει τῆς λογικῆς ψυχῆς λέγε-
σθαι· αὖπιγκρὶ ὄξίν ἡ πρὸς ἑαυτὴν ἀὐτοεφέρουσα μὴ μεμουσμένη κύκλον· ἢ μέντοι αἰσθητικὴ ἢ ἡ θυμοει-
δὴς ἢ ἡ ἀὐθυμητικὴ, οὐ κατὰ κύκλον ἔχουσι τὰς κινήσεις· δύθειαι γάρ τινές ἔσι· αἵτε γὰρ ὄψεις ἀπὸ
τῶν ὀφθαλμῶν κατ' δύθειαν ἐκπέμπονται· καὶ πάλιν εἰ τοῖς αὐανακλάσεσι παλινδρομοῦσαι κατὰ τὴν
αὐτῶν δύθειαν ἐπανακάμπουσι· θυμὸς δὲ καὶ ἀὐθυμία, πρόδηλοί τινες ἔσι δύθείας μιμούμεναι, μὴ οὐ
κύκλῳ κινούμεναι· δῆλον δὲ προβάλλουσαι τὰς ἐνεργείας, πρὸ τοῦ σώματος, αἰεπιχρόφως πάντας ἔχουσι·
οὔτε γὰρ ἐφιστάνουσιν ὅτι ἐνεργοῦσιν ἢ αἰσθάνονται· οὔτε ὅλως ἄλλαι ἑαυτὰς γνῶναι δυνάμεναι· ὥστε δύ-
θειά τις ἡ τούτων κίνησις· ἡ δὲ τῆς λογικῆς, κύκλος τὶς εἶναι ἔοικεν ὅτι τε ἐνεργεῖ καὶ ἐφιστάνει, καὶ ἄλλη
ἑαυτὴν γινώσκει· ἄλλη πρὸς ἄλλῳ ζητητόν τε καὶ βουλευτόν· τῆς δὲ κύκλου, τῆς τὸ ἴδιον τὸ ἄπειρον τῆς αὖ
τῆς ἀὐτὴ τὸ ἄλλο ἀὐτοεφέρεσθαι· καὶ ἄλλως αἱ ἀθήσις καὶ θυμὸς καὶ ἀὐθυμία ἐς σωτηρίαν τοῖς ζώοις ἀὐτὴ
κουσίας δεομένοις δέδονται· τὰ δὲ θεῖα, οὐδεμιᾶς ἔξωθεν δεῖται βοηθείας· ἔτι ἄλλος προϊὼν λέγε-
ται δυνάμεις πάντας ὑπὸ τῶν δυτέρων θεῶν θνητὰς οὔσας τῇ ἀθανάτῳ τῆς ψυχῆς προσυφαίνεσθαι-
λῶ· ὁ πρῶτος ἄλλος θεὸς δημιουργεῖ· καὶ ἄλλως ἡ ἀὐθυμία καὶ ἁπλῶς ἡ ὄρεξις ἔφησε ὄδε τῶ εὐδέον
τος καὶ μὴ παρόντος. ὁ δὲ κόσμος πάντα εὖ ἑαυτῷ ἔχων καὶ μηδενὸς ὄντος ἔξωθεν, οὐκ ἂν ὀρέγοιτο·
ὥστε, οὐκ ἂν εἴη σὺ αὐτῷ θυμὸς καὶ ἀὐθυμία· ὥστε τὸν νοῦν λέγοντες τὴν τῶ παντὸς ψυχὴν· εἶτα παν-
τὴν μέγεθος ὑποτιθέμενοι, ἀτοπώτατα αὖ ποιοῦσι· καὶ αὐτῇ δὲ λέξει φησὶ ποιῆσαι τὸν θεὸν τὸν κόσμον,
ζῶον ἔμψυχόν τε καὶ σὺνουν· ἱκανὸν ἂν μοί τοι ἄλλος καὶ τούτῳ μόνῳ τεκμηρίῳ· ὅπι τὸν νοῦν λέγουσιν·
ὅπι κύκλῳ ἄλλὼ ἔπον κινεῖσθαι· λέγομεν οὖν πρὸς ἄλλον· ὅτι οἶδας αὖ καὶ ἄλλος ὅπι διαπέπτ τὴν κύ-
κλῳ παρέλιφας κίνησιν· ὅτι ποιαύτη τις ὄδε ἡ ἢ τῆς νοῦ σύνεργεια· οὐκ αὖ καὶ μέγεθος ἔλεγον· ἀλλὰ συμ
βολικῶς τὸν νοῦν διὰ τῶν κύκλων ὠνόμαστο· ἢ ὄλως τὴν μετὰ τῶν ἀλόγων διωκόμεων καὶ τ ψυ
χῆς σύνεργειαν δύθυωρίαν λέγεις· κύκλον δὲ τὴν τῆς νοῦ, συμβολικῶς καὶ κατὰ ἀναλογίαν· δῆλον καὶ
ὅτι τὸν τιμαίου τοὺς κύκλους καὶ τὰ λοιπὰ κατ' ἀναλογίαν ἐκληπτόμεθα· συμβολικῶς καὶ οὐχ ὡς τ ψυ
χῆς μέγεθος οὔσης σαφῶς αὖ καὶ ἄλλος οἶδε κατὰ ποιᾶν σύνοιαν ταῦτα ἔλεγε· καὶ οἱ ἔλεγχοι δὲ πρὸς
ἐκείνους· ἀλλὰ πρὸς τοὺς τὸ φαινόμενον καπῶς ἐλαμβάνοντας·

» Ο δὲ νοῦς, εἷς καὶ συνεχὴς, ὥσπερ καὶ ἡ νόησις· ἡ δὲ νόησις τὰ νοήματα· ταῦτα δὲ τῷ ἐφεξῆς σὺ, ὡς
» ὃ ἀεισμὸς· ἀλλ' οὐχ ὡς τὸ μέγεθος· διόπερ οὐδὲ νοῦς οὕτω συνεχὴς·

Ε ἴς ὃ ἐναντίον παράγει τῷ δέξαν. ὥσπερ γὰρ αὐτέρω πρὸς ὃ πιέζᾳ τῷ ψυχῷ ἁπάντων ἐδείκνυ-
ὅτι οὐ μόνον οὐκ ἔστιν ἄπειρομέγεθος, ἀλλ' οὐδὲ πεπερασμένον ὅλως, οὕτω καὶ ἐνταῦθα πρὸς ὃ μέγεθος ἐστὶ πε-
πεπερασμένον, δῆλον δὲ ὡς πᾶν μέγεθος συνεχὲς ποσοῦτόν φησιν ἀπέχω τὸ συνεχὲς λέγειν ὃν νοῶ, ὥστε καὶ
διωρισμένον ἄπειρον φήσαιμι ἂν οὐλογώτερον. ἢ δὲ ὅλως δεῖ ἄπειρον συνεχῆ λέγειν οὕτως ἔσται συνεχὴς
ὥσπερ ἔχει ὃ διωρισμένον ποσὸν τὴν συνέχειαν. λέγω δὴ ὁ ἀριθμός. ἔχει δὲ οὕτω τὸ συνεχές, τῷ ἐφε-
ξῆς εἶναι ἀλλήλοις τοὺς ἀειθμοὺς καὶ μηδὲν ἀλλότριον μεσολαβεῖν. μονάδος γὰρ καὶ δυάδος καὶ τῶν
λοιπῶν ἀειθμῶν ἐφεξῆς ὄντων, οὐδὲν ὅτι μεταξὺ ἀλλότριον. καὶ διατεῖνε συνεχὴς ἀλλήλοις οἱ ἀειθμοὶ
τῷ ἐφεξῆς ἀλλήλων τετάχθαι. ἢ πίνω φησὶ δεῖ ἂν νοῶ λέγειν συνεχῆ, οὕτως ἄπλοῦν δεῖ λέγειν ὡς ἂν
ἀειθμὸν καὶ οὐχ ὡς μέγεθος ὡς ἐκεῖνοί φασι. κατασκευάζει δὲ τοῦτο, ἐκ τῶν ὑστέρων τῇ φύσει καὶ ἡμῖν
σαφεστέρων. οὕτω γὰρ φησὶν ἔχειν τὸ συνεχὲς ὁ νοῦς ὡς νόησις. ἡ δὲ νόησις οὕτως ἔχει τὸ συνεχὲς ὡς τὰ
νοήματα. τὰ δὲ νοήματα ἔχουσι τὸ συνεχές, ὥσπερ ὁ ἀειθμὸς τῷ ἐφεξῆς. ἐφεξῆς δὲ ὅτιν, οὗ μηδὲν ὅτι
μεταξὺ συπενές. οὕτω δὲ ἔχει καὶ ὁ ἀειθμὸς μετὰ τὴν μονάδα ἐφεξῆς, δυάς. εἶτα τριάς. καὶ τετράς.
καὶ οὐδὲν μεταξύ. τοιοῦτοι δὲ καὶ ἄμεσοι προτάσεις. ἡ γὰρ πρώτη καὶ ἐφεξῆς, ἄλλη καὶ οὐδὲν μεταξὺ
ξὺ ὃ συνεχὲς οὖν εἰ τούτοις ὃ ἐφεξῆς. καὶ οὐχ ὡς ἐν τοῖς μεγέθεσιν. οὕτω γοῦν καὶ ἐν τῷ νῷ ὃ συνε-
χὲς διαλαμβάνει ὃν κατ' ἐνέργειαν ὃν τέλειον νοῦν. ὃν ἐν τοῖς θείοις οὐ ὃν διωάμει νοῦν. ἐνέργεια
δὲ τῷ νοῦ ἡ νόησις. ἡ δὲ νόησις, οὐδὲν ἄλλο ἐστίν, ἢ τὰ νοήματα. ὥσπερ καὶ ἡ κατ' ἐνέργειαν αἴσθησις, τὰ
αἰσθήματα. ἐν γὰρ τοῖς νοήμασι τῇ νοήσει τὸ εἶναι. οὐδὲ γὰρ ἐδύνοῆσαι νόησιν ὅτι χωρὶς νοημάτων. ὡς
οὖν τὰ νοήματα τὸ συνεχὲς ἔχουσι. ἔχουσι δὲ τῷ ἐφεξῆς. διαφέρουσι γὰρ ἀλλήλων τῇ φύσει, τῷ ἐφεξῆς
νοῆσθαι ἔχουσι τὸ συνεχές. οὐ γὰρ δὴ πάντας ἅμα νοεῖ. ὥσπερ ὁ πεπτωκὼς τῆς παντὸς νοῦς.
ἀλλ' ἀχρόνως μὲν, ἐπεσὶ μὴ ἐν χρόνῳ πάντα τὸ εἶναι. ἐφεξῆς δὲ ὡς ἀειθμὸς, οὕτως αὖ καὶ ὁ νοῦς
ἔχει τὸ συνεχές. ἐπεσὶ γὰρ οὐ πῆς τὸ ἔξω ἀπιστέντεται ἀλλοῦ ἡ ἐνέργεια, ἀλλ' ἐν αὐτῷ ὁρῶν. πάντας
ὁρᾷ τῷ πάντων εἶναι ἐν αὐτῷ τοὺς λόγους τῶν μὲν πρὸς αὐτὸ ἀμοιβικῶς. τῶν δὲ μετ' ἄλλον, παραδειγ-
ματικῶς. ἐπεὶ οὖν ἑαυτὸν ὁρῶν, πάντα ὁρᾷ. πλήρωμα γάρ ὅτιν ἰδίων. τῷ μὲν ὅλως πλείονα εἶναι τὰ
νοήματα, ἢ καθ' ὅσον ἀειθμός. τῷ δὲ ταὐτὰ ἐφεξῆς εἶναι, ἢ καὶ ταὐτὰ συνεχὴς ὡς καὶ τὰ νοήματα. δυ-
νατὸν ὃ τὰ νοήματα ἀκούειν αὐτὰ τὰ ἄλλα τὰ νοητά. ὡς γὰρ τὰ νοητὰ συνεχῆ ὅτι πρὸς ἄλληλα. διὰ γὰρ
τὴν τῶν ὄντων τάξιν καὶ πρόσοδον ἔχουσαν τὸ ἐφεξῆς, οὕτω καὶ ἡ περὶ ἄλλων νόησις ἔχει τὸ συνεχές. ὡς
γὰρ ἔχει τὰ νοητὰ, οὕτως ἔχει καὶ ἡ νόησις. καὶ ὡς ἔχει ἡ νόησις, οὕτως ἔχει καὶ ὁ νοῦς ὃ συνεχὴς, τῷ ἐφε-
ξῆς τόδε μὴ τόδε νοεῖν, οἷσθας ἄρα καὶ ἄλλος ὢ ἀειστέλης. καὶ συνεχῆ καλεῖν ἂν νοῶ καὶ ἀειθμὸν
κατὰ τὴν ἀναλογίαν. ἢ οὐχ ὡς μέγεθος ὄντα. ἀλλ' εἴποι ἂν ὅτι ἀλλ' ἐγὼ ἄκεῖπον ἀειθμὸν ἄλλον εἶναι,
ἀλλ' ὡς ἀειθμόν. οὐδὲ συνεχῆ ἁπλῶς, ἀλλ' οἷον συνεχῆ. ἐκεῖνοι δ' ἄλλο ὅτιν ἀειθμὸν καὶ συνεχῆ. ἀλλὰ
πρόδηλον ὡς ἀνιγματώδης λῶ καθόλου ἢ ἐκείνων διδασκαλία.

» ΑΛΛ' ἢ τι ἀμερὲς, ἢ οὐχ ὡς μέγεθός τι συνεχής.

Μ άλιστα μέν φησιν ἀμερὲς ὄδιν καὶ ἀσώματος ὁ νοῦς. ἢ δὲ ὅλως δεῖ αὐτῷ διαιῶαι συνεχέαν, οὕτως ἔσται
ἐπ' αὐτῷ τὸ συνεχὲς, ὥσπερ εἴρηται.

» ΡΩΣ γὰρ δὴ καὶ νοήσει, μέγεθος ὢν, πότερον καθόλου, ἢ οὐ ὁπωοῦν τῶν μειόων τῶν ἄλλοῦ-
Ε' πεσὶ κύκλῳ κινεῖ ὁ τίμαιος τὴν ψυχήν. ἵνα τῇ περιαγωγῇ θιγάνων αὐτὴ λαμβάνηται τῶν νοητῶν. λέ-
γεται γοῦν πῶς μὲν ἔχων ὁ κύκλος ἐφαπόμενος. ἢ αἰσθητῶν. ἢ δοξαστῶν. ἢ νοητῶν, αὐτὴ λαμβάνεται αὖ
τῶν. ἔτι γε μὴν καὶ ψευδῶν δοξῶν καὶ ἀληθῶν, ἅπερ δίδασι συμβολικὰς αἰτίας. ἐπεσὶ ὡς ἔπομεν
καὶ πρὸ πάσης ψυχῆς ἄλλῳ ὁ λόγος. ταυτὴν οὖν τῷ δόξαν πρόκεται νῦν τῷ ἀριστέλει. ἐλέγξαι. τὶ
γὰρ λέγω φησὶν ὅτι οὐχ οἷόν τε, ἄν νοῦν καὶ κύκλον εἶναι. ὅλως γὰρ μέγεθος ἄλλο ἐστὶν ἢ αἰσθητῶν
ὄδι. μέγεθος γὰρ ὅντα νοῆσαί τι τῶν αἰσθητῶν ἐστί. πρόδηλον δ' ὁ ἔλεγχος, ἐκδιαιρέσεως ἄν γένοιτον τῷ
τον. ἢ ὁ νοῦς φησι κύκλος ὢν τῷ κινεῖσθαι ἐφάπτεταί τε τῶν νοητῶν καὶ ταύτῃ νοεῖ. μέγεθος γὰρ ὤν, οὐκ ἄλ
λως γνώσεται, ἢ τῷ ἐφάπτεσθαι τῶν νοητῶν, αὐάγκη πᾶσαι ἢ κατὰ σημεῖον ἐφαπόμενος νοεῖ, ἢ κατὰ
μέρια. καὶ ἢ κατὰ σημεῖον, ἤτι καθ' αὑ σημεῖον νοεῖ, ἢ καθ' αὑ. ἢ μὲν οὖν καθ' αὑ μόνον σημεῖον νοοίη,
πειπὰ τὰ ἄλλα. τὶς οὖν χρέα τῆς κύκλῳ κινήσεως. ἢ ὅλως μεγέθους. ἢ γὰρ αὑ σημεῖον αὐκεῖ ἂς νόησιν,
πειπὴ ἢ τῶν μεγέθους ὑπόθεσις, ἃς μηδὲν τῷ νῷ συντελοῦσα. ἢ γὰρ ὁ νοῦς τῷ νοεῖν νῶς εἶναι λέγεται.
ὁ δὲ αὑ σημεῖον μόνον νοεῖ, τῶν αὐ εἴη νοῦς. ἢ δὲ μὴ καθ' αὑ μόνον σημεῖον νοεῖ, ἤτι κατὰ πλείονα ἢ
κατὰ πάντα νοήσει. ὁ μὲν οὖν κατὰ πλείονα νοεῖν, ἄτοπον κληρωτικὸν. κατὰ πόσα γὰρ καὶ διατι τοσαῦ-
τα. καὶ μὴ πλείονα ἢ ἐλάτ]ενα. καὶ πάλιν τὰ λοιπὰ πειπὰ ἔστω. ἢ δὲ κατὰ πάντα τὰ σημεῖα νοεῖ ἢ ὅ-
τι ἕκαστον ἄλλων πάντα. τὰ νοητὰ νοήσει. ἢ δεῖ πρὸς ἕκαστον νοητὸν τῆς πάντων συμπνοίας, μὴ οὐκ ἄλ
λως νοήσει τι ἢ μὴ πάντα τὰ σημεῖα ἐφάψηται τῶν νοητῶν. ἢ τῷδε μὲν, τί δὲ νοεῖ. ἄλλῳ δὲ, ἄλλο. μὴ ἐξῆς
ὁμοίως. ὥσπερ τυχόν. ὄψις μὲν ὁρατῶν. ἀκοὴ δὲ ἀκουστῶν. καὶ ἄλλη τῶν αἰσθήσεων, ἄλλου τινὸς τῶν
αἰσθητῶν αἰτιλαμβάνεται. ἢ μὲν οὖν ἕκαστον πάντα νοεῖ. ἄπειρα δὲ τὰ σημεῖα πολλάκις φησίν. ἢ ἀ-
πείρακις νοήσει ὃ αὐτὸ. νῶ δὲ φαίνεται καὶ ἄπαξ εἰδεχόμενον. διωατὸν γάρ τι πρὸ ἅπαξ νοήσαντα

μηκέτι νοῆσαι. ἢ αὐδιαλαβόμενον ἢ μηκέτι τῇ διανοίᾳ προχειρισάμενον. ἢ τί νῶ εἰδέχεται μὲν ἅπαξ τὶ
νοῆσαι. ἐκάστου δὲ τῶν σημείων πάντα νοοῦντος καὶ τῇ κύκλου τῇ περιφορᾷ ἀεὶ τῶν νοητῶν ἐφαπο
μένου, αὐάγκη ὃ αὐτὸ ἀπεράκις νοεῖν. ψευδὴς ἄρα ἡ τιαυτὴ ὑπόθεσις. ἀλλως τε ἢ ἄπειρα τὰ ση
μεῖα. τὰ δὲ ἄπειρα ἐκ περιελθεῖν τῶν ἀδιωάτων ἐστὶν, οὐδέποτε καθ' ὅλον ἑαυτὸν ὁ νοῦς νοήσει. ἀλ-
λὰ τὸ αὐτὸ νοητὸν τὸ μέντοι τῷ νοῦ νοήσει. τὸ δὲ, οὐ νοήσει. ἢ δὲ διὰ καθ' ἕκαστον νοητὸν τῆς πάντων δι-
ξεως καὶ οὐκ ἄλλως νοεῖ τι μὴ πάντων θιγόντων. Τί φησιν ἕκαστον ἐποίησε θίγον. δῆλον γὰρ ὡς ἕκα
στον ἔδρασέ τι. ἢ τί οὖν τις ἢ καθ' ἕκαστον ἀπέληψις; ἢ δέτις εἰ τι ὅτι ὡς ἀὐὶ λογισμῶν. τὸ μὲν, τῆσδε
ἐφάπτεται τῆς προτάσεως. ἄλλο δὲ ἄλλης. ἢ δὲ πάντων πειρόσος, τὸ συμπέρασμα ὄδι. καὶ διον τὸ ὅ
λον νοητὸν τουτέστιν ἢ τελέα νόησις; Λέξομεν πρὸς τὸν ὃ σὺ τοῖς ἐξῆς ὁ ἀειστέλης φησὶ πρὸς τῆς
ὄψεως διακνὺς ὡς εἰη ἀσώματος, ὅτι ἢ μὲν, πίνδε νοεῖ τὴν πρότασιν. ἄλλο δὲ ἄλλω, τὶ τὸ κείνον καὶ
λέγον. ὅτι ἥδε τῆσδε ἑτέρα ἐστίν. ὅμοιον γὰρ ὡς ἢ τῷ μὲν, ἐγὼ. τῷ ὄ, σὺ αὐάθοιο. τὶ δὲ τὸ συνάγον ἐκ πρ
σῶν συναγόμενον συμπέρασμα; διεῖ γὰρ τὸ ἀὐὶ πάσας ἐγωνκεῖσαι. ἵν' οὕτως εἴπη ἐκ τῶνδε τόδε συνάγε
ται. τὸ γὰρ ἐφαπτόμενον τῆσδε τῆς προτάσεως, οὐ γνώσεται πρότασιν ἑτέραν, ἧς ἕτερον σημεῖον ἐφή
ψατο. ἐπεὶ ἡ ἑτέρας ὑπόθεσις γενήσεται. καὶ πάντα πάντων ἀπλήψεται. καὶ ἄλλως ἐπεισὴ ἑκάστη
τῶν προτάσεών ὅτι καὶ ἀπόφασίς τις, δῆλον αὖ ἅτι ὅταν τὴν πρότασιν ὡς ἀπόφασιν νοῇ, ὡς ὅλον
τι νοήσει μηδὲν δεόμενον τῆς τῶν ἄλλων σημείων, δίξεως. ἄλλως τε ἢ τὰ μὲν σημεῖα ἄπειρα. διεῖ δὲ ὡς
ὃ νοήσαί τι τῶν ἀπείρων δίξεως. τὰ δ' ἄπειρα οὐ πεπερασμένῳ χρόνῳ διεξελθεῖν τῶν ἀδιωάτων
ἐστὶν οὐδέποτε νοήσει. νοεῖν μὲν γὰρ οὐκ ἔστιν, ἢ μὴ πάντα θίγειν τὰ νοητὰ. πάντα δὲ θίγειν ἄπειρα ὄντα,
τῶν ἀδιωάτων ἐστὶν. ἀδέποτε ἄρα νοήσει ὁ νῶς. λέπε) ζητῆσαι μήποτε ὡς ἡ αἴσθησις, οὕτω μὴ ὁ νῶς, ἄλ
λῳ σημείῳ ἄλλων νοητῶν ἀπλαμβάνῃ). ἀλλ' ἢ τοῦτο, πάλιν μὴ οὐ καθ' ὅλον ἑαυτὸν πάντα νοήσει. ὃ τοῦτο
δὴ ἡ ἐνέργεια ὑπαγορδεύει. ὃ γὰρ δὴ ψυχὴν μὴ τυχὸν τελήσαντες, νοῆσαι, τόδε ἂν μόγιον τῷ νοῦ μιγθμει.
ἄγιελον δ' ἄλλο, μὴ ἀὐὶ τ' λοιπῶν ὡσαύτως. πῶς δ' ἀὐὶ αἰσθήσεως ἐφίσταιναν ὁ νοῦς ὅτι ὁ ὀφθαλμὸς μὴ,
χρωμάτων ἀπλαμβάνῃ). ἀκοὴ δ' φόφων. μὴ ἄλλη αἴσθησις ἄλλων αἰσθητ, μὴ ὅτι οὐδέποτε τ' τοῖς ἄλ
λοις αἰσθητ ἄλλη αἴσθησις δι ἐφίσταινει καὶ τοῖς τ' διαφόρων νοητῶν ἀπλαμβανομένοις. ἄλλως τε τὰ
διαφόρων ἀπλαμβανόμενα, καὶ ἄλλα κατ' οὐσίαν διαφορὰ εἶναι ἀνάγκη. διάφορα ἄρα κατ' οὐ
σίαν τὰ σημεῖα ἔσονται. τὶς διαφορὰ οὐσιώδης σημείου πρὸς σημεῖον οὐδὲ πλάττειν βουλομένοις ῥά
διον. οὕτω μὲν οὖν κατὰ σημεῖον νοεῖν ἂν νοῶ, τῶν ἀδιωάτων ἐστίν. Εἰ δὲ κατὰ μόρια γίνοιτο ἡ νόη
σις, ἢ ἀρκεῖ πάλιν αὖ τῶν μορίων ἃς νόησιν, ἢ οὐκ ἀρκεῖ. ἢ μὲν οὖν αὖ μόνον ἐπὶ μόριον τὸ νοοῦν, περιπὴ
ἢ τῶν ἄλλων ὑπόθεσις. τῆτο γ' ἔστω νοῦς. ἄλλως τε ἀλλὰ τῆτο τὸ μόριον ζητήσωμεν. πότερον κατὰ ση
μεῖον ἐφαπόμενον τῆ νοητῆ νοεῖ, ἢ κατὰ μόριον. καὶ ἤξουσιν οἱ πρότεροι λόγοι. ἀλλ' ὑποκείσθω καθ
όλου νοεῖν, τίς οὖν τῶν λοιπῶν χρέα. ἢ δὲ μὴ καθ' αὖ μόριον ἡ νόησις γίνεται. ἐπεὶ οὐδ' ἔχεται καὶ ἃς
πεπερασμένα διελεῖν πᾶν μέγεθος καὶ ἃς ἄπειρα. ἃς πεπερασμένα μὲν γὰρ διαιρεῖται τὰ μεγέθη ἃς
τὰ ἀλλὰ ἢ τοι ἴσα κατὰ ποσὸν διαιρεθείη. διον ἃς διακτυλιαῖα, ἢ πηχυναῖα. πᾶν γὰρ τὸ πεπερασμένον, κα
ταμερεῖται ὑπὸ παντὸς πεπερασμένου. ἃς ἄπειρα δὲ διαιρεῖται ἢ ἃς τὰ ἀλλὰ κατὰ τὸν λόγον διαιρε
θείη. τουτέστιν ἢ διχοτομοῖτο. ἢ γὰρ διχοτομία ἐπ' ἄπειρον πρόεισι διὰ τὸ ἀεὶ μὲν ἃς μεγέθη γίνεσθαι τὴν
τομὴ. πᾶν δὲ μέγεθος, συνεχὲς εἶναι. πᾶν δὲ συνεχὲς, διαιρετόν. ἢ μὲν οὖν ἃς πεπερασμένα γένοιτο ἡ
τομὴ, ἤτοι ἕκαστον πάντα νοήσει, ἢ οὐκ ἄλλως νοεῖ, ἢ μὴ πάντα θίγει. ἢ τινα τινῶν. καὶ τὰ ἀλλα πάλιν
ἐροῦμεν ὥσπερ καὶ πρότερον. ὁμοίως δὲ καὶ ἢ ἄπειρα ὑποκείοιτο τὰ μόρια τοῖς ἀλλοῖς λόγοις χρησόμε
θα, οἷσπερ καὶ ἀὐὶ τῆς κατὰ τὰ σημεῖα ὑποθέσεως. τοὺς γὰρ ἐλέγχους ὁμοίως ἀὐὶ πᾶσιν αἰρμόζοντας, ὁ
μὲν ἀριστέλης ἐμέρισεν. ἢ μεῖς δὲ πάντας ἀὐὶ πάντων ἡρμόσαμεν.

» ΜΟΡΙΩΝ δὲ, ἢ τοι κατὰ μέγεθος, ἢ κατὰ σιμὸν, ἢ δὴ καὶ τῆτο μόριον ἢ πᾶν. ἢ μὲν οὖν κα
» τὰ σιμὸν, αὖτοι δ' ἄπειροι, δῆλον ὡς οὐδέποτε διέξειαν.
Ε' πεὶ τὰ μεγέθη ὁμοιομερῆ ὄδιν. ἐκ μεγεθῶν γὰρ τὸ μέγεθος, καὶ οὐκ ἐκ σημείων. ἢ γὰρ σιμὴ, μέγεθος μὲν
οὐκ ἔστιν. μεγέθους δὲ ἀρχὴ διαιῆτο ἢ πᾶν μόριον δὲ ἢ κατὰ μέγεθος ἢ κατὰ σιμὸν, ἐπεσμήνατο τῇ
καταχρήσει ἢ πόν. ἢ δεῖ τὸ σιμὸν μόριον καλεῖν.

» ΕΙ δὲ κατὰ μέγεθος, πολλάκις, ἢ ἀπεράκις νοήσει τὸ ἀλλό. φαίνεται ὃ καὶ ἅπαξ εἰδεχόμενον.
Ρ ολλάκις μὲν, ἢ ἃς ὡρισμένα διαιρεθείη μόρια. ἀπεράκις δ' ἢ ἃς ἄπειρα.
» ΕΙ ΔΕ ἐκανὸν θίγειν ὁπωοῦν τῶν μορίων, τί δεῖ κινεῖσθαι ἢ καὶ ὅλως μέγεθος ἔχειν.
Τ ουτέστιν ἢ ὁπόσον δέποτε μόριον τῆ κύκλου διώσειν θίγον, αὐτιλαμβάνεσθαι τῆ νοητῆ. τὶς χρέα τῆς
κύκλῳ κινήσεως. καὶ ἴσάμενον γὰρ αὐτιλήψιν, τὸ κύκλῳ κινεῖσθαι συμ
βάλλεται. οὐδὲν δὲ αὖτῷ οὐδὲ τὸ μέγεθος ἃς νόησιν συντελῶ. ἢ ὁτῳοῦν τῶν μορίων νοεῖ. ἢ γὰρ τὸ διαι
ρούμενον μόνει μηδὲν ἔλαττον ἀπειὰς εἶναι ἐκ τ' διαιρέσεως διαμένον, ἕτερον τῆτό ὄδι παρὰ τὸ διαι
ρούμενον. καὶ καθ' αὖτὸ ἀδιάστατόν τέ ὄδι καὶ ἀμερές. διον διαιρεμένης ἀεὶ τῆς ὑδιφανείας, ἡ λυκό
πης ἐν ἑκάστῳ τῶν μορίων, μὴ ἄλλη φυλάττεται. μὴ τὸ μὲν ποσὸν, ὑπὸ τῆς διαιρέσεως πέχει μὴ μειοῦται.

αὐτὴ τῆ διπχυ εἶναι φέρεται πηχυαῖον. τὸ μέν τοι λοιπὸν ὡσαύτως ἔχειν ἄλλο αἶρε ἐπὶ τὸ λοιπὸν παρὰ τὸ διαιρούμενον οὕτως αἶρε ἢ ᾧ πιοιῶ τῶν μορίων τῆ κύκλου ὁμοία ἡ νόησις γινέ), καὶ οὐ τῷ μείστῳ μορίῳ καὶ τῷ ἐλαχίστῳ. αἶρε ἐπὶ τὸ νοοῶ παρὰ τὸ μέγεθος. οὐδὲν αἶρε συμβάλλεται ἂς νόημα τὸ μέγεθος, εἴτε καὶ τὸ μεῖζον καὶ τὸ ἔλαττον μόριον ὡσαύτως νοεῖ.

» ΕΙ δ' ἀναγκαῖον νοῆσαι τῷ ὅλῳ κύκλῳ θίγοντας, τίς ὄθιν ἡ τοῖς μορίοις θίξις.

Τ ῆς διαιρέσεως ἐχούσης, ὅτι ἢ τοι μορίῳ ἑαυτῆ νοεῖ ὁ κύκλος, ἢ τῷ ὅλῳ μορίῳ δὲ ἢ τῷ κατὰ μέγεθος ἢ τῷ κατὰ σιμιλύ. ἐκθέμενος τὰ συμβαίνοντα ἄτοπα τῇ ὑποθέσει τῇ κατὰ μόριον νοεῖν λεγούσῃ, νυῶ λοιπὸν ἐκτίθεται λέγω δὴ τῷ ὅλῳ νοεῖν ᾧ κύκλῳ. ἢ γὰρ οὐ πρότερον νοήσει, πρὶν ἐκπεριελθοι ὁ κύκλος, τί ποιεῖ ἕκαστον τῶν μορίων. ἢ γὰρ μὴ νοεῖ περιερχόμενα τὰ μόρια, ἡ δὲ τῆ ὅλου κύκλου θίξις κατὰ μόρια γίνεται, ἃ δ' ἄλλος οὐ νοήσει. οὐ γὰρ ἄλλῳ τινὶ ἐφάπτεται τῆ νοητῆ ἢ τοῖς ἑαυτῆ μέρεσι. λέπεται γὰρ λέγειν ὡς ἕκαστον μὲν τῶν μερῶν μέρος γινώσκει τῆ νοητῆ. ὁ δὲ ὅλος κύκλος τὸ ὅλον. τὸ δὲ παύτῃ τῇ δόξῃ ἑπόμενον ἄτοπον, ἄλλος ἐπάγει. ἢ πῶν γὰρ τίς ὄθιν ἡ τῆ μορίου θίξις, ὡς λαβὼν τῆτο κατὰ τὸ σωπούμενον, ὅτι τῶν μερῶν ἐφάπτονται τῆ νοητῆ, ἐπήλαγεν.

» ΕΤΙ δὲ πῶς νοήσει τὸ μεῖζον ἀμερῆ· καὶ τὸ ἀμερὲς, μεῖζῳ.

Ε ἰ γὰρ μὴ διά τέ ὄθι τὰ μέρη τὸ ὅλον νοεῖν, αἴθις δὲ τῆς τῶν μερῶν νοήσεως, τὸ ὅλον οὐ νοεῖ. ἡ γὰρ ἄθροισις τῆς νοήσεως τῶν μερῶν, ἢ τὲ ὅλου ἐστὶ νόησις, οὐδὲν ἀμερὲς δύναιτο αἶν νοεῖν. ὥστε οὐ νοήσει τὸ νοητὸν ἀμερὲς ὂν μεῖζους ὢν αὐτὸς. ἔπι δ' ἑκάστῳ μορίῳ μέρος νοεῖ, τὸ ὅλον νόημα συνῆθετον ἔσται. πῶς οὖν νοήσει τὸ ἁπλοῶ νόημα. ἅπαν γὰρ οὕτω νόημα, σύνθετον ἔσται. ἀλλὰ μὴ ἁπλοῦ νοήματος μὴ ὄντος, οὐδὲ σύνθετον ἔσται. πᾶν γὰρ σύνθετον, ὄξ ἁπλῶν. ὥστε οὐδὲν ἔσται νόημα. οὐκοῦν οὐδὲ νοήσει. αἶν αἱρεθήσεται αἶρε ὁ νοῦς νοήματος οὐκ ὄντος. προσέθηκε δὲ ᾗ τὸ μεῖζον ἀμερῆ καθάπερ διαβάλλων. τὸ λέγειν θίξει τὸ νοεῖν γίνεσθαι. ἢ γὰρ ἀμερὴς ὁ νοῦς, πῶς νοήσει τὸ μεῖζον. τῷ γὰρ ἀμερεῖ τὲ ἀμεροῦς ἐφάπτοιτο ἃ τὲ μεῖζον. ἢ τὸ μεῖζον ἀμερεῖ πῶς νοήσει. ἴν' ᾗ πρὸς κείμενον τὸ κατὰ σημεῖον. πῶς γὰρ ἡ κατὰ σημεῖον αὐτίληψις, τὰ μεῖζὲ νοήσει. τῷ ἐπ δὲ πῶς νοήσει τὸ μεῖζον ἀμερεῖ, ἢ τὸ ἀμερὲς μεῖζῳ. καὶ οὕτως ὀξηνοῶτον ὡς ἀπὸ ἄλλης ἀρχῆς. ἐπειδὴ φασὶ μὴ εἶναι μέγεθος τὸν νοῦ. ἵνα μήτις ἄλλον ὑπολάβοι οὕτως ἄλλον ἀμερῆ λέγειν ὡς τὸ σημεῖον, προσέθηκε ταῦτα. οὔτε γὰρ μέγεθος ὢν φησι νοήσει τὰ ἀμερῆ, οὔτε σημεῖον ὂν τὰ μεῖζά. ἄλλως δὲ ὡὶ τὴ νοῦ λέγει ἄλλος τὸ ἀμέριστον. τὸ μὲν γὰρ τῆ νοῦ ἀμέριστον, οὐσία ἐστὶ αὐθυπόστατον ὀξηρημένη παντὸς μεγέθους, τὸ δὲ σημεῖον οὐ γραμμὴν ἔχει τὸ εἶναι. καὶ ἀρχή ὄθι μεγέθους. ὅπως δὲ ὁ νοῦς ἀμερὴς ὢν νοεῖ πάντα, οὐ τῷ τρίτῳ βιβλίῳ λέξει. ἄλλως τε ὡς ἂδὶ ἑτέρου ἰδιαχαρήματος πύπυ ἀκουστέον κοινῶς πᾶσας τοὺς ψηφιζούσας ὑποθέσεις ἀμόζοντος ἐπειδὴ γὰρ θίξει νοῶν ὁ κύκλος, ἢ κατὰ σημεῖον θιγόντα ἢ κατὰ μόριον. ἢ μὲν οὖν κατὰ σημεῖον θιγόντα νοεῖ, πῶς νοήσει τὰ μεῖζά λέγω τὰ σώματα. οὐ γὰρ ἐφαρμόζει σημεῖον μεγέθει. πῶς οὖν νοήσει μὴ ἐφαρμόζον. οὐ γὰρ μὴ ἔθιγεν, οὐδὲ νοήσει τῆτο, εἴδε κατὰ μόρια νοεῖ, πῶς νοήσει τὰ ἀμερῆ. μεῖζὸν γὰρ ἀμερεῖ οὐκ ἐφαρμόζει. τῆτο δὲ οὐκέτι πῶς τὸν ἀλιθῆ λόγον ἐπαγαγεῖν δύνατοι. ὅτι πῶς οὖν ἀμερὴς ὢν ὁ νοῦς πάντα νοεῖ καὶ μεῖζὰ καὶ ἀμερῆ. ἀμερὲς γὰρ νῶ φαμεν τὸ αὐτικείμενον τῷ μεῖζῳ, τὸ σημεῖον λέγω. ἢ ὃ τῆ νοῦ ἀμέρεια ἑτέρα τίς ὄθι ἢ ἡ ἐκ αὐτικειμένη τῇ πολυμερείᾳ τῆ σώματος. νοεῖ δὲ ὡς ἔχων ἐν ἑαυτῷ πάντων τοὺς λόγους.

» ΑΝΑΓΚΑΙΟΝ δὲ τὸν νοῦν εἶναι τὸν κύκλον τῆτον. νοῦ μὲν γὰρ κίνησις, νόησις. κύκλον δὲ, περι-
» φορά. ἢ οὖν ἡ νόησις περιφορὰ, ἢ νοῦς ἂν εἴη ὁ κύκλος. οὗ ἡ τοιαύτη περιφορὰ νόησις.

Ι ναι μήτις εἴποι ὅτι οὐκ ἔλεγε κύκλον αἰθηνὸν ὁ τίμαιος τῷ ψυχῷ, ἀλλὰ τὸν καθ' ὅλου κύκλον καὶ τὸν τῆ κύκλου λόγον. ὃς ἀμελήθης ἐστὶ καὶ ἀσώματος. πάντῃ γοῦν ἐφαρμόζει κύκλῳ ὁμοίως μικρῷ τε καὶ μεγάλῳ. καὶ τῆτο διὰ τούτων κατασκευάζει πᾶσα γὰρ ἀνάγκη φησὶν ἐκ τῶν ἀρημένων, αἰθηντὸν κύκλον εἶν νοῶ ὑπολαμβάιειν λέγειν εἶν τίμαιον. τὸ γὰρ τῆτον διακτικὸν τὸ αἰθηντὸν ἀὶὸ σημαίνει. τῆτο γαρ ὄθι τὸ διακινούμενον. πόθεν οὖν, ὅτι τῆτο ἔλεγον, ὁ καθόλα κύκλος οὐ κινεῖται. λόγος γαρ ὄθιν ὃν δὲ λόγον ἔχει ὁ νοῦς πρὸς τὼ νόησιν, τῆτο ἔχει καὶ ὁ κύκλος πρὸς τὴν περιφοραί. κίνησι γὰρ ἑκάτερον. τὸ μὲν, τῆ νοῦ. τὸ δὲ τῆ κύκλου. οὐκοῦν καὶ σὺν ἀλλὰ ἐξ ὧν λόγον ἔχει ἡ νόησις πρὸς τὼ περιφοραί. τῆτον καὶὸ νοῦς πρὸς τὸν κύκλον. ἢ τοίνυν, ἡ νόησις περιφορὰ, καὶ ὁ νοῦς ἅμα κύκλος. ἢ δὲ ἡ περιφορὰ ἀδηλῆτε ὄθι κύκλου. ὁ γὰρ καθόλου κύκλος οὐ πιελάγεται. καὶ ὁ νοῦς ἅμα ἀδηλῆτός ὄθι κύκλος.

» ΑΙΕΙ δὲ δὴ νοήσει. δεῖ γὰρ εἰ περ ἀίδιος ἡ περιφορά.

Η τῆτό φησιν ὅτι τὸ αὐτὸ νοήσει πολλάκις, ἢ ὅτι ἀεὶ δεῖ νοεῖν ἐπ' ἄπειρον ἕτερα καὶ ἕτερα. εἰ περ ἡ περιφορὰ νόησις. ἀίδιος δὲ αὖτη. τῆτο δὲ οὐδὲν ἀναγκαῖον δόξει ἔχειν. εἰ ποιεῖν γὰρ ἂν ὅτι μὴ γὰρ ἀναγκαῖον ἀεὶ τι νοεῖν. καὶ ἀπὸ τῆ αὐτῆ ὡς τὸ αὐτὸ πάλιν ἰσάκις. ἐπεὶ γὰρ μή ὄθι μηδεμία ψυχὴ, οἷος ὁ πρῶτος νοῦς. ὃς ἀθρόαν καὶ ἀχρονον ἔχει τὼ νόησιν. οὐ ποτὲ μεν τῆτο. ποτὲ δ' ἐκείνο νοῶν, ἀλλ' ἅμα πάντα. ἀλλ' ἐπειδὴ πᾶσα ψυχὴ, κἂν τῷ τῆ παντὸς εἴπης, μεταβατικῶ ἔχει τὼ νόησιν. ἀεὶ τοίνυν τῇ νοητῇ ἐπ' ἄλλο μεταβαίνουσα διὸ καὶ τὸ ἀεικίνητον ἀεὶ τι νοήσει. διὰ δὲ τὸ ἀίδιον, αἰώνιον διὰ τὼ ἀπειρίαν τῆ χρόνου ἧς τὸ αὖθις πάλιν ἀναπέμπειν. καὶ τοὐτῃ κύκλῳ μιμεῖται. οὐ καὶ πεῖρα μεῖζι νοήσει. ἐπεὶ μηδὲ τὰ νοητὰ ἄπειρα. μή ποτε οὖν τῆτό φησι ὅτι τὸ αὖθις ἀεὶ νοήσει τῷ μηδέποτε ὅλον νενοηκέναι. ἢ γὰρ ὁμοία καὶ ὡσαύτως ἔχουσα περιφορὰ πᾶν ταὐτὸ τινος ἔσται. δηλῆσει οὖν τι οὗ τι εἶναι τὸ νοούμενον. ὃ οὐδέποτε νενοημένον ἔσται. τί οὖν τῆτό ὄθιν. ὅτι οὐδεμία ἐστὶν ἄπειρος νόησις διὰ τ' ἐξῆς ἐπάγει.

» ΤΩΝ μὲν γὰρ ποιητικῶν ἢ πρακτικῶν νοήσεων, ἔστι πέρατα, πᾶσι γὰρ ἑτέρου χάριν.

Ο τι μὲν αἱ πρακτικαὶ νοήσεις πεπερασμέναι, δέδεικται ἐκ τῶν πράξεων. πᾶσα γὰρ πρᾶξις, τέλος τινὸς οὗ ἕνεκα γίνεται. τυχοῦσαι οὖν τῆ τέλους οὗ ἕνεκα γίνονται, παύονται τῆς ἐνεργείας. οὐδεμία γὰρ πρᾶξις ἐπ' ἄπειρον γίνεται. πᾶν γὰρ τὸ ἐφετόν τινος οὗ ἕνεκα. ἔχουσι δὲ καὶ αἱ τέχναι ἀρχὰς αἱ πράξεις. οὐκοῦν, ὡς ἔχουσιν αἱ πράξεις, οὕτως ἔχουσι καὶ αἱ περὶ αὐτῶν θεωρίαι. πεπερασμέναι αἶρε αἱ πρακτικαὶ θεωρίαι πλὴν ὡς ἐν ἄλλοις πολλάκις εἴπομεν, ἀνάπαλιν ἔχουσιν αἱ θεωρίαι τοῖς πράξεσιν. τὸ γὰρ τέ πράξεως τέλος, τῆς θεωρίας ἐστὶν ἀρχὴ, κἠ ἔμπαλιν. ἔστι οὖν ἀρχὴ μὲ τῆς οἰκοδομικῆς ἢ τύχοι πράξεως, ὁ ὁρύξαι θεμέλιον, ἢ παρασκευάσαι τὰς ὕλας. τέλος δὲ ἡ ὀροφή. τῆτο δὲ ὄθι τὸ σκέπασμα τῶν ὁμοβρων καὶ τῶν καυμάτων. καὶ τῆς οὖν θεωρίας, καὶ τῆς πράξεως ταύτης τὰ αὐτὰ πέρατα ἀνάπαλιν.

» ΑΙ δὲ θεωρητικαὶ, τοῖς λόγοις ὁμοίως δεῖζουσι. λόγος δὲ πῶς, ἢ ὁρισμὸς, ἢ ἀποδείξεις. αἱ δ' ἀποδείξεις, καὶ ἀπ' ἀρχῆς, καὶ ἐχούσῃ πως τέλος τῶν συλλογισμὸν, ἢ τὸ συμπέρασμα.

Ο τι οὐδὲ αἱ θεωρητικαὶ νοήσεις, ἄπειροι, δέδεικνυσιν ἐκ τῶν λόγων τῶν περὶ αὐτῶν γινομένων ἐκ τῶν συντελεστέρων τὰ ἀσαφέστερα κατασκευάζοντες. ἄπελοι γαρ ἅπ τῶν νοημάτων οἱ λόγοι. οὗτοι δὲ μᾶλλον ἐμφανεστεροί ἢ μᾶν καὶ γνωσιμώτεροί ἢ πρὰ αἱ ἔξεις, ἀφ' ὧν προῖασιν. ἀναγκαῖον οὖν πᾶσας ὡς ἔχουσιν οἱ περὶ τῶν θεωρητικῶν νοήσεων λόγοι οὕτως ἔχειν καὶ αὐτὰς τὰς νοήσεις. ἐὰν οὖν διέλῃ τὺς λόγους αὐτῶν πεπερασμένους πᾶσαν ἀνάγκη καὶ αὐτὰς πεπερασμένας εἶναι. οἱ δ' περὶ τῶν θεωρητικῶν νοήσεων λόγοι, ὁρισμός ὄθι καὶ ἀποδείξεις. ὅπ δ' οὐδεὶς τούτων ἄπειρος δῆλον αὐτῦ ἔστιν. πᾶσα γὰρ ἀποδείξεις ἔχει ἀρχὴν καὶ πέρας. ἀρχὴ μὲν τὰς κοινὰς αὐτόσεις. πέρας δὲ τὸ ἀποδείξειν αὐτὸ ἢ τὸ συμπέρασμα. ὥστε οὐδεμία ἀποδείξεις ἄπειρος. ὁμοίως καὶ οἱ ὁρισμοὶ ἔχουσι καὶ ἀρχὴν καὶ πέρας. ἀρχὴ μὲ τὰ γενικώτατα γένη. τέλος δὲ τὰς ἀδιαιρέτους διαφοράς. οὐδὲ οἱ ὁρισμοὶ ἅμα ἄπειροι. καὶ ἄλλως μηδεμιᾶς οὐσίας ἀπείρου οὔσης ἀλλὰ πεπερασμένης, ἀνάγκη καὶ τὰς ὁρισικὰς αὐτῶν λόγους πεπερασμένους εἶναι. καὶ ἄλλως ἢ τὰ κοινότατα τῶν ὄντων γένη δέκα ἐστί. ἡ δὲ ἐκ τούτων πρόοδος οὐκ ἐπ' ἄπειρον, ἀλλὰ μέχρι τῶν ἀτόμων εἰδῶν. μεθ' ἃ τὰ καθ' ἕκαστον καὶ ὁ ἐκ πάντων αἶρε ὁρισμὸς πεπερασμένον. ἐκ τούτων δ' οἱ ὁρισμοί. πᾶς αἶρε ὁρισμὸς πεπέρασται. δέδεικται δὲ καὶ ἐν τῇ ἀποδεικτικῇ ὡς ὅτι ἀδιάτον ἐστὶ τὰς ἀποδείξεις ἐπ' ἄπειρον προϊέναι. οὕτω γὰρ πᾶσα γνῶσις καὶ ἰδίᾳ ἀναιρεθήσεται. ἢ γὰρ δὴ ἐς τὸ λῆψιν τῶν ὁρισμῶν ἀπείρους παραλαμβάνεσθαι διαφοράς. ὁ δὲ ἄπειρον διελθεῖν ἐν πεπερασμένῳ χρόνῳ ἀδιάτον. ἀδιάτον αἶρε ὁρίσασθαί τι. τῆ δὲ ὁρισμοῦ μὴ ἐγνωσμένου, οὐδὲ τὸ φύσιν τῆ πράγματος γνῶναι δυνατόν. ἀγνοουμένης δὲ τῆς τῆ πράγματος φύσεως οὐδὲ τὰ καθ' αὐτὸ τὸ ὑπάρχοντα αὐτῷ δυνατὸν γνῶναι περὶ αὐτῆ ἀποδείξεις. πᾶσα αἶρε γνῶσις ἀναιρεθήσεται. οὐκ αἶρε οἷόν τε ἐπ' ἄπειρον προϊέναι τοὺς ὁρισμούς. ὥστε ἢ οἱ λόγοι τῶν νοήσεων τῶν θεωρητικῶν πεπερασμένοι, καὶ αὐτὰς πεπερασμένας εἶναι ἀνάγκη. συλλογισμὸν δὲ τὸ συμπέρασμά φησι. διὸ ἔπειν τ' συλλογισμὸν ἐπεξηγούμενος ἐπήλαγεν ἢ τὸ συμπέρασμα. ὡς σὺν αὐτὸ τὸ λέγων. ὅτι δὲ οἱ περὶ τῶν θεωρητικῶν νοήσεων λόγοι δύο μόνοι εἰσὶν ὁ ὁρισμός φημι καὶ ἡ ἀπόδειξις, δῆλον σὺν τύπυ ἔστιν. πάντα γὰρ τὰ ὄντα ἢ οὐσία ἐστίν. ἢ τὰ συμβεβηκότα τοῖς οὐσίαις. ἔστι γαρ τι καὶ ἡ οὐσία τῆς ψυχῆς. ἔστι τι καὶ τὸ συμβεβηκὸς περὶ αὐτῷ τὸ αὐθαίρετον εἶναι τυχὸν ἢ μέσην ἔχειν σὺν τῷ παντὶ τάξιν, ἢ τοιοῦτον. ἡ μὲν οὖν τῶν οὐσιῶν καὶ πάλιν διὰ τῶν ὁρισμῶν δύσισετοι. ἡ δὲ τῶν συμβεβηκότων, διὰ τῆς ἀποδείξεως. συμβεβηκότων δὲ τῶν καθ' αὐτό.

» ΕΙ δὲ μὴ περατοῦται. ἀλλ' οὐκ ἀνάγκη πάλιν ἐπ' ἀρχὴν. προσλαμβανούσας δ' ἀεὶ μέσον καὶ ἄκρον, δύνατον ῦν. ἡ δὲ περιφορὰ πάλιν ἐπ' ἀρχὴν ἀνάγκη πίπτειν. οἱ δ' ὁρισμοὶ πάντῃ πε-
» περασμένοι.

Ε ἴπερ φησὶν εἶναι ὅτι δυνατὸν ἐπ' ἄπειρον ἐκτείνεσθαι τὰς ἀποδείξεις, μάλιστα μὲν φθύσεται ὡς δείξομεν. ἔπειτα ἢ καὶ ἐπ' ἄπειρον χωροῦσιν, ἀλλ' οὐκ ἐπ' εὐθείας καὶ οὐκ ἀπὸ τῆ ὄξ ἀρχῆς ἐπαναφέρουσιν. οἷον, ἐὰν εἴπω οὕτως. ὅτι ὁ ἄνθρωπος γελαστικόν. τὸ γελαστικὸν λογικὸν, ὁ ἄνθρωπος ἅμα λογικόν. ταύτῃ τῇ ἀποδείξει προσθεὶς σὺν ὅρον ἀδιαυσιν ἐπ' ἄπειρον ἀποδείξειν. ἄκρον μὲν τὸν προστεθέντα ποιήσας. τὸν δὲ πρὶν ἄκρον μέσον. τῆτο γὰρ ἡ ἀπὸ σκηνῆ λέγων. προσλαμβανούσας μέσον καὶ ἄκρον. προστίθημι οὖν τὸ ζῶον ὅτι πᾶς ἄνθρωπος λογικὸς. πᾶν λογικὸν ζῶον. πᾶς ἄνθρωπος ἅμα ζῶον. ἀδιαυσιν ἀεὶ πὸ τὸ ἔμψυχον πάλιν σῶμα. ἢ δὲ τοιαύτη τῶν ἀποδείξεων πρόοδος ἐπ' εὐθείας γίνεται. οὐ γὰρ ἀναπὶν

συμπλέκεται πρότασις· ἀλλ' ὁ πιστὸς ἥρ αὕτη καὶ ἀπόδειξεως οὐ δεομένη· ὁ δὲ κύκλος ὡς ἑαυτὸν αὐξανόμενος στρέφεται· ὅτι δὲ οὐκ ἔστιν ἐπ' ἄπειρον χωρῆσαι τὴν ἀποδεῖξιν, δῆλον καὶ ἐντεῦθεν· ἢ γὰρ ἐκ τῶν γενικωτάτων γενῶν ἄρξεται καὶ λέγει ὡς τὰ ἰδικώτατα εἴδη· πάλιν ἐκ τούτων ἄρξεται καὶ λέγει ὡς ἐκεῖναι· τὸ δὲ προσλαμβάνουσαι μέσον ὅρον· καὶ πῶς ὁ ἀληξανδρος ἐκλαμβάνει· μέσον γὰρ τῆς προτάσεως τίθησι τὸν ὅρον· οἷον μέσον τῷ ἀνθρώπου καὶ τῆς γελαστικοῦ καὶ τῆς λογικοῦ· οὐκ ἐπὶ οὖν φυλάττει τὴν ἀποδεῖξιν· εἰ γὰρ ἔχει πρότασιν πρὸς δεομένην ἀποδείξεως διάτινος μέσου ὅρου· ἀλλ' ὡς ἔφαμεν· ὁ μὲν ἄκρος ἔξωθεν πρόσεισι· ὁ δὲ μέσος οὐ πρόσεισι· ἀλλ' ὁ πρὸς τούτων ἄκρος τὴν ἀρχὴν σύναλλάττει καὶ γίνεται μέσος· κἂν οὕτω δὲ λαμβάνωμεν ὅτι προσλαμβάνουσι μεταξὺ τῆς προτάσεως ὅρον ὡς ἐφ' ὃν οὐκ ἔστιν ἡ πρότασις ἄμεσος· καὶ οὔτε ὡς δύνηται προῶσθαι καὶ οὐ κύκλον μιμοῦνται· οὔτε γὰρ ὁ πρῶτος ἄρος ὃς ἰῶν ὑποκείμενος οὐ τῷ συμπράσματι γένοιτ' ἂν κατηγορούμενος· οὔτε ὁ κατηγορούμενος ὑποκείμενος· ἃ μὴ ἀντιστρέφοιεν οἱ ὅροι ἐφ' ὧν καὶ ἡ κύκλῳ γίνεται διάδειξις· οὐ διὰ τὴν τῶν ἀποδείξεων μέθοδον, ἀλλὰ δι' αὐτὴν τὴν ὕλην· ὡς ὅταν εἴπῳ ὁ ἄνθρωπος γελαστικόν· ὁ δὲ γελαστικόν, νοῦν καὶ ἐπιστήμης δεκτικόν· ὁ ἄνθρωπος ἄρα νοῦ καὶ ἐπιστήμης δεκτικόν· καὶ πάλιν ὃ νοῦ καὶ ἐπιστήμης δεκτικόν, γελαστικόν· ὃ γελαστικὸν ἄνθρωπος· ὃ ἄρα νοῦ καὶ ἐπιστήμης δεκτικὸν, ἄνθρωπος.

» ΕΤΙ εἰ καὶ ἀπλῆ περιφορὰ πολλάκις, δήπου πολλάκις νοεῖν τὸ αὐτό·
Ε ἴσμεν ἐπεσθαι τῇ ἀπείρῳ περιφορᾷ τὴν ἄπειρον νόησιν· ἢ τοι τὸ αὐτοῦ ἀεὶ σὺ τῷ νοεῖσθαι ὄντος καὶ μηδέποτε γενομένου· ἢ πολλάκις τὸ αὐτοῦ ἀνελιττομένου διέξεως τὸ ἑπόμενον τῷ προτέρῳ ἄτοπον, ναῦν διάκνυσι καὶ τὸ τούτῳ ἑπόμενον· εἰ γὰρ ἡ αὐτὴ ὄψις ἀεὶ τῆς νοῦ περιφορᾶς, τὸ αὐτὸ ἀεὶ ἔσται καὶ τὸ νοούμενον· ὥστε ἀεὶ τὸ αὐτὸ νοήσει, καὶ οὐδέποτε ἄλλο· ὥστε οὐ πάντα νοήσει.

» ΕΤΙ δὲ καὶ ἡ νόησις ἔοικεν ἠρεμήσει τινὶ, καὶ ἰδιάσει μᾶλλον, ἢ κινήσει. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ
» ὁ συλλογισμός.
Κ αλλὰ κορωνίδα ἐπένηκε· τῷ γὰρ ὄντι ἡ μὲν ῥήτησις κινήσει ἔοικεν· ὁ γὰρ ἀποροῦν τὸ πολλῇ παραχῇ καὶ κινήσει ἐστίν· ὁ μέντοι δυρὼν τὸν νοῦν δὲ ἠρεμίᾳ λοιπὸν ὄψει καὶ μᾶλλον· ὅθεν καὶ ἰδιάσειν καλεῖται, διὰ τὸ ἰδιάζειν ἄγειν τὴν ψυχήν· καὶ ὁ συλλογισάμενος δέ πη καὶ δι' ἀποδείξεως δυρὼν λοιπὸν ἠρεμεῖ· ἡ μὲν οὖν ἄλλη τὴν νόησιν καὶ τὸ συμπέρασμα τῆς συλλογισμοῦ τῷ κυκλοφορίαν εἶναί φασι, μᾶλλον δὲ ἠρέμησε αὐτὴ οὐ κίνησις· ἡ δὲ τὴν ὁδὸν τῷ ἰδίᾳ τῷ νόησιν φασὶν εἶναι τῷ κύκλῳ φορίαν, ἣν ἔφαμεν ἰδίᾳ τοὺς πρότερον ἡμᾶς τί ποιεῖ ἕκαστον τῶν μορίων ἢ τῶν ἀπείρων ἢ τῶν πεπερασμένων· τί δὲ καὶ τὸ συνάπτον τὰς προτάσεις· ἄλλον γὰρ ἄλλο νενοηκότος, ἢ μή ἐστι τί ἄλλο τὸ συνάγον τῷ πάντων ἀντιλαμβάνεσθαι, οὐδὲ συνεχθήσεται τὸ συμπέρασμα· ὅμοιον γὰρ ἡ τὸ μὲν, ἐγώ· τὸ δὲ σὺ ἀθροίσει· ἡ δὲ ἐστί τι, τὸ τὸ ὄθεν ἡ ψυχὴ, οὐχ ὁ κύκλος.

» ΑΛΛΑ μὴν, οὐδὲ μακάριόν γε τὸ μὴ ῥᾴστον, ἀλλὰ βίαιον.
Δ ὡάστεται τὸ καὶ καθ' ἕαυτὸ εἶναι ἰδιοχείρημα καὶ συνῆφθαι τοῖς ἀνω· ἅπαν γὰρ ὅτι ἔοικεν ἡ νόησις ἠρεμίσαι τινὶ μᾶλλον ἢ κινήσαι καὶ ἐκ τούτου διάξας ὅτι κατὰ φύσιν μᾶλλον ἢ ἠρεμίαι τῷ νῷ· ὡς συναγομένου ὅτι οὐκοῦν ἡ κίνησις παρὰ φύσιν. εἰ γὰρ ἡ ἠρεμία κατὰ φύσιν, ἡ κίνησις δῆ ἀνάγκης παρὰ φύσιν ἔσται· ἀκόλουθον δὲ τὴν μὲν ἠρεμοῦσαν ὁ νοῦς, βίαι κινηθήσεσθαι· πᾶν γὰρ τὸ παρὰ φύσιν ὅτι βίαιον, τούτου ἐκ τῶν εἰρημένων συνημμένου ὅτι βίαι κινεῖται ὁ νοῦς ἐπάγει ἀληθῶς ὃ ἀλλὰ μὴν οὐδὲ μακάριόν γε τὸ μὴ ῥᾴστον, ἀλλὰ βίαιον· σὺν δὲ τὴν τῶν πάντων ψυχὴν σὺ μακαριότητι εἶναι· ἃ δὲ μήτε κατὰ φύσιν κινεῖται διότι ἠρέμησε μᾶλλον ἡ νόησις, ἢ κίνησις· μήτε παρὰ φύσιν ἵνα μὴ ἀμοίρως ᾖ μακαριότητος· οὐδαμῶς ἄρα κινεῖται· Δώσεται δὲ καὶ καθ' αὑτὸ εἶναι τὸ ἰδιοχείρημα· διέξας γὰρ τὰ ἑπόμενα ἄτοπα τῇ λεγούσῃ δόξῃ κατὰ φύσιν κινεῖσθαι τὴν ψυχὴν, ναῦν γυμνάζει, ἃ μὴ κατὰ φύσιν κινῆται τό τε πεπεται· ἡ γὰρ παρὰ φύσιν κινεῖται βίᾳ κινεῖται· πᾶν δὲ βίαιον οὐ μακάριον· διὰ δὲ τὸ τὰ πάντων ψυχὴν μακαρίαν εἶναι.

» ΕΙ δ' ἔστιν ἡ κίνησις ἀλλῆς μὲν οὐσίας, παρὰ φύσιν κινῆται ἀεί.
Δ ὡάστεται δὲ ἡ τὰ συνεχὲς εἶναι τῷ περὶ ἄλλου, ἅπερ γὰρ ὅτι οὐ μακάριον τὸ μὴ ῥᾴστον ἀλλὰ βίαιον, πῶς ἔσται βίαιον ἐπάγει διὰ τούτων· ἐπερ φησὶ μὴ σὺ τῇ αὐσίᾳ αὕτη κίνησις· οὐκ ἔσται δὲ σὺ τῇ οὐσίᾳ ἡ κίνησις· ἐπεισὴ τὸ νοεῖν ἔοικεν ἠρεμίσαι μᾶλλον ἢ κινήσαι. διώσεται μὴ ἀποτελυμένους καθ' αὑτὸ νοεῖσθαι· ἡ γὰρ κινεῖται ὁ νοῦς καὶ ἡ ψυχὴ, μᾶλλον δὲ ἠρέμισε ὁ νοῦς ἀναλογεῖ, ἢ κινήσει. παρὰ φύσιν ἔσται τὴν κίνησιν· οὐδὲν δὲ ὄθεν σὺ τῷ παρὰ φύσιν ἀεί· ἀλλ' ὅπου μὲν τὸ παρὰ φύσιν, πάντων ἔπεται καὶ τὸ κατὰ φύσιν· οὐκ ἔτι μέντοι τὸ κατὰ φύσιν ἕψεται πάντως τῷ παρὰ φύσιν· ἡ τοίνυν τὸ παρὰ φύσιν κινεῖται σήσει καὶ κατὰ φύσιν κίνησιν· ἀλλὰ μὴν οὐκ ἔχει τὸ κατὰ φύσιν κινεῖσθαι ὡς ἐδείχθη· οὐδὲ παρὰ φύσιν ἄρα κινηθήσεται.

» ΕΡΙΡΟΝΟΝ δὲ καὶ τὸ μεμίχθαι, τῷ σώματι, μὴ δυναμένου ἄπτου λυθῆναι.
Γ ὡς βίᾳ καὶ παρὰ φύσιν ἡ κίνησις ᾗ οὐ ῥᾳδίᾳ, διὰ τούτων ἐδείλωσε· διὰ γὰρ τὸ συμπεπλέχθαι τῷ σώματι ᾗ συνεπιπάσθαι ἄλλο, ἀδύνατον ἴσχει τὴν κίνησιν· τὰ ἰξίονος φόρον τινὰ ὑπομένουσα· ἡ γὰρ συμ-

πέπλεκται πρὸς τὸν οὐρανὸν ἵνα τῇ ἑαυτῆς κινήσει καὶ κεῖνον συμπεριάγῃ· ἀδύνατον καὶ οὐ ῥᾳδίαν ἴσχειν τὴν κίνησιν· τοῦτο δ' οὐ μακάριον.

» ΚΑΙ προσέτι φθυκτέον, εἴπερ βέλτιον τῷ νῷ, μὴ μετὰ σώματος εἶναι καθάπερ ἐώθεμέν τε λέγειν
» ἄνω, καὶ πολλοῖς συνδοκεῖ.
Ε ξ αὐτῶν τῶν ἀνωθέντων λέγεσθαι παρὰ πλάτωνος· δοκεῖ δὲ καὶ τοῖς πολλοῖς τὸ ἄτοπον καταφανὲς· δοκεῖ γὰρ καὶ τῷ πλάτωνι βέλτιον εἶναι τῇ ψυχῇ χωρὶς σώματος εἶναι· ἀδύνατος γὰρ αὐτῇ ὁ σὺ σώματι βίος· δοκεῖ δὲ καὶ αὐτῷ ὁ κόσμος μηδέποτε λυθήσεσθαι· ὥστε σὺ χέρσι μοῖρα ἂν ἀεὶ χρόνου ἔσται ἡ ψυχὴ τῷ παντὸς· ἴσον δὲ ἴσον ἔχουσα τοῖς ἡμετέραις ψυχαῖς· αἳ τισὶν ποτὲ τῷ σώματος ἀπολύονται· ἀϊδίως αὐτῇ τὸ συμπεπλέχθαι τῷ σώματι. Τοῦτο μὲν οὖν καλῶς συνήγαγεν ὁ ἀεὶ σὺν τέλος ἔχῃ τῷ ὄντι ὥσπερ δοκεῖ λέγειν ὁ τίμαιος συμπέπλεκται ἡ οὐσία ἀϊδίως τῷ σώματι· ἀλλ' ὥσπερ ἡ ψυχὴ ὅταν ἀδικρατήσῃ τῷ σώματος τὸ σῶμα ἔχειν ἑπόμενον, οὐκ ἀλλὰ τοῖς τῷ σώματος ἕπεται κινήσεσιν, οὕτω πολλῷ μᾶλλον τῷ σώματος τῷ οὐρανοῦ ἀπλανεμένου πάσης θνητῆς συχερείας καὶ μόνῃ τῇ βουλήσει τῆς ψυχῆς κινουμένου, οὐδεμίᾳ συχέρεια τῇ ψυχῇ ἐξ αὐτῷ περιμένει, ὥσπερ οὐδὲ τῇ ἡμετέρᾳ ἐκ τῷ αὐτοεσθῶς.

» ΑΔΗΛΟΣ δὲ καὶ τῷ κύκλῳ φέρεσθαι τὸν οὐρανὸν ἡ αἰτία· οὔτε γὰρ τῆς ψυχῆς ἡ οὐσία, αἰτία τῷ κύκλῳ φέρεσθαι,
» ἀλλὰ κατὰ συμβεβηκὸς οὕτω κινεῖται, οὔτε τὸ σῶμα αἴτιον· ἀλλ' ἡ ψυχὴ
» μᾶλλον ἐκείνῳ·
Ω ς διέξεισιν ὅπη ἡ ψυχὴ οὐ κινεῖται καθ' αὑτὴν ἀμεγέθης οὖσα καὶ ἀσώματος ἀλλὰ κατὰ συμβεβηκός· λέγει δ' ἡδέως ὅτι ἄδηλος ἰδίᾳ τοῖς ὑπ' αὐτῶν λεγομένοις ἡ ποιητικὴ αἰτία τῆς κύκλῳ κινήσεως τῷ οὐρανοῦ· εἰ γὰρ ἡ ψυχὴ τῷ κινεῖσθαι κινεῖ, διέξεισι δὲ καθ' αὑτὴν ἀκίνητος οὖσα, τί τὸ αἴτιον τῷ οὐρανῷ τῷ κύκλῳ κινήσεως· οὐδὲ γὰρ ἡ ψυχὴ διὰ τὸ διεξειλυμένα καθ' αὑτὴν κινεῖται· οὔτε μέντοι τὸ σῶμα ἀλλὸ ἑαυτῷ τῆς κινήσεως ὄθεν αἴτιον· οὐδὲ γὰρ βούλεται ὁ πλάτων κατὰ φύσιν αὐτῷ εἶναι τῷ κύκλῳ κίνησιν, ἀλλ' ὑπὸ ψυχῆς· ἄδηλος οὖν τῆς κύκλῳ κινήσεως κατὰ αὐτῶν ἡ αἰτία· ὁ γὰρ ἀεὶσοτέλης καὶ φυσικὸς σίδωσιν τῷ οὐρανίῳ σώματι τῷ κίνησιν· συνφέρειν δὲ φησὶ τῇ φυσικῇ καὶ τῷ ἐκ τῆς ψυχῆς κίνησιν αὐτῷ τῷ εἶναι κινοῦσαν σύτως.

» ΑΛΛΑ μὴν ἀλλ' ὅτι βέλτιον λέγεται· κἀέτοι γ' ἐχρῆν ἂν θεὸν διατεθέντα, κύκλῳ ποιεῖν φέρεσθαι
» τὴν ψυχήν· ὅτι βέλτιον αὐτῇ τὸ κινεῖσθαι τῷ μένειν· κινεῖσθαι δὲ οὕτως ἢ ἄλλως.
Ο ὐ μόνον φησὶ τῷ ποιητικῷ αἰτίαν τῆς κύκλῳ κινήσεως τῷ οὐρανοῦ ὅσον ἐκ τῶν ἀρημένων τῷ τιμαίῳ ἀνοοῦμεν, ἀλλὰ καὶ τῷ τελικῷ· οὐδαμοῦ γὰρ κατεσκεύασεν ὅτι βέλτιον τῷ οὐρανῷ τὸ κινεῖσθαι ἢ ἠρεμεῖν· καὶ τὸ κύκλῳ, ἢ ἄλλῳ κινεῖσθαι κίνησιν· καὶ τὸ πάντα τὰ φύσει γινόμενα πρὸς τὸ τέλος ὁρᾶν· ὅπερ ὄθεν κάλλιστον τῶν εὐδεχομένων περὶ ἐκεῖνο γενέσθαι· ἄλλος γὰρ καὶ τῆς κινήσεως καὶ τῆς κύκλῳ ἄπτου διέξοδος καὶ τῷ τελικῷ αἰτίαν ὅτι πρέπουσα κίνησις τῷ ἀϊδίῳ ἡ κύκλῳ μήτε ἀρχὴν ἔχουσα μήτε τέλος· καὶ ὅτι ἀγαθὸν ὦ αὐτῷ τὸ κινεῖσθαι μᾶλλον, ἢ ἑστάναι· ἐπεὶ τὸ εὐεργετεῖν τῆς ἀνεργησίας· καὶ ὁ πλωτῖνος δὲ τῷ τελικῷ αἰτίαν τῆς κύκλῳ κινήσεως ἄπτου διέξοδον λέγων· διατί γὰρ φησι κύκλῳ κινεῖται· ὅτι νοῦν μιμεῖται· καὶ γὰρ ἡ τοῦ νοῦ ἐνέργεια, κύκλῳ· ἔοικεν ὡς ἀπόντες ἔφθημεν· ἐπεὶ οὖν τὰ κατὰδεέστερα ἀϋλοτέρᾳ φέρεται πρὸς τὰ κρείττω, οὕτω καὶ ἄλλος τῷ κύκλῳ κινεῖσθαι μιμεῖται τῷ τοῦ νοῦ ἐνέργειαν· καὶ ἄλλως ἐπεὶ τὸ θεῖον ἅμα πανταχοῦ, τῷ πανταχοῦ γίνεσθαι τῇ κύκλῳ κινήσει μιμεῖται· τὸ πανταχοῦ ὄν· καὶ πλάτων δὲ τῷ αὐτίαν τῷ τελικῷ τῷ σφαιρικοῦ σχήματος ἀπεδέδωκε· σχῆμα γὰρ ἔδωκεν αὐτῷ φησι τὸ πρέπον καὶ ἐυτενές· τῷ γὰρ πάντα δεξαμενῷ τὸ πολυχωρητότατον τῶν σχημάτων ἔδωκε· πολυχωρητότατον δὲ τῶν ἰσοπεριμέτρων, ἐν μὲν τοῖς ἀδιαπέδοις ὁ κύκλος· ἐν δὲ τοῖς στερεοῖς ἡ σφαῖρα·

» ΕΡΕΙ δ' ἐστὶν ἡ τοιαύτη σκέψις ἑτέρων λόγων οἰκειοτέρα, ταύτην μὲν ἀφῶμεν πανυῦ·
Τ ὸ γὰρ ζητεῖν τίνος ἕνεκεν οὕτω κινεῖται ὁ οὐρανός· καὶ διατὶ κάλλιον οὕτως, οὐ τῷ προκειμένῳ σκοπῷ, ἀλλὰ τοῖς περὶ οὐρανοῦ λόγοις καὶ περὶ κινήσεως οἰκείᾳ ἡ τοιαύτη σκέψις· νῦν δὲ τὸ προκείμενον περὶ ψυχῆς· τοσοῦτον οὖν μόνον ἤπων ὅτι παρελέλειπται ταῦτα τῷ τιμαίῳ ἐπανάγειν ἰδίᾳ τὸ προκείμενον τὸν λόγον·

» ΕΚΕΙΝΟ δὲ ἄτοπον συμβαίνει καὶ τούτῳ τῷ λόγῳ καὶ τοῖς πλείοσι τῶν περὶ ψυχῆς· συνάπτω
» σι γὰρ καὶ πλείοσιν ὡς σῶμα τῷ ψυχήν· οὐδὲ προσδιορίσαντες διὰ τίνα αἰτίαν καὶ πῶς ἔχοντος τὸ σώ
» ματος· καίτοι δύσκεται αὖ τὸ τοιοῦτον εἶναι διὰ γὰρ τῷ κοινωνίαν, τὸ μὲν, ποιεῖ· τὸ δὲ, πάσχει· καὶ τὸ
» μὲν, κινεῖται τὸ δὲ, κινεῖ· τούτων δὲ οὐδὲν ὑπάρχει πρὸς ἄλληλα τοῖς τυχοῦσιν· οἱ δὲ μόνον ἰδιοχειρο
» σιλέγειν ποιόν τι ἡ ψυχή· πρὸς δὲ τὸ δεξόμενον σῶμα, οὐδὲν ἔτι προσδιορίζουσιν· ὥσπερ οὐδὲ χόμε
» νον τῷ πυθαγορικοὺς μύθους, τῷ τυχοῦσαν ψυχὴν ὡς τὸ τυχὸν σῶμα εὐθὺς ἐνδύεσθαι· δοκεῖ γὰρ ἕκαστον
» ἴδιον ἔχειν εἶδος καὶ μορφῷ· παραπλήσιον δὲ λέγουσιν, ὥσπερ εἴ τις φαίη, τὸ τεκτονικῷ ὡς αὐλοὺς ἐν
» δύεσθαι· διὰ γὰρ τῷ μὲν τέχνῳ, χρῆσθαι τοῖς ὀργάνοις· τῷ δὲ ψυχὴν, τῷ σώματι·

Α ντεπὼν κατὰ μέρος πρὸς ἑκάστην τῶν περὶ ψυχῆς δοξῶν, ναῦμίαν καὶ κοινὴν πασῶν ὁμοῦ, σχεδὸν ἀδιαφόρει κατηγορίαν τοῖς περὶ ψυχῆς ἀρηκόσιν. ὅτι περὶ ψυχῆς ἅπαντες οὐδὲν ἀρήκασι περὶ τῆς δεκτικοῦ ἄλλης σώματος. ποίαι ψυχαὶ ποίῳ χρῆνται σώματι· καὶ πῖ ψυχὴ καὶ σῶμα. τὸ μὲν, ποιεῖ· τὸ δ', πάσχειν· τῶν δὲ ποιούντων καὶ πασχόντων, ἔστι τὰς σχέσεις καὶ κοινωνίαν. οὐ γὰρ τὸ τυχὸν ὑπὸ τοῦ τυχόντος πάσχειν οὐδὲ γὰρ ἀδυνάτως ὑπὸ ἁπλοῦς οὐκ ἂν οὐδὲ ἡ ψυχὴ ἁπλῆ ὡς πᾶν ἁράσει σῶμα. οὔτε δὲ τυχὸν σῶμα ὑπὸ τῆς τυχούσης ψυχῆς πάσεται. ἀ γὰρ κατ' εἴδους διαφέρουσιν ἀλλήλων πρὸς ζῶα, εἴδους δὲ τῶν ἐμψύχων ἢ ἑκάστου ψυχαί· αὔτη γὰρ τελειοῖ τὸ ὑποκείμενον. τὸ δὲ αὐτὸ εἴδους εὖ διαφόρῳ οὐ γενήσεται ὕλη. ἑκάστου γὰρ εἴδους ἰδία ὕλη. ἄλλη γὰρ χαλκοῦ καὶ ἄλλη λίθου. καὶ τῶν ἄλλων ὁμοίως. οὐδὲ ψυχὴ αὖ ἡ τυχοῦσα εὖ τῷ τυχόντι γενήσεται σώματι· ὥσπερ οὖν καὶ δν φυσιολογοῦντα περὶ χαλκοῦ οὐ μόνον σχῆ τὸ εἴδους αὐτοῦ λέγειν, ἀλλὰ καὶ τινὰ ὕλην· ὥσπερ καὶ αὐλὸς ἐποίησεν εὖ τῷ τετάρτῳ τῶν μετεώρων καὶ ἀλλαχοῦ· οὕτως αὖ καὶ δν περὶ ψυχῆς λέγοντα σχῆ καὶ περὶ τοῦ σώματος λέγειν τὸ δεξόμενον αὐτὴν ποιόν τινα τὴν φύσιν καὶ τὴν δύναμιν ὄντ· εἶπερ ἡ ψυχὴ, σώματός ὄντι ψυχή· οὔτοι δὲ φασιν περὶ ψυχῆς ἅπαντες, ἀδὲν προδιωρίσαντο περὶ τοῦ σώματος· ὥσπερ εὐδὲχόμενόν φησι κατὰ τοὺς παθαγορικοὺς μύθους τὴν τυχοῦσαν ψυχὴν εἰς τὸ τυχὸν εὐδύεσθαι σῶμα πάντα πληκτικῶς τῷ λόγῳ χρώμενος. μυθώδη φησὶ καὶ οὐκ ἀξίαν λόγου τὰ ὑπ' αὐτῶν λεγόμενα εἶόν ὄστι καὶ τὰ ἐμπεδοκλέους. πυθαγόρειος γὰρ καὶ οὗτος· ἤδη γάρ ποτε ἐγὼ γενόμην κοῦρός τε κοὐρη τε θάμνος τ' οἰωνός τε καὶ ἔξ ἁλὸς ἔμπορος ἰχθύς· τοῦτο δὲ ἄτοπον· ἕκαστον γὰρ τῶν πραγμάτων ἰδιάζον ἔχει τὸ εἶδος. ὥστε ἡ διαφορὰ τῶν ζώων πρὸς ἄδηλ· εἶδος δὲ μάλιστα ἡ ψυχή, οὐχ ἡ αὐτὴ ψυχὴ ἔστα πάντων τῶν ζώων. ὥσπερ γὰρ ἄλλη τέχνη ἄλλοις ὀργάνοις χρῆται· καὶ οὐδέποτε χρήσαιτο ἂν τεκτονικὴ αὐλοῖς, οὕτως αὖ καὶ ταῖς ψυχαῖς οἰκεῖα τὰ φυσικὰ ὄργανα οἷς χρήσεται τὰ σώματα· δεῖ γὰρ πρὸς τὰς ὁρμὰς τῆς ψυχῆς ἁρμόττειν εἶναι τὸ δεκτικὸν αὐτῶν σῶμα· ὡς γὰρ ἡ τέχνη πρὸς τὰ ὄργανα ἔχει, ὅτως ἡ ψυχὴ πρὸς τὸ σῶμα· ἃ τοίνυν μὴ οἷόν τε τὴν τέχνην τῷ τυχόντι χρήσασθαι ὀργάνῳ, οὐδὲ ἡ τυχοῦσα αὖ ψυχὴ τῷ τυχόντι χρήσεται σώματι· ἕδει οὖν αὐλοὺς πρὸς ψυχῆς λέγοντας, ὥπερ καὶ πρὸς τὸ δεξόμενόν τὴν ψυχὴν σώματος. ὅπερ αὐλὸς ἐποίησεν εὖ τῇ πρὸς μορίων ζώων πραγματείᾳ· χαρακτηρίζεσθαι γὰρ ἔκαστον τῶν μορίων, οὔτε ἐκ μόνης τῆς ψυχικῆς ἐνεργείας, οὔτε ἐκ μόνης τῆς σωματικῆς συνθέσεως· ἀλλ' ἀμφοῖν· οἷον ὀφθαλμὸς, οὐχ ἁπλῶς ὅτι ἐκ τοσῶνδε καὶ τοιῶνδε χυτῶν συγκέμενον μόριον· ἀλλὰ μετὰ τῆς τοιᾶσδε ψυχικῆς δυνάμεως· ὁμοίως καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ἑκάστου μορίων· κἀνταῦθα δὲ οὐ μόνον περὶ αἰσθήσεων διαλέγεσθαι, ἀλλὰ καὶ τῶν αἰσθητηρίων τῶν δεξαμενῶν τὰς αἰσθητικὰς δυνάμεις· καλῶς δὲ οὐκ εἶπε πᾶσι τοῖς περὶ ψυχῆς ἀπεφωνημένοις, ἀλλὰ τοῖς πλείοσις· ὑπερέχαρον δν πλάτωνα· ὃς γὰρ περὶ ψυχῆς διαλεχθεὶς πολλὰ καὶ περὶ τοῦ δεξαμενοῦ σώματος πεποίηται λόγον καὶ ἐν τῷ τιμαίῳ καὶ ἐν τῷ φαίδρῳ· διὰ γὰρ τοῦτο τὸ μὲν κεφαλὴν ὑπερανέχειν τὸ τοῦ παντὸς σώματος καὶ σφαιρικὴν εἶναι ὡς τὸ λογιστικοῦ μάλιστα δεκτικὸν τοῦ ἡγεμονοῦντος ἐν τῷ σώματι· ἐπεὶ καὶ ὁ τοῦ κόσμου ἡγεμονοῦν ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ ἐν τούτῳ ψυχικὴ ζωὴ ὑπερανέχει τοῦ παντὸς κόσμου καὶ σφαιρικὴν ὄσι· λέγει δὲ διὰ τί ἡ καρδία κωνοειδὴς, ἐπεὶ τὸ θυμικὸν ἐν αὐτῇ ἵδρυται· πυρώδες ὄν· διατοῦτο οὖν μιμεῖται καὶ αὐτὴ τὴν πύρινον οὐσίαν κωνοειδῶς ἐσχηματισμένη· καὶ περὶ ἥπατος δὲ καὶ τῶν λοιπῶν ὁμοίως φυσιολογεῖ· καὶ περὶ τοῦ παντὸς δ' ἀνθρωπείου σώματος φυσιολογεῖ· οὕτως ὅπερ ἀνέχει μὲν παντὸς τοῦ σώματος τὸ σφαιρικὸν ἡ κεφαλή· ἔπειτα δὲ τὸ λοιπὸν ὄρθιον ὂν ὑποδεικνύμενον τὸ μικτὸν τῆς ἀνθρωπείας ψυχῆς· φημὶ δὲ τὸ ἐκ λόγου καὶ ἀλογίας καὶ θνητῆς τε καὶ ἀθανάτου ζωῆς. ὅσαι μὲν γὰρ τῶν ζώων ἀθανάτου, μόνον αὐτοῦ καὶ μόνον σφαιρικοῦ ἔτυχον σώματος· οἰκεῖον γὰρ τῷ ἰσῷ τὸ κυκλικὸν σχῆμα· μήτε ἀρχὴν ἔχον μήτε τέλος. ὅσαι δὲ τῶν ζώων μόνον θνητοί ὡς αἱ τῶν ἀλόγων, μόνως ὄρθια σώματα ἐλήχασιν· δῦθείας γὰρ ἐοίκασιν ὡς εἴπομεν αἱ ἄλογοι ζωαί· καὶ ταῦτα πλάγια καὶ κάτω νεύοντα ὡς μηδὲν τοῖς οὐρανίοις συγγενὲς ἔχοντα, τὸ δ' μικτὸν ὁ ἀνθρωπος οἰκεῖον καὶ τὸ σώματος ἔτυχεν· ἀνω μὲν σφαιρικοῦ ἡγεμονεύειν τὸ λογικὸν καὶ ἀίδιον· κάτω δὲ ὀρθίου· διόπερ ἕπεται τῷ λογικῷ τε καὶ ἀθανάτῳ ἡ θνητή τε καὶ ἄλογος ζωή· ταύτη τοι καὶ ἐν τῷ φαίδρῳ ἅπαν περὶ τῆς ἀθανασίας τῆς ψυχῆς καὶ περὶ τοῦ σώματος τοῦ οἰκείως αὐτῇ καθὼς εἴπομεν ἐσχηματισμένου φησίν· ἃ γὰρ δίγε μήποτε ἰσβύσας τὸ ὂν ὡς τόδε ἕξει τὸ σχῆμα· ὡς οὖσης μοί τινος ψυχῆς τῆς τὸ ὂν μὴ ἰσβύσης, φημὶ δὴ τῆς ἀλόγου, καὶ ταύτης μηδέποτε ὡς τὸ ἀνθρώπειον ἕξούσης σχῆμα, δῆλον ὡς ἡγεμονεύειν τε καὶ ἄρχειν τοῦ σώματος ἄλλο τοῦτο τὸ ἀειστοτελικὸν περὶ ἄλλου λέγων· μὴ τὴν τυχοῦσαν ψυχὴν ὡς τὸ τυχὸν εὐδύεσθαι σῶμα· τὶ δὲ ἔλεγε τὸ ὄν· ἴσμεν ὅτι τὸ νοητόν· ὄντως γὰρ τοῦτο ὡς ἄϋλον· καὶ μηδὲν ἔχον δυνάμει ἀλλ' αὐδυσύνάμεως ὂν εὐέργειαι· οὐκ ὄν δὲ τὸ ἀοδητὸν πᾶν· διόπερ ἀεὶ ὂν τῷ δυνάμει ταυτὸν δὲ ἅπειν εὖ τῷ μὴ ὄντι μόνως οὖν ἡ λογικὴ ὡς νοερὰ τὸ νοερὸν γινώσκει.

» ΚΑΙ ἄλλη δέ τις δόξα παραδέδοται περὶ ψυχῆς.

Μεμψάμενος ὁ ἀειστοτέλης κοινῶς τοὺς περὶ ψυχῆς ἅπαντας ἁπόντας ὅτι μηδὲν περὶ τῆς δεξομένου αὐτὴν σώματος διηλέχθησαν· ἐχρῆν γὰρ ἐπεὶ μὴ ἡ τυχοῦσα ψυχὴ ὡς τὸ τυχὸν σῶμα χωρεῖ, ἀλλὰ δεῖ ἀδιότητος

διότητος τοιᾶσδε τῷ σώματι πρὸς τινὶ ὑποδοχὴν τῆς τοιᾶσδε ψυχῆς· ἄλλη γὰρ καὶ κρᾶσις καὶ σύνθεσις τῶν κατὰ τὸ θυμοειδὲς χαρακτηριζομένων ζωων· ἄλλη τῶν κατὰ τὸ ἀδιθυμητικόν· ἄλλη τῶν δηλῶν· καὶ ἁπλῶς πρὸς τινὶ ἀδιτησιότητα τῶν τῆς ψυχῆς ἐνεργειῶν καὶ αἱ τῷ σώματος κράσεις τε τ στοιχείων καὶ αἱ διασκευαὶ τῶν ὀργάνων ὅσι· ταῦτα οὖν ἅπαν οἰκείως ἀκόλουθον πύτοις περὶ ψυχῆς δόξαν συνάπτει ἐς ταὐτὸ γὰρ πίπτ· ἄσπ βλέψαντες ὅτι οὐχ ὡς ἔτυχε τ χορδῶν ἐχουσῶν γίνεται, ἀλλὰ σεῖ τοῦ τοιᾶσδε κράσεως· ὥσπερ καὶ ἡ ἁρμονία· ἔχ ὡς ἔτυχε τ χορδῶν ἐχουσῶν γίνεται, ἀλλὰ σεῖ τοῦ τοιᾶσδε τάσεως, εὐόμισαν, καὶ τινὶ ψυχὴν ἁρμονίαν εἶναι τῷ σώματος· καὶ πρὸς τὰς διαφόρους τῷ σώματος ἁρμονίας τὰ διάφορα εἴδη τῶν ψυχῶν εἶναι· ταύτην οὖν ἐκτίθεται τινὶ δόξαν καὶ διελέγχει· καὶ τέως μὲν αὐτινὶ τινὶ δόξαν μόνῳ εὖ τύτοις ἴσορρεῖ· μετ' ὀλίγα δὲ καὶ τοὺς λόγους δι' ὧν ὡς ταύτην ἐκεῖνοι τινὶ δόξαν ὑπέλαβόν τίθησιν· ἤδη δὲ καὶ εὖ ἄλλοις πρὸς ταύτην αὐτεῖπεν τινὶ δόξαν· λέγω δὴ εὖ τῷ δὶ δύμφ τῷ διαλογῷ· καὶ πρὸ αὐτῷ ὁ πλάτων εὖ τῷ φαίδωνι πέντε ποιεῖ κέχρηται ἰδιοχειρήμασι πρὸς ταύτην εὐστάμενος τινὶ δόξαν· πρῶτῳ μὲν τούτῳ ἡ ἁρμονία ἀδιγίνεται τοῖς ἁρμοσμένοις· δεῖ γὰρ εἶναι τὰς χορδὰς εἶτα τοσῶνδε τεθλῶσαι· καὶ οὕτως ἀδιγίνεσθαι τινὶ ἁρμονίαν· ὥστε ἡ ἁρμονία ὑστερα τῶν ἁρμοσμένων· ἡ δὲ ψυχὴ πρεῦπάρχειν τῷ ἁρμοσμένου σώματος εἰπῖρ αἱ μαθήσεις, ἀναμνήσεις ὄσιν ἡ ψυχὴ ἁρα οὐκ ἔσιν ἁρμονία· τοῦτο δὲ τὸ ἀδιχειρημα εἰρῆσθαι ὡς προαποδεδειγμένῳ τῷ τὴν ψυχὴν προϋπάρχειν διὰ τῷ δεδιθλῶσθαι ὅτι αἱ μαθήσεις ἀναμνήσεις ὄσιν· ὡς πρὸς τινὶ λογικὴν οὖν μόνιν ψυχὴν τῷτο τὸ ἀδιχειρημα· καὶ τῶν ἄλλων δ' ἀδιχειρημάτων· τὰ μὲν πρὸς πᾶσαν ψυχὴν ἁρμόζει· τὰ δὲ, πρὸς μόνην τὴν λογικήν· ἓς μὲν οὔτος ὁ λόγος· δεύτερος δὲ οὗτος· ἡ ἁρμονία φησὶν οὐ μάχεσθαι τοῖς ἁρμοσμένοις· ἀλλ' ἕπεσθαι· οὕτως ἔχουσα ὡς αὖ ἔχη τὰ ἁρμοσθέντα· ἡ δὲ ψυχὴ μάχεσθαι τῷ σώματι καὶ ἄρχειν αὐτῷ· οὐκ ἁρα ἡ ψυχὴ ἁρμονία· ὅτι δὲ τινὶ μὲν ἁρμονίαν οὐχ οἷόν τε πῖς ἡρμοσμένοις μάχεσθαι δῆλον· εὖ αὐλοῖς γὰρ ἔχει τὸ εἶναι· ἀδιάφατον οὖν αὐλοῖς εὐαντιῶσθαι· οὐδὲν γὰρ ἐρεῖ τῷ μὴ εἶναι· ἡ δὲ ψυχὴ καταφρονεῖ τῷ σώματος καὶ εὐαντιοῦται τοῖς τῷ σώματος ὁρμαῖς· καὶ παντελῶς ἔδιε φθαρῆναι ὡς δὴ μὴ εὖ αὐτῷ τὸ εἶναι ἔχουσα· φῖτος· ἡ ἁρμονία τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ἀδιδέχεται· λέγομεν γὰρ μᾶλλον ἡρμόσθαι τινὶδε τινὶ λύραν τῆσδε· ἡ δὲ ψυχὴ οὐκ ἀδιδέχεται τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον· οὐ γὰρ γίνεται ἑαυτῆς ἡ ψυχὴ μᾶλλον ψυχὴ καὶ ἧττον ψυχή· ἀλλ' οὐσ' ἄλλη ἄλλης· ἡ ψυχὴ ἁρα οὐκ ἔσιν ἁρμονία· τέταρτος· ἡ ψυχὴ ἀρετινὶ κῆ κακίαν ἀδιδέχεται· ὧν ἡ μὲν ἀρετὴ ἁρμονία ἐσί· συμφωνία γάρ ὄσι τῶν τῆς ψυχῆς δυνάμεων· ἡ δὲ κακία ἀναρμοσία· μάχη γὰρ καὶ διάστασις τῶν δυνάμεων τῆς ψυχῆς ὥστε ἡ ψυχὴ ἁρμονίαν καὶ ἀναρμοσίαν ἀδιδέχεται· τὸ γὰρ ἀρετὴ καὶ κακία· ἡ ἁρμονία ἁρμονίαν καὶ ἀναρμοσίαν οὐκ ἀδιδέχεται· καταγέλαστον γὰρ τὸ λέγειν τινὶ ἁρμονίαν ἀναρμοσίαν ἀδιδέχεσθαι· ἡ πάλιν μεύουσαν ἁρμονίαν, ἀναρμοσίαν ἀδιδέχεσθαι· ἡ ἁρα ψυχὴ οὐκ ἔσιν ἁρμονία· πέμπτος· εἰ ἡ ψυχὴ ἁρμονία ἐσὶν οὐκ ἀδιδέχεται ἀναρμοσίαν· ἀναρμοσία δὲ ψυχῆς ἡ κακία· εἰ ποίνυν ὄκ εὐδέχεται κακίαν ἡ ψυχή· πᾶσαι ὁμοίως ἔσονται ἀγαθαί· ἀλλὰ μὴν τὸ δεύτερον ψεῦδος· λεγω δὲ τὸ ἑπόμενον· καὶ τὸ ἡγούμενον ἁρα· ὄκ ἁρ' ἡ ψυχὴ ἁρμονία· πρὸς τὸν τρίτον λόγον τ λέγοντας· ἡ ἁρμονία μᾶλλον καὶ ἧττον ὄσιν ἁρμονία· ἡ δὲ ψυχὴ μᾶλλον καὶ ἧττον οὐκ ἔσι ψυχή· οὕτω γὰρ λαμβάνει τὰς προτάσεις ὁ πλάτων· φέρεται παρ' ἀδικούρου λόγος διὰ τῶν ὁμοίων πεῤῥώμενος ἀλλὸν ἐλέγχειν· τὸ γλυκύ φησι τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ἀδιδέχεται· τὸ μέλι τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον οὐκ ἀδιδέχεται οὐσία γὰρ ὄσι· τὸ μέλι ἁρα ὄκ ἔσι γλυκύ ὅπερ ἄτοπον· ἑκάτερος δὲ τῶν συλλογισμῶν εὖ δευτέρῳ σχήματι ὁμοίως ὀκεῖ συμπεπλέχθαι ὄκ ἀσυλλογίστως· ὥστε ἀνάγκη ἢ ἀμφοτέρους ἀληθεῖς εἶναι ἢ ἡ ψυδὴς εὐαρμοῦς ὁ ἀδικούρου κῆ ἀσυλλόγιστος· τοιοῦτον εἶναι κῆ τὸν πλάτωνος· ὁμοίως γὰρ κῆ πάντα ἡ παραβολή· ὅτι δὲ ἀσυλλόγιστοι ἀμφότεροι μάθοις ἂν ἀλλάβοις τὸν εὖ ἑκατέρῳ συλλογισμῷ μέσον ὅρον, καὶ τέως τὸν πλάτωνος· οὐ γὰρ δύρήσεις τὸν αὐτὸν μέσον ὅρον εὖ ἀμφοτέραις ταῖς προτάσεσιν· ἔχει γὰρ ὁ συλλογισμὸς οὕτως· ἡ ἁρμονία μᾶλλον καὶ ἧττον ἐσὶν ἁρμονία· ἡ ψυχὴ ὄκ ἔσι μᾶλλον καὶ ἧττον ψυχή· ὥστε εὖ μὲν τῇ μείζονι κατηγορούμενος ὅτι τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ἁρμονίαν εἶναι· εὖ δὲ τῇ ἐλάττονι τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον μὴ εἶναι ψυχήν· ὥστε ὄκ ἐς ὁ μέσος, ἀσυλλόγιστος ἁρα· ὁμοίως καὶ ἀδὶ τὰ ἄλλα συλλογισμοῦ· ὅπου μὲν ἐλαττοῦται κατηγορούμενον μᾶλλον καὶ ἧττον γλυκύ· ὅπου δὲ μᾶλλον καὶ ἧττον μέλι· ὥστε οὐκ ἐς ὁ μέσος· ἡ γὰρ καὶ δοκεῖ λαμβάνειν εὖ αἱ μέσην εὖ ἀμφοτέραις τὸ λέγειν τὸ μέλι τὸ μᾶλλον κῆ ἧττον, οὐκ ἀδιδέχεται· τὸ δὲ γλυκὺ τὸ μᾶλλον κῆ ἧττον ἀδιδέχεται· δοκεῖ γὰρ εὖ ἀμφοτέραις εἶς εἶναι ὁ κατηγορούμενος τὸ ἀδιδέχεσθαι μᾶλλον κῆ ἧττον ἀλλὰ τῇ ἀληθείᾳ ὄκ ἔσιν εἷς· ἁ γὰρ ἁπλῶς τὸ γλυκὺ τὸ μᾶλλον κῆ ἧττον ἀδιδέχεται, ἀλλὰ καθὸ γλυκύ· ἁ γὰρ δὴ κῆ καθὸ σῶμα· ὁμοίως κῆ τὸ μέλι ὄκ ἁπλῶς ὄκ ἀδιδέχεται τὸ μᾶλλον κῆ τὸ ἧττον· ἀλλὰ καθὸ μέλι· καθὸ μέντοι γλυκὺ ἀδιδέχεται, ὁμοίως κῆ ἡ ψυχὴ καθὸ ψυχὴ, ὄκ ἀδιδέχεται τὸ μᾶλλον κῆ ἧττον, ἐπεὶ κῆ γε τὰ πλείω, ἀδιδέχεται· σεῖ ἂν εὖ τοῖς προτάσεσι προσλαμβάνεσθαι, καθὸ τὸ μὲν αὖτ ἀδιδέχεται τὸ μᾶλλον κῆ ἧττον, τὸ δ' ὄκ ἀδιδέχεται· τούτων δ' προτιθεμένων ἄλλος ὁ μέσος γίνεται· ἡ δ' ἄλλος ὁ μέσος ἀσυλλόγιστος ἡ συμπλοκή· ἔστι δ' ἐδεῖν μὴ ὁμοίᾳ παραβολήν· ἀλλὰ πλάτωνα μὲν συλλογιζόμενον ἀδιδικαιον δ', ἃ λέγω γὰρ ὅτως· ἡ ἁρμονία

μᾶλλον ἢ μὴ ἥπιόν ἐστιν ἁρμονία. ἡ ψυχὴ οὐκ ἔστι μᾶλλον μὴ ἥπιον ἁρμονία μὴ οὕτως εἶναι ποιῶ τὸ μέσον ὅρον. ἔτι ὁ σαφέστερος ἂν εἴη ὁ λόγος. ἐὰν μὴ λάβωμεν τὰς προτάσεις ὡς ἔλαβεν ἀλλὰς ὁ πλάτων, ἀλλὰ μικρὸν μεθαρμόσωμεν. ὁ μὲν γὰρ ἔλαβεν ἡ ἁρμονία μᾶλλον μὴ ἥπιόν ἐστιν ἁρμονία. ἡμεῖς δὲ λάβωμεν οὕτω. πᾶσα ἁρμονία τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ὑπιδέχεται. ἐὰν γὰρ οὕτως εἴπωμεν οὐ δόξει προθήκης τῆς καθὸ ἁρμονία. οὐ γὰρ δεῖ συναμφότερον τῇ ἁρμονίᾳ οὐδὲ μεθυπκειμένου ὥσπερ τὸ γλυκύ. τοῦτο γὰρ τὸ ἐγλυκασμένον σῶμα σημαίνει. ὥσπερ μὴ τὸ ἡρμοσμένον. ἡ μή τι ἁρμονία ἁπλοῦν τί ἐστιν ὡς καὶ ἡ γλυκύτης. ἀλλὴν γὰρ τὴν ποιότητα δηλοῖ μόνον. τὸ μὲν γὰρ τὸ ἡρμοσμένον λάβωμεν, προσθήκης δεόμεθα. πᾶν γὰρ τὸ ἡρμοσμένον ὑπιδέχεται τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον καθὸ ἥρμοσται. αὖ μέν τι τῶν ἁρμονίαν, οὐκέτι ἡ ἁρμονία οὖν ὑπιδέχεται τὸ μᾶλλον μὴ τὸ ἧττον. ἡ δὲ ψυχὴ καθὸ ψυχή ἐστι. διὸ καὶ ὑπιδέχεται τὸ μᾶλλον μὴ τὸ ἧττον. δεῖ γὰρ προσεῖναι τῇ ψυχῇ τὸ καθὸ ψυχή. διόπερ εἴπομεν. ἡ ψυχὴ ἁρμονία καθὸ ψυχή ἐστιν, οὐκ ἔστιν ἁρμονία. οὕτω μὲν οὖν ἐστι δεῖξαι πλάτωνα συλλογιζόμενον. ὑπὸκειται δὲ ὑπὸ γλυκέος παραλαβὼν τὸν λόγον οὐ γλυκύτητος. οὐδὲν γὰρ αὖ ψεῦδος συνήγαγεν. ἀληθὲς γάρ ἐστι τὸ μέλι οὐκ ἔστι γλυκύτης. ἐπεὶ οὖν τὸ γλυκὺ, συναμφότερόν πως ἐστὶ, δεῖται προθήκης. οὐ γὰρ ἡ καθόλου πρότασις ἀληθὴς ἔσται. πᾶν γὰρ τὸ γλυκὺ καθὸ γλυκὺ ὑπιδέχεται τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον. καὶ οὐκ ἀπλῶς. τὸ δὲ μέλι καθὸ μέλι ἔστιν οὐκ ὑπιδέχεται τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον. ὅθεν ὧν οὐδὲν συνάγεται. οὐ γὰρ ἔστι κοινὸς ὁ μέσος. ἡ μὲν οὖν τὸ καθὸ τόδε τοῖς καταχορημένοις προστεθήσεται, οὐ λυθήσεται κοινὸν τὸ μέσον ὡς περ εἴρηται. ἡ δὲ τοῖς ὑποκειμένοις οἷον καθὸ γλυκὺ τὸ γλυκὺ ὑπιδέχεται τὸ μᾶλλον μὴ τὸ ἧττον. καθὸ μέλι τὸ μέλι οὐκ ὑπιδέχεται τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον, συναχθήσεται. οὐκ ἔστιν ἄρα τὸ μέλι καθὸ μέλι ἐστὶ γλυκὺ καθὸ γλυκή ἐστι. τοῦτο δ' ἀδιανόητον. αὕτη μὲν οὖν αἱ πέντε ὑπιχειρήσεις αἱ πλάτωνος. κέχρηται δὲ καὶ ἄλλος ὁ ἀριστοτέλης ὡς ἤδη εἶπον ἐν τῷ βυσκήμῳ τῷ διαλόγῳ ἐν ὑπιχειρήσει ταύτῃ. μιᾷ μὲν οὕτως. τῇ ἁρμονίᾳ φησὶν ἔστι τι ἐναντίον. ἡ ἀναρμοσία. τῇ δὲ ψυχῇ οὐδὲν ἐναντίον. οὐκ ἄρα ἡ ψυχὴ ἁρμονίᾳ ἐστίν. εἶποι δ' ἄν τις πρὸς τοῦτο ὅτι τῇ ἁρμονίᾳ ἐναντίον οὐκ ἔστιν. κυρίως ἐναντίον, ἀλλὰ μᾶλλον στέρησις ἀόριστος. καὶ τῇ ψυχῇ δ' ὡς εἴδει τινὶ οὐκ ἔστι τι ἀντικείμενον ἀόριστον. μὴ ὥσπερ ἐκεῖ φαμὲν τὴν τοιανδὲ ἁρμονίαν μεταβάλλειν εἰς τὴν ἀναρμοσίαν, οὕτω μὴ τὴν τοιανδὲ στέρησιν μεταβάλλειν εἰς ψυχήν. διόπερ ἡ τῇ ἁρμονίᾳ φησὶ τὸ σώματος ἐναντίον ἐστὶν ἡ ἀναρμοσία τὸ σώματος. ἀναρμοσία δὲ τὸ ἐμψύχου σώματος, νόσος καὶ ἀσθένεια καὶ ἄξιος. ὧν τὸ μὲν ἀσυμμετρία ἐστὶ τῶν στοιχείων ἡ νόσος. τὸ δὲ τῶν ὁμοιομερῶν ἡ ἀσθένεια. τὸ δὲ τῶν ὀργανικῶν τὸ ἄξιος. εἰ ποίνυν ἡ ἀναρμοσία νόσος μὴ ἀσθένεια καὶ ἄξιος, ἡ ἁρμονία ἄρα ὑγεία μὴ ἴαχυς καὶ κάλλος. ψυχὴ δ' οὐδέν ἐστι τούτων. οὔτε ὑγείαι φημί ἔστε ἰαχύς. ἔστε κάλλος. ψυχὴν ἔχειν μὴ ὁ ἱππότης ἄξιος ὤν, ἐκ ἄρα ἐστὶν ἡ ψυχὴ ἁρμονία. μὴ παῦται ἐκείνοις. ἐντεῦθεν δὲ τέταρται χέχρηται ὑπιχειρήσει ἀναισθησιακῆς τῆς δόξης ταύτης. ὧν τὸ πρῶτον ἐστὶ τὸ ἠρμένον ἐν τῷ δυσκήμῳ. δεύτερον. τίνα δέ ἐστι ταῦτα τὰ ῥηθέντα ὑπιόντες ἐσόμεθα.

» ΡΙΘΑΝΗ μὲν, πολλοῖς. καὶ οὐδὲ μιᾶς ἥττων τῶν λεγομένων.

C' τι μὲν οὖν πιθανὴ ἡ δόξα ἡ λέγουσα τὴν ψυχὴν ἁρμονίαν εἶναι τῷ σώματος, νῦν ἁπλῶς πίθησιν. ὕστερον δὲ μὴ τὰς πρὸς ἀλλὴν αὐτοπλοΐας μὴ διὰ πιθανῆς δόξης συπίθησιν. μὴ ὁ ἐν τῷ φαύδωνι δὲ συμμίας φησὶν ὡς οὐδὲν οὕτως αὐτῇ πεδὶ ψυχῆς πιθανὸς φαίνοιτο λόγος ὡς ὁ λέγων ἀλλὴν ἁρμονίαν.

» ΛΟΓΟΥΣ δὲ ὥσπερ βυθμὸς δεδωκῶν, καὶ πῖς ἐν κοινῷ λεγομένοις λόγοις. ἁρμονίαν γάρ πη

» να ἀλλὴν τινὸν λέγουσι.

E ἰ καὶ πιθανὴ φησιν ἡ δόξα, ἀλλ' οὖν λόγοις δέδωκεν ὥσπερ βυθμὸς. πυτιέσιν ὃς λόγοις ἐλθοῦσα ἠνθυώθη καὶ ὀξηλέχθη ὡς ψυδῆς οὖσα. εἴτε προστίθησι καὶ ποῦ τὰς βυθμὸς ἔδωκεν, ἐν τοῖς ἐν κοινῷ φησι λεγομένοις λόγοις. λέγει δ' ἀεὶ ἡ τὰς ἀγράφους ἀλλοῦ συνουσίας πρὸς πυῤῥέτερους ἢ τὰ ὀβωτεικὰ συγγράμματα. ὧν ἤτοι οἱ διάλογοι ὧν ὁ βύσκημος. ἅπερ διατῆ τὸ ὀβωτεικὰ κέκληται, ὅτι οὐ πρὸς τοὺς γνησίους ἀκροατὰς ἐγράφη, ἀλλ' ὡς τῷ κοινῷ καὶ τῷ τῶν πολλῶν ὠφέλειαν.

» ΚΑΙ γὰρ τὴν ἁρμονίαν, κρᾶσιν μὴ σύνθεσίν τινα ἐναντίων εἶναι, μὴ δὲ σῶμα συμπεῖσθαι ὀξ ἐναντίων.

E' κπέμενος οὖν τῷ δόξαν ὅτι ἁρμονίαν ἔλεγον τῷ ψυχῷ. πίθησι καὶ δι' ὧν λόγων δ' οὕτως κατασκευάζων ἐπιχείρουν. ἔστι δ' ὁ συλλογισμὸς τοιοῦτος. ἡ ἁρμονία ὀξ ἐναντίων σύγκειται καὶ δι' ἔμψυχον δὲ σῶμα ὀξ ἐναντίων σύγκειται. τῶν πεταρῶν στοιχείων δηλονότι. ξηροῦ. ὑγροῦ. ψυχροῦ. θερμοῦ. τὸ ἄρα ἔμψυχον σῶμα ἁρμονία ἐστί. τὸ μὲν οὖν ὀξ ἐναντίων συγκεῖσθαι τῷ ἁρμονίαν ἀληθές. ἔστι γὰρ ἡ ἁρμονία κατὰ τοὺς πυθαγορείους πολυμιγέων καὶ δίχα φρονεόντων εὕωσις. τὸ μέν τι τὸ ἔμψυχον σῶμα ὀξ ἐναντίων συγκεῖσθαι οὐ καθόλου ἀληθές. τὰ γὰρ οὐράνια ἔμψυχα ὄντα οὐκ ὀξ ἐναντίων σύγκειται. ἔστι γὰρ ἁπλᾶ. ἄλλως γε καὶ ἀσυλλόγιστός ἐστιν ἡ συμπλοκὴ τῷ συλλογισμοῦ τῷ δευτέρῳ σχήματι ἐκ δυσὶ καταφατικῶν οὖσα. πρὸς δὲ τούτοις μὴ ἡ συλλογιστικὴ ἰῶ, οὐ συνάγει ὅτι ἡ ψυχὴ ἁρμονίᾳ ἐστὶν, ἀλλ' ὅτι τὸ σῶμα. κρᾶσιν δὲ καὶ σύνθεσιν εἶπεν τῷ ἁρμονίαν. κρᾶσιν μὲν τῶν στοιχείων. λέγομεν γὰρ καλῶς ἡρμόσθαι τήνδε τὴν οἶνον καὶ τὸ ὕδατος μέιν. λέγομεν δὲ μὴ παραθέσεως τὴν ἁρμονίαν. φαμὲν γὰρ καλῶς ἡρμόσθαι τὴν θύραν ἰῶ σύνθεσιν ἐκάλεσε λέγω δὲ τῷ παράθεσιν. ὅταν γὰρ οὕτω συγκέων

τοι αἱ σανίδες ὡς μηδὲν συπτονὲς παρεκδέχεσθαι, καλῶς ἡρμόσθαι φαμὲν τῷ θύραν.

» ΚΑΙΤΟΙ ΓΕ ἡ μὲν ἁρμονία, λόγος τῆς δὲ τῶν μιχθέντων ἢ σύνθεσις. τῷ δὲ ψυχῷ, οὐδέ

» τερον τούτων εἶναι οἷόν τε.

E' ντεῦθεν οἱ ἔλεγχοι. καὶ τοῦτο τῶν πεταρῶν ὑπιχειρημάτων τὸ πρῶτον. ἔστι δὲ ὁ συλλογισμὸς τοιοῦτος. ἡ ἁρμονία λόγος ἐστὶν ἡ σύνθεσις τῶν μιχθέντων. ἡ δὲ ψυχὴ οὔτε λόγος ἐστὶν οὔτε σύνθεσις, ἡ ψυχὴ οὐκ ἔστιν ἄρα ἁρμονία. ὅτι δὲ μήτε λόγος μήτε σύνθεσίς δέστιν ἡ ψυχὴ, νῷ μὲν ὡς εὐαρχὲς ἔλαβεν. ἅπτοπον γὰρ τὸ σύνθεσιν ἢ λόγον τῷ ψυχῷ λέγειν. δίον δίπλασίονα ἢ μιόλιον. ἢ τινα ἄλλον. ἢ πάλιν σύνθεσιν ἤτις ἐστὶ παράθεσις σωμάτων. οὐσία γάρ δέστιν ἡ ψυχὴ. τούτων δὲ οὐδέτερον οὐσία. ὕστερον μέν τι ἀλλὸ καὶ διάκνυσι προελθών.

» Ε'ΤΙ δὲ μὴ εἶναι οὐκ ἔστιν ἁρμονίας. ψυχῇ δὲ τοῦτο ἀσταινέμουσι πάντες, μάλιθ' ὡς ὑπεῖν.

Δ δύτερος οὗτος συλλογισμὸς καὶ ἀλλος ἐν δευτέρῳ σχήματι. ἡ ἁρμονία φησὶν οὐ κινεῖται ὀξ ὧν δέστιν. οὐ κινεῖ γὰρ τὰς χορδὰς ἡ ἁρμονία. ἡ ψυχὴ δὲ κινεῖ τὸ σῶμα οὗ δέστι ψυχή. οὐκ ἄρα ἡ ψυχὴ ἁρμονία. οὐδεμίαν γὰρ κίνησιν κινεῖ τὰ ὧν δέστιν ἁρμονία ἡ ἁρμονία. οὔτε γὰρ κατὰ τόπον κινεῖ τὰ ἡρμοσμένα ἡ ἁρμονία. ὁ γὰρ τεχνίτης ἔξωθεν ταῦτα κινεῖ. οὔτε κατὰ τὸ ποσὸν, ἀλλ' οὐδὲ κατὰ ἀλλοίωσιν. οὐδὲ γὰρ ἡ ἁρμονία ἀλλοιοῖ τὰς χορδὰς. ἀλλ' ἀλλὴ μὲν ὑδιγίνεται κινηθεισῶν ἢ ἀλλοιωθεισῶν τῶν χορδῶν. ἀμιλὼ γενομένη ἀλλοιοῖ τὰ σύ οἷς δέστιν.

» ΑΡΜΟΖΕΙ δὲ μᾶλλον καὶ ὑγείας λέγειν ἁρμονίαν. καὶ ὅλως τῶν σωματικῶν ἀρετῶν. ἢ

» κατὰ ψυχῆς.

T οῦτο πρῶτον ὑδιχείρημα. ἔστι δὲ τὸ δεύτερον τῶν σὺ τῷ βυσκήμῳ. ὅτι ὁ ἁρμονία ἡ ὑγίεια ἔδειξεν σὺ ἐκείνοις. ἐκ τῆς σὺαντίου τῆς νόσου. εἰ ποιμεν δὲ αὐωτέρω τὴν ἀγωγὴν τοῦ συλλογισμοῦ.

» ΦΑΝΕΡΟΤΕΡΟΝ δ' εἴπις ἀποδιδόναι πειραθεὶς τὰ πάθη καὶ τὰ ἔργα τῆς ψυχῆς ἁρμο

» νίᾳ πινί. χαλεπὸν γὰρ ἐφαρμόζειν.

Φ ανερῶς φησιν ἄτοπον ὁ λόγος φανεῖται ὁ λέγων τὴν ψυχὴν ἁρμονίαν εἶναι ἐὰν πειραθῶμεν ἕκαστον τῶν ἔργων ἢ παθημάτων τῆς ψυχῆς ἁρμονίᾳ πινὶ ἐπαναθεῖναι. εἰ γὰρ ἡ ψυχὴ ἁρμονία, καὶ τὰ ἔργα. ἢ τὰ πάθη ἀλλῆς ἁρμονίας ἔσται. ὥσπερ οὖν καὶ τῆς ἁπλῶς ἁρμονίας. τὰ μέρη ἢ τὰ εἴδη καὶ ἄλλα ἁρμονίαι εἰσί. ποία οὖν ἁρμονίας ὁ θυμὸς ἢ ἡ ἐπιθυμία ἢ ἡ αἴσθησις ἢ τὰ λοιπά. πότερον λύδιος ἢ φρύγιος ἢ ἰάστιος ἢ τις ἄλλη. εἰ δὲ μηδὲν τούτων ἁρμονίαι, οὐδὲ ἡ ψυχὴ ὀξ ἧς ταῦτα. τοῦτο οὖν τέταρτον ὑδιχείρημα. ἔχει δὲ ὁ συλλογισμὸς οὕτω εἰ ἡ ψυχὴ ἁρμονίαι ἐστίν. ἧς δὲ ἁρμονίας εἰσὶ λύδιος. φρύγιος καὶ αἱ λοιπαί. τούτων ἄρα τις ἡ ψυχή. Ἀλλὰ μὴν τοῦτο ἄτοπον. οὐκ ἄρα ἁρμονίαι ἡ ψυχή. Ἀλλὰ πάλιν πρὸς τοῦτο ἔστιν εἰπεῖν ὅτι ἁρμονίαν οὐ τῷ σὺ τοῖς χορδῖς φαμὲν εἶναι τῷ ψυχῷ, ἀλλὰ λόγον τινὰ τοιόνδε τῶν συγκειμένων ἢ τῶν κεκραμμένων. οὐδὲ γὰρ ἡ τοῦ σώματος ἁρμονία ἢ τῶν στοιχείων ἢ τὰς σωμένας ἢ τῶν ὀργανικῶν ἢ τὴν σύνθεσιν. ἡ λύδιος ἢ φρύγιός ἐστιν ἁρμονίαι. μήποτε οὖν ἁδὲ ἧς τοῦτο ἀπέφηνε ὁ ἀεισοτέλης ὃν λόγον. ἀλλὰ τὸ ἁρμονίας τινὶ τυυτέσι τὴν ἧς τόνδε ἢ τόνδε ὃν λόγον τῶν ἡρμοσμένων. οὐ μῷ λυδίῳ ἢ φρυγίῳ, ἀλλὰ τοῦτο τῶν ὀξηγουμένων ἐστίν. ὅτι δ' οὐχ οἷόν τε ἁρμονίαν τινὶ τῶν τοῦ σώματος ἀποδιδόναι τὰ τῆς ψυχῆς ἔργα καὶ πάθη, δῆλον δι' ἀλλῆς τῆς ὀξόδου. τὸ γὰρ λέγειν τὸ νοῶν μὲν διπλασίονα ἢ τύχοι τῶν κεκραμένων εἶναι λόγον. τὴν δὲ ἀΐδηνιν ἢ τύχοι ὃν ἡμόλιον, ἀλλὰ καὶ ἄλλον λόγον ἄλλῳ τινὰ διώαμιν καταγέλασον, καὶ οὐδὲ πλάσασθαι τὸ τοιοῦτον δύχερές.

» Ε'ΤΙ ΔΕ ἃ λέγομεν τῷ ἁρμονίαν, ὡς δύο ἀποβλέποντες. κυριώτατα μὲν τῶν μεγεθῶν, εὖ

» τοῖς ἔχουσι κίνησιν καὶ θέσιν. καὶ θέσιν τὴν σύνθεσιν ἀλλῶν. ἐπεισὲν ὕτω συναρμόζωσιν. ὥστε μηδὲν συγ

» γενὲς παραδέχεσθαι. εὐπιθῆν δὲ, καὶ ὃν τῶν μεμιγμένων λόγον.

E' ν τῷ πρώτῳ συλλογισμῷ εἶπεν ὅτι ἡ ἁρμονία λόγος ἐστὶ τῶν μιχθέντων ἢ σύνθεσις. ἡ δὲ ψυχὴ οὐδέτερον τούτων. πόθεν οὖν ὅτι οὐδὲν τούτων ἡ ψυχή. ἐκεῖ μὲν αὐαποδεάκτως ἔλαβεν. εὐταῦθα δὲ λοιπὸν δείκνυσι. λέγομεν γὰρ τὴν ἁρμονίαν φησὶ δι' ἃ χῶς. καὶ ἐν πρῶτον μὲν λόγον τὴν σύνθεσιν τῶν σωμάτων. ὅταν οὕτω παρατεθῶσιν ὡς μηδὲν συπτονὲς ἀλλῶν σῶμα δύαι θαι μεταξὺ ἐμβληθῆναι. οἷον ὅταν οὕτως ἀκριβῶς συντεθῶσιν οἱ λίθοι ὀξ ὧν ἡ οἰκία ὡς μὴ δύαι θαι ἄλλον ἐμβληθῆναι μεταξὺ λίθον ἢ ξύλον ἢ τι τῶν συπτενῶν. καὶ βαρέων σωμάτων ἡρμόσθαι λέγομεν τοὺς λίθους. καὶ ἁρμονίαν. τῷ τούτων σύνθεσιν. πρὸς θηκε δὲ τῶν συπτενῶν. ἐπεισὴ ἀέρα δύναι θαι μεταξὺ τῶν ἡρμοσμένων ἢ κύλλαν. ἢ τι τοιοῦτον. ἐκ τούτων φησὶ μεταφέρομεν τὸ τῆς ἁρμονίας ὄνομα καὶ ἐπὶ τὸν λόγον τῶ μεμιγμένων. οἷον εὖτε τοῖς κεκραμένοις μὴ σὺ τοῖς μεσικοῖ. τὸν γὰρ λόγον τῶ μιχθέντων τὸν ἡμόλιον. ἢ τὸν ἐπέρχει ὁ ἀεισοτέλης τὸν λόγον. ἀλλὰ τὸ ἁρμονίας τινὶ τυυτέσι τὴν ἧς τόνδε ἢ τόνδε τὸν λόγον τῶ ἡρμοσμένων. οὐ μῷ λυδίῳ ἢ φρυγίῳ, ἀλλὰ τοῦτο τῶν ὀξηγουμένων ἐστίν. ὅτι δ' οὐχ οἷόν τε ἁρμονίαν τινὶ τῶ τοῦ σώματος ἀποδιδόναι τὰ τῆς ψυχῆς ἔργα καὶ πάθη, δῆλον δι' ἀλλῆς τῆς ὀξόδου. τὸ γὰρ λέγειν τὸ νοῶν μὲν διπλασίονα ἢ τύχοι τῶν κεκραμένων εἶναι λόγον. τὴν δὲ ἀΐδηνιν ἢ τύχοι ὃν ἡμόλιον, ἀλλὰ καὶ ἄλλον λόγον ἄλλῳ τινὰ διώαμιν καταγέλασον, καὶ οὐδὲ πλάσασθαι τὸ τοιοῦτον δύχερές.

» Ε'ΤΙ ΔΕ ἃ λέγομεν τῷ ἁρμονίαν, ὡς δύο ἀποβλέποντες. κυριώτατα μὲν τῶν μεγεθῶν, εὖ

» τοῖς ἔχουσι κίνησιν καὶ θέσιν. καὶ θέσιν τὴν σύνθεσιν ἀλλῶν. ἐπεισὲν ὕτω συναρμόζωσιν. ὥστε μηδὲν συγ

» γενὲς παραδέχεσθαι. εὐπιθῆν δὲ, καὶ ὃν τῶν μεμιγμένων λόγον.

E' ν τῷ πρώτῳ συλλογισμῷ εἶπεν ὅτι ἡ ἁρμονία λόγος ἐστὶ τῶν μιχθέντων ἢ σύνθεσις. ἡ δὲ ψυχὴ οὐδέτερον τούτων. πόθεν οὖν ὅτι οὐδὲν τούτων ἡ ψυχή. ἐκεῖ μὲν αὐαποδεάκτως ἔλαβεν. εὐταῦθα δὲ λοιπὸν δείκνυσι. λέγομεν γὰρ τὴν ἁρμονίαν φησὶ δι' ἃ χῶς. καὶ ἐν πρῶτον μὲν λόγον τὴν σύνθεσιν τῶν σωμάτων. ὅταν οὕτω παρατεθῶσιν ὡς μηδὲν συπτονὲς ἀλλῶν σῶμα δύαι θαι μεταξὺ ἐμβληθῆναι. οἷον ὅταν οὕτως ἀκριβῶς συντεθῶσιν οἱ λίθοι ὀξ ὧν ἡ οἰκία ὡς μὴ δύαι θαι ἄλλον ἐμβληθῆναι μεταξὺ λίθον ἢ ξύλον ἢ τι τῶν συπτενῶν καὶ βαρέων σωμάτων ἡρμόσθαι λέγομεν τοὺς λίθους. καὶ ἁρμονίαν. τῷ τούτων σύνθεσιν. πρὸς θηκε δὲ τῶν συπτενῶν. ἐπεισὴ ἀέρα δύναι θαι μεταξὺ τῶν ἡρμοσμένων ἢ κύλλαν. ἢ τι τοιοῦτον. ἐκ τούτων φησὶ μεταφέρομεν τὸ τῆς ἁρμονίας ὄνομα καὶ ἐπὶ τὸν λόγον τῶ μεμιγμένων. οἷον εὖτε τοῖς κεκραμένοις μὴ σὺ τοῖς μεσικοῖ. τὸν γὰρ λόγον τῶ μιχθέντων τὸν ἡμόλιον. ἢ τὸν ἐπέρχει ὁ ἀεισοτέλης τὸν λόγον. ἀλλὰ τὸ ἁρμονίας τινὶ τυυτέσι τὴν ἧς τόνδε ἢ τόνδε τὸν λόγον τῶ ἡρμοσμένων. οὐ μῷ λυδίῳ ἢ φρυγίῳ, ἀλλὰ τοῦτο τῶν ὀξηγουμένων ἐστίν. ὅτι δ' οὐχ οἷόν τε ἁρμονίαν τινὶ τῶ τοῦ σώματος ἀποδιδόναι τὰ τῆς ψυχῆς ἔργα καὶ πάθη, δῆλον δι' ἀλλῆς τῆς ὀξόδου. τὸ γὰρ λέγειν τὸ νοῶν μὲν διπλασίονα ἢ τύχοι τῶν κεκραμένων εἶναι λόγον. τὴν δὲ ἀΐδηνιν ἢ τύχοι ὃν ἡμόλιον, ἀλλὰ καὶ ἄλλον λόγον ἄλλῳ τινὰ διώαμιν καταγέλασον, καὶ οὐδὲ πλάσασθαι τὸ τοιοῦτον δύχερές.

ὑπ̓ αὐτῶν τὰ φυσικὰ λέγω δ̓ ἃ καὶ μὴ κίνησιν ἔχει· διατὶ δὲ καὶ τὰ πρῶτον ἦλθον τὴν ἀρμονίαν ἀΐδι τῆς παρεκθέσεώς φησι θεωρῆσαι θέλω λέγω ὡς γνωριμωτέρας ἡμῖν οὔσης ἐπὶ τὴν οὐ κατηγορίας κινεῖται τε καὶ πρώτως καὶ μάλιστα τὴν ἄτομον φησιν εἶναι οὐσίαν, ἢ ὡς μᾶλλον ἡμῖν συνεγνωσμένων.

» ΟΥΔΕ ΤΕΡΩΣ μὲν οὖν ὄλλογον· οὐδὲ σύνθεσις τ̓ τε σώματος μερῶν, λίαν δὲ ἐξέτασος· πολ
» λαί τε γὰρ συνθέσεις τῶν μερῶν, καὶ πολλαχῶς· τίνος οὖν ἢ πῶς ὑπολαβεῖν χρὴ τὸν νοῦν σύνθεσιν εἶναι,
» ἢ καὶ τὸ ἀσύνθετον· ἢ ὀρεκτικόν.

Ο ὔτε σύνθεσίν φησιν οὔτε μίξιν ὄλλογον ποιεῖν τὴν ψυχήν· ἧκιστα δ̓ ἂν μᾶλλον σύνθεσιν· λίαν γὰρ ὀλέθριος
ὁ λόγος· ἢ γὰρ ἡ τῶν ὁμοιομερῶν σύνθεσις ποιεῖ τὸν ψυχὴν ἐπεισὴ καθ̓ ἕκαστον μόριον τῶν ὀργανικῶν
σύνθεσίς ὅτι τῶν ὁμοιομερῶν· καὶ γὰρ καὶ ἡ χεὶρ ὃξ ὀστῶν καὶ νεύρων καὶ σαρκῶν ἢ τῶν λοιπῶν ὁμοίως
καὶ ὁ ποὺς καὶ ἡ κεφαλὴ καὶ τὰ λοιπὰ πάντα καθ̓ ἕκαστον μόριον αὖ εἴη ψυχή· ἢ γὰρ σύνθεσις ἁπλῶς
ψυχή· ἕκαστον δὲ μόριον ἄλλο ἄλλως σύγκειται καὶ ψυχὴν αὖ ἔχοι· καὶ ἕκαστος δὲ πολλάς· ἄλλως γὰρ Δ
ἡ πᾶσα χεὶρ ἥρμοσται, καὶ ἄλλως τὰ τῆς χειρὸς μόρια δάκτυλοι ἢ τί ἄλλο καὶ ἐν ἑκάστῳ μορίῳ πολ
λαὶ ψυχαί, ὅπερ ἄλογον· οὐκ ἄρα σύνθεσις ἡ ψυχή· ἢ γὰρ μόριον μηδὲν τῆς ψυχῆς ἐφαρμόζει συνθέσει
τινὶ τὸ σώματος· ἐκ ποίας γὰρ συνθέσεως ὁ νοῦς ἢ ἡ αἴσθησις· οὐδὲ ἡ ὅλη ἄρα τῇ ὅλῃ συνθέσει· ἐκ γὰρ τ̓
τῶν καθ̓ ἕκαστα συνθέσεων ἡ ὅλη σύνθεσις· κατὰ ποίαν γοῦν σύνθεσιν καὶ ποίου μορίου ἡ ἑκάστη δύ
ναμις ψυχῆς γίνεται, χαλεπὸν καὶ πλάσαι ὡς ἄλλος φησι· πολλαὶ δὲ αἱ συνθέσεις τῶν μερῶν καὶ «
πολλαχῶς· πολλαὶ μὲν ἐπεισὶ καὶ πολλὰ τὰ μέλη· πολλαχῶς δὲ ἐπεισὶ καὶ ἄλλο ἄλλως τὼ τῶν ὁ «
μοιομερῶν σύνθεσιν ἔχει.

» ΟΜΟΙΩΣ δὲ ἄτοπον, καὶ τὸν λόγον τῆς μίξεως εἶναι τὼ ψυχήν· οὐ γὰρ τὸν ἁπλῶν ἔχει λόγον ἢ
» μίξις τῶν στοιχείων, καθ̓ ὧν σάρξ· καὶ καθ̓ ὧν ὀστοῦν· συμβήσεται οὖν πολλάς τε ψυχὰς ἔχειν, καὶ κα
» τὰ πᾶν τὸ σῶμα· εἴπερ πάντα μὲν ἐκ τ̓ στοιχείων μεμιγμένων· ὁ δ̓ τῆς μίξεως λόγος, ἁρμονία ἡ ψυχή·
Κ καὶ κατὰ τὸ ἕτερόν φησι σημαινόμενον τῆς ἁρμονίας ἄτοπον τὴν ψυχὼ ἁρμονίαν λέγειν· ἐπεὶ γὰρ
πολλοὶ λόγοι κράσεων εὖ τῷ σώματι κατὰ τὰ ὁμοιομερῆ· τὰ μὲν γὰρ στοιχεῖα τὰ ἁπλᾶ· λόγος δὲ τῆς κρά
σεως τούτων, ἄλλος μὲν ἐπ̓ ὀστοῦ· ἄλλος σ̓ ὠδὶ σαρκός· ὠδὶ αἵματος ἄλλος· καὶ ὠδὶ τῶν λοιπῶν· ὁμοιο
μερῶν· ὥστε τὸ σῶμα ἀνάγκη πολλὰς ἔχειν κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον ψυχάς· ἐγὼ δ̓ ἡ μὲν κρᾶσις, ἁρμονία,
ἡ ἁρμονία δὲ ψυχή· πολλαὶ δὲ αἱ κράσεις τῶν μορίων τοῦ σώματος· ἢ δὲ τις λέγοι ὅτι οὐκ ἁπλῶς τὴν
τυχοῦσαν σύνθεσιν ἢ τοι ἁρμονίαν ἔλεγον ψυχὼ, οὐδὲ τὼ τοῦδε τοῦ μορίου ἀλλὰ τὼ τοῦ παντὸς σύν
θεσιν καὶ ἁρμονίαν τοῦτο εἶναι ψυχήν· φαμὲν ὅτι μάλιστα μὲν ὡς ἁπλῶς λεγόντων ἀΐδιον ἁρμονίαν·
καὶ μὴ προδιοριζομένων ὁ λόγος εἴρηται· ἔπειτα δ̓ καὶ τοῦτον τὸν ἐν λόγον ἐλέγχει, οἵτε ἄλλοι αἱρε
τικοί ἔασιν· ἀΐδι πᾶσι δὲ ἐροῦμεν ὅτι ἡ ἁρμονία ἡ ψυχή, τὰ αἴτια κατὰ τὴν ποίησιν· ἔστιν γὰρ τὰ
ἄψυχα ψυχῶν αἴτια· τὰ ἄλογα λόγου· τὰ αἰσθητὰ αἰσθήσεως, ὅπερ ἄτοπον, τὰ χείρονα τῶν κρειτ
τόνων λέγειν αἴτια εἶναι.

» ΑΡΑΙΤΗΣΕΙΕ δ̓ ἄν τις τοῦτό γε· καὶ παῤ ἐμπεδοκλέους· ἕκαστον γὰρ ἀλλῶν εὖ λόγῳ τινί φη
» σιν εἶναι· πότερον οὖν λόγος ἐστὶν ἡ ψυχή, ἢ μᾶλλον ἕτερόν τι οὖσα· ἐγγίνεται τοῖς μέλεσιν· ἔτι δὲ πότε
» ρον ἡ φιλία τῆς τυχούσης αἰτία μίξεως, ἢ τῆς κατὰ τὸν λόγον· καὶ αὕτη πότερον ὁ λόγος ἐστὶν, ἢ παρὰ
» τὸν λόγον ἕτερόν τι· ταῦτα μὲν οὖν ἔχει τιὰ τὰς ἀπορίας.

Ε λέγεας τοὺς ἁρμονίαν εἶναι τὼ ψυχὼ λέγοντας τῷ δεῖξαι ὅτι οἷόν δ̓ ἦν ποτε εἶδος τῆς ἁρμονίας ὑπο
θώμεθα· τό, τε κατὰ κρᾶσιν καὶ τὸ κατὰ σύνθεσιν ἄτοπα πολλὰ ἕψεται, ὡς εὖ παρεκβάσει ἀπορεῖ
πρὸς ἐμπεδοκλέα ἱκότως ἐκ τῶν ἁρμονίων· ἐπεισὶ καὶ ἄλλος ἐκ τῆς κράσεως τῶν στοιχείων ἔλεγε μί
νεσθαι τὰ τῶν μορίων τῶν ζώων εἴδη· ἔλεγε γὰρ ὅτι ὅδε μὲν ὁ λόγος τῶν στοιχείων ποιεῖ σάρκα· ὅδε ὀ
στοῦν· ἄλλος δὲ ἄλλό τι· καὶ παραθήσεται ἄλλοι εὖ τοῖς ἑξῆς ῥῆσιν ἄλλο τοῦτο παρωμείλω λέγειν· τὶς ὁ
εὖ ἑκάστῳ μορίῳ τῆς κράσεως τῶν στοιχείων λόγος· ἐπεὶ οὖν τὰ εἴδη τῶν μορίων λόγον εἶναι ἔλεγε τῆς
κράσεως· ἔστι δὲ καὶ ἡ ψυχὴ εἶδος τοῦ ὅλου ζώου, ἀκότως ζητεῖ· πότερον καὶ ἄλλη λόγος ἐστὶν ὧν μιχθέν
των· ὀξ ὧν τὸ ὅλον ζῶον· ἢ ἕτερόν τι οὖσα παρὰ τὸν λόγον ἐγγίνεται τοῖς μιχθεῖσιν· ἃ μὲν γὰρ ὁ λόγος
τῶν μεμιγμένων ἡ ψυχὴ, πῶς φησι γαίη μὲν γὰρ γαῖαν ὀπώπαμεν· οὐ γὰρ τὰ στοιχεῖα ὁ λόγος· ἔτι δὲ ὥς
περ εἴδη εἶπεν πολλαὶ ψυχαὶ εὖ τῷ ζώῳ, μᾶλλον δὲ εὖ ἑκάστῳ μορίῳ· ἐπεισὶ καὶ πολλοὶ λόγοι, ἃ ἕτε
ρόν τι οὖσα, παρὰ τὸν λόγον ἐγγίνεται τοῖς μιχθεῖσιν, τὶ οὖσα καὶ πῶς ἐγγίνεται· καὶ πάλιν πῶς φησι
γαίη μὲν γὰρ γαῖαν ὀπώπαμεν· ἃ δὲ τὰ στοιχεῖα ἡ ψυχή, διατὶ ὠδὶ μὲν τῶν ἄλλων ἃ δῶν ὀστοῦ καὶ σαρ
κὸς καὶ τῶν ὁμοίων οὐ τὰ στοιχεῖα, ἀλλὰ τὸν λόγον ἡπάσατο· ὠδὶ δὲ ψυχῆς ἄλλα τὰ στοιχεῖα· ἃ γὰρ κρεῖτ
τον τὸ εἶδος τῆς ὕλης· ὕλη δ̓ τὰ στοιχεῖα τ̓ μορίων τῶν ζώων· εἶδος δ̓ ὁ λόγος, κρεῖττον αἴρει τ̓ στοιχείων ὁ λό
γος τῆς κράσεως ἀλλῶν· ὥστε τὰ μὲν χέρονα εἴδη ὀστοῦ λέγω καὶ σάρκα καὶ τὰ ὅμοια τῶν κρειττόνων
ἔστιν· λέγω δὴ τ̓ λόγων τ̓ κράσεως· μᾶλλον δ̓ ὁ ἄλλος ὁ λόγος ἔσονται· τὸ δ̓ κρεῖττον εἶδος ἡ ψυχὴ ἐκ τ̓
χειρόνων ἔστιν· λέγω· ταῦτα γὰρ ἦν ὕλη τ̓ ἄλλων ἓξ ὧν· τὰ κρείττονα αἴρει ἐκ τῶν χειρόνων ἔστιν·
ὅπερ ἄτοπον· εἶτα ἐπεισὶ μὴ τὴν φιλίαν ὁ ἐμπεδοκλῆς αἰτίαν εἶναι τῆς κράσεως τῶν στοιχείων ἔλεγεν,

ἀκολούθως

ἀκολούθως καὶ πρὸ ἀλλῆς ἀπορεῖ· ἢ γὰρ φιλία ἡ ὠλὴ ὅτι τῇ μίξει ὡς τὼ μίξιν φιλίαν εἶναι ἢ ἑτέ
ρα· καὶ ἡ ἑτέρα τῆς τυχούσης ἐστὶν αἰτία μίξεως ἢ τῆς κατὰ τὸν λόγον· ἃ μὲν οὖν ἡ ἀλλὴ ὅτι τῇ μίξει, τί τὸ
τῆς μίξεως αἴτιον· πάντη γὰρ ἀδιάκοπον χωρὶς αἰτίου τε γένεσιν ἔχειν ὡς φησιν ὁ πλάτων· ἃ δ̓ ἑτέρα ὁ
ποίας ἐστὶ μίξεως αἰτία· ἃ μὲν οὖν τῆς τυχούσης συμβήσεται τὰ εἴδη ἐκ τῆς τυχούσης μίξεως γίνεσθ̓·
οὐ μόνον ταῦτα τὰ γεννητὰ, ἀλλὰ καὶ τὰ θεῖα, ὅπερ ἄτοπον· οὐ γὰρ ὁρῶμεν ὅτι ἡ τυχοῦσα μίξις τὸ τυ
χὸν ποιεῖ· ἀλλ̓ ὥστε καὶ σοῦ εἶδος ὁ λόγος τῆς μίξεως· ἃ δὲ τῆς κατὰ τὸν λόγον, ὅπερ καὶ ὄλλογον· ἃ μὴ οὔ
τε εἶπεν ὁ ἐμπεδοκλῆς τοῦτο· οὔτε ἐκ τῶν ἁρμονίων αὐτῷ ὅτι συλλογίσασθαι, ἔδει ἀλλόν τις εἶπεῖν αὖ
τὴ καὶ τίνα φύσιν ἔχουσα· οὐ γὰρ ἀρκεῖ φιλίαν εἶπεῖν, ἀλλὰ δεῖ προσθεῖναι καὶ τίποτε ὅδιν ἡ φιλία·
ταῦτα μὲν οὖν ἀρμόζει λέγειν πρὸς ἐμπεδοκλέα· τὼ δὲ διαίρεσιν οὐχ οὕτω ποιούμενον ὁ ἀριστοτέ
λης ὥσπερ ἁρμόκαμεν· κάλλιον δὲ οὕτως ἔχει· ταῦτα οὖν εὖ παρεκβάσει εἶπὼν πρὸς τὸν ἐμπεδοκλέα
ἐπανέρχεται ἀφ̓ ὃν πρὸ τῆς ἁρμονίας λόγον.

» ΕΙ δ̓ ἔστιν ἕτερον ἡ ψυχὴ τῆς ἁρμονίας, τὶ δή ποτε ἅμα τῷ σαρκὶ εἶναι ἀναιρεῖται καὶ τὸ τοῖς ἄλ
» λοις μορίοις τοῦ ζώου·
Ε' κπεφευγὼς τὴν δόξαν τῶν λεγόντων ἁρμονίαν εἶναι τὴν ψυχήν· ἔλεγε πιθανὸν εἶναι τὸν τὸν λόγον·
ἀπαιτῶν οὖν πρὸς τὸν νοῦν τὰς αἰτίας τίθησιν· δἰ ἃς πιθανὴ εἶναι δόξα ἡ τοιαύτη δόξα· καὶ ἵνα συν
τόμως εἴπω τὸ φησιν· ἃ μὴ ἔστιν ἡ ψυχὴ ἁρμονία ἡ κατὰ τὸν λόγον τῆς μίξεως γινομένη, τί δή ποτε
ἀναιρεμένης τῆς ἁρμονίας τοῦ σώματος ἀναιρεῖται καὶ ἡ ψυχή· ἃ δ̓ ἕτερόν δοκεῖ τῆς ἁρμονίας ἡ ψυ
χή· ὡς οἱ καθαρσιοὶ τῆς καθάρας· ὥσπερ τῆς τ̓ χορδῶν ἁρμονίας χαλασθείσης ἔπι παρεῖναι τὴ καθά
ρα ἐν καθαρσιῷ, οὐδὲν κωλύει ἕτερον ὄντα καὶ τῆς καθάρας καὶ τῆς ἁρμονίας· οὕτω καὶ τὼ ψυχὴν
εἴπερ μὴ ταυτὸν ὦ τῇ ἁρμονίᾳ, ἔδει ποτὲ καὶ τῆς ἁρμονίας ἀπολυομένης παρεῖναι τῷ σώματι· ὃ μὲ
» οὖν νοῦς τῶν προκειμένων οὕτως· ὃ δὲ κ̓ τὼ λέξιν οὕτως ἔχει· ἃ δ̓ ἕτερον ἡ ψυχὴ τῆς μίξεως, τουτέ
» στιν ἃ μὴ ἁρμονία τυγχάνει οὖσα ἡ ψυχή· ἁρμονία δὲ ἡ κ̓ τὴν μίξιν καὶ κρᾶσιν· ἔστι γὰρ καὶ ἡ κατὰ σύν
» θεσιν, τὶ δή ποτε ἅμα τῷ σαρκὶ εἶναι ἀναιρεῖται καὶ τὸ τοῖς ἄλλοις μορίοις τοῦ ζώου· αὐτὸ τοῦτο ἐστὶν
μορίου ἁρμονίας ἀναιρουμένης, ἀναιρεῖται καὶ τ̓ λοιπῶν μορίων ἡ ἁρμονία· ἵνα ἔξωθεν ἡμεῖς συλλο
γισώμεθα· ὅτι τῆς δ̓ τ̓ μορίων πάντων ἁρμονίας ἀναιρεθείσης συναναιρεῖται καὶ ἡ ψυχή· ὠδὶ τῆς σαρ
κὸς ὃ γυμάζει τ̓ λόγον ὡς σαφέστερας· ἃ γὰρ τὸ τῆς σαρκὸς εἶδος ἀναιρεθὲν ἐκ τοῦ ζώου, καὶ τοῦ τ̓ λοιπῶν
μορίων εἶδη συναναιρεῖται· ὀστῶν καὶ νεύρων καὶ τῶν λοιπῶν· ἅμα δ̓ τούτοις καὶ ἡ ψυχή· ἐπεὶ οὐ μόνον
τῆς σαρκὸς ἀναιρεθείσης ἔπεται ἡ τῶν λοιπῶν ἀναίρεσις· ἀλλὰ καὶ σὺς τῶν ἄλλων τῶν ἁρμονίων· ὃ δ̓
τω δὲ δηλοῦται ὁ ἀλέξανδρος πάνυ προσφυῶς· ἵνα ἡ ἀστοιχεία αὖτη ἅμα ὠδὶ λυσις ᾖ καὶ τῶν λοιπῶν
τῶν κατὰ τῆς ἁρμονίας ἁρμονίων· μᾶλλον δὲ τὸ σὺς τὸ λέγοντος ἐκ τοῦ τὼ ψυχὴν ἁρμονίαν λέ
γειν συμβαίνει πολλὰς ψυχὰς ἔχειν τὸ ζῶον· ἃ δ̓ μὴ εἴη φησὶν ἡ ψυχὴ ἁρμονία ἀλλ̓ ἕτερόν τι· τῆς μί
ξεως διατὶ τῆς μίξεως τῆς σαρκὸς φθειρομένης καὶ ἡ τῶν λοιπῶν μορίων συμφθείρεται μίξις· ἃ γὰρ
τοῦτο, δόξειεν ἂν μία μίξις εἶναι πάντων τῶν μορίων ἢ οὐ πολλαί· διατὶ δὴ τῇ μιᾷ πᾶσαι συμφθεί
ρονται· οὕτω δὲ καὶ ἡ ψυχὴ μία ἔσται καὶ οὐ πολλαί· ἃς ὁ ἄτοπον ἀπαγέσθαι ἐδόκει ὁ λόγος ὁ λέγων
τὼ ψυχὴν ἁρμονίαν εἶναι· ὥστε ἃ μιᾶς μίξεως ἀναιρουμένης· ἀναιρεῖται τὸ ζῶον, μία ἅμα καὶ ἡ ψυ
χὴ ἁρμονία οὖσα· δεῖ γὰρ δὲ ἢ ἄλλως· ἃ μὴ ἔστιν ἁρμονία ἡ ψυχὴ, διὰ τὶ ἅμα ἀναιρεῖται τῆς σαρ
κὸς ἀναιρεθείσης· εἶτα ὡς ἀπὸ ἄλλης ἀρχῆς· ὁμοίως δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις μορίοις ζῶον αὖτι καὶ τοῖς ἄλ
λοις μορίοις συναναιρεῖται ἑκάστου ἀναιρουμένου· μόρια δὲ λαμβάνει τὰ ὁμοιομερῆ· ὀστοῦν· σάρκα· νεῦ
ρον· φλέβας καὶ τὰ λοιπά· τούτων γὰρ οὗ τινος ἀναιρεθέντος συναναιρεῖται τὸ ζῶον· οὐ μέντοι οὐτινο
σοῦν τῶν ὀργανικῶν· ἀναιρεῖσθαι δὲ λέγει· οὐ τὸ ὑποκείμενον ἄλλο τῶν ὁμοιομερῶν, ἀλλὰ τὸ εἶδος· διὸ
οὐκ εἶπεν ἀναιρουμένης σαρκὸς, ἀλλὰ τῇ σαρκὶ εἶναι.

» ΠΡΟΣ τούτοις εἴπερ μὴ ἕκαστον τῶν μορίων ψυχὴν ἔχοι, ἃ μὴ ἔστιν ἡ ψυχὴ ὁ λόγος τῆς μίξεως, τί
» δήποτε ὁ φθείρεται τῆς ψυχῆς ἀποστερούσης· ὅτι μὲν οὖν οὐθ̓ ἁρμονίαν οἷόν τε εἶναι τὼ ψυχὴν, οὔτε κύ
» κλῳ περιφέρεσθαι, δῆλον ἐκ τῶν ἁρμονίων.
Ε' τερος πρὸ ἀλλό ἀποτρεῖ· μᾶλλον δὲ οὐ πάντη ἑτέρα αὕτη ἡ ἀπορία τῆς πρὸ ἀλλῆς, ἀλλ̓ αὐτισχόφως
ἔχει πρὸς ἐκείνῳ ἡ ἀλλὴ οὖσα· πρότερον μὲν γὰρ ἠπόρησε διὰ τὶ τῆς συνθέσεως καὶ ἁρμονίας τοῦ σώ
ματος φθειρομένης συνοίχεται ἡ ψυχὴ εἴπερ μὴ ἔστιν ἁρμονία· νῦν δὲ αὐτάπαλιν· διατὶ τῆς ψυχῆς ἀπο
λιπούσης τὸ σῶμα, ἡ ἁρμονία συμφθείρεται· ἐκεῖ μὲν ἀπὸ τῆς ἁρμονίας ἀρξάμενος ἔλεγεν ἀΐδι τὼ
ψυχὴν· τῷ τούτῳ δὲ ἀπὸ τῆς ψυχῆς ἄς τὼ ἁρμονίαν τοῦ σώματος· ἃ γὰρ μὴ ἔστι φησὶν ἡ ἁρμονία τοῦ σώ
ματος ψυχὴ, διατὶ ἀποστερούσης τὸ σῶμα τῆς ψυχῆς, παραχρῆμα φθείρεται ἡ ἁρμονία· οὐκ αὐτικρυς
δὲ οὕτως εἶπεν· λέγω δὴ τὸ μὴ ἔστιν ἁρμονία τοῦ σώματος ψυχὴ, ἀλλὰ τὸ ἑπόμενον ἄτοπον τῆς τοιαύ
της δόξης, ὡς πρότερον ἔλαβεν· ἔπειτο δὲ τῷ λέγειν ἁρμονίαν τὴν ψυχὴν τὸ λέγειν καθ̓ ἕκαστα τ̓ μο
ρίων ψυχὴν εἶναι· ἃ οὖν μὴ ἔστι φησὶ καθ̓ ἕκαστον τ̓ μορίων ψυχὴ· πυτέσιν ἃ μὲν ἁρμονία ψυχὴ ἔστιν· διὸ
ἐπεισὶ ἤθετο τῆς ἀσαφείας, αἱρέλαβε τὸν λόγον λέγων· ἃ μὴ ἔστιν ψυχὴ ὁ λόγος τ̓ μίξεως· εἶτα ἐπαγε·

τὴν ὁ φθείρ-
ρων ὑμῶν ἀπο-
ὐδεν ἀλλο ἢ τὰ
ὑμῶν ἀπο-
ὑμῶν ἀπο-
ὑμῶν ἀπο-

ποιοῦσι δὲ καὶ ἐν ὑγρῷ τῷ ἀέρι τὴν ὄψιν· ὅταν γὰρ ὑπὸ τοῦ ἀέρος πιεσθεὶς ὁ ὀφθαλμὸς
ὄγκον τινὰ λάβῃ, ἀνάγκη τὸν ἐπιπεφυκότα χιτῶνα ἐπιπολάζειν· ὁ δὲ ἐπιπολάζων ἀμβλύνει
τὴν ὄψιν· ἐν τούτοις γὰρ ἡ ὄψις ἀμβλύνεται, ὅταν ἐπιπολάσῃ τὸ ὑγρὸν ἢ τὸ ἀραιὸν ἢ τὸ
θερμό

οὐκ ἀχέτως ἔχον πρὸς ἄλλον διὰ τὸν φυσικὸν δεσμόν. οὐ γὰρ ἀσυμπαθὴς παντελῶς ὁ δεσμὸς ἦτος. εἰ δέ
τις εἴποι πόθεν ἂν σῖλον μὴ ἡ νοῦς ὥσπερ αἱ αἰσθήσεις εὔτινι παρὰ τοῦτο τὸ σῶμα τὸ εἶναι ἔχει. οἷον
εὖ τῷ πνεύματι. ὅσον γὰρ ἐκ τῶν ἐρημένων οὔπω τοῦτο σῖλον. ἀλλ' ὅτι μόνον εὖ τούτῳ οὐκ ἔχει τὸ εἶ-
ναι ὥσπερ αἱ αἰσθήσεις. λέγω οὖν ὅτι διέξει ἄλλο τοῦτο ἐφεξῆς ὁ φιλόσοφος, ὅτι παντὸς ἐστὶ χωριστὸς
σώματος. καὶ οὐχ ὥσπερ αἱ αἰσθήσεις τούτου μόνου. οὐδὲν γὰρ πεῖγμα καὶ προλαβεῖν εὖ τίνι ὧν φησιν.
ὅτι γὰρ οὐκ ἔχει ὁ νοῦς ὡς αἱ αἰσθήσεις εὖ ἄλλῳ τὸ εἶναι, σῖλον εὐτόθεν. αἱ γὰρ αἰσθήσεις τῶν μειζό-
νων αἰσθητῶν ἀντιλαμβανόμεναι τῶν ἐλαττόνων οὐ σῴζουσιν ἀντιλαβέσθαι. οἷον μεγάλου ψόφου
ἢ ἀκοὴ ἀκούσασα τὴν ἧττονος οὐκ ἀκούσεται. μὴ ἢ ἡλῶτα σφοδροτέρου χυμοῦ γευσαμένη τὴν ἐλάτ-
τονος οὐκ αἰσθήσεται. καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὡσαύτως. τοῦτο δὲ ἐπισῆ τὸ κυρίως τῶν αἰσθήσεων ὄργα-
νόν τε καὶ ὄχημα τὸ πνεῦμα λέγω, σῶμά ὄντι. ὁ μέν τοι νοῦς ἅτε ἀπομάτως νοῶν καὶ οὐδενὶ πρόσ-
χρώμενος σώματι ἧς τῶν νόησιν ὅσων τῶν μειζόνων νοητῶν ἀντιλαμβάνεται, τοσοῦτο μᾶλλον μὴ τῶν
ἐλαττόνων. καὶ ἄλλως. οὐδεμίαι σῴαμις εὖ ὑποκειμένῳ τῷ σώματι τὸ εἶναι ἔχουσα, αὐτὴ πρὸς ἑαυ-
τὴν ἰδιοχρέφειν σῴαται. συνεπισγραφίσεται γὰρ πρὸς ἑαυτὸ μὴ τὸ σῶμα εὖ ᾧ ἔστι. οὐδὲν δὲ σῶμα ἑαυ-
τῷ ἐφαρμόσαι σῴαται. ἀλλ' οὐδὲ ἄλλῳ ἅμα κατὰ τῶν ἀδιφαίαν. ὁ δὲ νοῦς αὐτὸς πρὸς ἑαυτὸν
ἰδιοχρέφει. καὶ ἑαυτὸν ὁρᾷ. αὐτὸς δὲ ἑαυτὸ ζητεῖ. καὶ ἄλλος δύ' εἶσιει. χωριστὸς ἄρα τῇ οὐσίᾳ τοῦ σώ-
ματος. καὶ ἄλλως οὐδὲν μαχέται ἢ πρὸς ἑαυτὸ ἢ πρὸς τὸ ἑαυτοῦ ὑποκείμενον. ἡ δὲ ψυχὴ μάχεται
πρὸς τὸ σῶμα. καὶ τὰς πάθη τετλαθὶ δὴ κρασίν. οὐδὲν φθείρει τὸ ἑαυτοῦ ὑποκείμενον. πάντα γὰρ τοῦ εἶναι
ἐφίεται. αὕτη δὲ τῇ αἱρετῇ κατατήκει τὸ σῶμα. οὐκ ἄμα εὖ αὐτῷ ἔχει τὸ εἶναι. καὶ ἡ ἐνεργεῖ ποτε χω-
ρισθὸς ὅταν τῶν θείων εὖ γενέσθαι γένηται, σῖλον ὅτι καὶ οὐσίαν ἔχει χωριστήν.

» ΩΣΤΕ τὸ γῆρας. οὐ τῷ τῶν ψυχῶ πεπονθέναι τί, ἀλλ' εὖ ᾧ. καθάπερ εὖ μέθαις καὶ νόσοις.
Γ ἦρας σῖλον ὅτι οὐ τὸ αὐτὸ ἐκλυόμεθα. ὅτι ἔλεγε μάλιστα δ' αὖ ἐφθείρετο ὑπὸ τῆς εὖ τῷ γήρᾳ ἀμαυ-
ρώσεως. καὶ τὸ νῶν λεγόμενον. ἀλλ' ἐκεῖ μὲν τὸ σύμμετρον. εὖταῦθα δὲ τὸ πολὺ καὶ ἔχατον. ὡς γὰρ εἶ-
πον ἐπεὶ οὐ πάντη ἄχετός ὄστιν πρὸς τὸ σῶμα. ὁ ἡμέτερος νοῦς δεῖται τῆς συμμετρίας τοῦ σώματος.
ἵνα συμμέτρως ἔχον μηδὲν εὖοχλῇ. ἀσύμμετρον δὲ γίνεται αὐτῷ πρὸς τὰς ἰδίας εὐεργείας καὶ εὖ τῇ
ἀκμῇ. διὰ τὸν τῶν παθῶν ὄχλον. καὶ εὖ τῷ ἐχάτῳ γήρᾳ διὰ τὸ ἀπονενεκρῶσθαι καὶ αὖ τὸ ἐγγὺς εἶναι
τῆς ὕλης. ταυτὸν οὖν πάσχει ὁ νοῦς φησὶν εὖ τῷ γήρᾳ, ὅπερ μὴ εὖ τοῖς μέθαις καὶ νόσοις. ὥσπερ γὰρ ἐκεῖ
διὰ τ' δισκρασίαν τῆς σώματος κωλύῃ) πρὸς τὰς ἐνεργείας. μὴ σῖλον ὅτ' ὢν ἐαυ ἀπαλλαγῇ τὸ σῶμα τ'
τοιαύτ' κατασάσεως πάλιν αὐαλάμπει, οὕτω συμβαίνει καὶ εὖ τῷ γήρᾳ. ὅτι δὲ μετὰ τὸ ἀπαλλαγῆναι τῆς μέθης, οὐκ ἄλλος τίς ἐγγίνεται νοῦς διονεὶ πάλιν ἐκ τῆς δύκρασίας, σῖλον ὅτ' ὢν εἰς μὴ ὁ αὐ-
τός ὄστι τῷ ἀριθμῷ τῷ προτέρῳ. εἰ γὰρ ἁπλῶς ἐκ τῆς κράσεως γίνεται ὡς τὸ λδυκὸν, οὐκ ἂν ἓν εἰς καὶ
ἄλλος τῷ ἀριθμῷ. ἐπεὶ μὴ δὲ ἡ κρᾶσις μία καὶ ἡ αὐτὴ τῷ ἀριθμῷ πρὸ τῆς μέθης καὶ μετὰ τὴν μέθυ.
ἀλλ' εἰ ἀρίαι τῷ εἴδει. ὅτι δὲ εἷς καὶ ὁ αὐτὸς τῷ ἀριθμῷ ἐστιν ὁ νοῦς, σῖλον ὅτ' ὢν καὶ μετὰ τὴν μέθυ μη
μονδύει τὸ πρότερον. εἰ γὰρ ἴω ὡς κἄτις ὑπονοήσειε τῷ μὲ εἴδει ὁ αὐτός. ἀειθμῷ δὲ οὐχ ὁ αὐτὸς, οὐκ ἂν
ἐμνήσθη τῶν πρόσθεν. ἀλλ' ἔδει αὐτῷ πάλιν ἑτέρας μαθήσεως. ὅμοιον γὰρ φησὶν ὁ ἀειστέλης. εἰ τῷ
μὲν ἐγὼ τῷ δὲ σὺ ἀάθοιο. οὐδὲ γὰρ ἐπεσῆ εἰσὶ τῷ εἴδει αἱ αὐτοὶ ψυχαὶ ἤδη καὶ ἄπερ ἐγὼ οἶδε καὶ
ἄλλος οἷδεν. ἡδὲ εἷς καὶ ὁ αὐτὸς τῷ ἀειθμῷ ὅ, τε πρὸ τῆς μέθης καὶ μετὰ τὴν μέθυ, ἁδὲν ἄλλο ἢ τοῖς
εὖεργάσις ἄλοῦ εὖεπόδιζον ἡ μέθη. ἰσέον δὲ ὅτι οἱ βουλόμενοι πᾶσαν ψυχὴ χωριστὴν εἶναι, ἀδιλαμ-
βάνοντες τῶν ῥησεδίων τούτων ἰδοῦ γὰρ φησιν εἶπεν ὅτι ἡ ψυχὴ οὐ πάσχέ τί, ἀλλ' εὖ ᾧ ἐσὶ τὸ σῶμα.
λέγομεν δὲ ὅτι οὐ πᾶσης ψυχῆς αὐτῷ ὁ λόγος, ἀλλὰ πρὸ τὸ νοῦ. καὶ τὸν ψυχὴν νῶν καλεῖ. καὶ
σῖλον ἔκτε τῶν προειρημένων. καὶ ὃς ὢν ἀδιφέρει. ἔτι γὰρ πρὸ τὸ νοῦ ποιεῖται τὸν λόγον. ὡς γὰρ
τὸ ἁπλῶν ὅτι ὁ νοῦς ἀκ' αὐτὸς ὄστιν ὁ πάσχων, ἀλλὰ τὸ σῶμα εὖ ᾧ ὄστιν. ὥστε φησὶν οὐδὲ τὸ νοεῖν καὶ τὸ
θεωρεῖν φθέρεται. ἀλλὰ μαράινεται ἄλλου τινὸς φθερομένου. τῆς γὰρ νοῦ μὴ πάσχοντος, οὐδὲ αὖ αὐ ἐ-
νέργεια αὐτοῦ τὸ νοεῖν καὶ τὸ θεωρεῖν πέθοιεν. οὐκ ἄρα πρὸ πάσης αὐτῆς ὁ λόγος. γελοῖον γὰρ τὸ πᾶσαν
ὑπονοεῖν ἀλλὸν λέγειν, σαφῶς ἡμῖν τοὺς κανόνας ἄλοῦ παραδεδωκότος. τῆς τε χωριστῆς σωμάτων οὐ-
σίας καὶ τῆς ἀχωρίστου. καὶ σημέωσαι ὅτι τὸν νοῦν ὃν εἶπεν ἄφθαρτον εἶναι καὶ θύραθεν ἐγγίνεσθαι
τῷ σώματι, τῆς τὸν δύθὺς ψυχὼ ἐκάλεσεν. ἵνα μάθῃς ὅτι οὐκ ἄλλως πινὰ ἔλεγεν εἶναι τὸν νῦν παρὰ
τὸν λογικὸν ψυχὸν ἔξωθεν ἡμῖν ἐπεισόντα. ἀλλ' αὐτὴν τὸν λογικὸν ψυχὸν νοῦν ἐκάλεσε. σαφέσε-
ται σοὶ καὶ διὰ τούτων ἀθαύατον εἶναι τὴν ἡμετέραν ψυχὼ ἀποφαίνεται ὁ ἀειστέλης. ἐγγίνεσθαι
δὲ ἡ λογικὴ ψυχὴ τῷ σώματι, μ[illegible]τ διάπλασιν τοῦ πελέουζόου τῶν ἄλλων ψυχικῶν δυνάμεων, ἤτοι
τῶν λόγων ἀλλῶν συγκαταβαλλομένων τῷ σπέρματι. ἃ δέ τις καὶ πρὸς πᾶσαν ψυχὼ ἐκλάβοι τοῦτο
ἐρημένον ὃ ὥστε τὸ γῆρας, οὐ τῷ τὸν ψυχὸν πεπονθέναί τι ἐκλυόμεθα, ὡς καὶ ἀλεξάνδρῳ δοκεῖ-
πᾶσαν μὲν ψυχὼ καθ' αὐτὴν ἀπαθῆ. ἀλλὰ τὴν μὲν ἄλογον ὅτι μὴ δὲ πέφυκεν καθ' αὐτὴν εἶναι, ἀλλὰ
συμφθέρεσθαι τῷ πνεύματι. τὸν δὲ νοῦν ὡς οὐσίας ὄντα χωριστῆς ἀπαθῆ εἶναι.

» ΚΑΙ ΤΟ νοεῖν δὴ καὶ τὸ θεωρεῖν μαράινεται, ἄλλα τινὸς ἔσω φθερομένου. αὐτὸ δὲ ἀπαθές ὄστι.

Α λλου τινὸς ἔσω λέγει τῷ πνεύματος. ἐπεὶ γὰρ οὐκ εὖ μόνοις τοῖς λύροις συμβαίνει μαράινεσθαι τὸ νοεῖν,
ἀλλὰ μὴ ἀκμαζούσης τῆς ἡλικίας συμβαίνει πολλάκις παραφροσύνας γίνεσθαι καὶ ἀμβλώσεις τῶν
νοήσεων. τοῦτο γίνεσθαί φησι τῷ πνεύματικοῦ σώματος, εὖ ᾧ πρώτως ἐλλάμπυσιν αὐ ψυχικαὶ δυνά-
μεις, φθορᾶί τινα ὑπομένοντος. καὶ τὸ μὴ σύμμετρον εἶναι εὖοχλοῦντος τῇ νοήσει καὶ ἐμποδίζοντος.

» ΤΟ δὲ διανοεῖσθαι μὴ φιλεῖν ἢ μισεῖν, οὐκ ἔστιν ἐκείνου πάθη. ἀλλὰ τουδί, τοῦ ἔχοντος ἐκεῖνο, ᾗ ἐκεῖ
» νο ἔχει. διὸ καὶ τούτου φθαρομένου, οὔτε μνημονδύει, οὔτε φιλεῖ. οὐ γὰρ ἐκείνου ἦν, ἀλλὰ τοῦ κοινοῦ,
» ὃ ἀπόλωλεν.
Ο τι καὶ τὸ διανοεῖσθαι οὐκ ἔστι τῆς ψυχῆς καθ' αὑτὼ, ἀλλὰ τοῦ συναμφοτέρου ἤδη εἴπομεν. οὐχ ὡς γάρ
φησι τὸ νοεῖν μὴ θεωρεῖν ἰδιάζει τοῦ νοῦ πάθη. πάθη γὰρ ὡς πολλάκις εἴπομεν τὰς ἐνεργείας καλεῖ. ὅτω
δὴ μὴ τὸ διανοεῖσθαι μὴ φιλεῖν μὴ μισεῖν. ἀλλὰ τουδὶ τουδέσι τοῦ ζώου ἦ ἔχοντος ἡ ψυχήν. ᾗ ἐκεῖνο ἔχει τοῦ
δέσι καθ' ἕχει τὴν ψυχήν. ὡς γὰρ τοῦ φαίνεται ὡς πολλάκις εἴρηται τοῦ ζώου ἐσὶ κἦ τὸ σῶμα. ὅτω ταῦτα τοῦ
ζώου κἦ τῆ ψυχῆ. διὸ φησι τοῦ ζώου φθαρομένου, οὐδὲν τούτων ἔξει ἡ ψυχὴ ἅπερ ἐκ τοῦ συμπλοκῆς τὸ πρὸς
τὸ σῶμα ἀπὴ ἐπεχέτο. ᾗ κτος δὲ μηδὲ μνημονδύειν ἀπλῶ φησιν. ὅτι εὖταῦθα μὲν παραρέουσα ἔστιν
ἡ γνῶσις ἀπῆς. καὶ σῆται μνήμης ἀς κατοχλῶ τῶν ἐγνωσμένων. μετὰ δὲ τὸ σῶμα ἂτ' ἐσῶσαν ἔχουσα
τῶ γνῶσιν. καὶ ἀπῆς προσβάλλουσα τοῖς πράγμασι μνήμης οὐ σῆται. μνήμη γὰρ ὄστι τῶν πάλαι
ἐγνωσμένων. τότε δὲ οὐκ ἔχει τὸ πρότερον καὶ τὸ ὕστερον ἡ γνῶσις ἃ μὴ κατὰ τῶ ποχέρησιν τ' θεω-
ρημάτων. ἀλλ' ἀεὶ ἔσηκε καὶ εὖ τῷ νῶ ὄξε τάξεται.

» Ο δὲ νοῦς ἴσως θειότερόν τι καὶ ἀπαθές ὄστι. ὅτι μ. οὖν οὐχ οἷόν τε κινεῖσθαι τὴν ψυχήν, φανερὸν
» ἐκ τούτου ὅσ' ὅλως μὴ κινεῖται, σῖλον ὡς οὐδὲ ὑφ' ἑαυτῆς.
Ο ὐχ ὡς ἀμφισβητῶν τὸ ἴσως προσέθηκεν. ἀλλ' ὡς μήπω τελέως ἀποδείξας. ἃ δὲ καὶ εὖταῦθα καὶ εὖ
τοῖς ἐπάνω καὶ ἔτι μᾶλλον ἐφεξῆς ἀθανάτου εἶναι βούλεται δηλονοῦ. τοῦτο δὲ ὅτι οὐ πλῶ καθ' αὑτ'
τῶ λογικῶ ψυχῶ. μάτατοι οἱ ὑπονοήσαντες ἄλλον θνητῶ ἄλλῳ σὲ ἀζειν. σῖλον γὰρ ὅτι ὁ πὲ
τοῦ θείου νοῦ, ἀλλὰ πὲ τῆς ἡμετέρας λογικῆς ψυχῆς ὁ λόγος. οὔτε γὰρ ἐκεῖνος εὖ σώματι, οὔτε ὑπὸ τῶν
ἐρημένων ἐμποδίζε), ἐκ γὰρ τῶν συνεγνωσμένων ἦ μὲν διελέχθη πὲ αὐτοῦ. ἐκείνου δὲ, ἀγνωσοι αἱ εὖέρ
γειαι. μὴ ἄλλως ἢ πὲ τοῦ θείου νοῦ ὧ αὐτῷ ὁ λόγος, οὐκ ἂν ὁ ἴσως προσέθηκεν ὡς ἀμφιβάλλων ἢ ἐκεῖ
νος ἀπαθὴς ὄστι καὶ θεῖος. ἐκ δὲ τῶν ἀπαδεδειγμένων αἰσκεφαλαιούμεθα ὃν λόγον φησὶν, ὅτι σκοῦ-
τος ὡς οὐ κινεῖται ἡ ψυχὴ, πρόδηλος, ὡς οὐδὲ ἀλοκόνητος ἔστι εἴγε μηδ' ὅλως κινεῖται.

» ΡΟΛΥ δὲ τῶν ἐρημένων ἀλογώτατον, τὸ λέγειν ἀειθμὸν εἶναι τῶ ψυχῶ κινοῦσθ' ἑαυτόν. ὑφ'
» πάρχει γὰρ αὐτοῖς σῶματα, πρῶτα μὲν, τὰ ἐκ τῆς κινεῖσθαι συμβαίνοντα. ἰδίᾳ δὲ ἐκ τῆς λέγειν
» αὐτῶ ἀειθμόν.
Τ ὸ προκείμενον ἐλέγξαι τῶ ξενοκράτους τῆς πλάτωνος διασθήκου πὲ ψυχῆς σῦξαι. ὃς ἔλεγε τῶ ψυ-
χὴν ἀειθμὸν εἶναι κινοῦντα ἑαυτόν. καὶ σῖλον ὅτι ἃ οὕτως ἔλεγε κατὰ τὸ φαινόμενον σὺ ἐλεγχτος
ὁ λόγος ἀλλ' ὅπερ καὶ εὖ τοῖς ἔμπροσθεν εἶπον οὐκ ἀπὴς οὐδ' ἄκρῳ σκυτύλῳ τῶν μαθημάτων γδυσά-
μενος τοιαῦτα ἀπ' εἴποι. ἔλεγεν οὖν ἀριθμὸν μὲν τῶ ψυχὴν διὰ τὸ πλήρωμα ᾗσῶν εἶναι τῶ ψυχῶ
καὶ λόγον ἐκ τῶν λόγων πάντων. ᾗ εὖ ἑαυτῇ τοὺς λόγους ἔχει ὡς εἴπομεν. ἀειθμοὺς δὲ τὰ ἐσῆ ἐκάλει
ὡς εἴρηται. καὶ ἄλοῦς γοῦν εὖ τοῖς ἑξῆς φησιν. καὶ δῦ δὴ οἱ λέγοντες τῶ ψυχὴν τόπον ᾗσῶν. ἀειθμὸν
μὲν οὖν διατάττο. κινοῦντα δὲ αὐτὸν, διὰ τὸ ἀλλοζῶν ἀλῆς. οὐ γὰρ ὑφ' ἑτέρου αὐτῇ τὸ ζῆν. ἀλλοζωὴ γαρ,
ὄστιν ὁ ὲ ἀειστέλης ὡς εἴωθεν ἐλέγχει τὸ φαινόμενον τῆς λόγου. τὰ μὲν οὖν κινά φησιν εἶναι, μὴ ταύτῃ
τῇ σξῃ πρὸς τοὺς ἐλλελεγμένους, ὅσα γὰρ εἴπετο τοῖς κινεῖσθαι λέγουσι τῶ ψυχὴν ἄτοπα, ταῦτα μὴ τού
τῳ ἕψεται λέγοντι ἀειθμὸν εἶναι κινοῦντα ἑαυτόν. τὰ δὲ ἴδια καθό φησιν ἀειθμὸν εἶναι τῶ ψυχῶ
πρὸς ὃ νῶν ᾠδήσεται.

» ΓΩΣ χρὴ νοῆσαι μονάδα κινουμένω, καὶ ὑπό τινος. καὶ πῶς, ἀμερῆ καὶ ἀδιάφορον οὖσαν.
» ἃ γὰρ ὄστι κινητικὴ, καὶ κινητή, διαφέρειν δεῖ.
Δ οκεῖ ταυτολογεῖν δῖς ἃπῶν ὁ πῶς. οὐκ ἔστι δὲ, ἀλλὰ τὸ μὲν πρῶτόν ὄστι τῆς πόσου τῆς γνώσεως. τουτέ
στι τίς ὄστι πόσος νοήσεως δυνάμενος ποιῆσαι ἡ μᾶς γνῶναι μονάδα κινουμένω. οὔτε γὰρ αἰσθήσει ἔστε
διανοίᾳ δυνατὸν τῶτο γνῶναι. τὸ δὲ ὑπό τινος πότερον αὐτῇ ἑαυτῇ ἐστιν αἰτία κινήσεως, ἢ ἄλλη μονὰς,
ἄλλη. τὸ δὲ δεύτερον πῶς, τῆς πόσου τῆς κινήσεως. πότερον κατ' δύθειαν κινεῖται ἢ κύκλῳ ἢ ἄλλως πως
οἷον κατὰ ἀλλοίωσιν ἢ αὔξησιν καὶ φθίσιν. πῶς οὖν χρὴ νοῆσαι, μονάδα κινουμένω. ἃ γὰρ πᾶς ἀειθμὸς
μονάδων ἐσὶ πλῆθος, ἀνάγκη κινουμένου τῆς ἀριθμοῦ, τὰς μονάδας κινεῖσθαι. πῶς οὖν κινεῖται ἡ μο
νάς. ἃ μὲν γὰρ ὑφ' ἑαυτῆς, ἐπεσῆ τὸ κινοῦν καθὸ κινεῖ ἄλλο πέσι πρὸς τὸ κινούμενον, ἀνάγκη καὶ τῶ
μονάδα, ἀλλῳ ἑαυτῇ διάφορον εἶναι. ἄλλο γὰρ τί ὄστι καθὸ κινεῖ, καὶ ἄλλο καθὸ κινεῖται. τὰς οὖν αὐ
τῆς πρὸς ἑαυτῶ διαφορὰς τῆς μονάδος ἀμεροῦς οὔσης καὶ ἀδιάφορ. ἃ δὲ αἱ μὲν κινοῦσιν. αἱ δὲ κινοῦν
ται, τὶς ἡ διαφορὰ μονάδος πρὸς μονάδα. δεῖ γὰρ τὸ κινοῦν καθὸ κινεῖ διαφέρειν τῆ κινουμένου, εἴγε
δῶμα πνὶ φύσεως τὸ μὲν ᾠδιπαθείως ἔχει πρὸς τὸ κινεῖν. τὸ δὲ πρὸς τὸ κινεῖσθαι. καὶ ἄλλως ἃ αἱ μὲν

τῶν μονάδων κινοῦσιν· αἱ δὲ κινοῦσαι αὗται; αἱ κινοῦσαι αὗται ἔπαυσαν ἡ ψυχή· οὐχ αἱ κινούμεναι· ὥσπερ γὰρ καὶ ἐν τῷ ζώῳ τὸ μὲν κινοῦν, ἡ ψυχή· τὸ δὲ κινούμενον, τὸ σῶμα· οὕτω καὶ ὅτι τῶν μονάδων αἱ μὲν κινοῦσιν αἱ δὲ κινοῦνται, αἱ κινοῦσαι αὗται ἔπαυσαν ψυχή· τοῦτο δὲ τὸ, οὐκ ἂν εἴη ἀριθμὸς κινῶν ἑαυτὸν ἡ ψυχή, ἀλλὰ κινῶν μόνον.

ΕΤΙ δὲ ἐπεί φασι κινηθῆναι γραμμὴν, ἀπὸ πεδον ποιεῖν· σημεῖον δὲ, γραμμήν· καὶ αἱ τῶν μονάδων κινήσεις, γραμμαὶ ἔσονται· ἡ γὰρ στιγμὴ, μονὰς θέσιν ἔχουσα· ὁ δ' ἀριθμὸς τῆς ψυχῆς, ἡδὴ πρότερον εἰρηται, καὶ θέσιν ἔχει,

Ἄλλο ἀδιαίρημα· διαπαίζει ὁ Πλάτων ἐν τούτῳ δοκεῖ φησὶ δ' ἀπὸ γεωμετρίας ὅτι τὸ σημεῖον ῥυεὶ γραμμὴν ποιεῖν καὶ ἀπὸ ῥύσεως ἀδιαπέδου· ἡ δὲ τοῦτο αἱ τῆς ψυχῆς κινήσεις μονάδων θέσιν ἔχουσαι κινήσεις γραμμαὶ ἔσονται θυμὸς καὶ ἀπιθυμία καὶ τὰ λοιπά· ἡ γὰρ μονὰς φησιν οὐδενὶ ἄλλῳ διαφέρει τοῦ σημείου, ἢ ὅτι τὸ μὲν σημεῖον κεῖταί που, ἐν γραμμῇ γάρ· ἡ δὲ μονὰς οὐκ ἔστι, τῶν θέσιν ἐχόντων· οὐδὲν οὖν ἄλλο ἐστὶν ἡ μονὰς, ἢ σημεῖον ἄθετον· καὶ τὸ σημεῖον μονὰς θέσιν ἔχουσα· λέγοντες οὖν τὴν ψυχὴν ἀριθμὸν, ἐν σώματι εἶναι ὁμολογοῦσιν· ὥστε αἱ μονάδες τοῦ ἀριθμοῦ κεῖταί πιν· ἐν τῷ σώματι γάρ· οὐκοῦν αἱ μονάδες αὗται θέσιν ἔχουσαι σημεῖά ἐσι· κινούμεναι οὖν γραμμὰς ποιήσουσιν.

ΕΤΙ δ' ἀριθμοῦ μὲν, ἐὰν ἀφέλῃ τις ἀριθμὸν ἢ μονάδα, λέπιτται ἄλλος ἀριθμός· τὰ δὲ φυτὰ καὶ τῶν ζώων πολλὰ διαιρούμενα, ζῇ· καὶ δοκεῖ τὴν ἀὐτὴν ψυχὴν ἔχειν τῷ ὅλῳ.

Τί οὖν τοῦτο ἀδιαίρημα· ἐὰν φησιν ἀπὸ ἀριθμοῦ ἀφέλῃ μονάδα οἷον ἐκ τῶν δέκα ἄλλον ἀριθμὸν ποιῶ τῶν ἐννέα· δῆλον μὲν δὴ που· δῆλον δὲ καὶ πλείω· ὁμοίως δὲ κἂν ἀριθμὸν ἀφέλωμεν, ἄλλος τῷ εἴδει ὁ καταλειπόμενος γίνεται· ἡ γὰρ ἀπὸ τοῦ ιε τετραγώνου ὄντος ἀφελῶ ρία οὐκέτι τετράγωνός ἐστιν· ἡ δὲ καὶ γνώμονα ἀφελῶ τοῦ τετραγώνου οἷον δύο ιζ τοῦ ιε καὶ γίνεται ὁ ἐννέα τετράγωνος, ἀλλ' οὖν οὐχ ὁ αὐτὸς τῷ εἴδει ἐστὶν, ἀλλὰ τῇ γενέσει· ἐὰν δὲ φησιν ἀπὸ τοῦ φυτοῦ τέμνῃς κλάδον, ἡ ἄλλη μενεῖ ἐν τῷ καταλειπομένῳ ψυχὴ καὶ ἐν αὐτῷ τῷ κλάδῳ· ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἐντόμων ζώων συμβαίνει τοῦτο· φασίν γοῦν ἀπὸ τεμνόμενα ἐπί τινα χρόνον ἔχοντα τὴν ἐκ τῆς ψυχῆς ἐνέργειαν· αἰσθησιν φημι καὶ κίνησιν· οὐκ ἄρα οὖν ἡ ψυχὴ ἀριθμός· ὁ δὲ λόγος εὐαρμοστὸς ὄφειν ἐπὶ τῶν φυτῶν· ἡ δὲ μὴ ἐπὶ πάντων τῶν μορίων λάβῃς ἔν λόγον ἀληθὲς ὅτι καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ζώων· τινῶν γὰρ μορίων τεμνομένων ἡ ἀὐτὴ μένει ψυχὴ· καὶ ἡ μὲν ἐπὶ πᾶν δὲ τῶν ἐμψύχων ὁ λόγος ἀληθὴς· ἀλλ' οὖν ἐπί τινων ἀληθὴς ὢν ὑγιὲς δείκνυσι τὸ ἀδιαίρημα.

ΔΟΞΕΙΕ δ' ἂν οὐδὲν διαφέρειν, μονάδας λέγειν, ἢ σωμάπα σμικρά· καὶ γὰρ ἐκ τῶν Δημοκρίτου σφαιρείων, ἐὰν γένωνται στιγμαὶ, μόνον δὲ μὴν τὸ ποσὸν, ἔσται τι ἑκάστου· τὸ μὲν, κινοῦν· τὸ δὲ, κινούμενον· ὥσπερ ἐν τῷ μεγέθει· ἡ γὰρ διὰ τὸ μέγεθος διαφέρειν ἢ σμικρότητι τοῦτο συμβαίνει τὸ λεχθέν, ἀλλ' ὅτι ποσόν· διὸ ἀναγκαῖον εἶναί τι τὸ κινῆσαν τὰς μονάδας· ἡ δ' ἐν τῷ ζώῳ, τὸ κινοῦν ἡ ψυχὴ, καὶ ἐν τῷ ἀεὶ ῥεῖν, ὥστε οὐ τῷ κινοῦν καὶ τὸ κινούμενον ἡ ψυχὴ, ἀλλὰ τὸ κινοῦν μόνον.

Βουλόμεθα τοίνυν ξενοκράτους δόξαν ἃς τοῦ Δημοκρίτου ἔλεγε ἢ ἐκείνους ἐκ σφαιρικῶν ἀτόμων τὴν ψυχὴν συνίστασθαι· ἐὰν οὖν φησι τὸ μέγεθος τῶν ἀτόμων ἀφέλῃ τις, ἔσονται στιγμαί· ὥστε τὰ ἄλλα ἀμφοτέροις ἀκολουθήσει ἄτοπα· οὐδὲν ἧττον τὸν ὑποθέσιν Δημοκρίτου λυμαίνεται τὸ ἀφελεῖν τῶν ἀτόμων τὸ συνεχές· οὐδὲ γὰρ διὰ τὸ συνεχῆ σώματα εἶναι ἔλεγεν ἄλλα κινεῖσθαι, ἀλλὰ διὰ τὸ πλῆθος ἀλλῶν τῇ ἀντωθήσει τῇ πρὸς ἄλληλα· οὕτω γὰρ καὶ ξενοκράτης οὐκ ἐπαισθήσεται ἀμερῆ ὑπειλήφοτο τὰ ὄγκ ὧν ἡ ψυχὴ τὰς μονάδας λέγω, διατὸ ἔλεγεν ἄλλας κινεῖσθαι· ἀλλὰ διότι ποσὸν ὠήθη ὄγκ ἀλλῶν ὁ ἀριθμός· καὶ τὸ τοῦτο ἄρα συμφωνοῦσι καθὸ καὶ κινεῖσθαι ἔλεγον· ὁ μὲν τὰς ἀτόμους· ὁ δὲ ὁν ἀριθμόν· ἀκολουθεῖ δὲ ὄγκ ἀναγκης ἀμφοτέροις τὸ τὰ μὲν ἡ τῶν ἀτόμων, ἢ τῶν ἀριθμῶν λέγειν κινεῖσθαι· τὰ δὲ κινεῖν· δέδεικται γὰρ αὐτῷ ἐν τῷ ζ καὶ ἡ τῆς φυσικῆς, ὅτι τὸ ἄλλο κατὰ τὸ ἄλλο, ἀδιάιρετον καὶ κινεῖν ἢ κινεῖσθαι· οὔτε ἄρα τὸ συνεχοῦς ποσοῦ, οὔτε ἄρα τὸ διωρισμένον· ἀκολουθεῖ δὲ τούτοις τοῦτο· ὅτι ἑκάστου ἄλλων διωρισμένου ποσοῦ, ποιεῖ τὴν ψυχὴν ἄλλοκίνητον· ὥστε ἡ τῶν ἀτόμων καὶ τῶν ἀριθμῶν οἱ μὲν κινοῦσιν· οἱ δὲ κινοῦνται· ἔσται μὲν τὸ ὅλον σύνθημα ἀλλοκίνητον· ὥσπερ καὶ τὸ ὅλον ζῶον λέγεται ἀλλοκίνητον· καίτοι τὸ μὲν κινοῦν τὸ δὲ κινούμενον· ἀλλ' ὥσπερ ἐν ζώῳ τὸ κινοῦν ἡ ψυχὴ καὶ οὐ τὸ κινούμενον, οὕτω καὶ ἐπὶ τῶν τῆς ψυχῆς ἀριθμῶν· οὐ πᾶς ἔσται ψυχὴ, ἀλλ' αἱ κινοῦσαι μονάδες· ὁμοίως καὶ ἐπὶ τῶν σφαιρικῶν ἀτόμων αἱ κινοῦσαι ψυχαί· ταύτη μὲν οὖν ἂς τοῦ αὐτοῦ δόξαν συμφέρεται Δημόκριτός τε καὶ ξενοκράτης· ὅσα οὖν δέδεικται ἐπόμενα ἄτοπα τῇ Δημοκρίτου δόξῃ, τὰ ἄλλα καὶ τῇ ξενοκράτους ἕψεται· εἰ ποι δ' αὖτις μὴ ἀληθὲς εἶναι τὸ ἂς ταυτὸ καὶ πάντα συμφέρεσθαι τοῦ τε Δημοκρίτου δόξαν καὶ τοῦ ξενοκράτους· οὐ μὲν γὰρ ἁπλῶς ποσὸν ἐποίει τοῦ ψυχοῦ ὁ Δημόκριτος διωρισμένον, ὥσπερ ξενοκράτης· ὑπειλήφοτο γοῦν μὴ ἐκ τῶν τυχουσῶν ἀτόμων εἶναι τὴν ψυχὴν, ἀλλ' ἐκ τῶν σφαιρικῶν ἵνα τὴν αἰτίαν ἀποδῷ τῆς κινήσεως· ἔχ ἁπλῶς δὴ ἂς ταυτὸν ἐπάγει ἀμφοτέρας τὰς δόξας.

ΕΝΔΕΧΕΤΑΙ ἢ δι' ἅπως μονάδα ταῦτα εἶναι· δεῖ γὰρ ὑπάρχειν ἀλλῆς διαφορὰν πρὸς τὰς ἄλλας στιγμῆς δὲ μοναδικῆς.

Μονάδα εἶπιν, αὐτὸ τὸ ἐκ μονάδων· ἢ οὕτω φησὶ μονὰς ἢ ἐκ μονάδων ἐστὶν ἡ ψυχὴ, δῆλον ὡς δεήσει διαφέρειν τὰς μονάδας ἀφ' ὧν ἡ ψυχὴ τῶν ἄλλων μοναδικῶν τὰ μὴ ποιησῶν ψυχας· ἃ γὰρ δὴ πᾶσα ἁπλῶς αἱ μονάδες ἢ αἱ ἀφ' ὧν ἡ ψυχὴ· αὗται ψυχῆς ἐσι ποιητικαὶ, ἀλλ' αἱ κινοῦσαι μόνον·

ΤΙΣ οὖν αὖ ἐπὶ μονάδος πρὸς μονάδα διαφορά· οὐδ' ἂν ἀδυνοῦσαι διωρατόν.

Πλὴν τῷ τὰς μὲν αὐτῶν θέσιν ἔχειν, τὰς δὲ μὴ ἔχειν· ἀλλὰ πᾶσαι αἱ μονάδες ἀφ' ὧν ὁ ἀριθμὸς, τουτέστιν ἡ ψυχὴ θέσιν ἔχουσιν· οὐ σώματι γὰρ, τῆς οὖν αὐτῶν ἡ διαφορά· ὥστε ἔδει διαφορὰν εἶναι· ἵνα αἱ μὲν κινῶσιν· αἱ δὲ κινῶνται· τοῦτο δὲ ἀδιώατον· οὐκ ἄρα οὐδέχεται ἀριθμὸν ἡ μονάδα εἶναι τὴν ψυχήν· καὶ λῶς δὲ εἶπε στιγμῆς μοναδικῆς· ἡ γὰρ ἡ μονὰς περιλαβοῦσα θέσιν, στιγμὴ γίνεται· αἱ δὲ μονάδες ἀφ' ὧν ἡ ψυχὴ οὐ σώματι, στιγμαὶ ἄρα ἔσονται· ἐπεὶ οὖν οὐχ ἁπλῶς στιγμὰς ἔλεγον ἀλλὰ μονάδας· δῆλος δὲ δείκνυσι πανύπερ στιγμὰς οὔσας, ἡνίκα τῶν μοναδικὰς στιγμὰς εἴρηκεν.

ΕΙ μὲν οὖν θέσιν ἕτεραι αἱ οὐ τῷ σώματι μοναδικὴν, ἢ στιγμαὶ, οὐ τῷ αὐτῷ ἔσονται αἱ μονάδες· καὶ δέξει γὰρ χώραν στιγμῆς.

Ἔτι πρὸς ξενοκράτην ὁ λόγος ἔδειξεν ὅτι αἱ μονάδες ἀφ' ὧν ἡ ψυχὴ, στιγμαί θέσιν ἐπαισθήσει ἡ μονὰς στιγμή ἐστιν ἄθετος· αἱ δὲ μονάδες τῆς ψυχῆς θέσιν ἔχουσιν· οὐ σώματι γὰρ· ὥστε στιγμαί θέσιν· ὁμοίως αἱ στιγμαὶ μονάδες θέσιν ἔχουσαι· ἡ τοίνυν καὶ αἱ μονάδες στιγμαί θέσιν, ἢ αἱ στιγμαὶ μονάδες, θέσιν· οὐ πάντως σώματι στιγμαὶ, πότερον αἱ μονάδες αἱ γὰρ ψυχὴ ποιοῦσαι ἢ ποιαί αἱ στιγμαὶ αἱ ἀλλαί θέσιν τοῖς οὐ σώματι οὐ ᾧ ὄβιν ἡ ψυχὴ στιγμάς ἤτοι μονάσιν, ἢ ἕτεραι· ἡ μὲν οὖν ἕτεραι αἱ τῆς ψυχῆς τοῖς τὸ σώματος, ὅταν γένηται ἡ ψυχὴ οὐ τῷ σώματι, ἐφαρμόσουσιν αἱ τῆς ψυχῆς στιγμαὶ τοῖς τὸ σώματος· στιγμὴ δὲ στιγμῇ ἐφαρμόζουσα, μίαν ποιεῖ στιγμήν· τὸ γὰρ ἀμερὲς ᾧ ἀμερᾶ συντιθέμενον, ἀμερὲς ποιεῖ· ἡ δὲ μία ἐφαρμόζει ἑτέρᾳ ἡ τῆς ψυχῆς τῇ τὸ σώματος κἡ οὐδὲν πλέω ἢ ὄβ ἀμφοῖν, τί κωλύει κἡ πλείας τῆς ψυχῆς τὰς στιγμὰς τῇ αὐτῇ στιγμῇ τὸ σώματος ἐφαρμόσαι· μυρία γὰρ ἀδιαίρετα συντιθέντα μέγεθος οὐ ποιεῖ· ὥστε καὶ πάσας τὰς τῆς ψυχῆς στιγμὰς, ὁμοιατὸν ἐφαρμόσαι μιᾷ στιγμῇ τοῦ σώματος· ὅσαι δ' ἂν ἐφαρμόσωσι στιγμαὶ, μίαν ποιήσουσι στιγμήν· ὥστε κατὰ σημεῖον ἑαυτῆς ἔσαι τὸ σῶμα ἔμψυχον· καθὸ ἐφήρμοσαν πᾶσαι αἱ τῆς ψυχῆς στιγμαί· κἡ οὐδὲν ἀδιώατον ἡ ὑπόθεσις ἔχει· ἡ γὰρ ἀριθμὸς ἡ ψυχὴ ταυτὸν δ' ἄπειρον σωρεία στιγμῶν διωρισμένων· οὐδ' ἐχέτω δὲ ἀπέρους στιγμὰς μιᾷ καὶ τῇ ἀὐτῇ στιγμῇ ἐφαρμόσαι· ὥσπερ τὸ κύρτον τοῦ κύκλου τὰ πέρατα τῶν εὐθειῶν τῶν ἐκ τῆς περιφερείας ἀγομένων, ἐπ' ἄλλο τὸ κύρτον οὐδὲ χοιτο ἂν καὶ πάσας τὰς στιγμὰς ὄβ ὧν ἡ ψυχὴ μιᾷ στιγμῇ τοῦ σώματος ἐφαρμόσαι· οὐδὲ χόμενον δὲ ὄβιν, οὐ μὴν ὄντος ἀναγκαίου, τεθέντος δὲ, οὐδὲν ἀδιώατον συμβαίνει· ἀλλὰ μὴν ἡ ἀριθμὸς ἡ ψυχὴ ταυτὸν δ' ἄπειρ πλῆθος στιγμῶν, οὐδὲ χοιτο ἂν πάσας οὐ σημείῳ τοῦ σώματος ἐφαρμόσαι· συνελθούσας γε οὔσας οὐ ἐργεία, πούτῳ δὲ ἐπίτασι τὸ καθ' οὐ σημεῖον ἐψυχῶσθαι τὸ σῶμα ὅπερ ἀδιώατον, καθόλου γὰρ ζῇ καὶ ἐψύχωται· οὐκ ἄρα ἀριθμὸς ἡ ψυχὴ, ταύτῃ γὰρ τῇ ὑποθέσει τὸ ἄτοπον ἠκολούθηπε· καὶ ἄλλως συμβήσεται τοῦ ψυχὴν μίαν εἶναι στιγμὴν· κἂν εἴπις δὲ μὴ τοῦτο ὑποθοιτο πάσας τὰς τῆς ψυχῆς στιγμὰς μιᾷ στιγμῇ τοῦ σώματος ἐφαρμόπειν· ἀλλὰ μίαν ψυχικὴν στιγμὴν μιᾷ σωματικῇ στιγμῇ ἐφαρμοζειν· οὐδ' οὕτω τὸ ἄτοπον ὁ λόγος ἐκφεύξετε· καὶ οὕτω γὰρ ἀναγκη μὴ καθόλου ἑαυτὸ τὸ σῶμα ἐψυχῶσθαι· ἀλλὰ κατά τινας τοῦ αὐτοῦ στιγμῶν· ὅλως δὲ μηδὲ εἶναί τι ἔμψυχον σῶμα· ὅλως δὲ αἱ στιγμαὶ, οὐ σῶμα· ὥστε αἱ ψυχικαὶ στιγμαὶ οὐ τοῖς τοῦ σώματος στιγμαῖς ἐπίνοητοι· ἃ ταυτὰ δὲ ὄβιν τὸ σῶμα τοῖς οὐ αὐτῷ στιγμαῖς· ὥσπερ δὲ ταυτὸν ὄβιν εἶπεῖν πέρας κἡ πέρας τοῦ μῆ· δὲν ἄρα σῶμα ἔμψυχον· ἃ δὲ αἱ τῆς ψυχῆς στιγμαὶ αἱ ἀλλαὶ εἶσι τοῖς τοῦ σώματος στιγμαῖς· πῶν γὰρ σῶμα στιγμὰς ἔχει· ἔσται ἄρα πᾶν σῶμα ἔμψυχον· ἃ μή ἄν ὄσι ἔπρακι οὐ τῷ σώματι μοναδικὴν, κἡ αἱ στιγμαί· μοναδικὰς καὶ στιγμὰς ἀδιώατον τοῦ αὐτοῦ φησι· λέγω δὴ τῶν οὐ σώματι στιγμῶν· εἶπε γὰρ ὅτι κἡ αἱ στιγμαὶ μοναδικὴν θέσιν ἔχουσαι· ἃ οὖν αἱ μοναδικὴν φησὶν ἤτοι αἱ στιγμαὶ αἱ οὐ τῷ σώματι ἕπρακι ὄσι τοῖς μοναδικὴν ἤτοι τοῖς στιγμαῖς τῆς ψυχῆς, καθέξει χώραν στιγμῆς ἡ μονάς· ἡ μονὰς δηλονότι τῆς ψυχῆς τῆς στιγμῆς τοῦ σώματος χώραν καθέξει· καιρὸς ὁπόταν δὲ εἶπε χώραν στιγμῆς· ὃ γὰρ ἀδιαίρετον, οὐκ ἔστιν οὐ τόπῳ· δῆλον δὲ τόπον τῆς ψυχικῆς στιγμῆς ἐρικεύειν τοῦ οὐ τῷ σώματι στιγμῇ·

ΚΑΙ τοι τί κωλύσει οὐ τῷ αὐτῷ εἶναι, ἃ δύο καὶ ἀπέρους· ὧν γὰρ ὁ τόπος ἀδιαίρετος, καὶ ἄλλα ἔχειν ἡ ὑπόθεσις· ἃ γὰρ δύο στιγμαὶ συνῆλθον ὄβ ἀναγκης· διότι αἱ στιγμαὶ τῆς ψυχῆς οὐ τῷ σώματι οὖσαι, πάντως στιγμαῖς τοῖς τοῦ σώματος ἐφαρμόσουσι· τί κωλύει καὶ πλείους συνελθεῖν οὐ ταυτῷ καὶ πάσας· ὥστε ἡ κατὰ μίαν στιγμὴν τοῦ σώματος ἔμψυχον ἔσαι τὸ ζῶον, ἢ πᾶσαι αἱ στιγμαὶ τῆς ψυχῆς καὶ πάσας· ὥστε ἡ κατὰ μίαν στιγμὴν τοῦ σώματος ἔμψυχον ἔσαι τὸ ζῶον, ἢ πᾶσαι αἱ στιγμαὶ τῆς ψυχῆς οὐ τῷ σώματι στιγμῶν, ψυχὴν ἕξει τὸ ζῶον καὶ ἡ ἄπειροι οὐ τῷ σώματι στιγμαί· ἢ πάσαις ἐφαρμόσουσιν αἱ ψυχικαὶ στιγμαί· κἡ οὕτως ἄπειροι ἔσονται οὐ τῷ ζώῳ ψυχαί· ἔσται δὲ οὕτω κἡ ἐνέργεια τὸ ἀπείρων ἢ ἀπάσαις· καὶ οὐκ ἔσται καθόλου ἑαυτὸ ἔμψυχον τὸ σῶμα· οὐσ' ὅλως ἔμψυχον ὡς εἴρηται· ὧν γὰρ ὁ τόπος ἀδιαίρετος, καὶ ἄλλα· ἐπεισὶ εἶπεν ὅτι οὐδὲν κωλύσει οὐ τῷ αὐτῷ σημείῳ τοῦ σώματος ἄπειρα τῆς ψυχῆς ἐφαρμόσαι σημεῖα ὡς γίνεσθαι σημεῖον οὐ τῷ ψυχῷ, ἀλλὰ τοῦτο καπασκευάσαι βούλεται· ἡ γὰρ ὁ τόπος τῶν ἀπείρων στιγμῶν

τῆς ψυχῆς ὃ σημεῖόν ἐστι τὸ τοῦ μεστοῦ ὀνείρου· τὸ γὰρ ὑγιαίνον σῶμα καὶ
μόνον ἐστὶν ἐν τῷ σώματι τῷ σώματος· ὡς δὲ ἐν τοῖς ἄλλοις ἐστίν. Ἐπεὶ οὖν
ὑγιαίνει τὸ σῶμα, ὑγιαίνει καὶ ἡ ψυχή· ὑγιαίνουσα δὲ ἡ ψυχὴ σημαίνει τὸ
ὄνειρον ὑγιαίνειν· ὥστε καὶ ἀληθὲς ἔσται τὸ ὄνειρον· καὶ ἐκ τούτου δῆλον
ὅτι ἡ μαντικὴ ἐστὶν ἐν τῷ ὑγιαίνοντι τῆς ψυχῆς· ἡ δὲ μανία ἐν τῷ νοσοῦντι
καὶ ἐν τῷ ἀρρωστοῦντι τῆς ψυχῆς· ἐπεὶ καὶ τὰ ἐνύπνια ἐν τῷ ἀρρωστοῦντι
καὶ νοσοῦντι τῆς ψυχῆς σημαίνει· ὅτι δὲ ἐν τῷ ἀρρωστοῦντι καὶ νοσοῦντι
τῆς ψυχῆς σημαίνει τὰ ἐνύπνια, δῆλον ἐκ τῶν ἐναντίων· ἐν τῷ ὑγιαίνοντι
γὰρ τῆς ψυχῆς σημαίνει τὰ ἐνύπνια· ὥστε καὶ ἐν τῷ ἐναντίῳ ἐν τῷ νοσοῦντι
καὶ ἀρρωστοῦντι τῆς ψυχῆς σημαίνει· ἐπεὶ οὖν ἐν τῷ ὑγιαίνοντι τῆς ψυχῆς
σημαίνει τὰ ἐνύπνια, ἐν τῷ ἐναντίῳ ἐν τῷ νοσοῦντι καὶ ἀρρωστοῦντι τῆς
ψυχῆς σημαίνει· ἐν τῷ ἀρρωστοῦντι καὶ νοσοῦντι τῆς ψυχῆς ἐστὶν ἡ μαντική·
ἐν τῷ ὑγιαίνοντι καὶ ἐρρωμένῃ τῆς ψυχῆς οὐκ ἔστιν ἡ μαντική· ἐν τῷ ἐναντίῳ
ἄρα ἐν τῷ νοσοῦντι καὶ ἀρρωστοῦντι τῆς ψυχῆς ἐστὶν ἡ μαντική· ἐν τῷ
ἀρρωστοῦντι καὶ νοσοῦντι τῆς ψυχῆς ἐστὶν ἡ μαντική· ἐν τῷ ἀρρωστοῦντι
καὶ νοσοῦντι τῆς ψυχῆς ἐστὶν ἡ μαντική· ἐν τῷ ἀρρωστοῦντι καὶ νοσοῦντι
τῆς ψυχῆς ἐστὶν ἡ μαντική· ἐν τῷ ἀρρωστοῦντι καὶ νοσοῦντι τῆς ψυχῆς ἐστὶν
ἡ μαντική· ἐν τῷ ἀρρωστοῦντι καὶ νοσοῦντι τῆς ψυχῆς ἐστὶν ἡ μαντική·
ἐν τῷ

τον καὶ τοῖς λεπομερέσι τον λέγουσι τό, τε σῶμα διὰ σώματος χωρεῖν· καὶ ὃ, ὅτω κινεῖσθαι τὸ σῶμα ὑπὸ τῆς ψυχῆς, ὥσπερ ὑπὸ τῶ ὑδραργύρου ἡ ξυλίνη ἀφροδίτη· τούτω δὲ ἕπεσθαι τὸ διὰ παντὸς κινεῖσθαι πάλιν ὡς τὰ νεκρὰ σώματα ἀδυνατοῦσαν κινεῖν· καὶ τῷ μὴ εἶναι στάσεως τῷ ζώῳ τὴν ψυχὴν αἰτίαν. καὶ οἱ περὶ τὸ αὐλοκίνητον δὲ θρηνοῦσι λόγοι, πρόδηλοι. λέγεται οὖν ἐλέγχειν τοὺς ὡς τὸ γνωστικὸν αὐλῆς ἀπτόμενον· ὧν λόγω φησὶ πολλὰ ἀδύνατα ἕπεσθαι.

» ΤΙΘΕΝΤΑΙ γὰρ γνωρίζειν τῷ ὁμοίῳ τὸ ὅμοιον. ὥσπερ αἰσθάνεσθαι τῷ ψυχρῷ τὰ πράγματα τί θέντα· οὐκ ἔστι δὲ μόνα ταῦτα, πολλὰ δὲ καὶ ἕτερα· μᾶλλον δὲ ἴσως ἄπειρα τὸν ἀριθμὸν, τὰ ἐκ τούτων· ὃ ὧν μὲν οὖν ὅτιν ἕκαστον τούτων, ἔστω γνώσεται τῷ ψυχρῷ καὶ αἰσθήσεται· ἀλλὰ τὸ σύνολον τίνι γνωρίσει, ἢ αἰσθήσεται· οἷον, τί θεός, ἢ ἄνθρωπος· ἢ σάρξ· ἢ ὁ σοφός· ὁμοίως δὲ καὶ ὁποιῳοῦν ἄλλο τῶν συνθέτων· οὐ γὰρ ὁποσοῦν ἔχοντα τὰ στοιχεῖα τούτων ἕκαστον, ἀλλὰ λόγῳ τινὶ καὶ συνθέσει· καθάπερ φησὶ καὶ ἐμπεδοκλῆς ὁ ὅσου.

Ε᾽ πασὴ γὰρ γνωστικὸν εἶδος τῷ ψυχρῷ ἔχουσαν δύναμιν, λέγουσι δὲ τῷ ὁμοίῳ τὸ ὅμοιον γινώσκεσθαι· μονονουχὶ λέγουσι πάντα τὰ ὄντα τῷ ψυχρῷ εἶναι· ἀλλ᾽ ὡς ἄτοπον τοῦτο φυλάττοντες, ἐκ τῶν στοιχείων » ἄλλῳ τῶν ὄντων ποιοῦσιν· ἕπεται δὲ τῷ λόγῳ τούτῳ πολλὰ ἀδύνατα· ἢ γὰρ γνωρίζει τῷ ὁμοίῳ τὸ ὅμοιον, τοῦτα γνωρίσει ὧν ἄλλη σύγκειται· λέγω δὴ τὰ στοιχεῖα καὶ τὰς ἀρχὰς τῶν ὄντων· ἔκ τοι δὲ τούτων αἱ ἀρχαὶ καὶ τὰ στοιχεῖα μόνα· ἀλλ᾽ ἔστι πολλὰ καὶ ἄπειρα τὸν ἀριθμὸν τὰ παρὰ τὰς ἀρχὰς καὶ ὧν ἄλλων συγκείμενα· ἅπερ καὶ ἀλλήλων καὶ τῶν ἀρχῶν διαφέρουσι· πῶς οὖν ταῦτα γνώσεται· ὧν μὲν οὖν ἔστι ταῦτα γνώσεται λέγω δὴ τὰ στοιχεῖα· οὐκ ἔτι δὲ καὶ ἄλλα τὰ ἐκ τῶν στοιχείων· μετὰ ποιᾶς γὰρ συνθέσεως ἕκαστον τούτων ἐστίν· ἧς συνθέσεως οὐ μετέχουσα ἡ ψυχὴ οὐ γνωσεται ἀλλὰ εἴπερ τῷ ὁμοίῳ τὸ ὅμοιον γνώσεται· ὅπερ δὲ ἑκάστου ἦχος ἴδιός ὅστ᾽ συνθέσεως, παρατίθεται ἄλλο τι τοιοῦτον· ἡ τὰ ἐμπεδόκλεια αὐτὴ τῶν τοιούτων. ὥστε ἡ διὰ ταῦτα γνωσεται τῷ ψυχρῷ, διὰ τοὺς ἦχους τῶν συνθέσεων ἄλλων ἕξειν· ἡ δὲ μὴ ἕξει, οὐ γνωσεῖ ἄλλα· διόπερ καὶ ὁ πλάττων ἐν τῷ τιμαίῳ οὐκ ἠρκέσθη ἐκ τῶν στοιχείων ποιῆσαι τῷ ψυχήν, ἀλλὰ καὶ τῷ σύνθεσιν ἄλλης καὶ τὰς ἁρμονικοὺς ἀριθμοὺς ποιεῖ· ἡ δὲ μὴ τὰ στοιχεῖα ὧν ἐστὶ τὰ πράγματα ἐν τῇ ψυχῇ μὴ οἱ ἦχοι τ᾽ συνθέτων· καθ᾽ οὓς συγκειται· ἀνάγκη πάλιν πάντα τὰ πράγματα εἶναι τῷ ψυχήν· ἡ γὰρ καὶ τὰ στοιχεῖα τὰ ἀνθρώπου ἐν τῇ ψυχῇ καὶ οἱ ἦχοι τῆς συνθέσεως τούτων, ἄνθρωπος ἀρα ἡ ψυχή· καὶ ὁμοίως καὶ ὧν λίθου καὶ τῶν ἄλλων· οὐδὲν γὰρ ἄλλο ἐστὶν ἕκαστον τῶν πραγμάτων ἡ μὴ τὰ στοιχεῖα μετὰ ποιᾶς συνθέσεως. ἡ μὲν γὰρ οἱ

τῷ λόγῳ

τῷ λόγῳ ἁρμονία καλεῖται διὰ τεσσάρων. δύο γὰρ πυθμένων, πλευραὶ μὲν οὖν ἔσιν ἐν τῷ ὑπερκειμένῳ κύβῳ, αἱ ἀπὸ τοῦ α ἕως τοῦ μ· γωνίαι δὲ αἱ ἀπὸ τοῦ ν ἕως τοῦ υ· τὸ δὲ τῶν ἀδήλων φανερῶν ὅτι σ᾽ πρόδηλον· ἑξῶν γὰρ οὐσῶν διαστάσεων, ἑκάστη δύο πέρατα ἔχει· ὅτι δὲ ὁ ὀκτὼ κύβος, πρόδηλον· κύβος γάρ ὅδ᾽ ἐστὶν ὁ ἔχων τὰς ἓξ διαστάσεις ἴσας· μῆκος· πλάτος· βάθος· μεμέτρηται δὲ οὕτως· λαβόντες τὴν πλευρὰν τῆς μιᾶς διαστάσεως, πολλαπλασιάζομεν· ἐφ᾽ ἑαυτὴν· διὸν ἔχει ἑκάστην πλευρὰν ἓξ πηχῶν, ἢ μίαν ἐφ᾽ ἑαυτὴν πολλαπλασιάσαντες· οἷον ἓξ τὰ ἓξ εἰνέα· εἶτα πάλιν τὴν πλευρὰν αὐτὴ τ᾽ μνόμ πολλαπλασιάσαντες, ἓξ εἰνέα φαμεν ἔκστιπλάστερεὸν πηχῶν εἶναι τὸν κύβον· οὕτως οὖν καὶ αὐτὴ τὸ ἀριθμὸ· ὅταν γὰρ ἓξ ἀριθμοὶ ἴσοι ἐφ᾽ ἑαυτοὺς πολλαπλασιασθῶσιν, ὁ γινόμενος ὅδ᾽ αὐτῶν κύβος ἐστὶν, οἷον δὶς δύο τέσσαρα· καὶ δὶς τέσσαρα ἡ δὶς τέσσαρα ἡ· διὸ καὶ ὀείλοντες αὐτὸ κύβον λέγοντες εἶναι, ἀριθμὸν ἴσον ἐστὶν ἐξάκις ἴσον· καὶ πάλιν ὅταν ὁ ποιήσας τὸ τετράγωνον ἀριθμὸν αὐτὴ τ᾽ τετράγωνον πολλαπλασιασθῇ κύβον ποιεῖ· πῶς δὲ ἀριθμὸς ἐφ᾽ ἑαυτὸν πολλαπλασιάζόμενος τετράγωνον ποιεῖ· δὶς δύο τέσσαρα· καὶ δὶς τέσσαρα ἡ· ἡ δὲ χθὼν αὐτὴ νρος· τουτέστιν δυάρμοστος· δυάρμοστος δ᾽ ὡς κυβικὴ· διόπερ ὅδ᾽ ἁρμονικῶν ὁ κύβος ἀριθμῶν· εὖ δὺ ἑτέροις χαλκίοισιν αὐτὴ τὸ πλατέσι· καὶ γὰρ τὸ στέρνα πλατύτερα τῶν ἄλλων τῶ ζώου μερῶν· ὥσπερ ὃ ὁ ποιητὴς ὑποτίθεται ὂν ἔφασαν εὖ χονδρεία· βάλλοντά τε χρυσὸν καὶ ὂν χαλκὸν καὶ τὰ λοιπὰ, οὕτω καὶ ἀλλὸς τὴν χονδρείαν εὖ τῇ γῇ ὑποτίθεται τῶν δύο τῶν ὀκτὼ μοιράων λάχε νήστιδος αἴλης· λέγει δὲ ὕδατος καὶ ἀέρος· δύο μοίρας εὖ τῇ γῇ ἐμβληθῶναι· σημαίνει δὲ διὰ μὲν τῆς νήστιδος παρὰ τὸ νάειν τὸ ὑγρὸν τὸ ὕδατος καὶ τὸ ἀέρος· διὰ δὲ τῆς αἴλης, τὸ διαφανές· τέσσαρα δὲ φησὶν ἁφαίστοιο· ὥστε τὰ λειπόμενα δύο, γῆς εἶεν ἂν ἅπερ ὁ ἀὴρ καὶ τὸ ὕδωρ ἐμβληθέντα εὖ τῇ γῇ, ὡς εὐχόνεια ἀπὸ διέλαβε καὶ ἐπέρασεν· ἐπεισὶ δὲ ἡ ξηρὰ καὶ λευκὰ ὅτι τὰ ὀστᾶ, πλέον παραλαμβάνει γῆς καὶ πυρός· δύο μὲν γῆς· τέσσαρα δὲ πυρός· τῇ πυρίᾳ γὰρ ὡσία τὸ λευκὸν ἀπὸ διδόασιν· ἐκ τέτρας δὲ τ᾽ ὑγρῶν ὡσῶν τῆς τε τοῦ ἀέρος λέγει ἡ τῆς τοῦ ὕδατος· αἰὰ μίαν μοῖραν· καὶ ἄλλως· ἢ ἔδλει τ᾽ ὀκτὼ ἐς ἁρμονικοὺς κατατεμεῖν ἀριθμοὺς, οὐχ οἷόν τε ἰὼ ἐς ἄλλους διαρεθῶσαι ἢ ἐς οὓς διεῖλεν· ἔδλει βί· ἐς ἃς διαιρεθῶσαι· ἵνα ἑκάστω τῶν στοιχείων ἀπὸ σοθῇ τῆς μοῖρα· ἐς ἴσα δὲ ἠκ ἔδλει ὁ τὸν ἁρμονίον ἦχον· πεισελεύσεται οὖν ἢ ἐς δύο τριάδας ἡ δύο μονάδας· ἢ ὡς ἄλλος διεῖλεν ἄλλαι δύο τριάδες ἠκ ἔχουσιν ἁρμονικὸν ἦχον πρὸς ἀλλήλας· ὥσπερ δὲ αἱ δύο μονάδες· ἐκεῖ μ᾽ποι πλείους αἱ ἁρμονικαὶ σχέσεις· καὶ ἐν ἡ τετρὰς πρὸς τὴν δυάδα καὶ αὖλη πρὸς τὰς μονάδας ἁρμονικὸν σάζει ἦχον.

» ΕΤΙ δὲ, πολλαχῶς λεγομένου τοῦ ὄντος, σημαίνει γὰρ τὸ μὲν, τόδε τι· τὸ δ᾽, ποσόν· ἢ ποιόν· ἢ καί τινα » ἄλλην τῶν διαιρεθησῶν κατηγοριῶν, πότερον ὅδ᾽ ἁπάντων ἔσαι ἡ ψυχὴ, ἢ οὐ· ἀλλ᾽ οὐ δοκεῖ κοινὰ πάντων εἶναι στοιχεῖα· ἆρ᾽ οὖν ὅσα τῶν οὐσῶν, ἐκ τούτων μόνων, πῶς οὐ γνώσεται ὅτι καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστον, ἢ φύσουσιν ἑκάστου γένους εἶναι στοιχεῖα καὶ ἀρχὰς ἰδίας, ὅδ᾽ ὧν τῇ ψυχὴν συνεστᾶναι· ἔσαι ἀρα ἡ ποσόν· καὶ ποιόν· καὶ οὐσία· ἀλλ᾽ ἀδύνατον ἐκ τῶν τῆ ποσοῦ στοιχείων, οὐσίαν εἶναι, καὶ μὴ ποσόν· τοῖς δὴ λέγουσιν ἐκ πάντων, ταῦτά τε καὶ τοιαῦθ᾽ ἕπεται συμβαίνειν.

Ε ἰ τῷ ὁμοίῳ τὸ ὅμοιον γινώσκεται· καὶ διαιτᾶτο δεῖ αὖ τῷ ἐκ τῶν στοιχείων τῶν ὄντων εἶναι· ἐπεισὶ πολλά φησι τὰ ὄντα· διαιροῦσι δὲ ἃς τὰς δέκα κατηγορίας· γινώσκει ὁ πάντες τὰ ὄντα· ἡ ψυχὴ· ἢ ἀνάγκη κοινάς τινας εἶναι ἀρχὰς τῶν δέκα κατηγοριῶν, καὶ στοιχεῖα ὅδ᾽ ὧν οὖσα ἡ ψυχὴ γνώσεται· πάντα τὰ ὄντα· ἢ κοινῶν μὲν οὐσῶν ἀρχῶν, ἀλλ᾽ ἑκάστης κατηγορίας ἰδίων οὐσῶν ἀρχῶν· οἷον οὐσίας μὲν ὕλης καὶ εἴδους· ποσοῦ δὲ ἤτοι τῆ συνεχοῦς ποσοῦ· καὶ τῆ διωρισμένου· ἢ τοι τῆ σημείου· καὶ τῆς μονάδος· ὁ μὲν γὰρ ἀρχὴ τῆ συνεχοῦς ποσοῦ· ἡ δὲ, τῆ διωρισμένου· ὁμοίως δὲ, ἡ ἑκάστης τῶν ἄλλων ἀρχῶν τινῶν οὐσῶν· ἀρχὰς δ᾽ νῶ τ᾽ κατηγοριῶν λέγω τὰς στοιχειώδεις καὶ συνακατατεταγμένας· ὥσπερ ἡ λίθου τινὸν ὅδ᾽ ἀρχὴ ἡ ἕξις τ᾽ τέσσαρα στοιχεῖα· ἢ οὖν ἐκ πασῶν ἔσαι τ᾽ ἀρχῶν τ᾽ κατηγοριῶν, ἢ ἐκ τ᾽ οὐσίας· ἀλλ᾽ ἐκ τ᾽ ὡσίας ἀρχῶν ἔσαι ἡ ψυχὴ, πῶς γνώσεται τὸ ποσὸν· ἢ ποιόν· ἢ τὰς ἄλλας κατηγορίας· ἢ δὲ ἐκ τ᾽ τῆ ποσοῦ ἀρχῶν ἡ ψυχὴ, ἢ τινος ἄλλης τ᾽ παρὰ τ᾽ ὡσίαν· πῶς ἐκ τ᾽ ἀρχῶν τῆ ποσοῦ ὡσία γίνεται· ἢ γὰρ ψυχὴ ὡσία ἐσί· ἡ πάλιν· πῶς τὰς λοιπὰς γνώσεῖ κατηγορίας· ἢ δὲ ἐκ πασῶν τ᾽ ἀρχῶν ἔσι τῶν κατηγοριῶν, ἔσαι ἡ αὖλη ἡ ὡσία ἡ ποσὸν ἡ ποιὸν ἡ ἑκάστη τ᾽ ἄλλων κατηγοριῶν· τῆτο δὲ ἀδύνατον· διότι τὰ στοιχεῖα τῆ ποσοῦ· ποσὸν ποιεῖ· καὶ τῆ ποιοῦ, ποιόν· καὶ αὐτὴ τ᾽ ἄλλων ὁμοίας· ἀδύνατον ἄρ᾽ τ᾽ ψυχὴν ποσὸν ἢ ποιὸν ποιεῖν ὡσίαν οὖσαν· ἢ δέ τις λέγει ὅτι ἢ μ᾽ τι αὖλης ἔσαι ὡσία· ἢ δὲ, ποσόν· ἢ δὲ ποιόν· τὸ δὲ ἑκάστη τῶν ἄλλων· πῶς ἐκ τούτων μία ἔσαι ἡ ψυχὴ λεχέτω· οὐδὲν γὰρ ἐκ τούτων συντεθὲν εὖ γίνεται· ἔτι δὲ αὖ ὁμογενὴς ἔσαι αὖλη ἑαυτῇ ἔτι τε ποῖον τῆς ψυχῆς μόριον ἢ δύναμιν πόῖα τῶν κατηγοριῶν ἀναθήσομεν, ἀδύνατον πλάσαι· λείπεται οὖν τὸ κοινὰ λέγειν εἶναι στοιχεῖα τῶν κατηγοριῶν τῶν δέκα· ὅδ᾽ ὧν τῇ ψυχὴν εἶναι· τῆτο δὲ ἀδύνατον· οὐδὲν γὰρ ὅδε κοινὸν γένος τῶν δέκα κατηγοριῶν, ἀλλὰ διηρημένα ἔσιν αὖτα ἀπ᾽ ἀλλήλων, ἃ δεῖ κοινῷ γένει συναπτόμενα· τὸ γὰρ ὂν ὁμωνύμως αὐτῶν κατηγορῆται· Εἰ δέ τις εἴποι ὅτι ἔστι καὶ ποσόν τι ἡ ποιὸν συνῳσιωμένον τῇ ὡσίᾳ· ὥστε ἠδύνατο οὐσία οὖσα, ἀντιλαμβάνεσθαι καὶ ποσοῦ καὶ ποιοῦ· τὸ γὰρ πῦρ ὡς μὲν σῶμα ὄν, ἔχει συνῳσιωμένον καὶ ὅδε ποιοῦ ἑαυτῷ τὸ ψυχῇ διαστατόν· ὡς δὲ πῦρ τῷ θερμῷ καὶ ξηρὰ ποιότητα· λέγομεν

οὖν πῶς τῶ τὸ ὁπῶ δ᾽ καὶ τῶ τῷ, πῶς γνώσεται τὰ ὑπὸ τὰς λοιπὰς καταγορίας πράγματα. ἔπεται δ᾽ καὶ ἔστι τὶ ποσὸν καὶ ποιὸν, ἆρα ποιοῦσί τινα οὐσίαν, ἀλλ᾽ οὖν τὸ ὡς συμβεβηκὸς ποσὸν ἢ ποιόν. ὁ γὰρ λέγει καὶ ἄπαγγέλεται πού τον, ἀγνώσεται μὴ οὖσα ἐκ τῶν ἀρχῶν τῶ ποσοῦ καὶ τῶ ποιοῦ. τῖς δὲ λέγουσι φησὶν ἐκ τῶν ἀρχῶν τῶν ὄντων εἶναι τῷ ψυχῷ, ταῦτα συμβαίνει τὰ ἄτοπα. καὶ ἔτι ἐκ τῆς τῶν ἀριθμῶν ὁμοιότητος ὄβελῶν βῦρῶν καὶ πολλὰ ἕτερα ἀλλοῖς τοιαῦτα ἐπόμενα.

ΑΤΟΡΟΝ δὲ τὸ φαῖναι μὲν ἁπαξῆς εἶναι τὸ ὅμοιον ὑπὸ τῶ ὁμοίου. ἀισθάνεσθαι δὲ τὸ ὅμοιον τῶ ὁμοίου, καὶ γινώσκειν τῷ ὁμοίῳ, τὸ ὅμοιον. τὸ δ᾽ αἰσθάνεσθαι πάσχειν τι ἢ μὴ πάσχειν τι θέασιν. ὁμοίως δὲ καὶ τὸ νοεῖν τε καὶ γινώσκειν.

ἀκεῖνοί φησι τί θέτται. ὅτι οὐ πάσχει τὸ ὅμοιον ὑπὸ τῶ ὁμοίως καὶ ἡ ἀλήθεια ἔχει. οὔτε γὰρ τὸ ξηρὸν ὑπὸ τῶ ὁμοίως ξηροῦ πάσχεται, οὔτε τὸ ὑγρὸν ὑπὸ τῶ ὁμοίως ὑγροῦ. ὅτε τῶν ἄλλων οὐδέν. ἡ γὰρ καὶ πάσχει ὁ λύχνος ὑπὸ μεγάλης λαμπάδος ἀποσβεννύμενος, ἀλλ᾽ οὐχ ἧ ὅμοιον πάσχει, ἀλλ᾽ ἧ ἀνόμοιον. ὡς ἀσθενέστερος γὰρ ὑπὸ τῶ ἰσχυροτέρου. ἡ τοίνυν οὐ πάσχει τὸ ὅμοιον ὑπὸ τῶ ὁμοίου, πῶς πάλιν φασὶν ὅτι τὸ ὅμοιον ὑπὸ τῶ ὁμοίως γινώσκεται. τὸ γὰρ γνῶσκον πάσχει, ποιοῦντος τῶ γνωσκομένου. τό, τε γὰρ αἰσθητὸν ποιεῖ ὡς τὸ αἰσθητήριον διακείνον ἀλλοῖ ἢ συγκεῖνον. ἢ ἁπλῶς κινοῦ. τό, τε γνῶσκον κινεῖται ὑπὸ τῶ γνωστοῦ ὡς καὶ ἀλλοῖς διακεῖ. διὸ γὰρ αἰσθάνεσθαι τὴν ψυχὴν, κινεῖσθαι λέγουσιν. ὥστε ἡ οὐ πάσχει τὸ ὅμοιον ὑπὸ τῶ ὁμοίου, ποιεῖ δὲ καὶ πάσχει τό, τε γινωσκόμενον καὶ τὸ γινῶσκον; οὐκ ἄρα τὸ ὅμοιον ὑπὸ τῶ ὁμοίου γινώσκεται. καὶ ἀλλοῖς δέ φησιν ἐν τῷ περὶ τῆς γενέσεως καὶ φθορᾶς οὐ τὸ τυχὸν ὑπὸ τῶ τυχόντος πάσχειν. οὔτε γὰρ τὸ πάντη ἀνόμοιον ποιῶν πρὸς τὸ ἀνόμοιον, οὔτε τὸ πάντη ταυτὸν. ἀλλὰ σθένος τὸ ποιοῦν καὶ τὸ πάσχον, πῆ μὲν ὅμοιον εἶναι. πῆ δὲ ἀνόμοιον. σωμάτων μὲν ὅμοιον. ἐνεργείᾳ δὲ ἀνόμοιον. ποιεῖ γὰρ τὸ θερμὸν ὡς τὸ ψυχρόν, σωμάτων μὲν θερμὸν ὄν. ἐνεργείᾳ δὲ ψυχρόν. κἂν ποιῇ ὁ ἄγαν θερμὸν ὡς τὸ μέτριως θερμὸν, ἀλλ᾽ οὐχ ἧ θερμὸν ποιεῖ, ἀλλ᾽ ἧ ψυχρόν. τὸ γὰρ ἧττον θερμὸν, μετέχει ψυχροῦ. συνάγει οὖν ἐκ τούτων ὅτι ἡ ἐαυτοῖς τὰ ἐναντία λέγουσιν οἱ φάσκοντες τῷ ὁμοίῳ τὸ ὅμοιον γινώσκειν τῷ ψυχῷ. τῶτό τε λέγοντες καὶ ὅτι τὸ ὅμοιον ὑπὸ τῶ ὁμοίου ἁπαξῆς.

ΡΟΛΛΑΣ ὁ ἀπορίας ἡ συγχρεάσας ἔχοντος τὸ λέγειν καθάπερ ἐμπεδοκλῆς, ὡς τῖς σώμασι τοῖς στοιχείοις ἕκαστον γνωρίζῃ. ἡ πρὸς τὸ ὅμοιον, μαρτυρεῖ τὸ νῶ λεχθέν. ὅσα γὰρ ἐνέστι ἐν τοῖς τῶ ζώων σώμασιν ἁπλῶς γῆς. οἷον, ὀστᾶ. νοῦρα. τρίχες. ἀθενὸς αἰσθάνεσθαι διακεῖ. ὥστε ἀδὲν τὸ ὁμοίων. καίτοι πρὸσῆκεν. ὁ φάσκειν τὸ ὅμοιον ὑπὸ τῶ ὁμοίου γνωρίζεσθαι καθάπερ ἐμπεδοκλῆς λέγει. γαίῃ μὲν γὰρ γαῖαν ὁπώπαμεν. καὶ ἔτις ἄλλος τὸ αὐτὸ λέγει. πολλὰς μὲν ἀπιπίας καὶ ἀπειρίας ἔχει ἢ σὴ ἐλήλεκται. μάλιστα δ᾽ ἐλεγχθήσεται ὑπὸ τῶ νῶ λεχθησομένου. τὸ γὰρ νῶ λεχθέν φησιν αὐτὶ τῶ, τὸ λεχθησόμενον. σημαίνει δὲ ὁ γὰρ σύνδεσμος ἐπαγόμενος ἀποληπτὸς ὢν. ὅσα γὰρ ὄβελὸς καὶ τὰ ἑξῆς. ἡ γὰρ διὰ τῶτο γαίῃ μὲν γὰρ γαῖαν ὁπώπαμεν, διότι τὸ ὅμοιον ὑπὸ τῶ ὁμοίου γνωρίζεται, ἔσθι τὰ μᾶλλον ἐπίζοντα τῇ γῇ μᾶλλον ἀλλὴν γινώσκειν. νῶ δὲ τοὐναντίον ἐστὶ τῶν γῆς μετέχοντα, ῥίζαι καὶ ὀστᾶ καὶ ὄνυχες, παντελῶς ὄβελὸν αἰσθάνεται. παντελῶς δὲ αἰσθάνεται ὄντας βύσλον ὡς οὐδὲ τῶν ὁμοίων αἰσθάνεται. καίτοι ἔσθι γε αἰσθητικὰ εἶναι καὶ μᾶλλον γνωρίσι καὶ τῆς γῆς ἢ τὸ ὅμοιον ὑπὸ τῶ ὁμοίου γινώσκεται. οὐκ ἄρα ἀληθὴς ὁ λόγος οὗτος. ἡ δέ τις τὸ νῶ καὶ τὸ ἦσθι λελεγμένον ἀκούοι, σώματος πρὸς τὸ προσχώς ἁρμενον ὀξαιοῦσθαι. τὸ γὰρ μὴ σώματος πάσχειν τὸ ὅμοιον ὑπὸ τῶ ὁμοίου. εἶναι δὲ καὶ τὸ αἰσθάνεσθαι ὡς καὶ ἀλλοῖς δοκεῖ πάσχειν τι καὶ κινεῖσθαι, ἐλέγχοι αὖ μάλιστα ἂν λόγον τὸ ὅμοιον ὑπὸ τῶ ὁμοίου γινώσκεσθαι. ἀλλ᾽ ὡς εἶπον ἐπισκοπῆ ἰδὶ φέρει τὸν γὰρ σύνδεσμον, μᾶλλον αὖ εἴη ὡς πρὸς τὰ ἐπαγόμενα λέγων τὸ νῶ λεχθέν.

ΕΤΙ δ᾽ ἑκάστῃ τῶν αἰσθήσεων, ἄγνοια πλέον ἢ σύνεσις ὑπάρξει. γνώσεται μὲν οὖν ἕκαστον. πολλὰ δ᾽ ἀγνοήσει. πάντα δὲ τὰ ἄλλα.

Ἰ γὰρ γαίῃ μὲν γαῖαν ὁπώπαμεν ὕδατι δ᾽ ὕδωρ, ἑκάστῃ αἰσθήσει τῶν αἰσθητῶν οὖν γνωρίζουσα, πλέονα ἀγνοήσει. ὥστε αὖ ἀγνοήσας μᾶλλον ἢ γνώσεως αἴτια τὰ στοιχεῖα. δοκεῖ δ᾽ τῶτο τὸ ἰδιηχέρημα οὐκ ἂς ἄτοπον ἀναγεῖν. ὃν ἔχει, ἀλλὰ μόνον τὴν δύξῃ λέγειν. τὶ γὰρ τῶτο ἄτοπον ἡ ἕκαστον οὖν μὴ γνωρίζει. ἀγνοήσει δὲ τὰ ἄλλα. καὶ γὰρ ἡ ἀφὴ γνώσεται μὲν τὸ ἁπτόν. ἀγνοεῖ δὲ τό, τε ὁρατὸν καὶ ἀκουστόν. καὶ ὀσφραντὸν καὶ γευστόν. καὶ ἄλλαι δὲ αἰσθήσεις ὁμοίως. τῶτο δὲ τὸ ἰδιηχέρημα δοκεῖ ἰδὶ τῆς φιλίας μᾶλλον διακινῶσαι τὸ ἄτοπον. πρὸς ἣν ἐπάγει τὰς ἑξῆς. ἡ διατῶτο προσῆλθε ἰδὶ τῶν στοιχείων τῶν ἄλλων. ἵνα τὸ ἀκόλουθον καὶ ἰδὶ τῆς φιλίας ἐπαγάγῃ.

ΣΥΜΒΑΙΝΕΙ δὲ ἐμπεδοκλεῖ γε καὶ ἀφρονέστατον εἶναι τὸν θεόν. μόνος γὰρ τῶν στοιχείων οὐ γνωρίζει τὸ νεῖκος. τὰ δὲ θνητὰ, πάντα. ἐκ πάντων γὰρ ἕκαστον.

καὶ τῶτό φησιν ἄτοπον τῇ ἐμπεδοκλέους ἕπεσθαι δύξῃ. ὅτι θεὸς ἁπλῶς ἀφρονέστερος τῶν θνητῶν συγκειμάτων ἔσαι. συγκειμένων γὰρ πάντων ἐκ τῶν τεσσάρων στοιχείων. ἔτι τε καὶ τῶ νείκους καὶ τῆς φιλίας. καὶ διατῶτο πάντα γινωσκόντων τῷ ἔχειν τὰς ἀρχὰς πάντων. ὁ σφαῖρος ὢν θεὸν λέγει οὐ μετέχων τῶ νείκους, οὐ γινώσκει ἁπλῶ. οὗτος γὰρ γίνεται αὐτῷ κατὰ τὸν ἰδὶ κράτησαν τῆς φιλίας. τὰ δὲ θνητὰ ἐκ πάντων

ἐκ πάντων ὄντα τῶν στοιχείων, πάντα γνωρεῖ. διό φησι γαίῃ μὲν γαῖαν ὁπώπαμεν. καὶ στοργῇ δ᾽ στοργήν. νείκος δὲ νείκει λυγρῷ. τινὲς δ᾽ ὠδὶ τῆς φιλίας δὸν θεὸν ὠβέλαβον. ὅτι ὁ θεὸς ὂν φησιν. οὗτος δ᾽ ὄβελὸν αὐτῷ ἡ φιλία τὸ νεῖκος. ἅτε ἐναντίον ὂν οὐ γνωρεῖ. ὥστε ἀφρονέστατος ἔσται τῶν συνθέτων ἐκείνων καὶ τῶτο γινωσκόντων. ἡ δέ τις ἔπι ὅτι οὐδὲ τὰ λοιπὰ στοιχεῖα ἴσεται, ἔτι ἀτοπώτερος ὁ λόγος ἔστω δ᾽ τὰ μὲν ἄλλα στοιχεῖα γινώσκειν τῷ φιλίαν ἔχουσαν ἐν ἑαυτῇ τούτων ἕκαστον. ἵνα καὶ γνωρίσῃ ἀλλά. ἔτις καὶ τῶτο συγχωρήσειεν. καὶ τὰ στοιχεῖα εἶναι ἐν ἀλλήλοις. τὸ μέντοι νεῖκος οὐ γνώσει ἐν ἑαυτῇ. ἔσονται γὰρ τὰ ἐναντία ἅμα ὅπερ ἀδύνατον. δοκεῖ δὲ ἡ ὠδὶ τὸ σφαῖρου ὄβελὸν γνῶσις εἶναι προσφυεστέρα. καὶ λῶς δὲ ὠδὶ σημειώσατο ὁ ἀλέξανδρος ὡς ἡ ὠδὶ χέρνις αὖτη, ἐν ὀβελός ὄβελός. οὐ γὰρ ἀφρονέστερος ὁ θεὸς τῶν χερόνων οὐκ ἔχον ἀντίληψιν. κρεῖττον γὰρ αὐτῶν τῶν ἀμείνων μόνων ἀντιλαμβάνεσθαι. αἰὲν νόητον δὲ εἶναι τῶν χερόνων.

ΟΛΩΣ δὲ διά πῦ ἀτίκην, οὐχ ἅπαντα ψυχὴν ἔχει τὰ ὄντα. ἐπεισὶ πᾶν ἢ στοιχεῖον, ἢ ἐκ στοιχείου σῦός, ἢ ἐκ πλειόνων, ἢ πάντων. ἀναγκαῖον γὰρ ὄβελόν τι γινώσκειν, ἢ τινα, ἢ πάντα.

ἀόν γε. ἡ γὰρ τὰ στοιχεῖα ἢ ψυχή. πάντα δὲ τὰ ὄντα ἐκ τῶν στοιχείων. ἢ πάντων. ἢ τινῶν ἢ σῦός. οἷον ὁ κρύσταλος ὄβ σῦός τῶ ὕδατος. ἔσθι τὰ πάντα ἔμψυχα εἶναι καὶ αἰσθητικά. καὶ ἕκαστον τῶν συνθέτων σωμάτων ἢ πάντα γινώσκειν τὰ ὄντα ἢ ἐκ πάντων ἢ τῶν στοιχείων. ἢ τινα. ἢ ἐκ τινῶν. ἢ σὺ ὠδὶ μὴ σύνθετον εἴη, ἀλλ᾽ ὄβ σῦός στοιχείου ὡς ὁ κρύσταλος.

ΑΡΟΡΗΣΕΙΕ δ᾽ αὖ τις καὶ τίποτε ὄβελὸν τὸ σῶ ποιοῦσι ἄυλα. ὕλη γὰρ ἔοικε τὰ γε στοιχεῖα εἶναι. κυριώτατον γὰρ ἐκεῖνο τὸ συνέχον ὅ, τί ποτε ὄβελὸς τῆς δὲ ψυχῆς, εἶναί τι κρεῖττον καὶ ἀΐδιον, ἀδιάφθαρτον. ἀδιαφθορώτερον δ᾽ ἔπι, τῷ νοῦ.

πεὶ ἐκ τῶν στοιχείων ἔλεγον τὶ ψυχῶ. ταῦτα δὲ διακεκεραμμένα ἐσί. καὶ ὕλης λόγον ἐπέχει. εἴπερ μὴ ἁπλῶς στοιχεῖα ἔλεγον τὶ ψυχῶ. ἀλλ᾽ ἐκ τῶν στοιχείων τὶ τὸ σῶποιοῦ φησι τὰ διακεκεραμμένα ταῦτα στοιχεῖα συνερχόμενα ἢς τὶ τῆς ψυχῆς γένεσιν. εἴτε μίαν οὖσα ἡ ψυχὴ ἐκπλειόνων ἐσὶ τῶν στοιχείων. ἐκεῖνο οὖν τὸ τῆς σώσεως ἄλῆς αἴτιον τῶτο αὖ εἴη ἡ ψυχή. σὺ οἷς δὲ ὄβελὸν μὲν συνέχον. τὸ δὲ συνεχόμενον, πρῶτον τῇ φύσει καὶ κάλλιον τὸ συνέχον τῶ συνεχομένου. ὥστε ἡ σὺ τῷ συνθέτῳ τὸ συνέχον καὶ κύριον ἡ ψυχή. διαπίπτει γὰρ ταύτης ὀβελούσης τὸ συγκείμενον. τὸ συνέχον δὲ τῶτο καὶ ἀρχὴν τῇ φύσει. ἡ ψυχὴ ἀρχὰ ἀρχή. τὰ δὲ στοιχεῖα ἐκ τῆς ψυχῆς ἔχοντα τὶ ὧσιν καὶ τὶ συνέχειαν ὑστεραν αὖ ἔχοι πάειν. ὥστε ἡ ψυχὴ, ἀρχοειδεστέρα τῶν στοιχείων. καὶ γὰρ σὺ τοῖς ὀβελοῦσι καὶ ὕλης τὸ ἀρχοειδέστερον καὶ τῇ φύσει πρῶτον τὸ ἑδὸς ὄβελὸν. διατῶτο γὰρ ἡ ὕλη, εἴγε τὸ μὲν οὗ ἕνεκα, ἡ δὲ ὕλη ἕνεκά του. ἡ πρὸς τὶ τοῦ τούτου ὑποδοχῶ ἢ ὠδὶ τὴν διάθεσίν τῆς ὕλης. σὺ δὲ τοῖς ἐμψύχοις, τὸ ἑδὸς ἡ ψυχή. πρῶτον ἀρχὴ τῇ φύσει ἡ ψυχή. ἐκεῖνοι δὲ φασι πάντων ἀρχὰς εἶναι τὰ στοιχεῖα. καὶ τῶ συνέχοντος τῆς ψυχῆς τὰ συνεχόμενα τὰ στοιχεῖα ἀρχὰς εἶναί φασι καὶ αἴτια. οὕτως δ᾽ ἂν εἴη τὸ ἰδιηχέρημα. τὸ κινεῖσθαι τὸν συνέχει. ἡ ψυχὴ δὲ κινεῖσθαι ἀεὶ ἀρχὰ συνέχει. τὸ δὲ συνέχον ἀρχοειδέστερον. ἡ ψυχὴ ἀρχὰ ἀρχοειδέστερα. οὐκ ἀρχὰ τὰ στοιχεῖα ἀρχαὶ τῶν ὄντων πάντων. τῆς δὲ ψυχῆς εἶναί τι κρεῖττον καὶ ἀρχὴν ἀΐδιον. ἡ γὰρ ψυχὴ τῶ μὲν σώματος τούτου. ἐπὶ δὲ καὶ τῶ πνεύματος πιμωτέρα. τῶ δὲ νοῦ μόνον ἀπρογενεστέρα. ὁ δὲ νοῦς καὶ τῆς ψυχῆς πιμώτερον καὶ προγενέστερον ἅτε χωρισὴν ἔχων τὶ ὐσίαν. ὡς τε ἀρχικώτατον πάντων ὁ νοῦς καὶ τὰ φύσιν. πῶς οὖν ἐκεῖνοί φασι τὰ στοιχεῖα. εὔλογον γὰρ τὸ πιμώτερον τῷ φύσιν τῶτο καὶ προγενέστερον εἶναι.

ΕΥΛΟΓΩΤΑΤΟΝ γὰρ εἶναι τῶτο προγενέστατον καὶ κύριον κατὰ φύσιν, τὰ δὲ στοιχεῖά φασι πρῶτα τῶν ὄντων εἶναι.

ναργῶς καὶ ἅμα διὰ τούτων χωρεῖσθαι βούλεται τὸν νοῦν ὁ ἀριστοτέλης. εἴγε καὶ τῆς ψυχῆς αὐτὸν φησι προγενέστερον εἶναι. νοῦν δὲ λέγει τῷ λογικῷ ψυχῷ. ψυχῷ δὲ τῷ λοιπὸν. ἐντεῦθεν ἔχειν τῷ λύσιν. ὧν ἀπορήσας ἀνωτέρω, οὐκ ἐπελύσατο. ὦ ἱκανὲ ἔλεγεν ἔπεσθαι τοῖς κράσεσι τοῖς τῆς σώματος τὰς τῆς ψυχῆς κινήσας. τῶτο γὰρ συμβαίνει ὅταν παρὰ φύσιν ἔχῃ ὁ ἄνθρωπος. ὅταν γὰρ μὴ ἀρχικὸν ὁ νοῦς οὗπερ ὄβελὸν κατὰ φύσιν τὸ ἀρχικὸν τῆς τελέσεως, αὐτὶς ἀφεῖσε ἕπεσθαι τοῖς κράσεσι τῷ σώματος. ἀλλὰ τῆς ψυχῆς σωμάσεις. ὅταν δὲ ὁ νοῦς ἀρχὴ, τό τε κατὰ φύσιν ἔχοντος τῷ ἀνθρώπου, ἀκ ἔπεται τοῖς κράσεσι τῷ σώματος ἀκολουθοῦσιν αἱ τῆς ψυχῆς σωάμεις. ἀλλ᾽ ἕπεται τῇ ψυχῇ τὸ σῶμα.

ΠΑΝΤΕΣ δὲ καὶ οἱ διὰ τὸ γνωρίζειν καὶ αἰσθάνεσθαι τῷ ψυχὴν τὰ ὄντα, ἐκ τῶν στοιχείων λέγοντες ἁπλῶ, καὶ τὸ κινητικώτατον, οὐ πᾶσ᾽ ἀπάσης λέγουσι ψυχῆς. οὔτε γὰρ τὰ αἰσθανόμενα πάντα κινητικά. φαίνεται γὰρ εἶναί τινα μόνιμα τῶν ζώων καὶ τὸ τόπον.

ἰς ρία διελόμενος τοὺς πᾶσ᾽ ψυχῆς ἁπάντας. εἶτε τοὺς ἐς τὸ κινητικὸν ἀποβλέψαντας. καὶ τοὺς ἐς τὸ αἰσθητικόν. καὶ ἐς τὸ ἀσώματον. καὶ ἐλέγξας ἰδίᾳ ἑκάστην τ᾽ δοξῶν τούτων. ὡς γὰρ ἤδη εἶπον ἑκάστης αὖτ᾽ τὸ μέτριοι ἀποδέχεται. τὸ δὲ, ψέγει. ὅτι μέ. γὰρ τὸ κινοῦν τῷ ψυχὴν ἁρμόσασῃ τὸ αἰσθητικόν. ἡ ὅτι σῆν συόμισαν ὅτι μάλιστα ἀσώματον εἶναι τ᾽ ψυχὴν, ἀποδέχεται. ψέγει γὰρ ἡ μέ ὅτι σῆν συόμισαν. τῷ κινεῖσθαι αὖτ᾽ κινεῖν. ἡ δὲ ὅτι ἐκ τ᾽ ἀρχῶν εἶναι ἀλλῷ, διὰ τὸ τῷ ὁμοίῳ τὸ ὅμοιον γινώσκεσθαι. ἡ δὲ

Anima ex mixtione corporis & ejus Numeris orta prae stantissima.

κατὰ φύσιν

κατὰ φύσ

ὅπ περ φανταθέντες καλῶς τὸ ἀσώματον, ὃκ ἐκράτησαν τῆς οὐσίας, ἀλλ' ὡς λεπομερὲς κατανενόηθη-
σαν σῶμα. τούτων οὖν τῶν σβέντων ἰδίᾳ ἑκάστην ἐλεγξας. καὶ διέξεισι τὰ ἑκάστῃ ἑπόμενα ἄτοπα, νῦν
πρὸς πάντας κοινόν τινα ἔλεγχον κατατείνει. συμβαίνει γάρ φησι τούτοις πᾶσι μὴ πεῖ πάσης ψυχῆς
διαλέγεσθαι. καὶ οἱ μὲν τὸ κινητικώτατον σῶμα ἀλλὰ πάντες ἢ λεπομερέστατον ἀμφότεροι τῇ κινεῖν
χαρακτηρίζοντες, οὐδὲν οὔτε πεῖ τῆς φυτικῆς ψυχῆς ἔσχηκασι ἄρρητος, οὔτε πεῖ τῆς τῶν ζωοφύτων.
οὐ γὰρ ἡ τούτων ψυχὴ τῷ κινεῖν χαρακτηρίζεται. οὐδὲν γὰρ τούτων κινεῖται κατὰ τόπον. καὶ πεῖ μὲν
τῶν φυτῶν, δῆλον. δόξειε δ' ἂν τὰ ζωόφυτα κινεῖσθαι. οἷον οἱ σπόγγοι. οὐκ ἔστι δὲ κίνησις ἀλλὰ τοπική. οὐ
γὰρ ἀμείβει τόπον. ἀλλ' οἷον συσολῇ τίς ὄστ. κίνησιν δὲ ἐλάμβανον ἐκεῖνοι τὴν ἐκ τόπου εἰς τόπον ἀφ
μείβειν ποιοῦσαν καθ' ὅλα τὰ πράγματα. τούτων δὲ ἀκίνητοι αἱ ὁλότητες. οἱ δὲ εἰς τὸ γνωστικὸν καὶ
ἀλογιστικόν, καὶ ἀλλοι οὐδὲν πεῖ τῆς φυτικῆς ἁρμόζουσι. τὰ γὰρ φυτὰ ἔμψυχα μὲν αἰσθάνεται δ' οὐ καὶ γνώ
σεως ἄμοιρα.

καὶ τοπον

» ΚΑΙ ΤΟΙ γε δοκεῖ ταύτην μόνην τῶν κινήσεων, κινεῖν ἡ ψυχὴ τὸ ζῶον.
Ε ἐπῶν ὅπ οἱ εἰς τὸ κινητικὸν ἀποβλέψαντες, οὐ πεῖ πάσης ψυχῆς διαλέγονται. οὔτε γὰρ πεῖ τῆς τῶ φυ
τῶν, οὔτε πεῖ τῆς τῶν ζωοφύτων. ἄπερ ζωόφυτα, αἰσθήσεως μὲν μετέχει κινήσεως δ' οὐ τῆς κατὰ τόπον,
οὗ. ἵνα μήτις εἰ ποιόν τι καὶ ταῦτα κινεῖται. ἀλλοιοῦται γὰρ καὶ αὐξανέται καὶ τὰ φυτὰ καὶ τὰ ζωόφυ
τα, διατῶ τὸ τῆς οσέθηκε ταύτην μόνην τῶν κινήσεων. λέγω δὴ τὴν κατὰ τόπον κινεῖ ἡ ψυχὴ τὸ ζῶον. εἰ τοί
νυν ταύτην μόνην τῶν κινήσεων ἡ ψυχὴ κινεῖ οἱ ἀπὸ τῆς κινητικοῦ ὀειζόμενοι ἀλλὰ, ὃκ αὖ πεῖ πάσης λέ
γοιεν ψυχῆς. ὅτι γὰρ ἀλλοίωσις καὶ αὔξησις οὐκ ἄνευ ψυχῆς κινήσεις, περὶ δῆλον ὅτ ὧν καὶ τὰ ἄψυχα καὶ
αὐξεται ὡς οἱ λίθοι, καὶ ἀλλοιοῦται ὡς ἅπαντα τὰ σύνθετα. τῶν δὲ κατὰ τόπον τῶν ὅτ ἄλλου καὶ
καθ' ὁρμὴν γινομένων μόνα τὰ ζῶα κινεῖται. ἔτι ἐκείνων μὲν ἑκάστων τῶν κινήσεων. ἡ καὶ καθ' ὃ ἔμψυ
χόν ὅτι ποτὲ κινεῖται. ἀλλ' οὐχ ὑπὸ τῆς ψυχῆς, ἀλλ' ὑπό τινων ἔξωθεν. ἢ γὰρ ὑπὸ τῶν αἰσθητῶν. ἢ ὑπὸ
τῶν νοητῶν. ἢ ὑπὸ τῆ προσκειμένου τε καὶ αὔξοντος κατὰ τὴν ψυχὴν μέ πῃ καθὸ ἔμψυχον. τὴν
δὲ καθ' ὁρμὴν, οὐ καθὸ ἔμψυχον μόνον, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τῆς ψυχῆς κινεῖσθαι δοκεῖ.

» ΟΜΟΙΩΣ δὲ καὶ ὅσοι τὸν νοῦν καὶ τὸ αἰσθητικὸν ἐκ τῶν στοιχείων ποιοῦσι. φαίνεται γὰρ τὰ
» φυτὰ ζῆν, οὐ μετέχοντα φορᾶς οὐδ' αἰσθήσεως, καὶ τῶν ζώων πολλὰ διαίσιαν οὐκ ἔχειν.
Δ εἴρας πῶς οἱ ἀπὸ τῆ κινεῖν τὴν ψυχὴν ὀειζόμενοι οὐ πεῖ πάσης ψυχῆς λέγουσι δείκνυσι πάλιν ὅτι οὐδὲ
οἱ ἀπὸ τῆ γνωείζειν ἀλλὴν ὀειζόμενοι πεῖ πάσης διαλέγονται. ὡς αἰσθάνόν τε καὶ νοῦν τὴν ἀλλὴν λε
γόντων ψυχὴν τῶν ἀπὸ τῆ γνωείζειν ἀλλὴν ὀειζομένων καὶ διατῆτο ἐκ τῶν στοιχείων ἀλλὴν συνιστάν
των οὕτως εἶπεν. οὕτω γὰρ ἔλεγε φανερῶς μὲν δημόκειτος. ἐδόκει δὲ λέγειν καὶ ὁ ἀναξαγόρας. οὐδὲ
οὔτι οὖν πεῖ πάσης ψυχῆς διαλέγονται. οὐ γὰρ αἰ οὔτι λέγοιεν πεῖ τῆς μὴ ἐχούσης ψυχῆς αἰσθήσιν
τε καὶ νοῦν. ταῦτα γὰρ τῆς ψυχῆς τὰ γνωείσια, νοῦς τε καὶ αἴσθησις. οὐ διαλέγονται οὖν οὐδὲ οὔτι
πεῖ τῆς φυτικῆς. οὐ γὰρ αἰσθάνεται τὰ φυτά. καὶ τῆτο μὲν κοινον πῖς τε τὸ κινητικὸν λέγουσι, ᾗ τοῖς
αἰσθητικόν. τὰ γὰρ φυτὰ οὔτε κινεῖται, οὔτε αἰσθάνεται. δοκοῦσι δὲ πεῖ πλεόνων διαλέγεσθαι οἱ τὸ
αἰσθητικὸν ἁπλῶς. περιλαμβάνουσι γὰρ καὶ τὰ ζωόφυτα ἅπερ οἱ τὸ κινητικὸν λέγοντες οὐ περιλάμ
βανον. ἀπορήσειε δ' ἄτις πῶς ἀλλούς. τί δήποτε ἢ ἐκ τῶν στοιχείων ἡ ψυχὴ ἵνα γνωείῃ. αἱ μὲν τῶν
ψυχῶν καὶ αἰσθάνονται καὶ διανοοῦνται. αἱ δὲ, αἰσθάνονται μόνον. τὸ ἀλλὸ καὶ πῶς τοὺς τὸ κινητι
κὸν λέγοντας ἅπεῖν ἀρμόζει. διατι γὰρ τῆς ἀλλῆς οὔσης φύσεως αἱ μὲν κατὰ τόπον κινοῦσιν. αἱ δὲ, οὔ.

» ΕΙ ΔΕ' τις καὶ ταῦτα παραχωρήσειε καὶ θείη τὸν νοῦν μέρος τι τῆς ψυχῆς. ὁμοίως δὲ καὶ τὸ αἰ
» σθητικὸν, οὐδ' αὖ οὕτω λέγοιεν καθόλου πεῖ πάσης ψυχῆς, οὐδὲ ὅλης οὐδὲ πεῖ μιᾶς. Nunc genera
Τ ουτέσιν ἢ καὶ συγχωρήσομεν πάσης ψυχῆς μόνον εἶναι τὸν νοῦν. ᾗ τὸ αἰσθητικὸν, ἢ ὡς παντὸν ὂν ἢ ὡς
συνᾴδεχοντα ταῦτα ὡς εὖθαι αὖ ἡ αἴσθησις εἶναι καὶ νοῦν ὡς ἐδόκουν λέγειν οἱ πυθαγόρδοι. ὡς πᾶν σῶ
μα μετάγοντες τὴν ψυχήν. ἀλλ' οὖν οὐδ' οὕτως πεῖ πάσης ἔστι τοῦ διειλεγμένοι οἱ ἀπὸ τῆ γνωείζειν
τὴν οὐσίαν ἀλλῆς ὀειζόμενοι. ἡ γὰρ φυτικὴ οὐ πέφυκε γνωείζειν οὐδὲ αἰσθάνεσθαι. οὔτε οὖν πεῖ πάσης,
οὔτε πεῖ οὐδεμιᾶς ὅλης. ἃ γὰρ καὶ ὅτι μάλιστα πᾶσα ψυχὴ καὶ νοῦν καὶ αἴσθησιν ἔχει, ἀλλ' ἔχει ᾗ τῷ
θρεπτικῷ δωάμει καὶ αὐξητικῷ καὶ γεννητικῷ ἄλλας οὔσας τῶν γνωεστικῶν δωαμέων. καὶ φανε
ρώτερον ἐκείνων οὐ πᾶσι τοῖς τῷ ψυχὴν ἔχουσιν οὐσας πεῖ ὧν οὐδὲν λέγουσιν. ἀλλ' ὅδε πεῖ τῆς κι
τόπον κινητικῆς. ὥστε ἢ οὐ ἅπαντι ἐμψύχῳ ταῦτα. οὔτοι δὲ πεῖ ἄλλων οὐδὲ λέγουσι, πεῖ ὅδε μιᾶς ὅλης
διαλέγονται. ὡς μία γάρ τις ἐστὶν οὐ ἑκάστῳ τῶν ἀτόμων ψυχή. πλείοσι δωαμένη ἢ μείοσι κεχρημέ
νη. πεῖ ὧν μὴ πάντων διαλεγόμενοι, οὐδὲ πεῖ μιᾶς ὅλης εἰσὶν αἳ διειλεγμένοι. τῆτο δ' ἴσως καὶ αὐτὸ
πέπονθός ὅστ λύσις. ἵνα γὰρ μήτις ὑπὲρ τῶν τὸ γνωεστικὸν τῷ ψυχὴν εἶναι πιθάνων ἀπορούμενος
εἴπει ὅτι οὐ πεῖ πάσης ψυχῆς ἀλλῆς ὁ λόγος, ἀλλὰ πεῖ τῆς ἀνθρωπίνης. ἧς πάσης ἴδιον τὸ γινώσκειν. διὰ
τῆτό φησιν ὅτι οὐδὲ πεῖ ὅλης μιᾶς ποιῶ τοῦ τὸν λόγον. ἡ γὰρ ἀνθρωπίνη ψυχή, ἃ πᾶσα καθ' ὅλιᾶν
τὴν γνωεστικὴ ὅστ. ἔστι γὰρ καὶ τὸ ταύτη, καὶ τὸ θυμικόν. καὶ ἐπιθυμητικόν. καὶ φυτικόν. ὧν οὐδὲν ἀλό
γου μετέχει. οὐδὲ πεῖ τῆς ἀνθρωπίνης ἅρα πάσης διειλέχθησαν.

Communis tam opinionū refutatio.

Lapidas augeri non incremento proprii dicta sed accessione.

Pythagorica Opinio Vbicunq; sensus ibi & mens.

Τὸ εὐθὺ τὸ αὐτὸ τὸ καμπύλον γνώσεται

Animam in tota re Respirationem.

» ΤΟΥΤΟ δὲ πέπονθε καὶ ὁ ἐν τοῖς ὀρφικοῖς καλουμένοις ἔπεσι λόγος. φησὶ γὰρ τῷ ψυχὴν ἐκ τῆ
» ὅλου ἕλκυσαι αἰωρηθέντων φερομένῳ ὑπὸ τῶν ἀνέμων, οὐκ οἶόν τε δὴ τοῖς φυτοῖς τῆτο συμβαίνειν,
» οὐδὲ τοῖς ζώοις οὐδενί, εἴπερ μὴ πάντα ἀναπνέουσι.
Λ εγομένοις εἴπεν ἐπεισὴ μὴ δοκεῖ ὀρφέως εἶναι τὰ ἔπη ὡς καὶ ἄλλος ἐν τοῖς πρὸ φιλοσοφίας λέγει. αὐ
τῆ μὲν γὰρ ἔοικε τὰ ῥήματα. πεῖται δὲ φησιν ὄνομα κρεῖττον εἰς ἔπεσι κατατεῖναι. λέγει οὖν ἐκεῖ ὅτι ἡ
ψυχὴ ὑπὸ τῶν ἀνέμων ἐκ τῆ παντὸς φερομένη ἀναπνεῖται ὑπὸ τῶν ζώων. ὥστε καὶ οὗτος ὁ λόγος, οὐ
πεῖ πάσης ψυχῆς λέγει. οὐ γὰρ πάντα ἀναπνεῖ τὰ ἔμψυχα. οὐκοῦν τὰ ἐν τομα, οὐδὲ τὰ φυτά. φασὶ δὲ
ἀνίεῖσθαι τὰ ἔπη, διὰ μὲν τῆς ἀναπνοῆς τῷ ὠθητικὴ σθαι τῆ δεξομένου τῷ ψυχὴν σώματος. διό
τι ἡ ἀναπνοὴ κατασύχουσα τὸ ἔμφυτον θερμὸν, ὡς συμμερίαν ἄγει. τοὺς δ' ἀνέμους φασὶ δωάμεις
πινὰς σημαίνειν δ' ὧν κατάγεται ἡ ψυχὴ ὡς τῷ γένεσιν ἐκ τῆς ὁλικῆς ἐνεργείας, ὧν ἐνεργεῖ τὸ μερικὸν
σώματος τούτου καὶ τῆς γενέσεως ἀπολλαγμένην.
» ΤΟΥΤΟ δὲ λελήθασι τοὺς οὕτως ὑπολαμβάνοντας, εἴπερ δεῖ τῷ ψυχῷ ἐκ τῶν στοιχείων ποιεῖν, δ
» δέν. δεῖ ὅτ ἀπάντων ἱκανὸν γὰρ θάτερον μέρος τῆς ἐναντιώσεως, ἑαυτό τε κεῖναι καὶ τὸ αἰτικείμενον. Canon.
» καὶ γὰρ τῷ ὑγιεῖ τὸ ἀλλὸ τὸ καμπύλον γνώσομεν. κριτὴς γὰρ ἀμφοῖν ὁμοίων. τὸ δὲ καμπύλον, οὐθ' ἑ
» αυτε, οὔτε τῆ εὐθέος.
Ε λελήθη φησὶ τοὺς ἐκ τῶν στοιχείων ποιοῦντας τῷ ψυχῷ ἵνα γνωείζῃ ὅτι οὐδὲν ἔδωε ἐκ πάντων ἀλλὸ
εἶναι. ἀλλ' ἀρκει ἐκ τῆ ἑτέρου μόνου τῶν ἐναντίων ποιεῖν ἀλλό. τὸ γὰρ ἕτερον τῶν ἐναντίων ἱκανὸν ἑ
αυτό τε γνωείσαι τῷ ἐφαρμόζειν. καὶ τὸ ἐναντίον τῇ στερήσει καὶ τῷ μὴ ἐφαρμόζειν. ὥσπερ φησὶν ἀρι
τῆ εὐθέος ἔχει καὶ τῆ καμπύλου. τῷ γὰρ εὐθεῖ, καὶ τὸ εὐθὺ γνωείζεται τῷ ἐφαρμόζειν. καὶ τὸ καμπύ
λον τῷ μὴ ἐφαρμόζειν. δὲ καμπύλον οὔτε ἑαυτὸ ἐφαρμόζει. ἀόριστον γὰρ τὸ καμπύλον. καὶ οὐ πάν
τη ἐφαρμόζει διὰ τῷ ἀοριστίαν τῆς καμπυλότητος. οὔτε τῷ εὐθεῖ. ὁμοίως ἵνα γνῶμεν, τῷ ἀγνοιαν.
οὐ δεόμεθα ἀγνοίας, ἀλλ' ἢ ἀρκεῖ σημη καὶ ἑαυτῷ γινώσκειν καὶ τῷ ἄγνοιαν. ὡσαύτως ἀρι τῆ ὄψεως καὶ τυ
φλώσεως. ἀλλ' οὐ ταῦθα. διότι καὶ τὰ στέρησιν μὴ ἔξιν ἢ αὐτὴ θεσις ἁπλῶτος μὴ τῆς ἕξεως μόνης χρεία, πῶς
γνῶσιν ἀμφοτέρων. ἐπεισὴ γὰρ ὁ ἀόριστος ἡ στέρησις καὶ οὐδὲν ἕτερόν ὅστιν ἢ τὸ εἴδους ἀπουσία, ἁπλῶτος
ἡ τὸ εἴδους γνῶσις, καὶ αὖ τὸ καὶ τῆς στερήσεως ὅστ γνῶσις. τῆτο γὰρ ἢ στέρησις ὅπερ μὴ ἔστιν ἢ ἕξις. ἀρι
μένου τῶν ἐναντίων ἑκατέρου εἴδους πεποιημένου καὶ ὡρισμένων ἐχόντος φύσιν, οὐκ ἱκανὸν πῶς γνῶ
σιν. τὸ ἅπειν ὅπερ οὐ τῆτο. ἡ γὰρ μὲν λευκὸν εἴδωλον. ἀγνοίᾳ δὲ τὸ μέλαν, εἴπερ ἔλεγέ τις ὅτι μέλαν
ἐστὶν ὅπερ μὴ λευκὸν, αὐήρει μὲν δηλονότι ἡ φαντασία τὸ λευκὸν. αὐ ἀοριστία δὲ τὸ λοιπὸν ὡς ὥσπερ ἀρι
τῆς στερήσεως οὐκ ἔχουσα ὅπ τὲ περάσθιτο. δεῖ δὲ εἴπερ μέλλοι γνῶσις εἶναι τῷ μέλανος περιγραφῶναι
τῷ φύσιν αὐτῆ τῇ φαντασία. ἴσως οὖν ἐπεὶ καὶ ἐν τοῖς στοιχείοις τὰ μὲν ἄνω ποιητικά. μᾶλλον δὲ καὶ
ἀνω τὸ πῦρ καὶ ὁ αἰήρ. τὰ δὲ ὑλικὰ μᾶλλον καὶ παθητικὰ ὡς ἡ γῆ καὶ τὸ ὕδωρ τὰ κατὰ εἴδους τινα
μένα. ἀεὶ καὶ ποιητικῷ ὡς ἄπορον πῶς τῷ τῆς ψυχῆς οὐσίαν. ἐγνώριζε γὰρ τούτοις καὶ τὰ ἄλλα τῇ
ἀπουσία. ὃ ἀνάλογίας οὖν ὁ λόγος εἰληπται. ἃ γὰρ εὖθα εἰδὸς ὅστι καὶ στέρησις τῷ εἴδει καὶ ἄλλο τὸ εἰ
δὸς καὶ τῷ στέρησιν γινώσκομεν. τὸ δὲ χεῖρον εὖ τοῖς ἐναντίοις ὕλης λόγον καὶ στερήσεως ἐπέχει. τῷ ἐτέ
ρῳ αἴρᾳ τῶν ἐναντίων τῷ ἀναλογοῦτι εἴδει καὶ τὸ ἕτερον γνωσόμεθα. ὅπερ ἀναλογεῖ τῇ στερήσει. μή
ποτε καὶ ὡς ἐναντία αἴρηκε ἑκατέραν γνῶσιν θάτερον εἰ̈περ μία ἡ τῶν ἐναντίων ἐπιστήμη. ὅ
ταν γὰρ ἐναντίον ἐπῳ, δῆλον ὅτι γνώσομαι παθητικάς πινας ἐναντιώσεις. ὥστε ἃ τὸ λευκὸν ἴδειλον ὅτι
ἐστὶ διακριτικὸν τῶν ὄψεων τούτῳ δῆλον ὅτι καὶ τὸ ἐναντίον τὸ μέλαν γνώσομαι. ἐναντίον γὰρ τῇ διά
κρισις ἡ σύγκρισις. τὸ αἴρᾳ τῷ λευκῷ ἐναντίον συγκριτικὸν ἔσται. ὥστε ἃ περιπέσιμι τινὶ συγκρίνοντι ἃ
καὶ μὴ τύχομι ἀλλὸ ἴδεως τῷ ἰδέναι τὸ λευκὸν ὅτι διακρίνει τούτῳ γνωρίζει ᾗ τὸ περιτυχὸν μέλαν ὅτι
ἐναντίον ἐστὶ τῷ λευκῷ, οὕτως οὖν ἤρκει τῷ ψυχὴν ἓξ ἑὸς στοιχείου εἶναι. οἷον πυρός. ἃ γὰρ τῷτο θερ
μὸν ὅστι καὶ ξηρὸν. δῆλον ὅτι ὅταν περιτύχω τοῖς λοιποῖς στοιχείοις τῆς τοὺς ἐναντίας τούτῳ διαθέσεις
ποιοῦσι τῇ πρὸς τῆτο ἐναντιότητι κἀκείνα γνώσομαι. ὥστε ἤρκει καὶ ἓξ ἑὸς στοιχείου ποιεῖν τῷ ψυ
χήν. ἐν ἑκάστῳ γὰρ στοιχείῳ τῶν δύο ἐναντιώσεων, ἅμα θάτερόν ὅστι μόνον.
» ΚΑΙ ἐν τῷ ὅλῳ δέ πινὸν ἄλλῳ μεμίχθαι φασίν. ὅθεν ἴσως καὶ θαλῆς ᾠήθη πάντα πλήρη θεῶν
» εἶναι. τῆτο δὲ ἔχει τινὰς ἀπορίας. διά τινα μέν. γὰρ αἰτίαν ἐν τῷ ἀέρι ἢ ἐν τῷ πυρὶ οὖσα ἡ ψυχή, ἃ ποιεῖ
» ζῶον. ἐν δὲ τοῖς μικτοῖς. καὶ ταῦτα βελτίων ἐν τούτοις εἶναι δοκοῦσα. ὡδὶ ζητήσειε γὰρ ἄν τις. καὶ διὰ τί
» να αἰτίαν ἡ ἐν τῷ ἀέρι ψυχὴ, τῆς ἐν τοῖς ζώοις βελτίων ἐστὶ καὶ ἀθανατωτέρα.
Ε τέραν δόξαν ἐκτίθεται πεῖ ψυχῆς. ὑπενόησάν φησι τινὲς ψυχὴν ἐν παντὶ σώματι μεμίχθαι. ὡς πᾶν Thales.
εἶναι σῶμα ἔμψυχον. ἐκ δὲ τῆς τοιαύτης δόξης καὶ τὸν θαλῆν νομίσαι πάντα πλήρη θεῶν εἶναι. τὸ
πικῶς ὑπονοοῦντες τὸ θαλοῦ παντα χοῦ εἶναι τὸ θεῖον. ἢ τῷ ἀλλῳ τῷ ψυχῷ θεὸν ὑπονοεῖν. ἢ Arans
θείας μοίρας ἄλλῳ εἶναι. τοιοῦτον ὄστ ᾗ τὸ ἀρᾴστον. μεστὰ δὲ διάς. πᾶσαι μὲν ἀγυιαί. πᾶσαι δὲ ἀνθρώ
πων ἀγοραί. μεστὴ δὲ θάλασσα. καὶ λιμένες. φασὶ δὲ καὶ τοὺς σωῆκους τοιούτους εἶναι δόξης. σῶμα
γὰρ τὸ θεῖον εὐόμιζον. τοπικῶς μὲν οὖν παντα χοῦ τὸν θεὸν εἶναι ὑπονοεῖν ἄτοπον καὶ παράλογον ἔγε

Omnia plena Dei.

μὴ δὲ σῶμα εἶναι τὸν θεὸν οἷόν τε ὁπότε καὶ ἡ ἀΐδιος ἀσώματος ἀστὸ δεδεικται. καὶ πρὸς τῷτο τῷ
ἀρίστοτέλει ἡ σύστασις. τοῖς μέν τοι σὺν ἐργείαις πασι τοῖς ἀΐδιον εἶναι καὶ ἀναγκαῖον εἶναι πάντων ἄλλος εἶναι ἀστο-
» δέκτυτον. οὕτω γοῦν νοοῦμεν τὸ πάντα θεῶν πλήρη. πάντη δὲ οἱ ὅσοι καὶ διὰ πιφάνων μὴ ἀνα-
» χθόνα κάπτε δι' ἄλλῃ ἄπειρος ὅπισθεν οὖσι ἔκθεσι νόμα. πρὸς ταύτην δὴ τὸ δόξαν σὺν παντὶ ψυχὴν
εἶναι λέγουσαν, πρῶτον μὲν ἀστορᾶ. τί δήποτε σὺν παντὶ σώματι ψυχῆς οὔσης, τὰ μέν ἐστι ζῶα. τὰ δ', ἃ.
κάτοι ἔδοι πάντα εἶναι ζῶα. οὐδὲν δὲ τῶν ἀπλῶν ἐστι ζῶον ὡς τὰ στοιχεῖα. καίτοι ἔδοι μᾶλλον ταῦτα
εἶναι ζῶα. σὺν ᾗ πυρὶ οὖσα καὶ σὺν αἰεὶ ἄπτε καθαρωτέροις μὴ λεπτομερεστέροις σώμασιν οὖσα, βελτίων
ἂν εἴη σὺ τούτοις ἡ ψυχὴ τῶν συνθέτων. ὥστε καὶ μᾶλλον διαφαίνεσθαι ἀλλῆς ὤφελον αἱ σύνεργειαι.
τῷτο δὲ ὡς ὑπ' ἐκείνων λεγόμενον ἰσορρᾶ. ὅτι σὺ πυρὶ καὶ αἰεὶ καθαρωτέρα ἐστὶν ἡ ψυχὴ καὶ ἀθανα-
τωτέρα. ἔδοι οὖν καὶ μᾶλλον διαφαίνεσθαι τῶν συνθέτων. καὶ πρὸς ἀλλὸ δὲ τῷτο ἀστορᾶ πῶς φασι
τὴν σὺ τοῖς στοιχείοις ἀθανατωτέραν εἶναι καὶ βελτίω. ὁμοίως γὰρ τοῖς συνθέτοις καὶ τὰ ἁπλᾶ φθείρε)
καὶ ἀλλοιοῦται καὶ μεταβάλλει. τί οὖν τὸ αἴτιον τῆ ἀθανατωτέρας εἶναι τὰς σὺ τούτοις ψυχάς.

» ΣΥΜΒΑΙΝΕΙ δὲ ἀμφοτέρως ἄτοπον καὶ παραλογώτερον. καὶ γὰρ τὸ λέγειν ζῶον τὸ πῦρ, ἢ
» τὸν ἀέρα, τῶν παραλόγων ἐστί. καὶ μὴ λέγειν ζῶα ψυχῆς σὺ οὔσας, ἄτοπον.

Ε' πειδὴ εἶπε διάπνοια αἰτίαν ψυχῆς εἶναι σὺ τοῖς στοιχείοις, ἂν ἔστι ζῶα. νῦν φησιν. ὅτι ὁπότερον αὖ τούτων δῶσιν ἄτοπον καὶ παράλογον τὸ ἐπόμενον. εἴτε γὰρ ζῶα ἀλλὰ εἶναι εἴπωσι, παραβολώτερος ὁ λόγος τουτέστι τολμηρὸς καὶ ἀδιάκριτος ῥᾴδιον ἔχων ἐκ τῆς ἀθήσεως τὸν ἔλεγχον. ἄτοπον δὲ καὶ τὸ ψυχῆς σὺ οὔσης σὺ ἀλλοῖς μὴ εἶναι ἀλλὰ ζῶα. ψυχὴν γὰρ τοιαύτην ἔλεγον. δηλονότι σὺ εἶναι ἀλλοῖς οἷαι ἡ τῶν ζώων. δηλοῖ δὲ καὶ τὰ ἑπόμενα.

» ΥΠΟΛΑΒΕΙΝ ἐοίκασι τὴν ψυχὴν εἶναι σὺ τούτοις, ὅτι ὅλον τοῖς μορίοις ὁμοιδές.

Γ' ὅθεν ὑπέλαβον ἔμψυχα ἅπαν τὰ στοιχεῖα. νῦν λέγει συνελογίσαντο γὰρ ὅτι εἰ ὁμοιομερῆ τὰ στοιχεῖα μὴ
διαφέρετο ὁμοιδὲς τὸ ὅλον τοῖς μέρεσι. τὰ δὲ μέρη τῶν ὅλων στοιχείων τὰ σὺ τοῖς ζώοις ἔμψυχά ἐστι, καὶ
τὰ ὅλα ἐξ ἀνάγκης ἔσται ἔμψυχα. εἰ γὰρ τὸ μέρος ἔμψυχον ὅμοιον δὲ τῷ μέρει τὸ ὅλον, καὶ τὸ ὅλον αἰῶν
ἔμψυχον. διὰ γὰρ τῷτο εἶναι τὰ ζῶα ἔμψυχα, τῷ ἔχειν ἕκαστον μόριόν τι τῆς παντὸς σώματος. τὸ ἀέρος
ἢ τῆς πυρὸς ἢ τῶν ἄλλων σὺ αὐτῷ. ἐκείνων οὖν ἐμψύχων ὄντων, καὶ παῦτα ἔμψυχα ἤκουτος. τὰ δὲ τῷ
λόγῳ τούτῳ ἑπόμενα ἄτοπα ἐπάγει ἐφεξῆς.

Ω'Σ Τ' ἀναγκαίως ἀλλοῖς λέγειν καὶ τὴν ψυχὴν ὁμοιδῆ τοῖς μορίοις εἶναι. ἢ τὸ ἀστολαβεῖν τι πρὸ
» τῆς περιέχοντος σὺ τοῖς ζώοις ἔμψυχα ζῶα γίνεται.

Η" διὰ τῆτό φησιν ἕκαστόν ὅτιν ἔμψυχον τῷ σὺ απολαμβάνειν σὺ ἑαυτῷ μόριόν τι τῆς παντός. ὅσι δὲ πάν-
τα τὰ μόρια τῆς παντὸς ὁμοιδῆ καὶ ἑαυτοῖς καὶ τῷ ὅλῳ. ἀναγκαῖον μὴ ὁμοίως ἀλλὰ ἔμψυχα εἶναι. ὥστε
καὶ ἡ σὺ ἀλλοῖς ψυχὴ ὁμοιδὴς ἑαυτῇ καὶ ὁμοιομερής. εἰ γὰρ μὴ εἴη ἡ ψυχὴ ὁμοιδὴς ἑαυτῇ καὶ ὁμοιομε-
ρὴς ὡς ὁ ἀὴρ, οὐ πᾶσα σὺ ἑκάστῳ ἔσται ἔμψυχα. ἀλλὰ τόδε μὲν ἀλλῆς τὸ μόριον σὺ τῷδε τῷ ἀέρι φέρε ἅπτειν τὸ
θυμικόν. τόδε δὲ σὺ τῷδε τὸ ἀδιθυμητικὸν καὶ ἄλλο σὺ ἄλλῳ. εἰ δὲ τῆτο, οὐκ ἔτι τὰ μόρια τῆ ἀέρος ὁ-
μοιδῆ ἔσονται ἑαυτοῖς καὶ τῷ ὅλῳ. ἢ τοι ὡς ὑπ' ἐκείνων λεγομένου τῆ τὴν ψυχὴν ὁμοιομερῆ εἶναι
ταῦτα λέγει, ἢ ὡς ὄντος σὺ αργοῦς τῆ μὴ εἶναι ἀλλῷ ὁμοιομερῆ. εἰς τῆτο ἄγει τὸ ἄτοπον δὲν ἦκον. οὔτε
γὰρ πᾶν ἔμψυχον πάσας ἕξει τὰς τῆς ψυχῆς δυνάμεις, οὔτε σὺ οἷς πᾶσαί εἰσιν οἷον σὺ τοῖς ἀνθρώποις ἀλ-
λήλοις ἐστὶν ὁμοιδῆς. πρὸς δὲ τῆτο λέγω δὴ τὸ αὐταγκαῖον εἶναι ἐκ τῆ λόγου τούτου ὁμοιδῆ εἶναι τὴν
ψυχὴν καὶ τὰς ἕξεις καὶ τασκευάζειν. ἔσι δὲ πρὸς δὲν λόγον τῆτον μὴ τοιαύτη χρήσασθαι διαιρέσει τὸ ἀδύ-
νατον δεικνύοντες. αὐ ἀναγκαῖον γὰρ τὴν σὺ ὅλῳ τῷ ἀέρει ψυχὴν, ἢ ὁμοιδῆ εἶναι ἀλλῆ ἢ αὐομοιδῆ. εἰ μὲν οὖν
ὁμοιδὴς ἐπειδὴ τῷ ἀστολαμβάνεσθαι σὺ τοῖς ἐμψύχοις μόρος τι τῆ ἀέρος ἔμψυχα γίνεται, ἔσται πάν-
τα τῆς ἀλλῆς ψυχῆς μετέχειν. ἀλλὰ μὴν τὸ δεύτερον ψεῦδος σὐαργῶς. οὐκ ὁμοιδὲς γὰρ τὸ αἰσθητικὸν
τῷ θρεπτικῷ ἢ τοῖς ἄλλοις, καὶ τὸ πρῶτον αὖ. εἰ δὲ αὐομοιομερὴς εἴη ἡ ψυχὴ, ἢ πάντα τὰ μόρια ἀλλῆς
διὰ παντὸς δήκει τῆ ἀέρος. ὡς σὺ ἑκάστῳ μορίῳ τῷ σώματος ἔσι καὶ θρεπτικὴ καὶ αὐξητικὴ δυνάμεις.
ὁμοίως καὶ σὺ ἑκάστῳ κλάδῳ τῷ δένδρου. ἢ οὖν πάντα διὰ παντὸς δήκει, ἢ ἕκαστον μόριον τῆς ψυχῆς
μόρος τι τῆ ἀέρος ἐμπεριέλαφεν. εἰ μέν οὖν πάντα τὰ μόρια τῆς ψυχῆς σὺ ὁτῳοῦν μορίῳ ἔσι τῆ ἀέρος,
ἔσται πάντα ὁμοίως ἔμψυχα εἶναι μὴ πάντα μετέχειν μὴ νῦ καὶ αἰσθήσεως. καὶ θυμοῦ μὴ ἀδιθυμίας.
ἀλλὰ μᾶλλον τὸ δεύτερον ψεῦδος καὶ τὸ πρῶτον αῤῥα. εἰ δὲ ἕκαστον μόριον τῆς ψυχῆς μόρος τι τῆ ἀέρος
ἀπείληφεν, ἔσται ἄλλο ζῶον ἄλλης ψυχῆς μετέχειν. τὸ μέ, τῆς ἀδιθυμητικῆς μόνον. τὸ δὲ, τῆς θυμικῆς. τὸ
δ', τῆς λογικῆς. τὸ δ', ἄλλης τινός. εἴγε τῷ σὺ απολαμβάνεσθαι μόρος τι τῆ ἀέρος, ἔμψυχα τὰ ζῶα γίνε-
ται. νῦν δ' ὁρῶμέν τινα πασῶν τῶν ψυχικῶν δυνάμεων μετέχοντα. τὰ δ' τῶν πλειόνων μὴ δὲ μᾶς μόνης δυνά
μεως μετέχει. εἰ δέ τις εἴποι ὅτι διὰ τὸ πλέονα μόρια τῶν ἀέρος σὺ απολαμβάνεσθαι σὺ τοῖς ζώοις συμβαί
νει πλειόνων δυνάμεων ψυχικῶν ἀλλὰ μεταλαμβάνειν, λεγέτω τὶς ἢ ἄστε κλήρωσις τινὰ μέ μόρια ψυ
χῆς σὺ πᾶσιν ἁπλῶς τοῖς ζώοις, ἢ ἐμψύχοις σὶ απολαμβάνεσθαι. τινὰ δ', μή. θρεπτικὴ μὲν γὰρ σὺ πᾶσι καὶ
αὐξητικὴ. αἷς δὲ λοιπαὶ, οὐ πάντως. καὶ πάλιν τὶς ἢ ἄστε κλήρωσις σὺ τοῖς μετέχουσιν αὐαθήσεως. τῷ

ἀπλικῷ

ἁπλικῷ μὲν πάντως εἶναι. πᾶς δὲ ἄλλας, μηκέτι ἄλλως τε καὶ ὁμοιομερὴς ὁ ἀὴρ, τίς ἡ ἄστε κλήρωσις,
τόδε μέ. τὸ μέρος τῆ ἀέρος τὸ λογιστικὸν τῆς ψυχῆς ἀπειληφέναι. τόδε δ', τὸ αἰσθητικόν. καὶ ἄλλο ἄλλο.
οὐ γὰρ τὸ τυχὸν εἶδος ἦν τυχοῦσαν ὕλην ἐπίνευσε πέφυκεν. ὥστε εἰ αὐάγκη σὺ τοῦτοις μόριον τι διαιρέσεως
ἀληθεύειν ἔχειν ἔμψυχα τὰ στοιχεῖα. δείκνυται δὲ ἕκαστον ἀδιάφθορον, ψεῦδος αῤῥα τὸ ἔμψυχα λέγειν.

» ΕΙ δ' ὁ μὲν ἀὴρ διαπεφθαρμένος, ὁ μοιδὴς. ἡ δὲ ψυχὴ αὐομοιομερὴς, τὸ μέν τι ἀλλῆς ὑπάρξει δῆλον
» ὅτι. τὸ δ' οὐκ ὑπάρξει.

Ο τι αὐάγκη κατὰ τὰ ἀλλῶν ὑπόθεσιν καὶ τὰ σὺ τῷ παντὶ ψυχὴν ὁμοιομερῆ ἑαυτῇ εἶναι. διὰ τούτων
κατασκευάζει. εἰ γὰρ μὴ εἴη ὁμοιομερὴς ἀλλ' αὐομοιομερής. τὸ μὲν ἀλλῆς τῶν μορίων ὑπάρξει σὺ τῷδε
τῷ μορίῳ τῷ ἀέρος φησί. τὸ δ', οὐκ ὑπάρξει. εἰ δὲ τῆτο, οὐκ ἔστιν ἔτι πάντα τὰ μόρια τῆ ἀέρος μὴ τῶν
ἄλλων στοιχείων ὁμοιδῆ ἑαυτοῖς. ὃ μάλιστα ἐκεῖνοι ἐβούλοντο. ὡς τοιῶνδε τὸν οὖν πειράγει ἀλλῆς τὸν
λόγον. ἐκεῖνοι μὲν γὰρ κατασκευάζον ἔμψυχον εἶναι τὸ πᾶν ἐκ τῆ λαμβάνειν τὰ μόρια ὁμοιδῆ ὄντα καὶ
ἑαυτοῖς καὶ τῷ ὅλῳ. ἀλλὸς δὲ ἐκ τῆς ὑποθέσεως τῆς ὑποτιθεμένης αὐομοιομερῆ τὴν ψυχὴν τὸ σὺαν-
τίον κατασκευάζει. τὰ γὰρ μέρη τῆ ἀέρος, ἃ καὶ ὁμοιδῆ ἀλλήλοις ἔσιν διὰ τὸ ὅμοιον εἶναι ἑαυτῷ
τὸν ἀέρα, ἀλλ' οὖν διὰ τὸ μὴ τὸ ἀλλὸ τῆς ψυχῆς μόριον εἶναι σὺ ἑκάστῳ, οὐκ ἔστιν ὁμοιδῆ. τὰ γὰρ ἔμ
ψυχα κατὰ τὴν τῆς ψυχῆς ἰδιότητα μάλιστα χαρακτηρίζονται. ἐπειδὴ αἷδος ἑκάστου καὶ σύντελεσια
ἡ ψυχή. ὥστε εἰ ἀδιάφορον ὅσον ἐδῶν τῇ αὐτῶν ὑποθέσει αὐομοιομερῆ εἶναι τὴν ψυχὴν ὅτ' αὐάγκης ὁ
μοιδῆς ἔσται. τῷτο δὲ ψεῦδος σὐαργῶς. ἄλλου γὰρ εἴδους τὸ λογικὸν τῆς ψυχῆς μόριον, καὶ ἄλλου τὸ
θυμικόν. καὶ τὰ λοιπὰ ὁμοίως. ὥστε εἰ αὐάγκη τοῖς ἔμψυχον λέγουσι τὸ πᾶν ὁμοιδῆ τὴν ψυχὴν καὶ
ὁμοιομερῆ λέγειν. τῷτο δὲ ψεῦδος, ψεῦδος αῤῥα τὸ ἔμψυχον λέγειν τὸ πᾶν.

» ΑΝΑΓΚΑΙΟΝ οὖν ἀλλῶ ἢ ὁμοιομερῆ εἶναι, ἢ μὴ σὺ ὑπάρχειν σὺ ὁτῳοῦν μορίῳ τῷ παντός.
Τ ουτέστιν ὅσον ἐδῶν τῇ αὐτῶν ὑποθέσει τῇ λεγούσῃ σὺ ὁτῳοῦν μορίῳ τῷ παντὸς τὴν ψυχὴν εἶναι. ὅθεν
καὶ τὰ ἔμψυχα μετέχοντα τῶν μορίων τῷ παντὸς ἔμψυχα γίνεσθαι, αὐάγκη τὴν ψυχὴν ὁμοιομερῆ
εἶναι. εἰ γὰρ μὴ εἴη ὁμοιομερὴς, οὐκ ἔσται σὺ ὁτῳοῦν μορίῳ τῷ παντὸς ἡ ἀλλή. ὅτι δὲ μὴ ὁμοιομερὴς μηδὲ
σὺ πᾶσιν ἡ ψυχὴ σὺλῶ δεικνύσι καὶ ἐκ τῆ σὺ ἑαυτῇ μορίων σὺ αὐτῷ φανερῶς εἶναι ἄψυχα. οἷον λίθους καὶ
ξύλα καὶ τὰ ὁμοιαι, καίτοι ἀέρος μετέχοντα. καὶ εἰ ἀλλοῖ ἐπιχείροισ ἔμψυχα δεικνύσι τὰ στοιχεῖα ἐκ
τῆ ὁμοιομερῆ μὲν εἶναι, τὰ δὲ μέρη αὐτῶν ἔμψυχα εἶναι, λέγω δὴ τὰ σὺ τοῖς ζώοις, τῷ αὐτῷ ἰδιοχαρά
ματι, ὃ σὺαντίον ἐσὶ κατασκευάσαι. ἐπεὶ γὰρ τὰ μόρια τῶν στοιχείων τὰ σὺ τοῖς ἀψύχοις ὁμοιδῆ ὄντα
τοῖς ὅλοις, ταῦτα δὲ ἄψυχα, καὶ τὰ ὅλα αῤῥα ἄψυχα. τὸ δὲ σὺ ὁτῳοῦν μορίῳ τῷ παντὸς. εἴτε ἀδὶ τῷ
παντὸς ἀέρος λάβοις. οὗ μετέχοντα τὰ ἔμψυχα αὐτῷ τούτῳ ἔμψυχα εἶναι ἔλεγον. προχωρεῖ ὁ λόγος. εἴ
τε καὶ ἀδὶ τῷ παντὸς καὶ κοσμικοῦ σώματος, ἔτι πλέον τὸ ἄτοπον δείκνυται.

» ΦΑΝΕΡΟΝ οὖν ἐκ τῶν ἠρημένων, ὡς οὔτε τὸ γινόσκειν ὑπάρχει ψυχῇ διὰ τὸ ἐκ τῶν στοιχείων
» εἶναι, ἅτε τὸ κινεῖσθαι ἀλλῶ καλῶς, οὐδὲ ἀληθῶς λέγεται.

Σ υμπεράνει τὰ ἠρημένα. ταῦτα δέ ὅτιν ὅτι οὔτε τὸ γνωστικὸν ἔχει τῷ ἐκ τῶν στοιχείων εἶναι, οὔτε διὰ
τὸ κινεῖν καὶ ἀλλὰ κινεῖται. ἀλλ' ἔστι μὲν κινητικὴ τε καὶ γνωστική. οὐχ οὕτω δὲ ὡς ἐκεῖνοι ἔλεγον.

» ΕΡΕΙΔΗ τὸ γινώσκειν ψυχῆς ὅτι μὴ τὸ αἰσθάνεσθαί τε καὶ ὀρέγεσθαι, ἔτι δὲ τὸ ἀδιθυμεῖν μὴ βού-
» λεσθαι. καὶ ὅλως ὀρέξεως. γίνεται δὲ καὶ ἡ κατὰ τόπον κίνησις τοῖς ζώοις ὑπὸ ψυχῆς. ἔτι δὲ αὔξησίς τε
» καὶ ἀκμὴ καὶ φθίσις, πότερον ὅλη τῇ ψυχῇ τούτων ἕκαστον ὑπάρχει, καὶ πᾶσι νοοῦμέν τε καὶ αἰσθανό
» μεθα καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστον πειοῦμέν τε καὶ πάσχομεν, ἢ μορίοις ἑτέροις ἕτερα.

Ε πειδὴ ἐμνήσθη προσεχῶς τῆ αὐομοιδῆ τὰ μέρη ψυχῆς εἶναι, νῦν ἀλλὸ τῆτο προτίθε) ζητῆσαι. ἐπει
δὴ γὰρ πλείους μὴ διάφοροι αἱ τῆς ψυχῆς σύνεργειαι, πότερον μιᾶς οὔσης μὴ ἀμερίστου τῆς ψυχῆς κατ' ἀλ
λήλας ταύτης οὐσίας αἱ διάφοροι δυνάμεις τὰ καὶ σύνεργειαι προέρχονται, ὥστε τῷ ἀλλῷ
εἶναι κατ' ἄλλην καὶ μίαν τῷ ἀερεθμῷ καὶ θρεπτικῷ καὶ αὐξητικῷ μὴ γεννητικῷ μὴ λογιστικῷ μὴ θυμι
κῷ. καὶ ἀδιθυμητικῷ. μὴ εἴτις ἄλλη δυνάμεις ψυχικὴ, ἢ μερισὴ ὄδιν ἡ ψυχὴ μὴ κατ' ἄλλο. μὴ ἄλλο μέ
ρεσιν ἀλλῆς ἑκάστων τῶν σύνεργειῶν τούτων γίνεται. ἔτι δὲ ζητεῖ ὅτι ἡ δυνάμις καθ' ἣν τὰ ζῶα λέγεται
ζῆν, πότερον σὺ μιᾷ τῇ προειρημ. σύνεργειῶν ἢ δυνάμεών ὄδιν. οἷον σὺ τῷ λογίζεσθαι ἢ αἰσθάνεσθαι. ἢ πινι
τῇ ἄλλων ἢ σὺ πάσαις αὐτοῖς, ἢ σὺ οὐδεμιᾷ, ἀλλ' ἄλλό τί ὄδιν παρ' ἀλλᾶς. τὸ δὲ ζῆν αἴτιον τοῖς ζῶσι. ταῦ
τα μὲν οὖν τὰ προβλήματα ἅπερ σὺ τούτοις ζητεῖ. δεικεῖ δὲ σὺ ταῦθα, μιᾶς οὐσίας εἶναι βούλεσθαι τὴν
ψυχήν. ἀ τῷτο αὐτικρυς ἄστο φαινόμενος, ἀλλ' ὅς ἂν ἄστο ρᾶ πρὸς τὸν λόγον τὸ μερισὴν εἶναι τῇ ψυχὴν
ὑποτιθέμ. μὴ δείκνυσιν ὡς οὐκ οἷόν τε διαφόροις αὐτῇ μορίοις χρωμένῃ λογίζεσθαί τε μὴ αἰσθάνεσθαι μὴ
θυμοῦ, μὴ τὰς λοιπὰς σύνεργείας σύνεργεῖν. μηδὲν ἂν ἄλλο προστιθέναι ἔδει δι' ὃ δυνατὸν συνάγειν ὡς μίαν
τῆς ὄδιν ἡ ψυχὴ διαφόροις χρωμένη δυνάμεσι ταῖς ἠρημέναις. μὴ ὅτι μέ διαφορὰν οἷόν τε ψυχῆς ὄσιας ὁ
αἰειστέλης μὴ μόνῳ μέ αἰσθάνεσθαι οἷόν τε λογικῷ. τῷ δὲ λοιπὴν πᾶσαν θνητῷ, πολλάκις εἰσέρχομέν.
καὶ νῦν δὲ μερίσας παραθησόμεθα χρήσεις ἀλλᾶ τῆτο δεικνύοντες. πρόκειται δὲ τὰ σὺ ταῦθα λεγόμ.
καὶ οἱ πᾶσαν ψυχὴν ἀθανατίζοντες καὶ οἱ πᾶσαν θνητῷ ποιοῦντες. καὶ φασὶν οἱ μὲν ὁρᾶς ὅτι πᾶσαν

ψυχὴν βούλεται χωριστὴν εἶναι καὶ ἀθανάτου ὁ ἀριστοτέλης· ἰσθὺ γὰρ φησὶ πᾶσαν ψυχὴν μιᾶς οὐσίας εἶναι· βούλεται δὲ νοῦν μέσον ὄντα τῆς ψυχῆς χωριστὸν εἶναι καὶ ἀθανάτου λέγειν· καὶ τὸ πᾶσαν αὖθις χωριστὴν βούλεται ἢ ἀθανάτου, εἴγε μιᾶς ὄντων οὐσίας πᾶσα ψυχή· πάλιν οἱ θνητὸν εἶναι πᾶσαν βουλόμενοι φασὶν, ὅτι μία οὐσία ἐστὶ πάσης τῆς ψυχῆς· λέγει δ' ἀχώριστον εἶναι τὴν τε θυμικὴν καὶ ἀθυμητικὴν καὶ τὴν φυτικήν· δῆλον ὅτι καὶ πᾶσαν βούλεται θνητὴν εἶναι, εἴγε μιᾶς ὄντων οὐσίας ἅπασα· ὅτι δὲ ὅπερ ἐστὶν οὐκ ἴσασι μιᾶς οὐσίας αἱ ψυχαὶ, ἐδήλωσε μὲν καὶ πρὸ ἀριστοτέλους πλάτων ἐκ τῆς διαφωνίας καὶ μάχης τῶν παθῶν καὶ τῶν ἡγεμονικῶν· ἡ γὰρ μάχεται πρὸς ἀλλήλα ὁ λόγος καὶ τὰ πάθη· ὁ δὲ εὐαίσθητος πρὸς ἑαυτὸν οὐ μάχεται, οὐκ ἄρα μιᾶς οὐσίας ταῦτα· καὶ ὁ ἀριστοτέλης δὲ ἐν τῷ δευτέρῳ βιβλίῳ ὁριζόμενος τὴν ψυχὴν εὐτελέχειαν εἶναι σώματος φυσικοῦ ὀργανικοῦ δυνάμει ζωὴν ἔχοντος, μετ' ὀλίγα φησὶν ὅτι μὲν οὖν οὐκ ἔστιν ἡ ψυχὴ χωριστὸν τοῦ σώματος ἢ μέρη τινὰ αὐτῆς, ἢ μερισταί πέφυκεν, οὐκ ἀδηλον· εὐίων γὰρ ἡ εὐτελέχεια τῶν μερῶν ἔστιν αὐτῶν· ὥστε δῆλον μέρη τινὰ τῆς ψυχῆς ἀχώριστα καὶ διαστῆτο θνητά· ἢ δέ τινα μέρη χωριστὰ καίπερ ἀχώριστα, δῆλον ὅτι τοῦτο γοῦν καὶ ἐπήγαγεν οὐ μὴν ἀλλ' εὐιά γε οὐδὲν κωλύει διὰ τὸ μηδενὸς εἶναι σώματος εὐτελέχειαν· σαφῶς ἄρα τινὰ μέρη τῆς ψυχῆς αὐτὸς ἔφη τοῦ σώματος εἶδη φησὶ· διὸ καὶ ἀχώριστα· τὸ γὰρ ἔστιν εὐτελέχεια τὸ εἶδος καὶ ἡ τελειότης τοῦ σώματος· τινὰ δὲ χωριστὰ διὰ τὸ μηδενὸς εἶναι σώματος εὐτελέχειαν· καὶ πάλιν οὗτος ἐπάγει· ἔτι δὲ ἄδηλον ἢ οὕτως εὐτελέχεια τοῦ σώματος ἡ ψυχή, ὡς πλωτὴρ πλοίου· ὥστε καὶ ἃ λέγοι πᾶσαν ψυχὴν εὐτελέχειαν, οἶδε πινὰ καὶ χωριστὴν εὐτελέχειαν ἐξωθεν τιθέμενον καὶ κεκομοῦσαν τὸ ὑποκείμενον· ὥσπερ ὁ πλωτὴρ τὸ πλοῖον· ἃ δὲ ἡ μὲν, χωριστή· ἃ δὲ ἀχώριστος· καὶ ἡ μὲν θνητή· ἡ δὲ ἀθάνατος· δῆλον ὅτι καὶ ἡ οὐσία τούτων ἑτέρα· σαφῶς γοῦν τοῦ δευτέρου λόγου οὐ μόνον ἑτέρας οὐσίας εἶναι λέγει τὸν νοῦν, ἀλλὰ καὶ γένους ἑτέρου· ὡς μὴ δὲ τῷ γένει μίαν εἶναι τὴν λογικὴν τῇ ἀλόγῳ· ζητήσας γὰρ πρὸ τῶν ἄλλων δυνάμεων τῆς ψυχῆς, εἴτε ἕκαστον ψυχὴ ὄντι εἴτε μέσον ψυχῆς· περὶ δὲ τοῦ νοῦ φησι καὶ τῆς θεωρητικῆς δυνάμεως, οὐδέπω φανερόν· ἀλλ' ἔοικε ψυχῆς γένος ἕτερον εἶναι· καὶ τοῦτο μόνον οὐδέχεσθαι χωρίζεσθαι καθάπερ τὸ ἀίδιον τοῦ φθαρτοῦ· καὶ ὅπου περὶ τοῦ θείου νοῦ ταῦτα λέγει ὡς οἴεται ὁ ἀλέξανδρος σαφές· περὶ γὰρ τῶν μερίων τῆς ψυχῆς ζητῶν εἴτε χωριστὰ ὄντα εἴτε μὴ, ἐπήγαγε· περὶ δὲ τοῦ νοῦ ὡς αὖ καὶ ἄλλου μερίου ὄντος τῆς ψυχῆς· οὐκ αὖ δὲ τὸν θεῖον νοῦν μέσον ἔλεγεν εἶναι τῆς ψυχῆς· ἄλλως τε πῶς ἂν περὶ τοῦ θείου νοῦ τοῦ παντὸς χωριστοῦ ἔλεγεν ἂν οὐδὲ χαῦ ἄλλου χωρίζεσθαι· πῶς δ' ἂν ὅλως περὶ τοῦ θείου νοῦ ἐζήτει ἀριστοτέλης, ἢ μὴ· ὅτι δὲ οὐδὲ ἄλλον τινὰ νοῦν ἀδιγίνεσθαι ἢ μῖν βούλεται ὁ καλεῖ θεωρητικὸν· ἄλλος ὅδε· πάλιν ὁ λέγων ὅτι ὁ θεωρητικὸς νοῦς τοῦ πρακτικοῦ διαφέρει μέτρῳ τῷ τέλει· ὡς τῷ ὑποκειμένῳ τῶν ἄλλων ὄντων· τοῦ μὲν γὰρ τέλος τὸ ἀγαθόν· τοῦ θεωρητικοῦ δὲ ἡ ἀλήθεια· ὅταν μὲν γὰρ περὶς τὰ ὑπέρτερα αἰνατείνη ἑαυτὸν θεωρητικὸς γίνεται, ζητῶν τὸ τοῦ πάντος φύσιν· ὅταν δὲ περὶς τὰ κατωδέστερα πρακτικός· ὡς ἡ πρακτικὸς νοῦς ἔστιν ὁ ἀνθρώπινος· ἀνθρώπων γὰρ αἱ πράξεις· οὗτος δὲ τῷ τέλει μόνῳ διαφέρει τοῦ θεωρητικοῦ· καὶ ὁ θεωρητικὸς ἄρα νοῦς, ἀνθρώπινος ἂν εἴη· ὅτι μὲν οὖν οὐ πᾶσαν ψυχὴν μιᾶς φησιν εἶναι οὐσίας, ἱκανὰ τὰ ἡρημένα φέρειν μοί τοι καὶ ἃ οὐ προσομοίως παρειλήμεθα· ἔτι δὲ καὶ μᾶλλον ἀλλοῖς τοῖς ῥητοῖς ἐπιβάντες ἴδωμεθα· σὺ ταῦθα μοί τοι πεῖς δὸν τίμαιον δηκεῖ τῷ ἀπάντων πατρὶ θεῖναι λέγοντα μεμερίσθαι τὴν ψυχὴν καὶ τὰ τοῦ σώματος μέρια· καὶ τὸ μὲν λογικὸν καὶ αὐθυμητικὸν ἱδρύσθαι ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ· τὸ δὲ θυμικὸν, ἐν τῇ καρδίᾳ· καὶ ἐν τῷ ἥπατι τὸ ἐπιθυμητικόν· ὡς πεῖς ταῦτα οὖν ἀπαντᾷ καὶ μὴ βουλόμενος κατὰ τὰ μέρια τοῦ σώματος καὶ κεκερματίσθαι αὐτὴν, ἀλλὰ μίαν συνέχειαν ἔχειν ὅλως δι' ὅλου τοῦ σώματος ἢ καὶ πολυμερῆ δεῖν· οὕτω φησὶ μίαν αὐτὴν εἶναι· ἐπειδὴ μὴ τὸ ζῶον ἐν· Καὶ ὁ πλάτων δὲ οὐχ ὡς οἰόμενος ἐν μὲν τῷ ἐγκεφάλῳ ἁπλῶς ἱδρύσθαι τὸ λογικὸν οὐσίαν· ἐν τῇ καρδίᾳ δὲ τὸν θυμὸν καὶ ἐν ἄλλῳ ἄλλό τι· οὕτος οὖν διῄρει αὐτοῖς τοῖς μερίοις τοῦ σώματος ἀλλ' ὡς οἰόμενος ἕκαστον μέσον ἄλλο πεῖς ἄλλο μέσον τῆς ψυχῆς ὠδιπλασίως ἔχειν ὡς τὸ δέχεσθαι τὰς παρ' αὐτοῦ ἐλλάμψεις· ὥστε γὰρ οὐδὲ πάντες ὀφθαλμοὶ ἰσοτίμως τὰς ἐκ τοῦ ἡλίου ἐλλάμψεις δέχοντου; καὶ οὐ παρὰ τὸ μᾶλλον ἐν τῷδε τῷ ὀφθαλμῷ ἱδρύσθαι τὸν ἥλιον μᾶλλον ἐλλάμπειν· ἀλλὰ διὰ τὴν ἑαυτοῦ ὠδιπλασιότητα· καὶ τῶν ἀνύχων δὲ τὰ διαφανῆ, ἀστοχλαίει τῆς τοῦ φωτὸς ἐνεργείας διὰ τὴν οἰκείαν ὠδιπλασιότητα· οὕτως οἰητέον καὶ τὴν ψυχὴν μᾶλλον ἐν τοῖς μερίοις ἐλλάμπειν διὰ τὰς ἐκείνων ὠδιπλασιότητας· ὁ ποτὲ καὶ αὖθις ὁ ἀριστοτέλης φαίνεταί που δυξάζων ἐν τῇ καρδίᾳ τὸ ἡγεμονικὸν ἱδρύσθαι. Ἀλλ' ἐκ τούτων πάλιν ἀπορίας τὶς ἀναφύει· μήποτε γὰρ μία τίς ἐστι τῇ οὐσίᾳ ἡ ψυχὴ, πεῖς δὲ τὰς διαφόρους κράσεις τε καὶ ὠδιπλασιότητας τῶν σωμάτων ἐν ἄλλῳ ἄλλας ἴσχει ἐνεργείας· ἐν τῷ ὀφθαλμῷ μὲν, τὴν ὀπτικὴν· ἐν ἀκοῇ δὲ, τὴν ἀκουστικὴν· καὶ ἄλλως ἐν ἄλλῳ· ἀλλ' ἢ τοῦτο δῆλον ὅτι ἡ μὲν ὀπτικὴ δύναμις, ἐν τῷ ὀφθαλμῷ καὶ ἐν ὑδροειδεῖ τινι· ἡ δὲ ἀκοὴ, ἐν τῷ ἀκουστικῷ μορίῳ καὶ ἄλλη ἐν ἄλλῳ· ἀλλ' ἢ τοῦτο τὰ χείρω ἐδυποίησε τὰ κρείττω· καὶ ἡ ὕλη τοῦ εἴδους ἕνεκα αἰτία· καὶ διὰ τὴν ὕλην τὸ εἶδος ἕνεκα· ἕνεκα γὰρ ἡ μὲν ὕλη οὗ ἐνεκα· ἐνεκα γὰρ τοῦ ὁμματος τὸ ὁρᾶν· τὸ δὲ εἶδος ἐνεκά του· τοῦτο δὲ ὅδιν αὖ πιζρέφειαν τὴν τῶν πραγμάτων φύσιν· ἢ οὖν ταῦτα ἄτοπα καὶ ἀδύνατα οὐκ ἐν τοῖς μερίοις αἱ διάφοροι

» αἱ διάφοροι γίνονται ἐνέργειαι τῆς ψυχῆς, ἀλλὰ τῇ ὐσίᾳ ἐστὶ διάφοροι. Επειδὴ τὸ γινώσκειν τῆς ψυχῆς· τῶν ἀπομνημονευμένων, τὰ μὲν ὅδι τῆς λογικῆς ψυχῆς ἡ γνῶσις καὶ ἡ δόξα καὶ ἡ βούλησις· τὰ δ' τῆς ἀλόγου αἴσθησις καὶ ἡ ὠδιθυμία καὶ ἡ ὄρεξις καὶ ἡ κίνησις ἡ κατὰ τόπον· αὔξησις δὲ καὶ ἀκμὴ καὶ φθίσις τῆς φυτικῆς· πότερον ὅλη τῇ ψυχῇ τούτων ἕκαστον ὑπάρχει πυτέσιν ἅμα μία ἐστὶν ὐσία τῆς ψυχῆς ἥτις πολυδυάμους οὖσα τὰς διαφόρους ταύτας ἐνεργείας ποιεῖται, ἢ οὐκ ἔστι μία τῇ ὐσίᾳ ἀλλὰ πολυμερὴς ἐκ διαφόρων ὐσιῶν συγκειμένη· ἡ ἕκαστον τῶν μερίων ἀλλῆς τινος τῶν ἀρημμένων ἀπλαμβάνεται.

» ΚΑΙ τὸ ζῶν δὲ πότερον ἐν τινὶ τούτων ἐστίν· ἢ καὶ ἐν πλείοσιν· ἢ καὶ ἐν πᾶσιν, ἢ καὶ ἄλλο τι ἀπτιόντες καὶ πρὸς τούτων ζῶν ὑπότους ἐκ ποίου μορίου τῆς ψυχῆς παραλίνεται· ἀλλὸς δὲ ἐν τῷ ἐφεξῆς βιβλίῳ ἐρεῖ· ὅτι τὸ πεζεπάτον καὶ ἑκάτου μορίου ἐστὶ τῆς ψυχῆς λέγω δὴ τῆς φυτικῆς δυνάμεως· οὐδὲν γὰρ ἀμοιροῦσι ταύτης ζῶν τὰ ζῶν δυάτοι· διὸ καὶ τὰ μόνης ἀλῆς μετέχοντα ζῶν λέγω δὴ τὰ φυτά.

» ΛΕΓΟΥΣΙ δὲ τινὸν μερισὴν ἀλῆν εἶναι, καὶ ἄλλο μὲν νοεῖν, ἄλλο δὲ ὠδιυμεῖν· τί οὖν δή ποτε συνέχει τὴν ψυχὴν, ἢ μερισὴ πέφυκεν· οὐ γὰρ δήγε τὸ σῶμα· δυκεῖ γὰρ τοὐναντίον μᾶλλον ἡ ψυχὴ τὸ σῶμα συνέχειν· ὀξελθούσης γοῦν διαπνεῖται καὶ σήπεται· ἢ οὖν ἕτερόν τι μέαν ἀλῆν ποιεῖ, ἐκεῖνο μάλιστα ἂν εἴη ἡ ψυχὴ· δεήσει δὲ πάλιν καὶ ἐκεῖνο ζητεῖν· πότερον, εἷ, ἡ πολυμερές· ἢ μὲν γὰρ εἷ, διατί οὐκ οὖθυς καὶ τῶν ψυχὴν εἶναι· ἢ δὲ μερισὸν, πάλιν ὁ λόγος ζητήσει, τί τὸ συνέχον ἐκεῖνο· καὶ οὕτω δὴ πόσον ὠδὶ τὸ ἄπειρον.

Ε' ΕΠΕΥΔΕΝ ἡ πρὸς τὰ προβλήματα ἀπάντησις· ἐπεὶ γὰρ διάφοροι αἱ τῆς ψυχῆς ἐνέργειαι ὡς παρέθετο, ἀνάγκη ἐζήτησεν· ἢ πᾶσα τῇ ψυχῇ πάντα ἐνεργοῦμεν ἢ ἄλλῃ δυάμει ἀλῆς ἄλλο· ἀλλ' ἐπεὶ ἄλογον τὰς διαφόρους ἐνεργείας ἐκ τῆς αὐτῆς δυάμεως λέγειν πρόερχεται, αὐάγκην πολυδυάμους εἶναι τὴν ψυχήν· ἀλλ' ἢ τοῦτο, ἀνάγκη πάλιν ὠδὶ τούτοις ζητεῖται· πότερον διῄρηται ἡ ψυχὴ κατὰ τὰς δυάμεις ταύτης· καὶ ἐν ἄλλῳ μὲν μέρει τὴνδε τὴν δυάμιν ἔχει· ἐν ἄλλῳ δὲ τὴνδε· ὥστε διῄρῆσθαι ἀλῆν ὡς μόρια τοσαῦτα ὅσαι εἰσὶ καὶ αἱ δυάμεις, ἢ μία οὖσα καὶ ἀμερὴς τὰς διαφόρους δυάμεις ἴσχει ὥσπερ τὸ πῦρ ἐν ὂν καὶ τὸ ἀλῶ κατ' οὐσίαν καὶ θερμαίνει καὶ ξηραίνει καὶ φωτίζει πολυδυάμων ὂν καὶ οὐ πολυμερές· καὶ τὸ μῆλον ἐν κατὰ τὴν ὐσίαν, διαφόρους ἔχει δυάμεις τὸ εὐῶδες· τὸ γλυκύ· τὴν εὐχροιαν· ἢ τὸ σῆμα· καὶ ὠδὶ ἄλλων, σχεδὸν δὲ ὠδὶ πάντων τοῦτο ὁρᾶται· πεῖς οὖν τοὺς λέγοντας κατὰ μέρια ἀλῆν διῃρῆσθαι τοπικῶς· ἀνίπεται δὲ ὡς εἶπον ὂν παρὰ πλάτωνι τίμαιον, ὡῶ εὐίσατε· ἡ γὰρ διῄρηται ἡ ψυχὴ κατὰ μέρια ἀνάγκη τὰ μέρια ταῦτα ἢ διακεκειμένα ταῦτα εἶναι ἀλλήλων, ἢ ἡνωμένα· ἀλλ' ἡ μὲν ἓν διακεκειμένα ἀπ' ἀλλήλων τὰ μέρια τῆς ψυχῆς, πῶς ἔσται τὸ ζῶον εἷ· ἡ δὲ εἰ τὸ ζῶον ἡ συνέχεται καὶ συμπεδὲς αὐτῷ, ἀνάγκη καὶ τὰς ψυχικὰς ἤπτι τὰ μέρια τῆς ψυχῆς τὰ ὠδὶ ποιοῦντα τὸ ζῶον, καὶ ἀλλ' ὡωμένα εἶναι· πῶς γὰρ αἰτίαι ἔσονται εἰώσεως τῷ ζῴῳ ἀλλὰ μὴ ὄντα ὡωμένα· ἡ ὃ ὡωται τὰ μέρια τῆς ψυχῆς, τί ποτε ὄδιν ἀλῆς τῆς εἰώσεως αἴτιον· ἀλλ' αὖ ἅμα μὴ τὸ σῶμα, ἀλλὰ τὸ ἀδιάτον· τοὐναντίον γὰρ ἡ ψυχὴ τῷ σώματί ὄδι τῆς εἰώσεως αἰτία· χεῖρον γὰρ τῆς ψυχῆς τὸ σῶμα· τῷ δὲ εἰώσεως αἴτιόν τινι, κρεῖττον εἶναι αὐάγκη ἐκείνου· ἡ ψυχὴ δὲ κρεῖττον τὸ σώματος· καὶ εἰώσεως αὐτῷ ὄδιν αἴτια· ὅθεν ὀξελθούσης φησὶ διαπνεῖται τὸ σῶμα καὶ σήπεται· οὐκ ἄρα τὸ σῶμα τῆς εἰώσεως τῶν μερίων τῆς ψυχῆς αἴτιον· ἡ οὖν ὑπό τινος ἑτέρου ὡῶται, ἢ ὑφ' ἑαυτῶν· ὑφ' ἑαυτῶν μὲν οὖν ἀδιάτον· ἑτέρας γε ὄντα οὐσίας· δεῖ γὰρ εὖ εἶναι τὸ εὐῶσον τὰ ἑτεροφυῆ ἡ ἕτερον εἶναι τῶν εὐουμένων· ὥσπερ τὰ τύχοι τὸ ὑγρὸν εὖ τι καὶ ἕτερον τῶν συμκολλωμένων ἀλλήλοις σωμάτων· εὖ γὰρ τῇ εὐώσει τῆς γῆς πεῖς τὸ ὕδωρ τῶν μὲν σωμάτων παρακειμένων ἀλλήλοις τῶν τε τῆ ὕδατος καὶ τῶν τῆς γῆς· τῆς δὲ ὑγρᾶς ποιότητος δι' ὅλων ἀλῶν χωρούσης καὶ δι' ἑαυτῆς μέσης συμκολλώσης τὴν εὔωσιν ὑπικειμένων συμβάλλει γίνεσθαι· τὰ γὰρ ἅπαξ ὑπὸ φύσεως διῃρημένα καὶ μὴ τὴν ἀλλὴν ἀλλοῖς οὐσίαν λαχόντα, οὐκ ἂν ὑπὸ τῆς ἑαυτῶν φύσεως εὐωθείη τῆς ἅπαξ διακεκριάσης· ἀλλ' ἢ εὐωθήσει τοῦτο ταῦτα, ἕτερόν δεῖ τούτοις προσγίνεσθαι· δι' οὗ μέσου τὴν πρὸς ἄλληλα ἕξουσιν εὔωσιν· ἀδιάτον ἅμα τὰ μέρια τῆς ψυχῆς ἕτερα ὄντα ἀλλήλων ὑφ' ἑαυτῶν εὐωθῆναι· ἢ ὃ μὴ οἶκωθεν ἔχουσι τὴν εὔωσιν, ἀλλ' ὑπό τινος ἄλλου, τὸ πάλιν αὐάγκη ἢ εὖ εἶναι καὶ ἀμερές, ἢ πολυμερές· ἀλλ' ἢ πολυμερὲς, πάλιν ἐρησόμεθα τί ἔστι κἀκεῖνος τῆς εὐώσεως αἴτιον· τὰ γὰρ ἄλλα μὴ εὐωθέντα, πῶς ἂν ἄλλα ἑτέροις εὐώσεως αἴτια γένοιντο· καὶ πάλιν τὸ ἐκεῖνα εὖ οὕτω πότερον εὖ ἔστι, ἢ πολλά· καὶ τοῦτο ἐπ' ἄπειρον· ἢ δὲ εὖ τὸ εὐοῦν τὰ μόρια τῆς ψυχῆς, τοῦτο ἂν εἴη ψυχή· καὶ τί ποτέ φησι μὴ καὶ τὴν ψυχὴν ἄλλο ἔτι εὖ ποιοῦσιν· ἢ γὰρ ἑνώσεως αἴτιον τοῖς διακεκριμένοις εὖ δεῖ εἶναι· ὁρᾶται δὲ ἡ ψυχὴ εὐώσεως καὶ συνοχῆς τῷ σώματι αἰτία οὖσα δύλογον τὸ ἄλλό τι εὖ τι τὴν ψυχὴν ὑποτίθεσθαι εἶναι· καὶ μὴ δεῖσθαι ἑτέρου ἢ τῆς ἄλλης ψυχῆς συνέχοντος· καὶ οὐδέν γε ἧττον τὴν ψυχὴν μίαν οὖσαν τῷ ὑπικειμένῳ καὶ τῇ οὐσίᾳ διαμένειν κεχρῆσθαι διαφόροις· καὶ διατοῦτο διαφόροις ἔχειν ἐνεργείας· ὡς τὸ πῦρ· ὡς τὸ μῆλον· ὥστε ἀεδὲν τὰ σώματα ἅττινα εὖ ὄντα τῷ ὑπικειμένῳ, διαφόροις ἔχει διαμένειν· ταῦτα δὲ φησιν ὁ ἀριστοτέλης οὐκ ἀρεσκόμενος εὖ τῷ δόγματι ὡς ἤδη εἴπομεν λέγω δὴ τὸ μιᾶς οὐσίας εἶναι τὴν ψυχήν· ἀλλ' ἐγκαλῶν τῷ πλάτωνι κατὰ τὰ μέρια τοῦ σώματος διαιροῦντι μὴ τὴν ψυχὴν· καὶ γὰρ ἄλλος οὐ βού

Vitæ causa est ipsum Φυτικόν nihil mirum quod in primis carum
His verbis videtur Plato

λεται μὲν μίαν οὐσίαν εἶναι τῷ ψυχήν, ἀλλὰ ἐκ διαφόρων συγκεῖσθαι οὐσιῶν. ἰωωμεύων μέντοι τούτων ἀλλήλαις καὶ συνεχῶν οὕτως ὡς καὶ μίαν γίνεσθαι αὐτῶν τῷ συμπάθειαν. διαβαίνει γὰρ καὶ ἐκ τοῦ ἧγον ἕως τὰ πάθη. καὶ ὅτι ἐκείνων ἕως ἦν ἧγον. τὸ, τε γὰρ ὑποτετάχθαι καὶ ἥκειν λόγῳ αὔξουσιν ἐκ τοῦ ἧγου συλλήψεως ἀλλοῖς ἐφίκνεῖτό, τε πρὸς τὰς οἰκείας ἐνεργείας ἐμποδίζεσθαι τὸν ἧγον ἐκ τῆς πρὸς τὰ πάθη σχέσεως αὐτῷ περιγίνεται. οὕτως οὖν μία οὐσία ἡ ψυχὴ ὡς καὶ τὸν ὅλον ἄνθρωπον μιᾶς φασὶν εἶναι οὐσίας. καὶ ἁπλῶς τὰ ὄργανα καὶ εἴδους ἕπεσθαι φησὶν ἐνέργειαν. ἐπεὶ ὅπερ οὐδὲ ἡ ἄλογος ψυχὴ πᾶσα μιᾶς οὐσίας ἐστὶ, δηλονότι τὸ μάχεσθαι ἀλλήλοις πολλάκις τὰ πάθη. θυμὸν λέγω καὶ ἐπιθυμίαν. οὐδὲν δὲ αὐτὸ ἐναντίωσθαι μάχεσθαι. πολλάκις οὖν πρὸς τὸ ἧγου μᾶλλον ὁ θυμὸς γίνεται ὡς δύσκολος ἕτερος διὰ τὸ φιλότιμον. ἀνδρεῖα δὲ ἡ ἐπιθυμία. ἆρ' οὖν τὸ τοιοῦτον τὰς διαφόρους ταύτας οὐσίας. λέγομεν ὅτι ἀλλοῖος αὖ ἄλλοις εἶπεν αὖ οἷος τὸ μὲν εἶδος ἧγον ἐπέχει. τὸ δὲ ὕλαις, αὖ τούτοις οὐ δεῖ ζητεῖν τὸ αὔξουσιν ταῦτα. οἵ κοθεν γὰρ ἔχουσι τῷ αὔξειν. πέφυκε γὰρ ἡ ὕλη πάσιν ἐπιδιδόναι γένεσιν πρὸς καταδέξασθαι τὸ εἶδος ἀλλοιούμενος. καὶ ὅτι οὐδεμιᾶς, προσεχεστέρας αἰτίας ἀλλὰ δέχεσθαι. ὡς περ ἂν τύχοι. ὅταν ἄσπορος ἐβυθεὶς ὁ σίδηρος γένηται ἐπιτήδειος ἂν τὸ καταδέξασθαι τὸ τῆς σκεπάρνου ἢ τὸ τῆς πρίονος εἶδος, ἃ δὴ ἄλλό τι εἶναι τὸ αὔξουσι τοιόνδε ἀπὸ μὲν τοῦ σιδήρου, ἀλλ' ἀλλοιούμενος φύσει ταῦτα ἀλλήλοις. ὡσαύτως καὶ ἐπὶ τῶν φυσικῶν οἷον τῆς τοῦ ζώου διαπλάσεως καὶ τῶν λοιπῶν πάντων. ἡ μὲν ὕλη καὶ τὸ εἶδος, τῶν πρός τι ἐστόν. ἡ μὲν ὕλη εἴδους ἐστὶν ὕλη. καὶ ἔμπαλιν. τὰ δὲ πρός τι ἅμα καὶ συνυφίστανται καὶ συναναιροῦται καὶ οὐ δεῖ πρότερον εἶναι ἀλλ', εἴπερ τινὶ πρὸς ἄλληλα ἀχέσιν ἀλλὰ ἀναδέχεσθαι. ἀλλ' ἅμα τὸ ἐπινοηθῆναι θάτερον, συνεπινοήσεται καὶ τὸ λοιπόν. οὕτως οὖν καὶ ἐπὶ τῶν διαφόρων τῆς ψυχῆς μορίων ἔχει. ἡ μὲν ἄλογος ψυχὴ, ὕλης ἧγον ἐπέχει πρὸς τὸ λογικόν. ἐκείνη δ' εἶδος πρὸς ταύτην. ὁμοίως ἡ φυτική, ὕλης ἐπέχει ἧγον, πρὸς τὸ ἄλογον. ὥσπερ καὶ πρὸς τὸ φυτικὸν τὸ σῶμα. οὐκοῦν οὐκ ἀδίζησόμεν οὐ τούτοις τὸ σύνωσιν. ἅμα γὰρ τὸ ἐπιδήσιον γενέσθαι τὴν ὕλης ἐπέχον ἧγον πρὸς τὸ καταδέξασθαι τὸ εἶδος ἐπιγίνεσθαι τοῦτο οὐδενὸς δέομενον ἔξωθεν τῆς σύνωσιτος ἀλλ' οἰκοθεν ἔχει τοῦτο καὶ ἐκ τῆς ἑαυτῶν φύσεως τῷ συνοποιὸν δύναμιν. ἀλλ' ἐπὶ μὲν τῆς ἀνθρωπείας ψυχῆς πολυχρόνιον ἂν οὖν τος ὁ ἧγος τῆς λογικῆς μιᾶς οὔσης. καὶ διὰ ταύτης τῶν ἐξῆς συνομένων. ὥσπερ ἐπὶ τῆς Ἡρακλείας λίθου καὶ τῶν ὀρῶν ἡρτημένων ἀλλήλοις σιδηρίων. τί δ' αὖπις εἴποι ἂν τῶν ἀλόγων ζώων. ἡ ἑτέρας οὐσίας τὰ μόρια τῆς αὖ ἀλλοῖς ψυχῆς αἰσθήσεώς φημι καὶ θυμοῦ καὶ ἐπιθυμίας, τί ἔστω τὸ ταῦτα συνοῦν ὑπέρτερον δὴ κατ' ἀλλά. ἀλλὰ μὲν ἡ τῷ σώματι συνώσεως αἴτια. σημεῖον δὲ πολλῷ πρότερον ἀλλὰ ἰωῶσθαι ὑπό τινος. ἐπεὶ πῶς ἀλλὰ μὴ ἰωωμένα τοῖς μετὰ ταῦτα αὖ ἂν συνώσεως αἴτια. καὶ οὐκ αὖ εἴπειμεν ἕτερον ἑτέρῳ ὡς ὕλη ὑποκεῖσθαι. τῆς ἡ ἀλλῆς ἅπασι πάντα τὰ ἀλλά. καὶ ἐπὶ τῆς φυτικῆς ψυχῆς ἐρῶμεν καὶ τῷ ὅλῳ δημιουργίαν τὶς εἴποι ταῦτα συνοῦν, οὔπω τὸ ζητούμενον εἶπε. τίνι ἡ συνοῖτο. τὸ γὰρ ὡς ἰδιικὸν αἴτιον ἀλλῆς συνώσεως ζητοῦμεν οὐ τὸ ποιητικόν. τίνι οὖν ἀλλὰ συνέδησεν ὥσπερ τυχὸν τὸ σῶμα τῇ φύσει ἢ ἁπλῶς δυνάμει τινὶ φυσικῇ. ἃ δὲ τί ἐστι καὶ ἐπὶ τῶν τῆς ψυχῆς μορίων, ἄλλο τὸ συνοῦν ἀλλά. οἷον εἶδός τι οὐ τῶν ἕσται, καὶ κενὸν αὖ ἂν ἡ ψυχή. μήποτε δὲ ἐπὶ τούτων ἄτοπον τὸ τὰ καταδέξεσθαι ὕλης ἐπέχειν ἧγον πρὸς τὰ κρείττω. ἐπεὶ καὶ οὗ τοῖς ἀψύχοις εἴδεσι, τοῦτο συμβαῖνον ὁρῶμεν, τὰ γὰρ τῶν στοιχείων εἴδη, αἱ ποιότητες. ὕλης ἧγον ἐπέχουσι πρὸς τὰ ἐξ αὐτῶν γινόμενα σώματα.

ΑΠΟΡΗΣΕΙΕ δ' ἄν τις καὶ περὶ τῶν μορίων ἀλῆς, τίνα δύναμιν ἔχει ἕκαστον οὗ τῷ σώματι. ἡ μὲν ὅλη ἡ ψυχή, πᾶν τὸ σῶμα συνέχει, προσήκει καὶ τῶν μορίων ἕκαστον συνέχειν τι τῆς σώματος. τοῦτο δὲ ἔοικεν ἀδυνάτῳ. ποῖον γὰρ μόριον ἢ πῶς ὁ νοῦς συνέξει, χαλεπὸν καὶ πλάσαι. καὶ τοῦτο δυλόγως χωρήσειε δ' ἂν τις. ἡ μὲν ὅλη ἡ ψυχὴ τὸ ὅλον σῶμα συνέχει. εἴπερ γὰρ περὶ ὀλίγου. δοκεῖ γὰρ τοὐναντίον μᾶλλον ἢ ψυχὴ τὸ σῶμα συνέχειν. ἡ οὖν ὅλη τὸ ὅλον σῶμα συνέχει, μερισὴ δὲ ὄσιν ἡ ψυχὴ καὶ διήρηται ἂς πλέω μόρια. ἀνάγκη καὶ ἕκαστον μέρος ἀλῆς τὸ σώματος τι συνέχειν. ὥσπερ καὶ ἐδήλωσαν λέγειν. τὸ λογιστικόν τε καὶ ἀνθρωπικὸν τιθέντες οὐ ἐγκεφάλῳ. τὸ θυμικὸν οὐ τῇ καρδίᾳ. καὶ ἄλλο ἄλλο χοῦ. ἕκαστον οὖν μόριον ἀλῆς, μόριόν τι τῆς σώματος συνέξει οὐ ᾧ καὶ ἔστιν. οὐ γὰρ τῷ οὐ ἄλλῳ μορίῳ τῆς σώματος τῆς ψυχῆς μόριον, ἄλλο μόριον τῆς σώματος συνέξει. ἕκαστον γὰρ μόριον τῆς ψυχῆς τῆς οὐ ᾧ ὄδῑ συνεκτικὸν ὄδῑ. τοῦτο δέ φησιν ἔοικεν ἀδύνατον. τουτέστι τὸ λέγειν ἕκαστον μόριον τῆς ψυχῆς μόριόν τι συνέχειν τῆς σώματος. ἡ γὰρ τοῦτό ὄδῑν, ποῖον μόριόν φησιν ἢ πῶς ὁ νοῦς συνέξει χαλεπὸν καὶ πλάσαι. μόριον γὰρ τῆς ψυχῆς καὶ ὁ νοῦς. ἡ τοίνυν συνέχει μεὶ τὸ σῶμα ἡ ψυχή. ἔστι δ' μερισὴ μὴ τὰ μόρια ἀλῆς. ἡκότως μόριον τῆς σώματος συνέξει. μόριον δὲ τῆς ψυχῆς, καὶ ὁ νοῦς καὶ ἀλῆς ἀρ' ἂν σῖ μόριόν τι τῆς σώματος συνέχειν. τοῦτο δὲ καὶ πλάσαι φησὶ χαλεπόν. εἰ μεὶ γὰρ ἄλλαι δυνάμεις τῆ ψυχῆς ἄτε συγκινούσαι οὐ τοῖς οὐεργείαις τὸ σῶμα ὅλως ἢ μόριον. κἂν ὑπονοηθεῖν οὕτινι ἀφορισμένοις μορίοις. οὕτος δὲ μὴ προσχρώμενος οὐ τοῖς οὐεργείαις τῷ σώματι, πῶς ἂν ὑπονοηθείη οὕτινι μορίῳ εἶναι. οὐ ἀργῶς ἀρ' ἂν διὰ τούτων χωρεῖσθαι τῆ σώματος δυνοῦ φησιν. ἡ δὲ τοῦτο καὶ ἀδιάκριτον ὁ καὶ ἄλλος εἶπε πολλάκις. μὴ τοῖς χρήσεις ἢ μᾶς οὐ τοῖς προοιμίοις παρεδέμεθα. οὐ τούτῳ ὃ τῷ χρείᾳ ὁ ἀλέ-

α τοιότητες τ στοιχείων ὕλη.

ξανδρος ἀποροῦσας παντελῶς ἁπλῶν τῆ ἰδίου σκοποῦ ἐχόμενον, σωπᾷ παρῆκε τὸ χωρίον. καὶ ὅς ἄλλων ἀρ' ἂν τούτων λεγομένων δῆλός ὄδῑν ὁ ἀριστοτέλης ἑτέρας οὐσίας εἶναι λέγων τὸν νοῦν ἢ χωριστόν.

» ΦΑΙΝΕΤΑΙ δὲ καὶ τὰ φυτὰ διαιρούμενα ζῶ. καὶ τῶν ζώων ἔνια τῶν τόμων, ὡς τῷ
» ἄλλῳ ἔχοντα ψυχῷ τῷ αἴσθει, ἃ καὶ μὴ ἀφιεμῷ. ἑκάτερον γοῦ τῶν μορίων, αἰσθησιν ἔχει καὶ κινῆ-
» σιν κατὰ τόπον, ὡδί τινα χράνον. ἃ δὲ μὴ διαπελοῦσιν, οὐδὲν ἄτοπον. ὄργανα γὰρ οὐκ ἔχουσιν ὥσ-
» τε σώζειν τῷ φύσιν. ἀλλ' οὐδὲν ἧττον ἐν ἑκατέρῳ τῶν μορίων ἅπαντα ἐνυπάρχει τὰ μόρια τῆς ψυ-
» χῆς. καὶ ὁ μοιδσῆ ὅσιν ἀλλήλοις, καὶ τῇ ὅλῃ. ἀλλήλων μὲν, ὡς οὐ χωριστὰ ὄντα. τῆς δὲ ὅλης ψυχῆς,
» ὡς διαιρετῆς οὐσης.

ἐ λέγεις τῷ λόγῳ τοὺς λέγοντας μερισὴν εἶναι καὶ τὰ μόρια τῷ ψυχήν, νῷ ἐπ' ἄλλων τῶν πραγμά-
των ψοδσῆ ὄντα δὴ ἧγον διήκουσι. τὰ γὰρ φυτὰ φησιν ἔτι καὶ τὰ ἔντομα τῶν ζώων. ἐὰν διαιρεθῇ
φαίνεται οὐ ἕκαστον τῶν μορίων τὰς ἀλὰς ἔχον ἀπαραλλάκτως ψυχικὰς δυνάμεις, οὐ ἑκάστῳ γὰρ
τῶν κλάδων ἐσὶ, καὶ γεννητικὴ καὶ θρεπτικὴ καὶ αὐξητικὴ δυνάμεις. ἔτι τε καὶ τὰ μέρη τῶν διαι-
ρεθέντων οὐ τόμων ἕκαστον ὁρᾶται ἔχον καὶ αἴσθησιν καὶ κίνησιν. ἃ δὲ μερισὴ ἰωῆ ψυχὴ κατὰ μό-
εια, οὐκ αὖ τῷτο ἰωῆ. ἀλλ' ἰωῆ οὐ τῷδε μὲν τῷ μορίῳ ἡ αἴσθησις. οὐ τῷδε ἡ κίνησις. ἡ δὲ γεννητικὴ ἢ
δύθυ δύ' φθαρῶσι ὡδί τῶν οὐ τόμων ἅμα τῇ διαιρέσει, ἢ δυνάμει ἔστιν οὐ ἑκάστῳ, ἢ οὐδὲ ἔστιν ὅλως. τὰ
πολλὰ γὰρ ἄλλων ἴσως δὲ καὶ πάντα, οὐ γεννᾷ. ὥστε μία καὶ ἡ αὐτὴ ψυχὴ ὡδί πύτων πρότερον μὲν
τῷ ἀριθμῷ πρὶν διαιρεθῆναι, μετὰ δὲ τὸ διαιρεθῆναι τῷ εἴδει οὐκ ἔτι μέν τοι καὶ τῷ ἀριθμῷ. οὐ γὰρ
δίόν τε τὰς οὐ διηρημένοις οὔσας ὑποκειμένοις μίαν εἶναι τῷ ἀριθμῷ. τῆς δὲ μὴ ὡδὶ πολὺ ζῶ τὰ μόεια
τῶν οὐ τόμων, αὐτόν φησι τὸ μὴ ἔχειν μόεια ὀργανικὰ τοῖς τῆς ψυχῆς ὑπηρετοῦντα δυνάμεσιν. οὐ-
τερα τυχόν. ἢ ὀφθαλμούς. ἢ σόμα. ἢ τὰ τοιαῦτα, δι' ὧν τῆ σώματος τὸ ἀποῤῥέον ἀνυφαίνεται.
καὶ ὁ μοιδσῆς ὅσιν ἀλλήλαις καὶ τῇ ὅλῃ. ἀλλήλων μὲν ὡς οὐ χωριστὰ ὄντα. τῆς δὲ ὅλης ψυχῆς ὡς διαι-
ρετῆς οὔσης. τὰ γὰρ μόεια τῆ οὐ τόμου ὁμοίως δὲ καὶ τῶν φυτῶν ἑαυτοῖς τε ὅσιν ὁ μοιδσῆ ὅτι οὐ χω- c e
ριστὰς ἔχουσι τὰς δυνάμεις τῆς ψυχῆς. ἀλλὰ πᾶσαι αἱ δυνάμεις οὐ ἑκάστῳ ὅσι. τῆτο γὰρ ὄδῑ τὸ ἀλ-
» λήλων μὲν ὡς οὐ χωριστὰ ὄντα. ὅσι δὲ καὶ τῇ ὅλῃ ψυχῇ ὁ μοιδσῆ τῇ πρὸς τῆς τῆ ζώου διαιρέσεως. ὅσι
δὲ αὐ τῇ διαιρῆτο ὁ μοιδσῆ ὡς διαιρετῆς οὔσης τῆς ὅλης ἕως ὁ μοιομερῆ. τῶν γὰρ ἕως ὁ μοιομερῆ διαιρου-
μένων ὁ μοιδσῆ τὰ μέρη τοῖς ὅλοις. διαιρετῆς δὲ κατὰ συμβεβηκός. τῷ γὰρ τῷ οὐ ᾧ ὄδῑ διαιρεῖσθαι
καὶ ἄλλῃ συνδιαιρεῖται. ὁ μὲν οὖν ἀριστοτέλης ὡδί πινων παραδειγμάτων γυμνάσας δὲν ἧγον τῶν φυ-
τῶν λέγω καὶ τῶν οὐ τόμων δύοσθωῦτα ἄλλὸν δῦρεν. Ἀπορήσειε δ' ἄν τις μήποτε ἂν ὡδί πάντων ἀλη- Dubitanter.
θὴς ὁ ἧγος. ὡδί γὰρ τῶν ἄλλων ζώων φαίνεται ὁ ἐγκέφαλος ἄτιος εἶναι καὶ κινήσεως καὶ αἰσθή-
σεως. ὡδὶ τε δὲν γὰρ τι ὡδί δὲν ἐγκέφαλον ἀναίσθητον καὶ ἀκίνητον τὸ ζῶον ποιεῖ. τῆ νδύρου τε διαι-
ρεθέντος δ' οὗ ὡδί τὸ λοιπὸν σῶμα ἐκ τῆ ἐγκεφάλου ἤτε αἴσθησις παραγίνεται καὶ ἡ κίνησις. τὸ μὲν
ἄνω μέρος τῆς διαιρέσεως ἅπαν καὶ κινεῖται καὶ αἰσθάνεται. τὸ δὲ κάτω πᾶν καθάπαξ ἀμφοτέρων
ἐστέρηται. τὸ δὲ ἀλὸ γίνεται καὶ ἐμφράξεως οὐ τῷ νδύρῳ γενομένης. ἔτι τε ὁρᾶται θυμοῦ μὲν γένεσις ἐκ
τῆ περικαρδίου οὔσα ἅματος. ὡδὶ θυμίας δὲ ἅμα συνδιαπηδὲν τὸ ἡπαρ ἢ ἐκεῖθεν ἔχει τῷ γένεσιν.
ἃ τοίνυν αἱ δυνάμεις αὖται οὐ ὑποκειμένῳ σώματι τὸ εἶναι ἔχουσιν. ὁρῶνται δὲ μὴ πᾶσαι διὰ παν-
τὸς χωροῦσαι τῆ σώματος. οὔτε γὰρ ὄψις, οὔτε ἀκοὴ, οὔτε ὄσφρησις, οὔτε γεῦσις. ἤτε πεπλούσας
δυνάμεις οὖπισι μορίοις ἀφώρισται. θυμός τε οὐ δ' ὅλου δήκει. καὶ ὡδὶ τῶν λοιπῶν ὡσαύτως ἀνάγκη
πᾶσαι οὐ ἐκείνῳ ἑκάστην μορίῳ ἱδρύσθαι οὐ ᾧ καὶ οὐεργεῖ. Φασὶν οὖν πρὸς ταῦτα. ὅτι ἀρχαὶ μέν ὅσι
τῶν δυνάμεων τούτων τὰ μόεια ταῦτα. οὐ μεί τοι καθάπαξ οὐ ἀλλοῖς πεπερισεισμένα ὅσὶν αἱ δυνά-
μεις, ἀλλὰ φαιτῶσιν ὅξ ἀλλῶν καὶ ἕς ὁ λοιπὸν σῶμα. ὅλον γοῦ τὸ σῶμα καὶ τῷ θυμῷ συνδιατίθεται
καὶ τῇ ἐπιθυμίᾳ. οὐκ αὖ ταρκοῦν δὲ τῷτο ἀλὸ γὰρ τῷτό ὄδῑν ἡ ἀκατεία ὅτι ἑκάστη τῶν δυνάμεων τῆς
ψυχῆς κεκλήρωται μόεῖόν τι τῆ σώματος οὗ πρώτως κατὰ τὴν οὐ αὐτῷ ἱδρυμένῳ ψυχικῷ δυνά-
μεν οὐεργοῦντος ἢ πάσχοντος, διὰ τὴν συνέχειαν καὶ τὸ λοιπὸν σῶμα συμπάσχει. μήποτε οὖν ὡδὶ μεὶ
τῶν φυτῶν καὶ τῶν οὐ τόμων οὐ αὐτῷ τῷ φαινομένῳ σώματι, ἡ ψυχὴ ἔχει τὸ εἶναι. διὸ, συνδιαιρεῖται
τῷ ὑποκειμένῳ. ὡδὶ δὲ τῶν λοιπῶν ζώων ἅτε οὐ ἄλλῳ τινὶ ὑποκειμένῳ οὖσα τῷ πνδύματι. καὶ κατ'
ὡδὶ τηδειότητά τινα ἐλλάμπουσα, τούτῳ ὅταν στερηθῇ τῆς ὡδὶ τηδειότητος ταύτης διαιρεθὲν τυχὸν ἢ τὶ
τοιοῦτο πεπονθὸς, οὐκ ἔτι χωρεῖ ἀλῆς τὰς οὐεργείας. ἃ δὲ ὡδὶ τηδειότητος δεῖται πρὸς τὸ ἐλλαμφθῆ-
ναι, ἡκότως καὶ ἕκαστον τῶν μορίων ἀλοῦ τὸ μᾶλλον ἔχον ὡδὶ τηδειότητα πρός τινα ψυχικὰ δυνά-
μεν μᾶλλον, ἢ μόνον ἐλλάμπεται καὶ ὅξ ἀλοῦ διὰ τὴν συνέχειαν, καὶ ὡδὶ τὸ λοιπὸν παραπέμπεται
σῶμα. οὐ μεί τοι τῷ πνδύματι, οὕτως ἔχουσιν αἱ ψυχικὰ δυνάμεις, ὥσπερ οὐ τῷ δένδρῳ αἱ φυτικὰ
ὅλαι δ' ὅλου χωροῦσαι τῆ πνδύματος.

» ΕΟΙΚΕ δὲ καὶ ἡ οὐ τοῖς φυτοῖς ἀρχὴ ψυχὴ πεῖναι. μόνης γὰρ ταύτης κοινωνεῖ κὶ ζῶα, κὶ φυτά.
ε πὰ δὲ οὐκαλεσε τοῖς πρὸ ἀλοῦ φυσικοῖς ὅτι μὴ πδὲ πάσης ψυχῆς διηλέχθησαν ἀλὸς τῆτο ποιεῖ, καὶ

πρὸ πάσης διαλέγεται. ἅπαν οὖν τὸ ἐπάνω καὶ τὰ φυτὰ ἔμψυχα εἶναι τὸ οἷς ἔλεγεν ὅτι διαιρούμενα τὴν ἀψυχὴν κατ' εἶδος ἔχει ψυχήν. καὶ ἔτι ἐνθάδε τὸ ἐνεκάλει τοῖς ὁρισκοῖς ἔπεσι λέγουσι τὴν ψυχὴν ἐκ τοῦ ὅλου φερομένην αἰωρεῖσθαι μᾶς λέγων ὅτι οὐχ οἷόν τε τοῖς φυτοῖς τοῦτο συμβαίνειν. νῦν οὖν ὅτι ψυχὴ καὶ ἡ ἐν τοῖς φυτοῖς τοῦτο πιστοῦται, ἐκ τοῦ κοινὴν ταύτην μόνην εἶναι τὴν σώσαμεν, καὶ τῶν φυτῶν καὶ τῶν ζώων. ἔστι γὰρ ἐν τοῖς ζώοις ψυχικὴ ὅσῃ σώσαμεν ἢ θρεπτικὴ καὶ αὐξητικὴ καὶ γεννητική. ὁρῶντα δὲ αὐτὰ καὶ ἐν τοῖς φυτοῖς δῆλον αὖθις ὅτι κἀκεῖνα ἔμψυχα ἂν εἴη. τὸ δὲ μόνης ταύτης αὐτῆς τοῦ καὶ μόνην ταύτην κοινωνεῖ τοῖς φυτοῖς τὰ ζῶα.

ΚΑΙ αὕτη μὲν χωρίζεται τῆς αἰσθητικῆς ἀρχῆς. αἴσθησιν δὲ, οὐδὲν αὖθις ταύτης ἔχει. ἰατοῦ τὸ ἐκείνο φησιν. ἡ μὲν φυτικὴ ἀρχὴ αὖθις τῆς αἰσθητικῆς εἶναι σώματος. ἐκείνη δὲ, οὐκ αὖθις ταύτης. τοῦτο δὲ οὐχ ὡς τῆς ψυχῆς ἀμφοτέρας ἐχούσης τὰς σωμάσεις χωρισάς. τοῦτο γὰρ ἀναγκαῖος ἔλεγεν. ἀλλ' ὅτι ἐν οἷς μὲν ἡ φυτικὴ, οὐ πάντως καὶ ἡ αἴσθησις. ἐν οἷς δὲ ἡ αἴσθησις πάντως καὶ ἡ φυτικὴ. ἃ δὲ μὴ οἷόν τε τὴν αἰσθητικὴν αὖθις τῆς φυτικῆς εἶναι, δῆλον ὡς καὶ αὐτὴ ψυχὴ ὅσῃ. διαλέγεται δὲ καὶ περὶ ταύτης ὡς ψυχικῆς δυνάμεως ἐπεζητησεν ἀνωτέρω τινὶ μεθ' ἧς ψυχῆς τὸ ζῶον ἔχομεν. ἐρεῖ δὲ ἐν τοῖς ἑξῆς, ὅτι κατὰ ταύτην τὴν σώσαμεν τὸ ζῶον ἐν τοῖς ἐμψύχοις ὑπάρχει.

Τέλος τοῦ πρώτου
βιβλίου.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΦΙΛΟΠΟΝΟΥ ΕΞΗΓΗΣΙΣ ΤΟΥ ΔΕΥΤΕΡΟΥ ΠΕΡΙ ΨΥΧΗΣ.

ΤΑ μὲν παρὰ τῶν πρότερον παραδεδομένα περὶ ψυχῆς ἀνήνεγκα. ἐκθέμενος ἐν τῷ πρὸ τούτου βιβλίῳ ὥσπερ ὑπέκειτο τοῖς τῶν παλαιοτέρων δόξαις. καὶ διελεγξας εἴπερ μὴ καλῶς εἴρηται κατὰ τὰς ἐν προοιμίοις ὑποχέσεις, ἐν τούτῳ λοιπὸν τὰ αὐτῷ δοκοῦντα περὶ ψυχῆς ἐκτίθεται. ἡμῖν δὲ τῷ σθυτέρῳ τούτῳ βιβλίῳ διαλέγεται περὶ τῶν ἀλόγων τῆς ψυχῆς σωμάτων. ἐν δὲ τῷ τρίτῳ περὶ τῶν λογικῶν. ποιεῖται μέντοι καὶ ἐν τούτῳ μνήμην τῶν λογικῶν καὶ ἐν ἐκείνῳ τῶν ἀλόγων. ἐκτίθεται δὲ ἐν ἀρχῇ τὸν ὁρισμὸν τῆς ψυχῆς λέγων, ἐντελέχειαν εἶναι σώματος φυσικοῦ ὀργανικοῦ σωάμει ζωὴν ἔχοντος. τοῦτον διαιρεθέμενοι τὸ ὁρισμοῦ ὅσοι τῶν φιλοσόφων βούλονται ἀθάνατον λέγειν τὴν λογικὴν ψυχὴν, φασὶν ὅτι οὐ πᾶσις ψυχῆς ὄνομα ὁ ὁρισμὸς, ἀλλὰ τῆς φυτικῆς. ταύτης γὰρ μόνης ἐφαρμόζει. ἡ γὰρ ὅλη ἐντελέχεια ἡ τελειότης καὶ τὸ εἶδος, φησὶ δὲ τὴν ψυχὴν σώματος εἶναι ἐντελέχειαν, τὸ δὲ εἶδος τῶν σωμάτων ἀχώριστον αὐτῆς ἐστι, δῆλον ὅτι περὶ τῆς ἀχωρίστου τῶν σωμάτων τούτων νῦν ὁ λόγος. αὕτη δὲ ὄνομα μόνη φυτική. Κακῶς δὲ οὗτοι ὑπειλήφασιν. ἐστὶ γὰρ ἀλλῷ τῷ ὄντι κατὰ πᾶσις ψυχῆς ὁρισμὸς οὗτος ἅπερ δεδομένος. ἅπαν γὰρ ἐντελέχειαν εἶναι τὴν ψυχὴν ἐπήγαγε τὸ τὴν πρώτην. τῆς γὰρ ἐντελεχείας ἡ μὲν ὄνομα πρώτη. ἡ δὲ, δευτέρα. ἡ μὲν πρώτη φησὶν, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ. ἡ δὲ, ὡς ὁ θεωρῆν. λέγει οὖν ἐντελέχειαν ὡς τὴν αὐδυνάμιν οὐχ ὡς τὸ θεωρῆν. ἐν γὰρ τῷ ὑπάρχειν φησὶ τὸ ψυχὴν, καὶ ὕπνος καὶ ἐγρήγορσις ὄνομα. καὶ ἄλογον δὲ ὁ μὲν ὕπνος τῇ αὐδυνάμι. ἡ δὲ ἐγρήγορσις τῷ θεωρῆν. ὥστε ἡ οὐ βούλεται τὸ ψυχὴν ἐντελέχειαν, ὥσπερ ἔστι τῆς αὐδυνάμης ἡ ἕξις διὰ τὸ τὸ ψυχὴν μὲν ἀεὶ ἔχειν ἐν ὅσῳ ζῇ τὸ ζῶον μὴ ἀεὶ δὲ ἐνεργεῖν κατὰ ἄνθην ὡς ἐν τοῖς ὕπνοις. δῆλον αὖθις ὅτι οὐ περὶ τῆς φυτικῆς ἔστιν ἀνθρώπου ὁ λόγος μόνης. ἡ γὰρ φυτικὴ οὐ κατὰ τὴν αὐδυνάμιν θεωρεῖται, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν θεωρίαν. ἀεὶ γὰρ ἐνεργεῖ ἡ φυτικὴ ψυχὴ κατὰ τὸ δεύτερον ἐντέλεχειαν ὄνομα ὅτι ὡς τὸ θεωρῆν. καὶ μᾶλλον ἐν τοῖς ὕπνοις εὔθαι αἱ λοιπαὶ τῆς ψυχῆς δυνάμεις ἠρεμοῦσι τότε γοῦν μάλιστα αἱ πέφυκαν καὶ αἱ περὶ τὰ ἀφροδίσια ἀβούλητοι πολλάκις ὁρμαί. ὥστε μᾶλλον ἂν εἴη περί τε τῆς λογικῆς ἢ τῆς ἀλόγου ὁ λόγος οὗτος, ἢ περὶ τῆς φυτικῆς. ἐσμὲν γὰρ ἔμψυχοι κατὰ ταύτας τὰς ψυχὰς καὶ καθεύδοντες. ἔχομεν γὰρ καὶ τὸ δεύτερον τὴν ψυχὴν δυνάμει, ὅπερ ὅσῃ πρῶτον ἐνεργεία. τοῦτο δὲ ὅσῃν ὡς ἡ αὐδυνάμη. ἔχει γὰρ ὁ καθεύδων γεωμετρικὴν ἕξιν. τὴν μέντοι θεωρίαν οὐκέτι. ἄλλως τε ἄλλος ὁρισάμενος καὶ ἅπαν ὅτι ἔστιν ἡ ψυχὴ ἐντελέχεια σώματος φυσικοῦ ὀργανικοῦ σωάμει ζωὴν ἔχοντος, ἐπήγαγε. ὅτι ὅσον ἐκ τοῦ ὁρισμοῦ ἀναγκαῖον τὴν ψυχὴν ἡ μέρη τινὰ ἀλλῆς μερισὴ πέφυκεν ἀχώριστα εἶναι τοῦ σώματος λέγων δῆλον ὅτι περὶ τῆς φυτικῆς. τὸ γὰρ καὶ βρέψαι ἡ θρεπτικὴ χωρισθεῖσα τοῦ σώματος ἢ ἡ αὐξητικὴ αὐξήσαι. οἷόν γὰρ φησιν ἡ ἐντελέχεια τῶν μερῶν ἐστιν ἀλλῶν. εἶτα ἐπήγαγε. ἀμὴν ἀλλ' οὐδέ γε οὐδὲ κωλύει διὰ τὸ μηδενὸς εἶναι σώματος ἐντελεχείας. ὥστε ἡ δὲν νοῦν συμπεριλαβεῖν. τοῦτον γὰρ περὶ σῶμα μὴ ἔχοντα τὰς ἐνεργείας, μὴ δὲ σώματι ὡς τὸ ἐνεργεῖν συγχρώμενον. τοὐναντίον δ' ὡς εἶπον καὶ ἐμποδίζόμενον ὑπὸ τοῦ πυ, οὐκ ἀναγκαῖον ἀχώριστον εἶναι. εἶτα πάλιν ἐπήγαγεν δ' ἄδηλον ἡ οὕτως ἐντελέχεια τοῦ σώματος ἡ ψυχὴ, ὡς πλωτὴρ πλοίου. δῆλον δ' ὅτι οὐκ αὖ τοῦτο εἶπεν ἐγὲ περὶ μόνης τῆς φυτικῆς ἐποιεῖτο τὸν λόγον. ἀπορήσειε δ' αὖτις ἐκ τῶν ἐρημένων τὴν ἐναντίαν ἀπορίαν μήποτε οὐδὲ ἐμπεριέχεται τῷ ὁρισμῷ τούτῳ ἡ φυτικὴ ψυχή. ἃ γὰρ λέγει τὴν ψυχὴν ἐντελέχειαν εἶναι, οὐχ ὡς τὴν θεωρίαν, ἀλλ' ὡς τὴν αὐδυνάμιν, ἡ φυτικὴ ψυχὴ ἐντελέχειά ὅσῃ, οὐχ ὡς ἡ αὐδυνάμι, ἀλλ' ὡς ἡ θεωρία. ἀεὶ γὰρ ἐνέργειά ὅσῃ κατὰ τὸ δεύτερον σημαινόμενον τῆς ἐνεργείας δῆλον ὅτι οὐκ ἐφαρμόζει τῇ τοιαύτῃ ψυχῇ οὗτος ὁ ὁρισμός. λέγομεν οὖν καὶ πρὸς τοῦτο ὅτι οὐδὲν ἧττον καὶ ἡ φυτικὴ ἐν τῷ ὁρισμῷ περιείληπται. ἅπαν γὰρ ἐντελέχειαν τὴν ὡς αὐδυνάμιν, πᾶσαν ψυχὴν περιείληφεν. ἡ γὰρ πᾶσα καὶ ἀεὶ παρακολουθοῦσα εἶπεν. καὶ γὰρ ὅταν ἐνεργῇ ἡ λογικὴ ψυχὴ καὶ ἡ ἄλογος λέγοιτο αὖ ἐντελέχειαν εἶναι ὡς αὐδυνάμιν. τοῦτο δὲ ὅσῃν ὡς ἡ ἕξις. ἤτοι ἐστὶ τὸ δεύτερον μὲν σωάμει. πρῶτον δ' ἐνέργεια. διότι πᾶσα ἐνέργεια ἀπὸ σωάμεως τῆς κατὰ τὴν ἕξιν προέρχεται. ἔχει γὰρ δι' ὃ λόγον ὁ ἐνεργῶν γεωμέτρης καὶ ἐν αὐτῷ τῷ γεωμετρεῖν τὴν γεωμετρικὴν τάξιν. ἃ γὰρ μὴ εἶχε πῶς ἐνεργεῖ κατὰ ταύτην τὴν ὧν μὴ εἶχεν. ὥστε ἐνθάδε μὲν ἡ ἐνέργεια ἐκείνη, πάντως καὶ ἡ ἕξις. οὐκέτι μέντοι ὅπου ἡ ἕξις ἐκεῖ καὶ

ἢ ἕξιν ἐπιπλέον ἔχει. ἢ τοίνυν ἐπιπλέον τῆς ἐνεργείας ἡ ἕξις δίοτι ἀεὶ καὶ πᾶσι τοῖς ἔχουσι παρακολουθεῖ, δηλότι πάσης ψυχῆς καὶ ὁπωστιοῦν ἐχούσης, ἐνεργούσης λέγω καὶ μή, βουλόμενος ἅπασι δοῦναι τὸν ὁρισμὸν τῷ πᾶσι καὶ ἀεὶ παρακολουθοῦντι ἐχρήσατο. λέγω δὴ τῇ ἐντελεχείᾳ τῇ ὡς ἐπὶ τὸ πολύ. ὥσπερ οὖν τὴν ἐνέργουσαν ψυχὴν τὴν λογικὴν λέγων καὶ τὴν ἄλογον περιλαμβάνει, ὅτου καὶ τὴν φυτικήν. ὁ γὰρ ὑπάρχει τῇ φυτικῇ ἀεὶ λέγω δὴ τὸ ἐνεργεῖν, τοῦτο τοῖς ἄλλοις ποτέ. ἡ μὲν τοι διύαμις ἡ δευτέρα ἕπεις ἐστὶν ἣ κατὰ τὴν ἕξιν, πᾶσι πάρεστι καὶ ἀεί. ἄλλως τε αὖλος ἐπὶ λέξεως πάσης ψυχῆς εἶναι βούλεται τὸν ἀπὸ δεδεμένον λόγον, φησὶν, ὅτι ἤ δή τι κοινὸν ἐπὶ πάσης ψυχῆς δεῖ λέγειν, εἴη ἂν ἡ πρώτη ἐντελέχεια. ἢ ἐπὶ πάσης ἐκτείνων τὸν λόγον καὶ ἐνδεικνύμενος ὡς οὐχ ὡς ὁρισμὸς ὄντι. διὰ τοῦτο λέγειν ἤ δή τι. τοῦτο μὲν οὖν οὕτω διηπόρηται. Ζητήσαι δ' ἄξιον ἐπὶ τούτοις. πῶς ἔφην αὖλος ἐν τῷ πρότερω λόγω. βύλεται δὲ ὅπως μὴ λανθάνῃ ἡ πότερον ἐς λόγος αὖλῶς ὄντι καθάπερ ζώου ἢ καθ' ἕκαστον ἕτερος. οἷον ἵππου. κυνός. ἀνθρώπου. ἐν τούτοις αὖλος εἶα ὁρισμὸν ἀποδίδωσι ψυχῆς ἁπάσης. Φαμὲν οὖν πρὸς τοῦτο ὅτι μάλιστα μὲν οὐδὲ ὁρισμός ὄντι ὁ ἀποδεδομένος. ἡ γὰρ μὴ ἔστι κοινὸν γένος ψυχῆς ὡς ψυχῆς (ὡς γὰρ οὐσίας διλονότι ἐστὶ κοινόν τι γένος αὖλῷ τοῦτο ἡ οὐσία) ὥσπερ οὐδὲ τῶν ἀτόμων καθ' ἄτομά ἐστιν. ἔστι κοινόν τι γένος ψυχῆς τῶν κατὰ μέρος ψυχῶν ἢ κατ' εἴδος μή. δὲ μᾶλλον πασῶν ἔστι τι καὶ κοινὸν εἶδος. ὡς μόνῳ τῷ ἀνθρώπῳ σιαφερουσῶν, ὥσπερ τῶν κατ' εἴδος ζώων ἔστι κοινόν τι γένος τὸ ἁπλῶς ζῶον. καὶ αὖ ἀνθρώπων εἶπε εἶδος ὁ ἁπλῶς ἄνθρωπος. πᾶς ὁ ὁρισμὸς, γένος ἔχει. δὲ ὁρισμὸν αὖλα πάσης ἐστὶν ἁπλῶς ἀποδοθῆναι ψυχῆς, ἀλλ' ὑπογραφήν. ὥστε ὁ λόγος ὁ ἀποδεδομένος οὐ τοῦτο πρὸς πάσης ψυχῆς ὑπογραφή ὅτι καὶ οὐχ ὁρισμός. ἔπειτα οὐδὲ κυρίως μία ἐστὶν ἡ ὑπογραφὴ αὕτη. ὁμωνύμων γὰρ πραγμάτων τῶν ψυχῶν, δι' ὁμωνύμων φωνῶν τὴν ὑπογραφὴν αὖλα ἐδίδαξε. τὰ δὲ ὁμώνυμα τῇ μὲν φωνῇ σύνθη. τῷ δὲ σημαινομένῳ πλείονα. καὶ αὖλος δέ φησιν οὐ τοῖς τόποις ὅτι δυνατὸν τῶν ὁμωνύμων σύνα ὁρισμὸν ἕνα ποιῆσαι ὑπογραφὴν δι' ὁμωνύμων τῶν φωνῶν ἀποδοθῆναι. λέγομεν γὰρ ὑγιεινὸν στίον καὶ φαρμακον ὑγιεινόν. ὁμοίως καὶ φλεβοτομίαν λέγομεν δὲ καὶ γυμνάσιον ὑγιεινόν. καὶ οὖρα ὑγιεινὰ καὶ σφυγμόν. τούτων οὖν ὁμωνύμων ὄντων δυνάμεθά φησιν σύνα ὁρισμὸν αὖλῶν δι' ὁμωνύμων φωνῶν ἀποδοθῆναι λέγοντες ὑγιεινὸν εἶναι τὸ συμφέρως ἔχον πρὸς ὑγίειαν. τοῦτο δὲ τὸ συμφέρως ἔχον πρὸς ὑγίειαν ὁμωνύμων ὄντι. ἢ γὰρ ὡς ποιητικὸν, ἢ ὡς σημαντικὸν, ἢ ὡς φυλακτικὸν καὶ ἃ προσθῶμεν τῷ κοινῷ τὸ ἰδίᾳ ὑπάρχον ἑκάστου, τότε γίνεται ἰδίαι ἑκάστου ὁρισμός. οἷον τὸ συμφέρως ἔχον πρὸς ὑγίειαν ὥστε φυλάττειν αὖλῶς ὡς τὸ γυμνάσιον. ὥστε σημαίνειν ὡς τὰ οὖρα. ἢ ὡς ὁ σφυγμός. ἢ ὥστε ποιεῖν ὡς τὸ σῖτον. ὥστε φωνῇ μὲν ἓς ὁ ὁρισμὸς οὕτος ὁ λέγων τὸ συμφέρως ἔχον πρὸς ὑγίειαν, τῷ σημαινομένῳ δὲ πολλοί. οὕτως οὖν οὐδὲ ἡ ἀποδοθεῖσα τῆ ψυχῶν ὑπογραφὴ ὁμώνυμος οὖσα ἑνὸς μία ἔσται, ἀλλὰ πλείων. ἢ γὰρ ἐντελέχεια λέγεται καὶ ἐπὶ τοῦ εἴδους τοῦ ἀχωρίστου τοῦ σώματος καὶ ἐπὶ τοῦ χωριστοῦ. ἔστι γὰρ τελειότης καὶ ὁ κυβερνήτης τοῦ πλοίου. καὶ τὸ τῆς σαρκὸς εἶδος τοῦ τῆς σαρκὸς σώματος. ἀλλ' ὁ μὲν χωριστὸς ὢν τοῦ πλοίου, μόνῳ τῷ ἑαυτοῦ ἐνέργειαν τελειωτικῷ ἔχει τοῦ πλοίου. τὸ δὲ τῆς σαρκὸς εἶδος καὶ καθόλου τὰ ὕλα εἴδη ἐπὶ τῇ οὐσίᾳ ἑαυτῶν τελειωτικά ὅτι τῶν ὑποκειμένων. οὕτως οὖν καὶ ἐπὶ τῆ ψυχῶν. ἡ μὲν ἄλογος ψυχὴ καὶ ἡ φυτικὴ ἀχώριστον ἔχουσα τὴν οὐσίαν τοῦ ὑποκειμένου καὶ μηδὲ ἐνέργειαν χωρὶς τοῦ ὑποκειμένου διιλαμένη, ἀλλὰ τὴν οὐσίαν ἔχει τελειωτικὴν ἀλλοῦ. ἡ μέντοι λογικὴ ψυχὴ οὐ τῇ οὐσίᾳ, ἀλλὰ τῇ ἐνεργείᾳ μόνῃ τελειοῖ τὸ ζῶον. τῇ βυλήσει γὰρ ἑαυτῆς κινεῖ ἀλλὸ τοιῶσδε ἢ τοιῶσδε ὡς ὀρεκτὸν τῇ ἀλόγῳ ψυχῇ χρωμένη. καὶ ἄλλως ἔστιν ἐν τοῖς ψυχαῖς τὸ πρότερον καὶ τὸ ὕστερον. εἴρηται μὲν γὰρ ἡ λογικὴ, ἐπεὶ πάντως καὶ αἱ λοιπαί. οὐκ ἔτι μέντοι καὶ ἔμπαλιν. ἐν οἷς δὲ τὸ πρότερον μὴ τὸ ὕστερον τοῦτο τὸ κοινῶς κατηγορούμενον οὐκ ἔστι γένος. οὐκ ἄρα οὐκ ἔστι κοινόν τι τῶν ψυχῶν γένος, ἀλλ' ἐὰν ὁμώνυμοι ὡς τὰ ἀφ' ἑνὸς καὶ πρὸς ἕν. εἶπον δὲ μὴ εἶναι τῷ λογικῷ αὖθι τῶν ἄλλων πρὸς τὸ ζῶον δίλον τοῦτο ἀφωσθὲν τὸ θνητόν. ἐπεὶ ὅσον ἐπὶ τῇ ἰδίᾳ οὐσίᾳ ἑαυτῆς ἡ ψυχὴ καὶ πρὸ τῶν ἀλόγων ζώων καὶ μετὰ καθ' αὑτὴν εἶναι δύναται. ἀλλ' ὁ λόγος πρὸ ψυχῶν τῶν ἐν τοῖς θνητοῖς ζώοις τούτοις. ὥστε ἃ ὁμώνυμοι αἱ ψυχαί, ὁμώνυμος καὶ ὁ ἀποδοθεὶς αὐτῶν ὁρισμός. καὶ διατοῦτο οὐκ ἐς. ὅθεν καὶ αὖλος ἅδως ὅτι ἀδύνατον κυρίως σύνα ὁρισμὸν ἀποδοῦναι τῆς ψυχῆς ἀποδοθεὶς αὐτῶν τοῦτον ὁρισμόν φησιν. ἃ δὴ τι κοινὸν ὠδὶ πάσης ψυχῆς δεῖ λέγειν. Ζητήσαι δ' αὖτις ἐκ τῶν ἀρημένων καὶ τὶ δή ποτε ἃ μὴ δυνατὸν σύνα ὁρισμὸν πάσης ψυχῆς ἀποδοῦναι ἐμέμφατο τοῖς πρὸ ἑαυτοῦ μὴ πρὸ πάσης ψυχῆς διαλεχθεῖσι. Λέγω οὖν ὅτι πρῶτον μὲν ἡ δυνατὸν ἦν ποιῆσαι ὅπερ αὖλος ἐποίησε. ἃ καὶ μὴ ὁρισμὸν, ἀλλ' οὖν κοινόν τινα καὶ ὑπογραφικὸν λόγον ἀποδοῦναι πρὸ πάσης. ἔπειτα οὐ τοῦτο μέμφεται αὖλος, διὰ τὶ μὴ σύνα ὁρισμὸν ἀποδεδόμενον καὶ πάσης ψυχῆς, ἀλλὰ τὶ μὴ πρὸ πάσης διειλέχθησαν ἰδίαι ἑκάστης ὃ καὶ αὖλος ποιεῖ. μετὰ γὰρ ἀποδοῦναι τὸν κοινὸν τοῦτον λόγον ἰδίαι πρὸ ἑκάστης ἐρᾷ καὶ διδάξει πρὸ αὖλῶν ὧν περ ἡ πόρησε πρόπον. βουλόμενος γὰρ πρὸ τῆς ἀλόγου διαλεχθῶσαι, πρῶτον πρὸ τῶν αὐτικεμένων διαλέγεται, δεῖον πρὸ αἰσθήσεως μέλλων διδάσκειν πότερον ἐν πρὸ τῶν αἰσθητῶν ποιεῖται λόγον, καὶ πρὸ ὄψεως ἐν τῶν ὁρατῶν. καὶ πρὸ θρέψεως ἐν πρὸ φοφῶν καὶ ὠδὶ τῶν ἄλλων ὁμοίως.

ἀνάλυσις

εἶτα οὕτως ἀνέσιν ὠδὶ τὰς ἐνεργείας. καὶ κεῖσθαι ὠδὶ τὰς διυάμεις τὰς πρακτικὰς τούτων.

» ΕΡΕΙ ΔΕ τὰ παραδεδομένα πρὸ ψυχῆς τῶν ἄλλων ἐφ' ὅσον ἕκαστος ἀπεφώνατο, πρότερον
» εἴρηται.

Ε' ντεῦθεν ὡς ἤδη εἶπον τὸν οἰκείαν πρὸ ψυχῆς ἐκτίθεται θέξειν. καὶ βούλεται πρῶτον κοινόν τινα λόγον ἀποδοῦναι πρὸ πάσης ψυχῆς. πρότερον δὲ προεκτίθεται ἃς τὸν λῆψιν αὖλῶν τῶν ὁρισμοῦ συμβαλόμενος. βουλόμενος γὰρ λαβεῖν τὸ γένος τῆς ψυχῆς πρὸς τὸν τῶν ὁρισμοῦ ἀποδοσιν μᾶλλον δὲ τὸν ἀναλογίαν γένει, ἐπάσῃ καὶ ὁ ὁρισμὸς κατ' ἀναλογίαν ὄντι ὁρισμῷ διὰ τὰς ἁρμούσας αἰτίας, πρῶτον ἡμῖν τοὺς ποιεῖται διαίρεσιν τῶν ὄντων ἃς τὰς δέκα κατηγορίας. ἀνάγκη γὰρ καὶ τὸν ψυχὸν τῶν ὄντων ἕνα τινὰ ὄντα. ὑπὸ μίαν τούτων τελεῖν. ὅτι μὲν οὖν οὐκ ἔστι συμβεβηκὸς ἡ ψυχὴ δῆλον. οὔτε γὰρ ποσόν. τοῦτο γὰρ ἐδείξαμεν οὔτε τοῖς πρὸς ἄνα τιμιώτερον λόγοις οὐ οἷς ἐδείκνυεν ὅτι ὅλως καὶ μέγεθος εἶναι τὸν ψυχὴν ἀδύνατον. καὶ οὐ τοῖς πρὸς ἑνὸς κρότητα οὐ οἷς ἐδείκνυεν ὅτι οὐκ οἷόν τε ἄλλο εἶναι ἀριθμόν. ὥστε οὔτε ὡς συνεχὲς ποσὸν ἔστιν, οὔτε ὡς διωρισμένον. ὅλως ἁπλῶς ποσὸν οὐκ ἔστιν. ὅπερ δὲ οὐδὲ ποιόν ἐστιν, ἐδείξαμεν οὐ οἷς ἐδείκνυεν ὅτι οὐκ ἔστιν ἁρμονία. τοῖς γὰρ αὖλοῖς ὠδὶ χαιρήμασι δείξει ὅτι οὐδ' ὅλως ἐστὶ ποιόν. τὸ δὲ μήτε ποσὸν ὄντι μήτε ποιὸν, σχολὴ γε τῶν ἄλλων τε εἴη συμβεβηκότων. ἐκ τούτων γὰρ αἱ λοιπαὶ συνεστήκασιν. οὐσίαι ἄρα ἡ ψυχή. ἐπεὶ οὖν οὐσία ἡ ψυχὴ, πάλιν ὑποδιαιρεῖ τὸν οὐσίαν, εἴς τε τὸν σύνθετον καὶ τὸν ἁπλῶν. καὶ τὸν ἁπλῶν εἴς τε τὸν ὕλην καὶ τὸ εἶδος. τριττῆς οὖν οὔσης τῆς οὐσίας, μάλιστα οὐσία εἶναι δοκοῦσι τὰ σώματα. μᾶλλον δὲ ὡς πρὸς τοὺς πολλοὺς ἀνθρώπους, τούτων γὰρ μάλιστα ἔχουσι τὴν γνῶσιν. καὶ τῶν σωμάτων μάλιστα οὐσίαι τὰ φυσικὰ σώματα. ἀποδιαστέλλων πρὸς τὰ τεχνητὰ ἢ καὶ τὰ μαθηματικά. ἴσως τεχνητὰ δέ φησι σώματα οἷς εἶδός τινα ἀπὸ τέχνης παραγίνεται. οἷον ὁ θρόνος ὁ ἀβάκιον. ἃ γὰρ ὅτι τὶ σῶμα ἢ σῶμα τεχνητόν. τῶν δὲ φυσικῶν σωμάτων συνθέτων ὄντων συγκειμένων ὁ ὅλης καὶ εἴδους, οὐ τούτοις μᾶλλον οὐσία ὁ εἶδος κατ' αὖλον ὁ εἶδος. ὁ γὰρ καὶ ἔστι καὶ λέγεται σύνθετον. κοινῆς γὰρ οὔσης καὶ μιᾶς τῆς ὕλης ἡ διάκεισις καὶ ἡ καθ' ἕκαστον οὐσίωσις ἐκ τῶν θείων. ἐκ μὲν οὖν τῆς διαιρέσεως ταύτης ἤρομεν ὅτι τε μᾶλλον οὐσία τὰ φυσικὰ σώματα. ἢ ὅτι οὐ τούτοις ὁ εἶδος μᾶλλον τῆς ὕλης. οὐ τοῦτον δὲ τὸν ζητητέον. οὐ τίνι τούτων θετέον τὸν ψυχὸν ὡς γένει. πρότερον σύνθετός τίς ἐστιν οὐσία ταυτὸν δ' ἂν εἴη σῶμα φυσικὸν, ἢ ἁπλή. καὶ ἃ ἁπλῆ πότερον ὕλη ἢ εἶδος. ἵνα οὖν τοῦτο βόρη ἐκ τῶν σαφεστέρων καὶ ὕστερον ποιεῖται τὸν ἀρχὴν τῆς ζητήσεως. σαφέστερον δὲ τῆς ψυχῆς
» ὁ ἔμψυχον. ὁ δ' ἔμψυχον τῷ ζῆν λέγεται ἔμψυχον. τὸ οὖν φυσικῶν σωμάτων φησὶ τὰ μὲν ἔχει ζωὴν
» καὶ ἔμψυχα καλοῦμεν. τὰ δὲ οὐκ ἔχει. ὥστε ἡ ψυχὴ ἐν τοῖς ἔχουσι ζωὴν τῶν φυσικῶν σωμάτων θεωρεῖται. ταύτην δὲ τὴν ζωὴν ψυχὴν καλοῦμεν. οὐ γὰρ δὴ ὁ σῶμα ψυχὴν καλοῦμεν. τῆς γὰρ ζωῆς ἀπολουούσης ὁ μὲν σῶμα οὐδὲν ἧττον ὄντι σῶμα. οὔτε δὲ ἧπ. οὔτε ἔμψυχον λέγεται. ὥστε ἐν τοῖς ζωὴν ἐχουσιν, ἡ ψυχὴ οὐκ ἔστι ὁ σῶμα ἀλλ' ἡ ζωὴ καθ' ὃ ἔμψυχα λέγεται. τὰ αὖα ζῶντα τῶν σωμάτων σύνθετά ὅτι, ἔκτε τὸ σώματος καὶ τῆς ζωῆς τῆς ἐν αὖλοῖς ὧν καλοῦμεν ψυχήν. σύνθετον αὖα ὁ ἔμψυχον ἐκ ψυχῆς καὶ σώματος. ἀλλὰ μᾶλλ πᾶσα σύνθετος οὐσία, ὅτ ὕλης ἐστὶ καὶ εἴδους. καὶ τὸ ἔμψυχον αὖα ἐκ ψυχῆς ὄν καὶ σώματος, τὸ μὲν, ἔξει ὡς ὕλην. τὸ δὲ, ὡς εἶδος. ἡ δὲ τὸ εἶδος ὅτι τὸ συνεχὴς καὶ ὅρα τῇ ὕλῃ αὖτον. τοῦτο δὲ ὅτιν ἡ ψυχὴ τῷ σώματι. ὀξελθούσης γάρ φησι διαπνεῖται καὶ σήπεται. εἶδος ἂν εἴη τοῦ σώματος ἡ ψυχὴ, ὕλη δὲ αὖλο τὸ σῶμα. ὅτι γὰρ τοῦ εἶναι τῷ σώματι αἴτια ἡ ψυχὴ, δῆλον ὅτ ὧν τὸ ἔμψυχα αὐτῷ τούτῳ χαρακτηίζεται τί καὶ τὸ εἶναι ἔχει. ὅθεν καὶ ἡ συνήθεια τὰ τῆς ψυχῆς ἐσχηματίσαν σώματα κάτοι οὐδὲν ἧττον σώματα ὄντα μὴ μετὰ τὸν ταύτης χωρισμὸν, ὅμως οὐδ' εἶναι λέγει βέβηκεν οὔτ' ἔστιν ἀτμήτου χυνή. ὥστε ἃ σύνθετα μὲν τὰ ἔμψυχα ἐκ ψυχῆς καὶ σώματος. πᾶν δὲ σύνθετον ὅτ ὕλης καὶ εἴδους. τούτοις δὲ τὸ συνεχὴς καὶ τοῦτ εἶναι αὖτον τὸ εἶδος. τοιοῦτον δὲ καὶ ἡ ψυχὴ τοῖς ἔμψυχοις εἶδος αὖ εἴη ἡ ψυχή. οὕτως οὖν δυείσιεν ὅτι οὐσία ἐστὶν ἡ ψυχὴ ἡ κατὰ τὸ εἶδος. ὅπερ εἶδος καλεῖ τελέχειαν παρὰ τὸ εἶ καὶ τὸ τέλειον καὶ τὸ συνέχειν. καὶ γὰρ εὐδόσεώς ὅτι τῇ ὕλῃ τὸ εἶδος αὖτον καὶ τελειώσεως. ἐπεὶ καὶ τελειώσεώς ὅτι τοῦ ὑποκειμένου καὶ συνέχει αὖλό. ἄστε δίδωσιν οὖν εὐθὺς τὸν ὁρισμὸν τῆς ψυχῆς λέγων εἶναι αὖλῳ εὐτελέχειαν. τινὰ εἶδος μὴ τελειότητα. τίνος τούτου, σώματος φυσικοῦ. ἵνα αὐτοδιαστέλλῃ τῶν τεχνητῶν καὶ τῶν συμβεβηκότων. εἶτα ἐπεὶ καὶ ὁ λίθος φυσικὸν σῶμα καὶ ἔστι καὶ τοῦτο εἶδος εὐτελέχειαν καὶ ἁπλῶς τὰ ἄψυχα πάντα προσέθηκε δυνάμει ζωὴν ἔχοντος, ἵνα αὐτοδιαστέλλῃ τὰ τε νεκρὰ σώματα καὶ τὸ σπέρμα. οὔτε γὰρ τῶν ἀψύχων τι δυνάμει ζωὴν ἔχει, οὔτε τὸ νεκρὸν σῶμα, οὔτε τὸ σπέρμα, οὔτε τὸ ἔμβρυον τὸ μήπω διωρισμένον. προϊὸν δὲ ἃς ταυτὸν ἄγει τὸ διωρισμένον τοῦτο δυνάμει ζωὴν ἔχειν ὡς εὐ αὐθ' εὖος κεχρῆσθαι τούτῳ. τῷ τε δυνάμει ζωὴν ἔχειν καὶ τῷ διωρισμένον εἶναι. οὔτε οὖν τὸ νεκρὸν δυνάμει ζωὴν ἔχει. κἂν γὰρ δυνατὸν διωρισμένον ἀλλ' οὖν ὡς αὖλός φησιν ὁμώνυμά ὅτιν αὖλοῦ τὰ μόρια. οὕτω γὰρ λέγεται χεὶρ ἡ νεκροῦ ὥσπερ καὶ ἡ λιθίνη. οὐ γὰρ ἐνεργεῖ τὰ χαρὰς. οὐδὲ τὸ σπέρμα δυνάμει ζωὴν ἔχει. ἐπεὶ μήπω διωρισμένον ὠδὶ πάδιον γέγονε τῷ ἐκ τῆς ψυχῆς ζωὴν κατασκεύασται. ἀλλὰ

ἐντελέχεια περὶ τὸ ἓν τὸ τέλεον καὶ συνεχὲν

λέγοιτ' ἂν τὸ ἀτέρμα, ἢ τὸ μὴ δίωρανωμένον ἔμβρυον δυνάμει ζωὴν ἔχον· δύναται γὰρ γενέσθαι δυνάμει ζωὴν ἔχον, ἀλλὰ τὸ τέλειον καὶ ἤδη τὴν ζωὴν κατεδεξάμενον, τοῦτό φησι δυνάμει ζωὴν ἔχον· πῶς οὖν δυνάμει καὶ μὴ ἐνεργείᾳ. ὅτι ὅσον ἀπὸ τῆς ἑαυτοῦ φύσεως ἄξιον ἐστὶ καὶ μόνας ἀπὸ τῆσδε τῆς καταδέξασθαι τὴν ζωήν· δυνάμει δὲ τὸ δεύτερον τὴν ἕξιν ἔχον· ἔχει γὰρ καθ' αὑτὸ τὴν ἕξιν τοῦ δύνασθαι ζωοποιεῖσθαι· ἢ καὶ ἀεὶ ζωοποιεῖται ὑπὸ τῆς ψυχῆς ἐς ἀεί· ἢ· ὡς γὰρ ἤδη εἴπομεν τὸ ἔχοντα τὸ δεύτερον ἐνεργείᾳ· ὅπερ ὄφθη ὡς τὸ θεωρεῖν· ταῦτα μὴ τὴν ἕξιν ἔχει· ὥστε κἂν ἀεὶ ζωοποιεῖται τὸ σῶμα οὐκ ἄτοπον ὅσον ἀπὸ τῆς αὐτῆς φύσει τὸ λέγειν αὐτὸ δυνάμει ζωὴν ἔχειν· ὅλον γὰρ ὅτι ἔχοι τὴν δύναμιν τοῦ ζωοποιεῖσθαι δύνασθαι, οὕτω ζωοποιεῖται· ἐπεὶ δὲ μὴ ἔχοι ὅλην τὴν δύναμιν, ἐκ ἂν ζωοποιηθείη· εἶπε δὲ τὸ σημαινόμενον τοῦτο τοῦ σώματος καὶ ἐν τῷ περὶ ἑρμηνείας, σύνθεσιν ῥήματος τὸ δυνατόν· τὸ γὰρ δυνατὸν φησιν οὐχ ἁπλῶς λέγεσθαι, ἀλλὰ τὸ μὲν, ὡς ἐνεργείᾳ ὂν· οἷον δυνατὸν βαδίζειν, ὅτι βαδίζει· καὶ ὅλως δυνατὸν εἶναι ὅτι ἤδη ἐστὶ κατ' ἐνέργειαν· καὶ τοῦτο οὖν εἴρηται καὶ τὸ δυνάμει ζωὴν ἔχοντος. Ἀπορήσειε δ' ἄν τις ἴσως ὅτι ἡ οὐσία ἐστὶν ἡ ψυχὴ ἡ καὶ τοῦ εἴδους· πῶς λέγομεν μὴ εἶναι κοινόν τι γένος ψυχῆς· κοινὸν γὰρ ἀπάντων γένος ἡ οὐσία ἢ πῶς ὅλως ὁμώνυμον εἶναι τῶν ἐντελεχειῶν· πῶς ὃ ἐπὶ δ κανὼν ὑγιὴς ὁ λέγων ἐν οἷς τὸ πρότερον καὶ τὸ ὕστερον τούτων τὸ κοινῶς καταγορούμενον οὐκέτι γένος· ἰσθὺ γοῦν ὄντος ἐν τοῖς ψυχαῖς τοῦ προτέρου καὶ ὑστέρου ὅμως τὸ κοινῶς ἀπάντων καταγορούμενον γένος ἐστί· πῶσα γὰρ ψυχὴ οὐσία ἐστὶν ἡ κατὰ τὸ εἶδος ὅπερ καλεῖ ἐντελέχειαν· ὅτι μὲν οὖν οὐχ ὁμοίως ἐντελέχεια πᾶσα ψυχὴ τοῦ ὑποκειμένου αὐτῇ σώματος, ἤδη ἐπελυσάμεθα· ὅτι καὶ κἂν λέγεται ἡ λογικὴ ψυχὴ ἐντελέχεια σώματος, ἀλλὰ τῇ ἐνεργείᾳ μόνον ἐστὶν ἐντελέχεια τοῦ σώματος ἀ τῇ οὐσίᾳ ὡς περ αἱ ἄλλαι· ἀλλὰ πῶς εἴ περ γένος ἀπάντων ὄφθη ἡ οὐσία· καὶ οὐσία ἡ κατὰ τὸ εἶδος, οὐ δυσκολεύσαι ὁ καθολικὸς κανών· λέγω οὖν ὅτι ὅτε λέγομεν ἐν οἷς τὸ πρότερον καὶ τὸ ὕστερον τούτων τὸ κοινῶς καταγορούμενον, οὐκ ἔστι γένος· κοινῶς καταγορούμενον οὐ τὸ τυχὸν λαμβάνομεν, ἀλλὰ τὸ προσεχῶς περιέχον· ἐπεί τοι γε καὶ ζῷον τότε ἀληθινόν· οἷον ἵππος· καὶ τὸ χαλκοῦν ἢ ξύλινον· ὡς μὲν ζῷα ὁμώνυμά ὄφθη· ἔστι γὰρ ἐν αὐτοῖς τὸ πρότερον καὶ τὸ ὕστερον· ἐκ γὰρ τοῦ ἀληθινοῦ τὸ χαλκοῦν ἢ τὸ ξύλινον· καὶ διατοῦτο καταγορούμενον αὐτῷ τὸ ζῷον· ἢ ὁ ἵππος οὐχ ὡς γένος ἀλλῷ καταγορεῖται· οὐδὲν ἧττον κωλύει ἀλλὰ ταῦτα καινὰ γένη ἔχειν τὰ πορρωτέρω καταγορούμενα· τὸ γοῦν σῶμα καὶ ἡ οὐσία ὡς γένος καὶ τοῦ ἀληθινοῦ ἵππου καὶ τοῦ ξυλίνου καταγορεῖται· τὸ αὐτὸ καὶ ἐπὶ πάντων· οὕτως οὖν ἡ ἐπὶ ψυχῆς γένος μὲν ἀπάντων εἶναι τὴν οὐσίαν οὐδὲν κωλύει· προσεχῶς μέντοι πεπερασμένης ἀπάντων κοινόν τι γένος οὐκ ἔχουσιν· οὔτε γὰρ ἡ ψυχὴ ὡς γένος ἀπάντων καταγορεῖται· τὸ αὐτὸ καὶ ἐπὶ πάντων· οὕτως οὖν καὶ ἐπὶ ψυχῆς γένος μὲν ἀπάντων εἶναι τὴν οὐσίαν οὐδὲν κωλύει· προσεχῶς μέντοι περιεκτικὸν ἀπάντων κοινόν τι γένος οὐκ ἔχουσιν· οὔτε γὰρ ἡ ψυχὴ ὡς γένος ἀπάντων καταγορεῖται, οὔτε ἡ ἐντελέχεια· ὡς γὰρ εἶπον αἱ μὲν αὐτῇ τῇ οὐσίᾳ ἐντελέχειαί εἰσι τοῦ σώματος· αἱ δὲ μόνῃ τῇ ἐνεργείᾳ· οὐχ ὁμοίως ἄρ' ἐντελέχειαι πᾶσαι· διόπερ ἐστὶν ἐν αὐτοῖς τὸ πρότερον καὶ τὸ ὕστερον.

» ΝΥΝ ὥσπερ ὀρχὴς πάλιν ἐπανίωμεν· περιόντες διορίσαι τί ὄφθη ψυχὴ, καὶ τίς αὐτῆς κοινός τις
» τῶν λόγος ἀπάντων· λέγομεν δὴ ἐπὶ γένος τῶν ὄντων, τὴν οὐσίαν.
Α" λλὰ μὴν ἀρχὴν ποιεῖται τοῦ λόγου τὰ αὐτῷ δοκοῦντα ἐκπεπτέμενος· πρότερον γὰρ τὰ τῶν παλαιῶν διηγεῖται.

» ΤΑΥΤΗΣ δὲ τὸ μὲν ὡς ὕλη· ὃ καθ' αὑτὸ μὲν οὐκ ἔστι τόδε τι· ἕτερον δὲ, μορφὴν καὶ εἶδος, καθ'
» ὃ ἤδη λέγεται τόδε τι· καὶ τρίτον, τὸ ἐκ τούτων.

Τ όδε τι τῷ ἀεισοτέλει, τὸ εἶδος ἐνταῦθα σημαίνει· ἐν γὰρ τοῖς κατηγορίαις τὸ ἄτομον· δοκεῖ γάρ φησι πᾶσα οὐσία, τόδε τι σημαίνειν· ἐπεὶ οὖν τὸ εἶναι ἑκάστῳ καὶ λέγεσθαι· οἷον ἀνθρώπῳ· ἵππῳ, κατὰ τὸ εἶδος ἔστι· κοινῶς γὰρ πᾶσιν ὑπέρκειται ἡ ὕλη· διαιρεῖ τὸ φησὶν ὅτι ἡ κατὰ τὴν ὕλην οὐσία καθ' αὑτὴν οὐδὲν εἶδος ἔστιν· ἐπεὶ μηδὲ ὑφέστηκεν καθ' αὑτήν· ἀλλ' ἀεὶ μὲν μετά τινος εἴδους θεωρεῖται καθὸ λοιπὸν τὴν τοῦ ὀνομάσαι ἔχειν ἕκαστον· καθὸ γὰρ ἑκάστου τῶν ἄλλων διαφέρει, τοῦτο παρὰ τὸ εἶδος ἔχει· ἔστι δὲ ἡ μὲν ὕλη, δυνάμει· οὐδὲν γάρ ὄφθη τῶν ὄντων καθ' αὑτὴν ἡ ὕλη, ἀλλὰ δυνάμει πάντα· οὔτε γὰρ τὸ μηδ' ὅλως ὑπὸ δεκτικόν τινος ὕλης ἐκείνου ἐστὶν, ὡς ὑπὸ τῶν προσεχέστερον ἐστὶν ὑλῶν ἰσθὶ· οὐ γὰρ αὖ πότε γενήσεται φέρε ἅπαντων κεραμικῶν σκευῶν ὕλη λίθοι, ἐπεὶ μὴ πέφυκε τὸ τούτων εἶδος δέχεσθαι· οὔτε τὸ μηκέτι δυνάμενον τοῦ εἴδους ἔχειν ἀπό· ὁ γὰρ κέραμος οὐ γενήσεται, οὔτε ἑαυτῆς ὕλη, οὔτε τῶν ὁμοειδῶν· ἤδη γὰρ ἐνεργείᾳ ἔχει τὸ εἶδος· οὐκοῦν ἡ πρώτη δυνάμει μόνον θεωρεῖται· καὶ ἑκάστου τῶν προσεχέστερον δυνάμει μόνον ἐστὶν ἐκεῖνο οὗ.

» Ε"ΣΤΙ δὲ ἡ μὲν ὕλη, δυνάμει· τὸ δὲ εἶδος, ἐντελέχεια.
Ο ὐκ ἔπιν ἐντελεχέᾳ κατὰ δυνατὸν πῶσιν, ἀλλὰ κατ' ὀλίγον· ἡ γὰρ τὸ εἶδος λαβοῦσα ὕλη ἀλλὴ λέγεται ἐντελέχειαι εἶναι· τοῦτό δ' ἐστὶ τὸ συναμφότερον· τὸ μὲν ποιὸν εἶδος καθ' αὑτὸ ἐντελέχειά ἐστιν· αὐτέθηκε δὲ τῷ δυνάμει τὸν ἐντελέχειαν· διότι ἡ μὲν δυνάμις ἀπλῆς· τελειότης δὲ ἡ ἐντελέχεια· σημαίνει γὰρ τὸ ἐν τῷ τέλει εἶναι· ἐν ᾧ δὲ ἕκαστον ἔχει τὸ εἶναι, ἐν τούτῳ καὶ τῶν οἰκείων ἔχει τελειότητα· ἕκαστον δὲ

ἐντελέχειαν τὴν δύναμιν
opponit.

σον δὲ ἔχει τὸ εἶναι, κατὰ τὸ ἑαυτῆς εἶδος· τελειότης οὖν τὸ εἶδος ἀλλ' ἢ πάντως τελειότης τὸ εἶδος, ἡ δὲ τελειότης ἐντελέχεια, ἀνάγκη μεταλαμβάνει τὸ τῆς εἴδους ὄνομα ἀπὸ τῆς ἐντελεχείας· ἢ ὃ καθόλου τὸ εἶδος ἐντελέχεια· εἶδος δ' ἡ ψυχὴ, ἐντελέχεια ἄρα ἡ ψυχή· οὐ μόνον δ' ὃ ἔχει εἶδος ἐντελέχειαν λέγει, ἀλλὰ καὶ τὸ κατὰ μορφήν· ἐν γὰρ τῇ φυσικῇ περὶ ἀμφοτέρων διώρισται· ἡ γὰρ αἰσθητικὴ ἡ μορφὴ ἐντελέχεια ἄλλου δή· ἴσως δὲ μεταλαβὲ τὸ τῆς ἐντελεχείας ὄνομα αὐτὴ τοῦ εἴδους διὰ τὸ καὶ αὐτὸ συμβεβηκότων φέρεσθαι τὸ τοῦ εἴδους ὄνομα ὡς ὅταν εἴπω σωκράτης· εἶδος εἶναι. σημεῖον προσέχωμεν, ἀλλὰ ταῦτα οὐ τελειότης ἐστὶ σωκράτους, ἀλλὰ συμβέβηκε σωκράτει.

» ΚΑΙ τοῦτο, διχῶς· τὸ μὲν ὡς αὐτὸ ἡμῖν· τὸ δὲ, ὡς τὸ θεωρεῖν.
Δ ιαιρεῖ τὴν ἐντελέχειαν εἰς δύο· εἴς τε τὴν κατὰ ἕξιν· καὶ εἰς τὴν ἀπὸ τῆς ἕξεως ἐνέργειαν· χρησιμεύει δὲ αὐτῷ καὶ ἡ τῆς ἐντελεχείας διαίρεσις πρὸς τὴν ἀπόδοσιν τοῦ ὁρισμοῦ· διττῆς γὰρ οὔσης τῆς ἐντελεχείας τῆς τε κατὰ τὴν ἕξιν ἥτις καὶ πρώτη λέγεται καὶ τῷ χρόνῳ καὶ τῇ φύσει· τῆς τε κατὰ τὴν ἀπὸ ταύτης ἐνέργειαν δύρισται τὴν ψυχὴν ὡς ἤδη εἴπομεν ἐντελέχειαν οὖσαν κατὰ τὴν πρώτην· καὶ ἡ δευτέρα γὰρ ἡ κατὰ τὸ θεωρεῖν παρὰ τῆς πρώτης ἔχει τὸ οὐσία εἶναι· αὐτὸ γὰρ τὸ θεωρεῖν οὐκ οὐσία καθ' αὑτό.

» ΟΥΣΙΑΙ δ' μάλιστα εἶναι δοκοῦσι τὰ σώματα· καὶ τούτων, τὰ φυσικά· ταῦτα γὰρ τ' ἄλλων ἀρχαί·
Κ αὶ ἀναιρουμένων ἀναιρεῖται διάνοια καὶ λόγος ὡς ἐπὶ τὴν οὐσίαν· ἐς τὴν ὕλην· καὶ τὸ εἶδος· καὶ τὸ συναμφότερον· τοῦτο δὲ δῆλον τὸ φυσικὸν σῶμα· ἐκ τούτου ἄρχεται διδασκαλίας ὡς ἤδη εἶπον ὡς σαφέστερον· δύρισται γὰρ ἐκ τούτου πάλιν· καὶ ὅτι οὐσία ἡ ψυχὴ καὶ ποία οὐσία· ταῦτα οὖν φησι μάλιστα δοκεῖ οὐσία εἶναι· ἡ γὰρ ὕλη καὶ τὸ εἶδος τοῖς πολλοῖς οὐδὲ ἐγνώσται· ἀλλὰ τὸ συναμφότερον μόνον ἴσασιν· λαβὼν οὖν ὅτι τὰ σώματα οὐσία καὶ τούτων μᾶλλον τὰ φυσικὰ κατασιάσας λόγων πρός τε τὰ μαθηματικὰ καὶ τὰ τεχνικὰ, προστίθησι τούτου τὴν αἰτίαν· διότι φησὶ τὰ φυσικὰ τῶν ἄλλων ἔσθ' ἁρχαί· τῶν μὲν γὰρ μαθηματικῶν ἔστιν ἀδύνατα· τῶν δὲ τεχνικῶν, ὅτι κἀκείνων ἔνεστιν φυσικὸν σῶμα· ἔχει ὑποκείμενον· τῷ γὰρ ἀβακίῳ τεχνικῷ ὄντι σώματι ἔστιν ὑποκείμενον τὸ ξύλον ὅπερ ὄφθη φυσικὸν σῶμα.

» ΤΩΝ δὲ φυσικῶν, τὰ μὲν ἔχει ζωὴν· τὰ δὲ οὐκ ἔχει.
Λ αβὼν ὅτι τὸ φυσικὸν σῶμα μάλιστα οὐσία, διαιρεῖ τοῦτο εἴς τε τὸ ἔμψυχον καὶ τὸ ἄψυχον· καὶ δείκνυσιν ὅτι ἡ ψυχὴ οὐσία· ἐπεὶ γὰρ φυσικὸν σῶμα ἡ συναμφότερός ὄφθη οὐσία· ἐκ τῆς ὕλης οὖσα καὶ τοῦ εἴδους φυσικὸν δὲ τὸ ἔμψυχον καὶ τοῦτο ἀρ' ὕλης καὶ εἴδους· ἀλλὰ τὰ μὲν ἁπλᾶ σώματα, λέγομεν ὅτι ἐκ τῆς πρώτης ὕλης τοῦ εἴδους ἐστί· ταῦτα δὲ ἐκπροσεχεστέρας ὕλης τοῦ σώματος καὶ εἴδους τῆς ψυχῆς· ἡ δὲ ψυχὴ οὐσία καὶ ἡ ψυχὴ ἀρα· καὶ ἡ τοῦ εἴδους ἁπλῆ τις οὐσία καὶ ἡ ψυχὴ ἁπλῆ τις ἀρα οὐσία· ἡ ψυχὴ ἡ κατὰ τὸ εἶδος.

» ΖΩΗΝ δὲ λέγομεν τὴν δι' αὐτῆς τροφοῦ τε καὶ αὔξησιν καὶ φθίσιν· ὥστε πᾶν σῶμα φυσικὸν με-
» τέχον ζωῆς, οὐσία αὐτὴ· οὐσία δὲ οὕτως, ὡς συνθετή·
Δ ιελὼν τὰ φυσικὰ σώματα εἴς τε τὰ ζωὴν ἔχοντα καὶ μὴ ἔχοντα ἐφεξῆς ὁρίζεται τί ποτέ ὄφθη ἡ ζωή· ἐκ τούτου γὰρ ἔμελλεν ἔσεσθαι γνώσιμα καὶ τὰ ζωὴν ἔχοντα· δι' αὐτοῦ δὲ τροφοῦ φησι καὶ αὔξησιν· ἐπεὶ δοκεῖ ἡ πρόσθεσις αὔξησις εἶναι· οἷον ἡ ὕδατι ἐπὶ πρόσθεσιν ὕδατος· ἀλλ' οὐκ ἔστι δι' αὐτοῦ ἡ αὔξησις, ἀλλὰ δι' ἄλλου τῶν προσθέντος· δύξειεν καὶ τὸ πῦρ τρέφεσθαί τε καὶ αὔξεσθαι μὴ ἔχον ζωὴν, ἀλλ' οὐκ ἀληθὲς τοῦτο· δι' αὐτῶν γὰρ ταῦτα τρέφεται ὅσα ὄργανα ἔχει δι' ὧν δέχεται τὸ τροφοῦ· καὶ δὶς ἐκ τῆς τροφῆς προσθήκη τε καὶ αὔξησιν κατὰ πᾶν μόριον γίνεται· τὸ δὲ πῦρ καὶ τὸ ὕδωρ μὴ τὰ τοιαῦτα οὐ δι' ὀργάνων δέχεται οὔτε τὴν αὔξησιν κατὰ πᾶν μόριον ποιεῖται· ἐπὶ ἀεὶ τῷ πυρὸς γένεσις μᾶλλον καὶ φθορὰ θεωρεῖται· τὸ δὲ αὐξόμενον διῆ μένειν· εἴρηται δ' ἀκριβῶς περὶ πύρων ἐν τῷ περὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς· ἐκ τούτου δὲ συνάγουσιν ὅτι οὐ ζῷον τὸ κατὰ μαστέρα· ἡ γὰρ ζωὴ ὄφθη ἡ δι' αὐτοῦ τροφή τε καὶ αὔξησις καὶ φθίσις· τοῦτο δ' ἐστὶν ἡ διὰ τῶν οἰκείων ὀργάνων· τὸ δὲ ἔμβρυον ἡ διὰ τῶν οἰκείων τρέφεται ὀργάνων, λέγω δὴ τῆς σάρκος· οὐκ ἄρα ζῷον οὐδὲν ζῶν· τρέφεται δὲ τῷ ὀμφαλῷ διὰ τοῦ μάντος ἐκεῖνον παρὰ τῆς μήτρος δεχόμενον· ἀλλ' ἔστιν εὐσύνοπτον πρὸς τοῦτο· ὅτι καὶ τὸ ἔμβρυον δι' αὐτοῦ τρέφεται· ἡ γὰρ αὔξεται δηλονότι καὶ τρέφεται· καὶ ὅτι οὐ πρόσθεσις τὸ τοιοῦτον, σαφές· οὐ γὰρ τὸ ὁμοιοῦν τῷ ὄντι προστίθεται οὐδὲ τῇ σαρκὶ σάρξ· ἀλλὰ πρόπαρασκευάζει τῆς μήτρος τὴν τροφὴ· ὥσπερ καὶ ἡ μὰν οἱ ἀρτοποιοῦντες· ἀλλὰ καὶ τοῖς παισίοις αἱ μητέρες προμασώμεναι τῷ τροφῷ προκατασκευάζουσιν· οὕτως οὖν καὶ αὐτὴ τῷ ἐμβρύου δεντέρα τις ὄφθη παρασκευὴ ἡ ἐκ τῆς φύσεως τῆς μήτρος γινομένη· ἀλλὰ καὶ διὰ οἰκείων ὀργάνων τρέφεται· ἃ γὰρ καὶ μὴ διὰ σώματος· ἀλλ' οὖν γε καὶ αὐτῷ πρῶτον ἡ γαστὴρ πέπλεα· αὐτὴ δὲ τῷ ἡπατι παραπέμπει· κἀκεῖνο διὰ τῶν φλεβῶν ἃς ἕκαστον μόριον· καὶ οὕτως ὁμοιοῦται ἑκάστῳ ἡ τροφὴ πρὸς τὸ ὑποκείμενον οὐσίαν· ταῦτα δὲ καὶ αὐτὴ τῶν τελέων συμβαίνει ζῴων· καὶ ἁπλῶς ἡ πρὸς τὰ τόπου τάσις τῶν ζῴων ἡ κατὰ τόπον ὑπέρχει κίνησις κινεῖται δ' ἐναργῶς καὶ τὰ ἔμβρυα τῷ κατὰ τόπον κίνησιν· ζῷα ἄρα καὶ ταῦτα. Ἀλλὰ πρὸς ταῦτα πάντα αὖ τις κατασκευάζοντές φασιν ὅτι ἡ μηδὲν μόριον ὑπὸ τῆς φύσεως γίνεται, μήτε δι' ἀτελές τι καὶ μὴ σῳζόμενον ἑαυτῷ ἐπαρκεῖν, τί δή ποτε ἔχει ὧν τέλειον ζῷον ἔτι ἀλλὸ

G

Significata τοῦ δυνάμει ὄντος

Canon.

Quare potius Enthelechiam loco generis quam τὸ ὄσον posuerit

ἐντελέχεια πρώτη. ἐντελέχεια δευτέρα

ζωή.

ἐν ζῴων ἐστὶ καὶ κατὰ γαστέρα ἔμβρυον· Vide librum Galeni quod anima

ἐν ζῴων μάλιστα ἴδιον ὅλα καθ' μεταβαίνειν τὸ τόπου· ὅπερ ἐμβρύοις οὐκ ἐστὶν ἔχειν

ἡ φύσις οὐ τῇ μορφῇ ἐπέχει. οὐ δῆλον ὡς ἔτι ἀτελές, καὶ ὁδῶν ὂς ὃ εἶναι ζῶον μήπω δὲ ὄν· πῶς δ' ἂν ἤδη ζῶον ὢν οὐ τελεῖα αὐτῷ παρέχει τὰ ὄργανα σὶ ὧν ἐξῆν οἷον τόμ· Αλλ' ἔστι καὶ πρὸς τοῦτο ἁπτέον. ὅτι ὥσπερ καὶ ὅταν ἤδη γένηται ζῶον μοῦ ὄντος· ἔτι μέντοι καὶ τῆς ὀργάνων συμπήξεως δεόμενον οὐ δικαίως τὰς τελείας τοῦ ζώου ἐνεργεῖν ἐνεργείας, οὕτω φημὶ καὶ ἐν τῇ μήτρᾳ ὄν· ἐπειδὴ πᾶν σῶμα χρόνῳ τὴν ἑαυτοῦ ἴσχει τελειότητα ἔτι δέ ἐστι πλέονος βοηθείας· ἡ διαπεπόηται ἐμφυλάττεται ἐν τῇ μήτρᾳ τοῦ ζώου μὲν εἴδους ἀπαλιφός· ἔτι μέντοι τοῦ ὀργάνου πλέονος ὅπερ εἰπεῖν φυλακῆς καὶ φρουρᾶς δεομένου· ἐπεὶ δ' πρὸς τὰς τελειοτάτας τῆς ἀπορίας ἐνεργείας, οὐδὲ τὸ μαρακιον ἐρεῖ ζῶον, ἃ μὴ δύνηται καὶ ἤδη λοιπὸν τὰς γεννητικὰς ἐνεργοῦντα ἐνεργείας· ὅπερ ἄλογον μόνον δὲν οὕτως ἔχοντα ζῶον εἶναι λέγειν· ἀλλ' ἴσως οὐκ ἀναγκαῖα τὰ ἠρημένα· οὐδὲ γὰρ φέρεται σὶ ὡς τὸ ζῶον ἤδη· οὐδὲ γὰρ ταὐτὸν ζῶν τε καὶ ζῶον· ζῶῳ μὲν γὰρ αὖλο καὶ ζωὴν ἐροῦμεν· ζῶον δ' οὐκ ἔτι· ἐπεὶ μὴ τὰ φυτὰ δ' αὐτῶν φήσει), ἀλλ' οὐ ζῶα· ἀλλ' οὐδὲ ἄλλο τὸ αἰσθήσεως μετέχειν ἤδη πιεῖ ζῶον· τὰ γοῦν μόνης τῆς ἁπτικῆς μετέχοντα οὐ ζῶα· τὰ γὰρ ζωόφυτα, ἁφῆς μετέχει· ἄλλως τε ζῶον μᾶλιστα ἴδιον τὸ ὅλα καθ' ὅλα μεταβάλλειν τοὺς τόπους ὅπερ τοῖς ἐμβρύοις οὐχ ὑπάρχει· συνῆπται γὰρ τῇ μητρὶ καὶ συνδέδεται δίον μόριον ἀλλῆς ὑπάρχον καὶ κινεῖται ὡς τὰ ζωόφυτα· τί δὲ τῷ ὄντι καὶ κατέχει ἡ φύσις σὺ μαχοῦσι, εἰμὶ τελέως ἀπέργαστο ζῶον· ἄλλως τε ἡ ὁδῷ βαδίζει ἡ δημιουργία ἐκ τῶν ἀτελεστέρων ἀεὶ τὰ τελειότερα καὶ οὐκ ἄλλως αἱ ὑπέρτεραι ζωαὶ παραλίνοντες, μὴ πρότερον παρεσκεύασται τῶν καταδεεστέρων· ἔστι δὲ ἡ τάξις πρῶτον μὲν ἄψυχον· εἶτα ἡ φυτικὴ ζωή· εἶτα ἡ τῶν ζωοφύτων· εἶτα ἡ τῶν ἀλόγων· καὶ ἑκάστη ἡ τῶν λογικῶν· σκοπῆσαι χρὴ ὡς ταύτῃ τῇ τάξει τῆς δημιουργίας, ἡ φύσις χρῆται· μετὰ γὰρ τὸ συμπλεῖν τὸ σπέρματος, ὃ συσὰν ἐκεῖνο ἄψυχόν πέστιν· εἶτα διοργανωθὲν τὴν ἀρχὴν ἔοικε φυτῷ, αὐξήσεως τέως ἀμοιροῦσι· περιὸν δὲ καὶ προσλαβόν, αὐξητικῶ τε καὶ ἁπτικῶ μὴ μόνοις, τινικαῦτα, τῷ ζωοφύτῳ ἔοικε συνημμένον τε τῇ ἑαυτοῦ ἀρχῇ τῇ μήτρᾳ, ὥσπερ ἐκεῖνα πέρασις, ἡ τοῖς περικειμένοις ὀρέξεως· καὶ τοῦτο μέχρι τῆς ἀπτικινήσεως· τὸ τηνικαῦτα λοιπὸν ζῶα γίνεται τέλεια· πάσης τε μεταβαπτικῆς κινούμενα κινήσεως· μὴ διὰ τῶν οἰκείων ὀργάνων φερόμενα· φημὶ δὲ σώματος καὶ τῶν τοιούτων· μὴ πάσαις ἐνεργεῖ ταῖς αἰσθήσει· τέλος δ' ὧδι αὐθρώπων μὴ τῷ λογικῷ ἀπολαμβάνει ζωῇ, τῷ ἄλογον τὴν ἀρχὴν βιοτεύοντα· ἃ δὲ μὴ γεννᾷ ὃς ἀρχῆς, οὐ παρὰ τοῦτο, οὐ ζῶα· ὧδε γὰρ πᾶν ζῶον γεννᾷ· πολλὰ γὰρ καὶ ἐκσήψεως γίνεται ἄπορ τὴν γόνιμον οὐκ ἔχει σῶμαμεν· καίτοι ὅμως ζῶά ὅτι· ἡ ἡμίονοι δὲ ἡ ὅσα ἐκσυνδυασμοῦ διαφόρων ᾠδὲν γίνεται, ζῶα μεν ὅτι τὴν γεννητικὴν δὲ, οὐκ ἔχει σῶμαμεν· οὐ γὰρ τὸ γεννᾶν ζῶων ἴδιον, ἀλλὰ τὸ κινῆσαι καὶ αἰσθῆσαι χρὴ σθαι· ὅτι οὖδ' οὐ ζῶον τὸ ἡ ζωσεῖς, σὺ τυδὲν δῆλον· ἃ γὰρ τὸ ζῶον ὄσιαι ἐστὶν ἔμψυχος αἰσθητική, τυτέστι πεφυκῖα αἰσθάνεσθαι, ἃ ὧ ζῶον, ἔσθαι πεῖν τε λεσφορηθῶναι, ἡ ἐκρωθῶναι, σὺ ἐργεῖν κατὰ τὰς αἰσθήσεις· νῶ δ' οὐκ ἐνεργεῖ· οὐκοῦ ζῶον ὦ.

ΕΡΕΙ δὲ ὅτι σῶμα τοιόνδε ζωὴν ἔχον, οὐκ ἄν εἴη τὸ σῶμα ψυχή· οὐ γάρ ὅτι τῶν καθ' ὑποκειμένου τὸ σῶμα· μᾶλλον δὲ ὡς ὑποκείμενον καὶ ὕλη· ἀναγκαῖον ἄρα τὴν ψυχὴν, οὐσίαν εἶναι, ὡς εἶδος σώματος φυσικοῦ, δυνάμει ζωὴν ἔχοντος· ἡ δὲ οὐσία ἐντελέχεια· τοιούτου ἄρα σώματος ἐντελέχεια· αὕτη δὲ λέγεται διχῶς· ἡ μὲν ὡς ἐπιστήμη· ἡ δὲ, ὡς τὸ θεωρεῖν· φανερὸν οὖν ὅτι ὡς ἐπιστήμη· ἐν γὰρ τῷ ὑπάρχειν τὴν ψυχὴν, ὕπνος μὴ ἐγρήγορσις ὅδε· καὶ ὁλογον δὲ ἡ μὲν ἐγρήγορσις, τῷ θεωρεῖν· ὁ δ' ὕπνος, τῷ ἔχειν καὶ μὴ ἐνεργεῖν.

Ὅπερ δ' ἐκ τούτων λέγει τοῦτό ὅδε· ἐπεισὶ τὸ ζωὴν ἔχον σῶμα· καὶ σῶμά ὅδε μὴ τοιονδὶ σῶμα, αὐτὶ τοῦ σύνθετον ἐκ σώματος καὶ ζωῆς, ἥπερ ζωὴ ψυχὴ ὅδε, αἰτίαν δὲ μέν τι τούτων εἶναι ὕλην· τὸ δὲ, εἶδος· διάκρισιν δὲ τοῦτο οὕτως· ἐπεὶ γὰρ φησὶ τὸ ἔμψυχον σῶμα, σῶμά ὅδε τοιονδὶ· ὡς αὖ ἤελεγε· τὸ μέντοι ἔχει ὑποκείμ. τὸ δὲ, σὺ ὑποκειμένῳ· ὑπόκεισαι γὰρ τὸ σῶμα· σὺ ὑποκειμένῳ δὲ τὸ τοιονδὶ, οὐκ ἄν εἴη ἡ ψυχὴ τὸ ὑποκείμ. ταυτὸν δ' ἔτειν ἡ ὕλη· τοῦτο δὲ ἐδήλωσεν ἄπων οὐκ ἄν εἴη τὸ σῶμα ἡ ψυχὴ αὐτὶ τοῦ ὑποκειμένῳ· μὴ τῆς ὕλης τὸ σῶμα λαβών· τοῦτο γὰρ τὸ τῷ ὑποκειμένῳ μὴ τῆς ὕλης τάξιν ἔχει· εἶτα μὴ τὸ αἰτίαν ἀπὸ φέρει, πῶς ἔχ ὑποκείμ. ἡ ψυχὴ· ἃ γὰρ ὅδε φησὶ τὸ καθ' ὑποκειμένῳ τὸ σῶμα· καθ' ὑποκειμένῳ λέγων αὐτὶ τοῦ σὺ ὑποκειμένῳ· τυτέστιν ἃ κ ἔστιν εἶδος· τὸ γὰρ σὺ ὑπομένῳ ἐστὶ τὸ εἶδος οὐ τὸ ὑποκείμ. ὑπόκειται· δὲ τὸ σῶμα· φαμὲν γὰρ ὅτι σῶμά ὅδε τοιόνδε· ὥστε τὸ σῶμα σὺ ὑποκειμένῳ τάξει ἐστὶν· ἐκ τούτου ὃ δηλονότι λέγων οὐκ ἄν εἴη τὸ σῶμα ἡ ψυχή· τὸ σῶμα αὐτὶ τοῦ ὑποκειμένῳ ἐλάμβανε διὸ ἐπῆγεν· ἃ γὰρ ὅδε τὸ καθ' ὑποκειμένῳ τὸ σῶμα· ἃ γὰρ τὸ σῶμα ἡ ψυχή· τυτέστιν ἃ ᾧ ὑποκείμ. ἡ ψυχὴ, ᾧ αὖ τὸ σῶμα σὺ ὑποκειμένῳ· ἃ μὴ ἔστιν σὺ ὑποκειμένῳ τὸ σῶμα, οὐκ ἄν εἴη ἡ ψυχὴ ὑποκείμ. ἅπερ ἄλλος εἶπεν, ὃκ ἄν εἴη τὸ σῶμα ἡ ψυχή· καίτοι γὰρ τὸ μὲν, ὑποκείμ. εἶναι· τὸ δ', εἶδος· τινὲς δ' ὑπενόησαν ἄλλον λέγειν ὅτι ὃκ ἔστιν ἡ ψυχὴ σῶμα, ὧν ὅδε ᾗ τὸ ὁ ἀλέξανδρος· διὰ γὰρ τὸ διῆξαι φησὶν ὅτι τὸ σῶμα, συναπορδέκινυν ὅτι τὸ δὲ ὑποκείμ. ὃκ ἔστω δ' ἔχει· τὸ γὰρ νῶ πρόκειται αὐτῷ διῆξαι ὅτι τὸ σῶμα ἡ ψυχή, ἀλλ' ἀσώματος· σὺ γὰρ τοῖς ἐξῆς τοῦτο δέδεικνυσι, ἡ μὴ ἤδη συναποδέδεικται σὺ οἷς ἐδέδεικτο μὲ δ' σα μέγεθος· τὸ γὰρ μὴ μέγεθος, τὸ σῶμα· ᾠδὶ πλέον γὰρ τὸ μέγεθος τὸ σώματος· ἀλλὰ τὸ νῶ δεδεικύμενόν ἐστιν ὅτι εἶδος μὴ ὃκ ἄν εἴη ἐστὶν ἡ ψυχή· τὸ δὲ σῶμα ὑποκείμ. μὴ ὕλη· ἔπεται μὴ ἐκ τ προσθήκης τ ἄρθρα δῆλον· ὃ γὰρ εἶπεν ὃκ ἄν εἴη σῶμα

σῶμα ἡ ψυχὴ ἀλλὰ τὸ σῶμα, τὸ γὰρ ἄρθρον ὡρισμένου ἐστὶ πινὸς δηλωτικόν· ἡ δὲ ψυχὴ καθάπαξ ἔστιν ἀσώματος· ἀλλ' ὡς εἴπομεν τὸ σῶμα δηλοῖ ἁπλῶ τὸ ὑποκείμενον καὶ τῇ ὕλῃ· δῆλον δ' ἐκ τούτων ὅτι εἶδος ἡ ψυχὴ ᾧ γὰρ διαφέρει ἀλλήλων τὰ ὁμογενῆ, τοῦτο εἶδος αὐτῶν· διαφέρει δὲ τὰ σώματα ἀλλήλων ὁμοιογενῆ ὄντα τῷ ἐμψύχῳ· ἡ ψυχὴ ἀρὰ τ ἐμψύχων εἶδος· εὖ γὰρ τῷ ὑπάρχειν τῇ ψυχῇ, καὶ ὕπνος καὶ ἐγρήγορσίς ὅδε· διελὼν τῇ εὐτελέχειαν ὡς τῇ πρώτῃ καὶ τῇ δευτέραν, ὡς τῇ ἕξιν λέγω καὶ τῇ ἀπὸ τῆς ἕξεως εὐέργειαν· ἡ ἅπων ὅτι ἡ ψυχὴ οὕτως εὐτελέχεια ὅδε· ὡς ἡ αὐτοκίνητον, πάνυ εὐαρμοστῶς τὰς τύπου ἀποδείξεις ἐπήγαγε· τὰ γὰρ τὸν ὕπνον λέγω καὶ τῇ ἐγρήγορσιν· ὅπερ ἔσὰν ὅδε τῷ εὐέργειν καὶ μὴ εὐέργειν τῇ ψυχὴν· εὐέργεια γὰρ ἐγρήγορσις· αὐεὐέργεια δὲ ὁ ὕπνος· ἀλλ' ὅμως ὀδὲν ἧττον ψυχῆς ἔχομεν εὖ ἑκατέρῳ· καλῶς δὲ πάνυ ἐπέσχεν ὁ ἀλέξανδρος τῇ αἰτίᾳ τῆς μεταλήψεως ἐκ τῆς εἴδους ἧς τῇ εὐτελέχειαν· ἐπεὶ γαρ φησιν ὧ ἀναγκαῖον διορίσαι πότερον χρὴ τὸ ἔμψυχον ἀπὸ τ εὐεργειῶν τῶν κ τῇ ψυχὴν λέγειν τοιοῦτον εἶναι, ἡ ἀπὸ τῆς δυνάμεως εὐεργεῖν· ἐὰν τὸ μὲν δύνασθαι πρῶτον· τὸ δ' εὐεργεῖν ὕστερον, μέλλων φησὶ τῷ πρώτῳ καὶ τῷ ὑστέρῳ προσχρῆσθαι πῶς ἂν διορισμὸν ἐπεὶ ἄτοπον ὦδι τῆς εἴδους λέγειν τὸ πρότερον καὶ τὸ ὕστερον· εὖ γὰρ τὸ εἶδος τ ἑκάστου, ἧς τῇ εὐτελέχειαν· ἡ τελειότητα μετέλαβε τὸ εἶδος· οὐκ ἔστι γὰρ ἄλογον τὸ λέγειν τελειότητα, τῇ μὲν πρώτην· τῇ δὲ, δευτέραν· αὖτη μὲν οὖν φησιν ἡ αἰτία τῆς μεταλήψεως· εἰπὼν δ' αὖ φησι διαφορὰ εἴδους καὶ εὐτελεχείας· ὅτι πᾶν μὲν εἶδος εὐτελέχεια οὐ πᾶσα δὲ εὐτελέχεια, καὶ εἶδος· ἡ γὰρ ἀπὸ τῆς ἕξεως εὐέργεια, εὐτελέχεια μὲν, οὐ μὴν καὶ εἶδος· ὥστε ὦδι πλέον ἡ εὐτελέχεια τῆς εἴδους· εἶδος δὲ δηλονότι ἀκουστέον τὸ οὐσιῶδες· οὐ τὸ κ συμβεβηκός· ἐκεῖνο γὰρ οὐ τελειότης τῆς ὑποκειμένου ὡς ἤδη εἴπον· ἃ δὲ οὕτω ταῦτα ἔχει· ὁ μὲ ὁρίζόμ τ ψυχὴν μὴ λέγων εἶναι ἄλλῳ τῆς τοιοῦδε σώματος, ἐκεῖ αὖ βλόγως τὸ πρῶτον προστεθέν· ὁ δ' εὐτελέχειαν· ἐπεισὶ ὦδι πλέον ἡ εὐτελέχεια τ εἴδους μὴ ταύτης αὖ τ προσθήκης δέοιτο.

ΠΡΟΤΕΡΑ δὲ τῇ γενέσει ὦδι τῷ αὐτῷ, ἡ ὦδι σθαι· διὸ ψυχὴ ὅδε, εὐτελέχεια ἡ πρώτη, σώματος φυσικοῦ ζωὴν ἔχοντος δυνάμει.

αὖν ἀσφαλῶς τῇ προσθήκῃ ἐχρήσατο ἅπων ὦδι τῷ αὐτῷ· ὦδι γὰρ ἄλου καὶ ἄλῳ, δυνατὸν πρότερον εἶναι τῷ ἐνεργεῖν τῆς ἕξεως· ὁ γὰρ διδάσκαλος τῆς ἕξεως τῷ μαθητῇ πρότερον ἔχει τῷ ἐνεργεῖν· ὦδι μέτοι ἐνὸς καὶ τῷ αὐτῷ πρόηγεῖται τῆς ἐνεργείας ἡ ἕξις· τὸ τὸ ὃ ὦδι τ εὖ γενέσει καὶ φθορᾷ ἔστιν ἀληθές· ἐφ' ὧν καὶ χωρίζεσθαι πέφυκε τῆς ἕξεως ἡ ἐνέργεια· τὰ γὰρ θεᾶς σύνδρομον ἔχει τῇ ἕξει τ ἐνέργειαν· ἀεὶ γὰρ ἐνεργεῖ τῷ ἕξιν ἔχοντα· αὐδυ γὰρ δυνάμεως ἐνέργειαι ὅταν ὡς εὖ τῷ πρὸ ἐρμηνείας εἴρηκεν· ὥστε ὦδι μὲν τῶν θνητῶν, πρόηγεῖται ἡ ἐνέργεια τῆς ἕξεως, καὶ τούτων ὦδι ἐνὸς καὶ τῷ αὐτῷ· ὡς δὲ ὦδι τῷ παντὸς σύνδρομός ὅτι τούτοις ἀλλήλοις, ἀεὶ γαρ ὅδε· καὶ ἕξις εὖ τῷ παντὶ ἐνέργεια· οὔτε πρὸς τὰ θεᾶς ἅπαντα βλέψωμεν δύσνδρομος ἔχει τούτοις ἔτι καὶ πρὸς τὸ καθόλου τὸ εὖ τοῖς θνητοῖς· καὶ γὰρ εὖ τῇ τούτων ὁλότητι ἀεὶ ὅδε· ἀμφότερα· οὐδ' ὅλως ἀεὶ ἕτερον ἑτέρου προστίθεναι ὡς εὖ τῷ παντὶ τὰ τέλεια τῶν ἀτελῶν προκέοιτο αὖ· ὡς γὰρ εἶπον τὰ προακτικὰ ἄπαξ προηγεῖται εὖ τῇ ἐνεργείᾳ ὄντα τῇ τελείᾳ· καὶ ὅλως ἐκ τῶν τελείων διὰ τῶν παντὸς δημιουργίαν ἀρχεσθαι· οὐκ ἐκ τῶν ἀτελῶν.

ΤΟΙΟΥΤΟΝ δὲ, ὃ αὖ ἡ ὀργανικόν.

ἐπὼν σῶμαι ζωὴν ἔχοντος, ἐπεξηγεῖται τοῦτο· τ τὸ γαρ ὅδε φησὶ σῶμαι ζωὴν ἔχον· ὅπερ αὖ εἴη ὀργανικόν· οὐ γὰρ ἡ πρώτη πυρὸς εὐτελέχεια ψυχὴ· λέγω δὲ ἡ θερμαντικὴ σῶμαμεν· καί τι καὶ τοῦτο φυσικόν ὅδε σῶμα· ἀλλ' ἐπεὶ μὴ ἔστιν ὀργανικὸν, οὐκ ἔστιν ἡ πρώτη αὐτοῦ εὐτελέχεια ψυχὴ ἡ θερμαντικὴ λέγω καὶ ξηραντικὴ σῶμαμεν· ὀργανικὸν δὲ ὅδε τὸ ἔχον ὄργανα· δι' ὧν αἱ κ τὸ ζῶ εὐέργειαι γίνονται· τοιαῦτα δὲ ὅδε τὰ ἀνομοιομερῆ· ὧν ἕκαστον διαφόροις εὐεργείαις ὑπηρετεῖται.

ΟΡΓΑΝΑ δὲ καὶ τὰ τῶν φυτῶν μέρη· ἀλλὰ παντελῶς ἁπλᾶ· οἷον τὸ φύλλον περικαρπίου σκέπασμα· τὸ δὲ περικάρπιον, καρποῦ· αἱ δὲ ἕζαι τοῦ σώματι αὐάλογον· ἄμφω γὰρ ἔλκει τῶν τροφῶν· πεὶ καὶ τὰ φυτὰ ἔμψυχα· ἡ δὲ ψυχὴ, εὐτελέχειά ὅδε ὀργανικοῦ σώματος· διατοῦτό φησιν ὅτι καὶ τὰ τῶν φυτῶν μέρη ὄργανά ἐστιν· ἰδίαν γὰρ ἕκαστον ἔχει εὐέργειαν· ἁπλᾶ μέντοι φησὶ τὰ τῶν φυτῶν ὄντα ὄργανα· ἁπλᾶ δὲ ὡς πρὸς τὰ τῶν ζώων· καὶ γὰρ τῷ ὑποκειμένῳ καὶ τοῖς εὐεργείαις ἁπλούστερά ὅδε τὰ τῶν φυτῶν· ἕκαστον γὰρ τῶν εὐ τοῖς ζώοις ὀργανικῶν, ἐκ πολλῶν ὁμοιομερῶν συνέστηκε, τὰ μέντοι τῶν φυτῶν φέρε εἰπεῖν, τὸ πέμπον ἐκφλοιοῦ καὶ ξύλου ἡ ἄλλου τινός· ἀλλὰ καὶ πρὸς τὰς εὐεργείας· ὦδι μὲν τῶν φυτῶν μέση καὶ ἁπλῶ ἕκαστον τῶν μορίων εὐεργεῖ εὐέργειαν· ὦδι δέ τι ζώων ἕκαστον πολλὰς καὶ ποικίλας κ τῆς θητῶς· ἐπεὶ γὰρ τὰ ὄργανα πρὸς ὑπηρεσίαν τ ψυχῆς ὁρῶν γέγονεν, ἀκότως ἀναλόγως τοῖς ψυχικαῖς κινήσεσι τὰ ὄργανα κατεσκεύασται· ἆσι δ' αἱ δυ τ ζώων ψυχαὶ ποικίλαι τοῖς ὁρμαῖς· ἡ δὲ τ φυτ, ἁπλῆ· ἡ γὰρ θρεπτικὴ δύναμις μόνον φέρει· καὶ ἡ αὐξητικὴ, αὔξει· μὴ πλέον οὐδὲν εὐεργεῖ· πῶς δὲ ὀργανικὸν τὸ σώματῶν φυτ δεικνύς ἅμα· μὴ τί ὅδε ὀργανικὸν, δέξηγεῖται· οἷον τὸ φύλλον περικαρπίου σκέπασμα· δ δὲ περικάρπιον, καρποῦ· καρπὸς μὲν λέγεται ἀλλὰ τὸ σπέρμα οἷον τ σύκου αἱ κεγχραμίδες· μὴ τῶν ἐλαιῶν οἱ πύρηνοι· περικάρπιον δὲ, τὸ περιεχόμενον πύτοις ὑγρὸν μετὰ τῆς περιεχόντος ἀλλὸ δέρματος· γεγόνασιν γοῦν τὰ φύλλα φησὶν, ἵνα σκέπωσι τὸ περικάρ-

Non idem est Vivens et Animal.

ἴδιον τ ζώων.

Definitio.

Sicut Vita

Quare cum Anim Formam esse ὄν τὸν mox tribu appellemus Fo τὸ εἶδος no. eius rationem.

Habitus actum perdit in ijs quæ generationi et corruptioni obnoxia sunt. In Deum non ita.

Organa plantæ simplicia actiones simp

κεγχραμίδες.

πύρηνες.

πιον, καὶ μὴ βλάπτηται ἐκ τοῦ πλείονος. ὁ δὲ πλεῖον κάρπιον, ἵνα ἀεὶ καρπὸν φυλάττῃ. τοῦτο γὰρ ἔοικεν πάντα ἡ φύσις ἐμηχανήσατο διὰ τὴν ἐκ τῆς διαδοχῆς διαμονήν.

ΕΙ δέ τι κοινὸν ἐπὶ πάσης ψυχῆς δεῖ λέγειν, εἴη ἂν ἡ πρώτη ἐντελέχεια σώματος φυσικοῦ ὀργανικοῦ· ὁρᾷς ὡς οὐ βούλεται κοινὸν γένος εἶναι ψυχῆς, ἢ κοινὸν ὁρισμόν· ὡς γὰρ ἤδη εἴρηται ἐν οἷς ὁ πρῶτον δεῖ κεῖται ὁρισμός· σῶμα δὲ οἷον τε ὑποκείμενον ὑγρόν. ἁρμοττόντως δὲ καὶ τοῦ ὀφθαλμοῦ φύσις κατὰ τὴν ὄψιν· εἰ γὰρ μὴ βλέποι, οὐκ ἂν εἴη ὀφθαλμός. ὥστε ἡ ψυχὴ ἂν εἴη τοῦ τοιούτου σώματος οὐσία ὡς εἶδος· οὐ γὰρ ἦν ὑγρὸν ἔχειν φύσιν ἡ ὄψις περὶ τὸ ὀφθαλμόν, τοῦτον ἢ ὅλην ψυχὴν περὶ ὅλον τὸ σῶμα. εἰ τοίνυν ἡ ὀπτικὴ δύναμις μέρος οὖσα τῆς ἀναθητικῆς δυνάμεως τῆς ψυχῆς εἶδός ἐστι τοῦ ὀφθαλμοῦ, καὶ ἡ ὅλη ἄρα ψυχὴ τοῦ ὅλου ζώου εἶδος ἔσται. ἡ γὰρ τοῦ ὀφθαλμοῦ ἢ ὀπτικὴ κεῖται μόνη, οὕτω καὶ ἐπὶ τῆς ὅλης ἔχει ψυχῆς ἡ πρώτη ἐντελέχεια. ἧπερ κεῖται τὸ ζῷον ἐνυπάρχει. ἔστι γὰρ οὐδὲν ἧττον ἔμψυχον καὶ καθεῦδον. καὶ ὡς ἐπὶ τοῦ πλείονος καὶ ἡ τιμῆσις. καὶ ἐπὶ τοῦ ὀφθαλμοῦ τὸ ὁρᾶν, οὕτως ἐπὶ τοῦ ζώου ἡ ἐγρήγορσις. καθ' ὅλου μὲν οὖν εἴρηται τί ἡ ψυχή· δεῖ τὸ κοινότερον ἢ ὁλοκληρότερον προελθὼν γὰρ ἐπὶ διορθώσει περὶ ἑκάστης ψυχῆς σωμάτων ἰδίᾳ. οὐσία γάρ ἡ κατὰ τὸν λόγον. τοῦτ' ἔστιν ἡ κατὰ τὸ εἶδος. τὸν γὰρ λόγον φέρει καὶ τὸ ὁρισμοῦ. καὶ ἐπὶ τῆς αὐτίας καὶ ἐπὶ τοῦ εἴδους ὥσπερ καὶ ἐνταῦθα. καὶ ἐπὶ τῇ φυσικῇ δὲ περὶ τῶν ἀρχῶν διαλεγόμενος τῶν ὄντων ὕλης ἢ εἶδος διαλεχθεὶς περὶ τῆς ὕλης φησί. μία μὲν οὖν ἀρχὴ αὕτη. δηλονότι ἡ κατὰ τὴν ὕλην. ἑτέρα δὲ ὁ λόγος τουτέστι τὸ εἶδος. τοῦτο δὲ ὅτι ἐστὶ τὸ τί ἦν εἶναι τῷ τοιῳδὶ σώματι. ἐπεσθαι ἔοικεν ὅτι ψυχὴ ὅτιν οὐσία ἡ κατὰ τὸ εἶδος, ἀπὸν δὲ εἶδος ψυχῇ, διάστημα ἐπιζητεῖ. τοῦτο δὲ τὸ τί ἦν εἶναι τῷ τοιῷδε σώματι, τουτέστι τοῦτο λέγω τὸ εἶδος τὴν ψυχήν, καθ' ὃν τὸ τοιόνδε σῶμα, τουτέστι τὸ φυσικὸν ὄργανον τὸ εἶναι ἔχει καὶ τὸν ὁρισμόν. τοῦτο γὰρ σημαίνει τὸ τί ἦν εἶναι, τουτέστι καθὸ ὅτιν ἁπλῶς τὸ εἶναι. μὴ καθὸ εἴτ' ἀί τι λέγεται· κατὰ γὰρ τὰ εἴδη οἱ ὁρισμοὶ τῶν πραγμάτων. οὕτως οὖν καὶ τῶν ἐμψύχων τὸ εἶναι κατὰ τὴν ψυχήν ὅτι καὶ ὁ ὁρισμὸς. ἁρμόττοι γὰρ τὰ ἔμψυχα κατὰ τὴν ψυχήν. ἐπεὶ γὰρ ἂν τῷ πελέκει εἶναι οὐσία ἁπλοῦ καὶ ἡ ψυχὴ τοῦτο ἦν ὁ πέλεκύς φησιν ὄργανον ὢν ἐπεὶ καὶ φυσικὸν σῶμα. φυσικὸν δὲ φησιν ὡς ἔμψυχον. ἐπεὶ ἂν ἁπλοῦ ἡ κατὰ τὸ εἶδος οὐσία. πάντων δὲ ἁπλῶν ἡ ψυχὴ τοῦτο τῷ πελέκει εἶναι. τουτέστι καθ' ὃ ὁ πέλεκις ἔχει τοῦτο τὸ ἁπλῷ εἶναι πέλεκις. τοῦτο ἐπεὶ ἂν αὐτοῦ τῆς ψυχῆς. καὶ ἡ ἐγένετο ἄψυχον, οὐκ ἔτ' ἂν οὐδὲ πέλεκις ἐπεὶ, ἢ μὴ ὡς ὁ γεγραμμένος. νῦν δέ φησι καὶ ἄψυχος ὢν ὁ πέλεκις, πέλεκύς ὅτι. ἐπεσθαι ἡ ψυχὴ οὐκ ἔστι τεχνητοῦ σώματος ἐντελέχεια, ἀλλὰ φυσικοῦ ὀργανικοῦ. τοῦτο δ' ἔτι βουλόμενος διεξελθεῖν ὅτι καλῶς πρόσκειται τῷ ὁρισμῷ τοῦ ὀργανικοῦ. ἔτι βλέπομεν ὅτι μὲν παρασκευάσαι ποιόν λέγει φυσικὸν ὀργανικὸν σῶμα προσθήκη τοῦ ἔχοντος ἀρχὴν κινήσεως καὶ στάσεως ἐν ἑαυτῷ. καὶ γὰρ ἐν τῇ φυσικῇ τὴν φύσιν ἔτι ἀρχὴν εἶναι κινήσεως καὶ ἠρεμίας. κινεῖσθαι δὲ κίνησίς ἐστιν ἢ ἐν τῶν ἐμψύχων ἢ κατὰ τόπον καὶ κατὰ αὔξησιν καὶ μείωσιν. ἡ γὰρ κατὰ ἀλλοίωσιν καὶ ἐπὶ τῶν ἀψύχων ὁρᾶται. καὶ λίθος γὰρ καὶ ἄλλα πολλὰ τῶν ἀψύχων ἔχουσιν οἰκοθεν αἰτίαν ἀλλοιωτικὴν. ταῦτα οὖν λέγω φυσικὰ τὰ ὅσ' ἀπλῶν ἔχοντα κινήσεως ἀρχὴν καὶ ἠρεμίας. ὁ δὲ πέλεκις τῷ καὶ τὸ πέλεκύς ὅτι κίνησιν οὐκ ἔχει οἰκοθεν, ἀλλ' ἔξωθεν ἐκ τῆς χρωμένης, καὶ τὰ τεχνητὰ δὲ πάντα ἔχει ἀρχὴν κινήσεως καὶ ἠρεμίας οὐκ ἐν ἑαυτοῖς, ἀλλ' ἔξωθεν ἐν τοῖς δημιουργήσασιν ἢ τοῖς κτίσασιν.

ΘΕΩΡΕΙΝ δὲ καὶ ἐπὶ τῶν μερῶν δεῖ τὸ λεχθέν. ἡ γὰρ ὦ ὁ ὀφθαλμὸς ζῷον, ψυχὴ ἂν αὐτῷ ὦ ἡ ὄψις. αὕτη γὰρ οὐσία ὀφθαλμοῦ ἡ κατὰ λόγον. ὁ δὲ ὀφθαλμός, ὕλη ὄψεως. ἧς ἀπολειπούσης, οὐκέτι ἐστὶν ὀφθαλμός. πλὴν ὁμωνύμως, καθάπερ ὁ λίθινος καὶ γεγραμμένος. δεῖ δὲ λαβεῖν τὸ ἐπὶ μέρους ἐφ' ὅλης τῶν ζώντος σώματος. ἀνάλογον γὰρ ἔχει ὡς τὸ μέρος πρὸς τὸ μέρος, ἡ ὅλη αἴσθησις πρὸς τὸ ὅλον σῶμα τὸ αἰσθητικόν, ἢ τοιοῦτο. αἰσθητικὸν

Μεταφέρει τὸ παράδειγμα ἀπὸ τῆς τεχνητῆς ἐπὶ τὸ φυσικὸν ἵνα ἔμψυχον. μέρη μὲν φησὶ τὰ ἔμψυχα. ἡ γὰρ ὦ ὁ ὀφθαλμὸς ζῷον, τουτέστιν ἀπὸς καθ' αὐτὸν δίχα τοῦ σώματος ὁλότητος. σημαντέον δ' ὅτι τὸ ὀφθαλμὸν, πῇ μὲν λαμβάνει ἐπὶ τῆς συναμφοτέρας ὥσπερ ᾧ δέ τε. ἡ μετ' ὀλίγα εὖθα φησίν. ἀλλ' ὥσπερ ὁ ὀφθαλμὸς ἡ κόρη ἡ ὄψις, κέχρηται ὁ τῷ τῆς ὀφθαλμοῦ ὀνόματι ἐπὶ τῆς σώματος μόνης τῆς ὑποκειμένης τῇ ὀπτικῇ δυνάμει. δύθυς οὖν φησιν ὁ ὁ ὀφθαλμὸς, ὕλη ὄψεως. εἰ πεῦθα ὁ ὀφθαλμὸν λαμβάνων τὸ συναμφότερον δι' ὧν φησιν. ἡ γὰρ ὦ ὁ ὀφθαλμὸς ζῷον, φανερῶς δείκνυσιν ὅτι τὸ εἶδος τῆς συναμφοτέρας ἐστὶν εἶδος ἡ δὲ τοῦ σώματος. νῦν δ' ἐπεὶ γὰρ ἡ ἔστιν εἰ τῷ σώματι. ἃ μὲν ἡ εἶδος ὅτι τοῦ σώματος, ἀλλὰ τῆς συναμφοτέρου. ᾧ γὰρ αἴτιόν ὅτι τοῦ εἶναι τούτου καὶ εἶδος ὅτιν. ἔστι δὲ τῷ συναμφοτέρῳ αἴτιον τὸ εἶδος. ἅπαν γοῦν καὶ ἄλλος τὸ συναμφοτέρου ὀφθαλμὸν διὰ τὸ ὅπερ. ἡ γὰρ ὦ ζῶον ὁ ὀφθαλμὸς ἐπίσχε, ψυχὴ ἂν αὐτοῦ ὦ ἡ ὄψις τοῦ ὀφθαλμοῦ, δηλονότι ὅπερ ὦ τὸ συναμφότερον. δεῖ δὲ λαβεῖν τὸ ἐπὶ μέρους, ἐφ' ὅλου τοῦ ζώου. ἕκαστον γὰρ τῶν αἰσθητείων χαρακτηρίζεται κατά τινα αἰσθητικὴν τῆς ψυχῆς δύναμιν, πλὴν τῆς ἁφῆς. αὕτη γὰρ δι' ὅλου δήκει τοῦ σώματος. ὃν λόγον ἔχει ἑκάστη αἴσθησις πρὸς τὸ ὑποκείμενον αὐτῆς αἰσθητήριον, οὕτω καὶ ἡ ὅλη ψυχὴ πρὸς τὸ ὅλον αἰσθητικὸν σῶμα, εἶδος δὲ τοῦ μερους. καὶ ἡ ὅλη ἅμα τοῦ ὅλου αἰσθητικοῦ σώματος εἶδος ἂν εἴη. τὸ δὲ

ἀπορία. Quod omnis anima sit separabilis a corpore. χρήσιμα. Immortalis hic.

ἢ τοιοῦτον αὐτὸ τῷ ἢ ἀναθητικήν. οὐ γὰρ καθὸ βαρὺ τὸ σῶμα ἦλθ' κὴν, ἢ τι τῶν τοιούτων ἀδυνατεῖται ὑπὸ τῆς ψυχῆς, ἀλλ' ἢ ἀναθητικον. Τούτου δ' ὠὴ λαβόμενοι τὸ ῥητὸν οἱ πᾶσαν ψυχὴν ἀπαθανατίζειν βουλόμενοι, λέγω δὴ τὸ ὅτι δεῖ λαβεῖν τὸ ὠὴ μέρους ἐφ' ὅλον τὸ ζῶον, περῶντος τὴν ἀρίστοτέλη τοῦτο δεικνύναι λέγοντα· ἢ γὰρ φασιν ὡς ἔχει τὸ μέρος οὕτως ἔχει καὶ τὸ ὅλον, εἰπὲ δὲ σὺ τῷ πρώτῳ λόγῳ πρὸς τῆς ὀπτικῆς σκιάμεως δεικνὺς ὅτι οὐδὲν βλάπτεται τὰ ἀναθητικὰ πεπονθότος ἄττι μὴ σὺ αὐτῷ ἔχοντα τὸ εἶναι, ὅτι ἢ λάβοι ὁ πρεσβύτης ὅμμα τοιοῦτ' ὄφεται κἂν ὥσπερ καὶ ὁ νέος· δῆλον φησὶν ὅτι καὶ ἡ ὅλη ψυχὴ χωριστὴ ἔσται. Λέγω οὖν πρὸς τοῦτο ὅτι ἢ μὴ συγχωρήσωμεν ταύτην χωριστὴν εἶναι τῷ ψυχῷ λέγω δὴ τῷ ἀναθητικῷ· καὶ τὸ ποίου ἀναθητικοῦ ἁπλῶς ἔφεται· πρὸς χωριζόμενα τὰ σώματος, ἀλλ' οὐ καὶ τῷ φυτικῷ· πρὸς γὰρ αὐλῆς οὐσ' ἔμφασιν οὐδαμοῦ δέδωκεν· ἔπεται δὲ καὶ χωριστὴ ὄφεῖν ἡ ἄλογος, ἀλλ' οὖν γε τούτου μόνου τὰ σώματος οὐχὶ καὶ τὰ πνεύματος ὡς ἐσήχθη τε ἤδη ὑφ' ἡμῶν καὶ ἐπὶ τῶν ἑξῆς δειχθήσεται.

» Ε'ΣΤΙ δὲ, οὗ τὸ ἀποβεβληκὸς τῷ ψυχῷ, τὸ σώμα ὃν ὥστε ζῶν, ἀλλὰ τὸ ἔχον. τὸ δὲ σπέρμα
» καὶ ὁ καρπὸς, τὸ σώμα τοιοῦτ' σῶμα· ὡς μὲν οὖν ἡ τροφὴ καὶ ἡ ὅρασις, οὕτω καὶ ἡ ἐγρήγορσις ἐν-
» τελέχεια· ὡς δὲ ἡ ὄψις καὶ ἡ σώμας τὸ ὀργάνου, ἡ ψυχή. τὸ σῶμα, τὸ σώμα ὄν· ἀλλ' ὥσπερ ὁ ὀφ-
» θαλμὸς, ἡ κόρη καὶ ἡ ὄψις, κἀκεῖ ἡ ψυχὴ καὶ τὸ σῶμα, τὸ ζῶον.

P ὡς εἶπεν τὸ σώμα ζωὴν ἔχοντος, διὰ πάντων δῆλον ἔσται ὡς γὰρ ἡδὴ ἔχον τὴν ζωὴν, καὶ οὔτε ὡς ἀποβεβληκὸς οὔτε ὡς σώμαν ἔχαν, παρελήμεθα δὲ αὐτέρω τὰς χρήσεις ἐκ τῆς περὶ ἑρμηνείας ὅτι οἷόν τε καὶ τοιοῦτο τὸ σώμα σημαινόμενον τὸ ὡς ἤδη ἐνεργείᾳ ὄν. τὸ γὰρ σπέρμα καὶ ὁ καρπὸς, τὸ σώμα τοιοῦτ' σῶμα καρπὸν λέγει τὸ τῶν δένδρων καὶ τῶν φυτῶν σπέρμα, οἷον τῶν σίκων τὰς κεχλιδώνας μάδας. τὸ γὰρ λέπος μετὰ τοῦ ἄλλου ἐδωδίμου ὑγροῦ, περὶ καρπίον φησὶν ὡς ἐν μεταφόροις· ὁ δὲ λέγει τοιοῦτόν ἐστιν· ὅτι τέλειον ἤδη καὶ ὀργανικὸν σῶμα τὸ ὅτι τὸ σῶμα ζωὴν ἔχον· τὸ δὲ σπέρμα οὐ σῶμα ζωὴν ἔχον ἐστὶ, ἀλλὰ σῶμα ἐνον ζωὴν ἔχον, τουτέστι σῶμα ὀργανικὸν ὥστε τὸ σῶμα τὸ ὠὴ τοῦ σπέρματος, τὸ κατὰ τὴν ὠὴ τοιαύτην ὅτι· ἢ γὰρ ὠὴ τοιαύτης τοῦ σῶματος ἔστι τὸ ὀργανικόν τε καὶ ἔμψυχον· οὐ γάρ ὅτι ἤδη· δ' ἤδη τελειωθὲν καὶ διοργανωμένον διὰ ὅτι τὰ ἡμέτερα σώματα ταῦτα ἤδη σῶμα ζωὴν ἔχει· ἢ δέ τις εἴποι ὅτι οὐκ ἐνέργειαι ἔχει τὴν ζωὴν, φαμεν πάλιν, ὅτι πρὸς δὲν ἤδη. εἶπεν ὅτι ὥσπερ ὁ ὀφθαλμὸς σῶμα ἐστὶν ὁρατικὸς καθ' ἑαυτὸν, οὐχ ὁρᾷ δὲ ἀλλὰ τῇ φωτὸς ἐλλάμψεως· τοῦτο γὰρ αὖθις χρείζεται ἡ ἐνέργεια ὁρᾷ· καὶ ἔστι ἐνέργεια ὁρῶντος τὸ ὀφθαλμοῦ λέγοι δὲν ὀφθαλμὸν σῶμα ὀρατικὸν εἶναι, ἀληθεύει. αὖθις γὰρ κατὰ τὴν ἑαυτὸ οὐσίαν, μόνον τὴν ὡς τὸ ὁρᾶν ἔχει ὠὴ τοιοῦτόν τε· τῆς ἐνέργειας ὄξ ἑτέρου φῶτος παραγινομένης. οὕτω μὴ ὠὴ τὸ ὅλον σῶμα τοῦ φαμεν μὴ τῆς ὅλης ψυχῆς· ὅτι αὖθις μὲν τὸ σῶμα ὅσον ἐφ' ἑαυτῷ τῷ ὠὴ τοιοῦτόν τε μόνον τῆς ζωῆς ἔχει· αὖθις μέντοι ἡ κατ' ἐνέργειαν ζωὴ ἐκ τῆς ψυχῆς αὖθις παραγίνεται· καλῶς οὖν εἴρηται τὸ σῶμα ζωὴν ἔχοντος· ὡς μὲν οὖν ἡ τροφὴ καὶ ἡ ὅρασις, οὕτω καὶ ἡ ἐγρήγορσις ἐντελέχεια τῆ ἀναλογίαν διήκουσι τῶν ὄντων πρὸς τὸ πρῶτον τύπον· εἴπομεν δὲ ἤδη τὴν ἀναλογίαν· τροφὴν δὲ μὴ ὅρασιν τὸ σθυτέραν λέγει ἐντελέχειαν τὸ ὀφθαλμοῦ μὴ τὸ πλέκεως, ἤπερ ἦν ὡς τὸ θεωρεῖν, ὅθεν δὲ μὴ τὸ σῶμαν τὸ ὀργάνου τὸ τροφὴν ἤπερ ὡς ὠὴ τοιοῦτον τὸ πρώτην ἤπερ ὡς ὠὴ τοιοῦτον ἡ ψυχὴν ἐχαρακτήρισεν. τὸ δὲ σῶμα τὸ σῶμα ὃν τουτέστι τὸ σῶμα· ὅτι τὸ σῶμα πάντας τὰς ἐνεργείας δέξασθ· ὥσπερ μὴ ὠὴ τὸ ὀφθαλμὸν ὑποκείμενόν ἡ κόρη. τὸ δὲ συναμφότερον ὠὴ μὲν τὸ ὅλον τὸ ζῶον ἐκ ψυχῆς ὄν μὴ σώματος· ὠὴ δὲ τὰ μέρας ὁ ὀφθαλμὸς ἐκ τῆ κόρης ὧν μὴ τῆς ὄψεως· κόρην δὲ τὸν ὅλον ὀφθαλμὸν φησι, χιτῶνας μὲν τὰ ὑγρῶν.

» Ο'ΤΙ μὲν οὖν οὐκ ἔστιν ἡ ψυχὴ χωριστὴ τοῦ σώματος, ἢ μέρη τινὰ αὐτῆς, ἢ μερισὴ πέφυκεν, οὐκ ἄδη-
» λον· εἰ δὲ ἡ ἐντελέχεια τῶν μερῶν ὅδε ἢ αὐτῶν, οὐ μὴν, ἀλλ' εἴ γε οὐδὲ κωλύει, διὰ τὸ μηδενὸς
» εἶναι σώματος ἐντελέχειας.

A ποσθὺς τὸ τῆς ψυχῆς ὁρισμὸν, ὡς συμπέρασμά τι τοῦ ὁρισμοῦ δῆλον ἀνάγκης ἐπόμενον συνάγει τὸ ἀχώριστον εἶναι τὰ σώματος τὰ ψυχῆν· ἢ γὰρ εἶδος μὴ πλειότητος ἐστὶ τὰ ἐμψύχου σώματος ἡ ψυχὴ, τὰ δὲ πινὸς πλειότητα χωρὶς ἐκείνου εἶναι ἀδιάφορον· δῆλον αὖθις ὅτι μὴ ἡ ψυχὴ τὰ σώματός ἐστι ἀχώριστος· ταῦτα γὰρ πρός τι τὸ εἶδος μὴ πλειότης· τὸ γὰρ εἶδος ὕλης ἐστὶν εἶδος μὴ πλειότης· τὰ δὲ πρός τι ἅμα ἢ ὅσιν, ἢ ἀκ ἅσιν· ὅσον μὲν ἔν ὠὴ τῷ ἀποδεδομένῳ ὅρῳ τὰ ψυχῆς, πᾶσα αὖ εἴη ἀχώριστος τὰ σώματος ὅπερ ἐστὶν ἐντελέχεια εἴγε πάσῃ ἐφαρμόζει ὁ ὁρισμός· ἢ δὲ μὴ, μὴ πᾶσα εἴη ἀχώριστος· ἀλλ' ἔν γε μέρη τὰ ψυχῆς ἐναργῶς ἀχώριστά ἐστι σώματος οἷς ἐφαρμόζει ὁ ὁρισμός· διόπερ τὰ μερῶν τὰ ἐμψύχου ἐντελέχειαί ἐστιν· ἡ γὰρ θρεπτικὴ σύναμις ἁπλῶς τὰ θρεφομένου σώματός ἐστι πλειότης· ὁμοίως μὴ ἡ αἰσθητικὴ μὴ ἡ γεννητική· ἔτι μέντοι μὴ τὸ ὀρεκτικὸν αὐτὰ ἔδυνατεῖται μέσον εἶν ᾧ ὄντι· ἢ πάντων τῶν ἁπλῶν ἐστὶν αὖθις πλειότητες, μὴ πρὸ σώματος ἀσύναστον ταῦτα μέσα τὰ ψυχῆς χωριστὰ εἶναι σώματος· τίνος γὰρ ἔστιν πλειότης, ἢ πρὸ τὰ σώματος χωριζομένη σωμάτων· τί γὰρ ἡ θρέψις θρέψα, ἢ ἡ αἴξησις αἰξήσα χωριζομένη σωμάτων· ἀλλ' ἢ μὴ ταῦτά φησι τὰ μέσα τὰ ψυχῆς ἀχώριστα εἶναι σώματος· εἴ γε ἔδεν κωλύει εἶναι χωριστὰ διὰ τὸ μηδενὸς εἶναι σώματος ἐντελεχείας· εἰ ἀργῶς ἀρα ἃ βάλῃ ἐντελέχειαν εἶναι τὰ σώματος τὰ

λογικῶ

Nota λογικὴ ψυχὴ μὴ ἔστιν σώματος ἐντελέχεια ἐστὶ. Ergo χωριστὴ

λογικῶ ψυχὴν, καὶ διατῆτο χωριστὴν εἶναι τὰ σώματος ἀπεφάνετο· εἶτα ἐπεσὴ διὰ πάντων ἐδδ-
κει μερικὴν πιεῖν τὸν ἀποδεδομένον τὰ ψυχῆς ὁρισμὸν διὰ τὰ ὑπεῖν ὅτι τινὰ μέρεα τὰ ψυχῆς χω-
ριστά ἐστι τὰ σώματος διὰ τὸ μηδενὸς εἶναι σώματος ἐντελεχείας. καίτοι ἆπων ἢ δὴ τι κοινὸν ὠὴ πάσης
ψυχῆς, θεραπεύων τοῦτο καὶ δεικνὺς ὅτι καὶ οὕτως οὐδὲν ἔλαττον δύναται κοινὸς εἶναι πάσης ψυχῆς
καὶ τῆς λογικῆς ἁπλῶς ὁ ἀποδεδομένος ὁρισμὸς, προσέθηκεν.

» ΕΤΙ δὲ ἄδηλον, ἢ οὕτως ἐντελέχεια τὰ σώματος ἡ ψυχὴ, ὥσπερ πλωτὴρ πλοίου. τύπῳ μὲν οὖν,
» ταῦτα διωρίσθω καὶ ὑπογεγράφθω περὶ ψυχῆς.

T ἰτὰρ φησι φοβούμεθα καὶ ὠὴ πάσης ψυχῆς ἐκτείναν δν ἦγεν λέγοντες ὡς ἐνέα τῆς ψυχῆς μέρεα διὰ
τὸ ἀχώριστα εἶναι οὐδενός ἐστι σώματος ἐντελέχεια ὡς διατῆτο μὴ ἁρμόζειν ὠὴ πάσης ψυχικῆς δυνά-
μεως τὸν ὁρισμόν· οὕπω γὰρ ἐκ τῶν ἠρημένων δῆλον ἦν εἶναι, πῶς ἔπεμπεν τῷ ψυχὴν ἐντελέχειαν εἶ-
ναι πότερον ὡς ἀχώριστον ὥσπερ ἔχει τὸ τὰ πελέκεως εἶδος πρὸς τὸν πέλεκων, ἢ ὡς χωριστὸν· ἢ ὥσπερ ἔ-
χει ὁ κυβερνήτης πρὸς τῷ ναῦν· πλεῖα γὰρ τὸ εἶδος τὰ πλοίου ὁ κυβερνήτης χωριστὸς ὢν· ἃ ποίων ἐνδέ-
χεται κατάπερ ἦν ἐντελέχειαν εἶναι, κατάπερ δὲ ἄλλο τὸ χωριστὸν ὡς μὴ ὂν κατ' ἐκεῖνο ἐντελέχεια ὠὴ
πάσης ἁπλῶς ψυχικῆς δυνάμεως δυσαθὲν ἁρμόζειν τὸν ὁρισμόν. ὥστε καὶ ὅτε ἐλέγομεν τινα μέρη τὰ ψυ-
χῆς ἀχώριστα εἶναι διὰ τὸ τῶν μερῶν αὐτῶν εἶναι ἐντελέχειας ὡς ἀχωρίστου οὔσης τῆς ἐντελεχείας οὕ
τως ἐλέγομεν· τίνος γὰρ ἔστι τελειότης ἡ θρεπτικὴ δύναμις χωριζομένη σώματος· ἢ πάλιν λύσις ἔλε
γον ὅτι ἐναργῶς τῆς ψυχῆς μέρεα οὐδὲν κωλύει χωριστὰ εἶναι διὰ τὸ μηδενὸς εἶναι σώματος ἐντελεχείας
οὕτως ἔλεγον μὴ εἶναι ἐντελεχείας ὡς μὴ ἐν τῷ σώματι τῆς οὐσίας αὐτῶν ἐχούσης τὸ εἶναι· ἐπεὶ ὅσι ἢ
ἀλλὰ ἐντελέχειαι τὰ ζῴου ὡς ὁ κυβερνήτης τὰ πλοίου· δύναται γὰρ καὶ κατά τινα τρόπον ὡς ἤδη εἴπεν
λέγεσθαι, ἢ ἡ λογικὴ ψυχὴ ἀχώριστος εἶναι τὰ σώματος καθὸ ἔδιν ἐντελέχεια· τὰς γὰρ ἐνεργείας καθ'
ἃς τελειοῖ τὸ ζῶον κινήσασ ἀπὸ τοιῶς ἢ τοιῶς, ἀχώριστος ἔχει τὰ σώματος, ὀξελθοῦσα γὰρ αὐτὰ, οὐκέτι
πάντας ἐνεργήσει· ἴσχει γὰρ ἀλλὰ ἐκ τῆς σχέσεως τῆς πρὸς τὸ σῶμα· ὥστε ταύτη καθὸ ἐντελέχειά ἐστι λέ
γω δὴ κατὰ τὰς δὲ τὰς ἐνεργείας, ἀχώριστος ἂν εἴη τὰ σώματος ὥσπερ καὶ τὰ κυβερνήτου, ἕως κυ-
βερνᾷ ἐνεργειαι τὰ πλοίου ἔσι ἀχώριστοι· καὶ χωρίζεται μὲν ὡς ἄνθρωπος· ὡς μέντοι κυβερνήτης ὢν
ἐνεργέαι ἅμα τε κεχώρισται τῆς νεὼς, καὶ ἐφαρμογὰς ἔχει τὰς τοιαύτας ἐνεργείας. οὕτως οὖν καὶ ἡ
λογικὴ ψυχὴ ὡς μὲν χωριστὴν ἔχουσα οὐσίαν, οὐκ ἔστιν ἐντελέχεια σώματος, ὡς μέντοι πρακτὸν χρέσιν
ἀναλαμβάνουσα πρὸς τὸ σῶμα, καθὸ καὶ τὸ ψυχὴ λέγεσθαι ἔχει· ἢ γὰρ ψυχὴ πρὸς τὸ σῶμα λέγεται·
ἐντελέχειά τ' ἐστὶ τὰ σώματος καὶ ἀχώριστος αὐτῆ· χωρισθεῖσα γὰρ αὐτῆ ἀπολύει ταύτας τὰς ἐνεργέ-
ας ἃς ἐκ τῆς πρὸς ἄλλο χρέσεως ἀναλήφει, οἷον τὸ ζωοποιεῖν, τὸ κινωνεῖν ἄλλο πάσας τὰς φυσικοκινή-
σεις, καὶ εἴ τι ποιοῦσιν ἄλλο τι γὰρ φυσικῶς κινήσει, ἢ ζωοποιήσει πᾶν τὸ οὖσα ἔξω σώματος· τὸ δὲ μέ- »
ρεσὴ πέφυκεν, οὐ σωματικῶς ἀκουστέον μερισὴν, οὐδὲ κατὰ τόπον, ἀλλὰ κατ' οὐσίαν τουτέστιν ἢ διήρη-
ται ἡ οὐσία καὶ ἄλλη τῆς ψυχῆς δύναμις ἄλλως ἐστὶν οὐσίας, καὶ μὴ ὁμοούσια πάντας τῆς ψυχῆς μό-
ρεα. ἐνίων γὰρ ἡ ἐντελέχεια τῶν μερῶν ἀψύχων. διὰ πάντων δὲ καὶ κατὰ μέρεα τὰ σώματος διαι-
ρεῖν τῷ ψυχῷ. ἐνίων γάρ φησι μερῶν τὰ σώματος ἐντελέχειά ἔδει τὰ μέρεα τῆς ψυχῆς ὥστε ἀ- »
χώριστα αὐτῶν εἶναι, οἷον ὀφθαλμῶν μὲν ὄψις· ὀσφρήσεως δὲ ὄσφρησις· καὶ ὠὴ τῶν ἄλλων, ἀλλ' ἢ πῆς·
ἢ δὲ λέξις· ἐνίων γὰρ τῆς ψυχῆς μορέων ἢ ἐντελέχεια πυτέσιν ἐνία τῆς ψυχῆς μέρη ὧν ἕκαστον ἐντελέ-
χειαν εἶναι ὠρεσάμεθα αὐτῶν τῶν μερῶν τὰ σώματός ἐσιν ἐντελέχειαι, πυτέσιν εἴδη τελειωτικά ἔδει
τῶν τὰ σώματος μερῶν ὡς ἀχώριστα αὐτῶν δηλονότι διατῆτο εἶναι τὶ οὖν ἐνεκάλει τῷ τιμαίῳ κατὰ
μέρεα διαιρουῶτι, εἴρηται δὲ πρὸ τούτων ἔμπροσθεν· ὁ δὲ ἀλέξανδρος ὁ τὰ ἀριστοτέ- « Alexandri opinio.
λους ἔχοντος ὅτι ἐνία γε οὐδὲν κωλύει χωριστὰ εἶναι διὰ τὸ μηδενὸς εἶναι σώματος ἐντελέχειαν τὸ μὲν
πρῶτόν φησιν, ὅτι ὁ ἀριστοτέλης δοκεῖ συδιαίζειν, ἢ ἀχώριστος πᾶσα ἡ ψυχὴ· καίτοι ἀποφωνάμενον αὐ-
τὸ τῆτο διὰ τὸ μηδέπω ἀποδεδειχέναι ὅτι ἀχώριστός ἔδει· προϊὸν δὲ καὶ ὑπὸ τῆς λέξεως βιαζόμενός
φησιν ὅτι ἔοικε δὲ πρὸ τῆ νοῦ λέγειν ὅτι ἔστι χωριστός. τὸ δὲ οὐδὲν κωλύει οὐκ ἔστιν συδιαίζοντος· ἀλλ' ἐ-
πεὶ ἀποφώνατο πᾶσαν ψυχὴν ἐντελέχειαν εἶναι, διατῆτό φησιν, ὅτι καὶ οὕτως οὐδὲν κωλύει τινὰ μέ-
ρεα τῆς ψυχῆς εἶναι χωριστά, δύνανται γὰρ εἶναι ἐντελέχειαι ὡς ὁ κυβερνήτης τὰ πλοίου· καὶ ἄλλως διὰ
τὸ μηδέπω αὖθις τῆτο ἀποδεῖξαι· οὐδὲν γὰρ οὔπω πρὸ τῶν λογικῶν σωμάτων διείλεχθη.

» ΕΡΕΙ δ' ἐκ τῶν ἀσαφῶν μὲν, φανερωτέρων δὲ γίνεται τὸ σαφὲς καὶ κατὰ τὸν λόγον γνωεμώ-
» τερον, πειρατέον πάλιν οὕτως ἐπελθεῖν περὶ αὖθις.

A ποσθὺς κοινῶς τί ποτέ ἔδει ψυχὴ, ὅτι ἐντελέχειαι σώματος φυσικοῦ ὀργανικοῦ, διὰ τούτων λοιπὸν δι-
δάξαι βούλεται διὰ τί εἴρηται καὶ πῶς ἔστιν ἐντελέχειαι ἡ ψυχὴ· πῶς μὲν ἡ φυτικὴ, πῶς δ' ἡ αἰ-
σθησις καὶ ἑκάστη τῶν ἄλλων· προηγεῖσθαι γὰρ δεῖ ὠὴ πάσης διδασκαλίας τὰ διότι τὸ ὅτι· τισ-
σάρων γὰρ ὄντων προβλημάτων· τοῦ δ' ἔστι καὶ τί ἔδει· καὶ ὁπῖον τί ἔδει· καὶ διατί ἔδει, πρώτην ἔ-
χει τάξιν τὸ δ' ἔστιν, ἑκάστου οὖν ἐπεσὴ ζητεῖται δ' ἔστι κοινός τις ὁρισμὸς, μᾶλλον δὲ ἀνάλογον ὁρι-
σμῷ ἀποδοὺς τὸν ἠρημένον λόγον ὥστ' εἰ τοῦτ' ἔστι καὶ τὸ τί ἔδει ἔχομεν· λοιπὸν οὖν τὰ λοιπὰ βί· ζητᾶ

προβλήματα· πῶς ἑκάστη τῶν ψυχικῶν δυνάμεων λέγεται συμπλέκεσθαι καὶ διατί· ἐπεισὶ δὲ λέγα
ἐκ τῶν ἀσαφῶν μὲν, ἡμῖν δὲ φανερωτέρων. δ κατὰ λόγον σαφὲς καὶ γνώριμον γίνεσθαι· τίνα δ' ἐστὶ
τὰ ἡμῖν φανερώτερα οὐ προσέθηκε τοῦτο· ἀλλὰ πῶς τῶν ζητῆσαι ἀναγκαῖον· πολλὴ γὰρ πρὸς τύπους
ὄζεν γε τοῖς γένεσιν ἀμφιβολία ἄλλου ἄλλο φανερὸν οἰόμενου λέγειν ἀλλόν· φαμὲν οὖν ἡμᾶς ὅτι κα
τὰ ῥᾴδιον τρόπους δ σαφέστερον ἡμῖν θεωρεῖσθαι· καὶ γὰρ δ ὅτι τοῦ διότι σαφέστερον ἡμῖν καὶ πρῶτον ὡς
γνῶσιν· καὶ γὰρ ὅτι ἔχομεν ψυχλόν· καὶ ὅτι ἀναβαίνειν, αὖ πη πεοχερότερον τοῖς πολλοῖς ὡς νόησιν ἢ δ πα
ρακολουθῆσαι καὶ ἀνβαλεῖν τῷ λόγῳ τῷ ταῦτα κατασκευάζοντι· δεύτερον ὡς αὐ τῇ φυσικῇ εὕρηται
δ καθόλου καὶ συμπεχυμένον σαφέστερον ἡμῖν ὄντι τοῦ μεριοῦ ἢ καὶ διηρθρωμένου μᾶλλον· διον δ ἄν
δέναι ἁπλῶς ὅτι σῶμα τοῦ ὅτι τοιόνδε σῶμα· διον οὐράνιον ἢ γήϊνον· ἢ τοιῶς ἢ τοιῶς κεκραμένον· δῆ
τον σαφέστερον ἡμῖν ὄντι δ ὡς πρὸς ἡμᾶς μὲν πρῶτον· ὕστερον δὲ τῇ φύσει· τῶν γὰρ ἁπλουστέρων ἅπερ
ὄντι τῇ φύσει πρῶτα τὰ συνθετώτερα ἡμῖν γνωριμώτερα· τοῦ οὖν ἡμῖν σαφεστέρου καὶ φανερωτέρου
ῥιζῶς ὑπάρχοντος, πᾶσι τοῖς πρώτοις τούτοις δυρήσεμεν συνῶθαι κεχρημένον τὸν ἀεισοτέλη. ἢ γὰρ δ
ὅτι πρὸ τοῦ διότι ἐδίδαξεν· ὅτι μὲν γὰρ σύνθεσις σώματος φυσικοῦ ὀργανικοῦ ἐδίδαξεν· καὶ ὅτι τῶν
συνθέσεων συδέχεται καὶ ὡς χωριστὴν εἶναι καὶ ὡς ἀχώριστον· διδάξει δὲ πεοῖων καὶ πῶς ὄντων συνθε
σεις τὶ ποιοῦσα καὶ πῶς τελειοῦσα δ σῶμα οὐχ ὥσπερ δὲ συλλόγω τῷ ὅτι τῆς ψυχῆς ἐδίδαξεν,
οὕτω καὶ δ ὅπως συνθέσεώς ὄντι, συλλόγω διδάξει· συνθέσεις μὲν γὰρ πᾶσαι οὐχ ὡσαύτως δὲ, ἀλ
λὰ ἄλλως μὲν ἡ φυτικὴ, ἄλλως δὲ ἡ αἰσθητικὴ· ἄλλως δὲ ἡ λογική· καὶ τὰ μόρια πάντων ἑκάστης ἄλ
λο ἄλλως· ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν συμπεχυμένων ἀρξάμενος καὶ κοινοτέρων, πρόσεισιν ἐπὶ τὰ φανέστερα καὶ
ἰδικώτερα· πρῶτος γὰρ συμπεχυμένως παραδοὺς ἡμῖν τὴν ἔννοιαν τῆς ψυχῆς διὰ τὸ ἄστε δεδομένου
ἔχειν, ἐφεξῆς πεῖ ἑκάστου μορίου τῆς ψυχῆς διαρθρώσει, πῶς καὶ τίνος ἕκαστον ὄντι συνθέσεως. καὶ
τρίτον ἐκ τῶν ἐλαττόνων τῇ φύσει καὶ ἡμῖν γνωριμωτέρων ἀρξάμενος, πεοελεύσεται ἐπὶ τὰ τῇ φύσει
πρῶτα καὶ τιμιώτερα· ὅπερ μάλιστα τρόπον· καὶ φησὶν εἰ τούτοις μετέρχεσθαι· ἔστι μὲν γὰρ δ τῇ φύσει
πρῶτον καὶ ὕστερον καὶ εἰ τῷ ὅτι καὶ διότι· καθάπαλιν ὑφ' ἡμῶν τεθέχειν καὶ ἐπὶ τῆς φύσεως· πρῶτον γὰρ
τῇ φύσει δ διότι τοῦ ὅτι· ὧν γὰρ πιεῖ πάντων ἡ φύσις τοὺς λόγους εἰ ἑαυτῷ προαποκειμένους ἔχει· ὅθεν
γὰρ οὔτε μάτην οὔτε ἐκ τυχοῦσης ποιεῖ· ἀλλὰ πρός τινα σκοπὸν ἕκαστον τῶν ἔργων ἄλλης ἀπευθύ
νει· ἢ τοίνυν τῶν γινομένων ὑφ' αὐτῆς ἔχουσα τοὺς λόγους εἰ ἑαυτῇ πεοὑπαρχοντας οὕτω ποιεῖ τὰ φυσι
κὰ πεάγματα· σαφὲς ὡς δ διότι πρότερον παρὰ τῇ φύσει τοῦ ὅτι· τοῦτο δ' ὡς εἶπον δ διότι καὶ συγ
κεχυμένον ἐστί· διὰ τοῦ μαθεῖν γὰρ ὅτι ἔστιν ἡ ψυχὴ εὐτέλεχεια οὐδὲν φανὲς, οὐδὲ διηρθρωμένον ἠκούσα
μεν· οὔτε γὰρ ὡσαύτως πᾶσα ψυχὴ εὐτέλεχεια· ἀλλ' οὐδὲ ὅπως ἄλλο τοῦτό ὄντι εὐτέλεχεια τί ποτ' ποιῦ
σα καὶ πῶς τελειοῦσα ἐγνωσμένος εὐ τῷ ὅτι καὶ διότι· καὶ οἱ λοιποὶ δύο τρόποι τῆς διδασκαλίας συνῆλ
θον· διατοῦτο οὖν ἐκ τοῦ ὅτι τοῦ ἀρχὴν τῆς διδασκαλίας ἐποιήσατο· διότι ἡ ἡμετέρα φύσις ἔκτε τῶν
ἀτελῶν ἰδὴ τὰ τέλεια πρόεισι, καὶ ἐκ τῶν φανερῶν ἰδὴ τὰ ἀφανῆ· τελειότερον τοῦ ὅτι δ διότι καὶ φα
νερώτερα ἡμῖν τὰ τῇ φύσει ὕστερα καὶ συμπεχυμένα· ὥσπερ γὰρ δεῖ ἄστε διακτικὴν συλλογισμὸν ᾔδέναι
δυνασθαι μὴ ἁπλῶς τί ὄντι συλλογισμὸς ᾔδέται· οὐδὲ μὴν ὀξύμυχον τύπον γράφειν μὴ ἁπλῶς
ᾔδέται γράφειν· συμπεχυμένον δὲ τοῦτο ὁ ἁπλῶς συλλογισμός· πλείοσιδε γὰρ τούτου διαφοραί· ὁμοίως
δὲ καὶ δ ἁπλῶς γράφειν· διηρθρωμένον δὲ τῶν ᾔδῶν ἕκαστον· οὕτως οὖν ἂν μὴ ἁπλῶς τί ὄντι σῶμα
ᾔδέται· ἀλλ' ὅλον τὸν ᾔδέναι τί ὄντι πυρὸς σῶμα, ἢ ἀέρος ἢ οὐρανοῦ· καὶ μὴν μὴ ἁπλῶς ᾔδέται τί ὄντι ψυ
χή, ἀλλ' ὅλον ἂν ᾔδέναι, τί ὄντι λογικὴ ἢ ἄλογος, ἢ φυτική· συμπεχυμένον δὲ δ ἁπλῶς σῶμα καὶ ἁπλῶς
ψυχή· διηρθρωμένα δὲ τῶν ᾔδῶν ἕκαστον· ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν ἀτελῶν ἀρξάμενοι διον τῶν συνέσει
προϊμεν ἰδὴ τῶν οὐρανίων γνῶσιν καὶ τοῦ συνῶθειν ἰδὴ μὴν ταῦτα πάντα· πει
ειχόντως μὲν οὖν ὅπερ εἶπον οἱ ἡμεῖς διδασκαλίας ῥόποι εἰ τῇ ἀσαφεῖ τοῦ ὅτι ἰδὴ δ διότι προσθω· ὅ
μως καὶ εὐ τῇ προχειρήσει τῶν ψυχικῶν δυνάμεων, τῇ αὐτῇ τάξει χρῆσται ἀπὸ τῶν ἀτελεστέρων ἀρ
χόμενος καὶ ἐλαττόνων καὶ προϊὼν ἰδὴ τὰ πρῶτα καὶ τελειότερα· πρότερον γὰρ διαλέγεται πεὶ τῆς φυ
τικῆς· εἶτα πεὶ αἰσθητικῆς· καὶ ῥίπον πεὶ τῆς φανταστικῆς· ἰδὴ τούτοις προϊοῦσι, ἰδὴ τὰς λογικὰς τῆς ψυ
χῆς δυνάμεις· αὖ χεται πάλιν ἀπὸ τῶν ὑστέρων τε καὶ ἀτελεστέρων, πρότερον πεὶ τῆς θρεπτικῆς δυ
νάμεως διαλεγόμενος· εἶτα πεὶ τῆς διανοητικῆς· καὶ πλοῦτον πεὶ τοῦ νοῦ· ἡ γὰρ καὶ ὡς πρὸς τὸ ζῷον
προτέρα τῇ φύσει ἐστὶν ἡ φυτική, συναναιρεῖ γὰρ τὰς ἄλλας οὐ συναναιρεῖται· δεύτερα δὲ καὶ ἡ αἰσθη
τική· καὶ αἱ λοιπαὶ ἐφεξῆς ὡς ἀπειθμησάμεθα· ἀλλ' οὖν ὡς πρὸς τὸ πᾶν ἔμπαλιν ἔχουσι· πρότερα γὰρ
τῇ φύσει εὐ τῷ παντὶ τελειότερά τε καὶ τιμιώτερα· ὕστερα δὲ καὶ ἀτελέστερα· συνεκτικὰ γὰρ τῶν ἀτε
λεστέρων τὰ τελειότερα καὶ πρακτικά· οὐκοῦν ὡς πρὸς τὸ πᾶν πρότερον τῇ φύσει ὁ νοῦς καὶ
καὶ τὰ λοιπὰ κατὰ τοῦτο ἀπάλιν ὀφθόντων· ὡς μέν τοι εὐ τῷ ζῴῳ καὶ ὡς πρὸς τὴν ἡμε
τέραν γνῶσιν πρῶτον ἢ φυτικὴ διόπερ ἀπὸ ταύτης ἤρξατο εὐ τῇ διδασκαλίᾳ· ἰδὴ μὲν οὖν τῶν ψυχι
κῶν δυνάμεων ταύτην τῇ τάξει τῆς διδασκαλίας ἐχρήσατο· ἑκάστῳ δὲ μορίῳ τῆς ψυχῆς δυνάμεων
διεξιὼν, τῆς τε φυτικῆς λέγω καὶ αἰσθητικῆς, οὐκ ἐπὶ τῷ αὐτῷ κεχρῆται τρόπῳ τῆς διδασκαλίας· οὐ

γὰρ ἐκ

γὰρ ἐκ τῶν ἐλαττόνων ἤρξατο, ἀλλ' ἐκ τῶν πρώτων καὶ τιμιωτέρων· πεὶ γὰρ τῆς φυτικῆς διαλεγόμενος,
πρότερον διέλεκται πεὶ τῆς γεννητικῆς δυνάμεως, εἶτα πεὶ τῆς αὐξητικῆς· καὶ τρίτον πεὶ τῆς θρεπτι
κῆς· καίτοι κρεῖττον μὲν πασῶν καὶ τιμιωτέρα γεννητική· καὶ ἡ αὐξητικὴ δὲ τῆς θρεπτικῆς κρείττων·
τῆς μὲν γὰρ θρεπτικῆς ἔργον ἐστὶ τὸ σώζειν τὸ ἐόν· μέχρι γὰρ τοσούτου σωζόμεθα, ἕως αὐ τρεφώμεθα· τῆς
δὲ αὐξητικῆς τὸ τέλειον καὶ κατὰ φύσιν μέρος ἀναγεῖν, ἐς ὃ γινόμενα τὰ ζῶα καὶ φυτὰ ἰδὴ
τὸ σκοπιμώτατον τῆς φύσεως τέλος παραλήπτου τῷ γεννητικῷ δυνάμει· οὕτως γὰρ τῆς φύσεως ὁ τε
λικώτατος σκοπὸς διὰ τῶν ἔφεσιν τῆς ἀϊδιότητος τῆς ἀθανασίας τοῖς θνητοῖς ζῴοις ἰδίᾳ σώζεσθαι γιο
μένης τῇ διαδοχῇ ὡς αὐτὸς αὐ ἑτέροις εἶπεν· ἄστε ἡ μὲν αὐξητικὴ ὕλης ἐπέχει λόγον πεὸς τὴ γεννητικήν·
πεὸς δὲ τῶν αὐξητικῶν ἡ θρεπτική· ἰδὴ τε οὖν τῶν μορίων τῆς φυτικῆς ψυχῆς ἐκ τῶν τελειοτέρων ἤρ
ξατο· καὶ ἔτι ἰδὴ τῶν μορίων τῆς αἰσθητικῆς· πρῶτον γὰρ ἁφῆς· καὶ δεύτερον πεὶ ἀκοῆς· ῥίπ
τον πεὶ ὀσφρήσεως· καὶ τέταρτον πεὶ γεύσεως· καὶ ἕκατον πεὶ ὄψεως· τιμιωτέρα δὲ πασῶν ἡ ὄψις· ἡ
αὖ ἐφεξῆς τῶν μετὰ ταύτας κατὰ τὸν αὐτὸν τάξιν· πρῶτον μὲν ὅτι καὶ ἡ γεῦσις· καὶ ἀφὴ καὶ ὄσφρη
σις, πεὸς δ εἶναι συμβαλλόντας, ἀκοὴ δὲ καὶ ὄψις πεὸς δ δὴ εἶναι δι' ὧν δ φιλοσοφίας ἐπειρᾶτο γέ
γενος ὠφῆσαι ὁ πλάτων· διόπερ καὶ ὁ ποιητὴς τῷ ἡλίῳ ταύτας μόνας ἀνέθηκεν· ἡέλιε· ὃς καὶ πάντων
προέταξε τὴν ὄψιν· καὶ ἡ μὲν ὄψις καὶ τῶν πρῶτα τοῦ αὐτὸν λαμβάνεσθαι καὶ τῷ συέργειαν ἄχρο
νον ἔχειν· ἡ ἀκοὴ δὲ καὶ ἀπὸ μὲν τῶν πρῶτα οὐχ οὕτω δὲ ἐπὶ δὲ τῶν ἐπὶ τέρων ἡ ὄσφρησις· γεῦσις δὲ μὴ
ἀφὴ αὖ ἄνευ ἀπομόνητων αὐθητῶν· εὐθὺν ὅσα μέν τινα τῶν πρώτων ἔχει αἰσθήσεων πάντως καὶ
τὰς λοιπὰς ἔχει πάσας· οὐκ ἔπι μέντοι δ τὰς ἀτιμοτέρας ἔχον· πάντως καὶ τὰς τιμιωτέρας· τινὰ γὰρ
μόνης ἁφῆς μετέχει ὡς τὰ ζῳόφυτα, σιτέλλεται γοῦν καὶ ἐκτέμνεται αὐτόμεια· ἢ διαχεόμενα πεὸς
τὰ συνεπίζοντα· ἄλλα πεὸς τούτοις, μόνης γεύσεως μετέχει ὡς τὰ ὀστρεα· φάίνεται γὰρ βοσκόμενα·
ἕτερα πεὸς τούτοις, καὶ ὅσφρησιν μόνου· φασὶ γοῦν κοχλιάτιν τινὰ θηλάσειν ἐφέπεσθαι, διον τὰς χλ
μακας τῇ ὀσμῇ ἑπόμενα· ἕτερα δὲ ἀκοῆς ὄψεως δίχα ὡς οἱ καλούμενοι ἀσφάλακοι, ἔτι μὲντοι ὄψεως
μετέχει, πάντως καὶ τῶν λοιπῶν· τίνος οὖν εἵνεκα ἰδὴ τῶν ἄλλων δυναμένων ἐκ τῶν ἐλάττων καὶ ἀτι
μοτέρων αἰρόμενος ἰδὴ τῶν μορίων αὐάπαλιν ὁδεύει· καὶ τὴν αἰρχὼ ἀπὸ τῶν πρώτων καὶ τιμω
τέρων ποιεῖται· οἱ μὲν οὖν πεὶ τοῦτό φασιν ὅτι ἐπέμεινεν εὐ τῇ διδασκαλίᾳ ἀμφοτέρας τὰς ὁδούς· ἰδὴ
μὲν τῶν ἄλλων δυναμένων ἀπὸ τῶν ἐλαττόνων αἰρόμενος καὶ ἀτελεστέρων· ἰδὴ δὲ τῶν μορίων, ἀπὸ
τῶν πρώτων καὶ τελειοτέρων· οἱ δὲ ἀκριβέστερον λέγοντές φασιν· ὅτι τῶν πρώτων ἢ τελειοτέρων δυ
νάμεων τῆς ψυχῆς ἰδὴ τε τῆς αἰσθητικῆς καὶ φυτικῆς σαφέστερα ἡμῖν ὄντι τὰ ἀπὸ τελέσματα· τῆς γοῦ
γεννητικῆς σαφέστερον δ ἀπὸ τελέσματα μᾶλλον ἢ τῆς αὐξητικῆς· καὶ ταύτης μᾶλλον, ἢ τῆς θρεπτικῆς.
ὁμοίως ἔχει καὶ ἰδὴ τῶν μορίων τῆς αἰσθητικῆς ψυχῆς· φανερώτερα γὰρ ἡ ὄψις τῆς ἀκοῆς· καὶ αὖτη τῆς
ὀσφρήσεως· καὶ αὖτη τῆς γεύσεως· καὶ αὖτη τῆς ἁφῆς· οὐκ ἔδει οὖν ἐκ τῆς ἀτιμοτέρας αἴρεσθαι· ὡς γὰρ
ἄλλος φῆσιν εὐ τοῖς ἐξῆς ἀμφιβάλλεται ὅλως, εἰ αἰσθησίς ὄντι ἁφή· δοκεῖ δὲ μηδὲ αἴσθησις εἶναι· ἑκ
κάστη γὰρ τῶν ἄλλων αἰσθήσεων, πεὶ μίαν τινα τῶν αἰσθητῶν αὐτὴ ἴδιον εὐεργετεῖ κἠ ταύτης μεταξὺ· οἷον
ὄψις μὲν, πεὶ τὸ μέλαν καὶ τὸ λευκόν· καὶ τὰ τούτου μεταξὺ χρώματα· ἀκοὴ πεὶ τὸν βαρὺ καὶ ὀξὺ
φθόγγον καὶ τοὺς μεταξύ· ὄσφρησις, πεὶ τὸ δυῶδες καὶ τὸ δυσωδές· γεῦσις πεὶ τὸ γλυκὺ καὶ τὸ πικρὸν
καὶ τὸ τούτων μεταξύ· πάντα γὰρ ὑπό τι τούτων τῶν αὐτικειμένων, αἰσάγει ὁ ἀεισοτέλης τὸ γλυκὺ λέ
γων καὶ τὸ πικρὸν· ἢ μᾶλλον ἀφή, πεὶ πλείους αὐτῇ διαφορὰς ἔχειν δοκούσας ὑπ' ἀλλήλας· πεί τε γὰρ τὸ θερ
μὸν καὶ ψυχρόν· τὸ ὑγρὸν καὶ ξηρὸν· τὸ σκληρὸν καὶ μαλακὸν· τὸ βαρὺ καὶ τὸ κοῦφον· τὸ μανὸν καὶ
τὸ πυκνὸν ἅπερ ὑπάλληλα εἶναι οὐ δῆλόν ἐστιν· ὥστε ἐπειδὴ ἄπορος ὁ πεὶ τῆς ἁπτικῆς αἰσθήσεως λό
γος, οὐ δεῖ δὲ ἐκ τῶν ἀμφιβόλων αἴρεσθαι, οὐκ ἤρξατο ἀπ' αὐτῆς· ἐπειδὴ οὖν συνέβη εὐ τοῖς μορίοις
τῆς τε φυτικῆς καὶ αἰσθητικῆς ψυχῆς τὰ τελειότερα καὶ πρῶτα τῇ φύσει καὶ ἡμῖν σαφέστερα εἶναι, ἢ
κότως ἀπὸ τούτων τῶν αἰρχὴν τῆς διδασκαλίας ποιεῖται· ἀμέλει ἰδὴ τῆς λογικῆς ψυχῆς ἐκ τῶν ὑ
στέρων τῶν αἰρχὼ ἐποήσατο· μᾶλλον γὰρ γνωριμώτερον τοῖς πολλοῖς ἡ φαντασία τῆς δόξης· καὶ αὐτὴ
μᾶλλον τῆς διανοίας· καὶ ταύτης πολλῷ μᾶλλον ἀσαφέστερος ὁ νοῦς· ὅσῳ καὶ ὀλιγάκις, καὶ ὡς ὀλίγοις
αἱ ἐνέργειαι αὐτοῦ φοιτῶσι· τελευταῖον δὲ πάντων ζητεῖ πεὶ τῆς κατὰ τόπον κινητικῆς τίποτε τῶν τό
δέ· πότερον ἕτερον παρὰ τὰς ἀπειθμημένας τῆς ψυχῆς μόρια ἢ τούτων τί ἢ πάντα τῆς κατὰ τόπον κι
νήσεως αἴτια· καὶ δοκεῖ πάντα εἶναι αἴτια τῆς κατὰ τόπον κινήσεως· εὐ μὲν γὰρ ἀνθρώποις τῖς κατὰ τὸ
νοῶν ζῶσιν, ὁ νοῦς αἴτιος τούτου· αὐτὸς γὰρ κινεῖ τὸ ζῷον· εἰ δὲ τοῖς ἀλόγοις ἡ αἴσθησις· ἔστι δὲ τῶνδε ἕτε
ρον πάντων τούτων τὸ κατὰ τόπον κινητικόν· τὸ γὰρ θρεπτικὸν τῆς κατὰ τόπον κινήσεως αἴτιον· τοῦτο
δὲ διαφορόν ὄντι· ἔστι γὰρ καὶ εὐ τοῖς λογικοῖς δυνάμεσιν ἡ ὄρεξις· ἔστι δὲ καὶ εὐ τοῖς ἀλόγοις ὡς εὐ αὖ
χῇ εἴπομεν. Επεὶ δὲ ἐκ τῶν ἀσαφῶν μὲν, φανερωτέρων δὲ γίνεται τὸ σαφὲς, καὶ κατὰ λόγον γνωρι
μώτερον, πειρατέον πάλιν οὕτως ἐπανελθεῖν πεὶ αὐτῆς· Διὰ συντομίαν ἀσαφῆ τῷ λέξιν ἐποίησεν·
ἵνα οὖν σαφῆ τῷ διάνοιαν ποιήσωμεν τῶν λέξεων, σεῖ προθεῖναι τῷ μὲν ἀσαφῶν τῇ φύσει· τῷ δ' φα
νερωτέρων τῷ ἡμῖν· ἵνα ᾖ ἡ λέξις οὕτως· ἐπεὶ δὲ ἐκ τῶν ἀσαφῶν μὲν τῇ φύσει· φανερωτέρων δὲ ἡμῖν

τὸ δὲ γίνεται τὸ σαφὲς καὶ κατὰ τὸν λόγον γνώσιμον. ἴσον ὄδι τῷ γίνεσθαι τὸ τῇ φύσει σαφὲς καὶ κατὰ τὸ τῶν διδασκαλίαν γνωσιμώτερον, ὡς εἶναι πᾶν τὸ λεγόμενον τοιοῦτον. ἐπεὶ δὲ ἐκ τῶν ἀσαφῶν μᾶ-
τῇ φύσει, ἡμῖν δὲ φανερωτέρων τῶν τῇ φύσει σαφῶς καὶ πρῶτον ὄν ἡμῖν κατὰ τὸν λόγον γνωσιμώτε-
ρον, πειρᾶσθαι δεῖ ἐπανελθόντας ὥσπερ ὁδῷ ἀρχὴν λαβόντα μεταχειρίζεσθαι λόγον ἀρχομένους
ἀπὸ τῶν ἡμῖν σαφῶν, ἀσαφεστέρων δὲ τῇ φύσει. οὕτω γὰρ διορίσομεν τίποτέ ὄδιν ἡ ψυχὴ ὅπερ μοὶ τῇ
φύσει, σαφές ὄδιν, ἡμῖν δὲ ἄδηλον. διατῦτο οὖν πάλιν ἀρχόμενος τῦ περὶ ψυχῆς λόγου, ἀρχέτω ἐκ τῦ
ἐμψύχου ὅπερ ὄδιν ἡμῖν σαφές. καὶ ζητεῖτίνι διαφέρει τὸ ἀψύχου καὶ τῦτό φησι ψυχῆς εἶναι ἴδιον. τίνα δὲ ὄδιν ἀσαφῆ τῇ φύσει, ἃ ποιεῖ δῆλα. σαφῆ δὲ, ἃ πρῶτα ποιεῖ. δοκεῖ πρῶτον ποιεῖν ἡ φύσις τὰ
στοιχεῖα εἶπε ἐκ τούτων τοὺς χυμούς. εἶτα ἐκ τούτων, τὰ ὁμοιομερῆ. εἶτα ἐκ τούτων τὰ ὀργανικά. καὶ
τέλος ἐκ τούτων τὸ ζῷον. ἡμεῖς δ' πρῶτον μὲ γινώσκομεν τὸ ζῷον. εἶτα, ὅτι ὄδ' ἀνομοιομερῶν σύγκειται.
καὶ οὕτως ἀνάπαλιν ὁδεύοντες ὀφείποτε τὰ στοιχεῖα ὄδ' ὧν συνέστηκε τὸ ζῷον γινώσκομεν.

» ΟΥ γὰρ μόνον τὸ ὅτι δεῖ τὸν ὁρισμὸν λόγον δηλοῦν, ὥσπερ οἱ πλεῖστοι τῶν ὅρων λέγουσιν, ἀλλὰ καὶ
» τῦ αἰτίαν συνπίπτειν καὶ ἐμφαίνεσθαι.

Δ ιατῦτό φησιν ὥσπερ ὄδ' ὑπάρχῆς τὸν περὶ ψυχῆς λόγον ποιούμεθα. ὅτι οὐ μοὶ τοῖς ἔμπροσθεν οὐχ ἱκα-
νῶς περὶ αὐτῆς διελέχθημεν, τὸ ὅτι μόνον ἀποδιδόντες. οὐ γὰρ δεῖ τὸν τῦ οὐσίαν τινὸς παρεῖσθαι βου-
λόμενον τῷ ὅτι μόνον οὐ τῷ ὁρισμῷ αὐτῆς ἀπτεσθαι, ἀλλὰ καὶ τῦ αἰτίαν, διὰ τί ἐστι τῦτο. οὐ γὰρ τῷ
ἀποδεδομένῳ περὶ ψυχῆς λόγῳ ὅτι μοί ὄδιν εὐπαλέκεια, σώματος φυσικῦ ὀργανικῦ, εὕρηται. οὐκέτι
μοί τι πῶς εὐπαλέκεια καὶ διατί. οὐδὲ γὰρ δίον τε καθόλου περὶ ψυχῆς λόγον ἀπτεσθέντα τὸ διατί λέ-
γειν μήτε ὁμοίως τῶν ψυχῶν πασῶν, μήτε ὁμοίως ἀπτῶν τῶν ἐναρίθμων. διόπερ εὐπῦθεν ἀπτῶν ἀρ-
ξάμενος τῶν ἀεὶ ἐναρίθμων ψυχῆς διωάμεως θεωρουμένων οὕτως ἀπτεσθαι διατί ἑκάστης ἐστὶν εὐπα-
λέκεια καὶ πῶς.

^ ΝΥΝ δὲ ὥσπερ συμπράσματα οἱ λόγοι τῶν ὅρων ὄσίν.

Ε ἴρηται καὶ εὖ τῷ πρώτῳ λόγῳ ὅτι τῶν ὁρισμῶν οἱ μὲν ἐκ τῆς ὕλης λαμβάνονται. οἱ δὲ ἐκ τῆ εἴδους·
οἱ δὲ ἐκ τῆ συναμφοτέρου. οἷον ἐκ τῆς ὕλης ὅτι θυμὸς ὄδι ζέσις τῆ περικαρδίου αἵματος. καὶ οἰκία ἐστὶ,
σύνθεσις λίθων καὶ ξύλων. ἐκ δὲ τῆ εἴδους, ὅταν εἰς ἀπλυπίστως καὶ σκέπασμα κωλυτικὸν ὄμβρων
καὶ καυμάτων. ἐκ δὲ τῆ συναμφοτέρου, ζέσις τῆ περικαρδίου αἵματος διὰ ὄρεξιν ἀπλυπίστως. καὶ
σκέπασμα κωλυτικὸν ὄμβρων καὶ καυμάτων ἐκ πλειόνης συνθέσεως λίθων καὶ ξύλων. τούτων τῶν ὁ-
ρισμῶν καὶ καθόλου πᾶς ὁρισμὸς ὡς φησιν ἀλλὸς εὖ τῇ ἀπτοδεικτικῇ. ὁ μοί ὄδιν ἀρχὴ ἀπτοδείξεως ὁ
ἐκ τῆ εἴδους. ὁ δὲ συμπέρασμα ὁ ἐκ τῆς ὕλης. ὁ δὲ ἀπτόδειξις διαφέρουσα τῇ θέσει ὁ ἐκ τῆ συναμφο-
τέρου. οἷον βουλόμενός τις ὁρίσασθαι τὸν θυμὸν, κέχρηται συλλογισμῷ τοιούτῳ. ὁ θυμούμενος ὀρέγε-
ται ἀνταπλυπῆσαι τῆτον ὃν ὀείζεται τῆ ὀρεγομένου ἀνταπλυπῆσαι ζέσι τὸ περὶ καρδίαν αἷμα. εἶτα τὸ
συμπέρασμα τῆ θυμουμένου. αὖται ζέσι τὸ περὶ τὴν καρδίαν αἷμα. τούτου οὖν τῆ συλλογισμοῦ καὶ τῆς
ἀπτοδείξεως, ὁ μὲν ἐκ τῆς ὕλης ὁρισμὸς τῆ θυμοῦ, συμπέρασμά ὄδιν. ὁ δὲ ἐκ τῆ εἴδους αἰτία ἐστί. ἔστι γὰρ ἡ
πρώτη πρότασις ἡ λέγουσα ὁ θυμούμενος ὀρέγεται ἀνταπλυπήσεως. ὁ μέν τοι ἐκ τῆ συναμφοτέρου ὅρε-
σμὸς, συλλογισμός ὄδιν ἡ πρὸ ἀπτοδείξεως τῇ θέσει μόνῃ διαφέρουσα, διότι εὖ μὲν τῷ συλλογισμῷ πρώ-
τη ἐστὶ πρότασις ἡ λέγουσα ὁ θυμούμενος ὀρέγεται ἀνταπλυπήσεως. δευτέρα δὲ τῆ ὀρεγομένου ἀνταπ-
λυπήσεως, ζέσις γὰρ φαμεν τῆ περικαρδίου αἵματος. εὖ μέν τοι τῷ ὁρισμῷ τῷ ἐκ τῆ συναμφοτέρου αὖται πάλιν αὖ-
χόμεθα, ζέσις γὰρ φαμεν τῆ περικαρδίου αἵματος. εἶτα διὰ ὄρεξιν ἀνταπλυπήσεως. τί οὖν φησιν ὅτι δεῖ
τοιούτους τοὺς ὁρισμοὺς ἀπτοδίδοναι ἔχοντας μὴ τῷ αἰτίαν διὰ ὃ ὄδι τοιόνδε τὸ πρᾶγμα. οὐ γὰρ πολ-
λοί φησι τῶν νῦν ἀπτοδεδομένων ὁρισμῶν ἐοίκασι τοῖς συμπεράσμασι τῶν συλλογισμῶν ἐκ ἔχοντες εὖ
ἅπασι τῷ αἰτίαν διὰ ὃ οὕτως ἔχουσιν ἢ πῆς αἰτίας, ἀνάλογόν ὄδι τῷ μέσῳ ὅρῳ εὖ τῷ συλλογισμῷ τοιού-
τέσιν ἐκ τῆς ὕλης μόνης ἀπτοδίδοται. ἡ μὲν οὖν εὔνοια τῶν ἐρωμένων αὕτη. τῷ δὲ λέξει ὁ μὲν ἀλέ-
ξανδρος οὕτω καθίστησι. νῦν δὲ ὥσπερ συμπράσματα οἱ λόγοι αὐτὶ τῆ οἱ ὁρισμοὶ τῶν ὅρων ὄσίν, αὐτὶ τῆ
τῶν συλλογισμῶν. ὅρους δ' ἐκάλεσε τοὺς συλλογισμούς, διότι ἐκ τῶν ὅρων οἱ συλλογισμοί. καὶ ἄλλως
δὲ ὥσπερ συμπεράσματα τῶν λόγων τουτέστι τῶν συλλογισμῶν οἱ ὅροι ὄσίν αὐτὶ τῆ οἱ ὁρισμοὶ, ἵνα τὰς
πίστεις συναλλάξῃ πιθανωμένῳ τῷ μὲν γενικῷ τῷ λόγῳ ἀπτοδῶμεν, τῷ δ' ὑθείαν τῷ ὅρῳ, ἁπλέ-
στερον ὄ οἱ ἀπλοῖ ὀβελίσκοι καὶ προσφυέστερόν φασιν οἱ λόγοι τῶν ὅρων αὐτὶ τῆ οἱ λόγοι τῶν ὁρισμῶν,
τουτέστιν οἱ προφορικοὶ λόγοι δ' ὧν τοὺς ὁρισμοὺς τῶν πραγμάτων ἀπτοδίδομεν. τὰς δὲ συμπράσμα-
τάς φησι τῶν συλλογισμῶν. τὰ γὰρ συμπράσματα συλλογισμῶν ὄσι συμπράσματα.

» ΟΙΟΝ, τί ὄδιν περαγωνισμός, τὸ ἴσον ἑτερομήκει, ὀρθογώνιον εἶναι ἰσόπλευρον. ὁ δὲ τοιοῦτος
» ὅρος, λόγος τῆ συμπράσματος. ὁ ὃ λέγων ὅτι ἐστὶ περαγωνισμός μέσης δύρεσις, τῆ πράγματος λέγει τὸ
» αἴτιον. λέγω μὲν οὖν ἀρχὴν τῆς σκέψεως τῆ πράγματος λαβόντες, διώσεσθαι τὸ ἔμψυχον τῆ ἀψύ-
» χου, τῷ ζῆν.

Ε ἰπὼν ὅτι δεῖ τὸν ὁρισμὸν τὸν τέλειον μὴ μόνον τὸ ὅτι ἀλλὰ καὶ τῦ αἰτίαν διδάσκειν, καὶ ὅτι οἱ πλεῖ-

στοι τῶν ὁρισμῶν τὸ ὅτι μόνον διδάσκουσι. τῆτο γὰρ ὄδι, τὸ ὥσπερ συμπράσματά ὄσι. παράδειγμα τῆ
ἀριθμῶν διὰ τούτων τίθησι. πῶς μὲν ὁ ὁρισμός ὄδιν αὐτὶ ἀπτοδείξεως, πῶς δὲ συμπέρασμα. ἔν
γὰρ περαγωνισμόν φησιν ἡ μὲν οὕτως ὁρίσασα τὸ ἴσον ἑτερομήκει ὀρθογώνιον πιεῖν ἰσόπλευρον. ὁ πιεῖ-
τός φησιν ὁρισμός, λόγος τῆ συμπεράσματός ὄδι. αὐτὶ τῆ συμπέρασμά ὄδιν ἀπτοδείξεως. ἐκ γὰρ τῆ ὕλης
εἴληπται. ἡ δέ τις οὕτως ὁρίσαιτο ὅτι περαγωνισμός ὄδι μέσης δύρεσις, αὐτὶ ἀπτοδείξεως ὁ τοιοῦτος
ὁρισμός. τὸ γὰρ εἶδος μὴ τῷ αἰτίαν εἶπεν. ἡ δέ τις οὕτως εἴποι περαγωνισμός ὄδι τὸ ἴσον ἑτερομήκει ὀρ-
θογώνιον ποιῆσαι διὰ δύρέσεως μέσης ἐκ τῆ συναμφοτέρου ὡρίσατο. καὶ ἔστιν ὁ τοιοῦτος ὁρισμὸς ἀπτό-
δειξις τῇ θέσει διαφέρουσα. συλλογίσαιτο γὰρ αὖτις οὕτως. ὁ περαγωνίσαι βουλόμενος μέσην ἀνάλο
γον ζητεῖ. ἡ μέση δύρεθεῖσα ἴσον τῷ ἑτερομήκει ἰσόπλευρον καὶ ὀρθογώνιον ποιεῖ. δῆλον δὲ ὅτι περαγω
νισμόν τῆ ἑτερομήκους λέγει. ἔστι δὲ περάγωνον ἰσόπλευρόν τε ὄδι καὶ ὀρθογώνιον, πυκνότερον χαλκοῦ καὶ
τὰς πλευρὰς τὰς πέντε ἴσας ἔχον καὶ τὰς γωνίας ὀρθάς. ἑτερόμηκον ὀρθογώνιον μὲν ὄδιν, οὐκ
ἰσόπλευρον δέ. οἱ οὖν βουλόμενοι τὸ ἑτερόμηκον περάγωνίσαι, μέσην ἀνάλογον ζητῆσι. οἷόν τι λέγω
ἔστω χαλκοῦν ἑτερόμηκον ἔχον τὴν μὲν ἑτέραν τῶν πλευρῶν, πηχῶν ὀκτώ. τὴν δὲ ἑτέραν δύο. σαφὲς
ὅτι τὸ ὅλον ἐστὶ πήχεων ις. πᾶν γὰρ περάπλευρον μερῆται πλευρὰς ἐπὶ πλευρὰν πολλαπλασιαζομέ-
νης. ἐὰν οὖν θελήσωμεν τῷ ἑτερομήκει τούτῳ χαλκῷ ἴσον περάγωνον ποιῆσαι ὥστε εἶναι πηχῶν ις.
ὅταν ἐφ' ἑαυτὸν ὀφείλομεν τῶν β πλευρῶν τὴν ἑτερομήκους, μέσην ἀνάλογον δύρεῖν. ἵνα τὸ
τον ἔχῃ τὸν λόγον πρὸς τὸ μείζονα πλευρὰν ἥτις ἐφ' πήχεων ἢ. ὃν λόγον πρὸς ἄλλο τὸ μέσην λέγω ἢ
τῶν β πήχεων τὴν ἑτερομήκους ἔχει πλευρά. εἴη δ' ἂν ἡ τοιαύτη πήχεων τεσσάρων. ὃν γὰρ λόγον ἔχει τὰ
τέσσαρα πρὸς τὰ ὀκτώ, τὴν τον δὲ λόγον ἔχει τὰ β πρὸς τὰ δ'. ἥμισυ γὰρ ἑκάτερον τῆ μείζονος. αὕτη
γάρ ὄδι μέση ἀνάλογος. ἐκ ταύτης οὖν ἀναγραφήσεται περάγωνον χαλκοῦν πήχεων ις' ἴσον τῷ ἑτε-
ρομήκει. καὶ οὕτως ἐφ' παντὸς ἑτερομήκους δεῖ ποιεῖν βουλομένοις ἴσον αὐτῷ περάγωνον ἀνα-
γράφειν. πάλιν γὰρ ἡ ἑτερόμηκον ἔχον τὴν μίαν πλευρὰν πήχεων ις. τὴν δὲ ἑτέραν δ', ἀνα-
γράφει χαλκοῦν δηλονότι πήχεων ξδ'. τῆτον δ' θελήσεις ἴσον περάγωνον ποιῆσαι, ζήτησιν μέσην ἀνά-
λογον. αὕτη δ' ἔστι πήχεων ἢ. ὀκτάκις δὲ τὰ ὀκτὼ ξδ'. ὥσπερ γὰρ ἡ τῶν ις πηχῶν πλευρὰ τὸ ἑτερομή-
κους δπλασίων ἐστὶ τῆς δύρεθείσης ὀκταπήχους, οὕτω καὶ αὕτη δπλασίων ἐστὶ τῆς δύρεθείσης ὀκταπή-
χους. οὕτω καὶ αὕτη δπλασίων ἐστὶ τῆς λοιπῆς πλευρᾶς τὸ ἑτερομήκους πήχεων οὔσης τεσσάρων. τὸ
οὖν μέσης δύρεσις, ὁ μὲν ἀλέξανδρος δεδεῖχθαι εὖ τῷ δευτέρῳ τὸ δυκλείδου. τὸ δ' οὐκ ἔστιν οὐδὲν γὰρ
ἐκεῖ τοιοῦτο δέδεικται. ἀλλ' εὖ τῷ ἐκεῖ δέδεικται. δύο δοθεισῶν δυθειῶν μέσην ἀνάλογον δύρεῖν. ἡ ὅτι
» ἐὰν ᾖς δυθεῖαι ἀνάλογοι ὦσι, τὸ ὑπὸ τῶν ἄκρων, ἴσον ὄδι τῷ ἀπὸ τῆς μέσης. λέγομεν οὖν ἀρχὴν λα
» βόντες τῆς σκέψεως διωρίσθαι τὸ ἄψυχον τὸ ἔμψυχον τὸ ζῆν. ὡς πολλάκις εἴρηται ἐκ τῶν ὑστέρων τῇ
φύσει καὶ ἡμῖν σαφεστέρων διδάσκειν περὶ τῶν πρώτων καὶ ἀσαφεστέρων. βουλόμενος γὰρ τὸ χαρακτη
ριστικὸν ἴδιον τῆς ψυχῆς λαβεῖν, ζητεῖ τί ὄδι τὸ τὸ ἐμψύχου χαρακτηριστικόν. ὅπερ ὄδι ψυχῆς ὕστερον τῇ
φύσει. τὸ γὰρ μετέχειν ψυχῆς ἔμψυχον λέγεται. καὶ ἀπ' αὐτῆς τὴν προσηγορίαν εἴληφε. τὸ δὲ ἀπό πη
νος, δηλότερον ἐκείνου τὸ ἀφ' οὗ ὄδι, λέγεται. ἆρ' οὖν τὸ ἔμψυχον τὸ ἀψύχου τῷ ψυχῆς μετέχειν διαφέ
ρει, διαφέρει δὲ καὶ τὸ ζῆν, ψυχῆς ἀρχὴ χαρακτηριστικὸν ἢ ζωὴ ἔοικεν εἶναι.

» ΡΛΕΟΝΑΧΩΣ δὲ τῷ ζῆν λεγομένου, κἂν εὖ, τι τούτων ὑπάρχῃ μόνον, ζῆν λέγομεν ἁπλό-
» οἷον, νοῦς. αἴσθησις. κίνησις. καὶ στάσις ἡ κατὰ τόπον. ἔτι κίνησις, ἡ κατὰ φορὰν καὶ φθίσιν τε καὶ αὔξη
» σιν. διὸ καὶ τὰ φυόμενα πάντα δοκεῖ ζῆν. φαίνεται γὰρ εὖ ἁπλοῖς ἔχοντα δύωμιν καὶ ἀρχὴν τοιαύτην,
» δι' ἧς αὔξησίν τε καὶ φθίσιν λαμβάνουσι κατὰ τοὺς ἐναντίους τόπους. οὐ γὰρ ἄνω μὲν αὔξεται, κάτω
» δὲ οὔ, ἀλλ' ὁμοίως ἐπ' ἄμφω καὶ πάντοτε, τρέφεται καὶ ζῇ διὰ τέλους, ἕως ἂν δύνηται λαμβά-
» νειν τροφήν.

Χ αρακτηρίσας κατὰ τὸ ζωὴν τὸ ψυχήν, διαιρεῖ τὸ ψυχὴν εἰς διάφορα σημαινόμενα. πλεοναχῶς
γάρ φησι τὸ ζῆν λεγομένου, τουτέστι πλειόνων οὐσῶν ψυχικῶν δυωάμεων καθ' ἃ τὸ ζῆν ἐπίνευ) τοῖς μετέ
χουσιν ἀλλῶν. ἡ ὅτι τὸ τοῦτό φησιν ἐπέγει. οἷον νοῦς. αἴσθησις. ἡ τὰ λοιπά. εἴτε ὅτι καθ' ἕκαστον τούτων ζωὴ
» τίς ὄδι πιστευόμενός φησιν ὅτι κἂν εὖ τι τούτων ὑπάρχῃ τινὶ, ζῆν λέγεται τὸ μετέχον ἀλλοῦ. ὅθεν καὶ τὰ
» φυτὰ θρεπτικὴν ἔχοντα δύωαμιν, ζῆ μηδεμίαν τῶν ἄλλων ἔχοντα. μήτε αἰσθητικὴν, μήτε τὴν κατὰ
τόπον κινητικήν. μήτε τῶν αὐτῶν ἀριθμῶν μηδεμίαν. ἔπεται δὲ ἡ θρεπτικὴ ἢ αὐξητική. διὰ γὰρ τὴν
ἕξ τὸ τέλειον εἶδος ἀφικνεῖν ἡ τροφὴ αὔξεται μοῦ τρεφόμενα ἕως μὴ ὠδὶ κρατιστέρα ᾖ ἡ φθίσις. τότε γὰρ
ἡ τροφὴ εὖ ὅσῳ ἐστὶ, τὸ εἶδος μόνον φυλάττει. τὸ δὲ κατὰ τοὺς ἐναντίους τόπους, αὐτὶ τῆ πάντη. ὡς γὰρ
καὶ εὖ τῷ περὶ γενέσεως εἴπε ταῦτα καὶ τρέφεσθαι καὶ αὔξεσθαι λέγεται τὰ κατὰ πᾶν μέρος ἑαυ-
τῶν τρεφόμενα καὶ αὐξόμενα. τὰ γὰρ κατὰ πρόσθεσιν αὐξεσθαι δοκοῦντα οὐ κατὰ πᾶν μέρος ἑαυ-
τῶν αὔξεται. διὸ οὐδὲ αὔξησις ἐπ' ἐκείνων λέγεται, ἀλλὰ πρόσθεσις. ἐαν γὰρ ὠὸν ᾖ τὸν σπόρον
προσθῇ σῖτον ἕτερον σῖτον, οὐ δι' ὅλων τῶν μορίων τῆ σπορᾶ ἡ πρόσθεσις γέγονεν, ἀλλ' ἐφ' ἑνὸς καθ' ὃ καὶ ἡ
πρόσθεσις ἐγένετο. τὸ δὲ σῶμα ὅλον δι' ὅλου αὔξει. οὕτως οὖν καὶ τὰ φυτὰ καθόλου ἑαυτὰ αὔξει. καὶ

γὰρ καὶ τὰ τὰ ἄνω καὶ τὰ κάτω. καὶ γὰρ αἱ ῥίζαι ἐς βάθος αὐξοῦνται καὶ δεξιὰ καὶ ἀριστερά. ὡς πλάτος
γὰρ ἑτέρωθεν ὠθισθῶσιν. ἀλλὰ καὶ ἔμπροσθεν καὶ ὄπισθεν. ὁ μὲν λύκος γὰρ καὶ ἵππον καὶ τῶν κατὰ βά-
θος ποιεῖται αὔξησιν. ὥστε ἡ μὴ ταῦτα ζῷα λέγεται μίαν τῶν θρεπτικῶν δύναμιν ἔχοντα. ἔοικεν ἄρα
ἑκάστη τῶν ψυχικῶν δυνάμεων ζωὴ εἶναι.

» ΧΩΡΙΖεσθαι δὲ τοῦτο μὲν τῶν ἄλλων, δυνατόν. τὰ δὲ ἄλλα τούτου, ἀδύνατον· ἐν τοῖς θνητοῖς.
» φανερὸν δὲ ἐπὶ τῶν φυομένων. οὐδεμία γὰρ ἄλλοις ὑπάρχει δυνάμις ἄλλη ψυχῆ.
Ο πι μὲν οὖν ἑκάστη τῶν ψυχικῶν δυνάμεων ζωὴ ὅτι καὶ ζῷα ποιεῖ τὰ μετέχοντα εἴρηται. σχεδὸν γὰρ ὅτι
καὶ τὰ αἰσθήσεως μετέχοντα κατὰ ταὐτὸ τοῦτο ζῇ. μᾶλλον δὲ ἡ φανερωτέρα ζωὴ ἔχει. ὁμοίως καὶ τὰ
τῆς νοῦ μετέχοντα ζῇ κατ' αὐτὸ τοῦτο. ἀλλ' ἡ καὶ ἑκάστη τῶν δυνάμεων τούτων ζωὴ ὄνομ' ἔσχεν. ἀλλ' οὖν φη-
σιν ἡ μὲν θρεπτικὴ καὶ χωρὶς τούτων εἶναι δύναται ἑκάστη πάντων οὖσα· ἐκείνη δὲ οὐκ ἄνευ τούτης οὐκ
ἔστι. καὶ καλῶς προσέθηκεν ἐν τοῖς θνητοῖς. ἐν μὲν γὰρ τοῖς θείοις οὐχ ἥκιστος ἡ θρεπτικὴ· αὐξήσεως ἢ μειώσεως
ἐκεῖ μὴ οὔσης. ὥστε μόνη τοι τῶν θνητῶν σὺν αὐτῷ τούτῳ τὸ θνητὰ εἶναι. δυνατὸν τὴν κρείττονα γενέσθαι ψυχὴν
χωρὶς δυνάμεων μὴ οὐσῶν τῆς κατωτέρας. καὶ διὰ τὰς πολλάκις ἠρημένας αἰτίας. ἐπεὶ γὰρ θνητὸν ὅτι
καὶ δέεται τροφῆς. ἐπαυξῆ καὶ ἀπορρεῖ, ἀνάγκη πάντως τῆς θρεπτικῆς δυνάμεως τῆς προσφαινούσης
αὐτὸ τοῦ ἀπορρύσαντος ἐν τῷ σώματι ἵνα φυλάττηται τὸ εἶδος. διατοῦτο δὲ σῖτος τῆς θρεπτικῆς δυνά-
μεως ὄδεν ὄντων ἐμψύχων. τὰ μὲν τοιαῦτα καὶ θυμοῦ μετέχει καὶ ἐπιθυμίας, ἵνα καὶ προσίωνται
τὰ σωτικὰ τοῦ ζώου καὶ ἀπωσίωνται τὰ λυμαινόμενα. φανερὸν δὲ ἐπὶ τῶν φυομένων ὅτι ἡ θρεπτικὴ
δυνάμεις τῶν ἄλλων χωρίζεσθαι. τὰ γὰρ φυτὰ ταύτῃ μὲν ἔχουσι. τῶν δὲ ἄλλων, οὐδεμίαν. οὔτε γὰρ αἰ-
σθητικὰ, οὔτε ὀρεκτικά. οὔτε τινὰ τῶν ἐπάνω, πολλῷ μᾶλλον.

» ΤΟ μὲν οὖν ζῆν διὰ ταύτην ὑπάρχει πᾶσι τοῖς ζῶσιν.
Ε ἱπὸν δὲ τοῖς ἐπάνω. ὅτι κἂν εἷς τούτων ὑπάρχῃ, ζῆν λέγεται· νοῦς λέγει ὅτι παρὰ τῆς θρεπτικῆς δυνά-
μεως τὸ ζῆν ὑπάρχει. τὸ οὖν τοῦτο λέγει ὅτι εἶναι αὐτὴ ἡ τῶν ἄλλων τις αἰτία καὶ ταύτην εἶναι. αὔτε μό-
νη ἢ ἐθὺς καὶ τὰ μετέχοντα ζῆν λέγεται. πρὸς δὲ τούτοις τὸ ζῆν ὄδεν ὡς ἄλλος μικρῷ πρόσθεν ὠρίσ-
ατο τὸ δι' αὐτὸ τρέφεσθαί τε καὶ αὔξεσθαι. τὸ δὲ τρέφεσθαί τε μὴ αὔξεσθαι παρὰ τῆς θρεπτικῆς, ἀκό-
λουθος ἄρα καὶ τὸ ζῆν παρὰ ταύτης. ὅτι δὲ καὶ ἑκάστη τῶν ψυχικῶν δυνάμεων ζωὴ τις ὄδε, τὰ μέντοι θνη-
τὰ αὐτῆς τῆς θρεπτικῆς εἶναι ἃ δύναται. ἀλλὰ μάλιστα ἡ ζωὴ αὐτὴ κατὰ ταύτην χαρακτηρίζεται. διὰ
τὸ ῥᾳδιὴν μὲν εἶναι τῷ φύσιν αὐτῶν. αὐτὸ δὲ τὸ προσκείμενον τούτοις αὐτὸ τοῦ ἀπορρύσαντος εἶναι μὴ δύνα-
σθαι. τοῦτο δὲ ποιεῖ ἡ θρεπτικὴ. ἁπλῶς ἄρα εἶπε τὸ ζῆν εἶναι τοῖς ἐμψύχοις διὰ ταύτην.

» ΤΟ δὲ ζῶον, διὰ τὴν αἴσθησιν πρώτως. καὶ γὰρ τὰ μὴ κινούμενα μὴ δ' ἀλλάττοντα τόπον, ἔχοντα
» δ' αἴσθησιν, ζῶα λέγομεν καὶ οὐ ζῆν μόνον. αἰσθήσεων δ' ὑπάρχει πρῶτον πᾶσιν, ἁφή.
Ω σπερ τὰ ζῶντα κατὰ τὴν θρεπτικὴν δύναμιν χαρακτηρίζεται, οὕτω καὶ τὰ ζῶα κατὰ τὴν αἰσθητι-
κήν. ὥστε τὰ μόνης ταύτης μετέχοντα, κἂν μηδεμιᾶς ἄλλης ᾖ ὑπερτέρων μετέχῃ, ζῶα λέγεται. πρώ-
τως δὲ μετέχειν τῶν αἰσθήσεων φησὶ τὰ μετέχοντα τῆς ἁφῆς. διὸ κἂν ἄλλῃς μόνης μετέχοι τι, οὐ μό-
νον ζῆν λέγεται, ἀλλὰ καὶ ζῶον εἶναι. διότι τῇ αἰσθήσει τὸ ζῶον χαρακτηρίζεται. διὰ ὅδε τὰ ζωόφυτα
καλούμενα οἷον οἱ σπόγοι. μόνης γὰρ ἁφῆς οὗτοι μετέχουσιν, ἅπερ ζωόφυτα ἐκλήθη. διότι ζῶα μέ. ὅδε πα-
ρὰ τὸ αἰσθήσεως μετέχειν. φυτῶν δὲ ἔχει τὸ μὴ ἀμείβειν τόπον ἐκ τόπου. μᾶλλον δὲ ἡ κατὰ ταὐτὸ τοῦ-
το ἔχει τι τῶν ζώων καὶ οὐδὲ τοῦτο καθάπαξ τῶν φυτῶν ἔχει· ἀμείβει γὰρ κατὰ μέρεα τοὺς τόπους συ-
στελλόμενα καὶ ἐκτεινόμενα. ἃ δὲ ἐκ τῆς αἰσθήσεως χαρακτηρίζει τὰ ζῶα αἴσθησις δὲ οὐκ ἔστιν ἐν τοῖς θνη-
τοῖς· αἴσθησιν δέ φημι, τὴν κατὰ τὰς ἑκάστας τὰς ἡμετέρας, ἔοικεν ἄρα μὴ λέγειν ἐκεῖνα εἶναι ζῶα
οἷον τὰ οὐράνια· ἀλλὰ λέγω ὅτι περὶ τῶν θνητῶν ὁ λόγος, ἐν ἐκείνοις δ' ἃ μὴ μή ἔστιν αὐτοῖς αἱ αἰσθήσεις
κρεῖττον δὴ λοιπὸν ἦσαν ἀλλὰ καὶ θεώτερα. Απορήσειε δ' αὖτις ὅτι ἐκ τῆς ζωῆ, τὸ ζῶον προσηγόρευ-
ται. ζῆ δὲ καὶ τὰ φυτά. διατὶ μὴ κἀκεῖνα ζῶα λέγομεν. Αὐτὸς δὲ τοῦτο ἀλλαχοῦ ἐν τοῖς ἐξῆς φη-
σιν ὅτι ὥσπερ δρομέας λέγομεν οὐ τοὺς ὁποσουοῦν τοῦ θέειν μετέχοντας, ἀλλὰ τοὺς σφοδρῶς καὶ φανε-
ρώτερον μετειληφότας τοῦ θέειν. οὕτω καὶ ζῶα λέγοντες ἐν οἷς τὸ τῆς ζωῆς εἶδος φανερώτερον. φανερώτερα
δὲ τῶν αἰσθήσεων ζωὴ ἡ θρεπτική.

» ΚΑΙ ὥσπερ τὸ θρεπτικὸν δύναται χωρίζεσθαι τῆς ἁφῆς καὶ πάσης αἰσθήσεως, οὕτω καὶ ἡ ἁφὴ
» τῶν ἄλλων αἰσθήσεων. θρεπτικὸν δὲ λέγομεν τὸ τοιοῦτον μόριον τῆς ψυχῆς, οὗ καὶ τὰ φυτὰ μετέχει.
» τὰ δὲ ζῶα πάντα φαίνεται τὴν ἁπτικὴν αἴσθησιν ἔχοντα.
Ω σπερ δέ, αὖτὸ τοῦ ὥσπερ γὰρ. ἔστι γὰρ ἀποδοτικόν. ἅπαν γὰρ ὅτι πρώτη τῶν ἄλλων αἰσθήσεων ἡ ἁφή, τοῦτο
κατασκευάζει διὰ τούτων. ὥσπερ γὰρ τὰ μετέχοντα τῶν ἄλλων ψυχικῶν δυνάμεων πολλῷ πρότερον
τῆς θρεπτικῆς μετέχει. οὐκ ἔστι δὲ τὰ τῆς θρεπτικῆς μετέχοντα. ἀνάγκη καὶ τῶν ἄλλων τινὸς μετέχειν.
ἀλλά καὶ καθ' αὑτὸ θεωρῆται ὡς αὐτῶν τῶν φυτῶν. οὕτω καὶ τὰ τινὸς τῶν ἄλλων αἰσθήσεων μετέ-
χοντα, ἀνάγκη πᾶσα καὶ ἁφῆς μεταχεῖν. οὐκ ἔπι μόνοι καὶ ἔμπαλιν, πολλὰ γοῦν ἁφῆς μετέχοντα
οὐδεμιᾶς τῶν ἄλλων μετέχει. ὡς σπόγοι καὶ ὄστρεα καὶ οἱ καλούμενοι κοχλίαι. μὴ ὅλως τὰ κογχύλια.

ὥστε ἡ πρότερόν ὄδε τῇ φύσει τὸ συναναιρούμενον ἄλλο. καὶ ἀναιρεθὲν συναναιροῖ, πρότερα ἂρ' ἂν
αἰσθήσεων ἡ ἁπτική. δύναται δὲ τὸ ὥσπερ δὲ καὶ ἀπὸ ἄλλης ἀρχῆς ἄρξαι.

» ΔΙΗΝ δ' αἰτίαν ἑκάτερον τούτων συμβέβηκεν, ὕστερον ἐροῦμεν. ἑκάτερον τούτων.
Δ ιατὶ τό, τε θρεπτικὸν τῶν ἄλλων τῆς ψυχῆς δυνάμεων χαλεπώτατον καὶ τὸ ἁπτικὸν τῶν ἄλλων αἰσθή-
σεων. ἐρᾶ γὰρ οὐ τοῖς ἐφεξῆς τὴν αἰτίαν ἣν ἤδη εἴπον. ὅτι τὰ σώματος ῥοώδους ὄντος, ἀνάγκη πᾶσα σὺν
τοῖς μετέχουσι τῆς ζωῆς τῆς θρεπτικῆς δυνάμεως διὰ τὴν σωτηρίαν τὰ εἴσω μετέχειν. διατοῦτο καὶ ἡ
ἁφὴ τῶν ἄλλων χαλεπὴ καὶ μετὰ τῶν ἄλλων πασῶν. διότι ἡ αἴσθησις πρὸς διάκρισιν τῶν τε οἰκείων
καὶ τῶν σωτικῶν τὰ ζώου καὶ τῶν ἀλλοτρίων καὶ φθαρτικῶν ὑπάρχει. οἰκειότατα δὲ ἡ μὲν τῶν αἰσθη-
τῶν τὰ ὀξὺ ὧν συνεστήκαμεν. πάντα δὲ ὄδε. τὸ ξηρόν. τὸ ὑγρόν. τὸ θερμόν. καὶ τὸ ψυχρόν. τούτων ὃ ἔχει
τὴν ἄλλην λῆψιν ἡ ἁφή. ἡνίκα τε ἀρχὴ τοῦ πρώτη καὶ ἀβολικωτάτη τῶν αἰσθήσεων ἡ ἁφή. μὴ αὖθι ταύ-
της, οὐδεμίας τῶν ἄλλων ἔσται δυνάμεως.

» ΝΥΝ δ' ἤδη τοσοῦτον ἠρήσθω μόνον, ὅτι ἡ ψυχὴ τούτων ἐστὶν ἀρχὴ τῶν ἠρημένων, μὴ τούτοις ὥρι-
» σται. θρεπτικῷ. αἰσθητικῷ. διανοητικῷ. κινήσει.
Ο ἱ μὲν πᾶσαν ψυχὴν ἀσώματον εἶναι βουλόμενοι λέγουσι. τὸ μὲν θρεπτικὸν μὴ αὐξητικὸν μὴ τὰ ὅμοια, σὺν ἐρ
γάσας εἶναι ψυχῆς ὡς φασι καὶ ἂν ἀειστοτέλη ἀχωρίστους εἶναι λέγειν. τὴν μέν τι ψυχὴ καὶ τὰς δυ-
νάμεις ἀφ' ὧν αἱ συνέργειαι αὗται περέρχονται, πάντες εἶναι χαίρασς. τὴν ψυχὴν οὖν αἰτίαν καὶ ἀρ
χὴν τούτων τῶν συνεργειῶν φασι λέγειν ἄλλον τῆς θρεπτικῆς καὶ αἰσθητικῆς καὶ τῶν ἄλλων. ὅτι δὲ οὐ
τοῦτο οἴεται ὁ ἀειστοτέλης, πολλαχοῦ εἴρηται. προσφυέστερον δὲ καὶ ἀληθέστερον ὁ ἀλέξανδρος δέχε-
ται ἀρχὴν καὶ αἰτίαν εἶναι λέγων τὴν ψυχὴν τῷ φέφεσθαι. τῷ αὔξεσθαι. τῷ αἰσθάνεσθαι. ἅπερ
ὄντα τῶν συνέργειαι ψυχῆς. ὅτι δὲ οὐκ ἀρχὴν τοῦ θρεπτικοῦ καὶ αἰσθητικοῦ λέγει τὴν ψυχὴν, ἐδήλω-
σεν ὀξὺ ὧν ἐπάγει ὅτι τούτοις ὥρισται θρεπτικῷ. αἰσθητικῷ, καὶ τοῖς λοιποῖς, αὖτὶ τοῦ περιέρισται σὺν τού-
τοις ἡ ψυχή. καὶ σὺν τούτοις τὸ εἶναι τῇ ψυχῇ. ὧδὶ πᾶσι δὲ καὶ ὕστερον ἐπάγει τὸ κινητικὸν διότι σὺν πᾶσιν
ὁρᾶται τοῖς ἠρημένοις ἡ κίνησις. καὶ σὺν τῷ διανοητικῷ ἐκζητήσεως ὡς δύρεσιν. καὶ ἀπὸ προτάσεως ὧδὶ
συμπεράσματος.

» ΕΟΤΕΡΟΝ δὲ τούτων ἕκαστον ὄδε ψυχὴ, ἢ μόριον ψυχῆς. μὴ πότερον μόρια, οὕτως ὥστ' εἶναι
» χωριστὸν λόγῳ μόνον, ἢ καὶ τόπῳ. πδὲ μὲν τινων οὐ χαλεπὸν ἰδεῖν.
Ο ὅπερ καὶ σὺν τῷ πρώτῳ λόγῳ ἠπόρησε, τοῦτο καὶ νῦν ἀπορεῖ. ὅτι αἱ ἅπτα κατὰ μόρια σωματικὰ διαλύ-
εται ἀπ' ἀλλήλων. καὶ ὁ τίμαιος. λέγων σὺν καρδίᾳ μὲν εἶναι
τὸ θυμικόν. τὸ δὲ ἐπιθυμητικὸν σὺν ἥπατι. καὶ σὺν ἐγκεφάλῳ τὸ αἰσθητικόν. ἢ οὐ τόπῳ. ὄδε κατὰ μόρια
τοῦ σώματος, ἀλλὰ μόνον τῷ λόγῳ, τουτέστι τῇ οὐσίᾳ ἕτερά ὄδεν ἀλλήλων. ἅπαν γὰρ ἑκάστης δυνά-
μεως ὁ ὁρισμὸς δηλονότι. ἐπιλύεται οὖν τοῦτο τῷ αὐτῷ τρόπῳ ὥσπερ καὶ ὀξὺ ἀρχῆς ἔκτε τῶν φυτῶν
καὶ τῶν σὺν τόμων. οὐ γὰρ χαλεπὸν φησιν ἐπὶ σὺν ἰαν δυνάμεων τῆς ψυχῆς ἰδεῖν ὅτι ἀκόλουθοι κεχωρισμέναι
τῷ τόπῳ. ἐπὶ τε γὰρ τῶν φυτῶν διαιρουμένων σὺν ἑκάστῳ τῶν κλάδων δύρησις. καὶ τὸ θρεπτικὸν, καὶ
αὐξητικὸν, καὶ γεννητικὸν. ὥστε ἡ σὺν τοῖς φυτοῖς ψυχὴ, σὺν ἔργεια μὲν μία ἐστὶ, δυνάμει δὲ πολλαί. διό-
τι διαιρεμένῳ τῷ φυτῷ σὺν ἑκάστῳ τῶν διαιρεθέντων, τέλειον τῆς ψυχῆς τῆς φυτικῆς τὸ εἶδος ὁρᾶται.
ὥστε πρότερον μὲν μία ἦν τῷ ἀριθμῷ πρὸ τῆς διαιρέσεως. μετὰ δὲ τὴν διαίρεσιν, πλείους μὲν τῷ ἀ-
ριθμῷ γεγόνασιν εἴδει δὲ μία. ἐστὶ γὰρ σὺν τοῖς φυτοῖς δι' ὅλου καὶ σὺν ἑκάστῳ τῶν κλάδων ἀτέρματι ἀνά-
λογον ἡ σύντεμνουσα σὺν ᾗ ἡ ψυχὴ ἀμερῶς τὸ εἶναι ἔχει. ὅθεν διὰ τὴν ἐκείνης ἀμέρειαν καὶ σὺν τῷ ἄπορ μη-
δέντι κλάδῳ πᾶσαι αἱ δυνάμεις ἀλλῆς δυείσκουσι. ὁμοίως καὶ ὧδὶ τῶν σὺν τόμων ἔχει. ᾗ γὰρ διαιρεθείη
ταῦτα, ἕκαστον τῶν διαιρεθέντων καὶ τὴν αἰσθητικὴν καὶ τὴν κινητικὴν ἔχον δυνάμιν ὁρᾶται. ᾗ δὲ
ἦσαν τῷ τόπῳ διηρημέναι αἱ τῆς ψυχῆς δυνάμεις, ἔδει τὴν μὲν αἰσθητικὴν δύναμιν σὺν τῷ εἶναι τῷ
μορίῳ. σὺν ἑτέρῳ δὲ τὴν κινητικὴν. μᾶλλον δὲ τὰ ὧδὶ τῶν φοιτῶν παραδείγματος σὕνεκεν ἐλήφθη. πρό-
κεται γὰρ αὐτῷ διᾳξάπινας δυνάμεις τῆς ψυχῆς ἀμερίστους εἶναι τῷ τόπῳ. τὰ δὲ φυτὰ μίαν ἔχει ψυ
χικὴν δύναμιν. διὰ γὰρ τὴν γεννητικὴν, χρείας τῆς αὐξητικῆς. διὰ ταύτην δὲ τῆς θρεπτικῆς. φησὶν οὖν
ὅτι ὥσπερ ὧδὶ τῶν φυτῶν διαιρουμένων σὺν ἑκάστῳ τῶν μορίων πᾶσα ἡ ψυχικὴ δύναμις ὁρᾶται, οὕ-
τω καὶ ὧδὶ τῶν σὺν τόμων πλείους ἐχόντων ψυχικὰς δυνάμεις πᾶσαι σὺν ἑκάστῳ τῶν διαιρεθέντων
δυείσκονται. ὧδὶ μὲν οὖν τῆς ἀπτικῆς δυνάμεως καὶ τῆς κατὰ τόπον κινητικῆς πεχωρίσθη ἄλλῳ ὁ λό
γος. ὧδὶ δὲ τῶν λοιπῶν, ὁ πτικῆς. ἀκουσῆς. γευστικῆς. ὀσφραντικῆς. τάχα δὲ καὶ ὧδὶ τῆς ὧδιθυμητικῆς τε
καὶ θυμοειδοῦς, οὐκ ἔτι ἔχει δεικνύναι ὡς οὐκ ἔδη τῷ τόπῳ κεχωρισμέναι. σὺν αργῶς γὰρ κατὰ μέρεα
τοῦ σώματος διήρηται ἀλλήλων ἃ μήτις τοῦτο λέγοι ὡς καὶ αὖται ἀμερίστου ἀλλήλων ἔδη. διότι πᾶ-
σαι ἐκ τοῦ ἐγκεφάλου προΐασιν ὅθεν ἃ πάθοι τι ὁ ἐγκέφαλος, ἀναίσθητον παντελῶς καὶ ἀκίνητον τὸ
ζῶον γίνεται. ὧδὶ πιθεμένου γὰρ ὧδὶ ἂν ἐγκέφαλον καρφοις πᾶσαι αἴσθησις καὶ κίνησις αἰσυνέργητος
μένει. ἔτι δὲ σαφέστερον τοῦτο δείκνυται σὺν ὕδατι. ᾗ γὰρ ἔμφραξις γένοιτο σὺν τῷ νδρῳ ἢ τμηθείη ἢ δε-
θείη, τὸ μὲν ἄνω μέρος τοῦ σώματος αἰσθανέσθαί τε καὶ κινεῖσθαι. τὸ δὲ κάτω, ἀκίνητον ἔσται καὶ αἰσθή-

αθητον. ὥστε ἐκ τῆς ἐγκεφάλου πᾶσαι αἱ αἰσθητικαὶ δυνάμεις προέρχονται· ἐπεισὶ δὲ δύο ὄντα ὀργάνων, καὶ οὐ τῶν αὐτῶν ὀργάνων, ἐπεὶ καὶ αἱ δυνάμεις διάφοροι, ἐκάστη ἐν τῷ οἰκείῳ διαφαίνεται ὀργάνῳ. ἴσως οὖν ταύτη παραμυθήσαιτο αν τις τὴν ἄτοπειαν· ἀλλ' οὐ φαίνεται οὕτω βουλόμενος ἀμείρεις αὐλὰς εἶναι ὁ ἀριστοτέλης· ὡς σύνηνι μὲν μείω πάσας οὔσας· ἀπ' ἐκείνου δὲ ἂς τὸ λοιπὸν φυτῶν σῶμα, ἀλλὰ σὺν ὅλῳ εἶναι τῷ σώματι ἀμιέίστως· τοιούτοις γὰρ ἐχρήσατο παραδείγμασιν· τῷ τε καὶ τὰ φυτὰ καὶ τὰ σύντομα. Ἀλλά φασιν ὅπι ἐν τῷ πνεύματι ἱδρύσθαι αὐλὰς βουλεται· ὅλον γὰρ δι' ὅλου ἐκεῖνο καὶ ὁρᾶν καὶ ἀκούειν· καὶ τοῖς λοιπαῖς ἐνεργεῖν αἰσθήσεσι· καὶ οὕτως εἶναι ἐν ἐκείνῳ τὰς αἰσθήσεις πάσας· ὡς ἐν τοῖς φυτοῖς τὰς φυτικὰς δυνάμεις· καὶ ἐν τοῖς ἐντόμοις τῷ τε ἀφῇ καὶ τῷ καὶ τόπον κίνησιν· μηδὲ γὰρ διορίζωσθαι τὸ πνεῦμα· ἀλλ' ὥσπερ ἐν κεράμῳ παχυνόμενον τὸ ὕδωρ ἢ τὶ πιοῦτον ἄλλο, συσχηματίζεται τῷ ἀγγείῳ, ὅτω καὶ τὸ πνεῦμα ἐκ τῆς μεχθείσης ἐν τούτῳ τῷ σώματος διαίτης, ὑπὸ τῶν ἐκ ταύτης ἀτμῶν παχύνεσθαι καὶ εἴδη ὁρᾶσθαι τὰ ἐν τοῖς τάφοις φαντάσματα ἐσχηματισμένα, οἷόν περ καὶ τὸ σῶμα τὸ τοιοῦτο· διὰ δὲ τὸ ἄπλατον, καὶ ὡς ἕτερα μεταβάλλεσθαι σχήματα τῇ φαντασίᾳ συνδιαπλατύνόμενον· διόφασι καὶ τοῖς καθαρμοῖς κεχρῆσθαι ὡς τὸ λεπτύνειν τὴν ἐν αὐτῷ ἐγκομένους ἀτμοὺς καὶ διαίτης ὧδι μελέσθαι τοὺς ἀνδριαντοποιοὺς λεπτῆς, καὶ ἀπέχεσθαι πολλῶν ἐδωδίμων ὅσα παχύτερον αὐτὸ ποιεῖ· ὑπὸ γὰρ ἀτμῶν καὶ αὐτὸ φέρεσθαι· ἀλλὰ πῶς τοῦτο εἴποιμι ἄν, ὅτι δὲ μὴ διωρίζοντο τὸ πνεῦμα οὐχ ὑποπτεύσετε. τῷ ὄρᾳ ἢ ἐν αὐτῷ ψυχὴ· ὀργανικὴν γὰρ σώματος δεῖται τὴν ψυχὴν ἐντελέχειαν, ταύτη γὰρ διέκεινε τῶν ὄντων τῶν ἀψύχων αὐτό· καὶ ἐν ἐκείνων δὲ εἴδος ἐντελέχειά ἐστι, ἀλλ' οὐκ ὀργανικὴν σῶμα λίθος καὶ τὰ ὅμοια· ἢ μὲν οὖν καὶ ἡ ἐν τῷ πνεύματι ψυχὴ ὑποπίπτει τῷ ὄρᾳ, αὐάγκη διωρίζεσθαι τὸ πνεῦμα· ἢ δὲ διοίζονται, αὐάγκη συνδιαρεῖσθαι τοῖς ὀργάνοις τὰς τῆς ψυχῆς μείσεις· δῆλον γὰρ ὅτι ἑκάστη δυνάμεις ἐν ἑκάστῳ τῶν ὀργάνων ἐνιδρυμένη οὕτως ἐνεργεῖ· οὐ γὰρ δήπου ἐν ἄλλῳ τινὶ ἱδρυται· ἐν γὰρ τῷ πνεύματι πρώτῳ· ἢ μὲν οὖν ἡ ὄψις ἢ ἁπλῶς τυχοι ὄργανον ἴδιον ἔχουσα οὐ μόνον ἐν αὐτῷ μόνον ἐνεργεῖ τῷ ὀργάνῳ, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς λοιποῖς μείοις τῷ πνεύματος, περιττὸν καὶ μάτην τὸ ὄργανον· ἢ δὲ ἐν αὐτῷ μόνῳ ἐνεργεῖ, καὶ ἐν αὐτῷ μόνῳ ἱδρυται, διατὶ ἐν ἄλλῳ μὲν μείῳ τῷ πνεύματος ἔχει τὸ εἶναι ἡ ὄψις, ἐν ἄλλῳ δὲ ἐνεργεῖ, ἢ μή τις πλασματωδῶς ὑπόθηται καὶ ἐν ἐκείνῳ ἐν οἷς μὲν μείῳ εἶναι πάσας· ὃς ἐκείνου δὲ ὠδὶ τὸ λοιπὸν φοιτᾶ· πόθεν γὰρ τοῦτο οὕτως ἔχον διέξεισιν· ὅπερ σὺν ὠδὶ τῆς ὄψεως εἴρηται, τοῦτο δὴ λόγου καὶ ὠδὶ τῶν λοιπῶν αἰσθήσεων ἔσαι· ἢ δὲ τοῦτο ἀληθὲς, ἀνάγκη κατὰ μείρια τὰ σώματος διηρῆσθαι τὸν ψυχικόν· ἢ μὲν οὖν διωρίσθαι τοιοῦτον· ἔνεστι ὅπερ ἐρεῖν, ὃ κατὰ μείρια διηρῆσθαι τὸν ψυχικόν· ἢ δὲ μὴ διωρίσθαι· οὐ περιεξει τὸν ἄλογον ψυχὴν ὁ ὅρος, ἀλλὰ μόνον τὸν φυτικὸν καὶ τὸν λογικόν· εἰ γὰρ τῷ πνεύματι τὸ εἶναι τῇ αὐξητικῇ ἢ μήτις τοῦτο εἴποι ὅτι ὡς ἐν τούτῳ τῷ σώματι πεπιτυλυμένῳ ὠείσατο τὸν ψυχικόν· ἐπεὶ μηδὲ τὰς τῶν οὐρανίων ψυχὰς περιλαμβάνει ὁ ὅρος· οὐδὲ γὰρ ἐκείνα διωρίσθαι.

» ΕΝΙΑ δὲ ἀτοπείαν ἔχει· ὥσπερ γὰρ ὧδὶ τῶν φυτῶν ἐνία διαρούμενα φαίνεται· ζῶντα· παραχω-
» ειζόμενα δὲ ἀπ' ἀλλήλων, ὡς οὔσης τῆς ἐν αὐτοῖς ψυχῆς, ἐντελεχείᾳ μὲν μιᾶς ἐν ἑκάστῳ φυτῷ, δυνά-
» μει δὲ πλειόνων, οὕτω καὶ πεὶ τὰς ἄλλας διαφορὰς τῆς ψυχῆς ὁρῶμεν συμβαίνοι ὠδὶ τῶν ἐντόμων ἐν
» τοῖς τεμνομένοις· καὶ γὰρ αἴσθησιν ἑκάτερον τῶν μερῶν ἔχει καὶ κίνησιν τὴν κατὰ τόπον·
Ε εἰ μὴ καὶ τῷ τόπῳ κεχώρισται· λέγει δὲ πεὶ τὸν νοῦν, ὡς ἐφεξῆς ἐρεῖ.

» ΕΙ δὲ αἴσθησιν, καὶ φαντασίαν καὶ ὄρεξιν· ὅπου μὲν γὰρ αἴσθησις, λύπη τε καὶ ἡδονὴ παρακολου-
» θεῖ· ὅπου δὲ ταῦτα, ὄρ ἀνάγκης καὶ ὠδὶ θυμία.

Δ εἰξας ὅτι τὸ αἰσθητικὸν κἡ τὸ κατὰ τόπον κινητικὸν, ἀχώριστά ἐστιν ἀλλήλων τῷ τόπῳ· ἐκ τούτων βούλεται συλλογίσασθαι ὅτι καὶ τὸ ὀρεκτικὸν καὶ φαντασικὸν καὶ αὖλα ἀχώριστα· καὶ πεὶ μὲν τὸ ὀρεκτικοῦ συλλογίζεται· πεὶ δὲ τὸ φαντασικοῦ οὐκέτι· οὐ γὰρ δοκεῖ αὐτῷ τὸ αἰσθησιν ἔχον δύθυς καὶ φαντασίαν ἔχειν· μύρμηκος μὲν γὰρ καὶ μέλιττα καὶ πολλὰ τοιαῦτα ὅτι φαντασίαν ἔχει πρόδηλον· ἴσασι γὰρ ἑαυτῶν τὰς καταλύσεις· σκώληκος δὲ ὡς ἐν τοῖς ἐξῆς ἐρεῖ, οὐ φαίνονται φαντασίαν ἔχοντες· ὁρῶντες γὰρ πεπλανημένας ποιούμενοι τὰς κινήσεις· ὥστε ἢ οὐκ ἔχουσι τὸ φανταστικὸν· ἢ ἃ καὶ ἔχουσιν ἀμυδρότατον· καὶ τοιοῦτον, ὡς μηδὲ δοκεῖ εἶναι· ὅτι μέντοι τὸ αἰσθησιν ἔχον δύθυς καὶ ὄρεξιν ἔχει, τοῦτο δήλον ἐστιν ἐν ταῦθα· τὰ αἰσθησιν ἔχοντα τῆς ἡδέος καὶ τῆς λυπηροῦ αἰσθάνεται ἔχοντα· πύπτει γὰρ διακριτικὸν ὄντων ἡ αἴσθησις, καὶ μάλιστα τῶν ἄλλων ἡ ἁφή· τὸ δὲ τούτων ἀπολαμβανόμενον, φύγει μὲν τὸ λυπηρὸν· προσίεται δὲ τὸ ἡδύ· ὁρῶντες γὰρ οἱ κοχλίαι οὔτοι κάτοι μόνης τῆς ἁπτικῆς μετέχοντες ὕδατος μὲν προσενεχθέντος, προϊόντες ἔξω τῶν ὀστράκων ἑαυτῶν καὶ ἐμφορούμενοι· σκληροῦ δὲ τινος ἢ σκληροῦ προσπεσόντος, ἀναχωροῦσιν· τὸ δὲ προσίεσθαι τὸ ἡδὺ καὶ φεύγειν τὸ λυπηρὸν, ὠθισμίας ἐστὶ καὶ ὀρέξεως· ταῦτα δὲ φαντασίαν ἔχειν οὐκ ἄλογον.

» ΠΕΡΙ δὲ τοῦ νοῦ καὶ τῆς θεωρητικῆς δυνάμεως, οὐδέπω φανερόν.

Ε ἐπὶν ὅτι σύνια μείρια τῆς ψυχῆς οὐ χαλεπὸν ἰδεῖν ὅτι ἀχώριστά ἐστιν ἀλλήλων τῷ τόπῳ· καὶ δείξας

ὅτι τὸ αἰσθητικὸν κἡ τὸ κατὰ τόπον κινητικὸν συναρμῶς ἀχώριστά ἐστιν ἀλλήλων τῷ τόπῳ· εἶτα ἐκ τούτων καὶ πεὶ τὸ ὀρεκτικοῦ συλλογισάμενος· ἐπεὶ καὶ ὁ νοῦς μόριον εἶναι τῆς κοινοτέρου λεγομένης ψυχῆς, διατοῦτό φησιν ὅτι ἐκ τῶν ἀρημένων ἀδὲν ἔχομεν λέγειν φανερὸν πεὶ τοῦ νοῦ ὅτι καὶ αὖλος ἀχώριστός ἐστι τῷ τόπῳ τῶν ἄλλων δυνάμεων· οὐ γὰρ ὥσπερ συνελογισάμεθα πεὶ τῆς ὀρέξεως, οὕτω κἡ πεὶ τοῦ νοῦ ἐκ τῶ ἀρημένων συλλογίσασθαι δυνατόν· εἶτα ἐπεισὶ δοκεῖ αὐτῷ χωριστὸν εἶναι τὸν νοῦν αὐτὸ τοῦτο ἐπάγαγε· τὸν δὲ φησι νοῦν καὶ τὴν θεωρητικὴν αὖλοῦ δυάμεων· τοῦ γὰρ νοῦ τὸ μὲν ἐστὶ θεωρητικόν· τὸ δὲ πρακτικόν· τὸ μὲν οὖν πρακτικὸν χώρισιν αὖλῷ γίνεται τῆς πόλις τὸ σῶμα· διὸ μετὰ τὸ ἀποκυηθῆναι σώματος μόνος ἔσται ὁ θεωρητικὸς οὐκ ἔτι δὲ καὶ πρακτικός· ὁ αὖλος δ' ἐν τοῖς ἐξῆς τὸν θεωρητικὸν νοῦν τοῦ πρακτικοῦ μόνῳ τῷ τέλει διαφέρειν φησὶ τῷ ὑποκειμένῳ μὴ διαφέροντας, ὡς οὐδὲ τὸ σπέρμα καὶ ὁ καρπός· τῷ μὲν γὰρ θεωρητικῷ τέλος ἐστὶν ἡ τῆς ἀληθείας κατάληψις· τῷ δὲ πρακτικῷ ἡ τοῦ ἀγαθοῦ· ἐπεὶ οὖν μόνος ὁ θεωρητικὸς νοῦς χωριστός ὅτι, διατοῦτο προσέθηκε καὶ τῆς θεωρητικῆς αὖλοῦ δυάμεως.

» ΑΛΛ' ἔοικε ψυχῆς γένος ἕτερον εἶναι· καὶ τοῦτο μόνον ἐνδέχεται χωρίζεσθαι, καθάπερ τὸ ἀΐδιον
» τοῦ φθαρτοῦ.

Ε ναργῶς πάλιν διὰ τούτου καὶ ἑτέρας οὐσίας εἶναι τὸν νοῦν καὶ χωριστὸν εἶναι τοῦ σώματος καὶ ἀθάνατον ἀπεφήνατο· διὸ τοῦτ' ἔπειν ὅτι ἕτερον γένος εἶναι ψυχῆς τὸν νοῦν, ἔδειξεν ὅτι ὁ μόνος μόνου ὅτι τῆς ψυχῆς ὄνομα· εἶτα ὅτι ὁ μὲν νοῦς μόνος χωριστὸν ἔχει τὴν ὐσίαν· ἡ δὲ λοιπὴ πᾶσα ψυχὴ ἀχώριστον, ἐπήγαγε τὸ καὶ τοῦτο μόνον ἐνδέχεται χωρίζεσθαι· εἶτα ἐπεισὶ ὁ μόνος μόνον τὸ χωρίζεσθαι, λέγοντος γὰρ καὶ τῶν συμβεβηκότων τινὰ χωριστὰ ἅπερ ἅμα τε χωρίζεται τοῦ ὑποκειμένου καὶ φθείρεται διατοῦτο ἐπήγαγε καὶ τὶ τὸ εἶδος τοῦ χωρισμοῦ· καθάπερ γάρ φησι τὸ ἀΐδιον τοῦ φθαρτοῦ· οὕτω γάρ δοκεῖ φησὶ χωριστὸς ὁ νοῦς ἀπὸ τοῦ σωμάτων καὶ τῶν ἄλλων τῆς ψυχῆς δυνάμεων ὥσπερ ἐστὶ χωριστὸν τοῦ φθαρτοῦ τὸ ἀΐδιον· ὥστε φθαρτὰ μὲν τὰ ἄλλα μόρια τῆς ψυχῆς· τοῦτο δὲ μόνον ἀΐδιον ὁ νοῦς. Τὸ δὲ ἔοικεν, οὐκ εὐδιαίζων λέγει ὡς εὖ μάλα ὁ ἀλέξανδρος· ἀλλ' ἤτοι ὅπου οὔπω πεὶ τοῦ νοῦ πεφύκατον διδύξαι· ἢ ὅπερ καὶ μᾶλλον αὐτὸ τοῦ φαίνεται· οὐ γὰρ πάντως τὸ ἔοικε τὴν ἀμφισβήτησιν σημαίνει· κἡ γὰρ ὁ πορφύριος λέγων ἔοικε δὲ μήτε τὸ γένος, μήτε τὸ εἶδος ἁπλῶς λέγεσθαι· οὐδ' ὅπου εὐδιαίζων λέγει· ἐπάγαγε γοῦν δύθυς τὰ διάφορα αὖλῶν σημαινόμενα· καὶ πολλὰς ἐκ τούτου ἐκλεξάμενος, δύναται τὸ ῥαδίως χρήσεις. Ἱκανὰ δὲ καὶ τὰ ἠρημένα πεὶ τοῦ νοῦ δεῖξαι τὴν αὖλοῦ δύξαν· ποῖον γὰρ μόριόν φησιν ἢ πῶς ὁ νοῦς συνέξει, χαλεπὸν καὶ πλάσαι· ἱκανὰ δὲ καὶ ἃς ἐν τῷ προοιμίῳ παρεθέμεθα· πῶς δ' αὖτις ὅλως κἂν ὑπονοήσαιν αὖλον μὴ πεὶ τὸ ἡμέτερον νοῦ, ἀλλὰ πεὶ τὸ θεῖον παῦτε λέγειν· οὐ γὰρ αὖ πεὶ τοῦ θείου νοῦ εἶπεν ὁ οὐδέν πω φανερόν· καὶ ὅτι ἐνδέχεται χωρίζεσθαι· ἢ πῶς ὅλως μόριον εἶναι ψυχῆς τῆς κοινῶς λεγομένης τὸν θεῖον νοῦν εἶπεν· ἄλλως τε τὸ προκείμενον πεὶ τῆς ἡμετέρας ψυχῆς καὶ κοινῶς τῆς ἐν τοῖς θνητοῖς ζώοις· δῆλον οὖν ὅτι καὶ νοῦν οὐκ ἄλλον τινά φησιν ἢ τὸν ἡμέτερον· φέρεται δὲ καὶ ἄλλη γραφὴ ἣ κέχρηται καὶ ὁ ἀλέξανδρος· ἀλλ' ἔοικε ψυχῆς γένος ἕτερον εἶναι τοῦτο μόνον ἐνδέχεσθαι κεῖν οὕτω δὲ τὸ χωριστὸν οὐδὲν ἧττον σημαίνεται· ἢ γὰρ τῶν ἄλλων ἀχωρίστων ὄντων τῆς ψυχῆς μορίων τοῦτο γένος ψυχῆς ἕτερον ἐκείνων ὅτι, χωριστὸν πάντως αὖ εἴη· κἡ τὸ ἐνδέχεται χωρίζεσθαι, κἀπὶ τοῦ ὄς αὐάγκης ἀκουστέον· ὅπι δὲ τοῦτό φησι λέγω δὴ ὅτι χωριστὸς ὁ νοῦς, διὰ τῶν ἑξῆς ἐδήλωσεν· τὰ δὲ λοιπὰ μόρια τῆς ψυχῆς φανερὸν ἐκ τούτων ὅτι οὐκέτι χωριστά, καθάπερ τινά φασιν ὡς τοῦ νοῦ δηλονότι χωριστοῦ ὄντος· καὶ σκόπει ὅπερ εἶπον· ὅτι οὐ πεὶ τοῦ θείου, ἀλλὰ πεὶ τοῦ ἡμετέρου ὁ λόγος· λέγω δὲ τῆς λογικῆς ψυχῆς· ἐπήγαγε γοῦν τὰ δὲ λοιπὰ μόρια τῆς ψυχῆς· οὐ γὰρ δήπου ὁ θεῖος νοῦς μόριον αὖ εἴη ψυχῆς· ὥστε ψυχὴν λαβὼν τὸν ἐκ λόγου καὶ ἀλογίας· ἐπὶ τὰ καὶ τῆς φυτικῆς συγκειμένης ταύτης τὸ εὖ μόριον, τὸν νοῦν καὶ χωριστὸν καὶ ἀΐδιόν φησιν εἶναι.

» ΤΑ δὲ λοιπὰ μόρια τῆς ψυχῆς, φανερὸν ἐκ τούτων, ὅτι οὐκ ἔστι χωριστὰ καθάπερ φασί τινες.

Τ ἀ οὖν λοιπὰ μόρια φησὶ τῆς ψυχῆς πάντα παρὰ τὸν νοῦν, φανερὸν ἐκ τῶν ἀρημένων ὅτι οὐ χωριστὰ, οὔτε ἀλλήλων, οὔτε τοῦ σώματος· ἀλλήλων μὲν ὡς ἐδὴ τῶν διαρουμένων εἰ τόμων δέδεικται· τοῦ δὲ σώματος ὅτι τούτου τὰ τελέχειαί ἐστιν· οὔτε γὰρ αἰσθητικὴ ἢ θρεπτικὴ ἢ κινητικὴ ἢ ὀρεκτικὴ δυάμις αὖδὲ τοῦ σώματος· τοῦ γὰρ φέρεσθαι καὶ αἰσθάνεσθαι καὶ κινεῖσθαι δυαμούσθαι ἐστίν. αὖλος δ' ἴσως τοι αὖτὶ ὅτι μὴ κατὰ τόπον ἐστὶν ἀλλήλων χωριστὰ λέγων, φανερὸν εἶναι ἐκ δὲ τῶν δεδειγμένων. τὸ δὲ τινές φασιν αἰνιττόμενος ἃς πλάτωνα λέγει· ὃς οὐ τῷ λόγῳ μόνον, ἀλλὰ καὶ τόπῳ αὖλας διακεῖναι ὡς εἴρηται.

» ΤΩΙ δὲ λόγῳ ὅπι ἕτερα, φανερόν. αἰσθητικῷ γὰρ εἶναι καὶ δοξαστικῷ ἕτερον, εἴπερ καὶ τὸ αἰσθάνε-
» σθαι τοῦ δοξάζειν. ὁμοίως δὲ, καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστον τῶν ἀρημένων.

Ε ἰ γὰρ καὶ μὴ κεχώρισται τῷ τόπῳ, ἀλλ' οὖν τῷ ὁρισμῷ οὐ τὰ αὖλά ἐστιν· ἄλλος γὰρ λόγος αἰσθητικοῦ, καὶ ἄλλος τοῦ κατὰ τόπον κινητικοῦ καὶ αὖθι τῶν ἄλλων ὁμοίως.

» ΕΤΙ δὲ σύνιοις μὲν τῶν ζώων ἄπεστιν ὑπάρχει· σύνιοις δὲ ἐλάττω· τοῖς δὲ, σὺν μόνον· τοῦτο δὲ ποιεῖ

Νοῦς ἀπαθὴς ἐστὶ

ἔοικεν

Aliqui opinati sunt illum hic loqui de Mente divina.

Alii & diversa huius apud Alg. dicunt.

Nec ii sententiam cum ea Galeni consentiunt.

» διαφορὰς τῶν ζώων.

Τ ισὶ δὲ πιθανὸν ὅτι τῷ λόγῳ ἕτεραι ἀλλήλων εἰσὶν αἱ τῆς ψυχῆς δυνάμεις, καὶ διὰ τούτων καταστασιάζεται· αἱ γὰρ τῶν ζώων διαφοραὶ ἐκ τῆς κατὰ εἴδους τῶν ψυχῶν γίνονται διαφορᾶς· διαφέρουσι δὲ ἀλλήλων τὰ ζῶα, τῷ τὰς μὲν πλείους δυνάμεις ἔχειν τῆς ψυχῆς, τὰς δὲ ἐλάττους· ἃ δὲ ἦσαν πᾶσαι αἱ ψυχικαὶ δυνάμεις αἱ ἀλλὰ τῷ λόγῳ, οὐκ ἂν διέφερον ἑαυτῶν τὰ ζῶα· οὐ γὰρ δὴ κατὰ τλὼ διαφορὰν τῆς ὕλης διαφέρουσιν ὥσπερ λέγουσιν οἱ πυθαγόρειοι ἃς διαφορὰς σώματα ἐμβιβάζοντες τὰς ψυχὰς· καὶ ἐκ τῆς διαφορᾶς τῶν σωμάτων τὰς διαφόρους ἐνεργείας τῶν ψυχῶν γίνεσθαι· ἃ δὲ τοῦτο ἄλογον, ἕκαστον γὰρ ἐκ τοῦ εἴδους χαρακτηρίζεται· εἶδος δὲ λόγου ἐπέχει ἡ ψυχή, διαφόρους εἶναι ἀνάγκη τὰς τῆς ψυχῆς δυνάμεις τῶν ὁρισμῶν· καὶ ἐκ τούτου τὰς διαφορὰς τῶν ζώων γίνεσθαι, ἐπεσθὴ μὴ πάντας πάσας ἔχειν· ἀλλὰ τὰ μὲν πάσας· τὰ δὲ, πλείας· τὰ δὲ, μίαν· τὰ δὲ εἰδοποιὰς μεταξὺ τῶν ζώων· ἡ γὰρ τοῦτο δὲ ποιεῖ διαφορὰ τῶν ζώων εἰπεῖν ἀντὶ τοῦ τῶν ζώντων· τὰ γὰρ μίαν ἔχοντα ψυχικὴν δύναμιν· οἷον τὸ φυτικὸν ἄ ζῶα.

» ΔΙΗΝ δ' αἰτίαν σκεπτέον ὕστερον.

Τ ίνος χάριν φησὶν αἱ μὲν συνημμένας εἶσι καὶ πλείους τῆς ψυχῆς δυνάμεις ἐν τοῖς ἀθλίοις· ἐν ἄλλοις δὲ ἐλάττους· ἐν ἄλλοις δὲ μίαν μόνην, ὕστερον ἐροῦμεν· καὶ ἔτι τίνος χάριν αἱ μὲν πρότεραι· αἱ δὲ δεύτεραι· ἐρεῖ γὰρ ἐν τοῖς ἑξῆς περὶ τούτων.

» ΠΑΡΑΠΛΗΣΙΟΝ δὲ καὶ περὶ τὰς αἰσθήσεις συμβέβηκε· τὰς μὲν γὰρ ἔχειν πάσας· τὰ δ', ἐλάττους· τὰ δὲ, μίαν τινὰ αἰσθησιν ἀναγκαιοτάτην ἁφήν.

Ο περ καθόλου περὶ τῶν τῆς ψυχῆς δυνάμεων συμβεβηκέ φησι, τοῦτο καὶ περὶ τῆς αἰσθητικῆς μόνης λέγονε· τὰ μὲν γὰρ τῶν ζώων πάσας ἔχει τὰς αἰσθήσεις· τὰ δὲ πλείους· τὰ δὲ, μίαν· καὶ τούτων δὲ τινὰ αἰσθησιν ἐν τοῖς ἑξῆς ἐρεῖ· ἣν δὴ καὶ πρὸ εἴπομεν.

» ΕΡΕΙ δὲ ὡς ζῶμεν καὶ αἰσθανόμεθα διχῶς λέγεται, καθάπερ καὶ περὶ τοῦ ἐπίστασθαι· τούτων δὲ λέγομεν, μὲν ἐπιστήμην· τὸ δὲ, ψυχὴν· ἔστι δὲ τὸ μὲν ἐπιστήμην, τὸ δὲ ψυχὴν· ἐκ τοῦ ἐπιστήμην μὲν, τὸ δὲ, ψυχὴν· ἔστι δὲ τὸ μὲν ἐπιστήμην, τὸ δὲ,

τῆ δεχομένου ἀλλὰ ὡς σωματῆ ὄντες κατὰ τοὺς πυθαγορικοὺς μύθους τὸ τυχὸν ψυχὴν ἐς τὸ τυχὸν σῶμα ἐνδύνεσθαι σῶμα· καίτοι φησὶν οὐδὲ φαίνεται τὸ τυχὸν εἶδος ἐς τὸ τυχὸν γινόμενον ὑπακείμενον· οὐ γὰρ ποτε ἡ γλῶττα φόφοις γένοιτο ἂν ὑπακείμενον· οὐδὲ ἡ ἀκοὴ ὀσφραντοῖς ἢ ῥὶς χυμοῖς· καὶ κηρὸς δέξαιτο ἂν ποτε τὸ ὀσφρακτὸν εἶδος ἢ χαλκοῦ· οὐκοῦν ἃ μὴ τὸ τυχὸν εἶδος ὡς τὸ τυχὸν γίνεσθαι ὑπακείμενον· εἶδος δὲ ἡ ψυχὴ σώματος, οὐκ ἂς τὸ τυχὸν γενήσεσθαι σῶμα· ὅπερ οἱ παλαιοὶ μὲν οὐ προσδιώρισαντο· ἄμεινον δὲ προσδιωρίσαντο ἅπαν σώματος φυσικοῦ ὀργανικοῦ· τῆς γὰρ ἁπλῶς ψυχῆς τὸ ἁπλῶς ὀργανικὸν σῶμα· δεῖ δὲ ὑπακείμενον ᾧ περ νῷ ὡρίσαντο· τῆς δὲ τοιᾶσδε ψυχῆς τὸ τοιόνδε ὀργανικὸν σῶμα· δεῖ δὲ πύξοι λογικῆς μὲν τὸ ὄρθιον καὶ χερσὶ χρώμενον διὰ τὸ τὴν ἧγεν ὑπερέπαν· ἀλλοις δὲ τὸ ἀμφώνυχον διὰ τὸ ἀρπακτικὴν καὶ ἁπλῶς πεζὴν τὴν σύστασιν ἐκ σαρκὸς ψυχῆς καὶ τῶν σώματος καὶ τεσσαρὰ ἄκρα· τοῦτο δὲ καὶ ὁ πλάτων πεζὸν ἄμοιρον ἀπεφήνατο ὡς ἔφθημεν ἤδη εἰπόντες· πεζὸν γὰρ τὸ χήματος τῆ ἀνθρωπίνου σώματος ἤδη φησὶν· οὐ γὰρ ἦγε μήποτε ἰσθύσαι τὸ ὂν ἂς τόδε ἔξειν τὸ σχῆμα· ὂν δὲ λέγει τὸ νοητόν· τὸ δὲ νοητὸν γινώσκεται μόνης ἡ λογικὴ ψυχή· μόνη ἄρα τῆ λογικῆ ψυχῆ τὸ ἀνθρώπινον σῶμα οἰκεῖον· οὕτω δὲ γίνεται κατὰ ἧγεν· ἑκάστου γὰρ ἡ σύντελεια εὖ τῷ σωμάτει ὑπάρχει καὶ τῆ οἰκείᾳ ὕλῃ πέφυκεν ἐμπίνεσθαι· ὡς μὲν οὖν ἐκεῖνοί φησιν ἔλεγον πεζὴ ψυχὴς μηδὲν πρὸς διοείζοντες πεζὴ τῆ δεκτικῆ σώματος· οὔτε κατὰ ἧγεν ἐστὶν, οὔτε τοῖς φαινομένοις ἀκόλουθον· ὡς δὲ ἡμεῖς εἴπομεν τοιοῦδε φήσαντες σύντελέχειαν σώματος τὸ ψυχὸ καὶ τὰ φαινόμενα οὕτως ἔχοντα μαρτυρεῖ καὶ ὁ ἧγος· ἡ γάρ πνός φησιν σύντελέχειαν εὖ ἐκείνῳ γίνεσθαι πέφυκεν, ὃ φύσει ἔχει δύναμιν τοιοῦτον εἶναι· τοιοῦτον δὲ ὄβιν ἢ ἑκάστου προσεχὴς ὕλη· οὐδὲ γὰρ ἡ τυχοῦσα ὕλη τὸ τυχὸν εἶδος δέξαιτο δύναται· οὐδὲ γὰρ κηρὸς δέξαιτο ἂν ποτε τὸ τῆς οἰκίας εἶδος οὐδὲ πάπυρος τὸ πλοῖον· οὐδὲ τὸ τυχὸν ἅρμα σώματος τυχούσης ψυχῆς δεκτικὸν ἂν εἴη· ἀνάγκης ἅρμα τῷ πεζὴ ψυχῆς λόγῳ καὶ ὂν πεζὴ τῆ δεκτικῆ σώματος συνεισάγεσθαι· ἐπεὶ καὶ τῶν πρὸς τι ταῦτα ἡ ὕλη φημὶ καὶ τὸ εἶδος· τὰ δὲ πρός τι χωρὶς ἀλλήλων ἢ εἶναι ἢ γνωσθῆναι ἀδύνατον ἢ τιαῦτά ὄβι.

ΤΩΝ ϑ δυναμέων τῆς ψυχῆς αἱ λεχθεῖσαι, τοῖς μὲν, οὐ πᾶσι, καθάπρ εἴπομεν· τοῖς δὲ, πινὲς ἀλλῶν· οὐδὲ ἑνὶ μία μόνη.

Περὶ ὑπέλαβετο πᾶ ὀλίγου δεῖν περὶ τῶν δυναμέων τῆς ψυχῆς· τίσι τίνδε τε καὶ πόσαι ὑπάρχουσι· ἢ διὰ τίνα αἰτίαν καὶ ποῖαι· τίναν δυναμέας ἀχαιρεῖσι ἔσι· καὶ τίνδε τίνων χαίρουσι· τὸ μὲν λέγειν ὅτι τοῖς μὲν κρείττοσιν αἱ χεῖρες ἀκολουθοῦσι καὶ ἀχαίρεισι ἀλλῶν ἔσιν· αἱ τοιαι μέν τοι δίψαι τῶν κρειττόνων εἶναι δυάντοις· τοις μὲν γὰρ ὑπάρχει μόνη ἡ φυτική· τοῖς δὲ, πᾶς ταυτὶ καὶ ἡ αἰσθητική· οἷς ἔπειτα πάντως καὶ ἡ ὀρεκτική· πᾶν γὰρ αἰσθησιας μετέχει, αἰσθησις μετίχειν καὶ ὀρέξεως· ὡς ἤδη τε ἔδειξε πρὸ ὀλίγου καὶ νῦν δείξει· τοῖς δὲ πᾶς τοῖς ἄρθμοις καὶ ἡ διάνοια οἷον αἰθρά πις ἢ πισὶν ἄλλαις τοιαύταις ἢ καὶ κρείττοσι δυάμεσιν ἅμα δὲ διὰ τούτων δέκιτον· ὅτι ἔσι τὸ πᾶν καὶ τὸ δύτερον εὖ τοῖς ψυχαῖς.

ΔΥΝΑΜΕΙΣ ϑ ἐπομεν· θρεπτικὸν, αἰσθητικὸν, ὀρεκτικὸν· κινητικὸν κατὰ τόπον· διανοιτικόν· ὑπάρχει δὲ τοῖς μὲν φυτοῖς, τὸ θρεπτικὸν· ἑτέροις δὲ, ἀμφότερα καὶ τὸ αἰσθητικὸν, καὶ τὸ ὀρεκτικὸν· ὄρεξις μὲν γὰρ ἐπιθυμία, καὶ θυμὸς· καὶ βούλησις· τὰ δὲ ζῶα πάντα, μίαν ἔχουσι τῶν αἰσθήσεων, τὴν ἁφήν· ᾧ σὶ αἴσθησις ὑπάρχει, τούτῳ ἡδονή τε καὶ λύπη, καὶ τὸ ἡδύ τε καὶ λυπρόν· οἷς δὲ ταῦτα, καὶ ἡ ἐπιθυμία· τὰ γὰρ ἡδέος, ὄρεξις ὄβιν αὕτη.

Ἀναιρετέον ὅτι εὖ τῇ κατειλημμένα τῶν ψυχικῶν δυαμέων· πρότερον μὲν τὸ ὀρεκτικὸν οὐκ εἰθισμένον καθ' αὑτὸ ὡς πάντως τῷ αἰσθητικῷ συνεζυγμένον εὔθα ἔλεγεν ὅτι πούτις ἄνευ ἡ ψυχὴ θρεπτικὸν· αἰσθητικὸν· διανοητικὸν· μονήσει· ναὶ δὲ καὶ ἄλλο ἐγκατέλιπε τοῖς ἄλλαις δυαμέσιν· ἑτέροις δὲ τοῦτό τε καὶ τὸ αἰσθητικὸν καὶ τὸ ὀρεκτικὸν ἑτέροις αὖτι τοῖς, τοῖς ζώοις· ἐπάγει γὰρ τὰ δὲ ζῶα πάντα ἔχουσι μίαν τῶν αἰσθήσεων τὴν ἁφήν· τὰ οὖν ζῶα φησι μετέχειν τῆς θρεπτικῆς καὶ αἰσθήσεως καὶ ὀρέξεως εἰ τα πάνυ σὺ ἀργῶς τοῦτο κατασκευάζει ὅτι πάντως εὔθα κἂν μίας αἰσθησις ᾖ, πάντως καὶ ἀνάγκη ἐπιθυμίαν εἶναι καὶ ὄρεξιν· διὰ τοῦτο γοῦν τὰ ζῶα αἴσθησιν ἔχει πάντα· εὖ πᾶσι γὰρ πάντως ἐστὶν ἡ ἁφή, κἂν μήτις ἄλλη τῶν αἰσθήσεων· ἧ δὲ αἴσθησις, τοῦ ἡδέος καὶ τοῦ λυπηροῦ αἴσθαμβάνεται· εὔθα δὲ τὸ ἡδύ, ἐκεῖ πάντως καὶ ἐπιθυμία καὶ ὄρεξις· ἡ γὰρ ἐπιθυμία τοῦ ἡδέος ἐστὶν ἔφεσις· ὅθεν καὶ τὰ μόνης τῆς ἁφῆς μετέχοντα ὁρῶνται διαχεόμενα μεν πεσσόντων τῶν ἡδέων· σὶ στελλόμενα δὲ λυπηροῦ τινος προσπελάσαντος· ἅπαν δὲ ὅτι ᾧ δὲ αἴσθησις ὑπάρχει, τούτῳ καὶ ἡδονὴ καὶ λύπη· προσέθηκε δὲ καὶ τὸ ἡδὺ καὶ τὸ λυπρόν· καλῶς δὲ πάνυ καὶ χρησίμως ἐχρήσατο τῇ μεταβάσει· ἡ γὰρ ὄρεξις οὐκ ἔστιν ἡδονῆς ἀλλὰ τοῦ ἡδέος· ὀείζει δὲ τὴν ὄρεξιν ὠνυμία θυμῷ βουλήσει, ἕκαστον γὰρ τούτων, ὄρεξις τίς ὄβι· δῆλον δὲ ὅτι ἁπλῶς μεν ὄρεξις ἡ τῇ αἰσθητικῷ ὑπάρχουσα· οὐ πᾶσα δὲ ὄρεξις· τοῖς μὲν γὰρ τὴν ἁφὴν μόνην ἔχουσιν ἡ κατὰ ἐπιθυμίαν ὑπάρχει ὄρεξις· τοῖς δὲ πάσας τὰς αἰσθήσεις καὶ ἡ κατὰ θυμόν· ὁρῶνται γὰρ τὰ τοιαῦτα ἀμυντικὰ ὄντα· ἡ δὲ βούλησις μόνου ἐστὶ τοῦ λόγου, ὥστε ὁμώνυμος ἡ ὄρεξις καὶ ἡ ἐπιθυμία δὲ ὡσαύτως· καὶ ὥσπερ ἡ διάθεσις· ἔστι μὲν καὶ ἐπὶ

Omnibus animalib: adest appetitus

Vbicunq; sensus & ibi est appetitus nimirum unus ille adest sensus.

καὶ ἐπὶ τῆς ἕξεως καὶ τὸ ῥουμένη κοινῶς· ἔστι δὲ πάλιν καὶ ἀντιδιαστελλομένη πρὸς τὴν ἕξιν ἰδικώτερον, οὕτω καὶ ἡ ὄρεξις λέγεται καὶ κοινῶς ἐπὶ τε θυμοῦ καὶ ἐπιθυμίας καὶ τῆ ἧγεν· καὶ γὰρ τῶν θείων ὀρέγεσθαι φαμεν, καὶ ἐπιστήμης ὀρέγεσθαι· ἔστι δὲ καὶ ἰδικώτερον λεγομένη ἡ ὄρεξις ἐπὶ τῶν φυσικῶν μνήσεων ἀντιδιαστελλομένη πρὸς τὸν ἧγον· καὶ ἡ ἐπιθυμία ὡσαύτως ἡ μεν ὅτι κοινὴ καὶ ἀντιδιαστελλομένη πρὸς θυμὸν καὶ τὸν ἧγον.

ΕΤΙ δὲ τῆς τροφῆς αἰσθησιν ἔχουσιν· ἡ γὰρ ἁφὴ, τῆς τροφῆς αἴσθησις· ξηροῖς γὰρ καὶ ὑγροῖς καὶ θερμοῖς καὶ ψυχροῖς, φέρεται τὰ ζῶα πάντα· τούτων δὲ, αἰσθησις, ἁφή· τι τὰ αἰσθήσεως μετέχοντα καὶ ὀρέξεως μετέχει· κἂν μίαν μόνω τῶν αἰσθήσεων ἔχῃ τὴν ἁφὴν· ἔδειξεν ἤδη κοινότερον καὶ ὁλοχερέστερον ὅτι τὰ αἰσθήσεως μετέχοντα καὶ ὀρέξεως μετέχει ἐκ τοῦ συναισθάνεσθαι τῆ ἡδέος καὶ τῆ λυπηροῦ· τὰ δὲ τούτων συναισθανόμενα προήκετοι μεν τὸ ἡδύ· ἄπτεσθαι δὲ τὸ λυπρόν· ὃ δὲ προσίεται τι, τοῦτο καὶ ἐπιθυμεῖ· ἡ δὲ ἐπιθυμία, ὄρεξις τις· διὰ γὰρ τοῦτο καὶ τὴν διαίρεσιν τῆς ὀρέξεως ἐποίησατο· τὰ ἅπερ αἰσθήσεως μετέχοντα διὰ τοῦτο καὶ ὀρέξεως μετέχει· ναὶ δὲ προσεχέστερον καὶ ἰδικώτερον αὖθι τοῦτο δείκνυσιν· ὅτι τὰ τὴν ἁφὴν ἔχοντα πάντως καὶ ὄρεξιν ἔχει· ἡ γὰρ ἁφὴ φησι τούτων αἰσθάνεσθαι, οἷς φέρεσθαι τὸ ζῶον· φέρεσθαι δὲ ὅς ὧν καὶ συνέσκηκε· συνέσκηκε δὲ ἐκ τῶν τεσσάρων ποιοτήτων· ξηρᾶς· ὑγρᾶς· θερμῆς· ψυχρᾶς· ὡς εὖ τῇ περὶ γενέσεως ἔδειξεν· ἐκ τούτων αὖθι καὶ φέρεσθαι· ἕκαστον γὰρ τῇ οἰκείᾳ φέρεσθαι· ἔτι καὶ πῶς τούτοις φέρεσθαι ἔδειξεν· ἡ γὰρ τροφὴ φησι διὰ θερμῶν γίνεσθαι καὶ ξηρῶν· τὸ δὲ πόδιον, διὰ ὑγρῶν καὶ ψυχρόν· τούτων δὲ τῶν ποιοτήτων, ἡ ἁφὴ κριτική· οἷς δὲ αἴσθησις τῶν φερόντων, τούτοις ἡ πτέρνα καὶ δίψα· ἑκάτερον δὲ ἐπιθυμία ὄρεξις· ξηροῖς γὰρ καὶ θερμοῖς καὶ ψυχροῖς καὶ ὑγροῖς φέρεσθαι τὰ ζῶντα πρώτως· ἡ γὰρ τῶν μὴ τοιούτων χυμῶν ἔφεσις, κατὰ συμβεβηκὸς γίνεται· οἷον γὰρ ἡδέως τοῖς σώμασι τῶν τροφῶν ἔχοντι οἱ χυμοὶ ὡς ἄλλος φησι· καὶ ὅτι μὲν τὸ πόδιον διὰ ψυχρῶν γίνεται ἢ ὑγρῶν, καὶ οἱ ἰατροὶ φασιν· γίνεσθαι γὰρ τὴν δίψαν, μὴ μόνον διὰ ξηρότητα, ἀλλὰ καὶ διὰ θερμότητα· ὥστε καὶ ὑπὸ ψυχροῦ μόνου ἀέρος παραμυθεῖσθαι τὴν τοιαύτην δίψαν· ὥστε ἃ τὸ ποτὸν τῆς δίψης ἐστὶ φάρμακον· πίοντο γάρ φησιν ὄμμορος ἀκέων τότε δίψαν· ἡ δὲ δίψα, διὰ ξηρότητα γίνεται ἡ θερμότητα· εὖ μεν τοῖς πυρετοῖς προφανὲς ὡς θερμότης τῆς δίψης αἴτιον· πολλάκις οὖν καὶ τῆς χαροῦς ὑγρότης πεπλημμυρούσης ποτὲ γίνεται ἔφεσις· ὅτι δὴ καὶ διὰ ξηρότητα γίνεται· οὐκοῦν ἃ τὰ ἐναντία τῶν ἐναντίων ἰάματα· ἡ δὲ δίψα διὰ ξηρότητα γίνεται ἡ θερμότητα· ψυχρῷ ἄρα καὶ ὑγρῷ τὸ ποτὸν γίνεται· ἃ δὲ καὶ θερμὸν πολλάκις εὖ τῷ τόπῳ παραλαμβάνομεν, τοῦτο κατὰ συμβεβηκὸς ποιοῦμεν διὰ ἀσθένειαν ἃ τύχοι σομάχου· ἢ διὰ συνήθειαν· ὥσπερ καὶ τοὺς ἡδεῖς τῶν οἴνων καὶ τὰ πεπόμματα διὰ τὴν ἡδονὴν παραλαμβάνομεν οὐ διὰ τὴν δίψαν· ἃ τοίνυν τὸ ποτὸν ψυχροῖς γίνεται καὶ ὑγροῖς, ἡ τροφὴ ὄβι ἀνάγκης ξηροῖς γενήσεται καὶ θερμοῖς· ἃ γὰρ ὄβι ὧν ἐσμὲν, τούτοις καὶ τρεφόμεθα, ἐσμὲν δὲ ἐκ ξηρῶν καὶ ὑγρῶν καὶ θερμῶν καὶ ψυχρῶν· πέπανε δὲ καὶ δίψα, ἔφεσις αὐταπλήρώσεως, τῆ διαφορηθέντος ἐκ τῆς οὐσίας ἢ μᾶς· διαφορούμεθα δὲ κατὰ πάσας τὰς ποιότητας ὄβι ὧν συγκείμεθα· γίνεται δὲ τὸ ποτὸν ψυχροῖς καὶ ὑγροῖς· ἡ τροφὴ αἴρε ξηροῖς καὶ θερμοῖς ὄβι ἀνάγκης γενήσεται· ἃ γὰρ μὴ ἔστιν, ἕτερον ἂν ὄβι τροφῆς παράτε τὸ ποτὸν καὶ τὴν ἰδίως λεγομένην τροφήν· ἔστι γὰρ καὶ τὸ ποτὸν τροφή τις· ἀνάγκη δὲ τὴν τροφὴν ἐκ τῶν αὐτῶν γενέσθαι ὄβι ὧν καὶ συνέσκηκαμεν, ἀνάγκη πᾶσα τὰ ποτὰ ψυχροῖς καὶ ὑγροῖς γινομένου, τὴν τροφὴν ξηροῖς γενέσθαι καὶ θερμοῖς· καὶ ἡ τροφὴ φυτῶν ἢ κίτρος, αὖτη δὲ θερμὴ, οὐ μόνοις αἴρε ξηροῖς ἡ τροφὴ γίνεται, ἀλλὰ καὶ θερμοῖς· καὶ ἃ προσενεχθεὶς οἶνος πολλάκις ἔπαυσε πέπανε καὶ δίψαν ὅτι οὐχ ἧ ὑγρὸς, μᾶλλον γαρ αὖ τὸ ἐποίησεν ὕδωρ· ναὶ δὲ οὐ ποιᾶ· δῆλον αἴρε ὅτι ἃ θερμὸς ἔθρεψε, καὶ θερμῷ αἴρε ἡ τροφὴ γίνεται· ἔστι δὲ τὸ αὐτὸ καὶ λογικώτερον ἰδιχειρῆσαι ἢ ἐκ τῶν κοινοτέρων ἐς τὰ ἰδικώτερα διαίρεσις, κατὰ πίνακα αὐτίθετον γίνεται τῶν αὐτικειμένων· οἷον διαιρεῖται ἡ οὐσία, εἰς τὸ σῶμα καὶ τὸ ἀσώματον· πάλιν δὲ σῶμα, εἰς τὸ ἔμψυχον καὶ τὸ ἄψυχον· καὶ τὸ ζῶον εἰς τὸ λογικὸν καὶ τὸ ἄλογον· καὶ τὸ λογικὸν εἰς τὸ θνητὸν καὶ τὸ ἀθάνατον· καὶ δῆλον ὅτι πούτων ἡ αὐτίθεσις, ὡς ἡ κατὰ στέρησιν ὄβι καὶ ἔξιν· ἐπεὶ γὰρ μὴ ἔχομέν τι κατηγορῆσαι τῆς ἀσωμάτου οὐσίας, ἀπεφήσαμεν ἁπλῶς τὸ σῶμα ὁμοίως καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων· ἡ μὲν τοι τῆ ἐμψύχου διαίρεσις εἰς τὸ ζῶον καὶ ζωόφυτον καὶ φυτόν· καὶ αὖτη τοι κατάπινα τοιαύτην αὐτίθεσιν εἴληπται· ὃ γὰρ ὑπάρχει τῷ ζώῳ ἰδίως, τούτου ἐστέρητοι τὸ ζωόφυτον· καὶ ὃ τούτῳ ὑπάρχει, τούτου ἐστέρητοι τὸ φυτόν· ἐπὶ τῆ χρώματος ἡ διαίρεσις πρώτως ἐς τὸ λευκὸν γίνεται καὶ μέλαν· τὰ γὰρ ἄλλα ἐκ τούτων· ταῦτα δὲ ἐναντία· καὶ τῆ ἀριθμοῦ ἐς τὸν περιττὸν καὶ ἄρτιον· ὥσπερ δὲ ἡ διάθεσις διαιρεῖται εἴς τε τὴν ἕξιν καὶ τὴν ἰδίως λεγομένην διάθεσιν, οὕτω καὶ ἡ τροφὴ ἐς τὴν ἰδίως τροφὴν καὶ τὸ ποτόν· οὐκοῦν καὶ τούτων τὴν διαίρεσιν τὴν ἐκ τῆ κοινοτέρου κατά τι τῶν αὐτικειμένων λητέον· ἀλλὰ μὴν οὔτε ὡς κατὰ στέρησιν καὶ ἕξιν δυατὸν λαβεῖν· οὔτε καταφάσιν καὶ ἀποφάσιν· οὔτε πολλῷ μᾶλλον ὡς τὰ πρός τι· μόνως ἄρα ὡς ἐναντία λητέον αἰσθητῆ· σθαι· ἃ τοίνυν τὸ ποτὸν ψυχρῶν ὄβι καὶ ὑγρῶν, ὁμολογημένως ἡ τροφὴ ξηρῶν ἔσται καὶ θερμῶν.

Dr Jam's Sib

ὄρεξις ἐπιθυμία θυμὸς βούλησις

ἕξις

ἐφεσις

ἀντιπίπτοντα

λόγος τροφῆς

Quomodo ὀρ... τὸν τροφὴν ἐ...

Ἀφεσις similiter

ἕξιν πάθος πάθειαν

οὐδὲν δὲ θαυμαστὸν, ἃ ἅμα τῶν ἐναντίων πολλάκις ἐπιέμεθα. λέγω δὲ ποτῆ τε καὶ τροφῆ· ταυτὸν γὰρ πιεῖν ξηροῦ καὶ ὑγροῦ. ἁπλοῦ· καὶ ψυχροῦ. καὶ γὰρ ἐκ πάντων ἔχομεν τὴν σύστασιν. ὧν διαφορουμένων ἀνάγκη τὰς αἰσθήσεις πληροῦσθαι πάντων καὶ ἑτέρου ἢ ὄρεξις. τὸ γὰρ ὅμοιον τῷ ὁμοίῳ ἐστὶ οἰκεῖον. ἑκάστου δ' ἐν τῶν στοιχείων ἐλλείποντος, ἀνάγκη πάντων γίνεσθαι ἔφεσιν· ὅθεν οὐ μάλιστα δῆλον ὡς ξηροῦ μὲν καὶ θερμοῦ ἡ τροφὴ ψυχρῶν δὲ καὶ ὑγρῶν, ἣν ποτὸν. ἁπλῶς γὰρ ἐκ τῶν πρώτων συνέστηκεν, πάντων δὲ γίνεται διαφορὰ, πέψις δὲ καὶ δίψα, πληρώσεως ὄντων ἔφεσις τῶν διαφορικῶν τῶν θερμῶν αὖ καὶ ξηρῶν, ψυχρῶν καὶ ὑγρῶν· ἔφεσις πέψεως καὶ δίψα. αὐτὰ γὰρ μέν ἐστι τὰ διαφορικὰ τῶν ὀρέξεως· καὶ ὅτι μὲν ξηρῶν μὲν πέψα. ὑγρῶν δὲ δίψα, προφανές. θερμὸν καὶ ψυχρὸν πῶς μᾶλλον ἀπορήσομεν, ἄτοπον γὰρ πυρετοῖς, ὡς εἶπον προφανῶς ψυχροῦ ἡ ἔφεσις. θερμότης γὰρ ὁ σύνοχλος. συμβήσεται οὖν τῷ αὐτῷ καὶ μίαν ἔφεσιν τῶν ἐναντίων εἶναι· καὶ τῶν δύο ἐναντιώσεων τὰ ἥμισυ μέρος τῇ μιᾷ ὀρέξει ἀποδώσομεν. ἄμφω δὲ ἄτοπα. καὶ δύσλογον δύο μὲν οὖσῶν τῶν ὀρέξεων. δύο δὲ τῶν αὐτῶν ἐφέσεων ὧν αἱ ὀρέξεις, γίνεται ἑκατέρας αὐτῶν θάτερον αὐτῶν μέρος, ἑκατέρα τῶν ὀρέξεων ἀποτελεῖται τῷ φύσιν. ὅταν λέγω ψυχροῦ ἔφεσις, οὐ πάντως τῇ θέσει λέγω ψυχροῦ, ἀλλὰ πάντως τῇ δυνάμει πολλάκις ἢ καὶ τῷ ἑτέρῳ τῶν γίνεται ὄρεξις. οἷον ἡ τροφῆς ἡ ποτὲ. ὅταν δὲ ἕτερον τούτων συνδεῶς ἔχῃ λέγω δὴ τὸ ξηρὸν καὶ θερμόν. ἢ τὸ ὑγρὸν καὶ ψυχρόν. ὅτι δὲ ἡ μὲν τροφὴ οὐ μόνον ξηρῶν ἐστιν, ἀλλὰ καὶ θερμῶν· ἀλλὰ καὶ τὸ ποτὸν. οὐ μόνον ὑγρῶν ἀλλὰ καὶ ψυχρῶν, κατεσκεύαζε καὶ οὕτως ὁ φιλόσοφος. τὸ γὰρ ξηρὸν φησιν ἐκ τούτου ἡ καπνώδης αἰσθυμίασις· αὕτη δὲ θερμή· ὁμοίως φησὶ καὶ ἐκ τῶν ὑγρῶν ἀτμώδης, αὕτη δὲ ψυχρὰ συνέπεται αἰεὶ τῷ ξηρῷ τὸ θερμόν. ὃ δ' ὑγρῷ τὸ ψυχρόν. τὸ δὲ ἀνεχυρόν. πᾶν γὰρ ὃ ἂν μεταβάλλει καὶ μάλιστα τὰ ἐναντία ἃ τὰ ἐναντία· ταυτὰ οὖν τὰ ὑγρῶν καὶ θερμῶν ἐφιέμενα καὶ τῶν ἐναντίων ἐφίεται, ὅπερ ἄλογον· ἐκ δὲ τῶν ἀρημένων ἔχεις τὴν αἰτίαν δι' ἣν πότε πεινῶσι τῶν αἰσθήσεων πασῶν ἡ ἀφή· καὶ ταύτης μὴ οὔσης, οὐδεμία ἄλλη εἶναι δύναται. αἴσθησις δὲ τῶν ἄλλων αὖτη· διότι πάντων ἐστὶν αὐτὴ πλῆξις, ὅ ἐστιν ἃ εἶναι ἔχομεν μὴ οὔσης οὖν τῆς ἁπτικῆς αἰσθήσεως, αὐτὴν ἂν ἴσχομεν τῆς διαφορηθείσης ἡμῶν οὐσίας οὕτω σαρκὸς οὐδ' ὀρεγόμεθα τοῦ λέγοντος. ἃ δὲ τοῦτο, οὐδὲ τῆς πληρώσεως ἔφεσιν ἔχομεν, ὅτι οὐ σώζεσθαι τὸ ζῷον καὶ μὴ ὄντες ὅτι ἀνάγκης φθαρήσεσθαι.

» ΤΩΝ δὲ ἄλλων αἰσθητῶν καὶ τὰ συμβεβηκότα. οὐδὲν γὰρ ἅπτεται τροφῷ συμβάλλεσθαι τόφος· οὐδὲ
» χρῶμα· οὐδὲ ὀσμή, ὁ δὲ χυμὸς, οὗ, τι τῶν ἁπτῶν ὅτι· πέψεα δὲ καὶ δίψα, ἀδιθυμία. καὶ ἡ μὲ πέψα, θερ
» μοῦ, καὶ ξηροῦ. ἡ δὲ δίψα, ὑγροῦ καὶ ψυχροῦ. ὁ δὲ χυμὸς, οἷον ἡ στυπτότητος ἐστί.
Δ ἰπτῷ γὰρ τὸ φέρουσι τῷ ὄξει γνῶναι. ἃ γὰρ τῷ ἁφῷ φησι τῶν ἄλλων αἰσθητῶν κατὰ συμβεβηκὸς αὐτιλαμβάνεσθαι. ἢ τῷ ὄρεξιν. αὐτιλαμβάνεται γὰρ ἡ ἁφὴ πρώτως μὲν καὶ καθ' αὐτὴν θερμῶν. ξηρῶν. ὑγρῶν. ψυχρῶν. αὐτὰ γὰρ τῶν ποιοτήτων ἁπτά. τῶν δὲ ἄλλων ἃ λέγεται αὐτιλαμβάνεσθαι κατὰ συμβεβηκὸς δηλονότι. τὸ δὲ οὐ μόνον διὰ τῆς ἁφῆς, ἀλλὰ καὶ διὰ τῶν ἄλλων αἰσθητῶν ἁρμόσει λέγειν. ἡ γὰρ ὁπτικὴ αἴσθησις πρώτως μὲν τῶν χρωμάτων ἀναλαμβάνεται. κατὰ συμβεβηκὸς δὲ τὸ πλατὺ καὶ στενὸς. ἢ τὸ πικροῦ ἢ τὸ δύσοσμος οἷον ἐὰν ἴδωμεν μέλι ὡς μὲν ξανθοῦ αὐτιλήψεται καθ' αὑτό. ὡς δὲ γλυκέος. ἢ τὸ πικροῦ ἢ τὸ δύσοσμος οἷον ἐὰν ἴδωμεν μέλι ὡς μὲν ξανθοῦ αὐτιλήψεται καθ' αὑτό. ὡς δὲ γλυκέος καὶ κατὰ συμβεβηκὸς. ἐπεσθὴ γὰρ συνειθήρχασάν ποτε αἱ δύο αἰσθήσεις, ἡ ὁπτικὴ λέγω καὶ ἡ γευστική, οἵ δὲ ὅτι τὸ πιόνδε εἶδος γλυκύ ὄξιν ἢ πικρὸν ὅτι τοιοῦτον δύωδες τυχὸν ἢ δυσῶδες. οὕτω καὶ ἡ ἁφὴ πρώτως μὲν τῶν ἀριθμῶν αὐτιλαμβάνεται καὶ τὰ συμβεβηκὸς δὲ καὶ τῶν ἄλλων. ἃ γὰρ μὲν φέρ' ἅπτειν ἄψασθαι αὐτῶν, οἷόν τε ὅτι πιαίνει ἔχει ποιότητα καὶ τοιόνδε χρῶμα. καὶ ἃ ἄψασθαι μέλιτος, οἷόν τε ὅτι γλυκὺ καὶ ξανθόν. τὰ αὐτὰ καὶ ἀδὴ τῶν λοιπῶν αἰσθήσεων καὶ τῷ αὐτίκα εἴπομεν διὰ τὸ συνεργικὸν αἰ ποτὲ τὰς αἰσθήσεις ἐπεὶ εἴπ' ἴδωμεν οὐ ᾧ μή ποτε συνήργησαν αἰ αἰσθήσεις, ποῖον μὲ χρῶμα ἔχει οἷόν τε, οὐκέτι μείζει καὶ τῷ ποιότητα τὸ χυμοῦ διακεῖναι δύναμαι. ὁμοίως καὶ ἀδὴ ἀφῆς καὶ τῶν λοιπῶν. ἃ μὲν οὖν πρὸς τῷ ἁφῷ ἐκλυόμεθα τὸ τῶνδε ἄλλων αἰσθητῶν κατὰ συμβεβηκὸς εἶναι αἴσθησιν ὃ φησὶν ὁ ἀλέξανδρος, ἤπει ἐπείπερ δηλονότι οὐδὲν ὁμοίως πάσας τὰς αἰσθήσεις ἀφὰς εἶναι καὶ πάντα τὰ αἰσθητὰ ἁπτά· ἐπεὶ δυνατὸν ἄποσμόν τινα καὶ ἄχυμον ἢ αὐτιλήψιν γίνεσθαι. καὶ γὰρ ἡ ὄψις ἄποσμόν τε διακρίνει καὶ ἄχυμον ὁμοίως. τὸ δὲν διαστελλόμενος εἶπεν ὅτι τῶν ἄλλων αἰσθητῶν καὶ συμβεβηκὸς αὐτιλαμβανόμεθα. ἃ γὰρ καθ' ἅπτεται τὰ διαφανοῦς ἡ ὄψις αὐτιλαμβάνεται) τῶν ὁρατῶν. οὐδὲ ἡ ἀκοὴ τῶν ἀοράτων. οὐδὲ ἡ ὄσφρησις τῶν ὀσφραντῶν. οὐδὲ ἡ γεῦσις τῶν ἀγευστῶν. ἀλλὰ συμβέβηκεν ἁπλῶς ἅπτεσθαι τούτων, δι' ὧν αὐτιλαμβάνονται τῶν οἰκείων αἰσθητῶν. οὐ γὰρ ὥσπερ ἡ ἁφὴ τῶν οἰκείων αἰσθητῶν ἅπτομένη αὐτιλαμβάνεται. οὕτω καὶ ἄλλαι τῇ ἁφῇ ἔχουσι τῷ αὐτίληψιν. οὐ γὰρ τῶν χρωμάτων ἡ ὄψις αὐτιλαμβάνεται ἁπτομένη αὐτῶν, ἀλλὰ τῷ διαφανοῦς δι' οὗ ὁρᾶ τὰ χρώματα. τῶν δὲ ἄλλων αἰσθητῶν φησιν ὁ ἀλέξανδρος τῇ συμβεβηκὸς τῷ ἁφῷ εἶπεν αὐτιλητικῷ εἶναι ὅτι τούτων ἐστὶν αὐτιληπτική, ὅς ἄλλα συμβέβηκε. τὰ γὰρ ἁπτὰ καὶ πρῶτα σώματα ὅς ὧν καὶ τὰ ἄλλα τούτοις ὥεισται ὧν ὄξιν ἡ ἁφὴ αὐτιληπτική. θερμὸν γὰρ ἢ ψυχρὸν ἢ ξηρὸν καὶ ὑγρὸν, αἱ ἁδυποιοὶ μὴ ἁπλαῖ τῶ πρώτων σωμάτων διαφοραί. ἐπεὶ δὲν τὰ ἄλλα ὧν αἱ ἄλλαι αἰσθήσεις καθ' αὑτὰς

καθ' αὑτὰς αὐτιλαμβάνονται συμβέβηκε τοῖς σώμασιν ὧν ἡ ἁφὴ κυρίως ἐστὶν αὐτιληπτική, καὶ τὰ συμβεβηκότα αὐτοῖς ἢ ἐκείνων ἡ ἁφὴ αὐτιλαμβάνεσθαι. κυριώτερον δὲ τὸ τῶν ἄλλων αἰσθητῶν καὶ τὰ συμβεβηκότα πρὸς τὸ ἰδιοθυμίαν συντακτέον, ἵναι ᾖ ἡ σύνταξις οὕτως. οἷς δὲ ταῦτα καὶ ἰδιοθυμία. τὰ γὰρ ἡδέος ὄρεξις αὕτη. τῶν δὲ ἄλλων αἰσθητῶν καὶ τὰ συμβεβηκότα. ὀρέγεται γὰρ ἡ ἰδιοθυμία πρώτως δι' ὧν φέρεται ὑγρῶν καὶ ξηρῶν, θερμῶν καὶ ψυχρῶν, καὶ τὰ συμβεβηκότα δὲ χυμῶν καὶ χρωμάτων καὶ τ' ἄλλων αἰσθητῶν. ὁ γὰρ φέρ' ἅπτειν λευκὸν οἶνον ἢ γλυκὺ ἰδιοθυμῶν, καὶ τὰ συμβεβηκότα τούτων ὀρέγεται, διάπνοα συνεθισμὸν ἐπεὶ πρώτως ὑγρῶν ἐφίεται. καὶ ὅτι πρὸς τὸ μᾶλλον ὑπακουστέον δ τῶνδε ἄλλων καὶ τὰ συμβεβηκότα τὰ ἑπόμενα διέκνυσιν. οὐδὲν γάρ φησιν ἃς τροφῷ συμβάλλεται τόφος οὐδὲ χρῶμα. ὥστε πρὸς τὴν ὄρεξιν ἡ αὐτοῦ δύσις. δι' ὧν γὰρ φέρεται φησι, τούτων ὀρέγεται. τῶν δ' ἄλλων καὶ συμβεβηκότων ὡς γὰρ προειλῆφθαι ἐρᾷ, ὁ χυμὸς, οἷον ἡ δυσμά τε ἐστὶ τ' φερόντων. χυμῶν δὲ λέγει τὴν τοιαύτην δὲ γλυκὺν ποιότητα τῷ ἰδιοθυμοῦντι τοῖς φέρουσι. ψυχρὸν δὲ τὸ ποτὸν εἶπεν. ὅτι καὶ θερμῶν τὸ ὕδωρ πίνεται. τῇ θέσει ἔστ θερμόν. τῇ δ' δυνάμει ψυχρόν. ὅθεν σβεννυσι τὴν ἐκ τῆς διψῶν ἐπιγομένην ξηρότητα. καὶ οἱ ἀκεραίως διψῶντες ψυχροῦ ὀρέγονται ὅθεν οὐκ ἂν ἔ μὴ δι' αἰτίαν ἄλλην, ἢ δὲ οἶνον προσιόντι οὐ χὶ καὶ οἱ τοιοῖδε χυμοὶ συμβάλλονται πρὸς σωτηρίαν τῷ ζῴῳ καὶ ἄλλοι λυμαίνονται αὐτῷ. λέγω οὖν ὅτι ὡς μὲν σώματα ἁπλῶς ὑπὸ ξηρῶν καὶ ὑγρῶν, θερμῶν τε καὶ ψυχρῶν φέρονται. ὡς δὲ καὶ τοιῶσδε πεπραμένα δέονται καὶ τοιᾶσδε οὐ τοῖς φοφῆς ποιότητος. ἄλλως τε διατῆτο δὲ κἀν τῷ σιν ἀὶ ἀλλαὶ τῶν φοφῶν ποιότητες παραλαμβάνονται διὰ τὸ πρὸς ἀλλὰς ἀσυμμετρίαν τῆς τοιᾶσδε τῶν στοιχείων κράσεως. ἐπεσθὴ γὰρ καὶ αἱ τοιαῖδε ποιότητες ἐκ τῆς τοιᾶσδε τῶν στοιχείων κράσεως οὐ τοῖς συνδέτοις ὠθήνονται κατά τινα τῶν ἁπλῶν τινος ὠθικράτειαν, ἤκότος τοῖσδε μὲν οὐ οἷς φέρ' ἅπτειν ὠθικρατεῖ ὁ θερμὸν. τοὺς τοιούσδε χυμοὺς προσφέρομεν οἱ τινδν ἐπίνονται τῷ ψυχρῷ ὠθικρατοῦντος. τὰ γὰρ ἐναντία τῶν ἐναντίων ἰάματα ὥστε οὐκ ἐπασθὴ τοιόσδε ὁ χυμὸς προσφέρομεν ἀλλὸν τοῖς ἀλλοῦ δεομένοις, ἀλλ' ἐπεὶ κατ' ὠθικράτησιν γέγονε τῷ ψυχροῦ τυχὸν ἢ θερμοῦ, ἢ ξηροῦ, ἢ ὑγροῦ. ὥστε πάλιν πρώτως μὲν ταῦτά ὄξι τὰ φερόμενα. κατὰ συμβεβηκὸς δὲ οἱ χυμοί. πέψα δὲ καὶ δίψα, ἰδιοθυμία. ἅπτων τὰ τῷ ἁφῷ ἔχοντα αἰσθάνεσθαι φοφῆς. τὰ δὲ αἰσθανόμενα φοφῆς, καὶ πεινῶσι ἢ δίψῶ. τῷ δὲ πέψαν καὶ τῷ δίψαν, ἰδιοθυμίαν εἶναι. τῷ δὲ ἰδιοθυμίαν ὄρεξιν, συνήγαγε καὶ ἔδωξεν ὅτι τοῖς τῷ ἁπτικῷ αἰσθησιν ἔχουσιν, ἔπεται πάντως ἡ ὄρεξις.

» ΔΙΑΣΑΦΗΤΕΟΝ δὲ πρὶ ἀλλῶν, ὕστερον. νῦν δ' ἰδὶ τοσοῦτον. διωρίσθω, ὅτι τῶν ζῴων τοῖς
» ἔχουσιν ἁφῷ, καὶ ὄρεξις ὑπάρχει.
Ε ρᾶ γὰρ ἐφεξῆς ἰδίαι πρὶ ἑκάστης δυνάμεως ψυχικῆς· ἐρᾶ δὲ καὶ πρὶ τῶν ἰδίων αἰσθητῶν ἑκάστης αἰ
» σθήσεως ὅταν πρὶ τῶν αἰσθήσεων αὐτῶν διαλέγηται.
» ΠΕΡΙ δὲ φαντασίας, ἀδηλον. ὕστερον δὲ ἰδιστεπτέον.
Γ πότερον μὲν ἔλεγεν ὥσπερ τῷ ὄρεξιν ἔπεσθαι τοῖς μετέχουσιν αἰσθήσεως. οὕτω δὲ καὶ τὴν φαντα
» σίαν ὠΐκε πρὶ τῶν αὐτόμων ἔλεγε. ναῦ δὲ ἀδηλόν φησιν εἶναι ἃ πάντως τοῖς αἴσθησιν ἔχουσι, καὶ
» φαντασίαν ἔπεσθαι. οἱ γὰρ ἀσόφοι συναισθάνονται μὲν τῷ ἡδέος καὶ τῷ λυπηροῦ. φαντασίαν δὲ οὐκ αἰ
» σθήσεται ἔχειν ἀλλοὺς τοὺς ὑπονοήσειεν ἂν τὴν κρείττων μὲν ἡ φαντασία τῶν αἰσθήσεων. ἐκείνας δὲ οὐδεμίαν
ἄλλως αἴσθησιν ἔχει πλὼ τῆς ἁφῆς. ὥστε τῶν χαρόντων μὴ ὄντων, οὐκ ἂν εἴη ἡ κρείττων. ἐρᾶ δὲ καὶ
πρὶ ὠλῆς τῷ τούτῳ τῷ λόγῳ μετ' ὀλίγα καὶ ἐπ τῷ τελέστερον τῷ τῇ τρίτῳ. τίνι δὲ ὑπάρχει τῶν ζῴων
καὶ τίσιν οὔ.
» ΕΝΙΟΙΣ δὲ πρὸς τούτοις ὑπάρχει καὶ τὸ κατὰ τόπον κινητικόν. ἑτέροις δὲ καὶ τὸ διανοητικὸν
» τε καὶ νοῦς. οἷον, ἀνθρώποις. καὶ ἐπ τοιοῦτόν ὄξιν ἕτερον ἢ καὶ τιμιώτερον.
Τ ῷ τάξει τῶν ψυχικῶν δυνάμεων παραδίδωσιν ἅμα δηλῶν ὅτι ἔστιν τῷ ὠλῶς τὸ πρῶτον καὶ τὸ ὕστε
ρον. τῷ τισι μὲν γὰρ ὄξι μόνη ἡ θρεπτικὴ. τῷ τισι δὲ καὶ ἡ αἰσθητικὴ. ᾗ τινι καὶ ἡ ὀρεκτικὴ ἐπεται.
πρὸς τούτοις, τῷ τισι καὶ ἡ φαντασία τῷ ἄλλοις καὶ τὸ κατὰ τόπον κινητικόν. Ετέροις καὶ τὸ διανοη
τικὸν, ὅπερ ὄξι δυνάμει νοῦς οἷον τῷ ἀνθρώποις. καὶ τῷ οἷς μὲν τὰ κρείττονα, πάντως καὶ τὰ χείρο
να. οὐκ ἔπ δὲ καὶ ἐμπαλιν. τὸ δὲ κἂν ἔπ τοιοῦτον ἕτερον καὶ τιμιώτερον. φασὶ πρὶ δυναμένων τι
νῶν λέγειν συσοί χων πῶς τῇ ἀνθρωπείᾳ φύσει. οὐδὲ γὰρ ἐκ τῶν ἀεὶ ἀῶν καθόσον καὶ ὑπόβασιν ἄμε
σον διᾶ μέχρις ἡμῶν ἔληναί φησιν οὐδὲ τῷ πῶσιν εὐθὺς τῷ τοῖς ἐφ' ἑτοῖς γίνεσθαι τῆς λογικῆς οὐσίας,
ἀλλ' εἶναι καὶ οἷον μεσότητα ἥτις οὔτε οὕτω συμπέπλεκται πρὸς τῷ ἀλογίαν ὡς ἡμᾶς, οὔτε μῷ ἀφ
ετός ὄξι πρὸς ὠλῷ. καὶ τῷ ψυχῷ δὲ φασι μὴ εὐθὺς ὡς τὸ δὲ καταπίπτειν, ἀλλὰ πρότερον ἀέ
ριον γίνεσθαι ὠδίνα χρόνον ἀπαιτεστέραν ταύτης ζῳῷ ζῶσαν. οὐ μέν τοι πάντη ἄφετον πρὸς τὰς δυ
νάμεις τὰς ἀλόγους, ἵναι ἴσως αἰνίττηται διὰ τούτων.
» ΔΗΛΟΝ οὖν ὅτι ἦν ὠλὸν τρόπον, ὡς αἰ εἴη ἦχος ψυχῆς τε καὶ ἀγγεῖα.
Δ ἁξας ὅτι ἔστιν τῶν ψυχικῶν δυνάμεων τὸ πρότερον ᾗ τὸ ὕστερον βούλῃ) λοιπὸν τῶν δεῖν δῆξαι ὅτι
καλῶς ἐκ τ' συγκεχυμένων μεταβάινειν ὠδὶ τὸ διηρθρωμένῳ ᾗ ἐκ τ' καινότερον ἀποδεδομένων ὁ εἰσιμῶ, ὠδὶ

ἐν ἰδίᾳ ἑκάστης δυνάμεως ὁρισμόν· μάλιστα μὲν γὰρ ἡ καὶ τὸ κοινῶς καταγορούμενον τῶν ψυχῶν γένος λῶν. ἀλλ' ὅπως ἔσται σύμπτυξις ἐν φυσικῶν τοῖς τῶν γενῶν ὁρισμοῖς, ἀλλα μεταβαίνειν ὧν τὰ ἰδιώματα εἴδη. ἡ γὰρ ἑκάστου γνῶσις ἐκ τῆς ἰδίας ἑκάστῳ ὑπαρχόντων γνωρίζει. ἐπεὶ δὲ ἀκέστι γένος τὸ κοινῶς τῶν ψυχῶν καταγορούμενον, ἀλλ' ὁμώνυμος φωνὴ τὰ ὡς ἀφ' ἑνὸς ἡμῖν πρὸς ἓν γιλοῖον τὸ σύναπτειν ἐν τοῖς κοινοῖς λόγοις. ὥσπερ γὰρ τὸ ζῷον ὁμώνυμός ὅστι φωνὴ καὶ ὡς τὸ ὁριζόμενός τις ἐρεῖ, ὅτι ζῷόν ὅστι τὸ ὑπό τινος ἢ τινῶν ὁρων περιεχόμενον· ἃ μὴ ὀξέλθοι τοῖς κατ' μέρος ζῴοις, περαγώνω, καὶ τοῖς λοιποῖς ἃ δὲν ἔσται δεδιδαχῶς ἡμᾶς περὶ ζῴων· οὐ γὰρ ὅστι φύσις τις αὐτὴ καθ' αὐτὴν ζῴου κατὰ μέρος. ὥσπερ ὅστιν ἡ τοῦ ζῴου φυσις τὶς ἰδιαζουσα πᾶσιν ἐφαρμόζουσα τοῖς μέρεσιν ἃ κἂν μὴ ᾖ οὐδὲν ἧττον τὸ ζῷον ζῷόν ἐστιν· οὐ τοῦτο δὲ ἐστὶν ἀθανασία ἀθανατική, οὕτως οὐδὲ ὁ περὶ ψυχῆς κοινὸν λόγον ἀποδεδωκώς, ἃ μὴ ἐπεξέλθοι τοῖς κατὰ μέρος, οὐδὲν αὖ εἴη δεδιδαχώς., ἐπεὶ μηδὲ γένος ἐστὶ ψυχῶν· οὐδὲν γὰρ ἄλλο ὅστι ψυχὴ παρὸ ἑκάστη τῶν κατὰ μέρος. ὥσπερ οὐδὲ τὸ ζῷον ἕτερόν τί ὅστι παρ' ἕκαστον τῶν ζῴων ὧν ὅλον ἐστὶ ὁ γιλοῖον ἢ περαγώνον καὶ τὰ λοιπά· ἀλλ' ὥσπερ ἐν τοῖς ζῴοις περὶ τῶν μὲν τὸ ζῷον ὅστι παρ' ἕκαστον τῶν ζῴων· ὃ γὰρ ἐν ὅλῳ ὁριζόμενον, ἐν ὁ τοῖς δυθυγράμμοις λεγων ἐπέτοι ὁ κύκλος τὴν πρώτην ἔχει πέξιν ἄπερ ὑπὸ μιᾶς γραμμῆς περιεχόμενος· δυτέραν δὲ ἡ μηνίσκιλον, ἢ ἁπλῶς τὸ τμῆμα ἅτε ὑπὸ δύο γραμμῆς περιεχόμενον· ἡ τρίτην τὸ ῥίγωνον ὑπὸ τριῶν περιεχόμενον, ἐν ὃ τοῖς δυθυγράμμοις, πρῶτον μὲν τὸ ῥίγωνον· δεύτερον δὲ τὸ περάγωνον, σύγκεισται γὰρ ἐκ δύο ῥιγώνων· ἃ γὰρ ὠζύξεις τὴν διαγώνιον τοῦ περαγώνου, ποιεῖς β ῥίγωνα ὀρθογώνια· ῥίζα δὲ συντεθέντα ῥίγωνα, τὸ πεντάγωνον ποιεῖ· λέγω δὲ τὸ α. γ. β. καὶ α. β. ε. καὶ ε. δ. β. τέσσαρα δὲ τὸ ὀξάγωνον τότε, α. ζ. ε. καὶ τὸ α. η. γ. πέντε δὲ τὸ ἑπτάγωνον καὶ ἑφεξῆς, ῥίγωνον προσθεὶς, καὶ γωνίαν προσθήσεις. πᾶν γὰρ πολύγωνον, ἐκ ῥιγώνων ἔχει τὴν γένεσιν· καὶ ἐν παντὶ πολυγώνῳ, ἂν ὠζύξεις δύθειαν δύο πλευρὰς ὑποτείνουσαν, ῥίγωνον ποιήσεις, καὶ πᾶν ἃς ῥίγωνα διαιρεῖται· καὶ διατέτο αἰωρεθέντος τὸ ῥιγώνου μὲν, οἰδὲν τῆ ἑφεξῆς ἔσται. ἐκείνων δὲ αἰωρεθέντων, μείσ τὸ ῥίγωνον. ὥστε ἔστι τὸ πρότερον καὶ ὕστερον ἐν ἄλλοις ἡ διάτέτο κοινῶς ἀλλῶν καταγορούμενον, τὸ σχῆμα οὐκ ἔστι γένος, ἀλλ' ἔστι πεπληψις τις κεφαλαιώδης τούτων, ὧν καταγορεῖται· οὕτως οὖν καὶ ὧδι τῶν ψυχῶν αἰωρεθείσης μὲν τῆς θρεπτικῆς, ἔδεμία ἔσται τῶν ἄλλων ἐν τοῖς θνητοῖς ζῴοις· καὶ γὰρ καὶ τὴν αἰτίαν εἴπομεν πολλάκις· τῶν δὲ ἄλλων αἰωρεθεισῶν, μόνη αὖτη εἶναι δύναται ὡς ὧδι τῶν φυτῶν· ἡ τοίνυν τὸ κοινῶς ἀλλῶν καταγορούμενον μή ἐστιν οὐσία τις, γελοῖον τὸ μένειν ὧδι τῆ κοινοῦ λόγου· οὐδὲν γὰρ ὅξ ἀλλῶν πρὸς τῆς οὐσίας τῶν ψυχῶν ἀσύμβατα· διὸ αἰσχρὸν ἂν πρὸς ἑκάστης ἰδίας λόγον ἐπεξελθεῖν.

» ΟΥ'ΤΕ γὰρ ἐκεῖ σῆμα παρὰ τὸ ῥίγωνόν ὅστι καὶ τὰ ἑφεξῆς, οὔτε σὺ ταῦθα ψυχὴ, παρὰ τὰς ἁρμονίας· γίνοιτο δ' ἂν καὶ ὧδι τῶν σχημάτων λόγος κοινὸς, ὃς ἐφαρμόσει μὲν πᾶσιν· ἴδιος δὲ, οὐδενός ἐστι σχήματος· ὁμοίως δὲ καὶ ὧδι τοῖς ἁρμονίαις ψυχαῖς.

Τ ὁ μὲν γὰρ γένος φύσις ἔστι τὶς σὺ τοῖς ἔδεσι μὲν ὑπάρχουσα, ἴδιον μέντοι ὁρισμὸν παρ' ἕκαστον τῶν ἄλλων ἔχουσα· ὥσπερ ὁρισμὸς ἐφαρμόζει μὲν τοῖς ἔδεσιν, οὐδενὸς δὲ ὅστιν ἄλλου ἴδιος, ἀλλὰ τῆς οὐσίας τῆ γένους ἐστὶν ἴδιος· ὁ μέντοι τῆ σήματος λόγος, ἀδενὸς ἄλλου δηλωτικὸς ὅστι παρὰ τὰ κατὰ μέρος σήματα ὧν καταγορεῖται· διὸ οὐ μόνον ἐστὶν σὺ τούτοις ὥσπερ τὸ γένος σὺ τοῖς εἴδεσιν, ἀλλὰ καὶ τούτων τί ὅστι· τὸ γὰρ ὑπό τινος ἢ τινῶν ὅρων περιεχόμενον, ὃξ ἀελύμησής ὅστι τῶν σημάτων, οὐ φύσις τὶς οἰκεία δηλουμένη· ὁ μὲν κύκλος ὑπό τινος· τὸ δὲ ῥίγωνον ὑπό τινων· ὡς οὖν ὁ κοινὸς λόγος σὺ τοῖς σήμασιν οὐ φύσεώς τινος δηλωτικὸς παρὰ τὰ κατὰ μέρος σήματα, οὕτως οὐδὲ ὁ τῆς ψυχῆς κοινὸς λόγος. τὸ μὴ ἐλεον δὲ τὸ αἰωρεθέντος σὺ ὃς, αἰωρεῖσθαι καὶ τὰ λοιπά· ῥιγώνου μὲν τὰ σήματα· τῆς θρεπτικῆς δὲ σὺ νάμεως τὰς λοιπὰς· ἐφ' ὧν σ' σὺ ὃς ἔσθις αἰωρεθέντος τὰ λοιπὰ αἰωρεῖσθαι· πάντων δὲ κοινῶς καταγορούμενον οὐκ ἔστι γένος, ἀλλ' ὁμώνυμος φωνή.

» ΔΙΟ γελοῖον ζητεῖν ἓν κοινὸν λόγον καὶ ὧδι πάντων καὶ ἐφ' ἑτέρων· ὃς οὐδενός ὅστι τῶν ὄντων ἴδιος λόγος· οὐδὲ κατὰ τὸ οἰκεῖον καὶ ἄτομον εἶδος, ἀφαιρετὰς ὧν τοιοῦτον· παραπλήσιος δ' ἔχει τῆ περὶ τῶν σημάτων, καὶ τὰ περὶ τὸ ψυχικόν· ἀεὶ γὰρ σὺ τῆ ἑφεξῆς ὑπάρχει δύναμει τὸ πρότερον, ὧδί τε τῆ σημάτων καὶ τῶν ἐμψύχων· οἷον, σὺ περαγώνῳ μὲν, ῥίγωνον· σὺ αἰσθητικῆ δὲ, τὸ θρεπτικὸν· ὥστε καθ' ἕκαστον ζητητέον, τὶς ἑκάστου ψυχή· οἷον, τὶς φυτὸ· καὶ τὶς ἀνθρώπου, ἢ θηρίου.

Γ ὡς οὖν ἄλλος ἄτομος δὲ δηλοῖ κοινὸν λόγον ὧδι πάσης ψυχῆς ὅς τις οὐδεμιᾶς ψυχῆς ὅστιν ἴδιος· ἀλλ' οὐ τέτό φησιν ὅτι οὐ δεῖ τὸν κοινὸν ἄτομον διδόναι λόγον, ἀλλ' ὅτι οὐ δεῖ τὸν μόνον ζητεῖν οὐδὲ νομίζειν ἀρκεῖν τῶ ἀτόμου τὸν κοινοῦ λόγου ὡς τὸ δηλῶσαι ἡμῖν τῶ οὐσίαν τὸ πεκαμένου, ἀλλὰ δεῖ καὶ τοὺς τῶν ἀδικωτάτων ἄλλων ὁρισμοὺς ἀπολαβεῖν, εἴπερ ἡ ἑκάστου οὐσία κατὰ τὰ ἰδίας ὑπάρχοντα. τὸ ὅλον οὖν τέτό φησιν ὅτι γελοῖόν ὅστι τῷ κοινῷ λόγῳ αἰρεθῆναι μόνῳ ἀφελόντας ἓν ἴδιον ἑκάστου. μάλιστα μὲν γὰρ ἡ καὶ ὡς τις ὄξαρμοίη καὶ κοινή τις οὐσία ἡ ψυχὴ, οὐκ ἔσται λόγου φησὶν ὧδι τὸ ὅρου τούτης μένειν, ἀλλὰ ζητεῖν ἓν ἰδικώτατον ἑκάστης ψυχῆς μετὰ τῆς ὑπαρχούσης ἀλλῷ ὕλης· ὥσπερ οὐδὲ ὧδι τῆς εἰνοίας τὸ κοινοῦ ζῴου δεῖ καταμένειν, ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν ἰδικωτάτων τινὶ σκέψιν

ποιεῖσθαι.

ποιεῖσθαι. νῦν δὲ πολλῷ πλέον ὅτι μηδὲ γένος ἐστὶν ἁπλῶς ἡ ψυχή· ἡ δὲ μὴ γένος, οὐδὲ ὁ πάντων ἑρμηνεύων λόγος, ὅρος ἐστί· πὰς δὲ τῶν πραγμάτων οὐσίας διὰ τῶν ὁρισμῶν ἑρεῦμεν· γελοῖον ἂρ' ἂν φυσικὴν μέχρι μόνου τῆ κοινοῦ λόγου ἐλθεῖν καταμεῖναι. ἀλλ' ὥσπερ ὁ γεωμέτρης ὁρισάμενος κοινῶς τὸ σῆμα προσέθηκε τοὺς ἰδίους πάντας ἑκάστου τῶν σὺ ὑποτάσει σημάτων ὁρισμοὺς, οὕτω δεῖ καὶ ἡμᾶς κοινῶς τῶ σὺ ἐργειαν τῆς ψυχῆς παραδόντας, καὶ ἰδίαν ἂν πεῖ ἑκάστης οὐσίας ψυχικῆς ποιήσασθαι λόγον· ἀεὶ γὰρ τὸ ἐφεξῆς ὑπάρχει. δυνάμει τὸ πρότερον σὺ τε τῷ περαγώνῳ ὑπάρχει δυνάμει τὸ ῥίγωνον. ἡ γὰρ ὠζύξεις ὥσπερ εἶπον τῶ διαγώνιον, ποιήσας δύο ῥίγωνα ὀρθογώνια καὶ ὧδι τῶν ψυχῶν σύδε ἐστὶ τὸ κατὰ τόπον κινητικὸν, ἐκεῖ πάντως καὶ τὸ αἰσθητικόν· σύδε δὲ τέτο, ἐκεῖ καὶ τὸ θρεπτικόν· οὐκέτι μέντοι σύθα τὰ πρότερα, ἐκεῖ καὶ τὰ ὕστερα· τί, τε γὰρ θρεπτικὸν, σίγα τῶν ἄλλων ἐστὶν ὧδι τῶν φυτῶν· καὶ δὲν ῥίγωνον σίγα τῶν ἐφεξῆς σημάτων· ὥστε τὸ πρότερόν ὅστιν σὺ αὐτοῖς καὶ τὸ ὕστερον· οὐκισῶ οὐκ ἀρκέσει ὁ κοινὸς λόγος, ἀλλὰ καὶ ἰδίας ἑκάστου ζητητέον ἂν λόγον.

» ΔΙΑ τίνας δ' αἰτίαν τῆ ἑφεξῆς οὕτως ἔχουσι, σκεπτέον. αἰδυ μὲν γὰρ τὸ θρεπτικῆ, τὸ αἰσθητικὸν
» οὐκ ἔστι· τὸ δ' αἰσθητικῆ χωρίζεται τὸ θρεπτικὸν σὺ τοῖς φυτοῖς· πάλιν δ' αἰδυ μὲν τὸ ἁπτικῆ τ' ἄλ-
» λων αἰσθήσεων, οὐδεμία ὑπάρχει· ἀφὴ δ' αἰδυ τῶν ἄλλων ὑπάρχει· πολλὰ γὰρ τῶν ζῴων ἔστι ὅτι ὄψιν ἔστι
» ἀκοὴν ἔχουσιν, οὔτε ὀσμῆς ὅλως αἰσθησιν.

Β οὐλεται σὺ τινῦτιν τὴν αἰτίαν ἀποδιδόναι τῆς τάξεως τῶν φυσικῶν δυνάμεων τίνος εἵνεκα· αἱ μὲν ὕστεραι οὐκ αἰδυ τῶν προτέρων ὅσιν· αἱ πρότεραι δὲ καὶ τῶν ὑστέρων χωρεὶς· ἀλλὰ περὶ τὴν αἰτίαν ἀποδῶ, πρότερον ὅπως ἔχουσι τάξεως διεξέρχεται. ὅτι ἡ μὲν αἰσθητικὴ οὐκ αἰδυ τῆς θρεπτικῆς. ἡ θρεπτικὴ δὲ αἰδυ τῆς αἰσθητικῆς. πάλιν ὧδι τῆς αἰσθητικῆς αἱ μὲν ἄλλαι, χωρεὶς τῆς ἁπτικῆς οὐ δύνανται εἶναι· αὕτη δὲ χωρεὶς ἐκείνων ἐστί· καὶ ἁπλῶς αἱ τιμιώτεραι, οὐκ αἰδυ τῶν καταδεεστέρων· αὗται δὲ χωρεὶς ἐκείνων δύνανται· οἷον ἀστόμοι μὴ ἀκαλεφαι ὡς φασιν ἡμῖν ὅμοιον, μύνης ἁπτικῆς μετέχουσι· τὰς δὲ χήμας καὶ τὰ ὄσρεα φασὶ πρὸς ταύτην τὴν γνῶσιν ἔχειν· καὶ γὰρ βόσκονται καὶ ὁρᾶται σὺ ἀλλοις σώμασι καὶ γαστρὶ ἀνάλογόν π. ἡ δὲ σώμα, ὄξ ἀνάγκης καὶ γευστικὴ ἀθανασ· ὀσφρύσεως δὲ ἕ μετέχουσιν οὐ γὰρ φαίνονται ἐφαπόμεναι δελέασι· αἱ δὲ πορφύραι καὶ κήρυκες, πρὸς ταύτας ἔχουσι τὴν ὀσφρευτικήν· ἔπιδαι γὰρ ἀλλὰς φασὶ τῷ δελέασι· ἀκουσὴν δὲ οὐκ ἔτι ἔχουσιν οὐδὲ φαίνονται· πάχουσαί π ὑπὸ τῶν φώκων· ἕτερα δὲ πρὸς ταύτας τὰς φύσεις καὶ τὴν ἀκουσὴν ἔχουσιν οἷον οἱ ἀσπάλακες· ὀμμάτων γὰρ οὔτοι ἐστέρηται. μᾶλλον δὲ τύφλος μέν φησιν ὁ ἀεισοτέλης ὀφθαλμοὺς ἔχειν· φαίνονται γὰρ ὀφθαλμοὺς ἔχοντες ὑπὸ τὸ δέρμα τῆς φύσεως ἀλῆς τὸ μηχανησαμένης· ἐπεὶ τὸ ζῷον τέτο ὑπὸ γῆν διατάτον τῷ σώματι διορύττον τὴν γῆν καὶ ταύτη διαπλώμενον, ἵνα οὖν μὴ βλάπτοιτο οἱ ὀφθαλμοὶ διορύττοντος τὴν γῆν, ἐσκέπασεν τύφλις ἡ φύσις τῷ δέρματι· πᾶσι γὰρ τοῖς κατὰ τόπον κινουμένοις ζῴοις αἰσθησις ἀναγκαίως ἡ φύσις καὶ ὀφθαλμοὺς ἐχορήγησεν ἵνα μὴ ὧδι κακῶ ἔχοιεν τὴν· καὶ τὰ τόπον κίνησιν κατὰ κεφαλὴν φερόμενα. καὶ τοῖς σύρροις δὲ ὅστι βύρσῳ ἐστερημένα ὄψεως μὴ τοιαύτης οὔσης ἀλῆς τῆς βλάβης τῷ σὺ ὕδατι διαπᾶσθαι· ὥστε σύθα μὲν ὄψις, ἐκεῖ ἡ αἰ λοιπαί· ὁμοίως σύθα ἀκοὴ, καὶ αἰ ἐφεξῆς καὶ ὧδι τῶν ἄλλων ὡσαύτως· οὐκέτι μέντοι τοῖς ἐχάτοις αἱ πτῶται ἀκοὴ λαθεῖν, τέτακται δὲ προσεχῶς ὧδι τὰς αἰσθήσας ὁ ὀρεκτικὸν ὁ καὶ πάντως ἔπιται τοῖς αἰσθήσεσι μία ἡ καὶ ὑπὲρ τέτο τὸ κῆ τόπον κινητικὸν ὅπερ ἔχει ἐπεῖ τοῖς κῆ τόπον κινουμένοις. μύρμηκσι γὰρ καὶ μέλιτται καὶ τὰ τοιαῦτα ὁ μελογουμένης μετέχει φαντασίας· σκώληκσι δὲ καὶ ἁπλῶς ὅσα τῆ κίνησιν ἀτάκτως ποιεῖται, φαντασίας οὐ μετέχει, ἃ δέ τις καὶ σῷ τέτο, ἀμυδρᾶς δηλονότι ταύτης καὶ μηδὲ γνωσθῆναι ἃ ἔστι δυναμένης. ἡ αὖθ' τάξις κῆ ὧδι τῶν λοιπῶν λογικῶν δυνάμεων. εὔλογον γὰρ τὰ οὐραίας διαίσια μὲν χρῆσθαι συσοίχως τῆ ἑαυτῶν ζωῆ ἐπεισὶ ὅλως πεῖκεινται σώματα, σύξεν δὲ χρῶντας οὐ τῆ αὐτῆ λόγου, ἀλλὰ τῷ συμπράσματι τῆς διανοίας. αἱ δὲ φυτικαὶ δυνάμεις θρεπτικὴ μὲν καὶ αὐξητικὴ πάντως συνέπονται, ἃ καὶ μὴ ἀεὶ χρόνῳ μὲν γὰρ ἡ αὐξητικὴ λήγει· μένει δ' ἡ θρεπτικὴ· γεννητικὴ δ' οὐ πᾶσιν ὑπάρχει οἷς τροφὴ καὶ αὔξησις ὑπάρχει· τῶν τε γὰρ ζῴων πολλὰ τῆς ἐστέρηται· οἷον σκώληκσι καὶ πάντα τὰ ἐκσήψεως γινόμενα· καὶ πολλαὶ τῶν ἀνομάτων βοτανῶν, σπέρμα οὐ φέρουσι καίτοι φερόμεναι καὶ αὐξόμεναι· πάντως μέντοι τοῖς κρείττοσιν αἱ χείρους ἔπιται σὺ τοῖς θνητοῖς ζῴοις ὡς ἄλλος εἰπεν· ἐπεὶ γὰρ τῶν αἰσίων δι' ἀλλο τέτο τὸ αἶδια εἶναι αἱ φυτικαὶ ἐκλελοίπασι τὸ ἀπορρέον σὺ τοῖς θνητοῖς ἀνυφαίνουσαι, θυμὸς δὲ καὶ ὧδι θυμία. μηδενὸς ὄντος ἀναμένομένου ὃ δὴ ἀμαύεσθαι. ὅθεν οὐδὲ τοιούτοις διωρίσατο μείοσι πῆς τοῖς πρώτοις τῆς ψυχῆς δυνάμεσιν ὑπηρετοῦσιν, ἀλλὰ πρὸς ἄγον τῆς ψυχικῆς ζωῆς, καὶ τὰ σώματα τῶν μὲν ἀλόγων πλάγια ἢ κάτω νεῦον τὰ διὰ τὸ χρόνιον τῆς ζωῆς. τῶν δ' ἀνθρώπων, ὀρθιά τε καὶ σφαιρικὰ καὶ κατὰ τὸ αὖω ὡς ἔμπροσθεν εἴρηται. τὸ μὲν διὰ τὸ ἄλογον· τὸ δὲ διὰ τὸ λογικὸν ζῷον τὸ ὀρθίου σχηματίσαι ὡς καὶ τὸ ἄλογον ἠρτῆσθαι δι' τοῖς λογικοῖς καὶ πρὸς ἐκείνων νοῆσαι· τῶν δὲ οὐρανίων μίαν σφαιρικὰ τὰ σώματα μιμήματα ὄντα τῆς νοερᾶς αὐτῶν ζωῆς, καθ' ὃ χαρακτηρίζονται· τὰς δὲ αἰτίας πάντων, λέξει ἐφεξῆς.

» ΚΑΙ τῶν αἰσθητικῶν, τὰ μὲν, ἔχει τὸ κατὰ τόπον κινητικόν· τὰ δ' οὐκ ἔχει.
Ὡ σπερ τὰ μετέχοντα αἰσθήσεως, πάντως καὶ θρεπτικῆς μετέχει· οὐκ ἔτι μέντοι καὶ ἔμπαλιν. ὅτω τὰ μὴ μετέχοντα τοῦ κατὰ τόπον κινητικοῦ, παντως κ αἰσθήσεως μετέχει· ἐπεισὶ κρεῖττον τοῦτο αἰσθήσεως· οὐκ ἔτι δὲ τὰ μετέχοντα αἰσθήσεως καὶ τοῦ κατὰ τόπον μετέχει κινητικοῦ· διὰ ὅσι πάντα τὰ ζωόφυτα ἐρρίζωται· ὧν τινα οὐ τοῖς πέρασι καὶ ὅλα τόπον οὐκ ἀμείβει· ἡ μὲν οὖν κίνησιν λάβωμεν τῷ καθόλου τὸ πάθημα· οὐδέχεται αἴσθησιν μὲν ἔχειν τινὰ κίνησιν δὲ μὴ ἔχειν· ἡ δ' ἁπλῶς πᾶσαν τῷ κατὰ τόπον κίνησιν, πάντως εἴθα αὖ ἡ αἴσθησις καὶ μόνη ἡ ἁφὴ, ἐκεῖ καὶ ἡ κατὰ τόπον κίνησις ἡ καθόλου· ἢ κατὰ μέρη· διατῆτο γὰρ δέδωκεν ἡ φύσις τῷ αἴσθησιν τινὰ ἵνα ἔητραι μὲν ὧν τὰ ἡδέα τε καὶ ὠφέλημα· ἐκκλίνη δὲ ἀπὸ τῶν βλαπτόντων, συναίσθησιν ἀλῶν λαμβανόν τὸ μετέχον ἀλῆς· φαίνονται γοῦν καὶ οἱ ἀστόγοι καὶ οἱ κοχλίαι καὶ ἄλλα πλεῖστα αὐτὰ τὰ τοπον μὲν θίγοντος, συστελλόμενοι· ὑγροῦ δὲ διαχεόμενοι· οὕτως ἁπλῶς διατῆτο ἡ αἴσθησις ἐσθθὴ διὰ τὸ ἔεσθαι μὲν ὧν τὸ συπενὲς καὶ ἡδύ· ἐκκλίνειν δὲ τὸ βλαβερόν· τὸ δ' ἴεσθαι καὶ ἐκκλίνειν, κινήσεις κατὰ τόπον ἄσι.
» ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΝ δὲ τὸ ἐλάχιστα, λογισμὸν καὶ διάνοιαν.
Ο ἷον ὁ ἄνθρωπος, ἢ τι τοιοῦτον ἄλλο ἐδὸς ὑπάρχει· ἐλάχιστα δὲ φησι λογισμοῦ μετέχει καὶ διανοίας ἀμηχότης· τὰ γὰρ πλάγματα ὅσω μᾶλλον ἐπίζα τῇ μιᾷ πάντων ἀρχῇ, τῷ μὲν ποσῷ ἐλαττοῦται· ὑπεραίρει δὲ κατὰ τὴν δύναμιν· διότι κἀκάνη ἀειθμοῦ ἐκὸς οὖσα, παντὶ δύναμίς ὅστι· διὸ καὶ τὰ πλησιέστερα ταύτης, συστελλει μὲν τὸ ποσόν· αὔξει δὲ τὴν δύναμιν· διατῆτο οὖν τὰ λογισμοῦ καὶ διανοίας μετέχοντα οὐ τοῖς θνητοῖς, ἐλάχιστά ὅστι τῷ ἀειθμῷ διὸ τῇ δυνάμει μέγιστα.
» ΟΙΣ μὲν γὰρ ὑπάρχει λογισμὸς τῶν φθαρτῶν, τούτοις καὶ τὰ λοιπὰ πάντα· οἷς δὲ ἐκείνων ἔκαστον, οὐ πᾶσι λογισμός.
Α ναγκαίως προσέθηκε τὴ φθαρτῶν· οὐ γὰρ τοῖς φθαρτοῖς πᾶσαι αἱ προωρισμέναι ψυχικαὶ δυνάμεις ὑπέρχυσι καὶ ἡ τάξις ἀλῶν ἡ ἁρμονία· τὰ μέν τι θεῖα καὶ ἀθανάτα λογισμὸν μὲν ἔχειν δόξει· τῶν δὲ ἄλλων δυνάμεων μηδεμίαν· πῶς γὰρ τὴν χρέαν καὶ σωτηρίαν τῶν θνητῶν πᾶσαι ἐκεῖναι γένοιαν· λογισμὸν δέ φησι τὴν διάνοιαν· οὐ θεμιτὸν δὲ καὶ τὰ θεότερα ζῶα, οἷον τὰ οὐράνια διὰ τὴν ἀπλότητα τοῦ σώματος, χρῆσθαι διανοίᾳ ἀναλόγως μέντοι τῇ ζωῇ ἀλῶν οὐχ ὥσπερ ἡ παρ' ἡμῖν ὀξεῖας δεῖται περοῦσαν· καὶ ἄλλα ζητήσεως ἄξια ὄψεται· ἀλλὰ ζητεῖ τὸ διὰ τίνων πρώτων συνάγουσα τὰ δύτερα τοσοῦτον διαφερούσης τῆς τοιαύτης διανοίας τοῦ νοῦ, ὅτι ἐκεῖνος μὲν μιᾷ ἀπλῇ βολῇ πείσλαμβάνει τὸ γνωστόν· ἀῶτη δὲ μεταβάσεώς τινος δεῖται· ἀπεραμμένως μέντοι καὶ ἀταξία καὶ ζήτησις, οὐ περιήσατο.
» ΑΛΛΑ τὰ μὲν οὐδὲ φαντασίαν· τὰ δὲ ταύτῃ μόνον ζῶσι.
Τ ῶν γὰρ μὴ μετεχόντων λόγου τὰ τελειότατα ταῦτα κατὰ φαντασίαν ζῇ· τὸ δὲ ταύτῃ μόνῃ ζῶσιν εἶπεν, πρὸς κατηδίασολλῶ τὸ λογισμοῦ· ἐπεὶ ζῶσι καὶ τῇ αἰσθήσει· ἀλλ' ἕκαστον κατὰ τὸ τιμιώτατον τῶν σὺν ἑαυτῷ χαρακτηρίζεται· τίνα δὲ καὶ τῶν αἰσθήσεως μετειληφότων, φαντασίαν οὐκ ἔχει· τοῦτο γὰρ δοκεῖ λέγειν· ἔστι δὲ ἄπορος ὁ λόγος· εἰ γὰρ τὰ αἰσθήσεως μετέχοντα καὶ ὀρεξιν ἔχει· ἡ δὲ ὄρεξις τῶν ἀπόντων ἐστίν· τῷ γὰρ παρόντι οὐκ ἔστιν ὄρεξις, τὸ δὲ ὀρέγεσθαι τοῦ μὴ παρόντος οἷον δι' ἀναπαύσεως ἄλλου γίνεται, πῶς οἷόν τε τὰ ὀρέξεως μετέχοντα παντὸν δι' ὕπερ τὰ αἰσθήσεως, μὴ μετέχειν κ φαντασίας· ὃν δὲ περὶ τούτων λόγον ζητήσωμεν ἀκριβέστερον, ὅταν ὃν περὶ τῆς φαντασίας προχειρίζεται λόγον ὁ φιλόσοφος· διαλέξεται γὰρ περὶ ἀλῆς καὶ σὺ ταῦθα μὲν, μάλιστα δ' ἐν τῷ τρίτῳ βιβλίᾳ· δοκεῖται δ' λέγειν ἁπλῶς τινὰ φαντασίας μὴ μετέχειν ὅσα μηδὲ αἰσθήσεως· οἷον τὰ φυτά.
» ΠΕΡΙ δὲ τοῦ θεωρητικοῦ νοῦ, ἕτερος λόγος.
Κ αὐταῦθα πάλιν σίλος ὅστι χαρίζων ὃν νοῦν κ μὴ συναριθμεῖν τοῖς ἄλλαις τῆς ψυχῆς δυνάμεσιν· ἐν ταῦθα δὲ πάλιν ὁ ἀλέξανδρός φησιν ἀλῶν λέγειν περὶ τοῦ θείου νοῦ τοῦ ἐν τοῖς αἰδίοις· ἀλλ' οὐ πόῤῥω τὰ περὶ ἀλῶν ἠρημένα ἐνθαῦ ἔλεγε· περὶ δὲ τοῦ νοῦ κ τῆς θεωρητικῆς δυνάμεως, οὐδέν πω φανερόν· ἀλλ' ἔοικεν ψυχῆς γένος ἕτερον εἶναι καὶ τοῦτο μόνον ἐνδέχεσθαι χαρίζεσθαι· μονονουχὶ γὰρ κἀνταῦθα τὰ ἄλλα φησιν· ἐκεῖ μὲν γὰρ ἔλεγεν οὐδέπω φανερόν· ἐνταῦθα δὲ ἕτερος λόγος· ἀλλ' ὅμως οὐκ αὖ εἴπει τις ἐκεῖνα περὶ τοῦ θείου νοῦ λέγεσθαι· οὐ γὰρ δὴ χαρίζεται τῶν σωμάτων ἐκείνων, εἴπερ αἰδίά ὅστιν εἴτε κ ἐπήγαγε· τὰ δ' λοιπὰ μόρια τῆς ψυχῆς ἀντιδιαστελλόμενος πρὸς ταῦτα· ἃ δ' μὴ μετέχουσιν ἐκείνα τῶν τῶν δυνάμεων ὡς ἀρτίως εἴρηται, ἀλλὰ ὁ ἡμέτερός ὅστι δηλονότι ὁ καὶ χωριστὸς τοῦ σώματος ἐν ᾧ ὅστι κ μόριον ὢν τῆς ὅλης ψυχῆς τῆς ἐν τῷ ζῴῳ· ἄλλως τε ἀλλὸς ἐν τῷ ἐφεξῆς βιβλίῳ τῇ ἠθικῇ πραγματείᾳ φησὶν ὅτι πρακτικὸς νοῦς ὁ ἡμέτερός ὅστι καὶ οὐχ ὁ θεῖος· ἡμέτερα γὰρ αἱ κατὰ νοῦν πράξεις· οὗτος δὲ ὁ ἀλλὸς ὅστι τῷ θεωρητικῷ κατὰ τὸ ὑποκείμενον μόνῳ τῷ τέλει διαφέρων· οὐκ ἀεὶ λέγοι περὶ τοῦ θείου λέγων· περὶ δὲ τοῦ θεωρητικοῦ νοῦ, ἀλλὰ περὶ τοῦ ἡμετέρου· καλῶς δὲ φησιν ἕτερον λόγον εἶναι περὶ τούτου· ὡς γὰρ εἶπον πολλαχοῦ ἀλλὸς φησιν οὔτε τῇ περὶ μειζόνων καὶ τῷ ἐ τῆς μετὰ τὰ φυσικά· ὅπη φυσικοῦ τὸ διαλεχθῶναι περὶ ψυχῆς οὐ πάσης, ἀλλ' ὅση μὴ ἀΐδιος τῆς ὕλης· ἐπεὶ οὖν ὁ θεωρητικὸς νοῦς

νοῦς χωριστός ὅστ, ἀκήτως φησὶν ἕτερον λόγον εἶναι περὶ ἀλῆς· ἀκολόγου γὰρ τὸ περὶ τῶν χωριστῶν ἁπλῶς διαλεχθῆναι· ἀλλ' ὅμως ὥσπερ εἰώθειν καθάπερ οὖν τῇ φυσικῇ πρὸς τῷ τέλει ἀνήγαγεν ἑαυτὸν ἀδὴ τῶν χωριστῶν αἰτίαν τῶν φυσικῶν πραγμάτων περὶ τὸ ἀκινήτου αἰτίου διαλεχθεὶς, οὕτω καὶ σύταῦθα μετὰ τὸ διαλεχθῆναι περὶ τῶν ἄλλων, αὐάξει ἀλὸν καὶ ἀδὴ τὸν νοῦ· ἀναγκαίως δὲ προσέθηκε τῇ θεωρητικῷ· ἡ γὰρ καὶ ὁ ἀλὸς ὅστ τῷ πρακτικῷ κατὰ τὸ ὑποκείμενον, ἀλλ' οὖν ὡς μὲν πρακτικὸς, ἀχωρίστους ἔχει τὰς ἐνεργείας τοῦ σώματος· περὶ γὰρ τοῦτο πᾶσα πράξις· ὥστε ἀδὴ χωρισθεὶς ὁ νοῦς οὐκ ὡς πρακτικὸς χωρίζεται· ταύτῃ γὰρ ἀχώριστος, ἀλλ' ὡς θεωρητικός· διατοῦτο τῆς θεωρητικοῦ εἶπεν.
» ΟΤΙ μὲν οὖν ὁ περὶ πάντων ἑκάστου λόγος, οὗτος οἰκειότατος καὶ περὶ ψυχῆς, δῆλον.
Ε πλεξε γὰρ ὅτι σὺ οἷς ὁ κοινὸς λόγος οὐκ ἔστιν ἰδία τῆς φύσις παρὰ τὰ ὧν κατηγορεῖται, γελοῖον δὲ ἐναπομένειν σὺ τῷ κοινῷ λόγῳ· ἀλλὰ δὲ καὶ τῷ περὶ ἑκάστου τῶν σημαινομένων ὑπὸ τοῦ κοινοῦ λόγου προχαρίσασθαι διδασκαλίαν· ἐπεὶ οὖν τοιοῦτος καὶ ὁ κοινὸς περὶ ψυχῆς λόγος ἀναγκαῖον τῶν περὶ ψυχῆς διαλεγομένων ὃν περὶ ἑκάστης δυνάμεως ψυχικῆς ποιήσασθαι λόγον· ἀναγκαῖον δ' ὃν μέλλοντα περὶ τούτων σκέψιν ποιήσασθαι λαβεῖν ἕκαστον αὐτῶν τί ὅστιν ἀπλοῦς ὃν κοινὸν περὶ ψυχῆς λόγον, εἶτα διεξιὼν ἐφεξῆς ὅτι οὐ δῆλον μέχρι τοῦ κοινοῦ λόγου εἶναι, ἀλλ' ἰδίαν περὶ ἑκάστης τῶν ψυχικῶν δυνάμεων διαλεχθῆναι· διότι τὸ κοινῶς ἀλῶν κατηγορούμενον, οὐκ ἔστι γένος· ἔστι γὰρ οὐ ἀλῆς τὸ πρότερον καὶ τὸ ὕστερον οὐ οἷς μὲν γὰρ αἱ κρέπους οἷον ἡ λογικὴ, οὐ τούτοις καὶ αἱ λοιπαὶ οὐ μόντοι κ ἔμπαλιν· ὁμοίως δὲ καὶ ἀδὴ τῶν μορίων· οἷον ἀδὴ τῆς αἰσθητικῆς· τὰ μὲν τῶν ἄλλων τινὸς αἰσθητικῶν δυνάμεων μετέχοντα πάντως καὶ ἁφῆς μετέχει· τὰ δὲ ἁφῆς, οὐ πάντως καὶ ἄλλων τινός· ἀστόγοι γοῦν καὶ ἀκοχλίαι καὶ ἔτι τοιοῦτον, μόνης ἁφῆς μετέχουσι· φαίνεται γὰρ συστελλόμενα ἀπομούσου τινὸς, κ διαχεόμενα· ἐπεὶ οὖν ἀναγκαῖος ὁ περὶ ἑκάστης τ ψυχικῶν δυνάμεων λόγος, διὰ φησι δεῖν μέλλοντα περὶ ἀλῶν διαλαμβάνειν, ζητῆσαι τίς τ' ἐστὶν ἡ οὐσία ἑκάστου· εἶτ' φησὶ καὶ περὶ τῶν ἑκομένων, τουτέστιν τ ἰδίως καὶ καθ' αὐτὰ συμβεβηκότων· καθ' αὐτὰ δὲ συμβεβηκότα λέγει, τὰ ὡμολογημένα τοῖς δυνάμεσι πάντως ὑπάρχοντα· ταῦτα γὰρ πρὸς τὴν λῆψιν τοῦ ὁρισμοῦ, καὶ τῆς οὐσίας συμβάλλεται· οἷον ὅτι τὸ ζῆν τῷ σώματι ἀπὸ τῆς φυτικῆς· ὅτι ἐστὶν σὺ ἀλῆς τὸ πρῶτον καὶ τὸ ὕστερον· ὅτι αἰ αἰσθήσεις μειζόνων μὲν αἰσθητῶν αὐτιλαμβανόμεναι τῶν ἡδόνων οὐ δύανται αὐτιλαμβάνεσθαι· ὁ γὰρ πληκτικώτερον χυμῶν γευόμενος ἧρεμαιστέρων οὐκ ἐπαισθήσεται· καὶ ὁ μεγάλων φόφων ἀκηκοὼς, αὐ ἐπαίσθητος ὅστ πρὸς τοὺς ἡπίονας· οἷον ψιθυρισμός· ὁμοίως ὁ πρὸς ἥλιον ἀτενίσας, αὐ ἀγωνᾶται δύανται· οὐδὲ τῶν ἄλλων ἀκριβῶς ὁρατῶν αὐτιλαμβάνεσθαι· ὁμοίως καὶ ἀδὴ τῆς ἁφῆς ὁ θερμοῦ ἢ ψυχροῦ σφοδροῦ ἁψάμενος, τὸ χλιαροῦ οὐκέτ' αἰσθήσεται· ὁ δὲ νοῦς ἐναντίως ἔχει· ὅσων μειζόνων νοητῶν αὐτιλαμβάνεται, τοσοῦτον ἀκριβέστερόν ὅστ, περὶ τὸν αὐτιλῆψιν τ ἡπίονων· καὶ τὰς μὲν αἰσθήσεις, αἰ ὑπερβολαὶ τῶν αἰσθητῶν φθείρουσιν· ὑπερβολὴ γὰρ φωνῆς ἡ ζόφου, ἔφθειρε τὴν ὄψιν· ὁμοίως καὶ ἀδὴ τῶν ἄλλων· ὃν δὲ νοῦν τῶν μειζόνων νοητῶν ἡ αὐτιλῆψις, ὀξυδερκέστερον ποιεῖ· ταῦτα μὲν οὖν τὰ καθ' αὐτὸ συμβεβηκότα τοῖς ψυχικαῖς δυνάμεσι καὶ τὰ ὁμοια τούτων ὡμολογημένα ὄντα πρὸς τὴν λῆψιν τῆς οὐσίας καὶ τῆς ὁρισμοῦ συμβάλλονται· λέγει δὲ ἀλῆς ὅτι μετὰ ὃν περὶ τῆς οὐσίας λόγον διεξιέναι καὶ περὶ τῶν ἑκομένων τῇ οὐσίᾳ περὶ τῶν ἀδήλων λέγων καθ' αὐτὸ συμβεβηκότων, ἅτινα ἐκ τῆς δυνάμεως τῆς οὐσίας ἀναφαίνεται· οἷον ἃ χωρίζειν ἔχουσι τὴν οὐσίαν, ἢ ἀχώριστον· δυνήσομεν γὰρ ἐκ τῶν ἀποδιδομένου ὁρισμοῦ ὅτι ἀχώριστον· καὶ πότερον θνητὴ ἢ ἀθάνατος· τὸ δ' καὶ περὶ τῶν ἑκομένων ἢ τοι τῶν κατὰ συμβεβηκὸς ὑπαρχόντων· οἷον ἃ καιρεῖται κατὰ συμβεβηκὸς καὶ ἃ εἰ τύπῳ ἐστὶν ἢ ἑκόμενα μὲν εἶπεν τὰ πρόσεχέστερον ἰδίως συμβεβηκότα· οἷον τὸ χωριστὸν ἢ ἀχώριστον· ἄλλα δὲ τὰ πορρώτερον· οἷον τὸ θνητὸν ἢ ἀθάνατον· ἤγουν ὅτι πινῶν μὲν καθ' αὐτὸ μὲν χρώματα· κατὰ συμβεβηκὸς δ' ἃ τυχοι σχημάτων.
» ΑΝΑΓΚΑΙΟΝ δὲ ὃν μέλλοντα περὶ τούτων λόγον ποιεῖσθαι, λαβεῖν τί ὅστιν ἕκαστον ἀλῶν·
» εἰθ' οὕτως, περὶ τῶν ἑκομένων· ἃ δὲ χρὴ λέγειν τί ἕκαστον ἀλῶν.
Ε ντεῦθεν βούλεται ὃν τύπον τῆς διδασκαλίας ἐκτεθεῖσθαι ᾧ μέλλει χρήσεσθαι περὶ ἑκάστης τῶν ψυχικῶν δυνάμεων· οὕτως γὰρ πρώτης μὲν τῆς δυνάμεως, δευτέρας δὲ τῆς ἐνεργείας, πρότερον μὲν περὶ τ ψυχικῶν ἐνεργειῶν διαλέγεται, εἶτα περὶ τῶν δυνάμεων διὰ τὸ σαφεστέρας εἶναι τῶν δυνάμεων τὰς ἐνεργείας καὶ ἔτι πρὸ τούτων περὶ τῶν ἀντικειμένων τοῖς δυνάμεσιν· ἀντικειμένων δὲ, ὡς τὰ πρός τι· τῇ γὰρ θρέψει ἡ τροφὴ ἀντίκειται· ἡ γὰρ θρέψις τῇ τροφῇ τρέφει καὶ τροφῆς ὅστι θρέψις· ὁμοίως ἡ ὄρασις, ὁρατῷ ὄρασις· καὶ ἀδὴ τῶν ἄλλων ὡσαύτως· ἀλὸ οὖν τοῦτο δὴ τούτων κατασκευάσαι βούλεται· ὅτι δεῖ τῆς διδασκαλίας ἐκ τῶν ἀντικειμένων ἄρξασθαι ὡς σαφεστέρων· ἃ δὲ χρὴ λέγειν ἕκαστον ἀλῶν.
» ΟΙΟΝ, τὸ νοητικὸν, ἢ τὸ αἰσθητικὸν, ἢ τὸ θρεπτικὸν, πρότερον ἐπιλεκτέον, τί τὸ νοεῖν καὶ τί τὸ
» αἰσθάνεσθαι·
Ε ἰ δεῖ φησι περὶ τῶν ψυχικῶν δυνάμεων διαλαβεῖν, πανὸν δ' ἐπεῖν περὶ τῶν οὐσιῶν· ὁ γὰρ τῷ δυνάμενον ἐγνωκὼς, τῷ οὐσίαν ἔγνωκεν· ἐγὼ γὰρ ὅτι οὐσία ἐστὶν ἀσώματος σὺ ὑποκειμένῳ σώματι τοιάδε

σθαι ἐχουσι. ἐπεὶ οὖν φησι πρὸ τῶν αἰσθάνεσθαι διαλαβεῖν. τῶν δὲ αἰσθάνεσθαι πρότερον αἱ ἐνέργειαι, ἀναγκαίως πρῶτον περὶ τῶν ἐνεργειῶν διέλεγεν.

» ΠΡΟΤΕΡΑΙ γάρ εἰσι τῶν αἰσθάνεσθαι, αἱ ἐνέργειαι. καὶ αἱ πράξεις καὶ τὸν λόγον. ἢ σὺ οὕτως,
» τούτων δ' ἐπὶ πρότερα τὰ αὐτικείμενα δεῖ τεθεωρηκέναι, περὶ ἐκείνων πρῶτον αὖ δέοι διορίσασθαι,
» διὰ τὸ αὐτὸ αἴτιον.

Προσέθηκεν ὅτι τῷ λόγῳ. αἱ μὲν γὰρ αἰσθάνεσθαι τῷ χρόνῳ πρότεραι τῶν ἐνεργειῶν. αἱ μέντοι ἐνέργειαι, τῷ μὲν χρόνῳ ὑστέραι. τῷ δὲ λόγῳ, πρότεραι. αὐτὴ γὰρ ἡ αἴσθησις ἐνέργειά τις ἐστίν. αἱ ἐνέργειαι τῶν αἰσθάνεσθαι. δεῖ δὲ παντα χοῦ ἀπὸ τῶν σαφεστέρων τὸν λόγον ποιεῖσθαι. ἢ ὡς ὁ Ἀλέξανδρός φησι τῷ λόγῳ αὐτὴ γὰρ τῆς τελειότητι. τελειότης γὰρ τὸ αἰσθάνεσθαι ἡ ἐνέργεια. ταύτης γὰρ ἕνεκα ἡ αἴσθησις. τὸ δὲ οὗ ἕνεκα πρότερον τῷ ἕνεκά του. πάντως γὰρ τὸ μὲν τέλος τῷ χρόνῳ ὕστερον. τῷ δὲ λόγῳ πρότερον. προὐθέμενοι γὰρ τῷ λόγῳ τὸ τέλος, οὕτω τὰ πρὸς αὐτὸ ζητοῦμεν καὶ παρασκευαζόμεθα. ἡ ἡ φύσις δὲ πάντα ἕνεκά του ποιεῖ. εἰ γὰρ καὶ μὴ ἔγνωκεν ἃ ποιεῖ μηδὲ προτίθεται περὶ αὐτῶν, ἀλλ' οὖν φυσικῶς πρός τι τέλος ὁρᾷ αὐτῆς ἡ ἐνέργεια. ἐκ τούτου οὖν πρότερον τῶν αἰσθάνεσθαι δεῖ περὶ τῶν ἐνεργειῶν προχειρίσεται λόγον. ὡς προτέρων τῇ γνώσει τῇ ἡμετέρᾳ διὰ τὸ σαφώνειαν καὶ τῷ τέλει. εἰ δὲ οὕτω φησὶ, τουτέστιν εἰ περὶ τῶν σαφεστέρων καὶ πρώτων, πρότερον δεῖ ποιεῖσθαι τὸν λόγον. σαφέστερα δὲ τῶν ἐνεργειῶν τὰ αὐτικείμενα αὐτοῖς. περὶ τῶν αὐτικειμένων ἀρξαι πρῶτον δεῖ ποιήσασθαι τὸν λόγον. αὐτικείμενα δὲ ὡς πρός τι. ἡ γὰρ αἴσθησις αἰσθητῆς ἐστίν αἴσθησις. καὶ ἡ νόησις νοητῆς, νόησις. καὶ ἡ θρέψις τῇ τροφῇ ἐστι θρέψις. ὅτι δὲ τῆς μὲν αἰσθάνεσθαι ἡ ἐνέργεια πρώτη τῷ λόγῳ καὶ τῆς ἐνεργείας τὰ αὐτικείμενα δῆλα τί ἐστι καθόλου τὰ τῷ λόγῳ πρῶτα εἰ τῷ θ τῆς μετὰ τὰ φυσικὰ λέγει. ὧν γὰρ εἰ τῷ ὁρισμῷ παραλαμβανόμενά τινα, ταῦτα πρῶτα ἐκείνων ὁριζόμενα τῷ λόγῳ. τῷ μὲν οὖν αἰσθάνεσθαι ὁριζόμενοι, χρείαν ἔχομεν τῆς ἐνεργείας. οἷον ὁριζόμενοι τὸ ὄψιν λέγομεν αἰσθάνεσθαι τῷ ὁρᾶν ὅπερ ἐστὶν ἐνέργεια οὐκ ἐπὶ δὲ τὸ ἐνέργειαν ὁριζόμενοι προσχρώμεθα τῇ αἰσθάνεσθαι. τὸ γὰρ ὁρᾶν ἐστὶ τὸ αὐτὸ λαμβάνεσθαι τῶν ὁρατῶν, τουτέστι τῶν χρωμάτων. πάλιν τῆς ἐνεργείας καὶ τὰ ἐν αὐτῷ λόγον πρότερά ἐστι τὰ αὐτικείμενα περὶ ἃ αἱ ἐνέργειαι. ὁριζόμενοι γὰρ τὸ ἐνέργειαν τὸ κατὰ τὸ ὁρᾶν, προσχρώμεθα τῷ ὁρατῷ. τὸ γὰρ ὁρᾶν φαμεν αὐτὸ λαμβάνειν χρωμάτων εἶναι, οὐκ ἐπὶ δὲ τῷ τὸ χρώματος λόγῳ ἐμπεριέχεται τὸ ὁρᾶν. τὸ μὲν οὖν χρῶμα, ὡς μὲν ὁρατὸν πρός τι ἐστὶν, πρός τι δὲ ὄψιν ὃ ἐστὶ ταυτὸν ὅτι τῷ πρός τι πως ἔχειν. εἰ τούτοις γὰρ ἀνάγκη εἰ τῷ ἑκατέρου λόγῳ θάτερον ἐμπεριέχεσθαι. ὡς δὲ χρῶμα οὐκ ἔστι τῶν πρός τι. διὸ οὐκ ἀνάγκη παραλαμβάνεσθαι εἰ τῷ ὁρισμῷ ἄλλου τὸ ὁρᾶν. ταῦτα οὖν τῷ λόγῳ πρῶτα ἐκείνων ὧν εἰ τῷ ὁρισμῷ παραλαμβάνοντα. τούτω δὲ ἔτι πρότερον δεῖ τὰ αὐτικείμενα τεθεωρηκέναι. καὶ ἀρχόμενος τῆς βιβλίου ἔλεγε. δεῖ ζητῆσαι ἢ δέοι περὶ τῶν αὐτικειμένων τοῖς ἐνεργείαις πρότερον διαλαβεῖν. καὶ νῦν φησιν ὅτι ἀπὸ τούτων ἀρκτέον τῆς διδασκαλίας ὡς σαφεστέρων καὶ τῇ φύσει πρώτων. ὡς γὰρ εἰ κατηγορίας ἔδειξεν, αἰσθήσεως μὲν οὔσης, πᾶσαν ἀνάγκη εἶναι καὶ αἰσθητόν. καὶ θρέψεως οὔσης, ἀνάγκη πᾶσαν εἶναι καὶ τροφήν. καὶ αἱρουμένων τούτων, οὔτε αἴσθησις, οὔτε θρέψις ἔσται. θρέψεως δὲ καὶ αἰσθήσεως αἱρεθείσης, τὰ ὧν ἡ αἴσθησις αὐτληπτικὴ καὶ τὰ οἷς πρέφεται τὰ τρεφόμενα, οὐδὲν κωλύει εἶναι. μὴ γὰρ ἡ μὴ ὡς αἰσθητὰ πρῶτα αἰσθήσεως, ἀλλ' οὕτω προὐπάρχει γε ἄλλως ὡς τάδε τινα. τίνα δὲ ὅτι τὰ αὐτικείμενα τοῖς ἀπὸ τῶν ψυχικῶν δυνάμεων ἐνεργείαις. τῷ πρέφεσθαι. τῷ αἰσθάνεσθαι. τῷ νοεῖν. ἐπήγαγε. περὶ τροφῆς γὰρ φύσει καὶ αἰσθητῆς μὴ νοητῆς. καὶ αὖθι μὲν τῆς θρεπτικῆς δυνάμεως πρῶτον περὶ τροφῆς διαλέγεται. αὖθι δὲ τῆς γεννητικῆς καὶ τῆς αὐξητικῆς ἐπεὶ μὴ ὕδωρ αὐτικείμενόν τι ἀνάλογον τῇ τροφῇ. οὐ γὰρ ὥσπερ ἐστί τι ἔξω τῆς θρέψεως ἡ τροφὴ, οὕτω καὶ ἐπ' ἐκείνων ἐν αὐτῷ γάρ ἐστι τῷ αὐξομένῳ ἡ αὐξητικὴ δύναμις ὁμοίως τὸ γεννώμενον ὁμοίον ἐστὶ τῷ γεννῶντος. ὥστε ὅσα λέγεται περὶ τῶν γεννώντων, τοσαῦτα καὶ περὶ τῶν γεννωμένων. μὴ οὐδὲν δεῖ περὶ ἄλλου ἰδίᾳ ἐπεῖν. καὶ παντὶ προφανὲς, ὅτι ὅμοιον τῷ γεννῶν τὸ τικτόμενον. ἐπεσθαι τροφῆς ἄπορος ὁ λόγος ὡς μαθησόμεθα. διατοῦτο οὖν ἀπὸ τῶν τελῶν ἐποιήσατο τούτων τῷ διδασκαλίαν τῆς αὐξητικῆς λέγω μὴ γεννητικῆς. τέλος δὲ τῆς μὲν γεννητικῆς δυνάμεως ἡ τοῦ θείου μίμησις. ἐπεὶ γὰρ πάντα μετὰ τοῦ πρώτου ἐφίεται καὶ τῆς εἰ ἐκείνῳ αἰδιότητος, οὐ δύναται δὲ τὰ φθαρτὰ τῷ τὰ αὐτὰ μένειν κατὰ τὸν ἀριθμὸν, μιμεῖσθαι τῷ τοῦ θείου αἰδιότητα τῷ γεννᾶν ἕτερα εἴδει ἀλλὰ τῷ αἰδιότητα μιμεῖται. τέλος δὲ τῆς αὐξητικῆς τὸ ἀγαθὸν τὸ αὐξόμενον ἐς τὸ τέλειον καὶ τὸ κατὰ φύσιν εἶδος ἐς ὃ γεννόμενον τὰς τελεοτάτας τῆς φύσεως ἐνεργεῖ. ἐνεργείας λέγω τὰς γεννητικάς. ἐκ τῶν τελῶν οὖν τῷ περὶ τούτων ποιεῖται διδασκαλίαν. ἡ δέ τις ἀκριβῶς ὠδὶ σκέπτοιτο καὶ τῷ θρεπτικῷ ἀπὸ τοῦ τέλους ἐδίδαξεν. ὡς ὁ ὁρισμὸς αὐτῆς δηλοῖ. ὡδέσατο γὰρ αὐτῷ οὕτως. δύναμίς ἐστι φησὶν οἷά τε σώζειν τὸ ἔχον αὐτῷ καθ' ἕξιν τὸ εἶναι τὸν ἄνθρωπον καθὸ ἄνθρωπος καὶ τὰ λοιπά.

» ΟΙΟΝ περὶ τροφῆς καὶ αἰσθητῆς καὶ νοητῆς.

Πρὸ γὰρ τῆς θρεπτικῆς δυνάμεως τίποτε ὅτι τροφὴ διδάξει. καὶ πρὸ τῆς αἰσθητικῆς δυνάμεως τίποτε ὅτιν, αἰσθητόν. οὐκ ἐπὶ δὲ περὶ τῆς νοῦ μέλλων διδάσκειν πρότερον περὶ τῆς νοῦ διαλέξεται. ἀσαφέστερον γὰρ εἰ ταῦτα τὸ αὐτικείμενον τῆς νοῦ λέγω τὸ νοητόν. ἀλλ' ἐπεσθαι οὔπω ταῦτα δῆλον ἐστὶν, λέγω δὴ τὰ περὶ τῶν διδασκαλίων πασῶν τῶν ψυχικῶν δυνάμεων, διατοῦτο προσέθηκε καὶ νοητῆς ἵνα μὴ ἀδιάφορα ᾖ τῷ διδασκαλίαν. ἐπεὶ ὡς εἰποι. οὐ τῇ αὐτῇ τέχνῃ ἀδὴ τούτων χρήσεται.

» ΩΣΤΕ πρῶτον περὶ τροφῆς καὶ γεννήσεως λεκτέον.

Ε πασῶν πρῶτον τῇ φύσει ἡ θρεπτικὴ δύναμις ὡς πολλάκις εἶπεν. ἔφη δὲ δεῖν περὶ τῶν δυνάμεων, περὶ τῶν ἐνεργειῶν ἄπειν. περὶ δὲ τῶν ἐνεργειῶν, περὶ τῶν αὐτικειμένων, πρὸς ἃ ἐνέργειαι τὸ εἶναι ἔχουσι. τῷ δὲ τρέφεσθαι ἡ τροφή. αὐτίκειται. τὸ γὰρ τρεφόμενον τροφῇ τρέφεται. διατοῦτο ἀρχόμενος πάλιν τῶν περὶ θρεπτικῆς ψυχῆς λόγου, περὶ τροφῆς πρῶτον λέγειν φησὶ δεῖν. συνῆψε δὲ τῇ τροφῇ τὴν γέννησιν ὡς τῆς τροφῆς καὶ τῶν γονέων αἰτίας οὔσης. τὸ γὰρ σπέρμα περίττωμά ἐστι τροφῆς. γέννησιν δὲ τὸ γεννώμενον εἶπεν ἀντὶ τοῦ τὸ γὰρ τῷ γεννᾶν αὐτίκειται. τὸ γὰρ γεννῶν γεννώμενον γεννᾶ. καὶ περὶ τῆς γεννητικῆς οὖν μέλλοντας ἄπειν, πρῶτον περὶ τοῦ αὐτικειμένου ῥητέον. οὐκ ἔστι δ' ὅπως ἐστὶν τὸ γεννώμενον ὡς αὐτικείμενον, ἀλλὰ μᾶλλον ὡς τέλος. τούτου γὰρ στοχάζεται ἡ φύσις διὰ τὴν ἔφεσιν τῆς διαμονῆς τὸ ποιῆσαι ἄλλο οἷον αὐτό. μήποτε ἢ οὐδὲν κωλύσει καὶ ὡς αὐτικείμενόν αὐτὸ θεωρεῖν, ὅταν ὡς γεννώμενον μόνον θεωρῆται. οὔτε γὰρ γέννησιν ἐνδέχεται αὖθις τοῦ γεννωμένου, οὔτε γεννώμενον αὖθις γεννήσεως. ὥσπερ οὖν ἡ οἰκοδόμησις τοῦ οἰκοδομητοῦ ἐστὶν οἰκοδόμησις. καὶ ἡ αἴσθησις αἰσθητοῦ αἴσθησις, οὕτω δήπου καὶ ἡ γέννησις, γεννητοῦ γέννησις. καὶ ὥσπερ τέλος τῆς οἰκοδομήσεως τὸ ἀποτελέσαι τὸ οἰκοδομητὸν τουτέστιν οἰκίαν ποιῆσαι, οὕτω καὶ τῆς γεννήσεως, τὸ ποιῆσαι ἄλλο οἷον τὸ γεννῶν. ὥσπερ οὖν τῷ οἰκίαν οὐδὲν κωλύει καὶ ὡς αὐτικείμενον καὶ ὡς τέλος θεωρεῖσθαι τῆς οἰκοδομήσεως, ὡς μὲν αὖθις τοῦτο οἰκίαν τουτέστι σκέπασμα κωλυτικὸν ἀπ' ὄμβρων καὶ καυμάτων τέλος. ὡς μέντοι οἰκοδομητὸν ἕως αὖ οἰκοδομῆται αὐτικείμενον, οὕτω καὶ τῆς γεννήσεως τὸ γεννώμενον. ὡς μὲν ἐπὶ γεννώμενον αὐτικείμενον. ὡς γὰρ ἡ οἰκοδόμησις πρὸς τὸ οἰκοδομητὸν, οὕτως ἡ γέννησις πρὸς τὸ γεννητόν. ὡς δὲ ἤδη γεγεννημένον ἐς τέλος. τὸ αὖθις καὶ αὖθι αὐξήσεως καὶ αὐξητοῦ καὶ ἠνξημένου.

» Η γὰρ θρεπτικὴ ψυχὴ, καὶ τοῖς ἄλλοις ὑπάρχει. καὶ πρώτη καὶ κοινοτάτη δυνάμις ἐστὶ ψυχῆς, καθ'
» ἣν ὑπάρχει τὸ ζῆν, ἅπασιν οἷς ἐστὶν ἔργα, γεννῆσαι καὶ τροφῇ χρήσασθαι.

Ε ντεῦθεν λοιπὸν ἄρχεται τὰ περὶ τῆς φυτικῆς ψυχῆς διδασκαλίαν ποιεῖσθαι. θρεπτικὴν ψυχὴν εἰπὼν ταῦθα τὴν φυτικὴν λέγει. ἐπεσθαι δὲ τῶν δυνάμεων δεῖν περὶ τῶν ἐνεργειῶν διαλαβεῖν, πρὸ δὲ τῶν ἐνεργειῶν, περὶ τῶν αὐτικειμένων, πρότερα δὲ τῶν ψυχικῶν δυνάμεων ἡ φυτικὴ, διότι τὰ μὲν ἔχοντα τὰς ἄλλας ψυχικὰς δυνάμεις ἔχει καὶ ταύτην. τὰ δὲ ταύτην ἔχοντα, οὐ πάντως ἔχει καὶ τὰς ἄλλας, διὰ τοῦτο πρῶτον περὶ τροφῆς τῆ γεννήσεως ἀναγκαῖον εἰπεῖν. ταῦτα γὰρ ἔργα ἐστὶ τῆς φυτικῆς ψυχῆς, περὶ ἧς πρῶτον διαλητπέον ὡς κοινοτάτης. καὶ τὰ ταύτην γὰρ τὸ ζῆν πᾶσιν ὑπάρχει τοῖς ζῶσιν, ὥσπερ τὸ ζῴοις εἶναι καὶ τὰ τῷ αἰσθάνεσθαι. καὶ πρότερόν γε ὡς ἤδη εἶπον περὶ τῆς γεννητικῆς ποιεῖται τὸν λόγον ἢ ἐστὶν ἔργα γεννῆσαί τε καὶ τροφῇ χρῆσθαι. ὁρᾷς ὅτι τὸ ἡ θρεπτικὴ ψυχὴ εἶπεν αὐτὶ τοῦ ἡ φυτικὴ. ταύτην γὰρ τῆς θρεπτικῆς ἔργα φησὶν εἶναι τὸ γεννῆσαι καὶ τροφῇ χρῆσθαι, αὐτὶ τοῦ θρέψαι.

» ΦΥΣΙΚΩΤΑΤΟΝ γὰρ τῶν ἐν τοῖς ζῶσιν ἔργων, ὅσα τέλεια καὶ μὴ πηρώματα ἢ τὴν γένεσιν αὐτόματον ἔχει, τὸ ποιῆσαι ἕτερον οἷον αὐτό. ζῶον μὲν, ζῶον. φυτὸν δὲ, φυτόν. ἵνα τοῦ ἀεὶ μὴ τοῦ θείου μετέχωσιν, ᾗ δύνανται. πάντα γὰρ ἐκείνου ὀρέγεται. καθ' ὅσα μετέχειν δύναται κατὰ φύσιν πεφύκασι. τὸ γὰρ ἀρχὴν τῆς γεννητικῆς δυνάμεως ἀπὸ τοῦ τέλους ἐποιήσατο διδάσκων τι ποτέ ἐστι τὸ τέλος αὐτῆς. φυσικώτατον δὲ, αὐτὸ τοῦ σκοπιμώτατον τέλος τῆς φύσεως τοῦτό ἐστι, τὸ ποιῆσαι ἄλλο οἷον αὐτό. πάντα οὖν τὰ ζῶσι μετέχοντα ἢ μὴ πηρώματα εἴη ὡς οἷόν τε οὐσίας ἢ μὴ τέλεια οἷον τὰ νεογνά. ἢ μὴ αὐτοῦ μᾶλλον ἔχει τὴν γέννησιν, ὡς τὰ ἐκ σήψεως γινόμενα οἷον σκώληκες καὶ φύλλα καὶ κόνωπες καὶ τὰ τοιαῦτα. σκοπιμώτατον τέλος ἔχει παρὰ τῆς φύσεως, τὸ γεννᾶν οἷον αὐτό. ἢ μίαν δὲ ἢ εἴη τοῖς ὁμοίον οἷονεὶ καὶ αὐτὰ πηρώματά ἐστιν, οὐ σώζει γὰρ οὐδέτερον εἶδος, διὸ οὐκ ἔχουσι τὴν ὀξ ἀλλήλων γέννησιν. ἱστοροῦσι δὲ ὅτι κωνώσας τις ποτὲ μίαν, ὀξὺ μβλωσαν μὴ σωνθείσης τῆς φύσεως τελεσφορῆσαι τὸ κνιδὲν, διὰ τὸ μὴ εἶναι ἐλικρινῆ μηδετέραν φύσιν. μήτε τὴν ἵππου, μήτε τὴν ὄνου. ἀλλ' ἑκατέραν πεπρώμενα εἶναι. ἃ πάντα δὲ τὰ ἐκπέψεως οὐ κυΐσκει. ἱστορεῖ γὰρ Ἀριστοτέλης οὐ τῇ περὶ ζῴων ἱστορίᾳ ἰχθῦς τινὰς ἐκπέψεως γινομένους καὶ κυΐσκοντας. καὶ μέλιτται δὲ ἐκπέψεως τῶν παυρέων σωμάτων γινόμενα ὁμοίως γεννῶσιν οὐ ἀφεῖσαι τοῖς κηρίοις τὸ σπέρμα, εἶτα καὶ τὴν αἰτίαν προστίθησί τινος οὕνεκα τὸ φυσικώτατον τέλος τοῖς ζῶσίν ἐστι τὸ ποιῆσαι ἕτερον ἄλλο. ἵνα γάρ φησι τοῦ ἀεὶ μὴ τοῦ θείου μετέχωσιν ᾗ δύνανται. δοκεῖ γὰρ αὐτῷ πάντα τὰ φύσει συνεστῶτα ἔφεσιν τοῦ ἀρίστου μὴ πρώτου τῶν ὄντων ἔχειν. λέγω δὴ τοῦ θείου. ἔφεσιν δὲ φυσικὴν. διὸ περ ἕκαστον ᾗ δύναται μιμεῖται τὴν οὐ τῷ πρώτῳ ἀϊδιότητα. ἀκατορθώσας δ' αὖτις ἡ φυσικώτατόν ἐστι τοῖς ζῶσι πᾶσι τὸ ποιῆσαι οἷον αὐτό. ἕκαστον δὲ τοῦ ὁμοίου ἔστι γεννητικὸν, συμβήσεται ἢ καὶ οὐ τῇ αὐτῷ ψυχῇ εἶναι τὴν γεννητικὴν δύναμιν. καὶ τὴν αἴσθησιν, αἴσθησιν γενναῖ. μὴ τῇ θυμὸν, θυμὸν, μὴ αὖθι τοῦ λοιπῶν ὡσαύτως, ἢ τῇ φυτικῇ γεννητικῇ εἶναι τῆς αὐτῷ γένους ὡς εἶναι ἐκ τοῦ χείρονος τὸ κρεῖττον, ὅπερ ἄτοπον. Μή ποτε οὖν ἔστιν εἰπεῖν ὅτι ὥσπερ ὁ ἀποτυπώ-

γενοιτο ἂν μᾶλλον

ἐφεσιν ἐμέσου

ἀποτρίβεται

θεὶς κλάδος ἔχει ἐν ἑαυτῷ ἀμερῶς τὰς φυσικὰς πάσας δυνάμεις. καὶ ὥσπερ τὰ μέρια τῶν ἐντόμων καὶ τῶν ὅλων ἀποσπασθέντα ἔχει ἐν ἑαυτοῖς τὴν τε αἰσθητικὴν δύναμιν καὶ τὴν κατὰ τόπον κίνησιν, οὕτω καὶ ἐν τῷ σπέρματι τῷ ἐκ τῶν ζώων ἀμερῶς ἐνυπάρχουσιν οἱ λόγοι τῶν ψυχικῶν δυνάμεων. οὐ γὰρ ἄζωα ἔξεισιν. ἀλλὰ τὸ τοῦ σύνεγγυς ὅτι καὶ τῆς ἀλόγου ψυχῆς οἱ λόγοι εἰσὶν ἐν τῷ σπέρματι ὧν αὐξομένων ἢ τελεσφορουμένων ἐγγίνεσθαι τῷ ἀλόγῳ ψυχῷ ἐν τῷ σώματι. μηδεμιᾶς ἔξωθεν οὐσίας τῆς ἀλόγου ψυχῆς ἐπεισομένης ἐν τῷ σώματι, πολλὰ τῶν ὁμολογουμένων ἀναιρήσομεν. σκοπεῖσθω δ' ὡς ἐπὶ ἀνθρώπου ὁ λόγος. λέγεται δὴ τῇ ἀνθρωπείᾳ ψυχῇ ἐγκαπούσῃ ὡς γίνεσθαι πρὸς τὸ σῶμα πέσῃ, πρότερον προυφαίνεσθαι αὐτῇ τὸ πνεῦμα καὶ τὰς ἐν αὐτῷ ἀλόγους δυνάμεις. ἡ δὲ τοῦτο ἀληθὲς, προῦπάρχειν αἰσθητὰ τοῦ σπέρματος, τῷ ἀλόγῳ ψυχῇ. ἡ γὰρ ἐν τῷ σπέρματι τῷ γέννησιν ἴσχει, ψεῦδος τὸ ἀρημαῖον καὶ ἐν τῷ πνεύματι ἔχει τὸ εἶναι καὶ ἀδιαμείωτα μὴ δύνασθαι διαλυσιν τοῦ ζώου, ἀδύνατον ἐν τῷ σπέρματι τοὺς λόγους ἀψύχους εἶναι. εἰ ἐκεῖνα γὰρ ἔξει καὶ τὸ εἶναι. ὄλλογον δὲ καὶ τὸ ἀδιαμείωτον τὰ σώματος, μὴ προῦπάρχειν αὐτά. Μήποτε οὖν ὥσπερ ἐν αὐτομάτων ζώων τε καὶ φυτῶν γένεσις, οὐκ ἐκπεσοῦσα πυκαμένης ψυχῆς τῇ διασθχῇ γίνεται. ἀλλὰ τῆς ὕλης ἐπιτηδείας γενομένης ὑπὸ τῆς ὅλης δημουργίας εἰσέπεσεν εἰς αὐτῆς τῶν τε βοτανῶν καὶ τῶν ζώων τὰ εἴδη. καὶ ἀεὶ ἐν αὐτῷ ψυχὴ καὶ δυνάμεις, οὕτω καὶ ἀδὶ τῆς ἀλόγου ψυχῆς τῆς ἐν πᾶσι τοῖς ζώοις γίνεται ἐκ τῆς ὅλης δημουργίας ὑφισαμένων αὐτῶν. ἡ γόνιμος οὖν δύναμις τῆς ἀλόγου ψυχῆς, οὐδεμίαν ἀποτείαν τῆς γονίμου δυνάμεως, οὐ χρείαν ταύτης, τῆς κατὰ ἀριθμὸν ἐχούσης ἀϊδιότητα. Ἀλλὰ πάντα τὰ ἀεὶ ἐφιέτου, καὶ διαστὸ εἰς ἄπαρτοι τοῖς ἐμψύχοις ἡ γεννητικὴ δύναμις, πᾶς ἀδὶ τῶν ἀψύχων προχωρήσει ὁ λόγος. οὐ δὲ γὰρ τὴν γεννητικὴν ἔχει δύναμιν. φημὶ οὖν ὅτι καὶ τὰ μέρια τῶν αὐτῶν ὅτι, τῷ τοιαύτην ἐνέργειαν ἀναδάδαι. ὥσπερ γὰρ καὶ οἱ τοῖς ἐμψύχοις, οὐχ ὁμοίαν ἔφεσιν τοῦ τοιούτου. ἀλλ' εἰ μὲν τοῖς ζώοις προαιρετῷ ἔχουσι τῷ κίνησιν. καὶ ὀρεξις εἰσὶ δι' ὅτου ὑπὸ τῆς φύσεως τῆς γεννητικῆς δυνάμεως παρεισρῶσα τὰ ζῶα, καὶ ἀγέρουσα ἐς τὴν τοιαύτην ἐνέργειαν. καὶ ἐν ἀψύχοις τούτοις διαφορὰ πλείστη. ὁ μὲν γὰρ ἄνθρωπος μετὰ τῆς καὶ ἐφιέναι τῷ γινομένῳ. φημὶ δ' ὅτι τῆς διαφορᾶς ἕνεκεν τοιαῦτα ὑπάρχουσιν ἡμῖν ἐνέργειαι. ἐν δὲ τοῖς φυτοῖς ἀπεραιρέτου τῆς κινήσεως οὔσης, ἀλλ' ὁμαλῶς ἡ γεννητικὴ ἐνέργεια πέφυκεν, οὕτως οὐδὲν θαυμαστὸν ἢ μὴ ἀδὶ τῶν ἀψύχων φανεῖν ὑφειμένην τοιαύτην δύναμις. τὰ γοῦν στοιχεῖα σφῶντα ἐς ἄλληλα ἀδικρατοῦ ἐς τὴν ἑαυτῶν ἰδέαν μεταβαλεῖν ἀδικρατούμενον. ὁ γὰρ θερμὸν ἀδικρατῆσαν τὸ ψυχρὸν, ἐς ἑαυτὸ μεταβέβληκεν. ὁμοίως καὶ ἡ ψυχρὸν ἀδικρατῆσα τὸ θερμοῦ, ἀδὶ ξηροῦ τε καὶ ὑγροῦ ὡσαύτως. ἐπεὶ γὰρ μὴ ἄφθαρτά ὅσα τὰ στοιχεῖα, τούτων χρεὼν ἢ φθαρέν ὑπὸ θερμοῦ ψυχρὸν, ἀλλαχοῦ ἢ ἀνταποδύσει γίνεται, ἀδικρατῆν τος τὸ ψυχροῦ. ἵνα τὰ ἴδια φυλαττέσθω. καὶ τὰ μεταλλαγὲν δὲ φθειρόμενα πάλιν ἀνταποδίδοται. ἡ γὰρ καὶ μὴ ὅδε ὁ λίθος γενᾶ ἄλλον ὁμοιον ἑαυτῷ, ἀλλ' οὖν ἀδὶ ἢ διον ἢ τὸ μεταλλον ὁλότης τ' γεννητικὸν ἔχει δύναμιν. ἔοικε γὰρ ὁ λίθος ὅδε μείω τινὶ ζώῳ. αὕτη δ' ἡ τ' μεταλλικὸν ὁλότης ὅλῳ ᾧ ζώῳ. μὴ γὰρ ἐν τοῖς ζώοις ἐν τοῖς ὅλοις, ἡ γεννητικὴ δύναμις οὐκ ἐν τοῖς μείοσις μὴ ὥσπερ ἐν τοῖς ζώοις σαρκός τινος ἀφαιρεθείσης, αὐτ' ἀλλῆς ἑτέραν γενᾶ ἡ φύσις, οὕτω μὴ ἐν τοῖς μετάλλοις, αὐτὴ τ' ἀφαιρεθέντος ἀεὶ διδύτα.

Τὸ δὲ οὗ ἕνεκα, διττόν. τὸ μὲν, οὗ. τὸ δὲ, ᾧ. ἐπεὶ οὖν ἡσυχιαῖον ἀδύνατα, τὰ ἀεὶ καὶ τὰ θεῖον τῇ συνεχείᾳ, διὰ τὸ μηδὲν εἰδέχεσθαι τῶν φθαρτῶν τὸ αὐτὸ καὶ ἐν ἀριθμῷ διαμένειν, ἢ μετέχειν δύνασθαι ἕκαστον, ταύτῃ ἡσυχιαῖα. τὸ μὲν μᾶλλον. τὸ δὲ ἧττον καὶ διαμένει οὐκ ἄλλο, ἀλλ' οἷον αὐτό. ἀριθμῷ μὲν, οὐχ ἐν εἴδει δὲ ἐν. διόπερ τὸ ἀτρεμὲς τῶν ζώων, καὶ φυτῶν, ὄρεγον ὅτι.

Τὸ δὲ ᾧ ἕπεται φυσικώτατον εἶναι τοῖς ζώοις τὸ γεννᾶν οἷον αὐτό. τοῦτο διὰ τὰ πάντα τὰ πρώτου ὀρέγεσθαι καὶ τῆς ἐκείνου αἰτίου τάξεως. ἐπεσθ' ὅλως ἐμνήσθη τελικοῦ αἰτίου. διατὸ φησιν ὅτι τὸ οὗ ἕνεκα τουτέστι τὸ τέλος διττόν ὅτι. τὸ μὲν οὗ ἕνεκα, τὸ δὲ ᾧ. ὅπερ καὶ ἐν τῇ ποιητικῇ καὶ ἐν τῇ πεὶ γενέσεως εἴπιν. οἷόν τι λέγω. ὁ οἰκοδόμος τέλος ἔχει τὸ ποιῆσαι σκέπασμα κωλυτικὸν ὄμβρων καὶ καυμάτων. τοῦτο τὸ τέλος οὗ ἕνεκά ὅτιν. εἵνεκα γὰρ σκέπης ποιεῖ τὴν οἰκίαν. ἔχει δὲ ἡ ἄλλο τέλος ἢ μᾶς. τὸ γὰρ σκέπασμα τοῦτο ἢ μὲν ποιεῖ. ἐσμεὺ οὖν καὶ ἡμεῖς τὸ οἰκοδόμου τέλος τὸ ὡς ᾧ. ὥσπερ οὖν εἰ τυθῇ, οὕτω ἡ ἀδὶ πάντων ἂν φύσει συνεστῶν ἔστι διττὸν τὸ τέλος. ἢ μᾶς ἕνεκα τοῦ ἐμψύχων ποιεῖ ἄλλο οἷον ἄλλο, τέλος ἐστὶ τὸ οὗ. τὸ πῦρ γὰρ εἵνεκα ἡ γένεσις. ἐπεσθ' γὰρ τὰ σώματα ὄργανα γίνονται τοῖς ψυχαῖς, αἱ ψυχαὶ ἀποτέλη ὡς ᾧ. ἀναλογεῖ οὖν τῷ μὲν τεχνίτῃ τῷ οἰκοδόμῳ ἡ φύσις, τῷ δὲ ἀνθρώπῳ τῷ ἀδὶ τάττοντι γενέσθαι τὸ σκέπασμα ἡ ψυχὴ. τῷ σώματι δ' ἀδὶ ἡ οἰκία. οὐ μόνον δ' ἀδὶ τῶν ζώων τέλος ἐστὶ διττὸν, τό, τε οὗ καὶ τὸ ᾧ, ἀλλὰ καὶ ἀδὶ τῶν φυτῶν. μὴ γὰρ μὴ ἐν τούτοις ἡ φύσις ὀργανικὸν ποιεῖ τὸ σῶμα πρὸς τὴν χρέαν τῆς ἐν ἄλλοις ψυχῆς ἀναφερόμενον. ὀργανικὰ γὰρ καὶ τὰ τῶν φυτῶν μέρη ἡ ῥίζα καὶ φλοιαὶ καὶ ἐν τερίων καὶ φύλλα μὴ τὰ τοιαῦτα. ἐπεὶ μὲν οὖν τῶν ἐμψύχων διττὸν τὸ τέλος ὥσπερ εἴρηται, ἀδὶ δὲ τῶν λοιπῶν οὐκ ἔτι ἐσὶν οὗ ῥᾶον διττὸν τὸ τέλος. μέταλλα γὰρ καὶ λίθοι μὴ ἁπλῶς τὰ ἄψυχα προσχῶς ὑπὸ ψύξεως ἢ θερμότητος γινόμενα. ὀξυηρμένως ἢ ὑπὸ τ' ὅλης δημιουργίας οὐ τέλος ἔχει τὸ οὗ. οὕνεκα γὰρ τ' κοσμοποιίας, οὐκ ἔτι μέντοι μὴ τὸ ᾧ. ὡς τέλος ἐσὶν, οὐ τούτοις. οὐ μᾶλλον

ὄργανα πνῶν οὐδὲ ὡς χρέαν ψυχῶν πνῶν κατασκευάζεται. μᾶλλον δὲ τὸ διττὸν τὸ τέλος ἀδὶ πάντων κοινῶς θεωρητέον. καὶ ἔστι τὸ ὡς οὗ τέλος κοινῶς πάντων φυσικῶν τε καὶ τεχνητῶν ἢ τῆς ἀγαθοῦ ἕφεσις. οὕνεκα γὰρ τῆς ἀγαθοῦ καὶ ἡ φύσις καὶ ἡ τέχνη πάντα πραττοι. τὸ δ' ᾧ, τῆς κοσμήσαι τὴν ὕλην σύνεκα. ἔστι γὰρ τέλος καὶ τὸ εἶδος ἁπλῶς τῆς ἀββαικίου, ἢ τῆς ζώου. ὅπερ ὅδε τὸ κοσμῆσαι τῷ ὕλῃ. καὶ ἡ τῆς ἀγαθοῦ ἔφεσις, δι' ἣν ταῦτα γίνεται ἢ χρέα τυχοῦσα ἢ τῆς θείου μίμησις. ἀδὶ πραίνονται δὲ αὐτοῦ θαῦπα καὶ τὸν σκοπὸν ὁ ἀεὶ στελης τέλος λέγει. τὸ γὰρ οὗ ἔφεσις, τῆς τὸ σκοπὸς ὅτι. καὶ διὰ τῆς τὸ διττὸν τὸ τέλος εἶπε. τῷ δὲ ὄρεξιν κοινότερον εἶπε. κνείους γὰρ ἀδὶ μόνων τῶν ἐχόντων αἴσθησιν ἡ ὄρεξις ὡς αὐτοτέρως εἶπε. τὰ δὲ φυτὰ ὄρεξιν οὐκ ἔχει, ἐπεὶ μηδὲ αἴσθησιν. ὄρεξιν οὖν λέγει τὴν φυσικῶ πρὸς τὸ κατασκευῶ. καὶ ὥσπερ ἀμέλει καὶ ὁ πῦρ λέγομεν ἐφίεσθαι τῆς ἄνω ἢ οὕτως ἐπ' ἄυλο ἰέναι. πάντως οὖν τὰ τῇ φυσικῷ ἀυλίῳ ὁρμῷ καὶ ὄρεξιν ἔχοντα ἐφίεσθαι τῆς τῆς πρώτου αἰτιότητος. καὶ ἐπεὶ τὰ φθαρτὰ φησι μὴ δύνασθαι παντὶ μένειν τῷ ἀεὶ ποιεῖν ἄλλα, διὰ αὐλὰ τῷ εἶδος τῇ διασθχῇ τῷ αἰτιότητα μεταδιώκει. τὸ μὲν, μᾶλλον. τὸ δὲ ἧττον. ἤτοι διὰ τὸ τὰ μὲν, πολυχρονιώτερα εἶναι. τὰ δὲ, ὀλιγοχρονιώτερα. ἢ διὰ τὸ διαλείπειν τὰ μὲν συνεχῶς ὄντα, ἀλλὰ κατὰ καιρούς πινα μένοντα ὡς ἀκείσθαι γένη καὶ σφῆκδν καὶ ἐμπίδες. καὶ εἶπε τοιαῦτα. κνειώτερον δ' αὖτις τύπτειν ἀκεύει, οὐκ ἀδὶ χρονικῆς παρατάσεως, ἀλλ' ἀδὶ τῆς ποιοῦ τῆς μεθέξεως. ἐπεὶ οὕτω τὸ κρεῖττον τῶν θνητῶν ζώων ὁ ἄνθρωπος, πολλῶν χερῶν ἔσται ἢ πον μετέχον τῆς θείου. πολλὰ γὰρ τῶν ζώων πολυχρονιώτερά ὅσιν ἀνθρώπου. κορῶναι καὶ ἐλέφαντες, καὶ ὄφεις καὶ ἄλλα πλεῖστα. οὐκ οὕτως οὖν ἀνεύστον τῆς τὰ μὲν μᾶλλον τὰ δ' ἧττον, ἀλλὰ κατὰ τὸ ποιὸν τῆς μεθέξεως. ὥσπερ καὶ τὰς τῆς ἡλίου ἐλλάμψεις, οὐ πάντα τὰ ζῶα ὁμοίως δέχεται. ἄλλως γὰρ ἀετὸς τῆς ἡλιακοῦ φωτὸς μετέχει, ἢ ἄλλως ἄνθρωπος. ἢ νύκτερις ἄλλως. κατὰ τὰ μέρια τῆς ὁπῆσης αὐλῶν δυνάμεως. οὕτω καὶ τὰς τῆς θεοῦ ἐλλάμψεις ἄλλα ἄλλως ὑποδέχεται κατὰ τὰ μέρια τῆς ἑαυτῶν οὐσίας.

Ε Ἔστι δὲ ἡ ψυχὴ τῶν ζώντος σώματος αἰτία καὶ ἀρχή. ταῦτα δὲ πολλαχῶς λέγεται. ὁμως δ' ἡ ψυχὴ κατὰ τοὺς διηρημένους τρόπους τρεῖς, αἰτία. καὶ γὰρ ὅθεν ἡ κίνησις αὐτῇ, τὸ οὗ ἕνεκα. καὶ ὡς ἡ οὐσία τῶν ἐμψύχων σωμάτων, ἡ ψυχὴ αἰτία. ὅτι μεὺ οὖν ὡς ὅθεν ἡ κίνησις. τὸ γὰρ αἴτιον τῷ εἶναι πᾶσιν, ἡ οὐσία. τὸ δὲ ζῶ τοῖς ζῶσι, τὸ εἶναι ὅδιν. αἰτία καὶ ἀρχὴ δὲ τούτων ἡ ψυχή.

Ἐπὶ πᾶσι πεὶ τῆς τελοις τῆς γεννητικῆς δυνάμεως. καὶ μέλλων πεὶ τροφῆς καὶ αἰσθητῆ καὶ ἁπλῶς τῶν αὐτικειμένων τοῖς ψυχικοῖς ἐνεργείαις διαλαβεῖν, πρότερον διὰ πύτων διδάσκει ὅτι αἰαγκαῖος τῷ πεὶ ψυχῆς λόγω, ὁ πεὶ τῶν αὐτικειμένων λόγος. τὸ γὰρ ἔμψυχον καθὸ ἔμψυχόν ὅδι φέφευκε. ὥστε τὸ φέφεσθαι ἄυλο ἡ ψυχὴ αἴτιον. ὁμοίως καὶ τῷ αἰσθανέσθαι τῷ βίᾳ αἰτία ἡ ψυχή. τὸ δὲ φερόμενον, τῇ τροφῇ φέφευκε. καὶ τὸ αἰσθανόμενον αἰσθητῆ αἰσθάνεται. ὥστε τῷ μέλλοντι πεὶ ψυχῆς τῆς τε θρεπτικῆς καὶ αἰσθητικῆς διαλαβεῖν, δεῖ πρότερον ἴδέναι τίπτοτέ ὅδιν ἡ τροφὴ καὶ αἰσθάνεσθαι. καὶ τῷ ταῦτα γνῶναι θέλοντι, αἰαγκαῖον ἴδέναι τίς ποτέ ὅδιν ἡ τροφὴ καὶ τὸ αἰσθητόν. ἡ γὰρ αἴσθησις, αἰσθητῆ ὅδιν αἴσθησις. καὶ τὸ φερόμενον τῇ τροφῇ φέφευκε. ταῦτα δὲ τῶν πρός τι. τῶν δὲ πρός τι ἕτερον ἴδέναι θέλοντα αἰαγκαῖον καὶ τὸν λοιπὸν γιγνώσκειν. ὥστε αἰαγκαῖος τῷ πεὶ τῆς ψυχῆς λόγῳ, ὁ πεὶ τῶν αὐτικειμένων λόγος. ὁ γὰρ σῖτος, ὡς μὲν σῖτος, οὐκέτι πρός τι ὡς δὲ τροφὴ, πρός τι ἐσίν. ὁμοίως καὶ ὁ λίθος. ὡς μὲν οὐσία τις, οὐκ ἔστι τῶν πρός τι. ὡς δὲ ὁρατὸς, πρός τι ἐσίν. τὸ γὰρ ὁρατὸν τῇ ὁράσει ἐσὶν ὁρατόν. πόθεν οὖν ὅτι ἡ ψυχὴ τροφῆς καὶ αἰσθήσεως τοῖς σώμασιν αἰτία. ἴν' ἔτως αἰαγκαῖος διαχθῇ ὁ πεὶ τούτων λόγος. τῷ το δείκνυσι διὰ τῶν προκειμένων. τῶν γὰρ αἰτίων φησὶ πολλαχῶς λεγομένων. ἢ γὰρ ὑλικὸν ὅδι τὸ αἴτιον, ἢ ἀδικὸν, ἢ τελικὸν, ἢ ποιητικὸν. τριχαχῶς οὖν τ' αἰτίων λεγομένων, κατὰ τρεῖς τρόπους δείκνυσιν αἰτίαν οὖσαν τὴν ψυχὴν τοῖς ζῶσιν καὶ ὡς ἐδὸς καὶ ὡς τέλος. καὶ ὡς ποιητικόν. ὅτι γὰρ οὐχ ὑλικὸν αἴτιον ἡ ψυχὴ, προφανές. Καὶ ὅτι μεὺ ἡ ψυχὴ ὡς ἐδὸς τοῖς ζῶσιν αἰτία δείκνυσι διὰ δύο ἀδιαιρημάτων. τὸ γὰρ ὡς οὐσία τὸ ἐδὸς σημαίνει αὐτῷ. ἡ ψυχὴ φησι τοῖς ζῶσιν αἰτία ἔστι τῷ ζῆν. τὰ δ' ζῶντα καθὸ ζῆ τὸ εἶναι ἔχει. πᾶν γὰρ καθὸ ἔχει τὸ εἶναι τῷ τοῦ ἐδὸς ἄυλου ὅδιν. ἡ ψυχὴ αἰτία ἐδὸς ὅδιν τῶν ζώντων, ἢ οὕτω μᾶλλον ἡ ψυχὴ τῷ ζῆν τοῖς ζῶσιν αἰτία. τὸ δὲ ζῆν τοῖς ζῶσιν, τὸ εἶναι αὐτῷ ὅδιν. ἡ ψυχὴ αἰτία τῶν ζώντων. πᾶν γὰρ τὸ εἶναι, ἡ οὐσία ἄυλου ὅδιν. ἡ ψυχὴ αἰτία τῶν ζώντων πάντων οὐσία ἐσίν. ἡ οὐσία δὲ τῷ εἶναι πᾶσιν αἰτία. ἡ ψυχὴ αἰτία τοῖς ζῶσιν ἅπασι τῷ εἶναι αἰτία. ὡς οὐσία αἰτία τῷ εἶναι ἡ ψυχή. εἰ μεὺ οὖν ὡδὶ χείρημα ὅτι αἴτιον ἡ ψυχὴ ὡς ἐδὸς τῷ το.

Ἕτερον δὲ ὅπερ ἤδη καὶ ἐν τοῖς προλαβοῦσιν εἴρηκε, παντὸς μὲν φησι τῷ σώματι ὄντος ἡ ἐνδέχεσθαι ἐδὸς ὅδιν. ἡ δὲ ψυχὴ τῷ σώματι ζωὴν ἔχοντος σώματος ἐνδέχεσθαι ὅδιν. ἡ ψυχὴ αἰτία ἐδὸς ὅδι τῷ σώματι ζωὴν ἔχοντος σώματος. οὕτω μεὺ οὖν αἰτία ἡ ψυχὴ τῷ σώματος τῷ ἐμψύχου ὡς ἐδὸς ἄυλοῦ οὖσα. Ἀλλὰ μὴν καὶ ὡς ποιητικὸν αἴτιον αἰτία καὶ αἰρχὴ ἡ ψυχή. καὶ ὡς τελικόν. καὶ ὅτι αἴτιον ὡς τέλος ἡ ψυχὴ, δείκνυσιν οὕτως. λαμβάνει δὲ πρότερον ὅτι ἡ φύσις πάντα εἵνεκά του ποιεῖ. ἔδειξε γὰρ τῷ το ἐν τῇ φυσικῇ ἀκροάσει. τὰ διωρισμένα σώματα εἵνεκα τῆς ψυχῆς. οὗ δὲ εἵνεκά τι γίνεται. τῷ το τέλος ἐκείνου. ἡ ψυχὴ αἰτία τελικὸν ὅδι τῶν διωρισμένων σωμάτων αἴτιον. Ὅτι δὲ καὶ ὡς ποιη-

In animalis duplex finis
In reliquis non
Simpliciter hoc modo. ὡσπερ τὸ ᾧ ξυ μὲν διττὸν. τὸ μὲν ὡσ τὸ ἐδὸς τὸ δὲ ὡσ τὸ ἐδ ποιουμένων, οὕτω καὶ τὸ οὗ ἕνεκα μὲν τὸ τέλος τὸ μὲν ὡσ ἡ τελεσθὲν τῇ ἀμαθοῦς. τὸ δὲ ὡσ τὸ τέλεσον τῇ τὸ ἀμαθοῦς, ὧν τὸ μὲν ὡσ τὸ οὗ, οὐ ἡ τύχη. τὸ δὲ ὡσ τὸ ᾧ ἕνεκα γίνεται τῇ ἡ μίμησις.

πηὸν αἴτιον ἀρχὴ ἡ ψυχὴ, σαφῶς δείκνυσι ποιητικὸν ὂν αἴτιον. τὸ δὲ ὅθεν ἡ ἀρχὴ τῆς κινήσεως. κινήσεως δὲ εἴδη δ'. πρώτη γὰρ ἡ κυκλοφορητικὴ κίνησις ἡ περὶ τόπον. εἶτα ἡ κατὰ ἀλλοίωσιν, εἶτα ἡ κατ' αὔξησιν, εἶτα ἡ κατὰ φθίσιν. καὶ ὅτι μὲν τῆς κατὰ τόπον κινήσεως αἰτία τοῖς ζώοις ἡ ψυχὴ, πρόφανές. ἀλλὰ ταύτην τὴν πᾶσαν ψυχὴν παραμβάνει, ἀλλὰ τὴν ἐν τοῖς ζώοις κατὰ τόπον κινητικήν. διὸ δείκνυσιν ὅτι καὶ ἀλλοιώσεως αἰτία τῶν γὰρ αἰσθήσεων αἰτία ἡ ψυχή. αἱ δὲ αἰσθήσεις ἀλλοιωτικαί πως πάσχουσαι ὑπὸ τῶν αἰσθητῶν. ἀλλοίωσις γάρ τις διάκρισις καὶ ἡ σύγκρισις τῶν ὄψεων. ἀλλ' οὔπω διὰ τούτων καὶ τὰ φυτὰ περιέλαβε. διὸ ἀπέφηνε ὅτι καὶ αὐξήσεως καὶ φθίσεως αἰτία ἡ ψυχή. ἵνα πάντα τὰ ἔμψυχα περιλάβῃ. οὐχ ὁμοίως δὲ ὅτι ποιητικὴ ἀρχὴ καὶ θρεπτική. θρεπτικὴ μὲν γὰρ ἀρχὴ ὅτιν ὁμοίως καὶ τελικὴ. ποιητικὴ δὲ οὐκ ἔστι τῆς οὐσίας, ἀλλὰ τινῶν ἐνεργειῶν ἢ παθῶν ἀρχὴ καὶ αἰτία ἐστί. Πῶς δὲ λέγομεν καὶ φθίσεως αἰτίαν ψυχὴν. οὐδὲν γὰρ οὔτε τῷ ἑαυτὸ ὑποκειμένῳ φθορᾶς αἴτιόν ἐστιν. πάντας γὰρ οὐ μόνον τὸ εἶναι, ἀλλὰ καὶ τῆς ἀϊδιότητος ἐφίεσθαι ὡς ἤδη εἴρηται. καὶ τὰ τὰ ἑαυτῶν μέρια. λέγομεν ὡσὰ ὅτι ὥσπερ λέγεται καὶ τὸ μὴ ὂν καὶ ἡ στέρησις αἴτιον εἶναι τῆς γενέσεως τῶν ὄντων. οὐ τῷ ποιητικῷ ἔχειν αἰτίαν, ἀλλὰ τῷ ἐκ τούτων μεταβάλλειν τὸ γινόμενον. καὶ τῷ ταῦτα παραχωρεῖν τῷ εἶδος γινομένων. πῶν γὰρ τὸ γινόμενον ὀξ οὐκ ὄντων, καὶ ἐκ τῆς ἰδίας στερήσεως γίνεσθαι ὡς εἴρηται. τὰ τοῖς φυσικοῖς. οὕτω καὶ ἡ ψυχὴ αἰτία λέγεται εἶναι φθίσεως. οὕτω ποιεῖν τὴν φθίσιν, ὥσπερ ποιεῖ τὴν αὔξησιν, ἀλλὰ τῷ δι' ἀσθενείαν λοιπὸν συνδεδέναι καὶ ὑποχωρεῖν αὐτῇ. ἄλλως τε πρὸς τὸ δύνασθαι ὅτι ποιητικῶν αἰτίων ὅτιν ἡ ψυχὴ, αἰρικῶ τὸ εἶδέναι ὅτι αὐξήσεώς ὅτιν αἰτία. τὸ τοίνυν κατὰ πάντας τοὺς τῶν αἰτίων ὅτιν ἡ ψυχὴ, αἰρικῶ τὸ εἶδέναι ὅτι ποιητικῶν

ἐπέχει. καὶ τῶν φυτῶν κἄτω τὸ στόμα ἡ κεφαλὴ ἀνάλογον κάτω ἔχει καὶ
μᾶλλον. οἱ δὲ κλάδοι κάτω. ὡς μὲν γὰρ πρὸς τὸ πᾶν εἴρηκε ὅλως διαλέγων ὧδε τῷ παντὶ τὸ κάτω καὶ τὸ
κάτω. τὸ μὲν πέρας πᾶν κάτω ἔσται. λέγω δὴ ὁ οὐρανός. τὸ δὲ μέσον κάτω ἡ γῆ. τὰ μοί τοι ἔμψυχα
κάτω λέγεται ἔχειν τὴν κεφαλήν, οὐ πάντως ὡς τὸ πέρας. ἀλλ' ὡς ὅθεν ἡ ἀρχὴ τῆς κινήσεως. ἐπεσθὴ
καὶ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἡ ἀρχὴ τῆς κινήσεως τῶν ἐνταῦθα. καὶ τῶν ἀλόγων τοίνυν ζώων τῶν πλείστων κε
φαλὴν δὲ πάντων ἧκιστα τὴν γῆν κεκυφότων ὡς μηδὲν τῶν ὀπισθίων ὑψηλοτέραν ἔχειν τὸ πέρας τὴν κε
φαλήν. ὅμως λέγεται τὰ κάτω τῶν ζώων μέρη εἶναι ἡ κεφαλή τε καὶ τὰ πρὸς τὴν κεφαλήν. ὥς τε τὴν
κεφαλὴν κάτω λέγομεν. ἀνάλογον δὲ κεφαλὴ ἀρίζει. ἐκεῖθεν γὰρ ἡ ἀρχὴ τῆς κινήσεως τοῖς φυτοῖς. ὥς
τε κάτω αὖ εἶναι ἀρίζει καὶ οὐ κάτω. εἰ μὲν οὖν τοῦτο ἄτοπον ἐγκαλεῖ αὐτῷ. πρὸς ὃ τὶ ὑπαρ αὐτῷ
ἀπολογούμενος ἐρεῖ. ὅτι ἐκεῖνος τὸ κάτω καὶ κάτω ὡς πρὸς τὸ πᾶν ἔλεγεν. ἀρίζει γὰρ ὡς οἷόν τε κέν
τρον αὔξουσαι. τὸ δὲ λοιπὸν ὡς οἷόν τὸν οὐρανόν. ἕτερον πάλιν ἄτοπον ἐκ τοῦ λόγου συνάγει πάνυ προ
σκεπτικώτατα. οὐ γὰρ ὑπὸ πυρός φησι καὶ γῆς ἡ αὔξησις γίνεται. καὶ τὸ μὲν πῦρ οἷόν τὸ κάτω αὔξει. ἡ δὲ
γῆ οἷόν τὸ κάτω διέπουσα. αὖ τὰ φυτὰ μηδενὸς ὄντος τοῦ συνέχοντος. εἰ δέ ἐστί τι τὸ συνέχον, τοῦτο αὖ εἴη
ἡ ψυχὴ καὶ τροφῆς καὶ αὐξήσεως αἴτιον.

» ΔΟΚΕΙ δέ τισιν ἡ τοῦ πυρὸς φύσις ἁπλῶς αἰτία τῆς τροφῆς καὶ τῆς αὐξήσεως εἶναι. καὶ γὰρ αὖ
» τὸ φαίνεσθαι μόνον τῶν σωμάτων ἢ τῶν στοιχείων τρεφόμενον, καὶ αὐξανόμενον. διὸ μὴ ἐν τοῖς φυτοῖς.
» καὶ ἐν τοῖς ζώοις, ὑπολάβοι τις αὖ τοῦτο εἶναι τὸ ἐρχόμενον. τὸ δὲ, συναίτιον πῶς μοι δοκεῖν. οὐ μὴν ἁ
» πλῶς γε αἴτιον. ἀλλὰ μᾶλλον ἡ ψυχή. ἡ μὲν γὰρ τοῦ πυρὸς αὔξησις, ἕως ἄπειρον, ἕως οὗ τὸ καυσόν. ἡ
» δὲ φύσις συνεχώτατον πέρας ἐστὶ καὶ λόγος μεγέθους καὶ αὐξήσεως. ταῦτα δὲ ψυχῆς, ἀλλ' οὐ πυρός. καὶ
» λόγου μᾶλλον, ἢ ὕλης.

Ε πεισθὴ ἔοικεν ὅτι αὐξήσεως αἰτία ἡ ψυχὴ, ἀναιρεῖ τὰ ἄλλα τὰ δοκοῦντά τισιν αὐξήσεως αἴτια εἶναι.
ἐμπεδοκλῆς μὲν οὖν τὴν γῆν ᾗ τὸ πῦρ ἐπὶ τῶν φυτῶν ἥπτετο διὰ τὸ, τούτων μὲν ἐναντίας εἶναι τὰς
κινήσεις ἐπὶ τὸ κάτω τε καὶ κάτω. ὁρᾶσθαι δὲ καὶ τὰ φυτὰ ἐπὶ τὰ ἐναντία τὴν αὔξησιν ποιούμενα καὶ
τὰς τῶν ῥίζας καὶ κατὰ τοὺς κλάδους. ἕτεροι δὲ τὸ πῦρ ὑπενόησαν μόνον αὐξήσεως αἴτιον εἶναι. πρὸς
οὓς ἐνίστατο γνῶ. καλῶς δὲ προσέβικε τὸ ἁπλῶς. καὶ τὰ τοῦτο γὰρ μάρτυρον οἱ τὴν αὐξητικὴν δυνά
μεν ἀναπτέντες τῷ πυρί. ὅτι ἁπλῶς αὐτὸ αἴτιον αὐξήσεως ἔλεγον. συναίτιον μὲν γὰρ εἶναι τὸ πῦρ ὡς
ὄργανον τοῦ δι' οὗ τῆς αὐξήσεως, καὶ αὐτῷ δοκεῖ. οὐ μὴν ἁπλῶς αὐξήσεως αἴτιον. ἀλλὰ τοσοῦτον ἐνδεῖν
φησι τοῦ ἁπλῶς αὐξήσεως αἴτιον εἶναι, ὅτι καὶ χεῖρον ἢ κατὰ τὰ ὄργανα συναίτιον αὐτὸ φησὶ ἐν τῇ πε
ρὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς. τὰ μὲν γὰρ ὄργανα ῥυθμιζόμενα μὲν ὑπὸ τοῦ λόγου τυγχάνει τοῦ τέλους. ἐόμε
να δὲ ὑπὸ τῆς τεχνίτου, βλάβης. οὐ μὰ Δία. ἐπεὶ μὴ δι' ἐνεργεῖν δύναιτο αὐτὴ τεχνίτου. τὸ δὲ
πῦρ αὐτὸ καθ' αὐτὸ ἐνεργοῦν φθορᾶς αἴτιον γίνεται. ἐνόμιζον γὰρ τοῦ στίου καὶ τὸ φαρμάκου ἅμα
ὑπὸ τοῦ ἰατρικοῦ ἢ μαγειρικοῦ ἡγεῖσθαι κυβερνᾶσθαι τὸ ἕψον πῦρ, φθείρει μᾶλλον καὶ ὄχλησιν τοῦ οἰκείου
ἐργάζεται. ἐπὶν δὲ ὅτι ἐνδέχεται τὸ πῦρ τροφῆς εἶναι καὶ αὐξήσεως αἴτιον, πόθεν ὡς τῷ τοιαύτην ὑπάρχειν
σαν εὐτοιαν, ἐπήγαγε. μόνον γάρ φησι τῶν ἁπλῶν σωμάτων, φαίνεται τρεφόμενον καὶ αὐξόμενον. διὰ
τοῦτο γὰρ μόνον ἢ συνίθεται τῇ τῆς τροφῆς κέχρηται ὀνόματι. καὶ διατοῦτο καὶ ᾧ τῆς αὐξήσεως. τὸ γὰρ
τρεφόμενον τοῦτο καὶ αὔξεται ἔχομεν τούτου πολλὴν τὴν χρῆσιν οὔτε τῇ συνηθείᾳ καὶ παρὰ τοῖς αὖ
χαίοις τοὺς ἅμα σι πάντας φησὶν ὁ ποιητὴς πῦρ ἐνδίειν. καὶ πάλιν παμφάγω πυρὶ εἰρῆσθαι. ἢ τοίνυν τῶν
ἁπλῶν τοῦτο μόνον τρέφεταί τε καὶ αὔξεται, τοῦτο αὖ εἴη καὶ ἐν τοῖς συνθέτοις τροφῆς αἴτιον καὶ αὐ
ξήσεως. λέγω δὲ τοῖς ἐμψύχοις διέπας οὗ ὁ πλάτωνος. ὅτι μὴ ὁμοίως τρέφεταί τε καὶ αὔξεται τὰ
ἐμψυχα ὥσπερ τὸ πῦρ, συναποδέδειχε ἔσαι διὰ τούτου ὅτι μὴ ἐν τοῖς ἐμψύχοις αἴτιον τροφῆς καὶ αὐ
ξήσεως τὸ πῦρ. ἡ δὲ διέξις τοιαύτη. πάντα τὰ φύσει τρεφόμενά τε καὶ αὐξόμενα τοῦτο δ' ἐστὶν τὰ ἐν αὐ
τοῖς τὴν θρεπτικὴν τε καὶ αὐξητικὴν δύναμιν ἔχοντα. τὰ γὰρ μὴ οὕτω τρεφόμενά τε καὶ αὐξόμενα οὐ
κυρίως λέγεται ταῦτα ἅπερ λέγεται. τὰ τοίνυν φύσει τρεφόμενα καὶ διατοῦτο αὐξόμενα ὅρον ἔχει
τῆς αὐξήσεως. καὶ ὥρισται αὐτῶν ἑκάστῳ τὸ μέγεθος. ἡ αὔξησις. τοῦ δὲ πυρὸς οὐχ ὥρισται ἡ τροφὴ τε καὶ ἡ αὔ
ξησις. ἐπ' ἄπειρον γὰρ αὐξηθήσεται ἐὰν ὕλη χορηγῆται. οὐκ ἔτι δὲ τὸ πῦρ ὁμοίως τοῖς ἐμψύχοις τρέφε
ταί τε καὶ αὔξεται. ἃ δὲ μὴ ὁμοίως, οὐκ ἂν οὐ δὲ τοῖς ἐμψύχοις αἴτιον ἑκάστου τῆς αὐξήσεως. τοῦ μὲν γὰρ
πυρὸς οὐκ ἔστι πέρας. οὐδὲ λόγος τῆς αὐξήσεως. τὰ δὲ φύσει αὐξόμενα ἔχουσι πέρας τί καὶ ὡρισμένον
ἡγεῖσθαι τῆς αὐξήσεως. ὃ δὲ κατὰ ἡγεῖσθαι αὔξειν. καὶ διωρισμένως, ψυχῆς ἂν εἴη καὶ οὐ πυρός. οὕτω μὲν ὂν
ἔδειξεν ὅτι οὐ τὸ πῦρ αἴτιον τοῖς ἐμψύχοις τῆς αὐξήσεως. ὅτι δὲ οὐδὲ κυρίως ἐστὶ τοῦτο τοῦ πυρὸς λέγε
ται τροφή τε καὶ αὔξησις, ἀλλὰ γένεσις, ἔδειξεν ἐν τῷ περὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς. ὑπενόησε δὲ τοῦτο τῶν
στοιχείων τρέφεσθαί τε καὶ αὔξεσθαι. ὅτι ἐστὶ μὲν τὰ ἄλλων ἐναργῶς ὁ πλεονασμός, πρόσθεσίς ὅτι. πρὸς τι
νὸς γὰρ ὕδατος ὕδατι. καὶ γῆς γῇ, οὕτω γίνεται ἑκάστων ὁ πλεονασμός. τοῦτο δὲ οὐκ ἔστι τροφὴ οὐ
δὲ αὔξησις, προφανές. τὸ δὲ πῦρ πλεονάζει, οὐ πυρὸς προστεθέντος, ἀλλ' αὐομενσθὺλης δίον ξύ
λων ἢ τῶν τοιούτων. καὶ τούτων ὑπὸ τῆς τοῦ πυρὸς δυνάμεως μεταβληθέντων εἰς τὸ ἀεὶ τοῦτο οὐσίαν, οὕτω
τως ὁ πλεονασμὸς

τως ὁ πλεονασμὸς τοῦ πυρὸς γίνεται. δυκεῖ δὲ τοιοῦτόν τι καὶ ἡ κνείσις αὔξησις εἶναι. μεταβαλλούσης γὰρ τῆς τροφῆς εἰς τὴν τοῦ σώματος φύσιν, οὕτως ἡ αὔξησις τῶν ἐμψύχων γίνεται. ἔδειξε δὲ ὡς εἶπον ὅτι οὐδὲ τοῦ πυρὸς γινόμενον γένεσίς ἐστι καὶ οὐκ αὔξησις.

» ΕΡΕΙ Δ' Ἡ ἀλλὰ δυνάμεις τῆς ψυχῆς θρεπτικήν τε καὶ γεννητικὴν, περὶ τροφῆς ἀναγκαῖον διωρίσ
» σαι πρῶτον.

Ε ἐπὶ τοῦ περὶ τοῦ τέλους τῆς γεννητικῆς δυνάμεως. εἶτα ἐφεξῆς διέξας ὡς ἀναγκαῖος τῷ περὶ ψυχῆς ἐρεῖν
μέλλοντι ὁ περὶ τῶν αὐτικειμένων τοῖς ψυχικαῖς ἐνεργείαις λόγος τῷ διέξει τοῦ ψυχοῦ αἰτίαν οὖ
σαν τροφῆς τε καὶ αὐξήσεως καὶ ἀλλοιώσεως τῆς τε κατὰ τόπον αὐτήσεως καὶ τὰς λοιπάς. μεταξὺ δὲ
μνησθεὶς τῆς ἐμπεδοκλέους δόξης οὐ τῇ ψυχῇ ἀναπτέντος τοῦ αὔξειν, ἀλλὰ τοῖς ὑλικοῖς αὐτοῖς. καὶ
ὅλως ἐλέγξας τοὺς οἰομένους αἰτίαν εἶναι τοῦ πυρίαν οὐσίαν τῆς ἐν τοῖς ἐμψύχοις αὐξήσεως, λοιπὸν
ἐνταῦθα περὶ τῶν ἐχομένων ποιεῖται τὸν λόγον. λέγω δὲ περὶ τροφῆς ἵν' οὕτω λοιπὸν καὶ περὶ ἄλλων
τῶν δυνάμεων διαλάβῃ. ὡς γὰρ περὶ μιᾶς τῆς φυτικῆς δυνάμεως καὶ αὐτοτέρω τὸν λόγον ἐποιή
σατο ἐν οἷς ἔλεγεν. ἡ γὰρ θρεπτικὴ καὶ τοῖς ἄλλοις ὑπάρχει πρώτη καὶ κοινοτάτη δύναμίς ἐστι ψυ
χῆς. καθ' ἣν ὑπάρχει τὸ ζῆν ἅπασιν. ἧς ἔστιν ἔργα γεννῆσαί τε καὶ τροφῇ χρῆσθαι. καὶ ταύτῃ πάλιν
ἐπεσθὴ ἡ ἀλλὰ δύναμίς ἐστι θρεπτικὴ τε καὶ γεννητική. περὶ τροφῆς ἀναγκαῖον διωρίσθαι πρῶτον. ὃ
γάρ φησι τοιοῦτόν ἐστι, ἐπεσθὴ μία τίς ἐστι καὶ ἡ ἀλλὰ δύναμις ἡ φυτική. ἧς ἐστὶν ἔργα γεννῆσαί τε
καὶ τροφῇ χρῆσθαι. διὰ τῶν ἄκρων καὶ τὸ μέσον περιλαμβάνων τὸ αὔξειν καὶ ἕως τὸ τέλειον μέρος ἄ
γειν τὰ αὐξόμενα ἐπομένως δὲ φησι περὶ τοῦ τέλους τῆς γεννητικῆς ἐνεργείας, ἀναγκαῖον καὶ περὶ τοῦ αὐ
τικειμένου τῇ θρεπτικῇ ἐνεργείᾳ ἅπαξ λέγω δὴ τῆς τροφῆς. ἵν' οὕτω λοιπὸν καὶ ἐν περὶ τῆς δυνά
μεως ἀλλῆς ποιησώμεθα λόγον. μίαν δὲ δυνάμιν φησι θρεπτικήν τε καὶ αὐξητικὴν καὶ γεννητικήν.
οὐχ ἁπλῶς ὅτι ἡ φυτικὴ κοινὴ τούτων κατηγορεῖται, ἀλλ' ὅτι τέλος ἐστὶ πασῶν τούτων τῶν ἐνερ
γειῶν. τοῦτο δὲ δύναται τὸ γεννῆσαι ἕτερον οἷον ἄλλο διὰ τὸ ἔφεσιν τῆς αἰτιδιότητος. πάντα δὲ ἐκτὸς τοῦ τέλους
φησὶ τὸ σκοπιμώτατον προσαγορεῦσαι δίκαιον. ὥστε ἐπεὶ τέλος πάσῃ τῇ φυτικῇ δυνάμει τὸ γεννῆ
σαι ἕτερον οἷον ἄλλο, γεννητικὴν τὴν πᾶσι καλεῖν δίκαιον. θρεπτικὴ γὰρ καὶ αὐξητική, ἃς ὑπηρε
τοῦσιν ταύτης χάριν. ἐπεὶ γὰρ ἀδύνατόν ἐστι τὰ ἔμψυχα γενέσεως μὴ ἧς τὸ ὡρισμένον καὶ κατὰ
φύσιν μέρος ἐλθόντα διατελεῖ χρεία τῆς αὐξητικῆς ἐνεργείας τε καὶ δυνάμεως. ἀλλ' ἐπεὶ πάλιν
αὔξεσθαι ἀδύνατον μὴ τρεφόμενα, διὰ τοῦτο χρεία τῆς θρέψεως. ὥστε διὰ μὲν τὴν γέννησιν, ἡ αὔ
ξησις. διὰ δὲ τὴν αὔξησιν, ἡ τροφή. διὰ τὴν γέννησιν αἴτιαι ἡ τροφή. ἐπεὶ οὖν ἐκ τοῦ τέλους καλεῖν ἄ
παντα δίκαιον, γεννητικὴν πᾶσι ταύτην κλητέον τὴν δυνάμιν. τὴν δὲ θρεπτικὴν τῇ αὐξητικῇ ἧς ταυ
τὸν ἄγει. δι' ἣν ἐροῦμεν αὐτῇ τῇ λέξει χρώμενοι, αἰτίαν. ὅθεν οὐδὲ ἰδίαν δεῖ περὶ αὔξησεως ποιεῖσθαι
λόγον, ἀλλὰ συμπεπλεγμένως τῷ περὶ τροφῆς. οὐδὲ δεήσεται ἰδίας τὴν αὐξητικὴν δύναμιν. ἐπεὶ δὲ ἡ
ἀλλὴ δύναμις τῆς ψυχῆς τῆς φυτικῆς ψυχῆς ἡ ἀλλὴ δύναμις θρεπτική ἐστι καὶ γεννητική. ἐλλαπῶς εἴ
» ρηται τὸ νόημα κατὰ τὴν φράσιν. ἐχρῆν γὰρ οὕτως εἰπεῖν. Επεὶ δὲ ἡ ἀλλὴ δύναμις τῆς ψυ
» χῆς θρεπτικὴ καὶ γεννητική. Εἴρηται δὲ περὶ τοῦ τέλους τῆς γεννητικῆς, ἀναγκαῖον καὶ περὶ τοῦ αὐ
» τικειμένου τῆς θρεπτικῆς εἰπεῖν. τὸ δ' αὐτικείμενον τῇ θρεπτικῇ δύναμει ἡ τροφή ἐστι. διὸ πρῶτον περὶ
τροφῆς εἰπεῖν.

» ΑΦΟΡΙΖΕΤΑΙ γὰρ πρὸς τὰς ἄλλας δυνάμεις τῷ ἔργῳ τούτῳ.

Η θρεπτικὴ φησι ψυχὴ τῶν ἄλλων ψυχικῶν δυνάμεων χωρίζεται τῷ ῥέφειν. ἴδιον γὰρ τοῦτο τῆς ῥέφει τροφῆ. διὸ περὶ τροφῆς ἀνάγκη πρῶτον εἰπεῖν.

» ΔΟΚΕΙ δὲ εἶναι ἡ τροφὴ, τὸ ἐναντίον τῶν ἐναντίων. οὐ πᾶν δὲ παντὶ, ἀλλ' ὅσα τῶν ἐναντίων μὴ
» μόνον γένεσιν ἐξ ἀλλήλων ἔχουσιν, ἀλλὰ καὶ αὔξησιν. γίνεται γὰρ πολλὰ ἐξ ἀλλήλων, ἀλλ' οὐ πάντα
» τοσόδε οἷον, ὑγιὲς, ἐκ νοσούντος.

Δ ιαπεφώνηται ὁ περὶ τροφῆς λόγος. οἱ μὲν γὰρ φασιν ὅτι ὁμοία ἐστὶν ἡ τροφὴ τῶν τρεφομένων αὔξει
ἀλλό. αὐξητικὴν δὲ τοῦ ὁμοίου τὸ ὅμοιον οὐ τὸ ἐναντίον. τοῦτο γὰρ καὶ φθαρτικὸν τοῦ ἐναντίου οὐκ
ἔστιν ὑπὸ τοῦ ἐναντίου τρέφεσθαι τὸ τρεφόμενον, ἀλλ' ὑπὸ τοῦ ὁμοίου. ἕτεροι δὲ φασιν ὅτι τὸ ἐναντίον
τρέφεται τὸ τρεφόμενον. ἡ γὰρ πάσχει ἡ τροφὴ ὑπὸ τοῦ τρεφομένου καὶ μεταβάλλει εἰς ἄλλο, οὐ πά
σχει δὲ τὸ ὅμοιον ὑπὸ τοῦ ὁμοίου. ἀλλ' ὑπὸ τοῦ ἐναντίου τὸ ἐναντίον πάσχει. καὶ μεταβάλλει τὸ ἐναν
τίον, εἰς τὸ ἐναντίον. ἐναντίον αἰρᾶσι τροφὴ τῶν τρεφομένων. οὔτε μὲν οὖν οἱ φέρομενοι περὶ τροφῆς
λόγοι ἐναντίοι δυνατοῦσιν εἶναι, εὔλογον μέντοι αἰτίαν ἑκάτερος ἔχων. τούτοις οὖν τοῖς λόγοις διαιτῶν
ἀριστοτέλης φησὶν ὅτι δυνατοῦσιν εἶναι ἐναντίοι κατὰ ἀλήθειαν ὄντες ἑκάτερος γὰρ αὖ τῶν μέρος
τι ἀπέβλεψε. καὶ πρὸς τὸ ἀληθῆ λέγει. ἡ γὰρ τροφὴ, δύναμει μέν ἐστιν ὁμοία τῷ τρεφομένῳ ἐνερ
γείᾳ δ' ἐναντία. ὁ γὰρ αὐτὸς καὶ τὰ ὅμοια ἀεὶ κατεργάζεται μὲν ὅντα καὶ ἀπέπλα ἐναντία πῶς ὅτι τῷ τρε
φομένῳ. ὁπόταν δὲ μεταβληθῇ καὶ ἀλλοιωθῇ, τότε ὅμοια γίνεται. μεταβάλλει δ' οὐ τὸ ὅμοιον
εἰς τὸ ὅμοιον. οὐδὲ τὸ τυχὸν εἰς τὸ τυχόν, ἀλλὰ τὸ ἐναντίον εἰς τὸ ἐναντίον. οὐ γὰρ τὸ λευκὸν εἰς τὸ θερμὸν

μετπβάλλειν, κἄπειτα τὸ γυμνὸν ὡς τὸ ψυχρὸν τῆς λύπης μᾶλλον ἡγεῖται, κἀν
ταῖς ἀσθενείαις ὁμοίως· ἢ μετέχει μέλανος μετβάλλοντος· ἀπὸ γὰρ τῆς ἀκμῆς λύεται
τὸ σῶμα· διὰπερ οὐδ' ὑπὸ τῆς πυρώσεως ἀκμάζει τὸ πάθος· ἐν δὲ τῇ μεταβολῇ
τὸ ἐναντίον· τὸ γὰρ ἀκμάζον ἐναντίον ἐστὶ τῷ μεταβάλλοντι· ἐν δὲ τῇ ἀκμῇ
ἑστὼς ὁ πυρετὸς οὐκ ἐναντίος ἐστὶ τῷ ὑγιαίνοντι· ἀλλὰ τὸ μεταβάλλον ἐναντίον
ἐστὶ τῷ ὑγιαίνοντι· διὸ καὶ ἐν τοῖς ἀρχικοῖς καὶ ἐν τοῖς ἀκμάζουσι μεταβάλλουσιν
ἐπὶ τὸ κρεῖττον ἢ χεῖρον· ἐν δὲ τῇ ἀκμῇ ἑστὼς οὐδέτερα ποιεῖ· ἐν δὲ τοῖς
ἀρχικοῖς ἐπὶ τὸ κρεῖττον μεταβάλλουσιν ἐν τῇ ἀκμῇ ἐπὶ τὸ χεῖρον· ἐν δὲ τοῖς
ἀκμάζουσιν ἐπὶ τὸ χεῖρον μεταβάλλουσιν ἐπὶ τὸ κρεῖττον· ἐν δὲ τοῖς παρακμάζουσιν
ἐπὶ τὸ κρεῖττον μεταβάλλουσιν ἐπὶ τὸ χεῖρον· ἐν δὲ τοῖς ἐσχάτοις ἐπὶ τὸ χεῖρον·
ἐν δὲ τοῖς ἐσχάτοις ἐπὶ τὸ χεῖρον μεταβάλλουσιν ἐπὶ τὸν θάνατον· ἐν δὲ τοῖς
ἐπικρίσιμοις ἐπὶ τὸ κρεῖττον μεταβάλλουσιν ἐπὶ τὴν ὑγείαν· ἐν δὲ τοῖς ἀκμάζουσιν
ἐπὶ τὸ χεῖρον μεταβάλλουσιν ἐπὶ τὸν θάνατον· ἐν δὲ τοῖς ἐπικρίσιμοις ἐπὶ τὸ
κρεῖττον μεταβάλλουσιν ἐπὶ τὴν ὑγείαν· ἐν δὲ τοῖς ἀκμάζουσιν ἐπὶ τὸ χεῖρον
μεταβάλλουσιν ἐπὶ τὸν θάνατον· ἐν δὲ τοῖς ἐπικρίσιμοις ἐπὶ τὸ κρεῖττον
μεταβάλλουσιν ἐπὶ τὴν ὑγείαν· ἐν δὲ τοῖς ἀκμάζουσιν ἐπὶ τὸ χεῖρον μεταβάλλουσιν
ἐπὶ τὸν θάνατον· ἐν δὲ τοῖς ἐπικρίσιμοις ἐπὶ τὸ κρεῖττον μεταβάλλουσιν ἐπὶ τὴν
ὑγείαν· ἐν δὲ τοῖς ἀκμάζουσιν ἐπὶ τὸ χεῖρον μεταβάλλουσιν ἐπὶ τὸν θάνατον·
ἐν δὲ τοῖς ἐπικρίσιμοις ἐπὶ τὸ κρεῖττον μεταβάλλουσιν ἐπὶ τὴν ὑγείαν· ἐν δὲ
τοῖς ἀκμάζουσιν

» ὥστε καὶ ἡ τροφὴ, πρὸς ἔμψυχόν ὅτι καὶ οὐ κατὰ συμβεβηκός.

Ὡ Ῡστε οὐ κυρίως ἂν τῷ πυρὸς ἡ τροφὴ λέγεται. μεταβαίνει δὲ ἀπὸ τῆς τροφῆς ἐπὶ τὸ ἐνέργειαν. αὕτη δ' ἔστι τὸ τρέφειν. τὸ γὰρ τρέφειν τῷ τρεφομένου ἐστί. καὶ εἰ μὴ αὖ τὸ μὲν τρέφεσθαι τὸ διὰ τῆς πρὸς τὴν τροφὴν ἐνεργείας, τῷ τὸ θρεπτικὸν δύνασθαι ἔχοντος σώζεσθαι τὸν οὐσίαν τῷ τρεφομένου. τὸ δὲ τρέφειν τῷ ἐνεργεῖν πρὸς τὸν τροφὴν τὸν δύνασθαι τὸν θρεπτικόν. λοιπὸν ἀπὸ τῆς ἐνεργείας ἥτις ποτέ ὄντ' ἡ θρεπτικὴ δύναμις, δῦ' εἶσα καὶ ὁρισθεῖσα. ᾗ δὲ μηδὲν φησι τρέφεσθαι μὴ μετέχον ζωῆς. ἀπὸ δὲ ψυχῆς τοῖς ζῶσιν ἡ ζωὴ, ἀνάγκη τὸ ἔμψυχον σῶμα εἶναι τὸ τρεφόμενον κατ' αὐτὸ τοῦτο καθὸ ἔμψυχόν ὄντ' ἦ οὐ κατὰ συμβεβηκός. οὐ γὰρ τῷ τρεφομένῳ σώματι συμβέβηκεν ἐμψύχῳ εἶναι. ἀλλ' ὅτι ἔμψυχον διὰ τοῦτο τρέφεται. ᾗ δὲ τὸ τρεφόμενον ἔμψυχον, καὶ ἡ τροφὴ καθὸ αὐτὸ τοῦτ' ἐστίν. ὥστε οὐ κυρίως τὸ πῦρ τρέφεσθαι λέγει. οὐ γὰρ πρός τι τὰ μὲν κυρίως καὶ καθ' αὑτὸ πρὸς ἐκεῖνό ὅτι, πρὸς ὃ ἀποδίδοται. τὰ δ' κατὰ συμβεβηκὸς ὡς σοῦλος λέγεται ἀνθρώπου εἶναι σοῦλος. καὶ διαιτᾶται σοῦλος. ἀλλὰ τοῦτο μὲν διαιτᾶται καθ' αὑτό. τὸ δὲ ἀνθρώπου κατὰ συμβεβηκός. συμβέβηκε γὰρ τῷ διαιτᾶσθαι ἀνθρώπῳ εἶναι λέγοιτ' ἂν καὶ τὸ γραμματικοῦ σοῦλος καὶ τὸ ῥήτορος κατὰ συμβεβηκὸς σοῦλον. ἡ δὲ τροφὴ καθ' αὑτό πρὸς τὸ ἔμψυχον λέγεται.

» Ἔστι δ' ἕτερον τροφὴ καὶ αὐξητικῷ εἶναι. ἢ μὲν γὰρ ποσόν τι τὸ ἔμψυχον, αὐξητικόν. ἢ δὲ τόδε
» τι καὶ οὐσία, τροφή. σώζει γὰρ τὸ οὐσίαν. καὶ μέχρι τούτου ἐστὶν ἕως καὶ τρέφηται. καὶ γενέσεως
» ποιητικόν. οὐ τὸ τρεφομένου, ἀλλ' οἷον τὸ τρεφόμενον. ἤδη γάρ ὄντ' ἀλλὴ ἡ οὐσία. γεννᾷ δ' οὐδὲν ἀλλὸ
» ἑαυτό. ἀλλὰ σώζει.

Κ αὶ τοῦτο τοῖς περὶ τροφῆς λόγοις οἰκεῖον. εἶπε δὲ τοῦτο καὶ ἐν τοῖς περὶ γενέσεως. ὅτι οὐ κατὰ τὸ ἄλλο τρεφόμεθά τε καὶ αὐξόμεθα. ἐπασὶ γὰρ τὸ τρεφόμενον καὶ αὐξόμενον ὅτι καὶ ποσόν τι, ὁμοίως δὲ καὶ ἡ τροφὴ τρέφει τὸ τρεφόμενον. τροφῆς γὰρ ἴσιον τὸ σώζειν τὸ αὐξόν, μέχρι τούτου ἐστὶν ἕως αὐ τρέφηται τὰ τρεφόμενα, κἂν μὴ αὐξάνῃ. ᾗ δὲ ποσὸν αὐξει τῷ τρεφομένῳ περιστατικόν ἡ τροφὴ, οὐκ αὐξητικὸν δὲ ἀεὶ τὸ τρεφόμενον ὅταν ἡ ἀπὸ κείσεις ἢ ἴσον ᾖ, ἢ πλέον τῆς ἐκ τῆς τροφῆς γινομένης περικείσεως ὡς εἶπεν ἐν τῷ περὶ γενέσεως. καὶ οὕτω μούτοι ἡ τροφὴ αὔτη τρέφει τε καὶ αὐξει. ᾗ μὲν γὰρ σῳάμει ἐστὶν ὅπερ τὸ τρεφόμενον τρέφει τε καὶ σώζει τὸ αὐξόν τὸ τρεφόμενον. ᾗ δὲ πεπόσωται ταύτῃ δὲ αὔξει, δῆλον ὅτι καὶ ἡ περὶ τὸ τροφὴ ἐνεργοῦσα σῳάμις καὶ πέπλησται ἀλλὴ καὶ μεταβάλλουσα καὶ προσκείνουσα τῷ σώματι, μία ἂν εἴη ἡ ἀλλὴ θρεπτικὴ τε καὶ αὐξητικὴ. ὅτε μὲν γὰρ οὕτως ἔχει τὸ τρεφόμενον ὡς οἷόν τε εἶναι καὶ τῷ ποσῷ ἀλλοῦ περιστήναι, οὐ μόνον τρέφει, ἀλλὰ καὶ αὔξει. ὅτε δ' ἀδυνάτως ἔχει τὸ τρεφόμενον διὰ τὸ τῷ χρόνῳ καμεῖν τρεφόμενον, οὐκ ἔτι δὲ καὶ αὔξει. ἐνδέχεται γὰρ ἐκ τῶν γινόμενα τὰ μόρια οὐκ ἔτι ἐπικτείνεσθαι πέφυκεν τῷ ποσῷ περιστήναι. ὅθεν καὶ τάχεῖα ἡ τῶν κομιδῇ νηπίων παιδίων αὔξησις γίνεται. καὶ ἐν ὅλοις πλείοσις δύο ἢ τρισὶν ἔτεσι δύο πήχεων προσθήκην λαβόντα ἐν ἄλλοις πλείοσιν ἐλαχίστην προσθήκην λαμβάνουσιν. ἤδη λοιπὸν ὠὴ τὸ ξηρότερον ἀλαστόντων τῶν μορίων καὶ μὴ σῳαμένων ἐπικτείνεσθαι καὶ τῷ ποσῷ περιστήναι. ἐπεὶ ὅσον ὠὴ τῇ θρεπτικῇ σῳάμει καὶ τῷ ποσῷ ἀεὶ περιστήτο. καὶ ἄλλως λοιπὸν ἀπορροῆς πλέονος γινομένης διὰ τὸ ὠὴ φθίσιν ὁσθῆναι τὸ ζῶον, οὐκ ἐξαρκεῖ ἡ θρεπτικὴ σῳάμις ἀναφλῶσαί τε τὸ ἀπορροῦσαν καὶ ὠὴ προσθεῖναι τῇ ἐξ ἀρχῆς. ἐπεὶ οὖν ἡ θρεπτικὴ σῳάμις ἀλλή ὄντ' καὶ αὐξητική, ἁπλῶς θρεπτικῆς καὶ γεννητικῆς μόνης ἐμπέφυκεν τὴν ἀλλὼ ὡς εἶπον διόμενος τῇ θρεπτικῇ τῷ αὐξητικῷ. καὶ γενέσεως ποιητικὸν, οὐ τῆς τρεφομένου, ἀλλ' οἷον τὸ τρεφόμενον. ἔφην ὅτι ἡ τροφὴ καὶ αὔξει καὶ τρέφει, καὶ τὰ ἄλλο καὶ ἄλλο λέγει. ὅτι καὶ γεννήσεως ποιητικὴν ἡ τροφὴ, εἴπερ τὸ σπέρμα περίπωμά ὄντ' τῆς ἐσχάτης τροφῆς ὡς διέξει αὐ τοῖς περὶ γενέσεως ζώων. ἀμέλει καὶ πρὸς τὴν
» ποιότητα καὶ πρὸς τὴν ποσότητα τῆς τροφῆς, μᾶλλον ἢ ἧττον ἢ κίνησις τῶν ἀφροδισίων γίνεται. οὐ τῆς
» τρεφομένης δὲ γενέσεως ποιητικὸν ἡ τροφή. οὐδὲν γὰρ ἀλλὸ ἑαυτὸ γεννᾷ. ἔστι γὰρ ἤδη ἡ οὐσία ἀλλὸ ἀλλοῖον τὸ τρεφόμενον. πάντα γὰρ τὰ γεννῶντα ὠὴ τὸ πλεῖστον καὶ κατὰ φύσιν ἑαυτοῖς ὅμοια γεννᾷ. τῆς γὰρ αἰτίας διότητος ἐφιέμενα, οὕτως ἀλλῆς τυγχάνει ὡς εἴρηκεν ἀεὶ ὠτέρου τὸ γεννᾶν ἄλλα οἷα ἀλλά.

» Ωὗ σοῦ μὲν τοιαύτη τῆς ψυχῆς ἀρχὴ, σῳάμις ὄντ', οἵα σώζειν τὸ ἔχον ἀλλὼ ἢ τοιοῦτον. ἡ τροφὴ,
» παρασκευάζει ἐνεργεῖν. διὸ στρηθὲν τροφῆς, οὐ σῳάτσει εἶναι. ἐπεὶ δὲ ὅτι φίλα, τὸ τρεφόμενον, καὶ
» ᾧ τρέφεται, καὶ τὸ τρέφον, τὸ μὲν τρέφον ἐστὶν ἡ πρώτη ψυχή. τὸ δὲ τρεφόμενον τὸ ἔχον ἀλλὴν σῶμα. ᾧ
» δὲ τρέφεται, ἡ τροφή.

Ε ἰπὼν ὅτι ἡ τροφὴ σωστικὴ ὅτι τῷ τρεφομένου καθό ὅτι τροφή, ἐκ τούτου καὶ τῷ θρεπτικῷ δυνάσκει ψυχῷ καὶ ὀείλεται ἀλλῷ ὅτι ἔστι σῳάμις οἵα τε οὖσα σώζειν τὸ ἔχον ἀλλὴν ἢ τοιοῦτον. τὸ δὲ ἢ τοιοῦτον, αὐτὶ τῷ κατ' ἀλλο ἐκεῖνο τὸ εἶδος. τοντέστιν ᾧ τῷ ἀλλῷ εἴδει σώζουσα τὸ τρεφόμ. μ ἀλλος. μ' θρεπτικῆς μόνης σῳάμεως τ' ὁρισμὸν ἀποδέδωκε. σῳατ' ὂ ἐκ τούτ μ τ' αὐξητικῆς μ τ' γεννητικῆς τ' ὁρισμὸν ἀποδοῦναι. ἔστι γὰρ ἡ αὐξητικὴ σῳάμις ψυχῆς ἄχρι τοσούτου τελειοῦσα εἶδος τὸ ἔχον αὐτ' ὡς ὁ γονὸς σύνα) πάσας ἐκτελεῖν τὰς φυσικὰς ἐνεργείας γεννητικῆς δ' ἔστι σῳάμις τ' ψυχῆς οἵα τε οὖσα παρασκευάζει τὸ ἔχον

τὸ ἔχον ἀλλὼ ποιεῖν ἕτερον οἷον κατ' ἔφεσιν τῆς αὐ τῷ πρώτῳ ἀϊδιότητος. ἡ μὲν οὖν θρεπτικὴ σῳάμις, παιδιότη. ἡ δὲ τροφὴ φησι παρασκευάζει τῇ θρεπτικῇ σῳάμει τὴν τοιαύτην ἐνέργειαν. τροφῆς γὰρ μὴ ὄντος
» οὐκ ἐνεργεῖ ἡ θρεπτικὴ σῳάμις. ἔστιν οὖν ἡ τροφὴ σκευαστικὴ τῆς ἐνεργείας τῆς θρεπτικῆς σῳάμεως
» καθ' ὧ σώζεται τὸ ἔχον ἀλλὼ. διὸ ἀπαυστερηθὲν τροφῆς, οὐ σῳατὸν εἶναι τὸ ἔμψυχον. τὸ γὰρ ὅτι τὸ
» τρεφόμενον. ἐπεὶ δὲ ὅτι τὸ τρεφόμενον. καὶ ᾧ τρέφεται. καὶ τὸ τρέφον. ἐπασὶ εἶπε περὶ τροφῆς βούλεται τὰ ὅξ ἀλλῆς παρορμαζόμενα διορίσασθαι καὶ ὅπερ τί ἐστὶν ἕκαστον ὅτι. ἔστι γάρ τι τὸ τρέφον καὶ τὸ τρεφόμενον καὶ ᾧ τρέφεται. τὸ μὲν οὖν τρέφον ἐστὶν ἡ πρώτη σῳάμις τῆς ψυχῆς ἥτις ἡ θρεπτικὴ ὅτι. ἐρήσεται δὲ πολλάκις διὰ τὴ πρώτη. τὸ δὲ τρεφόμενον τὸ ἔμψυχον σῶμα καθὸ ταύτην ἔχει τὴν σῳάμιν. τὸ δὲ ᾧ τρέφεται ἡ τροφή.

» Ε ΡΕΙ δὲ ἀπὸ τῆς τέλους ἅπαντα προσαγορεύειν δίκαιον, τέλος δὲ τὸ γεννῆσαι οἷον ἄλλο, εἴη αὖ
» ἡ πρώτη ψυχὴ γεννητικὴν, οἷον ἀλλό.

Ω ς γὰρ ἀπὸ τῆς νοεῖν ὁ νοῦς προσαγορεύεται, καὶ ἀπὸ τῆς αἰσθάνεσθαι ἡ αἴσθησις. τέλος δὲ καὶ τῆς θρεπτικῆς σῳάμεως ὧ καλεῖ πρώτην ὡς κάτωθεν πρώτως τὸ γεννῆσαι οἷον ἀλλό. τὰ γὰρ τέλεια τῶν τρεφομένων καὶ μὴ πιρώματα ταῦτα γεννᾷ. δίκαιον καὶ ταύτην ἀπὸ τῆς τέλους προσαγορεῦσαι λέγω δὴ τῷ γεννητικῷ. ἐπασὶ τέλος αὐτῇ τὸ γεννῆσαι.

» Ε ΣΤΙ δὲ ᾧ τρέφεται δίπλοῦν, ὥσπερ ᾧ κυβερνᾶ ἡ χεὶρ, καὶ τὸ πηδάλιον.

Ε ἰπὼν τίποτέ ὄντ' ᾧ τρέφεται, τὸ δὲ νῦν προστιθέμενον, τὸ ὀργανικὸν ὄντ' τινὶ ὡς δι' ὀργάνου τρέφει. τοῦτο οὖν τὸ ὄργανον, δίπλοῦν φησι. τὸ μὲν κινοῦν καὶ κινούμενον. τὸ δὲ, μόνον κινούμενον, οὐκ ἔτι δὲ καὶ κινοῦν. τὸ μὲν γὰρ ἔμφυτον θερμὸν ᾧ τινι τρέφει ἡ ψυχὴ ὡς δι' ὀργάνου, καὶ κινεῖ καὶ κινεῖται. κινεῖται μὲν ὑπὸ τῆς θρεπτικῆς σῳάμεως. κινεῖ δὲ τὰ λοιπὰ μόρια. οἷον ὀδόντας. φλέβας. γαστέρα. καὶ τὰ ἄλλα δι' ὧν ἡ τροφὴ ἄπινα μόνως κινεῖται, οὐκ ἔτι δὲ καὶ κινεῖ. ἀλλ' ὅτι ὡς ὄργανον, ἀλλὰ τὴν τροφὴν. οὐδέξατο δὲ τὸ δίπλοῦν τῷ ᾧ τρέφει ὡς δι' ὀργάνου τῇ τὸ κυβερνήτην παραθέσα. καὶ γὰρ ἡ μὲν χεὶρ καὶ κινοῦ καὶ κινούμενον. κινεῖται μὲν γὰρ ὑπὸ ψυχῆς κινεῖ δὲ τὸ πηδάλιον. τὸ δὲ πηδάλιον μόνως κινούμενον. οὐ γὰρ καὶ ἀλλὸ ἄλλο κινεῖ ὄργανον, ἀλλὰ τὴν θάλαπαν, ἢ τὸ πλοῖον. ὥσπερ ἐκεῖνα τὴν τροφήν. οἱ δὲ τὴν τροφὴν φασι κινοῦ καὶ κινούμενον μὲν ὑπὸ τοῦ θερμοῦ. κινοῦ δὲ καθὸ τρέφει. κάλιον δὲ κινεῖ μὲν καὶ κινούμενον λαβεῖν τὸ θερμὸν. κινούμενον μὲν ὑπὸ ψυχῆς. κινοῦ δὲ τὴν τροφήν. τὴν δὲ τροφὴν κινούμενον μόνον. οὐ γὰρ κινεῖ τὸ τρέφον εἰ τῷ τρέφειν ὡς δέδεικται. λέγει δὲ ὁ ἀλέξανδρος καὶ ἄλλως ὄξήκισιν. τὸ γὰρ ᾧ τρέφει τὸ δίπλοῦν οὐκ ἀπὸ τῆς τροφῆς ληπτέον. φησὶ γοῦ. ἀλλὰ δίπλοῦν λέγει τὴν θρεπτικὴν ψυχὴν καὶ τὸ ἔμφυτον θερμόν. ὧν τὸ μὲν ὄντ' ἀκίνητον ἡ θρεπτικὴ σῳάμις. αὕτη γὰρ οὐ κινουμένη κινεῖ. τὸ δὲ ἔμφυτον θερμὸν κινοῦ καὶ κινούμενον. κινεῖ μὲν γὰρ τὴν τροφὴν. κινεῖται δὲ ὑπὸ τῆς σῳάμεως ἡ δὲ ὄξήκισις αὖτη ἀμφίζοι αὖ πρὸς γραφὴν τὴν φερομένην οὕτως. τὸ μὲν κινοῦ καὶ κινούμενον. τὸ δὲ, κινοῦ μόνον δικλονότι αὖτο μὴ κινούμενον. καὶ αὖ μόσις αὖ πρὸς ταύτην τῷ γραφῷ. τὸ παράδειγμα τὸ τῆς κυβερνήτου οὕτως. τὸ μὲν πηδάλιον κινοῦ καὶ κινούμενον. κινοῦ μὲν τὴν θάλατταν ἢ τὸ πλοῖον. κινούμενον δὲ ὑπὸ τοῦ χειρός. τῷ δὲ χεῖρα κινοῦ μόνον. κινεῖ γὰρ τὸ πηδάλιον. ἔχει δὲ καὶ ὑπ' ἄλλου κινεῖται. τὰ γὰρ τῶν συνεχῶν μόρια οὐ κινεῖται καθ' αὑτά. ἐπασὶ μηδὲ εἰ τόπῳ καθ' αὑτὰ ὡς δέδεικται εἰ τῇ φυσικῇ. συνεχὴς δὲ ἡ χεὶρ τῷ κυβερνήτῃ καὶ ἄλλως ὅτι τὸ μὲν πηδάλιον ὑπὸ τινος ἐκτὸς ὄντος κινεῖται ὑπὸ τῆς χειρός. ἡ δὲ χεὶρ οὐδὲν ἔξωθεν κινοῦ ἀλλῷ ἔχει. ἡ μὲν οὖν γραφὴ ἔχει τὸ δὲ κινοῦ μόνον, ἡ τελευταία ὄξήκισις αὖ μόσει.

» Τ Ο μὲν κινοῦ καὶ κινούμενον. τὸ δὲ, κινοῦ μόνον. πᾶσαν δ' αὐαγκαῖον τροφῷ σῳάμει πέπε-
» σθαι. ἐρήσεται δὲ τὴν πέψιν, τὸ θερμὸν. διὸ πᾶν ἔμψυχον ἔχει θερμότητα. τύπῳ μὲν οὖν, τίς ὅτιν ἡ
» τροφὴ, εἴρηται, διασαφητέον δ' ἐστὶν ὕστερον πρὸς ἀλλῆς, οὐ τοῖς οἰκείοις ῥήγοις.

Ε ἰπὼν ὅτι δίπλοῦν τὸ τρέφειν ἡ ψυχὴ τί ὅτι πρὸς τὴν ὑρημυνὴ τροφῆ ἄλλο δ' οὗ γίνεται δίπλοῦν τὸ ᾧ τρέφει. νῦν λέγει. τὸ γ αὖ ἔμφυτόν φησι θερμὸν εἶτα καὶ πῶς τρέφει ἐπάγει. δεῖ μὲν γὰρ φησι τῷ τροφῷ πέπεσθαι. τὸ δὲ τῷ πέψιν ἐργαζόμενον τὸ θερμὸν ὄντ'. ὥστε ταύτη τρέφει. ᾗ δὲ πᾶν ἔμψυχον τρέφεται, ἡ δὲ τροφὴ ὑπὸ τῆς θερμοῦ πέπεπται, ἀνάγκη αὖ πᾶν ἔμψυχον ἔχειν θερμότητα. τύπῳ μὲν οὖν τί ὅτιν εἴρηται. διασαφητέον δὲ ὅτιν ὕστερον ὑπὲρ ἀλλῆς οὐ τοῖς οἰκείοις ῥήγοις ὅτι διχῶς ἡ τροφή. καὶ γὰρ τὸ ἐναντίον καὶ τὸ ὅμοιον. καὶ ὅτι τῶν αὐξεν σῳαμένων ἐναντίον. καὶ ὅτι πέπεπται καὶ μεταβάλλει καὶ ὅτι κατὰ ἄλλο τρέφει, καὶ κατὰ ἄλλο αὔξει. καὶ ὅτι καθὸ τρέφει σώζει τὸ τρεφόμενον. καὶ ὅτι καὶ γενέσεως ἡ ἀλλὴ ἀρχὴ οὐ τῆς τρεφομένου, ἀλλ' οἷον τὸ τρεφόμενον καὶ ὅσα ἄλλα εἴρηται. διασαφητέον δὲ πρὸ ἀλλῆς ὕστερον οὐ τοῖς οἰκείοις ῥήγοις. εἴρηκε μού πως πρὸ τροφῆς καὶ οὐ τοῖς περὶ γενέσεως. ἐρεῖ δ' ὕστερον καὶ οὐ τῇ πρὸ ζώων γενέσεως πραγματείᾳ ἃς ὠὴ ὑπερτίθεται. οὐ ᾗ καὶ πρὸ σπέρματος. ἐρεῖ ὃ καὶ ἀλλο τῆς τροφῆς ὅτι. περίπωμα γάρ φησι τροφῆς τὸ σπέρμα ἐσί. διὸ καὶ τροφαί πινὲς πρὸς σπέρματος γένεσιν ὠὴ πιθάνως ἔχουσιν. οἱ δ' ἐναντίως.

» Δ ΙΩΡΙΣΜΕΝΩΝ δὲ τούτων, λέγομεν κοινῇ περὶ πάσης αἰσθήσεως.

Ε ἰπὼν πρὸ τῆς πρώτης ψυχῆς λέγω δὲ τῆς φυτικῆς ψυχῆς ὅπ ἔστι σῶμος ψυχῆς σωστικὴ τοῦ ἔχοντος αὐτὸ διὰ τῆς οἰκείας ἐνεργείας. ἥτις παρουσίᾳ τροφῆς γίνεται. καὶ διὰ τούτου δείξας ὅτι ἔστιν ἐντελέχεια τοῦ ἔχοντος αὐτὸ σώματος καὶ ἀχώριστος αὐτοῦ. μετελήλυθεν ἤδη ἐπὶ τὸν τῆς αἰσθητικῆς ψυχῆς λόγον. καὶ ὥσπερ ἐπὶ τῆς ψυχῆς ἁπλῶς πρότερον κοινὸν λόγον ἔσχομεν δεῖν δὲ πρὸ πάσης ψυχῆς. εἶθ οὕτως ἰδίᾳ πρὸ τῶν κατὰ μέρος ψυχῶν ἐπὶ λόγον ποιεῖσθαι. οὕτω καὶ ἐνταῦθα πρότερον κοινῶς πρὸ πάσης αἰσθήσεως διαλέγεσθαι. εἶτα πρὸ ἑκάστης ἰδίᾳ. ἀπορήσειε δὲ κοινὸν λόγον τῆς αἰσθητικῆς ψυχῆς. τὴν γὰρ αἴσθησιν εἶναι σῶσαμεν τῆς ψυχῆς δι' ἀλλοιώσεως ὁμοιοῦσθαι τοῖς αἰσθητοῖς. ταύτῃ καὶ αἰσθητικὴν ψυχὴν ἐρεῖ. ὅσα οὖν πρὸς τὸ εἰδέναι καθόλου τὴν αἴσθησιν αὐτῷ χρήσιμά ἐστι, ταῦτα προσδιαλέλεκται. πρῶτον δὲ χρήσεται τῷ τε πάσχειν τὴν αἴσθησιν καὶ τῷ ἀλλοιοῦσθαι. διαλέξεται δὲ καὶ πρὸ τοῦ σῶσαι, καὶ τοῦ ἐνεργείᾳ. καὶ τίνας ἀπορίας περί τε τοῦ ποιοῦντος καὶ τοῦ πάσχοντος. ἢ πρὸ αἰσθήσεως ἀπορρήσει καὶ ἰδίᾳ λύσεται.

» Ἡ ΔΕ αἴσθησις, ἐν τῷ κινεῖσθαί τε καὶ πάσχειν συμβαίνει, καθάπερ εἴρηται. δοκεῖ γὰρ ἀλλοίωσίς τις εἶναι.

F ρῶτον ὅτι ἡ αἴσθησις ἐν τῇ τῶν αἰσθητῶν ἐνεργείᾳ, τοιῶς ἢ τοιῶς διατεθεμένη. ἀλλοιοῦσθαί δοκεῖ. ἡ δὲ ἀλλοιοῦσθαι, καὶ πάσχειν. πάθος γὰρ ἡ ἀλλοίωσις. ἡ δὲ πάσχειν, καὶ κινεῖσθαι. οὐχ ὡς ἀπλῶς δὲ δοκοῦντα ταῦτα λέγει ὁ τὴν αἴσθησιν ἀλλοιοῦσθαι καὶ πάσχειν. διὸ προσέθηκε τὸ δοκεῖ. δείξει γὰρ προϊὼν πῶς ἕκαστον τούτων ἐπὶ ψυχῆς λέγεται ὅτι οὐ κυρίως, οὔτε ἀλλοιοῦσθαι, οὔτε πάσχειν λέγεται ἡ αἴσθησις. ὃ δὲ, καθάπερ εἴρηται εἶπεν. ἐπεὶ περὶ ὀλίγου ἐφάνησαν ὅπ ἡ ψυχὴ καὶ ὡς ὅλον αἴτιόν ἐστι κινήσεως αἰτίας τῶν ζώων ἐστὶν, ἔδειξεν ὅτι οὐ μόνον αὐξήσεως καὶ τῆς κατὰ τόπον κινήσεως, ἀλλὰ καὶ ἀλλοιώσεώς ἐστιν αὐτία προχειρισάμενος τῷ τὴν αἴσθησιν, ἀλλοίωσιν εἶναι. ἡ οὖν αἴσθησις, ἀλλοίωσις. ἡ δὲ ἀλλοίωσις, κίνησις. ἡ αἴσθησις ἄρα ἐν τῷ ἀλλοιοῦσθαί τε καὶ κινεῖσθαί ἐστι.

» ΦΑΣΙ δέ τινες, καὶ τὸ ὅμοιον ὑπὸ τοῦ ὁμοίου πάσχειν. τοῦτο δὲ πῶς σῶσαι τὸν ἢ ἀδύνατον, ἁρμόττει
» μὲν καὶ ἐν τοῖς καθόλου λόγοις, πρὸς τὴν ποιεῖν καὶ πάσχειν.

Ε' πεὶ δὲ τὴν αἴσθησιν ἐν τῷ κινεῖσθαι καὶ πάσχειν συμβαίνει ἀπορεῖν καθόλου ἐκτίθεται ἐν τούτοις πῶς πάσχει τὸ πάσχον ὑπὸ τοῦ ποιοῦντος. πότερον τὸ ὅμοιον ὑπὸ τοῦ ὁμοίου πάσχει, ἢ τὸ ἐναντίον ὑπὸ τοῦ ἐναντίου. δοκεῖ γὰρ ἑκάτερον ἔχειν τινὰ λόγον. οὔτε γὰρ τὸ παντὶ ἕτερον πάθοι ὑπὸ τούτου ὡς κατὰ μηδὲν κοινωνοῦν. οὐ γὰρ πάθοι ἂν λευκότης ὑπὸ γλυκύτητος. οὐδὲν γὰρ αὐτοῖς κοινόν. οὐδὲ στερεότης ὑπὸ λευκότητος. οὔτε μὴν τὸ ὅμοιον ὑπὸ τοῦ ὁμοίου πάθοι ἄν. λευκότης γὰρ πρὸς τὸν ὁμοίαν λευκότητα οὐδὲν δράσει. οὐ γὰρ τὸ τυχὸν ἐς τὸ τυχὸν δρᾷ. δεῖ δ' ἐναντίον ἐς τὸ ἐναντίον. λευκότης γὰρ ὑπὸ μελανίας πείσεται. καὶ ψύξις ὑπὸ θερμότητος καὶ τοὔμπαλιν. δόξει οὖν καὶ εὔλογον εἶναι καὶ τὸ ἐναντίον ὑπὸ τοῦ ἐναντίου πάσχειν. καὶ τὸ ὅμοιον ὑπὸ τοῦ ὁμοίου. ταύτην οὖν τὸν ἀπορίαν λυόμενος, διὰ ταύτης ἤρκει καὶ ὅπως ἡ αἴσθησις ὑπὸ τῶν αἰσθητῶν πάσχει. πῇ μὲν ὁμοία οὖσα. πῇ δὲ ἀνόμοια. ὅτι σῶσαι ὁμοίαν τοῖς κατ' ἐνέργειαν αἰσθητοῖς. εἴγε πάσχει μὲν ὑπὸ τούτων τὸ δὲ πάσχον ὑπὸ τοῦ οὕτως ὁμοίου πάσχει. λέγω δὲ σῶσαι μὲν ὁμοίαν. ἐνέργειαν δ' ἀνόμοιον καὶ ἐναντίον ὡς δείξει. ταύτην δὲ τὴν ἀπορίαν ἐπέλυσαν τὸ μὲν καὶ ἐν τοῖς περὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς. ταύτην γὰρ ἐδίλωσε τῷ πραγματείαν ἴδιον. ὅπ εἴρηται μὲν ἐν τοῖς καθόλου λόγοις, οὐκ αὐταπέδοκεν ὅτι ῥηθήσεται δὲ καὶ νῦν. ἔτι δὲ καὶ μὴ προσγράπται τοῦτο, οὐδὲν ἧττον δεῖ προσυπακούειν ἀλλὰ τοῦτο. ὡς γὰρ ὁμολογούμενον ἀλλὰ παρῆκεν, ἐρεῖ δὲ ἐν τοῖς ἑφεξῆς περὶ ἀλλοῦ τούτου.

» ΕΧΕΙ δὲ ἀπορίαν. διὰ τί οὐ καὶ τῶν αἰσθήσεων ἄλλων γίνεται αἴσθησις, μὴ διὰ παθῶν τῶν ἔξω
» οὐ ποιούσιν αἰσθήσεις.

A' πορήσας καθόλου πότερον τὸ πάσχον ὑπὸ τοῦ ὁμοίου πάσχει ἢ τοῦ ἀνομοίου. περὶ ἑκατέρου διελύσατο. καὶ ἐπὶ τούτοις ἐνταῦθα ἐπανάληψιν ἀπορίας ποιεῖται. καὶ διὰ τῆς λύσεως τῆς δευτέρας, ἐδιελύετο καὶ τὴν προτέραν. τοῦτο γὰρ ἔθος ἀεὶ ποιεῖται. τίς οὖν ἡ ἀπορία. ἡ αἴσθησις φησιν ἁπλῆ δεῖ τῶν αἰσθητῶν. αἰσθητὰ δὲ καὶ τὰ αἰσθητήρια δι' ὧν αἰσθανόμεθα. διατί οὐχὶ καὶ πάντων ἡ αἴσθησις ἀντιλαμβάνεται καὶ μηδενὸς ἔξωθεν παρόντος; οἷον διατί ὁ ὀφθαλμὸς οὐχ ὁρᾷ ἑαυτὸν συγκείμενός τε ἐκ τούτων ἅ ἐστιν ὁρατά; λέγω δὴ τῶν στοιχείων; ἠπόρησε δὲ ταύτῃ τῇ ἀπορίᾳ, οἰκείαν μὲν οὖσαν καὶ ἄλλως τοῖς περὶ αἰσθήσεως λόγοις. νῦν δ' ὅτι καὶ ἡ λύσις ἀπῆς συνίσκει τῷ αἰσθησιν ἐν τῷ πάσχειν τε καὶ ἀλλοιοῦσθαι συμβαίνειν. τῆς οὖν ἡ λύσις τῆς ἀπορείας. φησὶν οὖν ὅτι ἡ αἴσθησις σῶσαι μόνον ἐστὶ τοῦτο ὅπερ ἐστί. πᾶν δὲ τὸ σῶσαι προάγεται ὑπό τινος ἐνεργείᾳ ὄντος. οὕτω καὶ ἡ αἴσθησις σῶσα οὖσα προάγεται ὑπὸ τοῦ αἰσθητοῦ. αἰσθητὸν δὲ τοῦτο ἔξωθεν. πᾶν δὲ τὸ σῶσαμενον εἰς ἐνέργειαν προαγόμενον ὑπὸ τοῦ ὁμοίου προάγεται ἐνεργείᾳ ὄντος. τὸ γὰρ σκληρὸν ὑπὸ ψυχροῦ κατὰ συμβεβηκὸς γίνεται. τῷ γὰρ ψυχρὸν γενέσθαι παρηκολούθησε τὸ σκληρὸν, ὡς ἐπὶ κρυστάλλου. καὶ ἡ αἴσθησις ἄρα σῶσαμενον οὖσα ὑπὸ τοῦ ὁμοίου προάγεται. εἰς ἐνέργειαν

εἰς ἐνέργειαν ἐντελεχείᾳ ἤδη ὄντος. ὥστε καὶ ἡ αἴσθησις σῶσαμενον ἐστὶν, ὅπερ τὸ αἰσθητόν. πῶς δὲ λέγεται, τοῦτο διαρθρώσει προϊών. καὶ ἡ ὑπὸ τοῦ αἰσθητοῦ προαγομένη εἰς ἐνέργειαν. αἰσθησιν δὲ καὶ τὸ αἰσθητήριον ἐν ᾧ ἡ αἴσθησις. διατὶ μὴ καὶ ὑπὸ τούτου προάγεται εἰς ἐνέργειαν. ἄλλως τε ἡ μὴ οἷά τέ ἐστιν ἡ αἴσθησις τοῦ οἰκείου αἰσθητηρίου ἀντιλαμβάνεσθαι αἰσθητοῦ γε ὄντος. τί δήποτε τῶν ὑπερβολῶν ἄλλου ἀντιλαμβάνεται. τῆς μὲν γὰρ κατὰ φύσιν θερμασίας τῆς ἐν παντὶ σώματι ἡ ἁπτικὴ αἴσθησις οὐκ ἀντιλαμβάνεται. ἐπεισάκτ μέν τοι εἰς ἀμεφίαν ἡ ἐν ἡμῖν θερμότης ἐκπέσει ὡς ἐπὶ τῶν πυρετῶν. τοιγαροῦν τὰ αἰσθανόμενα ταύτης. καὶ ἡ ὄψις ὁμοίως. τοῦ μὲν ὀφθαλμοῦ κατὰ φύσιν ἔχοντος οὐκ ἀντιλαμβάνεται. διὸν ποιόν ὅτι τῶν ὑγρῶν, ἢ τὸ τῶν χατόνων χρῶμα. ἐπεισάκτ μέντοι παρὰ φύσιν τι πάθῃ ὡς ἐπὶ τῶν ὠχριώντων, τῆς ἐν τῷ ὀφθαλμῷ ὠχριάσεως αἰσθήσιν ἴσχει. διὸ διόντοι πάντα ὠχρὰ εἶναι. ὁμοίως δὲ καὶ ἄλλος τις χυμὸς ἐν στόμῳ ἐν τῷ κρυσταλλοειδεῖ, καὶ τοῦ χρώματος, καὶ τοῦ χύματος ἀλλοῦ ἀντιλαμβάνεται. ὅθεν καὶ ἐν τοῖς ἀρχαίοις τῶν ἀδικλύσεων, πᾶν τὸ πελάσιον κωλυθὲν ἡ ἐνέργεια, τῆς κόρης σκεπασθείσης, ἐν πᾶσι δοκοῦσιν ὁρᾶν κωνώπια καίτοιγε πτερωτά. φαμὲν οὖν πρὸς ταύτην τὴν ἀπορίαν, λέγω δὲ διατὶ μὴ αἰσθάνεται ἡ αἴσθησις τοῦ οἰκείου αἰσθητηρίου αἰσθητοῦ γε ὄντος καὶ ἄλλου ἐκείνου, φαμὲν ὅπ οὐχ ὡσαύτως ἅπτεται αἴσθησις τοῦ αἰσθητοῦ ἀντιλαμβάνεται, καὶ ὁ νοῦς τῶν νοητῶν. ὁ μὲν γὰρ νοῦς ἐμπειρίαν τὸ γνωστὸν, κύριός ἐστι τῆς ἄλλου ἐνεργείας, καὶ ὑπ' οὐδενὸς ἐμποδίζεται, ὅταν βούληται τὴν οἰκείαν προβαλέσθαι ἐνέργειαν ἐν ἑαυτῷ ὅπερ εἶπεν ἔχων τὰ νοητά. ἄλλος γὰρ ἐς ἑαυτὸν ἀδιαιρέτως, πάντα ὁρᾷ. ἡ δὲ αἴσθησις, ἐκτὸς ἔχει τὸ γνωστόν. διὸ οὐκ ἄλλως γινώσκει ἢ πρὸς τὸ ἔξω ἀποτεθεῖσα. τοῦτο δὲ, ἐπεὶ μηδὲ χωριστὰς ἔχει τὰς ἐνεργείας. οὐ γὰρ αὐτὴ ἐς ἑαυτὴν ἀδιαιρέφειν σῶματος, ἐπεισὴ ἐν ὑποκειμένῳ τὸ εἶναι ἔχει τῷ ἰδίῳ αἰσθητηρίῳ, καὶ μετὰ τούτου τὴν αὐτίληψιν τῶν αἰσθητῶν ποιεῖται. ἔκτοτος οὖν οὐκ οἶδά τέ ἐστιν, ἡ αἴσθησις τὸ ἰδίου αἰσθητηρίου ἀντιλαμβάνεσθαι. ἅ γὰρ μετ' ἄλλου τῶν αἰσθητῶν θιγγάνει, διὰ τὸ ἐν αὐτῷ τὸ εἶναι ἔχειν καὶ τῷ θιγγάνειν τῶν αἰσθητῶν οὕτως ἄλλων ἀντιλαμβάνεται. ἅ δ' αὖ τὸ οἰκείου αἰσθητηρίου ἀντιλήψιν ἐποιεῖτο, θιγγάνουσα δήπου ἄλλου αὐτιλαμβάνετο ἄλλου θιγγάνειν δ' αἰδύ ἄλλου οὐ σῶσαται. ἀλλὰ ἅρα τὸ αἰσθητήριον ἑαυτὸ θιγγάνειν ἰῶ ἀνάγκη καὶ ἄλλο ἐς ἑαυτὸ ἀδιαιρέφειν. ἀλλ' οὐχ οἷόν τέ ἐστι σῶμα ὂν ἄλλο ἑαυτὸ θιγγάνειν. οὐδ' ἅρα τὸ αἰσθητήριον σῶμα ὂν ἑαυτὸ ἅψεται. ἅ δὲ μὴ ἅψεται, οὐδὲ ἡ ἐν αὐτῷ αἰσθητικὴ σῶσαμις αὐτιλήψεται ἄλλου. οὕτω γὰρ ἡ τῶν αἰσθητῶν αὐτίληψις ἐγίνετο. κατὰ θίξιν μὲν τοῦ αἰσθητηρίου πρὸς τὸ αἰσθητόν. κείσιν δὲ καὶ αὐτίληψιν τῆς ἑαυτοῦ τῆς αἰσθητικῆς σῶσαμεως. μίαν μὲν οὖν αἰτίαν αὕτη. Δευτέραν δὲ ὅτι διήκειν τοῦ μεταξὺ ἀέρος. διὸ τῆς μάλης ἐν τῷ ὀφθαλμῷ οὔσης, οὐκ αὐτιλαμβανόμεθα. καὶ οὐδὲ τοῦ μεταξὺ ὡς ἔτυχεν ἔχοντος, ἀλλὰ πεφωτισμένου. ὥστε εἰη αἰσθησις σῶσαμεν ὅπερ τὸ αἰσθητόν. τὸ δὲ αἰσθητὸν τῷ ποιεῖν τι τὴν αἴσθησιν ἄγει ἀλλ' ὡς τοῦ οἰκείαν ἐνέργειαν. τὸ δὲ ποιοῦν ὡς πάσχον ποιεῖ. πᾶν δὲ τὸ πάσχον κινεῖσθαι. ἡ ἅρα αἴσθησις ὑπὸ τῶν αἰσθητῶν πάσχει καὶ κινεῖται. ἡ δὲ ἡ μὲν αἴσθησις σῶσαμεν ἐστὶν, ἐνέργεια δὲ τὸ αἰσθητόν. τούτων δὲ τὸ μὲν, ποιεῖ. τὸ δὲ, πάσχει. τὸ ἅρα πάσχον, σῶσαμεν μὲν ὅμοιόν ἐστι τῷ ποιοῦντι. ἐνέργειαι δὲ ἀνόμοιαι. ἀλλέλυται ἅρα καὶ ἡ πρότερα ἀπορεία διὰ τῆς δευτέρας. ἡ δὲ τὸ αἰσθητικὸν σῶσαμεν ὂν πάσχει ὑπὸ τοῦ αἰσθητοῦ, καὶ γίνεται ἐνέργεια αἰσθητικόν. πάσχει δὲ τὸ πάσχον ὑπὸ τοῦ ἀνομοίου. οὐδὲν δὲ ἄλλο ἑαυτῷ ἀνόμοιον. οὐδὲν ἅρα ἄλλο ὑφ' ἑαυτὸ πάσχει. ἤκότως ἅρα ἔπη τὸ αἰσθητικὸν ἑαυτὸ οὐκ ἀντιλαμβάνεται, ἐπεισὴ μηδὲ πάσχει ἄλλο ὑφ' ἑαυτό. λέγω δὲ τὸ συναμφότερον τῷ αἰσθητικῷ σῶσαμεν σὺν τῷ αἰσθητηρίῳ. Καὶ ἔστιν αὕτη τρίτη καὶ μάλιστα κυρειωτάτη αἰτία τοῦ μὴ τὰς αἰσθήσεις τῶν ἰδίων αἰσθητηρίων ἀντιλαμβάνεσθαι. τὸ συναμφότερον γὰρ ἡ ἀντίληψις. καὶ ἡ τοῦτο ὅτι τὸ πάσχον ὑπὸ τῶν αἰσθητῶν. ἕτερον οὖν τὸ ποιοῦν ὃς ἀνάγκης ὀφείλει. Τί οὖν οὐ συναισθανόμεθα ἑαυτῶν στερεότερον διακειμένων ἢ ψυχρότερον, ἢ τί ποιοῦντα ἀπὸ συσκρασίας τῶν σὺν ἡμῖν στοιχείων. καὶ ὁ πνεύμα τὸ κρυσταλλοειδὲς ἀπότονος πάσης χρωματοειδῆ δόκησιν τῷ ἀέρι χρώματι καὶ τὸν ἀέρα καὶ τὰ ἄλλα ὁρατὰ κεχρῶσθαι. λέγουσι πρὸς τοῦτο κάλλιστα καὶ οἱ ἰατροί, ὅτι πυρέττοντων ἢ ψυχομένων σὺν τοῖς νόσοις ἑαυτῶν οὐ θερμαινόμεθα οὐκ ἄλλων τῶν αἰσθητικῶν νδύρων ἢ τῶν σαρκῶν τε θερμασμένων, ἀλλὰ τῶν ὑγρῶν αἵματός τε καὶ πνδύματος. ἐπεὶ οὖν ἡ αἰσθητικὴ σῶσαμις πρώτως σὺν σαρξίν ἐστι καὶ νδύρας, ἤκότως τῶν ὑγρῶν συσκραπῶς ἐχόντων πνδύματος λέγω καὶ αἵματος παρακειμένων τε τοῖς αἰσθητικοῖς μορίοις τῇ θίξει αὐτιλαμβανόμεθα ἄλλων. ὥσπερ καὶ τὸν ἀέρος τε θερμασμένου ἢ κατεψυγμένου τῇ θίξει διὰ τὸ παράδυσιν αὐτιλαμβανόμεθα. κἂν ἄλλων δὲ τῶν στερεῶν ἅψηται ὁ πυρετὸς. ἐπεισὴ μὴ ὁ καλῶς θερμαίνεται, ἀλλ' ἀνωμάλως. πάντως ἤδη τινα μὲν μόρια κατὰ φύσιν ἔχοντα αὐτιλαμβάνεσθαι τῶν παρὰ φύσιν διακειμένων. ἀσῶματον γὰρ ὁμολῶ γενέσθαι τῶν συσκρασίαν. τότε γὰρ ἂν φθορὰν λοιπὸν τὸ ζῶον ὀδύει. αὕτη οὖν αἰτία τῆς συναισθήσεως. καὶ ὅτι τοῦτο ἀληθὲς ἔστι, οἱ ἐκτὸς κῶ κατεχόμενοι λοιπὸν πυρετῷ. τοῦτο δέ ἐστιν οἱ τὰ στερεὰ ἄλλα πυρέττοντες ὁμαλῶς γινομένης ἐν ἄλλοις τῆς συσκρασίας δι' ὅλων τῶν στερεῶν συναίσθησιν οὐδεμίαν τῆς ἐν ἄλλοις θερμασίας

λαμβάνουσι, διὰ τὸ ὁμαλῶ εἶναι δι' ὅλων τῶν μορίων τὴν θερμασίαν καὶ μὴ εἶναι. τὸ μὲν, ποιοῦν· τὸ δὲ, πάσχον. ὥσπερ οὖν ὕδὲ οἱ ἐκφύσεως ὠδὶ τὸ θερμότερον κεκραμένοι, συναύξουσι ἀλλοῦ τούτου, διὰ τὸ ὁμαλῶ εἶναι δι' ὅλου τὴν θερμότητα· ἄλλως τε καὶ διὰ τὸ σύνηθες· ἐπεὶ καὶ τ' αὖ τῇ χαρᾷ ἡ τοῖς ἄλλοις κοιλώμασιν ὑγρῶν τ' καὶ τὰ φύσιν μὲν συμμετρίαν ἐχόντων ὑπ' αὐξανόμεθα. ὅταν δ' παρὰ φύσιν ὠδὶ τὸ πλεῖον ἢ ἔλαττον χωρήσῃ, τότε συναύξησιν ἀλλῶν λαμβάνομεν. καὶ τὰ φύσιν μὲν γὰρ ἔχον τὸ ζῶον, ἢ δυνῆς καὶ λύπης ζῷ ἡρτηται· ἀγόμενον δὲ ὠδὶ τὸ καὶ τὰ φύσιν μὲν ἀλλᾷ τούτου τὸ συναυξόμενον ἥδεται. ὠδὶ δ' τὸ παρὰ φύσιν, λυπεῖται. περὶ δὲ τῆ συνισταμένῃ χυμοῦ αὖ τῷ ὄμματι πῶς ἀλλὸν ὁρῶμεν· καὶ πῶς καὶ τὰ φύσιν μετέχοντος τῆ αἰσθητηρίᾳ ὑπ' αὐτιλαμβανόμεθα ἀλλᾷ· παρὰ φύσιν δὲ ἔχοντος, αὐτιλαμβανόμεθα· οὕτω διὰ τ' ὑρμημένων ὠδὶ λέλυται· ὁ γὰρ ὑρμημένος λόγος, μόνη τῇ ἀπλῇ αἰσθήσει αὐτιλαμβανόμεθα· ἀλλὰ μὴν ἡ γῦσις κατὰ φύσιν μὲν ἔχοντος τῆ γλυπτικοῦ αἰσθητηρίου, οὐκ αὐτιλαμβάνεται τῆ χυμοῦ τῆ συνπάρχοντος τῇ τῷ αἰσθητηρίῳ ὑγρότητι· παρὰ φύσιν δὲ ἔχοντος, αὐτιλαμβάνεται, ὥσπερ αὖ τοῖς νόσοις πικρότητος ἢ τύχοι καὶ ἁλμυρότητος καὶ τῶν τοιούτων.

» ΕΝΟΝΤΟΣ πυρὸς καὶ γῆς, καὶ τῶν ἄλλων στοιχείων, ὧν ὄδιν ἡ αἴσθησις καθ' αὐτὰ ἢ τὰ συμ
» βεβηκότα τούτοις·

Τ ὰ γὰρ στοιχεῖα ἔχει ποιότητας τὰς μὲν οὐσιώδεις ἀλλῶν καὶ συμπληρωτικάς· τὰς δὲ κατὰ συμβεβηκός· τῶν μὲν οὖν ἁπλῶν ποιοτήτων τῶν στοιχείων ἡ ἁφὴ ὄδιν αὐτιληπτική· οἷον θερμότητος· ψυχρότητος· ὑγρότητος· ξηρότητος· αὗται μὲν γὰρ αἱ ποιότητες, ὑδροποιοὶ ἀλλῶν ὑσιῶν· τῶν δὲ κατὰ συμβεβηκὸς ἀλλοῖς ὑπερχόντων, οἷον χρωμάτων φόωνῶσμῶν· καὶ τῶν ἄλλων αἱ ἄλλαι αἰσθήσεις ὄδιν αὐτιληπτικαί· τὸ δὲ καθ' αὑτὰ ἢ τὰ συμβεβηκότα τούτοις, αὐτὶ τῆ καθ' αὑτῶν ἢ τῶν συμβεβηκότων τούτοις· βυθέαις γὰρ ἐχρήσατο, αὐτὶ γενικῶν· πολλὴ δὲ ἡ τοιαύτη χρῆσις· οἱ δὲ δύο σκόπελοι ὁ μὲν οὐρανὸν δύρυ ἐκφέ
» νει· αὖ τὶ τούτων δὲ τῶν δύο σκοπέλων.

» ΔΗΛΟΝ οὖν ὅτι τὸ αἰσθητικὸν, ὄν ἐστιν ἐνέργεια, ἀλλὰ δυνάμει μόνον δι' ὅπερ οὐκ αἰσθάνεται
» καθάπερ τὸ καυστόν· οὐ κάεται ἄλλο καθ' αὑτό, ἄδυ τῆ καυστικοῦ, ἕκαιε γὰρ ἂν ἑαυτό, καὶ οὐδὲν ἐδεῖτο
» τῆ ἐντελεχείᾳ πυρὸς ὄντος.

Ε ντεῦθεν ἡ λύσις τῆς ἀπορείας· ἐπαισθὴ γάρ φησι δυνάμει ἐστὶν ἡ αἴσθησις, καὶ οὐκ ἐνέργεια, οὐκ αὐτιλήψεται μὴ παρόντος τῆ ποιητικοῦ ἀλλῆς καὶ προσκτικοῦ ἄς τὴν ἐνέργειαν· ὥσπερ οὐδὲ τὸ καυστὸν, μὴ παρόντος πυρὸς, οὐ κάεται ἄλλο ἑαυτό· οἷον τὸ ξύλον ἢ τὸ ἔλαιον· ἀναλογεῖ οὖν τῷ μὲν πυρὶ, τὸ αἰσθητόν· τῷ δὲ καυστῷ, ἡ αἰσθητικὴ δυνάμις.

» ΕΡΕΙΔΗ δὲ τὸ αἰσθάνεσθαι λέγομεν διχῶς, τό, τε γὰρ δυνάμει ἀκοῦον καὶ ὁρῶν, ἀκούειν καὶ
» ὁρᾶν λέγομεν, καὶν τύχῃ καθεῦδον· καὶ τὸ ἤδη ἐνεργοῦν, διχῶς αὖ λέγοιτο καὶ ἡ αἴσθησις· ἡ μὲν, ὡς δυ
» νάμει· ἡ δὲ, ὡς ἐνεργείᾳ· ὁμοίως δὲ καὶ τὸ αἰσθάνεσθαι, τό, τε δυνάμει ὂν καὶ τὸ ἐνεργείᾳ.

Ε παισθὴ εἶπεν δυνάμει εἶναι τὴν αἴσθησιν μὴ παρόντων τῶν αἰσθητῶν, γίνεσθαι ἐνεργείᾳ παρόντων, αὖ τὸ τῆτο πιστώσασθαι βούλεται· ὥσπερ γάρ φησι τὸ αἰσθανόμενον δι τῇ ὄν ὄδιν· τὸ μὲν, κατὰ τὴν ἕξιν καθάπερ λέγομεν αἰσθητικὸν εἶναι τὸν καθεύδοντα ἄνθρωπον· τὸν δὲ κατ' ἐνέργειαν, ὡς τὸν ἐγρηγορότα τῇ ἤδη ἐνεργοῦντα κατὰ τὰς αἰσθήσεις, οὕτω φησὶ καὶ ἡ δύναμις ἡ αἰσθητικὴ καὶ ἡ ἐνέργεια ἀλλῆς· αὖ τὸ λέγω τὸ αἰσθάνεσθαι, διχῶς λέγεται· τὸ μὲν δυνάμει· λέγω δὲ τὸ τὴν ἕξιν ἔχον, μὴ μέντοι ἐνεργοῦν καὶ τὸ ἤδη ἐνεργοῦν· τὸ μὲν οὖν πρῶτον αἰσθάνεσθαι, αὐτὶ τῆ αἰσθανομένου ἔλαβε· τυτέστιν ἀλλὸ τὸ σύνθετον· τὸ δὲ, διχῶς αὖ λέγοιτο καὶ ἡ αἴσθησις, τυτέστιν ἡ αἰσθητικὴ δύναμις· τὸ δὲ, ὁμοίως δὲ καὶ τὸ αἰσθάνεσθαι ἀλλῶ τινὶ ἐνέργειαν· ὅταν δηλονότι τὸ ἐπαισθὴ τὸ αἰσθάνεσθαι· αὐτὶ τῆ αἰσθανόμενον ἔλεγε.

» ΠΡΩΤΟΝ μὲν οὖν ὡς τῆ ἀλλοῦ ὄντος τῆ πάσχειν καὶ τῆ κινεῖσθαι καὶ τῆ ἐνεργεῖν, λέγω μέν·
» καὶ γὰρ ὄδιν ἡ κίνησις, ἐνέργειά τις ἀτελὴς μέντοι, καθάπερ ἐν ἑτέροις εἴρηται· πέντε δὲ πάσχει καὶ
» κινεῖται ὑπὸ τῆ ποιητικοῦ καὶ ἐνεργείᾳ ὄντος· διὸ ἔστι μὲν ὡς ὑπὸ τῆ ὁμοίου πάσχει· ἔστι δὲ ὡς ὑπὸ ἀνο
» μοίου, καθάπερ εἴπομεν· πάσχει μὲν γὰρ τὸ ἀνόμοιον ὂν· πεπονθὸς δὲ ὅμοιόν ὄδιν.

Ε ἰπὼν καὶ ἀποδείσας διὰ μέσου διαστὴ ἔχει καὶ ἑαυτῶν αἱ αἰσθήσεις αἰσθάνονται καὶ ἄπτεσθαι τὴν αἰ
τίαν τούτου ὅτι μὴ πάρεστι τὸ ποιητικὸν, μεταβάλλει ὠδὶ τὸ διῆχθαι πῶς πάσχον πῆ μὲν ὡς ὑπὸ ὁμοίου πάσχει· πῆ δὲ ὡς ὑπὸ ἀνομοίου· δύναμει γὰρ οὖν ἡ λύσις τῆς ἀπορείας· ἐπαισθὴ γάρ φησι δυνάμει ἐστὶν ἡ αἴσθησις, καὶ οὐκ ἐνέργεια, οὐκ αὐτιλήψεται μὴ παρόντος τῆ ποιητικοῦ ἀλλῆς καὶ προσκτικοῦ ἄς τὴν ἐνέργειαν· ὥσπερ οὐδὲ τὸ καυστὸν, μὴ παρόντος πυρὸς, οὐ κάεται ἄλλο ἑαυτό· οἷον τὸ ξύλον ἢ τὸ ἔλαιον· ἀναλογεῖ οὖν τῷ μὲν πυρὶ, τὸ αἰσθητόν· τῷ δὲ καυστῷ, ἡ αἰσθητικὴ δύνα

» ΔΙΑΙΡΕΤΕΟΝ δὲ καὶ περὶ δυνάμεως καὶ ἐντελεχείας.
Μ ἑλλων διαίρεσιν ποιεῖσθαι τῶ πάσχειν ἢ τῶ ἐνεργεῖν, καὶ διέξειν αὐτῶν τὴν διαφοραὴν, εἶπεν ἂν ὅτι νῦν τέως ὡς τῶ αὐτοῦ ὄντος τῶ πάσχειν καὶ τῶ κινεῖσθαι καὶ ἐνεργεῖν λέγομεν, φησὶ δεῖ διαίρεσιν ποιήσασθαι καὶ δυνάμεως καὶ ἐντελεχείας. ἐχρήσατο γὰρ τῷ τῆς δυνάμεως ὀνόματι ἀπὸ τῆς αἰσθήσεως καὶ ἔλυσε πάντων τὴν ἀπορίαν. ἵνα δὲ τί ἡ αἴσθησις οὐκ αἰσθάνεται ἀεὶ τῆς, ἀλλὰ καὶ διέλε τὴν αἴσθησιν. ὡς τὴν δύναμιν καὶ ὡς τὸ ἐνέργειαν κατὰ τὰ αὐτὰ τῷ αἰσθάνεσθαι. καὶ γὰρ τοῦτο ἔοικε διχῶς λεγόμενον. ἐπεὶ οὖν μὴ ἁπλοῦν ἐστὶ τὸ ὄνομα τῆς δυνάμεως, καθόλου περὶ δυνάμεως ἢ ἐντελεχείας διασκέλασθαι προσῆκε. τίνι τε ἀλλήλων διαφέρει. καὶ τί ὄντων ἕκαστον ἀεὶ τῶν καὶ πόσαχῶς τὸ δυνάμει. διὸν διέξει ἅμα ὅτι οὐκ ἔστιν ἡ αἴσθησις ἢ κατ' ἐνέργειαν ἀλλοίωσις οὐδὲ κίνησις. οὐ γὰρ τὸ ὁπωσοῦν δυνάμει ὂν ὡς τὸ ἐνέργειαν μεταβάλλον ἀλλοιοῦται. ᾧ μέχρι νῦν ὡς οὕτως ἔχοντι διὰ τὸ μὴ διῃρῆσθαι πόσαχῶς τὸ δυνάμει ἐκέχρητο.

» ΝΥΝ γὰρ ἁπλῶς λέγομεν περὶ αὐτῶν.
Α πλῶς τοντέστιν ἀδιορίστως περί τε τῆς δυνάμεως ἢ ἐντελεχείας λέγομεν μὴ ἤδη τὴν διαφορὰν αὐτῶν. καὶ τί ἕκαστον σημαίνει καὶ ποσαχῶς λέγεται. νυνὶ δὲ εἶπεν ἐπαισθῆ τῷ μὲν δυνάμει ἤδη τῆς αἰσθήσεως πρὸ ὀλίγου ἐχρήσατο. τῷ δὲ ἐνεργείᾳ ὄντι. καὶ τῇ ἐνεργείᾳ ἤδη τῶ ποιεῖν καὶ πάσχειν. πάντα γὰρ πάσχειν ἔφη ὑπὸ τοῦ ποιητικοῦ καὶ ἐνεργείᾳ ὄντος, ἢ νῦν εἶπε μέχρι τῆς ὑπ' αὐτοῦ γενομένης διαρέσεως τοῦ δυνάμει καὶ τοῦ ἐνεργείᾳ.

» ΕΣΤΙ μὲν γὰρ οὕτως ἠδισκῶν τις ὡς ἂν εἴποιμεν ἄνθρωπον ἠδισκῆσθαι, ὅτι ὁ ἄνθρωπος τῶν
» ἠδισκώνων καὶ τῶν ἐχόντων ἠδισκῆσθαι. ἔστι δὲ ὡς ἤδη λέγομεν ἠδισκῆσθαι τὸν ἔχοντα τὴν γραμ-
» ματικήν.

Potentia dicitur. Remota, et Instans.

Δ ιαστέλλεται δὲ δυνάμει καὶ ἐνεργείᾳ διττόν. καὶ γὰρ τὸ πεφυκὸς ἢ δυνάμενον τὴν ἕξιν δέξασθαι, δυνάμει τοιοῦτον λέγομεν ὡς ὂν ἄνθρωπον ἠδισκῆσθαι δυνάμει. λέγομεν ὅτι ἡ φύσις αὐτῆ ἠδισκῆσθαι ἐστὶ δεκτικὴ καθὸ σημαινόμενον καὶ τὴν ὕλην λέγομεν δυνάμει. καὶ ἔτι δυνάμει λέγομεν τὸ ἤδη τὴν ἕξιν ἔχον. ἢ μὴ ἐνεργοῦν κατ' αὐτήν. ἢ γὰρ ὁ μουσικὸς ὅταν μὴ ἐνεργῇ, δυνάμει λέγεται μουσικός. αὕτη δὲ ἐστὶν ἡ δύναμις, ὧν ἐν τοῖς ἔμπροσθεν εἶπεν τὴν πρώτην ἐντελέχειαν. ἐν ᾗ καὶ τὴν ψυχὴν ἔθετο οὖσαν. ἐν μεθοδείᾳ μὲν γὰρ δεῖ, τῆς τε πρώτης δυνάμεως καὶ τῆς δευτέρας ἐνεργείας διὸ καὶ ἀμφοτέρως ὀνομάζεται. καὶ τίς ἡ τῶ δυνάμει ἑκατέρου διαφορὰ διαστέλλεται σαφῶς λέγων.

» ΕΚΑΤΕΡΟΣ δὲ τούτων, οὐ τὸν αὐτὸν τρόπον δυνατός ἐστιν. ἀλλ' ὁ μὲν, ὅτι τὸ γένος τοιοῦτον
» καὶ ἡ ὕλη. ὁ δὲ, ὅτι βουληθεὶς δυνατὸς θεωρεῖν, ἂν μή τι κωλύσῃ, τῶν ἐῴων ἐν. ὁ δ' ἤδη θεωρῶν, ἐν-
» τελεχείᾳ ὢν ἤδη κυρίως ἠδισκόμενον, τί δὲ τὸ ἀμφότεροι μὲν οὖν οἱ πρῶτοι ἤδη δυνάμει ἠδισκόνδυ-
Ο ῳ ἄνθρωπος κοινῶς ἠδισκῶν λέγεται, ὅτι ἡ φύσις ἡ τῶ ἀνθρώπου, ἠδισκῆσθαι δεκτικὴ ἐστί. τοῦτο γὰρ αὐτῷ σημαίνει. τὸ γένος καὶ ἡ ὕλη, αὐτὶ τῶ ἡ φύσις αὕτη τῶ ἀνθρώπου καὶ αὐτὸ τὸ ὑποκείμενον. γένος γὰρ λέγει καὶ τὸ ὑποκείμενον κατὰ τοῦτο τὸ σημαινόμενον καὶ τῷ ὕλῃ ἔφαμεν δυνάμει. πᾶσα γὰρ ὕλη δυνάμει ἐστὶν ἐκεῖνο οὗ ἔστιν ὕλη. τὸ δυνάσθαι δέξασθαι αὐτό. ἄλλο δὲ σημαινόμενον τῶ δυνάμει λέγεται ἤδη τῶ τῷ ἕξιν ἔχοντος ἤδη καὶ μὴ ἐνεργοῦντος, ὅτι τελείσας ἐνεργήσαι, ἐνεργήσειεν ἄν, ἂ μή τι κωλύσῃ. ὥστε τὸ δυνάμει καὶ οὗτος. ὁ δὲ πρὸς τὸ ἕξιν ἔχειν καὶ ἐνεργῶν, κατ' ἄλλο οὗτος ἤδη ἐντελέχεια λέγεται εἶναι. τῷ δὲ κατ' ἐνέργειαν ἤδη εἴρηκε διὰ τῆς προσθήκης τόδε τὸ ἄλφα. οὗτος γὰρ ὁ κατὰ τῷ γραμματικῷ ἐνεργῶν ὁ λέγων ἢ γράφων τὸ δὲ τὸ ἀ.

» ΑΛΛ' ὁ μὲν διὰ μαθήσεως, ἀλλοιωθείς, καὶ πολλάκις ὅδε ἐναντίας μεταβαλὼν ἕξεως. ὁ δὲ ἐκ τῆς
» ἔχειν τῷ ἀθρόησιν ἢ τῷ γραμματικῷ, μὴ ἐνεργεῖν δὲ, ἐς τὸ ἐνεργεῖν, ἄλλον τρόπον.
Ε πὶ παραδείγματος δείκνυσι τίνι διαφέρουσιν οἱ ἁρμονίοι τρόποι τῆς δυνάμει. ὅτι ὁ μὲν κατὰ τὸ πρῶτον σημαινόμενον τῆς δυνάμεως, δυνάμει ὢν ἤδη τὸ ἕξιν ἔχειν τῆς τοῦ δύνασθαι διὰ μαθήσεως ἀλλοιωθείς. καὶ πολλάκις οὗτος ἐναντίας ἕξεως μεταβαλὼν, ἠδισκῶν γίνεται. ἢ γὰρ ἐξ ἀμούσου ἐς μουσικὸν μεταβάλλει. ἢ γοῦν ἀπὸ ψευδοῦς ἐπὶ τὸ ἀληθῆ. ὧν τὸ μὲν πρῶτον ἀπιστερήσεως ἐς ἕξιν ἐστὶ μεταβολή. καὶ ἔστι γένεσις καὶ οὐκ ἀλλοίωσις. ἡ γὰρ ἀλλοίωσις μεταβολή ἐστιν, ἐς ἐναντίωσιν ἰόντος ἐς ἐναντίωσιν τῆς αὐτῆς ὑποκειμένου μένοντος. ἀλλοίωσις μὲν οὖν αὕτη. ἄλλως δὲ ὁλοσχερέστερον νῦν τῷ ἐκ τῆς δυνάμεως τὸ ἐνέργειαν μεταβολὴ ἀλλοίωσιν εἶπεν, μετ' ὀλίγον καὶ τοῦτο διορθώσει μὴ διοριεῖται ἤδη τινος κυρίως ἢ ἀλλοίωσις λέγεται. τὸν δὲ ἐκ τῆς ἔχειν τὴν αἴσθησιν ἢ τῷ ἠδισκῆσθαι μὴ ἐνεργεῖν δὲ ἐς τὸ ἐνεργεῖν προχωροῦντα ἐφ' οὗ ἴσως τὸ ὕστερον σημαινόμενον τῆς δυνάμει. οὐ δι' ἀλλοιώσεώς φησιν οὐδὲ διὰ μεταβολῆς γίνεσθαι. ἀλλὰ τρόπον ἄλλον ἐκ τοιούτου δυνάμει γίνεσθαι τὸ ἐνεργείᾳ. ὁμοίως καὶ ἤδη τῷ τῶ ἠδισκῆσθαι ἔχοντος μὴ ἐνεργοῦντος δὲ, καὶ ἤδη τῷ τῶ αἴσθησιν. ἄλλον δὲ τρόπον λέγων ὅτι οὐκ ἀλλοιώτερος γίνεται ὁ πάσχων, ἀλλὰ μόνον τὸ ἐνέργειαν προσχαρίζεται. ὄντος οὖν διττοῦ τῆς δυνάμει καὶ τῆς ἐνεργείᾳ τὸ μὲν δυνάμει πρὸς ἀπουσίαν τινὸς λέγεται εἶναι δυνάμει. τὸ δὲ ἐνεργείᾳ πρὸς παρουσίαν τῆς ἐνεργείας. τὸ μὲν γὰρ πρῶτον δυνάμει πρὸς ἀπουσίαν καὶ τῆς ἕξεως

καὶ τῆς ἐνεργείας λέγεται. τὸ δὲ δεύτερον πρὸς τῷ παρουσίαν τῆς ἐνεργείας.

» ΟΥΚ ἔστι δὲ ἁπλοῦν οὐδὲ τὸ πάσχειν. ἀλλὰ τὸ μὲν φθορά τις ὑπὸ τοῦ ἐναντίου. τὸ δὲ, σωτηρία
» μᾶλλον τῆ δυνάμει ὄντος, ὑπὸ τοῦ ἐντελεχείᾳ ὄντος. καὶ ὁμοίου. οὕτως, ὡς δυνάμεις ἔχει πρὸς ἐντε-
» λέχειαν. θεωρῶν γὰρ γίνεται τὸ ἔχον, τῷ ἠδισκῆσθαι. ὅπερ ἢ οὐκ ἔστιν ἀλλοιοῦσθαι. ἢ ὡς αὐτὸ γὰρ ἡ ἠδι-
» δύσις καὶ ἡ ἐντελέχειαν, ἢ ἕτερον γένος ἀλλοιώσεως.
Δ ιελόμενος τὰ διάφορα σημαινόμενα τῆ δυνάμει καὶ τῆ ἐνεργείᾳ νῦν βούλεται διᾶξαι, ὅτι οὐδὲ τὸ πάσχειν ἁπλοῦν ὄδει ταυτὸν λαμβάνων τὸ πάσχον καὶ τὸ ἀλλοιοῦσθαι, ὡς ἴδιον ἄλλος ποιεῖ μετ' ὀλίγον. ἔφαμεν γὰρ ὅτι τὸ δὲ ἐκ δυνάμει ὄντος μανθάνον καὶ λαμβάνον ἠδισκῆσθαι ὑπὸ τοῦ ἐντελεχείᾳ ὄντος καὶ διδασκαλικοῦ ἢ τοιοῦδε πάσχειν φατέον. τοῦτο γὰρ ἔπινεγκε τὸ ἢ δι' ὃ φόρπις εἶναι ἀλλοιώσεως, πάντων λέγων πάσχον καὶ ἀλλοιοῦσθαι. διττὸν οὖν φησι τὸ πάσχειν. τὸ μὲν εἰς φθορὰν ἄγον ὅπερ ὄδει καὶ κυρίως πάθος τε καὶ ἀλλοίωσις. τὸ δὲ εἰς τελειότητα. ὅπερ οὐ κυρίως λέγεται πάθος, οὐ δὲ ἀλλοίωσις, ἀλλὰ γένεσις μᾶλλον. καὶ ἵνα συντόμως εἰπω, διττοῦ ὄντος τῆ δυνάμει, ἓ μὲν ἐκ τῆ δευτέρου δυνάμει ὅπερ ὧδε τὸ κατὰ τὰς ἕξεις, εἰς τὴν ἐνέργειαν μεταβάλλον, οὐδὲ ὅλως ἀλλοίωσις οὐδὲ πάθος ἐστὶν, εἴγε ἀλλοιοῦσθαι λέγεται οἷον τὸ λευκαινόμενον ἢ μελαινόμενον. ὅπερ μείον κατὰ τὴν οὐσίαν ἢ τὸ ὑποκείμενον τὸ αὐτὸ κατὰ παθητικὴν ποιότητα μεταβολὴν ἴσχει. ὃς ἐναντίας ποιότητος εἰς ἐναντίαν μεταβάλλον, φθειρομένης τῆς ἕξεως μετέβαλεν. τὸ δὲ ἐκ τῆ τὴν ἕξιν ἔχειν μὴ ἐνεργεῖν δὲ εἰς τὸ ἐνεργεῖν μεταβάλλον, οὐ κατά τινα ποιότητα τὴν μεταβολὴν ἴσχει. οὐδὲ γὰρ φθαρέσης ἄλλης ποιότητος εἰς ἄλλην μετέβαλεν, ἀλλὰ τῆς αὐτῆς ἕξεως μενούσης, τὴν ἐνέργειαν μόνην προεχαρίσατο. ἃ γὰρ δὴ ἀλλοιοῦσθαι φήσαμεν αὖ τὸν οἰκοδόμον ἐκ τῆ μὴ οἰκοδομεῖν, εἰς οἰκοδομεῖν μεταβάλλοντα. ἢ γεωμέτρην, ὡσίκασι προσεικάζουσι τὰ θεωρήματα. ἢ μὲν οὖν ἐκ τῆ δευτέρου δυνάμει εἰς τὸ δεύτερον ἐνέργειαν μεταβολὴ προφανὲς ὅτι οὐσία αὖ ὑπονοηθεὶς ἀλλοίωσις. ἢ εἴ τινι φίλον, καὶ ταύτην ἀλλοίωσιν καλεῖν, ἕτερον αὖ εἶη φησὶ τὸ γένος ἀλλοιώσεως καὶ οὐχ ὥσπερ συῆ σκηνθέα λέγεται. τοῦτο δὲ ὄδειν ἢ μεταβολὴ ἢ κατὰ τὰς παθητικὰς ποιότητας. ὅταν ὃς ἐναντίας ποιότητος εἰς ἐναντίαν μεταβάλλη ἢ μεταβάλλον, τῆ ὑποκειμένου τῆ αὐτῆ μένοντος. ἢ δὲ ἐκ τῆ προτέρου δυνάμει ὡδὶ τὸ δεύτερον δυνάμει, πρώτη δ' ἐνεργεία μεταβάλλον. ᾗ μὲν ὃς ἐναντίας εἰς ἐναντίαν μεταβάλλει, ἀλλοίωσίς ὄδειν. ὡς ὅταν τι ἐκ θερμοῦ, ψυχρὸν γίνηται. ἢ ἐκ λευκοῦ μέλαν. δυνάμει γὰρ τὸ ἐναντίον ὅπερ τὸ ἐναντίον. ὅταν δὲ ἐκ στερήσεως εἰς εἶδος μεταβάλλη, γένεσίς ὄδει τοῦτο καὶ οὐκ ἀλλοίωσις. ὡς ὅταν ὃς οὐκ ἀνθρώπου, ἀνθρωπος γίνηται. καὶ ὃς οὐ πυρὸς πῦρ καὶ ὡδὶ τῶν ὁμοίων. ἢ οὗ οὐδὲ τῆτο κυρίως ἀλλοίωσις, ἀλλὰ γένεσις ἁπλῶς, ἢ δύο τρόποι εἶεν ἂν ἀλλοιώσεως, ἢ τ' ἐκ στερήσεως εἰς εἶδος μεταβολὴ, καὶ ἡ ὃς ἐναντίας εἰς ἐναντίον. ἔστι δ' ἡ μὲν ὃς ἐναντίου εἰς ἐναντίον μεταβολὴ, τίς γένεσις καὶ τίς φθορά. καὶ ἁπλῶς γένεσις, ὡς τὸ πρὸ γενέσεως εἴρηται. φθορὰ μὲν τῆ ὃς οὗ μεταβάλλει. γένεσις δὲ τῆ εἰς ὃ μεταβάλλει. οὐκ ἔστι δ' ἁπλοῦν οὐδὲ τὸ πάσχειν. ἀλλὰ τὸ μὲν, φθορὰ τῆς ὑπὸ τοῦ ἐναντίου. τὸ δὲ, σωτηρία μᾶλλον τῆ δυνάμει ὄντος ὑπὸ τοῦ ἐντελεχείᾳ ὄντος καὶ ὁμοίου. δυνάμει μὲν πῶν τὸ ἐκ δυνάμει ὄντος εἰς ἐντελέχειαν μεταβάλλον, πάσχειν τε καὶ ἀλλοιοῦσθαι. οὐ μὴν οὕτως ἔχει. ὅτιν καὶ αὐτὸς χρησάμενος ὡδὶ πάντως τῆ ἐκ δυνάμει εἰς ἐνέργειαν μεταβάλλοντος, τῷ τῆ πάθους ὀνόματι ταυτὸν δ' εἰπεῖν τῷ τῆς ἀλλοιώσεως. εἶπε γὰρ ὅτι τὸ μὲν ἐπὶ φθορὰ ὑπὸ τοῦ ἐναντίου. φθείρεται γὰρ τὸ μέλαν ὡδὶ γινόμενον τοῦ λευκοῦ. ἔστι δὲ τῆτο τὸ πρότερον δυνάμει. δυνάμει γὰρ τὸ ἐναντίον, ὅπερ τὸ ἐναντίον, ἐπασθὲ πέφυκεν εἰς ἄλλο μεταβάλλειν. τὸ δὲ τελειότης. τελειότης γὰρ τῆ οἰκοδόμου καὶ τῶν λοιπῶν ὡδὶ ἠδισκόνων τὸ ἐνεργεῖν κατὰ τὴν ἕξιν. συντεῦθεν κοινῶς κατὰ παντὸς τῆ δυνάμει τὸ πάσχειν καὶ πεπονθέναι. τοῦτο δὲ ὄδειν τὸ ἀλλοιοῦσθαι διὰ τὸ μὴ πεφροντικέναι τῶν σεμνόθεαν. ὡδὶ τούτων διαφορᾶς ὀνομάτων διαρθρώσειν τὸν λόγον ἐφεξῆς καὶ ἐρεῖ. τί δ' ὄδειν κυρίως ἀλλοίωσις. τί δὲ ἡ οὐδὲ ὅλως ἀλλοίωσις. ἢ τὸ ὅλον τῆτο ὁμώνυμος ἀλλοίωσις. ἐρεῖ δὲ. τὰ ὑφ' ἡμῶν προτεθεωρημένα. ἔπειν δὲ, τῶν μὲν τῶν μεταβολῶν ὑπὸ τοῦ ἐναντίου γίνεσθαι φθείροντος τὸ ἐναντίον. τῶν δὲ, ὑπὸ τοῦ ὁμοίου. τὸν τρόπον τῆς ὁμοιότητος τῆ ποιοῦντος καὶ πάσχοντος ἐδήλωσεν ἐπενεγκὼν ὅτι οὕτως ὁμοίου ὡς δυάμεις ἔχει πρὸς ἐντελέχειαν. ὅπερ ἴσον ὄδειν τῷ ὡς ἕξεις πρὸς τῶν οἰκείαν ἐνέργειαν. ἢ γὰρ ἀπὸ τῆς ἕξεως ἐνέργεια οὕτως ἐστὶν ὁμοία ἀλλήλῃ, ὡς τὸ οἰκεῖον ἔργον καὶ ἡ οἰκεία ἐνέργεια ἑκάτερον οὗ ὄδειν ἔργον. ὥσπερ οὖν ἐστιν ὁμοία τῇ οἰκοδομικῇ ἡ γεωμετρικὴ ἕξει εἴτε οἰκοδομικῇ. καὶ ἡ γεωμετρικὴ ἐνέργεια οὕτως ὅμοιον τὸ τῶν ἕξιν ἔχον, τῷ τῶν ἐνέργειαν ἔχοντι ὑφ' οὗ προάγεται εἰς ἐνέργειαν. τῆ μὲ. ποιοῦντος, τῆ δὲ, πάσχοντος. ἐπεὶ γὰρ τὸ νοεῖν τε καὶ αἰσθάνεσθαι κατὰ τὴν τῶν ὑβλων λῆψιν τῶν τε νοητῶν καὶ τῶν αἰσθητῶν γίνεται. ταυτὸν πως τὸ κατ' ἐνέργειαν νοοῦν καὶ αἰσθανόμενον τοῖς νοητοῖς καὶ αἰσθητοῖς. οὕτως οὖν ἡ αἴσθησις δυνάμει ὅπερ τὸ αἰσθητόν. καὶ ὁ νοῦς ὅπερ τὸ νοητόν. ὡς ἡ ἕξις ὁμοία τῇ οἰκείᾳ ἐνεργείᾳ. ὥσπερ οὖν ἡ ἕξις παρούσης τῆς ἐνεργείας τῶν οἰκείαν τελειότητα εἶναι ἀπολαμβάνει, οὐ φθειρομένη οὐδὲ ἀλλοιουμένη. οὕτω καὶ ἡ αἴσθησις δυνάμει οὖσα ὅπερ τὸ αἰσθητόν. δυνάμει δὲ τὸ κατὰ τῶν ἕξιν ὑπὸ τῆ αἰσθητῆ ἐνεργείᾳ ὄντος πεπέπεται εἰς ἐνέργειαν ὁμοιουμένη αὐτῷ οὕτως ὡς πέφυκεν ὁμοιοῦσθαι. ὥσπερ γὰρ

τὸν κηρὸν λέγομεν δυνάμει ὅπερ τὸ δακτύλιον, γίνεται δὲ ἐκτυπούμενον ὑπ' αὐτῆ ἐνεργείᾳ ὅπερ ἐκεῖνος οὐχ ὅτι γέγονεν ὁ κηρὸς ὅπερ ὁ δακτύλιος κατ' ὕλην, ἀλλ' ὅτι τὸ ἐκτύπωμα κατ' ἰδιότητα ἐφαίνεται ἐαυτῇ ἐδέξατο. οὕτω δὲ καὶ τῶν αἰσθήσεων. ὅταν λέγωμεν γίνεσθαι αὐτὰς ὅπερ τὸ αἰσθητόν· οὐχ ὅτι ὑλικὴ γίνεται ἡ ὄψις, ἢ μέλαινα· ἀλλ' ὅτι τὰ εἴδη τῶν αἰσθητῶν αἴσθ τῆς ὕλης γνωστικῶς ἐν ἑαυτοῖς αἱ αἰσθήσεις ἰδιάζοντα. ἄριστον δὲ σωτηρίαν εἶναι τὴν τοιαύτην, πᾶσάν τε καὶ μεταβολὴν τὴν τοῦ τοιούτου λεγομένου δυνάμει. ἐδήλωσε πῶς σωτηρίαι ἐπινενοήκασι θεωροῦσι γὰρ γίνεται τὸ ἔχον τὴν ἰδιότητα σωτηρίαν γὰρ τῆς ἕξεως, ἡ οἰκείαι ἐνέργειαι. οἱ γοῦν ἐνεργοῦντες κατὰ τὰς ἕξεις, μᾶλλον σώζουσιν αὐτάς. ἅμα δὲ διὰ τούτου δηλοῦται τὸ πῶς ἔπιπρὸ ὢν δυνάμει ἔχειν πρὸς ἐντελέχειαν. καὶ ἐδήλωσε περὶ ποίας δυνάμεως καὶ ἐντελεχείας ὁ λόγος αὐτῷ· ὅτι περὶ τῆς δευτέρας δυνάμεως τῆς κατὰ τὴν ἕξιν καὶ τῆς δευτέρας ἐνεργείας. αὕτη γὰρ τελειώσις δεῖ καὶ σωτηρία τῆς οἰκείας δυνάμεως. ὥσπερ τῆς θεωρητικῆς ἕξεως τε ἰδιότης τελειότης ἐστὶ καὶ σωτηρία αὕτη ἡ θεωρία. ὅπερ ἡ οὐκ ἔστ ἀλλοιοῦσθαι, ὡς ἄλλο γὰρ ἰδιότης καὶ ὡς ἐντελέχειαν, ἕτερον γένος ἀλλοιώσεως. ὁ γὰρ ἔχων τὴν ἰδιότητα, εἴτε προχειρίζομενος ταύτης τὰς ἐνεργείας, οὐκ ἂν λέγοιτο κινεῖσθαι κατὰ αὐτὴν τὴν τῶν ἐνεργειῶν προχείρησιν πάσχειν τε καὶ ἀλλοιοῦσθαι. οὐδὲ γὰρ μεταβολή τις ἰδιότητος γέγονεν, ἀλλὰ μόνον τελείωσις καὶ φανέρωσις τῆς ἕξεως ἤτοι οὖν οὐδὲ ἀλλοίωσις αὕτη κινεῖσθαι. ἢ εἴ τινι φίλον ἐστὶ ταύτην ἀλλοίωσιν καλεῖν, ἕτερον ἂν εἴη γένος ἀλλοιώσεως καὶ ὁ μόνιμον, καὶ οὐ τὸ καθ' ὑπολαμβανόμενον καὶ λεγόμενον ἰδιότητος κατὰ τόπον μεταβολῆς, ἣν τινα καὶ κίνησιν φαμέν. τὸ δὲ, ὡς ἄλλο γὰρ ἡ ἰδιότης. δεκτικὸν μάλιστα δεῖ τὸ μὴ ἀλλοίωσιν εἶναι τὸ τοιοῦτο. εἰ γε ἀλλοίωσις μὲν μένοντος τοῦ ὑποκειμένου κατὰ τὴν οὐσίαν τοῦ ἄλλου ἐστὶ πάθος ἐστὶ μεταβολή, ὅς ἄλλου ὡς ἄλλο φθαρτικὸν τῶν προϋπαρχόντων. τὸ δὲ ὡς τὴν ἑαυτῆς τελειότητα προΐὸν ὡς ἑαυτὸ τὴν ἰδιότητα ποιεῖται τὸ ἄλλο μενοῦ καὶ οὐκ ὄντος ἄλλου εἴδους φθαρέντος ὡς ἄλλο μεταβάλλον.

» ΔΙΟ οὐ καλῶς ἔχει λέγειν τὸ φρονοῦν, ὅταν φρονῇ, ἀλλοιοῦσθαι· ὥσπερ οὐδὲ τὸν οἰκοδόμον ὅταν οἰκοδομῇ.

Ω ς γὰρ ὁ οἰκοδόμος, ὅταν ᾖ δι' ἐνεργῇ, οὐδεμίαν ὑπομένει ἀλλοίωσιν κατὰ τὴν τέχνην, οὕτως οὐδὲ τὸ ἐπιστῆμον, ὅταν ἐνεργῇ κατὰ τὴν ἰδιότητα. οὐδὲ τὸ ἀσθανόμενον, ὅταν αἰσθάνηται· ὃς ἀρχὰς γὰρ ὡς ἐργασίαν ἡ μεταβολή· οὐκ ἔστ εἶδος, ὡς εἶδος ὅπερ ποιεῖ ἡ ἀλλοίωσις.

» ΤΟ μὲν οὖν ὡς ἐντελέχειαν ἄγον, ἐκ δυνάμει ὄντος, κατὰ τὸ νοοῦν καὶ φρονοῦν, οὐ διδασκαλίαν, ἀλλ' ἑτέραν ἐπωνυμίαν ἔχειν δίκαιον.

Τ ουτέστι τὸ κατὰ τὴν δευτέραν δυνάμιν θεωρούμενον ὥσπερ ἔχει τὸ φρονοῦν. ὅταν ἄγηται ὡς τὴν δευτέραν ἐνέργειαν οὐ διδάσκεσθαι λέγοιτ' ἂν ὑπὸ τοῦ ὡς τὴν ἐνέργειαν ἄγοντος. οὐ γὰρ μανθάνει ὑπὸ τοῦ μεταβάλλοντος ἄλλο· τοῦτο δὲ δεῖ τὸ ἰδιωτικὸν ἢ τὸ αἰσθητόν· οὐ γὰρ πάσχει τί ὑπ' αὐτοῦ· ὥστε οὐδὲ ἐκεῖνο ποιεῖ.

» ΤΟ δ' ἐκ δυνάμει ὄντος, μανθάνον καὶ λαμβάνον ἰδιότητα ὑπὸ τοῦ ἐντελεχείᾳ ὄντος καὶ διδασκαλικοῦ, ἤτοι οὐδὲ πάσχειν φατέον ὥσπερ εἴρηται· ἢ σύντροπός ἐστιν ἄλλοιώσεως. τὸ δέ, τὴν ἰδιότητας τε ῥητικὰς διαθέσεις μεταβολὴν, καὶ τὴν ἰδιότητας ἕξεις, καὶ τὴν φύσιν.

Τ ουτέστι τὸ κατὰ τὴν προτέραν δυνάμιν. οἷον δεῖ τὸ ἰδιότητα δεκτικόν. οἷον τὸ παιδίον ὑπὸ τοῦ ἐνεργείᾳ ἰδιότητος, ὡς τὴν ἕξιν προάγομενον. ἅπαν δ' ὅπως ἔχει ἢ ἐκ τῆς δευτέρου δυνάμεως ὡς τὴν ἐνέργειαν μεταβολὴ λέγει. νῦν καὶ περὶ τῆς ἐκ τῆς προτέρου δυνάμεως ὡς τὸ πρότερον ἐνεργείᾳ μεταβολῆς. οἷον δεῖ τὸ ὡς ἰδιότητα ἀγόμενον παιδίον. τὸ οὖν οὕτω μεταβάλλον φησὶν μενοῦν. κυρίως γὰρ τὸ πάσχειν, ἰδιοτήτων φθειρομένων λέγεται, κατὰ τὴν συνήθειαν χρῆσιν. ἢ καὶ τὸ λέγειν τὸ πάσχειν φησὶ δύνασθαι εἶναι φατέον τῆς τε πάσχειν καὶ τῆς ἀλλοιοῦσθαι. τὸ μὲν, ὅταν ὡς στέρησιν μεταβάλλη ἐκ τῆς ἕξεως ὡς τὸ μὴ ἔξειν ἐξ ἕξεως μεθιστάμενον. ὅπερ δεῖ καὶ κυρίως πάθος, ἐπεσθαι τὸ πάθος φθορά τις καὶ ὡς τὸ χεῖρον μεταβολή· κυρίως γὰρ πάσχειν τὰ χείρω γινόμενα. καὶ ἔτι ὅταν δεῖ ἐναντίου εἴδους ὡς ἐναντίον μεταβάλλη. καὶ ταῦτα γὰρ φθορά τις γίνεται τῆς δεῖ οὗ ἡ μεταβολή. καὶ διαττῆ τὸ πάθος τὸ τοιοῦτο. τὸ δὲ ὅταν ὡς τελειότητα καὶ τὴν φύσιν, τουτέστιν ἐφ' ὃ πέφυκεν καὶ οὗ ἡ φύσις τοιοῦτον ὡς τὸ ἰδιότητα δεκτικὸν ὅταν ᾖ δι' ἕξεται τὴν ἰδιότητα. ὅταν γὰρ ὡς ὃ πέφυκε μεταβάλλη ὡς τελειότητα πως καὶ τούτων ἡ μεταβολὴ καὶ ἡ ἰδιότης ὡς ἄλλο. ἔχ ὁμοίως δὲ τῷ τὴν ἕξιν ἔχοντι. ἀπὸ γὰρ στερήσεως ὡς ἕξιν ἰδιότητα τούτων ἡ μεταβολή. οὐκ ἀπὸ ἕξεως ὡς ἐνέργειαν. πρότερον μὲν οὖν τὸ πάθος διαιρῶν τὸ μὲν εἶπεν ἰδιότητα ὅτι ὡς ἐναντίας ἕξεως ὡς ἐναντίαν μεταβαλλόντων. καὶ οὕτω λεγομένων δυνάμει. τὸ δὲ ἰδιότητα ἀπὸ τῆς ἕξεως ὡς τὴν ἐνέργειαν προχωρούντων. νῦν δ' οὐχ οὕτως. ἀλλὰ τὸ μὲν δεῖ τὸ πρότερον οὐ δι' ὅλως ἐστὶ πάθος οὐ δι' ἀλλοίωσις. διὸ οὐδὲ κίνησις δι' αὖ εἴη οὐδὲ διδασκαλία ἡ κατὰ τὴν τοῦ μεταβολή. τὸ δὲ ἰδιότητα τὸ προτέρου δυνάμει διχῶς διῆλθεν, εἰς τε τὸ ὡς στέρησιν μεταβάλλειν. ὅπερ εἶπε κυρίως πάσχειν καὶ ἀλλοιοῦσθαι. ἢ τὸ ὡς τὴν ἕξιν ἀπὸ στερήσεως, ὅπερ οὔτε πάθος ἐστὶν, οὔτε ἀλλοίωσις ἢ ὁμωνύμως.

» ΤΟΥ δὲ αἰσθητικοῦ ἡ μὲν πρώτη μεταβολὴ γίνεται ὑπὸ τοῦ γεννῶντος. ὅταν δὲ γεννηθῇ ἔχει ἤδη
» ὥσπερ ἰδιότημα, καὶ τὸ αἰσθάνεσθαι. καὶ τὸ κατ' ἐνέργειαν δὲ, ὁμοίως λέγεται τῷ θεωρεῖν.

Α ρξάμενος τῆς περὶ τῶν αἰσθήσεων λόγου καὶ κοινῆ περὶ πάσης αἰσθήσεως προθέμενος διαλαβεῖν. εἶπε πρῶτον ὅτι ἡ αἴσθησις ἐν τῷ κινεῖσθαί τι καὶ πάσχειν συμβαίνει. δοκεῖ γὰρ ἡ ἀλλοίωσις τῆς εἶναι. ταῦτα δὲ πρῶτον καθόλου περὶ τῆς ποιοῦντος καὶ πάσχοντος πότερον τὸ ὅμοιον ὑπὸ τοῦ ὁμοίου πάσχει, ἢ τὸ ἐναντίον ὑπὸ τοῦ ἐναντίου. ταύτη δὲ τῇ ἀπορείᾳ ὡδισὶν ἦλθεν ἑτέραν ἀπορίαν. διατὶ οὐκ αὐτιλαμβάνεται τῶν οἰκείων αἰσθητηρίων ἡ αἴσθησις αἰσθητῶν γε ὄντων. ὠδιλυόμενος δὲ τὴν ἀπορίαν ταύτην εἶπεν ὅτι ἡ αἴσθησις δυνάμεώς ἐστιν οὐκ ἐνέργεια. διὸ καθάπερ τὸ καυστὸν οὐ καίεται ὑφ' ἑαυτοῦ αὖθ τοῦ καυστικοῦ, οὕτω καὶ ἡ αἴσθησις οὐκ αὐτιλαμβάνεται τοῦ οἰκείου αἰσθητηρίου. ἄπτ δὴ ἐκτὸς αὐτοῦ ἐνεργῆσαι μὴ δυναμένη. ἐπεὶ οὖν οὐδὲν αὐτὸ ὡς ἑαυτὸ ποιεῖ, οὐδὲ ὑφ' ἑαυτοῦ πάσχει, ἡ δὲ αἴσθησις τοῦ πάσχειν αἰσθάνεται δῆλον ὡς οὐκ ἂν αὐτιλάβοιτο αὐτὴ ἑαυτῆς τουτέστι τοῦ οἰκείου αἰσθητηρίου, μεθ' οὗ τὰς ἐνεργείας ποιεῖται. ἐπεὶ μὴ δὲ ὡς ἑαυτὸ ποιῆσαι δυνατόν. διχῶς οὖν ἡ αἴσθησις φησιν. ἡ μὲν δυνάμει. ἡ δὲ ἐνεργείᾳ. ὁμοίως τῷ αἰσθάνεσθαι. πάσχει δὲ τὸ πάσχον φησὶν ὑπὸ τοῦ ποιητικοῦ καὶ ἐνεργείᾳ ὄντος. τὸ γὰρ ξύλον δυνάμει ὂν ὅπερ τὸ πῦρ πάσχει ὑπὸ τοῦ πυρὸς ἐνεργείᾳ ὄντος. καὶ ὁ μαθητὴς δυνάμει ὢν ὅπερ ὁ διδάσκαλος, πάσχει ὑπὸ τοῦ διδασκάλου ἐνεργείᾳ ὄντος, πρὶν οὖν παθεῖν τὸ πάσχον αὐτὸ ὁμοίον δεῖ τῷ ποιοῦντι. πεπονθὸς δὲ δεῖν ὅμοιοι. ὥστ' ἔστιν ὡς τὸ ὅμοιον ὑπὸ τοῦ ὁμοίου πάσχει. ἔστι δὲ ὡς ὑπ' ἀνομοίου. ἡ μὲν γὰρ δυνάμει πάθητικὸν θεώρημα αὐτὸ ὁμοίου δεῖ τῷ ποιοῦντι. πολλάκις δ' φησι καὶ ἐναντίον. ἡ δὲ ἤδη πεπονθὸς, ὅμοιον δεῖν. οὕτω δὴν οὖν ὡς ἐπαισθήτως μὲν μήλυθε τῆς δυνάμει καὶ τῆς ἐνεργείας καὶ τῆς ποιεῖν καὶ τῆς πάσχειν, διαίρεσιν ἀμφοτέρων ἐποιήσατο καὶ εἶπεν ὅτι διχῶς τὸ δυνάμει καὶ διχῶς τὸ ἐνεργείᾳ. καὶ ὅτι καὶ τὸ πάσχειν διχῶς. τὸ μὲν, φθορᾷ ὑπὸ τοῦ ἐναντίου. τὸ δὲ, σωτηρίᾳ μᾶλλον. εἰπὲ εἶπεν ὅπως ἔχει κατὰ τὸ πάσχειν ἡ αἴσθησις. ὅτι πάσχειν ὑπὸ τοῦ αἰσθητοῦ οὐκ ὡς φθορᾷ ἀγομένη, ἀλλ' ὡς τελειότητα. τοῦτο οὖν ὡδὶ φησιν ὅπως ἔχει καὶ κατὰ τὸ δυνάμει καὶ τὸ ἐνεργείᾳ. ἐπεὶ δὴ διττὸν τὸ δυνάμει. τὸ μὲν πρῶτον. τὸ δὲ δεύτερον. τὸ μὲν, κατὰ τὴν ἰδιοτελειότητα μόνην αὖθ τῆς ἕξεως. τὸ δὲ, κατὰ τὴν ἕξιν, αὖθ τ ἐνεργείας, φησὶν ὅτι δυνάμει ἐστὶν αἰσθητικὸν τὸ κατὰ τὴν ἰδιοτελειότητα τὸ ἀσέρμα καὶ ὅλως ἡ ὕλη τῆς ζωου. ὥσπερ γὰρ τὸ ἀρτὶ τεχθὲν παιδίον ἔχει ὡς τὸ εἶναι γραμματικὸν, οὕτως ἔχει καὶ ἡ τῆς ζώου ὕλη ὡς τὸ αἰσθητικὴ εἶναι. τί οὖν δεῖ. τὸ ἄγον τὸ δυνάμει τὸ πρῶτον ὡς τὴν ἕξιν. τουτέστι τὸ δεύτερον μὲν δυνάμει πρῶτον δ' ἐνεργείᾳ τὸ γεννῶν φησιν. ἐν γὰρ τῇ κύησει ἄγεται ἡ ἰδιοτελειότης ὡς τὴν ἕξιν. ὥσπερ οὖν τὸ παιδίον ἄγει ὡς τὴν ἕξιν ὁ ἐνεργείᾳ γραμματικὸς, οὕτω καὶ τὸ ἀσέρμα καὶ ὅλως τῆς ζώου ὕλην ἄγει ἡ ἐν τῇ μήτρᾳ φύσις ἐπὶ τὸ καθ' ἕξιν αἴσθησιν. ἔστιν οὖν ἡ κύησις ἀλλοίωσις καὶ μεταβολὴ τῆς πρωτίστης αἰσθητικῆς ψυχῆς, τό, τε δυνάμει καὶ τὸ ἐνεργείᾳ καὶ ἡ κατὰ ταῦτα μεταβολή, ἐκ τε τῆς ἰδιοτελειότητος ὡς τὴν ἕξιν ὁ γεννήσας. ἀπὸ δὲ τῆς ἕξεως ὡς τὴν ἐνεργείαν τὰς αἰσθητὰς, ὅτων ἀπόντα τε παρῇ, καὶ ὅσων ἄλλων χρέα, ὡς τὴν πούτων αὐτίληψιν. οἷον φῶς μὲν, ἰδιοτήτων ὁρατῶν καὶ τῆς διαφανοῦς καὶ καθαροῦ καὶ ἐπιθωλώτου ἀέρος. ἢ σέχοις δ' ἰδιοτήτων φόφων, καὶ ἢ διόσμου, ἰδιοτήτων ὀσφραντῶν. ἐπεσθὲ δὲ καὶ ἐν τῇ λογικῇ ψυχῇ ἐστι τὸ διττὸν δυνάμει καὶ ἐνεργείᾳ τί αὖ εἴη καὶ ἰδιοτήτης τῆς μεταβολῆς αἴτιον. ἔξω μὲν οὖν σωμάτων οὖσα ἐχόμενα πάντη τῆς πρώτου δυνάμει. νοῦς οὖσα καθαρὸς καὶ πάντα τὰ νοητὰ καθ' ἕξιν ἔχουσα. πεσοῦσα δ' ἐς τὸ γένεσιν, ὥσπερ ὁ ἰδιοτήτης μὲν ὑπὸ νόσου ἢ χρόνου, ἢ λουφροῦ μεταβάλει δεῖ ἰδιοτήτης ἐς ἀνεπιστημοσύνην. καὶ γίνεται κατὰ τὸ πρῶτον δυνάμει ἰδιοτήτων τὸ ἰδιοτελειότητα μόνον ἔχουσα, οὐ μὲν τὸ ἕξιν. ἄγεται δ' ἐς τ ἕξιν ὑπὸ τοῦ διδασκάλου, ἢ καὶ ὑπὸ τῶν αἰσθητῶν, αὖτη ζητοῦσα καὶ βουλόμενα καὶ διὰ τῶν μερικῶν ἰδιοτήτων τὸ καθόλου αἰτιοῦσα, ἐπὰν δὲ τὸ ἕξιν κτήσεται, τοτηνικαῦτα τὸ βούλησιν ἔχει ποιητικὸν αἴτιον τοῦ μεταβάλλειν ἰδιοτήτων ἐνέργειαν ἀπὸ τ ἕξεως. ὅταν γὰρ προαιρῆται, προχειρίζεται τοὺς ἐν αὐτῇ λόγους ὡς ἐνέργειαν. λέγω δὲ τοῦ αἰσθητοῦ. ὁ δὲ νοῦς, οὐδὲν ἔξωθεν δεῖται. ἀλλ' αὐτὸς ἑαυτὸν προάγει. ἀπορεῖ δ' ἴσως οὖν τοῦτο τὸ αἰτίαν. ὅτι μὲν αἰσθησις, μερικοῦ τινος τὸ αἰτίληψιν ἔχει. τὸ δὲ μερικὸν σῶμα τί δεῖν ἦν; τοῦτος οὖν ἔξωθεν. ὁ δὲ νοῦς τῶν καθόλου αὐτιλαμβάνεται. τὰ δὲ καθόλου, ψυχῆ. οὔτοι δὲ οὐκ ἔξωθεν, ἀλλ' ἐν αὐτῇ τῇ ψυχῇ. διὸ οὐ δέεται ὁ νοῦς ἔξωθέν τινος τῆς τοιαύτης ἕξεως. ἐπεὶ δὲ δυνάμει ὡς περὶ ἰδιοτήτων καὶ τὸ αἰσθάνεσθαι. οὐχ ὡς δυνάμει τῷ γεννηθῆναι τῶν ζώων ἰδιοτήμων ἐχόν-

των, ἀλλὰ τὸ διὰ τὸν τῆς αἰσθήσεως διὰ τοῦτο βουληθὲς, τότε κατὰ τοῦτο ἔξιν καὶ τὸ κατὰ τοῦτο ἐνέργειαν ἢ κατὰ τὸ ἔξιν αἴσθησιν ὁμοίαν εἶναι εἶπεν, τῇ τῆς ὠδῖνος παρουσίᾳ. ὥστε παράδειγματος ἕνεκεν τοῦ ὠδῖνος παρέστηκεν ἔχειν ἡ αἴσθησις τοῦ αἰσθητικοῦ διάκαμον, ὥσπερ τινὰ ὠδῖνα. ὡς γὰρ τὸ μανθάνον διὰ μαθήσεως μεταβάλλον ἔχει τοῦ ὠδῖνος, οὕτω καὶ τὸ γεννηθὲν εὐθὺς ἢ καθ' ἕξιν αἴσθησιν ἔχει. ὃ γὰρ ἐπ' ἐκείνου ἡ μάθησις, τοῦτο ἐπὶ τούτου ἡ γέννησις. ἡ δὲ ἔχει εὐθὺς τῷ γεννηθῆναι τοῦ καθ' ἕξιν αἴσθησιν ἔχει. ὃ γὰρ ἐπ' ἐκείνου ἡ μάθησις, τοῦτο ἐπὶ τούτου ἡ γέννησις. ἡ δὲ ἔχει εὐθὺς τῷ γεννηθῆναι τοῦ καθ' ἕξιν αἴσθησιν, οὐδὲ διὰ ἀλλοιώσεως αὖθις γίνεται τὸ αἰσθάνεσθαι κατ' ἐνέργειαν. ὥσπερ οὐδὲ τὸ ἐνεργεῖν κατὰ τοῦτο ὠδῖνα διὰ ἀλλοιώσεως γίνεται. καὶ τὸ κατ' ἐνέργειαν δὲ ὁμοίως λέγεται τῷ θεωρεῖν, ὥσπερ τὸ κατὰ διάκαμον αἰσθάνεσθαι, ὁμοιόν ἐστι τῷ ὠδῖσασθαι. οὕτω τὸ κατ' ἐνέργειαν αἰσθάνεσθαι τῇ κατ' ὠδῖνα θεωρείᾳ ὅμοιον.

» ΔΙΑΦΕΡΕΙ δὲ, ὅτι τὸ μὲν, τὸ ποιητικὸν τῆς ἐνεργείας, ἔξωθεν, τὸ ὁρατὸν καὶ τὸ ἀκουστόν.
» ὁμοίως δὲ καὶ τὰ λοιπὰ τῶν αἰσθητῶν. αἴτιον δὲ, ὅτι τὰ μὲν κατ' ἐνέργειαν αἰσθήσεις. ἡ δ' ἐπιστήμη, τὸ καθόλου. ταῦτα δὲ ἐν αὐτῇ τῇ ψυχῇ. διὸ νοῆσαι μὲν ἐπ' αὐτῷ, ὁπόταν βούληται. αἰσθάνεσθαι δὲ, οὐκ ἐπ' αὐτῷ. ἀναγκαῖον γὰρ ὑπάρχειν τὸ αἰσθητόν.

Ε ἐπὶ τῶν ὁμοίως ἐστὶν ἐνεργείᾳ αἰσθάνεσθαι τῷ θεωρεῖν, λέγω καὶ τῷ διαφέρει. ὅτι τῆς μὲν κατ' ἐνέργειαν αἰσθήσεως ἔξω τὰ ποιητικά. ἔξωθεν γὰρ προσπίπτοντων τῶν αἰσθητῶν, αἰσθανόμεθα. τὰ δὲ θεωρητὰ, οὐκ ἔξωθεν. εἶτα καὶ τὴν αἰτίαν προστίθησι ταῦτα μὲν ἔξωθεν προσπίπτει. τὰ δὲ, μή. ὅτι ἡ μὲν αἴσθησις τοῦ καθ' ἕκαστά ἐστι. ταῦτα δὲ ἐν ἰδίᾳ ὑποστάσει ὧν καὶ χρήζει τοῦ εἶναι τὸ ζῷον. πρὸς γὰρ τὴν τούτων χρείαν ἡ αἴσθησις τῷ ζῴῳ δέδοται. ἡ δὲ ὠδῖνα τῶν καθόλου αὐτὴ λαμβάνεται. τὰ δὲ καθόλου φησὶν ἐν αὐτῇ πῶς εἶσι τῇ ψυχῇ. ἀκριβῶς δὲ τὸ πῶς προσέθηκεν. ἤτοι ἐπαισθητὸ τοῦ αὐτῇ ὡς ἐν τινὶ τόπῳ. ὥσπερ καὶ ἄλλος ἐν τοῖς ἔξης φησὶ καὶ ὃν οἱ λέγοντες τὴν ψυχὴν τόπον εἶδῶν οὐ κυρίως δέ. ὅλον ὅτι ἐν τόπῳ, ἀλλὰ κατὰ ἀναλογίαν, ἢ ὅτι καὶ τῶν καθόλου ἡ μὲν ὑπόστασις, ἐν τοῖς καθ' ἕκαστά ἐστιν. ὅταν δὲ ὡς καθόλου καὶ κοινὰ λαμβάνηται, ἐν τῇ ψυχῇ γίνεται. τὸ γὰρ κοινῶς ἄλλοις εἶναι ἐν τῷ νοεῖσθαί ἐστι τοῦ κοινότυπα ἄλλων. τὰ δὲ νοήματα ἐν τῇ ψυχῇ. τὸ δὲ διανοῆσαι μὲν ἐπ' αὐτῷ εἶπεν, ἀλλ' οὐκ ἐπ' αὐτῇ τυπτίσιν ἐν τῷ ἔχοντι τοῦ ψυχήν.

» ΟΜΟΙΩΣ δὲ τοῦτ' ἔχει καὶ ταῖς ὠδῖσι ταῖς τῶν αἰσθητῶν. καὶ διὰ τὴν ἄλλην αἰτίαν
» ὅτι τὰ αἰσθητὰ τῶν καθ' ἕκαστα καὶ τῶν ἔξωθεν.
Ο ὑ μόνον φησὶν ἡ αἴσθησις περὶ τὰ καθ' μέρος καὶ αἰσθητὰ ἔχουσα διᾶται τῶν ἔξωθεν παρόντων, ἵνα ἐνεργήσῃ. ἀλλὰ καὶ αὖται αἱ περὶ τὰ αἰσθητὰ ἔχουσαι ὠδῖσαι, οὐκ ἐφ' ἑαυτοῖς ἔχουσι τὸ ἐνεργῆσαι ὅταν βούλωνται, ἀλλὰ διᾶ καὶ αὐτῶν ἐνέργειαι γίνεται. μὴ γὰρ ἡ αἴσθησις τοῦ αἰσθητικοῦ διάκαμον, ὥσπερ τινὰ ὠδῖνα. ὡς γὰρ τὸ μανθάνον διὰ μαθήσεως μεταβάλλον ἔχει τοῦ ὠδῖνος, οὕτω μὴ τὸ γεννηθὲν εὐθὺς τῷ

κροῦ, ἀλλ' ἐν ταὐτῷ καὶ τὰ αὐτὰ λογίαν τὸ μέγεθος ἐλπίσαι οὐ κινεῖκε· μέγεθος γὰρ νῦν λέγομεν τὸ συνεχὲς τῶν κοινῶν εἶναι αἰσθητῶν. ὁ μέν τοι μέγας φόφος ποιόν τινός ἐστιν, ὡδὶ τεταμένης καὶ αἰωρημένης σκληρότητος· διὸ τὸ ἀκουσθὲν ἀφῆς καὶ ὄψεως. σχῆμα δὲ λέγω, οὐχ ὅπερ τόδε τὸ τρίγωνον ἢ κύκλος. τοῦτο γὰρ λόγου ἐστὶ τὸ ἁπλοῦν ὁ σχῆμα ὄντος ὑπὸ μιᾶς γραμμῆς περιεχόμενον ἢ ὑπὸ πλειόνων, ἢ ὅσων σκ ποτε· ἀλλ' ὅτι ἀέρος πλῶς περιγέγραπται· πᾶσα δὲ περιγραφὴ κατά τι τῶν σχημάτων γίνεται· καὶ τὰ ἄλογα γοῦν ὅταν ὦδὶ μικρὸν ὕψος καὶ ἐπανάσκμα γῆς ἐμπέσωσιν, ὦδι βάλλουσι ἐλεθεῖν, ἅτε σκ ὠδὶ τάμενα ὡς περιγέγραπται τὸ μέγεθος, καὶ διά τε ἐστὶν ἐλεθεῖν· ὃς δὲ ὑψηλὸν πάνυ καὶ ἀκατάκριτον χαλεῖον ἐμπίσοντα οὐδὲ ὠδὶ χαρεῖ παρελθεῖν συναισθανόμενα καὶ τῷ μεγέθους καὶ τῷ σχήματος ὥστε καὶ τὸ αὐτῷ τῷ ἔσθους τὸ σχήματος ἀμυθράπτης ἀλλοῖς γίνεται συναίσθησις· φεύγει γοῦν τὰς τοιάσδε τῶν ὁσῶν, τὰς δὲ ὀξὺ ἢ κοῖλον ἐκπαπησμένας· αἱρεῖται δὲ τὸ λέαν καὶ ἐπ' εὐθείας· ὁ δὲ ἀριθμὸς κινὸν ὄντι αἰσθητῶν παθῶν· ὁρῶμεν γὰρ ὅτι πέντε τυχὸν οἱ αὐθρωποι· ἀλλὰ καὶ φυλαφῶντες τὸ αὐτὸ τοῦτο ἴσμεν· καὶ ἀκούοντες δὲ ἴσμεν ὅτι πλειόνων ἢ ἐλαττόνων ἢ εὖς ὄντι, ἢ προσπεσοῦσα φωνή. Απορήσειε δ' αὖτις εὖ τούτοις πῶς οὐχὶ ὁ ἀριστοτέλης λέγων τὸν ἀριθμὸν κινὸν αἰσθητὸν εἶναι· οὐ μόνον τοῖς ἄλλοις ἐναντιοῦται φιλοσόφοις καὶ αὐτῇ τῇ ἐνεργείᾳ τῶν πραγμάτων, ἀλλὰ καὶ ἑαυτῷ· ἐν γὰρ τῇ φυσικῇ ἀκοῇ ἀριθμὸν κινήσεως εἶναι τὸν χρόνον· τὸ ἀριθμεῖν ἔφησε μόνου εἶναι τοῦ νοῦ· οὐδὲν γὰρ φησὶν ἀριθμεῖν δύνασθαι ἢ ψυχὴ καὶ ψυχῆς ὀνοῦς· πῶς οὖν ἐκεῖ μὲν τὸν νοῦν μόνον εἶπεν ἀντιλαμβάνεσθαι τοῦ ἀριθμοῦ· ἐν ταὐτῷ δὲ τὸ αἰσθησιν. Λέγομεν οὖν ὅτι αὐτὸ μὲν τὸ ἔσθος τοῦ ἀριθμοῦ ὀνοῦς ὄντι ἀντιλητικός· ἡ μέν τοι αἴσθησις, οὐχ ὡς τοσοῦδε ἀριθμοῦ ἀντιλαμβάνεται, ἀλλ' ἁπλῶς ὡς πεπληθυσμένου ἢ μονάσθος· ἢ ὡς ἐλάττονος πλήθους ἢ πλείονος· ὁ δὲ νοῦς ὄντι, ὁ διὰ τῆς αἰσθήσεως, καὶ τὸ τοῦ ἀριθμοῦ ἔσθος ἀθηνιώσκων. ὅτι δ' ἡ ἀκοὴ τὸν ἀριθμοῦ τοῦτον ἀντιλαμβάνεται, πρόδηλον· ἵππων μὲν φησὶν ὠκυπόδων ἀκμὴν κτύπος, οὔατα βάλλει· ἔσθε γὰρ ὅτι πλειόνων αἱ προσπεσοῦσαι φωναὶ φθόγγων ὄσὶν ἢ ἑνός· ὅτι δὲ ἡ γλῦσις καὶ ὀσφρήσις αἰσθητός ὄντι ἀριθμὸς, δῆλον· αἰσθάνεται γὰρ καὶ ἡ ὄσφρησις διαφόρων ὀσμῶν· ὡς ὅταν συσώδης καὶ βῶσδης ἀτμὸς ὁ μοῦ προσπέσῃ· οἱ γοῦν καὶ διάφοροι κατ' ἔσθος, ἢ βῶσδεις ἢ συσώδεις· ὁμοίως καὶ ἡ γλῦσις, εἰ κεραννύοι γοῦν ἀψίνθιον μέλιτι, συναισθάνεται ἀμφοτέρων· καὶ ἡ κίνησις δὲ καὶ ἡ στᾶσις κινά ὄσιν αἰσθητὰ πασῶν τῶν αἰσθήσεων πλὼ τῆς γλύσεως· ὅτι μὲν γὰρ ἡ ὄψις αἰσθάνεται τὰ ῥέχοντος καὶ ἱσαμένου πρόδηλον· ἀλλὰ καὶ ἀκοή· ἃ μὲν γὰρ ἀπὸ τὰ αὐτὰ τόπου προσβάλλει ἡμῖν ὁ φόφος αἰσθάνεται ὅτι ἔσκε· ὁ φοφοῦ· ἃ δὲ μὴ ἀπὸ τὰ αὐτὰ, ἀλλὰ ἄλλος τε ὄλλου ὅτι κινεῖται, καὶ ὦδὶ τῶν ἀτμῶν ὡσαύτως· καὶ ἡ ἁφὴ δὲ πρόδηλον ὡς αἰσθάνεται τὰ κινομένου τε καὶ ἱσαμένου· αἰσθάνεται γοῦν τὸ σῶμα εὖ ὕσκτι ὄν, ἢ ἱσαμένου αὐτῷ ἢ παραῤῥέοντος· μή ποτε δὲ καὶ ἡ γλῦσις, ἢ τὸ γλυσὸν παραῤῥέχει τὸ αἰσθητήριον αἰσθάνεται τῆς κινήσεως ἢ τῆς στάσεως· ἄγχω τις ῥάβδον χρίσει μέλιτι· εἶτα διὰ τῆς στόματος παραφέροι αὐτὴν ἥψεται τὰ χυμοῦ μὴ ἑσῶτος, πλὼ ἢ τὴν ἁφὴν τῆς τοιαύτης αἰτίας αὐτό τις ἂ τλὼ γλῦσιν ἂ διαφερόμεθα. Εστιν οὖν ἀριθμὸς μὲν πάσαις αἰσθητὸς· στᾶσις δὲ καὶ κίνησις αὖθι γλύσεως ταῖς λοιπαῖς. Σχῆμα δὲ καὶ μέγεθος ταῖς ῥισὶν ὄψει· ἀκοῇ· ὀσφρήσει. Κατὰ συμβεβηκὸς δέ ἔστιν αἰσθητὰ. καθ' αὐτὸ μὲν γὰρ αὐτὴν ἀντιλαμβάνεται ἡ ὄψις τὰ χρώματος, ἢ τὰ σχήματος. κατὰ συμβεβηκὸς δ' ὅτι τὰ τοῦτο σωκράτης. ὁ γὰρ νοῦς ὄντι τῶν οὐ σίων αὐτὴν ἀντιληπτικός. καὶ τὰ ἑκάστης δ' ἴδια αἰσθητὰ ταῖς λοιπαῖς κατὰ συμβεβηκός ἔστιν αἰσθητά. ἐωρακότες γάρ τι ξανθὸν οἷον σύραξ καὶ φαμὲν ὅτι ξανθός τι ἴσον. κατὰ συμβεβηκὸς γὰρ ὁ βῶδες ἰδεῖν λέγω. καὶ ὀσφρανθεὶς σύραξ φημὶ ὅτι ξανθοῦ ὀσφραίθω. καὶ ἠχήσαντος αὐλοῦ φημὶ, αὐλοῦ ἀκηκοέναι. ἢ λδυκοῦ ἀκηκοέναι. ὁμοίως δ' ἔνλον εἴη ὃ φοφοῦ καὶ ὦδὶ πάντων ὡσαύτως. καὶ γὰρ μέλιτός τις γλυσάμενος· ἐρεῖ τοῦ ξανθοῦ γεγῦσθαι. ταῦτα οὖν πάντα κατὰ συμβεβηκός ἔστιν αἰσθητά. αὖτε οὐσίαι καὶ τὰ ἑκάστης αἰσθητὰ τοῖς ἄλλαις· ποῖα μὲν οὖν τὰ ἴδια αἰσθητὰ, καὶ ποῖα τὰ κοινά· καὶ ποῖα τὰ κατὰ συμβεβηκὸς εἴρηται· τίς δὲ ἡ διάκεισις αὐτῶν ἀπ' ἀλλήλων· καὶ ποῖα τὰ χαρακτηρισικὰ ἑκάστου, ἐσόμεθα δῆρ τὸν ἰδιόντες. ἰσέον δὲ ὅτι τὰ μὲν τῇ ὄψει καὶ τῇ ἀκοῇ καὶ τῇ γλύσει ὑποκείμενα αἰσθητὰ ὠνόμασται κοινῶς ὑπὸ τῆς συνηθείας ὀνόμασι· τὰ δὲ τῆς ἀκοῆς φόφοι· τὰ δὲ τῆς γλύσεως χυμοί· τὰ μέν τοι τῇ ἁφῇ κῇ τῇ ὀσφρήσει ὑποκείμενα, οὐ ἔτι κοινοῖς ὠνόμασται ὀνόμασιν· τὸ γὰρ ἁπλῶς ἢ ὀσφραντὰ λέγειν, οὐκ αὐτῶν ὄντι ὀνομάσια, ἀλλὰ τῆς σχέσεως ὠλῶν τῆς πρὸς τλὼ αἰσθησιν· ὥσπερ καὶ ὦδὶ τῶν λοιπῶν τὸ ὁρατὰ λέγειν, ἢ ἀκουσὰ ἢ γλυσά· ἀλλ' οὐδὲ πῇ τῶν ἀτμῶν ὀνόματι κυρίως ἐχρησάμεθα ὦδὶ τῆς ὀσφρήσεως. ἀτμοὶ γὰρ καὶ ὅζ ὕσκτος αὐτόντες. ἀλλ' οὐκ ὀσφραντοί· τῇ μὲν ὀσφρήσει μία τίς αὐτίκεισις αὐτίκειται τῇ κατὰ τὸ βῶδες καὶ συσῶδες· ἢ τις ὡς εἶπεν κοινὸν ὄνομα κέκτηται οὐκ ἔχει· ὁμοίως οὐδὲ αἱ τῇ ἁφῇ ὑποκείμεναι πλέοις οὖσαι αὐτικείσεις. θερμόν. ψυχρόν. ξηρόν. ὑγρόν. σκληρόν. μαλακόν. καὶ αἱ λοιπαί.

» ΛΕΓΩ δ' ἴδιον μὲν, ὃ μὴ ἐνδέχεται ἑτέρᾳ αἰσθήσει αἰσθάνεσθαι, καὶ περὶ ὃ μὴ ἐνδέχεται ἀπατηθῆναι. οἷον, ὄψις, χρώματος· καὶ ἀκοὴ φόφου· καὶ γῦσις, χυμοῦ.

Διακείνε

Διακείνεται δὲ ἴδιαι αἰσθητὰ ἀπὸ τῶν ἄλλων τῶν τε μὴ ἄλλη αἰσθήσει αἰσθητὰ εἶναι. ὅπερ οὔτε τὰ καινὰ οὔτε τὰ κατὰ συμβεβηκὸς αἰσθητὰ ἔχουσι· πλέοσι γὰρ μιᾶς αἰσθήσεως ἀντιλαμβανόμεθα ἐκείνων· καὶ περὶ μὲν τῶν κοινῶν αἰσθητῶν, δῆλον· περὶ δὲ τῶν κατὰ συμβεβηκὸς, ὅτι οὐ μόνον ἑωρακότες τόδε τὸ λδυκὸν αἰσθανόμεθα κατὰ συμβεβηκὸς ὅτι σωκράτης ἐστίν· ἀλλὰ καὶ φωνῆς ἀκούσαντες γνωρίζομεν πάλιν κατὰ συμβεβηκὸς τλὼ οὐσίαν· καὶ οὐ μόνον τῇ ὄψει γνωρίζομεν τόδε τὸ ξυλον ἢ τι τῶν συσωδῶν ἢ βῶσδῶν, ἀλλὰ καὶ τῇ ὀσφρήσει· αἰσθητὸν γὰρ τι αἰσδὲ ὀσμῆς, κἂν μὴ θασώμεθα ἴσμεν τλὼ οὐσίαν ὄξ ἧς ἡ ὀσμὴ καὶ τὸ χρῶμα· ὁμοίως καὶ τῇ γῦσει κατὰ συμβεβηκὸς γνωρίζομεν τὰς οὐσίας· ἢ τῇ ἁφῇ· γῦσει μὲν ὡς τὸ μέλι ἢ τί τοιοῦτον· ἁφῇ δὲ κρῖτον λίθον κρέας καὶ τὰ ὅμοια· μίαι μὲν δὴ διάκεισις τῶν ἰδίαι αἰσθητῶν καὶ τῶν κοινῶν καὶ τῶν κατὰ συμβεβηκὸς αὕτη· ἐπίρχεται δὲ ὅτι περὶ μὲν τὰ ἴδια αἰσθητὰ κατὰ φύσιν ἔχουσῶν τῶν αἰσθήσεων καὶ ὄξ ὧν πεφύκασι τόπων ἀντιλαμβάνεσθαι προσβαλλουσῶν τοῖς αἰσθητοῖς, οὐκ ἀπατῶνται περὶ ἄλλα· περὶ μέν τοι τὰ κοινῶς αἰσθητὰ καὶ κατὰ συμβεβηκὸς, ἀπάτη γίνεται· οὔτε γὰρ νοσοῦσαι, οὔτε παρὰ φύσιν ἔχουσαι αἱ αἰσθήσεις· οὔτε ἀπὸ σοῦ οὗ διασήματος ὄντων τῶν αἰσθητῶν ἀντιλαμβάνοντται· οὔτε ἀσουσὶ ποτὲ κειμένων· οὐ γὰρ καὶ τὰ ὄπισθεν ὁρᾷ ἡ ὄψις χρώματα, ἀλλὰ τὰ ἔμπροσθεν· οὕτω γὰρ πέφυκεν· οὐδὲ τὰ ἔμπροσθεν μὲν ἀπὸ τῆς τυχόντος δὲ διασήματος· ἀλλὰ ἀληθεύοι ἂν ὅταν ταὐτά τε αὐτῇ παρῇ καὶ πρὸς τούτοις τὸ φῶς· περὶ δὲ τὰ κοινὰ αἰσθητὰ, πλανᾶται γίνεται· ἔτι τε καὶ τὸ κατὰ συμβεβηκός· πρόῤῥωθεν γὰρ ἑωρακότες τόδε τὸ λδυκὸν· ὅτι μὲν λδυκόν ὄντι, ἴσμεν· πότερον δὲ λίθος ἐστὶν ἢ ξύλον, ἢ τί τοιοῦτον, ἀγνοοῦμεν καὶ πολλάκις πλανώμεθα ἄλλο αὖτ' ἄλλου νομίζοντες καὶ φωνῆς μὲν ἀκούσαντες, μὴ ὁρῶντες δὲ τὸ φωνοῦν πλανώμεθα περὶ τὸν τόπον, ὅθεν ἡ φωνή· καὶ ὁ τόπος δὲ τῶν κατὰ συμβεβηκὸς ὄντι αἰσθητῶν ὡς δέξομεν ἐφεξῆς· ἔτι τε καὶ περὶ τὰ σχήματα πλανᾶται γίνεται· τὰ γοῦν ὀυθύγραμμα πόῤῥωθεν ὁρώμενα περιφερῆ φαίνοντοι καὶ τὰ γωνιωμένα, ἀγώνια· ἀλλὰ καὶ τὰ περιφερῆ ὀυθύγραμμα σκῆ πόῤῥωθεν προβάλλομεν κατὰ ἄλλο τλὼ γραμμήν. ὅπερ ὦδὶ τῆς σιχοτόμου γίνεται σελώνης· τλὼ γοῦ διοείζουσαν γραμμὴν ὃν πεφωτισμένον ἀπὸ τὰ ἀφωτίσου κυκλοτερῆ οὖσαν ὀυθεῖαν νομίζομεν, ἀλλὰ καὶ κινούμενόν τι ὁρῶντες, ἑστᾶναι νομίζομεν, ὅταν πόῤῥωθεν ᾖ· ἢ ἐὸς κινεῖσθαι ὡς ὅταν οἱ πλέοντες τλὼ γῆν κινεῖσθαι νομίζουσιν, ἑαυτοὺς δ' ἑστάναι· ὁμοίως δὲ καὶ τὰ μεγέθη πόῤῥωθεν φαινόμενα καὶ ἐπ' ὖσην, οὐχ ὁμοίως ἡμῖν προβάλλουσιν· οὔτε τὰ σ' ὕσκτος καὶ ἀέρος· μείζονα γὰρ τὰ σ' ὕσκτος φαίνοντοι· ἀλλὰ καὶ πόρρωθεν ὃν ἀριθμὸν γίνεται πλείω· πολλάκις γοῦν πλοίων ἀσθύντων ἀκούσαντες, σ' ὁμοιότητα μίαν εἶναι τὴν φωνὴν νομίζομεν· καὶ τὰ πόῤῥωθεν διακεκριμένα ὡς ἰὼμένα πολλάκις ὁρῶμεν.

Η Δ' ἁφὴ, πλέοις μὲν ἔχει διαφοράς· ἀλλ' ἑκάστη γε κείνει περὶ τούτων· καὶ οὐκ ἀπατᾶται ὅτι χρῶμα· οὐσ' ὅτι φόφος· ἀλλά τι τὸ κεχρωσμένον ἢ ποῦ· ἢ τί τὸ φοφοῦ· ἢ ποῦ· τὰ μὲν οὖν τοιαῦτα, λέγεται ἴδια ἑκάστου.

Ο ὐχ ὥσπερ ἡ γῦσις χυμῶν ἀντιληπτική ὄξι μόνων καὶ ἡ ὄψις χρωμάτων· καὶ ἡ ὄσφρησις ὀσμῶν· καὶ ἡ ἀκοὴ φόφων. οὕτω καὶ τὰ τῆς ἁφῆς αἰσθητὰ εὖ ὄξιν ὀνόματι περιλαβεῖν· ἑκάστη μὲν γὰρ τῶν ἄλλων αἰσθήσεων, περὶ μίαν ἔχει αὐτίθεσιν· ὄψις μὲν γοῦ περὶ λδυκὸν καὶ μέλαν καὶ τὰ μεταξύ· γῦσις δὲ περὶ τὸ γλυκὺ καὶ τὸ πικρὸν καὶ τὸ μεταξύ· ὄσφρησις δὲ περὶ τὸ βῶδες καὶ τὸ συσῶδες· ἀκοὴ δὲ περὶ τὸν ὀξὺ καὶ βαρὺ φθόγγον· ἡ μέντοι γε ἁφὴ, περὶ πλέους ἔχει αὐτίθεσις μὴ σλιακόμενάς ὑπ' μίαν κοινὴν αὐτίθεσιν αὐαχθῆναι· καὶ γοῦ λείων καὶ τραχέων ἀντιλαμβάνοντται· καὶ σκληρῶν καὶ μαλακῶν· καὶ βαρέων καὶ κούφων· καὶ θερμῶν καὶ ψυχρῶν· καὶ ξηρῶν καὶ ὑγρῶν. ἄπινα οὐκ ὕσὶν ὑπ' ἄλληλα· ὅθεν καὶ ἀπατήσει ἐν τοῖς ἑξῆς μήποτε οὐδὲ ἔστιν αἴσθησις ἁφή· ἢ ἁφὴ καὶ ἄλλαι, οὐ μία ἐστὶν, ἀλλὰ πλέοις· εἴγε αἱ μὲν ἄλλαι μιᾶς αὐτιθέσεως ἀντιλαμβάνοιτο. ἁφὴ δὲ πλειόνων· ἀλλὰ καὶ πλέοις ἔχει διαφοράς ἡ ἁφὴ ὧν ὄξιν αἰτία αὐτιληπτική· οὐ διατοῦτο ἀλλοιοτέρα ἡ ταύτης κέισις τῶν ἄλλων ἐστίν· ἀλλ' ἑκάστη τῶν αἰσθήσεων κείνει ὁμοίως περὶ τῶν ἰδίων, καὶ οὐκ ἀπατᾶται· ἐν γὰρ ἄλλῃ ἑκάστη γε κείνει περὶ τούτων, περὶ πασῶν εἴρηκε τῶν αἰσθήσεων· οὐ τῆς ἁφῆς μόνης· ἀλλ' ἔστιν ἀπάτη ἁπλῶς περὶ ταῦτα· ὃς τὰ οἰκεῖα ἁπλῶν αἰσθητὰ συμβέβηκεν· οὐ γὰρ περὶ τὸ χρῶμα ἡ ἀπάτη, ἀλλὰ περὶ ὃ τὸ χρῶμα· οὐδὲ περὶ ἂν φόφον, ἀλλὰ περὶ τὸ φοφοῦ· ἅπερ ὄξι κατὰ συμβεβηκὸς αἰσθητά.

» ΚΟΙΝΑ δε, κίνησις· ἠρεμία· ἀριθμός· σχῆμα· μέγεθος· τὰ γὰρ τοιαῦτα, οὐδὲ μιᾶς ὄξιν ἴδια· ἀλλὰ κοινὰ πάσαις· καὶ γὰρ καὶ ἁφῇ, κίνησίς ἐστί τις αἰσθητὴ, καὶ ὄψει· καθ' αὑτὰ μὲν οὖν ὄξιν αἰσθητὰ ταῦτα.

Ε ἰπὼν περὶ τῶν ἰδίων αἰσθητῶν, νῦν λέγει περὶ τῶν κοινῶν· κοινὰ δὲ ταῦτά φησιν, ὅτι οὐδεμιᾶς ἰδίως, ἀλλὰ πασῶν κοινά· πασῶν δὲ εἶπεν· οὐχ ὅτι τὰ πέντε τοῖς πέντε ἔστιν αἰσθητά· οὐ γὰρ ἕκαστον αὖ

τῶν πάσαις αἰσθητὸν εἶναι δεικτέον· ἀλλ' ὅτι τὰ μὲν πάσαις· τὰ δὲ πλείοσιν ὡς ἤδη εἰπομεν. δῆλα δὲ ποιεῖ καὶ τὸ μέγεθος κατ' ἀναλογίαν καὶ ὠδὴ ὀσφρήσεως λαμβάνεσθαι καὶ γεύσεως. δοκεῖ γὰρ καὶ αὕτη τῶν οἰκείου μεγέθους ἀντιληπτικὰ ἡ μὲν, τῷ εὐ ὀσμᾶσθαι· ἡ δὲ, τῷ εὐχυμοῖς, ἢ καὶ μὴ εἶδεν ὠδὴ πούτων ἡ συνήθεια τὸ τῷ μεγέθους ὄνομα.

» ΚΑΤΑ συμβεβηκὸς δὲ λέγεται αἰσθητόν· οἷον, εἰ τὸ λευκὸν εἴη διαῖρσις γῆς· κατὰ συμβεβηκὸς
» γὰρ τοῦτον αἰσθανόμεθα, ὅτι τῷ λευκῷ συμβέβηκε τούτῳ οὗ αἰσθανόμεθα.
Ε ἱππων δὲ τῶν ἰδίᾳ αἰσθητῶν· ὧπων δὲ καὶ δὲ τῶν κοινῶν, νῶ λέγω καὶ δὲ τῶν κατὰ συμβεβηκὸς, ὡς γὰρ τὸ χρῶμα τοῦτο τῶν αἰσθητῶν τῷδι διαίρεσιν ἐποιήσατο· λέγεται δὲ ὁ διαῖρης οὗτος φίλος εἶναι τῷ ἀριστοτέλει· φέρονται γοῦν αὐλοῦ πρὸς αὐλὸν ὠδὴ στολαί· τὸ οὖν λευκὸν τὸ σὺ τούτῳ καθ' αὑτὸ μὲν ὁρᾷ ἡ ὄψις· κατὰ συμβεβηκὸς δὲ ὅτι ἔστι διαῖρης οἶδεν· πνὰ δὲ τῶν ἀντιγράφων ἔχουσι διαίρορος γῆς.

» ΔΙΟ καὶ οὐδὲν πάσχει ἡ τοιοῦτον ὑπὸ τῆς αἰσθητῆς.
Τ σὲ μὲν ἴδια αἰσθητὰ τῶν κοινῶν αἰσθητῶν καὶ τῶν κατὰ συμβεβηκὸς διέκεινε· τῷ δὲ ἐκεῖναμὲν πλαύλω μὴ συμβαίνειν· δὲ ταῦτα δ' οὐδοτε συμβαίνειν· σὺ γὰρ τῷ τῆς πεισέρας ῥαχίλῳ· καὶ σὺ τοῖς τοιούτοις ὅσα ποικίλων χρωμάτων ἔχει μέξιν ἢ ποικιλία αἰτία καὶ ἡ μέξις καὶ ἡ δὲς τὼ ἀκτῖνα τούτων ἀφεσις τῆς· ἄλλοτε ἄλλως αἰσθητέως καὶ ἀπάτης· νῶ δὲ τῶν καθ' αὑτὸ αἰσθητῶν, τὰ κατὰ συμβεβηκὸς διακείνει· ὑπὸ μὲν γὰρ τῶν καθ' αὑτὸ φησιν αἰσθητῶν, πάσχουσιν αἱ αἰσθήσεις· οὐκ ἐπὶ δὲ καὶ ὑπὸ τῶν κατὰ συμβεβηκός· καὶ ὅτι μὲν τὰ ἴδια αἰσθητὰ ὁρῶσι δὲ τὰς αἰσθήσεις· πρόδηλον· ὅτι δὲ καὶ τὰ κοινὰ, φανερὸν ἐντεῦθεν· τὸ, τε γὰρ ὀξυγώνιον ἄλλως ὁρᾷ δὲ τῷ ὄψιν, αἰτία γὰρ ἀμβλύ· ἤδη δὲ τὸ ἀμβλυγώνιον καὶ μᾶλλον τὸ λεῖον καὶ ἀγώνιον καὶ δὲ τῷ ἁφῇ δὲ πρόδηλον ὅτι οὐχ ὁμοίως ὁρᾷ τὰ διάφορα χήματα· ἀλλὰ ἄλλως μὲν τὸ ὀξυγώνιον· ἄλλως δὲ τὸ ἀμβλυγώνιον, ἢ τὸ ἀγώνιον· ὁμοίως καὶ ὠδὴ κινήσεως καὶ στάσεως· οὔτε γὰρ τὸ αὐτὸ πάθος ὑπομένει ἡ ἀκμὴ φόφου κινουμένου ἢ ἑστῶτος ἀκμάουσα· ὁμοίως καὶ τῇ ὄψει γίνεται τὸ πάθος ὑπὸ τούτων διάφορον· δὲ καὶ λόγῳ μὴ ἐρμωδύειν τὰς ἰδιότητας αὐτῶν δυνάμεθα· ἀλλὰ καὶ ἡ ἁφὴ ἄλλό τι πάθος ὑπομένει κινουμένου τὸ ἅπτου, καὶ ἄλλο ἑστῶτος· ἢ γὰρ μὴ τὸ τοιοῦτον, οὐκ ἂν σὺ ποταμῷ ῥέοντι ἑστῶτες μᾶς οὔσης τῆς ὕδατος συνεχείας· καὶ ὁμοίως ἡ ὕδωρ ἐστὶ, ὁρῶντος δὲ τῷ ἁφῇ συννοδόμεθα ὅτι κινεῖται· καὶ ἐὰν σῇ, ὅτι ἔστι· πρόδηλον οὖν καὶ ἐκ τούτου ὅτι γίνεται μοί τι διάφορον πάθος τῇ αἰσθήσει παρὰ ταῦτα· οὐ ῥηδὲν δὲ τὸ ὡς ἔχει καὶ ὠδὴ ἀειμοῦ· πάσχομεν γάρ τι πάθος διάφορον πλήθους ἀκούοντος ἢ σύος· ὅθεν καὶ ἐκκρουόμεθα ὑπὸ τῆς πλήθους τῶν φωνῶν· ὅπερ καὶ οὐκ ἂν συνέβη δὲ μὴ ἔπαχύ τι ὑπὸ τῆς πλήθους ἢ ἀκοή· ἀλλὰ καὶ δύο χρώματα ὁρῶντες, κἂν ὅμοια ᾖ, ἄλλως διαπεπέμεθα τῷ ὄψιν· καὶ σαφὲς τοῦτο γίνεται· δύο λύχνοις ἅμα προσβάλλει ἡ ὄψις, ἐκρούεσθαι γοῦν κἀντεῦθεν ἡ ὄψις ἐν τῇ ἀπλήψει τῶν ὁρατῶν· καί τι τοῦτο οὐκ ἔτι πάσχει, δὲ ἐνωθέν τῶν λύχνων προύμενον τῶν δύο, ἀλλὰ καὶ πλειόνων· πόθεν δὲ καὶ πλήθους τῇ ἁφῇ ἀντιλαμβανόμεθα ἢ τῇ γεύσει, δὲ μή τι διάφορον ὑπ' ἄλλους πάσχομεν πάθος, δὲ μὴ πρὸς τοῦτο πεισθέντες· ὅτι ἡ ἁφὴ ὅταν αἰσθάνηται τῶν πλήθους, οὐκ ἄλλό τι πάθος πάσχει· ἀλλ' ἐπεὶ δι' ὅλου τοῦ σώματος ἀπήκειν δοκεῖ, πλείονά δοκεῖ μέρια τὰ ἀντιλαμβανόμενα τῶν προσπελασάντων καὶ οὕτως ἡ φαντασία μᾶλλον δὲ ὁ λόγος συλλογίζεται, ὅτι πλέους οἱ ἁφάμενοι· μήποτε δὲ καὶ ὠδὴ τῶν ὄψεων τὸ αὐτὸ συμβαίνει· ἄλλων γὰρ ὄψεων ἄλλως ὁρατῶν προβαλλουσῶν, συμβαίνει τῆς κενούσης δυνάμεως μερισθείσης οὕτως πρὸς τὸ σῶμα καὶ διεσταυρωμένως ἀντιλαμβανομένης τῶν ὁρατῶν, συγχέεσθαι τὸ φανταστικὸν ἅμα πλέονας τύπους δέχεσθαι μὴ δυναμένου· ὥστε οὐχ ἕτερον ἡ αἴσθησις ὑπομένει πάθος· δεῖ γὰρ τὸ μὴ μέλλειν συγχεῖσθαι ἡ φαντασίαν εὖ καὶ συνεχὲς τῆς αἰσθήσεως τὸ πάθος εἰς ὠδὴ παραπέμπεσθαι. Ἔτι δὲ καὶ τὸ μέγεθος δύξει σρᾶν τι καὶ εἰς τὼ ὄψιν καὶ εἰς τὼ ἁφὴ· ὑπὸ γὰρ τῆς μείζονος χρώματος ἢ μείζονος θερμοῦ μᾶλλον συγκείνεται ἢ διακείνεται τὰ αἰσθητήρια· ἡ ἁφὴ καὶ ἡ ὄψις· ἡ μέγεθος ποσῦνδε ἔχει· ἤγουν οὐ τοσῶνδε μεγέθει ὁμοίως ὄπτος λευκοῦ· καί τι καθὸ λευκὸν, ἢ καθὸ θερμὸν γίνεται μᾶλλον σρᾶσαι τὸ μέγα τῆς μικροῦ· τὸ πολὺ τῆς ὀλίγου· ἀλλὰ καὶ πρὸς τῷ εἰπεῖν τις ἂν ὅτι ἀθρόαι ὔσαι δύνανται ῥᾶον πιπτειν· μᾶλλον δὲ καὶ ἑαυτῶν δυναμικώτεραι γίνονται, ὡς ὠδὴ τῶν βαρέων ἐστὶ προφανές· συνιόντα γοῦν τὰ βαρύτερα γίνεται ἅμα ὄντα, ἢ ὅπερ ὠδὴ διακεκεμένα· ὅταν οὖν σὺ μέζονι ᾖ ὑποκειμένῳ τὸ χρῶμα, κἂν τὸ αὐτὸ ἡ τῷ ποιῷ μᾶλλον σράσει ῥωννύμενον, ὑπὸ τῆς τῶν ὁμοίων συνεχείας· ὅπερ καὶ ὠδὴ τῷ πυρὸς γίνεται· μᾶλλον γὰρ καίει τὸ πλεῖον. Ισέον δὲ ὅτι τὰ κοινὰ αἰσθητὰ κεχωρισμένα μὲν τῶν ἰδίων αἰσθητῶν, οὐδὲ σρᾶ τι πδὲ τὰς αἰσθήσεις· οὐδ' ὅλως ἐστὶν ἀντιληπτὰ, οἷον τῷ χήματος οὐκ ἂν ἀντιλάβοιτο ὄψις, ἢ ἄχρουν εἴη τὸ ἐχηματισμένον· ἀλλ' οὐδὲ ἁφή· ἢ μήτινα ἔχοι τῶν ἁπλῶν ποιοτήτων· καὶ ὠδὴ τῶν

λοιπῶν

λοιπῶν ὡσαύτως· διὸ καὶ δύξειεν οὖ καὶ ἀλλὰ τῶν κατὰ συμβεβηκὸς εἶναι αἰσθητῶν, ἐπεὶ δι' ἄλλων τινὸ ἑαυτῶν ἀντίληψιν παρέχονται· ἀλλὰ φημὶ ἢ τὰ κατὰ συμβεβηκὸς αἰσθητὰ δι' ἀλλὸ τὸ μηδὲν σρᾶς τὰς αἰσθήσεις· πάσχουσι δὲ ὑπὸ τούτων αἱ αἰσθήσεις δηλονότι οὐκ ἀεὶ εἰσι κατὰ συμβεβηκὸς αἰσθητὰ· ἀλλὰ δευτέρως μὲν ἢ τυχοι αἰσθητὰ καθ' αὑτὸ μέν τοι· καὶ ὥσπερ οὖν ἐπαδόλου φωνὸς ἡ τὸ διαφανοῦς ἡ τὸ μεταξὺ σρῶσι τὰ ἴδια αἰσθητὰ πδὲ τὰς αἰσθήσεις· καὶ οὐ διαφέρειν φαμὲν κατὰ συμβεβηκὸς αὐλὰ αἰσθητὰ εἶναι· οὕτω δὴ κἀν τὰ καινὰ μὴ σρῶσιν αὐδὲν τῶν ἰδίων· ἐπαδόλως μετ' ἐκείνων ὄντα σρῶσι καθ' αὑτὸ αὖ εἶσιν αἰσθητὰ ταύτοις, πδὲ ὃς καὶ σρῶσιν· ὥστε εἴτις αἰσθήσις μὴ πάσχει ὑπὸ τούτων, οὐκ ἂν εἶεν ταύτη τῇ αἰσθήσει αἰσθητὰ, ἢ μὴ κατὰ συμβεβηκός. Ζητήσειε δ' αὖτος ὅτι ἢ τὰ κατὰ συμβεβηκὸς αἰσθητὰ αἰ οὐσίαι ἔσιν ταύτας δὲ μόνος ὁ λόγος μονώσει ὀργάνῳ τῇ αἰσθήσει χρώμενος· διόπερ ὅλως καὶ κατὰ συμβεβηκὸς αἰσθητὰ λέγεται· πόθεν κινώσει ὁ κύων ὃν δεσπότην· καὶ ὁ ὄνος τὼ φατνίω καὶ ἐπὶ τοιοῦτον ἄλλο ὠδὴ τῶν ἀλόγων ὁρᾶται; φημὶ ὅτι οὐχ ὡς οὐσιῶν αἰσθανόμεθα τούτων, ἀλλ' ὡς τοιῶνδε χημάτων φίλων ἢ ἀνιαρῶν γινομένων τῇ αἰσθήσει αὐλῶν ἐχόντων τὸς τόπους ἐν τῇ φαντασίᾳ μᾶλλον ἐνοείζει. Εἰ δὲ καὶ ἐν τοῖς ἀλόγοις ἢ τούτων αἴσθησις γίνεται, χημάτων φημὶ καὶ ἀειμοῦν καὶ τῶν λοιπῶν, διακείνει γὰρ τὸ οἰκεῖον ἀπὸ τῆ ἀλλοτρίου, καὶ κινούμενον τὸ ὀρικτὸν διώκει, ὡς δὲ καὶ πλήθους αἰσθανόμεθα καὶ κινήσεως. Καὶ σὺ τοῦδεν δέ τις τὸ καθ' αὑτὸ εἶναι αὐλὰ αἰσθητὰ κατασκευάσει· σρᾶ γὰρ καὶ δὲ τὰ ἄλογα ζῶα, ἐπεὶ οὐδὲ αὖ ἐγινώσκετο ὑπ' αὐλῶν· οὐδενὸς γὰρ ἐκεῖναι κατὰ συμβεβηκὸς αἰσθάνεται· ἐπεὶ μηδὲ συλλογίσασθαι δύνανται· τὰ γὰρ κατὰ συμβεβηκὸς αἰσθητὰ, οὐδὲν σρᾶς τὰς αἰσθήσεις· καὶ δῆτα μᾶλλον τὰ ὄξ ἄλλων συλλογιζόμενον. Αλλὰ καὶ ὁ τύπος κατὰ συμβεβηκὸς ὄξιν, αἰσθητός· οὐδὲν γὰρ πάσχουσιν ὑπ' αὐλου αἱ αἰσθήσεις· οὐ γὰρ ἀντιλαμβάνεται τὸ ἐδὺς τὸ τύπου ἡ αἴσθησις, ἢ μὴ ὡς χήματα· καὶ τοῦτο οὐ δι' αὐλὸ, ἀλλὰ διὰ τὸ σὺ τύπῳ· ὥστε τῶν κατὰ συμβεβηκὸς αἰσθητῶν καὶ οὗτος. Οὗπερ δὲ τὰ κοινὰ αἰσθητὰ οὐκ ἔσι κατὰ συμβεβηκὸς αἰσθητὰ, ἀλλὰ καθ' αὑτὸ, ἔσι καὶ λογικῶς δεῖξαι, δὲν τρόπον τοῦτον· ἢ γὰρ τὸ χῆμα καὶ τὸ μέγεθος ἀριθμός τε καὶ κίνησις καὶ στάσις, αἰσθητὰ ὄντα· οὐ γὰρ δύνανται· πάντα γὰρ τὰ ὄντα καὶ ἢ νοητὰ ὄξιν, ἢ αἰσθητά· ἢ οὐ μὴ νοητὰ τὰ τὰ ἄρμενα, αἰσθητὰ ἅμα καθ' αὑτό· ἢ οὐ αἰσθητὰ, δεῖ εἶναι τῶν αἰσθησιν, τῶν τούτων ἀντιληψομένων· τὸ γὰρ αἰσθητὸν, αἰσθήσει ἐσὶν αἰσθητόν· ἢ οὐ μήτε ἄλλη τις αἴσθησις τούτων ἀντιλαμβάνεται καθ' αὑτὸ, μήτε μία τῶν ἐ, ἰδίαι ὄξιν αἰσθητὰ πλέπεται ἢ τὸ πασῶν, ἢ πλειόνων εἶναι κοινά· ἢ γὰρ μήτε ταύτοις καὶ αὐτὰ, μήτε ἄλλαις κέπληπται εἴη καθ' αὑτὸ, οὐδ' ἂν ἦν ὅλως αἰσθητά· ἀλλὰ μὴν οὐδὲ νοητὰ ὄξιν, οὐδ' ἅμα αἰσθητὰ, οὐδὲ μὴ νοητὰ ἂν εἴη· ὅπερ ὄξιν ἀδύνατον. Ἔτι δὲ καὶ τὸ μέγεθος ὄξει σρᾶν τι καὶ ὡς τῷ ὄψιν καὶ ὡς τῷ ἁφῇ· ὑπὸ γὰρ τῆ μείζονος χρώματος, ἢ μείζονος θερμοῦ μᾶλλον συγκείνεται ἢ διακείνεται τὰ αἰσθητήρια ἡ ἁφὴ καὶ ἡ ὄψις· ἢ μέγεθος ποσῦνδε ἔχει, ἤγουν οὐ τοσῶνδε μεγέθει ὁμοίως ὄπτος λευκοῦ· καί τι καθὸ λευκὸν, ἢ καθὸ θερμὸν γὰρ ὄξι μᾶλλον σράσει.

» ΤΩΝ ΔΕ καθ' αὑτὰ αἰσθητῶν, τὰ ἴδια κυρίως ἐσὶν αἰσθητὰ, καὶ πρὸς ἃ ἡ οὐσία πέφυκεν
» ἑκάσης αἰσθήσεως.
Τ ἵνα μὲν ὄξι τὰ κατὰ συμβεβηκὸς αἰσθητὰ· σαφῶς ἐδήλωσεν· τὰ γοῦν οὐκ ὄντα μὲν τῇ ἄλλων φύσει αἰσθητὰ· ὑπάρχοντα δὲ τοῖς καθ' αὑτὰ αἰσθητοῖς· συμβεβηκύια δ' ἅπτῃ τῷ λευκῷ, δν διαῖρους γόν· οὐχ ὅτι τῷ λευκῷ ὁ διαῖρους γὸς συμβέβηκεν· οὐ γὰρ ἡ οὐσία ἰδὶ συμβαίνει τοῖς συμβεβηκόσιν, ἀλλ' ἐκεῖνα ταύτῃ· ἀλλ' ὅτι συμβέβηκε τόδε τὸ ὁρατὸν τὸ λευκὸν ἢ τυχοι διαῖρους εἶναι· τὸ δὲ μηδὲν πέφαν τῷ ὄψιν ὑπὸ τῆ διαῖρους γοῦ, καθὸ διαῖρους γὸς σημεῖον τῆ κατὰ συμβεβηκὸς αἰσθανέσθαι τῷ ὄψιν· διτῶν δ' ὄντων τῶν καθ' αὑτὰ αἰσθητῶν, τῶν μὲν, κοινῶν· τῶν δ' ἰδίων ἑκάσης αἰσθήσεως, τὰ ἴδια ἑκάσης ταῦτά φησιν εἶναι κυρίως αἰσθητά· οὗ τῷ αἰτίαν ἐδήλωσεν ἅπαν· καὶ πρὸς ἃ ἡ οὐσία πέφυκεν ἑκάσης αἰσθήσεως· ἢ γὰρ ἑκάσης αἰσθήσεως δεῖναι δῆτι πρὸς τὰ ἴδια αἰσθητὰ, ταύτας ἂν εἴη μάλισα αἰσθητά· πρός τι μὲν γὰρ ἡ αἴσθησις· πρός τι δὲ δῆτιν, οἷς δὲ εἶναι ἑκάσης αἰσθήσεως· ταῦτα μάλισα κυρίως αἰσθητά· τῇ μὲν ὄψει προσορατά· τῇ δὲ ἀκοῇ, προσακουσά· καὶ τοῖς λοιποῖς ὁμοίως.

» ΟΥ μὲν οὖν δῆτιν ἡ ὄψις, τοῦτο δῆτιν, ὃ ὁρᾶται.
Ε ἱππων κοινὸς πδὲ αἰσθήσεως καὶ αἰσθητῶν καὶ μέλλων ἰδίαι· δν ἑκάσης αἰσθήσεως προχειρίσασθαι λόγον, πρότερον διαλέγεται πδὲ τῶν ἰδίαι ἑκάσῃ αἰσθήσει καὶ αἰσθητῶν· καὶ περί γε πάντων πδὲ τῶν τῇ ὄψει αἰσθητῶν· ἐπασδὴ καὶ πρὸ τῶν ἄλλων πδὲ ὄψεως διαλέξεται· εἰπόν φησιν ὅτι δ τῇ ὄψει αἰτιληπτὸν χρῶμά τέ δῆτι· καὶ ὁ λόγῳ μὲν ἑρμωδύεται, ὄνομα δ' οὐκ ἔχει οὐ τῇ συνηθείᾳ, οἷα τέ δῆτιν αἴτε πυγολαμπίδες· καὶ αἱ λεπίδες· καὶ ἄλλα πνά. εἶτα ὁρίζεται τί ποτέ δῆτι δ χρῶμα ὅπερ δ κινητὸν τῆ κατ' ἐνέργειαν διαφανοῦς. ἐπασδὴ οὖν οὐ τῇ ὁρισμῷ τῆ χρώματος ἐμήδητι τῆ διαφα-

νους ἀπόθεσιν ἡμῖν, ἢ πνεῦ δεῖ ἀλογίστως τὸν ἀνθρωπον τὸν ἀεὶ ἐν τῷ ἀνθρωπείῳ ἀπορίᾳ ἀπολαύειν τὸν τε ἐν τῇ βίᾳ βίᾳ ἀνθρώπου τὸν ἀνθρωπον τὸν ἀνθρωπον τὸν ἀνθρωπον

φωτὸς ὀφθῆναι δυνατόν· καὶ οὐ μόνον αὐτῦ φωτὸς, ἀλλὰ καὶ τῦ μεταξῦ καὶ τῦ διαφανοῦς χρέαν ἔχ-
ον τὸ ὁρατὸν γενέσθαι· διὸ καὶ πολυτελεστάτην τῶν αἰσθήσεων τὴν ὄψιν φησὶν ὁ τίμαιος εἶναι διὰ τὸ πολ-
λῶν δεῖσθαι ἵνα τὸ ἐνεργῆσαι τὰς οἰκείας ἐνεργείας, ἥπερ καὶ ἄλλαι· οὕτω καὶν ὁ πεφωτισμένος ἀὴρ οὐδὲ
ἐν φωτὶ ὁρᾶτον μὴ προσπίπτοντος τῦ φωτὸς στερεῶ σώματι· διαττο οὐδ' ὁρατὸς αὖ εἴη· ἡ γὰρ τὸ
φῶς οὐδὲν ἕτερόν ἐστιν, ἢ ἐνέργεια καὶ τελειότης τῦ δυνάμει διαφανοῦς· τὸ δὲ φῶς οὐδενὶ ἄλλῳ κεί-
νεται, ἢ τῇ ὄψει· δηλονότι καὶ ὁ πεφωτισμένος ἀὴρ ὁρατός ἐστιν, ἢ πεφώτισται καὶν διᾶται ἑτέρων· τὸ
δὲ φῶς, οὐκέτι τῦ ἀέρος οὐσιώδης ποιότης· ὥστε οὐ δι' οἰκείαν ποιότητα ὁρατός ἐστιν, ἀλλὰ δι' ἄλλο τ-
ρίαν λέγω δὴ τὸ φῶς ὅπερ χρῶμα καταχρώμενος ὠνόμασεν διότι τὸ μάλιστα ὁρατὸν χρῶμά ἐστι.

» ΤΟΙΟΥΤΟΝ δέ ἐστιν, ἀὴρ· καὶ ὕδωρ· καὶ πολλὰ τῶν στερεῶν· οὐ γὰρ ᾗ ὕδωρ οὐδ' ᾗ ἀὴρ,
» διαφανές· ἀλλ' ὅτι ἐν τούτοις ἐνυπάρχουσα ἡ αὐτὴ ἐν τούτοις ἀμφοτέροις, καὶ ἐν τῷ ἀϊδίῳ τῷ ἀνω
» σώματι.

Ο ὑ γὰρ διὰ μόνου ἀέρος καὶ ὕδατος ὁρῶμεν ὡς ἐχόντων τὸ διαφανές· ἀλλὰ καὶ διὰ πολλῶν στερεῶν σω-
μάτων· πολλὰ δὲ ἐστὶ τοιαῦτα οἷον φελλίτου· λίθοι· κέρατα· ὕελος· ὑάλος διαφανής· καὶ πολλὰ ἄλλα·
ὥστε ἢ ἐν πλείοσι σώμασι τὸ διαφανὲς, δῆλον ὅτι οὐ καθὸ ὕδωρ ἢ ἀὴρ· ἤ τι τῶν ἄλλων διαφανῶν, τὸ
διαφανὲς ἔχει· ἡ γὰρ κατά τι τούτων ὡῦ τὸ διαφανὲς οἷον ἡ ἀὴρ ὡῦ οὐκ ἀὴρ ὡῦ μὴ ὡῦ ἀὴρ διαφανὲς
ὡῦ· ναὶ δὲ ὅτι διαφανῆ καὶ μὴ ἀέρια ὄντα· ὁμοίως καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων· ὥστε ἔστι τὶς τῦ διαφανοῦς
φύσις ἥτις ἐν πλείοσιν οὐσίαις καὶ ὑποκειμένοις ἔχει τὸ εἶναι· ὥσπερ γάρ ἐστιν ὑγρότητος· φύσις ἡ ὑγρ-
ότητος· ἢ ἁπλῶς πάσης ποιότητος· οὕτω δὲ αἱ ποιότητες ἕτεραι οὖσαι παρὰ τὰ ὑποκείμενα πλέο-
σιν ἐνίοντος σώμασιν, οὕτως ἐστὶ καὶ ἡ τῦ διαφανοῦς φύσις ἐν πλείοσι γινομένη ὑποκειμένοις ἑτέρα
ἀλλῶν οὖσα· ἐν τούτοις δὲ ἀμφοτέροις εἶπεν, τουτέστιν ἐν ἀέρει καὶ ὕδατι· ἐπασῆ ἀλλῶν πρόσεχῶς ἐμή-
θη ἄλλως τε καὶ ὡς μάλιστα διαφανῶν· μετέχειν δὲ φησὶ τῆς διαφανείας καὶ τὸ ἀΐδιον τῶν ἄνω σω-
μάτων· λέγει δὲ ἀλλὸ τὸ χύμα τῶν σφαιρῶν· διαφανεῖς δὲ πᾶσαι· ὁρῶμεν γὰρ τὰς ἐν τῇ ἀπλανεῖ ἄστ-
ρα διὰ τῶν ἄλλων· αὐτὰ μὲν οὖν αἱ σφαῖραι διαφανεῖς ὄσι· τὰ δ' ἄστρα οὐκ ἔτι· ὅθεν καὶ ἐπὶ
προσθοῦσιν ἀλλήλοις· ἐντεῦθεν γοῦν ἡ τῦ ἡλίου ἔκλειψις διὰ προδουμένου ὑπὸ τῆς σελήνης· ἡ δὲ ἐπὶ
διαφανὴς, οὐκ ἂν ὑποβέχουσα ἀλλὸν διὰ προσθεῖ ἀλλῷ· καὶ ἀστέρων ὑποβέχοντος, ἄλλους ἀφανεῖς
ποιοῦσι τῇ διὰ προσθήσει· ὅθεν δῆλον ὡς οὐκ ἔστιν ἡ τῦ διαφανοῦς φύσις ἐν τοῖς ἀστροις.

» ΦΩΣ δέ ἐστιν ἡ τούτων ἐνέργεια τῦ διαφανοῦς, ἢ διαφανές· δυνάμει δὲ ἐν οἷς τοῦτό ἐστι, καὶ
» τὸ σκότος.

Ε ἰπών τί ποτέ ἐστιν τὸ διαφανὲς ὅτι τὸ ὁρατὸν μὲν οὐ δι' οἰκεῖον δὲ χρῶμα ὁρατὸν, ἀλλὰ δι' ἄλλό τι· μετῆλθεν ἵνα δείξῃ τὸν φῶς λόγον καί φησι φῶς εἶναι τὴν τῦ διαφανοῦς ἐνέργειαν καθό ἐστι διαφανὲς
αὐτὴ τῦ εἴδους καὶ ἡ τελειότης αὐτοῦ· δυνάμει γάρ ὄντος τῦ διαφανοῦς ὑπογενόμενον τὸ φῶς καὶ ἀ-
δυποιῆσάν τε καὶ τελειῶσαν αὐτὸ, ἐποίησεν αὐτὸ ἐνέργεια διαφανές· ἔστι γὰρ ἐν ἀέρει καὶ ὕδατι καὶ
τοῖς τοιούτοις ἡ τῦ διαφανοῦς φησιν· ἥτις φωτὸς μὴ ὄντος οὐκ ἔστιν ἐνέργεια διαφανής· οὐ γὰρ ἀὴ ὁ-
φόμεθά τι αὐτοῦ τῶν χρωμάτων· τῦ δὲ φωτὸς παρόντος ἴσχει τὸ οἰκεῖον εἶδος καὶ τὴν τελειότητα· διὸ
φωτὸς παρόντος δι' ἀέρος μὲν ἢ δι' ὕδατος ὁρῶμεν· διὰ γῆς δὲ οὐκ ἔτι μὴ ἐχούσης ἐν ἑαυτῇ δηλονό-
τι δυνάμει τὴν τῦ διαφανοῦς φύσιν. Τῶν δὲ περὶ φωτὸς ἀπόντων, οἱ μὲν ἀρὴ καὶ πῶμα αὐτὸ εἶναι·
οἱ δὲ, ἀσώματον· ὅτι οὐκέτι σῶμα τὸ φῶς· ἔτι δὲ οὐδὲ ἐκ τῶν ὄψεων καὶ τὰ ἐκπεμπόμενα πνεύ-
ματα τὸ ὁρᾶν γίνεται· διᾶ πρότερον ἐλέγξαντας αὐτὸ τῦτο ὅτι ἀδύνατον ἢ τὸ φῶς ἢ τὰς ὄψεις σῶμα
εἶναι, οὕτω τὴν ἀριστοτέλει δοκοῦσαν περὶ τούτων ἐκθέσθαι δόξαν· καὶ αὖθι τούτοις τὰς φερομένας
ἡμῖν αὐτῷ ἀποριῶν ἀθροίσαντες λύσασθαι· Εἰ τοίνυν καὶ τὰ ἐκπεμπόμενα σωμάτων τινῶν τὸ ὁρᾶν ἐργάζε-
ται· πῶς οἷόν τε ἅμα καὶ ἀναβλέψαντας ἡμᾶς ἀθρόον τὸν οὐρανὸν ἀνυπλαμβάνεσθαι; πῶς γὰρ οἷόν τε ἄστρα
ἀχρόνως σώματα τοσαύτην κινηθῆναι τάσιν; δέδεικται γὰρ δύο ζωδίων διάστημα εἶναι τὸ ἀπὸ τῆς
γῆς μέχρι τῦ οὐρανοῦ· ἡ γὰρ ἀπὸ τῦ κενφρονίσης ἐστὶ, τῆς τῦ ἑξαγώνου πλευρᾶς τῶν δύο ζωδίων τὸ
διάστημα εἶναι, καὶ ἡμιπλασιεφέβδομός ἐστιν, ἡ περίμετρος τῆς διαμέτρου· ἔστι δὲ τὸ ἀπὸ τῦ κύκλου
τοῦ ἡμισυ τῆς διαμέτρου· δῆλον οὖν ὡς τῆς ὅλης διαμέτρου τέταρτα ἐχούσης ζώδια καὶ περὶς ἑπτα-
δηλή περίμετρος δώδεκα ἔχει, τὸ ἡμισυ τῆς διαμέτρου δύο καὶ ἔχει ζώδια· πῶς οὖν οἷόν τε σῶμα ἀχρό-
νως τοσοῦτον κινηθῆναι διάστημα· αὕτη γοῦν ἡ ὀξυτάτη τῶν κινήσεων λέγω δὴ ἡ τῆς ἀπλανοῦς ἐν
δύο ὥραις τὸ ἐκπεμφθὲν τῦ παντὸς· λέγω δὴ τὰ δύο ζώδια κινῆται· πῶς οὖν οὐκ ἄλογον τὰ ἐκπεμ-
πόμενα σώματα ἐκ τῶν ὀμμάτων καὶ τῆς ἀπλανοῦς ὀξυκινητότερα ὑποπίπτεσθαι. Πάλιν δὲ δι' ἀκτί-
νων σωμάτων οὐσῶν ὁρῶμεν; ἐπασῆ ἀναβλέψαντες τὸ τεταρτημόριον ὁρῶμεν τῦ οὐρανοῦ, ἀνάγκη
πᾶσαι τὰς ὄψεις διϊούσας διὰ τῦ ἀέρος ἢ διὰ τῦ χωρῆσαι, καὶ οὕτως ἀναχωρήσαι σῶμα διὰ σώμα-
τος, ὅπερ ἀδύνατον, ἢ τέμνειν ἀλλόν· καὶ δὲ τέμνει, οὐκ ἔδειν ἡμᾶς καὶ τὰ συνεχῶν ὁρᾶν τὸν οὐρανὸν,
οὔτε τὰ ἄλλα ὁρατὰ, εἴγε μὴ δι' ὅλου χωροῦσι τῦ ἀέρος, ἀλλὰ τέμνουσιν ἀλλόν. δῆλον οὖν, ὅτι τὰ μόν-

εια τῶν

εια τῶν ὁρατῶν τὰ ὑπὸ τὰ μόνα τῦ ἀέρος τῦ τμηθέντος ὄντα, οὐκ ἂν ὤφθη· καὶ οὕτως οὐδὲν τῶν
ὁρωμένων συνεχὲς ὁρῶμεν, ἀλλὰ διῃρημένον κατὰ μόνα. Ε ἰπόντα ἐπασῆ ἀναβλέψαντες τὸ τέ-
ταρτον μόριον ὁρῶμεν τῦ οὐρανοῦ ἢ κατὰ ἐκπομπὴν ἀκτίνων πινῶν σωμάτων διὰ τῦ ὁρᾶν γίνεται· ἀ-
ναγκη πᾶσα τηλικαῦτα σώματα ὑποπίπτειν τὰς ὄψεις ὡς δήκειν ἀφ' ἡμῶν ἕως τῦ οὐρανοῦ καὶ περι-
λαμβάνειν αὐτοῦ τὸ τεταρτημόριον, ὅπερ ἄλογον ἐκ μικροῦ μορίου τε ὀφθαλμοῦ· μᾶλλον δὲ, οὐδὲ
ὅλου, ἀλλὰ τῆς κόρης τηλικαῦτα σώματα λέγειν ἐκπέμπεσθαι· ὡς τὸ παντὸς τὸ τεταρτημόριον, περι-
λαμβάνει. Αλλὰ πρὸς ταῦτά φασιν ὅτι ἀπάντησις γίνεται τῶν ὁρατῶν πρὸς τὰς ὄψεις· φῶτα γὰρ
πάντα ἐκπέμπουσιν ἐκ τῶν οὐρανίων. ἄτοπα πρὸς ταῦτα τὰς τοῖς ὄψεσι τὴν αὐτίληψιν ἑαυτῶν παρέ-
χεται· Ρᾴδιον δὲ τῦτό φαμεν, ὅτι ἡ μὴ αὐτοῖς τοῖς οὐρανίοις προσβάλλει ἡ ὄψις, ἀλλὰ τοῖς φώτοις τοῖς
ἐξ αὐτῶν ὁξιοῦσι, πόθεν ἴσασιν οἱ ἀστρονόμοι τὰ μεγέθη τῶν ἄστρων· πόθεν τὰς κινήσεις· πόθεν τὰ ἀ-
ποσήματα· τὰς συνόδους τε καὶ ἀποστάσεις· καὶ ὅσα ἄλλα περὶ τῶν οὐρανίων ἀπατᾶσθαι νόουσιν; ὡς
γὰρ αὐτῶν αὐτιλαμβανόμενοι τῶν σφαιρῶν, οὕτω τὰς περὶ αὐτῶν ἀπατᾶσθαι πιστεύουσι. Ε ἰπόντα τὰ
φῶτα ταῦτα ἐξ αὐτῶν ὁξιόντα ἀνάγκη ἢ σώματα εἶναι, ἢ ἀσώματα· ἢ μὲν οὖν σώματα εἶεν, τοῖς αὐ-
τοῖς λόγοις ἐλεγχθήσονται οἷσπερ ἐφεξῆς τοὺς σώματα εἶναι λέγοντας τὸ φῶς ἐλέγξομεν· ἢ δὲ ἀσώμα-
τον, τίς χρέα τῆς ἐκπομπῆς τῶν ὄψεων καὶ τῆς προσαπτήσεως; ἢ γὰρ ὅλως ἀσώματοί ὄσιν οὐέρ-
γειαι καὶ μὴ προσαπτήσεως γινομένης, ἤξουσι μέχρι τῶν ὄψεων· καὶ οὕτω τὰ ἄλλα δι' ἀριστοτέλη
λέξουσι περὶ τῶν ὄψεων καὶ τῦ φωτὸς, ὡς μικρὸν ὕστερον ἐροῦμεθα. Καθόλου δὲ ἡ τὸ ὁρᾶν κατ' ἐκ-
πομπὴν τινῶν ἀπὸ τῶν ὄψεων γινέσθαι, ἢ τοι σώματα ἀνάγκη εἶναι τὰ ἐκπεμπόμενα ἢ γραμμὰς ὡς δο-
κοῦσι λέγειν οἱ μαθηματικοί· ἀλλ' ἡ μὲν γραμμὰ εἶεν ἂν ὁξιοῦσαι ὄψεις, δηλονότι κατὰ σημεῖα ἐφά-
ψοντοι τῶν ὁρατῶν· τὸ δὲ ὁρᾶν φασὶ γίνεσθαι τῇ διπλασίᾳ τὰς ὄψεις τῶν ὁρατῶν· κατὰ σημεῖα δὲ
διπλασιοῦσι· κατὰ σημεῖα ἅρα καὶ ἀντιλήψοντοι τῶν ὁρατῶν· οὐκ ἅρα τῶν μεγεθῶν ἀντιλήψονται,
ὅπερ ἄτοπον· ἡ δὲ σώματα ἢ περῆσθαι τὸ πρὸς τῷ κέρατι τῦ κερατοειδοῦς μόριον ἀνάγκη ὅπερ δῆτ
φοῦδος· συνεχὴς γάρ ἐστι· καὶ ἐπὶ πολὺ, οὕτως καὶ τὰ ὑγρὰ ἐκχέοντοι, ἢ σῶμα διὰ σώματος χω-
ρεῖν· ὅπερ καὶ ἀλλοῦ ἀδυνάτων ἢ διὰ πίνων πόρων, ἀνάγκη ὁξιοῦσι τὰς ὄψεις· ἀλλ' ὅτι μὲν οὐκέτι πε-
προπτημένα τὰ σώματα, δέδεκται ἐν τῷ περὶ γενέσεως· ἄλλως τε ἀνάγκη πάντας ὄγκους πινὰς
εἶναι καὶ σώματα ἐν τοῖς χιτῶσιν οἷς οἱ πόροι διαλαμβάνονται· δι' ἐκείνων οὖν ἀδυνατοῦσιν ὄψεις χω-
ρεῖν· ὥστε οὐκ ἔδει τὸ ἑδάφος ἢ τι ἄλλο κατὰ συνέχειαν ὁρᾶν· ἀλλὰ τινὰ μὲν ὁρᾶν μέσα τινὰ δὲ
μή· τὰ γὰρ τὸ ὁρατὸν μόρια ὧν κατ' δύθειαν κεῖνται οἱ ὄγκοι διαλαμβάνοντες τοὺς πόρους, ταῦ-
τα ὁρᾶν ἀδυνατοῦσιν· οὐδὲν ἄρα κατὰ συνέχειαν ἑώρατον ὅπερ δῆτ παρὰ τὴν ἐνέργειαν. Αλλ' οὐδὲ
ἀσώματον ἐνέργειαν ἐκ τῶν ὄψεων ὁξιοῦσιν δυνατόν· ἢ πῶς γὰρ μετὰ τὸ οἰκεῖον σχῆμα τῆς ἕξεσιν ἢ οὔ·
ἢ μὲν μετὰ τὸ οἰκεῖον σχῆμα, ἀνάγκη δήπου πάντως ἐν ἑτέρῳ γενέσθαι ὑποκειμένῳ· ἐπεὶ οὖν ἡ
ἀλόθητικὴ δυνάμις ζωῆς τῆς ἔστιν· οὐ γὰρ οἷόν τε τὸ μὴ ζωῆς μετέχειν, αἰσθήσεως μετέχειν· ἡ δὲ ζωὴ ὧ
αὖ ἐπεῖνται ζωῇ ἐκεῖνο ποιεῖ· καὶ ἡ αἰσθητικὴ ἄρα δυνάμις ὁξιοῦσα τὰ ὄμματος καὶ γιομένη ἐν ἀέ-
ρει, ἢ ἐν ὕδατι, ἢ ἁπλῶς ἐν τινι τῶν διαφανῶν, ζωῇ ἐκεῖνο ποιήσει· ὥστε καὶ ἔμψυχον· ὅπερ ἔστι γε-
λοῖον· ἡ δὲ μὴ τὸ, ἔσται ζωὴ ἐν τῷ μὴ ζῶντι· ὅπερ ἔστιν ἀδυνατον. Αλλως τε ἡ ὀπτικὴ δυνάμις,
ἐνέργεια ὁξιοῦσα τὰ ὄμματος ἐν τῷ ἀέρει γίνεται, ἢ τῷ ὕδατι, ἢ τινὶ τοιούτῳ· ἐκεῖνος ἔσται ὁ ὁρῶν καὶ
αἰσθητικὸς γινόμενος· ὅπ μὲν οὖν οὐδὲν ἐκ τῶν ὀμμάτων πρόεισιν, οὔτε σῶμα, οὔτε ἀσώματον, καὶ
ὁξ ἄλλων μεν πολλῶν δυνατὸν δεῖξαι· ὅμως ἱκανὰ καὶ τὰ ἀρημένα. Ο ὅτι δὲ οὐδὲ τὸ φῶς σώμα
ὄν ἐστιν ἐντεῦθεν· ἡ γὰρ σῶμα ἦν, πῶς πάλιν οἷόν τε ἦν σώματος οὕτως ἀθρόαν γενέσθαι τὴν κί-
νησιν· ἅμα γὰρ ὑπὲρ ἦν ὁείζοντα γέγονεν ὁ ἥλιος· καὶ ὁξαίφνης ἀχρόνως ὅλον τὸ ὑπὲρ γῆν ἡμῖ-
σφαίριον καταπεφώτισται· καὶ ἡ λύχνον καλύψας ἀπαγάγω ἐς οἰκίαν εἶτα ὁξαγάγω τὸ καλύμμα-
τος, ἀθρόον ὅλος ὁ οἶκος φωτίζεται· πῶς οὖν οἷόν τε ἦν σῶμα οὕτως ἀχρόνως κινεῖσθαι; Ε ἰπόντα
ἡ σῶμα τὸ φῶς ἁπλοῦν ὂν δηλονότι, ἁπλῶς κίνησιν κινήσεται· ἁπλαῖ δὲ κινήσεις δύο· ἡ κατ' δύ-
θειαν καὶ ἡ κατὰ κύκλον· ἢ μὲν οὖν ἐπ' δύθείας κινήσεται τὸ φῶς ἢ αὖ κινούμενον οὐ κινηθήσεται αὐτὸ
κάτω· ἢ κάτω κινούμενον, αὖθι τὸ αὖ οὐ κινηθήσεται). ναὶ δὴ καὶ αὖ καὶ κάτω καὶ δεξιὰ καὶ ἀριστε-
ρὰ ὁρᾶται κινούμενον· πᾶν δὲ σῶμα δύνφοειδὲν, ἢ τὴν αὐτὴ αὖ μένον, ἢ τὴν αὐτὴ κάτω κινεῖται κίνη-
σιν. Ο ὅτι δὲ οὐ κύκλῳ κινεῖται, προφανὲς ἐκ τῆς ἐνεργείας· ἡ γὰρ ἀστενὸν οἰκημάτιον, ἐστρόμβδη ἔσα
μάλα λύχνον κατὰ τὴν αὐλὴν τὸ οἰκηματίου δύθείας ἐπ' δύθείας τὸ ὅλον καταφώτισι· καὶ κάτω τε
θεὶς, καὶ τὰ αὖ ἐφώτισε· καὶ αὖ ὁμοίως τὰ κάτω. Δεικνύουσι δὲ καὶ οἱ τὰ ὀπτικὰ θεωρήσαντες σφαι-
ρῶς, ὅτι κατ' δύθειαν τὸ φῶς πρόεισι, καὶ οὐ κατὰ κύκλον. ἡ γὰρ σανίδια ἥρησι, ἢ σιπμίῳ τινὰ ἐν αὐτῇ
ποιήσει, καὶ ὡς μὲν τὸ ἕτερον μέρος τῆς σανίδος κατὰ τὴν σύτομὴν ὑφάψει λύχνον, εἰ δὲ τῷ ἑτέ-
ρῳ μέρει σανίδα. σήσας γενήσεται τὸ διὰ τῆς σιπμῆς ἰσὸν φῶς τῷ λύχνῳ ὡς τὴν ἑτέραν σανίδα· ἐὰν
οὖν ἀπὸ τῦ φωτὸς τῦ γινομένου ἐν τῇ σανίδι ἀπὸ τέρεας δύθείαν, διαβιβασθήσεται διὰ τῆς σιπμῆς,
αὖθι τ' λύχνον, ὥστε κατ' δύθείαν δηλονότι ἡ τῦ φωτὸς γίνεται κίνησις· ὥστε ἡ μὴ κατ' δύθείαν κινεῖται

ὡς τὰ σώματα, ἢ τῷ ὠδὶ τὸ ἄνω μόνον, ἢ τὴν ὠδὶ τὸ κάτω μόνον· μήτε κατὰ κύκλον. πᾶν δὲ σῶμα μίαν τῶν ἁρμονιῶν κίνησιν κινεῖται· ἔοικε μὴ εἶναι σῶμα τὸ φῶς. Ῥάλιν δὲ σῶμα τὸ φῶς, ἀνάγκη πᾶσα, ἢ μὲν δι' ὅλου τοῦ ἀέρος χωρεῖ σῶμα ἐν σώματι εἶναι, ἢ δὲ μὴ δι' ὅλου, ἀλλ' ἢ τέμνει αὐλὸν, ἢ διὰ τῶν πόρων αὐλοῦ χωρεῖ, ἀνάγκη μὴ ἐν παντὶ μέρει τοῦ ἀέρος τὸ φῶς εἶναι· ἀλλ' εἶναί τινα μὲν αὐλοῦ μέρεα πεφωτισμένα· τινὰ δὲ ἐσκοτισμένα· ὥστε οὐ πᾶς ἔσται πεφωτισμένος, οὐδὲ παντα χοῦ ἀήρ ἔσται· ἀλλ' ἐνθα μὲν ἢ φῶς μὴ εἶναι ἀέρα· καὶ ἐνθα ἀὴρ μὴ εἶναι φῶς· καὶ οὕτω συμβήσεται ἡμᾶς φῶς καὶ ἀέρα ἀναπνεῖν. ἔστι δ' ὅτε καὶ φῶς μόνον οὐκ ἔτι δὲ καὶ ἀέρα ὅταν κατ' αὐλὸ τὸ πεφωτισμένον τύχωμεν ἀναπνέοντες. Ταῦτα δὲ προφανῶς ἄτοπα· καὶ παρ' αὐλῶ τὴν ἀναργειαν. ἔδει δὲ καὶ ἐν τῷ ἐν αἴθρῃ μένειν κινεῖσθαι ἀθρόον ὄντα καὶ συνεχῆ πάντη σκοτίζειν τὸν τόπον ἐνθα ἂν πεσὼν ἕκαστον ὄζοι οὗτος τὸ τῆς φωτὸς σῶμα ἢ γοῦν κἂν σκοτεινότερον τὸν τόπον ποιεῖν ἄττε τὸ τῆς φωτὸς σῶμα, ἢ γοῦν μέρεα αὐλὸς ὄζῃ θήσαντα καὶ ἐν τοῖς ἐκείνων τόποις γενόμενον· νῦν δὲ τοῦτο οὐ συμβαίνει· ὁρῶμεν δὲ ὅτι καὶ τὸ ἀέρος φωτισθέντος αὖ αὐλαὶ τὸ ἀέρος ἐνέργειαι γίνονται· ἀναπνέομεν ὄν ὁμοίως καὶ ἐμφυχόμεθα· καίτοι θερμαίνειν πέφυκεν ἢ τῆς φωτὸς φύσις καὶ αὐλὸν ὂν ἀέρα οὐκ ἐμψύχειν. Ῥητὸς δὲ τούτοις ἔπεισι οἱ λέγοντες τὸ φῶς σῶμα εἶναι, λέγουσι σφαῖράν τινα φωτὸς πρεῖσθαι ἐκ τοῦ ἡλίου· ἐπεισὶ καὶ ὁ ἥλιος σφαιρικὸς· ἔστι δὲ σφαιρικὸς καὶ ὁ ἀὴρ, ἀνάγκη πᾶσα τὴν τοῦ φωτὸς σφαῖραν πρεῖσθαι πρὸς ἡμᾶς ἢ ὠθεῖν τὴν σφαῖραν τοῦ ἀέρος καὶ οὕτω τὸν τόπον αὐλοῦ καταλαβοῦσαν φωτίζειν τὸν πρὸ ἡμᾶς τόπον, ἢ μὴ ὠθεῖν, ἢ δι' αὐλοῦ χωρεῖν. ἢ μὲν οὖν ὠθεῖ τὸν ἀέρα καὶ τὸν αὐλοῦ τόπον καταλαμβάνει, ἔσται κενὸν ἀέρος τὸ πεφωτισμένον ἡμισφαίριον, ὅπερ ἀδύνατον· ὡς ῥᾴδιον πάντα τὰ ἀέρος ἔργα γίνεται· καὶ πεφωτισμένου τοῦ πρὸ ἡμᾶς παντός. ἢ δὲ μὴ ὠθήσει, οὐδὲ φωτίσει ἅττε μὴ ἀφικνούμενον ἐς ἡμᾶς. ἢ δὲ χωρίσει δι' αὐλοῦ, ἔσται σῶμα διὰ σώματος κεχωρηκὸς, ὅπερ ἀδύνατον. Εἰ δὲ λέξουσιν ὅτι ὡς ἄϋλον σῶμα δύναται χωρῆσαι διὰ σώματος, μάλιστα μὲν ἀδύνατος ὁ λόγος· οὕτω γὰρ ἔμελλεν ὁ οὐρανὸς ἐγκέχρω δύνασθαι γενέσθαι. Ἔπειτα ἢ διὰ τὸ ἄϋλον εἶναι, δύναται χωρῆσαι διὰ σώματος, ἐχώρισεν ἂν οὐ μόνον διὰ ἀέρος ἀλλὰ καὶ δι' ἄλλου ὁτουοῦν· τίς γὰρ ἡ ἀπορία κλήρωσις ἢ ἢ ἄϋλον δύνασθαι σῶμα διὰ σώματος χωρεῖν μὴ καὶ διαπανὲς χωρεῖν ὥστε ἔδει καὶ διὰ τῶν στερεῶν σωμάτων χωρῆσαι τὸ φῶς διὰ γῆς λέγω καὶ τῶν ὁμοίων πινός· τί οὖν μὴ καὶ ὑπὸ γῆν ὄντος τοῦ ἡλίου· ὁρῶμεν ὑπὲρ γῆν τοῦ φωτὸς καὶ διὰ τῆς γῆς χωροῦντος. Ἔπειτα δὲ σῶμα ὂν τὸ φῶς χωρεῖ διὰ σώματος τοῦ ἀέρος· ἔδει δὲ ὅλον πυκνότερον καὶ παχύτερον γενέσθαι· νῦν δὲ ἐναντίον βλεπόμενον λεπομερέστερον γίνεται δεξάμενος τὸ φῶς, ὅπερ οὐκ ἂν συνέβη εἴπερ ὧν σῶμα· ὥσπερ δὲ ἐν γῇ χωρίσαι ὕδωρ μὴ μέζων ὁ ὄγκος ἀμφοῖν γένηται τόπος, ἀνάγκη πᾶσα τὸ ὄγκος ἀμφοῖν σῶμα παχύτερον γενέσθαι· οὕτω δὲ καὶ τὸν ἀέρα ἀνάγκη ὧν παχύτερον γενέσθαι ἐπιόμενον τοῦ φωτὸς· νῦν δὲ τοὐναντίον, λεπότερος γίνεται φωτισθείς. Εἰ δέ τις λέγοι πρὸς τὸν πρὸ τῆς κινήσεως τοῦ φωτὸς ἱσταμένου λόγον, ὅτι ἀκτῖνές τινες ὄσιν ἥρτημέναι τοῦ ἡλίου καὶ τῇ μεταβάσει τῆς κινήσεως φωτίζουσιν οὐ δεόμεθα τῆς αὖθις κινήσεως· ἀεὶ γὰρ ἥρτηνται ὅσον τοῦ ἡλίου ὠδὶ γοῦν μάλιστα μὲν παρὰ τὰ φαινόμενα· ὁμοίως γὰρ ὅτε ἥλιος φωτίζει καὶ ἡ σελήνη καὶ τὸ πῦρ καὶ τἄλλα πάντα οὐχ ἕξει τοῦτο λέγειν καὶ ὠδὶ τοῦ πυρὸς ἢ τινὸς τῶν ἄλλων· καὶ ὅταν ἐν σκότῳ ἄτοπ παραιρέσεως τῶν πυείνων ὄξάψωμεν πῦρ ἐν πένη μεγίστῳ ἀκμῇ, ἀχρόνως ὅλον τὸν οἶκον τὸ φῶς καταλαμβάνει· καὶ τοῦ ἀέρος δὲ πυκνωθέντος ὁ μὲν ἥλιος ἀφανὴς ὄζῃ· ἅττε δὲ ὁ πρὸ ἡμᾶς καταλαμβάνεται τόπος. Ἔπειτα ἐρήσεται πρὸ τῶν ἀκτίνων ἢ ἡλιακῶν πότερον σῶμά ὄσιν ἢ ἀσώματοι· καὶ πότερον δι' ὅλου τοῦ ἀέρος ἀκτίνδυ φέρονται, ἢ οὐ δι' ὅλου· καὶ πάλιν τὰ αὖλα ἅπερ ἐμπεσὼν αι· ἐκ τούτων οὖν καὶ τῶν τοιούτων κινούμενοι ἀναγκαζόμεθα μήτε τὸ φῶς, μήτε τὰς ὄψεις σῶμα λέγειν. Τί οὖν πως τὸ ὁρᾶν γίνεται; πῶς δὲ καὶ ἡ τῆς φωτὸς φύσις; λέγομεν οὖν πρῶτον πρὸ τοῦ ὁρᾶν ἐπόμενοι ἀεισοτέλει· ὅτι ἔχει τὸ διαφανὲς ὁ ἀὴρ διαπορθμευτικὸν τῶν χρωμάτων δύναμιν αὖλος ἀχρωμάτιστος ὤν· ἢ γὰρ ἔχειν οἰκεῖόν τι χρῶμα συνεπόσιον αὖ αὐτῷ πρὸς τὸ διαπορθμοῦσαι τἄλλα χρώματα· ἀμέλει ἐὰν ἡ ὕελος ἄχρους παντα διαπορθμεύει τὰ χρώματα· οὐδὲ γὰρ τἄμυδρότερα διαπορθμεύσει οὕτως ἀκειβῶς· ἔχει οὖν ὁ ἀὴρ κατὰ πᾶν μόριον ἑαυτὸ τῷ διαπορθμευτικῷ τῶν χρωμάτων δύναμιν· καὶ γὰρ ὅλος καθ' ὅλον ἑαυτὸν διαφανὴς ὄζῃ· τὸ γὰρ συνεστὸς κείμενον καὶ οἱ ἔμπροσθεν καὶ οἱ ὄπισθεν· καὶ ἁπλῶς οἱ κατὰ πᾶν ὄντες μέρος ὁρῶσιν· συνέργειαι οὖν τινὸν ἐκ τῶν ὁρατῶν ἐπίνονται ἀπαθῶς συ τῷ ἀεὶ μὴ χρωννύουσαι ἄλλον· ἐπεὶ μηδὲ πέφυκε χρώννυσθαι· ὅθεν διὰ τοῦ αὖλοῦ μορίου τὸ ἀέρος διάφοροι ὁρῶντες, διάφορα χρώματα ὁρῶμεν· ὅπερ ἢ αὖλος ἐχρώννυτο, οὐκ ἂν ἐγίνετο· οὐ γὰρ ἐδύνατο τοῖς συανίοις ἅμα χρώννυσθαι· οἷον ἢ τὸ ο ὁ ἀὴρ εἶη· τὸ μ δὲ μέλαν, λδυκὸν δὲ τὸ λ· ὁρᾷ δὲ τὸ α τὸ λδυκόν· τὸ δὲ β, τὸ μέλαν, χωρ' ουσιν αἱ συέργειαι τοῦ λδυκοῦ καὶ τοῦ μέλανος, διὰ τοῦ ο ἀέρος· ἢ δὲ χωροῦσι διὰ τοῦ ο συαντίαι οὖσαι, δῆλον ὅτι οὐ χρωννύουσιν αὖλον· ἀδύνατον γὰρ τὸ αὐτὸ μόριον, ἅμα τὰ συαντία δέχεσθαι χρώματα· ὅπερ δι' ὧδὶ τῶν δύο, τοῦτο καὶ ὧδὶ πλειόνων χρωμάτων ἔστιν εἰπεῖν· πλειόνων γὰρ ὄντων τῶν ὁρώντων καὶ τῶν ὁρατῶν, ἤξουσιν αἱ πλείους

συέργειαι

συέργειαι τῶν χρωμάτων διὰ τοῦ αὐτοῦ ἀέρος συμπίπτουσαι ἀλλήλαις· ἢ δὲ ἀχρώννυτο ὁ ἀὴρ, οὐκ ἂν ποτε τοῦτο ἐγένετο· διαβαίνουσιν οὖν διὰ τοῦ ἀφανοῦς αἱ τῶν χρωμάτων συέργειαι· καὶ ἀπαγγέλλει τῇ ὄψει τὰ οἰκεῖα ὑποκείμενα, αὖλα λέγω τὰ χρώματα· ὃς μὲν τὼ αὐθησιν αὖλῶ σῴζεσθαι, ἢ τοιῶς, ἢ τοιῶς, ὃς μέν τι τὸ διαφανὲς, πάθος τί, οὐκ ἐμπιοῦσα· μὴ δ' ἐθέλει ζητεῖν πῦς ἡ συέργεια τὸ χρώματος χωρήσασα ἀπὸ τοῦ ἰδίου ὑποκειμένου ἀφικνεῖται πρὸς τὸ ὄψιν· συὑποκειμένω δὲ γίνεται τῷ ἀέρι· καὶ οὕτω δι' αὐτοῦ σῴζεται ὃς τὸ ὄψιν· ὥσπερ καὶ ἡ τῆς πληγῆς συέργεια χωρεῖ διὰ τοῦ σκέπαρνου ὃς τὸ ξύλον· καὶ ὃς μὲν τὸ ξύλον σῴζεται ἀπὸ τοιῶς ἢ τοιῶς· ὃς δὲ τὸ σκέπαρνον, οὐδὲν τοιοῦτον σῴζεται συὐ τῷ ξύλῳ· ὥσπερ οὖν ὧδὶ τούτων, οὕτω καὶ ὧδὶ τοῦ φωτὸς λέγομεν συέργειαί τινα ἀέρος σώματον ἐκπέμπεσθαι ἐκ τοῦ φωτιστικοῦ σώματος ὃς τὰ διαφανῆ, πιφυκῆ τὰ τοιαύτην ὑπιδέχεσθαι· καὶ ὥσπερ τὸ πῦρ καὶ πόρρω που κείμενον ἡμῶν θερμαίνει ἡμᾶς, οὐ τῷ αὐτὸ φοιτᾶν πρὸς ἡμᾶς, ἀλλὰ τῷ, ἄλλο μὲν τὸν προσεχῆ ἑαυτοῦ ἀέρα θερμαίνειν πιφυκῆτα παθεῖν ὑπὸ πυρός· ἐκεῖνος δὲ θερμανθεὶς γίνεται τοιοῦτος ὡς δύασθαι· καὶ ἄλλος τὰ παρακείμενα ἑαυτοῦ θερμαίνειν· καὶ τὸ μέχρι πάντος γίνεται· καὶ οὕτω καὶ τὰ πορρωτάτω τοῦ πυρὸς θερμαίνει· καὶ πρώτως μὲν ἐκ τοῦ πυρός· προσεχῶς δὲ καὶ κατὰ δεύτερον ἦλθον ἐκ τῶν παρακειμένων· οὕτω δὴ καὶ τὰ διαφανῶν σωμάτων ἐφεξῆς κειμένων. ἅττε ἢ σφαῖραι ἅπαντα ἀλλήλων· ἡ ἐφεξῆς τῆς ἑκάστης σφαῖρας ἅπτεται ὁ πρὸ ἡμᾶς ἅπας ἀήρ· καὶ ἐφεξῆς πάντων τὸ ὕδωρ· προσεχῶς οὖν ὁ ἥλιος ὃς τὸ παρακείμενον αὐτῷ σῶμα καὶ ἁπόμενον αὐτοῦ τοῦ πράσσειν ποιεῖ αὖλο συέργεια διαφανές· ἐκεῖνο δέ τι οὔτω γενόμενον, ἴσχει δύναμιν, ὥστε καὶ αὖλο πρᾶξαι ὃς τὰ πλησίον, καὶ ποιεῖν αὖλα τοιαῦτα· καὶ οὕτω μέχρι τῶν ἐσχάτων πρόσσιν ἡ φωτιστικὴ δύναμις οὐ τῆς τοῦ ἡλίου συέργείας ἀμέσως· ὃς ἔσχατα φοιτῶσις, ἀλλὰ τῶν πλησίον καὶ πρώτως παχόντων δυναμεῶν· καὶ αὖλῶν ὃς τὰ δεκτικὰ τῶ ὁμοίαν συέργειαν συέργειαν· ἢ δι' ἀθρόας γίνεται συ πᾶσιν ἡ συέργεια· καὶ ὥσπερ ἢ χαίνου τις μακρᾶς καὶ διαστεταμένης τὸ ἄκρον κινήσαι πᾶσαι ἡ χαῖνος ἀχρόνως συγκινεῖται διὰ τῶν μορίων συνέχειαν τῇ προτέρᾳ κινωῶτος τὸ ἑχόμενον, οὕτω δεῖ νοεῖν καὶ ὧδὶ τῆς τοῦ φωτὸς συέργειας γίνεσθαι· διὸ πάντα ἐφεξῆς τὰ τοῦ κόσμου σώματα ἀλλήλων ἅπτεσθαι· ἔστιν οὖν τὸ φῶς, οὐ σῶμα, ἀλλὰ τῆς διαφανοῦς συέργεια ἢ διαφανὴς ἐστιν· ἢ τις γίνεται ὑπὸ τοῦ πτιπτικοῦ· πτιπτικὸν δὲ πρώτως μὲν καὶ κυριώτατα ὁ ἥλιος· δευτέρως δὲ ὅσα τῷ μεταχεῖν ἀπὸ πυρρόας πινὸς τῆς ὀξ ἐκείνου, καὶ αὖλα φωτιστικὰ γέγονεν· ὥσπερ ἥ τε σελήνη καὶ τὰ λοιπὰ ἄστρα καὶ τὸ πῦρ· τὴν δὲ πρώτην τοῦ φωτὸς πτιπὴν συ ἡλίῳ ὁ θεὸς συανέθετο. οὕτως οὖν πάσας τὰς ἁρμονίας ἀποσείας ἐκφυξόμεθα· καὶ οὔτε σῶμα διὰ σώματος χωρήσει, οὔτε ἀθρόαν γίνεται ἢ ἀχρόνου ἡ συέργεια ἢδὲν ἀσώματον ἀσώματον ὄσιν. Ἀλλ' ἀποῤῥήσομεν ἡμῖν πρὸς τὰς ὑποθέσεις πάντας πάντα τὸ φωτὸς μὴ τὰς τῆ ὄψεων. ὅπερ δ' μὴ σῶμα ἔστι τό, τε φῶς μὴ αἱ ὄψεις, πόθεν δὲ αὖ συ τοῖς συ ὑπροις αὐακλάσεις. πόθεν μὴ συ τοῖς πυείοις. πόθεν ἡ ἐκ τῆ ἀκτίνων αὐακλάσεως παράῤῥιψις μὴ ἐκ πύπυ θερμαίνεσθαι. πόθεν αἱ ἀέρώσεις ἡπιόν ὄσι τῆς πεδιάδος τε θερμασθεῖσαι. διατὶ δὲ ἢ αἱ συέργειαι τῶν ὁρατῶν συ τῷ ἀέρει ἐόσιν, μὴ καὶ τὸ ὄπισθεν ὁρῶμεν. ἢ γὰρ κατὰ πᾶν μόριον ἑαυτὸ ὁ ἀὴρ ἔχει τῶν χρωμάτων τὰς συέργειας ὡς δηλοῖ· ἢ πάντα χόθεν ὁρῶντας τὸ αὖλο χρῶμα ὁρᾷ· διὸν ἢ βεῖη τὸ ἀ χρῶμα· πεδὶ αὖλο ἢ ὧσι πλείους ὁρῶντες τὸ β' τὸ γ' τὸ δ' τὸ ε' τὸ ζ' τὸ η'. πάντες αὖλο ὁρῶσι δῆλον οὖν ὅτι διὰ τὸν ἀέρα κατὰ πᾶν ἑαυτὸ μόριον ἔχειν τῶν χρωμάτων τὰς συέργειας. ἢ δὲ τὸ. τί δῆ ποτε μὴ κατὰ ὄπισθεν ὁρῶμεν. Λύσιν οὖν τύπτις πᾶσι μᾶλλον ὧδὶ θήσομεν ὑποθέσεσι χρησάμενοι, ἃς τὸν πεδὶ τῶν συέργειῶν λόγον, αἷς ἐχρήσαντο καὶ οἱ σώματα λέγοντες τὰς ὄψεις καὶ τὸ φῶς· ὥσπερ οὖν ἐκεῖνοι ὑποτίθενται τὰς ὄψεις καὶ τὰς ἀκτῖνας κατ' εὐθείας τε γραμμὰς ἐκπέμπεσθαι μὴ αὐακλᾶσθαι ἀπὸ τῶν λείων σωμάτων κατ' ἴσας γωνίας, οὕτω καὶ ἡμεῖς ὑποτιθέμεθα τὰς συέργειάς τε τῶν χρωμάτων, ἔτι δὲ καὶ τὸ φῶς μὴ κατ' εὐθείαν ἐκπέμπεσθαι καὶ ἀπὸ τῶν λείων σωμάτων αὐακλᾶσθαι κατ' ἴσας γωνίας. διατὶ τοῦ οὖν καὶ πεδὶ τῷ καὶ τὸ πρῳὶ δῶλα φαίνεται ἢ τῆ ὄψεων τῆ μετέρων αὐακλωμένων πρὸς τὰ ὁρατὰ, ἀλλὰ τῆ συέργειῶν τῶν ἐκείνων πρὸς ἡμᾶς· διὰ τοῦτο οὐδὲ τὰ ὄπισθεν ὁρῶμεν ἐπεσθὴ κατ' εὐθείαν φέρονται αἱ συέργειαι πρὸς τὰς ὄψεις. οὐκ ἄλλως δὲ κατ' εὐθείαν ἐκ τῶν ὁρατῶν αἱ συέργειαι πρὸς τὰς ὄψεις συαχθήσονται. ἢ μὴ αὐτιπέσωσι αὖλοῖς γένεσθε. αἱ μὲν γὰρ συέργειαι ἀεὶ συ τῷ ἀέρει ἔσιν ἀπαθῶς. οὐ δηλοῖ δὲ ἢς ἡμᾶς, ἢ μὴ ὅταν ὧσι κατ' εὐθείαν τὰ αὐθητὰ τοῖς ὄψεσιν· ὡς οὐδὲ αἱ ὄψεις κατ' αὖλους πεσβάλλουσι τῷ ὁρατῷ, ἢ μὴ κατ' εὐθείαν αὖλῶν γένωνται· διατὶ τοῦ οὖν τὰ ὄπισθεν χρώματα κἂν ἐκπλαγίων ἀπυβλέψωμεν, οὐχ ὁρῶμεν· καί τοι τῆς συέργειας τῶν χρωμάτων οὔσης συ τῷ ἀέρει, διὰ τὸ μὴ κατ' εὐθείαν πρὸς τὰς ὄψεις φέρεσθαι τὴ συέργειαν. οὕτως οὖν καὶ τὰς αὐακλάσεις τὸ φωτὸς καὶ τῶν συέργειῶν τῶν ὁρατῶν λέγομεν γίνεσθαι ἀπὸ τῶν λείων σωμάτων κατ' ἴσας γωνίας τῶν συέργειῶν αὐακλωμένων. καὶ διατῦτο τῷ αὐτῷ τῶν ὄψεων λόγῳ ὅταν τύχει τὸ κάτοπρον τοιαύτην θέσιν ἔχον πρὸς ἡμᾶς καὶ τὸ ὁρατὸν, ὥστε τὰς συέργειας ὃς ἄλλο πισούσας καὶ πρὸς ἴσας γωνίας αὐακλασθείσας φοιτᾶσαι πρὸς τὸ ὄμμα· καὶ τὰ μὲν κατ' εὐθείαν τὰ ὄμματος κέμενα ὁρῶμεν διὸν τὰ ὄπισθεν· ἢ αὖῶ· ἢ κάτω· ἢ ἐκπλαγίων· καὶ τὰ ἁπλῶς ἅπερ ἐκεῖνοι ὠδὶ τῶν ὄψεων λέγουσι ταῦτα ἡμεῖς ἀπαραλ-

λακτῶς ἰδὶ τῶν ἐνεργειῶν λέγοντες τὲ φαινόμενα σῴζομεν· τί γὲ διαφέρει ἢ ἄλλο τῦ ὄμματος δύθείας προϊούσας φοιτᾶν πρὸς τὸ κατόπτρου· καὶ ἄλλο τῦ κατόπτρου ἀνακλᾶσθαι πρὸς τὸ ὄμμα· ἢ οὡ πάντα μὲν κοινῶς καὶ ἐκεῖνοι καὶ ὁ ἀριστότελους ὑποτίθεται λόγος· ἀλλ' ὁ μὲν ἰδὶ τῶν ἐνεργειῶν, οἱ δ' ἰδὶ τῶν ὄψεων· μυρία δὲ ἀδύνατα πῆ τ' ὄψεων ὑποθέσεα ἀκολουθεῖ· αἱρετέον μᾶλλον τ' ἀριστοτέλους ὑπόθεσιν ἢ ἡ τὰ φαινόμενα σῴζει ἡ τὰ ἄτοπα ἐκκλίνει· Ρόδεν δὲ ἡ ἑρμῆ εὐ πῶ ἀέρι γίνε), εἴγε ὁ μ. ἢ ἥλιος ἑρμὸς οὐκ ἔστιν· αὖ δὲ ἀκτῖνδι οὐ σῶμα· ἢ γὲ μὴ ὄντ σῶμα, παραβλῆσις ἔκ ἐστι· παραβλῆσεως δὲ μὴ οὔσης, πῶς ὁ ἀὴρ θερμανθήσεται· ὅτι γὲ ἡ παραβλῆσις θερμάνει οὕτως, ὥστε ἡ ἐκπυρῶσαι, αὖ πυκνότερα γένηται, πεφανὲς ἐκ τῆς ἀνακλάσεως· καὶ ἐκ ξύλων γοῦ καὶ ἐκλίβων καὶ σιδήρου παραβλημένων ἔξαψις γίνεται· καὶ εὐ τοῖς πυείοις δὲ ἐὰν μὴ οὕτως ἁρμόσωμεν τῷ ἀκτίνε πρὸς τὸ ὑπέκκαυμα ὥστε μὴ ἀμβλεῖαν γωνίαν τῷ κλάσιν τῶν ἀκτίνων ποιῆσαι· ἀλλ' ὀξεῖαν οὕτως· ὥστε τῷ διπλῶσαι σχεδὸν ἂς μίαν δύθειαν ἄσπιλον διαπελῦσαι· καὶ τῇ πυκνότητι παραβλῆψαι τὸν ἀπαλλαμμένον μεταξὺ ἀέρα οὐκ ἂν ἔξαψις γένοιτο· καὶ τῦτο αὐδενὸς ὁρῶμεν· ὥστε σῶμα μὲν ὑποτιθεμένοις τὰς ἀκτῖνας, συναίρεσθαι τὰ φαινόμενα· ἐνεργείας δὲ οὐκ ἔτι· πῶς γὲ ἡ τῦ μὴ ὄντος ἐνέργεια θερμανεῖ· πῶς δὲ ὑπὸ τῦ ἀσωμάτου, παραβλῆσις ἂν γένοιτο· Λέγω οὡ πρὸς ταῦτα ὅτι ὥσπερ ὑπὸ τ' ψυχῆς ἑρμὸς ἂν οὔσης ζωτική τις ἐνέργεια ἐγγίνεται ἐν τῷ σώματι· ἢ τις ὃ ἔμφυτον θερμὸν ἀναπνοῦσα ζωογονεῖ τὸ ζῶον· ἐπεισιὰν δ' ἄσπλη ἡ ψυχὴ, δύθὺς καὶ τὸ ἔμφυτον ἄσπσβεν̂τα θερμόν· οὕτω καὶ ἐκ τῦ ἡλίου ζωτικῷ πνεῦ ἐνέργειαί φημι ἐγγίνεσθαι διὰ τῦ φωτὸς εὐ ἀέρι· καὶ παύτην πνεῦσαν τὸ ἔμφυτον τῦ ἀέρος θερμὸν ἐκθερμαίνει αὖ τόν· καὶ ὥσπερ ἡ θυμοειδὴς τῆς ψυχῆς δύναμις αὖτη θερμὴ μὴ οὖσα, ἐπεισὰν πνεῦμα ἐκθερμαίνει τὸ περικάρδιον αἷμα· ὁμοίως δὲ καὶ ἡ φρονῆς θερμαίνει ἀσώματος οὖσα ψυχῆς ἐνέργεια, οὕτω καὶ τὸν ἥλιον οὐδὲν ἀπεικὸς μὴ ὄντα θερμὸν τῇ ζωτικῇ αὐλοῦ ἐνεργείᾳ ἢ τίς ἐστι τὸ φῶς πνεῦμα τῷ εὐ τῷ ἀέρι θερμότητα ἐκθερμαίνειν· ἀλλ' ἡ δὲ θερμαντικὴ ἡ ἐνέργεια εὖθὺς αὖ πλέων ἢ ἡ ἐνέργεια πλέων ἡ θερμασία ὀβελίσκης· ὥστε εὖ ταῖς ἀνακλάσεσι διπλουμένης τῆς ἐνεργείας μὴ ὀλίγον τὸν εὐ τοῖς ἀέρα περιεχούσης ἅπτ' ὑπὸ πλείονος ἐνέργειας ὀλίγου ἀέρος θερμαινομένου, οὐ διὰ παραβλῆσεως, ἀλλὰ κατὰ τὸν ἑρμεῖον τρόπον τὸ πνεῦν τὸν ἔμφυτον θερμότητα ἀλλοῦ, ἧ τως συμβαίνει τὰς ὀβελίσκας γίνεσθ· Τοῦ δὲ τῷ μεσημβρίαν θερμαίνεσθαι μᾶλλον τῆς ἑῳας καὶ τῆς σελήνης, πάλιν μὲν τὰς αὐλὰς αἰτίας ἄσπ δώσωμεν διότι αὐαπέλλοντες καὶ διώντες τὸ ἥλιον ἐνέργειαι κλώμεναι ἀμβλείας γωνίας ποιοῦσι καὶ πολὺ ἀέρα εὐ τῷ ἀσπλαμβάνουσι· διατῦτο ἧττον θερμαίνουσιν· Αλλως τε αὐαπέλλοντε καὶ διώσαν ὁ ἥλιος διὰ πλείονος ἀχλύος ἡμῖν προσβάλλει· ἡ δὲ ἀχλὺς ὑδατώδης· ἀτμὶς γὲ καὶ διατῦτο ἧττον θερμαίνουσιν αἱ ἐνέργειαι δι' ἀχλύος πολλῆς προσβαλλούσης ἡμῖν· ὅτι δὲ πλεῖον ἡ ἀχλὺς ἂς αὐαπολιπὸν μὴ δύσπνοϊ, ἢ ἂς ὃ κατὰ κορυφὴν, δῆλον εὐτῦ· ἔστω γὲ ὁ μὲν ἐσὼς κύκλος ἡ γῆ· ὁ δὲ ἔξωθεν ὁ ἀπὸ τῆς ἀχλύος περιέχων τὴν γῆν· αἱ μὲν οὡ ἐκ τῦ κέντρου ἐκβαλλόμεναι τῆς γῆς δηλονότι ἴσαι ἐσύπτει· ἐπιφδὴ καὶ παντὸς κύκλου αἱ ἂς τὴν περιφέρειαν ἐκβαλλόμεναι δύθειαι, ἴσαι ἀλλήλαις ἐδίν· ἡ δὲ ἀπὸ τῆς οἰκήσεως τ' ἡμετέρας ἐκβάλλης δύθείας, ἡ μὲν ἰδὶ τὸν οὐρανὸν, δῆλον ὅτι διὰ τὸ τὴν ὅλην γῆν, κέντρου λόγον ἐπέχειν πρὸς τὸ πᾶν· ἡ καὶ αὖ ἰσοί ἐδιν· ὅμως διὰ τὸ αὐεπαίσθητον εἶναι ὡς πρὸς τὸ τῆς παντὸς μέγεθος τὴν διαφορὰν αὐτῶν ἴσαι ἔσυπται· ἡ δὲ ἰδὶ τὴν ἀχλὺν τὰς ἀπὸ τῆς οἰκήσεως ἐκβάλλης· ἐπιφδὴ ὡς δέδεικπται σὺν τοῖς μετεώροις οὐκ ἰδὶ πολὺ ὕψος φέρεται ἀπὸ τῆς γῆς ἡ ἀτμίς· ἀλλ' ὁμοῦ ὄρη ὑπερεφῆ· οὔτε δὲ ἡμεῖς εὐ τῷ κύτρῳ οἰκοῦμεν, ὀβελίσκης οὐκ ἔσυπται, ἴσαι ἀλλήλαις, ἀλλ' ἐλάχιστα μὲν αἱ κατὰ κορυφήν· αἱ δὲ λοιπαὶ αἱ μὲν τῷ μείζονι ἀφεστάσαι τῆ κατὰ κορυφὴν μείζονα· αἱ δὲ πλησιάτερα τῆ κατὰ κορυφὴν ἧττον τοις· ἔστι δὲ τῶν ἐκ τῆς ἰδὶ φανείας ἀχλυμένων δύθειῶν καθ' ὧ καὶ οἰκοῦμεν ἐλαχίστω μὲν ἡ εὐ τῷ κατὰ κορυφήν· μείζονι δὲ ἡ διὰ τῆ κέντρου· τῶν δὲ λοιπῶν αἱ πλησιάτεραι τῆ κατὰ κορυφὴν ἐλάττους· αἱ δὲ λοιπαὶ, μείζους· εὐ δὲ τῷ θερμῷ καὶ πλείονα χρόνον ὑπὲρ γῆν διαμένειν μᾶλλον θερμαίνει· πέφυκε γὲ τὸ φῶς ὅταν πρὸς αἰσθησιν λεόν τι καὶ σιλπνὸν σῶμα δράσῃ ὡς αὐτὸ οὕτως ὥστε καὶ ἄλλο τῷ ὁμοίαν ἐνέργειαν ἀνὰπέμπειν ὥσπερ εὐ ἀρχυείοις ἡ εὐ τοῖς ἐσόπτροις ἡ εὐ ὕδατι ἡ ὑέλοις· ἄλλοις πλέστοις· πᾶν μὲν οὡ σῶμα τῷ τῆ φωτὸς δεχόμενον ἐνέργειαν πέφυκε· ἡ αὐτὸ τῷ αὐτῷ ἀνὰπέμπειν· ὃ χαιρέτως δὲ τὰ λεῖα σώματα ὥσπερ τὰ ἁρμένια· διατῦτο γοῦ καὶ ἡ σελήνη δεχομένη τὸ τῆ ἡλίου φῶς, φωτίζει τὰ τῇδε· καὶ τῆ τὸ φαμεὺ φωτὸς αὐτανάκλασιν· τῷ ἀπὸ τῶν δεξαμενῶν καὶ διωαμένων ὁμοίως ἐνεργεῖν ἐνέργειαν· εὐ οὡ τῷ ἑρᾳ ἡ εὐ τῇ μεσημβρίᾳ πλεόνων ἐνεργειῶν ὁμοίων κατὰ παὐτὸν γινομένων, συμβαίνει μᾶλλον θερμαίνεσθαι τὸν ἀέρα· οὕτω μὲν οὡ τὰς φερομένας ἀκτῖνας ἂς τὸν περὶ τῶν ἐνεργειῶν λόγον ἰδιλύοντε· ἀλλὰ πρὸς τῆτό φημι ὅπερ ἤδη ἔφθω ἦπου ὅτι ὃν τρόπον ἡ σελήνη δεχομένη τὰς τῆ ἡλίου ἐνέργειας καὶ φωτιζομένη διὰ τὸ τῆ σώματος ἀυῖὰς λαμπρότητα πέφυκε καὶ αὐτὴ ἀὐτενεργεῖν καὶ φωτίζειν τὰ τῇδε, οὕτω δὲ καὶ ἄλλα πλεῖστά ἐδιν ἅπερ δεχόμενα τὰς τῆ φωτὸς ἐνέργειας, καὶ αὐτὰ αὐτενεργεῖν πέφυκεν· οἷον, ὁ σιδηρ. ὑέλος. ἀργυρος. χαλκός· ἡ ἁπλῶς τὰ λεῖα πάντα, καὶ σιλπνά· ὅταν οὡ λέγηται ἀνακλᾶσθαι ἡ ἐνέργεια ἀπὸ τ' λεῖων σωμάτων, οὐδὲν

ἄλλο λέγεται, ἢ ὅπ δεχόμενα τὰ τοιαῦτα σώματα τάς τε τῆ φωτὸς πάς τε τῶν ὁρατῶν ἐνεργείας, οὐκ αὐτὰς κατ' ἀριθμὸν ἀεὶ δέχεται ποιεῖ κλᾶσθαι, ἀλλ' ὅτι αὐτὰ ἐνεργεῖν τοιαύτας ἐνεργείας καὶ αὐτὰ πέφυκε καὶ διὰ τῆτο ἀπουσδίζομεν οὕτω τὸ φωτοειδῶσαι τὰ πύρεια ὥσπερ τὸ ἐκ τῆ ἡλίου ἐνέργημαν ἂς τὸ πύρειον προαιπίπτουσαν· καὶ τὸ ὃξ αὐτοῦ πάλιν γινομένω μὴ διεσπάσθαι· ἀλλήλων ἀλλὰ πλησίον εἶναι καὶ ταύτη πῇ πυκνότητι θερμαίνειν· τὰ αὐτὰ καὶ ἰδὶ τῶν ὄψεων· τούτω μὲν οὡ οὕτω διηπόρηται· Ἐκεῖνο δ' ἀλόγως αὖτις ἀπορήσαι· εἰ μὴ κατ' ἐκπομπὴν τῶν ὄψεων ἡ ὅρασις γίνεται, ἀλλ' ἀπὸ τῶν ὁρατῶν ἐνέργειαι ἂς τὸ ὄμμα φοιτῶσι, πόθεν τὰ διαστήματα τὰ μεταξὺ ἡμῶν τε καὶ τῶν ὁρωμένων γινώσκομεν; εἰ γὲ φοίτων μέχρι τῆ ὄμματος αἱ ἐνέργειαι, καὶ τὰ ἐγγὺς καὶ τὰ πόρρω ὡσαύτως ὁρᾶσθαι ἔδει· εἰ δὲ γινώσκομεν τὰ ἀποστήματα τῶν ὁρατῶν, δῆλονότι οὐ πρὸς ἡμᾶς τὰ εἴδωλα ἥκει ἀπ' ἐνέργειαι τῶν ὁρατῶν φοιτῶσι· Ρῶς δ' αὖτις καὶ φανταθείη ἐνέργειας χημάτων καὶ χρωμάτων διὰ τῆ ἀέρος φοιτώσας· Αλλ' ἔφασκε πρὸς τᾶτο ὁ φιλόσοφος μὴ τὰς ἐνεργείας φοιτᾶν μέχρι τ' ὄμματος, ἀλλ' ἁπλῶς τὸν ἀέρα πάντα πεπληρῶσθαι πάντων τῶν ὁρατῶν· Τοῦτο δὲ ἔπ ἀπορώτερόν τε καὶ ἀποπώτερον· πρῶτον μὲν γὲ καὶ τὸ αὖλὸ ἔπ μένει ἄπορον· εἰ γὲ κοινῶς ὁ ἀὴρ τῶν ἐμφάσεων τῶν ὁρατῶν πεπλήρωται, πόθεν τὰ ἀποτήματα γινώσκομεν· ἔδει γὲ καὶ τὸ πάνυ πόρρω καὶ τὸ ἐγγὺς ὡπαύτως φαίνεσθαι· οὐκ ὤφελε δὲ οὐδὲ τὰ πορρωτάτω διαφθύγειν τῷ αἴσθησιν, εἴγε πᾶς ὁ ἀὴρ πασῶν τῶν ἐμφάσεων πεπλήρωται· Αλλ' ἴσως πρὸς τᾶτο μὲν φήσαιεν· ὅτι ὥσπερ οἱ τὰς ὄψεις ὑποτιθέμενοι ἀσθενεῖν ἀπὸ λὰς φασὶ πόρρω προϊούσας· καὶ διατῦτο μὴ ὁρᾶν τὰ πόρρωθεν, ὃ αὐτὸ καὶ ἰδὶ τῶν ἐνεργειῶν ἡμᾶς ὑποτιθέμεθα ἰδὶ πολὺ προϊούσας ἀσθενεῖν· Αλλὰ πρὸς ἐκεῖνο· ὅτι αὖ φήσαιεν· εἰ γὲ ὁ πᾶς ἀὴρ τῶν ἐμφάσεων πεπλήρωται, τίς ἐπιχρέα τῷ ὑποτίθεται κατ' εὐθεῖαν λέγειν ἴέναι τὰς ἐνεργείας; ἔδει γὲ ἀλλὰ τὰ μὲν πόρρω ἡμῶν, καὶ ἁπλῶς ἄπερ ὁρᾶ διωάμενα ὅπου δ' ἂν ἀποβλέψωμεν, ὁρᾶ, ἄπαξ τῷ ἀέρος πεπληρωμένου τῶν ἐμφάσεων· διατὶ οὡ μὴ ὁρῶμεν τὸν οὐρανὸν ἡ ἕκαστον τῶν ὁρατῶν μὴ ἀτενίζοντες πρὸς αὐτά; Εστι δὲ ὑπὸ τῆς ὄψεως τῆς ἀριστοτέλους, συναγωνιζόμενον ἀλλῳ τῷ ἐνέργειαν μαρτύρασθαι· ὁρῶμεν γὲ ὅπ ὅταν διὰ σφέκλον κεχρωμένου πυρῷ ἢ ἄλλῳ τινὶ τούτω χρώματι ἀκτὶς ἡλίου βάλλη, ἀπαθὴς ὁ ἀὴρ μένων, τότε χρῶματι τῷ σφέκλου καὶ τὸ χῆμα διαπορθμεύσα, μέχρις αὖ τερεοῦ τινος προσφύσῃ σώματος, καὶ λοιπὸν εὐ ἐκείνω εὐαπομάττεται τό, τε χρῶμα τῷ σφέκλου καὶ τὸ χῆμα. Καὶ εἰ ἐνέργεια τὸ φῶς καὶ μὴ σῶμα, ἔπ δὲ καὶ οὐ κατ' ἐκπομπὴν ὄψεων τινῶν σωμάτων οὐσῶν τὸ ὁρᾶν γίνεται, ἀλλὰ τῶν ὁρατῶν αἱ ἐνέργειαι πρὸς ἡμᾶς ἀφικνοῦνται, τί δὴ ποτε εὐ τοῖς μετεώροις ταύτους ἐχρήσατο τοὺς ὑποθέσιν ὁ ἀριστοτέλης; Λέγει οὡ ὅτι ὡς σαφεστέρας ὑποθέσιν ἐχρήσατο ταῖς τῶν ἀκτίνων καὶ τῶν ὄψεων· οὐ γὲ δύχερες εὑροῦσαι ἐνέργειάς ἀνακλωμένας, ἢ ὅλως χωρούσας διὰ τῆ ἀέρος τὰς τῶν χρωμάτων ἐνεργείας· ὅσας δὲ κατεσκευάσθη δ' ἐκείνων τῶν ὑποθέσεων, τὰ αὐτὰ, καὶ διὰ τούτων κατασκευασθήσεται· ὡς γὲ ἐκεῖ κώνους ἐλέγομεν ὀβελίσκαι ἐκ τῶν ὀμμάτων ἀπό τινος κέντρου ἅπτα προϊόντας δύρωεδαι, οὕτω καὶ ἰδὶ τῶν ἐνεργειῶν δηλονότι ἐκ τῶν ὀμμάτων ἀπό τινος κέντρου ἅπτα προϊόντας δύρωεδαι, οὕτω καὶ ἰδὶ τῶν ὄψεων· ἐπασὴ γὲ ἂς στερόν τι κύτρον τῆ κρυσταλλοειδοῦς αἱ ἐνέργειαι τῶν ὁρατῶν κείνονται, καὶ ἀνάγκη ἀπὸ πλατέος μὲν ἀρξάσθαι αὖλοῦ τῆ ὁρατοῦ· λέγειν δ' ἐὰς στερόν τὸ ὄμμα· τῆτο δὲ κῶνός ὄδιν ἔχον κορυφὴν μὲν τὴν κόρην, ἢ τὸ τῆ κρυσταλλοειδοῦς κύτρον· βάσιν δὲ αὖλὸ τὸ ὁρατόν· ὥστε οὐδὲν πρὸς τὰ δεδειγμένα λυμαίνεται τὸ διάφορον τῶν ὑποθέσεων· καὶ τὰ περὶ τῶν ἀνακλάσεων δ' ὁμοίως ἔξει ἐπ' ἀμφοτέρων ὑποθέσεων· ταῦτα μὲν οὡ ὅσον συνηγορῆσαι τοῖς ἀριστοτελικοῖς ὑποθέσιν· Δυσφαύτατον δὲ δοκεῖ τὸ περὶ τῆς ἀνακλάσεως τῶν ἐνεργειῶν· πῶς γὰρ τὰς ἐνεργείας ἀσώματόν τι πρᾶγμα ἀνακλᾶσθαί τε καὶ γωνίας ποιεῖν· ἀμβλείας γὲ καὶ ὀξείας γωνίας διαστάσεως ἔσυπ· ἢ δὲ διάστασις μεγέθους· τὸ δὲ μέγεθος, σωμάτων καὶ σὺν σώμασιν· ἢ δὲ ἐνέργεια ἀσώματος οὖσα εὐ τῷ ἑᾳ ἔχουσα εὐ τῷ ἀέρι τὸ εἶναι, ἀλλ' εὐ τῷ ἐνεργοῦντι· πῶς οὡ ἀνακλᾶται τὴ ἰδίου ὑποκαμένου χωρείς· Αλλως τε εἰ ἀνακλᾶται· ἢ μή· τὴ ἀέρος ἀνακλᾶται, ἢ καθ' ἑαυτήν· εἰ μὲν οὡ καθ' ἑαυτήν· πῶς πάλιν ἀσώματόν τι πρᾶγμα ἀνακλασθήσεται καὶ γωνίας ποιήσει· εἰ δὲ μετὰ τὴ ἀέρος ἐπασὴ ὑγρὸς ὢν ὁ ἀὴρ ἑαυτῷ ἀντιπεδίσεται, ὀβελίσκης ὁ ἀνακλασθεὶς ὠθήσει ἄλλον ἀέρα οὐ εὐ τῷ τόπῳ γινόμενον· καὶ τὸν αὐτὴ τόπον ἄλλον μέρεον τὴ ἀέρος καταλήψεται· δῆλον οὡ ὅτι ὁ ἀντιπερισὺς τῷ ἀνακλασθέντι ἀὴρ μετὰ τῆς εὐ αὐτῷ τῆ φωτὸς ἐνεργείας ὑποχωρήσει τῷ ἀνακλασθέντι, ὥστε οὐ διπλασιασθήσεται ἡ ἐνέργεια τῆ φωτὸς εὐ ἑνὶ καὶ τῷ αὐτῷ ἀέρι· αὐτὶ γὲ τῆς ἀνακλωμένης μεταξὺ τῆ ἀέρος ἄλλη μετὰ τὴ ἀντιπερισάντος ἀέρος ὑπεχώρησεν· εἰ δὲ μὴ ἐδιπλασιάσθη ἡ ἐνέργεια οὐ μᾶλλον ἐθερμανε· μάτιος ἄρα ὁ τῶν ἀνακλάσεων τῶν ἐνεργειῶν λόγος ἂς τὸ πυῆσαι πλέω θερμάσαι, ὁπότε αὐτιπερίσταται τῇ ἀνακλασθέσῃ μετὰ τῆ ἀέρος, ἢ εὐ τῷ τόπῳ· οὗ ἡ ἀνάκλασις γέγονε πρότερον οὖσα ἐνέργεια· καὶ ἔστ τωόντι θαυμαστὸν ἰδεῖν· εὐ μὲν γὲ τῷ ἀέρι εὐατενίζων τις σ' οὐ δίεσιν ἡ τῆ ἡλίου ἀκτὶς ἀπαθῆ τῆτο ὁρᾶ ὑπὸ τῆ χρώματος καὶ τῆ χήματος τῆς ὑέλου· εὐ μέν τοι τῷ στερεῷ σώματι εὐφ' ἡ γίνεται ἡ ἀποτελεύτησις, τῆς ἀκτίνος εὐ ἐκάνῳ καὶ τὸ χρῶμα ὁρᾶται καὶ τὸ χῆμα· καὶ οὐδέ που ὄψεών ὄδιν ἐκεῖ σε ἀνάκλασιν αὐπάσασθαι· οὐδὲ γὲ ἁπλῶς εὐ λείοις τὸ τοιοῦτον γίνεται σῶμα· ἀλλὰ

ἡμῶν ἐν ἑκάστῃ πράξει ἐπὶ τὸ βέλτιστον ἀποβλέπειν καὶ τὸν ἀγαθὸν ἄνδρα μὴ μόνον ἐν τοῖς ἀνθρωπίνοις ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς θείοις ἀεὶ ὁρᾶν. Σαφὲς οὖν καὶ τοῦτο· καὶ γὰρ ἐν τοῖς ἄλλοις ὅσα ἐστὶ τέχνῃ ἢ ἐπιστήμῃ κατορθοῦν, οὐκ ἂν ἐθέλοι τις ἁμαρτάνειν· ἐν δὲ τοῖς ἀνθρωπίνοις πράγμασιν ἐπιστήμην μὲν ἀκριβῆ τοῦ βελτίστου καὶ ἀρίστου ἐν ἑκάστοις ἐκτήσατο ὀλίγος τις ἀνθρώπων, ἐκεῖνο δὲ πᾶσι δοκεῖ τὸ μὴ ἐξεῖναι ἐπὶ τοῦτο ἰέναι ὃ μὴ οἶδεν ὡς ἔστιν ἄριστον· οὐκ ἀπορεῖ τις ἐν τοῖς τοιούτοις ἐπὶ τὸ ἄριστον ἰέναι, ἀλλὰ τὸ μὴ ἐπίστασθαι τὸ ἄριστον ἐν ἅπασιν ἐστὶ τοῖς ἁμαρτάνουσιν. ἐν τοίνυν τῷ τοιούτῳ καὶ ἡμᾶς ἀναγκαῖον ἐπιστήμονας εἶναι τοῦ βελτίστου καὶ ἀρίστου ἐν ἑκάστοις, εἰ μέλλομεν ἐν τοῖς ἀνθρωπίνοις πράγμασιν ἐπιστήμονες εἶναι· ἐπεὶ οὐδὲν ὄφελος ἐπιστήμονα εἶναι τοῦ βελτίστου καὶ ἀρίστου, μὴ ἐπιστήμονα δὲ ὄντα ἐπιτάττειν τοῖς ἄλλοις ἃ δεῖ ποιεῖν. ἀλλὰ μὴν καὶ τοῦτό γε ἱκανῶς ἔχει ἡμῖν πρὸς τὴν τοῦ ἀγαθοῦ ἐπιστήμην, ὅτι ἐστὶ τοιοῦτον οἷον πάντες ἂν ὁμολογήσειαν· ἐπεὶ τί ἂν καὶ ἀμφισβητήσειεν ὅτι οὐ τοῦτο ἐστὶ τὸ ἄριστον, ὃ πάντες ἐπιθυμοῦσιν; ἀλλὰ μὴν καὶ τὸ ἐπιθυμεῖν γε ἅπασιν ὑπάρχει· ἀλλὰ τὸ ἐπιθυμεῖν ἐστὶ τοῦ ἀγαθοῦ ἐφίεσθαι· ἀγαθὸν δὲ τί ἐστιν, ἐκεῖνο ἐρωτᾶν ἀναγκαῖον ἦν. ἐπεὶ δὲ τοῦτο οὕτως ἔχει, ἐπιστήμονας ἡμᾶς τοῦ ἀγαθοῦ εἶναι δεῖ, εἰ μέλλομεν ἐν τοῖς ἀνθρωπίνοις πράγμασιν ἐπιστήμονες εἶναι τῶν ἀρίστων ἐν ἑκάστοις· ἐπεὶ οὐδὲν ὄφελος ἐπιστήμονα εἶναι τοῦ βελτίστου καὶ ἀρίστου, μὴ ἐπιστήμονα δὲ ὄντα ἐπιτάττειν τοῖς ἄλλοις ἃ δεῖ ποιεῖν. ἀλλὰ μὴν καὶ τοῦτό γε ἱκανῶς ἔχει ἡμῖν πρὸς τὴν τοῦ ἀγαθοῦ ἐπιστήμην, ὅτι ἐστὶ τοιοῦτον οἷον πάντες ἂν ὁμολογήσειαν· τί γὰρ

ἁμαρτίας. ἢ τοι ὄξει ἀθηπιδόσεως, ὡς ὅταν πηγνῶσι τὸν δάκτυλον ἢς ἀ κάτω βλέφαρον παρακινῶ-
μεν αὐτὸ πρὸ τῆς ὀφθαλμοῦ τῆς ἑτέρου. ἔσιν δὲ ἀπατήσεις τοιάδε τις. διαφέρουσι σιμπλᾶ τὰ πάγ-
ματα ὁρῶμεν. ἐγὼ μὲν οὖν τὴν αἰτίαν πάντα ποτὲ ἐρρωθεὶς τῇ τῶν ὄψεων ὑποδοχῇ χρησάμενος, οὕ-
τως ἀποδέδωκα. τὸ γινόμενον τὸν λόγον. ὅτι ἃ φαμὲν δύο κώνους ἐκ τῶν ὀμμάτων ὁρίζειν ἀπὸ μιᾶς
τῆς αὐλῆς αὐθέας ἀπαρεγκλίτου τῆς διὰ τῶν κεράων φερομένης τῶν κρυσταλλοειδῶν ὑγρῶν. πρὸς ἃ
βάλουσι δὲ αἱ ὄψεις τοῖς ὁρατοῖς καὶ ποιοῦσι θίγγιαβασιν μὲν ἐχέτω τὸ αὐθητὸν. πλάτος δὲ τῆς
τῆς ἀξονος τῆς κώνου ὁρίσειν περὶ κάτρα ἐφεστώσας ὄψεις καθ' ἃς καὶ αἱ τῶν ὁρατῶν κρίσεις γίνον-
ται. ἀξονας δὲ δύο φαμὲν ἑκάστου κώνου πρὸ ὃν αἱ λοιπαὶ ὄψεις φαίνονται. ὅλον δὲ πῦ ὅτι ἡ μὲ ἀπαρέγκλι-
τος εἰη ἡ διὰ τῶν κεράων τῶν κρυσταλλοειδῶν ἀγομένη αὐθέα ἐκ τῶν δύο κώνων αἱ εἰσιν τῶν ἀξόνων
ἀφεσηκυῖαι ὄψις καὶ τὰ τὰ ἄλλα σημεῖα τῶν ὁρατῶν προσβάλλουσιν ὡς ἐφαρμόζειν ἀλλήλοις τὰ πέ-
ρατα τῶν ὄψεων καὶ ἴσας ποιεῖν τὰς γωνίας ἐπεὶ ἐκείνου τε μετὰ τὰ αὐθητὰ καὶ τὰς γωνίας τὰς
γινομένας ἐκ τῶν ὄψεων τὸν ἴσον παρὰ κάτρα τῶν ἀξόνων ἀφεσηκυῖαι. ἐπειδὴ δὲ ἀπαρέγκλιτοι
ὧσιν οἱ κῶνει αἱ εἰσιν ἀφεσηκυῖαι τῶν ἀξόνων ἐκ τῶν κώνων τοῖς ἄλλοις σημείοις προσβάλλουσι, ὥσ-
τως ὡς ἑνὸς τῆς ἑνὸς αὐτὰ λαμβάνοντα. ὥσπερ οὖν κἂν δύο ἡ τὰ αὐθητὰ διὰ τὸ ἄλλας καὶ ἄλλας
ἀλλοῖς προσπίπτειν ὄψεις κατὰ μηδὲν συμβάλλουσιν ἀλλήλοις ὁ καθ' ἑαυτὸν καὶ γωνίας διαφόρους
ποιούσας. διὰ τῆς τοῦ καὶ δύο φαίνεται τὰ ὁρώμενα ἢ πλείονα. οὕτως ἡ παραζοφή τῶν ὄψεων ἴσας
συμβαίνει ἢς ἀλλο αὐθητόν. ὅθεν καὶ τέρου κώνου ὄψεις προσβάλλειν μή ἐσιν τῶν ἀξόνων ἀφεσηκυίας.
καὶ ἐπεὶ διάφοροι ἕκατο τῶν αὐτῶν σημείων τὸ αὐθητὸν γωνίαν γίνοιτο, ἐνίοτε καὶ δύο αἱ κείνο-
σαις μὴ διαφέρουσι φαίνεσθαι. οὐ γὰρ αὐθητὸν δύναι. οὕτω μὲν οὖν ἐκ τῆς κατὰ τὰς ὄψεις ὑποθέσεως ἔσι πι-
θανῶς τὸ γινόμενον τῷ αἰτίαν ἀπειδηδύναι. τίνα δ' αὖτις εἴπει πύπυ αἰτίαν τῇ ὑπιδέσει τῶν σιερ-
γειῶν χρώμενος. Πρὸς δὲ τῷ πρῶς τὰ διασήματα ἀπείραν φημὶ δὴ τῷ λέγουσαν, ὅτι ἡμῖς ἡ-
μᾶς αἱ σύνεργειαι φοιτῶσι καὶ μὴ ἐκ τῶν ὄψεων πρὸς τὰ αὐθητὰ ἐκπέμποντί τι, πιθὴν τῶν διασημά-
των καὶ τῶν μεγεθῶν αὐθησιν λαμβάνομεν. οὐδὲν γὰρ ἄλλο ἄλλου ἕδυξεν αὖ ἡμικέγγυτερω, ἢ πῤῥω
τέρω εἶναι πάντων ὁμοίως πρὸς τῶν αὐθητῶν πρὸς τὸ αὐθητήριον φοιτώντων. πῶς δ' ἂν μείζονα ἢ
ἐλάττονα ἐφαίνετο τὰ σύμπαντα ἀπὸ τελδυτῶντα. Τοῦτο οὖν ὠθιλυόμενοί φασιν, ὅτι ἡμῖν
ἀκοὴ προφανῶς αἰσθανόμεθα εἴτε πόῤῥω τὸ φοφοῦν ὄθιν, εἴτε μή. καί τι προφανῶς τῶν αὐθητῶν
παρὰ τὸ αὐθητήριον φοιτώντων, καὶ οὐκ ἐκ τῆς αὐθητικοῦ πινος ἐξιόντις, τί ἐαν μοσον ἢ καὶ αὖ τῆς ὄ-
ψεως τῆς τὸ συμβαίνει τῆς τῶν ὁρατῶν σύνεργείας προσιπούσης τοὺς ὄψεσιν, ὅτι γὰρ οὐκ αὐτὸς ὁ πε-
πλημμύρος ἀὴρ καὶ φοφῶν προσελάζει τῇ ἀκοῇ. ἀλλὰ κατὰ τὴν σπιχεῖαν τοῦ δύαμιν ὁ ἀὴρ δια-
βιβάζει τοὺς φόφους ὥσπερ καὶ τὰς τῶν χρωμάτων σύνεργείας, ὅλον ὅς ὧν καὶ σὺ ὕδατι ὄντες αἰσθά-
νόμεθα τῶν σὺ τῷ ἀέρει γινομένων φόφων. οὐ δ' πυ τῷ φοφοῦ πῆς ἀέρος διὰ τῦ ὕδατος χαροῦντες,
ἀλλὰ τῆς σὺ τῷ ὕδατι σπιχεῦς δύαμεως. καὶ γὰρ καὶ σὺ ὕδατι ὅθι τὸ σπιχὲς ἀπαγγελτικῆς τῶν φό-
φων οὔσης καί τοι ἢ καὶ αὖτὸς ὁ φοφῶν ἀὴρ παρὰ τὸ αὐθητήριον παρεγένετο, ἔτι μᾶλλον συνηχοῦν ἂ-
ζετο τῷ προκειμένῳ, πόθεν γὰρ τὸ φοφᾶν τος φοιτῶντος παρὰ τὸ αὐθητήριον αἰσθανόμεθα. εἴτε πόῤῥω
ἐσὶ τὸ φοφοῦν. ὥστε ἢ καὶ τῷ αἰτίαν τῆ τοιούτου ἄπτεσθαι μὴ δύαται τις. ἀλλ' οὖν ὅτι οὐκ ἐκ
τούτου ἐλέγχεται ἢ ἀρισοτέλους πε τῶν ὁρατῶν ὑπόθεσις. ἱκανῶς τὸ κατὰ τοὺς φόφους διέκινσή
γε μὴ ἰδὶ τούτων ἡ σπιχὴς τῆ ἀέρος δύαμις ἀπαγγελλη τῷ αὐθητηρίῳ τοὺς φόφους. μηδενὸς ἐκ τῆ
αὐθητηρίου ὄθιόντος. μὴ ὅμως εἴτε πόῤῥω ἐσὶ τὸ φοφοῦν. εἴτε ἐγγὺς αἰσθανόμεθα εἴτε ἐμπροσθεν, εἴτε
ὄπισθεν. δύαμαι δὲ ἐγγὺς πὲ φωτὸς τῷ τὸ δῆ καὶ τὸ σκότος. ἐπεσὴ γὰρ οὐκ ἀεὶ τὸ διαφανὲς σύνεργεια
ἐσὶ διαφανὲς, διαφανὲς δὲ λέγω τὸ παρ' ἡμῖν. τὸ γὰρ οὐρανίον ἀεί ὅθι διαφανὲς, εὖ ὡς ὅθι τὸ δύαμαι
διαφανὲς, εὖ τούτοις ὄξανάγκης εἶναι καὶ τὸ σκότος. πῶς γὰρ τὲ σύνεργεια γενέσθαι διαφανὲς, σκότος ἐσὶ
τὸ γὰρ δύαμαι ὃν ἔτι κατὰ τὴν τοιαύτην δύαμιν λέγω δὴ τὴν πρώτην, σὺ στρύσει ἐσὶ τὲ οὐ δύαμαι στ-
ρύσις δὲ φωτὸς σκότος ἐσίν. ὧν ὡσ' ἡ παρουσία τὸ φῶς ποιεῖ σὺ τῷ δύαμαι διαφανεῖ, τοῦτο ἡ ἀπου-
σία τὸ στρύσιν τὲ φωτὸς ποιεῖ σὺ τῷ αὐτῷ τούτῳ. στρύσις δὲ φωτὸς σκότος ἐσίν. ὥσπερ ἡ μὲν ὄλις εἰδές τί
ὄθιν. ἡ δὲ πύπυν ἀπουσία οὐκ εἰδύς τι ἄλλο ὠθιφέρει, ἀλλὰ στρύσιν μόνον τῆς ὄψεως. καὶ τὲ τὸ ὄθιν ἡ
τυφλότης. καὶ ὥσπερ ἡ ἄπουσία τῆς κυβερνήπου καπασθέσει τὴν ναῦν μηδενὸς ἄλλου εἴδυς ὠθιγνομέ-
νου σὺ τῇ νηΐ, ἀλλὰ στρύσεως μόνον τῆς κυβερνήπου, οὕτω καὶ ἡ ἄπουσία τῆ φωτὸς ὄξ αἰάγκης σκό-
τος ἐσί. ἢ δὲ μὲν φῶς αὐτίκα τοι τῷ σκότῳ, ἔσι δὲ τὸ σκότος στρύσις, τὸ φῶς ὄξαναγκης εἶδός ὄθι. τῇ
γὰρ στρύσα τὸ εἶδος αὐτίκα τοι. κῇ τὰ σὺ τῇ φυσικῇ ἐρημεία. ἢ δὲ εἶδος τὸ φῶς, τὰ δὲ εἴδη ἀσώματα
σῶμα γὰρ τὸ ὄξ ἐδύος καὶ ὕλης. σύλον αἰρὲ ὅπου σῶμα τὸ φῶς. ἢ δέ τις καὶ μὴ βούλητοι τὸ φῶς αὖ πο-
κεῖσθαι τῷ σκότῳ ὡς ἔξιν καὶ στέρησιν, ἀλλ' ὡς ἐναντία διό τι ἡ μὲν ἕξις μετὰβάλλει ἢς τὴν στέρησιν, οὐκ
ἔτι δὲ ἡ στέρησις μεταβάλλει ἢς τὴν ἕξιν. φῶς δὲ καὶ σκότος ἢς ἄλληλα μετὰβάλλει καὶ εἶναι αὖλὰ δια
τῆτο βούλεται ἐναντία ἐπεσὴ τὰ ἐναντία μεταβάλλει ἢς ἄλληλα. καὶ οὕτως οὐδὲν ἦττον ἀσώμα-
τον διεχθήσεται τὸ φῶς. ἢ γὰρ ἐναντίον μὲν τὸ φῶς τῷ σκότῳ, ἐν δὲ τοῖς συνθέτοις οὐσίαις, οὐδεμία

οὐσία ἕσία τινὶ ἐσὶν ἐναντία ὡς δέδειχται. ἐν κατηγορίαις. τὰ δὲ σώματα σύνθετοι οὐσίαι. οὐκ αἰρὲ σῶ-
μά ὅθι τὸ φῶς. τῷ γὰρ σώματι ἀδὲν ὄθιν ἐναντίον. ἐπεσὴ μηδὲ τῇ οὐσίᾳ τῇ συνθέτῳ. ἢ γὰρ αἰτίκαι τὸ
πῦρ τῷ ὕδατι, οὐχ ᾗ σῶμά ὅθιν, ἀλλ' ᾗ πεποίωται καὶ τὰς ἐναντίας ποιότητας ὥστε τὸ σκότος καὶ
τά τι μὲν ἐναντίον ἐσί. κατὰ τί δὲ οὐκ ἐναντίον. ὁμοίως καὶ τά τι μὲ στέρησις. κατὰ τί δὲ οὔ. ᾗ μὲ γὰρ τις
στέρησιν εἶναι λέγει τὴν μὴ ἀναιρούμπουσαν ἢς τὸ εἶδος, οὐ στέρησις τὸ σκότος, ἀλλὰ τὸ ἐναντίον. ᾗ δὲ σέ-
ρησιν λέγοι ὡς ἐν τοῖς φυσικοῖς εἴρηται μόνον τῷ τῆ εἴδους ἀπουσίαν, ἢ τις καὶ οὐκ ἀναιρούμπει ἢς
τὸ εἶδος. στέρησις αὖ εἴη τὸ σκότος. πάλιν δ' μὲν ἐναντία λέγοι τις τὰ ἀδυπεποιημένα καὶ ἰδίαν ἔχοντα
τὴν σύνεργειαν, ἐκ ἐναντίον τὸ σκότος τῷ φωτί. ὅδεν γὰρ εἶδος ἔχει ὅδεν σώσαμεν ἰδίαν οὐδὲ σύνεργειαν.
ᾗ σ' ἐναντίας λέγοι τις ἁπλῶς πάντα τὰ μεταβάλλοντα. ἢς ἄλληλα ἐναντίον τῷ φωτὶ τὸ σκότος. ὅτι δὲ
οὐκ ἔσι τὸ σκότος εἶδος, σύλον καὶν σὺ τοῦτο ἦν. τῷ μὲ. γὰρ φωτὸς ὄθι τὸ αἴτιον ὁ ἥλιος ἢ τὸ πῦρ, ἢ ἡ σελήνη,
ἢ τοιοῦτόν τι ἕτερον. τῆ δὲ σκότους, οὐδὲν ὁρῶμεν αἴτιον, ἀλλ' αὐρκεῖ μόνον ἢς εἶναι σκότος ἡ τῆ φωτι-
σικοῦ ἀπουσία. ἀλλ' οὐδὲ ποιότης τίς ὄθι τῆ ἀέρος ὡς αὖτις ὑπολαβὴ τὸ σκότος. ᾗ γὰρ ποιότης ἐσὶ τοῦ
ἀέρος, διὰ τί μὴ σὺ φωτὶ ὁράτου. πῶς δὲ καὶ ἀθρόον ἀφανίζεται ἀχρόνως τῇ τῆ φωτὸς παρουσία. οὐ-
δεμία γὰρ ποιότης ἀχρόνως ἀφίσαται τῷ ὑποκειμένου. ἡ δὲ στέρησις ὅθι τῆς τῆ φωτισικοῦ σύνεργείας τὸ
σκότος, τὸ αὖρε φῶς σύνεργειά ἐσιν. οὐδεμία δὲ σύνεργεια σῶμά ὄθιν. οὐκ αἰρὲ σῶμά ὅθι τὸ φῶς.

» ΤΟ δὲ φῶς, οἷον χρῶμά ὅθι τῆ διαφανοῦς, ὅταν ἡ σύνπελεχέια διαφανὲς ὑπὸ πυρός, ἢ τοιούτου.
» οἷον τὸ αὖω σῶμα. καὶ γὰρ πύπτῳ τι ὑπάρχει σὺ καὶ ταυτόν.
Α ναπέρω χρῶμα ἁπλῶν τὸ φῶς. διαφανὲς γὰρ φησὶ λέγω ὅ ὄθιν ὁρατόν. οὐ καθ' αὖτὸ δὲ, ἀλλὰ δι' ἄλλό
τιον χρῶμα τὸ φῶς. αὖω οὖν ἀπροσδιοίσεως χρῶμα ἁπλῶν τὸ φῶς, σύνπυθα προσδιαθροῖ τ' λόγον ἁπλῶν
ὅπ οἷον χρῶμά ὅθι τῆ διαφανοῦς τὸ φῶς. οὐ γὰρ χρῶμα ἀλλ' οἷον χρῶμα. ὅπ οὐ γὰρ μὴ ἁπλῶς χρῶμά
ὅθι τῆ διαφανοῦς τὸ φῶς, ἐδήλωσεν ὅπ προσθὰς ὅταν ἡ σύνπελεχέια ἀεὶ μὲν γὰρ ὄθι διαφανὲς, ἐκ ἀεὶ
δὲ φῶς ἔχει. ὥστε οὐκ σὺ τῇ φύσει αὐτῆ ὡς χρῶμα τῆ διαφανοῦς, ἀλλὰ κατὰ ἀναλογίαν οἷον χρῶμα.
ὡς γὰρ τὰ ὁρατὰ διὰ τὸ ἔχειν χρῶμα ὁρατὰ γίνεται, οὕτω καὶ τὸ διαφανὲς ὅταν ἔχη φῶς ὁρατὸν γί-
νεται. ἐπεὶ οὖν μὴ ἔχει οἰκεῖον χρῶμα τὸ διαφανὲς, ἀλλὰ ἀλλότριον, δικαίως περίκειται παράπινος
τῆ τὸ ἔχει. τῇ γὰρ τῆ πυρὸς παρουσίᾳ ἢ τῆ αὖω σώματος ἡλίου καὶ σελήνης καὶ ἀστέρων. καὶ γὰρ τοῦτο
ὑπάρχει σὺ καὶ ταυτόν. τῷ γὰρ πυεὶ καὶ τῷ αὖωσώματι ἡλίου καὶ σελήνης σὺ καὶ ταυτὸν ὑπάρχει τὸ
φωτισικὸν καθὸ ἐς σύνεργειαν ἄγει καὶ τελειοῖ τὸ διαφανὲς ἑκάτερον αὐτῶν. ὥσπερ οὖν καὶ τὸ διαφα-
νὲς σὺ καὶ ταυτὸν ὂν ὑπῆρχε πλέοσι διαφόροις κατ' οὐσίαν, οὕτω καὶ τὸ φῶς καὶ διάφορα τὰ μέρα
καὶ τῆς διαφανείας καὶ τῆ φωτός. καὶ γὰρ τὰ μὲν παρ' ἡμῖν διαφανῆ, ποτὲ μὲν δύαμαι. ποτὲ δ' σύνερ-
γεία εἰσὶ διαφανῆ. τὰ μέντοι οὐράνια ἀεὶ ἔχουσι σύνεργείαν τὸ διαφανές. ἀεὶ γὰρ ὑπὸ τῆ ἡλίου φωτίζον-
ται. δέδεικται γὰρ ὅτι ἡ τῆς γῆς σκιὰ ἐ καὶ φθάνη μέχρι τῆς σελωνιακῆς σφαίρας ἢ καὶ τῆς τῆ ἑρμῆ,
ἀλλ' οὖν πάνυ μικρὸς τόπος ἐσὶν ὁ σκιαζόμενος. κατὰ γὰρ τὴν κορυφὴν ἑαυτῆς ὁ κῶνος προσβάλλων
τῇ σελωνιακῇ σφαίρᾳ, ἢ καὶ τῇ τῆ ἑρμοῦ, ἐλάχιστον πάνυ μόριον σκιάζει.

» ΤΙ μὲν οὖν τὸ διαφανὲς, καὶ τί τὸ φῶς, εἴρηται. ὅπ οὔτε πῦρ, οὐδ' ὅλως σῶμα. οὔτε ἀπορροὴ σώ-
» ματος οὐδενός. εἴη γὰρ ἂν σώματι καὶ οὕτως. ἀλλὰ πυρὸς ἢ τοιούτου τινὸς παρουσία σὺ τῷ διαφανεῖ.
Ο ὔτε γὰρ τὸ διαφανὲς σῶμα διά τί σὺ σώματι. σὺ ὕδατι γὰρ ἢ σὺ ἀέρει τινὶ τοιούτῳ ἄπερ σώματά ὄθι σῶ-
μα δ' σὺ σώματι ἀδύατον. ἀλλ' οὐδὲ τὸ φῶς σῶμα εἴγε σύνπελεχέια καὶ εἶδός ἐσι τῆ διαφανοῦς. εἴη γὰρ
ἂν καὶ οὕτω σῶμα σὺ σώματι, εἴτε τὸ μὲν διαφανὲς σὺ σώματι. τῆ δὲ, τελειότης καὶ εἶδος τὸ φῶς. ἢ δὲ
μὴ σῶμα οὐδὲ πῦρ ὄδε πυρὸς ἀπορροὴ ὡς σὺ τῷ πιμαίῳ σθικᾶ λέγειν ὁ πλάτων ὃν καὶ ἀνίπεται σὺ
τούτοις. εἴη γὰρ ἂν καὶ οὕτω σῶμα. ἡ γὰρ τῆ σώματος ἀπορροὴ, σῶμά ὄθιν. ἄλλως τε ἢ μὴ μόνον φωτί-
ζεται τὸ πῦρ, ἀλλὰ καὶ ἕτερα οὐκ ἂν εἴη πυρὸς ἀπορροὴ τὸ φῶς. ἀπορροὴν δὲ ἰδὶ τῶν οὐρανίων φω
στήρων ἀδινοῶν οὔντες. σὺ οἷς γὰρ ἡ ἀπορροὴ, σὺ τούτοις χρόαι καὶ τῆς ἰδιορροῆς. αὖξησίς τε καὶ μείωσις
σὺ τούτοις θεωρᾶται. ἢ δὲ μηδὲν τούτων σὺ τοῖς οὐρανίοις, ἀναγκαῖον μηδὲ κατὰ ἀπορροὴν σωμάτων τὸν
φωτισμὸν αὐτὰ ποιεῖσθαι. ἢ δὲ μὴ ἀπορροὴ σώματος τὸ φῶς, οὐ σωμάτων ἀπορροὴν λέγει. ἀλλ' ὅπερ
ὁ ἀριστοτέλης φησὶν ἐκπομπῆς τι σύνεργείας τῆ τοῦ ἐκείνος ἀπορροὴν εἶπεν, ἀλλὰ πυρὸς ἢ τί τοιούτου
τινὸς παρουσίαν σὺ τῷ διαφανεῖ. οὐχ ὡς ἐγγινομένου τῆ πυρὸς σὺ τῷ διαφανεῖ, οὐ γὰρ τὸ διαφανὲς σὺ
ἑαυτῷ δεξάμενον τὸ πῦρ οὕτω γίνεται σύνεργεια διαφανὲς, ἀλλὰ κατὰ ἀναλογίαν δυνάμεως ἀσωμά-
του. ὄντος γὰρ ἀπὸ διασήματος τῆ πυρὸς ἐπ' εὐθείας ὃν αὖτῷ διαφανὲς φωτίζεται παρουσίαν τινὶ
ἐκ τῆς συνόδου σχέσιν γενομένοις τῆ πυρὸς πῶς τὸ διαφανὲς εἴρηκεν, ὡσανεὶ ἔλεγεν τὸν δεξιὸν γινεσθ,
δεξιὸν ἀριστεροῦ παρουσίαν.

» ΟΥ δὲ γὰρ δύο σώματα ἅμα δυνατὸν σὺ τῷ αὐτῷ εἶναι.
Ε ἰπὼν γὰρ ὅπ σῶμα τὸ φῶς προσέθηκη ἡ ἀπόδειξιν. ἢ γὰρ δυνατὸν φησὶ δύο σώματα σὺ ᾧ αὐτῷ εἶναι.
ὅπ ἀδύνατον, διὰ πλειόνων δέδεικται. ἢ γὰρ δυνατὸν ὧν σῶμα διὰ σώματος χωρεῖν, ὡς ἄλος σὺ ἄλ
λοις λέγει, γένοιτο ἂν σὺ κνάθῳ ἢ θάλασσα, ἡ ἐγκέχρωσ ὁ οὐρανός. ἢ γὰρ ὁ κύαθος ἢ ὕδατος ἐδέξατο σὺ

τῷ αὐτῷ τόπῳ ἕτερον κύαθον δέχεται καὶ ῥίπτον καὶ πέπερον. καὶ ἀπείρους. ἡ γὰρ ὅλως σῦ σώματα
ὁ ἀὴρ τόπος τῷ οἴνου ἐχώρησε, διὰ τί μὴ καὶ πλέω ἢ ἄπειρα, καὶ οὕτως ἂν οὐ κυάθω ἢ θάλασσα γέ-
νοιτο ἂν. ἡ δὲ μὴ οἷόν τε σῶμα διὰ σωμάτων χωρῆσαι. χωρεῖ δὲ τὸ φῶς διὰ τοῦ ἀέρος, οὐκ ἂν εἴη σῶμα·
ἡ δέ τις εἴποι ὅτι οὐ τοῖς πόροις χωρεῖ τοῦ ἀέρος, μάλιστα μὲν ἄτοπον. τὸ γὰρ κενὸν ἀσύλλεκτον. χωρεῖσθαι γὰρ
τοῦ ἀέρος κενὸν καταλείψει τὸν τόπον οὐ ᾧ ἰὼν. ἔπειτα ἔσται παχύτερον γίνεσθαι τὸν ἀέρα καὶ πυκνό-
τερον τῇ πληρώσει τῶν πόρων. νῦν δὲ λεπτότερος γίνεται τῇ τοῦ φωτὸς παρουσίᾳ.

» ΔΟΚΕΙ τε τὸ φῶς ἐναντίον εἶναι τῷ σκότῳ. ἔστι γὰρ ὁ σκότος, στέρησις τῆς τοιαύτης ἕξεως ἐκ διαφ-
» φανοῦς. ὥστε δῆλον ὅτι καὶ ἡ τούτου παρουσία τὸ φῶς ἐστί.

Η ὡσὶ χείρησις ἐκ τοῦ ἐναντίου. ὅτι οὐκ ἔστι τὸ φῶς σῶμα. ἡ γὰρ τὸ σκότος αὐτίκαπται τῷ φωτί. τὸ δὲ σκότος
οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν ἢ στέρησις τοῦ φωτός. οὐ γὰρ γινομένου τινὸς ἐν τῷ ἀέρι γίνεται τὸ σκότος, ἀλλὰ μόνον
τῇ τοῦ φωτὸς ἀπουσίᾳ. τὸ δὲ ἀντικείμενον τῇ στερήσει ἕξεις ἐστί. τὸ φῶς αὖ ἕξεις ἐστὶ τῆς τοιαύτης διω-
μένως ἐν τῷ διαφανεῖ καὶ οὐ σῶμα. ὡς δὲ ἤδη εἴπομεν καὶ ἐναντίον τις εἴποι τῷ φωτὶ τὸ σκότος, πᾶσα
ἀνάγκη μὴ εἶναι αὐτὸ σῶμα ἐπεσθῇ τῇ οὐσίᾳ οὐδὲν ἐναντίον. ἀλλὰ κἂν στέρησίν τις εἴποι τὸ σκότος,
φωτὸς, αὐτικεῖσθαι δι' αὐτῷ τὸ φῶς ὡς εἶδος κατὰ τὰ ἐν τῇ φυσικῇ ἠρημένα. καὶ οὕτως οὐ σῶμα. πᾶν
γὰρ εἶδος ἀσώματον. καὶ γὰρ αὐτὸ τοῦτο τοῦ σώματος εἶδος ὂν ῥιχὶ διαστὸν ἔγε πᾶσιν ἐφαρμόζει τοῖς
κατὰ μέρος σώμασιν οὐκ ἂν εἴη σῶμα. ἡ γὰρ ὦ σῶμα ὁρισμένον τι μέγεθος εἶχεν. οὕτω δὲ οὐκ ἂν ἐφάρ-
μοσεν. ὁμοίως καὶ τῷ πηχυαίῳ καὶ τῷ δεκπυλιαίῳ σώματι καὶ τοῖς λοιποῖς. ὥστε ἀνάγκη ἀλλὰ καθ'
αὐτὸ τοῦ σώματος εἶδος ἀσώματον εἶναι. τόδε γὰρ τὸ σῶμα ὀξύλης ἐστὶ συγκείμενον ἐκ τοῦ εἴδους. ὥστε
ἡ καὶ τὸ φῶς εἶδός ἐστιν ἐν τῷ διαφανεῖ. καὶ γὰρ τὸ σκότος στέρησις ἀνάγκη αὐτὸ μὴ εἶναι σῶμα.

» ΚΑΙ οὐκ ὀρθῶς ἐμπεδοκλῆς, οὐδ' ἔτερος ἄλλος οὕτως εἴρηκεν, ὡς φερομένου τοῦ φωτὸς καὶ χρόνο-
» μού ποτὲ μεταξὺ τῆς γῆς καὶ τοῦ περιεχόντος. ἡμᾶς δὲ λανθάνοντος. τοῦτο γὰρ δῆλον καὶ παρὰ τὸν ἐν
» τῷ λόγῳ ἀλήθειαν καὶ παρὰ τὰ φαινόμενα. ἐν μικρῷ μὲν γὰρ διαστήματι. λάθοι ἂν ἀπ' ἀνατολῆς δὲ
» ἐπὶ δυσμάς, ὁ λανθάνειν, μέγα λίαν τὸ αἴτημα.

Δ εἰ ἐξαίφνης ὅπου οὐκ ἔστι σῶμα τὸ φῶς ἐγκαλεῖ τοῖς οὕτως ὑπειληφόσιν. ὧν δεῖ καὶ ἐμπεδοκλῆς ὃς ἔλεγεν
ἀπορρέον τὸ φῶς σῶμα ὃν ἐκ τοῦ φωτίζοντος σώματος γίνεσθαι πρῶτον ἐν τῷ μεταξὺ τόπῳ τῆς τε γῆς
καὶ οὐρανοῦ. εἶτα ἀφικνεῖσθαι πρὸς ἡμᾶς. λανθάνειν δὲ τὴν τοιαύτην αὐτοῦ κίνησιν διὰ τὴν ταχυτῆτα.
τοῦτο δέ φησι καὶ παρὰ τὸν λόγον ἐστὶ, καὶ παρὰ τὰ φαινόμενα. οὔτε γὰρ ὁρᾶται κινούμενον καὶ οὕτως
ἀφικνούμενον πρὸς ἡμᾶς καὶ ἀνεπαίσθητον λέγειν τῷ κίνησιν ἐν μικρῷ μὲν διαστήματι κἂν δοίην
τις. τὸ δὲ ἀπ' ἀνατολῆς ἐπὶ δυσμὰς κινεῖσθαι ἀνεπαισθήτως τῷ ὅτι μέγα λίαν αἴτημα. δι' ὧν δὲ ἀνά-
πλεγκ πρὸς ἐμπεδοκλέα δείκνυσι πάλιν ὅτι οὐκ ἔστι σῶμα τὸ φῶς. ἡ γὰρ ὧ σῶμα κινήσεως αὐτῷ ἕ-
δεται ἵνα ἔλθῃ πρὸς ἡμᾶς. ἡ δὲ κινήσεως καὶ χρόνου· πᾶσα γὰρ κίνησις ἐν χρόνῳ. νῦν δ' ἄμα φωτίζεται καὶ
τὰ ἐγγὺς καὶ τὰ πόρρω τοῦ φωτίζοντος ὄντα. παράλογον γὰρ ὡς ἤδη εἶπον τὸ λέγειν ὅτι τοσαύτη κίνησις
αὐεπαίσθητος γίνεται. τὸ δὲ καὶ εἴ τις ἄλλος εἴρηκεν, οὕτως τέναι αὖ πρὸς πλάτωνα. δηλεῖ γὰρ καὶ αὐ-
τὸς ἐν τῷ τιμαίῳ καὶ σῶμα αὐτὸ λέγειν καὶ κατὰ ἀπόρροιαν πρὸς ἡμᾶς ἰέναι.

» ΕΣΤΙ δὲ χρώματος μὲν δεκτικὸν τὸ ἄχροον. φόρου δὲ τὸ ἄφοφον.

Δ ἐξαίς ὅπου οὐκ ἔστι σῶμα τὸ φῶς, ἀλλ' οἷον χρῶμα τοῦ ἀέρος, καὶ ὅπου ὁ ἀὴρ δέχεται τοῦτο ὡς ἀλλότριον
χρῶμα ἀδιαφέρει, νῦν οἰκεῖόν τι τοῖς ἁρμενίοις ὅπου τὸ ὀφεῖλον δέξασθαι τὸ χρῶμα οὐ σῆι αὐτὸ ἔχειν οἰ-
κεῖον χρῶμα ἐπεὶ τοῦτο ἐμμενύμενον οὐκ ἐᾶ εἰλικρινὲς εἶναι τὸ ἐγγινόμενον. δεῖ οὖν τὸν ἀέρα ἢ μέλ-
λοι διαπορθμευτικὸς εἶναι τῶν χρωμάτων ἢ τοῦ φωτὸς ἢ φόφων ἢ ὁσμῶν ἄλλον ἀχρωμάτιστον εἶναι καὶ
ἄφοφον καὶ ἄοσμον. καὶ τοῦτο αἴτιον τὸ διὰ τοῦ διαφανοῦς ὁρᾶσθαι τὰ χρώματα τὸ ἄλλο ἄχροον εἶναι
καὶ κατὰ τὴν οἰκείαν φύσιν. ὅθεν καὶ ἐν τοῖς διαφανέσι τῶν λίθων ἐν οἷς μὲν ἂν σφοδρότερον ὑπάρχῃ
χρῶμα οἷον μέλαν ἢ ἐρυθρὸν ἐμποδίζομένοις ὁρῶμεν τὴν διαφάνειαν. ἐν οἷς δὲ οὐχ ὑπάρχει τοιοῦτον
ἧττον ἐμποδίζομένῳ καὶ μᾶλλον ὁρώμενα τὰ δι' αὐτῶν ὁρώμενα. διόπερ διὰ μὲν λευκῆς ὑέλου ἀκεί-
βῶς ὁρῶμεν διότι ἐγγὺς ἄχροις ἢ τοιούτῳ. διὰ δὲ τῆς ἑτέρου χρῶμα ἐχούσης κατὰ τὴν ἀναλογίαν τοῦ
χρώματος καὶ διαφανέα μᾶλλον ἢ ἧττον.

» ΑΧΡΟΥΝ δὲ καὶ τὸ διαφανὲς, καὶ τὸ ἀόρατον, ἢ τὸ μάλιστα ὁρώμενον, οἷον δοκεῖ τὸ στοτανόν.
» τοιοῦτον δὲ τὸ διαφανὲς μὲν, ἀλλ' οὐχ ὅταν ἡ εὐτελέχεια διαφανὲς, ἀλλ' ὅταν δυνάμει.

Ε ἐπὶν ὅτι δεκτικὸν καὶ διαπορθμευτικὸν τῶν χρωμάτων ἄχροον δεῖ εἶναι. τίποτέ δεῖ τοῦτο τὸ ἄχρων
ἐπάγειν. τὸ γὰρ δυνάμει φησὶ διαφανὲς ὅπερ ἢ ὁρατὸν δεῖν ἢ μάλις ὁρᾶσθαι μὴ παραγενομένου τοῦ
χρώματος αὐτοῦ. τοῦτο δέ δεῖ τὸ φῶς οἷον ἀέρος διαφανοῦς ὄντος καθ' αὑτὸν δυνάμει μὴ ὄντος οἷον χρώ
ματος αὐτοῦ τοῦ τῶν φωτὸς, ὅταν μή παρῇ τὸ φῶς, ἢ οὐδὲ ὅλως ὁρᾶσθαι ὡς ἐν τῷ μεσονυκτίῳ, ἢ μάλις καὶ
ἀμυδρῶς ὡς ἂς τὸ λευκόφωτον. τότε γὰρ ἀμυδρῶς καὶ φωτίζεσθαι ὁ ἀὴρ μὴ ὁρᾶσθαι, οὔπω τελέως γε-
νόμενος διαφανὴς, ἢ οὕτω τὸ μάλις ὁρώμενον ἐκλιπέον, ἢ ὡς τῷ ἀλεξανδρῳ δηλεῖ δὴ τοῦτο τὸ ἀόρατον ἢ τὸ μάλις ὁρώμενον. λέγω δὴ τοῦ ἐσκοτισμένου πάντη ἀέρος. ἐπεὶ δηλεῖ πῶς μὴ τὸ σκότος

ὑπὸ τῆς

ὑπὸ τῆς ὄψεως κεῖνεσθαι. ἡ δὲ τοῦτο καὶ ὁρᾶσθαι. Γνωρίζεται δὲ ὑπὸ τῆς ὄψεως τὸ σκότος ὡς πολ-
λάκις εἴρηται κατὰ ἀποφασιν τῆς στερήσεως τοῦ φωτὸς καὶ τοῦ ὁρατοῦ. ἐκ γὰρ τῆς αἰσθήσεως κατὰ συμβε-
βηκὸς. καὶ τῆς στερήσεως τῶν ἰδίων αἰσθητῶν ἀναπλαμβάνεται. διατοῦτο καὶ μόγις ὁρώμενον εἶπεν.
διόπερ οὐ καθ' αὑτὸ ἀλλὰ κατὰ συμβεβηκὸς ὁρατόν. σκοτεινὸν δὲ λέγει τὸ ἐσκοτισμένον.

» Η ἡ γὰρ αὐγὴ φύσις, ὅτε μὲν σκότος. ὅτε δὲ φῶς ὄδιν.

Η ἀλλοῦ φύσις τοῦ διαφανοῦς, τουτέστιν αὐλὸ τὸ ὑποκείμενον καὶ φωτὸς ὄδιν δικτικὸν καὶ σκότις. φῶς δὲ
εἶπεν τὸ ἐνεργείᾳ διαφανὲς καὶ σκότος τὸ σβωάμει. ἔστι γὰρ ὥσπερ χρώματα αὐλοῦ ταῦτα. ὡς οὖν χεῖν
λευκὴ λέγεται ὡς λευκότητα ἔχουσα οὕτω καὶ λέγεται. ἐπεὶ καὶ ὁ ἀνθρωπὸς αὐλὸ τὸ τὸ ἀνθρωπὸς λέ-
γεται καὶ οὐ χαλκός. οὕτω δὲ καὶ ἐν τῇ συνηθείᾳ τὸν τόπον τὸν ἥλιον μετέχοντα ἥλιον λέγομεν. θεὸς
γὰρ φαμὲν ὃς τὸν ἥλιον. καὶ αὐλὸς δὲ οὕτως εἶπεν.

» ΟΥ πάντα δὲ ὁρατὰ ἐν φωτὶ ὄδιν, ἀλλὰ μόνον ἑκάστου τὸ οἰκεῖον χρῶμα. εἰσὶ γὰρ ἐν μὲν τῷ φω
» τὶ, οὐχ ὁρᾶται. ἐν δὲ τῷ σκότει ποιεῖ αἴσθησιν, οἷον τὰ πυρώδη φαινόμενα καὶ λάμποντα. ἀνώνυμα
» δὲ ὄδιν ταῦτα, εἰ ὀνόματι οἷον μύκης. κέρας. κεφαλαὶ ἰχθύων καὶ λεπίδες, καὶ ὀφθαλμοί. ἀλλ' οὐδέ-
» νὸς ὁρᾶται πούτων, τὸ οἰκεῖον χρῶμα.

Ε ἰπὼν πρὸ ὀλίγου ὁρατὸν εἶναι χρῶμά τε. νῦ ὁ λόγω μὶ ὄδιν ἢ πεῖν ἀνώνυμον ὂ εἰ ὀνόματι. εἶτα ἢ πὼν
πῶς ὄδιν ὁρατὸν τὸ χρῶμα ὅπ κινητικὸν ὄδι τοῦ κατ' ἐνέργειαν διαφανοῦς, νῦ διατοῦτο πρὸ φωτ ς ἐ-
πῶν εἰ ᾧ νῦ δι' οὗ τὸ χρῶμά ὄδιν ὁρατ, μεταβαίνει νῦν ὧδι τὸ ὁρώμενα παρὰ τὰ χρώματα ἀδηλότην
εἰ φωτὶ ὁρατά. ἴδιον γὰρ ὄδι τοῦτο τ χρωμάτων. νῦ καταλέγει ταῦτα τίνα ἐστὶν οἷον μυκητικέρας κε-
φαλαὶ ἰχθύων νῦ τὰ λοιπά. νῦ αἱ πυγολαμπίδες καλούμεναι νῦ ἁπλῶς τὰ πυρώδη πάντα νῦ λαμπρά.
νῦ τῶν τὰ μὶ εἰ νυκτὶ μόνως ὁρᾶται. τὰ δ' νῦ εἰ νυκτὶ νῦ εἰ ἡμέρᾳ νῦ καθόλ τ ὁρατ τέσσαρές ἂν
διαφοραί. τὰ μὶ αὐτ εἰ ἡμέρα μόνως ὁρᾶται. τὰ δ' εἰ νυκτὶ μόνως. τὰ δ' νῦ εἰ ἡμέρα. τὰ δ'
ὅλως δὲ συνυπάρχειν πέφυκε τῷ σκότῳ. τὶ δ' τούτων ἑκάτον ὄδι, δῆλον εἰπεῖν. τ γὰρ ὁρατ, τὰ μὶ
ὄδι χρώματα. τὰ δ' ἀνώνυμα. ὡς δ' εἰ ὀνόματι ὀνομάσαι οἷον ἐὰ χρῶμά τι ἔχοντα τὸ λαμπρόν. τὰ μὲν
οὖν χρώματα μόνως εἰ ἡμέρα ὁρᾶται. ἃ δαμῶς δ' εἰ νυκτὶ. τ δ' λαμπρῶν τὰ μὶ εἰ νυκτὶ μόνως ὁρᾶ-
ται. τὰ δ' εἰ ἡμέρα μόνως. τὰ δ' νῦ εἰ νυκτὶ νῦ εἰ ἡμέρα. τὰ μὶ γὰρ ὄδιν αὐτ ὑπέρλαμπρα. τὰ δ' ἀμυ-
δρῶς λαμπρά. τὰ δ' μέσως. τὰ μὶ ὃν ἀμυδρὸν ἔχοντα τὸ λαμπρὸν μόνως εἰ νυκτὶ ὁρᾶται οἷον πυγο-
λαμπίδες νῦ λεπίδες νῦ τὰ ὅμοια. τούτων γὰρ εἰ ἡμέρα τὸ λαμπρὸν ἃ φαίνε). νικῶμι ὑπὸ τ μείζονος. ἐπὶ
δ' νῦ ἀσέρων οἱ πλείους. τὰ δ' μέσα νῦ εἰ νυκτὶ νῦ εἰ ἡμέρα οἷον σελώνης κοάτινα τ ἄσέρων οἷον ὁ ἑωσφό
ρος περιγειότεροι ἢ. ἔτι δ' νῦ πῦρ. τ γὰρ ὅσον σβῶσαι ἀέρα τελειοῖ νῦ ἃς ἐνέργειαν ἄγει τὸ διαφανὲς
αὐτ. ὡς νῦ τὰ εἰ αὐῷ χρώματα διακινῶσι. εἰ δ' ᾧ λοιπῷ ἑαυτ μὶ διέκνυσιν ἐκείνᾳ δ' τὸ διαφανὲς ἐκ
ἄγει ἃς ἐνέργειαν. ὅθεν αὐῷ μὶ ὁρῶμεν πόρρωθεν εἰ σκότῳ ὄντες. ὧδεν δ' τ πεῖ ἡμᾶς χρωμάτων. εἰ
δ' τῇ ἡμέρᾳ πάλιν τὸ πῦρ φαίνε). ὡς μὶ λαμπρὸν μηδὲν ὁρῶν ἃς τ ἀέρα διὰ τὸ ἡδὴ ὑπὸ τ μείζονος λαμ
πρᾶ πεθεῖν. ὅτω δ' φαινόμὶ φόπου πινὰ ὥσπερ νῦ τὰ λοιπὰ τ χρωμάτων. μᾶλλον δ' ὥσπερ νῦ τ σελή
νης τὸ λαμπρὸν διὰ τὸ ἄγειν ἀμυδρὸν εἶναι φαίνε) εἰ ἡμέρα. ὅτω δ' νῦ τὸ τ πυρὸς ὅταν μὴ πόρρω σβέ
κνυ) φωτὸς ὄντος. τὰ δ' ὑπέρλαμπρα μόνως εἰ ἡμέρα οἷον ὁ ἥλιος. ἔτι σβῆ νῦ αὐλὸς τ ἡμέρας νῦ τ φω
τὸς ἄπος. φ δ' ἃ πάντα δ' ὁρατὰ εἰ φωτὶ προσθετέον τὸ μόνον. ἃ γὰρ πῶν τὸ ὁρατ, εἰ φωτὶ μόνον ὁρα
τὸν, ἀλλ' ἑκάς φησι τὸ οἰκεῖον χρῶμα. τὰ γὰρ χρώματα εἰ μόνῳ φωτὶ ὁρατά. προσέθηκε δ' τὸ μόνῳ,
ἐπεὶ νῦ ἡ λαμπρότης τ πρὸς χρῶμα ἐκ ἔσα ὁρᾶται εἰ φωτὶ. ἀλλ' ἃ μόνῳ εἰ φωτὶ, ἀλλὰ νῦ εἰ σκό
τῳ ἀλλ' ἐδενὸς ὁρᾶται τοῦτ τὸ οἰκεῖον χρῶμα. ἐξ ἂν φησι καθόλ τὰ ὁρατὰ εἶναι. ὧν τὰ μὶ πέντε λέ
γει. τὸ δ' νῦ παραλαμπάναι ἴσως ὡς προφανές. πάντε γὰρ χρώματα ὁρατὰ ὄδιν εἰ φωτὶ μόνον ἄλλα δὲ
πινα μόνον εἰ σκότῳ, ὡς πυγολαμπίδες. νῦ τὰ ὅμοια. τὰ δ', νῦ εἰ σκότῳ νῦ εἰ φωτὶ, ὡς σελώνη, πῦρ, καί
πινα τ ἄσέρων. τὰ δ' πλεῖστα μόνον εἰ σκότῳ ὁρᾶται, διὰ τὸ νικᾶσθ μόνῳ μείζονι φωτὶ τ ἡλίᾳ. ἔτι
δ' ὁρατὸν φησι νῦ τὸ ἐνέργειᾳ διαφανὲς, τ τέστι τ πεφωτισμὶ ἀέρα. ὡς γὰρ ἐδείξαμεν ἔμπροσθεν, ὄδενὶ
ἄλλῳ κείνομεν ὅτι ἡμέρα ἐστὶν, ἢ τῇ ὄψει. πρὸς τ τοις νῦ τὸ σβωάμει διαφανὲς, τ τέστι τὸ σκότος ὁρατ
εἶναί φησι τῇ ἀποφάσει. ἔστι δ' ἰδεῖ τ τοις ἕκτον γένος τ ὁρατ ὁ ἥλιος. τὸ μάλιστα πάντων φανώτατον
ὄν, ὅτε εἰ σκότῳ ἐρᾶς φάνεσθ. ἀφανισικὸς γὰρ τῆς σκότος ἐστὶν, οὔτε εἰ ἡμέρᾳ. ἀλλὸς γὰρ τῆς ἡμέρας ἐστὶ
ποιητικὸς, νῦ πάντα δ' τὰ παρὰ τὸ χρῶμα νῦ τὸ σκότος, ἀλλὰ ἑαυτοῖς τ ὁρᾶσθ αἰτιά ἐστιν ὡς φωτισθῆ-
εἰ γὰρ νυκτὶ τὸ χρῶμα τ πυγολαμπίδων ἢ τ λεπίδων ἢ τ ἄλλων θχ ὁρᾶται. ἀλλ' εἰ ἡμέρᾳ. θ γὰρ ὅτω
τὸ λαμπρὸν αὐτ σβῶται ποιῆσαι διαφανῆς τ ἀέρα ὡς τὸ χρῶμα τὸ νῦ τὸ ἄλλο σῶμα αὐτ δια-
πορθμεῦσαι. ἀλλὰ τοσοῦτον ὄβιχύει, ὅσον ἑαυτὸ μόνον ἐμφανὲς ποιῆσαι θχ ἔτι μὶ τοι νῦ τὰ χρώματα.

» ΔΙΗΝ μὲν οὖν αἰτίαν ταύτην, ὁρᾶται ἄλλος λόγος.

Δ ἰλῶ φησιν αἰτίαν τὰ εἰ νυκτὶ ὁρώμενα ὁρᾶται, ἃ τ παρόντος ἐστὶ λόγου λέγων. εἰ γὰρ ᾧ πεῖ αἰσθήσεων
νῦ αἰσθητ, λέγει ὅτι πέφυκεν ὁ ἀὴρ ὑπὸ τ λαμπρᾶ φωτίζεσθ διὰ ὄβι τὰ ὑρώνια. τ τοιαῦτα μετέ
χοντα ἀμυδρῶς φωτίζει νύκτωρ τ πεῖ αὐλὰ ἀέρα ὁπηνίκα. μὴ ὑπὸ τ μᾶλλον λαμπρᾶ καταλαμπό μὶ
ἀφανὲς τὸ τ τῶν φῶς ποιήσῃ. τοσοῦτον ὃ φωτίζα, ὡς ἑαυτὰ μόνα διαδεικνύσαι. ἐπεὶ νῦ τὸ πῦρ πλὺ

μεὺ ὃν φωτίζει τὸ διαφανὲς ὧδι ποσοῦτον ὡς μὴ χρώματα ὁρᾶσθαι δι' αὐτοῦ· ὀλίγον δ' ὃν μέχρι τοῦ ἄλλου μόνον ὁρᾶσθαι τὸ διαφανὲς φωτίζει. καὶ πολὺ μεὺν πορρώτω δ' ἂν ὄψις ἰσχύει τὸ μέχρις ἡμῶν ἀέρα διαφαίνειν ποιῆσαι· ἀλλ' ἄλλο μόνον δήκνυσι τοιαῦτα δὲ ὅτι μὴ τὰ ἄσκια ἐν τῇ νυκτί· σὺν γὰρ τῇ ἡμέρᾳ τὸ τ' ἡλίου φῶς μὴ ἐᾷ ἄλλα φαίνεσθαι. Καίτοι ἀεὶ τὸ τ' ἡλίου φῶς καταλάμπει τὰ ὁρώμενα· ὡς γὰρ μὴ σύσκιος ἐστὶν οὐδὲν πάμπαν τῶν βραχύτι μέσων τ' ἀέρος ἐστὶ τὸ σκιαλόφωτ. ἀλλ' ἅ μὴ σὺν νυκτὶ μὴ σὺν ἡμέρᾳ τὸ φῶς τὸ ἡλιακὸν τὰ ὁρώμενα πάντα δὲ χοντοι, διατὶ μὴ ὁρῶμεν νύκτωρ τὰ ὁρώμενα πεφωτισμένα διατὶ δ' οὐ νυκτὶ τῇ ἀστέρας ὁρῶμεν· τί γὰρ μᾶλλον μεθ' ἡμέραν τὸ φῶς αὐτ' ἀποκρύπτει ὁ ἥλιος ἢ οὐ νυκτί, σύγε ἀεὶ καταλάμποντος ὑπὸ τ' ἡλίου. Φημὶ δ' ἂν τ' κώνου τ' σκιᾶς πρὸς ἡμᾶς κεχυμένης, ὄχ οἷόι τε ἐσμὲν τ' ὑπὲρ τ' σκιαν παρ' ἑκάτερα πεφωτισμ' ἰσθὲν ἀέρα· τὰ μέντοι ἄσκια μὴ τῶν τὰ λαμπρότερα ἑαυτὰ ἡμῖν ἀπαγγέλλει ὡς ἔστιν· ὅπου δ' ἀδὲν ἀδιάφανον τοῦτο, συμβαίνειν δοκεῖ οὐ τυθὲν· πολλὰ γὰρ πυρὸς ἀέρα τινὰ λαμπρῶς φωτίζοντος ὅπερ ἤδη εἶπον οἱ πορρώτατ' ἂν ὄντες τ' μὴ πεφωτισμ' ὄχ ὁρῶσιν ἀέρα· ἀλλ' ὃ τὸ πῦρ ἐσθ' ὅτε ὁρῶσιν· ἢ δ' ἡ ἀστέρας οὐ νυκτὶ ὁρᾶσθαι καίτοι καταλαμπομένους ὑπὸ τ' ἡλίου, αἴτιον τὸ μὴ διακρίνεσθαι ἀέρα ὑπὸ τ' ἡλιακῶν ἀκτίνων τὸ ὁπωσὸν ἀδιάφανον· ἢ ὅτι τ' τὸ ἔσιν αἴτιον, μάθοις ἂν οὐ τεῦθεν· ὁπηνίκα μὴ γὰρ οὐ τῇ μεσημβρίᾳ ἔστιν ὁ ἥλιος, ὄχ οἷόι τε ἐσμὲν ἀτενὲς τ' δίσκον ἀλλὰ παραβλέψαι ἄμεινον ὡς εἶπον τ' ὁπωσὸν πῃ διακειμένων· ὁπόταν δ' πρὸς τῷ δείλοπι ἢ μᾶλλον ὅταν ἢ ἀχλυοδέστερος ὁ ἀὴρ, τοτηνικαῦτα ἀτενὲς τ' δίσκον ἀποβλέπειν δυνάμεθα· μὴ ἀκεραίως αὐτ' ὁρῶμεν, διὰ τὸ ἀχλύος αὐτ' ὁρᾶν, μὴ διακείνεσθαι τὰς ὄψεις· τὸ ἀλλὸ δ' μὴ σὺν νυκτὶ μὲν) τ' ἀκτίνων μὴ φοιτησῶν ἐς τ' πέριμας ἀέρα διὰ τὴν ἐκ τ' χῆς αὐτὶ φραξιν· ἀμέλει γὰρ μὴ σὺν καθαρᾷ αἰθρίᾳ τὶς σὺν βαθεῖ κατέλθοι φρέατι, ὄψ' ἄστρα· καίτοι ὑπὲρ τὸ φρέαρ ὄχ ὁρῶν· ἢ γὰρ σὺν ᾧ βάθει τ' φρέατος σκιὰ δίκλινι νυκτὸς συγκείνεται τὰς ὄψεις μὴ ἐῶσα ὑπὸ τ' φωτὸς διακείνεσθαι, αὖπλαμβάνεσθαι ποιεῖ τ' ὁρατ' μὴ ἐκ τούτου δ' αὖτις συλλογίσαιτο ὅτι μὴ ἐξεσήπει ἐκ τ' ὁμμάτων ὅπερ τ' αὐθητ' αὐπλαμβάνει). ἀλλ' ὡς ὠὴ τ' ἄλλων ἀσθήσεων ἧς ἄλλο φοιτᾷ τὸ αἰσθητήριον τὸ ὁρατόν· ἅ γὰρ ὄβιέσαν ὄψεις ὅσω δίκλον ὅπ ἧς μήκους προήεσαν ἀσθενέστεραι γινόμεναι· μὴ ὅτω τῷ φωτὶ προσβαλλόσαι μᾶλλον αὖ διεκείθησαν· νωὶ δ' ὅτε σὺν νυκτὶ μέχρι τ' ἀπλανῶς φαινόσης ὑπὸ τ' ἐκεῖσε φωτὸς διακείνοντοι· μὴ ὅταν ἐκ τ' φρεατὸς τις ἀποβλέπῃ ἔσθαι γνομένας τὰς ὄψεις ὑπὲρ τὸ φρέαρ σὺθα τῷ φωτὶ ὄντι προσέβαλλον ὁμοίως διακείνεσθαι· μὴ οὕτω δ' ἂν οὐκ ἔπι δ' ἂν οὐκ ἔσθαι τὰς ἄστρα ὁρᾶν· νωὶ δὲ ὁρῶσιν, οὐκ ἄρα διακείνοντοι· δίλον οὖν ὅτι διακείνοντοι τότε ἂν ὄψεις ὅταν τὸ φῶς ἄλλῳ τῷ ὀφθαλμῷ προσβάλλη· διὸ μὴ ὁ σὺ φρέατι ἄστε δὴ σκιᾶς πρὸ ἄλλου οὔσης καὶ τὸ φωτὸς τῷ ὄμματι μὴ προσβάλλοντος, μηδὲ διακείνοντος αὐτῷ δι' ὁ τέ ὅτι τὰς τῶν ὁρατῶν σὺεργείας δέχεσθαι ὅπερ καὶ σὺ τῇ νυκτὶ συμβαίνει.

» ΝΥΝ δὲ ὧδι ποσοῦτον φανερόν ὅτιν, ὅπ τὸ μεὺ σὺ φωτὶ ὁρώμενον, χρῶμα, διὸ καὶ οὐχ ὁρᾶται
» αὖθυ φωτός· τῷ γὰρ ὧ αὐτῷ τὸ χρώματι εἶναι· τὸ, μιντοιγὲ εἶναι τὸ κατ' σὺέργειαν διαφανοῦς· ἢ δ'
» σὺτελέχεια τ' διαφανοῦς, φῶς ὄβι.

Ὅ π τὸ μεὺ σὺ φωτὶ ὁρώμενον χρῶμα πρόδηλον διότι σὺ νυκτὶ οὐχ ὁρᾶται τὸ χρῶμα, ἀλλὰ φωτὸς παρουσία· τὸ μεὺ γὰρ φῶς, ἕξις ἐσὶ τ' διαφανοῦς· τὸ δὲ χρῶμα τῆς σὺεργείας ἐσὶ τῆς ἧ τὴν ἕξιν τελειωτικόν· παρόντος γὰρ τ' χρώματος γίνεται καὶ τὸ διαφανὲς σὺεργείᾳ διαπορθμευτικὸν τῶν χρωμάτων· διόπερ καὶ ὁ ἄλλος ὁρισμὸς ὄβι χρώματος τὸ κινητικὸν εἶναι τ' κατ' σὺέργειαν διαφανοῦς· σὺέργειαν δηλονότι ἧ τὴν ἕξιν· κινητικὸν δὲ αὐτὶ τ' τελειωτικὸν καὶ προχειρισικὸν τῆς σὺεργείας.

» ΣΗΜΕΙΟΝ δὲ τούτου, φανερόν· ἐαὺ γάρ τις θῇ, τὸ ἔχον χρῶμα ἐπ' ἄλλῳ τὴν ὄψιν, οὐκ ὄψ-
» ἀλλὰ τὸ μὴ χρῶμα, κινεῖ τὸ διαφανές· ὅιον δὲν ἀέρα· ὑπὸ τούτου δ' συνεχοῦς ὄντος, κινεῖται τὸ αἰσθητήριον· ἢ γὰρ καλῶς τ' τὸ λέγει Δημόκειτος διόμι, ἅ γένοιτο κενὸν, τὸ μεταξὺ ὁρᾶσθαι αὖ ἀκεραίως, καὶ ἅ
» μύρμηξ σὺ τῷ οὐρανῷ εἴη· τ' τὸ γὰρ ὄβιν ἀδιάφανον· πάχοντος γὰρ τ' αἰσθητικοῦ γίνεται τὸ ὁρᾶν· ὑπ'
» ἄλλου μεὺ οὖ τ' τὸ ὁρωμένου χρώματος, ἀδιάφανον· λέγεται δ' ὑπὸ τ' μεταξύ· ὥστ' αἰναγκαῖόν τι εἶναι
» μεταξύ· κενοῦ δὲ γενομένου, οὐχ ὅπι ἀκεραίως, ἀλλ' ὅλως οὐδὲν ὀφθήσεται.

Σ ημεῖον λέγει τ' τ' εἶναι τὸ φῶς σὺτελέχειαν τ' διαφανοῦς, ἀλλὰ τ' τὰ χρώματα σὺ φωτὶ ὁρᾶσθαι μὴ κινητικὰ ἄλλα εἶναι τ' κατ' σὺέργειαν διαφανές· ὅτι ἐαὺ ἐπ' ἄλλῳ τὸ αἰσθητήριον τ' ὀφθαλμὸν λέγω τεθῇ τὸ κεχρωσμ', ὄχ ὁρῶμεν ἄλλο· ὃ γὰρ ὁρῶμεν ἐγχριόμενοι τ' μήλῳ· τ' τὸ δ' ὄχ ὡς ὄντος τ' ὀπὶ κὸ αἰσθητείκ· ἔσι γὰρ ἄλλως τ' μεταξὺ μὴ ὄντος λέγω δὴ τ' διαφανοῦς, ὅπερ πεφυκὸς ὑπὸ τ' χρώματος κινεῖσθαι, μὴ συνεχὲς ὂν ὥστε ὁρᾶν δ' μοκείτω ἅπαν ἅ ἦν κενὸν τὸ μεταξὺ τ' ὁρώντων μὴ τ' ὁρατ', πολὺ αὖ ἀκεράιότερον ἐωρᾶτο τὰ ὁρώμενα· ὥστε κἂν ἅ μύρμηξ ἦν σὺ ᾧ ἀρανῷ ἐωρᾶτο αὖ μηδενὸς ἐμποδίζοντος μεταξὺ σώματος· ἢ γὰρ μόνον φησὶν ὄχ αὖ ἀκεράιότερον εἴδομεν ἅ ἦν τὸ μεταξὺ κενὸν, ἀλλ' ὅδ' αὖ ὅλως ἴσθμεν μὴ ὄντος τ' διαπορθμεύοντος τ' σὺέργειαν τ' ὁρατ' ἧς τὸ ὄμμα· εἶπα μὴ κατασκευάζει τ' τοδιὰ τ' ἐξῆς· πάχοντος γὰρ φησὶ τ' αἰσθητείκ μὴ) τὸ ὁρᾶν· ἅ πάχει τὶ τὸ αἰσθητήριον αὐπλαμβανόμ τ' ὁρατ'· πάθος δ' δῆλον ὅτι τὸ τελειωτικὸν, αἰ ἀγκη πᾶσαι ὑπ' αὖ τ' χρώματος πάχειν ἄλλο, ᾗ ὑπὸ τ' μεταξὺ πάχειν· τ' τὸ δὲ ὄβι τ' πεφωτισμένου ἀέρος παρακειμένου τε μὴ ἀπομένου τ' αἰσθητείκ· ὥστε τ' μεταξὺ διᾶσθαι μὴ κινεῖσθαι μὴ κινεῖν δυνάμενον· τὸ δ' κενὸν ἅ τοιοῦτον· ὥστε ἅ κενὸν ἅ ἦν, ὅδὲν αὖ ὤφθη.

Αποροῦσι

Αποροῦσι δὲ σὺ ταῦθα ἅ μὴ πότος, ὅπ ἅ ἄκ αἰ ἴσθμεν πινὸς μὴ ὄντος μεταξύ, πῶς τὰ ὑπ' χύματα συνισάμενα πρὸς ἀπ' κεραιοσθῆ ἔχει τῶν ὑγρῶν ὁρῶμεν μηδενὸς ὄντος μεταξὺ ἀέρος ὅιον γὰρ αἰ ἔχει χρῶμα ὁ συνεστὼς χυμὸς, τοιαῦτα δοκοῦσιν ὁρᾶν πάντα τὰ ἔξω. ὅτε δ' σὺ ἄλλοις χρωμα τοῖς ἔξω πεποίηται· ὁρᾶν δὲ δοκοῦσι καὶ κωνώπας ἔξω πολλάκις παχόσους τῷ ὄμματι χυμοῦ ὄντ' αἰσθησις ὁρῶσα τ' τῶν ὀξωνομάζειν εἶναι. Ρητέον οὖν πῶς τ' τὸ ὁ πῖκὸν πνεῦμα σὺ τῷ κρυσταλλοειδεῖ ὑγρῷ; ἢ κεῖσιν τ' ὁρατῶν πιεῖται· δεκνύουσι γὰρ οἱ ἰατροὶ ὅτι ἐκεῖ ἡ κεῖσις γίνεται ἐκ τ' αἰατμῶν. ἢ δὲ κρυσταλλοειδὲς ὑγρὸν ἐσωτέρω ἐσὶ δηλονότι οὐ μόνον τ' χιτώνων τῆς τε κερατοειδοῦς καὶ τῆς ῥαγοειδοῦς καὶ λουμούσης, ἀλλὰ μὴ τῆς ὠοειδοῦς ὑγρᾶς ὅπερ μὴ ἀλλὸ διαφανὲς ὑπάρχει· τοῦτο οὖν τὸ ὠοειδὲς ὑγρὸν διαφανὲς ὂν ὥσπερ καὶ τὸ κρυσταλλοειδὲς μεταξὺ γίνεται τοῦτο ὁ πῖκὸν πνεῦμα ὅπερ σὺ μεὺ τῷ κρυσταλλοειδεῖ πιεῖται τὴν κείσιν μὴ τῆς ὧδι χύματος· ὅπερ δὲν ῥαγοειδῆ συνισταται· ὧ πεῖσι καὶ σὺ τοῦθα τὸ μεταξύ· διατοῦτο δ' τὸ σὺ ἐξ χρῶμα ἔξω ὑπολαμβάνει· ἐπεὶ ἡ ὅταν δι' ὑέλου κεχρωμένης ὁρῶμεν πινα πιοῦσιν χρῶμα ἔχειν κἀκεῖνα νομίζομεν οἷόν περ μὴ ἡ ὕελος· τοῦτο δ' διόπ ὡς δέδεκται τὸ ὠὺ τ' ὠὺ φαιέας χρῶμα τε τό ὅτι τὸ ὁρατόν· τὸ δ' σὺ τῷ βαθεῖ ὄχ ὁρῶμεν· ἀλλ' ἐαὺ ἡ τὸ ὁρώμενον διαφανὲς, δεικνῦμεν τῷ αὐτῷ χρώματι κεχρῶσθαι τὸ βάθος οἷωπερ μὴ ἡ ὧδι φαιέα· μὴ ἐκεῖ ἄλλοσι παραθῶμεν ἀμυδρότερον χρώματι κεχρωσμένον, κἀκεῖνο πιεῖσθαι φαίνεσθ'). ἐπεὶ οὖν διὰ τὸ χυμὸ τὸ συνεστάναι κεχρωσμένου ὄντος ὁρῶμεν, δεικνῦμεν μὴ τὰ ἔξω τῷ αὐτῷ κεχρῶσθαι χρώματι· μὴ διατοῦτο ἔλεγε τὸ δεκτικὸν χρώματος, ἄχρων δεῖν εἶναι, ἵνα μὴ τῷ ἄλλῳ χρώματι ἐμποδίζη τοῖς ὁρατοῖς ὁρᾶσθαι· τοιαῦτα μὲν διὰ ταῦτ' ἔσιν.

Αλλὰ μὴ πῶς τὰ ἄρμενία πάλιν ἐπαπορᾶσι· καί φασιν ὅτι ἅ μὲν κεῖ τὸ ὠοειδὲς ὑγρὸν αἰ ἀπλήρωσαι τὴν τοῦ μεταξὺ χρείαν· μὴ διατοῦτο ὁρῶμεν δὲν συνεστῶτα χυμὸν πρὸ δὲν κεραιοσθῆναι ἢ τ' μήλων ἀπὸ μούλω τῶ ὀφθαλμοῦ, μὴ ἀπλῶς πᾶν ὁρᾶν μὴ ἐμποδίζειν τῇ ὄψει διὰ τὸ μὴ εἶναι μεταξὺ ἀέρα, ἀλλ' ὁρᾶσθαι αὐἀπλήρωσ· ἢ γὰρ ἔδεται κἀν πύτις τ' τε μέσου χρέαν τὸ ὠοειδὲς ὑγρόν. Φαμεὺ οὖν ὅτι ὥσπερ ὁ ἀὴρ δεχόμενος τὸ φῶς γίνεται σὺεργείᾳ διαφανὴς, ὅταν μὴ πάντα τὰ διαφανῆ· ὅταν οὖν τ' μίλω πρὸ σίσωμεν τῷ ὀφθαλμῷ, ὧδι σκοτεῖ μὴ οὐκ ἐᾷ τὰ σὺ τῷ ὀφθαλμῷ διαφανῆ ὑγρὰ δι' ἀμένεια δ' ἐξάμεια τὸ φῶς γίνεσθαι διαφανῆ σὺεργείᾳ· ὁ δ' χυμὸς ὁ συνισάμενος διαφανὴς ὢν διαβιβάζει τὸ φῶς ὧδι τὰ ὑγρά· ὅθεν ἐαὺ μύσωμεν, ὄκ ἔτ' ὁρῶμεν δὲν χυμὸν διὰ τὸ αὐτοφράξαι τῷ φωτὶ τὰ βλέφαρα· μὴ αὐτὸς δ' ὁ χυμὸς ὅταν παχωθῇ, ὄκ ἔτ' ὁρᾶται, μὴ οὐδὲ ἄλλό τι ὁραθῆναι ἐᾶ αὐτοφράξαν τῷ φωτί· ὅταν δ' παχωθεὶς ὁ χυμὸς ὀλίγος ᾖ ὡς μὴ ὅλῳ ἅπαλαμβάνειν τ' κόρῃ· τῷ μεὺ κατ' ἄλλον μέρος τῶν ὑγρῶν μὴ γνομένῳ διαφανῆς ὄκ ἔτ' ὁρῶσι τὰ σὺ βάθει τὸ ὄμματος αὐτ' πεσοχᾶς τοῦ ὕδατος ἀπομένου· ἀλλ' ὅταν σκληρῶν ἢ τι οὐ μέλλει βιτάνειν τὸ ὄμμα, ἄλλο μάτως δ' σάσεις μὴ βλαβῶμεν ἐκ τῆς ἀφῆς καὶ τὰ βλέφαρα συγκλείομεν· καὶ διατοῦτο συμβαίνει κἂν διαφανὴς ᾖ ἡ μίλη μὴ ὁρᾶν δι' ἄλλης· οὐ μεύ τι διὰ τὸ ὠὺ κεῖσθαι τῷ αἰσθητείῳ ὥσπερ ὠὺ τῆς μὴ διαφανοῦς ὠὺ ταύτης γὰρ κἂν ἀπενὲς ᾖ τὸ ὄμμα μὴ οὔσης διαφανοῦς οὐκ ὀφόμεθα δι' ἄλλης.

» Δ ιὼ δὴ οὖν αἰτίαν τὸ χρῶμα αἰαγκαῖον, σὺ φωτὶ ὁρᾶσθαι, εἴρηται· πῦρ δ' σὺ ἀμφοῖν ὁρᾶται καὶ
» σὺ σκότει· καὶ σὺ φωτὶ· καὶ τ' τὸ ἓξ αἰάγκης· τὸ γὰρ διαφανὲς, ὑπὸ τούτου γίνεται διαφανές.

Δ ιόπ περ κινητικὸν ὄβι τ' κατ' σὺέργειαν διαφανοῦς· τὸ οὖν κατ' σὺέργειαν διαφανὲς φωτὸς γίνεται παρουσία· πῦρ δ' σὺ ἀμφοῖν ὁρᾶται μὴ σὺ φωτὶ διατ' τὸ πῦρ ἅ μόνον σὺ φωτὶ ὁρᾶται, ἀλλὰ μὴ σὺ σκότῳ· διόπ ἔχει πιστικὼ σὺέργειαν τε οὖσαν ἀπαγέλλειν αὐτὸ τὸ χρῶμα· μὴ τ' τὸ ἓξ αἰάγκης· τὸ γὰρ διαφανὲς ὑπὸ τούτου γίνεται διαφανές· πέφυκε γὰρ μὴ ἡ τῆς πυρὸς ἕσια τὸ σὠμα διαφανὲς ποιεῖν σὺέργειᾳ διαφανές· διὸ μὴ ὁρῶμεν σὺ νυκτὶ πυρὸς ὄντος τὰ χρώματα· ἀλλ' οὐ τ' τοῦτό φησιν ὅτι διατ' τὸ ὁρᾶται ἐπασθῆ γενόμενος ὁ ἀὴρ σὺέργειᾳ διαφανὴς, διαπορθμεύει ἄλλου τῳ σὺέργειαν τοῖς ὄψεσι· καὶ γὰρ καὶ πόρρωθεν ὄντος τ' πυρὸς καὶ μὴ ὁρῶντος ἧς τὸν μεὺ ἡμᾶς ἀέρα, ὁμως ὁρᾶται· καὶ αἱ πυρολαμπίδες καὶ οἱ πολλοὶ τῶν ἀστέρων ἄλλο τι ἢ φύσιν ἔχει τὸ πῦρ ἧς σὺέργειαν ἄγειν τὸ διαφανὲς ὡς δι' ἄλλου τὰ ὁρατὰ φαίνεσθαι, πόσῳ μᾶλλον ἄλλο ὀφθήσεται καὶ σὺ νυκτὶ· τὸ ἄλλο δὲ φαμεὺ καὶ ὠὺ τῶν σὺ νυκτὶ πάντων ὁρᾶσθαι· καὶ γὰρ καὶ αἱ πυρολαμπίδες ἢ πλησίον πάνυ γίνεσθαι καὶ ἀστέρων σὺ τῇ χαρὰ, σεκινύουσι τὸ μεῖον τῆς χαρὸς χρῶμα σὺ ᾧ ἀπιτίθησαν. Αλλ' ἐπασθῆ πάνυ ἀμυδρὸν ἄλλων ὄβι τὸ φῶς, δοκεῖ ὅλως μηδὲν ἧς τὸν ἀέρα σὠζειν.

» Ο Δ' αὖ λόγος ἡμῖν περὶ φορᾶς ἡμῖν ὀσμῆς ἐστὶν· ἀΐδιον γὰρ αὖτ' ἀπὸ μικροῦ τ' αἰσθητικὸν ποιεῖ τ' αἴσθησιν·
» ἀλλ' ὑπὸ μὲν ὀσμῆς καὶ φορὰν, τὸ μεταξὺ κινεῖται· ὑπὸ δὲ πύπυ, τῶν αἰσθητικῶν ἑκάτερον· ὅταν τ'
» ἐπ' αὐτὸ τις ἰὼν θῇ τὸ αἰσθητήριον τὸ φορωτὸν ἢ τὸ ὄζον, οὐδεμίαν αἴσθησιν ποιήσει.
Μ ετὰς δὲ περὶ τ' ὁρατ' ἤδη, μέτεισιν ἂς τ' περὶ τ' ἀκουστῶν· ἡμῖν δ' ὅτως ἂς τ' περὶ τ' ὀσφραντ'. πάσχει πρὸ τοῦ
ἀπὸ τ' τελειοτέρων ἰὼν τὰ ἀτελέστερα. Ζητήσειε δ' ἄν τις πῶς ἀνω ἄπων ὡς ἐκ τ' ἀτελεστέρων ἡμῖν κοι-
νοτέρων αἰρέσεως δεῖν, μὴ ἀπὸ τ' ἀφῆς ἤρξατο τ' διδασκαλίας· αὕτη γὰρ κοινοπάτη τ' αἰσθήσεων ἡμῖν τῇ
πάσχει ἐχάτῃ ἡ ἐπιμοτέρα· ἀλλ' ἀπὸ τ' ὄψεως ἤπερ τ' ἄλλων ἡμῖν μειοκωτέρα ἐστὶ τελειοτέρα. Φαί-
η οὖ ὅτι αὖ ἐλεγεν ἐκ τ' κοινοτέρων ἡμῖν ἀτελεστέρων δεῖν αἰρεσθαι ὡς σαφεστέρων ὄντων τ' κοινοτέρων
ἀτελεστέρων· διὰ τ' ἀπὸ τ' σαφεστέρων αἰρχεσθαι· σαφεστέρα τ' ἡ φυτικὴ τ' λογικῆς μᾶλλον τ' ἡ δ' αἰ-
σθητικῆς· νεῦ μοι τοι ἰδεῖ τ' αἰσθήσεων παρασθέσεως συνδεδράμηκε τὸ τὰς τελειοτέρας αἰσθήσεις ἡμῖν μει-
κοτέρας ταύτας ἡμῖν σαφεστέρας εἶναι· σαφεστέρα γοῦ πασῶν ἡ ὄψις· ἐπεὶ ἡμῖν τὸ ὁρατ' λέγω δὴ τὰ χρώ-
ματα ἡμῖν τὰ ἁπτὰ ἡμῖν τ' ἄλλων αἰσθητ' σαφέστερα· διατὲ τοῦ οὖ ταύτῃ ἐχρήσατο τῇ τάξει τ' διδασκα-
λίας ἡμῖν ἤπων πρὸς ὁρατ', μέτεισιν ἰδεῖ τὰ ἀκουστά· ταῦτα γὰρ ἰῶ τὰ τῇ ἀκοῇ αὐτικείμενα· καὶ ὅτως ἐρεῖ
τὰ ὀσφραντά· περὶ οὖ φορᾶ ἡμῖν ὀσμῆς ὁ λόγος ὥσπερ ἡμῖν ἰδεῖ τ' ὁρατ'· τίς ὁ λόγος ἡμῖν σαφῶς
ἐπάγαγεν· ὅτι ἡμῖν ταῦτα κινητικὰ ὅτι τινὸς μεταξὺ αὖτ' τε ἡμῖν τ' οἰκείων αἰσθητείων οἷ κινημένα τῆς με-
ταξὺ λέγω, καὶ τὰ αἰσθητήρια αὖτ' κινοῦσται· ὥσπερ γὰρ ἡ τῆς ὁρατῆς ἐνέργεια διαπορθμεῖ διὰ τῆς
μεταξὺ ἰδεῖ τὰ αἰσθητήρια· ἡμῖν ὧν ἀλλὰ ἅπτεται ἀλλῆς, ὅτω καὶ τ' ὀσφραντὸν ἡμῖν τὸ ἀκουστὸν διαπορθμεύ-
ται· ἰδεῖ τὰ αἰσθητήρια αὖτ'· εἰ' ὕ ἄκτος ἢ εἰ' ἀέρος· ἄμφω γὰρ ὥσπερ ἐχυσὶ τ' διαφανῆ δεῖν μεν, ὅτω
καὶ τ' διηχῆ καὶ διόσμον· ὅτι γὰρ ἡμῖν τὸ μὲν ὕ δατί ἐστιν αἰ δεῖν μεν αὖ ταῦτ' ἡ διηχής τε ἡμῖν ἡ δόσμος, διὰ ταῦ-
τὰ οἱ ἰχθύδι· τούς τε φόρας φδῦ γοντες ἡμῖν τῇ ὀσμῇ τοῖς δελέασιν ἐφεπόμενοι· οἱ γοῦ παρ' ἡμῖν ἐν τῇ λίμνῃ
τῇ ἰχθύας ἀγρδύοντες φοφεῖν ἐώθασιν ἐν τοῖς σαγίσιν· τ' αἰκατίων ἵνα τῇ ἰχθύας ἰδεῖ τὰ δίκτυα ἔσε-
λέσωσιν· ὅτι δὲ καὶ ὀσφραίνονται, δῆλον μὲν ὅς ἂν ἡμῖν νύκτωρ ἀγρδύοντες· ἐπειπὰ ἢ ὄψεως καὶ ἀκοῆς
ἐναργῶς μετέχουσιν αἰδύατον τ' τελειοτέρων μεταχεῖν δὲν μὴ μεταχόντα τ' ἀτελεστέρων· ἀτελεστέ-
ρας δ' ἡ ὄσφρησις· ἡμῖν ταύτης αὖρα μετέχουσιν· ἔστιν αὖρα ἡμῖν ἐν τῷ ὕδατι οὐ μόνον ἡ διηχὴς, ἀλλὰ καὶ ἡ ἠδίο-
σμος δύα μεν· ἡμῖν ἢ μεῖς δ' καταδύντες ἐν ὕδατι αἰσθανόμεθα τῆς αἴωθεν βοῶντος· τ' μὲν τοι ὁμοῖων οὐκ
αἰσθανόμεθα ἐν ὕδατι ὥσπερ οἱ ἰχθύδι· ἐπειδὴ πάντα μὲν τὰ ἀναπνέοντα τῷ ἀναπνεῖν ὀσφραίνεῖ)·
ἐν δ' ὕδατι αὐαπνεῖν οὐ δύναδον ἀέρος ἐκ ὄντος οἱ δ' ἰχθύδι ἐκαὶ ἀναπνέουσιν, ἐπειδὴ μηδὲ πνεύμονας
ἔχουσιν, δι' ἣν δ' αἰτίαν πάντα τὰ ἀναπνέοντα ἐκ αἰδύ τῷ ἀναπνεῖν ὀσφραίνεῖ)· ἐρεῖ ἐν τῷ περὶ ὀσφρή-
σεως λόγῳ· ὅπ δ' καὶ αἱ ὁσμαὶ ἡμῖν οἱ φόροι τῶν διαπορθμεύοντος δέοντες δῆλον· ἐαὶ γάρ τίς φησι τὸ ὀσ-
φραντὸν αὖτῷ τῷ αἰσθητείῳ προσαγόμενον ὥστε ἐφάπτεσθαι, ἐκ ὀσφρανθήσεῖ)· οὐδὲ γὰρ ἡ ῥὶς δεῖ τὸ αἰ-
σθητήριον, ἀλλ' ἐν ἧς ὑμένοα δὲς τῶν ἐγκεφάλων ἀπόφυσις· ἐαὶ οὖ τις διὰ τ' ῥινὸς λεπτὸν ποιήσας τὸ
ὀσφραντὸν ἰὼν ταύτην διαλέγοι ὡς ἅπτεαδ αὖτῆς, ἐκ αἰσθήσεῖ)· ὁμοίως δὲ τὸ οὖς δεῖ τὸ ἀκουστικὸν αἰ-
σθητήριον, ἀλλ' ἡ εἰς μῖξ ἢ τὸ εὐ ταύτῃ πνεῦμα πρὸς ἰῶ τὸ ἀκουστὸν ἢ προσαγόμενος, ἐκ αἰσθήσεῖ)·
δῆλον δὲ τῶτο καὶ ἰδεῖ τῆς ὄψεως· ἢ οὖ αἷρεῖς αὖ τοις αἰσθήσεις δέοντας τὸ μεταξύ· καὶ αὖθι τοῦ-
του οὐκ αἰσθήσεται, δηλονότι καὶ λοιπαὶ ὡς διέξεισ ἢ καὶ δηκοῦσιν αὖ τοις ἀμέσως τῶν αἰσθητῶν θιγ-
γάνουσαι πέφυκεν ὑπ' ἀλλοῦ.

» ΠΕΡΙ δὲ ἀφῆς καὶ γεύσεως, ἔχει μὲν ὁμοίως· οὐ φαίνεται δέ· διὰ ἰῶ δ' αἰτίαν, ὕστερον ἔσται δῆ-
» λον. τὸ δὲ μεταξὺ φόφων μὲν, ἀήρ· ὀσμῆς δὲ ἀνώνυμον· κοινὸν γὰρ δι' ἅπαντος ἐπ' ἀέρος καὶ ὕδατός
» ἐστιν· ὥσπερ τὸ διαφανὲς χρώματι, οὕτω τῷ ἔχοντι ὀσμὴν, ἐν ᾧ μφοτέροις ὑπάρχει τοῖς φαίνεται
» γὰρ καὶ τὰ ἔνυδρα τῶν ζώων, ἔχειν αἴσθησιν ὀσμῆς· ἀλλ' ὁ μὲν ἄνθρωπος καὶ τῶν πεζῶν ὅσα ἀναπνεῖ,
» ἀδύνατα ἐστὶν ὀσμᾶσθαι, μὴ ἀναπνέοντα· ἡ δι' αἰτίαν καὶ πρὸς τούτων ὕστερον λεχθήσεται· νεῦ δὲ πρῶτον
» περὶ φόφων καὶ ἀκοῆς· διωρίσωμεν.

Ω ς μοίως φησὶ καὶ ἀφὴν ἡμῖν γεῦσις διάπνους μεταξὺ τ' γλυστῶν ἡμῖν ἁπτῶν αὐτιλαμβάνεται· δυνοῦσι δ' αὖτοις
μὴ δεῖαδ τὸ μεταξὺ· διατὶ δ' δυνοῦσι μὴ κεχρῆσθαι τῷ μεταξὺ ἀεὶ ἐν τῷ περὶ ἀφῆς λόγῳ ῥηθήσεῖ)·
ἡμῖν γὰρ τούτων τὸ μεταξὺ ἐκ ἔξωθεν ὥσπερ τ' ἄλλων διὸ ἡμῖν ἀδηλον· τὸ δ' μεταξὺ φόφων μὲν ἀήρ· ὀσμῆς
δ' ἀνώνυμον· νεῦ μὲν δὴν ἀέρα λέγειν μόνον διαπορθμυτικὸν εἶναι τῶν φόφων· καὶ γὰρ καὶ οἱ ἰχθύδι
φόφων ἐπαίουσιν ὡς εἴπομεν· ὅτι δὲ ἡ γῆ οὔτε τὴν διόσμον, οὔτε τὴν διηχῆ διάμεν ἔχει δῆλον ἐντεῦ-
θεν· εἰ γάρ τις κηρῶ ἢ πηλῶ ἢ γεώδη τινὶ ἀπτόφρακτα ὥπερ τ' πὰς ῥῖνας, ἔπε ἀκούσεται, ἔπε ὀσφρή-
σεται· ἀνώνυμον δὲ λέγα τιῶ κοινῶ ἀέρος καὶ ὕδατος διάμεν καθῶ αἱ ὁσμαὶ διαπορθμδύον-
ται· οἱ μέν τοι μεταγενέστεροι ὧν δῆλ θεόφραστος τεθέακασιν αὖτῇ ὄνομα τὸ διόσμον· ὥσπερ τῇ τῶν
ὑγρῶν διαπορθμυτικῇ τὸ διηχές· καθάπερ καὶ ἀριστοτέλης τὸ διαφανὲς τῇ τῶν χρωμάτων διαπορ-
θμυτικῇ διάμεν.

» Ε ΣΤΙ δὲ διπλοῦς ὁ φόφος· ὁ μὲν γὰρ ἐνέργειά τις· ὁ δ', διάμενος· τὰ μὲν γὰρ οὔφαμεν ἔχειν φόφον·
» οἷον, τὸ ὀδόν· ἔειαι· τὰ δ' ἔχειν, οἷον χαλκοῦς, καὶ ὅσα στερεὰ καὶ λεῖα· ὅτι διάμενα φοφῆσαι.

Ὥ σπερ

Ὥ σπερ οὖδι τῆς ὄψεως διπλὸν ἔλεγον εἶναι τὸ ὁρατόν· τὸ μὲν ἐνέργεια· τὸ δὲ, διάμει· τὸ γὰρ χρῶμα φα-
τὸς μὴ παρόντος διάμενα ἰῶ ὁρᾶδαι, οὕτω καὶ οὖδι τῆς ἀκουστοῦ· τῆτο δὲ ἔστιν ὁ φόφος· ὁ μὲν ἐνέργεια
ἐστὶν· ὁ δὲ, διάμενα· ὁμοίως δὲ καὶ οὖδι τῶν ἄλλων αἰσθητῶν· τίς δὲ ἔστιν ὁ διάμενα φόφος δείκνυσι· χω-
εῖς δὲ τῶν φοφωτῶν τὰ μηδ' ὅλως διάμενα φοφεῖν· ταῦτα δὲ ἔστι τὰ στερεὰ καὶ λεῖα, ἐ τούτοις
ἐστὶν ὁ διάμενα φόφος ὅταν μὴ ἐνεργῇ καθό ὅτι φοφητικά· ἡ γὰρ αὖδιπλασιότης αὖλῆ τῆ διάμεν φο-
φεῖ, οὗτός ἔστιν ὁ διάμενα φόφος· ὅταν δὲ διάμενα ποιῇ, οὗτός ἔστιν ὁ ἐνεργεία. ἔστι δὲ διπλοῦς ὁ φό- cc
φος· πρὸ φόφου πρόκαται ἅπᾶν, ἐπεὶ καὶ πρὸ ἀκοῆς· δεῖ δὲ πρῶτον πρὸ τῶν αὐτικαμένων ἅπᾶν· αὐ- 'Αντιπτώσεων
τικάται δὲ τῇ ἀκοῇ ὁ φόφος· λέγει οὖν ὃ καὶ ἐν τῇ πρὸ οὐρανοῦ εἶπεν ὅτι ἔστιν ὁ φόφος, ἵνα συντόμως
εἴπω, πληγὴ ἀέρος τοιῶσδε γινομένη· δεῖ γὰρ πρὸς τὸ γενέσθαι φόφον δύο σκληρῶν ἡμῖν λεῖων σωμάτων
ἀέρων συνέμπεσιν πρὸς ἄλληλα γενέσθαι· ἐν γὰρ τούτοις ὁ ἀναπολαμβανόμενος ἀὴρ ἀέρος ἐκθλι
βόμενος βιαίως ποιεῖ δὴν ἦχον· οὔτε γὰρ τὰ μαλακὰ τῶν σωμάτων φοφεῖ οἷον τὰ ῥάκη ἔειε· οὔτε τὰ Dubitat.
σκληρὰ μὲν μὴ ἀέρους ἢ προσκρούομενα ἀλλ' ἠρέμα καὶ ἡ μικρὸν, φθάνει γὰρ ἡ μέρος οἷον θρυφθῆ
ναι ὁ ἀὴρ· διὸ δεῖ τῆς σφοδρᾶς τ' σκληρῶν σωμάτων συμπτώσεως· ἵνα πολὺς ἀὴρ ἀναποληφθῇ μετα-
ξὺ ὃς ἀναπολαμβανόμενος καὶ ἀέρος ὄζωθούμενος ποιεῖ δὴν φόφον· φθαίνουσα γὰρ ἡ πληγὴ τ' ἔξοδον
αὖλῆ ἀποκλείει καὶ ἀέρων ἐκ πυρωσία· τὰ δ' μαλακὰ ἄφοφα, διότι ἔχ οἷά τέ ἔστιν ἀέρων ὄζωθῆσαι Lenitas.
δὴν ἀναπολαμβανόμενον ἀέρα· διὰ γὰρ τ' πόρων (μανὰ γὰρ ὄντα τὰ μαλακὰ) μανὰ πεκερματισθεὶ ἔξαση-
σθεῖ δὲ καὶ λειότητος τοῖς πλήπᾶσιν ἡμῖν μάλιστα πᾶς ὁ πλέονα γίνεσθαι δὴν φόφον· διότι πᾶς ὁ ἀναπο-
λαμβανόμενος ἀὴρ ἀέρους ἐκθλίβεῖ)· ἐν δ' τοῖς μὴ λείοις κατακερματίζεται ἐν τοῖς κοιλώμασι πλέο
σιν οὖσι καὶ οὐκ ἀέρους ἔξαση· Τὰ δὲ ἠχεῖα ἡμῖν τὰ κύμβαλα πλητόμενα ἰῶ μόνον ποιεῖ δὴν φόφον· Camitas.
τῆτο δ' διὰ τὴν κοιλότητα· ἀπολαμβανεῖ)· δεῖ ὁ ἀὴρ ἐν τῇ κοιλότητι ὃς ἐλαόμενος ἰῶ πολὺ πρὸ τὸ κοί-
λωμα ὄζελεθεῖν μὴ διάμενος παρατείνα δὴν φόφον· καὶ ἐν τοῖς κυρτοῖς δ' ἑαυτῆ μέρεσι πλητόμενος
ὁ κώδων ἰῶ πλέονα χρόνον ἠχεῖ ὅταν ἀπό τινος λεπτοῦ μάντος ἀπηρτημένος ᾖ· ἡ δ' αἰτία ἡ ἰῶ.
πλητόμενος ἡμεῖν τοι· κινούμενος δ' κινεῖ δὴν ἐν τοῖς κοιλώμασιν ἐναπολημμένον ἀέρα· ὃς πάλιν ἰῶ
πολὺ ἐλούμενος καὶ τῷ χαλκῷ προσκρῶν παρατείνα δὴν φόφον· καὶ ὅτι τῆτό ἔστιν ἐαὶ μὴ ἠρτημέ
νος ἀπὸ λεπτοῦ μάντος, ἀλλ' ὑπὸ τῆς χαρὸς κατεχόμενος ὥστε μὴ κραδαίνεσθαι ὑπὸ τῆς πληγῆς, οὐ
παρατείνα δὴν ἦχον· τῆτο δ' διότι μὴ κινούμενον δ' ἠχεῖον οὐ κινήσει δὴν ἐν δ' ἀέρα· ἢ ἐαὶ ξύλῳ πατάσ
ξω· πῶς οὖν οὐ γίνεται φόφος ὁμοίως τῆ ὅταν χαλκῷ προσκρούσῃ τις ἢ ἄλλῃ τοιαύτῃ τινὶ ὕλῃ· ὁ μολο
γουμένως οὖν δεῖ καὶ ὕλης ἀδιπλασιοτάτης τ' πλητομένων σωμάτων· ἴσως οὖν διὰ δ' ἐν τῇ οὐσίᾳ τῆ Quare metalla ἠλέκ
χαλκοῦ ἢ τῆ ἀργύρῳ ἢ τ' τοιούτων μετάλλων πολὺ ἐχμακτεσαρθαι ἀέρα ὅσπαρ δεῖ τ' φόφων αἴ- Ideo primo pulsata
πος, διατὴν χιτηκὴ δεῖ τὰ τοιαῦτα τ' μετάλλων· ἔστι μὲν γὰρ καὶ ἐν τῇ οὐσίᾳ τῆ ξύλῃ ἀὴρ, ἀλλὰ γῆ franguntur.
σύμμικτος· διὸ καὶ ἄφοφος, ἢ ἐπ' ὀλίγον φοφεῖ· ὁ δ' ἐν τῇ τῆ χαλκοῦ οὐσίᾳ ἢ τῶς τοιούτοις, ὕδατί δεῖ
συμμιγής· ὅπερ καὶ αὖλὸ ἔχει τὴν διηχῆ διάμεν· σημεῖον δὲ τ' ἠρμενῶν καὶ δ' ἰῶ τ' ποτηρίων συμ- In vitro maxim
βαῖνον· ἐαὶ γὰρ ὑγρὸν δν δάκτυλον πεῖ δ' χᾶλος περιαγάγωμεν, γίνεται ἦχός τις τῆ ἐκθλιβομένου
ὑπὸ τῆ δακτύλα ἀέρος προσπίπτοντος ἐς δ κοίλωμα τῆ ποτηρίου, καὶ τῇ πλυγῇ ἀποτελοῦντος δν
μιῆ χον· καὶ ὅπ τῆτό δεῖν αἰσθητῶς φανερὸν γίνεται ἐν τῷ ὕδατι· ἢ γὰρ ἐμβάλης ὕδωρ ἐν τῷ ποτηρίῳ, ὅτα
ἐν τῇ περιαγωγῇ τῆ δακτύλα φείκα καὶ τῷ ὕδατι ἐπίνομένου τῆ δαπίπτοντος δηλονότι ἀέρος
τῇ θλίψα τῆ δακτύλου τὴν κίνησιν τῆ ὕδατος ποιοῦντες· ἐαὶ δ' ὀλίγῳ πλῆρδι ἢ δ ποτήριον ὕδατος·
μὴ ῥανίδες πλᾶται αἰαρρίπτοντες μὴ συνεχεῖς· μὴ ἐαὶ μὲν ἐκ τῆ πυθμένος κατέχει τὸ ποτήριον, συμ
βαίνει τὰ ἠρμένα· ἐαὶ μέ τοι μὴ ἐκ τῆ πυθμένος ἀλλ' αὖλὸ κατέχει τὸ ποτήριον, δ' ὅλως ἦχος γί
νεται περαγομένῃ τῆ δακτύλα· τῆτο δ' διότι δεῖ κραδαίνεσθαι ἠρέμα δ πληπόμενον ἵνα μὴ ὄζω-
θῆται ὁ ἀὴρ, ἀλλὰ αἰανακλώμενος ἢ δ εὐδὺν συνεχῶς μὴ πλήπων τῆ ποτηρίου τοίχους μὴ αὖτωθέμε
νος ἢ ἕτερον μέρος διὰ δ περιφερὲς μὴ κοῖλον αὖι πολὺ μένει μὴ μὴ σκεδάννυται· μὴ ὅτω μεῖον μα
κρὸν ἀποκλεῖ φόφον· οὕτω μὴ σβλιόν τι ποιᾶτον· ἐαὶ λεπῷ ἰναρίῳ ἀπερτήσωμεν καὶ πλή-
ξωμεν ἠρέμα χαλκῷ ἢ τινὶ τοιούτῳ μένει αὖι πολὺ ὁ ἦχος, διὰ δ ὡς εἶπον τῷ κραδαίνεσθαι δν σβλι
ρον αὐτὸ θαι γίνεσθαι αὖλῆτε καὶ τῆ ἀέρος αὖι πολύ. ὅθεν ἐαὶ μεταξὺ ἠχοῦτος καταθώμεν δν σβ-
λιρον, παύεται καὶ ὁ ἦχος τῆ ἀέρος· λοιπὸν σκεδαδεύτος καὶ μηκέτι αὐτανακλωμένου αὖι δ ἠχητι-
κὸν ὅπερ καὶ αὖι τ' ἠχείων μὴ κωδώνων γίνεται· διόπερ μὴ ἐαὶ μὴ αἰρτήσωμεν ἴναείω δν σβλιρον ὥστε
κραδαίνεσθαι· ὁμοίως δ' καὶ δ κωδώνιον· ἀλλὰ μὴ τῇ χαλκῇ κατέχοντες πλήξωμεν ἅπαξ δοφήσας δὲ
θυς ἀπεπαύσατο διὰ δ μὴ γίνεσθαι τῆ ἀέρος αὐτανάκλασιν· ἀλλὰ μὴ ἐαὶ ἰναρίῳ μ λεπῷ δν σβλι
ρον αἰρτήσωμεν μὴ ἠρέμα δ', ἀλλὰ μείζην σῶμεν πληγὴν, οὐ διαμένει δ ἦχος διὰ τὸ μὴ γίνεσθ πλεο
νάκις ἂν αὐτώθησιν τῆ σβλιρᾶ μὴ τῆ ἀέρος, ἀλλ' ἅπαξ ὠαθὺς τ' ἀέρα ὑπὸ τ' βιαίας πληγῆς μὴ πα Κωδώνιον
λινδρομῆσαι· μὴ ἴσως εἶναι μὴ κωδώνιον ὠόμαστα παρὰ τὸ εὐ τῷ μυεῖν ἄπλει· ἐπὰ γάρ τις κατεχῶν unde dictum
σῃσι, παύσῃ) τὸ φοφᾶν διὰ τ' ἠρμενίων αἰτίαν· τόν τος γὰρ, μὴ ὁ αὐτὸς ἢ ἐκτὸς κραδαινόμ ἀὴρ ἴσα ται·

» ΤΟΥΤΟ δ' ἐδὲν αὖλῆ μεταξὺ καὶ τῆς ἀκοῆς, ἐμποιῆσαι φόφον εὐ ἐργέα.

L iii

Φοφᾶν φοφωτὸς

ὕδωρ δινχές

ἠχᾶν Instrumentum sonum iactu
κώδων Cornicula

σύο ἀποτελῶ τὴν χρέαν ἑκάτερον γοῦν μόριον αὐλοῦ πλῆξαν δονεῖ ὃς ἀπαλλαττόμενον ἀέρα οὕτως ὠθεῖ. ἀμέλει γοῦν ἡ ξύλον εἴη παχὺ ἢ λίθος ἢ ἕτερόν τι ὅπερ οὐ τῇ κινήσει μὴ κάμπτει, οὐ ποιεῖ φόφον ὁμοίως· ἤγουν ἀμυδρῶς ἀεδὸν μὴ σ' ἀκουστὸν εἶναι ὥστε σημαντικόν τι καὶ ὠδὴ τῆς μάστιγος καὶ ὠδὴ τῆς ῥάβδου πληθούσης τὸν ἀέρα διὰ τὸν ἁρμενὸν χίγον γίνεται ὁ ψόφος τῶν σύο τῶν πληττόντων ποιούσης τῆς μάστιγος τὴν χρέαν. ὅθεν ἡ διὰ τὸ πολλάκις πλάσις αὐλῶ καὶ μπτεσθαι καὶ μᾶσις πλειόνων οὐ τῇ μιᾷ πληγῇ τῶν ψόφων ἀδιανόμεθα.

» ΡΑΓΗ δὲ οὐ γίνεται αὖθι φορᾶς.

Δ ἑξῆς ὅπου πρός τι ὁ ψόφος. ἤπου ὅπου πληγὴ τίς ἐστι, ἢ ὃ πλῆσαν πλησσόμενον πλῆσαι, διὰ πύκνου καὶ πασκιβάζει ὅπου καὶ εἴπνι. ἤ γὰρ πληγὴ ὁ ψόφος. ἡ δὲ πληγή, οὐκ αὖθι φορᾶς, τοῦτο δὲ ὅτι τῆς κατὰ τόπον κινήσεως ἡ δὲ κίνησις οὐ διακενοῦ, ἀλλ' εἴπνι ἢ τῷ ἀέρι ἢ τῷ ὕδατι· καὶ ὁ ψόφος ἀρ' εἴπνι τουτέστι τῷ ἀέρι ὡς ἤδη ἐδείξαμεν. ὅτος γὰρ ἀθρόος συναπολαμβανόμενος ὑπὸ πλήττοντος πρὸς τῷ λάῳ ἢ κοίλῳ τῷ πληττομένῳ σώματι ψοφεῖ. τὸ μὲν οὖν λεῖον διατῆτο τυπτόμενον ψόφον ποιεῖ, διὰ τὸ ἀθρόον ὑπὸ τῆς τύπτοντος πρὸς τῷ τὸ λαμβάνεσθαι τὸν ἀέρα. τὸ δὲ κοῖλον, ὅπου ὁ ἀὴρ εἰς τὸ ἀπολαμβάνεσθαι ὁ πρῶτος πλησεὶς διὰ τὴν κοιλότητα τῆς περιέχοντος αὖθι ἄλλοτε πρὸς ἄλλα μέρη τῆς κοίλου φερόμενος καὶ ἀναπαλούμενος βιάεως ὠθεῖ πλέον ἢ ἔχεῖ πλέοις πλησὶ ποιῶν.

» ΩΣΕΡ δ' εἴπομεν, οὐ τῶν τυχόντων πληγὴ ὁ ψόφος. οὐδὲν γὰρ ψόφον ποιεῖ ἔεια παπαχὲν
» τε ἢ πληγέντα. ἀλλὰ χαλκῆς. καὶ ὅσα λεῖα καὶ κοῖλα. ὁ μὲν χαλκὸς, ὅτι λεῖος· τὸ δὲ κοῖλα, τῇ αὔξα
» κλάσει, πολλὰς ποιεῖ πληγὰς μετὰ τὴν πρώτην, ἀσθενεστέρους τῆς κινηθέντος.

Ε παδὴ εἶπεν ὅτι πληγή τίς ἐστιν ὁ ψόφος, οὐ πᾶσα δὲ πληγὴ ψόφος, ἀδὲ ὑπὸ τῶν τυχόντων γινομένη, ἀλλὰ τοῦτο διὰ τούτων διοείζεται, τίνων τε πληγὴ ὁ ψόφος καὶ πῶς ἐχόντων, ὅτι τῶν στερεῶν. οὐ γὰρ ἔεια πληττόμενα ψοφεῖ. ψοφεῖ δὲ καὶ τὰ ῥαχέα τὰ τυπτόμενα. ἀλλ' ὅτι μᾶλλον ἐκεῖνα.

» ΕΤΙ ἀκούεται οὐ ἀέρι καὶ ὕδατι, ἀλλ' ἤπερ.

Ε' νταῦθα δ' αὖ ἐλλιπῶς ἁρμενὸν διαῤῥοῖ. αὖ μὲν ἤ ἔλεγε δονεῖ ἀέρα μόνον διαπερθυπτικὸν εἶναι Vid. 11ma dubia
τῶν ἤχων. νῦν δὲ φησι καὶ τὸ ὕδωρ τοιοῦτον εἶναι, ἀλλ' ἧσσον τῆς ἀέρος. παχύτερον γὰρ τὸ ὕδωρ ἢ ὠδὴ problema
φράεσθαι τοὺς ἀκουστικοὺς πόρους. ἄλλο δέ ὅτι δὲ οὐ ὕδατι ἀκούεσθαι, τῆς δ' ὕδατος ὡς διέξει προελ- ἀκοὴ
θών. ψόφος γὰρ δ' ἀέρος ἀκούεται μόνον. γίνεται μέντοι καὶ οὐ ὕδατι καὶ ἀκούεται ὡς διέξει προελθών. ψόφος γὰρ δ' ἀέρος ἀκούεται μόνον γίνεται μέντοι καὶ οὐ ὕδατι καὶ ἀκούεται ὥσπερ καὶ οὐ ἀέρι.

» ΟΥΚ ἔστι δὲ ψόφου κύριος ὁ ἀὴρ, οὐδὲ ὁ ὕδωρ. ἀλλὰ διὰ στερεῶν πληγὴν γενέσθαι πρὸς ἄλλη-
» λα, καὶ πρὸς δονεῖ ἀέρα. τοῦτο δὲ γίνεται, ὅταν ὑπομονὴ πληγεὶς ὁ ἀὴρ, καὶ μὴ διαχυθῇ· διὸ ἐὰν τα-
» χέως καὶ σφοδρῶς πληγῇ, ψοφεῖ. διὰ γὰρ φθάσαι τὴν κίνησιν τὸ ῥαπίζοντος τὴν ῥύψιν τοῦ ἀέρος, ὥσ- Αὐτὸ τὸ σημα, νῦν σημαῖ πυ-
» περ αὖ ὅταν ὑπὸ ῥιμαθὸν ψάμμου τύπτοι τις ὑπὸ κάτω ὥστε φθάσαι τὴν πληγὴν πρὶν τὴν ψάμμον κατακερματισθῆναι ποιεῖ κἀκεῖ ψόφον. ἡ δὲ ῥέμα, κύριον ἢ
οὐκ ἔστι διαῤῥύπτεται γὰρ ἡ ψάμμος. τὸ αὖ συμβαίνει καὶ ὠδὴ τοῦ ἀέρος. διὰ διάῤῥυπτος γὰρ καὶ οὗτος. ἀποίητων

» ΗΧΩ δὲ γίνεται ὅταν ἀπὸ τοῦ ἀέρος σύος γινομένου διὰ τὸ λεῖον τὸ διοείσαν καὶ κωλύσαν ἀὴρ ἐνδιάθρα
» θρυφθῶσι, πάλιν ὁ ἀὴρ ἀπωθῇ, ὥσπερ σφαῖρα. Echo.

Δ ιαλεχθεὶς κοινῶς πδὲ ψόφου κοινῶς λέγοντι ὁ πδὲ τῆς ἠχοῦς χίγος. γίνεσθαι οὖ φησι τὸ ἠχὸ καὶ ἀγγεῖον
τὰ ἀράκλασιν τῶν ἀπὸ τῶν αὐτύπων καὶ λείων σωμάτων. μάλιστα δὲ κοίλων τοῦ πληγέντος ὑπὸ τῆς φωνῆς ἀέρος. ὁ γὰρ διαλεγόμενος ὠθεῖ, χεδὸν μὲν πάντα δονεῖ ἀέρα. μάλιστα δὲ δονεῖ ἔμπροσθεν. διὸ μᾶλλον ἀκούομεν πρὸς ἃ μᾶς ὁρῶντος τοῦ διαλεγομένου, ἢ ἀπεστραμμένου εἴτος δι' ὃ ἔμπροσθεν ἀὴρ ὠθούμενος ὅταν ἐνεχθῇ ὠδί τι αὐτύπου ἔχον κοιλότητα διά ὅτι τὰ αὐθρα, συνεχὴς ὢν καὶ διασκεδάστος μένας διὰ τὸ περιέχεσθαι ὑπὸ τοῦ κοιλώματος, τούτου ὃ ἀεῖον ὠνό μασε πρὸς πίσω αὐτῷ αὐτύπῳ ὄντι σώματι ὠθεῖται ἐς ὃ ἔμπαλιν, ὥσπερ ἢ ῥιπομένη κατὰ τύχον σφαῖρα. καὶ οὕτω χωρεῖ ὠδὶ δονεῖ πλήξαντε συεργοῦντος δι' ὅλου τόπου ἀέρος δι' ἀμφοτέρων κατὰ τὴν δι- ἀντίτυπα σώματα
χῆ αὖλοῦ διώσαμεν. οὐ μόνον γὰρ διὰ τὸ μὴ συγχωρεῖσθαι ὑπὸ τοῦ κοίλου τόπου διασκεδαθῶσι

Ε ἰπὼν ὅτι ἔστι δ' ἔχον δονεῖ διώσαμεν φόφον λέγει αὐθηνὲν ἀκουστὸν ἐπήγαγε τοῦτο δὲ ὅτι καὶ τὰ ἑξῆς. διώσατου γὰρ φόφος εἶναι καὶ ὠ τῷ μεταξὺ τῷ φοφοῦντος καὶ ἄλλου τινος οὐχὶ τῆς ἀκουστὸν. ἀλλ' οὗτος δυνάμει ἀκουστὸς καὶ οὐκ ἐνεργείᾳ. ἵνα οὖ δονεῖ ἐνεργείᾳ ἀκουστὸν σημαντικὸν προσέθηκε δ μεταξὺ αὖ τοῦ τουτέστι τῷ φοφοῦντος καὶ τῆς ἀκουστῆς.

» ΓΙΝΕΤΑΙ δὲ, ὁ κατ' ἐνέργειαν ψόφος, ἀεί τινος πρός τι καὶ εἴπνι. πληγὴ γὰρ ὅτι ἡ ποιοῦσα.

Ε ἰπὼν εἰ τίσιν ἐστὶν ὁ ψόφος ὁ κατὰ διώσαμιν, ὅτι εἰ τοῖς διωαμεύοις κατ' ἐνέργειαν φοφῆσαι, πῶς γίνεται ὁ κατ' ἐνέργειαν ψόφος διὰ πούτων προστίθησιν· ἐπεὶ γὰρ φησι πληγὴ ὅτι ἡ ποιοῦσα δονεῖ ψόφον ἡ δὲ πληγὴ τινός ὅτι πρός τι καὶ εἴπνι. τινὸς μὲν, τὸ πλησιοτις. πρός τι δὲ τὸ πλησιόμενον. εἴπνι δὲ τῷ μεταξύ. ἡ γὰρ πληγὴ κινήσει γίνεται τῇ κατὰ τόπον. αὕτη δὲ τινός ὅτιν εἴπνι τινὸς μὲν τὸ κινουμένου. εἴπνι δὲ, οὐ τῷ τυχόντι. οὔτε γὰρ διὰ κενοῦ, οὔτε διὰ στερεὸ οἷόν τε γίνεσθαι τὴν κίνησιν, ἀλλ' ἐν ἀέρει, ἢ ἐν ὕδατι. ἀνάγκη οὖν πᾶσα καὶ δονεῖ φόφον τινὸς εἶναι πρός τι καὶ εἴπνι. τινὸς μὲν τὸ πλήττοντος. πρός τι δὲ τὸ πλησιόμενον. εἴπνι δὲ τῷ ἀέρει. ἀδύνατον γὰρ ἐν ὕδατι γενέσθαι ψόφον. ἡ γὰρ βαπιδὰς ἢ βάθος ἐν ὕδατι τὰς χεῖρας συμπλέξεας οὐ ποιήσεις ψόφον. διότι ὡς ἤδη εἶπον ὁ μεταξὺ τῶν πλησιομένων ἀὴρ ἐκθλιβόμενος ποιεῖ βίαν δονεῖ ψόφον. ἔχει μὲν γὰρ ὁ ὕδωρ τὴ δινχὶ διώαμιν. λέγω δὲ τὴν διαπερθυπτικὴν τῶν ψόφων. δίχα μέντοι ἀέρος ψόφον ἐμποιῆσαι οὐ διώατου. Ὅπερ ὅτι καὶ ἀπτείας ἄξιον. ἡ γὰρ διατῆτο ὁ συναπολαμβανόμενος ἐν τοῖς πλησιομένοις στερεῖς σώμασιν ἀὴρ ψοφεῖ διὰ τὸ ἔχειν ἄλλον τὴν δινχὶ διώαμιν. καὶ διατῆτο δὲ πάντως ἀέρος ἵνα γένηται ψόφος, τί δήποτε καὶ ἐν ὕδατι πληττομένων τῶν στερεῶν σωμάτων τὸ συναπολαμβανόμενον ὕδωρ οὐ ψοφεῖ ἔχον γε καὶ ἄλλο τὴν δινχὶ διώαμιν. Φαμὲν οὖν πρὸς τοῦτο. πρῶτον μὲν ὅτι ὡς ἤδη εἴπομεν δεῖ ἀέρα βρόαν γενέσθαι τὴν συνδρομὴν τῶν πλησιομένων ἵνα ἀθρόως ἐκθλίβηται, καὶ μὴ κατὰ μικρὸν ὁ συναπολαμβανόμενος ἀὴρ. τοῦτο δὲ γενέσθαι ἐν τῷ ὕδατι, οὐ διωαδὸν, διὰ τὴν παχυμέρειαν ἄλλου. φθαίνει οὖν ὡ συνιόντων τῶν πλησιομένων πρὸ τῆς πλήξεως κατὰ μικρὸν ἐκθλιβῶσαι τὸ ὕδωρ. ἔπειτα ὁ μὲν ἀὴρ δυκίνητος ὢν φύσει διὰ τὸ αὐώφορον αὐχῆς ἐαὶ τύχηὑπὸ τῆς ὠθουῶτος, φέρεται τῇ ῥύμῃ τῆς ἐφεξῆς αὐτῷ διϊσταμένου. ὠδὶ μέντοι τὸ ὕδατος οὐκ ἔπι τοῦτο συμβαίνει. βαρὺ γὰρ ὂν φύσει τὸ ὕδωρ, πολῆς δεῖ τοῦ βίας ἵνα ὠθηθῇ. τοῦτο δὲ ὡς εἶπον ἐν τῷ ὕδατι γίνεσθαι οὐ διώατου. ἡ ἄλλως μήτε δυκίνητον ὄντος τοῦ ὕδατος τοῦ ὠθουμένου, μήτε τοῦ ἐφεξῆς δυχερῶς ἀπὸ διϊσταμένου, ἡ δίδοντος πάροδον συμβαίνει μὲν γίνεσθαι τοῦ ὕδατος ὠθησιν ἤ μὴ ἱκανὴν· διόπερ οὐδὲ ψόφον συμβαίνει γίνεσθαι. ἡ γὰρ ὠδὶ τοῦ ἀέρος, οὐχ ἡ τυχοῦσα κίνησις τοῦ ἀέρος ἐποίει ἂν ψόφον. καὶ ἄλλως δεῖ νομίζειν, ἤ καὶ ἔστιν ἡ δινχὶς διώαμις καὶ ἐν τῷ ὕδατι καὶ ἐν τῷ ἀέρει ἀλλ' οὐχ ὁμοίως, καὶ μᾶλλον ὁ ἀὴρ δινχὶς. ἐπεὶ οὖν ἡ μᾶλλον δινχὶς καὶ μᾶλλον δυκίνητος, διότου ἐν τούτῳ μὲν γίνεται ὁ ψόφος. ἐν ᾧ τῷ ὕδατι, οὐκ ἔτι. ἀλλ' ἤ καὶ μὴ ψοφεῖ τὸ ὕδωρ ψοφοῦντος μέντοι τοῦ ἀέρος διαπερθυβύων δὲ τοὺς ψόφους τὸ ὕδωρ διώατου. διὰ τοῦτο ὅλως ἔχειν τὴν δινχὶ διώαμιν. οὐ δεῖ γὰρ ἐν ταῦθα πανθῶσαι τὸ ὕδωρ, ἀλλὰ μόνον τελεωθῆναι ἀλλοῦ τὴν διώαμιν. διόπερ ὡς εἶπον καὶ τῶν ἐν τῷ ἀέρει γινομένων ψόφων ἐπαυδαίνονται οἱ ὑποβρύχιοι καὶ οἱ ἰχθύδες ἤ καὶ μὴ ὁμοίως. ὥσπερ γὰρ οὐδὲ διαφανὲς ὁμοίως ἐστὶ τῷ ἀέρι τὸ ὕδωρ, οὕτως καὶ δὲ δινχὲς, οὐδὲ διόσμον. ὥστε ποιητικὸν μὲν ἄπον τῶν ψόφων τὰ στερεὰ καὶ λεῖα σώματα ἡ τούτων τὰ κοῖλα. ὑλικὸν δὲ ὁ ἀὴρ, ἐν αὐτῷ γὰρ τὴν ὑπόστασιν ἴσχει καὶ δίον ἐσθὸς ἀλλοῦ γίνεται ὁ ψόφος. ἀ μόνον δὲ ὠδὶ τῶν ποιητικῶν μεγέθους τε διεῖ καὶ στερεότητος καὶ λειότητος, ἀλλὰ καὶ ποιᾶς ἰδίας. ἄλλως γὰρ χαλκὸς ἠχεῖ καὶ ἄλλως σίδηρος. καὶ ὁ μόλιβδος καὶ ἀργυρος καὶ ξύλον. διὸ καὶ τὰ ψόβαφα ψόφασιν ἐκδιαφόρου καπασκιβάζειν ὕλης, ἵνα τῇ διαφορᾷ τῶν ἀπειχίσεων τὴν ἀρμονίαν ἀπατελέσωσιν. ἡ γὰρ ἁρμονία πολυμιγέων ἐστὶ καὶ δίχα φρονεόντων σῶσις.

» ΔΙΟ καὶ ἀδιώατον σύος ὄντος, γενέσθαι ψόφον. ἕτερον γὰρ τὸ τύπτον καὶ τὸ τυπτόμενον. ὥστε
» τὸ ψοφοῦν, πρός τι ψοφεῖ.

Ε' παδὴ πληγὴ μέν τις ὁ ψόφος. τὸ δὲ πλῆσαν πλησσόμενον πλῆσαι· τὶ οὖν τῇ μάστιγι πλήξαντες ἢ ἀέρα οὐ ποιοῦμεν ψόφον ὁμοίως καὶ τοῖς ῥιπίσιν. ἀλλὰ τότε ὁ ἀὴρ τὰς σύο χρείας ἀναπληροῖ καὶ τὴν τῆ πληττομένου καὶ τὴν τῆ μεταξύ. ὁ γὰρ ὑπὸ τῆς μάστιγος τῇ πληγῇ ὠθούμενος ἀὴρ ἐκθλίβεται προσκρούων τῷ μετ' ἄλλον. ἐκεῖνος δὲ τὴν τῆ πληττομένου ἀναδέχεται τάξιν. καὶ ὁ μέσος ἐκθλιβόμενος ὑπό τε τῆς μάστιγος καὶ τῆ μετ' ἄλλον ἀέρος ἠχεῖ. πολλάκις δὲ καὶ τῶν τριῶν τὴν τάξιν ἀναδέχεται ὁ ἀὴρ καὶ τῆ πλήττοντος καὶ τῆ πληττομένου καὶ τῆ μεταξὺ ὡς ὅταν σφοδρῶς ἐμφυσήσωμεν. ὁ μὲν γὰρ δύθυς ὄξιον πλήττει. ὁ δὲ ἐφεξῆς ὠθούμενος ὑπ' ἄλλου, ἑτέρῳ προσκρούει. καὶ ὑπ' ἀμφοῖν βιαζόμενος καὶ ἐκθλιβόμενος ὠθεῖ. μᾶλλον δὲ καὶ ἐνταῦθά ὅτι τὸ πλῆττον. καὶ γὰρ τὰ χείλη καὶ ἡ ὑπερῶα καὶ τὰ ὀδόντοις προσκρούων ὁ ἀὴρ ὄξωθεῖται ὡς τὸ ἔξω. διὸ καὶ τὰ χείλη δεῖ συναγαγεῖν φυσῶντας ἵνα στενοτέροις γενομένοις προσκρούῃ ἐκθλιβόμενος καὶ οὐ τοῖς χασμοῖς σ' ὠθεῖται μὲν ὑπὸ τῆ πνεῦμονος προσκρούει δὲ καὶ τῇ ῥαχέᾳ αὐτειείᾳ καὶ παντὶ τῷ σώματι. ἀλλὰ καὶ ὠδὶ τῆς μάστιγος οὐχ ὑπὸ οὗὸς ὁ ἀὴρ ὠθεῖται, ἀλλὰ ῥόπον τινὰ ὑπὸ σύο. κομπομένη γὰρ ἡ μάστιξ τῶν σύο

ὑποβρύχιοι

ὁ ἰχθύς ἀφα

ὅλος ὢν ἐχθῇ ὑπὸ τῆς αὐτυπίας τῆ σκληρῶ σώματος ὡς τοιούτου ἀποθεῖται, ἀλλ' ὅτι καὶ τῷ κοίλῳ πύτῳ προσπίπτει, ἔκ οὖν ὅτι προσπίπτει, ἀλλ' ἀέρος πλήρους πρὸς αὐτὸ συνεχῶς ὄντι καὶ ὠσμένος διὰ τὸ περιέχον. τῆτον οὖν ὁ ὑπὸ τῆ φωνὴ παντος πληγεὶς ἀὴρ καὶ ψοφῶν διελθὼν, τῇ φθορᾷ, καὶ κωλυθεὶς ὑπ' αὐτοῦ συνεχοῦς ὄντος καὶ ὠσμένου διασιεσθαι προσπαίειν τῷ σκληρῷ σώματι καὶ μὴ δυνάμενος πρόσω χωρῆσαι αὐτανακλᾶται εἰς τοὐπίσω μετὰ τῆς οἰκείας ἐνεργείας λέγω δὴ τῆ ψόφου. καὶ οὕτω συμβαίνει παλινδρομεῖν τὸν ψόφον. σᾶδ' οὐ νομίζειν ὡς ἀλεξανδρῶ δοκεῖ οὕτω γίνεσθαι τὴν ἠχώ, οὐχ ὡς πάντως αὐτοῦ τῆ πληγέντος πρῶτον ἀέρος φερομένου μέχρι τῆ ἀπείου. καὶ πάλιν αὖτοῦ τούτου ἀνακλωμένου μέχρι τῆ πλήξαντος. ἀλλ' ὅτι ὁ μὲν πρῶτος ἀὴρ πληγεὶς διὰ τὸ τάχος τῆς πληγῆς συνεχὴς καὶ ἀδιάρετος μένας ὢν μετ' αὐτὸν ἀνωμαλίᾳ τῇ ὁμοίᾳ πληγῇ ὡς αὐτὸς ὑπὸ τῆς πληγῆς ἐσχηματίσθη. οὗτος δὲ πάλιν ὢν μετ' αὐτὸν. καὶ οὕτω κατὰ συνέχειαν ἡ πρόοδος μέχρι τῆ ἀπείου γίνεται. μέχρι γαρ' ἂν ἰσχυρότερα ἡ διαδιδομένη πληγὴ ὑπάρχει τῆς θρύψεως τῆ ἀέρος μέχρι τότε μένει ἄλλος παρ' ἄλλον σχηματιζόμενος. ὁ δὲ τελευταῖος πρὸς τὸ ἄπειον πληγείς τε καὶ σχηματισθεὶς καὶ κωλυθεὶς ὡς τὸ πρόσω διασωῶσαι τὴν πληγὴν ὑπὸ τῆ ἀπείου, αὖ πάλιν ὑπὸ τῆς τῆ στερεοῦ αὐτυπίας ἀποθεὶς ὥσπερ σφαῖρα ἀπὸ στερεοῦ τινος ἔπεσε δὲ αὖ πάλιν ἔπληξε καὶ ἐσχημάτισε καὶ οὕτω μὲν διάδυσις πάλιν αὖθι ταῦτα τῆς τε πληγῆς καὶ τῆ ψόφου γίνεται. εὐαρῶρος δὲ ἡ ἠχὼ γίνεται. ἐπασθὴ ὁ πρῶτος ὑφ' ἡμῶν διαλεγομένων πληθόμενος ἀὴρ πρῶτος καὶ αὖα κλᾶται φέρων ὡς ἡμᾶς πάλιν τῆς πρώτης λέξεως τὴν ἠχώ. καὶ ὁ δεύτερος τῆς δευτέρας. καὶ οὕτως ἡ τάξις τῆς διαλέκτου φυλάττεται. Ἐντεῦθεν πιθανῶς δοξεῖ συλλογίσασθαι καὶ αὖθι τὰ κατὰ ταύτας τὰς ἐνεργείας τῶν ὁρατῶν. ἠπορεῖτο γὰρ πῶς οἷόν τέ ἐστιν ἀπομάκτων οὐσῶν τῶν ἐνεργειῶν τῶν ὁρατῶν ἀνακλάσεις ὑποπτεύεσθαι. τὰς γὰρ αὖ ἀσωμάτους ἀνακλάσεις. ἡ πίνυμι ὁ ψόφος ἐνέργειάς τις ἐστὶ τῆ ἀέρος καὶ τελέωσις τῆ ἐν αὐτῷ σήμειῶς. αὕτη δ' ἡ ἐνέργεια σαφῶς ἀνακλᾶται ὅταν λείῳ τε καὶ κοίλῳ προσπέσῃ ὡς αὖθι τῆς ἠχοῦς. οὐδεμίαν γὰρ ἐνταῦθα ἀμφιβολίαν ὡς ἀνάκλασις γίνεται, τὴ δὲ σώματον τὸ αὖλὸ τῆτο καὶ αὖθι τῶν ἐνεργειῶν τῶν ὁρατῶν συμβαίνειν. Φημὶ δὲ πρὸς τῆτο ὅτι ἡ καὶ ὁ ψόφος ἀνακλᾶται, ἀλλ' οὐκ αὖλὸς καθ' αὑτὸν, ἀλλὰ μετὰ τῆ οἰκείου ὑποκειμένου. λέγω δὴ τῆ ἀέρος. τῆτο γὰρ ἔλεγε τὸ ὅτι διατῆτο μάλιστα ἀπὸ τῶν κοίλων ἡ ἠχὼ γάρ δοξεῖ ὅτι μὴ σκεδαννύμενος, ἀλλὰ συνέχεσθαι φυλάττων διὰ τὸ περιέχον ὁ ἀὴρ ἀνακλᾶται. τὰς μὲν τοι τῶν ὁρατῶν ἐνεργείας αὖλὰς καθ' αὑτὰς αὖθι ὑποκειμένου ἀνακλᾶσθαί φησι. μήποτε δὲ οὐδὲ αὖθι τῶν ψόφων ἀληθὲς τὸ αὖλὸ ἀνακλᾶσθαι τὸν ψοφοῦντα ἀέρα. ὁρῶμεν γὰρ ὅτι οὐ μόνον οἱ κατ' εὐθείαν ὁιπτες τῶν ἀφ' ὧν ἡ ἀνάκλασις ἀκούουσι τῆς ἠχοῦς, ἀλλὰ καὶ οἱ ἐκπλαγίων. ἢ οὖν μὴ οἷόν τε πανταχοῦ τὸν ἀέρα ἀθρόως ἀπεῖναι. θρυφθεὶς δὲ οὐκέτ' ἂν ἐψόφει. μήποτε κἀνταῦθα μόνης τῆς ἐνεργείας λέγω δὴ αὖλοῦ τῆ ψόφου ἡ αὐάκλασις γίνεται. ἢ γαρ ὅλως μὴ φοιτῶντος πρὸς τὸ ἀναθπτήσιον τῆ πληγέντος ἀέρος καὶ τῆ ὕδατος δυάμειν διαβιβάζοντες οἱ ψόφοι αὖθι τὰ ἀναθπτήσια. δῆλον δήπου ὅτι καὶ αὖθι τὸ λείου ἡ κοίλου ᾧ προσέπεσεν οὐ μετὰ τῆ πληγέντος ἀέρος ἔπῃ, ἀλλ' ὥσπερ αὖθι τῆ φωτὸς πτιᾶ τις ὕλη δεξαμενὴ τὸ φῶς διά τέ ὅτι καὶ αὖθι ὁμοίως φωτίζειν τὰ παρακείμενα. καὶ τῶν τοιαύτων ἐνέργειαν, αὐτὸν ἀνακλασιν καλοῦμεν, τὴ κωλύειν τὸ αὖλὸ τῆτο καὶ αὖθι τῶν ψόφων συμβαίνειν. ὅτι δὲ οὐκέτι σῶμα τὸ φῶς, σαφῶς δέδεικται.

ΕΟΙΚΕ δὲ ἀεὶ γίνεσθαι ἡ ἠχώ, ἀλλ' οὐ σαφής. ἐπεὶ συμβαίνει, ἴσως αὖθι τῆ ψόφου, καθάπερ καὶ αὖθι τῆ φωτός. καὶ γὰρ τὸ φῶς ἀεὶ ἀνακλᾶται. οὐ γὰρ ἂν ἐλίνετο πάντη φῶς ἀλλὰ σιότος ἔξω τῆ ἡλιουμένου. ἀλλ' οὐχ οὕτως ἀνακλᾶται ὥσπερ ἀφ' ὕδατος, ἢ χαλκοῦ, ἢ κατίνος ἄλλου τῶν λείων. ὡς τε σκιὰν ποιεῖν, ἢ τὸ φῶς οἰζομεν.

ωτόμως κατασκιάζει. ἀπὸ τῆς ἐνεργείας τὸ πάντα τόπον πεφωτίσθαι. μὴ μόνον δὲ καὶ πάντηκρις τῆ ἡλίου τόπον, ἀλλὰ καὶ ὃν ὑπεσκιασμένον καὶ σκεπόμενον ὑπόπτερος στερεοῦ σώματος. οἷον τὲ ὑπὸ στέγης ἢ τοίχος. ἢ γαρ μὴ ἐλίνετο ἐν τούτοις μηδεμία φωνὴ ἀνάκλασις ἦ ἀπὸ γῆς ἢ ἀπὸ τοίχου τινὸς, ἐσκοπισμένα ἔμελλον εἶναι καὶ οὐ πεφωτισμένα. ἀλλ' οὐχ ὁμοία ἡ αἰάκλασις ἡ ἀπὸ τῆ τυχόντος σώματος γινομένη, ἢ ἀπὸ ὕδατος ἢ χαλκοῦ ἢ κατίνου τῶν λείων, ἐναργέστερα γὰρ ἡ ἀπὸ τῶν τοιούτων σωμάτων αὐάκλασις καὶ ἰσοδυναμοῦσα σχεδὸν τῇ κατὰ πρώτην προσβολὴν τῆ ἡλίου φωτισμῷ. σκιᾷ γοῦν περιορίζεται τὰ ὑπὸ τῆ ἡλίου καταλαμπόμενα τῶν λοιπῶν. ὁμοίως δὲ καὶ τὰ ἀπὸ τῶν τοιούτων αὐακλάσεων, αὖθι προσθοῦσπες γὰρ σώματος τῇ ἀπὸ τῶν τοιούτων σωμάτων κλάσεσι τῆ φωτὸς σκιὰ γίνεται ἐν τῷ αὖθι προσθυμένῳ μέρει. ἐναργῶς δὲ πρόδηλον τὸ διάφοροι τῶν αὐακλάσεων καὶ ἐντεῦθεν. ἢ γὰρ ὧσι δύο τόποι. ὁ μὲν ἡλιούμενος ὁ δὲ ἐσκιασμένος καὶ πάτηναι αὖθι προσθήσιν τοίχου. ὅτι μὲν γέγονεν αὐάκλασίς τις φωτὸς ἐς τὸν ἐσκιασμένον τόπον ἢ ἀπὸ γῆς, ἢ ἀπό τινος τοίχου πρόδηλον ἐκ τῆ μὴ σιότος εἶναι ἐν αὖλῳ, ἀλλὰ φῶς βραχεῖα μέτι ἡ αὐάκλασις ὡς μὴ σκιὰν ποιεῖν πὲ ἐν τούτῳ ὄντα στερεὰ σώματα. ἐν γὰρ τοῖς ἐσκιασμένοις ἑστάμενοι τόποις, σκιὰν οὐ ποιοῦμεν. ἐὰν μέντοι ἐν τῷ ἡλιωμένῳ τόπῳ θῶμεν χαλκοῦν ἢ ὕσῤῥον ἢ ὕελον ἢ τι τῶν λείων αὐτῶν πρόσωπον τῷ ἐσκιασμένῳ

τόπῳ

τόπῳ, ὅθεν ἑτέραν γινομένην αὐτὴν τὸν ἐσκιασμένον τόπον αὐάκλασιν. ὡς μὴ τὸ ἐσκιασμένον λοιπὸν ἡλιῶσθαι, ὥσπερ καὶ τὸν λοιπὸν καὶ οὕτως ὡς καὶ ὁ πρῶτος ἔπεσε σκιὰν ἄλλω σκιάσθαι γενέσθαι ἐν αὐτῷ εἴ τι αὖθι προσθήσει. ὥσπερ οὖν φησιν αὖθι τῆ φωτὸς ἀπὸ παντὸς μὲν σώματος αὐάκλασις γίνεται, οὐκ ἀπὸ παντὸς δὲ ὁμοίως. ἀλλὰ φανὴς μὲν ἡ ἀπὸ τῶν λείων. ἀμυδρὰ δὲ ἡ ἀπὸ τῶν μὴ τοιούτων, οὕτω φησὶ καὶ αὖθι τῆ ψοφοῦντος ἔοικε μὲν ἀπὸ παντὸς τῆ αὐτυπίας παντὸς αὐάκλασις γίνεσθαι, οὐμὼ ὁμοίας οὐδ' οὕτω σαφὴς ὁποίων αὖθι τῆς ἠχοῦς ἀπὸ τῶν κοίλων ὁμοῦ καὶ λείων γινομένη τύπων διὰ τὰς ἀριθμὰς αἰτίας. ἢ γὰρ μὴ ἔστι κοῖλον ἀλλ' αὖθι πέδον. σκεδάννυται ὁ ἀὴρ καὶ οὐ πρὸς ἡμᾶς ῥεῖ, ἀλλὰ διαχεῖται, ἢ ὀλίγος πρὸς ἡμᾶς ἢ δὲ μὴ ἔστι λεῖον τὸ αὖθι πέδον, ἔτι πλέον ἀμυδροτέρα ἡ αὐάκλασις διὰ τὰς ἀριθμὰς αἰτίας γίνεται. ἀλλ' οὐχ οὕτως αὐακλᾶται ὥσπερ ἀφ' ὕδατος ἢ χαλκοῦ ἢ καί τινος ἄλλου τῶν λείων, ὥστε σκιὰν ποιεῖν ᾧ τὸ φῶς ὁείζομεν. ἐνθα γὰρ ἢ πολὺ τὸ φῶς, ἐκεῖ αὖθι προσθοῦσπες τινος σκιὰ γίνεται. ἐν οὖν τῷ ἄλλῳ μέρει ἐνθα μήτε αὐάκλασις ἀπὸ λείων. μήτε αὖλός ἐστιν ἥλιος ἐλλάμπει γίνεται μὲν τις αὐάκλασις. οὐ τοσαύτη δὲ ὥστε σκιὰν ποιῆσαι αὖθι προσθοῦσπες τινος ὅπερ γίνεται αὖθι τῆς ἀπὸ τῶν λείων αὐακλάσεως.

» ΤΟ δὲ κενὸν, ὀρθῶς λέγεται κύριον τῆ ἀκηούειν. δοκεῖ γὰρ εἶναι κενὸν ὁ ἀὴρ. οὗτος δέ ἐστιν ὁ ποιῶν
» ἀκηούειν, ὅταν κινηθῇ συνεχὴς καὶ ἐς. ἀλλὰ διὰ τὸ ψαθυρὸς εἶναι, οὐ γεγωνεῖ, αὖ μὴ λεῖον ᾖ τὸ πληγέν.
» τότε δὲ ἐς γίνεται ἅμα, διὰ τὸ αὖθι πέδον. εὖ γὰρ τῆ λείου αὖθι πέδου.
Ε ἐπῶν τὸν ἀέρα τῆ ψόφου ᾗ τῆ ἀκηούειν αὖπον καὶ μὴ μόνον, ἀλλὰ καὶ συναίτιαν ὡς ὕλην. εἶπε γὰρ τὸν ψόφον πληγὴν εἶναί τινος πρός τι καὶ εὖ τινι τῆ τε πλήττοντος καὶ τῆ πλητομένου καὶ τῆ μεταξύ. τὸ δὲ μεταξὺ τῆτο τὸν ἀέρα εἶναι. ἔτι δὲ καὶ μέλλων πάλιν τῆτο διακινῶαι, βούλεται αὖθι τύπτειν μάρτυρας πάντας τοὺς περὶ αὐτῆ φυσικοὺς ἐπαγαγέσθαι. πάντες γάρ φασιν ἔλεγεν τὸ κενὸν κύριον εἶναι τῆ ψόφου. τῆτο δὲ φασὶν ὀρθῶς ἔλεγον. τὸν γὰρ ἀέρα κενὸν εὐόμιζον. ἢ μὲν οὖν τὸν ἀέρα κενὸν νομίζοντες κύριον εἶναι λέγουσι τὸ κενὸν τῆ ψόφου, ὀρθῶς λέγουσιν. ἢ δὲ τὸν ἀέρα μὴ κενὸν εὐόμιζον, οὐκ ἔτι ὀρθῶς. οὗτος οὖν ὁ ἀὴρ κύριος ὅτι τῆ ἀκηούειν ὡς συναίτιος, ὅταν συνεχὴς ὢν καὶ ἐς κινῆται ὑπὸ τοῦ τύπτοντος καὶ τυπτομένου. συνεχὴς δὲ καὶ ἐς γίνεται, ὅταν λεῖον ᾖ τὸ πλῆττον. ὅλος γὰρ ἅμα κινεῖται. τὸ γὰρ λεῖον εὐθύνει. ὡς ἀπὸ σοῦ οὖν καὶ τῆ αὐτῆ κινούμενος, εἰς ὅτι. τὸ δὲ φασχὶ, οὐχ ἕν. καθ' ἑκάστην γὰρ ὀξοχὴν ἡ αὐομαλίαν ἄλλο αὖθι πέδον ἐκβάλλει. οὔθρυπτος οὖν ὢν ὁ ἀὴρ ὅταν ἀπὸ φασχέος ὠθῆται οὐχ ἑνὶ μένων κινεῖται, ἀλλὰ θρυπτόμενος.

» ΤΟΦΗΤΙΚΟΝ μὲν οὖν, τὸ κινητικὸν ἑνὸς ἀέρος συνεχὰς μέχρις ἀκοῆς. ἀκοὴ δὲ συμ
» φυὴς ἀέρι.
Ε πασὶ μὴ πᾶν ἁπλῶς τὸ τύπτον καὶ τὸ τυπτόμενον ἐποίει ψόφον, ὁείζεται τί ποτὲ ὄντ τὸ ψοφητικὸν. ὅτι τὸ διωάμενόν φησιν εἶναι καὶ συνεχῆ τὸν ἀέρα πρῆσαι κινῆσαι μέχρι τῆς ἀκοῆς. τοιοῦτον δὲ ὄντ τὸ στερεὸν καὶ λεῖον διὰ τὰς ἀριθμὰς αἰτίας. ὅπων δὲ κινητικὸν ἑνὸς ἀέρος προσθηκε συνεχείας. μονονουχὶ λέγων τῷ ἀριθμῷ, ὥστε συνεχῆ καὶ ἄθρυπτον διὰ τὴν πληγὴν εἶναι καὶ τὸ τοιοῦτον ἀπὸ σθωῶσαι χῆμα τῷ μετ' αὐτόν. καὶ τῆτο κατὰ συνέχειαν μέχρι τῆς ἀκοῆς. εἰη δ' ἂν τῆτο λεγόμενον οὐχ ἁπλῶς περὶ ψόφου, ἀλλὰ καὶ τῆ ἀκρουομένου ψόφου διό πρ καὶ προσέθηκε μέχρι τῆς ἀκοῆς. δύναται γὰρ καὶ πρωτέρω τῆς ἀκοῆς κινηθῆναι ὁ ψόφος, ἀλλ' οὐκ ἐπ ὡς ἀκουστόν. Ταῦτα δ' ἐπῶν, ἵνα μήτις νομίσῃ τῆτο λέγειν αὖλὸν τὸ μέχρις αὐλῆς τῆς μήνιγγος ἔξωθεν κινέμενος ἀὴρ ἀκουστὸν ἔσται, καὶ αὐλὸς ὅδιν ὁ προσεχῶς κινῶν τὸ αὐσθητήριον, ἐπήγαγε τὸ ἐφεξῆς ὅτι ἀκοὴ δὲ συμφυὴς ἀέρι. ἐστὶ γὰρ ἀὴρ τῆς συμφυὴς ἐγκατωκοδομημένος τοῖς κοιλώμασι τῶν ὤτων πρὸς αὐτῇ τῇ μήνιγγι. ὃς πρῶτος πάσχων ὑπὸ τῆ ἔξωθεν κινουμένου ἀέρος. καὶ δεχόμενος τὰς τῶν ψόφων ἐνεργείας, διαπορθμεύει αὖθι τὸ πρῶτον αἰσθητικόν. ἔστιν δ' ἔστι τὸ ἀκουστικὸν πνεῦμα τὸ εὖ αὐτῇ τῇ μιὰγγι ἱδρυμένον. αἰ γὰρ αἰσθήσεις ἀπὸ τῆ ἐγκεφάλου αὖχόμεναι διὰ τῶν νεύρων ἀχρι τῆς ῥίζης τῶν ὤτων ἂς καλοῦσι μιὰγγας ἔστι δὲ νεῦρον ἀπὸ τῆ ἐγκεφάλου πεποιῶν πεπορωπιμένον. εἰ ᾧ πόρρω ἐστὶ τὸ ἀκουστικὸν πνεῦμα. ἔστιν οὖν ἀπεληλυθὸς τῆς ἀὴρ εὖ τῷ κοιλώματι τ' ἀκοῆς συμφυὴς ὤν, τῇ μιὰγγι καὶ τῷ μένι. οὗτος οὖν ὁ ἀὴρ δεχόμενος ἐκ τῆ ἔξωθεν ἀέρος τὰς ψόφους, ἔχων καὶ αὖλὸς τὴν δικὴν διώαμιν. δι' ἑαυτοῦ αὖθι τῷ μιὰγγα διαπορθμεύει τοὺς ψόφους. πρόσισι δ' ἀπὸ πλατυτέρου πέρου αὖθι στενοτέρου. λέγω δὴ τῆ κοιλώματος τῆ ὠτὸς μέχρι τῆ πόρου τῆς μιὰγγος. οὐ δεῖ δὲ νομίζειν τῆτον τὸν ἀέρα ᾗ καὶ συμφυὴς ἐστὶν ἥδη καὶ ἄφθαρτον εἶναι ὡς ἀεὶ ὄντα καὶ τὸν αὖλὸν ἀριθμῷ ὄντα. ἀλλὰ ἔστι κατὰ μέρη φθαρτὸς καὶ γεννητὸς ὥσπερ καὶ τὸ ἄλλο τῆ ἀνθρώπου σῶμα. ᾗ δὲ καθ' ὅλον ἑαυτὸν πάθοι οὗτος ὁ ἀὴρ καὶ φθαρείη, ἀπὸ λυτοῦ καὶ ἡ ἀκουστικὴ τῆ ζώου ἐνέργεια. διὰ γὰρ τῆτο καὶ ὑπὸ τῆς φύσεως τῆς μιὰγγος περιβέβληται. ἵνα δέχεται τὰς τῆ ἔξωθεν ἀέρος προσβολὰς. καὶ μὴ τῇ μήνιγγι προσβάλλων ὁ ἔξωθεν ἀὴρ φθείρῃ αὖλῳ, ὥσπερ καὶ αὖθι τῆς ὄψεως. καὶ γὰρ καὶ αὖθι παύτης καὶ τε σκιάσειεν ἡ φύσις συμφυές τι τῷ ὀφθαλμῷ διαφανές. λέγω δὴ τό, τε κρυσταλλοειδὲς ὑγρόν. καὶ ἁπλῶς πᾶν ὑγρὸν καὶ τὸν κερατοειδῆ χιτῶνα. ἅπερ διαφανῆ ὄντα καὶ πρῶτα δεχόμενα τὰ τῆ ἔξωθεν διαφα

νοῦς ἀνέργειαν, δι' ἑαυτῶν διαπορθμεύσι παύτην αὖθι τὸ ὀπτικὸν νδῦρον· εἰ ᾧ τὸ ὀπτικὸν πνεῦμα· ὅπερ νδῦρον κατὰ πὸν ἀπὸ τῦ ἐγκεφάλου τελευτᾶ μέχρι τῆς ἀρχῆς τῦ κρυσταλλοειδῦς· ὥσπερ οὖν ἀπὸ τῆς ὄψεως ἡ πάθος τὰ προβλήματα παῦτα ἢ σὺν αὐτῶν, φθείρεται ἢ τῆς ὄψεως ἀνέργεια, οὕτω καὶ ἀπὸ τῆς ἀκοῆς· ἡ τὸ ἀερῶδες τῦτο πρόβλημα φθαρῇ, φθείρεται ἡ ἀκουστικὴ ἀνέργεια παθούσης τῆς μίγγος τῷ ἀμέσως δέχεσθαι τὰς τῦ ἔξωθεν ἀέρος προσβολάς· διὸ καὶ ὑπὸ μεγάλων φόρων πάσχει ἡ ἀκοὴ τῦ ἔξωθεν ἀέρος σφοδρῶς ὠθουμένου καὶ τῇ βίᾳ ὠθοῦντος τὸν σὺν τοῖς ὠσὶ, συμφυῆ ἀέρα· καὶ πολλάκις διασκεδαννύντος αὖλόν· διά τε οὖν τῦτο ἡ φύσις ἐκατωκοδόμησε τοῖς ὠσὶ τῦτον τὸν ἀέρα· καὶ διὰ τὰς περιεσπακυίας τῦ ζώου ἀνέργειας· οἷον τὰς σὺν τοῖς ὕδασι κατασύσεις ἤμελλε τὸ ὕδωρ αὐτῶν προσπελάζειν τῷ ἀθμοειδεῖ καὶ βλάπτειν ἢ εἴ τι ἄλλο ἐνοχλοῖτο πρόβλημα ὑπὸ τῆς φύσεως· διὸ τὸ μὴ ἄσπαστον τὸ ὕδωρ, οὐκ ἂν ἤκουσε τὸ ζῶον ὑποβρύχιον ὂν μὴ ὄντος τῦ διηνεκοῦς τῦ μέχρι τῦ ἀθμοειδεῖου διαβιβάζοντος τὴν φόφους· ἃς φυλακὴν οὖν τῦ ἀθμοειδεῖου ἑκατωκοδόμηται· διαττὸ δὲ καὶ ἐλιγοσωμᾶς ἐποίησεν ἡ φύσις τοὺς πόρους τῶν ὠτῶν ἵνα μὴ ῥᾳδίως ὑσπόντα ἢ τὸ ὕδωρ ἢ ὁ ἀὴρ ἢ ἄλλό τι πλήξῃ τὴν μίγγα.

» ΔΙΑ δὲ τὸ σὺν ἀέρι εἶναι, κινουμένου τῦ ἔξω, τὸ ἔσω κινεῖ· διό περ οὐ πάντη τὸ ζῶον ἀκούει· οὐδὲ
» πάντη διέρχεται ὁ ἀὴρ· οὐ γὰρ πάντη ἔχει ἀέρα τὸ κινούμενον μέρος καὶ ἔμψυχον, ὥσπερ ἡ κόρη τὸ ὑγρόν.

Τ οὐτέσι διὰ τὸ τὸ ἐγκατωκοδομημένον συμφυᾶ τῇ ἀκοῇ ἀέρα συνεχῆ εἶναι τῷ ἔξω ἀέρι· τῦτο γὰρ αὐτῷ σημαίνει τὸ σὺν ἀέρι εἶναι κινουμένου τῦ ἔξω ἀέρος κατὰ συνέχειαν· καὶ ὁ σὺν τὸς κινεῖται ἀκίνητος ὢν καθ' αὑτὸν ὡς συμφυής· ἴσως δὲ οὐ λέγει κινεῖσθαι αὖλὸν κατὰ τόπον· μὴ γὰρ ἀκίνητον αὖλόν φησιν ἐφεξῆς, ἀλλὰ κατὰ τὸ διανομίζειν τοὺς φόφους κατὰ τῦτο κινούμενον διανομίζει καὶ ὁ σὺν τὸς ὡς συνεχὴς ὢν τῷ ἔξω· καὶ τῦτο αἴτιόν φησι τῦ μόνον κατὰ τὰ ὦτα ἡμᾶς ἀκούειν· καὶ μὴ διαπαντὸς μοχλοῦ τοῦ σώματος· διότι σὺν μόνοις τοῖς ὠσὶν ὀστῖν συμφυὴς ἀὴρ σὺν απεπλημμυρὸς καὶ συνεχὴς πρός τε τὸν ἔξω ἀέρα καὶ πρὸς τὸ ἀκουστικὸν ἀθμοειδεῖον ὡς δύνασθαι δι' ἑαυτῦ διασύζειν τὸ σὺν τῷ ἔξω ἀέρι γενόμενον πάθος· ὥσπερ οὖν τὸ ὀπτικὸν πνεῦμα οὐ παντα χόθεν ἔχει τὸ ὑγρὸν διανομίζον αὐτῷ τὰς σὺν τῷ ἀέρι τῶν χρωμάτων σύνεργείας· οὐδὲ γὰρ ὀστῖν ὠδὶ τὸν τένοντα, κρυσταλλοειδὲς ἢ ἄλλό τι τῶν τοιούτων συνεχὲς τῷ ἀέρι καὶ τῷ ὀπτικῷ νδῦρῳ, ἀλλὰ σῶμα ἕτερον παχὺ καὶ αὐτφραπτικὸν διὸ οὐχ ὁρῶμεν ὅπισθεν, ὅτως ἐπεὶ οὐ παντα χόθεν ἐστὶ τίς ἀὴρ συμφυὴς σὺν απεπλημμυρὸς μὴ συνεχὴς τῷ τε ἔξω ἀέρι καὶ τῷ ἀκουστικῷ μοχλῷ, ἀλλὰ σὺν μόνοις τοῖς ὠσί· διαττῦτο οὐκ ἀκούομεν δι' ἄλλου μοχλοῦ· ὅπ δὲ ὀστῖν ὁ συμφυὴς σὺν τοῖς κοιλώμασι τῶν ὠτῶν ἀὴρ, δῆλον σὺν τῦτο· ἐὰν γάρ τις τῷ δακτύλῳ ἐμφράξῃ τὰ ὦτα αὐθήσεται ἧχον τινὸς καὶ κινήσεως τῦ σὺν τὸς ἀέρος· γίνε) δὲ τῦτο πάσχει τῦ ἔξωθεν πλὴ τὰ ὦτα ἀέρος ᾧ δακτύλῳ ὠθισμένῳ μὴ πλειμένῳ ἧς βραχύτερον τόπον μὴ πλοῦτος τὸ συμφυὴ ἀέρα μὴ τῇ βίᾳ τῆς πλήσεως μιγνῦσι προσκρούσει τοῖς σὺν τὸς σώμασι χονδρώδεσιν οὖσι καὶ σκληροῖς· καὶ οὕτω ποιεῖ τὸν φόφον καὶ μέχρι φησὶ σημεῖον εἶναι τῦ ὑγιαίνειν τὸ οὖς τὸ ἠχεῖν τὸν σὺν τὸς ἀέρα· ἡ γὰρ μὴ ὑγιαίνειν, ὃκ αὖ ἠθαίνετο τῷ κινουμένου ὑπὸ τῦ σὺν τὸς ἀέρος φόφου· οὐ γὰρ πάντη ἔχει ἀέρα τὸ κινούμενον μέρος μὴ ἔμ-
ψυχον ὥσπερ ἡ κόρη τὸ ὑγρόν· ὥσπερ τῆς κόρης τὸ ὑγρὸν προβέβληται ὥστε δι' αὐτῦ αὐτὸ λαμβάνεσθαι τῶν ὁρατῶν· κόρῳ δὲ λέγει οὐ τὸ ῥῆμα τὸ τῷ ῥαγοειδεῖ χιτῶνι· ἐσωτέρω γὰρ τούτου ἐστὶ τὸ ὑγρὸν ἀλλὰ τὸν πορον τῦ ὀπτικῦ νδῦρου δι' οὗ τὸ ὀπτικὸν πνεῦμα ἔξεισιν, οὕτω καὶ τῦ ἀκουστικῦ αὐθμοειδεῖου προβέβληται ὁ συμφυὴς ἀὴρ· ἐπεὶ οὖν τὸ ἔμψυχον καὶ ἀκουστικὸν μόριον, λέγω δὲ ἡ μίνιξ μὴ παντα χόθεν ἔχει, συμφυῆ ἀέρα συνεχῆ ὄντα ἑαυτῷ τε καὶ τῷ ἔξω ἀέρι, ἀλλὰ μόνον κατὰ τὰ ὦτα διαττὸ οὐ παντα χόθεν ἀκουσὸν τὸ ζῶον, ἀλλὰ μόνον διὰ τῶν ὠτῶν,

» ΑΥΤΟ μὲν δὴ ἄφοφον ὁ ἀὴρ, διὰ τὸ δύθρυπτον· ὅταν δὲ κωλυθῇ θρύπτεσθαι, ἡ τύπου πέ-
» νησις φόφος.

Κ καὶ αὖ χόμενος εἶπεν ὅτι ὥσπερ τὸ χρώματος δεκτικὸν ἄχρωμα ἐστὶν, οὕτω καὶ ἄφοφον τὸ φόφου δεκτικόν· ἀλλ' οὐ πᾶν ἄφοφον, φόφου δεκτικὸν, ἀλλὰ τὸ τοιοῦτον οἷον ὁ ἀὴρ· καὶ τὴν αἰτίαν διατὶ ἄτοφος, προσέθηκε διὰ γὰρ τὸ δύθρυπτος εἶναί φησι ἄφοφός ὀστῖν· ὅταν δὲ κωλυθῇ κατὰ τὴν οἰκείαν φύσιν θρύπτεσθαι ὑπό τινος λέου καὶ τερεοῦ πληγῆς ἀθρόας, τότε ἡ τύπου πένησις, φόφος γίνεται· σαφῶς δὲ τὸ τύπος τὸν φόφον εἶπε κίνησιν ἀέρος εἶναι συνεχοῦς καὶ εὐὸς μεμενηκότος κεκωλυμένου θρυφθῆναι διὰ ποῖαν πληγήν.

» Ὃ δ' ἐν τοῖς ὠσὶν ἐγκατωκοδόμηται πρὸς τὸ ἀκίνητος εἶναι, ὅπως ἀκριβῶς ἀθαύνηται πάσας
» τὰς διαφορὰς τῆς κινήσεως.

Ω σπερ ὁ ἔξω ἀὴρ καθ' αὑτὸν ἄφοφος διὰ τὸ δύθρυπτον, οὕτω καὶ ὁ σὺν τὸς διὰ τὸ ἀκίνητος εἶναι· εἶπε γὰρ τὴν τοιαύδε κίνησιν τῦ ἀέρος φόφον εἶναι· διατῦτο οὖν ὁ σὺν τοῖς ὠσὶν διὰ τὸ ἀκίνητος ὁ σὺν τοῖς ὠσὶν ἀκίνητος κατεσκύασεν ἵνα ἄφοφος ὢν μὴ πάντων εἴη τῶν φόφων διαπορθμευτικός· ἡ γὰρ εἶχεν οἰκεῖον φόφον ὀξέκρουσεν αὖ τὸν ἔξω ἀέρα· ὥστε καὶ αὐτὴ αὖ εἴη ἡ αἰτία τῦ τὸν σὺν τοῖς ὠσὶν ἀέρα ἐγκατωκοδο

μῆσθαι ἀκίνητον ὄντα ἵνα πάντες δύνωνται διαβιβάζειν οἱ φόφοις· ἡ γὰρ ἐκινεῖτο, εἶτα ὑπὸ πληγῆς κινηθεὶς ἐφόφησε πρὸς ὃ ὅπερ πρόσθεν εἶπον λυμαίνεσθαι τὸ ἀθμοειδεῖον· οὐδὲ πάντων οἷός τε ἦν τότε τῶν φόφων διαβιβαστικὸς εἶναι· καὶ γὰρ ὁ ἔξω ἅπαξ ἀὴρ ἐπαθεν φοφήσας, οὐκ εὐθὺς ὁμοίως τοὺς σὺν ἄλλῳ ἀεὶ γενομένους διαβιβάζει φόφους, ἀλλὰ συχῆ.

» ΔΙΑ ταῦτα δὲ, καὶ σὺν ὕδατι ἀκούομεν, ὅτι οὐκ εἰσέρχεται πρὸς αὐτὸν τὸν συμφυῆ ἀέρα.
Ο τι δὲ ἀκούειν γίνεται οὐ κατ' εἴσοδον τῦ ἐκτὸς ἀέρος ἐς τὸ οὖς· ἀλλὰ κατὰ ἀφὴν τῶν πρὸς τὸν ἐγκατωκοδομημένον ἀέρα σὺν τοῖς ὠσὶ τυκμήριον δὲ καὶ σὺν ὕδατι ἀκούειν ἡμᾶς οὐκ ἔστιν ὅτε τῦ ὕδατος ἐς τὸ οὖς· ἢ γὰρ εἰσέλθοι, φθείροι μὲν καὶ ἐξωθεῖ τὸν ἐγκατωκοδομημένον ἀέρα ὃ ὑπάρχει τῇ ἀκοῇ, ἀμέσον τῆς μίγγος ἀπτόμενον βλάπτει· ἀλλῶ τῇ πληγῇ ἡ προσέτι συναπομένον σὺν τοῖς κοιλώμασι φθείρεται καὶ παντὶ βλάπτει τὸ ἀθμοειδεῖον· πολλοὶ γοῦν σὺν τοῦδεν ἐβλάβησαν· καὶ παύτης βλαπτομένης συμφθείρεται καὶ ἡ ἀθμησις· ὥσπερ οὖν σὺν τῷ ὕδατι ὄντες ἀκούομεν οὐκ εἰσόντος τῦ ὕδατος· ἀλλὰ κατὰ τὴν δηλῇ αὐτῦ διώσαμεν διαπορθμεύοντος τῦ φόφου μέχρι τῦ συμφυῦς ἀέρος κἀκείνου λοιπὸν μέχρις ἀλλῆς τῆς μίγγος οὕτω καὶ σὺν ἀέρι ὄντων ἡμῶν, τὸ ἀκούειν γίνεται τῦ ἔξωθεν ἀέρος ἐφαπτομένου τῦ συμφυοῦς καὶ διασεισθέντος τοὺς φόφους ἀπὸ τὴν μίγγα· καὶ ἀπὸ δὲ τῦτο τυκμήριον μέγιστον τῦ εἶναί τινα ἀέρα οἷονεὶ συμπεφυκότα τῇ μίγγι, ὃ καὶ σὺν ὕδατι ὄντων μὴ ὑσπάναι ὕδωρ εἰς τὸ οὖς, ἀνθ' ὅλης πάνυ βίας, διὰ τὸ ἐξωθεῖσθαι αὐτὸ τὴν εἴσοδον ὑπὸ τῦ σὺν τὸς ἀέρος καὶ δεῖ πολλῆς βίας ἵνα ὀξακοντίσῃ τὸ σὺν τῷ ὕδωρ ἢ τί τοιοῦτον ὑγρὸν ἅμα συμβαλλομένης πρὸς τὸ μὴ ὀξωθεῖσθαι ὑπὸ τῶν ἔξωθεν ὑσπόντων τὸν σὺν τὸς ἀέρα, καὶ τῆς σκολιᾶς κατασκιβῆς τῦ ὠτός· ἡ αὐτὸς γοῦν τὴν αἰτίαν τῦ μὴ ὑσπάσαι τὸ ὕδωρ ἐς τὸ οὖς ἐπάγαγεν ἁπάν.

» ΑΛΛ' οὐδ' εἰς τὸ οὖς, διὰ τὰς ἕλικας· ὅταν δὲ τῦτο συμβῇ, οὐκ ἀκούει, οὐδ' αὖ ἡ μίγξ κάμνει, ὥσ-
» περ τὸ ὠδὶ τῇ κόρῃ· δέρμα ὅταν κάμνῃ.
Ο ὐ γὰρ μόνον φησὶν οὐκ ἐξωθεῖ τὸν ἐγκατωκοδομημένον ἀέρα ὑσπὸν τὸ ὕδωρ, ἀλλ' οὐδὲ ἐς τὸ οὖς· ἀλλὰ εἴσπη διὰ τὰς σὺν αὐτῷ κάμπας ἅμα τὴν αἰτίαν ἡμᾶς διὰ τούτων διδάσκων τῦ τοιοῦτον ὑπὸ τῆς φύσεως γενέσθαι τὸ οὖς, ἵνα μηδὲν ῥᾳδίως ἐπαισθὸν λυμαίνηται τὸν ἐγκατωκοδομημένον σὺν ἄλλῳ ἀέρα· οὐδ' αὖ ἡ μίγξ ὥσπερ τὸ ὠδὶ τῇ κόρῃ δέρμα ὅταν κάμνῃ· κόρῳ καλεῖ ἤτοι τὰ ὑποκείμενα αὐτῇ μόρια ἢ τὰ προβεβλημένα· ταῦτα δὲ ὅτιν ὅτε χιτῶνός καὶ τὰ ὑγρά· ὥσπερ οὖν ὅταν τί τούτων κάμνῃ οὐχ ὁρῶμεν, οὕτω καὶ ὅταν ἡ μίγξ ἀπό τινος νοσεῦν κάμνῃ, οὐκ ἀκούομεν· ἢ καὶ ἁπλούστερον κόρῳ ἀκουστέον κατὰ τὸ σύνηθες αὖλὸ τὸ ῥῆμα τῦ ῥαγοειδῦς· τὸ δὲ ὠδὶ τούτῳ δέρμα τὸν κερατοειδῆ καλούμενον χιτῶνα· ὥσπερ οὖν ὅταν ὁ χιτῶν οὗτος κάμνῃ ἢ παχυθεὶς ἢ ἄλλως οὐλῶν τινων ἐκπαυμάτων σὺν σκιρωθεισῶν σὺν αὐτῷ συμβαίνει μὴ ὁρᾶν, μηκέτι τῶν σὺνεργειῶν τῶν ὁρατῶν διαβλῶπτε δι' αὐτὸ δλωσεμένων διὰ τὸ κατελέσθαι αὖλὸν τὴν διαφάνειαν, οὕτω καὶ ὅταν ἡ μίγξ κάμνῃ πιπονθυῖα τι τῦπο χρόνου ἢ ὑπὸ νόσου, οὐκ ἔτι δέχεσθαι τὰς τῶν φόφων σύνεργείας δλώσατου.

» ΑΛΛΑ καὶ σημεῖον τῦ ἀκούειν ἢ μὴ, τὸ ἠχεῖν αἰεὶ τὸ οὖς ὥσπερ τὸ κέρας· αἰεὶ γὰρ οἰκείαν τινὰ κί-
» νησιν κινεῖται ὁ ἀὴρ, ὁ σὺν τοῖς ὠσίν.
Ε παισὶ εἶπεν ὅτι ἐὰν ὁ συμφυὴς ἀὴρ· ἢ μίγξ πάθῃ τί οὐκ ἀκούομεν· συμβαίνει δὲ πολλάκις καὶ μηδενὸς τούτων ὄντος δυσκωφᾶν τινας· οἷον ὅταν ῥῦπος τις προβεβλημένος τῦ συμφυοῦς ἀέρος κωλύσει ἀεμπολίσεως διαδοθῆναι ὑπὸ τῦ ἔξω ἀέρος τὸν φόφον διὰ τὸ μὴ ἔχειν τὴν γὴν τὸ δίηκες, ἤτι ἄλλο τοιούτων συμβῇ· λέγει οὖν ὅτι κειτέον ἢ ὑγιαίνει τὸ ἀκουστικὸν ἢ μὴ ἀθιφραξάντας τῷ δακτύλῳ τὸ οὖς ἢ τῇ χειρὶ τὸ οὖς ὠθήσαντας· ἢ μὲν γὰρ ὑγιαίνοι, αἰσθανόμεθά τινος βόμβου· ἡ γὰρ πίλησις τῦ

τοὺς ψόφους. ἢ δ' αἴσθησις αὐτὴ λαμβάνηται, πρόδηλον ὡς ἡ ἀκουστικὴ ὑμαίνει.

» ΑΛΛ' ὁ ψόφος ἀλλόφριος καὶ οὐκ ἴδιος. καὶ διὰ τοῦτό φασιν ἀκούειν τῷ κενῷ καὶ ἠχωῖσι. ὅπ
» ἀκούομεν τῷ ἐχοντι ὠσισμένον ἀέρα.

Ο ΓΙΓΝΕΤΑΙ δὲ ψόφος ὁ γενόμενος ἐν τοῖς ὠσὶν οὐ τῶ συμφωνοῦς ἐστιν ἀέρος. οὐδ' ὅταν φραξάντων ἡμῶν τὰ οὖς βόμβος γένηται, ἀλλὰ τῶ ἔξωθεν ἀέρος ἢ ἔξοθεν μετὰ ψόφου ἰσόντος ἢ ἔσω τῇ πιλήσει ψοφίσαντος. τοῦ δὲ συμφωνοῦς ὄντι τὸ ἀπαγγέλλειν τὸ γινόμενον ἐν ἄλλῳ ψόφον. οὐ γὰρ ἐπαισθήσεται κινεῖται καὶ ψοφεῖ. οὐδὲ γὰρ πᾶν τὸ κινούμενον ψοφεῖ. ἀλλὰ δεῖ τὸ ψοφοῦν βιαίῳ πληγῇ κινεῖσθαι. καὶ διατεῖναι φησὶ λέγουσιν ἀκούειν τῷ κενῷ καὶ ἠχοῦσι, κενῷ μὲν γὰρ ἔλεγον ἀκούειν, ἐπειδὴ τὸν ἀέρα κενὸν ὑπελάμβανον. ἀκούομεν δὲ τῷ συναπαλημμένῳ ἐν τοῖς ὠσὶν ἀέρι, ἠχοῦσι δὲ, ὅτι οὗτος ὁ ἀὴρ ὡρισμένος ἐστὶ καὶ ἀεὶ ὁ αὐτὸς, καὶ παραπέμπει τοὺς ψόφους οὐκ ἄλλος ψοφῶν, ἀλλὰ μένων κατὰ τὸν διηχῆ ἑαυτοῦ δύναμιν ἐνεργῶν.

» ΓΟΤΕΡΟΝ δὲ ψοφεῖ τὸ τυπτόμενον ἢ τὸ τύπτον, ἢ καὶ ἄμφω, ὅπου δ' ἕτερον.
Ε ἴσως τὸν ψόφον τινὸς εἶναι πρός τι καὶ αὐτοῦ, λέγω δὴ τῷ τύπτοντος καὶ τῷ τυπτομένου καὶ τῷ μεταξὺ ἀέρος. ζητεῖ δ' ἐνταῦθα ἰσότως. ποῖόν ἐστι τὸ ποιητικὸν τῷ ψόφου. πότερον τὸ τύπτον ἢ τὸ τυπτόμενον. καὶ λέγει ὅτι ἄμφω. τὸ γὰρ καὶ ἄμφω, ἄμφω καὶ τελέαν εἶναι τὴν διαίρεσιν ἐκπεπτωκότος. ἢ γὰρ καὶ τὸ τύπτον ἀναγκαῖον εἶναι, τό, τε ψοφοῦν καὶ τὸ τυπτόμενον, ἢ ἀμφότερα. καὶ ἔτι ἀπὸ τούτου ὅτι τὸ ἕτερον, ἀλλὰ ἀμφότερα ποιοῦσι τὸν ψόφον. ἀλλ' ἢ καὶ ἀμφότερα, οὐ τὸν αὐτὸν τρόπον. ἀλλὰ τὸ μὲν τύπτον ὡς κινούμενον καὶ ὠθοῦν τὸν ἀέρα. τὸ δὲ, ὡς μένον καὶ μὴ ἐῶν αὖθις διελθεῖν. ἵνα ἐκ τῆς ἀμφοτέρων ἐκθλίψεως ἀφαλλόμενος ἠχῇσι. καὶ τὸ μὲν ποιεῖ. τὸ δὲ, πάσχει. δύναται δὲ ἀμφότερα αὐτὰ νοεῖν καὶ τύπτοντα καὶ τυπτόμενα. ὅταν μὴ τὸ μὲν ἀκίνητον μένῃ. τὸ δὲ κινούμενον. ἀλλ' ἄμφω κινηθέντα πλήττειν.

» ΕΣΤΙ γὰρ ὁ ψόφος κίνησις τοῦ διαμένοντος κινεῖσθαι τὸν τόπον τῷ τον, ὃν περ τὰ ἀφαλλόμενα
» ἀπὸ τῶν λείων, ὅταν τις κρούσῃ.

Ο' πῶ δ' ἕτερόν ἐστι τὸ ψοφοῦν, ἀλλ' ἀμφότερα δείκνυσι διὰ τούτων. ἐπεὶ γὰρ ὁ ψόφος ἐστὶ κίνησις ἀέρος τῷ ἀέρος ὥσπερ ἀφαλλομένου καθάπερ τὰ ἐκπυρωτιζόμενα ἀπὸ πίνων λείων σωμάτων. τῷ τὸ δὲ οὐχ οἷός τε ἀφ' ἑαυτῷ ποιεῖν ὁ ἀὴρ. δεῖ αὖ λεῖόν τι εἶναι ἀφ' οὗ δεῖ ἄλλον ἀφάλλεσθαι. ἀλλ' ἐπειδὴ πάλιν ἀφάλλεσθαι ἄλλον ἀπό τινος λέου σώματος μηδενὸς ὄντος τῷ πλήσοντος καὶ ἀθρόον τὸν ἀέρα ἀπολαμβάνοντος πρὸς τῷ λέῳ τούτῳ καὶ στερεῷ, ἀσλώατον, οὐκ ἀφ' ὑὸς μόνα δῆλον ὅτ' ἀλοῖτο ἄν, ἀλλὰ δεῖ ἀμφοτέρων καὶ τῷ πλήσοντος καὶ τῷ πλησομένου. ὅτι γὰρ ἀμφοτέρων δεῖ, δῆλον καὶ ἐντοῦθεν. ἢ γὰρ μὴ ἐὴν ἄμφω λεῖα καὶ στερεὰ, οὐ ποιεῖ ψόφον. οἷον ἢ ἐρίῳ ἢ τῳ ὀγγῳ χαλκῶν πλήξης, οὐκ ἂν γένοιτο ψόφος. οὐ πᾶσα δὴ κίνησις ἀέρος ψόφος, ἀλλ' ἡ τοιαύτη οἵα ἡ ἀπὸ τῶν λείων. ἢ γὰρ μὴ ἐὴν λεῖα τὰ πλησπόμενα, οὐκ ἀφάλλεται ὁ ἀὴρ ἀθρόως, ἀλλ' ἐνίσχεται ἐν τοῖς κοιλώμασιν ὥσπερ ἡ ῥιπτομένη κατὰ τοῖχον σφαῖρα. ἐὰν μὲν ἡ λεῖος ὁ τοῖχος τῇ αὐτοτυπίᾳ ἀπαλλάττει ὀξ αὐτῆς ἡ σφαῖρα. ἐὰν δὲ μὴ, μύσει πολλάκις ἐν τοῖς κοιλώμασιν. ὥσπερ οὖν τὰ τοιαῦτα ἀπὸ τῶν λείων ἀφάλλεται, οὕτω καὶ ὁ ἀὴρ. κατὰ μόνον δὲ τὸ ἀπὸ πάλλεσθαι τὸν ἀέρα ἐκ τῶν λείων ἔλαβε τὴν ὁμοιότητα τῶν ἐκ τῶν λείων ἀπὸ παλλομένων. οἷον τῆς σφαίρας. οὐχὶ καὶ κατὰ τὴν αὐτίαν τῆς ἀπὸ πάλσεως καὶ ὀξ ὁμοίων ἀ μὴ τῷτό πῃ εἴποι. ὅπ ὥσπερ ὁ τὴν σφαῖραν βιαίως ἐκπέμπων συνωθεῖ ἀλλὴ ἀέρα, ὃς βιαίως ὠθούμενος καὶ ἐνθλιβόμενος ὑπὸ τῆς σφαίρας καὶ τῷ τοίχου ἐκ πυρωίζεται, καὶ ἀπὸ πάλλόμενος συνωθεῖ ἑαυτῷ καὶ τὴν σφαῖραν, οὕτω καὶ ὧδὴ τῶν ἀλλόθεν πλησόντων ἄλλα, ἀπάλλεται ὁ ἀὴρ καὶ τῇ κινήσει ψοφεῖ. ἔστι γὰρ ὁ ψόφος κίνησις. δύναται κίνησιν μὴ τοπικὴν λέγειν, ἀλλὰ τὴν ἐνέργειαν. τὸ δὲ τῷ δύναμένου κινεῖσθαι τὴν τοπικὴν κίνησιν, ἐκληπέον ὡς εἶναι τὸ ὅλον ὅτι ἔστι ψόφος ἐνέργεια τῷ δύναμένου κατὰ τόπον κινεῖσθαι τῷτον τὸν τρόπον οἷον τὰ ἀφαλλόμενα ἀπό τινων λείων ὥσπερ ἡ σφαῖρα ἀπὸ τῷ τοίχου. νῦν δὲ ὧδὴ τῆς κατὰ τόπον κινήσεως ἀκηκούσμεν ὡς ἱκανῶς ἐξελήλυθαμεν, οὐδὲν ἄτοπον. οὐ γὰρ ἁπλῶς πᾶσαν κίνησιν ἀέρος ψόφον λέγων, ἀλλὰ τινὰ τὴν ἀπὸ τῶν λείων.

» ΟΥ δὴ πᾶν ὥσπερ εἴρηται ψοφεῖ τυπτόμενον, καὶ τύπτον. οἷον ἐὰν πατάξῃ βελόνη βελόνῃ.
Ε πειδὴ εἶπεν ὅτι δύο στερεῶν πληπόντων ἄλληλα, χρεία πρὸς τὸ γενέσθαι ψόφον, ἵνα μήτις νομίσῃ ὅπ οἷασδήποτε στερεὰ καὶ λεῖα σώματα αὐτάρκη ἐστὶν ἃ ψόφον ποιῆσαι. ταῦτα προσέθηκεν, ὅτι οὐ μόνον δύο δεῖ εἶναι καὶ στερεὰ καὶ λεῖα τὰ ποιοῦντα τὸν ψόφον, ἀλλὰ καὶ μέγεθος σύμμετρον ἔχειν ἄλλα δεῖ καὶ ἀχθμα τοιόνδε. αὖ γὰρ μικρὰ πάνυ ὦσι τὰ μεγέθη οἷον βελόναι, ἐλάχιστον ἀπολαμβάνουσιν ἀέρα, ὥστε μηδὲ αἰσθητὸν γενέσθαι τὸν ψόφον. ἀλλ' ὥσπερ ἐν τῇ φυσικῇ ἔλεγεν ὅτι τὸ εἶδος ἀπὸ ὡρισμένου μεγέθους αὔξεται. ἐν οἷς πρὸς δυμόκριτον ἀπιτένετο αἰσθησιβιάζων τὸ εἶναι ἄτομα σώματα. τὰ γὰρ μεγέθη φύσει δυνάμει μὲν φησὶν ἐπ' ἄπαρόν ἐστιν ὡς μεγέθη διαιρετά. δυνατὸν γὰρ ἀεὶ ὄντι ὧδὴ τῇ ἐδίᾳ φύσῃ τὸ δοθὲν τεμεῖν τῇ αἰσθήσει καὶ κατὰ νοῦν, καὶ τοῦτο ἐπ' ἄπειρον. ὡς εἴδους τιέχοντα. οἷον σαρκὸς ἢ νεύρου. ἢ τινὸς τοιούτου. οὐδὲ δυνάμει τὴν ἐπ' ἄπειρον ὧδὴ δέχεσθαι διαίρεσιν, ἀλλὰ ἀνάγκη

λαβεῖν ἔχα τάτινα μόρια ἀδιαίρετα. ὥστε τὸ ἀπ' ἐκείνου μηκέτι διαιρεῖσθαι εἰς ἄλλο τι οἷον ἄλλο. οἷον τῷ σάρκα δυνατὸν τεμεῖν εἰς μόρια φυλάττοντα τὸ εἶδος τῆς σαρκός. κἀκεῖνα εἰς ἄλλα φυλάττοντα πάλιν τὸ αὐτὸ εἶδος. τοῦτο δ' ἐπ' ἄπειρον δυνατὸν ποιῆσαι. ἀλλὰ καταλήγει πάντα εἰς τι μέγεθος. ὅπερ ἐκεῖ τέμνῃ, οὐκέτι φυλάττει τὸ τῆς σαρκὸς εἶδος διὰ σμικρότητα πολλῷ. ὡς γὰρ ἐπὶ τὰ ἐλάτια ὥσπερ διέτεμε τοιάδε κράσεως ἴνα ὑπῆν, οὕτω καὶ πόσου δὲ μεγέθους. καὶ ὥσπερ οὐκ εἰδέχεται δυκτυλιαῖον ἄνθρωπον ἢ ἵππων γενέσθαι. ἀλλὰ δεῖ σύμμετρον τούτοις μέγεθος εἶναι, ὅτω δεῖ καὶ τὰ μόρια τῷ ζώου τάτε ὀργανικὰ καὶ τὰ ὁμοιομερῆ καὶ ἁπλῶς πᾶν εἶδος εὐαρεισμένω τινὶ μεγέθει πέφυκε γίνεσθαι. ὥσπερ οὖν ὧδὶ τούτων ἔχει, οὕτω καὶ ὧδὶ τῶν ψόφων. οὐ πᾶν μέγεθος τύπτον καὶ τυπτόμενον ποιεῖ ψόφον, οἷον εἰ βελόνα. ἀλλὰ δεῖ σύμμετρον ταῦτα μέγεθος ἔχειν. δεῖ δὲ καὶ ἀκμὴ φέρειν. ἐὰν γὰρ σφαῖρα σφαῖρας ἅψηται. οὐ ποιήσει ψόφον. δέδεικται γὰρ ὅτι σφαῖρα σφαῖρας κατὰ σημεῖον ἅπτεται. διὸ τὸ οὖν μὴ εὐαπολαμβάνειν ἀλλ' ἀρκεῖ ἀέρα οὐ ποιήσει ψόφον. τῶν δὲ παρ' ἡμῖν τεχνητῶν σφαιρῶν ἐπεὶ μὴ δυνατὸν ἀκριβῶς ἀστρογγυθῶσαι τὴν φαίσαν. ὅθεν θαυμαστὸν ἡ σφαῖρα πλήσουσα σφαῖραν ποιήσει βραχὺ ψόφον. διότι μὴ οὕσης ἀκριβῶς σφαίρας παρ' ἡμῖν, οὐδὲ ἀκριβῶς κατὰ σημεῖον ἀλλήλων ἅπτονται.

Ο' ΑΛΛΑ δεῖ τὸ τυπτόμενον, ὁ μαλὸν εἶναι. ὥστε τὸν ἀέρα ἀθρόον ἀφάλλεσθαι καὶ σείεσθαι. μαλὸν δ' εἶπεν, αὐτὶ τῷ πλατύ. καλῶς δὲ εἶπεν τὸ τυπτόμενον δεῖν εἶναι πλατύν. οὐχὶ δὲ πάντως καὶ τὸ τύπτον κοῖλον. γὰρ τὸ τύπτον μὴ ᾖ πλατύ, ἀλλὰ κυλινδρικὸν, γίνεται ψόφος. ἡ δὲ αἰτία διότι οὐ μόνος ὁ ἀὴρ ὑπὸ τῇ τύπτοντος μορίου συναπολαμβάνεται. ὅσπερ χεῖδὸν ἀδιάστατός ὄντι. ἀλλὰ καὶ ὁ ὑπὸ τῶν λοιπῶν μερῶν τῷ κυλίνδρου ἀὴρ ὠθούμενος. ὥσπερ ἡ μὲν λεπῶ πίνῃ καὶ ὀξεῖ αὐτὶ πέσει σώματι ἄτε μὴ κωλυόμενος ἐκθλιβῆναι, διαχεῖται καὶ οὐκ ἠχεῖ. ἡ δὲ πλατεῖ προσέσει, οὐ χεόμενος, ἀλλ' συναπολαμβανόμενος ἀκριβῶς ὑπὸ τῆς λειότητος. καὶ αὐτυπίας. καὶ οὕτως ἠχεῖ ἀφαλλόμενος. σείεσθαι δὲ φησι τῷτον οὐχ ἁπλῶς τὸν ἀπὸ παντὸς ἀφαλλόμενον, ἀλλὰ τὸ συναπολαμβανόμενον ὧδὶ τῶν κοίλων καὶ ἠχητικῶν. ὥσπερ ὧδὶ τῷ ἠχείου συμβαίνει πληπομένου ὑπὸ τῆς ψηφίδος. σειομένου γὰρ τούτου, σείεται καὶ ὁ ἐν τῷ κοιλώματι αὐτῷ συναπειλημμένος ἀὴρ. καὶ ἄλλοτε ἄλλοις μέρεσι προσπίπων τῆς κοίλης τοῦ ἠχείου ὧδὶ φανέαι ποιεῖ ἦχον. ἀμέλει ἐὰν κατέχωμεν τὸ ἠχεῖον, παύεται καὶ ὁ ἦχος. διὸ παυσαμένου τῷ ἠχείου, κινεῖσθαι σημαίνουσι. καὶ ὁ ἀὴρ κινούμενος. δυνατὸν μὲν οὖν ὅπερ εἶπον τὸ ὁμαλὸν καὶ αὐτὶ τῷ πλατέως ἀκούειν. ἐπὶ γὰρ ὅτι οὐ πᾶν τὸ τύπτον καὶ τυπτόμενον ψοφεῖ, οὐδὲ γὰρ ψοφεῖ βελόνη βελόνῃ τυπθεῖσα. ὡς πρὸς αὐτὴν διαστολὴ τῶν βελονῶν ὧδὶ λαγχάνει. τὸ ἀλλὰ δεῖ τὸ τυπτόμενον ὁμαλὸν εἶναι. οὐ δήπου ὡς ἀνωμάλων οὐσῶν τῶν βελονῶν κατὰ μέρεια, ἀλλὰ δῆλον ὅτι παρὰ τὸ ἀκμὴ αὐτῶν καὶ τὸ μέγεθος ἀνασείσειε τὸ ὁμαλόν. δυνατὸν δὲ τὸ ὁμαλὸν καὶ ὧδὶ τῷ μὴ βραχέος ἀκούειν. καὶ τῷτο δῆλον ἐκ τῆς ἐπαγωγῆς. τὸ ὥστε τὸν ἀέρα ἀθροῦ ἀφάλλεσθαι. ἀπὸ μὲν γὰρ τῶν βραχέων καὶ ἀνωμάλων κατακερματίζεται καὶ οὐκ ἀθροῦ ἀφάλλεται. ἀπὸ δὲ τῶν ὁμαλῶν διὰ τὸ συνεχὲς εἶναι καὶ εἷς.

» ΑΙ δὲ διαφοραὶ τῶν ψοφούντων, αἱ τῷ κατ' ἐνέργειαν ψόφῳ διλοῦσι. ὥσπερ γὰρ αὖδυ φωτὸς
» οὐχ ὁρᾶται τὰ χρώματα, οὕτως οὐ δὲ αὖδυ ψόφον τὸ ὀξὺ καὶ τὸ βαρύ.
Τ ὧν ψοφούντων εἶπεν, αὐτὶ τῷ ψόφων. ἐπαισθὴ κατὰ τὰς διαφορὰς τῷ ψοφούντων διάφοροι καὶ οἱ ψόφοι γίνονται. διαφορὰς οὖν τῶν ψόφων εἶναί φησι τὸν ὀξὺ καὶ τὸν βαρύ. τούτας δὲ φησὶ γνωρίζεσθαι οὐκ ἐν τοῖς κατὰ δύναμιν ψόφοις. ἀλλ' ἐν τοῖς κατ' ἐνέργειαν. τὰ γὰρ δυνάμει ἀσύνδετα οὐδ' ἴσα. πῶς δὲ τῶν μὴ ὄντων, ἕκαστον γὰρ κείνεται κατὰ τὴν οἰκείαν ἐντελέχειαν. ὥσπερ γὰρ τῶν διαφόρων φησὶ χρωμάτων αὐτὰ λαμβανόμενα. οὐχ ὅταν ᾖ δύναμει διαφανὴς ὁ ἀὴρ. ἀλλ' ὅταν ἐνεργείᾳ τυντέσιν ὅταν φωτισθῇ. οὕτως δὲ ὅταν δύναμει δινηὶς αὐδανώμεθα τῆς τῶν ψόφων διαφορᾶς. ἀλλ' ὅταν ἐνεργείᾳ γένηται τυντέσι ὅταν ἤδη δέξηται τὸν ψόφον. τοσοῦτον γὰρ διαφέρουσιν οἱ ψόφοι τῶν χρωμάτων, ὅτι τὰ μὲν χρώματα ἕτερά ὄντα κινοῦσιν ἀλλό. μόνας γὰρ τὰς ἐνεργείας αὐτῶν διακρίζει τὰ διαφανές. οἱ δὲ ψόφοι οὐχ ἕτεροί ὄντι τῷ κατ' ἐνέργειαν δινηοῦς ἀέρος. ἀλλ' ἐν τούτῳ τὴν σύστασιν ἔχουσι.

» ΤΑΥΤΑ δὲ λέγεται κατὰ μεταφοράν, ἀπὸ τῶν ἁπλῶν. τὸ μὲν γὰρ ὀξὺ, κινεῖ τὴν αἴσθησιν ἐν
» ὀλίγῳ χρόνῳ ὧδὶ πολύ. τὸ δὲ βαρὺ, ἐν πολλῷ ἐπ' ὀλίγον.
Τ ὀξὺ καὶ βαρὺ καὶ τίνες ὧδὶ ψόφων διαφοραί. κατὰ μεταφορὰν φησὶ τὴν ἀπὸ τῶν ἁπλῶν ἐκλήθησαν ἐν ὄγκοις γὰρ οἱ ὄγκοι ἁπλοὶ κυρίως. τό, τε ὀξὺ καὶ τὸ βαρύ. ὧν κατὰ μεταφορὰν λέγεται κἠ τὰ ὧδὶ τῶν ψόφων. ὀξὺ γὰρ λέγεται ὧδὶ τῆς ἀφῆς τὸ ταχέως ἐνεργοῦν οἷον τὸ μαχαίριον ὀξὺ ὅτι ταχέως κινητεῖ. ἀμβλὺ δὲ τὸ βραδέως ἐνεργοῦν καὶ οἷον οὐ κεντοῦν, ἀλλ' ὠθοῦν ὡς τὸ ὕπερον. ὅσα μὲν οὖν ὧδὶ τὴν διαφορὰν ὡς τὸ κεντεῖν ποιῆσαι βουλόμενα, ὀξυγώνια ἄλλα ποιοῦμεν. ὅσα δὲ ὡς τὸ ὠθεῖν, ἐμβλυγώνια. τῶν οὖν καὶ ὧδὶ τῶν ψόφων. ὀξὺ μὲν λέγομεν τὸν ταχέως παραγινόμενον ὧδὶ τὴν αἴσθησιν κἠ ὧδὶ μέτρον τὸ βαρὺ δὲ τὸν αὐάλογον τῷ ἀμβλεῖ τὸν βραδέως παραγινόμενον ὧδὶ τὴν αἴσθησιν, καὶ ταχέως

ἄστε πανόμενον· διαὐδὴ μᾶς τῶν νδύρων τῆς νεάτης· αὕτη γὰρ οὖσα καὶ τεταμένη τῶν ἄλλων μᾶλλον
τῷ κρούεσθαι διὰ τλὴ τάσιν ταχέως πλήπουσα τὸν ἀέρα ὀξύτατον ποιεῖ τὸν φθόγγον· καὶ ἐνόλίγῳ μὲν χρόνῳ, ἐποίησε τᾶτο ἀὐδὴ πολὺ δὲ ἐφύλαξεν ὥσπερ καὶ τῶν πέξων τὰ σιλπρὰ, καὶ μᾶλλον τὸ
ταμεύα· τούτων γὰρ ἡ νδυρὰ ταθεῖσα ὑπὸ τᾶ πξότου, εἶτα ἀφεθεῖσα ἐπ' ὀλίγῳ χρόνῳ διὰ τὴν τάσιν ἀὐδὴ
τὸν οἰκεῖον ἄστα καθίστατα τόπον· διὸ τὸ βέλος ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ ὠθήσασα δι' ἀὐδὸ τᾶτο ἀὐδὴ πολὺ διάσημα πέμπει· μείζονος γὰρ ὄδι διωάμεως τῷ ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ τὸ ἀὐλὸ κινῆσαι, ἢ πρὸς τὸ πλείονι· ὅπερ
καὶ ἀὐδὶ τῶν μᾶλλον τεταμείων χορδῶν συμβαίνει· αἱ δὲ ἧσσον τεταμέναι ἀνάπαλιν· οἷον ἡ ὑπάτη
ἐν πολλῷ μὲν ἐκίνησεν τὸ διηνεκὲς τᾶ ἀέρος· ἐπ' ὀλίγον δ' ἐφύλαξεν· ἄϊτιον δ' ὅτι αἱ μὲν λεπαί ἐσι καὶ
μὴ πολλὼ ἔχουσαι ἀέρα· αὐτιπίπτοντα τάχιον ἀὐλὸν κινοῦσιν· ἔτι δὲ τεταμέναι οὖσαι ἧ μὴ ὑπὸ πολλοῦ ἀέρος ἐμποδιζόμεναι θᾶττον ἐπέγουσι τοὺς τὸν οἰκεῖον τόπον καὶ τὴν δυθύτητα λαβεῖν, ὅξ ἧς ἐκινήθησαν πληγεῖσαι διὰ τὸ συντένεσθαι ὑπὸ τῶν πράτων· διὰ ταῦτα μὲν ὡῦν ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ κινοῦσι τὸ
διηνὲς τᾶ ἀέρος· σωζουσι δὲ ἀὐδὶ πολὺ τὸν ἦχον· διότι πάνυ τεταμέναι σφοδρῶς πλήπουσι τὸν ἀέρα·
σφοδρότερον δὲ πληγὲς, καὶ αὖτος αὐτιπλήξαι τὴν νδυρὰν· καὶ πάλιν ὑπ' αὐτῆς αὐτιπλήπεται· καὶ
τᾶτο ἀὐδὶ πλεῖον ἄχρονον γίνεται κρασιαινομένης οὕως τῆς νδυρᾶς· ἀὐδὶ πολὺ παρατείνει καὶ ὁ ἦχος ὅξ
αὐάγκης· αἱ δὲ παχέαι νδυραὶ καὶ ἧπόν τι τεταμέναι οἷον ἡ ὑπάτη πᾶν τοὐναντίον ὑπομένει· πολλῶ γὰρ ἔχουσα ἀέρα αὐτιπίπτοντα καὶ μὴ δὲ οὕτω τεταμένη βραχύτερόν τε κινεῖ τὸν ἀέρα ἧ χολαιότερον ἄστα καθίστατα· διὸ καὶ βρασύτερον ἠχοῦσι· καὶ οὐδὲ ἀὐδὶ πολὺ παρατείνουσι τὸν ἦχον· διότι οὐ
σφοδρῶς κινοῦσι τὸν ἀέρα· οὐδὲ σφοδρῶς αὐτιπλήξιοντα καὶ διὰ τᾶτο οὐκ ἀὐδὶ πολὺ κρασιαίνουσι. τούτου δὲ μὴ γενομένου θᾶττον ἄστ' ἀλλυται ὁ ψόφος.

» ΚΑΙ ΟΥΤΩ δὴ ταχύ, τὸ ὀξύ· τὸ δὲ, βαρύ· ἀλλὰ γίνεται τᾶ μὲν διὰ τὸ τάχος ἡ κίνησις τοιαύ-
» τη· τᾶ δὲ, διὰ βρασυτῆτα· καὶ ἔοικεν αἰάλογον ἔχειν τῷ πρὸ τλὼ ἀφλὼ ὀξεῖ, ἧ ἀμβλεῖ· τὸ μὲν γὰρ ὀξύ,
» οἷον κεντᾶ· τὸ δὲ ἀμβλεῖ, οἷον ὠθεῖ διὰ τὸ κινεῖν τὸ μὲν, ἐν ὀλίγῳ· τὸ δὲ, ἐν πολλῷ· ὥστε συμβαίνει τὸ μὲ,
» ταχύ· τὸ δὲ, βρασὺ εἶναι.

Ε ἐπὼν ὅτι ὁ ὀξὺς ψόφος ταχέως κινεῖ τὴν ἀἰσθησιν· καὶ ἀἰσθητὸς γενόμενος μείαι ἀὐδὶ πλέονα χρόνον· ὁ δὲ βαρὺς αὖ ἀπαλιν· ἵνα μήτις νομίζῃ ὅτι ἀὐλὸς ὁ ὀξὺς ψόφος ταχέως ἡ βραδέως κινεῖται· ἐνέργεια γάρ ὄδιν ἀέρος ἀσώματος· τὸ δὲ ἀσώματον οὐ κινεῖται κατὰ τόπον, ἀλλ' ὀξὺς λέγεται ψόφος τὸ ὁ ξέως κινεῖσθαι τὸν ἀέρα οὗ ὄδιν ἐνέργεια· ὁμοίως δὲ καὶ βραδύς· ἢ οὕως τᾶτο σημαίνει διὰ τᾶ ἐπῶν ἀλλὰ γίνεται τᾶ μὲν διὰ τάχους ἡ κίνησις τοιαύτη· τοῦ δὲ βραδυτῆτα· αὐτὶ τοῦ διὰ τάχος ἧ κινεῖ μέν ου σώματος ἐν ᾧ ὄδι τοιαύτη γίνεῖ ἡ κίνησις τῆς αἰσθήσεως ὑπὸ τᾶ ψόφου ἢ ὅτι ὥσπερ ἀὐδὶ τῶν ἐπῶν διὰ τὴν ὀξυτάτην ἐν τοῖς ὄγκοις ταχέα γίνεται ἡ διαίρεσις ὑπ' αὐτῶν· ἡ ἔσιν ἄλλο μὲν τὸ ὀξύ, ἄλλο δὲ τὸ ταχέως ὑπ' αὐτῶν διαιρεῖσθαι τὸ σῶμα· ἐπακολουθεῖ γὰρ τᾶτο ἐκείνῳ καὶ συμβέβηκε τῷ ὀξεῖ τὸ ταχέως διαιρεῖν· ὀξὺ γὰρ λῶ καὶ μὴ ἐνεργοῶ· ὁμοίως καὶ ἀὐδὶ ἄμβλεος· οὕτω ἡ ἐν φωνεῖ ὀξέια· ἄλλο μέν ὅτι τὸ ὀξὺ τᾶτο δὲ συμβέβηκε τὸ ταχέων κινεῖν τὴν ἀκοὴν· ὁμοίως δὲ καὶ τὸ βρασὺ ἀὐδὶ τῆς βαρείας· τὸ δὲ, ὥστε συμβαίνει τὸ μὲν, ταχύ· τὸ δὲ, βρασὺ εἶναι, ἴσον ὅτι τὸ ὡς τὰ ταῦτα κατὰ συμβεβηκὸς ἔχουσι τὸ ταχὺ καὶ τὸ βρασὺ καὶ οὐκ οὐσίαι ἀὐλῶν ὅτι· συμβέβηκε δὲ τῷ μὲν ὀξεῖ τὸ ταχὺ κινεῖν οἷον τῷ μαχαιρίῳ διὰ τὸ ὑπὸ ὀλίγου σώματος αὐτιβαίνεσθαι· τῷ δὲ ἀμβλεῖ τὸ βραδέως οἷον τῷ ὑπέ ρῳ διὰ τὸ ὑπὸ πολλοῦ σώματος αὐτιβαίνεσθαι.

» ΡΕΡΙ μὲν οὖν ψόφου, ταύτη διωρίσθω.

Ε ῥηκε τί ὄδιν ὁ ψόφος· ὅτι κίνησις τᾶ διωαμένου κινεῖσθαι τὸν τόπον τᾶτον, ὅπερ τὰ ἀφαλλόμενα ἀπὸ τῶν λείων ὅταν αὐτικρούσῃ· καὶ πῶς γίνεται, ὅτι τύπτοντός τινος καὶ τυπτομένου· διά τινος, ὅτι πλησὶ στερεῶν τινῶν πρὸς ἄλληλα εὐ ἀέρει σφοδροτέρας καθ' ἑτῶν τῆς τᾶ ἀέρος διαρέσεώς τε καὶ θρύψεως· ἀλλὰ καὶ ποταπὰ δεῖ εἶναι τὰ πληπόμενα· διά τινος ἀκούεται κἧ πῶς ὁ ψόφος.

» Η ΔΕ φωνὴ, ψόφος τίς ὄδιν ἔμψυχον· τῶν γὰρ ἀψύχων, οὐδὲν φωνεῖ· ἀλλὰ καθ' ὁμοιότητα λέγε
» ται φωνεῖν· οἷον αὐλὸς καὶ λύρα.

Ε ἐπὼν πρὸ ψόφου, ἀκολούθως καὶ πρὸ φωνῆς διαλέγεται· εἶδος γὰρ ἡ φωνὴ τᾶ ψόφου· λέγει οὕως τλὼ φωνλὼ πινα ψόφον εἶναι· οὐ γὰρ πᾶς ψόφος φωνὴ, οἷον ὁ τῶν ἀψύχων· οὐ γὰρ ὁ ἐκ τῶν κυμάτων ἢ τῶν ἀνέμων γινόμενος ψόφος, ἢ τῶν προσαρασομένων ἀλλήλοις λίθων φωνὴ ὄδιν· ἀλλ' ἔμψυχον τίς ψό φος ἐσὶν ἡ φωνή· ἀλλ' οὐδὲ πᾶς ἔμψυχον ψόφος, φωνή· οὐδὲ γὰρ ὁ διὰ χειρῶν κρότος οὐδὲ τὸ χρέμψα σθαι ἢ βῆξαι φωνή ὄδιν· ψόφοι μὲν γὰρ ἅσι ταῦτα καὶ οὐ φωναί· ἀλλὰ φωνὴ ὄδιν ἔμψυχον ψόφος διὰ τῶν φωνητικῶν γινόμενος μορίων· φωνητικὰ δὲ μόρια, πνεύμων καὶ τὰ ἀναπνευστικὰ πάντα μόρια· καὶ ἡ τραχεῖα αὐτηρία καὶ ὁ φάρυγξ· ἀλλ' οὐδὲ ὁ ὀπισθεν ὑπὸ τούτων γινόμενος ψόφος, φωνὴ ὄδιν· ἡ γὰρ βῆξ ὑπὸ τούτων γίνεται, καὶ οὐ λέγεται φωνεῖν ὁ βήττων· ἀλλ' ὅταν μὴ φαντασίας σημαντικῆς ταύτα κινηθῇ· τότε οὖν ὁ τούτων γινόμενος ψόφος, φωνὴ καλεῖται· τίνι δὲ τρόπῳ διὰ τῶν τοιούτων ὀργάνων ἡ φωνὴ γίνεται, καὶ τίνι διαφέρει φωνὴ βηχὸς αὖ τᾶ λέγοντος, προϊόντες ἐροῦμεν· ἐμψύχου οὖν

ψόφος τίς ἡ φωνή· καὶ γάρ τινα τῶν ἀψύχων λέγεται φωνεῖν, κατὰ μεταφορὰν καὶ ὁμοιότητά τινα
λέγεται ὡς ἔχοντά πε ἐμφερὲς τῇ τᾶ ἀνθρώπου φωνῇ· ρία γὰρ ταῦτα θεωρεῖται πρὸς τλὼ τᾶ ἀνθρώ που φωνλώ· ῥυθμὸς, ἁρμονία· καὶ λέξις· ἔχει δὲ ὁ μὲν ῥυθμὸς πρὸς τὸν χρόνον τῆς ἐκφωνήσεως τὸν μα κρὸν καὶ τὸν βραχυ· διόπερ οἱ παλαιοὶ τῶν φωνηέντων τὰ μὲν ἐν πλείονι χρόνῳ ἐκφωνοῦμεν, μα κρὰ ὠνόμασαν· τὰ δὲ ἐν ἐλάπονι, βραχέα· ἐὰν γὰρ αὐτοφωνῶ ἐκφωνήσωμεν, ὁ ψόμεθα ὅτι τὰ μὲν μα κρὰ λεγόμενα οἷον τὸ η καὶ τὸ ω, ἐν πλείονι προφερόμεθα χρόνῳ· τὰ δὲ βραχέα, ἐν ἐλάπονι· ἐκ δὲ τῆς τούτων πρὸς ἄλληλα συνθέσεως τὸ εὔρυθμον· τῶν ἐπῶν γὰρ ὄδιν· ἡ δὲ ἁρμονία, πρὸς τὴν τ ὀξέως καὶ βαρέως συμμερίαν ἔχει· ἡ δὲ λέξις πρὸς τὴν διατύπωσιν ἔχει τῶν συλλαβῶν ὅξ ἧς ἡ τῶν λεγομέ νων σημαίνεται εὐτοια· ἐπεὶ οὖν ταῦτα ἔχει μὲν κινέσεως ἡ τοῦ ἀνθρώπου φωνή· μιμοῦνται δὲ ὅπως ταύτην καὶ τὰ μουσικὰ ὄργανα· διατίθετο λέγονται καὶ αὐτὰ φωνεῖν κατὰ ἀναλογίαν· οὐ γὰρ μόνον τ ῥυθμὸν καὶ τὴν ἁρμονίαν μιμοῦνται, ἀλλὰ καὶ τὰς λέξεις· ἀμέλει γοῦν καὶ ἐσασι ποιόν τινα ὄδι· τὸ ᾆσμα τὸ λεγόμενον· καὶ συνάδυσι τοῖς ὀρχήσεις· μιμοῦνται δὲ οὐ τὴν ἁπλῶς φωνὴν τᾶ ἀνθρώπου, ἀλλὰ τὴν διάλεκτον· ὡς γὰρ εἶπον κατὰ συνθήκλω ἔχει τῆς λέξεως διὰ τῆς πλώτης γινομένλω. Ζητή σειε δ' ἄν τις τίνι διαφέρει ῥυθμὸς μέτρου· φαμὲν οὖν ὅτι ὁ ῥυθμὸς γενικώτερόν τί ὄδιν· εἶδος γὰρ τᾶ ῥυθ μοῦ τὸ μέτρον· ἔτι μὲν γὰρ μέτρον, τᾶτο καὶ ῥυθμός· οὐκ ἔτι δὲ καὶ ἔμπαλιν· θεωρεῖται γὰρ ὁ ῥυθμὸς ἀὐδὶ τῶν κροτωύντων τοῖς ποσί τε καὶ τοῖς χερσίν· ὅταν γὰρ ἡ ταχείας καὶ ἡ βραδείας τῶν ποσῶν αἴρσις καὶ θεσις λόγον ἔχωσι πρὸς ἄλληλα, ῥυθμὸς γίνεται καὶ σύνδυον ἀπὸ μεταφορᾶς τούτων ἡ τοιάδε τῶν συλλαβῶν συμπλοκὴ ἡ παραλαμβανομένη πρὸς τὴν τῶν μέτρων γένεσιν, πίδες ἐκλήθησαν καὶ τὴν τ αὐτὴν αἰάλογίαν καὶ ἀὐδὶ τὸ κρότου τῶν χειρῶν καὶ ἀὐδὶ αὐλῶν καὶ τῶν ἄλλων τοιούτων. ὁ ῥυθμὸς ἐ κλήθη συμμερίας ὢν τὸ χρόνου ἐν ᾧ ἡ κίνησις γίνεται· καὶ γὰρ ἐν τοῖς αὐλοῖς καὶ ῥυθμὸς θεωρεῖται· καὶ γὰρ τῶν φυμάτων τ αὐλῶν τὰ μὲν ἀὐδὶ πλείονα χρόνον τοῖς δακτύλοις ἀὐδὶ πιμάζουσι· τὰ δ' ἐπ' ἐλάτ τονα· καὶ οὕτω τῶν ἐπιχήσεων, τὴν μὲν, πραοτέραν· τὴν δὲ, φαχυτέραν· καὶ τῶν φυμάτων· τὰ μὲν μείζονά ὄδι· τὰ δὲ, ἐλάπονα· καὶ τὰ μὲν ἐγχυτέρω τῆς ἀὐδὶ πλαπίδος· τὰ δὲ πρρωτέρω· καὶ τὰ μὲν σθ νότερα ὀξύτερά ὄδι τῶν σύρυτέραν· διὸ καὶ ἀὐδὶ τῶν παίδων φωναὶ καὶ τῶν γυναικῶν ὀξύτεραι· τὰ δ ὕ βυρτέρα βρασύτερα· ὁμοίως καὶ τὰ ἐγχυτέρω τῶν πρρωτέρω ὀξύτερα· ὧν τῇ συμμερίᾳ ἡ ἁρ μονία καὶ τὸ μέλος γίνεται· ῥυθμὸς δὲ τῇ τοῦ ταχέος βραδέος· ὅτι καὶ ἐν τοῖς λοιποῖς ὀργάνοις θεω ρεῖται ὁ ῥυθμὸς, δῆλον πᾶσι· τῇ συμμέρᾳ γὰρ τ δακτύλων αἴρσει καὶ θέσει ἄστα τελεῖται· ὁ μὲ οὖν ἀὐδὶ τ ἄλλων ῥυθμὸς κατὰ τὸ βρασὺ καὶ τὸ ταχὺ χαρακτηίζεται· ὁ δὲ ἀὐδὶ τῆς προφοεικοῦ λόγου, κατὰ τὸ μακρὸν καὶ βραχύ, ὅσπερ καὶ μέτρον μόνος λέγεται· αἰάλογεῖ δὲ τῷ μὲν βρασεῖ, τὸ μακρὸν· τῷ δὲ ταχεῖ, τὸ βραχύ· οὐ μόνον δὲ ἐν τοῖς ποιητικοῖς λόγοις θεωρεῖται τὸ μέτρον, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς ῥητει κοῖς· λέγομεν οὖν μακρὸν τὸ κῶλον εἶναι ἢ κολοβόν· καὶ ἐκ τᾶ μὴ σύμμετρα εἶναι τὰ κῶλα ὀκ εὔρυθ μος ὁ λόγος γίνεται· οἱ γοῦν πρὶ ἰδέας λόγου γεγραφότες, παραδεδώκασι, ποῖοι καὶ πόσοι πίδες πα ραλαμβανόμενοι, πρὸς τὸ ῥητικὸν κῶλον συντέλουσι· ταῦτα μὲν ἐν παρεκβάσει ἀνασρά μωμεν δὲ ἀὐδὶ τλὼ λέξιν.

» ΚΑΙ ὅσα ἄλλα τῶν ἀψύχων· ἀπόπτωσιν ἔχει καὶ μέλος καὶ διάλεκτον.

Α πότασιν εἶπεν, αὐτὶ τ ῥυθμόν· ὡς γὰρ εἶπον πρὸ τὴν ἔκπτασιν τᾶ χρόνου τὴν ἀὐδὶ πλεῖον ἢ ἔλαπον καὶ τὴν τούτων συμμερίαν ὁ ῥυθμὸς θεωρεῖται· μέλος δὲ εἶπεν αὐτὶ τᾶ ἁρμονίαν, ἥπις ἔχει πρὸ τὴν συμμε ρίαν τῆς ὀξέως καὶ τᾶ βαρέως· διάλεκτον δὲ, τλὼ τῶν λέξεων συνθήκλω.

» ΕΟΙΚΕ γὰρ ὅτι καὶ ἡ φωνὴ ταῦτα ἔχει.

Ε οικέ φησιν ὅτι τῶν μουσικῶν ὀργάνων ψόφος τῇ φωνῇ καθὸ ἔχει ἀὐλῆς μίμημα τὰ ἁρμούα· δῆλον δὲ ὅτι φωνλὼ μάλιστα, νῶ λέγει τὴν διάλεκτον· πρὸ ταύτην γὰρ μόνλω ἡ λέξις θεωρεῖται· οὐ γὰρ ταῖς σὺν θροις φωναῖς, μέλος μὲν ὄδιν ἡ ῥυθμὸς· λέξις δὲ οὐκ ἔτι· καὶ γὰρ ἀὐδὶ κίθῆσις ἢ ψιθῆσις ἢ τ τοιού των, οὐ κινείσῃ ἡ λέξις· κατὰ μίμησιν δὲ καὶ ἀναλογίαν, ὥσπερ καὶ ἀὐδὶ τῶν ἀψύχων.

» ΡΟΛΛΑ δὲ τῶν ζώων οὐκ ἔχουσι φωνλώ· οἷον τά, τε ἀνα μα, καὶ τῶν ὀσράκων, ἰχθύδν.

Ε πασὴ εἶπε τὴν φωνλὼ ψόφον εἶναι ἔμψυχον, οὐ πᾶν δὲ ἔμψυχον φωνεῖ, ἀλλ' ἔσι τινὰ ἄφωνα ἀλλὸ τᾶ το προσδιορίζεται· οὐ γὰρ ἁπλῶς τὰ ἔμψυχά ὄδι τὰ φωνοῦντα ἀλλὰ τὰ ζῶα· καὶ οὐδὲ πάντα ζῶα ἀλλὰ μόνα τὰ ἔχοντα πνεύμονα· τ το δὲ ὄδιν ὅσα ἀναπνεῖ· ὕλη γὰρ ὄδι τῆς φωνῆς ὁ ἀναπνεόμενος ἀὴρ ὡς δείκει προϊών· οὔτε τὰ εὔτομα οἷον μῦαι· μέλιπαι· κὴ τὰ ὄμοια· ὡς οὐδὲ τὰ ἀνάμα φωνεῖ οἷον σκώληκδ· ἀλλ' οὐδὲ πάντα τὰ ἀνάμα οἷον ὅσα τῶν εὐύδρων μὴ ἀμφίβιά ἐσιν· οἷον ἰχθύδν· οὔτε γὰρ ἔχουσι πνεύμονα, καὶ διατᾶτο οὐ φωνοῦσι· καὶ διατᾶτ ἔλοσπες ἐκλήθησαν ὡς ἐλλείποντες τῇ ὀπῇ· ἀλλ' οὐδὲ πάντα τὰ ἀμφίβια φωνοῦσι· οὔτε γὰρ τὰ ὀσρακόδερμα οἷον κεχλίαι οὐδὲ τὰ μολακόσρα κα οἷον καριάνοι σκυτάλαι· φωνοῦσι δὲ τῶν ἀμφιβίων ὅτε ποτάμιος ἵππος καὶ ὁ κροκόδειλος· λέ γεται γὰρ καὶ οὗτος φωνεῖν κατὰ βραχύ. Απορήσειε δ' ἄν τις πῶς λέγονται τὰ εὔτομα μὴ φωνεῖν· τί γὰρ τῶν τετίγων πολυφωνότερον· καὶ αἱ μῦαι δὲ βόμβον ἱκανὸν εὐ τῷ ἵπταδαι ποιοῦσι· λέγω

οωῦ ὅτι οὐκ ἔστι φωνὴ τούτων διαφώνησις· οὐδὲ γὰρ διὰ φωνητικῶν ὀργάνων γίνονται· ὑμῶν γάρ τίς ἐστι πρὸς τὰ ἀδιαφάνειαν ὑπὸ τὸ σῶμα τῶν τετήκων, ὃν τύπτοντες τοῖς πίνυξι καὶ ἐκθλίβοντες τὸν ἐναπειλημμένον ἀέρα ψοφοῦσιν· ὁμοίως δὲ καὶ μᾶλλα τοῖς περοῖς πλήττουσα ψαχέσιν οὖσιν ἠχοῦσιν ἀμέλει σαθέσαι οὐκ ἔστι βομβοῦσι.

» ΚΑΙ τὸ λόγως, εἴπερ ἀέρος κίνησίς ἐστιν ὁ ψόφος· ἀλλ' οἱ λεγόμενοι φωνεῖν οἷον τὸ ἀχε-
» λῶῳ ἰχθύσι, ψοφοῦσι τοῖς βραγχίοις, ἢ πνὶ ἑτέρῳ τοιούτῳ.

Ε ἐπὼν ὅπ οὐκ ἔχουσιν οἱ ἰχθύσι φωνὴν, τὴν αὐτίαν αὐτὸς τούτου ἐπήγαγεν. ἡ γὰρ φησιν ὡς δέδεικται κίνησις ἀέρος ἐστὶν ὁ ψόφος. ἡ δὲ φωνὴ ψόφος τίς, οὐκ ἐν ἀέρι δὲ διαιρίβουσιν οἱ ἰχθύσι, ἀλλ' ἐν ὕδατι, εἰκότως φωνὴν οὐκ ἔχουσιν. οὐ τὸν ἀέρα κινοῦντες, ἀλλὰ τὸ ὕδωρ. καὶ τῶν ἀμοιβίων δὲ ὅσα φωνὴν ἔχει, οὐ διώκουσι τὸ ὕδατι φωνεῖν· οὐδὲ γὰρ ἡμεῖς καταδύσαντες εἰς τὸ ὕδωρ φωνῆσαι δυνάμεθα. ἀλλ' οἱ λεγόμενοι φωνεῖν τῷ ἀχελώῳ μεγάλους εἶναι οὓς δοκοῦσί τινὸν φωνεῖν ὅταν πρὸς τὴν ὠδὶ φαίνειαν τοῦ ὕδατος γένωνται. φησὶν οὖν ὅτι οὐ διὰ ὀίεσθαί φωνεῖν ἄλλους· οὐδὲ γὰρ διὰ φωνητικῶν μορίων τὸν ψόφον ποιοῦσιν, ἀλλὰ κατά τινα τῶν βραγχέων κίνησιν· ὅταν γὰρ οὗτοι νήχωνται πρὸς τὴν τοῦ ὕδατος ὠδὶ φαίνειαν μεγάλοι ὄντες μὴ συναπολαμβάνοντες πολὺ ὕδωρ τῷ τοῖς βραγχέοις, εἶτα συστέλλοντες τὰ βραγχέα, ἐκπέμπουσι τὸ ὕδωρ μὴ παράπτουσι τῇ ἐκπομπῇ· κἀκεῖνο παραπτόμενον τῷ ἀπολαμβάνει τινὰ ἀέρα, ὃς ἐκθλιβόμενος τῇ πληγῇ τοῦ ὕδατος ἠχεῖ· καὶ ταύτη δοκοῦσιν ἐκεῖνοι φωνεῖν ὥσπερ καὶ ὠδὶ μυῶν καὶ τετήκων ἐλέγομεν. ὥστε ἔξω τοῦ ζώου γίνεσθαι ὁ ψόφος, καὶ οὐ διὰ φωνητικῶν ὀργάνων. καὶ παραπλήσιον συμβαίνει ὠδὶ τῶν τοιούτων. οἷον ὠδὶ τῶν περιστερῶν αἱ πνοὶ ἐπάμεναι ψοφοῦσι τοῖς πέρυξιν. ὅμοιος οὖν ὁ τοιοῦτος ψόφος τῷ διὰ χαρῶν κρότῳ· ὥστε καὶ οἱ σκάφοι λέγονται φωνεῖν, ὃ καὶ τοῦτο. καὶ ἐπ' αὐτῶν ὑποληπτέον. ὃ δὲ τινι ἑτέρῳ τοιούτῳ προσέθηκε τὸ ὅτι τὸ δέχεται μὴ μόνον τῇ συσολῇ τῶν βραγχέων τὸν ἀριθμὸν τόπον ψοφεῖν αὐτοὺς, ἀλλὰ καὶ τῷ σώματος δεχομένους ὕδωρ καὶ σιωπῶντας μετὰ ῥοίζου ἀμέλει τῷ βάθει ὄντες οὐ ψοφοῦσιν· ἀδιάλειπτον γὰρ τὸ ὕδατι γίνεσθαι ψόφον. διὰ τοῦτο ὡς ἤδη εἴπον, ἐὰν ὕδατι συμπλήξωμεν τὰς χεῖρας οὐ ψοφοῦσι. διὰ χεῖς μὲν γὰρ ὄβι τὸ ὕδωρ. ψοφητικὸν δὲ οὔ.

» Φ Ω Ν Η δέ ὄβι ζώου ψόφος, καὶ οὐ τῷ τυχόντι μορίῳ. ἀλλ' ἐπὶ πᾶν ψοφεῖ τύπου τος τινος, καὶ
» τί καὶ τὸ τινι. τοῦτο δέ ὄβιν ἀήρ, βύλογως ἂν φωνοίη ταῦτα μόνα, ὅσα δέχεται τὸν ἀέρα.

Δ ιακείνας τὰ φωνοῦντα ἄπαξ τῶν μὴ φωνούντων καὶ ἐκ τούτων ἐφοδιασθεὶς ὡς τὸν περὶ φωνῆς λόγον, βούλεται λοιπὸν τὸν τῆς κυρίως φωνῆς ἀπορθοῦσθαι λόγον. διακείνει δὲ ἄλλῃ ἐκ τῶν ἄλλων ψόφων διχῶς ἔκτε τῷ τρόπου τῆς γενέσεως, καὶ ἐκ τοῦ τέλους. ἐκ μὲν οὖν τοῦ τρόπου τῆς γενέσεως ὅπη ἡ φωνὴ γίνεται ἐκ τοῦ πνευθούτος ἀέρος ἐκθλιβομένου τῇ συσολῇ τοῦ θώρακος κατὰ τὴν ὑπάρχουσαν αὐτῷ ψοφητικὴν διάμειν καὶ προαιτίοντος τῇ ῥαχέᾳ ἀρτηρίᾳ κἠ τῷ εὐαπελημμένῳ εὐ αὐτῷ ἀέρι. ὃς τῇ ἀθρόᾳ πληγῇ ἄθρυπτος ἀπορραλλόμενος ἀεὶ τὴν πρὸσχὴν ἀέρα ἕως τῆς ἀκοῆς· ἔστι γὰρ τὸ μὲν ἀχανὲς τοῦ σώματος τὸ μέχρι τῆς ῥίζης τῆς γλώττης φάρυγξ· ἐκεῖθεν δὲ δύο ἀγγεῖα φέρονται· τὸ μὲν ὠδὶ τὴν θώρακα ὁ καλεῖται ῥαχεῖα ἀρτηρία· τὸ δὲ ἕτερον πρὸς τῷ τένοντι ὠδὶ τὴν γαστέρα, ὃ καλεῖται οἰσοφάγος· διὰ μὲν οὖν τοῦ οἰσοφάγου, ἡ πάροδος τῶν στίων γίνεται· διὰ δὲ τῆς ῥαχείας, ἡ πάροδος τοῦ πνεύματος ἥ, τε κατὰ τὴν ἔσπνοὴν, καὶ κατὰ τὴν ἐκπνοήν· ὅπερ τῷ ἐρημένῳ τρόπῳ ἐκπνεόμενον ποιεῖ φόφον· ὃς καλεῖται φωνὴ, ὅταν μετά τινος σημαντικῆς φαντασίας γίνηται. ἐκ μὲν οὖν τοῦ τρόπου τῆς γενέσεως τοιοῦτα διαφέρει ἡ φωνὴ τῶν ἄλλων ψόφων· ὅσοι γὰρ ψόφοι μήτε ἐμψύχων, μᾶλλον δὲ ζώων ὄσι μήτε διὰ τῶν ἐρημένων φωνητικῶν ὀργάνων γίνονται, οὐκ ὄσι φωναί· ἐκ δὲ τοῦ τέλους, ὅτι ἡ φωνὴ κατὰ ὁρμὴν πνεύματος τοῦ ζώου γίνεται πρὸς τὸ σημαίνειν τι· διὸ καὶ μετὰ φαντασίας· διὸ καὶ οἱ τῶν ἀλόγων ψόφοι φωναὶ σύνομον ὧν μεθέπων φησὶν ὠρύεται· καὶ γὰρ ὁ κύων ὁπηνίκα φαντασίαν ἔχει τοῦ ἀλλοτρίου, ὑλακτεῖ· ὅταν δὲ τοῦ οἰκείου, σαίνει· καὶ ἁπλῶς τοιῶς· ἢ τοιῶς τυποῦσα καὶ κατὰ τὴν φαντασίαν διαφόρως φωνεῖ· διὸ καὶ σημαντικαί εἰσιν αἱ φωναὶ αὐτῶν τῶν ψυχικῶν διαθέσεων. καὶ γὰρ ῥαφῆς ὀργάνου μένα, ποιᾶ φωνὴ χρῆται· καὶ ἄλλως ἀνθρώπους διακείμενα, καὶ οὐ ἁδυνῆ ὄντα· ἡ δὲ βύξ αὖ κατὰ ἔξοδον τοῦ πνεύματος διὰ τῆς ῥαχείας ἀρτηρίας γίνηται, οὐκ ἔστι φωνή· διαφέρει γὰρ ἡ τῷ τρόπῳ τῆς γενέσεως ἡ τῷ τέλει· τῷ μὲν τρόπῳ τῆς γενέσεως, ὅτι ὠδὶ μὲν τῆς φωνῆς τὸ ὠθούμενον πνεῦμα ῥέμα καὶ κατὰ φύσιν ἐξιὸν πλήττει τὸν οὐ τῇ ῥαχείᾳ ἀρτηρίᾳ βύτακτος ἡ ἀλλῳ τὴν ἀρτηρίαν· κἀκεῖνο ὠθούμενον κατὰ βραχὺ ὑπό τε τῆς πλήττουσης ἡ τῆς ῥαχείας ἀρτηρίας ἠχεῖ βύρυθμως· ἐνόντος γὰρ τοῦ ζώου γίνεται· ὠδὶ δὲ τῶν βιαίων ἄπτ' παρὰ φύσιν κινούμενον τὸ πνεῦμα ἀθρόως καὶ ἀτάκτως ἔξεισι τοῦ θώρακος· καὶ ἑαυτῷ τε πλήττει καὶ τὸ οὐ τῇ ῥαχείᾳ ἀρτηρίᾳ· ὑγροῦ γὰρ παρὰ φύσιν συσάντος οὐ τῷ θώρακι, τοῦτο ἡ φύσις ἐξωθῆσαι βούλεται διὰ τοῦ πνεύματος· ἅπαξ μὲν ὄξιν ἀγόντος τοῦ πνεύματος ὀξωθῆσαι ἀλλὸ αὖ τὸ πλήττει· ὑπ' ἄλλου· καὶ πολλάκις ὁρμῆσαι διακόπτει· ὅθεν καὶ ὁ κλόνος γίνεται τοῦ σώματος· ἀλλὸ δὲ τὸ διακόπτεσθαι καὶ κλονεῖσθαι, σημεῖόν ὄβι τοῦ μὴ ὄξιν ἀγόντος τὸ πνεῦμα ὀξωθῆσαι τὰ παρακείμενα· καὶ φλεγμαίνοντος δέ τινος τὸν περὶ θώρακα ξενοχω-

ρούμενον τὸ πνεῦμα δυσπνοίας τε καὶ τὰ κῦ βῆχα ἀτάκτου κινήσεως αἴτιον γίνεται. καὶ ταύτῃ οὖν διαφέρει ἡ βὴξ τῆ φωνῆς· καὶ τῷ τέλει ὅτι ἡ μὲν φαντασίας γίνεται, ἡ γὰρ τοῦ σημαινόντι τι εἵνεκα· ἀλλ' ἀκουστικῶς. ἡ μήτι καὶ κατά τινα συνθήκην γένηται· οἷον ὅτι ἐὰν χρέμψωμαι ἢ βήξω, τὸ δέ τι σημαίνω· τότε γὰρ καὶ ταῦτα φωνὰ πνοῦ ἔσται· ἔστιν οὖν συνελόντα εἰπεῖν ὅτι ἔστιν ἡ φωνὴ ζώου ψόφος διὰ τῶν φωνητικῶν μορίων μὴ φαντασίας γινόμενος, φαντασίας δηλονότι οὔ εἵνεκα τοῦ σημαινόντι τι· διὸ καὶ τῷ κῦ βραχὺ κινουμένου τοῦ πνεύματος αὐτοῦ τοῦ ὠθουμένου ἀέρα ὡς αὖ προαιρέσεως ἔχοντος μὴ τάχους ἢ βραδυτῆτος φθέγξασθαι· τὰ μὲν οὖν φωνῆς ὄργανα ταῦτα· διαλέκτου δ', πλῶττα, ὑπερῶα, ὀδόντες· πιοῖς γὰρ καὶ τοιῶς τὸ φωνοῦν πνεῦμα σχηματίζουσα ἡ γλῶττα διὰ τῆς πιοᾶς περαγωγῆς, ὅτω τὰς λέξεις ποιεῖ· διόπερ ὅσοις ἡ γλῶττα πέρα τοῦ μερίου, ἢ κεχαλασται, ἢ δεσίς), ἅτοι διαλέγεσθαι ἢ κακῶς ἢ ῥᾳθύμως διαλέγεσθαι δύνανται· μηκέτ' γλῶττης οἷας τε ὄσης κῦ ἦγον ποιεῖσθαι τὰς κινήσεις, δι' ὧν ἡ φωνὴ σχηματίζει)· ὥσπερ γὰρ κῆ οὐ αὐλοῖς κῆ οὐ τοῖς ὀργάνοις οἱ δάκτυλοι τὸ διὰ τ' ἀσκῶν ἢ τ' σώματος ἐκφυσώμενος ὡς ἂν αὐλοὺς πνεῦμα κῆ φοφοῦ τοιῶς καὶ τοιῶς σχηματίζοντες ὡς λέξεις ῥυθμίζουσιν, οὕτω καὶ ἡ γλῶττα τὸ ἐκ τοῦ θώρακος ἐκπνεόμενον κῆ πρὸς τὴν ἀρτηριάκην φοφοῦ σχηματίζει ὡς τὰς λέξεις. ὅθεν τὰ ἄλογα ἐπεὶ μὴ λογικὴν ἔχει ψυχὴν, τ' γλῶττάν οὐκ ἐμεῖλησεν ἔχειν κῆ σεσηρότας τὰς χάλη. ἃ δ' ἐδόκει αὐτ' ὡς διαλέκτου ὑπηρεσί· διὸ κῆ τ' πίνων ὅσα παρὰ πλησί ἔχει τ' γλώττης κῆ τ' γενύων διάθεσιν τοῖς αὐτοῖς μὴ πάνυ, σεσηρὼς μιμεῖται διαλεκτον σύναντου διαθέσει κἀπὶ κῆ ψιθανοὶ κῆ τὰ ὅμοια· ἀλλ' ἐπεὶ πᾶν ψοφεῖ τύπου τος πνος κῆ τι κῆ σύντι. πνὸς μᾶλλον πλήττοντος· τὸ δ' τ' πλήττομένου· σύντι δ' ᾧ ἀέρει ὅπερ αὐλὸς ἐδόκλωσεν ἄπαν. τ' τὸ δέ ὄβιν αἰήρ. ἃ δ' ὅτως ὁ ψόφος γίνεται), ἡνίκα πάντα ὅσα μήτε πνοῦ μοναί ἔχει κῆ ὅπα οὐ ὕδατι διατᾶται), ἀκούεται ἡμῖν.

» ΗΛΗ γὰρ τῷ ἀναπνεομένῳ καταχρῆται ἡ φύσις, ὠδὶ δύο ἔργα, καθάπερ τῇ γλώττῃ ὠδὶ τ' γοῦν, κῆ τῶ διαλεκτον· ὧν ἡ μὲν γεῦσις, ἀναγκαῖον· διὸ καὶ πλέοσιν ὑπάρχει· ἡ δ' ἑρμηνεία οὐκεκεν τ' οὔ-
» οὔτω καὶ τῷ πνοῦ ματι πρός τε τῶ θερμότατα τῶ οὐ τοῖς, ὡς ἀναγκαῖον· τὸ δ' αἴτιον, οὐ ἑτέροις ἄρμό-
» σεται. καὶ πρὸς τῶ φωνῶ ὅπως ὑπάρχει τὸ οὗ· ὄργανον δὲ τῇ ἀναπνοῇ, ὁ φάρυγξ· οὗ δ' εἵνεκα καὶ
» τὸ μεσέον ὄβι τ' τὸ πνοῦ μων.

Ε πεισθὲ εἶπεν ὅτι ταῦτα τ' ζώων φωνῇ κέχρηται ὅσα ἀναπνεῖ· ἔστι δὲ τ' ἀναπνεῖν προηγουμένη τις ἄλ-
λη χρεία οὐ τοῖς ἀναπνέουσι πως, καὶ πρὸς τῶ φωνῶ ἡ ἀναπνοὴ συντελεῖ, διὰ πύτων, προσέθηκεν. ὥσπερ γάρ φησι τ' γλῶττάν ἐποίησεν ἡ φύσις πρὸς δύο ἔργα· ὧν τὸ μ. ᾧς τὸ εἶναι συμβαλλέσθαι τοῖς ἔχουσιν, ἡ γεῦσις· τὸ δ', ᾧς τὸ οὗ εἶναι, ἡ διαλεκτος, οὕτω κῆ τ' ἀναπνοῆς δύο ἐποίησε τὰ ἔργα· ὧν τὸ μ. οὗ πρὸς τὸ εἶναι· τὸ δ' ἕτερον πρὸς τὸ οὗ εἶναι· συντομίας γὰρ ἀπτιστέα ἡ φύσις· διὸ τοῖς αὐλοῖς οὐ πλέο σι κέχρηται· χρῆται δ' τῇ γλώττῃ ἡ φύσις κῆ πρὸς τ' χρῆσιν τ' χυμῶν κῆ πρὸς τ' διάλεκτον· ὧν τὸ μὲν πρὸς τὸ εἶναι συμβάλλ). λίχα γὰρ φοφῆς ζῆσαι ἀδιώατον· ἡ δὲ διάλεκτος, πρὸς τὸ οὗ εἶναι· οὐδεν γὰρ κοινωνικὸν ζῶον ὁ αὐτὸς· κῆ δι' αὐτ' ὠδὶ σκηνοῦ ὑπὸ τ' διδασκάλων γινόμεθα διατᾶτο ἡ μ. γοῦσις οὐ πᾶσι τοῖς ζώοις· ἡ διάλεκτος δ', ὅκ οὐ πᾶσιν· ἀλλ' οὐδ' ὅλως ἡ φωνή, ἀλλ' οὐ τοῖς πλειωτ' ροις· ὥσπερ οὖν ὠδὶ τῆς γλώττης ἔχει, οὕτω καὶ ὠδὶ τῆς αὐαπνοῆς· πρόστε γὰρ τῶ τὸ αὐτὸς θερμοῦ κατάψυξιν συμβάλλεσθαι ὅπερ ὄβιν αὐαγκαῖον ἔργον τῆς φύσεως· ᾧς γὰρ τὸ εἶναι συντελοῖ τοῖς αὐαπνέουσιν ὡς εἴρηκεν οὐ τοῖς πεζ ζώων μορίοις, καὶ οὐ τῷ πεζ αὐαπνοῆς κῆ ἐκπνοῆς· ᾧς ἃ καὶ ὑπερτίθεται ὡς οὐ ἐκείνοις ἐρῶν, διᾶται γὰρ φησι κῆ τὸ πνοῦμων αὐαπνοῆς θερμότερος ὢν κῆ φύσιν ὠδὶ τ' πιζῶν ζώων διὰ τὸ ὠδὶ καθάπερ τῇ καρδίᾳ καὶ πολὺ πρότερον ἡ καρδίᾳ ἀπτ' γὰρ ταύτης καὶ οὐ τῷ πνοῦ μονι τὸ θερμὸν πε-
ριπνοῦται. διαπτ' τὸ γὰρ ἐπὶ πρῶτον σᾶσθαι ψύξεως τ' πεζ τ' καρδίαν τόπον· ἐμψύχῃ) ὁ διὰ τ' πνοῦ μονος ἀὼὶ δεχόμενός τ' αὐαπνεόμ. ἀέρα· κῆ τῇ ἰδίᾳ ἐμψύξει ὠδὶ ψύχοντος κἀκεῖνο· αὖτη μ. ἢ κ' ἡ αὐαγκαίας τ' αὐαπνοῆς χρέᾳ πρὸς τὸ εἶναι συμβαλλομένη τοῖς ζώοις· συμβάλλ). ὁ κῆ ᾧς διάλεκτον· ἧπις ἡμῖν ὑπάρχει πρὸς τὸ οὗ εἶναι· εἰγε καὶ πρὸς τ' διάλεκτον· ἡ γὰρ φωνὴ, ὕλη τῆς διαλέκτου· τ' δὲ φωνῆς ὕλη, ὁ ἐκπνεόμενος ἀήρ· ποιητικὸν δὲ αἴτιον ἡ φύσις· ὀργανικὸν δ' ἡ ῥαχεῖα ἀρτηρία· οἷον γὰρ αὐλός ὄβιν· ἀμέλει καὶ οἱ μὲν νέοι δύφωνότεροί εἰσιν ὡς λίαν ἔχοντες αὐλῶ· οἱ δὲ γέροντες, καὶ ηφωνότεροι ῥαχυτέραν αὐλῶ ἔχοντες. τελικὸν δὲ ἡ σημαίνειν· τέλος γὰρ τῷ ζώῳ τῆς φωνῆς τὸ σημαίνειν δι' αὐτῆς τὰς τῆς ψυχῆς διαθέσεις· τῆς δὲ διαλέκτου ὕλη μὲν ὡς εἴρηται ἡ φωνή· ποιητικὸν δὲ αἴτιον ἡ λογικὴ ψυχή· ὀργανικὸν δὲ γλῶττα καὶ ὑπερῶα καὶ ὀδόντες· τελικὸν δέ, ἡ σημασία τῶν νοημάτων· ὄργανον δὲ τῆς φωνῆς ὁ φάρυγξ· φάρυγξ ὅτε μὲν θηλυκῶς λέγεται, σημαίνει τῶ κυείως φάρυγα· αὕτη δὲ ὄβιν ἡ ἐχάνια ἡ μ. τῆς γλώττης ῥίζα· ὅτε δὲ ἀρσενικῶς σημαίνει πολλάκις τὸν φάρυγα, ὥσπερ καὶ οὐ ταύθα· ἔστι δὲ ὁ φάρυγξ τὸ ἔσατον τῆς ῥαχείας ἀρτηρίας ὅπερ ὑπὸ τῶν ῥιῶν χόνδρων περιέχ). τέτε αὐτοῦ νοσοῦσι καλμοί κῆ τὸ θυροσοῦς κῆ τὸ αὐωνύμον. οἱ πνοὺ συστελλόμενοι καὶ διαστελλόμενοι· ὑπὸ τῶν ἐκεῖ μυῶν τῶ φωνῶ ῥυθμίζουσιν· ὑπὸ γὰρ τῆς τοιᾶσδε τούτων συσολῆς καὶ διασολῆς ἡ μᾶλλον ἢ ἧττον ᾖδυ ποιεῖται ἡ φωνὴ κατάτε τὸ ὀξὺ καὶ τὸ βαρύ· καὶ ἔτι ἄλλο ἐδός περὶ τούτην θεωρεῖται· ὥσπερ ὑπὸ τῆς γλώττης καὶ τῆς ὑπερῶας καὶ τῶν ὀδόντων ᾖδυποιεῖται ἡ διάλεκτος· ὄργανον οὖν φησιν εἶναι τῆς φωνῆς ᾗς τὸ σύμπαν ἀπᾶν τὴν ῥαχεῖαν ἀρτηρίαν· ταύτης γὰρ ἀρχὴ ὁ λάρυγξ ἥπι ὁ φάρυγξ ὡς ἄλλος εἶπεν. οὗ δὲ εἵνεκα τὸ μόριον τοῦτο τὸ πνοῦ μων. εἵνεκα γὰρ τοῦ πνοῦ μονος φησι γεγενῆσθαι τ'

βραχεῖαν ἀρτηρίαν ἣν φάρυγγα ἐκάλεσεν. ἵνα δ' αὖ τ' ᾖσόν ἐ πνεύμα καὶ παυόμενον ἄλλο. ὅσα γὰρ πνεύμονα ἔχει, ταῦτα μὴ βραχεῖαν ἀρτηρίαν. ὅσα μὲν οὖν πνεύμονα ἔχει τὴν βραχεῖαν ἀρτηρίαν. καὶ ψύχει τὸν ἐντὸς θερμὸν ἕλκοντος τοῦ ἀέρος. οἱ δὲ ἰχθύες διὰ τ' βραγχείων καὶ ψύχουσι τὸν ἐντὸς θερμὸν. συστέλλοντες ἀλλὰ καὶ ὃς δεχόμενοι τὸ ὕδωρ. ὥστε δέονται πνεύμονος. καὶ ἄλλως οὐδὲ πάνυ δέονται τοῦ ψύχειν τὸν ἐντὸς θερμόν. ἐπεὶ καὶ ἔχουσιν ἔνιοι τὸ ψυχρὸν, ἵνα ἐμψύξῃ. γὰρ ὕδωρ ἀλλοῖς περικείμενον ἀλλὰ τὴν ἐμψύξιν ἐργάζεται. δὲ καὶ δέονται καὶ τῆς ἐν τῷ βάθει τοῦ ψυχροῦ παρόδου διὰ τῶν βραγχείων τοῦτο ποιοῦσι συστελλομένων καὶ διαστελλομένων.

» ΤΟΥΤΩΙ γὰρ τῷ μορίῳ πλεῖστον ἔχει τὸ θερμὸν τὰ περὶ τῶν ἄλλων. διὸ τοῦτο δὲ τῆς ἀναπνοῆς,
» καὶ ὁ πέλεκυς μάρτυρι τύπος πρῶτος.

Τὰ περὶ τ' ζώων φησὶν ὅσα πνεύμονας ἔχει, πλεονεκτεῖ τὸ ἐνυδρα ἔχειν τ' ἐν ᾧ πνεύμονι θερμότητα μὴ ἔχοντα γὰρ ἐκεῖνα πνεύμονα, διὰ τ' τοῦτο θερμότητα ἔξει. πνεύμονα γὰρ οὐκ ἔχει, ἐπεὶ μηδὲ καρδίαν. τὰ γὰρ καρδίαν ἔχοντα μὴ πνεύμονα ἔχει. διὸ δεῖ νομίζειν τοῦτο λέγεσθαι ὅτι καθάπερ θερμότερά δεῖ τὰ περὶ τ' ἐνύδρων. ἀλλὰ τῷ μορίῳ τούτῳ θερμότερα. ἐπεισθῆ ὡς εἶπον διὰ ἔχει ἐκεῖνα πνεύμονα. ἐπέτοι γε πᾶσά ἔστι τῶν ἐνύδρων θερμότερα κατὰ φύσιν τῶν πεζῶν. πέφυκεν γοῦν τῶν ἰχθύων πίνειν ἐπέτοι γε πᾶσα ἔστι τῶν ἐνύδρων θερμότερα καὶ τὰ ἐλυώδη πάντα ἅπερ τὰ πεζὰ οὐ πέφυκεν.

» ΔΙΟ ἀναγκαῖον εἶναι ἀναπνεόμενον, ᾖσπερ ἂν ἀέρα.
Τῆς ἀναπνοῆς μὴ τ' ἐκπνοῆς κοινὸν γένος ἡ ἀναπνοή. συμβαίνειν ἂν ἀναπνεόμενόν ἐστιν αὐτὸ τ' ᾖσπερ ἐστὶ ζώντος τ' ζώου, ἀναγκαῖον εἶναι τ' ἀέρα ἕλκειν τὸν πρὸς τ' καρδίαν τόπον πρῶτον. ὅτου γὰρ πρώτου ὄντος ὁ τ' ἐμψύξεως δεόμενον. πηγὴ γὰρ τ' ἐμφύτου θερμοῦ ἡ καρδία. διὰ τ' ἀδιακόπως ταύτην τ' πνεύμονα. μὴ πολὺ δὲ θερμὸν ὄν αὐτ' δέχεσθαι μὴ ἄλλο τ' ἐμψύξεως. πρώτως δ' ἡ καρδία δεῖ) τ' ἐμψύξεως, διὰ τ' αὐτ', μὴ ὁ πνεύμων. διὰ μὲν δὴ τ' ᾖσπερ ἐμψύχει). διὰ τ' ἐκπνοῆς τὰ λιγνώδη περιττώματα ἀπακτέον).

» ΩΣΤΕ ἡ πλησμὴ τοῦ ἀναπνεομένου ἀέρος, ὑπὸ τῆς τοῦ τούτοις τοῖς μορίοις ψυχῆς πρὸς τὸν καί
» λουμένῳ ἀρτηρίαν, φωνὴ ἔστιν. οὐ γὰρ πᾶς ζῶν ψόφος φωνή, καθάπερ εἴπομεν. ἔστι γὰρ τῇ γλώττῃ ψο
» φεῖν, ὥσπερ οἱ βήττοντες. ἀλλὰ διὰ τ' ἐμψυχόν τε εἶναι τὸ πνεῦμα, καὶ μετὰ φαντασίας τινός.
Ἐντεῦθεν ὁρίζεται τὴν φωνὴν ἀπὸ τοῦ τρόπου τῆς γενέσεως. πρῶτον ἔστι γὰρ ἡ φωνὴ φησὶ πληγὴ τοῦ ἐκ
πνεομένου ἀέρος, πρὸς τὴν τραχεῖαν ἀρτηρίαν ὑπὸ τῆς τοῦ τῷ πνεύμονι καὶ τῷ θώρακι ψυχικῆς δυ
νάμεως. προσθῆσαι δὲ τῷ ὁρισμῷ ἐφεῖπε καὶ τὸ δ' οὗ ἕνεκα λέγων. ὅτι ἡ τύπτουσα μὴ ἔμψυχον οἷόν τε μὲν φαντασίας τινὸς τοῦτο ποιεῖν. διὸ ὁ τοιοῦτος τύπος σημαντικός ἐστι λέγω δὴ ἡ φωνή.
» ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΣ γάρ τις ψόφος ἐστὶν ἡ φωνή. καὶ οὐ τοῦ ἀναπνεομένου ἀέρος ὥσπερ ἡ βήξ.
» ἀλλὰ τούτῳ τύπῳ ἂν τῇ ἀρτηρίᾳ πρὸς ἄλλο.
Διόπερ εἶπον ἤδη χωρίζει τὴν βῆχα ἀπὸ τῆς φωνῆς καὶ ἀπὸ τοῦ τέλους, ὅτι οὐ σημαντική, ἀλλ' ἀκούσος κατά τι πάθος γίνεται. καὶ ὅτι οὐδὲ κατὰ πάντα ὁμοίαν ἔχει τῇ φωνῇ τὴν γένεσιν. ὡὶ μὲν γὰρ τῆς φωνῆς ἐκ τοῦ θώρακος ἐκβλιβόμενον πνεῦμα κατὰ βραχὺ πρὸς τὸν ἀρτηριλημμένῳ τι τῇ τραχείᾳ ἀρτηρίᾳ πλήττει ἀλλο πρὸς ἄλλο τῇ ἀρτηρίᾳ βλίβον. καὶ οὕτω πλήττομένης ταύτης ὑπὸ τοῦ τοῦ τῇ πνοῇ γίνεται ὁ ψόφος ὁ κατὰ τὴν φωνὴν. γίνεται δὲ τοῦ ἄρτιος ὅταν λαβοῦσα ἀπὸ ἐκ τῆς κοιλότητος τῆς ἀρτηρίας ὠθήσῃ τὸν ἀέρα πρὸς τὴν ἀχανείαν ἡ ἐπιλῶτα τοιῶς ἢ τοιῶς ἀναπτύσῃ. αὐτὴ δὲ τῆς βηχὸς ὀρθοῦται μὲν ἐκ τοῦ θώρακος, ἀλλ' ἀθρόον. μὴ οὐ πλήττει μόνον ἀπὸ τοῦ τῇ τραχείᾳ ἀρτηρίᾳ ἀέρα. ἀλλὰ καὶ πλήττεται ὑπ' αὐτοῦ καὶ τὰ ἄλλα γίνεται ὡς ἤδη προεῖπον.

» ΣΗΜΕΙΟΝ δέ, τὸ μὴ δύνασθαι φωνεῖν ἀναπνέοντα, μὴ δ' ἐκπνέοντα, ἀλλὰ κατέχοντα μή
» νεῖ γὰρ τοῦτο ὁ κατέχων.
Ἀναπνέοντά φησιν αὐτὸ τοῦ ἀπνέοντος. τῷ γὰρ γενικῷ ὀνόματι αὐτὸ τοῦ ἀδικοῦντος ἐχρήσατο. τί οὖν φησιν ὅτι φησὶν ὁ ἐκπνεόμενος ἀὴρ ποιεῖ τ' φωνὴν. σημεῖον δὲ τὸ μὴ δύνασθαι φωνοῦντα ἀπνεῖν. διότι ἔξεστι τὸ πνεῦμα ἀεὶ ὑπαντᾶσθαι ἄλλῳ ἀπόπτῳ διασκόπτοντι. μόνον δὲ φησὶν ἀπνεῖν τὰ δύνασθαι φωνοῦντα. ἀλλ' οὐδὲ ἐκπνεῖν. καίτοι ἀλλὰ τὸ ἐκπνεόντων ἡ φωνὴ γίνεται). μὴ ταύτην εἶπεν γένεσιν φωνῆς τ' ἐκπνεόμενον ἀέρα. ἴσως οὖν ἐκεῖνό φησιν ὅτι ἀθρόως ἐκπνέοντες τὰ δύνάμενα φωνεῖν. καὶ ἁλίσκει). γὰρ τῇ ἀθρόᾳ ἐκπνοῇ τὸ πνεῦμα. μὴ τὰ πρότερον φωνῆσαι δυνάμενα πρὶν αὖ ἄλλο ἀπνεῦσαι. ὅπερ ῥύπου γίνεται ἐκπνεόμενος τῆς τ' φωνῆς γένεσιν. διὸ μὴ βαυμάζομεν τὴν ῥαγωδὸν ἐκτείνοντας τὰ μέλη διακόπως μὴ σφοδρότητος ὅτι ὧδι πολὺ ἀλλοῖς ὀξαρκεῖ τὸ πνεῦμα. ὅτι τ' τοῦτος ἔχει, δηλοῦσιν ἀλλοῖ δ' ὅτι μέλλουσιν ἄδειν πολὺ πρότερον ἀπνέοντες πνεῦμα. μὴ οὕτως αὐχόμενοι φωνεῖν, ἵνα ὀξαρκῇ ἀλλοῖς πρὸς τὴν ἐκπνοήν. διὰτοῦτο οὐδὲ ὧδι πολὺ ἀπνευστὶ διαλέγεσθαι δυνάμεθα. διὰ τὸ δύασπαν ἄδειν τὸ πνεῦμα τ' ἐν τῷ θώρακι. δὲ μέθεμα οὖν πρότερον ἀπνεῦσαι ἄλλοῖς χρήσιμον τ' φωνῆς ἅμα δ' ἀπνεῖν τε καὶ διαλέγεσθαι ἀδύνατον. ἐπεὶ μηδὲ ἀπνεῖν τε ἅμα μὴ ἐκπνεῖν. ἐναντία γὰρ ἀπνεῖν τοῦτο κατέχον. ὁ γὰρ μέλλων φωνεῖν κατέχειν τὸν ἐν τῷ θώρακι πνεῦμα μὴ ἀπνεῖ τοῦτο τὸν ἐν τῇ ἀρτηρίᾳ. αἰτιολογεῖ δὲ τὸν ἐν τῇ τραχείᾳ ἀρτηρίᾳ ἐναπολαμβανόμενον πνεῦμα, τῷ ἐγκατωκοδομημένῳ ἀεὶ ἐν τοῖς ὠσὶ. πλὴν ὅτι τὸ μὲν ἐν τοῖς ὠσὶν ἀκίνητόν ἐστιν καὶ ἀεὶ τὸ ἀλλό. τὸ δὲ ἐν τῇ ἀρτηρίᾳ, ἄλλοτε ἄλλο.

» ΦΑΝΕΡΟΝ γὰρ, καὶ διότι οἱ ἰχθύες ἄφωνοι. οὐ γὰρ ἔχουσι φάρυγγα. τοῦτο δὲ τὸ μέσον οὐκ ἔ
» χουσιν, ὅπου δέχονται τὸν ἀέρα, οὐδὲ ἀναπνέουσιν. ἀλλ' οἱ λέγοντες ὅτι φωνοῦσιν οἱ ἰχθύες, διαμαρ
» τάνουσιν. διὰ δὲ μὲν οὖν αἰτίαν, ἕτερός ἐστι λόγος.
Ἐκ τ' θρημένων δηλονὴ αἰτίαν διὰ δὲ οἱ ἰχθύες ἄφωνοι. διότι ἡ φωνὴ ὑπὸ τοῦ ἐκπνεομένου πνεύματος γίνεται πρὸς πίπτοντος τῇ τραχείᾳ ἀρτηρίᾳ, ἐπεισθῇ μηδὲ πνεῦμον ἔχουσιν ἐν ᾧ ἕνεκα τὸ μέσον τοῦτο, ἀκήκοτας ἄφωνοί ἐστι. μὴ ὅσοι φασὶ φωνεῖν ἀλλὰς νομίζουσι διὰ τὸ ψοφεῖν τῇ ἐν τῷ ἀέρι ἰχθύας, οὐ πάνυ διαμαρτάνουσι τ' ψόφον φωνεῖν νομίζοντες. διὰ δὲ πνεῦμον οἱ λέγοντες μὴ τῇ ἰχθύας ἀναπνεῖν. μὴ διὰ τοῦτο γε πιεῖν πειρῶντου σκοπεῖν ὅτι ἐσὶ μὴ ἐν τῇ θαλάττῃ ἀὴρ. τὸ δὲ ὄσφρεσθαι. ἡ γὰρ ἀέρα ἀναπνέουσι οἱ ἰχθύες ἐν ὕδατι ὄντες, διαπερᾷ δ' ζῶσιν οἱ ἰχθύες ἐν ἀέρι. ὥσπερ ἄνθρωποι ἐν ὕδατι. δὲ γὰρ ἄλλῃ κινεῖ τὰ βραγχεῖα ἢ τὸ ἐλκύσαι ἐν τῷ ἀέρα. ὃ δὲν ἂν βραχὺ χρόνον διαμένοντα ἀπολλύουσι. διὰτοῦτο οὖν ἐπεὶ μὴ ἀέρα πνεῖν μὴ ἐκπνεῖν ἅμα δύνανται, ἀκήκοτας οὐδὲ φωνεῖ. ἄλλως τε. πῶς οἷόν τε ἐν ὕδατι ἀέρα εἶναι. δὲ γὰρ πέφυκεν ὑφίστασθαι ὁ ἀὴρ τῷ ὕδατι. διὰ δεῖ πεφυκόσι ἀσπιοὶ καὶ οἱ κενοὶ ἀμφορεῖς ἂν πολλάκις ἐπὶ τοῦ πομφόλυγες. ἀεὶ γὰρ γίνονται. ἐπεισθεὶς ὀλίγη μοίρᾳ τοῦ ἀέρος ἐναπελήφθη. διὰ δὲ ἀέρα τινὰ ἕτερος ἔστω λόγος. ὅτι λέγει διὰ δὲ αἰτίαν ἀπατῶντου μὴ παράγοντου φωνεῖν ἀλλὰς. ἢ μᾶλλον διὰ δὲ αἰτίαν οὐκ ἀναπνέουσιν. εἴρηκε γὰρ μὴ τοῦτο τ' αἰτίαν ἐν τοῖς πεζῶν μορίοις. οὐ γὰρ ἀλλαχῆς ἀλλοῖς ψύξις ἢ ἐκ τῆς τοῦ ἀέρος. διὸ ὃν ἔχουσι τὰ ἀναπνευστικὰ τοῦ ἀέρος μόριον. δὲ γὰρ ἔχουσιν ἀέρα περικείμενον. ἀλλὰ ὕδωρ ἀλλοῖς πάνδε τὴν χρείαν παρέχει ἀνάλογον τῷ ἀναπνεομένῳ ἀέρει ἐλκόμενον ὑπ' αὐτῶν διὰ τῶν βραγχείων καὶ αὖθις ἀποπνεόμενον. δὲ τὰ αἷμα δὲ ἐμψύξεως δεῖται. τῷ μὴ τοσοῦτον εἶναι ἐν αὐτοῖς τὸ θερμὸν. τὰ δ' ἐντόμα ὡς ἤδη εἴπομεν διὰ τῶν ἐντόμων εἴπ. καὶ δέοι ἐμψύχοντου. καὶ ταῦτα δὲ ἢ πάντα ἢ τὰ πλέω αἷμα μὰ ἔσιν.
» ΠΕΡΙ δὲ ὀσμῆς καὶ ὀσφραντῶν, ἤδιον διελόμενοις ὅτι τῶν θρημένων. οὐ γὰρ δῆλον ποῖόν τί ὄσμη,
» οὕτως ὡς ὁ ψόφος, ἢ τὸ φῶς ἢ τὸ χρῶμα. ἄτοπον δ' ὅτι τὴν αἴσθησιν ταύτην οὐκ ἔχομεν ἀκριβῆ, ἀλ
» λὰ χείρω πολλῶν ζώων. φαύλως γὰρ ἄνθρωπος ὀσμᾶται, μὴ οὐδενὸς αἰσθάνεται τῶν ὀσφραντῶν, αἴσθη
» τὸν λυπηροῦ ἢ τὸν ἡδέος, οὐκ ὄντος ἀκριβοῦς τὸ αἰσθητικόν. δὴλογον δ' οὕτω καὶ τὰ σκληρόφθαλμα
» τῶν χρωμάτων αἰσθάνεσθαι, καὶ μὴ διαδήλους εἶναι τὰς διαφορὰς τῶν χρωμάτων. πλὴν τῷ
» φοβερῷ καὶ ἀφόβῳ. οὕτω δὲ καὶ τὰς ὁμοιὰς τῶν ἀνθρώπων γένος.
Τί δὲ τῆς ὀσφρήσεως μὴ τ' τ' ὀσφραντ' διάσκαλίαν μέσην ἔταξε. πρίν μ' τ' ψεως μὴ τ' ἀκοῆς. πότερον τῆς γεύσεως μὴ τ' ἁφῆς. τὸ δ' ἐπεισθῇ μέσην ἔλαχε φύσιν τ' ἄλλων κατά τε τὰς ἐνεργείας μὴ κῇ. τὰ δ' ὑποκείμενα. κῇ μὲν τὰς ἐνεργείας ὅτι ἡ μ' ὄψις τ' πρῤῥωτάτω ἀντιλαμβάνεται). ἡ δ' ἀκοὴ καὶ αὕτη μ' τ' πόρρω. ἦπου δ' τ' ὄψεως. δὲ γὰρ ἐκ τῶν ἀλλῶν διαστήματος ἀφ' ὅπερ ὁρῶμεν ἀπὸ τοῦ ἀλλῶ καὶ ψόφων ἀκούομεν. ὅτω γοῦν ἐν τοῖς μετεώροις ἐλέγετο ὅτι διὰ τοῦτο τ' βροντῆς ὕστερον ἀκούομεν. τ' δ' ἀστραπὴν πρῶτον ὁρῶμεν. ὅτι θᾶττον ὁρᾶν ἢ κῇ ἀκούειν δυνάμεθα. τῷ γὰρ πῦς προσρηγνυμένῳ τῆς νέφεσιν ἡ βροντὴ γίνεται). ἐκ δ' τ' προσρήξεως ἢ ἔξαψις τοῦ πυρὸς γίνεται). ὥσπερ ὠὰ τ' λίθων τ' τῇ παραφίλλειν τε κῇ προσρήξει ὀξαπτόντων τὸ πῦρ. πρώτην οὖν ἐχόσης τ' βροντῆς τ' γένεσιν, πρώτην τ' ἀστραπὴν ὁρῶμεν διὰ τὸ αὐτ' μᾶλλον ὀξυτέραν εἶναι κῇ τ' πορρωτάτω ἀντιλαμβάνεσθαι. ὅπερ τ' ἀκοῆς. κῇ διατῆτο ἀστραπῆς γενομένης οὐθὲς κῇ βροντὴ ἐπακολουθεῖ. διότι γὰρ ἡ ἀκοὴ παθεῖν μᾶλλον δύναται πλησίον ἀέρα ὑπὸ τοῦ ψόφου. ἵν' οὕτως ἀλλ' ἀντιλάβηται κῇ ὠὴ τῆς αἱρέσιος ἢ πόρρωθεν εἴη τὶς ἢ πρότερον ὄψεταί τις τ' κόψιν ἀνεχθεῖσαν. εἶτα τοῦ ψόφου αἰσθήσεται). γοῦσις δὲ κῇ ἁφὴ ἀλλὸ ἔστιν ἁπτόμεναι τ' αἰσθητ' ἀντιλαμβάνονται. ἡ μ' τοι ὀσμὴ ὅτε οὕτω πόρρωθεν ἀντιλαμβάνεται) ὡς ἡ ὄψις κῇ ἡ ἀκοή. ὅτε οὕτω διέπτευ ἐπύθεν ἔχειν τὸ αἰσθητὸν ὡς ἡ ἁφὴ κῇ ἡ γοῦσις. μέσως δὲ πρὸς ἑκατέρας ἔχει. ὅτω μ' οὖν κῇ τὰς ἐνεργείας μέσην ἢ ὅσφρησιν κῇ δὲ τὸ ὑποκείμενα διότι μὲν ὄψις, πρὸ χρώματα ἔχει. καὶ τὸ φῶς ἅπερ ὄψει πίπτει. λεπτομερέστατον δὲ τὸ πῦρ ὡς ἐν σώμασιν ἀσώματον. ἡ δ' ἀκοὴ πρὸ ψόφος, ὅτινος ἀέρος ἐστίν. ὥσπερ τῆς πυρὸς μὲν παχύτερός ὄψιν. τ' δὲ λοιπῶν, λεπτότερος κενὸν γοῦν πνεῦμ' οἴονται εἶναι ἀέρα. ἡ δὲ γοῦσις, πρὸ χυμοὺς οἵπινές ἦσιν ὕδατος. ὄχλημα γὰρ τοῖς χυμοῖς ὑγρόν. ἁφὴ δὲ πρὸ τὰ στερεὰ κῇ γῆ. διὰ τοῦτον πάλιν τ' τεσσάρων, μέσην ἐσὶν ἡ ὄσφρησις πρὸ ἀτμοὺς ἔχουσα. κῇ ἡμιγενὲς σῶμα. ὅπινες μεταξύ ἐστιν, ἢ γῆς κῇ πυρὸς ὡς ἢ ξηρὰ καὶ αὐθυμίασις, ἢ ἀέρος κῇ ὕδατος, ὡς ἢ ὑγρά. ὅτω δὲ κῇ ὁ πλάτων κῇ τὴν θρημένην τ' στοιχείων τάξιν τὰς αἰσθήσεις ἑκάστου ἀφοείλει. διότιος οὖν μέσην ἐχούσης τάξιν τ' ὀσφρήσεως, μέσην καὶ τὴν πρὸ ἀλλῆς ἐποιήσατο διδασκαλίαν. λέγει οὖν ὅτι ὁ πρὸ ὀσμῆς λόγος ἢ ἧττων τ' ἄλλων αἰσθήσεών ἐστιν δυσδιόριστος. διότι κῇ ὁ πρὸ ὀσφραντ' λόγος ἀκριβῆ τ' αἴσθησιν ταύτην. ἀλλὰ χείρων πολλῶν ζώων. ὥσπερ γὰρ τῇ ἁφῇ πλεονεκτοῦμεν τὰ ἄλλα πάντας ὅτω ταύτην ἐλλείπομεν. δηλοῖ ὅτι κωφοὶ ἰχνεύοντες, κῇ τὰ πῖνα ἀπὸ διασήματος πολλοῦ ὀσμώμενα, κωφὸς φησι λακαίνης ὡς τινος θύεινος βάσιν. κῇ πάλιν. εἰ τε κῇ ὑψόθεν ὄντα, πόδας ταχὺς ἀκέλαδε πῆξε. διά τι τοῦτο λέγω δὴ τὸ ἀμισθρᾶν ἔχειν πρὸ τὰς ἄλλας αἰσθήσεις τῷ ὄσφρησιν. ὡὶ μὲν τ' ἄλλων αἰσθήσεων, οὐ μόνον τὸ τὸ γένος τῶν αἰσθητῶν τὸ ὑπικεί

μενον ἐκείνοις ἐπιτάττειν ἀναγκάζεσθαι. ἐπεὶ καὶ τὸν Ἀθηναίων δῆμον ἐκ τῶν παρόντων ἀεὶ τὰ δίκαια ποιοῦντα μὴ ἐπαινεῖν, ἀλλὰ τὰ μὲν ἐκ τῆς ἀνάγκης ἐπιτάττοντα ἀναγκαῖα νομίζειν, τὰ δὲ καὶ ἄνευ τοῦ δεινοῦ καλὰ καὶ δίκαια ἡγεῖσθαι δεῖν. ἐπὶ δὲ τῶν ἀρχόντων τὸν αὐτὸν τρόπον ἔχειν· ὅσα μὲν γὰρ ἐκ τῶν νόμων ἐπιτάττουσιν ἢ ἐκ τῶν ἐπιτηδευμάτων τῶν ἀρχαίων, ταῦτα ἀναγκαῖον εἶναι καὶ καλῶς ἔχειν· ὅσα δὲ ἐκ τῆς ἐξουσίας καὶ τῆς ἰσχύος τῶν κρατούντων, ταῦτα μὴ ἐπαινεῖν μηδὲ καλὰ νομίζειν, ἐὰν μὴ τὸ πλῆθος ἑκὼν ἐπιτάττῃ καὶ πείθηται τοῖς ἄρχουσιν. ἐὰν γὰρ οὕτως ἔχῃ, ῥᾴδιον ἔσται τὸ ἄρχειν καὶ τὸ ἄρχεσθαι· ἐὰν δὲ μὴ ἐθέλωσιν οἱ ἀρχόμενοι, οὐκέτι ἔσται τὸ ἄρχειν ἀσφαλές. ἐπὶ δὲ τῶν ἐπιτηδευμάτων τῶν ἀρχαίων ἐστὶ μὲν καὶ τὸ ἐπαινεῖν τοὺς ἐπαινοῦντας καὶ τὸ ψέγειν τοὺς ψέγοντας· ἐὰν δὲ παρὰ τὰ πάτρια τις ἐπιχειρῇ πράττειν ἢ λέγειν, οὐκέτι ἔστιν ἐπαινεῖν οὐδὲ ἀνεκτὸν οὐδὲ ἀσφαλές· ἐκ γὰρ τούτου ἀνάγκη καὶ τὰ νόμιμα πάντα ἀσθενέστερα γίγνεσθαι καὶ τὰ πάτρια ἀφανίζεσθαι. ἐπὶ δὲ τῶν ἀρετῶν ὁμοίως ἔχειν· ἐὰν μὲν γὰρ ἐκ τῶν ἐπιτηδευμάτων τῶν ἀρχαίων ἐπαινῶμεν καὶ τοὺς ἐπαινοῦντας καὶ τοὺς ψέγοντας ψέγωμεν καὶ τοὺς ἀρετὴν ἀσκοῦντας καὶ τοὺς ἐπιτηδεύοντας τὰ καλὰ καὶ τὰ δίκαια καὶ τὰ ὅσια καὶ τὰ ἀγαθὰ καὶ τὰ ἐπιτήδεια καὶ τὰ ἀναγκαῖα καὶ τὰ συμφέροντα καὶ τὰ ὠφέλιμα καὶ τὰ ἡδέα καὶ τὰ τερπνὰ καὶ τὰ ἀγαπητὰ καὶ τὰ ἐπαινετὰ καὶ τὰ εὐδοκιμοῦντα καὶ τὰ εὐφημούμενα καὶ τὰ μακάρια καὶ τὰ εὐδαίμονα καὶ τὰ ἄλλα τὰ τοιαῦτα ὀνόματα καὶ τὰ ἔργα καὶ τὰ πάθη καὶ τὰς ἕξεις καὶ τὰς ἐπιτηδεύσεις καὶ τὰς πράξεις καὶ τὰς ἐνεργείας καὶ τὰς ἐπιθυμίας καὶ τὰς ὀρέξεις καὶ τὰς βουλήσεις καὶ τὰς ἐπιστήμας καὶ τὰς τέχνας καὶ τὰς διανοίας καὶ τὰς ἐννοίας καὶ τὰς ὑπολήψεις καὶ τὰς δόξας καὶ τὰς ἀληθείας καὶ τὰ ἀληθῆ καὶ τὰ ἀληθινὰ καὶ τὰ ἀληθέστερα καὶ τὰ ἀληθέστατα καὶ τὰ ἀληθῶς καὶ τὰ ἀληθινῶς καὶ τὰ ἀληθέστερον καὶ τὰ ἀληθέστατον

» ἔχειν ἀσθμαντον ὁσμωμ. τὸ δ᾽, μικρὰν ἔχον νῆ φαύλω. ὁμοίως δ᾽ καὶ τὸ γλυσὺν καὶ τὸ ἄγλυστον λέγεται.
Ω" ὥσπερ καὶ ὠδὶ τῶν ἄλλων αἰσθήσεων ἔλεγεν ὄψεώς τε καὶ ἀκοῆς ὅτι ἀντιλαμβάνονται, οὐ μόνον τῶν οἰκείων αἰσθητῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν στερήσεων καὶ τῶν ὑπερβολῶν. τὸ γὰρ σκότος μὴ ὁρᾶσθαι ὂν οὐδενὶ ἄλλῳ ἢ τῇ ἀκοῇ, οὕτω καὶ ὠδὶ τῆς ὀσφρήσεως λέγει ὡς ἀντιλαμβάνεσθαι οὐ μόνον τὸ ὀσφραντὸν, ἀλλὰ καὶ μὴ τὸ ἀνοσφράντον. τὸ γὰρ ἄοσμον τί ἄλλῳ κείσομεν, ἢ τῇ ὀσφρήσει; οὐ πᾶν δ᾽ ἁπλῶς τὸ ἄοσμον κεῖσθαι ὥσπερ οὐδὲ ἡ ὄψις τὸ ἀόρατον. οὐ γὰρ ἐπισταῖ οἱ ψόφοι καὶ οἱ χυμοὶ καὶ ἄοσμοι καὶ ἀόρατοι, διατὸ φησομεν ἢ τὸ ὄψιν τούτων εἶναι ἀντιληπτικὴν ἢ τὴν ὀσφρησιν. ἰχνος ἐστὶν ὁ κείνων ὅτι ὁ ψόφος, ἀόρατος καὶ ἄοσμος. οὐκ αἰσθησις. ἀλλὰ ταύτης ἀντιλαμβάνεται τῆς στερήσεως τῆς ἀντικειμένης τῇ ἰδίᾳ τῶν αἰσθητῶν ἕξει. οἷον ὅταν τὸ πεφυκὸς ὁρᾶσθαι εἶναι μὴ ὁρᾶται ὡς τὸ διαφανές. ἢ τὸ πεφυκὸς ὀσφραντὸν εἶναι, μὴ ἔχει ὀσμήν ὡς τὸ σεσηπὸς μᾶλλον. τούτῳ δὲ δῆλον ὅτι καὶ τὰ συμβεβηκότα καὶ κατὰ ἀστοφασιν ἀντιλαμβάνεται. τὸ δὲ ἀνόσφραντον πάλιν διττόν φησιν ἢ τὸ μὴ σῖόλως ὀσφραντόν τε καὶ τὸ στέρησιν ὡς τὸ ἄοσμον ἢ τὸ ὀσφραντὸν μεὺ ἀμυδρῶς δὲ ὀσφραντὸν ὡς τὸ λυκόφωτον ἀόρατον ἐλέγετο. οἷον αἱ χαρώνιοι ὁμαὶ πτιγώδεις οὖσαι καὶ ἕτερα τοιαῦτα. οὕτω δὲ φησι καὶ τὸ ἄγλυστον λέγεται διχῶς ὥσπερ καὶ τὸ ἀνόσφραντον. ἐρῆ δ᾽ ἐν τῷ περὶ γλώσσης.

» Ε᾽ΣΤΙ δὲ καὶ ἡ ὄσφρησις διὰ τοῦ μεταξύ. οἷον ἀέρος, ἢ ὕδατος. καὶ γὰρ τὰ σύνδρα δύκησιν ὀσμῆς
» αἰσθάνεσθαι.
C" πι ὥσπερ ὠδὶ ὄψεως καὶ ἀκοῆς τὸ μεταξὺ ὡῖ χρέαν πρὸς τὴν ἀντίληψιν τῶν αἰσθητῶν, οὕτω καὶ ὠδὶ τῆς ὀσφρήσεως διὰ τοῦ μεταξύ ἡ ἀντίληψις γάρ ὅθι. ἔστι δὲ μεταξὺ τῇ ὀσφρήσει ὕδωρ καὶ ἀὴρ ὥσπερ καὶ ὄψει καὶ ἀκοῇ. ἡ γὰρ σῖόσμος αὕτη δύναμις κοινή ὅθιν ἀέρος καὶ ὕδατος. ὅπ γὰρ καὶ τὸ ὕδωρ σῖόσμον ὅθι κατασκιδάζει εὐαρχῶς ἐκ τῶν ἰχθύων. πολλὰ γὰρ τῶν εὐύδρων ὀσφράνεται καὶ πόρρωθεν τῇ ὀσμῇ ὠδὶ δ᾽ ἐλεαρ ἀπαντᾷ. ὥσπερ καὶ τῶν πῆλωῶν πολλά. οἷον γύπες. ἐκ πολλῶν γαρ οὗτοι διασημάτων τῆς ὀσμῆς τῶν νεκρῶν σωμάτων ἀντιλαμβάνονται. ἔτι δὲ καὶ ὠδὶ τῶν πεζῶν, οἷον αἱ θηρῶσαι κυόδυ καθὼς καὶ σοφοκλῆς φησι κυὸς λακαίνης ὥσπερ δύρινος βάσις. ὥσπερ οωῦ τῶν πῆλωῶν τε καὶ πεζῶν πολλὰ πόρρωθεν τῶν ὀσμῶν ἀντιλαμβάνονται διὰ τὴν σῖόσμον τὸ ἀέρος σῖώαμιν. οὕτω καὶ τῶν εὐύδρων διὰ τὸ εὐεῖναι καὶ εὐ ὕδατι τῖῶ σῖώαμιν ταύτην. αἱ κογχύλαι γοῶ ὄψιν οὐκ ἔχουσαι, φαίνονται δελέατι ἐφεπόμεναι. ὁμοίως καὶ οἱ κροκόδειλοι τῶν κρεῶν ὑπὲρ τῖῶ ὠδὶ φαίνεσθαι τὸ ὕδατος κρεμαμένων ἐφέποντοι ἀῖῶῖοις. ὅπ δὲ οὐχ ἁπλῶς ὁρῶντες οἱ ἰχθύδυ τὰ δελέατα ἐφέπονται, δῆλον μεὺ ὡς ἤδη εἶπον καὶ ἐκ τῶν κογχυλίων ἄπινα ὄψιν οὐκ ἔχοντα, ἐφέπονται τῷ δελέατι. δῆλοῦσι δὲ καὶ οἱ ἄλλοι ἰχθύδυ νύκτωρ θηρώμενοι. Απορήσειε δ᾽ ἄν τις. ἡ διὰ τὸ μεταξὺ ἡ ὄσφρησις αὐτὴ καθ᾽ αὑτὴν ἀέρος ὄντος καὶ ὕδατος, διατὶ ὠδὶ κρατιστέρα γίνεται ὁσμὴ ὁσμῆς. πολλάκις γὰρ δυσώδυς ὁσμῆς οὔσης, δυώδης ὠδὶ γινομένη, ἐπικράτησεν ἐκείνης. ἢ καὶ αὖ πάλιν ὅπερ οὐκ ἔσθ᾽ ὅπως γενέσθαι ἡ διαπορθμευτικὴς ἰῶ τῶν ὁσμῶν ὁ ἀὴρ, ἀλλὰ μὴ οἱ ἄῖῖοι ἀτμοὶ οἱ ὀσφραντοὶ ὠδὶ τὸ αἰσθητήριον παραγίνοντο, ὥσπερ πάντα τὰ χρώματα διαπορθμεύει καὶ οὐδέ ποτε ὠδὶ κρατιστέρα γίνεται ἡ ἐνέργεια φέρ᾽ εἰπεῖν τῆς λευκοῦ ἢ ἄλλου τινὸς χρώματος οἷον τῆς μέλανος. διὰ τὸ μὴ ἄῖλα τὰ χρώματα εἶναι τῷ ἀέρει γίνεσθαι, ἀλλὰ τὰς ἐνεργείας ἄῖλων. οὕτως ἔσται κἡ ὠδὶ τῶν ὁσμῶν γενέσθαι. ἔγε μόνον τὰς ἐνεργείας ἄῖλων διεπορθμεῦσι καὶ μὴ ἄῖλους τοὺς ἀτμοὺς σώματα ὄντας. Ε᾽πὶ δὴ τὴν αὐτὴν ἀπορίαν ὠδὶ τείνει. καὶ τόδε λέγω. τὸ μὴ διὰ τοῦ μεταξὺ τῶν ὀσφραντῶν ἀντιλαμβάνεσθαι τὴν αἴσθησιν. ἀλλ᾽ ἄῖλο τὸ ὀσφραντὸν ὠδὶ τὸ αἰσθητήριον παραγενέσθαι. πῶν γὰρ θυμιαμάτων πνικαῦτα ἀντιλαμβανόμενα, ὅταν ὠδὶ τεθέντα ὠδὶ τὸ πῦρ ἄῖλους ἀναλύεται. ὁρᾶται γὰρ ἡ λίγνης εὐαρχῶς αἰῖοῦσα. καὶ πρὸς ἡμᾶς ἀφικνουμένη. ἀμέλει καὶ ὁπανίκα βαῦλον τῆς ὀσμῆς αὐλαβεῖσθαι βουληθῶμεν, ὠθοῦμεν τὴν λίγνιν τοῖς χερσὶν ὠδὶ τῖῶ ῥίνα. ὥστε αὖ πικρὺς ἀπόῤῥοιά τις γίνεται σωματικὴ δῆλον ἄῖλων τῶν δυώδων σωμάτων. ἢ οὐχ ὁ ἀὴρ διαπορθμεύει τὰς ἐνεργείας ἄῖλων, ὡς ὠδὶ τῶν χρωμάτων καὶ τῶν φώνων.

Καὶ τὴν ἀπορίαν δὲ ἐκείνην οὕτως ὠδιλυόμεθα. λέγω δὴ τὴν δυκῆσαν διακωλύειν ἐκ τῆς τοῦ μύλου γνομένης δυωδίας, ὡς αἱ πυιότητες χαείζονται τῶν ὑπερκειμένων καὶ ἐλέγομεν ὡς οὐκ αὐτὴ καθ᾽ αὑτὴν ἐκ τοῦ μύλου ἡ δυωδία χωρεῖ. καὶ ἐκ τ᾽ παραπλησίων. ἀλλὰ μετά τινος ὑσίας καὶ ὠδὶ σύμεθα δὴ γίγνεσθαι τοῦ χρόνῳ ῥυπδοῦσθαι τὸ μῦλον. καὶ ἐκ τοῦ ῥάκους τοῖς μυκτῆρσιν ὠδὶ τεθέντας ἀναπνεῖν μετὰ δὴ τὸν ἀέρα. οὐ γαῤ ἂν ἐζῶμεν μὴ ἀναπνέοντες. τοῖς δὲ μὴ ἀντιλαμβάνεσθαι ὡς πεχυμερεστέρας, οὔσης τῆς οὐσίας εὐ ᾗ ἵδρυται τὸ ὀσφραντὸν καὶ μὴ σῖωαμούσης διὰ τοῦ ῥάκους δίοδον θεῖσθαι. τοῦ δὲ ἀέρος διοδευμένου. πῶς οωῦ συνάγονται ἀμφότεροι οἱ λόγοι ὅτε γωῦ ἔρημος καὶ ὁ λέγων ἀσωμάτως διὰ τῆς διόσμου τοῦ ἀέρος σῖωάμεως διαπορθμεύεσθαι τοὺς ὀσμοὺς ὠδὶ τὸ αἰσθητήριον. λέγομεν οωῦ πρὸς ταῦτα ὅτι κατὰ ἀλήθειαν μεὺ γίνονται ἀποῤῥοιαί τινδυ λεπτομερῶς σωμάτων ἀπὸ τῶν δυωδῶν. καὶ μάλιστα ἀπὸ τῶν θυμιαμένων καὶ διατοῦτο ἐπίνομένων εὐ τῷ ἀέρει ἢ πλεόνων καὶ δρασικωτέραν ἔχουσα τὴν ὁσμὴν ὠδὶ κρατεῖ τῆς ἧττονος. ἐπεὶ καὶ ὠδὶ τῶν, ψόφων εὖθε μὴ σωμάτων ἐσὶν ἀποῤῥοια ὁ μείζων ψόφος ὠδὶ κρατεῖ τοῦ ἐλάττονος. καὶ ὁ ἀγα-

λαμπὲς τοῦ ἧττονος λαμπροῦ. ἀλλ᾽ ἡ μὴ γίνεταί τις ἀποῤῥοιαι ἐκ αὐλὴ εὐ τῷ αἰσθητηρίῳ γινομένη τὴν αὐτίληψιν παρέχει. ἀλλὰ διὰ τοῦ μεταξὺ ἢ ὕδατος ἢ ἀέρος. διαπορθμεύοντες τὰς τῶν ὀσφραντῶν ἐνεργείας. ἐπεὶ πῶς τὰ εὐυδρα ὀσφραίνονται τῶν ὑπὲρ τὴν ὠδὶ φανεσαν τοῦ ὕδατος. οὐ γὰρ ἅμα ὅθι τὰ ἀποῤῥοιαν ταύτην διὰ τοῦ ὕδατος καὶ τῷ χωρεῖν, ἀλλὰ μᾶλλον αὖω. ἔτε ἀτμιώδης ὡῖ ὡς ἐφεξῆς ἐρῶ. ναῦ δὴ καὶ οἱ κροκόδειλοι ὀσφράνονται τῶν ὠδὶ κρεμαμένων ὑπὲρ τὴν ὠδὶ φανεσαν τοῦ ὕδατος τὰ κρεῶν. καὶ ὅπ οὐχ ὁρῶντες ὠδὶ χρέχουσιν ἀῖλοις, ἀλλ᾽ ὀσφρανόμενοι, δῆλον δ᾽ ἂν καὶ εὐ νυκτὶ θηρῶντου. καὶ γύπες δ᾽ ἐκμυείων ὅσων διασημάτων αἰσθάνονται τὰ νεκρῶν σωμάτων. ἃ δὴ πυ ὠδὶ τοσοῦτον ἀποῤῥοίας ἐκ τῶν σωμάτων διαφοιτῶσιν. Αλλ᾽ ἔοικεν ἡ μέτρα ὀσφρησις ἀμυδρὰ ὄσα καὶ ἀσθενὴς διὸ καὶ ἰσχυροτέρας τῆς ἐνεργείας. ἐπεὶ οωῦ ἡ εὐ πολλῷ ἀεὶ διαπορθμεύομεν ἡ ἐνέργεια ἐλάττων γίνεται, ὥσπερ καὶ ὠδὶ ὁρατῶν ἔχα καὶ ἀκουστῶν. διατὸ τὸ δεόμεθα πλησιαίτερον τῆς ῥινὸς τὴν ἀποῤῥοιαν γενέσθαι τοῦ ὀσφραντοῦ ἵνα ἰσχυρᾶς ἔπ οὔσης τῆς ἐνεργείας, δύσχρως πάθη ὑπ᾽ ἀῖλῆς ἡ ὀσφρησις ἀλλοιουμένου τοῦ εὐ τῇ ῥινὶ ἀέρος. ὥσπερ καὶ οἱ τὰς ὄψεις ἀσθενεῖς ἔχοντες, ἢ οἱ τὰ ὦτα, ἃ μὴ πλησίον ποιήσωσι τὰ ὁρατὰ καὶ τὰ ἀκουστὰ, οὐκ ἀντιλαμβάνονται. καὶ διατοῦτο ῥᾴκους ὠδὶ κειμένου ὠδὶ τὸ αἰσθητήριον, συμβάνει μὴ ἀντιλαμβάνεσθαι τῆς ὀσμῆς. καὶ μάλιστα ἃ τὸ ῥᾴκους παχυμερὲς ἔη, ἢ μὴ σρασικὸς ἢ ὀσμή. ὡς ἃ σρασικὸς εἴη ἡ ὀσμὴ καὶ ῥᾴκους ὠδὶ κειμένου, ὅθ᾽ μᾶλλον ἢ διόσμος τοῦ ἀέρος δυώαμις καὶ αὖθι τῆς πλησίασε τῷ αἰσθητηρίῳ. ἐν δὲ σύσθι ἀτμὸν σρᾶσαι ἂς τὸ αἰσθητήριον ἔστι δὲ τὸ ὀσφρανικὸν αἰσθητήριον ἡ κατὰ τὰ ἐμπρόσθια τοῦ ἐγκεφάλου μαστοειδὴς ἄῖλοῦ ἀποφασις, μετὰ τὰ ἰθμοειδῆ ὀστέα ὡς ὠδὶ τὸ εὖδυ.

» ΟΜΟΙΩΣ δὲ καὶ τὰ σύαιμα καὶ τὰ αὔαιμα, ὥσπερ καὶ τὰ εὐ τῷ ἀέρει. καὶ γὰρ τύπων εἴαι,
» πόῤῥωθεν ἁπαντᾷ πρὸς τὴν φοφὼ ὕποσμα γινόμενα.
T αὕτο μεταξυλογίαι ἐσὶν. ἔστι δὲ τὸ ἀκόλουθον τῆς συντάξεως τοῖς ῥητοῖς οὕτως. καὶ γὰρ τὰ εὔυδρα δύκησιν ὀσμῆς αἰσθάνεσθαι, ὥσπερ ἡ τὰ εὐ τῷ ἀέρει. εἶτα τὸ ἑξῆς κατασκιδαστικὸν τὸ ὀσφραίνεσθαι. τὰ εὔυδρα γὰρ τούτων εἴαι πόῤῥωθεν ἁπαντᾶ πρὸς τὴν φοφὼ τούτων, δῆλον ὅτι τῶν εὐύδρων. τὸ δὲ, ὁμοίως δὲ καὶ τὰ σύαιμα καὶ τὰ αὔαιμα ὠδί τε τῶν εὐύδρων καὶ τῶν εὐ τῷ ἀέρει. εὐ ἀμφοτέροις γὰρ ὅθιν αὐτὴ ἡ διαφορὰ. ὀσφραίνονται δὲ καὶ τὰ αὔαιμα οἷον τὰ εὐ τεμα. ἐκεῖ δὲ πειτῆδυν. ὁ δὲ, τὸ ὁμοίως δὲ, καθαρὰ γίνεται ἡ σύνταξις.

» ΔΙΟ μὴ ἄπορον φάίνεται, ἃ πάντα μεὺ ὁμοίως ὀσμᾶται. ὁ δὲ ἄῖθρωπος αὐαπνέων μεὺ, μὴ αὐα-
» πνέων δέ. ἀλλ᾽ ἐκπνέων ἢ κατέχων τὸ πνῦμα, οὐκ ὀσμᾶται. οὔτε πόῤῥωθεν, οὔτε ἐπῦθεν. οὐδ᾽ αὖ
» ὠδὶ τ᾽ μυκτῆρος εὐ ᾧ τεθῇ. μὴ τὸ ῥῖ ἐπ᾽ ἀῖλῳ πεθέμενον τῷ αἰσθητηρίῳ, αὐ αἰσθητὸν εἶναι κοινὸν πάντων
» ἀλλὰ τὸ αὖθι τῆς αὐαπνεῖν μὴ αἰσθάνεσθαι, ἴδιον ὠδὶ τῶν αὐῶν. δῆλον δὲ πειρωμένοις, ὥστε τὰ αὔαι-
» μα ἐπαθὴ οὐκ αὐαπνέουσιν, ἑτέραν αὖ πινα αἴσθησιν ἔχει παρὰ τὰς λεγομένας.
E ἔπιὼν ὅπ οὐ μόνον τὰ χερσαῖα, ἀλλὰ καὶ τὰ εὔυδρα ὀσφράίνεται μὴ τὰ εὐ ἑκατέροις καὶ τὰ σύαιμα καὶ τὰ αὔαιμα. καὶ ὅτι πάντα διὰ τοῦ μεταξύ, ἐπεὶ δὲ τούτων τὰ μεὺ αὐαπνέοντα ὀσφράίνεται. οἷον αὖθρωπος καὶ πάντα τὰ ἔχοντα πνῦμονα. δοκεῖ γὰρ αὖθρωπον ἔλαβεν παράδειγμα, αὐτὶ πάντων τῶν αὐαπνεόντων. οὐκ αὐαπνέουσι δὲ ὅτε ἰχθύδυ καὶ τῶν χερσαίων τὰ αὔαιμα. καὶ τῶν σύαιμων γίνεται ἡ ἀντίληψις τῶν ὁσμῶν, διὰ τῆς διόσμου τοῦ ἀέρος δυωάμεως. ἄπορᾶ ὠδὶ πύτις ὅπ᾽ ἃ πάντα τὰ ὁσμώμενα ὁμοίως ἀντιλῆπτικά ὅθι τῶν ὁσμῶν. ὁ δὲ ἄῖθρωπος, ταυδὲ δὲ ἄπεῖν τὰ αὐαπνέοντα πάντα, ᾧαπνέων ὁσμᾶται. οὔτε δὲ ἐκπνέων, οὔτε κατέχων τὸ πνῦμα. ὡς ἡ ἐνέργεια δῆλοῖ. ἀλλ᾽ οὐδὲν πόῤῥωθεν ὁσφραντόν. οὐσ᾽ αὖ πάντα ἐπὶ ὡς ἐπ᾽ ἀῖλῳ κἂδ᾽ ἂν μυκτῆρα εὖ ᾖς, ἀκόλουθοι αὖ εἶν ἡ τὰ ἄλλα τὰ ὀσμώμενα αὐαπνέοντα ὀσμᾶσθαι. καὶ γὰρ καὶ τὰ ἄλλα ὁμοίως ὀσφράίνεται τοῖς αὐαπνέουσιν. οὔτε γὰρ πόῤῥωθεν ὄντος τὸ ὀσφραντὸν αὐτὸ λαμβάνουσι, οὔτ᾽ αὖ εὐ ᾖς τῆ μυκτῆρος τεθῇ. τὸ δὲ διὰ τοῦ ᾧαπνεῖν ὀσμᾶσθαι, ἴδιόν ὅθι τὸ ἀνθρώπου φησὶ τινὸν δ᾽ ἄπεῖν πάντων τῶν αὐαπνεόντων. ᾧ ᾖ τὸ οὕτως ἔχει, καὶ κοινωνοῦσι μεὺ πάντα τὰ ὀσμώμενα ζῶα καὶ τὰ τὰ ἄλλα πάντα. τὰ δὲ αὐαπνέοντα οὐ καλῶς ὀσμᾶσθαι διὰ τοῦ ᾧαπνεῖν. ἔοικεν οὖλα τὰ μὴ αὐαπνέοντα τῶν ζώων οἷον τὰ αὔαιμα, οὐκ ὄσφησιν, ἀλλ᾽ ἄλλῳ πινὰ αἴσθησιν ἔχειν. ᾧ γὰρ ἡ διόσμος τοῦ ἀέρος δυώαμις καὶ μὴ αὐαπνέουσιν ἀῖλοῖς διαβιβάζει ὠδὶ τὸ αἰσθητήριον ἄῖλων τὰς ὁσμὰς, διατὶ μὴ καὶ ὠδὶ τ᾽ αὐαπνεόντων τοῦτο συμβάίνει, ἀλλὰ δέοντοι τοῦ ᾧαπνεῖν ἡ μεὺ οωῦ ἀπτεία αὕτη. Εξῆς δὲ ὠδὶ συνάπτει καὶ τὴν λυσιν. ᾗ πῇ ὧν μεὺ δείκνυσιν ὅτι καὶ τὰ μὴ αὐαπνέοντα οὐκ ἄῖλῳ τινὰ αἴσθησιν ἔχει. ἑπάντα ᾗ τὴν αἰτίαν ἐπάγει. διατὶ τὰ αὐαπνέοντα αὖθι τ᾽ ᾧαπνεῖν ἃ δυώαντοι ὀσφράίνεσθαι τ᾽ ἄλλων πρὸς τὴν αὐτίληψιν τ᾽ ὀσφρητοῦ ὅλως αὐαπνοῆς μὴ δεομένῃ. παρὰ τὴν αὐαπνοὼ αὐτὶ τῆς ᾧαπνοῆς φησὶ γενικὸν, αὐτὶ τ᾽ ὠδὶ κοῦ. τὸ δ᾽ ὃ ὀσφραντὸν ὠδὶ τεθέμενον ὠδὶ τὸ ὀσφραντικὸν αἰσθητήριον μὴ παρέχειν ἄῖλοῦ τ᾽ αὐτίληψιν, ἔκ ἔχομεν ἐκ τῆς ἐνεργείας τ᾽ πίσιν. οὐδὲ γὰρ ὑποπίπτει ἡμῖν ὡς τὸ ἐμφανὲς τοῦτο τὸ αἰσθητήριον. συλλογισασθαι δὲ δῆλον τοῦτο ἔκτε τῶν ἄλλων αἰσθήσεων τ᾽ τῆς μεταξὺ δεομένων. καὶ ἐκ τῆς μὴτε ἐκπνέοντας, μήτε κατέχοντας ἐν ἀέρα ὀσφράίνεσθαι. ὡς δέον πάντως παθεῖν τι ἐν ἀέρα ὑπὸ τῶν ὀσφραντῶν

καὶ τῷ τὸ ᾠὸν ἢ μᾶζαν ποιῆσαι. ὧδὶ γοῦν τῶν μὴ δεομένων τῆς μεταξὺ γλίσχης λέγω καὶ ἀφῆς ἣ μὴ ἄλλου
ἅψασθαι τοῦ αἰσθητηρίου ἢ ἁπλῶς καὶ γλισχρὸν, οὐ παρέχει ἡμῖν ἑαυτῆς τὴν αἴτιλιψιν διὰ τὸ μὴ πέ-
φυκεν τι τῶν ἀέρος ὑπὸ τῶν χυμῶν. καὶ τῷ τὸ ὑγρὸν τῶν μὲν χυμῶν, τὸ ὕδωρ ἐστὶν ὄγκος. τῶν δὲ
ὁσμῶν, οἱ ἀτμοί. οὔτι δὲ μᾶλλον ἀέρος. οὐ δοκεῖ δὲ νομίζειν ὅπερ ἤδη εἶπον ὅτι ἄλλους δοκεῖ τοὺς ἀτμοὺς
εἶναι οἷς αἱ ὀσμαὶ παραγίνεσθαι ὡς τὸ αἰσθητήριον. καὶ τῷ τὸ δῆλον ὅτι ὧν μὴ οἱ ἰχθύες ὀσφραίνονται ἀλ-
λό τι ποιοῦσιν οὔτοι τὴν διόσμον διώσαμεν τῷ τε ἀέρος καὶ τῷ ὕδατος δεχομένης τὴν ὀσμὴν, ἀλλὰ τῆς διόσμου διώσεως ἀλλὰ τελουμένης. ὥσπερ μὴ ὑπὸ τῶν χρωμάτων ἀκ-
ουλλὴ ἡ τῷ ἀέρος οὐσία ποιοῦται, ἀλλ' ἡ διαπερθμευτικὴ τῶν χρωμάτων ἀλλὰ διώσεως τελουμένης.

ΑΛΛΑ διώσεται, ἅπερ τῆς ὀσμῆς αἰσθανόμεθα. ἡ γὰρ τῆς ὀσφρήσεως αἴσθησις, καὶ συνωσθεῖσα μὴ
βιωσθεῖσα ὀσφρησίς ἐστιν. ἔτι δὲ καὶ φθειρόμενα φαίνεται ὑπὸ τῶν ἰσχυρῶν ὀσμῶν, ὑφ' ὧνπερ αἰσθόμεθα.
οἷον ἀσφάλτου καὶ θείου μὴ τῶν τοιούτων. ὀσφραίνεσθαι μὲν οὖν ἀναγκαῖον, ἀλλ' οὐκ ἀναπνέοντα.
Ὅτι μὴ τὰ ἀναπνέοντα οὐκ ἄλλοις κέχρηται αἰσθήσει παρὰ τὴν ὄσφρησιν· διὰ τούτων δείκνυσιν· ἢ γὰρ
ὀσμὴς φησὶν αἰσθησιν ἔχουσιν· ἡ δὲ ὀσμὴ οὐδεμιᾷ ἄλλῃ αἰσθήσει ἐστὶν αἰσθητὴ, ἀλλὰ μόνῃ τῇ ὀσφρα-
τῇ· τὴν ὄσφρησιν ἄρα καὶ οὐκ ἄλλως ἔχουσιν αἴσθησιν. ὅτι δὲ ὀσμῆς αἰσθάνονται, κατασκευάζει ἐκ τῆς
κατ' αὐτὸν ἀντιθέσεως ἀντιλαμβάνεσθαι, βιώσιμος λέγω μὴ συνωσίμως ὅπερ αὖ τἀναντίον ἔλεγεν ἡσὺ
καὶ λυπηρόν. σὺ μὲν οὖν τούτῳ ὧδὶ χαρίματι κατεσκεύασεν, ὅτι τὴν ὄσφρησιν καὶ οὐκ ἄλλῳ αἰσθη-
σιν ἔχουσι, λέγω δὲ ἐκ τῆς τὰς ἄλλας ἐνεργείας ἐνεργεῖν ὥσπερ καὶ τὰ ὁμολογουμένως ὀσφραινόμενα.
ὧν δὲ αἱ ἐνέργειαι αἱ ἄλλαι, τούτων πάντως μὴ αἱ διώσεις. ἕτεροι γ', ὅτι ὥσπερ τὰ ἀναπνέοντα φθεί-
ρεται ὑπὸ τῶν φθορτικῶν ὀσμῶν οἷον ἀσφάλτου θείου, οὕτω μὴ τὰ μὴ ἀναπνέοντα. ἢ γ' τὸ, ὀσφραί-
νοντο ἂν σιλονότι καὶ ταῦτα.

Ε'ΟΙΚΕ δὲ τοῖς ἀνθρώποις διαφέρειν τὸ αἰσθητήριον τοῦτο, πρὸς τὰ τῶν ἄλλων ζώων. ὥσπερ τὰ
ὄμματα πρὸς τὰ τῶν σκληροφθάλμων. τὰ μὲν γὰρ ἔχει φράγμα καὶ ὥσπερ ὑμένιον, τὰ βλέφαρα. ἃ
μὴ κινήσας μὴ δι' ἀναπάσας, οὐχ ὁρᾷ. τὰ δὲ σκληρόφθαλμα, οὐδὲν ἔχει τοιοῦτον. ἀλλ' δύθυς ὁρᾷ τὰ γι-
νόμενα ἐν τῷ διαφανεῖ. οὕτως οὖν καὶ τὸ ὀσφρητικὸν αἰσθητήριον, τοῖς μὲν, ἀκάλυφον εἶναι ὥσπερ
τὸ ὄμμα· τοῖς δὲ, ὃν ἀέρα δεχομένοις ἔχειν ἄλλο κάλυμμα ὃ αἰσπνεόντων, ἄπει καλυπτεῖσθαι, διὰ ῥυρ-
νομέαν τῶν φλεβίων καὶ τῶν πόρων.

Τ ΔΙὼ αἴτιαν οὐτεῦθεν ἄποδίδωσι τινος ἕνεκα τὰ μὲν, μὴ ἀναπνέοντα ὀσφραίνεσθαι. τὰ δὲ, χωρὶς ἀνα-
πνοῆς αἰσθάνεσθαι. δῆλον ὅτι ὀσφραντῶν ἐστὶν ὡς τὸ ὑγρὸν. διὸ καὶ τὰ πένυ κατεξηραμένα, καὶ ἄχνμα δῆλον παντελῶς. ἐρεῖ
δὲ πρὸ τούτων μετ' ὀλίγον. ὥσπερ οὖν φησιν ὁ χυμὸς τοῦ ὑγροῦ δῆλον, οὕτως ἡ ὀσμὴ, τοῦ ξηροῦ.
ξηρὸν δὲ λέγει οὐ τὸ γεῶδες, ἀλλὰ τὸ πυρῶδες ὅταν ἐλέγομεν εἶναι τινὰ καπνώδη ἀναθυμίασιν. διακινοῦσι δὲ τὰ θυμιάματα τὸ τοιαύτην ἀνάδοσιν ἐν τῷ θυμιᾶσθαι ποιοῦντα. ὅτι δὲ ἡ ὀσμὴ
τοῦ ξηροῦ ἐστιν ὧδὶ πλέον, ἐν τῷ περὶ αἰσθήσεως λέγει. οὐκ ἀκουστέον δὲ ξηρὸν τὸ μηδεμίαν πέντε ἔχον ὑγρότητα. τῷ τοιγαροῦν καὶ ἀσομόν ὄντι ὡς διελοῦσι καὶ τὰ πένυ κατεξηρασμένα τῶν θυμιαμά-
των. ἀλλὰ τὸ μετέχον μέν πινος ὑγρότητος. μᾶλλον δὲ ὂν ξηρὸν ἢ ὑγρόν. ἔλεγε δὲ καὶ ἐν τοῖς μετεώ-
ροις ὅτι οὐκ ἄλλως ἡ καπνώδης ἀναθυμίασις ἐκ τῆς γῆς ἀναδίδοται, μὴ βραχείσης ἀλλῆς.

Τ Ο δὲ ὀσφραντικὸν αἰσθητήριον, διωάμει τοιοῦτον.
Ε ἐπὶ πᾶσι περὶ τῶν ὀσφραντῶν, λέγει καὶ περὶ τῆς ὀσφρητικῆς· καθόλου δὲ περὶ πάσης αἰσθήσεως εἶπεν· ὅτι
ἔστι διωάμει τοῦτο ὅπερ τὸ αἰσθητὸν ἐνεργείᾳ· τὸ ἀπὸ σωφῆσι καὶ περὶ τῆς ὀσφρητικῆς· ὅτι διωάμει
ἐστὶν, ὅπερ τὸ ὀσφραντόν. γίνεται δὲ ὅμοιον, ὅταν δέ ἐκτοῦ τῶν ὀσφραντῶν τὰς ἐνεργείας· καὶ γίνε-
ται ἐνέργεια ὀσφρανόμενον. οὐ γὰρ διυσώδεις ἢ δυώδεις γίνεται, ἀλλὰ διακείνεται ἢ συγκείνεται ὑπὸ
τῆς αἰσθητῆς. εἶπε δὲ ἤδη ἐντελέστερον πῶς γίνεται τὸ αἰσθητήριον, ὅπερ τὸ αἰσθητόν. ὅπερ δὲ νῦν εἶπεν
περὶ τῆς αἰσθήσεως, τῷ τοῦ ῥεῖ ἐφεξῆς, καὶ περὶ ὄψεως. καὶ περὶ τῶν λοιπῶν. δεικτέον γὰρ ἐν τοῖς περὶ ὕδα-
των ἢ πνεῦ περὶ τῶν ὁρατῶν καὶ ἀκουστῶν μηδὲν ἐπᾶν περὶ ὄψεως καὶ ἀκοῆς. ἀστοριστέον δ' αὖ τίς ἡ κί-
νησις. πῶς φησὶ τὸ μὲν ὀσμῶν ὕλλω τὸ ξηρόν. τὸ δὲ χυμῶν τὸ ὑγρόν. μᾶλλον γὰρ δὲν μᾶλλον ξηρὰ τὰ ὀσφραντὰ,
ἢ ὑγρὰ οἷον τὸ ἀπὸ βάσαλμον μᾶλλον τῶν ὀπῶν δυώσεως ἢ δυωσώσεως. ἀλλὰ μὴ ὁ χυμὸς οὐ μᾶλ-
λον σὺ ὑγρῷ, ἢ σὺ ξηρῷ. τὰ γὰρ βρωτὰ πάντα ξηρά. καὶ τίνα τῶν ἐδωδίμων ἢ τῶν φαρμακωδῶν χυ-
μῶν μετέχοντα οὕτως ἐστὶ ξηρὰ πολλάκις καὶ ἀφῆ καὶ διωάμει, ὡς καὶ ξηραίνειν τοὺς προφερομένους,
ἄλλως τε τὸ ὕδωρ ὃ μάλιστα τῶν ὑγρῶν τοῖς χυμοῖς ὑπόκειται, ἢ πάντη ἢ ἐγγύς, ἀχνμόν ὄν. ποιοῦσι
δὲ ἐκ τῶν σὺ τῷ ξηρῷ φ' ἐμμίγνυτο, οὕτω γοῦν καὶ αὐτὸς σὺ τοῖς μετεώροις τὴν θαλαττίαν ἐκ τῆς ὑπο
καμούσης γῆς τὸν πικρὸν καὶ ἁλμυρὸν χυμὸν ἔχειν ἔλεγεν. ἀλλὰ καὶ σὺ γῇ τὸ ὕδωρ γινόμενον τοὺς δια
φόρους χυμοὺς τῶν τε βοτανῶν καὶ δένδρων ἴσχει. οὕτως αἷμα ἐκ τῆς ξηρᾶς μᾶλλον τοὺς χυμοὺς δέ
χεται. ὥστε κἂ εἴ τις συνηγορῶν τῷ τὰς ὀσμὰς σὺ ξηρῷ εἶναι λέγοντι τὰς σὺ τοῖς ὀπώδεις δυώσεις ἢ δυ-
σωδίας ἐκ τῆς ξηρᾶς οὐσίας τῆς τεγίδος ἢ τῶν δένδρων δῆς εὐεμίχθη τὸ ὕδωρ γενέσθαι δύσοσι, οὕτως ὃς
αὐάγκης τῷ αὐτῷ λόγῳ καὶ τοὺς χυμοὺς τῆς ξηρᾶς μᾶλλον εἶναι. εἴγε καὶ τούτους ἐκ τῆς ἐμμιχθείσης
ξηρᾶς οὐσίας τὸ ὑγρὸν δέχεσθαι. Ἀλλὰ πρὸς ταῦτά φασι τὸ μὲν ὑγρὸν, ὥσπερ ὕλλω ὑποκεῖσθαι τοῖς
χυμοῖς. ἐγγίνεσθαι μού τι ἐμμιγνυμένου τῷ ὕδατος τῷ ξηρῷ. ἀλλ' οἷον ποιοῦντος σὺ τῷ ὑγρῷ τότε τῆς
ξηρᾶς τοὺς χυμούς, ἵνα ποιητικὸν αἴτιον λάβωμεν τῶν χυμῶν τὸ ξηρὸν, ὕλλω δὲ τὸ ὑγρόν. ἀλλὰ πρὸ-
τον μὲν τούτῳ τῷ λόγῳ καὶ ὧδὶ τῶν ὀσμῶν χρήσασθαι διωατὸν. τὸ γὰρ ὕδωρ ἄοσμον ἐγχυμόμενον σὺ
τῷ ξηρῷ, μυείας ὀσμῶν ἐσθίας δέχεται αἱ μὴ προῦπῆρχον ἐνεργείᾳ σὺ τῇ γῇ. διωατὸν οὖν πάλιν ἐκ
πᾶν ὅτι ὡς ὕλη μὲν τὸ ὑγρὸν ἐδέξατο τὰς ὀσμάς. τὸ δὲ ξηρὸν ποιητικὸν ἔσχεν. ἔπασα διωατὸν, μὴ τὸν
λόγον αὐτῆς ἐφεῖναι ἐφ' ὧν ξηρά πινά ὄντα ἢ ὀσφραντὰ ἢ γλισχρὰ ἀκρατῶς μένοντα ξηρὰ, οἷον γῆ οὔτε
ὀσμὴν ἔσχεν, οὔτε χυμόν· ἐμμιχθέντα δὲ τῷ ὑγρῷ ἔσχεν ἀμφότερα μὴ διωατὸν λέγειν τὸ ὕδωρ πει-
πικὸν ἐκεκτῆσθαι τούτων αἴτιον. τὸ δὲ ξηρὸν, ὡς ὕλλω ὑποκεῖσθαι. οὐκοῦν ὑγιὲς οὗτος ὁ λόγος ἀφορίζων
τῷ ξηρῷ μὲν τὰς ὀσμάς. τῷ ὑγρῷ δὲ τοὺς χυμούς. ἀλλ' ὥσπερ τοῖς χρώμασιν οὐχ ἁπλῶς σὺ πῦρ χρώ-
ματι ὑγρότερον τὸ ὑποκείμενον, ἄλλο δὲ ξηρότερον, οὕτω δὴ καὶ τοῖς ὀσμαῖς καὶ τοῖς χυμοῖς σύν-
δετόν ὄφει τὸ ὑποκείμ. πρὸς δὲ τὴ ἰδιότητα τῶ χυμῶν τῶ ὀσμῶν κἂ τὸ ὑποκείμενον ἢ ξηρόν ὄφειν ἢ ὑγρότε-
ρον. εἰ δὲ δέοι τῷ ὄντι τὰ δύο μεείζειν τὸ ὑγρὸν φημι καὶ ξηρὸν, ἀφοειστεον τοῖς μὲν χυμοῖς τὸ ὑγρόν· κἂ
γὰρ τοῖς ἐδέσμασιν ὁ χυμὸς μάλιστα ὑπὸ τῆς ὑγροῦ καὶ πῆσεν σὺ τούτῳ πιότητες ἐγγίνεται· καὶ ὡς ἤδη
εἶπον, ὅταν ἀποξηρανθῇ, οὐδὲ χυμοῦ μετέχει. τὸ δὲ ὑγρὸν, οἷον τὸ ὕδωρ ὅπως αἰ ἢ ἁπλούστατον καὶ ἀμι-
γὲς, χυμοῦ πινὸς μετέχει. τοῖς δὲ ξηροῖς ὡσαύτως τὰς ὀσμάς. τὸ μὲν γὰρ ὕδωρ ὅταν μάλιστα ἁπλούστα-
τον ᾖ, πάντη ἐστὶν ἄοσμον. τὸ μέντοι ξηρὸν οὐδὲν κεκλύκει μετέχειν τῶν ὀσμῶν. δέεται δὲ τῆς ὑγροῦ· οὐχ
ἵνα ὀσμῆς μεταδῷ, ἀλλ' ἵνα ἀτμίσῃ ῥᾴον καὶ συναναενέγκῃ τὴν ξηρὰν ἀναθυμίασιν· κἂ οὕτω παθὼν ὁ
ἀὴρ ποιήσῃ ἡμᾶς· οὕτω γοῦν πολλάκις τῆς γῆς βραχείσης ὑπὸ ὑετοῦ, αἴσθησις δύωσίας ὀξ-
ατμιζούσης.

» Τ Ο δὲ γλισχὸν, ἔστιν ἁπλόν τι καὶ τὸ ἄπλοον τῷ μὴ εἶναι αἰσθητὸν, διὰ τὸ μεταξὺ ἀλλοτρίου ὄντος
» σώματος. οὐδὲ γὰρ ἡ ἁφή.
Α κολούθως περὶ γύσεως καὶ γυσῶν διαλαμβάνει. διαφέρειν δέ φησι ταύτην τὴν αἴσθησιν τῶν προειλημ-
μένων ζώων. διό περ εἰκὸς μὲν διά τινος μεταξὺ τὴν αὐτίληψιν τῶν ἰδίων αἰσθητῶν ἐποιεῖτο. αὕτη δὲ
οὐ διά τινος μεταξὺ αὐτιλαμβάνεται τῶν γυσῶν, ἀλλὰ δεῖ τὸ αἰσθητὸν αὐτοῦ, ᾧ γαν τῷ αἰσθητη-
ρίου. καὶ τὴν αἰτίαν ἀποδίδωσι τῷ μὴ δεῖσθαι τὴν γῦσιν ὡς αὐτίληψιν τῶν γυσῶν μεταξύ τινος, ἀφὴ
γάρ τίς φησιν ἡ γῦσις. καὶ τὸ γλισχρὸν ἀπλόν τί ὄφειν. ἡ δὲ ἁφὴ, οὐ διά τινος μεταξὺ γίνεται. αὐτῷ γὰρ θίγ-
γαν τῷ αἰσθητηρίου τὸ αἰσθητόν. ὅθεν καὶ ἁφὴ κέκληται. ἐπεὶ οὖν καὶ ἡ γῦσις ἁφή τίς ὄφειν, ᾗ φησὶ
δεῖται τῷ μεταξύ. ἀφῳὸ δέ πινα λέγει τὴν γῦσιν. οὐχ ὅτι ὑπὸ τὴν ἁπλῆν αἴσθησιν αὐάγεται, ἀλλ'

ὅπ κατὰ βίξιν γίνεται. ἐπεὶ οὖν κοινὸν ἐπ' ἀμφοτέρων τὸ τῆς θίξεως ὥσπερ ἀδὴ τῆς ἁφῆς, οὐκ ἔστι τὸ μεταξύ, οὕτως οὐδὲ ἀδὴ τῆς γεύσεως. τλὴ δὲ αἰτίαν εροῦμεν, ἐν τῷ πρὶ ἁφῆς λόγῳ. προσέθηκε δὲ ἀλλοτρίου ὄντος σώματος. διότι ὡς ἐρᾶ ἐν τῷ πρὶ ἁφῆς λέγῳ, ἔστιν ἃ καὶ ἐν τούτοις μεταξύ τι, ἀλλ' οὐκ ἀλλότριον, ὥσπερ ἀδὴ τ' ὑγρὸν αἰσθήσεων. ἀδὴ μ' γὰρ ἐκείνων, διότι ἐν τῷ μ' ἐξύ. τὸ μ' ἀλλότριον. τὸ δ', ἴδιον. ἀλλότριον μὲν, ἀὴρ καὶ ὕδωρ. ἴδιον δὲ καὶ συμφυές. ἀδὴ μὲν τῶν ὀφθαλμῶν, τὰ ὑγρὰ καὶ οἱ χιτῶνες. ἀδὴ δὲ ἀκοῆς, ὁ ἐγκατακεκλεισμένος ἀὴρ. ἀδὴ δὲ ὀσφρήσεως ἤτοι τοῖς μυκτῆρσιν, ἢ πρὸ τὰ ἐσθμοειδῆ ὁστᾶ συμπεφυκὼς ἀὴρ ἢ τοιοῦτόν πέτερον. αἰάλογον γὰρ ἔχει τοῖς ἄλλοις. ἀδὴ μέντοι ἁφῆς καὶ γεύσεως ἀλλότριον μὲν οὐδέν ἔστι μεταξὺ δι' οὐ ἀσθάνονται. μόνον δὲ ἴδιον. τὴν γὰρ σάρκα βούλεται εἶναι τὸ μεταξύ. ἄλλο δέ τι τὸ αἰσθανόμενον, ὡς ἐκεῖ ἀκριβέστερον ᾠσόμεθα. ὥσπερ δὲ τοῖς φασὶ τὸ διαφανές τε καὶ διηνεκὲς καὶ δίοσμον ὑπόκεισθαι. δι' ὧν τὰ χρώματα οἱ ψόφοι τε καὶ αἱ ὀσμαὶ ὡς τὰς αἰσθήσεις διαβιβάζονται, οὕτω καὶ τοῖς χυμοῖς τὸ ὑγρὸν ὑπόκεισθαι. ἀλλ' ἐκείνης μὲν οὐχ ὕλη γίνεται τὸ διαφανὲς ἢ διηνεκὲς ἢ δίοσμον, ἀλλὰ μόνον τὰς ἐνεργείας αὐτῶν ἀπαγγέλλει. τοῖς δὲ χυμοῖς τὸ ὑγρὸν ὡς ὕλη ὑπόκεισθαι καὶ πάσχων ὑπ' αὐτῶν καὶ ποιούμενον οὕτω τῇ βίξει πρὸς τὸ αἰσθητικὸν τὴν αἴσθησιν παρέχειν.

ΚΑΙ τὸ σῶμα δὲ ἐν ᾧ ὁ χυμὸς, τὸ γλυκὺ ἐν ὑγρῷ ὡς ὕλη. τοῦτο δ' ἀπόντος
Ο' τι ἀφή τις ἢ γλῦσις. καὶ διαττεῖται οὐ δεῖται γὰρ μεταξὺ διὰ τούτων καταισθάνεσθαι τὸ γὰρ σῶμα φησὶν ἐν ᾧ ὡς ἐν ὕλῃ τὸ εἶναι ἔχειν ὁ χυμὸς ὅσπερ ὅτι ἐρᾶ γὰρ ἐν τοῖς ἐφεξῆς ὑπκείμενον εἶναι τοῖς χυμοῖς τὸ ὑγρόν. ὥστε ἃ τὸ μὲν γλυκὺ ὁ χυμὸς ἐν ὑγρῷ τὸ εἶναι ἔχει. τὸ δὲ ὑγρὸν ἀπόν. ἀφὴ γὰρ ὑγροῦ αὐπλπκή, τὸ γλυκὺν ἄρα ἀπόν. ὁ μὲν γὰρ χυμὸς αὐτὸς καθ' αὑτὸν ἀσώματος, ὥσπερ καὶ τὸ χρῶμα καὶ αἱ ἄλλαι ποιότητες ἐν σώματι μέν τοι ὑγρῷ τὸ εἶναι ἔχει. ὥστε εἰ τὸ ὑγρὸν ὑπκείμενον τῷ χυμῷ τοῦτο δὲ ἀπόν, δηλόττως ἄρα δεῖται τ' μεταξὺ ἡ γλῦσις. δεῖ γὰρ τὸν αὐπλπφόμενον τὸ χυμοῦ ἄφαπτεσθαι τοῦ σώματος ἐν ᾧ τὸ εἶναι ἔχει λέγω δὴ τοῦ ὑγροῦ.

ΔΙΟ καὶ εἰ ἐν ὕδατι ἤμεν ἀπαναισθήτως ἂν ἐκβληθέντος τοῦ γλυκέος. οὐκ ἴσ' ἂν ἡ αἴσθησις ἡμῖν,
διὰ τὸ μεταξὺ, ἀλλὰ τῷ μιχθῆναι τῷ ὑγρῷ, καθάπερ ἀδὴ τὸ πότιμον.
Ο' τι τὸ ὑγρὸν ὕλη χυμῶν καὶ ὅτι οὐ δεόμεθα τοῦ μεταξὺ ἵς αἰσθήσιν τῶν χυμῶν, διὰ τοιούτων καταισθάνεται. ἡ γὰρ ἡμῶν ἐν ὕδατι ἐμβληθέντος ἐν αὐτῷ γλυκέος πρὸς ἡδαπνόμεθα ἂν αὐτοῦ. οὐχ οὕτω δὲ ὥσπερ καὶ τὰ χρώματα ὁρῶμεν δι' ὕδατος. οὐδ' ὥσπερ τὰ δ' ὕδατος ὀσφαινόμενα. ἐπ' ἐκείνων μὲν γὰρ καὶ μὴ ὄντων τῷ ὕδατι τῶν χρωμάτων, μὴ δὲ ὢν ἡ ὀσφρησις ἡ αἰτίληψις αὐτῶν γίνεται. ἐνταυθα δὲ ἐν αὐτῷ τῷ ὕδατι διὰ ἐμβληθῆναι τὸ γλυκὺ καὶ ὡς ὕλῃ τὸ ὕδωρ δέξασθαι τὴν γλυκύτητα καὶ ἁδὺ ποιηθῆναι ὑπ' αὐτῆς καὶ αὐτὸ γλυκὺ γενέσθαι. διόπερ ἐν τῷ μελικράτῳ κινήσεως δεῖ ἵνα καὶ πιθῇ τὸ μέλι ἐν τῷ ὕδατι, ὥστε ἀλλὰ τὴν οὐσίαν τὸ μέλιτος ἐμμιχθῆναι τῷ ὕδατι. οὐδὲ τὰ ὀσφραντά. οὐδὲ τὰ φοφητικά. διὸ ἐν ταῦθα μὲν βυθόμενοι τὸ ὕδατος, τὸ γλυκέος αἰπλαμβανόμεθα. ἐκεῖ δὲ δι' αὐτοῦ καὶ οὐκ αὐτὸ ἀπόμενοι. Λέγεται δὲ φέρεσθαι καὶ ἄλλῳ γραφλῷ ὁ ἀλέξανδρος, μὴ τὸ σῶμα ἐν ᾧ ὁ χυμὸς τὸ γλυκὺν ἐν ὑγρῷ, ὡς ὕδατι σημαίνειν δὲ φησι τὴν γραφλὴν ταύτην, ὅτι ὁ χυμὸς ἐν τοιούτῳ ἐστὶν ὑγρῷ, οἱονεὶ ὅτι τὸ ὕδωρ. οὐ γὰρ δοκεῖ ὁ ἀὴρ χυμῶν εἶναι δεκτικὸς καὶ τοι ὑγρὸς ὤν, ἀμὴ πάνυ δραστήριος ἢ ὁ χυμός. παρόντος γὰρ πολλάκις τὸ ἀφυβίου συναισθανόμεθα ἐν τῇ γεύσει τῆς πικρότητος ἢ λιγότητος τὸ ἀέρος τὸ παρακειμένου τε πεποιωμένου καὶ μὴ πεπονθότος τῇ παραθέσει. ἢ οὐσίας τινὸς ἀτρεψούσης καὶ ἐκκαταμιχθείσης ἀλλῷ, ὡς ἀδὶ τ' μέλιτος καὶ τοῦ ὕδατος. διατέτυπται. μᾶλλον ἔτι νεοσρεπτοῦντος ὄντος καὶ μὴ κατεξηραμένου, πλὴ ἀδὶ τῶν γλυκῶν πλείστων ποιοτήτων οὐγιγνεσθαι αὐτῶν δεκτικὸς ἢ ἀὴρ ἐστι. δὲ τὸ ὕδωρ ἢ παντελῶς ἄχυμον τῇ αὐτοῦ φύσει ὡς τοῖς ἰαρροῖς δοκεῖ, ἢ ἐγγὺς ἄχυμον αἰσθανόμεθα γὰρ γλυκέος καὶ ἁμυδροῦ ὕδατος καὶ προσεγκινῆσθαι αὐτῷ φησὶ τὰς τοιαύτας ποιότητας. διόπερ τὰ λεπτομερέστερα τῶν ὑδάτων, ἀπειότερα δεῖ. σημεῖον δὲ ὅτι τὸ διηθούμενον ὕδωρ καὶ ὀξυτμιζόμενον καὶ πολλάκις τούτων τί ὑπομεῖον ἐγγὺς ἄποιον γίνεται. ἃ δὲ τὸ διηθεῖν καὶ ὀξυτμίζειν χωρίζειν ἐστὶ τὰ παχυμερέστερον τε καὶ χεώδους διλονότι αὐτὸ κατὰ τὴν ἑαυτοῦ φύσιν ἄποιόν δεῖν ἄγε τῇ μίξει τὰ χεώδους ἔγχυμα γίνεται. πλὴ ἁπαντελῶς δεῖν ἄχυμον καθ' αὐτὸ ἢ ἐγγύς. ἔχει μεν τοι σώαμιν πάντων τῶν χυμῶν δεκτικόν. διὸ καὶ ἀστολαίοι πάντες χυμοῦ αἰπλησάσθαι αὐτῷ καὶ ὕλη αὐτὰ γίνεται. ἐν ὑγρῷ οὖν ὁ χυμὸς ὡς ἐν ὕδατι. οὐ γὰρ τῷ ὡς ἐν ἀέρι ὑγρῷ. οὐ γὰρ γευστὸν ὁ ἀὴρ. οὐδὲ ὕλη χυμῶν τὸ δὲ καθάπερ ἐπὶ τὰ ποτὰ, παράδειγμά δεῖ. πῶς ἂν ἐν ὕδατι ὄντες ἡδαπνόμεθα τὰ γλυκέος, ὅτι τὸ γλύεσθαι καθάπερ ἐπὶ τὰ ποτὰ καὶ οὐχ ὡς διά τινος μεταξύ.

Τ Ο δὲ χρῶμα, οὐχ οὕτως ὁρᾶται τῷ μίγνυσθαι. οὐδὲ ταῖς ἀστροῤῥοίαις. ὡς μὲν οὖν τῷ μεταξὺ, οὐδέν ἔστιν. ὡς δὲ χρῶμα τὸ ὁρατὸν, οὕτω τὸ γλυκὺν ὁ χυμός.
Τ οῦ μὲν γὰρ χυμοῦ αἰσθανόμεθα ἐν τῷ ὕδατι ὄντες τῷ ἐμμιγνύσθαι ἐν αὐτῷ τὸ γλυκὺ σῶμα. διὸ ὡς εἶπον καὶ κινήσεως δεῖ. οὐχ οὕτω δὲ τὰ χρώματα ὁρῶμεν δι' ἀέρος ἢ δι' ὕδατος. οὐ γὰρ ἐμμίγνυται τὰ χρώματα τῷ διαφανεῖ. οὐδὲ γὰρ ὕλη αὐτῶν γίνεται τὸ διαφανές. ὡς τῶν χυμῶν τὸ ὑγρόν. οὐδὲ

κεχρωσμένον τὸ διαφανὲς τῇ ὄψει ὑποπίπτει, ἀλλὰ δι' αὐτὸ τὰ χρώματα ὁρᾶται. ἀλλ' οὐδ' ἅπτως ὁρατὰ τὰ χρώματα ὡς ἀστροῤῥοίας πέμπουσι ἀδὶ τὴν ὄψιν. διέφθαρται γὰρ τοῦτο ἐν τῷ πρὶ αἰσθήσεων καὶ αἰσθητῶν. ἃ γὰρ ὧδ' τὸ ὁρᾶν κατὰ ἀστροῤῥοιαν τὴν ἀπὸ τῶν χρωμάτων, σῶμα αὖ ὧδ' ἀπόρροια. σῶμα δ' οὖσαν ἀλλὰ, δύλογον ὧδ' ὑπομεῖναι. καὶ ὀλίγον παρενεχθέντων τῶν ἀφῶν ἀστροῤῥεῖ. ἔπ' ἃ ἀστροῤῥοιαι ὧδ', διὰ τί οὐ σκίδναται ὑπὸ τῶν αὐέμων. οὔτε οὕτως ὡς μιγνυμένου τὰ χρώματος τῷ διαφανεῖ τὸ ὁρᾶν γίνεται, οὔτε κατὰ ἀστροῤῥοιαν. ἀλλὰ ὡς διὰ μέσου τὰ διαφανοῦς. οὐ γὰρ ὕλη γίνεται τῷ χρώματι. οὐδὲ χρώννυται ὑπ' αὐτοῦ. ὥστε οὐχ ὁμοίως τῆς γλῦσεως τὰ ὑδατοῦντος καὶ τῶν χρωμάτων αἰσθανόμεθα. ὡς μὲν οὖν τὸ μεταξὺ οὐδέν ἔστιν. ὡς δὲ χρῶμα τὸ ὁρατὸν, οὕτως τῶν γλυκέων ὁ χυμός. ὑπὸ τὰ γλῦσεως πρὸς τὰς ἄλλας αἰσθήσεις, νῦν λέγω τὴν ἁφὴ τὴν καινωτέραν τ' γλῦσεως, πρὸς πάσας ἁπλῶς τὰς ἄλλας αἰσθήσεις. ἡ τίνων γλῦσίς φησι κατὰ μὲν τὸ μὴ διά τινος μεταξὺ ἀλλοτρίου ποιοῦσθαι τὴν αἰτίληψιν τῶν ὑπκειμένων αὐτῇ αἰσθητῶν, ἓδὲν ἔχει κοινὸν πρὸς τὰς προειλημμένας τρεῖς. τῇ γὰρ ἁφῇ κοινωνεῖ κατὰ τοῦτο. ἔχει δέ τι κοινὸν πρός τε ὄψιν καὶ ἀκοὴν. ὥσπερ γὰρ ἑκάτερα τούτων τὰ ὑποκείμενα αὐτῇ ἔχει οἰκείοις ὀνόμασι προσαγορευόμενα, ἡ μὲν ὄψις, τὰ χρώματα. ἡ δὲ ἀκοὴ, τὸ φόφοις, οὕτω καὶ ἡ γλῦσις ὑποκείμενα ἑαυτῇ τὰ χυμὸς ἔχει. ἡ μέν τοι ὀσφρησις, οὐκ ἔχει κοινῶ ὀνόματι τὰ ὑποκείμενα αὐτῇ προσαγορευόμενα. ἃ γάρ τις εἴποι ὀσφραντὰ, τοῦνομα ἐκ τῆς αἰσθήσεως, ἀλλὰ ὀνομάζει. ὥσπερ καὶ ὁρατὰ. καὶ ἀκουστὰ. καὶ γλυστά. τούτου δ' αἴτιον, ἐπεισὶ δὲ ἀκριβῆ τ' ὀσφρησιν ἔχομεν οἱ ἄνθρωποι. ἡ πόμεθα γὰρ τοῖς ἄλλοις ζώοις κατὰ πολὺ ἀκριβεστέραν. γὰρ ἡμῶν ἀλλὰ ἔχουσιν, ὥσπερ ἡμεῖς τὴν ἀφὴν ἔχομεν τῶν ἄλλων ἀκριβεστέραν. διόπερ οὐδὲ κατ' εἴδος καὶ τὰ μεταξὺ ὁμοίως ὀξὺ τὸ φθόγγον καὶ βαρὺ καὶ τὸ μελανόν. καὶ τὸ σκληρόν. τὸ βαρὺ καὶ τὸ κοῦφον. ὑγρὸν καὶ ξηρόν. θερμὸν καὶ ψυχρόν. καὶ λέγομεν ὅτι ἃ τὺ χροῖ ὅπ ψιμύθιον καὶ μέλας καὶ κύκνος σὺ ἔχει καὶ χρῶμα τὸ λευκόν. ὕδωρ δὲ καὶ ἀὴρ καὶ μέλας καὶ οἶνος, ὑγρὰς μετέχει ποιότητος. οὕτω μὴ ἀδὶ τῆς ὀσφρήσεως κατ' εἴδος τὰ ὀσφραντὰ διωάμεθα διακρίνειν, ἀλλὰ τῷ ἡδεῖ καὶ τῷ λυπηρῷ μόνον ἀλλὰ διακρίνομεν. οὐ γὰρ ἴσμεν τήνδε τὴν ὀσμὴν, ποίου ἐστὶν εἴδους τῶν ὀσφραντῶν. τί μὲν γὰρ ὄξει ὁ ὄξος οὐ ἡ ὀσμὴ, πολλάκις γνώσομεν. ἀλλὰ μέν τοι τὴν ὀσμὴν ποίου ἐστὶν εἴδους τῶν ὀσφραντῶν. διακρίνειν οὐ διωάμεθα.

ΟΥΘΕΝ δὲ ποιεῖ αἴσθησιν χυμοῦ, αὐδὲ ὑγρότητος. ἀλλ' ἔχει ἐνεργείᾳ ἡ διωάμει ὑγρότητα. ὅιον
Ε τὸ ἁλμυρόν. δύπκτόν τε γὰρ αὐτὸ καὶ συντπκτικὸν τλώσης.
ἴσμεν ὅτι πᾶς χυμὸς ἐν ὑγρῷ ὡς ὕλῃ ἐστὶν, νῶ δείκνυσι καὶ τὰ δρυσῶντα ξηρὰ εἶναι, χυμοῦ μετέχοντα τῷ ἔχειν διωάμει ὑγρότητα. οὕτω τὸν χυμὸν ἔχει δι' ὃν αἰσθάνονται οἱ ἄλοι. καὶ γὰρ οὕτοι ὅταν ἡ γλῦσις ἀλλῶν αἰπλαμβάνηται, ἀλλοί τε τήκονται ὡς ὄντες διωάμει ὑγροί. καὶ προσέτι τῆς τλώτης συντπκτικοί ἔσιν ὄξει μᾶλλον ἢ ἧττον ὑγρότητα ὄξ αὐτῆς καὶ ταύτην ὑγραίνοντες ἀλλῶ. καὶ ἔτι δὲ τῶν ἄλλων ξηρῶν γλυκὺν ἢ οἷον αὐτὸς καὶ τὰ ὅμοια. οὐχ ἡ ξηρός ἐστιν ταύτη γλυκύς. ἀλλ' ἡ μετέχει ὑγρότητος. ἀμέλει τὰ ὑπερκιόμενα ἢ ἐγγὺς ἢ καὶ παντελῶς ἄγευστα γίνεται. κατὰ μόνῳ λοιπὸν τὴν ἁπλῆν αἴσθησιν ἐνεργοῦντα. ἃ δὲ μετὰ ὑγρότητος ἡ τῶν χυμῶν γίνεται αἴσθησις, δηλόττως ἀφῶ τινα εἶπεν τὴν γλῦσιν. ἃ γὰρ ἐν ὑγρῷ μὲν ὧδ' μὴ μέντοι σὺν αὐτῷ ἡ αἰτίληψις αὐτὰ ἐγίνετο, οὐκ ἂν ὧδ' ἁπλόος. οὐδὲ γὰρ τὸ χρῶμα ἁπλοῦν, ἐπεὶ ἐν ἁπλῷ τὸ εἶναι ἔχει. διότι οὐ μετ' αὐτὰ τὰ χρώματος ἡ αἰτίληψις. ἃ δοκεῖ δ' ἀληθὲς εἶναι τὸ ἰδίοις τοῖς χυμοῖς ἀφορίσασθαι τὸ ὑγρόν. τί γὰρ μᾶλλον τὸ ὑγρὸν ἢ τὸ ξηρόν. πέπει γὰρ καὶ βώλος ἡ ἁρμονία. καὶ ἔτι λίθος καὶ μυελὸς ἄλλα ξηρὰ ὄντα φύσει, καὶ μήτε ἐνεργείᾳ μήτε διωάμει ὑγρότητας μετέχοντα χυμοῦ μετέχει. ἄλλως τε οἱ μὲν ἐν ὑγρῷ χυμοὶ ὀλίγοι τέ ἔσι καὶ δυσπερίοριστοι. οἱ δὲ ἐν ξηροῖς πλείονες. πλείονα γὰρ τὰ βρώματα τῶν πότων ἄλλως τε καὶ αὐτὸς ἐν τοῖς μετεώροις ἔσαι ξεν ὅτι αἱ διάφοροι ἐν τοῖς ὕδασι ποιότητες οἷον τὰ νηρώδη καὶ ἀσφαλτώδη καὶ πικρὰ καὶ ἁλμυρὰ ἐκ τῆς ὑποκειμένης ἀλοῖς γῆς ἐγγίνεται. καὶ ὅλως ἐδείξαμεν ὅτι τὸ ὕδωρ ὅσον ἀδὶ τῇ ἑαυτοῦ φύσει ἐγγὺς ἄποιον καὶ καθάπαξ ἄποιόν ἐστιν. ὥστε δοκεῖ μᾶλλον ἐν τῷ ξηρῷ τὴν σύστασιν ἔχειν ὁ χυμὸς τῇ γῇ. ἐπεὶ καὶ τὸ ὕδωρ ἁπλοῦν ὂν καὶ ἐγγινόμενον ἐν τῇ γῇ τὰς ἀπείρους ὄξ αὐτῆς ποιότητας ἀναδέχεται. ἔστιν ἂν εἰπεῖν πρὸς ταῦτα. ὅτι τῷ ἀληθεῖαν μὲν ἃ δὲν τ' ἁπλῶν ἔστιν ἰδεῖν ἔγχυμον. ὅτε γὰρ πῦρ. ὅτε ἀὴρ. ὅτε ὕδωρ. ἀλλ' ἃ δὲ γῆ. ἡ γὰρ ὅπερ εἶπον τὰ πάνυ ὑπερκεχαμένα χεώδη ἄχυμα γίνεται. ὥσπερ γὰρ ἡ τὰ διάφορα γίνεται χρώματα παρὰ τ' ποιαὐτ' ἁπλῶν σύμιρασιν. ὅτως ὑπονοητέον καὶ τὴ χυμοὺς γίνεσθαι. ὅτι γὰρ οὐσί ἐν τῇ γῇ ἐστιν ἐνέργειαι, δῆλον ὄξ ὧν ἁδὲ συναίσθησιν αὐτ' λαμβανόμεν. ἔπειτα δ' ὁρῶμεν, ὅτι ἐν ἄλοις τοῖς φυτοῖς ὄντες οἱ χυμοὶ πεπόμενοι ἃς ἑτέραν μεταβάλλοντες ἰδέαν. πολλάκις γὰρ πικρὸς πρῶτόν ἐστιν. ἔπειτ' ὀξώδης. εἶτα γλυκύς. καὶ αὖ πάλιν γλυκὺς. εἶτα ὀξώδης. δηλονότι ὄκ ἦσι ἐν τοῖς ἀέρ πλοῖς, ἀλλ' ἐν τοῖς συνθέτοις γίνεται. διατὶ οὖν ὁ ὑγρὸν μᾶλλον ἀφείσειν ἄλλοις ὁ αἰρισοτέλης, εἴ περ ὁ ξηρόν. λέγω οὖν ὅτι συνεδὲν ὡς ὁ μὲν ὑγρὸν πάντα χυμὸν δέξασθαι οἷον τέ ἐστιν. ὅτι γὰρ οὖν τὸν ξηρὸν ἐμμιχθὲν τῷ ὕδατι ποιῶσαι αὐτὸ διωατὸν εἶ καὶ μόνον ἀστροῤῥεῖν τὴς ἐς ὕδωρ, καὶ μὴ λεπτὰς ἐλκαταμένειν; τοῦτο δὲν τῷ ξηρῷ γίνεσθαι ἀ διωατόν. ὅτι γὰρ παντὶ ξηρῷ διωατὸν πάντα

γυμνάσιον δὲ ἐστὶν ὅπου τοῖς νέοις ἐξουσία μετὰ τοῦ διδασκάλου διατρίβειν. ἡ δὲ ἀπὸ τοῦ
ἐφήβου ἐν μιᾷ πυκνὶ τῇ ὑπὸ τῶν πυγμῶν ἐγγιγνομένῃ ἕως ἂν ὑπὸ τοῦ αἵματος ἐκλείπῃ
ἀλείπτεται. διαλιπὼν δὲ ὀλίγον χρόνον ἐπὶ τοὺς ἀνταγωνιστὰς ἐξέρχεται.

» ΔΡΕΣ δὲ καλοῦσι τοὺς ἐφεδρεύοντας τοῖς ἀγωνιζομένοις. ἔστι δὲ καὶ ἄλλη ἄσκησις
» ἣν ὀνομάζουσι πάλην ἀκροχειρισμόν. ἐν ταύτῃ γὰρ τῷ ἀκροχειρισμῷ μόνῳ χρῶνται
» πρὸς τὸ ἀλλήλους καταβάλλειν. ἔστι δὲ καὶ ἡ ἀπὸ τῶν ἁλμάτων ἄσκησις ἐν τῷ
» γυμνασίῳ. ἔστι δὲ καὶ ἡ ἐν τῷ δρόμῳ ἄσκησις. ἔστι δὲ καὶ ἡ ἐν τοῖς ὅπλοις ἄσκησις.
» ἔστι δὲ καὶ ἡ ἐν τῷ κονιορτῷ ἄσκησις. ἔστι δὲ καὶ ἡ ἐν τῷ κύκλῳ ἄσκησις. ἔστι δὲ
» καὶ ἡ ἐν τῷ ἀκοντίῳ ἄσκησις. ἔστι δὲ καὶ ἡ ἐν τῷ δίσκῳ ἄσκησις. ἔστι δὲ καὶ ἡ ἐν
» τῷ ἁλτῆρι ἄσκησις. ἔστι δὲ καὶ ἡ ἐν τῷ ἱππικῷ ἄσκησις. ἔστι δὲ καὶ ἡ ἐν τῷ
» ἁρματικῷ ἄσκησις. ἔστι δὲ καὶ ἡ ἐν τῷ πεντάθλῳ ἄσκησις. ἔστι δὲ καὶ ἡ ἐν τῷ
» παγκρατίῳ ἄσκησις. ἔστι δὲ καὶ ἡ ἐν τῷ πυγμῇ

πίαε λδυκὸν καὶ μέλαν. οὔτε γὰρ ἐξ ἀλλων μέικται χρωμάτων ταῦτα, οὔτε ἐξ ἀλλήλων. τὰ δὲ, μεταξὺ τούτων. οὐκ ἔτι ἁπλᾶ. ἀλλὰ τῇ τούτων ποιᾷ μίξει πρὸς ἄλληλα ἀποτελοῦται. καὶ ἔστιν αὐτῶν τὰ μὲν, ἐγγυτέρω τῆε λδυκοῦ, ὡς τὸ ξανθόν. τὰ δὲ, ἐγγυτέρω τῆε μέλανος, ὡς τὸ κυανόν. τὰ δὲ λοιπὰ, μεταξὺ τούτων ἕκὰστον οἷον τὸ φαιὸν τὸ ἐρυθρόν· οὕτω καὶ ἐπὶ τῶν χυμῶν. καὶ γὰρ ἐπὶ τούτων, ἁπλᾶ μὲν πάλιν τὰ ἐναντία. τὸ γλυκύ· καὶ τὸ πικρόν. τὰ δὲ ἄλλα, μικτὰ καὶ μεταξύ. ἀλλὰ τῆε μὲν γλυκέος, ἐγγυτέρω τὸ λιπαρόν. τὸ δ' ἁλμυρὸν, τῆε πικροῦ. τὰ λοιπὰ ἅπερ ἀπαριθμῆται τούτων μεταξύ. οὐ πάντως δὲ τὰ μεταξὺ καὶ μικτά. τὰ μὲν γὰρ μικτὰ, καὶ μεταξύ. οὐκ ἔστι δὲ καὶ ἁπλᾶ πάλιν οἷον ἐπὶ χρωμάτων. τὸ μὲν φαιὸν μικτὸν ὄν, καὶ μεταξύ ὅτι. τὸ μέντοι ἐρυθρὸν ἢ πράσινον, ἃ πάντως ἐκ τῆε μίξεως τῶν ἐναντίων γίνονται, ἀλλὰ μεταξὺ λέγονται. ὡς μᾶλλον τῶν ἄκρων μετέχοντε. οὕτω δὲ καὶ ἐπὶ χυμῶν. μικτὸν μὲν τὸ ἁλμυρὸν, ὡς οἱ ἅλδε. ἐκ γὰρ πικροῦ τῆε θαλασσίου ὕδατος καὶ γλυκέος γίνεσθον ἑκάτερον. τὸ δὲ δριμὺ καὶ αὐστηρὸν καὶ ὀξὺ τῷ μᾶλλον καὶ ἧττον μετέχειν ἀμφοτέρων. οὐ γὰρ πάντως ἐκ τῆε τῶν ἄκρων μίξεως τὴν γένεσιν ἔχουσιν. ὁκοτὲ δ' ἀπαριθμῆται εἴδη χυμῶν. ἢ χεδὸν ταῦτα μόνα ἐστὶν ἃ φησιν εἶναι. εἰπὼν γὰρ ἄλλό ἐστιν, ἐγγύς ἐστι τοῦ ἄχυμον εἶναι οἷον τὸ πλακοῦν. ἢ τί τοιοῦτον.

» ΩΣΤΕ τὸ γλυκὸν ἐστί, τὸ σωάμαι τοιοῦτον. γλυσὺν δὲ, τὸ ποιητικὸν εὐτελεχείας αὐτοῦ.

Ε ἐπὶ τῶν περὶ τῶν αὐτικειμένων τῇ γλυκῇ σωάμαι. λέγω δὴ τῶν γλυσῶν, ἐξῆς λέγει καὶ περὶ τοῦ γλυκοῦ αὖ τῆς λέγω τῆς σωάμεως. ἧς χρεὼν καὶ τὸν περὶ τῶν αὐτικειμένων ἦλθον ἐποιήσατο, ὥσπερ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων αἰσθήσεων. τοῦτο γὰρ ἐδήλωσεν εἰπών, ὥστε τὸ γλυκὺν εἶναι τὸ σωάμαι τοιοῦτον. ὥσπερ συμπεραινόμενος τὸν λόγον. τοιοῦτον οὖν ἐστὶν τὸ γλυκὺν φησι σωάμαι, οἷον τὸ γλυσὺν εὐεργέαε ἢ γλυκύ, ἢ πικρόν, ἢ τί τῶν μεταξύ. ὅπερ γλυσὺν ποιεῖ τὸ γλυκὺν εὐεργέα τοιοῦτον, οἷόν ἐστιν αὐτό.

» ΠΕΡΙ δὲ, ἁπλοῦ καὶ ἁφῆς, ὁ αὐτὸς λόγος. ἡ γὰρ ἁφὴ, μὴ μία ἐστὶν αἴσθησις. ἀλλὰ πλείους, εἰκὸς
» καὶ τὰε ἁπλᾶε πλείω αἰσθητὰε εἶναι. ἔχει δ' ἀπορίαν, πότερον πλείους ἐσὶν ἢ μία. καὶ τί τὸ αἰσθητήριον τῆε ἁπλοῦ ἁπτικόν. πότερον ἡ σὰρξ. καὶ εἰ τοῖς ἄλλοις τὸ αὐάλογον, ἢ οὔ. ἀλλὰ τοῦτο μεν ὅτι
» τὸ μεταξύ. τὸ δὲ πρῶτον αἰσθητήριον, ἄλλο τί ἐστὶν εἰτὸς.

Ε πὶ λέγεται ὁ περὶ ἁφῆς λόγος τῶν περὶ τῶν αἰσθήσεων ὃν προεθείζετο ποιῶ. δύο δὲ προβλήματα παρέδωκε κατασκευάζειν εἰ τούτοις. εἰ μὲν ὅτι ἁφὴ, οὐ μία ἐστὶν αἴσθησις, ἀλλὰ πλείους. δύο δ' ὅτι οὐκ ἔστιν ἡ σὰρξ τὸ ἁπτικὸν αἰσθητήριον. ἀλλὰ ἄλλο μέν τι ἐστὶ τὸ αἰσθητήριον, ἡ δὲ σὰρξ μεταξύ ἐστιν, ὥσπερ ἐπὶ τῶν ἄλλων ἡ τὸ διαφανὲς, ἢ τὸ δίοσμον, ἢ τὸ διηχὲς, ἢ ὡς τὸ σύνδετον ἀὴρ καὶ ὕδωρ. ὅτι μὲν οὖν μία ἡ ἁπτικὴ αἴσθησις, ἀλλὰ πλείους, κατασκευάζει διὰ δύο ἐδίων πραγμάτων. ἓνὸς μὲν ὅτι πᾶσα μία αἴσθησις, περὶ μίαν ἐναντίωσιν ἔχει. ἡ δὲ ἁφὴ, οὐκ ἔχει περὶ μίαν ἐναντίωσιν, ἀλλὰ πλείους. οὐκ ἄρα ἡ ἁφὴ μία αἴσθησις. ἥπτε γὰρ ὄψις ἔχει περὶ τὸ λδυκὸν καὶ τὸ μέλαν, καὶ τὰ τούτων μεταξύ. ὁμοίως ἡ γεῦσις περὶ τὸ γλυκὺ καὶ πικρὸν καὶ τὰ τούτων μεταξύ. ἡ ἀκοὴ, περὶ τὸν ὀξὺ καὶ βαρὺ φθόγγον. ἡ δ' ὄσφρησις ὡς ἐπομεν ἀμυδρὰ οὖσα οὐ διακέκινε κατ' εἴδη τὰ ὀσφραντὰ, ἃ μὲν τῷ ἡδέα καὶ τῷ λυπηρῷ. ἡ μέντοι γε ἁφὴ περιπλέους ἐναντιώσεις ἔχει ἢ χὺπαλλήλους, οὐδὲ κατ' ἐδὲν κοινωνούσας. οἷον τὸ θερμὸν καὶ τὸ ψυχρόν. τὸ ξηρὸν καὶ τὸ ὑγρόν. μαλακὸν σκληρόν. βαρὺ καὶ κοῦφον. τραχὺ καὶ λεῖον. κραῦρον καὶ λίαχρον καὶ τὰ ὅμοια. ὥστε ἃ πλέους αἱ αὐτιθέσεις αὗται οὐκ οὖσαι ὑπέλαβηλοι. τί γὰρ ἰδιοκοινωνεῖ τὸ κοῦφον καὶ βαρὺ τῷ ξηρῷ καὶ ὑγρῷ, ἢ τοῖς λοιποῖς. ἢ τῶν ἄλλων ἕκαστον τοῖς λοιποῖς. ἑκάστη δὲ μία αἴσθησις περὶ μίαν ἔχει τῶν αἰσθητῶν αὐτίθεσιν. ἔοικε μὴ μία εἶναι αἴσθησις ἡ ἁφή. μία μεν οὖ ἡ ἀρχή. ἰδιοχείρισις αὖτη. δευτέρα ὅτι πᾶσα αἴσθησις μία περὶ σὺ γένος. ἡ δὲ ἁφὴ οὐ περὶ σὺ γένος. ἡ ἁφὴ ἀρα οὐ μία αἴσθησις. ἡ μὲν γὰρ ὄψις περὶ τὰ χρώματα. ἡ δὲ γεῦσις περὶ τὰ χυμούς. ἡ ἀκοὴ περὶ τοὺς φθόγους. ἡ γὰρ ὄσφρησις διὰ τὴν αὐτὼ αἰτίαν δι' ἣν τὰ εἴδη τῶν ὀσφραντῶν οὐ διαγινώσκει. οὐδὲ τὸ γένος αὐτῶν ἔχει καὶ τωνομασμένον. ἡ δὲ ἁφὴ καίτοι ἀκριβεστάτη ὖσα παρ' ἡμῖν, ὅμως οὐκ ἔχει σὺ γένος, οὔτε ὠνομασμένον, οὔτε ἀδόνυμον τῶν οἰκείων αὐτῆς αἰσθητῶν περιεκτικήν. τὰ μὲν οὖν ὦδε χαρήματα ταῦτα ὅτι ἡ ἁφὴ οὐ μία αἴσθησις. ὁ δὲ θεμίστός φησιν ἀληθῆ μεν ταῦτα εἶναι. τῷ ὄντι γὰρ οὐ μίαν εἶναι ἀλλὰ πλείους αἰσθήσεις τῷ ἁφῷ. τῶν δὲ δύο ὠδιχαρισεών φησι περὶς μεν τῷ δευτέραν, οὐδὲ ἐπεχείρησεν οὐδὲν εἰπεῖν ὁ ἀριστοτέλης. τῷ δὲ πρωτέραν ἐπαράθη μεν σκλῶσαι, ἐσοφίσατο δὲ ἢ μᾶς. λέγει γὰρ φησὶν ὧδε αἱ ἄλλαι αἰσθήσεις περὶ μίαν αὐτίθεσιν κατατείνουσι. ἀλλὰ πλείους. ἡ γὰρ ἀκοὴ οὐ μόνον περὶ τῷ ὀξεῖαν καὶ βαρεῖαν ἔχει φωνῷ. ἀλλ' ἔστι σὺ τοῖς φωνᾶις τραχεῖά τε καὶ λεῖα. μέλαινα καὶ λδυκὴ μεγάλη καὶ μικρά. μακρὰ καὶ βραχεῖα. ὁμοίως δὲ καὶ σὺ χρώμασιν ἔστι τὸ τραχὺ καὶ τὸ λεῖον. λεῖον μεν τὸ ἥδιον τῷ ὄψιν οἷον τὸ τῆε ἑωσφόρου. τραχὺ δὲ καὶ τὸ λυπηρόν. ταῦτα δέ φησι λέγων παραλογίζεσθαι ἡμᾶς. ὡποὺ γὰρ πᾶσαν αἴσθησιν περὶ μίαν αὐτίθεσιν τῶν αἰσθητῶν ἔχειν. δῆλον ὅτι τῶν ἰδίων αἰσθητῶν εἶπεν. εἶτα σκλύειν τὸν λόγον τῆτον πειρώμενός φησιν, ὅτι καὶ ἡ ἀκοὴ οὐ μόνον περὶ τὸ ὀξὺ καὶ βαρύ, ἔχει ἀλλὰ καὶ περὶ τὸ μέγα καὶ τὸ μικρόν. τὸ δὲ μέγα καὶ μικρὸν τῶν κοινῶν ὄντων αἰσθητῶν. ἔοικε δὲ σέξαι ἃ αἱ ἄλλαι αἰσθήσεις περὶ πλείους αὐτιθέσεις ἔχουσιν

ἐδίων αἰσθητῶν. ταῦτα μεν οὖν ὁ θεμίστος ἠγνόησε δὲ αὐτὸν παραλογιζόμενον. τὸ γὰρ μέγα ἢ μικρὸν τὸ ἰδὶ τῶν ψόφων λεγόμενον μένης ἔστιν ἴδιον τῆς ἀκοῆς. διόπερ οὐδὲ μία ἄλλη αἴσθησις δύναται κρίνειν τὸ μέγα καὶ μικρὸν, πλὴν τῆς ἀκοῆς. ἐλέγετο δὲ κοινὸν αἰσθητὸν εἶναι τὸ μέγα καὶ μικρὸν τὸ συνεχὲς τὸ ἐν σώμασι. τούτου δὲ ἡ ἁφὴ καὶ ἡ ὄψις ἐστὶ κριτήριον. δῆλον δὲ ὅτι κἂν λέγωμεν μέλανναν ἢ λδυκὴν φωνὴν, κατὰ ἀναλογίαν καὶ ὁμοιότητα τὴν ἀπὸ τῶν χρωμάτων φαμέν. ὁμοίως δὲ καὶ ἰδὶ τῶν ἄλλων. ἀλλ' ἔστι καὶ πρὸς τοῦτο εἰπεῖν, ὅτι τὸ ἐν ψόφοις μέγα καὶ μικρὸν οὐκ ἔστιν ἑτέρα τίς αὐτίθεσις παρὰ τὴν ὀξεῖαν ἢ βαρεῖαν φθόγγον. ὥσπερ ἰδὶ τῆς ἁφῆς παρὰ τὸ θερμὸν ἢ ψυχρὸν ἑτέρα πάντελῶς αὐτίθεσις τὸ βαρὺ καὶ κοῦφον, ἢ τραχὺ καὶ λεῖον καὶ τῶν ἄλλων ἑκάστη. ἀλλὰ τὴν αὐτὴν ἢ τὰ ἰδὶ τούτοις δηλοῖ τῶν ψόφων. τοῦτο δὲ οὐκ ἔστιν ἑτέρας αὐτιθέσεως ἴδιον. ὁ τοιοῦτο γοῦν μέγα καὶ μικρὸν ἐρεῖς, οἷον τὸν μὲν τῆε μέλιτος, ἃ τύχει μέγα. τὸν δὲ τῆς ἰαχάδος ἃ τύχει μικρόν. ὅτι ἰδιότατον ἡ γλυκύτης ἐν τῷ μέλιτι, αὐξάνεται δὲ ἐν τῇ ἰαχάδι. ἀλλὰ καὶ τὸ μέλαν χρῶμα, τὸ μὲν κατακορὲς εἴποι αὖ τις μέγα. τὸ δὲ μὴ οὕτως ἔχον ἀλλ' ὑφειμένον μικρόν. τὸ σφοδρὸν ἁπλῶς καὶ ἀμυδρὸν τῇ τῆε μεγάλου καὶ μικροῦ φωνῇ ὀνομάζον. ὥστε οὐκ ἔστιν ἑτέρα αὐτίθεσις τοιοῦτο. ἀλλὰ καὶ μέλαιναν φωνὴν μὴ λδυκὴν λέγωμεν. οὐχ ἕτερον εἶδος αὐτιθέσεως ἔπομεν τῶν φωνῶν. οὐ γὰρ δεῖ διάκεισθαι τούτων δύρειν παρὰ τὸ ὀξὺ καὶ παρὰ τὸ βαρύ. ὥσπερ τὸ σκληρὸν καὶ μαλακόν ὅτι τῶν ἄλλων κεχωρισμένον ἰδίειν. ὁμοίως δὲ καὶ τὸ τραχὺ καὶ λεῖον. ἀλλ' οἷον ἰδιοτήτες τινὲς ὖσιν αἱ τῆε ὀξέος θεωρούμεναι μὴ ἐν τῆε βαρέος. οὐ μὴν ὀξαλαγή τινός ὅτιν εἴδους περὶ τὸν ὀξὺ ἢ βαρὺ φθόγγον. ζητῆσαι δ' ἄξιον τί δή ποτε ἐν μόνων τῶν μεγεθῶν λεγομένου τῆε μεγάλου καὶ μικροῦ. ἐπὶ μόνων τῶν σφοδρῶν φόφων καὶ ἀμυδρῶν τῇ μεταφορᾷ ἐχρησάμεθα, μέγαν φόφον λέγοντες καὶ μικρὸν φόφον. οὐ μήν τοι μέγα γλυκὺ ὃ ἄγαν γλυκύ. οὐδὲ μικρὸν, ὃ ἀμυδρὸν ἔχον τὴν γλυκύτητα. οὐδὲ ἐπ' ἄλλου ὀδενός. φημὶ οὖν ὅτι ὁ φόφος οὐκ ἔστι ὑφεστηκὸς πάθρόον πρᾶγμα ἀλλ' ἐν τῷ γίνεσθαι ὑφέστηκεν. γίνεσθαι δὲ ἐν χρόνῳ. πᾶς δὲ χρόνος συνεχὴς. διὰ τῆτο τὸν ἐν πολλῷ χρόνῳ γινόμενον φόφον, μέγαν φαμὲν μικρὸν δὲ τὸν ἐν ὀλίγῳ. ὃ δὲ ἄγαν γλυκὺ καὶ ἄγαν μέλαν καὶ ἰδὶ τῶν ἄλλων τῷ σφοδρῷ τῆς ποιότητος τοιαῦτά ὅτι. οὐ τῷ μήκει τῆε χρόνου. ὁ μὲν οὖν θεμίστος οὐ καλῶς πρὸς τὰ παρ' ἀριστοτέλους εὐέστι. ἔστι δὲ ἐκεῖνο εἰπεῖν, ὅτι ἰδὶ μὲν τῶν ἁπλῶν πλείους ἐλήφθησαν αὐτιθέσεις μηδὲν ἀλλήλαις ἰδιοκοινωνοῦσαι ἀλλὰ κεχωρισμέναι. τῆς τε γὰρ θερμοῦ καὶ ψυχροῦ αὐτιθέσεως κεχώρισται ἡ κατὰ τὸ ὑγρὸν καὶ ξηρόν. ὃ γὰρ πῦρ μὲν θερμὸν ἢ ξηρόν. ὕδωρ δὲ ψυχρὸν καὶ ὑγρόν. ὁμοίως σκληρὸν καὶ μαλακὸν φαμὲν καὶ λεῖον. κραῦρον καὶ λίαχρον. ταῦτα πάντα κεχώρισται ἀλλήλων. ὅδεν οὖν τούτων οὔτε εὐ πυεῖ εὐ θεωρᾶται. ὥτε εὐ ἀεροῦται οὔτε εὐ ὕδατι. ἀλλ' οὐδὲ πᾶσι τοῖς συνθέτοις παρακολουθεῖ σώμασιν. οὐ γὰρ πᾶν ἢ κραῦρόν ὅτιν ἢ λίαχρον. οἱ γοῦν σκευροῖτε ἢ σὺ ἀραυσοι τὰ λίθων. οὔτε κραυροί ἐσι, δι' αὐτὸ τῆτο, οὔτε λίαχροι. εὐ ὑγρῷ γὰρ ὁ λίαχρον. τὰς μὲν τοι αὐτιθέσεις ἂς εἶπεν ὁ ἀριστοτέλης ἰδὶ τῶν φόφων εὐ πᾶσι φωνῇ ὅτιν ὑφειμέν. πᾶσι γὰρ φωνὴ μεγάλη ἐστὶν ἢ μικρά. ἢ τραχεῖα ἢ λεῖα. ἢ βαρεῖα ὁμοίως. ὥστε συμβέβηκε πάσῃ φωνῇ. κατὰ ποσὸν γὰρ τῆς ἐκφωνήσεως τὸ μέγε ἴσχυσι καὶ τὸ μικρόν. ὁμοίως καὶ τὸ λεῖον καὶ τραχὺ κατὰ τὸ ποιόν. ὥστε ἂν αὐτιθέσεις ὧδι διαφόρων ἀκουσῶν. ἢ ψόφων. ἰδὶ δὲ τῆς ἁφῆς ὡς δείξαμεν κεχωρισμέναι εἰσὶν ἀλλήλων αἱ κατὰ τὴν αὐτιθέσεις μὴ ὧδεν ἰδιοκοινωνοῦσαι ἀλλήλαις. ὧδε συμβεβηκυῖαι ἄλλαις ἀλλαις. ὅτιν ὧδε εὐ πᾶσιν τοῖς ἁπλοῖς εὐ θεωροῦνται. διατὶ γὰρ ὡς μὴ πᾶσα φωνὴ ἢ μεγάλη ἐστὶν ἢ μικρά. ἢ τραχεῖα ἢ λεῖα, οὕτω πᾶν ἁπλοῦν ἢ κραῦρόν ὅτιν ἢ λίαχρον. ἢ τραχὺ ἢ λεῖον. ἃ δ' ἂν πᾶν ὅτι θερμὸν ἢ ψυχρόν, ἢ ξηρόν, ἢ ὑγρόν. ἢ τὸ δὴ τῷ τὰς συναπτικὰς εἶναι ταύτας τὰς αὐτιθέσεις τῆς τῶν σωμάτων ὑποστάσεως. εἰ δὲ καὶ τὸ βαρὺ καὶ κῦφον καὶ τὸ σκληρὸν καὶ μαλακὸν διανενέμηται τοῖς σώμασι. ἀλλ' οὐχ ὡς συμβεβηκότα τοῖς ἄλλοις ποιότησι. θερμότητι λέγω καὶ ψυξει. ἢ ξηρότητι καὶ ὑγρότητι. οὐ γὰρ ὥσπερ τῷ ποσῷ τῶν ψόφων ὧν καὶ τῷ ποιῷ φαμεν μᾶλλον εἶναι τὸ μέγα καὶ μικρόν, μὴ τραχὺ μὴ λεῖον οὕτω μὴ τῷ ποσῷ τῷ θερμοῦ καὶ ψυχροῦ. καὶ ξηροῦ μὴ ὑγροῦ. φημὶ δὴ τῇ ἰδιότητι καὶ αὐτῇ παρακολουθεῖ τὸ τραχὺ καὶ λεῖον. ἢ βαρὺ καὶ κοῦφον καὶ τὰ λοιπὰ, ὁμοίως οὐδὲ ἐπισθὴ πᾶν σύνθετον ἢ τραχύ ὅτιν ἢ λεῖον. διὰ τὸ τὸ ἥδη αὐ ποιότητες αὗται παρακολουθεῖ ματί ἐστιν ἄλλων ποιοτήτων. μᾶλλον γὰρ τῇ θέσει ἐπονται τῶν μορίων. πὸ γὰρ τὴν ἴσιν ἢ κίνησιν τῶν μορίων θέσιν τὸ τραχὺ γίνεσθαι καὶ τὸ λεῖον. ὥστε πάντα κεχωρισμένα ἂν εἶεν αὗται ἀλλήλων. καὶ ὧδεν ὅμοιον ἀλλῆς ἰδὶ τῶν ἄλλων αἰσθητῶν ὅτιν ἰδίειν. πρὸς δὲ τὴν δευτέραν ἰδιχείρισιν. ὁ μὲν θεμίστος ὡς εἶπον οἴεται μηδὲν εἰρηκέναι τὸ ἀριστοτέλα. λέγω δὴ ὅτι πάσης αἰσθήσεως περὶ σὺ γένος ἐχούσης, ἡ ἁφὴ οὐκ ἔχει περὶ σὺ κοινὸν γένος τῶν ἁπλῶν. οἱ δὲ ἀπίκοὶ ὄβηκεν τοὶ ἀκριβῶς ἰδισκαντὲς φασι ὅτι πάνυ συντόμως καὶ ταύτης τὴν λύσιν ἔθηκεν ὁ ἀριστοτέλης, ὑπὸν ὅτι καὶ αὐτὸ καταλέγεται περὶ σὺ γένος οὐκ εἶναι δὲ σύνηλον τὸ σὺ γένος τὸ τῇ ἁφῇ ὑποκείμενον. διὰ δὲ τῆτο ἐσήμανε ὅτι ἔστι μεν, οὐ φανερὸν δέ. πῶς γὰρ τῆτο ὅτι. λέγομεν ὅτι τὸ αὐτίτυπον. αὐτίτυπον δὲ λέγω, οὐ τὸ αὐτικείμενον τῷ μαλακῷ καὶ μὴ ὑπείκοντι τῇ ἁφῇ, ἀλλὰ πᾶν τὸ φυσικὸν σῶμα τὸ προσπίπτον κὶ θιγγάνον τῆς ἁφῆς. πρὸς αὐτὸ ἀλασολλῶ τῶν μαθηματικῶν σωμάτων. ἃ οὐ θιγγάνει δὲ αὐτιβάινει τῇ ἁφῇ. τὸ γὰρ ὁποστιῶ αὐ-

πιβαίνον τῇ ἀφῇ, τοῦτο φαμὲν αἰσθητὸν πον καὶ κοινὸν εἶναι γένος τῶν ἁπτῶν. οὗ δὴκεῖ δὲ τοῦτο περιέχειν θερμότητα καὶ ψύξιν. τούτων γὰρ οὐ κατὰ ὧσιν ἡ ἀντίληψις, ἀ μήτις μετὰ τῶν ὑποκειμένων τοῖς πιοῦσι ταύτοις σωμάτων, ἢ ἀέρος, ἢ ἄλλου πινὸς λέγοι καὶ αὐτῷ τῷ ἀντίληψιν γενέσθαι. οὗτος οὖν καθολικῶς ἔσται ὁ λόγος. ἀλλ' ἆ τοῦτο. τί μᾶλλον τῶν ἁπτῶν γένος αἰσθητὸν ἢ τὸ ἀντίτυπον. ἢ καὶ τῶν ὁρατῶν καὶ ἀκουστῶν καὶ τῶν λοιπῶν. ὑπόκειται γὰρ τοῦτο οὐ μόνον τοῖς ἁπτοῖς ποιοῖσιν, ἀλλὰ καὶ τοῖς χρώμασι καὶ τοῖς φθόγγοις καὶ τοῖς χυμοῖς καὶ τοῖς ὀσμαῖς. ἆ γὰρ οὐδὲν ἄλλο σημαίνομεν διὰ τὸ ἀντίτυπον λέγειν, ἢ τὸ φυσικὸν σῶμα, τί μᾶλλον ὑποκείμενον ἄλλοις φήσομεν εἶναι τῶν ἁπτῶν ποιοτήτων, ἢ τῶν ἄλλων πάντων. καὶ ἆ πᾶν εἴτι γένος πάντως ἂς μίαν αἰσθησιν διαιρεῖται τὴ πρώτην. οἷον τὸ μὲν χρῶμα, ἂς λευκὸν καὶ μέλαν. ὁ χυμὸς ἂς γλυκὺ καὶ πικρόν. αἱ ὀσμαὶ ἂς τὸ εὔοδες καὶ δυσῶδες. ὁ φθόγγος ἂς ὀξὺ καὶ βαρὺ. δύνασαι καὶ τἄλλα τὰ αὐτὰ τοῦτον διαίρεσιν. καὶ λεγέτωσαν ἂς ποίαν πρώτην αἰσθησιν διαιρεθήσεται, πρὸς ὃ περ ἠδη εἴπον, μηδὲν ἔχον ἔχειν ὑπὸ τοῦτο ἀναφέρειν θερμότητα καὶ ψύξιν. ξηρότητα καὶ ὑγρότητα. ἔστιν οὖν τοῦτο τὸ ἀντίτυπον οὐ γένος τῶν ἁπτῶν. ἀλλ' ὑποκείμενον ὥσπερ ἡ τῶν ἄλλων. οὐχ οὕτω δ' ἐρήσεται τὸ πᾶσαν αἴσθησιν, μίαν ἅσαν πρὸ αὐτῆ γένος αἰσθητῶν καταγινέσθαι, τοῦτό σοι πρὸ αὐτῆ ὑποκείμενον αἰσθητῶν. κοινὸς γὰρ πάντων αὐτῆ ἐστὶ τὸ ὑποκείμενον. ἀλλὰ γένος ἐρήσεται τὸ κατὰ πλεόνων καὶ διαφερόντων τῷ εἶδει αὐ τῷ τί ὄστι καταγορούμενον, ὥσπερ τὸ χρῶμα λευκοῦ καὶ μέλανος ἑκάτερον γὰρ χρῶμα. ὁ φόφος ὀξέος καὶ βαρέος. ἑκάτερον γὰρ φόφος. ὁ χυμὸς γλυκέος καὶ πικροῦ. ἑκάτερον γὰρ χυμός τις, καὶ ἀεὶ τῶν λοιπῶν ὡσαύτως ὥστε ὅσων αἱ διαφοραὶ κατὰ τοιαῦτα τῶν ἁπτῶν διαφορημάτων λύσεως ἔτυχε. τὰ δὲ ἀρημένα οὕτω δύο αἰσθητὰ χειρήματα θεὶς ὁ ἀεισοτέλης ὅτι οὐ μίαν ἁπτικὴ αἴσθησις, αὐτεῦθεν φρίτον ἄγει τίθησι συναγωνιῶντα τῷ μὴ μίαν εἶναι αἴσθησιν τὴν ἁφῆ, ἀλλὰ πλείας. οὐκ ἀεὶ δὲ κατασκευάζει τὸ τοιοῦτον. ἀλλ' ἔστιν οὗτος πρὸς συλλογισμὸν παρώμενον δεικνύναι ὅτι ἡ αἴσθησις ἡ ἁπτικὴ μία ἐστὶ καὶ οὐ πολλαί. ὃς συλλογισμὸς οὐ κεῖται μὲν, ἀλλ' ἐπεὶ ἡ παρὰ ἀεισοτέλους αἴασκευὴ δικαίως πρὸς τοιοῦτο συλλογισμὸν σύσταται διὰ τοῦτο οἱ ὀξηγηταὶ σοχασάμενοι τὸν συλλογισμὸν ὃν λύουσι αἱ παρὰ ἀεισοτέλους αἰασκευαὶ, εἶναί φασι δυνάμει τοιοῦτον. ἆ τὸ αἰσθητὸν τῆς ἁφῆς οὗ ὄστιν ἡ σάρξ. ἀνάγκη καὶ τὴν ἁπτικὴν αἴσθησιν μίαν εἶναι. ὧν γὰρ τὸ αἰσθητὸν οὗ, ταύτα ἀλλήλοις τὰ αὐτὰ ὄστι. τῶν αὐτῶν δ' αἰσθητῶν καὶ ἡ αἴσθησις μία. ἀλλὰ μὴν οὗ τῶν ἁπτῶν τὸ αἰσθητὸν ἡ σάρξ. καὶ ἡ ἁπτικὴ ἄρα αἴσθησις μία. τούτου οὖν τοῦ συλλογισμοῦ καὶ τὸ συνημμένον καὶ τὴν πρόσληψιν δείκνυσι ψεῦδη ὄντα. καὶ τὸ μὲν συνημμένον οὕτως. οὐκ ἀνάγκη φησὶ ἆ οὗ αἰσθητὸν, διὰ τοῦτο καὶ τὴν αἴσθησιν μίαν εἶναι. ἰδοὺ γὰρ οὗ μὲν αἰσθητὸν ἡ γλῶττα. διάφοροι δὲ αἰσθήσεις καὶ τὰ αἰσθητά. ἥτε ἁπτικὴ καὶ ἡ γευστικὴ, καὶ τὰ ἅπτα καὶ τὰ γευστά. καὶ ὅτι διάφοροι πρόδηλον. ὅτι καὶ τὰ ἄλλα πάντα σώματα αἰσθανόμεθα μέν, καὶ τῇ γλώττῃ, οὐ γευόμεθα δὲ. ἀλλ' ὅμως διὰ τῆς γλώττης οὐδὲ ὄντος αἰσθητοῦ ἀμφότεραι συνδραμοῦσαι αἱ αἰσθήσεις, ψεῦδος οὖν τὸ λέγειν ἆ τὸ αἰσθητὸν οὗ καὶ ἡ αἴσθησις μία. καὶ γὰρ ὥσπερ φησὶ διὰ τῆς γλώττης συνδεδραμοῦσαι καὶ ἀμφοτέραι συνδεδραμοῦσαι καὶ διὰ πάντος τὸ σώματος συνδραμεῖν. ὥστε μὴ μόνον ἅπτεσθαι ἡμᾶς παντὸς, ἀλλὰ καὶ γεύεσθαι, οὐδ' ἂν διεκείραμεν ὅτι διάφοροι αὗται αἱ αἰσθήσεις. ἀλλὰ μίαν εἶναι καὶ τῷ αὐτῷ συνομισαμεν. νῦν δὲ διὰ τὸ μὴ αὐτισρέφειν. μὴ δὲ πᾶν τὸ ἁφῆς μετέχον καὶ γεύσεως μετέχειν, δείκνυται ἕτερα οὖσα τῆς γεύσεως ἡ ἁφὴ, οὐκ ἄρ' ἂ διὰ τὸ οὗ εἶναι αἰσθητὸν καὶ τῷ αἰσθήσιν ἀνάγκη μίαν εἶναι. τοὐναντίον δὲ διὰ τὸ πλείονα εἶναι τὰ αἰσθητά. καὶ τὰς αἰσθήσεις δῦλογον πλείους εἶναι. ὥσπερ οὖν τὸ γλώττης. ὥστε οὐδ' ἆ τὸ ἁπτικὸν αἰσθητὸν οὗ, πάντως καὶ ἡ ἁπτικὴ αἴσθησις μία. οὕτω μοὶ δοκεῖ τὸ συνημμένον ἀνέλκειν. ἀναιρεῖ δὲ καὶ τῷ πρόσληψιν, ὅσι ὅλως ἡ σάρξ οὐκ ἔστι αἰσθητὸν τῆς ἁφῆς. ἐπειδὴ δὲ ὡς παντὸν συνδρέχει, ἥτε τῆς προσλήψεως τὸ συλλογισμῷ ἀσασκευὴ καὶ τὸ δεύτερον τῶν προβλημάτων. ἑκάτερον γὰρ βούλεται τὸ μὴ εἶναι τῷ σάρκα αἰσθητὸν, κενοῖς ὠὶ χερήμασιν ἑκάτερον κατασκευάζει. δείκνυσι δὲ τοῦτο. λέγω δὲ τὸ μὴ εἶναι τῷ σάρκα αἰσθητὸν. τοὺς λόγους οἷς ἐχρῶντο οἱ τὴν σάρκα βουλόμενοι εἶναι αἰσθητὸν ὡς κατασκευῷ τοῦτο εἶναι αὐτὸ αἰσθητὸν, καὶ ἐκπεμένος καὶ αἰωρῶν. εἰσὶ δὲ οὗτοι ῥεῖς τὸν ἀεισμόν. εἰς μὲν ἐκ τοῦ ἀχρόνου τῆς ἀντιλήψεως. ἆ γὰρ ἐν μεταξὺ ἡ σὰρξ καὶ ἡ αἰσθητὸν ἐσθι χρόνου τινὸς πρὸς τὴν ἀντίληψιν λέγω. ἐν ᾧ ἔσθι τὴν σάρκα παθοῦσαν οὕτω διαθῦναι καὶ τὸ πάθος ὡς τὸ αἰσθητὸν, οὗ ὡς ὄν. δῦλογον γὰρ ὥσπερ ὠὶ τῆς ἀκοῆς ἧς διὰ τοῦ μεταξὺ ἡ ἀντίληψις οὐκ ἄχρονος γίνεται ἅμα τῷ γενέσθαι τὸν φόφον μάλιστα ὅταν πόρρωθεν ᾖ τὸ φοφοῦν. ἀλλὰ δεῖ τινὸς χρόνου ὥστε παθεῖν τὸν ἀέρα. εἶτα τοῦτον ὡς τὸν ἀκοῆ ποιῆσαι. οὕτω γοῦν ἐν τοῖς μετεώροις ἐδείχθη. ὅτι καί τοι προτέρας γενομένης τῆς βροντῆς, ὕστερον ἀκούῃ τὴν ἀκοῆς ἡ διὰ τὴν τοῦ φωτὸς ὀξεῖαν κίνησιν. ὁμοίως καὶ ὠὶ τῆς ὄρεσιας. πρότερον ὁρῶμεν τὴν κώπην ἀνενεχθῆσαν, εἶτα τοῦ φόφου ἀκουσόμεθα. ὁμοίως ἡ ὄσφρησις γεμοτοειδέστερα οὖσα τῆς ἀκοῆς, δεῖται πλεόνος χρόνου ὡς τὴν αὐτίληψιν. καὶ πένυ πλησίον ἦ ὀσφραντόν. μέχρις ἂν παθὼν ὁ ἀὴρ διαβῇ ὡς τοὺς μυκτῆρας, ἵνα θᾶττον διαβῇ ὠὶ τὸ αἰσθητὸν

τὸ πάθος.

τὸ πάθος. ἀλλὰ μὴ ἄλλο ἡ ὀξυτάτη τῆ αἰσθήσεων ἡ ὄψις, οὐκ ἄχρονον πάντως ἔχει τὴν ἀκεραῖαν τῆ ὁρατῆ ἀντίληψιν. ἆ γὰρ πόρρωθεν κύκλος προσπέσοι ὦ ὄμματι τῆ ἥσσον ἔχοντι τὸ ἄλλο τῷ ὄμματι ὠὶ πσόν. δύνασαι εἶναι δοκεῖ. μὴ τὰ ῥίγιονα πόρρωθεν κύκλικα φαίνῃ. καὶ πι διαλανθάνοις αὐτῆ τὴ ὄψεως. ὥσπερ δὲν ὠὶ τούτων διὰ τὸ μεταξὺ ἀντιλαμβανόμῖ, ἡ σωματοειδέστερα τῆ αἰσθήσεων πλείονος δεῖται χρόνου πρὸς τὴ ἀντίληψιν, ἅτω δύλογον δ' πον μὴ τὴν ἁφὴν, εἴγε ἡ σὰρξ μὴ ἦν τὸ αἰσθητήριον, ἀλλὰ μεταξὺ μὴ ἀχρόνως ἅμα τῷ θίγειν ἀντιλαμβάνεσθαι. ἀλλὰ διέθαί τινος χρόνου πρὸς τὴ ἀντίληψιν μέχρις οὗ παθεῖσα ἡ σὰρξ διασῴη ὠὶ τὸ αἰσθητήριον. ἐν ᾧ ἐς ὃν τὸ πάθος. ὅτις μ' ὃ ἐς ἡμᾶς τὸ βυλομῖ τὴ σάρκα εἶναι αἰσθητήριον. ἕτερος δ' ὅστις. ἆ ὃ ὁρῶμῖ. φησιν ἄλλο πι αἰσθητήριον ἀπλῶς παρὰ τὴ σάρκα μάτιον τὸ τοῦτο μ' ἐὰν. ἄλλο δὲ πι ζητεῖ μὴ φαινόμῖ. οὐ φρίτος ἡμᾶς εὐστασιώς δεῖ λύσις. οἱ γὰρ μὴ βυλόμενοι εἶναι τὴ σάρκα αἰσθητήριον ἀλλὰ μεταξύ, εὐστασίν τινα τοιαύτην τοῖς βυλομένοις αὐτῆ εἶναι αἰσθητήριον προσφέρουσιν. ἆ ἡ σὰρξ αἰσθητήριόν ὄστιν ὅπερ ὠὶ πάντων τὰ αἰσθητήρια ὑπάρχει, ἀναγκαῖον δ' πον μὴ ὠὶ αὐτὰ ὁρᾶσθαι. ὥσπερ δὲν ἐπ' ἐκείνων διάπτυος μεταξὺ γίνῃ ἡ αὐτίληψις ἀέρος λέγω ἢ ὕδατος, ὅτω μὴ ὠὶ ταύτης ἔδει διάπτυος μεταξὺ προσβαλεῖν τῇ σαρκὶ τὰ ἁπτὰ. ὠὶ γὰρ τὰ ἄλλων ὠὶ πι μεύα τὰ αἰσθητὰ ὠὶ τὸ αἰσθητήριον ὃκ ἐγίνετο αἴσθησις. ἆ ὃ τοῦτο μὴ γίνῃ), ἀλλ' αὐτῆ θιγάνει τὰ ἁπτὰ ἡ σὰρξ πρὸς τὴ αὐτίληψιν, ἔοικε μὴ εἶναι αἰσθητήριον, ἀλλὰ μεταξύ. εἴγε δεῖ φυλάπεσθαι ὠὶ πασῶν τὰ αἰσθήσεων τὰ αὐτὰ συμφωνίαν. μὴ μὲν διαφωνεῖν τὴ ἀφῇ πρὸς τὰς ἄλλας. ἡ γὰρ ψεῦσις μὴ ἀφὴ τίς ὄστι μὴ τὰ ἄλλα ἄπορα ἔχει. ταύτην τὴ εὔστασιν ὠὶ σχαρεῖ σαλεύειν ὡς οἷόν τε εὐρεχέστατα, συνηγορῶν τοῖς τὴ σάρκα αἰσθητήριον εἶναι βυλομένοις. φησὶν δ' ὅτι φυλάπεσθαι μὴ ὠὶ τὰ ἀφῆς ἡ ἄλλη αἰσθησιν μὴ διάπτυος μεταξὺ γίνῃ. ἡ αὐτίληψις. ὥσπερ γὰρ ἆ βάψωμεν τοὺς δακτύλους εἰ ὕδατι ἢ εἰ ἐλαίῳ, εἶτα θίγωμεν τοῦτο, ἔστι μεταξὺ τοῦ δακτύλου καὶ οὗ ἅπτεται ὑγρόν τι σῶμα. ἀμέλει διαλύσαντες δι' δακτύλου ὁρῶμεν εἰ αὐτῷ ἔτι τὴν ὑγρὰν οὐσίαν. διὰ δὲ τὴν μικρότητα τοῦ μεταξὺ δυνοῦσιν ἀμέσως ἅπτεσθαι ἀλλήλων τὰ ἁπτόμενα. οὕτως ὄξ αἰσθήσεως καὶ ὠὶ τοῦ ἀέρος συμβαίνει εἶναι μεταξὺ τῶν ἁπτομένων ἀέρα τινὰ, λανθάνειν δὲ διὰ τὴν σμικρότητα. ὥστε καὶ ὠὶ τῆς ἁφῆς οὐκ ἄμεσος τῆς σαρκὸς ἡ αὐτίληψις, ἀλλὰ διά τινος μεταξύ. ἆ δὲ τοῦτο, φυλάπεσθαι καὶ εὐταῦθα ἡ τῆς ἁφῆς πρὸς τὰς ἄλλας συμφωνίαν. τούτοις οὖν τοὺς ἀγοντας ὧν δοκεῖ κατασκευάζεσθαι ὅτι ἡ σάρξ ὄστι τὸ ἁπτικὸν αἰσθητήριον αὐτελῶς ἔχει δεδειγμένον ὅτι ἡ σὰρξ οὐκ ἔστιν αἰσθητήριον ἀλλὰ μεταξύ. ἆ δὲ τοῦτο, φυλάπεσθαι ἅμα καὶ εὐταῦθα ἡ τῆς ἁφῆς πρὸς τὰς ἄλλας συμφωνίαν. τούτοις οὖν τοὺς ἀγοντας ὧν δοκεῖ κατασκευάζεσθαι ὅτι ἡ σάρξ ὄστι τὸ ἁπτικὸν αἰσθητήριον ἀλλ' οὐ μεταξύ. τὸν μὲν οὖν πρῶτον τῶν λόγων τὸν ἐκ τοῦ χρόνου τῆς αὐτιλήψεως κατασκευάζοντα τὸ αἰσθητήριον εἶναι τὴν σάρκα, αὐασκευάζει οὕτως. ὃκ ἀναγκαῖόν φησι πρὸς τὸ διᾶσαι τὴν σάρκα. εἶναι αἰσθητήριον, τὸ ἅμα τῇ θίξει αὐλῆς τὴν αὐτίληψιν γίνεσθαι τῶν ἁπτῶν. καὶ γὰρ νῶ φησιν εἴτις ὑμένα τινὰ πεπτεῖνοι πρὸ τὸν δάκτυλον οἷον λέπος ὠοῦ ἢ σκορόδου ἢ τινος τοιούτου οὐδὲν ἦσον καὶ οὕτως ἅμα τῇ θίξει γίνεται ἡ αὐτίληψις. εἰ δὲ ὠδινοήσειέ τις καὶ συμπιφυὴς τῷ δακτύλῳ τὸ λέπος, πολλῷ μᾶλλον ἂν ἐμποδίσοι. εἰ οὖν ἀλλοδίον σώματος τῇ σαρκὶ πεικαμένῃ, οὐδὲν ἐμπόδιον γέγονε πρὸς τὴν ἄχρονον αὐτίληψιν, πολλῷ μᾶλλον τῆς σαρκὸς συμπιφυκύας τῷ αἰσθητηρίῳ, οὐδὲν ἔδει ἐμποδίζεσθαι τὴν αὐτίληψιν τῶν αἰσθητῶν. οὐκ ἄρ' ἂ τὸ ἄχρονον τῆς αὐτιλήψεως αἰσθητήριον εἶναι τὴν σάρκα δείκνυσι. πρὸς δὲ τὸν δεύτερον λόγον τὸν λέγοντα μηδὲ φαίνεσθαι ἄλλό τι αἰσθητήριον παρὰ τὴν σάρκα. ἐκεῖνό φησιν. ὥσπερ φησὶν ἡ ὁ ἀὴρ ἡμῖν πεπεπιφύκει παχυμερὴς οὕτως ὡς ἀσσοκρύπτειν τότε ὀπικὸν καὶ ἀκουσικὸν καὶ ὀσφραντικὸν αἰσθητήριον, σύμμισμεν αὖ διὰ τὸ δι' οὗ καὶ τοῦ ἄλλου, λέγω δὴ τοῦ ἀέρος συμφυοῦς ἡμῖν ὄντος, καὶ ὁρᾶν, καὶ ἀκούειν, καὶ ὀσφραίνεσθαι μίαν τινὰ αἴσθησιν εἶναι τούτων πάντων αὐτιλητικὸν, τῷ μὴ ὁρᾶν διακεκεμένα τὰ μέρια δι' ὧν αἱ τούτων αὐτιλήψεις αὐὰ μέρος γίνονται. νῶ δὲ ἐπειδὴ ὁρῶμεν διῃρημένα τὸ αἰσθητήρια τῷ μὴ συμπεφυκέναι ἡμῖν τὸν ἀέρα. κἂν δι' οὗ τὸ διαφόραν αὐτιλαμβανόμεθα. λέγω δὴ τὸν ἀέρος, ὃς τῇ διαφανεῖ τε μὴ διηχεῖ μὴ διόσμῳ ἑαυτὸν διωάμει προσαγόμενον ἡμῖν τὰ αἰσθητά. ὁμοίως μὴ ᾧ διαφόρως εἶναι τὰς διωάμεις ὥσπερ μὴ τὰ αἰσθητήρια. ὅτως ὃ δεῖ νομίζειν, ἐπειδὴ δι' οὗ τὸ τινος τὸν σαρκὸς τὰ διάφορα ἁπτὰ αὐτιλήπτα ἡμῖν γίνῃ), ἤδη οὖν εἶναι μὴ τὸ αἰσθητήριον ὑπολεπτέον. ἀλλ' ἐπειδὴ διάφοροι αὗτοι ἁπτῶν αὐτιθέσεις, δεῖ μὴ τὰ αἰσθητήρια πλείονα εἶναι. ταῦτα ὃ κρύπτεσθαι τῷ συμπιφυκύαι ἡμῖν τῷ σάρκα. μεταξὺ ὄσαν τὸν τε αἰσθητὸν μὴ τὸν αἰσθητηρίων. ὡς εἴγε μὴ συμφυὴς ἰῶ ἡμῖν ἡ σὰρξ, ἀλλ' ἐπιφύκει χωρίζεσθαι, ὥσπερ ὁ ἀὴρ, ἐφαίνη αὖ τὰ νῶν δι' αὐτὸν κρυπτόμενα τὸν ἁπτῶν αἰσθητήρια, ὥσπερ ἐκ τοῦ εἰωθότος ὑποδέγματος μὴ ἐπέσησε τῇ διαφορᾷ τὸν ὁρατὸν μὴ ὀσφραντὸν μὴ ἀκουστὸν, τὸν ἀέρος συμπεφυὴ τος ἡμῖν ἆ ὅτως ἔτυχεν, εὐὸμισεν αὖ πάντων ἁπάντων εἶναι τὸ αἰσθητήριον τὸν συμπεφυκότα ἡμῖν ἀέρα. ὃκ ἄρ' ἂ δὲ παρὰ τὸ μὴ ὁρᾶσθαι ἀλλό τι τὸν ἁπτῶν αἰσθητήριον παρὰ τὸν σάρκα, ἤδη τοῦτο ἱκανὸν ὡς πίσιν τῷ εἶναι τὸν σάρκα αἰσθητήριον. φήσαιμι δ' ἂν ἔγωγε πρὸς τοῦτο. ὅτι ἆ πλέονα ἰῶ τὰ τὸν ἁπτῶν αἰσθητήρια κρυπτόμενα ὑπὸ τὸν σαρκὸς μεταξὺ ὄντες, ἐπειδὴ αὐάγκη σώματι εἶναι τὰ αἰσθητήρια. αὐάγκη δήπου τοῖς τόποις αὖλα διῃρῆσθαι. ὥσπερ μὴ νῶ τοῖς τόποις διήρηνται ἀπ' ἀλλήλων τὰ αἰσθητήρια. ἆ δ' αὐάγκη τοῖς τόποις αὖλα διῃρῆσθαι, ἔοικε μὴ τὸ τυχὸν ἀπὸν ᾧ τυχόντι μερίῳ τὸ

σαρκὸς προσπελάζον ἀντιληπτὸν εἶναι. ὥσπερ οὖν ὁ ἀὴρ ἡμῖν περιπεφύκει μὴ προσινέχθη τὸ ὁρατὸν μηδ' οὗ ἐκείνῳ τῷ μορίῳ τῆς ἀέρος τῷ ὄντι κατ' εὐθεῖαν τῆς ὄμματος, ἀλλὰ τῷ κατ' εὐθεῖαν τῆς ἀκτινικῆς πόρε, ὃκ ἂν ὤφθη. ὅτω δ' ἰλονότι μὴ γνῶ αὐάγκη ἰῶ πᾶσε ἃ πλέοναε ἰῶ τὰ τ' ἀπῶν αἰαθητίεαε ὑπὲ τ σαρκὸς κρυπτόμενα, ἐπεισδὺ δήρητου ταῦτα τοῖς τόποις μὴ παντὶ μορίῳ τῆς σαρκὸς πᾶν εἴδος ἀπὸν προσπελάζον ἀντιληπτὸν εἶναι. νῶ δὲ ὅδι. δῆλον ἂν ὅτι οὐ πλείονά ὅδιν εἰ̃δος τὰ αἰαθητίεαε. ἃ δ' τις λέγοι πλείονα μ̃ εἶναι. ἕκαεον ὃ πάντων αὐτιλαμβάνεαδ, μάτηεον. ἤρκει γὰρ μὴ δ εἷ̃. ὃκ ἀμ̃α πλείονα τὰ τ' ἀπῶν αἰαθητίεα, ἀλλ' εἷ̃. ἃ δ' ἐᾶ, αὐάγκη πᾶσα τ σάρκα εἶναι. ὅσα γὰρ τ ὁμοιομερῶν σίόλα τῆ ζώᾳ μ̃ συνέχεαν πεφοίτικεν ὅτως ὡς ἡ σάρξ. ὅτω μ̃ ἂν μὴ τ σδῦτερον τ λόγων ὁ ἀεισοτέλης αὐαισθάσε. μὴ ἡμ̃ας πρὸς τῶτον αὐτίπομεν. τ ὃ πρῖτον τ λόγων αὐαισθάζεα τῶτον τ τρόπον. ἰῶ ὃ δ' εἰ̃ σάρκα βυλομένοις αἰαθητίεον εἶναι ὡδὶ λυσὶν ἡμ̃ῖν. ὡδὶ λύε) δὲ τῷ εἶναι, μὴ εἰ̃ναι τῶ ἄλλων αἰαθητείων αἰαλογίαν. λέγω δὴ τ διὰ τῆε μεταξὺ αὐτίληψιν. ὡδὶ λύε) δὲ τῷ εἶναι, μὴ εἰ̃ναι τῶ θαι ὁμοίως τ μεταξὺ ὡς ὡδὶ τ εἰ̃ ὕδαρ ἀπ̔ ὀμ̃ῖ. τ προσλαίον ὑγρόν. οὕτω δὴ μὴ εἰ̃ τῷ ἀέρε βύλογον εἶναί τινα μεταξὺ τ ἀπ' ὀμ̃ῖ ἀέρα βραχωΐ. ταύτην δ' τ ὡδὶ λυσὶν διελέγχει ὁ ἀεισοτέλης. ἃ γὰρ μὴ ἐσὶ φησι μεταξὺ τι μὴ ὡδὶ τ ἀπ' ὀμ̃ῖ. ἀλλ' οὐ τ αὐάλογον τοῖς ἄλλαις αἰαθήσεσιν. κοινὸν γάρ ὅδι τῶτο τ μικρὸν τ μεταξὺ μὴ ὡδὶ τ ἄλλων. μὴ γὰρ ὡδὶ τ ὡδὶ πεμένης μήλης τῷ ὄμματι ἔσι τῷ τοιῶτῳ μεταξὺ ὃς αὐάγκης. ἀπ̃ῖ) γὰρ διὰ τονότι ἡ μήλη τ̃ ὄμματος μεταξύ τι. ἀλλ' ὅμως ὃχ ὁρῶμεν τ μήλω. διότι ὃχ ἁπλῶς διᾶ εἶναι τ ὁρατ̃ τ μεταξύ, ἀλλὰ μὴ σύμμετρον τῷ διαεήματι. ὅτε γὰρ ἐαὶ πολὺ ἐπὺπὲρ τ αὐαλογίαν τ ὄμματος μὴ τ ὁρατ̃ τ μεταξύ, τότω ὀφόμεθα τὰ ὁρατά. οὔτε ἐαὶ πάνυ ἐλάχιεον, ὡς ὡδὶ τ ὡδὶ πεμένης μήλης τῷ ὄμματι. διᾶ αᾶλα μὴ ὡδὶ τ ἀφῆς τ αὐάλογον τοῖς ἄλλαις εἶναι μεταξύ. νῶ δ' ὃκ ἔσι. δῆλον δ' ὅτι καὶν παρεδέχεαδ τοιόν τις τ λύσιν αὐτ̃ ἀδ' ὅτως δύρήσει φυλαπόμενόν τ ὡδὶ τ ἄλλων αἰαθήσεων αὐαλογίαν. ἔσι δ' μὴ πρὸς ταῦτα λέγω δὴ τὰ παρὰ ἀεισοτέλες, αὐτεισπεῖν. τ γὰρ ὅμμα ὃχ ἁπλῶς τινός μεταξύ διᾶ τοῦτο. ἀλλὰ μὴ διαφανᾶ. μὴ δ μόνον ἀλλὰ μὴ πεφωτισμέν. ἐπεὶ δ' τις ὅτι ὃχ ὁρῶμεν διὰ τῆε μεταξὺ τῆε μ̃ματος μὴ τ μήλης. δ διὰ τ βραχὺ εἶναι αὐτὸ, ἀλλ' ὅτι αὐτιφράτεται ᾧ φωτὶ ἡ μήλη μὴ ὃκ ἐᾶ εὐερνείᾳ τ μεταξὺ ἐκεῖνο γενέαδ τ διαφανές. ὡς εἴτε μὴ αὐτέφρατεται ἡ μήλη τῷ φωτὶ, εἰδόμεν αὖ αὐτ̃ην. ὅλως δ' μὴ τ αὐτ̃ αὐαλογίαν κ̃ τ ποσὸν τῆε μεταξὺ σάζεαδ ὡδὶ πασῶν τ αἰαθήσεως ἄλογον. αἰ γὰρ σωμαποειδέσεραι τ αἰαθήσεων ἦ πονος δέονται τ μεταξύ. δδὲ γὰρ δι' ὅσου ἡ ὄψις αὐτιλαμβανέ) τ ὁρατ̃ν, διὰ τοσούτα μὴ ἡ ἀκοὴ τ ἀκουσ̃ν, ὡς δηλοῖ τ ὡδὶ τ ἀρεσίας συμβαῖνον, λέγω δὴ τ πρώτην ὁρᾶν αὐίσασιν τ κώπιν. εἶτε τ φόφ αἰαθανέαδ. δδὲ μὴν δι' ὅσου ἡ ἀκοὴ, διὰ τοσ̃τον μὴ ἡ ὄσφρησις. δῦλογον οὖν μὴ τ ἀφὴν παχυμερεσέραν ὄσαν πασῶν, ἦ πονος διᾶαδ τῆε μεταξὺ παρὰ πάσας. ὅλως δ' διᾶθσι τ ἀφὴν τῆε μεταξύ, ὃκ αὐαγκαίως κατασκυάσασι ἐν τ πρὸς τὰς ἄλλας αἰαθήσεις αὐαλογίας. μάλισε μ̃. γὰρ δδὲ γεῦσις διᾶτσι. δδὲ γὰρ ὅσα συμβαίνει ὡδὶ τ ὄψεων, αὐάγκη μὴ σὺ τοῖς λοιπαῖς συμβ̓νειν. δδὲ ὅσα ὡδὶ ὀσφρήσεως μὴ ἀκοῆς μὴ ὡδὶ τ λοιπ̃ν. δῖον ὅτι ἡ μ̃ ὄψις κατ' ἐκπομπὴν αἰαθάε), αἱ δ' λοιποὶ κ̃ ἀφπομπήν. ἃ μὴ ἀλλὰ κ̃ ἀφπομπὴν. ὡδὶ μ̃. ὃν τ ἄλλων, διᾶ τ αἰέρα αὐτ̃ παθεῖν ὑλικῶς, ἵνα ὅτως ἡ αἴαθησις πάθη, δῖον βύφθι γενέαδ ἢ φοφᾶν. ὡδὶ δ' ὄψεως ὃχ ὅτως. οὐ γὰρ χρώννηται ὁ ἀὴρ. μὴ ὅτι ἡ μ̃ ὄψις αὖθυ φωὸς ὃκ ἐνεργᾶ. αἰ δ' λοιπαὶ ναί. ὃκ αὐάγκη αᾶλα τὰ ἀλλ' ὡδὶ πασῶν τ αἰαθήσεων συμβαίνειν. ὥςτε ἃδὲν θαμασὸν ἃ τ ἄλλων δενθεασῶν τ μεταξύ. γεῦσις μὴ ἁφὴ ὃκ ἐδενθη. μὴ αὖτη γὰν ἡ ὀνομαζομένη ἀλλᾶ τούτω δηλωτικὴ ζδί, τῆ τ ἁφλῶ τῷ θιγαίνειν ἔχειν τ αὐτίληψιν. ταῦτα μ̃ οὖν ὁ ἀεισοτέλης δ' ὧν κατασκυάζειν ἔδοξεν ὅτι τε πλείας αἱ ἁπτικαὶ αἰαθήσεις μὴ ἓ μία. μὴ ὅτι ἡ σὰρξ ὃκ ἔσι τὸ ἁπτὸν αἰαθητήριον, ἀλλὰ μεταξύ. μὴ ὅπως ἡμεῖς πρὸς τὰ ἑρημένα ὑπομνήσαμεν. μήποτε δὲ ἃδὲ δύο τὰ ἑρημένα προὔκειτο κατασκυάσαι, ἀλλὰ σὺ μόνον ὅτι πλείας αἰαθήσεις αἱ ἁφαί. τὸ δ' δύο τερον ἃς τῶτο ἐπαναφέρε). τ γὰρ συλλογισμὸν τ δεικνύοντα ὅτι μία ἐσὶν αἴαθησις ἐκ τῶ σὺ εἶναι τὸ αἰαθητήριον ἐλέγχων ἔδειξεν, ὅτι ὄτε τὸ συνημμένον ἀλλᾶ ἰῶ ὑγιὲς, ὅτε ἡ πρόσληψις. ἡ δ' πρόσληψις ἰῶ, ὅτι ἡ σὰρξ μία οὖσα αἰαθητήριόν ζδί τῆ ἁφῆ. ἵνα δ' μὴ δόξῃ ὅτι ὃχ τὸ αἰαθητήριον ἀλλὰ μεταξύ, ὅπερ ἔδειξε διὰ τ φλῶν ὡδὶ χαιρμάτων. τοιούτας μ̃. οὖν ὁ ἀριστοτέλης ὡδὶ τ δύο προβλημάτων εἰ̃πεν δύο εἶη ἐποιήσατο τὰς ὡδὶ χαιρήσεις. γυμνάζων ἡμᾶς ὅπερ ἡ δι' ἐπον μὴ ἁπλῶς κ̃ ὡς ἔτυχε πιθανοὺς παραδέχεαδ λόγους, ἀλλ' ἀληθεῖς. ἔσι δ' ἡ τῆ ἀριστοτέλους δέξε μὴ ὅτι μία ἡ ἁπτικὴ αἴαθησις. καὶ ὅτι ἡ σὰρξ αἰαθητήριον. ὅπ γὰρ οἶδε μίαν τ ἁφλῶ οὖ τῷ προσιμίῳ τῆ φίτε λόγε ἐδήλωσεν. ὅτι γάρ φησιν ὃκ ἔσιν αἴαθησις περαὲ τὰς πέντε. μὴ ταύτας ἀπαριθμησάμ̃ μίαν τ ἁφλῶ συνελθμησεν. ὥςτε ἃ πέντε εἰ αἰαθήσεις, μία τ τῶτων ἡ ἁφὴ. μία αὖ ἡ ἁπτικὴ αἴαθησις. μὴ τ σάρκα τὸ αἰαθητήριον βάλε) οὖ οἷς φησιν. ἢ ὃ, ἁφὴ τῷ ἀλλῷ ἄπεεθαί ζδί. ἔτι δ μᾶλλον οὖ οἷς. πάλιν φησὶ μὴ ὅσων μ̃. ἀλλοῖς ἁπτομένοις αἰαθανόμεθα. τῇ ἁφῇ αἰαθητά ζδί, ἢν τυγχάνομεν ἔχοντες. ἃ ὃ ἄπεεθ αἰαθανόμεθα. ἄπε) ὃ ἡ σὰρξ. αἰαθητήριον αἶμα ἡ σὰρξ. μᾶλλον δ' ἐκ τ διεσαρμένως ἀλλῷ ἁρμᾷ συναγόνται τ τ φιλοσόφ διάνοιαι ζδίν ἔπεῖν ὅτι μὴ μίαν μὴ πολλὰς αἰαθήσεις οἷδε τ ἁφλῶ. μὴ οὐ μόνον αὐτὴν, ἀλλὰ μὴ τὰς λοιπὰς αἰαθητείας. μὴ γὰρ ἡ μέ-

τέρα

τέρα ψυχὴ καὶ μία ἐσὶ καὶ πολυμερής. ὥσπερ γὰρ ὁ μ̃. τῆ χρώματος λόγος καθ' αὑτὸν μὲν ἀμερὴς ὅδι καὶ ἀκαμάπτος. συνδίσταται δὲ μὴ συχνματίζεται ᾧ ὑποκαμένῳ σώματι. ὅτω δὲ μὴ ἡ ἄλογος ψυχὴ, ἔχει μ̃. κατ' ὄσιν τ ἀμερὲς μὴ ἀδιάσατον. ἐπεὶ πῶς ἂν ἅμα μ̃ πανὸν τ λυπηῦ μὴ τῆ μέλανος αὖτε λαμβάνετο μερισὴ ὑπ' μίνε) πρὸς τὰ σώματα διῖσαμένη ἄλλοις. ἐπεὶ οὖν ἀμερὴς ὅδι καὶ ἁπλῆ μὴ μερισὴ, ἢ ὅτως μὴ μία λέγοιτ' ἂν μὴ πολλά. μὴ διὰ τῆτο οὖ μὴ ἑκάσ τ ὅλων μὴ μέρεσιν ἄλλης μὴ μία εἶη καὶ πολλὰ ὡς συμμεεχομένη ᾧ ὑποκαμένῳ μορίῳ ἄλλα ἀλλῆε αὐτιλαμβανομένη. ἐζήτησε δ' τῆτο μάλισα ὡδὶ τ ἀφῆς ἢ ὅτως. ἐπεισὴ γὰρ ἄλλη πρόσυλοτέρα ἐσὶ μᾶλλον κ̃ σώματα πεισέτερα, ἢ ὅτως προφανεσέρου ἔχει τ πολυμερές. καὶ αἱ μ̃. ἄλλαι μᾶλλον εἰ̃, ἢ πολλαί. αὖτη δ' μᾶλλον πολλαὶ, ἢ εἷ̃. καὶ πάλιν λέγω ὡδὶ τ ἀλόγε ψυχῆς. ὅπερ γε μὴ ἡ λογικὴ ὡς πρὸς τ νῦν παραβαλλομένη μερισὴ πῶς ὄδι. μὴ ἀλλὴ προτάσεσι χρωμένη μὴ κατασκυάζε. μὴ συμπερέσμασι. βύλογον δ' μὴ αἰαθητήριον τ σάρκα εἶναι. ἡ γὰρ ἁφὴ πεμένη τ σάρκα ἐσὶν ἀλλ' ἐνεργείᾳ τ ἁφλῶ. ἡ δ' εὐσασις ἰῶ ὅτι οὐ σώζεται ἡ σὰρξ τ ὡδὶ τῷ ἀέρε βύλογον εἶναί τινα μεταξὺ τ ἀπ' ὀμ̃ῖ ἀέρα βραχωΐ. ταύτην δ' τ ὡδὶ λυσὶν διελέγχει ὁ ἀεισοτέλης. ἃ γὰρ μὴ ἐσὶ φησι μεταξύ τι μὴ ὡδὶ τ ἀπ' ὀμ̃ῖ. ἀλλ' οὐ τ αὐάλογον τοῖς ἄλλαις αἰαθήσεσιν. κοινὸν γάρ ὅδι τῶτο τ μικρὸν τ μεταξὺ μὴ ὡδὶ τ ἄλλων. μὴ γὰρ ὡδὶ τ ὡδὶ πεμένης μήλης τῷ ὄμματι ἔσι τῷ τοιῶτῳ μεταξὺ ὃς αὐάγκης. ἀπ̃ῖ) γὰρ διὰ τονότι ἡ μήλη τ̃ ὄμματος μεταξύ τι. ἀλλ' ὅμως ὃχ ὁρῶμεν τ μήλω. διότι ὃχ ἁπλῶς διᾶ εἶναι τ ὁρατ̃ τ μεταξύ, τότω ὀφόμεθα τὰ ὁρατά. οὔτε ἐαὶ πάνυ ἐλάχιεον, ὡς ὡδὶ τ ὡδὶ πεμένης μήλης τῷ ὄμματι. διᾶ αᾶλα μὴ σύμμετρον τῷ διαεήματι. ὅτε γὰρ ἐαὶ πολὺ ἐπὺπὲρ τ αὐαλογίαν τ ὄμματος μὴ

αἰσθητήριον. ἡ γὰρ ἄλλο τι ὧν ἐστὶν, ἐσθιητὴ μικρὸν ἀφαιρεμένης τῆς σαρκὸς φάσκει τις εἶναι τὸ αἰσθητήριον. ὥστ' ὠὶ πεπεισμένοι τὸ αἰσθητὸν, ἀνάγκη συναισθάνεσθαι ἐγίνετο. ὅτι δὲ καὶ μία ἐστὶν ἡ αἰσθητικὴ δύναμις καὶ οὐ πολλαὶ, σύνεστιν αὖ συλλογίσασθαι. εἴγε πάσης αἰσθητικῆς δυνάμεως ἴδιόν τι αἰσθητήριον ἀφόρισεν ἡ φύσις. τὸ γὰρ λέγειν ὅτι ἡ γλῶττα γευστικόν τε ὄντι καὶ ἁπτικὸν, γελοῖον. τὴν γὰρ ἁπτικὴν αἴσθησιν οὐχ ἡ γλῶττα μόνη ἔχει, ἀλλ' ὅλον δι' ὅλου τὸ σῶμα. καὶ ἔρριπται ἡ αἰτία, ὅτι ἐκ τῶν συνεχῶν ἅμα μεν ἡ τροφὴ ξηρὸν ὑγρὸν. τί οὖν μᾶλλον ὠὶ τῆς γλώττης ἅμφω συμβέβηκεν, ἢ ὠὶ ὀφθαλμὸ καὶ ἀκοῆς, καὶ τῶ ὀσφρητικῶν πόρων; καὶ γὰρ καὶ ταῦτα ἅμα καὶ τοιαῦτά τε καὶ ἁπτικά. τῷ δὲ γευστικὸν ἀπόμενον αἰσθάνεσθαι ὥσπερ τὸ ἁπτικόν. ἔδοξεί τι ὀξαίρετον ἔχειν παρὰ τὰ ἄλλα. ἐπεί τοι γε ὡς εἶπον οὐδὲν ἰδιάζον ἔχει παρὰ τὰ λοιπά. καὶ σκόλον ὄντι ὅτι οὐσί οὖν τις ἰσχυρὸς ὁ λόγος ὁ λέγων σᾶν ὠὶ τῆς ἁφῆς τὸ μεταξὺ εἶναι ἵνα συμφωνῇ πρὸς τὰς ἄλλας αἰσθήσεις. πέντε γὰρ ὄντων τῶν αἰσθήσεων, οὐ μί. σύο, ὅψις καὶ ἀκοὴ, τῶ πορρωτάτων ἀντιλαμβάνοντες. αἱ δὲ σύο ἁφὴ καὶ γεῦσις τῶ ἐγγυτάτω. ἀλλ' ὅ γὰρ σᾶν θίγειν τῶ αἰσθητείᾳ, εἴγε δέδοικτος ὅτι αἰσθητήριον ἡ σὰρξ. ἢ ὃ λοιπὶ ἡ ὄσφρησις, μείπιν εἰλικρὰξειν. ὅτε τῶ πέντ πόρρω ἀντιλαμβανομένη, ὅτε μὶν τῶ ἀλλ' τῶ αἰσθητείᾳ ἀπόμενον τῶ ὀσφραντῶν ὥστε μᾶλλον, οὔτε ἐχούσης τῶ ἁφῆς τῆς γεύσεως ὥσπερ νῶν ἔχει συμφωνίας τὶς ἢ τάξις σώζῃ) ὠὶ τῶ αἰσθήσεων. ἡ μί. γὰρ αἱ τέσσαρσιν ὁμοίως τῶ ἔξωθεν ἀντιλαμβάνοντο, εἶχέν πως πιθανότητα τὸ λέγειν, διὰ τὶ μὴ καὶ ἡ λοιπή. ἡ δὲ μὴ οὕτως ἔχει, ἀλλ' ἃ μὲν γλῶττα ἁπόμενόν. ἡ δ' ὄσφρησις τῶ πάντ σύνεγγυς καὶ ἀεὶ δὴν τῶ ἁπτομῖ, τὶς ἡ ἀνάγκη τὴν καὶ ἁφὴν διὰ τὸ μεταξὺ ἀντιλαμβάνεσθαι. τὸ γὰρ λέγειν ὅτι ἡ γεῦσις ἁφή τίς ὄντ, ἔκ ἀληθές. διατὶ γὰρ μὴ ἁφὴ γεῦσις. σύαρχῶς γὰρ διακέκριται τάδε αἰσθητήρια αὖτε σώματος. ἡ δ' διότι ἁπτομένη γνῶσθαι, διὰ τὸ τὸ ἁφὴ, ταύτη αὖ ἔποι τὶς ἡ τὴν ἀκοὴν. ὄψιν. ἡ τῶ ὄψιν ἀκοὴν. ἄμφω γὰρ διὰ τὸ μεταξύ. τὸ δ' τῶ ἁπτῶν αἰσθάνεσθαι ὡς εἶπον, κοινὸν πάντες τῶ σώματος. λείπεται οὖν ζητᾶν μήποτε ὁ λόγος ἐκεῖνος ἀληθὴς ὄντ, ὁ λέγων ὅτι πᾶσαι αἴσθησις πρὸς μίαν ἔχει αὐτὶ θέσιν αἰσθητῶν. καὶ πρὸς αὖτ καὶ κοινὸν γένος τὸ προσεχές. ὄψις μὲν, πρὸς λευκὸν καὶ μέλαν καὶ τὰ μεταξὺ καὶ τὸ κοινὸν τούτων γένος τὸ χρῶμα. ἀκοὴ πρὸς ψόφον καὶ βαρύ. καὶ τὸ κοινὸν γένος τῶν ψόφων. γεῦσις πρὸς τὸ χυλὸν καὶ πικρὸν καὶ τὰ μεταξὺ καὶ τὸ κοινὸν τούτων γένος τὸ χυμούς. ἡ δὲ ὄσφρησις, ὡς ἀμυδρὰ, ὅτε τὰ ἴδια διέκεινεν, οὔτε τὸ γένος, διὰ τὸ μηδὲ τὰ ἴδια διακεῖναι. σύαρχῶς δὲ ὠὶ τῆ ἁφῆς πολλαὶ ἀντιθέσεις ὡς εἴρηται. καὶ οὐδὲ ὑπότι κοινὸν καὶ προσεχὲς ἀναγόμεναι γένος. ἐδιέξαμεν δὲ καὶ ὅτι οὐκ ἔστιν ὠὶ τῶ ἄλλων τὸ ὅμοιον. τὸ γὰρ μέγα καὶ μικρὸν τὸ ὠὶ τῆ ψόφω. καὶ τὸ βαρὺ καὶ λεῖον, ἔστιν ὠὶ τῶν πάντες αἰσθητῆ καὶ αἰσθανόμεναι. τισὶ τῶν μὲν ὀρατῶν, τὸ σφοδρὸν καὶ κατακορές. μέλαν καὶ ἀμυδρότερον. ὠὶ γεύσεως, τὸ σφόδρα γλυκὺ καὶ ἧττον γλυκύ. ὁμοίως καὶ ὠὶ ὀσφραντῶν τό, τε τραχὺ καὶ λεῖον. ὠὶ τῆς ἀκοῆς τὸ λυπουῶ τε καὶ ἡδὺ ὡ. τὸ δὲ ὠὶ πάσης αἰσθήσεώς ὄντ. σκόπου ὅτι ὃ καλῶς εἴληπται τοῦτο παρὰ ἀριστοτέλη. ταῦτα μὲν γὰρ, παντὶ αἰσθητῷ παρακολουθεῖ. ὃ διαφορὰ αἰσθητῶν ποιοῦντα. ὡς γὰρ ἀλλὸς τῷ πέμπτῳ τῆς φυσικῆς ἔδειξεν, ἅπερ παντὶ τῷ γένει παρακολουθεῖ, ταῦτα ὃ ποιεῖ ἕξεων διαφορά. ἔχει δ' ὠὶ λέξεως τὰ σὺ τῆ φυσικῆ ὅτως. διὸ οὐκ ἔδει κινήσεως τάχος καὶ βραδύτης ὅτι πάσαις ἀκολουθεῖ ταῖς διαφοραῖς καθ' ἕδους κινήσεσιν. ὥστε οὐδὲ βαρύτης ἢ κουφότης. ἢ ζῆς τὸ ἀλλὸ οἷον τῆς πρὸς ἀλλὴν καὶ πυρὸς πρὸς ἀλλό. λέγεται γὰρ ἄλλη ἄλλης γῆ βαρυτέραι ἢ κουφοτέραι. ἀλλ' οὐ ποιεῖ τῆτο διαφορὰν γῆς. πᾶσα γὰρ γῆ, ἄλλης μὲν ὄντ βαρυτέραι. ἄλλης δὲ ἢ κουφοτέραι. ὁμοίως ἢ πῦρ πυρὸς κουφότερον ἢ βαρύτερον. διὸ ὃ διαφέρει πῦρ πυρὸς ταύτη. ἢ γῆ γῆς. γῆ ὃ πυρός. ὅτε γὰρ ἡ σὺ τῷ πυρὶ κουφότης τινὶ γῆ παρακολουθεῖ. ὅτε ἢ σὺ τῆ γῆ βαρύτης τινὶ πυρί. ἢ πᾶσα ὃ κίνησις, ἄλλης μί. ὄντ ταχυτέραι ἄλλης δὲ βραδυτέραι. ὥστε ἡ ἢ τοῖς αἰσθητοῖς πᾶσι παρακολουθεῖ, ὃ λέγω μόνοις ἀκουστοῖς, ἀλλὰ πᾶσιν ἁπλῶς. τὸ ἄλλα ἄλλων ὠὶ τι παρείληφεν ἔχειν τῶ οἰκείαν ποιότητα ἢ ἀναμένην, ὅπερ ἔλαβεν ὁ ἀριστοτέλης, μέγα ἢ μικρόν. ὁμοίως ἢ τὸ ἦδυ καὶ λυπεῖν. καθὸ ἔλαβε τὸ τραχὺ ἢ λεῖον ὠὶ τῆς ἀκοῆς. οὐκ ἄρα αἰσθητῶ διαφορὰν τὰ τοιαῦτα ποιήσαιεν. ἐπεὶ μηδὲ τάχος ἢ βραδύτης διαφορὰν ἐποίει κινήσεων. ὁ ποτε ἢ ὠὶ μιᾶς μένης αἰσθήσεως τῶ τὸ συνέβαινεν, οὐδὲ οὕτω διαφορὰν ἐποίει αἰσθήσεων. τὸ γὰρ μέγα καὶ μικρὸν, παντὶ ψόφω παρακολουθεῖ. ὁμοίως καὶ τὸ τραχὺ καὶ λεῖον. οὐκ ἄρα διαφορὰ ψόφων τὰ τοιαῦτα. οὐ πάσῃ σὶ ἁπῆ ποιότητι παρακολουθεῖ, τραχύτης ἢ λειότης, ἢ τὸ κραῦρον καὶ λιγαρόν, ἀλλ' οὐδὲ αὖτοις αἱ συσταντικαὶ τῶν σωμάτων ποιότητες, θερμότης. ψυχρότης. ξηρότης. ὑγρότης, ἀλλήλαις παρακολουθοῦσι ὡς τῷ ψόφῳ τὸ μέγεθος, ἢ ἡ σμικρότης. ἀλλὰ διάφοροι οὖσαι καὶ ὄχλαγμένοι, καὶ πᾶσιν συμπλέκονται ὡς σύσασιν τῶν σωμάτων. ἐκεῖ δὲ τῆ ποσοῦ τῆς φωνῆς ὄντ τὸ μέγα καὶ τὸ μικρόν. καὶ τῆ ποιοῦ τὸ τραχὺ καὶ λεῖον. οὐ μὶν ποιότητες. Ἀλλως τε ὁμολογοῦμεν, ὡς ταύτη διαφέρει ἡ ἁφὴ τῶν ἄλλων. ἡ δὲ τῆτο ποιεῖ μὴ μίαν εἶναι αἴσθησιν τὶν ἁφὴν, ἀλλὰ πλείους, ζητητέον μήποτε σ' ὥσπερ ἔδοξεν μὲν μόνη ἡ ὄψις κατ' ἐκπομπὴν ποιεῖσθαι τὰς ἀντιλήψεις. τῶ ὁρατῶ. μηδεμιᾶς ἄλλης ὑπονοιθείσης τοιῶτό τι ποιεῖν. ὥστω ὠὶ τῆ ἁφῆ ἔχειν τὸ ὀξαίρετον τῶ πλειόνων ἀντιλήψεων ἀντιλαμβάνεσθαι. ὅλως ὃ τὸ λέγειν ὅτι πλειόνων ἀντιλαμβάνεσθ). ὠὶ τῆσδε ἕνεκα ἔμ. ὄντ ὀξαιρέτῳ αὖτὸ παρὰ τὰς ἄλλας. ἀ μὴν ἔτ ἔδοξ. διατῶτο αὐ ἀνάγκη ὠὶ μὴ μίαν αὖτῶ εἶναι, ἀλλὰ πλείους.

πλείους. ἡ γὰρ διατῶτο πλείους, ἐπεισὴ ὅλως ἔχειν τινὰ διαφορὰν πρὸς τὰς ἄλλας, διατὶ μὴ μᾶλλον μίαν, ἐκ τῶ σὺ εἶναι τὸ αἰσθητήριον. πρὸ γὰρ τ' ὀλιγῶτης ἀπελογισάμεθα ὅτι ἔχ ὡς ὀλιγῶτας ἁπτικὴ ὄντ, ἀλλ' ἢ πᾶν τὸ σῶμα τοιοῦτόν ὄντ. καὶ τὸ ὀπτικὸν γοῦν αἰσθητήριον ὠὶ τὰ λοιπὰ ἅμα ὠὶ ἁπτικά ὄντ. ὥστε ἀδὲν σύαργὲς τεκμήριον, ἀδὲ πιθανός τις λόγος διέκρυσι τὴν ἁφὴν, μὴ μίαν οὖσαν αἴσθησιν, ἀλλὰ πλείους. Ρεῖ δὲ τῶ ἁπτοῦ καὶ πρὸ ἁφῆς, ὁ ἀλλὸς λόγος. Ρᾶιος. ὅτι ἀπὸ τ' αὐτικειμένων αἰρκτέον. ὅτι κἀνταῦθα διὰ τῶ μεταξὺ αὐτίληψις ὅτι κἀνταῦθα πρὸ σὺ γένος ὠὶ μίαν αὐτὶ θέσιν ἢ σύεργαστ' ἁφῆς ὅσον γε ἐκ τ' πρὸς τὰς λοιπὰς ἀκολουθίας. ἡ γὰρ ἡ ἁφὴ μὴ μία ἔστιν αἴσθησις, ἀλλὰ πλείους, ἀναγκαῖον ὠὶ τὰ αἰσθητὰ, πλείω εἶναι. ὁ γὰρ σύνδεσμος αὐτίας σημαίνων ἀπὸ ὅδυσ, πυιᾶ τ' ὀλίγ τῶ ῥητῶ διαίσαιεν τοιαύτην. ἐπεισὴ πρὸ ἁφῆς ὠὶ πρὸ ἁπτὸ ἁπτός ὄντ ὠὶ γρος. ὡς γὰρ ἀν ἔχῃ τὸ ἁπτὸν, ὅτως ἀνάγκη ὠὶ τ' ἁφὴ ἔχειν. ὠὶ ἐμπαλιν. ὄξ ἀνάγκης δὴ που, εἴτε πλείονα εἶεν τὰ ἁπτὰ, πολλὰς εἶναι ὠὶ τὰς ἁφάς. εἴτε αἱ ἁφαὶ πλείους, ὠὶ τὰ ἁπτὰ πλείονα εἶναι, εἴπερ ὁ αὐτὸς λόγος ἐπ' ἀμφοτέρων. δίωκτέον δ' τὸν γε σύνδεσμον, μὴ πρὸς τὰ προαρημένα ἅπτοδοῦναι, ἀλλὰ πρὸς τὴν τ' ἐπαγομῖ διαίσαιαν. ἔστω δ' σαφὴς ἡ διάνοια τῶ ῥητῶ τ' τάξιν πεπεμένην τοιῶσδε. ἔχει δ' ἅπτεσθαι πότερον πλείους ὄσιν ἢ μία ἡ γὰρ τὰ ἁπτὰ αἰσθητὰ πλείω ἐστὶν, ἀναγκαῖον ὠὶ τὴν ἁφὴν μὴ μίαν αἴσθησιν εἶναι, ἀλλὰ πλείας. ἴσως δ' καὶ ὡς αὐτιφερόντος τῶ λόγου ἀδιαφόρως ἐχρήσατο. ἔδοκ γὰρ ὡς εἶπον οὕτως ἡ πᾶν. ὅτι ἡ τὰ ἁπτὰ πλέω, καὶ αἱ ἁφαὶ πλείους. ἵνα ἐκ τ' ὁμολογημένων τὰ ἀδήλα κατασκευάσῃ. νῶν δὲ τοὐναντίον εἶπεν. ἡ αἱ ἁφαὶ πλείους, ὠὶ τὰ ἁπτὰ. δίωκτέον δ' ὡς εἶπον ὠὶ ὑπερβιάσαι τ' λέξιν. προτίθῃ) οὖν σὺ τῦδεν ἀπορητικῶς τὰ ἡρημένα μοι σὺ τῆ προθεωρίᾳ δύο προβλήματα διᾶξαι. πότερον μία ἐστὶν ἡ ἁπτικὴ αἴσθησις ἢ πλείους. ὠὶ πότερον ἡ σὰρξ ὄντ τὸ αἰσθητήριον τ' ἁπτῶν ὡς ἡ ὄψις τ' ὁρατῶν καὶ σὺ τοῖς ἄλλοις ζώοις τοῖς ἔχουσι σάρκα. ἀνάλογον δέ τι τῆ σαρκὶ, ἔστι γάρ τινα τ' ζώων ἃ οὐκ ἔχει μὲν σάρκα ἀνάλογον δέ τι τῆ σαρκὶ, ὥσπερ τὰ σὺ τομα μύρμηκος. ὠὶ μῦαι ὠὶ τὰ ὅμοια. ἡ οὐκ ἔστι μὲν ἡ σὰρξ τὸ αἰσθητήριον, οὐδὲ τὸ τεύτη ἀνάλογον, ἀλλ' ἀλλή μέν ὄντ μεταξὺ δὴ ἡς ἡ αἴσθησις. ὥσπερ ὠὶ καὶ ὠὶ τῶν ἄλλων αἰσθήσεων τὸ μεταξὺ τῶν τε αἰσθητῶν καὶ τῶν αἰσθητηρίων. τὸ δὲ κυρίως καὶ πρώτως αἰσθανόμενον τ' ἁπτῶν ἄλλό τ' ἔστιν σὺδν τῆς σαρκὸς ἀνάλογον σὺ τοῖς ἄλλοις αἰσθητηρίοις.

ΓΑΣΑ ΤΕ γὰρ αἴσθησις, μιᾶς σύαντιώσεως εἶναι δοκεῖ. οἷον, ὄψις, λευκοῦ καὶ μέλανος. καὶ ἡ ἀκοὴ, ὀξέος καὶ βαρέος. καὶ γεῦσις, πικροῦ καὶ γλυκέος. σὺ δὲ τῷ ἁπτῷ πολλαί ἐσιν σύαντιώσεις. θερμῶν. ψυχρόν. ξηρόν. ὑγρόν. σκληρόν. μαλακόν. καὶ τῶν ἄλλων ὅσα τοιοῦτα.

ντεῦθεν τὸ πρῶτον ὠὶ χείρημα ὅτι οὐ μίαν αἴσθησιν ἡ ἁφή. ἡ γὰρ πᾶσαι αἰσθησις μιᾶς σύαντιώσεώς ὄντ κατηκή, ἡ δ' ἁφὴ πλειόνων, κἀνάγκη αὖτὰ ὅσαι ἐσὶν αἱ σύαντιώσεις ὧν αὐτιλαμβάνεται ἡ ἁφὴ, τοσαύτας εἶναι καὶ τὰς ἁπτικὰς αἰσθήσεις.

ΕΧΕΙ δέ τινα λύσιν πρός γε ταύτην τὴν ἀπορίαν. ὅτι καὶ ὠὶ τῶν ἄλλων αἰσθήσεών ἐσιν σύαντιώσεις πλείους. οἷον σὺ φωνῇ. οὐ μόνον ὀξύτης καὶ βαρύτης, ἀλλὰ καὶ μέγεθος καὶ μικρότης. καὶ λειότης, καὶ τραχύτης φωνῆς, καὶ τοιαῦθ' ἕτερα. ἐσὶ δὲ καὶ πρὸ χρῶμα διαφορὰ τοιοῦτου ἕτερα. αλδύσι διὰ τούτων δ πρότερον ὠδιχείρημα. ὅτι οὐ μόνον ἡ ἁφὴ πρὸ πλείους αὐτιθέσεις ἔχει, ἀλλὰ ὠὶ αἱ λοιπαί. προείπεμεν δὲ ἤδη ὅτι δ τραχὺ ὠὶ λεῖον ὠδὶ φωνῆς. καὶ λάβειν ὠὶ μέλαν ὠὶ αὐαλογίαν λέγεται. ὠὶ ὅτι δ μέγα καὶ δ μικρὸν τὸ σὲ ψόφοις, οὐκ ἔστ δ αὐτὸ τῷ ὠδὶ τ' μεγεθῶν ὡς λέγομεν μεγάλω γραμμὼ, ἡ μέγα σῶμα. ὠδὶ δὲ χρωμάτων μέγα μὲν ὠὶ μικρὸν οὐ λέγομεν. τραχὺ μ. τι ὠὶ λεῖον, καὶ σφοδρὸν ὠὶ ἀμυδρόν. ὁμοίως οὐδὲ ὅσῃ μεγάλη ὠὶ μικρὰ λέγεται, ἀλλὰ γλυκεῖα καὶ πικρά. καὶ σεμεῖα ὠὶ βαρεῖα. δῆλον οὖν ὅτι ὠὶ σὺ ταῦθα οὐ κῦ αὐαλογίαν τὸ μέγα καὶ τὸ μικρὸν λέγ), ἀλλ' ὠδὶ μόνων τ' ψόφων. διὸ τὸ μέγα καὶ τὸ μικρὸν τῶ συνεχοῦς ποσοῦ ὄντ ὠὶ τὸ μακρὸν ὠὶ τὸ βραχύ. ὥσπερ οὖν μακρὸν ὠὶ βαρὺ ψόφον λέγομεν τ' σὺ πλείονι ἢ ἐλάττονι ἐκτάσει χρόνῳ γινόμενον. διὸ τὸ χρόνος συνεχὲς ποσὸν μεγάλη ἢ μικρᾶ κινήσει γενόμενον ψόφον ἢ μικρὸν ἢ μέγα λέγομεν. ἐπεὶ οὖν ὁ μ. ψόφος πέντως μ. κινήσεως, λέγω δὴ τῆς κ' τὸ πνεῦμα. αὖτη δὲ τῶ ποσοῦ, οὐδὲν δὲ τῶν ἄλλων δεῖται τῆς κατὰ τόπον κινήσεως ὑποκειμένου, ἢ κότ' οὐ σώζεται ὠδὶ ἐκείνων τῶ μεγάλω ὠὶ μικροῦ αἰαλογία.

ΑΛΛΑ τὶ τὸ ὑποκείμενον, ὥσπερ ἀκοῆ ψόφος, οὕτω τῆ ἁφῆ, οὐκ ἔστιν ἔκδηλον. ὁ δεύτερον ὠδιχείρημα, ὅτι οὐ μία ἡ αἴσθησις. πᾶσα γὰρ αἴσθησις, πρὸ σὺτι γένος ἔχει, ὄψις χρώματα. ἀκοὴ ψόφος. γεῦσις χυμούς. ὄσφρησις ὀσμάς. τὰ μεὶ πτῆ ἁφῆ ὑποπίπτοντα ἔκ ἔχει σὺ κοινὸν γένος. δόξαις δ' ἂν μηδὲ ἡ ὄψις πρὸ σὺτι γένος καταγνῶσαι. εἶχε ἄλλος προσεῖπιν ὅτι ὁρατὸν ὄντ χρῶμά τε καὶ ὁ λόγω μεὶ ὄντ ἅπτειν αὐώνυμον δὲ τυγχάνει ὄν. λέγω δὲ ὅτι καὶ τῆτο ὑπὸ τὸ χρῶμα αἰακτέον. ἔστ γὰρ τὸ ὅλον τῆτο λαμπρὸν χρῶμα.

ΠΟΤΕΡΟΝ δ' ἔστι τὸ αἰσθητήριον σὺ τὸ ἡ οὐ. ἀλλ' δῦ ἴσως ἡ σὰρξ οὐδὲν δοκεῖ σημεῖον εἶναι, τὸ γίνεσθαι τὴν αἴσθησιν ἅμα θιγανομένων. καὶ γὰρ εἴτις πρὸ τὴν σάρκα ὠδιτείνειεν, οἷον ὑμεῖς ποιήσας, ὁμοίως τὴν αἴσθησιν δῦ ἦσς ἀφάμενος αὖ σὺ σημαίνει. καί τι δῆλον, ὡς οὐκ ἔστιν σὺ τούτῳ τὸ αἰσθητήριον. ἢ δὲ καὶ συμφυὲς γίνοιτο, θᾶττον ἔτι δῆκνοῖ τ' αὖ ἡ αἴσθησις.

Τὸν παρ' ἡμῶν εὖ τῇ προθεωρίᾳ ἄρμενον ὑποθετικὸν συλλογισμὸν ἔκ ἔστιν αὐτικρὺς εὖ τῷ ῥητῷ δύρειν, ἀλλ' ὄβ ὧν τὴν τε πρόσληψιν ἀληθῆ καὶ τὸ συνημμένον αἰσθησιβλάβεια φαμέν, καὶ ὁ συλλογισμὸς εὖ τούτοις ἐμπερεχέθη. τὶς δ' ἰῶ ὁ συλλογισμός. ἡ τὸ ἀόθητήριον τῆς ἀφῆς εὖ. τοῦτο δ' ἐστὶν ἡ σὰρξ, ἀνάγκη ἡ τὴν αἴσθησιν μίαν εἶναι. ἀλλὰ μὴν τὸ ἀόθητήριον ἡ σὰρξ, καὶ ἡ ἀφὴ αὖρα μία αἴσθησις. αἰσθησιβλάβεια οὖν ὅτι ἔστε ἡ τὸ ἀόθητήριον εὖ εἴη, μίαν ἀνάγκη εἶναι τὴν αἴσθησιν. ὥσπερ ἔχει ἰῶδὶ τ' πλώτης. εὖος γὰρ ὄντος ἀόθητηρίου, δύο ἀόθήσεις ἀφή τε καὶ γεῦσις καὶ ὅτι ὅλως ἡ σὰρξ οὐκ ἔστιν ἀόθητήριον. ἀλλ' ἡμεῖς μὲν εὖ τῇ προθεωρίᾳ προτέραν ὄβεθώμεθα τὸ συνημμένον αἰσθησιβλάβειαν δὲ τὴν τῆς προσλήψεως ἵνα συνεχῶ πιήσωμεν τὸν λόγον ὄν καὶ πασιβλάζοντα ὅτι ἡ σὰρξ, ὄκ ἔστιν ἀόθητήριον, ἀλλὰ μεταξύ. ἀλλὸς μέντοι οὐ παύπη κέχρηται τῇ πάξει. ἀλλ' ἐπεὶ ὡς εἶπον τό, τε δύτερον τ' προβλημάτων καὶ ἡ αἰσθησιβλὴ τῆς προσλήψεως τὸ ὑποθετικοῦ συλλογισμοῦ, εὖ ἰῶ ἡ ἀλλό. λέγω δὴ ὅτι ἡ σὰρξ ὄκ ἔστιν ἀόθητήριον. πρότερον τὰς δύο τῶν ἰδιχαιρημάτων δι' ὧν δείκνυσι μὴ εἶναι τ' σάρκα ἀόθητήριον, τίθησιν. εἶτα ἐφεξῆς τὸ συνημμένον τοῦ συλλογισμοῦ διελέγχει. καὶ τὴν πρόσληψιν εὖ ταύτῃ τῇ δύτέρου προβλήματος κατασκευῇ. δῶμεν δὲ ὅπου μὴ τὸν ἄρμενον παρ' ἡμῶν ὑποθετικὸν συλλογισμὸν ἔθηκεν μὴ καιμένου γὰρ ἀλλόθεν τοῦ συλλογισμοῦ παρὰ τῷ ἀείστελει, ἐκ τ' ἀρμενῶν συνελογίσαντο οἱ ὄβηκότες ὡς τοιοῦτον εἶη τινὰ συλλογισμὸν διελέγχειν. πότερον δ' ἔστὶ τὸ ἀόθητήριον εὖος, ἢ οὔ. ἀλλ' δῆλον ἡ σὰρξ οὐδὲν δόκει σημεῖον τὸ γίνεσθαι τὴν αἴσθησιν ἅμα θιγγανομένου τ' ῥιῶν ἰδιχαιρημάτων. δ' οὗ ἔδόκει δείκνυσθαι ἀόθητήριον εἶναι ἡ σὰρξ. λέγω δὴ τὸ τῆς ἀχρόνυ αὐπλήψεως. τοῦτο οὖν φησιν οὐχ ἱκανὸν σημεῖον ὡς τὸ εἶναι τὴν σάρκα ἀόθητήριον, ὁπότε καὶ δ' ὑμένος τ' ἀπῶν θίγωμεν, ἀχρόνως ἀλλῶν αὐπλαμβανόμεθα. καίτοι οὐκ ὄντος τοῦ ὑμένος ἐκείνη ἀόθητήριον. μεταξὺ δ' ὄντες τῆς τε σαρκὸς καὶ τῶν ἀόθητῶν. τὶ οὖν κωλύει καὶ τὴν σάρκα τοιοῦτόν τι εἶναι.

» ΔΙΟ καὶ τὸ τοιοῦτον μόριον τοῦ σώματος, ἔχον ὅπως, ἔοικεν ὥσπερ αὖ ἡ κύκλω ἡμῖν περιπεφύ-
» κει ὁ ἀὴρ. ἐδυκοῦμεν γὰρ αὖ, εὖί τινι αἰσθάνεσθαι, καὶ φόφον. καὶ χρώματος. καὶ ὀσμῆς. καὶ μία τὶς αἴ-
» σθησις εἶναι, ὄψις. καὶ ἀκοή. καὶ ὄσφρησις. νῦν δὲ διὰ τὸ διωρίσθαι δ' οὗ γίνονται αἱ μυήσεις, φανερὰ
» τὰ ἀρμενία αἰσθητήρια ἕτερα ὄντα. ὧδὶ δὲ τῆς ἀφῆς, τοῦτο νῦν ἄδηλον.

Ο' δεύτερος λόγος κατασκιβάζων τὴν σάρκα αἰσθητήριον ἐκ τοῦ μηδὲν φαίνεσθαι ἄλλό τι παρὰ ταύτην δ' οὗ τῶν ἀπῶν αὐπιλαμβανόμεθα. τοῦτον οὖν διελέγχει ὅτι ἔοικε τοῦτο εἶναι ἡ σάρξ. οἷον αἰ συνέβη ἡ ὁ ἀὴρ ἡμῖν περιπεφύκει κύκλω καὶ συμφυὴς ἐγεγόνει ἡμῖν οἷον παχωθείς. ὥσπερ οὖν ἡ τοῦτο συνέβη διὰ τὸ καλύπτεσθαι τὰ αἰσθητήρια. τῷ δ' εὖος δὲ καὶ τοῦ ἄλλου ἄέρος καὶ ἀκούειν καὶ ὁρᾶν καὶ ὀσφραίνεσθαι, ἐδόξαμεν εὖ εἶναι τὸ αἰσθητήριον πάντων τῶν ἀρμενίων ὁρατῶν ἀκουστῶν ὀσφραντῶν, ὃν συμφυόντα ἡμῖν ἄέρα καὶ μηδὲ εἶναι ὅλως ἄλλό τι αἰσθητήριον παρ' αὐτόν. μηδὲ γὰρ φαίνεσθαι ἡμῖν ἕτερόν τι ὅπερ νῦν διελέγχεται διὰ τὸ διακείνεσθαι σαφῶς τὰ αἰσθητήρια. τοῦτο νῦν οὐκ τὸν ὧδὶ τῆς σαρκὸς συμβλῶαι, περιφυείσης ἡμῶν ἧ κρυπτούσης τὰ ἀπτικὰ αἰσθητήρια. ὥστε τὸ παρὰ τὸ μὴ φαίνεσθαι ἕτερόν τι παρὰ τὴν σάρκα δι' οὗ τῶν ἀπτῶν αὐπλαμβανόμεθα. ἤδη τοῦτο ἱκανὸν ἦς ἔλεγχον νομιστέον τοῦ εἶναι τὴν σάρκα αἰσθητήριον. δύναται δὲ τοῦτο τὸ ὧδὶ χαίρημα καὶ τῆς συνημμένου τοῦ συλλογισμοῦ ἔλεγχος εἶναι. ἐφεξῆς γοῶ τοῦτο ἧ ἀρμενίου παρ' ἡμῶν τοῦ συνημμένου ἔλεγχον τίθησιν ὁ ἀπ' ἀεριστοτέλης, ἧ συνεχῶ ποιεῖ τῷ νῦν ὧδὶ χαιρήματι ἧ ἠρτημένου αὖ. ἵνα δ' τοῦτο δείξωμεν, λέγω δὴ ὅτι ἧ διὰ τ' προκαμῶ ῥήσεων τὸ συνημμένον τοῦ συλλογισμοῦ διελέγχει, ἀνωθεν τ' λέγειν τ' προκαμένων
» ἧ ἐνθυμούμεθα ἧ ὀβηκώμεθα. διὸ τὸ τοιοῦτο μόριον τοῦ σώματος ἔοικεν ὅπως ἔχειν ὥσπερ αὖ κύκλω πε-
» ριπεφύκει ὁ ἀὴρ ἐδυκοῦμεν αὖ ἡ αἰσθάνεσθαι ἧ ψόφου ἧ χρώματος ἧ ὀσμῆς. ἧ μία τὶς αἴσθη-
» σις εἶναι ὄψις ἀκοή. ὄσφρησις. δείξας μὴ εἶναι τὴν σάρκα αἰσθητήριον δι' ὧν τ' ὑπονοίαν δι' ὧν ἐδόκει εἶναι αἰσθητήριον ἤλεγξε, τὸ ἄχρονον λέγω τ' αὐπλήψεως. καταλαπομένου δ' τοῦ ταύτην μὴ εἶναι τὸ μεταξὺ σῶμα συμφυές. εὖδηλον ἔσται τὸ εἶναι τὸ ἁπτικὸν αἰσθητήριον. ταύτῃ τῇ δύξει χρώμενος τὸ συνημμένον τοῦ ὑποθετικοῦ συλλογισμοῦ ἐλέγχει. δείκνυς ὅτι οὐκ ἀνάγκη μίαν εἶναι τὴν ἁπτικὴν αἴσθησιν. ἐπεὶ δὴ εὖος καὶ τοῦ ἄλλου γίνεται τῆς σαρκὸς ἡ τῶν ἀπτῶν αὐτίληψις. ἡ γὰρ φησιν περιεχυμένος ἡμῶν ἀὴρ συμφυὴς ἡμῖν ἐγεγόνει παχωθείς, ὥστε ἀπορύπτει τὰ αἰσθητήρια. ἐπεὶ δ' ἄλλου ὁρῶμεν καὶ ἀκούομεν καὶ ὀσφρανόμεθα. ἔδοξεν αὖ ἡμῖν αἰσθήσεις αὖτοι μία εἶναι, διὰ τὸ δ' εὖος μὲν τ' ἄέρος τοῦ τε ὁρατῶν ἀκουστῶν ἧ ὀσφραντῶν αὐπλαμβάνεσθαι, ἅπτικὸν φθαὶ ἧ κεπικὰ τούτων αἰσθητήρια. ὥσπερ οὖν ἡ καὶ δ' εὖος ἐγίνετο αὐτίληψις συμφυοῦς ἡμῖν ὄντος, οὐ παρὰ τοῦτο μία αὖ ἦν τε ὄψις καὶ ἡ ἀκοὴ καὶ ἡ ὄσφρησις, ἀλλὰ πλείους, διὰ τὸ πλείονα καὶ τὰ αἰσθητὰ εἶναι χρώματα. φόφος καὶ ὀσμάς. οὕτως οὐδὲ ἐπεδὴ ἡ σὰρξ ἡμῖν προσπέφυκε μία οὖσα δ' ἧς ποσῶν τῶν ἁπτῶν εὐαντιώσεων πλειόναν οὐσῶν αὐτιλαμβανόμεθα. μία ἂν εἴη ἡ ἁπτικὴ αἴσθησις, ἀλλὰ πολλαὶ. διὰ τὴν τ' αἰσθητ' ἑτερότητα. ἐπεὶ μὲν γὰρ τ' ἄλλων αἰσθήσεων τῶν κεχαλασμένων ἡμῶν τὸ μεταξὺ δ' οὗ ἡ αὐτίληψις τ' αἰσθητῶν ἦν ἀέρα λέγω. διωρίσθαι δὲ μὴ τὰ ὄργανα αὐτῶν ἀπ' ἀλλήλων, φανερά ἐστιν ἀλλῶν

ἀλλῶν ἡ ἑτερότης. ὧδὶ δὲ τῆς σαρκὸς διὰ τὸ προσπεφυκέναι ἡμῖν ἄλλῳ μεταξὺ οὖσαν, ἄδηλον δ' πολλαχοῦ αἰ ἀφαί. τῇ μέντοι τῶν ἀπῶν ἑτερότητι διαγινώσκομεν τὸ τῶν αἰσθήσεων τῶν ἁπτικῶν πλῆθος. μήποτε δὲ καὶ τὸ προκείμενον ὧδὶ χείρημα ἐπὶ τῆς προσλήψεως τὸ συλλογισμοῦ ὄβιν αἰσθησιβλαστικόν. ὅπερ καὶ μᾶλλόν ὄβιν ἀληθές. βούλεται γὰρ καὶ διὰ τὸ δύξαι ὅτι οὐκ ἐπεσθὶ δ' εὖος τῆς σαρκὸς ἡ τῶν ἁπτῶν αὐτίληψις. ἤδη καὶ τὸ ἁπτικὸν αἰσθητήριον εὖ. μήποτε γὰρ ἡ μεῦ σὰρξ συμφὴς ὄβι μεταξύ. ἔσωθεν δὲ τὰ αἰσθητήρια πλέονα ὄντα ὡς ὧδὶ τὸ ὑποδείγματος.

» Ε Ξ ἄέρος μὲν γὰρ ἡ ὕδατος, ἀσθενὲς ἂν συστῆναι τὸ ἔμψυχον σῶμα. δεῖ γάρ τι στερεὸν εἶναι. λέπε-
» ται δή μικρὸν ἐκ γῆς καὶ πύτων εἶναι, οἷον βούλεται ἡ σὰρξ καὶ τὸ αὐάλογον. ἡ γὰρ πᾶσα αἴσθησις
» διὰ τῆς μεταξὺ, καὶ ἡ ἀφή.

Τ ἰῶ αἰτίαν ἅπτειν βούλεται. πινὸς εὕνεκα δ' οὖ μεῦ ἡ ἀφὴ γίνεται προσπέφυκεν ἡμῖν, ἡ σὰρξ λέγω. οὐκέτι δὲ καὶ ὁ ἀὴρ καὶ τὸ ὕδωρ δ' ὧν αἱ ἄρμενιαι αἰσθήσεις αὐπλαμβάνονται συμπεφύκασιν ἡμῖν ἀλλ' ἐξωθέν ἐστιν. διότι γάρ φησιν ἀδυνάτων ἰῶ τὸ ἔμψυχον σῶμα καὶ εὖ γῆ μέλλον βιοτεύειν, ὄβ εὐὸς τῶν ἁπλῶν συστῆναι ἡ ὕδατος ἡ ἄέρος. δεῖ γὰρ ἔκαστον ὡμοιῶσθαι μάλιστα τοῖς εὖθα διαῤῥίβειν μέλλουσι. διὰ τούτων δὲ ἡ τῶν ἄρμενίων αἰσθήσεων αὐτίληψις ἄέρος λέγω καὶ ὕδατος. ἀκόπως οὐκ ἔστιν ἡμῖν ταῦτα συμπεφυκότα. καὶ γὰρ ὁ τοῖς ὠσὶν ἐκκατωκοδομημένος ἀὴρ οὐ συμφυὴς ὄβιν, ἀλλ' ἀχώριστος. ἐπεσθὶ δὲ ἡ ἀφὴ διὰ σαρκὸς ἔχα τὴν αὐτίληψιν. καὶ τοῦτό ὄβιν αὐτῇ τὸν μεταξύ, τοιοῦτον δ' καὶ τὸ τῶν ζώων σῶμα στερεὸν καὶ μικτόν. ἀκόπως ἅμα προσπέφυκεν ἡμῖν καὶ διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν διὰ προσπεφυκότος ἡμῖν σώματος τῆς μεταξὺ ἡ αὐτίληψις τῆς ἀφῆς γίνεται.

» Ω Σ Τ Ε αὐαγκαῖον καὶ τὸ σῶμα εἶναι μεταξὺ τῶν ἁπτικῶν προσπεφυκός. δ' οὗ γίνονται αἱ αἰ-
» σθήσεις πλέοις οὖσαι.

Ο ὐκέτ' γὰρ ἐκωλύετο προσπεφυκέναι ὡς τὰ ἄλλα τῷ μὴ σῴζεσθαι τοιοῦτον εἶναι τὸ σῶμα τῶν ζώου. ὡς εἰγε ἠσῴζοντο, αὐαγκαῖον ἰῶ κἀκεῖνα προσπεφυκέναι. ἡ γὰρ καὶ ἐκ τοιούτυ αὖλοὶ συνεστήκαμεν ἡ διὰ τῶν τοιούτυ ἡ τῶν αἰσθητῶν αὐτίληψις, τὶ ἀκωλυεν διὰ τῶν οἰκείων ὁρᾶν καὶ μὴ διῆσθαι τῶν ἀλλοτρίων. ἐπεὶ οὖν ἡ τῶν ἁπτῶν αὐτίληψις διὰ σαρκὸς, ὡς μεταξὺ τοῦτο δ' οὗ γίνεται ἡ τῶν ἁπτῶν αὐτίληψις. τῶν αὐαγκαίου γὰρ καὶ συντόμου ἡ φύσις γίνεται. διὰ τοῦτο οὖν ἐπεὶ δοῦρεν εὖ τοῖς μείοσι τὸ ζῶν τὴν σάρκα δι' ἧς πεφύκασι τὰς ἁπτὰς αὐτιλήπτας εἶναι. ταύτῃ ἐχρήσατο καὶ οὐκ ἐδεήθη ἑτέρου τινὸς ἔξωθεν μεταξύ.

» Δ Η Λ Ο Ι δ' ὅτι πλείοις, ἡ ὧδὶ τῆς πλώτης ἀφή. ἁπάντων γὰρ τῶν ἁπτῶν αἰσθάνεται κατὰ τὸ
» αὖλὸ μόριον, καὶ χυμοῦ. ἡ μὲν οὖν ἡ ἄλλη σὰρξ ἡ σθάνεται τ' χυμοῦ, ἐδύκει αὖ ἡ αὖλὴ ἧ μία εἶναι αἴσθη-
» σις, ἡ γῦσις καὶ ἡ ἀφή. νῦν δὲ δύο, διὰ τὸ μὴ αὐπεξέφειν.

Ο' ῥᾴς ὅπως ὡς ἔλεγον καὶ τὰ πῆς τούτων ἔλεγχος ἰῶ τῷ συνημμένῳ τοῦ ὑποθετικοῦ συλλογισμοῦ. λέ-
γω δὴ ὅτι οὐκ αὐάγκη ἡ δι' οὗός τινος αἰσθάνεσθαι ἡμᾶς ἤδη καὶ τὴν αἴσθησιν μίαν εἶναι. ὡς γὰρ τὸ πρό-
σθεξας διὰ τῶν προλαβόντων ὅτι οὐδὲ χεται οὗός ὄντος τοῦ ἁπτικοῦ αἰσθητηρίου τῆς σαρκὸς τὰς αἰ-
σθήσεις πλέονας εἶναι, ἐκ τοῦ ὑποθέσθαι τοῦτο συμβλῶαι πρὸς τὴν σάρκα, ὅπερ αὖ συνέβη ἡ συμπεφυ-
κὸς ἡμῖν ὁ ἀὴρ ἰῶ, δι' οὗ ὁρῶμεν τε καὶ ἀκούομεν καὶ ὀσφραινόμεθα, οὕτως ἐπήγαγε τὸ δῆλον δι' ὅτι
πλείους, ἡ ὧδὶ τῆς πλώτης ἀφή. ἐπεσθὶ γὰρ οὐκ ὀξ ἄλλων τῶν πραγμάτων ἡ διέξεις προῆλθεν. ἀλλὰ
δι' ὑποθέσεως συνήγαγε τὸ εὖ δέχεσθαι δι' οὗός μεῦ γίνεσθαι τὴν τῶν ἀδυνάτων αὐτίληψιν, μὴ μίαν δὲ
τὴν αἰσθητικὴν δῶμεν. μὴ ὅτι οὐκ ἀδύνατος ἡ ὑποθέσις ἐπ' ἄλλων τῶν πραγμάτων ἄλλο πισοῦται.
λέγω δὴ ὧδὶ τῆς ἀφῆς τῆς ὧδὶ τῆς πλώτης. ἰδὺ γοῦν ἡ πλῶτα καὶ γῦσιν καὶ ἁπῶν ὄβιν αἰσθητή-
ριον. ἀλλ' ὅμως ἑτέρα ἐστὶν ἡ γῦσις ἡ δῶμας, τῆς ἁπτικῆς. οὐκ αὖ ἀληθὴς ὁ λόγος ὁ λέγων, ἡ εὖ εἴη τὸ
αἰσθητήριον, αὐάγκη καὶ τὴν αἴσθησιν μίαν εἶναι. ὅτι γὰρ ἑτέρα ἐστὶν ἡ ἀφὴ παρὰ τὴν γῦσιν πρόδηλον.
ὅπου γὰρ τῷ λοιπῷ σώματι ἀφὴ μεῦ ὄβι γῦσις δὲ οὐ. ἡ δὲ πλῶτα καὶ πάντων τῶν ἁπτῶν αὐτιλαμβά-
νεται καὶ πρὸς τούτοις χυμῶν.

» Α Ρ Ο Ρ Η Σ Ε Ι Ε δ' αὖπις, ἡ πῶν σῶμα βάθος ἔχει. τοῦτο δ' ἐστὶ τὸ τρίτον μέγεθος. ὧν δ' ἐστὶ σύοσω
» μάτων μεταξὺ σῶμά τι, οὐκ εὖδέχεται ταῦτα ἀλλήλων ἅπτεσθαι. τὸ δὲ ὑγρὸν, οὐκ ἔστιν αὖθυ σώμα-
» τος. οὐδὲ τὸ διερόν. ἀλλ' αὐαγκαῖον ὕδατι εἶναι, ἡ ἔχειν ὕδατος. τὰ δὲ ἁπτόμενα ἀλλήλων εὖ τῷ ὕδατ-
» τι μὴ ξηρῶν τῶν ἄκρων ὄντων, αὐαγκαῖον ὕδατι ἔχειν μεταξύ, ᾧ αὐαπλεῖται τὰ ἔσχατα. ἡ δὲ τὸ ἀλλη-
» λεῖς, ἀσθενὲς ἄφασθαι ἄλλο ἄλλου εὖ ὕδατι. τὸν αὖλὸν δὲ τρόπον καὶ εὖ τῷ αἰέρι. ὁμοίως γὰρ ἔχει ὁ
» αὴρ, πρὸς τὰ εὖ αὐτῷ τῷ ὕδατι. λαμβάνει δὲ μᾶλλον ἡ μᾶς, ὥσπερ καὶ τὰ εὖ τῷ ὕδατι ζῶα. ἡ διερὸν
» διεροῦ ἅπτεται.

Ε ντοῦθεν τὸ τρίτον ὧδὶ χείρημα τῶν δεικνυόντων ὅτι ἡ σὰρξ οὐκ ἔστι αἰσθητήριον, ἀλλὰ μεταξύ. ἔστι δὲ τὸ
τοιοῦτον. εὖασιν ὡς ἤδη εἶπον προφέρα τοῖς αἰσθητήριον εἶναι τὸ σάρκα βουλομένοις. καὶ λύει αὐτὸν
καὶ πάλιν τὸ λύσιν ἐλέγχει. ἡ δὲ ἀδύτασις. ὅτι ἃ ὧδὶ τῶν αἰσθητηρίων τῶν ἄλλων διά τινος μεταξὺ ἡ
αὐτίληψις. ἡ δὲ σὰρξ τῷ ἅπτεσθαι τῶν ἁπτῶν αὐτιλαμβάνεται. ἔοικε μὴ εἶναι αἰσθητήριον. δεικνύων

οὖ ἀλλ' ἔστι τί μεταξύ. ἢ γὰρ πᾶν σῶμά φησι βάθος ἔχειν, τοῦτο δὲ ἔστι τὸ τρίτον μέγεθος αὐτὸ τοῦ ἢ τριττὴ διάστασις. πρώτη γὰρ διάστασις τὸ μῆκος. δευτέρα τὸ πλάτος. τρίτη τὸ βάθος. ὧν ἄρα ἐστὶ μεταξύ τι σῶμα ἀνάγκη βάθος ἀλλότριον εἶναι τούτων μεταξὺ ὁπόσον ἂν ᾖ, καὶ ὁ πηλίκον. ὧν δ' ἔστι τί βάθος ἀλλότριον, ἀσύμβατον ταῦτα ἅψασθαι ἀλλήλων. ὅσα δὲ ἀλλοτριαν ὑγρότητα ἔχει ὑδατι πολὺς σῶμά τι ἔχα περικεχυμένον. ὅσα ἄρα οὐ ὕδατι ἅπτεται ἀλλήλων ἅπτεσθαι δι' βεβρεγμένα ὄντα ἔχει τί μεταξὺ σῶμα καὶ ἀλλήλων οὐχ ἅπτεται. ὥσπερ δὲ τὰ οὐ ὕδατι ἅπτεται ἀλλήλων. οὕτω καὶ τὰ οὐ ἀέρι. καὶ τῶν οὐ ἀέρι ἄρα ἀπομένων ἔστί τί μεταξὺ ἀήρ. λανθάνει δὲ διὰ τὸ σμικρότητα. ἐπεὶ καὶ τὰ οὐ ὕδατι ἀπτόμενα ἀλλήλων λάθοι ἄν. ὅτι ἔστι μεταξύ τι ὕδωρ. ἀλλ' οὐ διὰ τὸ εὐπιμεν αὖ μὴ εἶναι αὐτῶν τι μεταξύ. ἀστοργήσαι δ' ἄν τις ἢ πᾶν σῶμα βάθος ἔχει ἀσύνακτον δίκει τὸ χωρίον. ἢ πῶν γὰρ ἀστοργήσει δ' αὖ τις. οὐκ ἰδίλαγε τί ἀστοργήσειν. ἔστι δὲ ἡ ἀστοργία αὐτῆς κατωτέρω. δίει γὰρ ἰδὶ συνάψαι τὸ διέρα ἅπτεσθαι. τοῦτο γάρ φησι ἀστοργεῖται. τὰ διέρα ἅπτονται ἀλλήλων καὶ μὴ ἔστι τι μεταξὺ ἀλλότριον σῶμα. καὶ ἔλαξεν ὅπ ἔστι τὸ ὑγρὸν τοῦτο δὲ σῶμα. τὸ δὲ ὑγρὸν οὐκ ἔστιν αὖδι σῶματος οὐδὲ τὸ διέρον. ὑγρὸν μὲν δεῖ τὸ σύμφυτον ἔχον ὑγρότητα ὡς τὸ ὕδωρ. διέρον δὲ τὸ ἀλλότριον ὡς ὁ πηλός. τὸ δὲ ὑγρὸν οὐ σώματι ἔχει τὸ εἶναι. οὐκοῦν ἀνάγκη τὸ μὲν ὑγρὸν ὕδωρ εἶναι. τὸ δὲ διέρον μετέχειν ὕδατος. ἐπεὶ οὖν τὰ ἁπτόμενα ἀλλήλων οὐ ὕδατι, ἐκ ἔχει ξηρὰς τὰς ἰδιφανείας. πᾶν δὲ ὑγρὸν μετὰ σώματος ἔστιν. ἄρα τί αὐτῶν μεταξὺ σῶμα καὶ οὐχ ἅπτονται ἀλλήλων. οὕτως οὖν καὶ τὰ οὐ ἀέρι, ἢ μὴ μᾶλλον λανθάνει ὁ ἀὴρ τὸ ὕδατος μεταξὺ ὢν. ὁπότε καὶ τὰ οὐ ὕδατι ἁπτόμενα λάθοι ἄν ἢ ἔστι τί μεταξὺ αὐτῶν. λανθάνει δὲ μᾶλλον ἡμᾶς τὰ οὐ τῷ ἀέρι καὶ τὰ οὐ τῷ ὕδατι ζῶα, ἢ διέρον διέρου ἅπτεται. καὶ πῶς τὸ προσεχές. ὅτι τὰ οὐ ὕδατι ζῶα μὴ τὰ οὐ ἀέρι λανθάνει ἡμᾶς ἢ ἅπτεται ἀλλήλων, διέρων οὖσῶν τῶν οἷς ἅπτεται, τουτέστι τῶν ἰδιφανεῶν. διὰ γὰρ τὴν συνέχειαν τὴν πρὸς τὸ ὕδωρ ἡ τὸν ἀέρα οὐκ ἔστιν εὐσύλλογον. διέκνυσι δὲ τοῦτο ὅτι ἢ οὐ ὕδατι βρέξαντες ἢ δακτύλοις ἁψόμεθα. μετὰ τὸ χωρεσθῆναι ἐπὶ σώζουσι τὴν ὑγρότητα. ἀλλ' ἢ καὶ λανθάνει ἡμᾶς, ἀλλ' οὖν ὁ λόγος ἐλέγχει ἐκ τῶν συμβαίνοντος ἰδὶ τῶν βεβρεγμένων ἐχόντων τὴν σάρκα καὶ ἅπτεσθαι ὁράπτει γὰρ μετὰ τὸν χωρεσμὸν ἐπ' ὕγρα οὖσα ἡ σάρξ. καὶ ἢ πεχυμερέστερον ὂν τὸ ὕδωρ. ὅμως διὰ τὴν ὑγρότητα οὐκ ἐκθλίβεται ἀλλ' εἰλκύεται τῇ σαρκί, πολλῷ μᾶλλον τὸν ἀέρα λεπομερέστερον ὄντα ἀδιάκριτον καθάπερ ἐκθλιβόμενα ὑπὸ τῶν ἁπτομένων. τί οὖν ἢ ταῦτα οὕτως ἔχει. καὶ ἀληθὴς οὗτος ὁ λόγος, συμβήσεται μηδενὸς τῶν στερεῶν σωμάτων ἅπτεσθαι. εἰ γε πάντα τὰ ἁπτόμενα ἀλλήλων, ἢ οὐ ἀέρι ἅπτεται ἢ οὐ ὕδατι. συμβαίνει οὖν τὰ στερεὰ σώματα μόνων ἅπτεσθαι τῶν ὑγρῶν. στερεὸν δὲ στερεοῦ μηδέ ποτε ἅπτεσθαι. ἔστι δὲ πρὸς ταῦτα ἀπαντᾶν, ὅτι ὅταν βρέξαντες τὸν δάκτυλον ἢ ἄλλό τι τῶν σώματος μόριον ἀψώμεθα ἑτέρου τινος στερεοῦ. μανὴ οὖσα καὶ μαλακὴ ἡ σὰρξ διαδέχεται οὐ τῇ πιλήσει ὡς τοὺς οὐ ὑπάρχοντας πόρους ἢ τοι τὰ οὐ ἄλλῃ ηιλώματα τὸ ὑγρόν. καὶ ὡς ἑαυτὴν δὲ διὰ τὴν μανότητα. καὶ οὕτω μετὰ τὸ χωρεσθῆναι συμβαίνει πάλιν φαίνεσθαι τὴν ὑγρότητα. συμβαίνει οὖν ἀκριβῶς ὅλην ἅπτεσθαι τὴν σάρκα ἀλλ' ἐκείνοις τοῖς ηιλώμασιν οὐ οἷς συνεῤῥύη τὸ ὑγρὸν μὴ ἅψασθαι ἑτέρου τινός. μετὰ γοῦν τὸ διαξῆναι χεῖται πάλιν τὸ οὐ ἐκείνοις ὑγρὸν καὶ πληροῖ τὴν ἰδιφάνειαν. συμβαίνει δὲ καὶ τὸ ἀδήλοις πόροις ὠθούμενον τὸ ὑγρὸν γενέσθαι ὅπερ πάλιν μετὰ τὴν βίαν χεῖται πρὸς τὴν ἰδιφάνειαν. ἐπεὶ τοιγε ἐὰν σκληρὰ πάνυ ᾖ λεῖα σώματα λάβοις οἷον ὑέλινα ἢ χαλκᾶ ἂν σιλβωθέντα ἀκριβῶς ἢ σιδήρεα καὶ οὕτως ἐφαρμόσῃ σμένα. ὥστε ἰδὶ τι θεμένων ἀλλήλοις ἐφαρμόζειν ἀκριβῶς τὰς ἰδιφανείας. ὡς μὴ ὑ τὴν τυχοῦσαν καταλιμπάνειν μεταξὺ κενὴν χώραν. εἶτα βρέξας ταῦτα ἰδὶ θῆς ἀλλήλοις καὶ πλήσεις ὡς ἅψασθαι αὐτὰ ἀκριβῶς. εἶτα διαξήσεις, οὐκ ἂν οἶμαι οὕρους οὐδὲ τὴν τυχοῦσαν οὐ ἀλλοῖς ὑγρότητα. οὐδὲ γὰρ πέφυκε τὸ ὕδωρ τοῖς στερεοῖς ἀνίβαίνειν σώμασιν. διὸ λογον οὖν πιλουμένων ἐκείνων τῷ ὕδατος μὴ πεφυκότος ἀνίβαίνειν στερεοῖς σώμασιν μήτε δὲ χώρας μηδεμιᾶς μεταξὺ ὔσης, μήτε φανερὰς μήτε ἀδήλου οὐ ἢ δεῖ χωρεῖσαι τὸ ὕδωρ ἐκθλίβεσθαι αὐτὸ καὶ ἐκχωρεῖν. καὶ πολλῷ μᾶλλον τὸν ἀέρα δυμένη τόν τε ὄντα καὶ ἥκιστα ἀνίβατικὸν καὶ παντὶ σώματι ὑποχωρεῖν πεφυκότα. ἄλλως τε οὔτε ἀνάγκη πάντως τὰ ἁπτόμενα διά τινος ἅπτεσθαι μεταξύ. ἢ γὰρ ἀνάγκη τὰ ἁπτόμενα διά τινος ἅπτεσθαι ἀλλήλων, ἐπ' ἄπειρον ἀνάγκη τοῦτο συμβαίνειν. ἢ γὰρ καὶ ὁ ἀὴρ ᾖ τὸ ὕδωρ ἁπτὰ, ἀλαθανόμενα γοῦν αὐτῶν ψυχρῶν ἢ θερμῶν ὄντων ὁπωνίκα ἁπτόμεθα τοῦ ἀέρος ἢ τοῦ ὕδατος πότερον ἐστί τι μεταξὺ ἡμῶν τε καὶ τοῦ ἀέρος ἢ τοῦ ὕδατος, ἢ οὐκ ἔστιν. ἢ οὖν μὴ ἔστιν, ἢ πάλιν περὶ ἐκείνου ὁ αὐτὸς λόγος. εἴτε ἔστι τι μεταξὺ αὐτοῦ τε καὶ ἡμῶν, εἴτε μή. καὶ τοῦτο ἐπ' ἄπειρον. οὐκ ἄρα ἀνάγκη τὰ ἁπτόμενα διά τινος μέσον ἅπτεσθαι ἀλλήλων. ὅλως δὲ τὰ νεύσας ἁπτόμενα ἀνάγκη μὴ ἔχειν τί μεταξύ. ἐπεὶ οὐδ' ἂν ἅπτεσθαι λέγοιντο ἀλλήλων, εἴγε ἅπτεσθαι ταῦτα λέγεται ὡς αὐτὸς οὐ τῇ τῆς φυσικῆς ὥρισατο ὧν ἅμα τὰ ἔσχατα. ἅμα δὲ οὐκ ἔστιν ὧν δεῖ τί μεταξὺ τὸ διέργον. ὅτι δ' οὐκ ἀνάγκη τὰ οὐ τῷ ἀέρι ἁπτόμενα μεταξύ τι ἔχειν ἀέρος μάθοις ἄν καὶ αὐτόθεν. τὰ γὰρ μαλακὰ τῶν σωμάτων οἷον σάρξ. ἢ τί τοιοῦτον εἴτις βιαιότερον τῷ δακτύλῳ ὥσαι εἰκοι ὡς ἐκθῆναι τῆς οἰκείας θέσεως, καὶ τί λέγω τὰ μαλακά. οὐδὲ χεῖται βεβρεγμένας ἐχοντα τὰς χεῖρας ὠθεῖν λίθον ἢπι τοιοῦτον. ἢ γοῦν μὴ ἀμέσως θιγαίνουσα ἡ

χεὶρ

χεὶρ οὕτως ὠθεῖ, ἀλλὰ διὰ τοῦ μεταξὺ σώματος. λέγω δὴ τοῦ ὑγροῦ, συμβήσεται οὕτω δι' ἄλλου ὠθεῖσθαι ὥσπερ διὰ τῆς βακτηρίας τὴν βύραν. πῶς οὖν οὐκ ἄτοπον στερεὸν σῶμα ὑπὸ τοῦ ῥηγῆναι καὶ παντὶ εἴκειν τοῦ λέγειν ὠθεῖσθαι. ἴσως τὶς ἐρεῖ ὅτι οὕτως ὠθεῖ διὰ μέσης τῆς ὑγρότητος τῆς οὐ τῇ χειρὶ ὥσπερ καὶ ἡ μύαξ τὸ πεδὶ τένας τῇ χειρὶ ἥμαρτον οὕτως ὥσει. καί τι λέγω, αὕτη ἡ σαρξ μαλακή ἐστι. ἀλλ' ὅμως διὰ τὸ μὴ ἄλλῳ καθ' αὐτὴν ὠθεῖν. ἀλλὰ μετὰ τῶν ὀστῶν. διὰ μέσης ἄλλης ὠθουμένων, καὶ τὰ σκληρότατα ὠθεῖν δύναται. λέγω οὖν πρὸς ταῦτα ὅτι ἡ μὲν σὰρξ συνεχής τε οὖσα ἑαυτῇ καὶ οὐ σκεδαστή. ἐπὶ δὲ συμπεφυκυῖα τοῖς ὀστοῖς οὐ διαπίπτει οὐ τῇ ὥσει ἢ καὶ φαίνεται τῷ ὄντι καὶ ἄλλη ἐκνεύσα περικάτρα. διὸ καὶ ἡ πολλῇ βίᾳ τὶς χρήσαιτο ῥαγείη. οὐ μὴν γε ὁμοίως τῷ καὶ ἄλλο μὴ σκεδαστὸν εἶναι. καὶ τῷ πεπεπάσθαι καὶ οἷον συμφωνᾶσαι τὰ ἄλλα τῇ σαρκὶ ὑπομένειν. τὸ δὲ ὕδωρ ᾗ ὁ ἀὴρ σκεδαστά ὄντα καὶ οὔθρυπτα καὶ ἰδὶ τῇ τυχούσῃ βίᾳ ὑποχωρεῖ καὶ αὐτίπεπεισται. τοῖς ὠθοῦσι. μάθοις δ' ἂν κάντευθεν ὁ κενὸς ἀμφορεὺς σίλον σίπυ ὡς ἀέρος ἐστὶ πλήρης. ὅταν οὖν τὸν ὕδατος πλήρωσω. πᾶς ὁ ἀὴρ ὑπείσατται. ὡς μηδὲ τὸ βραχύτατον ἄλλοῦ καταλειφθῆναι. ἀμέλει γοῦν ἐπιλειφθείη διὰ τὸ μὴ πεφυκέναι ὑφίστασθαι τῷ ὕδατι πομφόλυγας ποιεῖ οὐ τῷ ὕδατι καὶ παύτας ῥήξας προσχωρεῖ τῇ οἰκείᾳ ὁλότητι. ᾗ τοίνυν τῷ οὕτω μαλακῷ καὶ ῥυτῷ ὕδατι καὶ σκεδὸν ὁμοίῳ οὐ πέφυκεν ὑφίστασθαι. οὐδὲ τὴν πίλησιν ἄλλοῦ ὑπομένειν, πόσῳ μᾶλλον στερεῶν τινῶν καὶ αὐτύπων σωμάτων αὐτιβαινόντων ἀλλήλοις μεταξὺ ἀποληφθῆναι δυνήσεται ὁ μηδὲ κώνωπος ὁρμὴν ὑπομένων. ἀλλ' ἅπαξ πᾶσιν ὑποχωρῶν, ὥστε ἀδιάκριτον μεταξὺ τῶν ἁπτομένων ἀποληφθῆναι ὕδατός τι ἢ ἀέρος. ἢ μή τινος ἄλλου μεταξὺ χῶρα ἀφανὴς ἢ φανερά, καθ' ἃς οὐκ ἐφαρμόζουσιν ἀλλήλοις τὰ ἁπτόμενα. οὐδὲ γὰρ ἅπαντα τὰ σωμάτων διαπεπλασμένα αἱ ἰδιφάνειαι ὡς ἀκριβῶς ὅλαι ὅλαις ἐφαρμόζουσιν. ὥστε οὐ τοῖς διαλείμμασιν ἡ ὑγρότης οὐ ἀποκρύπτεται. ἥτις μετὰ τὸ διαξῆναι ἀλλήλων τὰ ἁπτόμενα χωρεῖται πάλιν πληροῦ τὴν ἰδιφάνειαν. καὶ μάλιστα ἢ μαλακὰ εἴη τὰ ἁπτόμενα καὶ ὠθοῦντα ἢ ἄμφω ἢ θάτερον. πιλουμένης γὰρ τῆς σαρκὸς ἢ μᾶλλον πιλεῖσθαι δύναται οὐ τοῖς κοιλότησι συῤῥεῖ ὑγρότης. ἐπεισδὺς οὖν διαξῇ τὰ ἁπτόμενα ἐπανέρχεται ἡ σὰρξ ἐς τὴν οἰκείαν θέσιν. καὶ οὕτως οὐ οὐ ἰδιπέδῳ γενομένη ἡ ὑγρότης περιχεῖται καὶ ἐς τὰ λοιπὰ μόρια.

» ΡΟΤΕΡΟΝ οὖν ἀπάντων ὁμοίως ἐστὶν ἡ αἴσθησις, ἢ ἄλλων ἄλλως, καθάπερ νῦν δοκεῖ. ἢ μὲν
» γὰρ γεῦσις καὶ ἡ ἁφὴ τῷ ἅπτεσθαι. αἱ δὲ ἄλλαι ἄποθεν. τὸ δ' οὐκ ἔστιν. ἀλλὰ καὶ τὸ σκληρὸν καὶ τὸ μα-
» λακὸν, δι' ἑτέρων αἰσθανόμεθα. ὥσπερ κἠ τὸ ψοφητὸν. κἠ τὸ ὁρατόν. κἠ τὸ ὀσφραντόν. ἀλλὰ τὰ μ', πόρ-
» ρωθεν. τὰ δ' ἐγγύθεν. διὸ λανθάνει. ἐπεὶ αἰσθανόμεθά γε πάντων διὰ τοῦ μέσου. ἀλλ' ἰδὶ τούτων λαν-
» θάνει. καί τοι καθάπερ εἴπομεν καὶ πρότερον, καθ' ἡ δι' ὑμέσος αἰσθανόμεθά γε τῶν ἁπτῶν ἁπάντων
» λανθάνοντος ὅτι διέρμα, ὁμοίως καὶ ἔχοι μὲν ὥσπερ κἠ νῦν οὐ τῷ ὕδατι καὶ τῷ ἀέρι. δυκοῦμεν γὰρ αὐ-
» τῶν ἅπτεσθαι καὶ οὐδὲν εἶναι διὰ μέσου.

Δ εἰρᾶς ὅτι οὔτε οὐ ὕδατι οὔτε οὐ ἀέρι ἅπτονται ἀλλήλων τὰ οὐ τούτοις ἅπτεσθαι δυκοῦντα, διὰ τὸ εἶναι μεταξὺ τούτων ἢ ἀέρα ἢ ὕδωρ. ὥσπερ λήμματι τούτῳ χρώμενος, μέτεισιν ἰδὶ τὸ προκείμενον. τοῦτο δ' ἦν τὸ δεῖξαι ὅτι καὶ ἰδὶ τῆς ἁφῆς σώζεται ἡ αὐτὴ ἀνάλογία τοῖς ἄλλαις αἰσθήσεσι. λέγω δὴ τὸ διὰ τοῦ μεταξὺ καὶ ἰδὶ τῆς ἁφῆς γίνεσθαι τὴν αὐτίπλησιν. ταύτην γὰρ ἐδείκνυσαν διακρινόμενοι μὴ οὖσαν τὴν σάρκα αἰσθητήριον, διὰ τὸ μὴ σώζεσθαι τὴν αὐτὴν ἀνάλογίαν ἥτις ἦν καὶ ἰδὶ τῶν ἄλλων αἰσθήσεων. οὐκ ἔστιν οὖν φησι διάφορος ἡ τῶν αἰσθητηρίων αὐτίπλησις, ὥσπερ νῦν δοκεῖ. δοκεῖ γὰρ γεῦσις μὲν καὶ ἡ ἁφὴ αὐτῶν τῶν αἰσθητηρίων ἅπτομένων τῶν αἰσθητῶν οὕτως αὐτῶν ἀντιλαμβάνεσθαι. αἱ δὲ λοιπαὶ οὐχ οὕτως. πόρρωθεν γὰρ ὄντων ἀλλήλων τῶν τε αἰσθητῶν καὶ τῶν αἰσθητηρίων, οὕτω διὰ τοῦ μεταξὺ ἀντιλαμβάνεσθαι. τοῦτο οὖν φησιν οὐκ ἔστιν ἀληθές, ἀλλὰ καὶ ἰδὶ τῆς ἁφῆς δεῖ τί μεταξὺ ὥσπερ καὶ ἰδὶ τῶν ἄλλων. ἀλλ' ἰδὶ μὲν ἀκοῆς καὶ ὄψεως καὶ ὀσφρήσεως, πολὺ τὸ μεταξύ. διὸ ἰδὶ σκολὸν δεῖ καὶ οὐ λανθάνει. ἰδὶ δὲ γεύσεως καὶ ἁφῆς, ὀλίγον. διὸ καὶ λανθάνει. ἢ γὰρ οὕτως ἔχει τὰ οὐ τῷ ἀέρι ἁπτόμενα ὥσπερ καὶ τὰ οὐ τῷ ὕδατι. ἐκεῖνα δὲ ὑγρῶν ὄντων τῶν ἄκρων οὕτως ἅπτεται. καὶ τὰ οὐ τῷ ἀέρι ἄρα οὐκ ἀμέσως ἅπτεται ἀλλήλων. ἀλλ' ἐπεὶ ὀλίγος ὁ συναπολαμβανόμενος μεταξὺ ἀὴρ, διὰ τοῦτο λανθάνει. καὶ οὐδὲ εἶναι δοκεῖ. καὶ οὐ θαυμαστόν γε ἢ λανθάνει ὁπότε κἂν ἢ ὑμῖν περιεστατο ἁπτομένοις, ἐδόξαμεν ἂν ἀμέσως ἅπτεσθαι, λανθανόντος ἐκείνου τῇ σμικρότητι. καὶ οὐκ ὄντος ἐδίλου ὅτι διέργει δι' ἑαυτῆς μέσου τὰ ἁπτόμενα. οὕτως οὖν καὶ νῦν λανθάνει ἡμᾶς διὰ τὴν σμικρότητα διέργον ὁ ἀὴρ. καὶ μὴ ἐὼν ἀμέσως ἅπτεσθαι τῶν ἁπτῶν. ἀλλ' ἢ καὶ λανθάνει τὴν αἴσθησιν, ἀλλ' ὁ λόγος ἐλέγχει ἐκ τῶν συμβαίνοντος ἰδὶ τῶν οὐ ὕδατι ἁπτομένων καὶ βεβρεγμένων ἐχόντων τὴν σάρκα.

» ΑΛΛΑ διαφέρει τὸ ἁπτὸν τῶν ὁρατῶν. κἠ τῶν φοφητικῶν. ὅτι ἐκείνων μὲν αἰσθανόμεθα, τῷ
» τὸ μεταξὺ ποιεῖν τι ἢ μᾶς. τῶν δὲ ἁπτῶν, οὐχ ὑπὸ τοῦ μεταξύ, ἀλλ' ἅμα τῷ μεταξύ, ὥσπερ ὁ δι' ἀσπί-
» δος πληγεὶς. οὐ γὰρ ἡ ἀσπὶς πληγεῖσα ἐπάταξεν, ἀλλ' ἅμφω συνέβη πληγῆναι.

Ε ἐπὼν ὅτι κοινὸν ἐπὶ πασῶν τῶν αἰσθήσεων τὸ διάτινος μεταξὺ γίνεσθαι τὴν αὐτίπλησιν. λέγει νῦν πῃ διαφέρα γοῦσίς τε καὶ ἁφὴ τῶν λοιπῶν. αἱ μὲν γὰρ ἄλλαι φησὶν αἰσθήσεις οὐχ ὑπ' ἄλλων πῇ ὡτίπε-

χοσι τῶν ἀναθητῶν. ἀλλὰ τῇ μεταξὺ πρώτως πάσχοντος ὑπὸ τῶν ἀναθητῶν οὕτω δ' ἀναθητικὸν ὑπὸ τοῦ μεταξὺ πάσχειν. ἢ γὰρ τὰ χρώματα κινητικὰ ἐλέγοντο εἶναι τῇ κατ' ἐνέργειαν διαφανοῦς. ἢ ὁ φῶς κινητικὸς τῆς ὄψεως. ὁμοίως καὶ αἱ ὀσμαὶ τῆ ὀσφρήσει. ἀλλ' οὐ τῇ μεταξὺ πάσχοντος ὑπὸ τῶν ἀναθητῶν πρώτως οὕτω διαφέρουσι ἡμῖν διὰ τὸ μεταξὺ τὸ παθος αὐτῇ ποιωῦτος ἡμῖν. ἀλλ' ἅμα σὺν τῷ μεταξὺ πάσχομεν ὑπὸ τῶν ἀναθητῶν. τὰ γὰρ ἁπτὰ ἅμα καὶ τὸ μεταξὺ καὶ τὸ ἀναθητήριον διατίθησιν. συναρμόττει δὲ κεχρῆσθαι τῇ πίστει τούτῳ παραδείγματι. ὁ γὰρ ὑπὸ σὺραπος ἢ λίθου ἢ τινὸς τοιούτου διαπίδυσ πληγείς. ἅμα τῇ ἀπωθήσει καὶ αὐτὸς ὑπὸ τῆ σὺραπος ἢ τῆ λίθου πέφρωται. ἀλλ' οὐχ ὑπὸ μὲν τῆς ἀπωθήσεως αὐτὸς. ἡ δὲ ἀπωθὶς ὑπὸ τῆ σὺραπος. ἀλλὰ μετὰ ταύτης καὶ αὐτὸς. τούτου γὰρ ὃ ἅμα διλωτικὸν. ὥσπερ γὰρ ὃ ὑγρὸν τῶν χυμῶν δεξάμενον αὖθις ἀναθητὸν γίνεται τῷ δέχεσθαι τὸν χυμὸν ἐν ἑαυτῷ. διὸ οὐ δῖ αὖτε αἰσθανόμεθα τῆ χυμοῦ. ἀλλὰ σὺν ἄλλῳ πάσχομεν ὑπὸ τῆ χυμοῦ. οὕτω καὶ τῶν ἁπτῶν ἡ διὰ τῶν μεταξὺ αἴσθησις γίνεται ἀλλῶν παχόντων ὁμοίως τῷ ἀναθητείῳ. οὐκ οὕτω δὲ καὶ ἡ ὄψις ἀντιλαμβάνεται τῶν χρωμάτων τῷ χρώννυσθαι τὸν ἀέρα. ἀλλὰ διὰ τοῦτον τὸ μέσον. ἀλλὰ διαφέρει τὸ ἁπτὸν τῶν ὁρατῶν ἢ φυσικῶν. ἐπεισθῆ ἐδείκνυεν ὁ λόγος ὁ τ' σάρκα ἀναθητήριον εἶναι βουλόμενος ἐλεγχόμενος δὲ τῷ μὴ σώζεσθαι ἀνὴ τῆς ἀφῆς τἄλλα ὁμοιότητα τἄλλ πρὸς τὰς ἄλλας ἀναθήσεις, δείκνυσιν ὅτι ἔστι καὶ ἀνὴ τῆς ἀφῆς τὸ μεταξὺ, ὥσπερ καὶ ἀνὴ τῶν ἄλλων. ἢ οὐκ ἀμέσως ἡ σὰρξ τοῖς ἁπτοῖς προσπελάζει. τούτῳ δὲ πάλιν αὐτέπιπε τῷ λόγῳ τῷ μὴ σώζεσθαι μηκέτι τῆς ἀφῆς ἰδιότητα καὶ σημαίνων. οὐ γὰρ ἅπτονται ἀλλήλων τὰ διάτινος μεταξὺ ὄντος διηρθμένα. τούτῳ γοῦν καὶ ἀφὴ κέκληται. τῷ τὰς μὲν ἄλλας μὴ ἀμέσως ὑπὸ τῶν ἀναθητῶν πάσχειν. ἀλλὰ ὑπὸ μὲν τῶν ἀναθητῶν τὸ μεταξύ. ὑπὸ δὲ τούτου τὰς αἰσθήσεις. τἀνὸ δὲ ἀφῆ ὑπ' αὐτῶν τῶν ἁπτῶν ἀμέσως πάσχειν. τοῦτο δ' ἂν εἴη τὸ αὐτπίπτον ὥσπερ ἀνὴ τῶν ἄλλων. ὅτι δ' καὶ ἔστι τὸ μεταξὺ καὶ ἀνὴ τῆς ἀφῆς ὥσπερ ἀνὴ τῶν ἄλλων. ἀλλ' οὐ οὐκ ἀπολλυται διὰ τοῦτο τὰ τῆς ἀναθήσεως τῆς ἁπτικῆς ἴδια. πάσχει γὰρ ἡ αἴσθησις οὐχ ὑπὸ τῆ μεταξὺ ὥσπερ αἱ ἄλλαι. ἀλλὰ ὑπ' αὐτῶν τῶν ἀναθητῶν σὺν τῷ μεταξύ. ὥστε καὶ ἡ ὁμοιότης ἡ πρὸς τἄλλα ἀναθητὰ σώζεται καὶ ἀνὴ τῆς ἀφῆς, τὸ εἶναι καὶ ἀνὴ ταύτης τὸ μεταξύ. καὶ τὸ ἴσον τῆς ἀφῆς οὐκ ἀπολλυται. ἀνὴ γὰρ τὸ μεταξὺ ποιοῦται καὶ ὕλη γίνεται τῆ θερμοῦ, ἢ ψυχροῦ, ἢ ὑγροῦ, ἢ ξηροῦ. καὶ σὺν ἄλλῳ τὸ ἀναθητήριον. ὅπερ ἀνὴ τῶν ἄλλων οὐκ ἐγίνετο. μόνον γὰρ τὰς ἐνεργείας τῶν ἀναθητῶν ἐδέχοντο αἱ ἀναθήσεις. ἴσεον δὲ ὅτι οὐδὲ τὸ ἁπτικὸν ἀναθητήριον ὑπὸ πάσης αἰσθήσεως ποιοῦται. οὐδὲ γὰρ ὅταν αὐτιλαμβάνηται βαρέος, καὶ κούφου. λίχρου καὶ κραύρου. ῥαχέος καὶ λείου τοιαύτη γίνεται ἡ σὰρξ. ἀλλὰ μόνον γνωστικῶς τε ἢ δηλωτικὰ αὐτῶν δέχεται. ἐπεισθῆ δὲ ὡς πολλαχοῦ εἴρηται ὅτι πᾶν σῶμα ἐκ τῆς συγκράσεως τοῦ ὑγροῦ καὶ ξηροῦ θερμοῦ τε καὶ ψυχροῦ συνέστηκε. διὰ τοῦτο καὶ ὁπωσιοῦν πάσχει ὑπὸ τούτων. ὡς μὲν αἴσθησις αὐτιλαμβάνεται ἀλλῶν. καὶ ἐντοῦθεν δὲ δῆλον συλλογίσασθαι ὅτι αὐτοῦ μόναι δύο αὐτιθέσεις εἰσὶν ὄξ ὧν συνέστηκε πᾶν σῶμα φυσικόν. ὅπερ μόναι ποιοῦσι τὰ πάσχοντα ὑπ' αὐτῶν ἀναθητείαι κὴ οὐσωσοῦς ἐν ἀλλοῖς ἐγγίνονται. βαρύτης δὲ καὶ κουφότης καὶ τοιαῦτα σώματι παρακολουθοῦσαι. πᾶν γὰρ γενητὸν σῶμα, ἢ βαρύ δῖ, ἢ κοῦφον. ὅμως ὁπωσιοῦν ὁρῶσιν ὡς τἀλλ ἀφῇ, οὐ μεταβάλλουσι τἀλλ σάρκα ἃ τἀλλ ἑαυτῶν ἰδιότητα ὥσπερ θερμότης καὶ ὑγρότης καὶ ψύξις καὶ ξηρότης.

» ΟΛΩΣ δὲ ἔοικεν ἡ σὰρξ καὶ ἡ γλῶσσα, ὡς ὁ ἀὴρ καὶ τὸ ὕδωρ πρὸς τἀλλ ὄψιν, καὶ τἀλλ ἀκοῇ, καὶ
» τἀλλ ὀσφρησιν, ἔχουσιν, οὕτως ἔχειν πρὸς τὸ ἀναθητήριον, ὥσπερ ἐκείνων ἕκαστον. αὐτὸ δὲ τὸ ἀναθητήριον
» ἀπομενοῦν, οὔτ' ἐκεῖ, οὔτε συναῦθα γένοιτ' ἂν αἴσθησις. οἷον εἴ τις σῶμα τὸ λευκὸν ὡὶ τὸ ὄμματος
» θείη τὸ ἔσχατον, ἢ καὶ σκῆλον, ὅπερ τὸ αὐτὸς, ἀπῆ ἀναθητήριον. οὕτω γὰρ ἂν συμβαίνοι, ὥσπερ ὡὶ τῶν ἄλ-
» λων. ὡὶ πιεσμένων γὰρ ὡὶ τὸ ἀναθητήριον, οὐκ ἀναθανέσθαι. ὡὶ δὲ τὴν σάρκα ὡὶ πιεσμένων, ἀναθανέ-
» σται. ὥστε τὸ μεταξὺ τῆ ἁπτικοῦ, ἢ σάρξ.

A πορήσας μήποτε καὶ ὡὶ ἀφῆς καὶ ὡὶ τῆς γούσεως ἐσί τι τὸ μεταξὺ τῆς τε σαρκὸς καὶ τῶν ἁπτῶν ὥσπερ καὶ ὡὶ τῶν ἄλλων αἰσθήσεων. ὡς ἐκ τούτου τῆς ἀλῆς ἀναλογίας φυλαττομένης καὶ ὡὶ ἀφῆς ὥστε εἶναι τἀλ σάρκα ἀναθητήριον. συντοῦθεν δὲ πάλιν ἂς ἐναντίον ὡὶχαιρεῖ ὅτι οὐκ ἔσιν ἀναθητήριον, οὔτε ἡ σὰρξ ὅτε ἡ γλῶτ'α. κατασκευάζει δὲ τοῦτο ὥσπερ ἤδη εἶπον ἐκ τῆς ἀναλογίας τῆς πρὸς τἄλλα ἀναθητήρια. συλλογίζεται δὲ τοῦτο οὕτως. ὡὶ τὰ ἀναθητήρια ὡὶπιεσμένα τὰ ἀναθητὰ οὐ ποιεῖ αἴσθησιν. ὡὶ δ' ἡ σάρκα καὶ ἡ γλῶτ'α ὡὶπιεσμένα ποιεῖ αἴσθησιν. οὐκ ἄρα ἡ σὰρξ καὶ ἡ γλῶτ'α ἀναθητήριον. καί τοι ὡὶπιεσμένου τοῦ λευκοῦ σώματος ὡὶ τὸ ὄμμα ἀναγκαῖον πάντως εἶναί τι μεταξὺ οἷον ὧ καὶ ὡὶ τῆς ἀφῆς. ἀλλ' ὅμως οὐκ ἀντιλαμβάνεται διότι διὰ τοσοῦδε μεταξύ. ἃ τοίνυν διὰ τὴν ἀλλῶ ἀναλογίαν ὡὶ πασῶν τῶν αἰσθήσεων φυλαττομένην. ὡὶ δὲ τῶν ἄλλων ὡὶπιεσμένων τοῖς ἀναθητείοις τῶν ἀναθητῶν, οὐ γίνεται ἀλλῶν αὐτίληψις. ὡὶ δὲ τὴν σάρκα ὡὶπιεσμένων ἁπτῶν γίνεται. ἔοικε μὴ εἶναι ἀναθητήριον τῆς τε ἀφῆς καὶ τῆς γούσεως. ὥσπερ ὡὶ τῶν ἄλλων ὀφθαλμός. ἀκοή. ὄσφρησις. ἔστ γὰρ τῆς μὲν ἀκουστικῆς δυνάμεως ἀναθητήριον ἡ μήνιξ. τῆς δὲ ὀσφραντικῆς ἡ μαστοειδὴς ἀπόφυσις τοῦ ἐγκεφάλου. ἀνάγκη ἄρα ἐντὸς εἶναι τῆς σαρκὸς τὸ γουστικὸν, καὶ ἁπτι

κὸν ἀναθητήριον. τὸ γὰρ πνεῦμα κοινόν δῖ πασῶν ἀναθητήριον. καὶ γὰρ ἡ κοινὴ αἴσθησις ἐν τούτῳ. μέχρι μὲν οὖν τῶν ἐνταῦθα ἐφ' ἑκάτερα προῆλθεν, ἡ ὡὶχάρησις τῷ ἀεὶ τέλει. ὡς δὲ ἤδη εἶπον τὴν ὅλην ἄλλου διαίσιαν ἐκλεξάμενός τις ἐκ τῶν ἁρμοίων ἐρεῖ. ὅτι καὶ μεταξὺ κὴ ἀναθητήριον βούλεται εἶναι τὴν σάρκα διὰ τοὺς ἁρμοίους χυμούς. οὐκ ἀνάγκη δὲ πάντως τὴν ἄλλῳ ἀναλογίαν ὡὶ πασῶν τ' αἰσθήσεων ἀπαιτεῖν. ἐπεὶ ἃ μεταξὺ ἡ σὰρξ, ἔδει δ' ἀναλογον φυλάττεσθαι ὡὶ πασῶν τῶν ἀναθήσεων καὶ ὥσπερ τῶν ἄλλων τὸ μεταξὺ δι' οὗ ἡ αἴσθησις οὐκ ἠθάνετο, οὕτως ἔδει μηδὲ τὴν σάρκα ἀναθάνεσθαι, ἃ διὰ ταύτης μέσης ἡ ἀφὴ γίνεται. οὐκ ἄρα δεῖ τὴν ἄλλῳ ἀναλογίαν ὡὶ πασῶν φυλάττεσθαι.

» ΑΡΤΑ μὲν οὖν ἴσῃ, αἱ διαφοραὶ τῆ σώματος, ἢ σῶμα. λέγω δ' διαφορὰς, αἳ τὰ στοιχεῖα διοί-
» ζουσι. θερμόν. ψυχρόν. ξηρόν. ὑγρόν. περὶ ὧν ἐρήκαμεν πρότερον ἐν τοῖς περὶ στοιχείων. τὸ δ' ἀναθητήριον
» ἄλλῳ δ' ἀπλοῦν, ἐν ᾧ ἡ καλουμένη ἀφὴ ὑπάρχει πρώτω, τὸ διωάμει τοιοῦτόν δῖ μόνον. οἷον τὰ
» ἁπτὰ ἐνεργείᾳ.

A πορήσας περὶ τῆς ἀφῆς ἀναλαμβάνει δ' λόγον καὶ ζητεῖ, τίνα ποτέ δῖ τὰ ἁπτὰ, καὶ τούτων τὰ ἴδια ἀπαριθμεῖται ὥσπερ καὶ ὡὶ τῶν ἄλλων ἐποίησε. λέγει δ' ὅτι ἁπτὰ δῖν αἱ διαφοραὶ τῆ σώματος ἢ σῶμα, διαφοραὶ δηλονότι αἱ συστατικαί. ἐζήτησε δὲ κὴ ἐν τῷ περὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς. τίτο γάρ φησι τὸ περὶ τῶν στοιχείων τίνδ' αὖ εἶναι κοινῶς πάντων σωμάτων αἱ συστατικαὶ ποιότητες. καὶ εἶπεν ὅτι οὔτε τὰ χρώματα, οὔτε οἱ χυμοὶ, οὔτε τῶν τοιούτων οὐδέν, διότι ζητῶμεν τὰς κοινοτάτας αἰτίας. αὐτοὶ δὲ οὐκ ὡὶ πάντων δήλουσιν. ἆσι γὰρ καὶ ἀχρωμάτιστα σώματα. ὁ ἀὴρ καὶ ὁ χυμὸς ἄλλος τε ἄλλος καὶ ἕτερα πλείονα. κατὰ δὲ τοὺς ἰατροὺς καὶ τὸ ὕδωρ κοινότατον δὲ αἰτίαι τῶν σωμάτων αἱ ἁπτικαὶ ποιότητες, διότι πᾶν σῶμα δύβυς καὶ ἅπτον δῖ. ἀλλὰ τῶν ἁπτῶν ἀπαριθμησάμενος πλείας ἀνῃρέθησε πέσας αὐήγαγεν ὑπὸ τὴν τῆ θερμοῦ καὶ ψυχροῦ καὶ ξηροῦ καὶ ὑγροῦ. καὶ ἔδειξε ταύτας κοινοτάτας οὔσας τῶν σωμάτων αἰτίας, καθ' ἃ καὶ τὰ στοιχεῖα ἆδυπιεῖται. προσέθηκε δὲ καὶ ὃ ἡ σῶμα ἓκότως. οὐ γὰρ ἡ σώματά ἐστι, τὰ κεχρωσμένα κέχρωσται. ἃ γὰρ τὸ πᾶν σῶμα δύβυς ἔδειξε καὶ ταύτας τὰς ποιότητας ἔχειν. νῦν δὲ οὐκ ἔσιν. ἡ δὲ τῆ θερμοῦ καὶ ψυχροῦ. ξηρῷ τε καὶ ὑγροῦ αὐτίθεσις ὡὶ πάντων τῶν σωμάτων διήκει. πᾶν γὰρ σῶμα δύβυς ἢ ξηρὸν, ἢ ὑγρόν δῖ, ἢ θερμὸν, ἢ ψυχρόν. ὥστε καλῶς εἴρηται ταύτας μόνας τῶν ποιοτήτων τὰς αὐτιθέσεις συστατικὰς εἶναι διαφορὰς τῶν σωμάτων. τὸ οὖν οὐχὶ καὶ τὸ βαρὺ καὶ τὸ κοῦφον ὡὶ πάντων θεωρῆται τῶν σωμάτων. σωμάτων δὲ νῦν τῶν γενητῶν δηλονότι. ἀλλὰ λέγω ὅτι μάλιστα μὲν τὸ βαρὺ καὶ τὸ κοῦφον ἁπλᾶ ἆσι ποιότητες. καὶ ἀναγονται ὑπὸ τὰς ἁρμενίας. ὡς ἐν τῷ περὶ γενέσεως ἔδειξεν. ἔπειτα πᾶν σῶμα ἐν τῇ οἰκείᾳ ὁλότητι ὂν ἤτε βαρύ δῖν, ἤτε κοῦφον. βαρὺ δὲ ἡ κοῦφον τότε γίνεται, ὅταν ἐκτῇ τῆς οἰκείας ὁλότητος. ἐπεὶ οὖν οὐδέν δῖν ἀεὶ ἐν τῷ παραφύσιν. ὅταν τὸ πῦρ παραφύσιν κάτω γένηται, ἐπέγεται τὸν κατὰ φύσιν τόπον καταλαβεῖν καὶ διὰ τῆτο κινεῖται ὡὶ τὸ ἄνω. τὸ δὲ ὡὶ τὸ ἄνω κινούμενον κοῦφον λέγομεν, ὁμοίως καὶ ἡ βῶλος παρὰ φύσιν ἄνω γινομένη ὡὶ γομένη ὡὶ τὸν ἴσιον τόπον, κινεῖται ὡὶ τὸ κάτω. τὸ δὲ ὡὶ τὸ κάτω κινούμ, βαρὺ λέγομεν. ἃ δὲ τὰ σώματα ἐν τῷ κατὰ φύσιν ὄντα τύπῳ, οὔτε ὡὶ τὸ ἄνω, οὔτε ὡὶ τὸ κάτω κινεῖται. οὐδὲ βαρέα ἄν εἴη οὐδὲ κοῦφα, ἄλλως τε θερμότης μὲν καὶ ψυχρότης. ξηρότης καὶ ὑγρότης ὁρασικαὶ καὶ παθητικαί δῖσι διαφοραί. κουφότης δὲ καὶ βαρύτης ἐπ' ἐκείνων δὲ δῆλας τὴν τῶν στοιχείων γένεσιν καὶ σύστασιν.

» ΤΟ γὰρ ἀναθάνεσθαι, πάσχειν τί δῖν. ὥστε τὸ ποιοῦν οἷον ἀλλοῦ ἐνεργείᾳ, τοιοῦτον ἐκεῖνο ποιεῖ δυ-
» νάμει ὄν.

E ἐπὸν τὸ ἁπτικὸν δυνάμει ὅπερ τὸ ἁπτὸν, τῆτο ἀλλοῦ καὶ πασκυβάζει. καθὸ γάρ φησι τὸ ἀναθάνεσθαι πάσχειν τί δῖν ὡς εἴρηται. ἔκειτο δὲ ἡμῖν ὅτι τὸ πάσχον πῇ μὲν ταυτόν δῖ τῷ ποιοῦντι πῇ δ' οὐ ταυτόν, δυνάμει μὲν ταυτὸν ἐνεργείᾳ δ' οὐ ταυτόν. πάσχον μὲν γὰρ οὐ ταυτόν. πεπονθὸς δὲ ταυτόν. ἃ δ' πάσχον ὑπὸ τῆ ἀναθητῆ γίνεται αὐτῷ ὅμοιον, δυνάμει ἀρ' ἀλῶ πρὶν παθεῖν ὅπερ τὸ ἀναθητόν.

» ΔΙΟ τῇ ὁμοίως θερμοῦ ἢ ψυχροῦ, ἢ σκληροῦ, καὶ μαλακοῦ, οὐκ ἀναθανόμεθα. ἀλλὰ τῶν ὑπερ-
» βολῶν ὡς τῆς ἀναθήσεως, οἷον μεσότητός τινος οὔσης τῆς ἐν τοῖς ἀναθητικοῖς ἐναντιώσεως. καὶ διὰ τῆτο
» κεῖνται τὰ ἀναθητά. τὸ γὰρ μέσον, κειτικὸν γίνεται γὰρ πρὸς ἑκάτερον ἀλλῶν, θάτερον τῶν ἄκρων. καὶ διὰ
» ὥσπερ τὸ μέλλον, ἀναθήσεσθαι λευκοῦ καὶ μέλανος, μηδέτερον ἀλλῶν ἐνεργείᾳ εἶναι. δυνάμει δ' ἄμ-
» φω. οὕτω δὴ καὶ ὡὶ τῶν ἄλλων, καὶ τῆς ἀφῆς μήτε θερμὸν, μήτε ψυχρόν.

E πεὶ γὰρ τὸ ἀναθητήριον σῶμα. πᾶν δὲ σῶμα ἅπτον, τὸ δὲ ἅπτικὸν πάσχον ὑπὸ τῆ ἁπτῆ γίνεται ὅ-
μοιον αὐτῷ ἐνεργείᾳ. οὐδὲν δὲ ὑπὸ τῆ ὁμοίου πάσχει. οὐδὲ γὰρ ἀναθανεταί τι τῆ ὁμοίως κεχραμένου ἁπτοῦ. ὥστε ἃ τῶν ὁμοίων μὴ αὐτιλαμβάνεται, τῶν ὑπερβολῶν καὶ τῶν ἐνδειῶν ἐν αἷ ἡ αὐτίληψις ὡς τῆς ἀναθήσεως μεσότητός τινος οὔσης τῆς ἐν τοῖς ἀναθητοῖς ἐναντιώσεως καὶ διὰ τὸ κεῖνται τὰ ἀναθητά. ἀναθησιν γὰρ τὸ ἀναθητήριον λέγα. μεσότητα δ' εἶπε τὴν αἴσθησιν ἤτοι τὴν ἀφὴν. πρὸ ταύτης γὰρ ὁ λόγος. ἢ καὶ πάσης. πᾶσαι γὰρ ἐν μέσῳ ὡσὶ τῆς ἐναντιώσεως ἧς ὄδι ἑκάστη κειτική. οὕτω δ' ἐσὶν ἐν μέσῳ τῷ ἑκατέρου τῶν ἐναντίων διώσασθαι τὸν λόγον δέχεσθαι. οὐ γὰρ ἁπλῶς τῷ ἐν μηδετέρᾳ τῶν

ςἀναπώσεων εἶναι ςὐ μέσῳ ἤ ςλα κνείως. ὃ γὰρ ἀχροῶ πῶς ἂν λέγοιτο μέλανος ἢ λδικοῦ μέσον· ἀλλ' ὡς ἐἰπον, καθ' ὁμώνυμον ἑκατέρου τῶν ἀντίων ἂν ἦχον δέξαιτο. ὁμοίως δὲ καὶ ὃ ἄφωρ, καὶ ὃ ἄοσμον, καὶ ὃ ἄχυμον· οὐ γὰρ ὥςπερ ὠδὴ τῆς ἀφῆς ἀνάγκη ὃ αἰσθητήριον κατ' ἐνέργειαν μέσως κεκρᾶσθαι τῶν ἀναπώσεων τῶν ἁπλῶν. οὕτω καὶ ὠδὴ τῶν ἄλλων αἰσθητηρίων τῷ ςὐ μσότητι πεποιῶσθαι τῆς ἀναπώσεως, οὔτως ἄλλων αἰσθητικὰ ἔσται. οὐ γὰρ τοῖς σώμασι τοῖς φυσικοῖς κατ' ἐκείνας τὰς ποιότητας ὃ εἶναι, ἀλλὰ καὶ τὰς ἁπλᾶς, διὸ ἡ ἁφὴ τῷ ὄντι μεσότης, ἔχει γὰρ μεταξὺ ποιότητά τινα τῶν ἄκρων. τὰ δὲ μὴ ςὺ μξει τῶν ἄκρων ἀλλ' ςὐ ἀπουσία, πῶς αὖ μέσα ἐκείνων εἴη, ἃ μὴ κατὰ ὃν ὅρημένον ἦχον, τῷ δύνασθαι τῶν ἐναντίων ἂν ἦχον δέχεσθαι· γίνεται γὰρ πῶς ἑκάτερον αὐτῶν θάτερον τῶν ἄκρων· πῶς ὃ μέσον γίνεται τὸ ὑπερβολὴν κεῖσθαι ἔδειξε. ὃ γὰρ ςὐ μεσότητι τινῶν ὂν πῶς ἑκάτερον τῶν ἄκρων θάτερον πῶς ὄςιν· πῶς μὲν γὰρ ὃ ὑπερβολὴν τὴν οἰκείαν αὐτῆς ἀπερμότητα, ψυχρόν· πῶς δὲ ὃ τὴν ψυχρότητα ὑπερβαλλόν, θερμόν· οὕτω ὃ δύναμις ὅμοιος ἔσται τοῖς ἐναντίοις ἢ οὐκ ςὐεργεία· καὶ πάσχει ὑπ' αὐτῶν οὐχ ὡς ὑπὸ ὁμοίων· ἀλλ' ὡς ὑπὸ ἀνομοίων· ὑπὸ μὲν γὰρ τὸ θερμοτέρου ὡς ψυχρόν· ὑπὸ δὲ τὸ ψυχροτέρου, ὡς θερμόν· τὸ δὲ ἰδίως αἰσθητὸν ἐν πῇ τῆς ἁφῆς ὁρίζομεν.

ΕΤΙ δ' ὥςπερ ὁρατὸν καὶ ἀοράτου ἴσως πως ἡ ὄψις· ὁμοίως δὲ, καὶ αἰσθητὸν καὶ ἀναίσθητον· αἰσθητὸν δὲ ὃ ἢ ἐνδέχεται αἰσθάνεσθαι, ἢ μὴ ἐνδέχεται· ὁμοίως δὲ καὶ ἀκουστὸν καὶ ἄκουστον· ὅσον δὲ ἐνδέχεται ἀκούειν, ἢ μὴ ἐνδέχεται· ὁμοίως δὲ καὶ ὀσμὴ καὶ ἄοσμον· ὅσον δὲ ἐνδέχεται ὀσμᾶσθαι, ἢ μὴ ἐνδέχεται· ὁμοίως δὲ καὶ χυμὸς καὶ ἄχυμον· ὅσον δὲ ἐνδέχεται γεύεσθαι, ἢ μὴ ἐνδέχεται· ὁμοίως δὲ καὶ τὸ ἁπτὸν καὶ ἀναφές· ἁπτὸν μὲν οὖν ἐςὶ τὸ ἐν τῷ ἁπτῷ δυνάμει ὄν· ἀναφὲς δὲ τὸ μὴ δυνάμενον ἁπτὸν γενέσθαι· ἢ τὸ ἐν μακρῷ χρόνῳ καὶ μόλις· ἢ τὸ ὅλως μὴ ἐνδεχόμενον ἁπτὸν εἶναι· ἢ τὸ ἁπτὸν μὲν ὂν, ἀλλ' ἐν μακρῷ

λέγει. τὸ ἀδιαγνόμενον τῇ τοιαύτῃ συνθέσει τε καὶ συμμετρίᾳ. ἧς λυομένης καὶ τὸ εἶδος φθείρεται ὅς
ἀνάγκης διαφέρει δ' αὖ ἡ ἁρμονία τῶν χρωμάτων καὶ ἡ ἀσθητικὴ δύναμις τῇ τῶν ἀσθητηρίων συμ
μετρίᾳ. τῷ μὲν οὖν ἁρμονίαν εἶναι ἀλλῳ τὴν συμμετρίαν ἥτις ὑπὸ τῆς ὑπερβολῆς καὶ τῆς ἀδιαστάσεως
τῶν χρωμάτων λύεται. τῷ δὲ ἀσθησιν τῷ ἀδιαστάτῳ τῇ τοιᾷδε συμμετρίᾳ δύναμιν. ἥτις καὶ τοιάλλη οὖσα
τῆς συμμετρίας φθαρομένης συμφθείρεται. ἐκείνης γὰρ τί ὄντι καὶ ἐκείνη εἶδος γὰρ ταύτης ἐστί.

» ΚΑΙ διὰ τί ποτε τὰ φυτὰ οὐκ αἰσθάνεται, ἔχοντά τι μόριον ψυχικὸν, καὶ πάσχοντά, τι ὑπὸ τῶν
» ἁπτῶν. καὶ γὰρ ψύχεται καὶ θερμαίνεται. αἴτιον γὰρ, τὸ μὴ ἔχειν μεσότητα, μηδὲ τοιαύτην ἀρχὴν, οἵαν
» δέχεσθαι τὰ εἴδη τῶν αἰσθητῶν. ἀλλὰ πάσχειν μετὰ τῆς ὕλης.

Ε ἴσως δ' ὅτι ἐκ τῶν ἀρημένων περί τε τῆς αἰσθήσεως καὶ τῶν αἰσθητηρίων φανερὸν γίνεται. τὸ αἴτιον τοῦ
τὰς ὑπερβολὰς τῶν αἰσθητῶν φθείρειν τὰ αἰσθητήρια. διότι τὸ μεσότητί ὄντι. αἱ δὲ μεσότητες ὑπὸ τ
ὑπερβολῶν φθείρονται. ἐκ τῶν αὐτῶν τούτων φησὶν εἶναι φανερὸν ἡ διατί ποτε τὰ φυτὰ οὐκ αἰσθάνε
ται. καίτι τὸ φυτικὸν μόριον τῆς ψυχῆς ἔχοντα, θρέφεται γοῦν καὶ αὔξεται καὶ γεννᾷ ὅμοια ἑαυ
τοῖς. καὶ ὅτι πάσχοντα ὑπὸ τῶν ἁπτῶν. θερμαίνεται οὖν καὶ ψύχεται. αἴτιον οὖν τούτου τὸ μὴ ἔχειν
αὐτὰ μέσον τὸ τὸ μεσότητι ὂν τῶν ἁπτῶν. καὶ ἔτι διάνοιαν καὶ ἀρχὴν τοιαύτην τῶν ἁπτῶν
ἀλλὰ μέσον τὸ τὸ μεσότητι ὂν τῶν ἁπτῶν. οὐδὲ γὰρ τὸ ὁπωσοῦν ἔμψυχον ἴσως τὸ αἰσθανόμενον. ἀλλὰ τὸ ἔχον
τῶν τοιαύτην διάνοιαν. μεσότητα δὲ λέγει τὰ αἰσθητήρια. ἢ διὰ τὸ τῆς μεσότητος τῶν αἰσθητῶν αὐτὸ
λαμβάνεσθαι καὶ βλάπτεσθαι ὑπὸ τῆς ὑπερβολῆς καὶ τῆς ἐνδείας. ἢ μεσότητα διὰ τὸ τὸ μετοχίμῳ
εἶναι τῶν αἰσθητῶν καὶ τῶν αἰσθήσεων. ἀλλὰ πάσχει μετὰ τῆς ὕλης. τουτέστιν ἢ καὶ πάσχει ὑπὸ τ ἀέρ
σθητῶν, οὐχ οὕτω πάσχει ὥσπερ τὰ αἰσθητικὰ κατὰ τὸ εἴδος πάσχοντα. καὶ οὐ κατὰ τὴν ὕλην ἀλλὰ
πάσχει μετὰ τῆς ὕλης, τουτέστιν ὑλικῶς καὶ σωματικῶς. ἡ γὰρ ὑποκειμένη ἄλλοις ὕλη ὑπὸ τῶν αἰσθητῶν
πάσχουσα τὸ αὐτῇ δέχεται τὰ πάθη τῶν αἰσθητῶν, ὕλη ἄλλων γινομένη. καὶ ὡς ὕλη ἄλλα δεχομένη ἴσ
ἑαυτὴν ὡσεὶ καὶ ἄψυχος ἦν. τὸ γὰρ μετὰ τῆς ὕλης σημαντικὸν ὅτι τὸ ὡς ὕλη πάσχειν ἄλλα. πάσχει δὲ
ὡς ὕλη τὸ ἁδὺ ποιούμενον τῷ πάθει ὁ πάσχει. τινὲς μεν οὖν οὕτω τὸ πάσχειν μετὰ τῆς ὕλης ὄξει δέξεκεν
το αὐτὶ τῆ κατὰ τὴν ἰδίαν ὕλην πάσχειν φερομένην καὶ μεταβάλλουσαν. τί δὲ τὸ πάσχειν μετὰ τ
ὕλης τῆς τῶ αἰσθητῶ ὕλης φησὶν ὅτι αἱ μὲν αἰσθήσεις, ὅπερ ἤδη φθάσαντες εἴπομεν, πάσχουσιν ὑπὸ τ
ἁδέων μόνων τ αἰσθητῶν. ὅθεν μεν ὑπὸ τὸ χρώματος. οὐ μέντοι ὑπὸ τῆ ψυμμιβίου ἢ ἐείου. ἢ ὅτι ποτ
αὖ ἔτι τὸ ὑποκείμενον τῷ χρώματι. ὁμοίως καὶ ἀδὺ τῶν ἄλλων. τὰ μὴ τοι ἄψυχα πάσχοντα ὑπὸ τῶν
αἰσθητῶν. οὐχ ὑπὸ τῶν ἁδέων ἄλλων πάσχει μόνον, ἀλλ' ὑπὸ τῆ συναμφοτέρου. τῷ γὰρ ἐγκαταμίγνυ
σθαι τὸ μὲν ἢ τύχοι τῷ ὕδατι, οὕτω γλυκὺ γίνεται ὁμοίως ὁ ἀτμὸς τῷ ἱματίῳ προσιζάνων ἁδὺς αὖ
τὸ ποιεῖ. ὡσαύτως δὲ καὶ τὰ χρώματα ποιεῖ ἅς τὰ σώματα. διον τὰ βαπτόμενα. ἐμμίγνυται γὰρ μετὰ
τῆς ἰδίας ὕλης τοῖς ἱματίοις, ὁμοίως καὶ ὁ φόφος ῥηγνύων τὸ ἑύλον τῇ ὥσπερ τῆ ὑποκειμένου ἀέρος τῆ
το ποιεῖ. δοκεῖ δὲ μόνον ἁδὺ θερμοῦ καὶ ψυχροῦ τῆτο μὴ συμβάλλειν. μόνη γὰρ ἡ θερμότης παραπλήσ
τως τῆ πυρὸς ἀλλοίωσις τὰ ὑποκείμενα. διον τὸν ἀέρα. καὶ ἁδὺ ψύξεως ὡσαύτως. παρακείμενος γὰρ κρύ
σταλλος ψύχει οὐκ ἐμμιχθείσης ἀλλοῦ τῆς οὐσίας τῷ ψυχομένῳ, ἀλλὰ ποιότητι μόνου ἀλλοιώσας. τῆτο
δὲ δῆλον. αὖται μόναι τῶν ποιοτήτων τῶ ποιητικῶ αἰτίαν ἔχουσι τῆς γενέσεως καὶ τῆς φθορᾶς φθο
ρὰ δὲ καὶ γένεσις τῇ φορᾷ τῆς ὑποκειμένης οὐσίας γίνεσθαι πέφυκε.

» ΑΠΟΡΗΣΕΙΕ δ' ἄν τις, ἡ πάθοι αὖτι. ὑπὸ τῆς ὀσμῆς τὸ ἀδμήτον ὀσφραίνεσθαι, ἢ ὑπὸ χρώ
» ματος τὸ μὴ δεκτικὸν ἰδέων. ὁμοίως δὲ καὶ ἁδὺ τῶν ἄλλων.

Ε ἴσων ὅτι τὰ ἄψυχα καίπερ αἰσθήσιν οὐκ ἔχοντα πάσχει ὑπὸ τῶν ἁπτῶν ποιοτήτων πάσχει δὲ σωμα
τικῶς καὶ ὑλικῶς. ζητεῖ ἁδὺ τούτοις ἤκιστος ἢ καὶ ὑπὸ τῶν ἄλλων ποιοτήτων. οἷόν τέ τι παθεῖν τὰ αἰ
σθήσεως ἀμοιροῦντα.

» ΕΙ δὲ τὸ ὀσφραίνεσθαι, ὀσμὴ, ἔστι ποιεῖ τὴν ὄσφρησιν, ἢ ὀσμὴ ποιεῖ. ὥστε τῶν ἀδμήτων ὀσφραίνε
» σθαι, οὐδὲν οἷόν τε πάσχειν, ὑπ' ὀσμῆς. ὁ δ' ἄλλος λόγος καὶ ἁδὺ τῶν ἄλλων. οὐδὲ τῶν ἀδμήτων. ἀλλ'
» ἢ αἰσθητικὸν ἔκαστον.

Ε' ντεῦθεν τὴν ἀπορίαν ἀδιλύετου. καὶ δεικνῦσιν ὅτι οὐδὲν πάσχει τῶν μὴ ἐχόντων αἴσθησιν ὑπὸ τ αἰ
σθητῶν. ἡ γὰρ ὀσφραντὸν φησὶν οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν. ἢ ὀσμή. καὶ τὸ γλυκὺ οὐδὲν ἄλλο ἢ χυμός. ἔστι γαρ
γεῦσιν ποιεῖ χυμός ὄθεν. καὶ εἴτι ὄσφρησις, ὀσμή. ὁμοίως κὴ ἁδὺ τῶν ἄλλων. ἡ δὲ ὀσμὴ οὐδενὶ ἄλλο ἐστὶν
ἢ ὀσφράσις, πρὸς ἄλλο γὰρ καὶ ἔστι καὶ λέγεται. ὁμοίως δὲ καὶ τὸ γλυκὺ πρὸς τὴν γεῦσιν. καὶ τὸ ὁρα
τὸν, πρὸς ὄψιν. καὶ ἁδὺ τῶν λοιπῶν ὁμοίως. οὐδὲν αὖ πάθηύ πὸ τῶν αἰσθητῶν ποιοτήτων ὡς αἰσθητῶν
τῶν μὴ ἐχόντων αἴσθησιν. οὐδὲ τῶν ἀδμήτων, ἀλλ' ἢ αἰσθητικὴν ἕκαστον. καὶ ἄλλα φησὶ τὰ δμητὰ
παθεῖν ὑπὸ τῶν αἰσθητῶν οὐ κατ' ἄλλό τι πάσχειν ὑπὸ ἄλλων ἢ καθὸ αἰσθητικά ὄθεν. οἷον ὀφθαλμὸς
παθητὸς μὲν ὄθεν καὶ κατ' ἄλλον τρόπον. ἀλλ' ὑπὸ τῆ ὁρατῆ. οὐκ αὖ ἄλλως πάθοι ἢ καθὸ ὁρατικός
ὄθεν. ὥστε ἅς τὸ πάθος τὸ ὑπὸ τ αἰσθητῶν ποιοτήτων οὐ κατ' ἄλλό τι γίνεται ὑπ' ἄλλων, ἢ καθὸ αἰ
σθητικά ὄθεν τὰ πάσχοντα. ὁ αὖλος μὴ ἔστιν αἰσθητικὸν οὐκ αὖ πέσειεν ὑπ' ἄλλων. δμᾶσειεν δὲ ἴσως κὴ

οὕτω τὸ ῥητὸν νοηθῶσι. ὅτι οὐδὲν τ δμωσῆ παθεῖν τι ὑπὸ τ αἰσθητῶν, πάθος αὖ ὑπ' ἄλλων κατ' ἄλλό
τι ἢ κατ' ἐκεῖνο καθό ὄθεν αἰσθητικόν. οἷον ὁ ὀφθαλμὸς παθητικός ὄθεν ὑπὸ αἰσθητῆ. ἀλλ' ὑπὸ τῆ αἰ
σθητῆ οὐκ ἄλλου ἢ καθὸ πέφυκε πάσχειν. οὐ γὰρ αὖ πάθοι ὁ ὀφθαλμὸς ὑπὸ ἀκουστοῦ, ἀλλ' ὑπὸ ὁρατῆ
μόνον. οὐδὲ ἡ ἀκοὴ ὑπὸ ὀσφραντῆ, ἀλλ' ὑπὸ ἀκουστοῦ μόνον. πολλῶ οὖν μᾶλλον τὰ μηδ' ὅλως πφυ
κότα πάσχειν ὑπὸ τῶν αἰσθητῶν πάθοι αὖτι ὑπ' ἄλλων.

» ΑΜΑ δὲ δῆλον καὶ οὕτως. οὔτε γὰρ φῶς καὶ σκότος, οὔτε φόφος. οὔτε ὀσμὴ, οὐδὲν ποιεῖ τὰ σώ
» ματα. ἀλλ' ἐν οἷς ὄθεν. οἷον, ἀὴρ ὁ μετὰ βροντῆς, διίστησι τὸ ξύλον.

Ο ὐ μόνον φησὶν ἐκ τῆ ἀκολούθου τῆτο δῆλόν ὄθεν ὅτι οὐδὲν πάσχει ὑπὸ τῶν αἰσθητῶν. καθὸ αἰσθητὰ
τῶν μὴ ἐχόντων αἴσθησιν. ἡ γὰρ αἴσθησις πρὸς αἰσθητόν. καὶ τὸ αἰσθητὸν, πρὸς τὴν αἴσθησιν. ἀλλὰ κὴ ὄθε
ἄλλῆς τῆς ἐνεργείας τῆτο δῆλόν ὄθεν. οὐδὲν γάρ φησιν, οὔτε τὸ φῶς καὶ τὸ σκότος. τουτέστι τὸ ὁρατὸ δ'
οὗ τὰ ὁρατὰ ὁρῶμεν. καθό ὄθεν ὁρατὰ, ποιεῖ ὡς τὸ σῶμα τὸ μὴ ἔχον ὄψιν. οὐ γὰρ αἰσθλαμβάνεται αὐ
τῶ ὡς ὁρατῶ τὸ μὴ ἔχον ὄψιν. ἀλλ' οὔτε τὸ ἀκουστὸν, οὔτε τὸ ὀσφραντὸν ποιεῖ καθὸ τοιαῦτα ὄθεν. ὡς τὰ
μὴ ἀκουστὰ καὶ μηδὲ ὀσφραντικά. εἶτα ἐπαισθήσι δυκεῖ τινὰ σώματα τῶν μὴ αἰσθητικῶν πάσχειν ὑπὸ ψό
φων. δίεσαν τοι γάρ τινα σώματα ὑπὸ βροντῶν ξύλα καὶ λίθοι καὶ τὰ τοιαῦτα. πάσχουσι δ' καὶ ὑπὸ τῆ
πεφωτισμένου ἀέρος, θερμαινόμενα ὑπ' ἄλλου. καὶ ὁ ἀὴρ δὲ δι' ὠσθῆς γίνεται ὑπὸ ὀσμῶν. λέγει πρὸς
τῆτο ὅτι οὐχ ὑπὸ τῆς βροντῆς ἢ ἀκουστὸν πάσχει τὰ ῥηγνύμενα ὑπ' ἄλλης σώματα. ἀλλ' ὑπὸ τῆ ἀέρος
τῆ φοφωῦτις κινουμένου βιάως πλατυνόμενα δίεσται καθὸ πλάστου οὐχ ὑπὸ τῆ φόφου ἢ φό
φος ἐστὶ καὶ ἀκουστός. τῆτο γὰρ σημαίνει διὰ τῆ ἤπειν. ἀλλ' ἐν οἷς ὄθεν, τουτέστιν ὑπὸ τῶν ὑποκειμέων τῷ
φόφῳ. ὑπόκεινται δὲ αὐτῷ ὁ ἀὴρ ὑπὸ τούτου πάσχουσι τὰ δίεσταμένα ὑπὸ βροντῆς. ὁμοίως ἔχει καὶ ὠδὶ
τῶν ἄλλων. θερμαίνονται γὰρ τὰ ἄψυχα ὑπὸ τῆ πεφωτισμένου ἀέρος οὐχ ἢ πεφώτιται, οὐσί ὑπὸ τῆ
φωτός. ἀλλ' ὑπ' ἄλλου ἀέρος ἢ θερμός ὄθεν διακεινόμενα, ὑπ' ἄλλου. πάσχουσι δὲ καὶ ὑπὸ τῶν ὀσμῶν κὴ
ὁ ἀὴρ καὶ τὰ λοιπὰ οὐχ ἡ ὀσφραντὰ αἱ ὀσμαὶ, ἀλλὰ κατὰ τὸ ὑποκείμενον ἄλλοις συναναικερναίμεια
τῇ οὐσίᾳ τῶν ἀτμῶν ἄλλων, οὗ οἷς αἱ ὀσμαὶ ὡς ὠδὶ τῆ μιλικράτου.

» ΑΛΛΑ τὰ ἁπτὰ καὶ οἱ χυμοὶ ποιοῦσιν. ἡ γὰρ μὴ ὑπό τινος αὖ πάσχοι τὰ ἄψυχα καὶ ἄλλοιοῖτο.
Ε ἴσων ὅτι οὐ πάσχουσι τὰ μὴ ἔχοντα αἴσθησιν ὑπὸ τῶν αἰσθητῶν. καὶ διέξεις ὧδ χρώματος καὶ φόφου
καὶ ὀσμῆς. οὐ ταῦθά φησιν ὅτι ἡ καὶ μὴ τὰ ἄλλα αἰσθητὰ ποιοῦσιν ἅς τὰ αἰσθητά. τὰ ἁπτὰ γοῦν καὶ
γλυκὺ ποιοῦσιν. θερμαίνοντες γὰρ τὰ σώματα καὶ ψύχοντες, ξηραίνοντά τε καὶ ὑγραίνοντες ὑπὸ τ
ἁπτῶν ποιοτήτων πάντα τὰ σώματα. ἀλλ' οὐχ ἡ αἰσθητικά ὄθεν. ἀλλ' ἡ σώματα ἁπλῶς. ἡ γὰρ μὴ πέφ
σχει φησὶ ὑπὸ τῶν ἁπτῶν καὶ γλυκῦν ποιοτήτων, ὑπότινος αὖ πάθοι. κινδυνεύει οὖν ἀπαθῆ ἄλλα εἶναι
καὶ ἀναλλοίωτα, ὅπερ ἄτοπον. ἡ γὰρ μήτε ὑπὸ τῶν ἄλλων πάσχει. μήτε ὑπὸ τῶν ἁπτῶν κὴ γλυκῦν, οὐχ
ἕξει ἄλλ' ὅτι ὑφ' οὗ πείσεται. πάντη ἀρ' ἀπαθῆ ἔσται.

» ΑΡΟΥΝ κἀκεῖνα ποιήσει ἢ οὐ πᾶν σῶμα παθητικόν. ὑπὸ ὀδμῆς καὶ φόφου. καὶ τὰ πάσχοντα
» ἀόριστα. καὶ οὐ μένει οἷον ἀὴρ. ὄζει γὰρ ὥσπερ παθών, τι.
Ε ἴσων ὅτι ὑπὸ τῶν ἁπτῶν ποιοτήτων πάσχει τὰ σώματα καὶ ὑπὸ τῶν γλυκέων. ζητεῖ ἢ καὶ ὑπὸ τῶν ἄλ
λων αἰσθητῶν πάσχει τὰ σώματα, οὐκ αἰσθητικῶς δέ. ὥσπερ οὐδὲ ὑπὸ τῶν ἁπτῶν καὶ γλυκέων. καί φη
σιν ὅτι οὐ πάντα παθητικά ὄθεν ὑπὸ ὀσμῆς ἢ φόφου, τὰ σώματα αὐτὶ τῆ παθητά. ὥστε οὐ πάντα πάσ
χει. ἀλλ' ἔστι τὰ ὑπὸ τούτων ὥσπερ ὑπὸ τῶν ἁπτῶν. ὑπὸ γὰρ τούτου πᾶν ἐμπαθὲς σῶμα. ἀλλ' ἔστι τὰ
ὑπὸ τούτων πάσχοντα ὑγρὰ ὡς ὁ ἀὴρ καὶ τὸ ὕδωρ. τοιαῦτα γὰρ τὰ ὑπὸ χρωμάτων καὶ φόφων καὶ ὀ
σμῶν πάσχοντά τε κὴ κινούμενα. οὐ δοκεῖ δὲ πάσχειν φησὶν ὅτι ἀόριστα ὄντα κὴ ὑγρὰ οὐ πιρεῖ τὸ πάθη τῆ
φόφου ἢ τὰ τῆς ὀσμῆς. ἢ τὰ τῆ χρώματος. ἴδιον γὰρ τῶν ἀοριστων τότε ἐφ' ἑαυτῶν μὴ μένειν. διὰ τὸ μὴ
ἔχειν οἰκεῖον σῆμα. καὶ διὰ τὸ δύσρεπτον. ὑπὸ χρωμάτων μεν οὖν καὶ φόφων τὰ ὑγρὰ καὶ ἀόριστα πά
σχει. ὑπὸ δὲ ὀσμῆς οὐ μόνον ταῦτα. ἀλλὰ καὶ στερεά τινα δύσθι γίνεται παθόντα. ἀλλ' ἴδιον τῆ ἀέρος
τὸ ταχέως διατίθεσθαί τε καὶ τὴν διάθεσιν ἀποβάλλειν. κὴ ἄλλως τὸ ὑποκείμενον τῆς ὀσμῆς. φημὶ δ' ἡ
ὁ ἀτμὸς, ὅταν ἐγκαταμιχθὴ τοῖς σώμασιν. ὥσπερ τὸ ἔγχυμον ὑγρὸν ὂν τὸ μέλι λεπτομερὴς ἂν καὶ
δύσδιαφόρητος θᾶττον διαλύεται κὴ ἀφίησι τὰ ἐν οἷς ἐγίνετο. τοῦτον δὲ διαφορηθέντος κὴ ἡ ὀσμὴ συνα
πόλλυται. ὥστε κἂν τὸ δεδεγμένον τὴν ὀσμὴν μὴ δύσαλλοίωτον. ἢ ἴδιον τὸ ἰμάτιον. ἀλλ' οὖν διὰ τὴν τῆ
ἀτμοῦ ἀσθένειαν οὐκ ἐπὶ πολὺ μένει τὸ πάθος. ταύτη δ' αὖ διαφέρει τῆ πάθους τῆ ἐν τῇ αἰσθήσει γινο
μένου. φυλάττει γὰρ ἡ αἴσθησις τὸ γινόμενον πάθος. οὐ γὰρ ἀπορρεῖ ἡ γνῶσις τῆ εἴδους. δύναται δὲ καὶ
ὠδὶ πάντων τῶν αἰσθητῶν ἐκτάσεων τὸν λόγον. καὶ τὸ ἀόριστον οὕτως ἀκούειν. ὥστε καὶ πύτπω διακεί
σθαι τὸ πάθος τὸ γινόμενον ὑπὸ τ αἰσθητῶν. εἴς τε τὴν αἴσθησιν καὶ ἅς τὰ σώματα. τὸ μεν γὰρ ἅς τὰ σώ
ματα γινόμενον πάθος, ἀόριστόν ὄθεν οὔτε ἀθρόος γινόμενον, οὔτε τὸ αὖλὸ μεῖον. ὅσω γὰρ πλησιάζη τῷ
θερμῷ τὸ σῶμα, τοσούτῳ θερμαίνεται. ἡ δ' αἴσθησις ἅμα τῷ προσβαλεῖν τῷ αἰσθητῷ ἴω ἔχε γνῶσιν
καὶ τὸ πάθος ἀεὶ τὸ αὖλὸ ἴσχει αὐξητίκατον καὶ αὐξάνεται. ἀφ' οὗ γὰρ ἡ ἀπικὴ αἴσθησις τὸ θερμὸν γνῶ,
κἂν ὠδὶ μένη οὐδὲν πλέον γνώσεται. τὸ μεν τι σῶμα οὐ τὸ αὖλὸ πάσχει πάθος ὑπὸ τῆ θερμῶ, ἀλλὰ

ἄλλοτε ἄλλο κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ὠδιτανόμενον ἢ ἀνιέμενον· μήποτε οὖν καὶ τοῦτο σημεῖόν ἐστι τοῦ ἀέρειον.

» ΤΙ ΟΥΝ ὅτι τὸ ὀσμᾶσθαι παρὰ τὸ πάσχειν τι· ἢ τὸ μὲν ὀσμᾶσθαι, αἰσθάνεσθαι· ὁ δ' ἀὴρ πα-
» θὼν, ταχέως αἰσθητὸς γίνεται.

Δ ἑξῆς ὅτι πάσχει ὑπὸ τῶν αἰσθητῶν· καὶ τὰ μὲν αἴσθησιν ἔχοντα· ὑπὸ γὰρ τῶν χρωμάτων τὸ κατ' ἐνέργειαν διαφανὲς καὶ ὑπὸ τῶν ὀσμῶν καὶ τῶν φόφων ἀήρ· ζητεῖ δ' ἡμῖν τοῦτο ἐπεὶ καὶ τὰ αἰσθητικὰ ὑπὸ τούτων πάσχει τινὶ διαφέρει τὰ αἰσθητικὰ τῶν μὴ αἰσθητικῶν, πασχόντων δὲ ὑπὸ τῶν αἰσθητῶν· δοκεῖ γὰρ ὁμοίως ἀμφότερα ὑπ' ἀλλῶν πάσχειν· ὠδιλυόμενος οὖν ταύτην τὴν ἀπορίαν φησὶν, ἡ τὸ μὲν ὀσμᾶσθαι αἰσθάνεσθαί ἐστιν· ὁ δὲ ἀὴρ ταχέως αἰσθητὸς γίνεται· οὐ γὰρ ἀρκεῖ πρὸς τὸ αἰσθάνεσθαι τὸ δύνασθαι τὸ εἶδος χωρεῖς τῆς ὕλης δέχεσθαι, ἀλλὰ καὶ δυνάμεως σῆς ψυχικῆς, ἥτις οὐκ ἐν παῖσιν ἔστι τοῖς τὰ εἴδη τῶν αἰσθητῶν χωρεῖς τῆς ὕλης δεχομένοις· οὐ γὰρ εἴτι ὑπότινος πάσχει αἰσθητοῦ, ἤδη καὶ αἰσθάνεται· ἐπεὶ ὧν αὖ καὶ τὸ ὕδωρ καὶ ὁ ἀὴρ καὶ τὰ κάτοπτρα αἰσθανόμενα· ἀλλὰ σῆς καὶ δυνάμεως τοιαύτης τῆς κείνων δυναμένης πάθη τὰ ὑπὸ τῶν αἰσθητῶν γινόμενα· ἥτις οὐκ ἐν παντὶ σώματί ἔστιν, ἀλλ' ἐν τῷ φυσικῷ ὀργανικῷ ὡς ἔδειξε· καὶ δὴ τούτῳ παντὶ, ἀλλ' ἐν τούτῳ τῷ μέρει ἀΐδι, τῷ διὰ τὴν ποιὰν συμμετρίαν τε καὶ ἀκρασίαν δέχεσθαι ταύτην τὴν δυνάμιν δυναμένῳ· πῶς οὖν οὐ λύεται τὰ τὰ αἰσθητὰ πρὸς τὰς αἰσθήσεις εἶναι κἀ τὴν αἴσθησιν, πρὸς τὰ αἰσθητὰ, εἴγε μὴ μόνον τὰ αἰσθήσιν ἔχοντα ὑπὸ τῶν αἰσθητῶν πάσχει, ἀλλὰ καὶ τὰ μὴ ἔχοντα· ἢ ὅτι ἑκάστῳ τῶν αἰσθητῶν οὐ ταυτόν ἐστι τὸ εἶναι τῷδε, καὶ αἰσθητῷ εἶναι· ἄτε τῷ χρώματι, τὸ εἶναι χρώματι ταυτὸν ὂν τῷ ὁρατῷ εἶναι· ἀλλ' ἡ μὲν οὐσία τῷ χρώματος ἄλλη, εἴγε πέρας τῷ διαφανοῦς ἡ διαφανές· τὸ δὲ ὁρατὸν ὅτε συμβέβηκε καθὸ γὰρ κινητικὸν ὄντι τῷ κατ' ἐνέργειαν διαφανεῖ, κατὰ τοῦτό ἐστιν ὁρατόν· ὁμοίως καὶ ὠδὶ τὰ ἄλλα· ὡς μὲν οὖν αἰσθητὰ τὰ αἰσθήσιν ἔχοντα διατέθηται μόνον· ὡς δὲ ταῦτα ἅπτε ὄντα ἐστὶν αἰσθητὰ, ἄλλα τινὰ ὄντα· ἄλλο γὰρ τῷ αἰσθητῷ εἶναι· καὶ χρώματι εἶναι· καὶ τοῦτο οὐδὲν κεκώλυται καὶ ἄλλων τινῶν ἀλλὰ εἶναι ποιητικά· ὑπὸ γὰρ τῆς δυνάσιας ὡς μὲν αἰσθητοῦ οὐδὲν ἄλλο πείσεται παρὰ τὴν ὅσφρησιν· ὡς δὲ ὑπὸ ὀσμῆς ἁπλῶς καὶ δυώδους καὶ ὁ ἀὴρ πάσχει ἄψυχος ὤν· ὁμοίως καὶ ὠδὶ τῶν ἄλλων· πάσχει γὰρ ἕκαστον τῶν ἀψύχων ὑπὸ τῶν αἰσθητῶν, οὐχ ὡς αἰσθανόμενον, ἀλλ' ὡς καὶ ἄλλο γινόμενον αἰσθητὸν καθὸ ὑπ' ἀλλῶν πάσχει πάθος· κατὰ γὰρ τὴν οὐσίαν τὸ πάθος ὑπομένει, καὶ μεταβάλλεται· τὰ δ' ἄψυχα ὑπὸ τῆς οὐσίας τῶν αἰσθητῶν ἃ καθὸ αἰσθητά ἐστι, πάσχοντα καὶ ἄλλα γίνεται συνεξομοιούμενα ἄλλοις· τὰ δὲ ἔμψυχα ὑπὸ τῆς ἐνεργείας ἄλλων πάσχοντα κατ' ἐνέργειαν γίνεται αἰσθητικά.

» α' ΤΙ Δ' ΟΥΚ ἔστιν αἴσθησις ἑτέρα παρὰ τὰς πέντε, λέγω δὲ ταύτας, ὄψιν, ἀκοὴν, ὄσφρησιν, γεῦσιν, ἁφήν· ἐκ τῶνδε πιστεύσειεν ἄν τις.

Ἐπειδὴ περ αἱ τοῖς προλαβοῦσι περὶ φυσικῆς καὶ λόγου δυνάμεως ἐπισκοπούμενοι, νῦν καὶ περὶ τῆς λοιπῆς βουλόμεθα ἡμῖν περὶ ψυχῆς καὶ ζητῆσαι τὴν οὐσίαν αὐτῆς καὶ τὰς δυνάμεις καὶ τὰς διαφορὰς τῶν δυνάμεων ἁπλῶν τε πρὸς ἑαυτὰς καὶ τὰς συνθετωτέρας δυνάμεις τῆς ἀλόγου. ζητεῖται γὰρ διαφορὰ φαντασίας καὶ δόξης πρὸς διάνοιαν· καὶ διανοίας πρὸς νοῦν· ἐπειδὴ γὰρ ἡ δόξα τῆς λογικῆς ψυχῆς οὐσία δυνάμεις· δοκεῖ κοινωνίαν ἔχειν πρὸς τὴν κοινὴν αἴσθησιν καὶ τὴν φαντασίαν· διὸ τοῦτο ζητεῖ πάντων διαφορά· ἔμενεν ἀπορία ὁ σκοπὸς τοῦ παρόντος λόγου περὶ τῆς λογικῆς ψυχῆς· οὐ γὰρ ὡς νομίζουσί τινες, σκοπὸς ὅδε τῷ παρόντι λόγῳ περὶ τῆς ἀλόγου ψυχῆς διαλεχθῆναι· ἔδοξε γὰρ καὶ μέμνηται κοινῆς αἰσθήσεως καὶ φαντασίας, οὐ πάντων ἔχων περιοχούμενον σκοπὸν· ἵνα δὲ τὰ διαφορὰ τῶν δυνάμεων τῆς λογικῆς ψυχῆς πρὸς τὰς δυνάμεις τῆς ἀλόγου παρασκῇ, πάντων χρεῖαν μέμνηται ἀλόγου ψυχῆς· ὥστε ὅλου τοῦ λόγου ὁ σκοπὸς περὶ τῆς λογικῆς ψυχῆς ὅδε καὶ οὐδαμῶς περὶ ἀλόγου· ἀλλ' ἄπορον πρὸς τοῦτο οἱ φιλεγκλήμονδε, λέγοντες ὅτι οὐκοῦν ἐρεῖ ἄλλον περὶ μόνης φαντασίας καὶ κοινῆς αἰσθήσεως διαλεχθῆναι οὐκέτι δὲ καὶ αἰσθήσεως· νῦν δὲ ὁρῶμεν ὅτι αὐχόμενος τοῦ λόγου δύνασθαι τὴν ἀρετὴν τῶν αἰσθήσεων λέγειν· ζητῶν εἴτε πέντε εἰσὶν αἱ αἰσθήσεις, εἴτε πλείους· ταῦτα δὲ οὐκ ἄνευ ἀνάγκης νῦν ζητεῖσθαι εἴγε τῶν τιμίων μόνον προέβητο μνείαν ποιήσασθαι σωμάτων τῆς ἀλόγου· ἵνα διαφορὰν ἄλλων παρασῴσει πρὸς τὰς ἐλάττους τῆς λογικῆς· ἀεὶ γὰρ αἱ τιμίαι σωμάτες· τῶν δευτέρων οὐσιῶν κοινωνίαν καὶ ἐμφέρειαν ἔχουσι πρὸς τὰς ἀτίμους, σωμάτες τῶν πρώτων οὐσιῶν, ὥσπερ καὶ νῦν· ἀεὶ γὰρ οὔτιμοι σωμάτες τῆς ἀλόγου οἷον κοινὴ αἴσθησις καὶ φαντασία κοινωνίαν ἔχουσι πρὸς τὴν δόξαν· ἥτις ἀτιμοτέρα ἐστὶ σώματος πασῶν τῶν λογικῶν· καὶ αὕτη μὲν ἡ ἀπορία πρὸς ἃ ἐροῦμεν· ὅτι καὶν ἐμνήσθη τῶν πέντε αἰσθήσεων· οὐ μάτην τοῦτο πεποίηκεν· ἀλλ' ἵνα μήτις οἰηθῇ ἄλλα τινὰ αἰσθησιν τῶν κατὰ μέρος εἶναι τὰ κείνουσαν τὰ τῶν πέντε αἰσθήσεων αἰσθητά· εἰ γὰρ μὴ νῦν ἔδοξεν ὅτι πέντε εἰσὶ μόνον αἰσθήσεις· καὶ οὔτε πλείονδε, οὔτε ἐλάττονδε· ἴσως τις εὐόμιζεν ὅτι οὐ μόνον πέντε εἰσὶν, ἀλλὰ καὶ ἕκτη ἄλλη αἰσθησις μερικὴ ἥτις κείνει ἅμα ὁρατὸν καὶ ἀκουστὸν καὶ ὀσφραντόν· καὶ οὐ χρέαν τις κοινῆς αἰσθήσεως· ἵνα οὖν μὴ ὑπολάβῃ τις τοῦτο· διὰ τοῦτο νῦν δείκνυσιν ὅτι πέντε εἰσὶ μόναι αἰσθήσεις· καὶ οὐκ ἔστιν ἄλλη τις μερικὴ ἣ κείνουσα· οὐκοῦν χρέα τῆς κοινῆς αἰσθήσεως· ὥστε κἂν ζητῇ τὸν ἀριθμὸν τῶν αἰσθήσεων· οὐ δι' ἄλλας τὰς αἰσθήσεις τοῦτο ποιεῖ· ἀλλὰ διὰ τοῦ κοινοῦ αἰσθησιν· κοινῆς δὲ αἰσθήσεως καὶ φαντασίας μέμνηται οὐ δι' ἄλλας ἀλλὰ διὰ τοῦ πρὸς τὰς λογικὰς δυνάμεις διαφορᾶ· μενέτω οὖν ὁ σκοπὸς περὶ λογικῆς ψυχῆς· ὁ μὲν οὖν σκοπὸς οὕτως· δείκνυσι δὲ λοιπὸν ὅτι ἀρχῆς ψυχῆς ὅτι πέντε μόνον εἰσὶν αἱ αἰσθήσεις· οὕτω κεχρημένος ὑποθετικῷ συλλογισμῷ· φησὶ γὰρ οὕτως· εἰ ἔλαπεν αἴσθησις ἔλαπεν αὖ καὶ αἰσθητήριον· ἀλλὰ μὴν οὐ λείπει αἰσθητήριον· οὐκ ἄρα οὐδὲ αἴσθησις λείπει· καὶ αὕτη μὲν ἡ ἀποδείξις· ἀλλ' ἐπαδὴ καὶ τὸ συμμεμὸν ἅμα βάλλεται· πόθεν γὰρ τῷ ὄντι, εἰ ἔλαπεν αἴσθησις, ἔλαπεν αὖ καὶ αἰσθητήριον· καὶ ἡ πρόσληψις δὲ ἅμα βάλλεται ἡ λέγουσα, ἀλλὰ μὴν αἰσθητήριον οὐ λείπει· οὐκοῦν οὐδὲ αἴσθησις· πόθεν γὰρ δῆλον εἰ οὐ λείπει αἰσθητήριον· φέρε οὖν ἀμφότερα ἀποδείξωμεν καὶ τὸ συμμεμὸν καὶ τὴν πρόσληψιν· ἀλλὰ πρότερον τὸ συμμεμὸν ἀποδείξωμεν, τὸ λέγον, ὅτι εἰ λείπει αἴσθησις λείπει καὶ αἰσθητήριον· τοῦτο πίστιν διὰ τριῶν λόγων ἀποδείκνυμεν· ὧν ὁ πρῶτός ἐστιν οὗτος· ἡ αἴσθησις καὶ τὸ αἰσθητήριον τῶν πρός τι· ἡ γὰρ αἴσθησις δι' αἰσθητηρίου αἰσθάνεται· καὶ τὸ αἰσθητήριον αἰσθήσεώς ἐστιν αἰσθητήριον· ὡς δὲ ἔχει τὰ τῶν πρός τι οὕτω ἔχει καὶ τὸ λοιπὸν δῆλον ἅπτε ἐστὶν, ὅτι ἐὰν λείπει αἴσθησις λείπει καὶ αἰσθητήριον διὰ τοῦ αἰσθητοῦ τῶν πρός τι· οὗτος ὁ πρῶτος λόγος· δεύτερος λόγος, ἡ αἴσθησις χρήσεώς ἐστιν· τὸ δὲ αἰσθητήριον ἐστὶν ᾧ χρῆται τὶ μὴ μάτην μέλλει εἶναι· εἰ οὖν λείπει αἴσθησις, λείπει καὶ αἰσθητήριον, εἰ μὴ μάτην ἐστίν· ὅπερ ἄτοπον, τὸ λέγειν τὴν φύσιν μάτην ποιεῖν· οὗτός ἐστι καὶ ὁ δεύτερος λόγος· τρίτος λόγος αἴσθησις οὐδέποτε διώκεται ἀμέσως τοῖς αἰσθητοῖς προσβάλλειν· ἀλλ' ἀεὶ διὰ μέσων τῶν αἰσθητηρίων προσβάλλουσιν· ὅπου οὖν ἐστὶν αἴσθησις χρέα, πάντως καὶ αἰσθητηρίου, δι' οὗ καὶ προσβάλλει

τοῖς αἰσθητοῖς ἡ αἴσθησις. ἢ οὗ λέπει αἴσθησις δῆλον ὅτι αἰσθητήριον λέπει δι' ὃ τοῖς αἰσθητοῖς πρὸς βάλλει ἡ αἴσθησις. οὗτοι μὲν οὖν ἅπαντες οἱ λόγοι οἱ τὸ συνημμένον κατασκευάσαντες. φέρε δὲ λοιπὸν καὶ τοὺς τὴν πρόσληψιν κατασκευάζοντας παραθώμεθα. οὗτοι δέ ἐισι δύο λόγοι ἐπαγωγικοί, ὧν ὁ πρῶτός ἐστιν οὗτος. ἐκ πέντων ὄντων ἐξ ἁπλῶν στοιχείων καὶ ἐξ ὧν τὸ πέμπτον σῶμα τοῦ οὐρανίου. ἐκ μὲν τοῦ πέμπτου σώματος αἰσθητήριον οὐ γέγονεν. τὸ γὰρ πέμπτον σῶμα ἀίδιόν ἐστιν ὡς πολλοὶ λέγουσι. τὰ δὲ αἰσθητήρια φθαρτά ἐστι. πάλιν ἐκ πυρὸς οὐκ ἠδύνατο γενέσθαι αἰσθητήριον. τὸ γὰρ πῦρ φθαρτικόν ἐστι. ἐκ τοῦ φθείροντος δέ, πῶς εἶχεν αἰσθητήριον γενέσθαι. πάλιν ἐκ γῆς ἀλλ' ἢ καθ' ἑαυτὴν οὐκ ἐδύνατο γενέσθαι αἰσθητήριον. δυσύποτος γὰρ ἀλλὴ καθ' ἑαυτήν. καὶ οὐκ εὐχερῶς ἐδέχετο τῶν αἰσθητῶν τοὺς τύπους συμμιγὴς δὲ γινομένη ἡ γῆ μετὰ ἄλλων δύναται ποιῆσαι αἰσθητήρια. καὶ γοῦν τὸ αἰσθητήριον τῆς ἁφῆς καὶ τῆς γεύσεως πλέονας γῆς μετέχει. τῆς γὰρ ἁφῆς ἡ τῆς γεύσεως αἰσθητήριόν ἐστιν ἡ σὰρξ πλέονος γῆς μετέχουσα. τὸ δὲ πῦρ ὡς φησιν ἄλλος τὸ ὅλοις ἐστὶ τοῖς αἰσθητηρίοις. ὥστε πῦρ καὶ γῆν τὸ τοῖς αἰσθητηρίοις ἐστὶν εὑρεῖν. οὔτε δὲ πῦρ, οὔτε γῆ ποιοῦσι ποτὲ καθ' ἑαυτὰ αἰσθητήρια, διὰ τὰς ἀρμούσας αἰτίας. ὑπολέπτους τοίνυν ἀὴρ καὶ ὕδωρ ἄπινα δύναται ποιῆσαι αἰσθητήρια. καὶ γοῦν τὸ ὕδωρ ἐποίησε τὸ κρυσταλλοειδὲς, ὅπερ ὄντι τῆς ὄψεως αἰσθητήριον. ἀλλὰ καὶ ὁ ἀὴρ αἰσθητηρίων ἐστὶν ἀκοῆς καὶ ὀσφρήσεως. ὁ γὰρ ἐγκατοχούμενος ἀὴρ τῇ ῥινὶ καὶ τοῖς ὠσὶν ἄλλος ἐστὶ τὸ αἰσθητήριον ἀκοῆς καὶ ὀσφρήσεως. ἢ οὗ ἐκ πέντων ὢν δύναται τὸ γενέσθαι αἰσθητήριον γέγονεν, οὐδὲν ἀρα λέπει αἰσθητήριον. οὗτος ὁ πρῶτος λόγος ἐπαγωγικῶς κατασκευάζων τὴν πρόσληψιν. ἄστε ρᾳδίως πρὸς τὸν λόγον ἀεισοτέλει δύο ἀστοχίας. πρώτην μὲν ὅτι πῶς φησι μὴ λέπειν αἰσθητήριον. ἴσθι γὰρ λέπουσιν. πέντε γὰρ οὖσῶν αἰσθήσεων, ῥίς μόνον ἔσὶν αἰσθητήριον. ὕδωρ. ἀὴρ τῇ. ὥστε οὐδὲν κατασκεύασεν ὁ ἐπαγωγικὸς λόγος. ἀλλὰ καὶ μᾶλλον ἤυξησε τὴν ἀστοχίαν. πῶς οὖν λέγει ἡ πρόσληψις, ἀλλὰ μὴν οὐ λέπει αἰσθητήριον. ἰδοὺ γὰρ λέπουσι δύο αἰσθητήρια. καὶ αὕτη μὲν ἡ ἀστοχία, πρὸς ὃ προῦμεν ὅτι τῶν μὲν ὀνόματι ῥίς μόνον ἐσὶν αἰσθητήριον, τῷ δὲ πράγματι τέσσαρα γὰρ πρὸς τῇ γῇ ἔσὶν τὸ αἰσθητήριον τῆς ἁφῆς καὶ τῆς γεύσεως ἀλλ' οὐχὶ ἁπλῇ γῇ ἔσὶν. ἢ γὰρ ὡς ἡ ἁπλὴ γῆ καὶ αἰσθητήριον ἁφῆς καὶ γεύσεως, ἐχρῶ σὺ μοείῳ εἶναι ὡς ἁφὴ καὶ γεῦσιν εἶναι. εἶγε ἡ ἄλογος ψυχὴ σὺ παντὶ ἔσὶ τῷ ζώῳ μᾶ πασῶν ἁπλῶς τῶν αἰσθήσεων. καὶ φαμὲν ὅτι διὰ τὴν ἀνεπιτηδειότητα τοῦ ὀργάνου οὐκ ἐνεργεῖ κατὰ πάσας ἁπλῶς τὰς αἰσθήσεις σὺ ὅλῳ τῷ ζώῳ. ἐχρῶ γὰρ ἢ ἡ ἁπλὴ γῆ ἔσὶν αἰσθητήριον καὶ πάρεσι καὶ ἡ αἰσθήσεως, ἵνα μὴ ταύτην αἰτιάσῃ. ἀλλὰ μὴν οὐκ ἐν παντὶ ἔσὶν ἡ γεῦσις. πῶς γοῦν ἡ χεὶρ οὐ γεύεται καίτοι ἁφὴν ἔχουσα. οὐκ ἀρ' ἁπλὴ γῆ ἔσὶν ὁρᾷς ὅτι ὀνόματι μὲν τὸ αὐτό. πράγματι δὲ διάφορος. πάλιν κἂν ἀὴρ ἔσὶν ἐν ἀκοῇ καὶ ὀσφρήσει. ἀλλ' οὐχ ὁ αὐτός. ἀέρα δὲ λέγω οὐ τὸν ἔξω. πῶς γὰρ ὁ ἔξω ἀὴρ δύναται καὶ ὀσμὰς καὶ ψόφους ἀλλὰ ἀέρα λέγω τὸν ἐγκατοχούμενον ἐν ἀκοῇ καὶ ῥινὶ τὸν ἰδιάζοντα. οὕτως καὶ οὐχ ὁ αὐτός ἐστιν. ἀλλὰ διάφορος. οὐ γὰρ ὁ ἐν ἀκοῇ ἀὴρ δύναται διακονῆσαι ὀσμάς. οὔτε ὁ ἐν ῥινὶ διακονῆσαι ψόφους. ὥστε κἂν ὀνόματι ῥίς ἐσὶν. ἀλλ' οὖν πράγματι πέντε ὑπάρχει. αὕτη ἡ λύσις τῆς πρώτης ἀστοχίας. δευτέρα ἀστοχία ἐκ τοῦ ἐναντίου τῇ πρώτῃ ἀστοχίᾳ προῖοῦσα. ἔστι δὲ αὕτη πλείονα τὰ αἰσθητήρια τῶν αἰσθήσεων ὅπερ ἐστὶν ἄτοπον. ἡ γὰρ διὰ τὰς αἰσθήσεις γέγονε τὰ αἰσθητήρια ὅσα ἁπλᾶ ἐσὶν αἰσθήσεις, τοσοῦτα ὤφειλον εἶναι τὰ αἰσθητήρια καὶ μὴ πλείονα. νῦν δὲ ὁρῶμεν ὅτι πλείονά ἐσὶ τῶν αἰσθήσεων. καὶ γοῦν μιᾶς αἰσθήσεως σύο ἐσὶν αἰσθητήρια. τῆς γὰρ ὀσφρήσεως ἰδίᾳ πεζῶν μὲν καὶ πλωῶν ὁ ἀὴρ ἐσὶν αἰσθητήριον. ἰδίᾳ δὲ ἐνύδρων τὸ ὕδωρ ἐσὶ τὸ αἰσθητήριον. φησὶ γοῦν ὅτι οἱ ἰχθύδες ὑγρότητά τινα ἔχουσι ἐν τοῖς μυκτῆρσι τὴν διακονοῦσαν τὰς ὀσμάς. ὥστε μιᾶς αἰσθήσεως σύο ἐσὶν αἰσθητήρια. σύο μὲν δὲ τὴν ἀστοχίαν λέγοντες ὅτι οὐκ ἰδίᾳ τὸ ἄλογον ζῷον σύο ἐσὶ τὰ αἰσθητήρια. ἀλλ' ἰδίᾳ ἄλλου μὲν ὕδωρ ἐσὶ τὸ αἰσθητήριον τῆς ὀσφρήσεως, ἰδίᾳ ἄλλου δὲ ἀὴρ, ὥστε οὔτε πλείονά ἐσὶν, οὔτε ἐλάττονα. ἰσόν ἐσὶν δὲ ὅτι οὕτος ὁ λόγος ἐπαγωγικός ἐσὶ. καὶ οὐκ ἔχει τὸ ἀναγκαῖον. πρῶτον μὲν γὰρ δῆλόν τὸ πῦρ. τὸ μὲν φθαρτικόν. τὸ δὲ ζωογόνον. ὥστε κἂν ἐκ τοῦ φθαρτικοῦ οὐκ ἠδύνατο γενέσθαι αἴσθησιν, ἀλλ' οὖν ἐκ τοῦ ζωογόνου ἠδύνατο γενέσθαι. ἄλλως τε ὥσπερ ὁρῶμεν ὅτι ὁ ἀὴρ ἔξωθεν διακονεῖ καὶ ὀσμὰς καὶ χροιὰς καὶ ψόφους ἀλλ' ὅμως ἰδίᾳ τῶν ἐχόντων φύσεις μόνας αἰσθήσας ἀφῶ λέγω καὶ ὀσφρησιν καὶ γεῦσιν οὐ διακονεῖ χροιὰς πλὼ οὐδὲν ἔλαττον τῶν τοιούτων ἐσὶ διακονητὴς, κἂν μὴ πάρεσιν ἡ σὰρξ μῆς ἐστὶ διακονητής. τὸ οὖν ἄτοπον καὶ ἰδίᾳ ἡμῶν τῶν ἐχόντων ἃ αἰσθήσεις λέγειν ὅτι ἔστι μὲν ἄλλα αἰσθητήρια. οὐκ αὐτιλαμβανόντου δὲ παρὰ τὸ μὴ εἶναι αἰσθήσεις σὺ ἁπλοῖς. ὥστε ἐπαγωγικός ἐστι. καὶ οὔτε ἀληθὴς ὁ λόγος. ἔσὶ δὲ ὁ δεύτερος λόγος ἀριστοτέλους ἐπαγωγικός οὗτος. ἢ λέπει αἰσθητήριον, λέπει καὶ αἰσθητόν, ἀλλὰ μὴν ἃ λέπει αἰσθητόν. τοῦτο γάρ ἐστι τὸ συνημμένον ὃ καὶ δεῖται ἄστοδείξεως. τοῦτό φησιν ἐκ τῆς ἐπαγωγῆς δῆλόν ἐστι, μὴ τῶν πόῤῥω γὰρ αὐτιλαμβανόμενα. ἃ ἐστι ψόφοι. μὴ χρόαι. μὴ ὀσμαί. μὴ μὴν μὴ Ϝ πλησίων ἁπλῶν φημι μὴ χυμῶν. ἢ ἂν μὴ Ϝ πλησίων μὴ Ϝ πόῤῥω αὐτιλαμβανόμενα. δῆλον ἀρ' ὅτι πάντων αὐτιλαμβανόμενα. οὐδὲν οὖν αἰσθητὸν

σθητὸν λέπει. ἢ δὲ αἰσθητὸν οὐ λέπει, δῆλόν ὅτι οὐδὲ αἰσθητήριον. τῇ γὰρ συναισθήσει αὐτισροφῇ τοῦτο δέικνυται. οὗτος ἐστὶ καὶ ὁ δεύτερος λόγος ἀεισοτέλους μὴ ὢν ἀναγκαῖος. ἔστω γὰρ τῶν πόῤῥω ἡμᾶς καταλαμβάνεσθαι. πόθεν δῆλον ἢ καὶ πέντων τῶν πλησίων αὐτιλαμβανόμεθα. ἔστι γὰρ ὅτι τῶν ἁπλῶν πέντων αἰσθανόμεθα. ἀρα δὲ καὶ πέντων τῶν ὑδρῶν πόθεν δῆλον ἐὰν ἢ ὑδρά τινα λαμβάνοντες ἡμᾶς. καὶ γοῦν καμήλου κρέας οὐκ ἔφαγέ τις ἡμῶν, ὥστε λέπουσί τινα καὶ αἰσθητὰ, ἐπεσθὴ οὖν ἐπαγωγικός τρόπος ἐστὶν οἱ λόγοι ἀεισοτέλους ἀμεινον τῷ θεμισίου λόγῳ χρήσασθαι. ὃν λέγει ἐν τῷ ὑπομνήματι. φησὶ γὰρ ὅτι οὐκ ἰῶ σῶσαν γ' λογικὴν ψυχὴν ἀδικοποιῆσαι, ἢ μὴ πρότερον πάσας τὰς τῆς ἀλόγου ψυχῆς σῶσαμεν ἐκσωμένην ζῶον. ἢ γὰρ ὅπου τὰ κρέα ποιεῖται ἐκεῖ τὰ χέρονα ἐν τοῖς ὑπὸ σκηλῶν. δῆλον ἀρα ἢ ἔχομεν λογικὰς ψυχὰς. καὶ πάσας ἔχομεν τὰς ἀλόγου τὰς σῶσαμεν. ἢ οὗ πέντε μόνον αἰσθήσεις ἔχει ὁ ἄνθρωπος. δῆλον ἀρα ὅτι καὶ ἔ ἐστι μόρια. ὅσαι γάρ ἐσιν αἱ τοῦ ἀνθρώπου, τοσαῦτα ἐστι μόνα καὶ οὔτε πλείονα, οὔτε ἐλάττονα. διότι πάσας ἔχει ὁ ἄνθρωπος, ὡς καὶ τὴν τιμωτέραν τούτων ἔχων, τὴν λογικὴν λέγω ψυχήν. οὐκ αἰ δὲ ἄλλῳ εἶχεν, ἢ μὴ πᾶσαι αἱ κατασκέστραι πρῆσαν, πάσας ἀρα ἔχει. καὶ ἐπεσθὴ πέντε ἔχει πέντε καὶ μόνον ἐστὶ καὶ οὗτος μὲν ὁ θεμίσιον λόγος, φοφέρεα δὲ τῷ ἀεισοτέλει νέμοντες, σκέψομεν καὶ τοῦτο ὡς χέρμα ἄλλου ὄν. ἢ γὰρ ζητεῖ σὺ τῇ λέξει. διατὶ ἡ ἀσφάλαξ μυομένη οὐκ ἔχει ὄψιν. ἄτοπον γὰρ ὅπου τὸ κρεῖττον, μὴ εἶναι καὶ τὸ χεῖρον. καὶ λύει ὅτι ἔχει μὲν ἀλλ' ἀποκρύπτεται ὑπὸ ὑμένος. ἔσικε γὰρ τοῦτο ἐπεσθὴ φέρεσθαι κάτω τῆς γῆς. ἡ ἔμελλεν τυφλοῦσθαι ἢ μὴ ἐκέκρυπτο. πῶς οὖν τροφῆς μᾶλλον ἡ φύσις προενοήσατο ἢ σκέπης ὡδὶ ταύτης μενουμένης ὅτι πέντε ἐσὶν αἰσθήσεις, δῆλον ἀρα ὅ ὡδὶ χέρμα ὅτι αἰσθητὰ ἓ μόνον ἄλλως εἶναι. ὅπου γὰρ τὸ κρεῖττον, ἐκεῖ καὶ χεῖρον. ἔστι δὲ καὶ ἄλλως πλατωνικῶς τοῦτο συμβολαιώσασθαι. ὥσπερ γάρ φησι τὰ ἁπλᾶ σώματα ἓ ἐσὶ. τέσσαρα γὰρ στοιχεῖα καὶ τὸ αἰθέριον. καὶ ὥσπερ τὰ στερεὰ σώματα ἓ ἐσὶν. διὰ τὰ ἁπλᾶ σώματα. ἔστι γὰρ πυραμὶς κύβος. ὀκτάεδρον. δωδεκάεδρον. εἰκοσάεδρον. ὥσπερ οὖν διὰ τὰ ἁπλᾶ σώματα ἓ ὄντα, πέντε καὶ τὰ σχήματα ἐγένοντο καὶ οὐ πλείω οὕτω δηλονότι καὶ αἰσθήσεις ἑ, ὅτι μὲν οὖν οὐκ ἔστιν αἴσθησις ἕτερα παρὰ τοὺς ἑ. ἐπεσθὴ σὺ τῷ πέρατι τὸ δυτέρα λόγον ἐζήτει ἢ μία ἐστὶν ἡ ἁφὴ ἡ πολλαχοῦ δέικνυσιν ὅτι ἓ ἐσὶ καὶ μόνον αἰσθήσεις. ἵνα τοίνυν ἡ ὅτι μία ἐστὶν ἡ ἁφὴ. δικαίως δὲ καὶ τοῦτο πιστὸν ἐπεσθὴ τῶν ζώων τὰ μὲν σύο ἔχει αἰσθήσεις. τινὰ δὲ γ' μὴ διὰ τοῦτο ζητεῖ πόσας ἐσὶν αἰ αἰσθήσεις. ἢ γὰρ πάντα τὰ ζῶα εἶχεν τὰς ἓ αἰσθήσεις, περιττὴ ὢν ἡ πεῖ τούτου ζήτησις.

» ΕΙ γὰρ πάντες οὖ ἔσὶν αἴσθησις ἁφὴ, καὶ γοῦν ἔχομεν αἴσθησιν, πάντα γὰρ τὰ τῆ ἁπτὸν ἢ ἁπτὸν πέ-
» φυκε, τῇ ἁφῇ ἡμῖν αἰσθητά ἔσὶν. ἀνάγκη τε ἦν ἐπεκλέπειν τὴς αἴσθησις μὴ αἰσθητήριόν τι ἡμῖν ἐνκλέπειν.
» καὶ ὅσων μὲν ἄλλοι ἀπόμενοι, αἰσθανόμεθα τῇ ἁφῇ αἰσθητά ἔσὶν, ἰῶ τυγχάομεν ἔχοντες. ὅσα δὲ διὰ
» τῶν μεταξὺ καὶ μὴ ἄλλων ἁπόμενοι τοῖς ἁπλοῖς διασήμασι. λέγω δ' οἷον, ἀέρει, καὶ ὕδατι.

Μ ἢ ἁπτῶν τὸ συνημμένον. μηδὲ τὴν πρόσληψιν, κατασκευάζει τὴν πρόσληψιν. καὶ συναισθήμενος ἄλλῃ ἄσα φέλα λέγει σὺ τῷ μέσῳ τὸ συμμένον, ἢ εἰ οὕτω τὸ ὑπόλοιπον τῆς προσλήψεως κατασκευάζει. ὀφείλων γὰρ ἁπᾶν ἢ λέπει αἴσθησις, λέπει καὶ αἰσθητήριον. ἀλλὰ μὴν αἰσθητήριον ἃ λέπει, οὐκ ἀρ' ἃ δὲ αἴσθησις. εἶτα ὀφέλων κατασκευάσαι ὅτι οὐ λέπει αἰσθητήριον, τὴν πρόσληψιν. ἢ τοῦτο δέείας ἐκ τοῦ πᾶσαν αἴσθησιν ἢ ἀμέσως ἢ διὰ μέσου αὐτιλαμβάνεσθαι. ἔχομεν δὲ ἀμφω καὶ τὸ ἀμέσως καὶ τὸ διὰ μέσου πάντα τὰ ἄλλα ἐάσας ἐκ τούτου αὐτοῦ. καὶ δείκνυσιν ὅτι ἔχομεν ἀμέσως αἴσθησιν. ἢ γάρ φησιν σὺ πᾶσιν οἷς ἔσὶν αἴσθησις ἡ ἁφὴ, ἀμέσως συνεργοῦσιν. τὰ γὰρ ἅπτα πάθη ἐσὶ τῆς ἁφῆς καὶ ἀμεσά ἔσὶν αἰσθητὰ ἔχομεν δὲ ἁφὴν, ἀμέσως ἄρα ἔχομεν αἴσθησιν. καὶ τοῦτο σκολιῶς ἔφρασεν ὅτι ὀφείλων κατασκευάσαι ὡς καὶ ἀμέσως ἔχομεν αἴσθησιν. τοῦτο ἐάσας φησίν. ἀνάγκη σὺναι λέπει αἴσθησις καὶ αἰσθητήριον. ὑδηγοὺς γὰρ τὴν ἀσάφειαν. τέθεικεν σὺ μέσῳ τὸ συνημμένον, εἶτα φέφεται καὶ κατασκευάζει τὴν πρόσληψιν, λέγων. ἐρωτᾷ ὅτι τῶν ἁπλῶν ἀμέσως αὐτιλαμβανόμεθα. ἔστι δὲ καὶ ἄλλα ὧν διὰ τοῦ μεταξὺ αὐτιλαμβανόμεθα. ὅσα δὲ διὰ τῷ μεταξὺ καὶ μὴ ἄλλων ἁπόμενοι τοῖς ἁπλοῖς τὴν πρόσληψιν κατασκευάζει ὅτι ἔσιν σὺ ἡμῖν τινα καὶ διαμέσου αὐτιλαμβανόμενα. οἷον ὄψις. ἀκοή. ὄσφρησις. ταῦτα δὲ διὰ τῶν ἁπλῶν αὐτιλαμβάνεται μεταξὺ ὄντων. ἁπλᾶ δὲ λέγει ὕδωρ καὶ ἀέρα. διότι συνχεῖά ἐστὶ διὰ τούτων δὲ αὐτιλαμβάνοντου αἱ χρῆσις αἰσθήσεις.

» ΕΧΕΙ δ' οὕτως, ὥστε ἢ μὲν δ' σὺ ὸς πλέω καὶ αἰσθητὰ ἕτερα ἀλλήλων ὄντα τῇ γένει, ἀνάγκη
» ἂν ἔχοντα τοιοῦτον αἰσθητήριον, ἀμφοῖν αἰσθητὸν εἶναι. οἷον ἢ ὀξ ἀέρος ἐσὶ τὸ αἰσθητήριον. καὶ ἔσιν
» ὁ ἀὴρ καὶ ψόφου καὶ χρόας.

Μ ιηθῆσαν ἀστοχίαι ἰδιλύεται. ὁ γὰρ οὐκ ἦ πόρησε. τοῦτο ἰδιλύεται μὴ χρῆς πλέσκ τοῖς οὕτω μαίνεσθαι μένοις τῷ παλαιοῦ τὴν διαίρεσιν. ὀφέλων γὰρ ἀστορῆσαι ὅτι ἢ βέσιν αἰσθητὰ ἀὴρ καὶ ὕδωρ. φύσις δὲ αἰσθητὰ χρῶμα. ψόφος. ὡς μή. καὶ εἰ οὕτως ἰδιλύσαθαι ὡς εἰ σὶ ἀστορήσας φησίν. ἔχει δὲ οὕτως ἡ λύσις ὅτι δ' σὺ ὸς αἰσθητηρίου πλειόνων αἰσθητῶν αὐτιλαμβάνεται. ἄπερ αἰσθητὰ τῷ γένει διαφέρειν εἶπεν. ψόφος γὰρ καὶ ὀσμὴ ἑτερογενῆ. ἀνάγκη γάρ φησι τὸν ἀέρα ὄντα σὺ ἀκοῇ. καὶ ὀσφρή

σα. τῶν δύο αὐτιλαμβάνεσθαι τῇ ψόφῳ καὶ ὁσμῇ. τῇ ὀφέλων ἅπαν ὁσμὼ χρόαν, εἶπεν αὐτὶ ὁσμῆς. ἵνα μὴ φύγῃ τὼ ἀσφαλαιον. καὶ οὕτω μ. πινδν ὄξηχίσαντο. ἕτεροι δὲ φασιν ὅτι μᾶλλον πρὸς τὸν ἐμπεδυκλέα συίσατοι, ὡς λέγοντος ἐκείνου ὅτι ἡ μὴ δλώματα ἀεισοτέλης κατά σε, μήτε ἐκ πυρὸς, μήτε ἀπὸ γῆς καθ' αὑτὰ γενέσθαι τὰ αἰσθητήρια. δὸς αἰσθητήρια, ἵνα αὐτιλαμβάνωνται ἀλλῶν καὶ τὸ ὅμοιον ὑπὸ τῶ ὁμοίω γνωσθῆ. φησὶν οὖν πρὸς ἀλλὸν ἀριστοτέλω, ὅτι ἡ δι' ὑὸς μεταξὺ ὄντος αἰσθητικοῦ καὶ αἰσθητηρίου πλείονα αἰσθητὰ γινώσκεσθαι ὥσπερ ὑπὸ ἀέρος τυχὸν καὶ χρῶμα γινώσκεσθαι καὶ φόφος διότι διαφανής δὲ καὶ διηχής τι ἄτοπον καὶ μᾶς αἰσθήσεως πολλὰ γινώσκεσθαι.

» ΕΙ ΔΕ πλέω τῶ ἀλλοῦ ἴον χρόα καὶ ἀὴρ καὶ ὕδωρ. ἄμφω γὰρ διαφανῆ. καὶ ὁ δ' ἕτερον ἀλλῶν
» ἔχων μόνον, αἰσθήσεσθαι τῶ ἀμφοῖν.

Τ ὁ ἕτερον ἄπορον ἀστιρεῖ. φησὶ γὰρ ὅτι λείπεται αἰσθητήριον. πλέω γὰρ δεῖ τὰ μετέχοντα τῶ ὑὸς. τῶ γὰρ διαφανοῦς ὃ εἶπεν χρόας καὶ ἀὴρ καὶ ὕδωρ μετέχει. λείπεται ἄρα αἰσθητήριον, διότι δύο μοί δεῖ τὰ διακονοῦντα, μία δὲ ἡ ὄψις. καὶ λύει τῶτο ὅτι δι' ὑὸς αἰσθητηρίου τῶν δύο αὐτιλαμβάνεσθαι. ὁ γὰρ ἔχον δ' ἕτερον τῶ ἀέρος φησὶ, τουτέστι τὸ ὑγρὸν, ἵνα εἴπῃ τὴν χώρω ἄμφω τὰ διαφανῆ οἶδεν.

» ΤΩΝ δὲ ἁπλῶν, ἐκ δύο τούτων αἰσθητήρια μόνον ἐσὶν. ὃς ἀέρος καὶ ὕδατος. ἡ μὲν γὰρ κόρη, ὕ-
» δατος. ἡ δὲ ἀκοὴ, ἀέρος. ἡ δὲ ὄσφρησις, θατέρου τούτων.

Τ ἰὼ πρόσληψιν κατασκευάζει ὅτι αὐάγκη ρίαν εἶναι τὰ ἀμέσως αἰσθητήρια, ἐπεσὴ ὃς ἀέρος καὶ ὕδατος μόνον δύωντων εἶναι. ταῦτα δὲ ὄψις καὶ ἀκοὴ καὶ ὄσφρησις ἔχουσιν ἡ δὲ ὄσφρησις θατέρου. πνές φασιν ὅτι τὸ λέγειν ὅτι ἡ ὄσφρησις θατέρου μετέχει, τουτέστιν ἑκατέρου καὶ ἀέρος καὶ ὕδατος. ἐπεὶ ἡμῶν μὲν ἀέρος. ἐπεὶ δὲ τῶν σὺνδρων ὕδατος. πνές δὲ θατέρω λαμβάνουσι τὸ ἕτερον, τουτέστι τὸ ἑτέρου μετέχει οἷον ἀέρος.

» ΤΟ δὲ πῦρ, ἢ οὐδενὸς, ἢ κοινὸν πάντων. οὐδὲν γὰρ αὖδυ θερμότητος αἰσθητικόν. ἡ δὲ γῆ ἢ οὐδενὸς
» ἢ σὺ τῇ ἁφῇ μάλιστα μέμικται ἰδίως. διὸ λέποιτ' ἂν μηδὲν εἶναι αἰσθητήριον, ἐξω ὕδατος καὶ ἀέρος.
Κ αλῶς εἶπεν κοινὸν πάντων. πᾶσα γὰρ αἴσθησις φέφεται. ἢ δὲ φέφεται καὶ πέπεσι. πᾶσα δὲ πέψις διὰ θερμοῦ. διῆται ἄρα πυρὸς ὡς θερμοῦ πᾶσα αἴσθησις. γῆ δὲ οὐδενὸς ἢ σὺ τῇ ἁφῇ. ἢ καὶ τὸ γήϊνον τῇ ἁφῇ ἀστικεχώρισται. ἀλλ' οὖν νῶ οὐ καλῶς τὴν ἁφὼ ὠνόμακεν ὡς μέσον. πδὶ γὰρ τῶν διὰ μέσου αἰσθήσεών ἐσιν ὁ λόγος.

» ΤΑΥΤΑ δὲ καὶ νῶ ἔχουσιν σὐκια ζῶα. πᾶσαι ἄρα αἱ αἰσθήσας ἔχοντα ὑπὸ τῶν μὴ ἀτελῶν
» μηδὲ πεπραμένων. φαίνεται γὰρ καὶ ἡ ἀπαλάκε ὑπὸ τὸ δέρμα ἔχουσα τοὺς ὀφθαλμούς.

Ε" χουσή φησι πνὰ τῶν ζώων τὰς ἓ αἰσθήσεις ὅσα τέλεια δεῖ καὶ μὴ πηρώματα. καὶ ἵνα μήπις αὐτῷ εἴπῃ ὅτι ἰδοὺ ἡ ἀσφάλαξ τέλειόν δεῖ ζῶον, ὄψιν δὲ οὐκ ἔχει. φησὶν ὅτι ἔχει μὲν ὀφθαλμούς. ἀλλὰ δι' ὑμένος ἀλοὺς ἐσκέπασεν ἡ φύσις. ἵνα μὴ σὺ τῷ ὀρύπτειν τὴν γλῶ ῥᾳδίως ἐκτυφλωθῇ. καὶ ἁπλῶς ὅσα ἔχει τὴν κατὰ τόπον κίνησιν τὰς ἓ ἔχει αἰσθήσεις. κρεῖπον γὰρ ἡ κίνησις τῆς αἰσθήσεως. καὶ ὅπου τὰ κρέἴω ἐκεῖ καὶ τὰ χείρω. ἢ δὲ καὶ πνὰ τὴν κατὰ τόπον ἔχει κίνησιν, οὐ μὼ τὰς ἓ αἰσθήσεις, ὡς πελωρίδες καὶ σκώληκδυ. ἀλλ' οὖν ἄλλῳ πρόπῳ ἡ φύσις τὸ λεῖπον ἀλλοῖς σὺεπλήρωσεν. ἰδοὺ οὖν ἡ τῶτο σαφῶς ἄλλο δεῖ τὸ αὐτιχείρημα, ὅτι ὅπου τὸ κρεῖτον ἐκεῖ καὶ τὸ χεῖρον. καὶ οὐκ ἴσιον τ' ὑπομνησάντων.

» ΩΣΤΕ ἢ μήπ' ἕτερόν δεῖ σῶμα καὶ πάθος ὁ μηδενὸς δεῖ τῶν σὺ ταῦθα σωμάτων, οὐδεμία αὖ
» ἐκλείποι αἴσθησις.

Σ ῶμα καὶ πάθος λέγει, τουτέστι σωματικὸν πάθος. τὶ δὲ βούλεται συμπερᾶναι. τὰ πρόσω. ἢ γὰρ φησὶν οὐκ ἔσιν ἔξω τῶν στοιχείων σώματικὸν πάθος. τῶτο δὲ εἶπεν διὰ τὴν πέμπλω ὀδὸν τὸ ποιοῦν αἰσθητήριον. παθητικὸν γὰρ πάντως θέλει εἶναι, ἐκείνη δὲ ἀπαθής. οὐκ ἄρ' λείπεται αἰσθητήριον.

» ΑΛΛΑ μὼ οὐδὲ τῶν κοινῶν οἷόν τε εἶναι αἰσθητήριον τὶ ἴδιον ὧν ἑκάστη αἰσθήσει αἰσθανόμεθα
» κατὰ συμβεβηκός. οἷον, κινήσεως. στάσεως. σχήματος. μεγέθους. ἀριθμοῦ εὐός.

Δ ἅξας ὅτι οὐκ ἔσιν ἄλλη ἔκτη αἴσθησις παρὰ τὰς ἓ σὺ τῇ προλαβούσῃ πράξει. καὶ νῦν πάλιν τὸ αὐτὸ δείκνυσιν. ἐπεσὴ γὰρ εἴρηται σὺ τῷ δευτέρῳ λόγῳ. τῆσδε τῆς πραγματείας ὅτι ἔσι κοινὰ αἰσθητά. οἷον μέγεθος. καὶ σχῆμα. ἀριθμός. κίνησις. ἠρεμία. καὶ ἔσι μέγεθος μὲν καὶ σχῆμα κοινὰ ὄψεως καὶ ἁφῆς. τὰ δὲ λοιπὰ γ'. λέγω δὲ κίνησιν. ἀριθμόν. ἠρεμίαν. τῶν ἓ αἰσθήσεών ἐσι κοινά. ἴσως οὖν τις οἰηθὴ ὅτι ταῦτα τὰ κοινὰ αἰσθητὰ ἄλλη τίς δεῖ ἔκτη αἴσθησις παρὰ ταύτας τὰς ἓ κείνουσα. νῦν οὖν δείκνυσι διὰ τῆς παρούσης θεωρίας ὅτι οὐκ ἔσιν. ἄλλη τίς ἔκτη αἴσθησις μερική. ἥτις κρίνει τὰ κοινὰ αἰσθητά. τῶτο δὲ δείκνυσι τῶτον ὃν τρόπον. ἢ τὰ κοινὰ αἰσθητὰ ἴδιά δεῖ ταύτης τῆς ἰδικῆς αἰσθήσεως. οὐκοῦν τῶν ἓ τούτων κῦ συμβεβηκός δεῖν αἰσθητά. ἢ γὰρ δύο πράγματά τινων ὑπάρχοι κῇ ἕ σὺς. ἴδιόν ἐστι. δῆλον ὅτι τῷ ἄλλων κῦ συμβεβηκὸς ὑπάρχει. ἢ γὰρ κῇ τῶ ἄλλῳ ἴδιον. οὐκέτ' ἐσὶν ἴδιον ἐκείνῳ. ἰδοὺ γὰρ κῇ τῷ ἄλλῳ ὑπάρχει. ὥστε ἢ τὰ κοινὰ αἰσθητὰ ἴδιά ἐστι δ' ἕκτης αἰσθήσεως ἀκοῦ τοῦς ἓ ταύτοις κῦ συμβεβηκός ἐστιν αἰσθητά. ἀλλὰ μὼ οὐκ ἔσι τοῦς ἓ ταύτοις κῦ συμβεβηκὸς αἰσθητὰ ὡς δείξω. οὐκ ἄρ' ἐστὶν ὃ αἰσθήσεως ἧς ἴδιά ἐστιν αἰσθητὰ ταῦτα τὰ λεγόμενα κοινὰ αἰσθητά. ὅτι ὃ οὐκ ἔσι κῦ συμβεβηκὸς αἰσθητὰ

τοῦς

τοῦς ἓ αἰσθήσεσι τὰ κοινὰ αἰσθητὰ πάλιν τῶτο ὑποτικῶ κατασκευάζει λέγων οὕτως, τὰ κατὰ συμβεβηκὸς αἰσθητὰ οὐ ποιοῦσι πάθος ἧς τῷ αἰσθήσιν ὡς δείξω. ταῦτα δὲ ποιοῦσι πδὶ τὴν αἴσθησιν πάθος. οὐκ ἄρ' κατὰ συμβεβηκὸς ἔσιν αἰσθητά. καὶ πόθεν δῆλον ὅτι οὐ ποιοῦσι πάθος πδὶ τὴν αἴσθησιν τὰ κατὰ συμβεβηκὸς αἰσθητά. δείκνυσι καὶ οὕτως. φησὶ γὰρ ὅτι τὰ κατὰ συμβεβηκὸς αἰσθητὰ διπλᾶ δεῖν. ἢ ἄλλη αἰσθήσει ὑποπίπτον ὥσπερ ἡ ὄψις κείνει τὸ γλυκὺ ἀπὸ τῆς χροιᾶς. καὶ γοῶ ἐαὶ ἴδωμεν ὑγρόν τι ξανθὸν λέγομεν ὅτι τῶτο μέλι ἐσὶν. καὶ λέγεται τῶτο κατὰ συμβεβηκὸς αἰσθητὸν ὅταν ἀπὸ τῆς χροιᾶς ἡ ὄψις αὐτιγνῶ τὸ γλυκύ. ἢ οὖν τῶτό δεῖ κατὰ συμβεβηκὸς αἰσθητόν. ἢ ὅπερ οὐδεμιᾷ αἰσθήσει ὑποπίπτει ὡς ἡ οὐσία. ἡ γὰρ οὐσία οὐδεμιᾷ αἰσθήσει ὑποπίπτει. ἀλλὰ γινώσκεται ἐκ τῶν αὐτῇ συμβεβηκότων. ἓν γὰρ κλέωνος ὑὸν γινώσκομεν οὐχ ὡς κλέωνος ὑόν. τουτέστιν, οὐχ ὡς οὐσίαν, ἀλλ' ἐκ τῶν σὺ αὐτῷ συμβεβηκότων. οἷον ὅτι λδυκὸς δεῖν. ὅτι προλάστωρ φέρει ἅπαν καὶ ἐπὶ πιοῦτο. διὰ τοῦ οὕτως ὄντος τῶ κατὰ συμβεβηκὸς αἰσθητῶ. οὐδέτερον τῶν σημαινομέ ων τούτων πάθος πιεῖ. τὸ γὰρ ἄλλης αἰσθήσεως αἰσθητὸν. οὐ ποιεῖ πάθος σὺ ἄλλῃ αἰσθήσει. κἂν γινώσκηται δῆ ἀλλῆς. καὶ γοῶ τὸ γλυκὺ οὐ ποιεῖ πάθος πδὶ τὴν ὄψιν. κἂν γινώσκηται ὑπὸ τῆς ὄψεως διὰ μέσου τῶ ξανθοῦ χρώματος. οὔτε δὲ πάλιν τὸ μηδεμιᾶς αἰσθήσεως αἰσθητόν. ποιεῖ πάθος πδὶ τὴν ὄψιν. κἂν γινώσκηται ὑπ' ἀλλῆς. ὥστε δῆλόν ἐστιν ὅτι τὰ κατὰ συμβεβηκὸς αἰσθητὰ οὐ ποιοῦσι πάθος πδὶ τὴν αἴσθησιν ἐκείνω. ἧς δεῖ κατὰ συμβεβηκὸς αἰσθητά. ἔσι δὲ οὖν ὅλον τῶ χυμοῦ ἡ σύντομος ἐπαγωγή. αὖτη. τὰ κοινὰ αἰσθητὰ οὐκ ἔσιν ἴδια αἰσθητὰ ἄλλης τινὸς αἰσθήσεως ἔκτης παρὰ ταύτας τὰς ἓ. ἢ γὰρ ἄλλης τινὸς ς'. ἴδιά δεῖν αἰσθητὰ, οὐκοῦν τῶν ἓ τούτων κατὰ συμβεβηκός ἐσιν αἰσθητά. ὥσπερ γὰρ τὰ χρώματα ἴδια ὄντα αἰσθητὰ τῆς ὄψεως τῆς γλύσεως κατὰ συμβεβηκός ἐσιν, οὕτω καὶ τὸ σχῆμα καὶ τὸ μέγεθος καὶ τὰ λοιπὰ ἔσιν ἴδια ἄλλης αἰσθήσεως ς'. οὐκοῦν τῶν ἓ τούτων κατὰ συμβεβηκός ἐσιν αἰσθητά. ἀλλὰ μὼ οὐκ ἔσι κατὰ συμβεβηκὸς τῶν ἓ τούτων. τὰ μὲν γὰρ κατὰ συμβεβηκὸς αἰσθητὰ οὐ ποιοῦσιν πάθος πδὶ τὴν αἴσθησιν. τὰ δὲ κοινὰ αἰσθητὰ ποιοῦσι πάθος πδὶ τὰς αἰσθήσεις. ἔδειξε τῶτο ἐκ τῆς ἅπαν ὅτι κατὰ συμβεβηκὸς αἰσθητὰ διπλᾶ δεῖν. ἢ γὰρ τὸ ὑπὸ ἄλλης τινὸς αἰσθήσεως γινωσκόμενον καθ' αὑτὸ ἄλλης δὲ καὶ τὰ συμβεβηκότ. ἢ ὃ μηδεμιᾷ αἰσθήσει καθ' αὑτὸ ὑποπίπτει, ὡς ἡ οὐσία. οὐδέτερον δὲ τούτων πάθος ποιεῖ πδὶ τὴν αἴσθησιν. τὰ δὲ κοινὰ αἰσθητὰ πάθος ποιοῦσιν. ὡς δείκνυται σὺ τῷ δευτέρῳ λόγῳ. τῆς δὲ τῆς πραγματείας. κίνησις γὰρ συνεχὴς καὶ μικρὰ γράμματα. ἀμβλυώπειν ποιεῖ τὴν ὄψιν. δῆλον οὖν ὅτι τὰ κοινὰ αἰσθητὰ οὐκ ἔσι κατὰ συμβεβηκὸς αἰσθητά. καὶ αὕτη ἐσὶν ὅλη τῆς λόγου ἡ διασκευὴ συγκειμένη ἐκ τε δύο ὑποθετικῶν συλλογισμῶν. καὶ σύος κατηγορικοῦ. σὺ οἷς τὸ ἁπλῆ τοῦ κεφάλαιον. ἓ κεφαλαίου δεῖν. σὺ ᾧ ἄτοπα ἐὰν τινα τῶν ἀτοπιῶν; τὶ δ' ἴσως οὐκ ἰδιοποιήσαιτο αἰ αἰσθήσεις, καὶ ἑκάστη τὰ ἑαυτῆς οἶδεν. ἀλλὰ ποτὲ καὶ ἡ ἄλλη τὰ ἄλλης ἰδίσατοι. καὶ γοῶ ἐαὶ ποτὲ συνεργήσωσιν ὄψις καὶ γεῦσις περί τι πρᾶγμα οἷον πδὶ μέλι καὶ ἅμα γλυσώματα καὶ θασώμεθα μέλι τῇ αὐτῷ μέλιτος ὑποπεσόντος. ἡ ὄψις οὐ μόνον τὸ οἰκεῖον ἡδέναι βούλεται οἷον ὅτι ξανθόν. ἀλλὰ προπηδᾷ κῇ τῆς γλύσεως, καὶ οἶδεν ὅτι καὶ γλυκύ δεῖν. καὶ ἀῦτη μεύ δεῖν ἡ ἄτοπεία. λέγομεν δὲ λύσιν ἀῦτῆς τοιαύτην ὅτι συμβαίνει ποτὲ συνεργῆσαι σύο αἰσθήσεις οἷον πδὶ μέλι ἅμα ὄψιν καὶ γεῦσιν, τὴν μὲν γλύσεως μείω ὅτι γλυκύ. τὴν δὲ ἰσθῦσαν ὅτι ξανθόν. εἶτα ταύτας τὰς σύο αἰσθήσεις ἄτοπ πραπωλῶσι ἅς τῷ κοινῷ αἰσθησιν. καὶ κεῖ καταλεῖψαι πνὰς τύπις. εἶτα τῇ αὖειον μέλιτος φανείσης καὶ τὸ χρώματος ξανθοῦ ἡ φαντασία αὐακινεῖ τοὺς σὺ αὐτῇ τύπους. οὓς τῇ προτραίας ἐδέξατο γλυκέος ἅμα καὶ ξανθοῦ. καὶ ἄτοπ φαίνεται, ὅτι γλυκὺ δεῖ τὸ τοιοῦτον. αὕτη οὖν δεῖν ἡ λύσις τῆς τοιαύτης ἀτοπείας. τὸ τὴν κοινὸν αἴσθησιν δεξαμένω ἄμφω τοὺς τύπους. τὸν μὲν ἐκ τῆς γεύσεως. τὸν δὲ ἐκ τῆς ὄψεως. εἶτα τῇ ὑστεραίας, τῶ ἐκ τῆς ὄψεως τύπου ἀκινηθέντος τῷ θεαθῶσαι ἡ μὲν μέλι, λοιπὸν αὐακινεῖσθαι καὶ τὸν ἐκ τῆς γλύσεως τύπον. καὶ ὡς δεῖν ἅπαν αὖ χλίεσθαι βάτερον ὑπὸ θατέρου τύπου. καὶ ταύτη γινώσκειν ὅτι γλυκύ δεῖ κἂν μὴ γλυσώμεθα. ἀμέλει τοίνω σὺ τοῦτ' ἔσιν καὶ ἀπέθη γίνεται. τῆς γὰρ κολοφωνίας ὁμῆ γλυσάμενος. ἀλλὰ μόνον ἀλλὴν θεασάμενος ἐπὶ μέλι εἶναι. διὰ τὸ προσοικεῖσθαι τῇ χρώματι. ὅπως ἰδὴ λυσάμενος τὴν ἀτοπείαν λοιπὸν ἀτοπεῖται ἑτέραν δεμυτέραν ἀτοπείαν. ὅτι ὅσον ἰδὴ τούτῳ καθ' αὐτὸ γινώσκει ἡ κοινὴ αἴσθησις τὸ γλυκύ. καὶ ὃ κατὰ συμβεβηκός. ἢ γὰρ ἀμφοτέραν ἔχει τοὺς τύπους καὶ τῆς ὄψεως ὅτι ξανθόν. καὶ τῆς γλύσεως ὅτι γλυκύ, δῆλον ἅπαν ὅτι τῇ ὑστεραίας κἂν μὴ ἐγλυσάμεθα, ἀλλ' ἐθεασάμεθα μόνον τὸ μέλι καθ' αὐτὸ, λέγομεν, ὅτι γλυκύ δεῖν. ἢ γὰρ κοινὴ αἴσθησις ἔχει τοὺς τῆς γεύσεως τύπους. καὶ πάλιν ἐκείνοις αὐακινοῦσα λέγει ὅτι γλυκύ δεῖν. ἢ οὖν κατὰ τοὺς τύπους τὸ γλυκέος μνουμένη λέγει, ὅτι γλυκύ δεῖ, καθ' αὐτὸ ἅπαν ἡ κοινὴ αἴσθησις καὶ οὐ κατὰ συμβεβηκὸς τῶτο δρᾶ. καὶ αὕτη μεὺ ἡ ἀτοπεία. λέγομεν δὲ ὅτι κεῖ ἔχει τοὺς τύπους τῶν γλυκέων. ἀλλ' οὖν ὅμως οὐκ ἀφ' ἑαυτῶν ἐκινήθησαν. οὔτε γὰρ ὑπέκειτο γευσάμενος τὸ μέλιτος, ἀλλὰ θεασάμενος ἄλλου μόνον. ὥστε κατὰ συμβεβηκὸς ἀπεφαίνετοι ὅτι γλυκύ δεῖν. καθ' αὐτὸ γὰρ ἐκινήθησαν οἱ τύποι τῆς ὄψεως. ἢ δὲ γὰρ ὅτι ξανθόν. κατὰ συμβεβηκὸς δὲ ἐκινήθη, καὶ ὁ τύπος τῆς γεύσεως. τῷ μιᾷ οἰηθῶσαι δὴν τῆς ὄψεως τύπον. ταῦτα καὶ πρὸς τὼ δευτέραν ἄτοπείαν σὺ οἷς καὶ τὸ δεύτερον γλυ-

ροῦτοι κεφάλαιον. ῥίτον κεφάλαιόν ὄδιν. ἐν ᾧ ἀπορεῖ διατὶ σὺς καὶ τῶ ἄλλου πράγματος. δύο αἰσθήσεις ἀνίπλαμβάνοντοι ἢ καὶ πλέους. οἷον τῶ σχήματος ὄψις καὶ ἁφὴ ἀνίπλαμβάνετοι καὶ τῶ μεγέθους καὶ τῶ ἀριθμοῦ. πάλιν αἱ πέντε αἰσθήσεις, διατὶ οὠ τῶτο καὶ μὴ ἑκάστη αἴσθησις ἰδίιον ἀνίπλαμβάνετοι. αὕτη ἡ ἀπορεία, πρὸς ἣν ἀριστοτέλης φησὶ. ὅτι διαττῶ πλέους αἰσθήσεις τῶν ἄλλων ἀνίπλαμβάνοντοι πραγμάτων, ἵνα ὦσι κοιναὶ αἰσθηταί. καὶ ὁ μὲν ἀριστοτέλης ταῦτα εἰπὼν ἔπαυσε τὼ λέξιν. εἰ δέ τις ἀπορήσειε καί τι ὅλως χρείας κοινῶν αἰσθητῶν, ἐροῦμεν πρὸς ἄλλον. ἄπιμι πλάτων ἐν ζ' τῆς πολιτείας καὶ ἐν τιμαίῳ λέγει. φαμὲν γὰρ ὅτι ταῦτα τὰ κοιναὶ αἰσθηταὶ ἀλλ' ὄδιν τὰ τοῖς μαθηματικῆς ἀϋλήσεως ὑποκείμενα. σχήματα γὰρ καὶ ἀριθμοί. καὶ κινήσεις καὶ μεγέθη καὶ ῥεμίαι ἆδην τὰ κοιναὶ αἰσθηταί. ἄπιμι τοῖς μαθηματικῆς ἀϋλήσεως ὑποκείμενα. ἐπεσὶ οὠ ἐχρῶ τὰ μαθηματικὰ ὑποκείμενα ἀκριβῶς γινώσκεσθαι. ἀκριβῶς δὲ γινώσκοντοι τῷ ὑπὸ πολλῶν αἰσθήσεων γνωρίζεσθαι. καὶ διατῶτό ὄδι κοιναὶ αἰσθηταί. ἀλλ' ἡ ταῦτα οὕτως ἔχει, ἐναντιοῦται ἑαυτῷ πλάτων. ἀλλὸς γὰρ ἐν τῷ δευτέρῳ λόγῳ τούτου τῶ βιβλίου λέγει, ὅτι τὰ ἴδια αἰσθητὰ ἀκριβέστερον γινώσκεσθαι. πῶς οὖν φησὶ λέγει ὅτι τὰ κοιναὶ αἰσθητὰ ἀκριβέστερά ὄδι. λέγομεν οὠ ὅτι οὐκ ἐναντιοῦται ἑαυτῷ, ἀλλὰ τὰ ἴδια αἰσθητὰ ὑπὸ τῆς οἰκείας αἰσθήσεως ἀκριβέστερον γινώσκοντοι τῶν κοινῶν αἰσθητῶν οἷον ἴδιον ὄψεως τὸ λευκὸν, κοινὸν δὲ τῆς ἁφῆς τὸ μέγεθος. ἡ οὖν ὄψις ἀκριβέστερον γινώσκει τὸ λευκὸν ἢπερ τὸ μέγεθος. ὥστε πρὸς ἑκάστην αἴσθησιν τὸ ἴδιον αἰσθητὸν τῶ κοινοῦ ἀκριβέστερον γινώσκεσθαι. οἶδεν οὖν ἡ ὄψις ἀμυδρῶς τὸ κοινὸν αἰσθητόν. οἶδε δὲ ἀλλὸ καὶ ἁφὴ ἀμυδρῶς καὶ ἁπλῶς ἑκάστη ἀμυδρότερον τῶ οἰκείου αἰσθητῶ οἶδεν ἀπὸ. συνεχομένη δὲ ἡ τῶν πλειόνων αἰσθήσεων γνῶσις ἀκριβῆ ποιεῖ τὴν τῶ κοινοῦ αἰσθητῶ γνῶσιν. ὅτω γάρ φησι καὶ ἡ ἁφὴ ὄβος. εἰ γὰρ καὶ μικρὸν ἀδιάσημικρῶ καταθείης καὶ θαμὰ τῶθ' ἔρδοις τὰ κρίνειν καὶ τὸ μέγα γένοιτο. ἴσεον δὲ ὅτι κἂν ἄμφω ἀκριβῆς ἦσιν αἱ γνώσεις. καὶ ἡ τῶν ἰδίων αἰσθητῶν. καὶ ἡ τῶν κοινῶν. ἀλλ' οὠ ἡ τῶν ἰδίων αἰσθητῶν γνῶσις ἀκριβεστέρα ἔστι τῆς τῶν κοινῶν αἰσθητῶν γνώσεως. ἄμφω μὲν γὰρ καὶ τὰ κοιναὶ αἰσθητὰ πρὸς τὰ ἴδια. καθ' αὑτὸ γινώσκει ἡ ὄψις. ἀλλὰ μᾶλλον τὰ ἴδια γινώσκει ἡ αἴσθησις οὐ οἷς ἡ τελεία. Ἀλλὰ μὴν ὄδε τ' κοινῶν οἷόν τε εἶναι αἰσθητήριόν τι ἴδιον ὧν ἑκάστη αἰσθήσει αἰσθανόμεθα κατὰ συμβεβηκός. οἷον κινήσεως στάσεως. Πάλιν μὴ ἆπιμι τὸ συνημμένον, ἢ τῶ προλαφθέν, ἀναιρέσει τῶ προλαφθέν. ὀφέλων γὰρ ἆπεῖν, ἆ τῶν κοινῶν αἰσθητῶν οὐδεμίᾳ αἴσθησις ὡς ἰδίων ἀνίπλαμβάνετοι. ὧν δὲ ὡς ἰδίων οὐδεμίᾳ αἴσθησις αἰσθανέτοι ταῦτα ἑτέρᾳ αἰσθήσει ὑπόκειτοι. τὰ κοιναὶ ἅμα αἰσθητὰ ἑτέρᾳ αἰσθήσει ὑπόκειτοι. καὶ ἔστω ἕκτον αἰσθητήριον καὶ αἴσθησις. ὀφέλων γὰρ ταῦτα ἆπεῖν καὶ ἀναιρέψαι ὅτι οὐκ ἔστιν ἕκτη αἴσθησις, ἐκ τούτου ἀρξετοι καὶ διάκνυσιν ὅτι οὐκ ἔστιν ἕκτη αἴσθησις. οὐ γάρ ὄδι φησιν ἴδιον αἰσθητήριον τῶν κοινῶν, ἐπεὶ κατὰ συμβεβηκὸς ἄλλων αἱ ἄλλαι αἰσθήσεις ἀνίπλαμβάνοντο. Νῶ δὲ πάρουσιν ὑπ' ἄλλων. Καὶ ὅρα πῶς ἀσαφῶς τὸ κατὰ συμβεβηκὸς εἶπεν. ὀφέλων γὰρ ἆπεῖν ἐπεὶ κατὰ συμβεβηκὸς αἱ ἄλλαι αἰσθήσεις ἄλλων αἰσθάνοντοί φησιν, ὅτι ὧν ἑκάστη αἰσθήσεις αἰσθανόμεθα κατὰ συμβεβηκός. ἢ γὰρ ὧδε τῷ ὅντι αἰσθητήριον τῶν κοινῶν αἰσθητῶν κατὰ συμβεβηκὸς ἄλλων ἡσθανόντο αἱ πέντε αἰσθήσεις, ἀλλὰ μὲν κατὰ συμβεβηκὸς ἄλλων οὐκ αἰσθανόντα. ὡς ἀπεδείξαμεν ἐν τῇ θεωρείᾳ. οὐκ ἄρα ἐστὶν ἄλλων ἴδιον αἰσθητήριον ἀριθμοῦ ἐνός. σκόπει ὅτι ἀνθίστηκε τῷ ἀριθμῷ ὃ ἐν. οὐδὲ γὰρ ὄδιν ἡ μονὰς ἀριθμὸς, ὡς ἀποδέδεικται ἐν τοῖς ἀριθμητικοῖς λόγοις.

» ΤΑΥΤΑ ῥᾴ πάντα κινήσει αἰσθανόμεθα. οἷον μέγεθος κινήσει. ὥστε καὶ τὸ σχῆμα. μέγεθός γάρ
» τι καὶ τὸ σχῆμα. τὸ δὲ ἠρεμοῦν, τῷ μὴ κινεῖσθαι.

Ε ντεῦθεν ἡ λύσις τῆς ἀπορείας. τὶ γάρ φησιν ὅτι τὰ κοιναὶ αἰσθητά, οὐκ ἔστι κατὰ συμβεβηκὸς αἰσθητά. διότι τῶτο κινήσει αἰσθανόμεθα. κίνησιν δὲ λέγω τὸ πάθος τῶ ἀλλοίωσιν. τὸ οὖν κοινὰ αἰσθητὰ φησὶ πάθος ποιεῖ. οὐδὲν δὲ τῶν κατὰ συμβεβηκὸς αἰσθητῶν ποιεῖ πάθος. Καὶ ἴσως ἀπορήσει τις ὅτι πῶς λέγει τὰ κοινὰ αἰσθητὰ διὰ κινήσεως γινώσκεσθαι, τουτέστι κίνησιν ποιεῖν. ἰσὺ γὰρ ἡ ῥεμία καὶ ἀλλὴ μία ἐστὶ τῶν κοινῶν αἰσθητῶν, καὶ ὅμως οὐ ποιεῖ κίνησιν οὐ τῇ αἰσθήσει, εἶγε ἠρεμία ἐστί. καὶ ταύτην λύων τῶ ἀπορείαν ὁ φιλόσοφος πλούταρχός φησιν. ὅτι ἐπεσὶ πρὸς τὰς ἀντικαμσίας κινήσεις κείνοντες γινώσκομεν τῶ ἠρεμίαν. ταύτη κινεῖσθαι λέγοιτό τις πᾶσα δὲ κίνησις διάθεσίς τίς ὄδι, πᾶσα δὲ διάθεσις οἱονεὶ πάθος τί ὄδιν. ὥστε ἀκίνητος λεγόμενα καὶ κατὰ τὴν ἠρεμίαν πάσχειν πῶς καὶ διατίθεσθαι. Απορῶσι δὲ καὶ ἄλλω σὺ ταῦθα. πῶς λέγομέν φησιν ὅτι τὰ μὲν ἴδια αἰσθητὰ ποιοῦσι πρὸς τὴν αἴσθησιν, τουτέστιν ὅτι τὰ μὲν καθ' αὐτὸ αἰσθητὰ διὰ κινήσεως γίνοντοι. τὰ δὲ κατὰ συμβεβηκὸς, οὐ διὰ κινήσεως. καὶ μὴν ἴσθι τυχὸν ξανθόντι ἢ ὁ τύπος οὗ πος τῶ ξανθοῦ ἐκίνησε τὸν ἄλλον τόπον, τὸν σὺ ἐμοὶ τῶ γλυκέος ὄντα. καὶ εἶπεν ὅτι τῶτο μέλι ἐστίν. ἰσὺ οὠ καὶ τῶτο διάτινος ἔγνων κινήσεως. φησὶ δὲ καὶ πρὸς τῶτο ὁ πλούταρχος. ὅτι ἰδίᾳ λέγομεν τῶν κοινῶν αἰσθητῶν κινήσει ἢ μᾶς αἰσθάνεσθαι, δέον πρὸς διορισμὸν λέγειν τινὰ, ὃν παρέλιπεν μετ' ἀριστοτέλης σὺ τῇ παρούσῃ λέξει. σὺ ἄλλοις δὲ φαίνεται λέγων ἄλλον. ὅτι τ' κοινῶν αἰσθητ' διὰ κινήσεως αἰσθανόμεθα, οὐ κατὰ τὸ αἰσθητικὸν ἰδίωμα. οὐδὲν γὰρ διὰ τῆς γλώττης ἐκινήθη σὺ ἐμοὶ ἢ γλυκύτης. τὰ μέντοι γε ἴδια αἰσθητὰ δι' ἄλλου τῶ αἰσθητικοῦ

ἰδιώματος

ἰδιώματος γινώσκεσθαι. ὁρῶ γὰρ τὸ λευκὸν καὶ γλυκαίνομαι τῶν γλυκέων. ὡσαύτως καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων. ὅρα δὲ ὅτι τὰ ἐ κοινὰ αἰσθητὰ τῶν ἓ δέδωκεν. αἰσθήσεων εἶναι κοινα. οὐκ ἔστι δὲ ἃ μὴ τὰ ῥίζα κοινὰ, ὡς εἴρηται. ἢ μὴ αἰρε εἰπεῖς ὅτι μέγεθος λέγει τὸ σὺ ἑκάστῃ αἰσθήσει καὶ οὐκ σὺ πρωῶ. οἷον μέγαν φόφον. ἢ μέγαν λευκόν. τότε γὰρ κοινόν ὄδι πάντων. καὶ τὸ σχῆμα δὲ, ἃ λάβοις κατὰ τὸ λεῖον καὶ τραχύ. καὶ τὸ μὲν λεῖον εἴπεις ἁπλῶ. τὸ δὲ τραχὺ αὐτοῦ ὀρθὸν καὶ τῶτο τὸ κοινὸν δυσίσκεται αἰσθητὸν πᾶσης αἰσθήσεως. μέγεθος γάρ τι τὸ σχῆμα. φασὶ τινὲς ὅτι ἰσὺ ἄλλος λέγει ὡς καὶ τὸ σχῆμα μέγεθός ὄδι. καὶ πῶς σὺ τοῖς κατηγορίαις ἐλέγετο. ὅτι τὸ μὲν μέγεθος ποσοῦ ὄδι εἶδος. τὸ δὲ σχῆμα ποιοῦ. ἰσὺ γὰρ ἄλλος ταυτὸν οἷον δὲ μέγεθος καὶ σχῆμα. καὶ λέγομεν οὐκ εἶπεν ἀριστοτέλης ὅτι ταυτόν ὄδι μέγεθος καὶ σχῆμα. ἀλλ' ἐπεσὶ πέντως συνακολυθῆ τῷ σχήματι τὸ μέγεθος καὶ οὐκ ἔστι σχῆμα χωρὶς ὑδινοῆσαι μεγέθους. διατῶτο εἶπεν, ὅτι μέγεθός γάρ τι τὸ σχῆμα. τουτέστιν ὅτι μέγεθός ὄδι τὸ ἐσχηματισμένον οὐ τὸ σχῆμα. τὸ ἓ ἥρεμοῦν τῷ μὴ κινεῖσθαι αὐτιλαμβάνοντα. εἶπε πρὸς τῶτο ὅτι αὖω τὸ πάθος εἶπε κίνησιν. νῦν δὲ ἐπεσὶ τὰ ἑστάμενα ὁρῶμεν, μήτε μουμένα, μήτε αὐξανομένου τῶ πάθους, διότι ἵστανται. τὰ δὲ κινούμενα ἄλλως καὶ ἄλλως ὁρῶμεν. ἢ μουμένου. ἢ αὐξανομένου τῶ πάθους πρὸς τὴν κίνησιν ἀλλῶν, διατῶτο εἴπωτως τὸ ἠρεμοῦντος αἰσθανόμεθα. τουτέστιν ὡσαύτως.

» Ο ΔΕ αριθμὸς τῇ ἁπτοφάσει τῶ συνεχοῦς καὶ τοῖς ἰδίοις γινώσκεσθαι.

Φ ησὶν ὁ ἀριθμὸς ὄβ ἁπτοφάσεως, ὅτι οὐκ ἔστι συνεχὴς, εἴγε ἀριθμὸς τῶν διαιρετῶν ἐστί. τὶ δὲ λέγει συνεχὲς τὴν μονάδα. ὃ εἶπεν αὖω σὺς ἀριθμοῦ οὕτω δὲ καλεῖ ἀλλιῶ διὰ τὸ ἀδιαίρετον. τοὺς οὠ πολλοὺς ἀριθμούς φησι τῷ μὴ εἶναι εὐ γνωρίζομεν. καὶ καλῶς εἴρηται. οὐ μόνον δὲ ἐν τοῖς κοινοῖς αἰσθητοῖς τῶτό ὄδι. τὸ τῇ ἁπτοφάσει γνωρίζειν ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς ἰδίοις αἰσθητοῖς. τὰ μὲν γὰρ ἴδια αἰσθητὰ καθ' αὑτὸ γινώσκεσθαι καὶ πρώτως, τὰ δὲ κοινὰ αἰσθητὰ καθ' αὑτὸ μέν, δευτέρως δέ. οἷον τὰ δὲ καὶ τὸ μόνα γινώσκεσθαι, ἀλλὰ καὶ τὰ ἴδια ἀλλῶν δέ καὶ λευκά. δέ καὶ ὠχρά. δέ καὶ ἐρυθρά. ὥστε σὲ τὰ κοινὰ αἰσθητὰ ἔχειν καὶ ἴδιά τινα αἰσθητά. διὸ οὕτως οὠ ὁ ἀριθμὸς γινώσκεσθαι, ἢ τῇ ἁπτοφάσει τῶ συνεχοῦς, ἢ τῷ γινώσκεσθαι τὰ ἴδια αἰσθητά.

» ΕΚΑΣΤΗ ῥᾳ εὖ αἰσθάνεσθαι αἴσθησις.

Ε κάστη φησὶν αἴσθησις σὺς τινὸς αὐτιλαμβάνεσθαι. ἡ τὶ λέγει εὖ αἰσθητὸν, τουτέστι μονάδος. σαφῆσαι εὐ πεῦσθεν βουλόμενος ὅτι ποῖς ἓ αἰσθήσεσιν ὑπεπίπτει ὁ ἀριθμός. ἃ δὲ τῶτο, καὶ τὰ ἄλλα σχήματα κοινὰ αἰσθητά. ὅτι ῥᾳ τῶτο λέγει. δηλοῖ ἄλλος ὑδιλέξεως ταῦτα λέγων.

» Ω ΣΤΕ δῆλον, ὅτι ἀδύνατον ὁτινοῦν ἰδίαν αἴσθησιν εἶναι πάντων. οἷον κινήσεως. οὕτω γὰρ ἔσται,
» ὥσπερ νῶ τῇ ὄψει τὸ πλυκὺ αἰσθανόμεθα.

Ω σὲ ἔλεγεν ὅτι δῆλον γεγονὸς ἀσαφῶς ἐστὶν εἶναι καὶ αἴσθησιν ἥτις αὐτιλαμβάνεται τ' κοινῶν αἰσθητῶν. καὶ τέθεικε τὴν κίνησιν παράδειγμα τῶν κοινῶν αἰσθητῶν. ἢ γὰρ ὄδι φησιν ἄλλη τὶς αἴσθησις μερικὴ ἔκτη, ἥτις ὡς ἰδίων αὐτιλήψεται τῶν κοινῶν αἰσθητῶν. ἔσται ταῦτα τὰ κοινὰ αἰσθητὰ τοῖς ἓ ἄλλαις αἰσθήσει κατασυμβεβηκὸς γινωσκόμενα. καὶ παράδειγμα εἶπεν ἄλλο τὸ γινώσκεσθαι τῇ ὄψει τῷ γλυκύ. τῶτο δὲ κατασυμβεβηκὸς αὐτῇ γινώσκεται. λέγει δὲ σὺ τοῦθεν τὰ δύο σημαινόμενα τῶ κατασυμβεβηκὸς αἰσθητῶ.

» ΤΟΥΤΟ δ' ὅτι ἀμφοῖν ἔχοντες τυγχάνομεν αἴσθησιν. ἢ ὅταν συμπέσωσι γνωρίζομεν. ἢ δὲ μὴ, ἀθρόως αὖ. ἀλλ' ἢ κατὰ συμβεβηκὸς αἰσθανώμεθα.

Τ ὼ εὖνοιαν λέγει. πῶς ἀπὸ τῶ ξανθοῦ ὄδι γνῶναι τὸ γλυκύ, διότι ἔχομεν ἀμφοῖν αἴσθησιν πρότερον λάπει. ῥᾳ σὺ τῷ ῥητῷ τὸ πρότερον ὥσφησι πλούταρχος τῶ γλυκέος τυχὸν καὶ τῶ ξανθοῦ. ἀμφοῖν δὲ λέγει τὴν κοινὼ αἴσθησιν. ἐπεσὶ γὰρ ἔχομεν φησὶν αἴσθησιν καὶ γλυκέος καὶ ξανθοῦ. ὄψιν καὶ γεῦσιν, ταύτη ὅταν πέσῃ χρῶμα ξανθὸν κινουμένου τῶ τόπου τῶ γλυκέος γινώσκομεν ὅτι μέλι ἐστὶν ἐκ τῶ τόπου οὗ ἔλαβεν, ὅτε ἅμα ὄψις καὶ γεῦσις σὺ ἐρήκασιν. ἢ δὲ μὴ οὐδαμῶς αὖ. ἀλλ' ἢ κατὰ συμβεβηκὸς ἢ αἰσθανόμεθα. τῶτο πρὸς τῷ αὖω ἐστὶν ἐὰν εἴπῃς φησὶν ὅτι τὰ κοινὰ αἰσθητὰ ἑτέρᾳ αἰσθήσει ὑπόκειται. οὐδὲν ἄλλο λέγεις ἢ ὅτι κατασυμβεβηκὸς ἄλλων αἰσθανόμεθα αἰσθήσεσι, ὅπερ ἔκ ἐστιν.

» ΟΙΟΝ. ΤΟΝ κλέωνος υἱὸν, οὐχ ὅτι κλέωνος υἱὸς, ἀλλ' ὅτι λευκός. τούτῳ δὲ συμβέβηκεν υἱῷ
» κλέωνος εἶναι.

Ρ αράδειγμα λέγει τῶ σὺς συμβεβηκὸς τῇ αἰσθήσει τῶ οὐσίαν. αὕτη γὰρ οὐδεμιᾶ αἰσθήσει ὑπόκειται. ὁ ῥᾳ κλέωνός φησιν υἱὸς οὐχ ὡς οὐσίαν ὁρᾶται. ἀλλὰ καθό ὄδι λευκός. τὸ δὲ λευκὸν συμβέβηκε τῷ κλέωνος υἱῷ.

» ΤΩΝ δὲ κοινῶν ἔχομεν αἴσθησιν ἤδη κοινῶ, οὐ κατὰ συμβεβηκός.

Τ ὰ κοινὰ φησιν αἰσθητὰ ἔχουσιν αἴσθησιν κοινῶ. κοινῶ δὲ αἴσθησιν λέγω οὗ πρὸς ἧς ἑξῆς διαλέγηται ἐκείνης τῆς κοινῆς αἰσθήσεως, ἀλλὰ κοινῶ αἴσθησιν καλεῖ τὰς ἓ αἰσθήσεις. ἔστιν οὠ ὃ λέγει τῶτο. τὰ κοινὰ αἰσθητὰ ἔχουσιν αἴσθησιν κοινῶ ἄλλῳ. ἀλλ' οὐ κατὰ συμβεβηκὸς ἄλλων αὐτιλαμβανομένῳ. τῶτο γὰρ ἔλαξεν ὡς καὶ ἡμεῖς σὺ τῇ θεωρείᾳ ἐδείξαμεν.

» ΟΥΚ ουμβαίνει ἰδίαι τοῦτο οὐδεμιᾷ πόλει. ἀπὸ τούτου φανερὸν ὅτι καὶ τοὺς νόμους χρὴ
» μόνον ὁρᾶν. πάντα γὰρ τοῦτ' ἐστὶν ἐν τοῖς νόμοις τὰ συμφέροντα τοῖς πολιτευομένοις.
ἀλλὰ ὅτι μὲν ἀναγκαῖον ἐστὶν ἐκ τῶν εἰρημένων ἐστὶ φανερόν· πολλὰ γὰρ ἐν τοῖς νόμοις
Μ μᾶλλον ἐστὶ τῶν ἐπιτηδευμάτων ἃ δεῖ τὸν νομοθέτην ἐπισκοπεῖν. ἐν ἅπασι γὰρ τοῖς
ἐπιτηδεύμασιν ἐστὶν ἡ ἀρετὴ καὶ ἡ κακία περὶ τὰ ἔσχατα· οἷον ἐν τῇ μουσικῇ τὸ μὲν
ἐπιστήμονα γενέσθαι τῶν ἀκουστῶν τοιοῦτόν τι ἐστὶν ἀλλὰ τοιοῦτον ὥστε κατὰ πᾶσαν
ἁρμονίαν ἡδέως ἀκούειν· τὸ δὲ μηδεμιᾶς ἁρμονίας μηδὲ ῥυθμοῦ μηδὲν ἧττον ἡδέως
ἀκούειν τῶν ἐπιτηδείων ἐστὶν ἰδιωτικόν· ὁποῖον ἂν εἴη καὶ τὸ γνωρίζειν ὁποῖα τὰ
ἐπιτήδεια καὶ τὰ ἀνεπιτήδεια τοῖς ἀκούουσιν. ἐν ἅπασι γὰρ τοῖς τοιούτοις ἐστὶν ἡ
ἀρετὴ καὶ ἡ κακία περὶ τὰ ἔσχατα· ὅθεν ἀναγκαῖον τοὺς μὲν ἄρχοντας ἐπιστήμονας
ποιεῖν τῶν ἐπιτηδείων καὶ τῶν ἀνεπιτηδείων μουσικῶν, τὰ δὲ ἄλλα μανθάνειν ἕνεκα
τοῦ δύνασθαι κρίνειν τὰ ποιήματα καὶ τὰς ἀκροάσεις τὰς τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν καὶ
χορευτῶν· ἐπιτηδείως δὲ καὶ τὰ ἐπιτήδεια ἕξουσιν ἀκούειν διὰ τὴν μάθησιν. ἔτι δὲ
τὸν ἐλεύθερον καὶ τὸν ἄνδρα τὸν ἀγαθὸν οὐδὲν ἧττον δεῖ τὸν ἐπιτήδειον ἀκούειν
μουσικῆς καὶ τὸν ἐπιτηδείως ἔχοντα πρὸς τὴν λύραν καὶ τὸν τῶν ἄλλων τῶν πρὸς
τὴν τέχνην ἐπιτηδείων τὸν αὐτὸν τρόπον. ὅτι μὲν οὖν ἐστὶ τοιοῦτος ὁ νόμος ὁ περὶ
τὴν μουσικὴν ὃν ἡμεῖς ἀποδεχόμεθα, καὶ ὅτι δεῖ τοὺς νέους μὴ τὴν ἀπολαυστικὴν
μουσικὴν ἀσκεῖν μηδὲ τὴν τῶν ἐπιτηδείων ἀκροατῶν, ἀλλὰ τὴν τοιαύτην ἐν ᾗ καὶ
οἱ πολιτικοὶ τῶν ἀνθρώπων ἡδονὴν λήψονται καὶ πᾶσα ἡ ἐλευθέριος ἡλικία, φανερὸν
ἐκ τούτων ἐστὶ καὶ τοὺς ἀνθρώπους τοὺς ἐλευθερίους ἀσκητέον ἐν τοῖς μέλεσι καὶ
τοῖς ῥυθμοῖς. ἐν δὲ τοῖς μέλεσι καὶ τοῖς ῥυθμοῖς ἐστὶ τὰ μέλη τὰ τῶν ἐπιτηδείων
ἀκροατῶν καὶ τὰ τῶν ἐπιτηδείων ὀρχηστῶν. ἐπεὶ δὲ τὸν ἐλεύθερον καὶ τὸν ἄνδρα
τὸν ἀγαθὸν οὐκ ἔστιν ἐν ἑνὶ τῶν ἐπιτηδείων ἀκροατῶν ἀλλ' ἐν τοῖς ἔχουσι καὶ
μουσικὴν ἐπιστήμην καὶ τὴν ἐν τοῖς ἀγωνιστικοῖς ἀγῶσιν ἐπιτηδειότητα, καὶ τὸν
ἀγωνιστὴν ἀνάγκη τὸν ἐπιτήδειον ἀκροατὴν εἶναι καὶ τὸν ἐπιτήδειον ὀρχηστὴν καὶ
τὸν ἐπιτήδειον ἀγωνιστὴν καὶ τὸν ἐπιτήδειον ἀκροατὴν καὶ τὸν ἐπιτήδειον ὀρχηστὴν
καὶ τὸν ἐπιτήδειον ἀγωνιστὴν καὶ τὸν ἐπιτήδειον ἀκροατὴν καὶ τὸν ἐπιτήδειον
ὀρχηστὴν καὶ τὸν ἐπιτήδειον ἀγωνιστὴν καὶ τὸν ἐπιτήδειον ἀκροατὴν καὶ τὸν
ἐπιτήδειον ὀρχηστὴν καὶ τὸν ἐπιτήδειον ἀγωνιστὴν καὶ τὸν ἐπιτήδειον ἀκροατὴν
καὶ τὸν ἐπιτήδειον ὀρχηστὴν καὶ τὸν ἐπιτήδειον ἀγωνιστὴν καὶ τὸν ἐπιτήδειον
ἀκροατὴν καὶ τὸν ἐπιτήδειον ὀρχηστὴν καὶ τὸν ἐπιτήδειον ἀγωνιστὴν καὶ τὸν
ἐπιτήδειον ἀκροατὴν καὶ τὸν ἐπιτήδειον ὀρχηστὴν καὶ τὸν ἐπιτήδειον ἀγωνιστὴν
καὶ τὸν ἐπιτήδειον ἀκροατὴν καὶ τὸν ἐπιτήδειον ὀρχηστὴν καὶ τὸν ἐπιτήδειον
ἀγωνιστὴν καὶ τὸν ἐπιτήδειον ἀκροατὴν καὶ τὸν ἐπιτήδειον ὀρχηστὴν καὶ τὸν

πηξ ψυχῆ. Ὦ ἡδαῖον θηρευτικὸν ὁ θηρευτικὸς τοῖς γυναικείοις τῆ ἀδῆφαγίᾳ· ἐγὼ δὲ ἡμαυρὸς ἐσπουδακὼς ἐγὼ εὐθέως ἐγὼ ἐπιθυμητικὸς· ἐγὼ ἐπιθυμητὴς· ἐγὼ ἐπιθυμητὴς τοῦ ἀκούειν τῆς ἀδῆς ἀκούω· ἐγὼ ἐπιθυμητὴς τοῦ ἀκούειν τῆς ἀδῆς

σις. ἡ μὲν δωάμει ἢ δὲ ἐνέργεια. ἔστι δὲ οὕτω ἐνεργείᾳ αἴσθησις ἡ ἀλλὴ ὅτι τῷ ἐνεργείᾳ αἰσθητῷ. ἔστι γὰρ ἡ μὲν ἐνέργεια κεχρωμάτισται. τὸ δ' αἰσθητὸν χρῶμά ἐστιν ἡ κατ' ἐνέργειαν αἴσθησις ᾧ κατ' ἐνέργειαν αἰσθητῷ. αἰσθητῷ λέγει δηλονότι τῷ συμμέτρῳ. τὸ γὰρ ἄμετρον φθείρει τὴν ὄψιν. ἔστι δὲ ὡ ἡ αὐτὴ τῷ ἀμέτρῳ αἰσθητῷ ταυτὸν ἑαυτῆς ἐμέλλεν εἶναι φθαρτικὴ ὅπερ ἄτοπον. μὴ νόμιζε δὲ, ἐπεισδὴ τὸν τὸν λέγειν εἶναι τὸ κατ' ἐνέργειαν αἴσθησιν τῷ κατ' ἐνέργειαν αἰσθητῷ. ὅτι καὶ τοὺς ᾄγχους φησὶ τῶν αἰσθητῶν εἶναι ἐν τῇ αἰσθήσει, ὅπου γε οὐδὲ τὴν λοιπὴν ψυχὴν φησὶ ἔχειν ᾄγχος τῶν πραγμάτων. ἀλλ' ἀγράφῳ ἐοικέναι γραμματίῳ. τὸ γὰρ ᾄγχος ἔχειν ἐμπεδοκλέους ἐστὶν ἐν οἷς φησι. γαίῃ μὲν γὰρ γαῖαν ὀπώπαμεν. ὁ γὰρ ἀριστοτέλης οὐ τὸ τὸ λέγει, ἀλλὰ διὰ τὸ βυτύπωτον. ἡ γὰρ ἐνέργειαν αἴσθησις βυτύπωτός ἐστι καὶ βύπλασος πρὸς τὸ δέχεσθαι τὰ εἴδη τῶν κατ' ἐνέργειαν αἰσθητῶν πραγμάτων. καὶ διὰ τοῦτο τὴν ἀλλὴν λέγειν εἶναι τῷ κατ' ἐνέργειαν αἰσθητῷ τῷ κατ' ἐνέργειαν αἰσθησιν. καὶ τοῦτο κατασκευάζει οὕτως. πρῶτον μὲν ἆ οὐδὲν ὅτι φησὶν ἡ κατ' ἐνέργειαν αἴσθησις. ἡ τὸ ἔχειν τὰ καὶ κατ' ἐνέργειαν αἰσθητά. αἰσθητὰ δὲ κατ' ἐνέργειαί ἐστι, τὰ ἐχόμενα ὑπὸ αἰσθήσεως. τὸ δὲ ἐχόμενον καὶ ἔχον ταυτόν ἐστι. καὶ ἡ κατ' ἐνέργειαν ἅμα αἴσθησις ταυτόν ἐστι τῷ κατ' ἐνέργειαν αἰσθητῷ. καὶ ὄξ ἄλλου δὲ λειμύτερον καὶ φυσικώτερον τὸν ᾄγχον ἀποδείκνυσιν. φησὶ γὰρ οὕτω, δείκνυται δὲ τῷ φίτῳ λόγῳ τῆς φυσικῆς ἀκροάσεως. ὅπ πᾶν πιοιῶ καὶ πάσχον τῷ μὲν ὑποκειμένῳ ταυτόν ἐστι. τῇ δὲ σχέσει, διάφορον. καὶ γοῦν ἐμεμνήμεθα λέγοντες ὅπ ἡ μάθησις καὶ ἡ δίδαξις ἡ αὐτὴ ἐστι τῷ ὑποκειμένῳ. τῇ δὲ σχέσει, διάφορος. ὅ γὰρ αὐλὸ θεώρημα πρὸς μὲν τὸν μαθητὴν, μάθησις λέγεται. πρὸς δὲ τὸν διδάσκαλον, δίδαξις. ὥστε πᾶν ποιοῦν ᾖ πάσχον τῷ μὲν ὑποκειμένῳ ταυτόν ἐστι. τῇ δὲ σχέσει, διάφορον. ἔστι οὖν καὶ ἡ κατ' ἐνέργειαν αἴσθησις τί ποιοῦσα, διάφορον. ἔστι οὖν καὶ ἡ κατ' ἐνέργειαν αἴσθησις τί πάσχουσα. ὅ ἐστι δῆλον. σῆλον ἅμα ὅτι συναχθήσεται καὶ αὖλὸς τῷ μὲν ὑποκειμένῳ ταὐτὸς εἶναι. τῇ δὲ σχέσει, διάφορ

μοίρᾳ σι κλίσεως ἢ ἀφῇσι τὴν ἀλήθ. ἀπὸ ὀρθοφορ. ἀπὸ ὀρθοφορ. ἀπὸ κλίσεως ἀπὸ ὀρθοφορ. φησὶ
σιν ὅτι τῶν μόνον ὑφ᾽ ἡμῶν ληφθέντων ὑπὸ τοῦ ἀριθμ. ἀλλὰ καὶ τῶν ἐναντίων ἐπὶ τὰ ἐναντία
νοουμένων ἀπὸ τοῦ ἀριθμ. ἐπὶ τὰ ἐναντία ἀπὸ τοῦ ἀριθμ. ἐπὶ τὰ ἐναντία ἀπὸ τοῦ ἀριθμ. ἐπὶ τὰ ἐναντία
ἀπὸ τοῦ ἀριθμ. ἐπὶ τὰ ἐναντία ἀπὸ τοῦ ἀριθμ. ἐπὶ τὰ ἐναντία ἀπὸ τοῦ ἀριθμ. ἐπὶ τὰ ἐναντία ἀπὸ τοῦ ἀριθμ.
ἐπὶ τὰ ἐναντία

ρίτον πρὸς τούτοις ὅπι ἀχρόνως ἐνεργεῖ. οὔτε γὰρ ἐν ἄλλῳ χρόνῳ εἶδεν τὸ γλυκύ, ἐν ἄλλῳ δὲ τὸ λευκόν, ἀλλ' ἐν τῷ αὐτῷ νῦν γινώσκει ὅπι τὸ δὲ μὲν γλυκύ ἐστι, τὸ δὲ λευκὸν. τέταρτον δὲ ἀστοχίαν περὶ βάλλεται πρὸς τὴν κοινὴν αἴσθησιν. καὶ λύει τὴν ἀστοχίαν ψευδῶς. εἰ γὰρ ἀναιρεῖται τὴν ψευδῆ λύσιν. καὶ ἐβούλετο λοιπὸν λέγειν τὴν ἀληθῆ λύσιν. καὶ ἡ μὲν διασκευὴ τῆς θεωρίας τοιαύτη. φέρε δὲ καὶ ἔναντον τούτων ἀναπτύξωμεν. πρῶτον τοίνυν δεικτέον ὅτι ἐστὶν ἡ κοινὴ αἴσθησις. ἐν τρόπον τινὰ τῶν ὁμογενῶν, οἷον λευκοῦ. καὶ μέλανος. καὶ φαίου. καὶ ξανθοῦ. καὶ τῶν τοιούτων, ἀλλὰ καὶ τῶν ὁμοειδῶν. οἷον λευκοῦ καὶ γλυκέος. ζητητέον ποῖόν ὄντι μέσον τῆς ψυχῆς τὸ γινῶσκον ταύτην τὴν διαφορά. κἂν γὰρ ὁ νοῦς γινώσκῃ τὴν τοιαύτην διαφορὰ καὶ λέγει τὴν διαφορὰ τοῦ λευκοῦ πρὸς τὸ γλυκύ. ἀλλ' οὐ καθ' ἑαυτὸν ὁ νοῦς λέγει τὴν τοιαύτην διαφορά, ἀλλὰ προσκεχρημένος τῇ αἰσθήσει ὀργάνῳ. αὐτὸ γὰρ ἀισθήσεως οὐκ ἴδῃ γνῶναι τὰ αἰσθητά; ἢ οὖν τὸ λευκὸν καὶ γλυκὺ αἰσθητά ὄντι. πῶς ὁ νοῦς τὴν διαφορὰν τούτων εἶχε γνῶναι μὴ προσκεχρημένος ὀργάνῳ τῇ αἰσθήσει. ὥστε οὐκ ἀμέσως οὐδὲ καθ' ἑαυτὸν ἦν ὁ νοῦς εἶχε λέγειν τὴν διαφορὰν τούτων. καὶ ὅπι τὰ μὲν ἔχοντα νοῦν ἴσασι τὴν διαφορὰν τούτων. καὶ γοῦν ὁ κύων θεασάμενος μόνον οὐ μὴν γευσάμενος οἶδε τὰ ῥευστά. οἶδε γοῦν ὅτι τὸ κρέας γευστόν ἐστι, κἂν μὴ γεύσηται ἄλλου. ἀλλὰ μόνον θεάσηται. καὶ δὴν λίθον ὅπι οὐκ ἔστι γευστὸς οἶδε καὶ πρὶν γεύσηται. ὥστε οὐ τῷ νοῦ ἐστι λέγειν τὴν διαφορὰν γλυκέος πρὸς λευκόν. ἀλλὰ αἰσθήσεως. ἢ πίας αὖ αἰσθήσεως; πότερον μιᾶς τῶν πέντε ἢ δύο οἷον ὄψεως καὶ γεύσεως; λέγομεν οὖν ὅτι οὐκ ἔστι μιᾶς αἰσθήσεως τὸ γινῶναι τὴν τοιαύτην διαφορά. εἰ γὰρ μίᾳ αἴσθησις οἶδε τὴν διαφορὰν ταύτην, οὐκοῦν ἴσεται οὐ μόνον τὸ οἰκεῖον αἰσθητὸν, ἀλλὰ καὶ τὸ ἄλλο ἐναντίον. τὸ γὰρ γινῶσκον τὴν διαφορὰν, πρῶτον τὰ διαφέροντα οἶδε, ἵνα καὶ καθὸ διαφέρουσι γινῶσκῃ ἡ οὖν αἴσθησις ἡ γινώσκουσα τὴν διαφορὰν τοῦ λευκοῦ πρὸς τὸ γλυκὺ, ἴσεται οὐ μόνον τὸ λευκὸν, ἀλλὰ καὶ τὸ γλυκύ. ἀλλὰ μὴν τοῦτο ἄτοπον τὸ συγχεῖν τὰ αἰσθητὰ καὶ λέγειν τὴν ὄψιν τὰς γευστὰς ποιότητας ἰδέναι. ἄτοπον ἄρα τὸ μίαν τῶν πέντε αἰσθήσεων ἰδέναι τὰς διαφορὰς τῶν ὁμοιομογενῶν. καὶ μήτις λεγέτω ὅτι οὐκ ἀναγκαῖον τὸ ἰδέναι τὰ ἀλλότρια αἰσθητά. ἄπαξ γὰρ τὸ οἰκεῖα οἶδεν ὅτι λευκόν. λοιπὸν ὃ ἀστοφάσεως οἶδεν ὅτι οὐ λευκόν. καὶ ταύτη οἶδε τὴν διαφορὰν τῷ ἰδέναι ὅτι οὐ λευκόν. μήτις οὖν ταῦτα λεγέτω. οὐ γὰρ ἐπομαί τί ἐστι τὸ γινῶσκον τὴν διαφορὰν τοῦ λευκοῦ πρὸς τὸ οὐ λευκόν, ἀλλὰ πρὸς τὸ γλυκύ. τὸ γὰρ οὐ λευκὸν σώματι καὶ ὡς μὴ εἶναι καὶ θερμὸν εἶναι. ἢ μᾶς δὲ ὡρισμένως ἐπομεν γλυκύ. δεῖ οὖν ἰδέναι πάντως τὸ γλυκὺ καὶ ἐκκαταφάσεως, ἵνα τὴν διαφορὰν ἀλλοῦ πρὸς τὸ λευκὸν μάθωμεν. ὥστε οὐκ ἔστι μίας αἰσθήσεώς τὴν τοιαύτην διαφορὰν ἀδιαιρέτως, ἀλλ' οὔτε δύο αἰσθήσεις οἷον ὄψις καὶ γεῦσις, δεῖ γὰρ εἶναι τὸ λέγον τὴν διαφορὰν ἀλλῶν. ἢ γὰρ μή ἐστιν οὗ τὸ δεχόμενον ἀμφοτέρων τὰς εἴδη, πῶς ἂν ἔχοι γνῶναι ἀλλῶν τὸ διάφορον, εἴπερ ἄλλη μέν τὸ λευκὸν, ἄλλη δὲ τὸ γλυκὺ δέχεται εἴδος. ἐπεὶ καὶ οἱ δικασταὶ ἀμφοτέρων τῶν μερῶν βάλλονται ἀκούειν εἶναι τὸ διάφορον ἀλλῶν γνῶσιν. ἢ οὖν ἐστὶ τὸ λέγον διαφορὰν λευκοῦ πρὸς γλυκύ, ἐν ἔσται καὶ τὸ κεῖνον ἄλλῳ. ἢ οὐ ἐστὶ τὸ λέγον διαφορὰν λευκοῦ πρὸς γλυκύ, ἐν ἔσται καὶ τὸ λευκὸν, ἄλλη δὲ τὸ γλυκὺ δέχεται εἴδος. ἐπεὶ καὶ οἱ δικασταὶ ἀμφοτέρων τῶν μερῶν βάλλονται ἀκούειν εἶναι τὸ διάφορον ἀλλῶν γνῶσιν. ἢ οὖν ἐστὶ τὸ λέγον διαφορὰν λευκοῦ πρὸς γλυκύ, ἐν ἔσται καὶ τὸ κεῖνον ἄλλῳ. ἢ οὐ

» ΕΚΑΣΤΗ μὲν οὖν αἴσθησις, τῷ ὑποκειμένου αἰσθητῷ ὄντι· ὑπάρχουσι γὰρ τῇ αἰσθητηρίῳ αἰ
» σθητήριον· καὶ κεῖνται τὰς τῷ ὑποκειμένου αἰσθητῷ διαφοράς· οἷον, λευκὸν μὲν καὶ μέλαν, ὄψις· γλυκὺ
» δὲ καὶ πικρόν, γεῦσις· ὁμοίως δ' ἔχει τοῦτο καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων.
Ε' κάστη φησὶν αἴσθησις τ' οἰκείων αἰσθητ' ἀντιλαμβάνεσθαι, οὖσα ἐν τῷ αἰσθητηρίῳ ἑαυτῆς, ὅτε κίνη
ἔχει τὸ αἰσθητήριον· αἰσθητήριον δὲ λέγει ἢ τὸ πνεῦμα, ἢ τὸ ὀργάνιον· ἡ αἴσθησις οὖσα ἐν τῷ αἰ
σθητηρίῳ, αὐτὴ οἷόν τε τὰς ὁμογενῆ ἐνεργεῖ συνεπιγνομένη ἑκάστοις κοινῶν αἴσθησιν· ἡ γὰρ ἑκάστη αἴσθη
σις τὰ ἴδια ὁμογενῆ οἶδεν ἐναντία· τὰ δὲ ἐναντία ἀνομογενῆ, ἀεὶ ἡ κοινὴ αἴσθησις οἶδεν· ἔστιν ἄρα ἡ κοινὴ
αἴσθησις· καὶ πλάτων ὃ πρὸς ἀριστοτέλους καλῶ κοινὴν αἴσθησιν, εἶναι φησίν· ἡ γὰρ μὴ ὄψις, ὁμοίως, ἐσμὲν
τοῖς ἐν τῷ σκοτεινῷ ἵπποι· ἐν οἷς οὐκ ἔστι κοινὴ αἴσθησις ἐν τῷ σκοτεινῷ οὖσα ἵππος.
» ΕΡΕΙ δὲ καὶ τὸ λευκὸν καὶ τὸ γλυκὺ καὶ ἕκαστον τῶν αἰσθητῶν, πρὸς ἕκαστον κείνομέν τινα καὶ
» αἰσθανόμεθα, ὅτι διαφέρει· ἀνάγκη δὴ αἰσθάνεσθαι· αἰσθητὰ γάρ ἐστιν.
Α' νάγκη φησὶ τὰ ἀνομογενῆ αἰσθάνεσθαι τινὶ γνώσιμα, ἐπειδὴ αἰσθητ' ἀντιλαμβανῇ). τὰ δ' αἰσθητὰ πρὸς
ἀναφορὰν αἰσθήσεων λέγῃ)· ὡς ὅτι ὁ λόγος ἀντιλαμβανῇ) αἰσθητῶν· ὥστε δῆλον ἔδειξεν ἐκ τούτου,
ἀλλ' ἡμεῖς καλῶς ἐδείξαμεν ἐκ τ' ἀλόγων τοῦτο· ὅτι οὐκ ἔστι λογικῆς· ἡ γὰρ κύων κείνη διαφορὰν γλυ
κέος καὶ λύπης, εἴπερ οὐ πάντι λύπῃ ἐπέρχεται· οὐ γὰρ λίθῳ, ἀλλὰ μόνον τῷ δύχυμῷ.
» Η ἡ δῆλον ὅτι ἡ σαρξ ἀκέστι τὸ ἕκαστον αἰσθητήριον· ἀνάγκη γὰρ ὧ ἅπτόμενον αὐτ', κείνη τ' κεῖνον·
» ὅτε δὴ κεχωρισμένοις συδεχῇ) κείνην τὸ κεῖνον· ὅτι ἕτερον τὸ γλυκὺ τ' λύπῃ· ἀλλὰ σαρξ οἷ τινι, ἄμφω
» δὴ λαβεῖναι· ὅτω μὲν γὰρ ἔχει, κἀν ᾖ τῷ ἡμῖν, ἐγὼ· τῷ δὲ, σὺ αἰσθοιο· δῆλον αὖ εἴη ὅτι ἕτερα ἀλλήλων.
Ε' ντεῦθεν ὅτι τὸ δεύτερον κεφάλαιον νῦν σημεῖωσαι ὅτι τὸ σῶμα σάρκας ἐκάλεσε νῦν τ' αἰσθησιν αἰσθητή
ριον· δέον ὃ ὧν αὐτὴν ὀφθῆναι ὅτι ἡ ἁφή, αἴσθησις ἄκεστι σῶμα· εἶπε δ' ἄλλος ὅτι τὸ ἕκαστον αἰσθητήριον
οὐκ ἔστι σαρξ· ἐκάστην δ' αἴσθησιν ἀκυνδύνευτον τ' κοινῶν αἴσθησιν· ἐκάστην δ' ἄλλῳ ἐκάλεσε, διότι τῆς ἄλλῳ
ἄλλο περατοῦται αἰ αἰσθήσεις· νῦν δ' οἱ μὲν ἄλλως πού ποι μὴ τὸ παρελθὲν πάντας τῆς ἄλλην ἔρχονται· ἡ δὲ
ὧν σῶμά φησιν ἡ κοινὴ αἴσθησις, ἀνάγκη ὧν ἄλλην ἀπτομένων τ' αἰσθητ' κείνην ἄλλα νῦ ὅτι οὐ κεχωρι
σμένως συ ἄλλῳ νῦ ἄλλῳ μερίῳ αἰσθάνεσθαι οὐ δῆλ σώματος· ἐπεὶ ἔστω ὡσεὶ τῷ ἡμῖν ἐγώ· σὺ δ' τῷδε αἰ
σθοιο· ἡ γὰρ μὴ μία ἐστὶ δυνάμις ἡ κείνουσα τὸ λευκὸν καὶ τὸ γλυκύ, ὁμοίων δῆλον ὡσεὶ δύο τινὲς διαφέ
ρων αἰσθανόμενοι διάφορα ἄλλα ἔφασαν ὧν ἑκάτερος οὐκ οἶδ' τινος οὐ ἕτερος ἦσθετο.
» ΔΕΙ δ' τὸ συ λέγειν, ὅτι ἕτερον· ἕτερον γὰρ τὸ γλυκύ, τῷ λευκοῦ, λέγει αἰρέσε τὸ ἄλλο· ὥστε ὡς λέγει,
» οὕτω καὶ νοεῖ καὶ αἰσθάνεσθαι· ὅτι μὲν οὖν οὐχ οἷόν τε κεχωρισμένοις κείνειν τὰ κεχωρισμένα, δῆλον·
Μ ίαν φησὶν αἴσθησιν δεῖ ὑπεῖν ὅτι ἕτερόν ὄντι τὸ γλυκὺ καὶ τὸ λευκόν· καὶ τὸ λευκὸν καὶ τὸ γλυκύ· ὃ γὰρ
ἄλλο λέγει καὶ οὐ δεῖ κεχωρισμένον εἶναι σῶμα τὸ λέγων· ὥστε ὡς λέγει οὕτω καὶ νοεῖ καὶ αἰσθάνε
ται· νοεῖ λέγει καὶ τῇ φαντάζεται.
» ΟΤΙ δ' οὐδὲν κεχωρισμένῳ ἐστὶ χρόνῳ· συ τεῦθεν· ὥσπερ γὰρ ὃ ἄλλο λέγει, ὅτι ἕτερον τὸ ἀγαθὸν κακοῦ,
» ὃ κακὸν, οὕτω κακοῦ ὅτι θάτερον λέγει ὅτι ἕτερον, καὶ θάτερον, οὐ κατὰ συμβεβηκὸς ὃ ὅτε· λέγω δ' οἷον
νῶ λέγω, ὅπερ ἕτερον· οὐ μέντοι ὅτι νῶ ἕτερον· ἀλλ' οὕτω λέγει καὶ νῶ· καὶ ὅτι νῶ, ἅμα ἅμα.
Ε' ντεῦθεν τὸ τρίτον τῆς θεωρίας κεφάλαιον λέγεται ὅτι ἀχρόνως συεργεῖ ἡ κοινὴ αἴσθησις· ὥσπερ γάρ
φησι μία ἐστὶν ἀσώματος αἴσθησις· ἡ λέγουσα, ὅτι διαφέρει τὸ ἀγαθὸν τ' κακοῦ· καὶ τὸ κακὸν αὖ ἅ ὅ
τε λέγει διαφέραν τ' ἀγαθοῦ, συ τῷ αὐτῷ χρόνῳ τ' πρῶτον λέγει· νῶ γὰρ λέγει ἅμφω, καὶ νῶ κατὰ
τὸ κύριον νῶ καὶ οὐ κατὰ συμβεβηκὸς, ὅταν τὸ πέλαι γινόμενον νῶ ἔτι γενέσθαι· οἷον ἐπιστὴ νῶ
ἤκουσα· νῶ ἐγένετο τὰ πρῶτ· λέγεται δὲ καὶ κυρίως νῶ, ὅταν τὸ νῶ γινόμενον νῶ ἴσῳ· ὥσπερ
φησὶ καὶ ἡ κοινὴ αἴσθησις νῶ λέγει τῷ διάκεισιν κατὰ τὸ κυρίως νῶ· ὅτε γὰρ αἰσθάνεται διακεῖνει·
τὸ γὰρ πρὸ ἄρτι συεργεῖν, φαντάσιας ἐστίν.
» Ω Σ ΤΕ ἀχώριστον καὶ συ ἀχωρίστῳ χρόνῳ.
Τ οῦτο κοινόν δῆλ συμπέρασμα· τῶν δύο κεφαλαίων· φησὶ γὰρ ὅτι, ἅμα συ τῷ ἄλλῳ νῶ διακείνει καὶ τὸ
γλυκὺ τῷ λευκῷ· καὶ θάτερον, τουτέστι τὸ λευκὸν τῷ γλυκέος, δηλονότι καὶ ἀχώριστος δῆλ σώματος ἡ
συ ἀχωρίστῳ χρόνῳ συήργει, τουτέστιν ἀχρόνως.
» ΑΛΛΑ μὴν ἀδύνατον ἅμα τὰς ἐναντίας κινήσεις κινεῖσθ τὸ ἄλλο, ἢ ἀδιαίρετον, ἡ συ ἀδιαιρέ
» τῳ χρόνῳ· ἢ γὰρ τὸ γλυκὺ, ὡσὶ κινεῖ τ' αἴσθησιν ἢ τ' νόησιν· τὸ δ' πικρὸν, ἐναντίως· καὶ τὸ λευκὸν, ἑτέρως·
Ε' ντεῦθεν δεῖ τὸ τέταρτον κεφάλαιον τῆς θεωρίας, συ ᾧ ἄρχεται τῆς ἀπορείας καὶ φησὶν, ἢ ἀσώματός
δῆλον ἡ κοινὴ αἴσθησις καὶ ἀχρόνως συεργεῖ, πῶς δύνατον ἅμα τῶν ἐναντίων ἀντιλαμβάνεσθαι· ἢ γὰρ
ὧν σῶμα, ἠδύνατο κατ' ἄλλο καὶ ἄλλο καὶ λευκοῦ καὶ μέλανος ἀντιλαμβάνεσθαι ἅμα· νόησιν δὲ ἡ
γλυ φαντασίαν λέγει, ἢ γλυ συέργειαν τῷ νοῦ.
» Α Ρ' οὖν ἅμα μὲν καὶ ἀριθμῷ ἀδιαίρετον καὶ χρόνῳ ἀχώριστον τὸ κεῖνον· τῷ εἶναι δὲ κεχωρισμέ
» νον· ἔστι μὲν δίχως ὡς τὸ διαιρετὸν τῶν διῃρημένων αἰσθάνεσθαι· ἔστι δ' ὡς ἡ ἀδιαίρετον· τῷ εἶναι μὲν
» γὰρ διαιρετὸν· τόπῳ δὲ, καὶ χρόνῳ, καὶ ἀριθμῷ, ἀδιαίρετον.

Εντεῦθεν δῆλ

Ε' ντεῦθεν ἡ ψυδὴς δῆλ λύσις τῆς ἀπορείας· ἀριθμῷ δὲ μίαν καὶ χρόνῳ ἀχώριστον λέγει, τουτέστι μίαν μὲ
τῷ ὑποκειμένῳ· πολλὰς δὲ τῷ λόγῳ· εἶπε δὲ ὑπεῖν τῷ λόγῳ εἶπεν πολλὰς δὲ τῷ εἶναι· καθὸ μὲν οὖν
δῆλ πολλὰ τὰ ἐναντία δέχεται· καθὸ δὲ οὖ δῆλ, κείνει ἁπλᾶ· τῷ μὲν γὰρ λόγῳ διαιρετόν δῆλ, τουτέστι
πολλά· τὸ γὰρ διαιρούμενον πολλὰ γίνεται· τῷ δὲ ὑποκειμένῳ ἀδιαίρετον καὶ οὗ ᾧ περ ὑποκείμενον δη
λῶσαι βουλόμενος εἶπεν· ἀριθμῷ δὲ καὶ τόπῳ ἀδιαίρετον.
» Η ΟΥΚ οἷόν τε δυνάμει μὲν γὰρ ἅπλοῦ διαιρετὸν καὶ ἀδιαίρετον καὶ τὰ ἐναντία· τῷ δὲ εἶναι,
» οὐ· ἀλλὰ τῷ ἐνεργεῖσθαι διαιρετόν· ἡ οὐχ οἷόν τε ἅμα λευκὸν καὶ μέλαν εἶναι· ὥστι οὐδὲ τὰ ἐδὴ πά
» σχειν ἁπλᾶν, ἢ τοιοῦτον ἡ αἴσθησις καὶ ἡ νόησις.
Ε' ντεῦθεν δῆλ ἡ ἀναφορὰ πρὸς τὴν ψυδοῦς λύσεως τῆς ἀπορείας· δυνάμει γάρ φησι τὸ ἁπλοῦ δυνάτους δέχε
σθαι τὰ ἐναντία ἀδιαίρετα· ὄντα δὲ εἶναι οὐ αὐτὴ τῇ, ἐνεργείᾳ δὲ οὐ δυνάτου δέχεσθαι τὰ ἐναντία.
ἐν γὰρ τῷ ἐνεργεῖσθαι διαιρεῖται· ἐνεργουμένους γὰρ φέρε ὑπεῖν τῇ λευκῷ καὶ τῇ μέλανος διαιρεῖσθαι
τὸ ὑποκείμενον καὶ διαιρεῖσθαι· καὶ οὐ μένει ἀδιαίρετον.
» Α Λ Λ' ὥσπερ μὲν καλοῦσί τινες τιμιλῶ, ἡ μία καὶ ἡ δύο, τοῦτο καὶ διαιρετή· ἡ μὲν οὖν ἀδιαίρε
» τον, ἐν τὸ κεῖνόν ἐστι καὶ ἅμα· ἡ δὲ διαιρετὴν ὑπάρχει, οὐχ ἑνὸς γὰρ τῷ αὐτῷ χρῆται σημείῳ ἅμα· ἡ
» μὲν οὖν δυὰς χρῆται τῷ πέρατι δύο κείναις κινεχωρισμέναις ἐστὶν, ὡς κεχωρισμέναις· ἡ δ' ἑνὶ, ἑνὶ κινὶ ἅμα.
Ε' ντεῦθεν δῆλ ἡ δευτέρα λύσις, ὅτι ὥσπερ ἡ τιμιλῶ καὶ μία ἐστὶν ὡς τιμιλῶ καὶ δύο κινὶ πολλαί· καθὸ συμ
περατῆται τοῖς δυθείαις καὶ ὡς πολλαὶ κεχώρισται, οὕτω καὶ ἡ αἴσθησις καθὸ ὡς τιμιλῶ δῆλ ὃ αὐθαι
νόμενον καὶ ἅμα καθὸ συνεξέρχεται τοῖς αὐτοῖς ὡς ἡ τιμιλῶ τοῖς δυθείαις καὶ δύο κοὶ πολλαὶ κεί
νει· καθὸ δὲ οὖ δῆλ ἅμα καὶ ἀχρόνως αὐπλαμβάνεται.
» ΡΕΡΙ μὲν οὖν τῆς ἀρχῆς ἡ φαμὲν ὃ ζῷον αἰσθητικὸν εἶναι διείρηται τοῦτο τρόπον τῆς τον.
Τ ὸ ἡ αὐτὸ τῷ καθό δῆλ, οὐχ ὅτι πολλαὶς ἔχει ἀρχαῖς τὸ ζῷον· διαπέρ εἶπεν ἀριστοτέλης ὅτι περὶ ἐκείνης
τῆς ἀρχῆς λέγω περὶ ἧς τὸ ζῷον λέγομεν αἰσθάνεσθαι· ἀλλ' ὅτι μία ἐστὶ καὶ πολλαὶ ὡς φησιν ὁ πλού
ταρχος. Ἐν οἷς ἡ πράξεις καὶ τὸ πρῶτον τιμῆμα συν θεῷ πληροῦται. Πράξεις συν θεῷ πέμπτη.
» ΕΡΕΙ δὲ δύο διαφορᾶς ὀείλοντος μάλιστα τὴν ψυχὴν, κινήσει τε τῇ κατὰ τόπον καὶ τῇ νοεῖν
» καὶ τὸ κείνειν, καὶ αἰσθάνεσθαι.
Ε' ντεῦθεν ἡ ἀδρόα μεταβολὴ καὶ συ λόγῳ κὴ συ πεάγματι καὶ κή· διαπέρ τοῦτο οὐκ δύθυς ἀπὸ τῆς ἀλόγου χω
ρεῖ αὐτὴν λογικὴν, ἀλλὰ πρότερον λέγει διακεισίν τινα τῶν γνωσικῶν τῆς ἀλόγου καὶ τῆς λογικῆς· εἴ
τε καὶ φαντασίαν διακείνει ἀπὸ τῆς γνώσεως τ' λόγου· ἡ καὶ συ τῷ μέσῳ διακείνει φαντασίαν ἀπὸ τ'
κατὰ μέρος αἰσθήσεων, ἁπλῶ τὴν ἄλογον πρὸς ἑαυτὴν διακείνειν, ὅπερ οὐκ ἴσῳ σκοπὸς καὶ λέγει ὅτι ἡ
φαντασία, οὔτε αἴσθησις δῆλ, οὔτε δόξα· οὔτε δὲ ὅς ἀμφοτέρων συνίστασα· πρὶν ὃ διακείνη ταῦτα δι
λων αὐξῆσαι τὴν διάκεισιν, κοινωνίαν ἁπλῶν λέγει κοινανοῦσι γάρ φησιν αἱ γνώσεις τῆς ἀλόγου καὶ τῆς λο
γικῆς· ἐπεσὴ ἄμφω κείσεις ἴσῃ καὶ καθὸ δὲ κοινοῦσι· καὶ μᾶλ καὶ κατὰ τὸ συγχύσαι τοὺς ἀρχαίους
τὰς γνωσικὰς δυνάμεις τῆς τε λογικῆς καὶ τῆς ἀλόγου· τὰς γὰρ τ' αἰσθήσεων ἐνεργείας νόησιν ἐκάλεσαν·
καὶ τὸ ὄνομα τῆς ἀλόγου ἐνεργείας τῷ ὀνόματι τῆς λογικῆς ἐνεργείας ὠνόμασαν, τ' αἴσθησιν καὶ τ' φαν
τασίαν· καλέσαντες νόησιν· τ' τοῦ πιπτοίκεν ἐμπεδοκλῆς ἔπειν· πρὸς παρεὸν γὰρ μῆτις ἀέξηται αὐτοῖσι·
συλλογιζόμεθα γὰρ ἐκ τῆς χρήσεως ταύτης ὅτι τ' μῆτιν καὶ τ' νόησιν, εἶπε τ' αἰσθητῶν εἶναι· ὁ δ' ὁσιλλο
γισμὸς τοιοῦτος· ἡ αἴσθησις ἄρα τ' παρόντων αὐπλαμβανῇ). τὸ δὲ τ' αἰσθητ' αὐπλαμβανόμενον τ' παρόντων
αὐπλαμβανῇ). ἡ αἴσθησις ἄρα τ' παρόντων αὐπλαμβανῇ). ὅπως δὲ ὑπὸ μὴ συνῆκται ὅτι ἡ αἴσθησις
δῆλ ἡ τ' παρόντων αὐπλαμβανομένη, ὧν ἄλλος μῆτιν ἐκάλεσεν· ὥστε συνέχυσε τὰ ὀνόματα, τ' αἴσθη
σιν νῦν καλέσας· πρὸς δὲ φασιν ὅτι οὐ τὸν νῦν ἐκάλεσε μῆτιν· ἀλλὰ τ' διάνοιαν· πρὸς τὸ παρὸν γάρ φη
σιν ἡ διάνοια συεργεῖ· τὸ γὰρ ἀέξεται· αὐτὴ τῇ συεργεῖ ἔλαβε· μὴ καλῶς εἶπεν αὔξεται· ἡ γὰρ συέργεια
αὔξει τ' διάνοιαν· ὥσπερ μὴ τῶν ἀντίον ἡ ἡσυχία βλάπτει· κίνησις γὰρ κρατύνει· ἢ οὐδὲ πρὸς τὰ παρόντα
λέγει τ' διάνοιαν συεργεῖν· τὸ ὃ παρὸν ἡ αἴσθησις δίδε· παυτὸν αὖ αἴσθησιν κὴ διάνοιαν· καὶ κὼς ὃ ἄλλο
λαμβανῇ). οὐδὲ γὰρ πρὸς τὸ παρὸν μόνη αἴσθησις συεργεῖ, ἀλλὰ κὴ διάνοια· ἀλλὰ κὴ μᾶλλον αὕτη, εἴπερ
ἡ μὲν αἴσθησις ἔοικε τὸ αἰσθητόν· ἡ ὃ διάνοια συ τὸ ἴδιον πεᾶγμα· κὴ ὅτι θέλει προχείζῃ) αὐ
τὸ· ὥστε κἂν εἶπε τ' διάνοιαν πρὸς τὸ παρὸν συεργεῖν· οὐκ αἴσθησιν ἄλλην ἐποίησε· τὸ ἄλλο δὲ δῆλ ὑπεῖν
καὶ ἐκ τὴν αἴσθησιν εἶπε νοῦν· καὶ αὖτι μὲν ἡ πρώτη χρῆσις ἴσῳ ἐδέξαμεν νῶ ἀπέσαφορον δ' ὃν· φέ
ρει δὲ κὴ ἄλλην χρῆσιν ἁπλᾶ ἐμπεδοκλέης πεόσφορον τῷ ὄντι· ὃ γὰρ ἐμπεδοκλῆς τὰς διαφορὰς τ' ὄνει
ράτων λέγων φησὶν ὅτι ἐν τ' μεθ' ἡμέραι συεργεῖ μῆτιν τοῦ αὐ νυκτερινοῦ φαντασίαν· ταύτην δ' τ'
φαντασίαν φρόνησιν καλεῖ· συ ὃς φησιν ὅταν σφίσιν αὖ ἐν κὴ τὸ φρονέῃ, ἀλλ' ὅτα τοῦ ἐστ τοῦ· ἐδὲ μὰ τὴ
λωγῶς τ' γνῶσιν τ' ἀλόγου τ' φαντασίαν φημὶ φρόνησιν καλεῖ, κὴ ἁ μέν ἐμπεδοκλῆς, ἁλλ' ἁ κὴ ὅμοιος
ἄλλος φησὶ τοῖς γὰρ νοός δῆλ ἀνθρωνίοις αὖ ὧν, οἷον ἐπὶ μαρ ἄρκτον τῆς ἀνθρώπου τι, μὴ ἐν ὧν τ' νοοῖ γὰρ
νῶ λέγει τ' αἴσθησιν· ἐπὶ μαρ ὃ τὸ αἰσθητ'· παιδὴ τὸν δῆλ ἡ αἴσθησις οἷον τὸ αἰσθητ'· ἰδὼν γὰρ φησὶ κὴ
ὅμοιος τ' αἴσθησιν νῶν καλεῖ αὐτῷ δην γέγονε τ' ὀνομάτ· λέγομεν ὃ ἡμεῖς ὑπὲρ ὁμοίως ὅτι ὡς ἐκ

P ii

ὅτι πλεῖστα καὶ κῶς εὐόνασε δ' δίσιχνον· ποῦν γὰρ λέγει δν νοῦν· ἐπ' ἦμαρ ὃ οὐ δ' αὐθησιν, ἀλλὰ τὴν τύχην, ἢ τοι τὼ εἰ μαρμένω. οἱ δίχοι οὖν τοιαύτην εὔνοιαν ἔχουσιν, ὅτι ὁ νοῦς τῶν ἀνθρώπων τοιοῦτός ἐστιν, οἷαι καὶ ἡ τύχη ἄλλων· καὶ ἐοικὸς δ' δίσιχον τοῦτο ἐκείνῳ τῷ φαγικῷ τῷ λέγοντι, πρὸς τὰς τύχας δὲ πρὸς φρονίας κικτήμεθα· πένης γάρ τις ὤν, μέτριος δὲ τὸ ἦθος· πλουτήσας δὲ μοχθηρὸς γίνεται· τοῦτο δ' οὐκ ἐπὶ παντὸς ἀνθρώπου ἁρμόζει, ὃ πρὸς τὰς τύχας εἶναι τὰς φρονίας, ἀλλ' ἐπὶ μόνων τῶν ῥαθύμων καὶ ἀνολάστων καὶ εὐλογ ζωὴν ἐχόντων· ὅθεν ὁ ποιητὴς οὐκεῖ πεν ἀνθρώπων μόνον καὶ ἐπώπισεν· ἀλλὰ προσέθηκε δ' ἐπιχθονίων, δ' εὔνλον τῆς ζωῆς εὐτεῦθεν ἐμφαίνων ἡμῖν· οἱ δὲ μὴ εὐύλως ζῶντες οὐχ οὕτω συμμιγῆναι πέπονται· ὥστε οὔτε ἡ ὁμήρου χρῆσις συνέχυσε τὰ ὀνόματα· ἀπελογήσαντο δέ τινες καὶ ὑπὲρ ἐμπεδοκλέους ὅτι οὐ μόνον ἐκ τῶν λειψάνων τῶν αἰσθήσεων τὰ εὐύπνια γίνονται· ἀλλὰ καὶ ὄξ ἄλλων· φῆσι γὰρ τούτου θεὸν αἰτίαν τότε θρημένου, ὅταν ἡ φαντασία ἐκ τῶν αἰσθήσεων ποιήσῃ τὰ ὀνείρατα· ἀλλὰ μὴν καὶ ἡ λογικὴ ψυχὴ ὄξιν αἰτία τῶν ὀνειράτων· ὅταν ζητῆσαι δύρη· καὶ ἡ θεία ἔκλαμψις ὅτε τὰ μέλλοντα προλέγομεν· ἃ οὐ φησιν ὅταν σαίνειν ἀεὶ καὶ ὁ φρονεῖν ἀλλοῖα παείστασι· ὡς πρὸς τοὺς ὀνείρους ἀπέβλεψεν, τοὺς κατὰ τῆς λογικῆς ψυχῆς· ἀλλοῖα δὲ γίνεται ἡ φρόνησις εὐ ὀνείρους, διόπερ εὐ νυκτὶ εὐαργέστερα αἱ φυσικαὶ δυνάμεις ὅσι καὶ ἀμβλυώτεραι ἡ λογική· εὐ δὲ τῇ ἡμέρᾳ· αὕτη μᾶλλον εὐεργεῖ· εὐ καλεῖ δὲ πάλιν ἀριστοτέλης τῷ ἐμπεδοκλεῖ, οὐ μόνον ὅτι σύγχυσιν ἐποιήσατο τῶν ὀνομάτων· ἀλλ' ὅτι καὶ ἄπων ὡς ὁ ὅμοιον τῷ ὁμοίῳ γινώσκεται· περὶ μὲν γνώσεως εἶπε, περὶ δὲ ἀπάτης οὐκ εἶπε κύτι ἐχρῆν περὶ ἀπάτης μᾶλλον ἢ πᾶσαν, ἢ περὶ αἰσθήσεως, διότι πλέον ἢ γινώσκομεν ἀπατώμεθα· τούτου δὲ αἴτιον ἡ γένεσις καὶ ἡ εὐ τῇ ὕλῃ ἀμβλυωπία τῆς ψυχῆς· ὥσπερ γὰρ τῶν εὐ λοιμώδει χαείῳ ὄντων πλέους νοσοῦσι τῶν ὑγιαινόντων, οὕτω καὶ τῶν εὐ γενέσει ψυχῶν μᾶλλον αὐθεντεῖ ἄγνοιαι· ἢ περ γνῶσις· ἐπαθῆ οὖν μᾶλλον ἀπατώμεθα ἐχρῆν ἄλλον πλέον περὶ ἀπάτης διαλεχθῆναι· ἢ τε γὰρ ὁ ἐμπεδοκλῆς δοξάζει μὴ εἶναι ἀπάτην· ἄλλη γὰρ ἡ δόξα ἡ λέγουσα μὴ εἶναι ἀπάτην, ἠλέχθη ὑπὸ πλάτωνος· ἡ μὲν οὖν μὴ δοξάζει εἶναι ἀπάτην, τοῖς προτεταγμένοις ἐλεγχέσθω, λέγεις· ἡ δ' δοξάζει διατὶ μὴ εἶπεν ὃ αὐτὸν ἄλλῃς, ἡ μήπ αὖθις συνάξομεν, ὅτι δ' ἡ γνῶσις τῷ ὁμοίου ἐστὶ γνῶσις· ἡ ἀπάτη αὖθις τῷ ἀνομοίου ἐστὶ θίξις· καὶ διὰ τῷ αὐτικειμένου ἠθέλησε καὶ ὃ αὐτικείμενον ὑπενοεῖσθαι· μὴ τοῦτο μὲν αὐτῷ συνάγεται, ἡμᾶς δὲ οὐ συγχωροῦμεν τὼ ὁμοίου γνῶσιν εἶναι, διὰ συλλογισμοῦ τοῦτο αὐαιρούμενοι· ἢ τὰ ἐναντία μέσα ἰδίσκμι οἷδε· τὰ δὲ ἐναντία αὐόμοιά ἐστιν· οὐκ αὖθις ὃ ὅμοιον τῷ ὁμοίῳ γινώσκεται· ἰδοὺ γὰρ ἡ ἰδίσκμι μία ἐστὶ, καὶ σὶ ἐναντία οἷδεν· ἢ οὖν εὖι τῷ ἐναντίων ἐστὶν ὁ ὁμοία ἡ ἰδίσκμι· τῷ ἄλλῳ αὖθις οὐκ ἔστιν ὁμοίας κάτοι γινώσκουσα ἀλλό· ὥστε οὐ ὃ ὅμοιον τῷ ὁμοίῳ γινώσκεται ὦ ἐμπέδοκλῆ· ἢ οὖν ἡ γνῶσις οὐκ ἔστι τῷ ὁμοίου θίξεις, οὔτε ἡ ἀπάτη τῷ αὐομοίου θίξεις ἐστί· καὶ ταῦτα μὲν πρὸς τὸν ἐμπεδοκλέα, λοιπὸν δὲ τὼ διαφορὰν τῶν γνωστικῶν δυνάμεων τῆς ἀλόγου· ὃ ὅθεν αἰσθήσεως καὶ φαντασίας πρὸς τὰς γνωστικὰς δυνάμεις τῆς λογικῆς παραδίδωσι· καὶ πρῶτον μέλλει τὼ διαφορὰν αἰσθήσεως πρὸς νοῦν· διότι καὶ πλείστην κοινωνίαν ἔχουσι· μόναι γὰρ αὗται τῶν ἄλλων δυνάμεων καὶ τῆς ἀλόγου καὶ τῆς λογικῆς ἀμερῶς ἁπτοῦσιν τοῖς πράγμασιν· ἥτε γὰρ αἴσθησις ἀχρόνως ἀντιλαμβάνεται τῶν οἰκείων αἰσθητῶν, ὡς δέδεικται μικρὸν αὖθις τερον· καὶ ὁ νοῦς δὲ ὁμοίως ἀχρόνως ἐνεργεῖ· ἐπειδὴ οὖν πολὺ ἔστιν ἀλλῶν ἡ κοινωνία· διὰ τοῦτο πρῶτον ἀλλῶν λέγει τὼ διαφορὰν· διαφέρει τοίνυν ὁ νοῦς τῆς αἰσθήσεως· ὅτι ἡ μὲν αἴσθησις εὐ πᾶσι τοῖς ζώοις ἐστίν· ὁ δὲ νοῦς οὐκ εὐ πᾶσιν, ἀλλ' οὐ μόνῳ ἀνθρώπῳ· οὗτος μὲν οὖν διαφέρει νοῦς αἰσθήσεως· εἶτα μετὰ ταῦτα λέγει διαφορὰν αἰσθήσεως καὶ διανοίας· φησὶ γὰρ ὅτι ἡ μὲν αἴσθησις οὐ ταχέως ἀπατᾶται· ἡ διάνοια δὲ ταχέως ἀπατᾶται· ταχέως δὲ ἀπατᾶται ἡ διάνοια δὲ δύο αἰτίας· ἢ ὅτι ἡ μὲν αἴσθησις πρὶ φανερὰ καὶ δῆλα καὶ παγίνεται περάματα· ἡ δὲ διάνοια περὶ κρυπτά· ἢ ὅτι ἡ μὲν αἴσθησις ἀχρόνως καὶ ἁπλῶς ἄπεῖν καὶ τὰ πρώτην προσβολὴν προσβάλλει τοῖς πράγμασιν· ἡ δὲ διάνοια διὰ μέσων προτάσεων ἡ συμπερασμάτων, ὃ ὧν ἀπάτη φιλεῖ γίνεσθαι· μόνη γὰρ διάνοια ἐστίν, ἢ συλλογιζόμεθα, ὅθεν καὶ ἁπαξ τοῦτο, καὶ ἄτοι ὅσιν οἱ δύο λόγοι σὶ οὓς ἡ διάνοια ἀπατᾶται· ἢ οὖν ταύτη διαφέρει αἴσθησις διανοίας· ἢ ὅτι, ἡ μὲν αἴσθησις πᾶσι τοῖς ζώοις ὑπέρχει· ἢ δὲ διάνοια τοῖς ἔχουσι λόγον· εἶτα μετὰ τοῦτο λέγει διαφορὰν φαντασίας πρὸς αἴσθησιν καὶ διάνοιαν· καί φησιν ὅτι διαφέρει τούτων ἡ φαντασία, καθὸ μέσον ἐστὶν αἰσθήσεως καὶ διανοίας· αὖ χεται μὲν γὰρ ἀπὸ τῆς αἰσθήσεως· αὖ χὰς γὰρ ἡ αἴσθησις δίδωσιν τῇ φαντασίᾳ ἐκείνῃ δὲ λοιπὸν τῇ διανοίᾳ αὖ χὰς δίδωσιν· κεῖθι γὰρ φαντασίας οὐ διώκουσι ἡ διάνοια συνέρχεται· καὶ ταύτη διαφέρει φαντασία αἰσθήσεως καὶ διανοίας· εἶτα πρὸς τὰ λέγει δύεις καὶ φαντασίας διαφορὰν, ὅτι φαντασθῶσι μὲν ὅ, τι καὶ θέλομεν διυάμεθα· καὶ γὰρ καὶ τειπχῶ· καὶ ἵππον ἀνθρωπον φαντιζόμεθα καὶ διυάμεθα· αὐαπλάσαι ὅτε καὶ φαγέλαφον· καὶ ἱππόκενταυρον· δοξάσαι δὲ ἃ θέλομεν οὐ διυάμεθα· τί γὰρ δὶς δύο ἄπεῖν ὅτι οὐ θερμαίνει διυάμεθα· δοξάσαι δὲ τοῦτο οὐ διυάμεθα· καὶ τὸ πῦρ δὲ ἄπεῖν ὅτι οὐ θερμαίνει διυάμεθα, δοξάσαι δὲ τοῦτο οὐ διυάμεθα· ὥστε ἡ μὲν φαντασία ἐφ' ἡμῖν· ἡ δὲ δόξα οὐκ ἐφ' ἡμῖν· ἢ δὲ δεῖ τἀληθὲς ἄπεῖν, οὐ δὲ πᾶσα φαντασία ἐφ' ἡμῖν ἔστιν· ἡ γὰρ εὐ τῷ καταθύεσθαι γινομένη οὐκ ἔστιν ἐφ' ἡμῖν· οὐ γὰρ ἃ

θέλομεν

θέλομεν εὐ τοῖς ὕπνοις φαντιζόμεθα καὶ τί λέγω τὼ εὐ τῷ καθεύδειν, ἀλλ' οὔτε πᾶσι εὐ τῷ ἐγρηγορέναι· ὅτε μὲν γὰρ τὰ ὄντα, ὡς ὄντα φαντάζομαι, οὐ διυάμεθα, ἢ μὴ ὡς ἔχουσι φαντάζεσθαι ἀλλὰ οἷον τὸν σωκράτω ἢ προθῶμεν φαντάζεσθαι, οὐ διυάμεθα ἀλλὸν φαντασθῆναι ἀστεῖον καὶ λευκὸν καὶ κομῶντα· ἀλλὰ φαλακρὸν καὶ μέλανα καὶ προγάστορα· ὥστε ἀκεραῖός τίς ἐστιν, ὅτι ἡ μὲν δόξα οὐδέποτε ἐφ' ἡμῖν ἔστιν· ἡ δὲ φαντασία ἐστὶ πῶς ἐφ' ἡμῖν· αὕτη μὲν ἡ πρώτη διαφορά· λέγω δὲ καὶ δευτέραν τοιαύτην διαφοράν, φαντασθέντες μὲν πόλεμον οὐδέποτε φοβούμεθα, ἀλλ' οὕτως ἐσμὲν, ὡς εὐ γραφῇ τὸν ἱππόμενοι· δοξάσαντες δὲ πόλεμον, εὐθὺς καὶ φοβούμεθα· αὕτη ἐστὶ καὶ ἡ δευτέρα διαφορά· πρὸς ὃ δὴν ἀπορῆσαι οὕτω τιφὴς φαντιζόμεθα τὰ δεινὰ οὐ πουούμεθα, ἢ μὲν ἢ ἴππασις δόξειν μὴ ἔχων, ἐὰν ἴδῃ τὼ μάστιγα αὐασταθεῖσαν αὐαποδέξει ὡς αὖ τῇ φαντασίᾳ τῶν δεινῶν φοβηθείς· αὕτη μὲν δὴν ἡ ἀπορεία, πρὸς ὃ ἐροῦμεν, ὅτι ἐστὶ συγκατάθεσις ἥτις καθ' αὐτὸ μὲ ὑπάρχει τῇ δόξῃ καὶ οὐσία ἐστὶ τῆς δόξης· συμβεβηκὸς δὲ τῇ φαντασίᾳ· καὶ ὅταν φῶ δοξάσας τὰ δεινὰ συγκατατίθεσθαι πουῶμαι· καὶ πάλιν ὅταν φαντασθείς, τὰ δεινὰ συγκατατίθεσθαι, πουῶμαι· καὶ ὁ ἵππασις οὐ πουεῖται ὑπὸ τῆς φαντασίας διὰ τὴν συγκατάθεσιν, ὡς εἰμὴ γένηται συγκατάθεσις οὐ πουεῖται.

» ἐπεὶ οὖν ταῦτα εἴρηται· εὐ τούτοις ἡ θεωρία σὺν θεῷ προῦται. Ἐπεὶ δὲ δύο διαφορᾶς δείζομεν

» τοι μάλιστα τὴν ψυχὴν κινήσαι τε τῇ κατὰ τόπον καὶ τῷ νοεῖν καὶ κίνειν· ἀλέξανδρος δὲ καὶ μόνῳ τῷ νοεῖν· εἶναι τὸ ἐπιθυμῆ· οὔτε γὰρ ἔχει ἀπόδοσιν· ὁ μέντοι πλούταρχός φησι καὶ τωτέρω εἶναι τὼ ἀπόδοσιν, ὅπου λέγει ὅτι μὲν οὖν οὐ ταυτὸν τὸ αὐαθάνεσθαι καὶ φρονεῖν· καὶ ἔσιν ὁ νοῦς ὅλου τῷ ῥητῶς οὕτως· ἐπιθυμῆ δύο διαφορᾶς δείζοντος τὴν ψυχὴν οἱ παλαιοί, κινήσαι τε τῇ κατὰ τόπον· καὶ τῷ νοεῖν καὶ τὸ φρονεῖν, καὶ αὐαθάνεσθαι· καὶ τὸ νοεῖν καὶ τὸ αὐαθάνεσθαι· εὐ καὶ τὸ ἄλλο ὑπολαμβάνουσιν· ὅτι δὲ οὐ ταυτὸν τὸ φρονεῖν καὶ αὐαθάνεσθαι φανερὸν ἐκ τούτου· τῷ δὲ ἐποίησεν ἀριστοτέλης, ἵνα τὼ πλατίω τῶν ὀνομάτων διελέγξῃ ὁμήρου ἢ ἐμπεδοκλέους· ἰστέον δὲ ὅτι τὸ κίνειν ὡς κοινότερον ἔλαβε καὶ καταλογικῶς καὶ ἀλόγου φερόμενος· τὸ δὲ νοεῖν ὡὶ μόνης τῆς λογικῆς εἶπεν· τὸ δὲ αὐαθάνεσθαι ὡὶ μόνης τῆς ἀλόγου.

CAP. III

» ΔΟΚΕΙ δὲ τὸ νοεῖν, καὶ τὸ φρονεῖν, ὥσπερ αὐαθάνεσθαί τι εἶναι· εὐ ἀμφοτέροις γὰρ τούτοις ἡ ψυ

» χὴ, κίνειταί τε καὶ γνωρίζει τῶν ὄντων· καὶ ὅθεν ἀρχαῖοι τὸ φρονεῖν καὶ τὸ αὐαθάνεσθαι ταυτὸν εἶναί φασιν· ὥσπερ καὶ ἐμπεδοκλῆς ἔφησε· πρὸς παρεὸν γὰρ μήτις ἀέξεται ἀνθρώποισι· μὴ εὐ ἄλλοις· ὅθεν σοί

» σιν ἀεὶ μὴ τὸ φρονεῖν ἀλλοῖα πάείστασι· τὸ δ' αὐτὸ βούλεται τούτοις καὶ τὸ τῷ ὁμήρου· τοῖος γὰρ νόος

» ἐστὶν ἀνθρώπων, οἷον ἐπίμαρ ἄγησι πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε· πάντες γὰρ οὗτοι τὸ νοεῖν σω

» ματικὸν, ὥσπερ καὶ τὸ αὐαθάνεσθαι ὑπολαμβάνουσι· καὶ αὐαθάνεσθαί τε καὶ φρονεῖν, τῷ ὁμοίῳ τὸ ὅ

» μοιον· ὥσπερ γὰρ καὶ εὐ τοῖς κατ' ἀρχὰς λόγοις διωείσαμεν· καὶ πιέδειε ἅμα καὶ πεδὶ τὸ ἅπαντα δαὶ αὐ

» τοὺς λέγων, οἰκειότερον γὰρ τοῖς ζώοις καὶ πλέω χρόνον εὐ τούτοις διατελᾶ ἡ ψυχὴ· διὸ ἀνάγκη, ἅπτοι

» ὥσπερ εἰσὶ λέγουσι πάντα τὰ φαινόμενα εἶναι ἀληθῆ, ἢ τῷ τῷ αὐομοίου θίξει, ἀπάτην εἶναι· τοῦτο γὰρ

» εὐαντίον, τῷ ὁμοίῳ τὸ ὅμοιον γνωρίζειν· δοκεῖ δὲ καὶ ἡ ἀπάτη, μὴ ἡ ἰδίσκμι τῶν εὐαντίων ἡ ἀλλὴ εἶναι·

△ ἰὼ τῶν παρόντων ῥητῶν τὼ αὐτίαν τῆς πλάνης τῶν παλαιῶν ἀριστοτέλης διεξέρχεται, τὸ πῦθεν ἀπ

πλανήθησαν· φησὶ γὰρ ὅτι ἐπειδὴ κοινὸν ἦ τῇ αἰσθήσει πρὸς τὼ λοιπὴν ἅπασαν γνῶσιν ἡ κίνησις· διὰ

τοῦτο πάντα τὸν ὑπέλαβον· καὶ τοῦτο γέγονεν ἀλλοῖος ἄπιον τῆς πλάνης· ὥσπερ καὶ εὐ τοῖς κατ' ἀρ

χὰς λόγοις διωείσαμεν· εἴρηται γὰρ ἀνὼ ὅτι τῷ ὁμοίῳ γίνεται ἡ γνῶσις, εὖθα εἴπαμεν· γαίη μὲ γὰρ γαῖαν

ὁπόπαμεν ὕδατι ὕδωρ, καὶ τὰ λοιπὰ τοῦ ἐμπεδοκλέους ῥήματα· εὐ τεῦθεν δὲ ἄλλο ὑπολαμβάνουσιν

ἐμπεδοκλέους· λέγει γὰρ ὅτι πάντων πιεῖ τῇ ἀφῇ τὼ διαίσιον· τῇ γὰρ θίξει τοῦ ὁμοίου λέγει γίνεσθαι

τὼ νόησιν· θίξει δὲ ἡ ἀφὴ αὐτὴν λαμβάνουσι μόνη ὥστε τὼ νόησιν ἀφὼ εἶπεν· ἔστι δὲ εἰπεῖν πρὸς αὐτο

στάλω ὅτι ὁμώνυμός ἐστιν ἡ θίξις· καὶ εὐ ἄλλοις τοῖς αἰσθήσεσιν· ἄλλη γὰρ θίξις ἁφῆς καὶ ἄλλη ὄψεως, ἔστω οὖν εἶναι καὶ ἄλλως θίξιν τῆς νοήσεως, καὶ μὴ συνάγεσθαι ταυτὸν εἶναι τῇ ἁφῇ τὼ νόησιν· ἢ τὼ τοῦ αὐομοίου θίξειν ἀπάτην εἶναι ὥσπερ φησὶ τοῦ ὁμοίου ἡ θίξις γνῶσις ἐστίν· οὕτως ἡ τοῦ αὐομοίου θίξις ἀπάτη ἐστὶν· ἵνα θίξειν λάβῃς μὴ πάντως τὸ ἅπτεσθαι· ὁμώνυμος γὰρ αὕτη ὡς ἐπιμεῖ· ἢ τοῦτο οὕτω φασὶ καὶ οἱ δὶς γνῶσις, ἔχις καὶ τί δεῖ ἀπάτη· μία γὰρ τῶν αὐτικειμένων ἡ γνῶσις· ἀλλοῖα δὲ πῖς ἡμᾶς οὐχ ἥ τυχοῦσα διαδέχεται· ἢ γὰρ τῇ θίξει τοῦ ὁμοίου ἡ γνῶσις· μία δὲ τῶν αὐτικειμένων ἡ γνῶσις· ἔστω αὖθις ἡ αἴσθησις ἅμα πρὸς τὰ αὐτικείμενα ὁμοιομοίη, ὅπερ ἀπάτην· ἐπειδὴ ὁμοίους μὲν ἐνεργεῖ· ἅμα δὲ τῶν αὐτικειμένων αὐτιλαμβάνηται· ἀλλ' οὐδὲν ἄτοπον ὁμοιοῦσθαι τῆς αὐτικειμένοις κατὰ κίνησιν· ἢ γὰρ ὁ ἀὴρ ἄψυχος ὢν ἅμα τὰ εὐαντία διακίνει· πῶς οὐκ ἄτοπον τὴν ἔμψυχον αἴσθησιν μὴ ἅμα τὰ εὐαντία κίνειν.

» ΟΤΙ ΜΕΝ οὖν οὐ ταυτόν ἐστι τὸ αὐαθάνεσθαι καὶ τὸ φρονεῖν φανερόν· τοῦτο μὲν γὰρ πᾶσι μέ

» τεστι, τοῦτο δὲ, ὀλίγοις τῶν ζώων.

ἐ δοὺ ἡ ἀπόδοσις τοῦ αὖω, ἐπεὶ δὲ δύο διαφορᾶς ἐρίζεται ἡ ψυχὴ κινήσαι τε καὶ τῷ νοεῖν· ὅτι μὲν οὐ ταυτόν ἐστι γνῶσις ψυχῆς καὶ αἴσθησις εὐτεῦθεν δῆλον· τὸ δὲ (οὖν) διὰ τὼ μεταξυλογίαν κέ

μετὰ τὸ πρῶτον
κατὰ φαντασίαν

μεταξυλογία

τοι. ἔθος γὰρ εἶχον οἱ παλαιοὶ ἐν τοῖς μακροῖς ἀποδόσεσι περιτιθέναι τὸ ὁρᾶν· ὅρα δὲ ὅτι τὸν θεωρητικὸν νοῦν οὐ ταύτῃ καταχρηστικῶς φρονεῖν ἐκάλεσε. τοῦτο γὰρ τῇ διανοίᾳ μέρει ἐστὶ νοῦ, ἐπειδὴ οὐ κέχρηται τοῖς λέξεσι, τῷ μὲν κυρίοις ἐκτὸς τῷ δὲ καταχρηστικῶς, φέρε ἀπὸ διαιρέσεως τὴν τῆς λέξεως ἀφορμὴν ἀπὸ τοῦ ὀξυμαλίσωμεν. τὸν μὲν γνῶσιν ἢ πρὸς τὰ ἔξω κατακλίνεται καὶ ποιεῖ τὴν αἴσθησιν. ἢ πρὸς τὰ εἴσω καὶ ποιεῖ τὸν κοινότερον νόησιν. καλῶς δὲ εἶπον κοινότερον· ἐπεισὶ καὶ ἡ φαντασία πρὸς τὰ εἴσω ἐνεργεῖ· ἔστι γὰρ καὶ παθητικὸς νοῦς λέγεται, ἀλλ' ἡ πρὸς τὰ εἴσω ἐνέργεια. ἢ πρὸς καθόλου τι κατακλίνεται, ἢ πρὸς μερικόν· καὶ ἡ μὲν πρὸς μερικὸν, ποιεῖ φαντασίαν. ἡ δὲ πρὸς καθόλου, ποιεῖ τὸν κυρίως νοῦν. ἀλλ' αὖ ἡ πρὸς τὰ καθόλου γνῶσις ἢ κρείττον γίνεται ἢ κατὰ συλλογισμὸν καὶ ποιεῖ τὸν θεωρητικὸν νοῦν τὸν καθ' ἕξιν καὶ κατ' ἐνέργειαν. ἢ κατὰ συλλογισμὸν ἐνεργεῖ, καὶ ποιεῖ τὴν κυρίως διάνοιαν ἢ κοινοτέραν ὑπόληψιν. ἡ γὰρ ὑπόληψις καὶ κατὰ διανοίας καὶ κατὰ δόξης φέρεται. ἡ ὁ χαιρόνους ἢ κατὰ συλλογισμὸν ἐνεργήσει, ποιεῖ τὴν κυρίως δόξαν καὶ ὑπόληψιν. ἢ μέντοι διάνοια ἢ πρὸς θεωρητὰ γίνεται καὶ ποιεῖ τὴν ἐπιστήμην. ἢ πρὸς πρακτά· καὶ ἡ μὲν βουλῆς δέεται τὰ πρακτὰ ποιεῖ φρόνησιν. ἡ δὲ οὐ δέεται βουλῆς τὰ πρακτὰ, ποιεῖ τὰς τέχνας. ὁ γὰρ τεχνίτης, καθὸ μὲν τεχνίτης, οὐ βουλεύεται. ἀλλὰ καθὸ ἄνθρωπος. ἐκ τῆς διαιρέσεως οὕτω καταφανῆ. ὅτι καταχρηστικῶς εἶπεν ἐν ταύτῃ τὸν θεωρητικὸν νοῦν φρονεῖν ἐν τῷ πεφυκέναι ῥητῷ διακρίνειν τὸν ἐνεργείᾳ νοῦν, ἀπὸ τῆς αἰσθήσεως. ὅτι ἡ μὲν αἴσθησις παντὶ ζώῳ ὑπάρχει. οὐσία γὰρ ἔμψυχος αἰσθητικὴ πᾶν ζῶον. ὁ μέντοι νοῦς οὐ παντὶ ζώῳ ὑπάρχει, ἀλλὰ καὶ οἷς ὑπάρχει, οὐκ ἀεὶ κατ' ἐνέργειαν ὑπάρχει. ἢ καὶ καθ' ἕξιν. ἀλλ' ἐπὶ τὸν κύριον ἐπανέλθωμεν.

ΑΛΛΟΥΔΕ τὸ νοεῖν ἐν ᾧ ὅτι τὸ ὀρθῶς, καὶ τὸ μὴ ὀρθῶς. τὸ μὲν γὰρ ὀρθῶς, φρόνησις, καὶ ἐπιστήμη καὶ δόξα ἀληθής. τὸ δὲ μὴ ὀρθῶς, πάναντία τούτων. οὐδὲ τοῦτο δὲ ὅτι, τὸ αὐτὸ τῷ αἰσθάνεσθαι. ἡ μὲν γὰρ αἴσθησις τῶν ἰδίων, ἀεὶ ἀληθὴς καὶ πᾶσιν ὑπάρχει τοῖς ζώοις. διανοεῖσθαι δ' οὐ δέχεται καὶ ψεῦδός· οὐδενὶ ὑπάρχει ᾧ μὴ καὶ λόγος. ὁ δὲ διανοεῖσθαι νοῦς φησι ταυτόν ἐστι τῷ αἰσθήσει. βουλόμενος δὲ ἤπειρ τίς ἐστιν ὁ διανοεῖσθαι νοῦς· φησὶν ἐν ᾧ ὅτι τὸ ὀρθῶς καὶ τὸ μὴ ὀρθῶς. συνεῖναι δὲ τῷ διαφορᾷ λέγει διανοίας καὶ αἰσθήσεως. διανοεῖσθαι γὰρ νοῦς καλεῖ τὴν διάνοιαν. ἐν αὐτῇ γὰρ θεωρεῖται τὸ ὀρθὸν καὶ τὸ μὴ ὀρθόν· ὁ γὰρ ἐνεργείᾳ νοῦς, ἀεὶ ὀρθῶς νοεῖ· ἢ γέγονεν, ἢ οὐκ ἦν γενόμενος, ὥστε οὐκ ἁμαρτητικός· ὁ δὲ διανοεῖσθαι νοῦς, τουτέστιν ἡ διάνοια, ποτὲ μὲν, ὀρθῶς· ποτὲ δὲ, οὐκ ὀρθῶς· ποτὲ μὲν γὰρ ἀληθεύει, ποτὲ δὲ ψεύδεται. καὶ κατὰ τοῦτο διαφέρει τῆς ἐνεργείᾳ νοῦ. ἐπεισὶ ἐκεῖνος ἀεὶ ἀναμάρτητος· διακείνεται δὲ τὸ διανοεῖσθαι νοῦς ἤτοι τὴν διάνοιαν τῆς αἰσθήσεως· τὴν μὲν αἴσθησιν ὡς ἰδίαν ἀληθεύειν τῶν οἰκείων αὐτῆς σωζομένων προσδιορισμῶν· οἷον συμμέτρου τοῦ διαστήματος ὄντος καὶ τῆς αἰσθήσεως ἀπαθοῦς οὔσης· ἡ μέντοι διάνοια ὡς ἰδίαν ψεύδεται. ἐπεισὶ ἐν τῇ τῆς ἀπάτης ἐστὶ χωρίῳ· καὶ μὴ νομίζειν ἐκ τοῦ τὴν αἴσθησιν μᾶλλον ἀληθεύειν τῆς διανοίας, ἤδη καὶ τιμιωτέραν αὐτὴν εἶναι· διὰ γὰρ τὰς αἰσθήσεις ἡ διάνοια ψεύδεται συμπλεκομένη αὐτοῖς· ἀμέλει καὶ ὅταν χωρισθῇ βραχέων, ἂν ἀπατηλῶν ποιεῖ συλλογισμόν. καὶ πολύμυθος γίνεται καὶ τὰ ὄνειρα ποιητήν· ἀπὸ τοῦ αὐλοῦ ὁ γυμνάσιον βραχέων πολύμυθος ὀνομάσθη. τοῦτο δὲ μᾶλλον τὸ μάσις ἄπορον, ἢ καθ' ἑαυτὴν μὲν ἡ αἴσθησις ἀληθεύει. συμπλεκομένη δὲ τῇ διανοίᾳ ψεύδους αὐτῇ παραίτιον γίνεται. τοῦτο γὰρ γίνεται ἐπεισὶ ἰδίᾳ μὲν καθ' ἑαυτὴν ἐνεργεῖ περιμερικὰ καταγίνεται ἡ ἀληθεύει. ἰδίᾳ δὲ συμπλοκῇ διανοίᾳ πρὸς καθόλου ἐνεργούσῃ, ποιεῖ αὐτὴν τὰ καθόλου ἀτρώσαι. ὅθεν ἡ ἀπάτη γίνεται. ἀεὶ γὰρ τὰ μὲν κρείττω τῇ παρουσίᾳ τῶν χειρόνων νοθεύει· τὰ δὲ χείρω οὐ νοθεύεται ἐκ τῶν κρειττόνων. τὸ μὲν ὀρθῶς φρόνησις καὶ ἐπιστήμη δόξα ἀληθής. τὸ δὲ μὴ ὀρθῶς πάναντία τούτων. ἐπεισὶ ἔφην ὅτι ὁ διανοεῖσθαι νοῦς καὶ ὀρθῶς φρονεῖ καὶ οὐκ ὀρθῶς, λέγει τὰ ἴδια τῆς ὀρθοῦ φρονήσεως ἐπιστήμης. δόξαν ἀληθῆ. τῆς δὲ μὴ ὀρθῶς ἀφροσύνης. ἀεπιστημοσύνης. ψευδοδοξίαν. καὶ διὰ μὲν τῆς φρονήσεως τὸ ὀρθὸν τοῦ νοῦ ἐδήλωσε καταχρηστικῶς ὡς ἐρρήθη διὰ δὲ τῆς ἐπιστήμης τὸ ὀρθὸν τῆς διανοίας. τὸ δὲ ἕτερον, δηλονότι ἐπὶ τῆς δόξης εἴρηται. οὐδὲ τοῦτο ὅτι ταυτὸν τῷ αἰσθάνεσθαι. ἐπεισὶ τὴν διάνοιαν διέλαχε τὸ ὀρθῶς καὶ οὐκ ὀρθῶς διανοεῖσθαι. λέγει λοιπὸν διαφορὰν πρὸς ἀμφότερα τῆς αἰσθήσεως.

ΦΑΝΤΑΣΙΑ δὲ ἕτερον καὶ αἰσθήσεως καὶ διανοίας. ἡ ἐπεὶ τε οὐ γίνεται ἄνευ αἰσθήσεως. καὶ ἄνευ ταύτης, οὐκ ἔστιν ὑπόληψις.

Τὶ θέλει. ὁ γὰρ σύνδεσμος ὡς πρὸς ἀπειρίαν ἐστὶν, ὥσπερ ἀπορροῦσι, τὸ ἡ αἴσθησις διαφέρει τοῦ νοῦ. ταυτὸν αὖτε ἐστὶ τῇ φαντασίᾳ. διὸ λύων εἶπεν ὅτι καὶ ἡ φαντασία ἑτέρα ἐστὶ παρὰ τὴν αἴσθησιν τὴν ἁπλῆν. λέγει δὲ συντόνως τὴν διαφορὰν φαντασίας πρὸς διάνοιαν καὶ αἴσθησιν, ἡ ἐπὶ τε οὐ γίνεται ἄνευ αἰσθήσεως. καὶ ἄνευ ταύτης οὐκ ἔστιν ὑπόληψις. ἐπὶ φησιν ἡ διάνοια λέγω οὐ γίνεται ἄνευ αἰσθήσεως καὶ ἄνευ ταύτης φησὶ τῆς διανοίας οὐκ ἔστιν ὑπόληψις, εἴρηται γὰρ ὅτι ὑπόληψις κατ' ἰδιότητα. καὶ φρονήσεως. καὶ δόξης λέγεται. τινὲς δὲ τῶν ὄζηλητῶν φασιν ὅτι οὐδέτερον ἀληθεύει. ἔστι γὰρ καὶ δίχα αἰσθήσεως φαντασία ἡ τῷ φαεθόντος. ἀλλ' εἶπον

εἶπον ὅτι ἡ πρὸς αἰσθητὰ φαντασία οὐκ ἔστιν ἄνευ αἰσθήσεως, ἀλλὰ μὴν καὶ δόξα ἐστὶν, ὧν εἶπεν ὑπόληπτον ἄνευ φαντασίας ἡ πρὸς βέλτιον δόξα. πρόσθες οὖν ὅτι ἡ πρὸς τὰ ἀπ' αἰσθητῶν δόξα ἡ μετὰ φαντασίας. καὶ ὅρα ὅτι οὐ τοῦτον ἔχει ὡς ἡ φαντασία οὐκ ἔστι παντὸν δόξη καὶ αἰσθήσει. ἀλλὰ μέση ἐστὶ δεχομένη ἀπ' αἰσθήσεως καὶ δόξῃ δίδυσα. μέση οὖν. τὸ δὲ μέσον διαφέρατων ἄκρων, οὐχ ὅπη ταυτὸν φαντασία καὶ δόξα καὶ αἴσθησις.

ΟΤΙ δ' οὐκ ἔστιν ἡ αὐτὴ φαντασία καὶ ὑπόληψις, φανερόν. τοῦτο μὲν γὰρ τὸ πάθος ἐφ' ἡμῖν ὅστις ὅτων βουλώμεθα. πρὸ ὀμμάτων γὰρ ὅστι ποιήσασθαι.

ἰδίᾳ δόξαν ὑπόληψιν καλῶ. τόπον δὲ τῇ φαντασίᾳ. λέγει οὕτω τῷ διαφορᾷ φαντασίας καὶ δόξης, ὅτι τὸ μὲν φαντάζεσθαι ἐφ' ἡμῖν ὄστι. τὸ δὲ δοξάσαι οὐκ ἔστιν ἐφ' ἡμῖν. ὅταν ψευδῆ μὲν φαντασθῶμεν δυνάμεθα δοξάσαι δοξάσαι δὲ οὐ δυνάμεθα. τὸ γὰρ δὶς δύο πέντε. φαντασθῶμαι μού ὄστι δοξάσαι δὲ οὐκ ἔστιν. ἢ μὴ καθ' ὑπάκειται, εἴθαι ἐστὶν ἢ πᾶν, ἢ τῷ τὸ ὁμώμοκεν. ἡ δὲ φρὶ αὐτὸ μάτος. ἀ γὰρ αὐτοπαθῶς τῆς δοξάζει, ὡς ἀληθῆ κατέχει. καὶ ἡ μὴ πλόγω οὐ καταβρέπεται εὐθαι πρὸ ὑφῶς λέγεται λόγῳ με πάσας φαρμάκῳ σοφωτάτῳ, ἀπορροῦσι δὲ τινὸν λέγοντες, τί οὖν οὐ πολλάκις προπίπομεν φαντάσματα ἃ θέλοντες; οὐκ εἶπεν ὅτι πικύειοι ἐσμὲν τῇ φαντάζεσθαι, ἀλλὰ τὸ ὅτε θέλομεν φαντάζεσθαι. καὶ ἄλλως ἐφ' ἡμῖν ὄστι τὸ φαντάζεσθαι ὅτε θέλομεν. οὐ μὴν ἐφ' ἡμῖν ὄστι καὶ τὸ ὅτε οὐ θέλομεν. ἡ οὖν οὐκ ἔστιν ἐφ' ἡμῖν τὸ ὅτε οὐ θέλομεν, φανταζόμεθα ἄρα καὶ ἑκόντες.

ΩΣΠΕΡ οἱ ἐν τοῖς μνημονικοῖς πιθέμενοι καὶ ἡ σωλοποιοῦντες.

μνημονικοὺς λέγει τοὺς ἐκ τῶν αἰσθητῶν τύπους λαμβάνοντας. οἱ καὶ ἀληθεύουσιν. ἡ σωλοποιοὺς δὲ λέγει τοὺς ἀνάπλασπομένους τί. οἱ καὶ ψεύδονται. ἔστιν οὖν ἡ μὲν φαντασία αὐτάλογος ἡ σωλοποιῶν. ἡ δὲ δόξα τῶν μνημονικῶν. πρὸ ὀμμάτων δὲ λέγει, αὐτὶ τῆς πρόχειρον.

ΔΟΞΑΖΕΙΝ δ' οὐκ ἐφ' ἡμῖν. αὐάγκη γὰρ ἢ ψεύδεσθαι ἢ ἀληθεύειν.

πὶ τῆς δόξης φησὶν ἢ τὸ ψεῦδος δείκνυται, ἢ ἀληθές. ἡ δὲ φαντασία καὶ τὸ ψεῦδος ὡς ἀληθὲς ἔχει.

ΕΤΙ δὲ, ὅταν μὲν δοξάσωμεν δεινόν τι ἢ φοβερόν, εὐθὺς συμπάσχομεν. ὁμοίως δὲ καὶ ἐὰν ἢ θαρραλέον. κατὰ δὲ τὴν φαντασίαν, ὡσαύτως ἐχόμεν, ὥσπερ αὖ οἱ θεώμενοι ἐν γραφῇ τὰ δεινὰ καὶ θαρραλέα.

ντεῦθέν ὅστιν ἡ διαφορὰ δόξης καὶ φαντασίας. ὅτι αὐτὴ μὲν τῆς δόξης οὖ θέλοντες φοβούμεθα ἐὰν φοβερόν τι δοξάσωμεν. αὐδὲ τῇ φαντασίας φησὶν ὡσαύτως ἐχόμεν. τουτέστιν εὖτε φοβούμεθα, ὅτε φαντασόμεθα. ἀλλ' ὥσπερ πρόθλω, οὕτω καὶ τότε ἔχομεν μηδὲν παραφερόμενον.

ΕΙΣΙ δὲ καὶ αὖλῆς τῆς ὑπολήψεως διαφοραὶ, αὐδησις μὲν. καὶ δόξα. καὶ φρόνησις. καὶ τὰ ἐναντία τούτων πρὸ ὧν τῆς διαφορᾶς ἕτερος ἕτερα λέγει.

πόληψιν ναὶ κοινότερον τῷ λογικῷ ψυχὴν εἶπεν. ἔχει δὲ αὖλὴ φησὶ διαφοράς, ἃς ὕστερον ἐροῦμεν, ἧς ὅπου οὖ ἕτερος πραγματέας ταύτας βούλεται ἤπειν. ἀλλ' ὅπου μέλει παρακατὼν λέγει τῷ τοιαύτῳ διαφορᾷ. νυνὶ δὲ φησι διὰ διακείνας φαντασίαν ἄνευ δόξης καὶ αἰσθήσεως. καὶ ἤδη μὲν ἄνευ δόξης διεκείθη. διὰ δὲ καὶ ἄνευ αἰσθήσεως αὖλῶ διακεῖναι. τὸ δὲ ἡ ἐξῆς ἑωθεία σὺν ἑῷ πραγματεύεται. οὐ δὲ ἡ πραξις

ΠΕΡΙ δὲ τὸ νοεῖν. ἐπεὶ ἕτερον τὸ αἰσθάνεσθαι, τούτου δὲ μὲν, φαντασία δοκεῖ εἶναι. ὃ δὲ, ὑπόληψις. πρὸ φαντασίας διορίσαντες, οὕτω πρὸ θατέρου λεκτέον.

πασὶ διὰ τῶν φθασάντων διέκεινεν αὐρισοτέλης φαντασίαν ἄνευ δόξης, βούλεται νῦν διακεῖναι αὐτῷ τῷ φαντασίᾳ καὶ ἄνευ αἰσθήσεως. ὅθεν καὶ ἄναρῆσαι ἄξιον. ἡ γὰρ σκοπὸς λιὰ τῷ ῥίτα λόγῳ πρὸ λογικῆς ψυχῆς διαλεχθῶναι, καὶ ἡ ὅλως ἐμνήσθη τῶν σωμάτων τῆς ἀλόγου ψυχῆς, διατέτυ αὐτῶν ἐμνήσθη, ἵνα διακείνει αὖλὰς τῶν λογικῶν, πῶς νῦν οὐκ ἄνευ τῆς λογικῆς διακείνει αὖλὰς, ἀλλ' αὐτὰς ἀφ' ἑαυτῶν διακείνει. νῦν γὰρ φαντασίαν ἄνευ αἰσθήσεως διακείνει, ἄμφω σωμάτων οὐσῶν τῆς ἀλόγου, καὶ αὖτη μού ὄστιν ἡ ἀπορεία. λέγομεν δὲ ὅτι διὰ τὸ τέλειον τῆς λόγου τοῦτο πεπίνκεν, ἵνα μὴ ἐκβεμιές πι ἐάσῃ. ἡ ὅτι ἐφεξῆς μέλει διακεῖναι φαντασίαν ἄνευ δόξης ἅμα καὶ αἰσθήσεως. ἐπεισὶ οὖν οὐκ ἔμελλεν σαφὴς εἶναι ἡ διάκεισις τῆς φαντασίας ἄνευ τῆς δόξης καὶ τῆς αἰσθήσεως. ἅμα γινομένη, ἡ μὴ πρότερον ἰδίαν αὖλὰς διέκεινεν· διατέτυ τὸ τῇ πρωτεραίᾳ ἄνευ δόξης μόνης διακείνας τὴν φαντασίαν, βούλῃ νῦν καὶ ἄνευ τ' αἰσθήσεων αὖλῶ διακεῖναι. ἵνα ἐξῆς σκληνένῃ) ἡ διάκεισις τ' φαντασίας. ὅτε κοινῶς ἄνευ δόξης καὶ αἰσθήσεως αὖλῶ διακείνει, ἐξ τούνυν ἤγεις διακείνει φαντασίαν ἄνευ αἰσθήσεως, ὧν πρώτης ὄστιν οὗτος. Εἰ ταυτὸν ὄστι φαντασία καὶ αἴσθησις. ἐπεισὶ ὅτε ὀνειρώττομεν φανταζόμεθα, ἐχρῆν ἡμᾶς τότε καὶ αἰσθάνεσθαι, ἀλλὰ μὴν οὐκ αἰσθανόμεθα. οὐκ αἰρα ταυτὸν φαντασία καὶ αἴσθησις. τί γὰρ λέγας ὅτι τῆς σωμάτων αἰσθήσεώς ἐσιν οἱ ὀνειροι. ἀλλ' ἐνέργειά τις ἐστὶν οἱ ὀνειροι. ὅτε δὲ σωμάτων ἐστὶν ἡ αἴσθησις, ἠρεμεῖ καὶ οὐκ ἐνεργεῖ. ἀλλ' οὐδὲ τῆς ἐνεργείᾳ αἰσθήσεώς ἐσιν. εἰ γὰρ τοῖς ὀνείροις πᾶσα αἴσθησις ἠρεμεῖ. αὕτη πρώτη διάκεισις. δευτέρα δὲ ὅτι διάκεισις ἀπὸ τῶν νεογενῶν παίδων ἀλημμένη ὁρῶμεν φησὶν ὅτι τὰ νεογενῆ παιδία κατ' αἴσθησιν μὲν ἐνεργοῦσιν. ἡ γὰρ αἴσθησις

ἢ μὴν ὑπάρχει. καὶ τὰ δὲ φαντάσιαν οὐκ ἐνεργοῦσιν. ἢ οὕτω τὰ νεογενῆ παιδία κατ' αἴσθησιν μὲν ἐνεργοῦσι, καὶ τὰ φαντάσιαν δὲ οὐκ ἐνεργοῦσι, διαφέρει ἄρα αἴσθησις φαντασίας. καὶ πόθεν δῆλον ὅτι οὐκ ἐνεργοῦσιν καὶ τὰ φαντάσιαν τὰ νεογενῆ παιδία. ἐκ τῶν παντὸς μᾶλλον βδάλλειν κατ' ἀρχὰς, κἂν λίθινος ᾖ ὁ μαστὸς κἂν βάσιος. κἂν ὁποσοῦν ὕστερον δὲ ἂν τῆς μήτρος μόνον. τῶν δὲ οὐκ ἐγένητο αἱ ἢ μὴ ὅπ κατ' ἀρχὰς ἀκίνητον ὄντες οἱ τύποι τῶν μηρῶν μαστοῦ, ἀλλ' ὕστερον. ἢ ἅμα μόνον ἐκ τούτων διάκυπτει τὸ προκείμενον, ἀλλ' ὅτι καὶ πάλαι πρὸς προσομιλήσαντες καὶ κείμενα πάλιν προσβάλλουσι τῷ πρὸς τὸ γίνεται ἐκ τῶν μὴ ἐνεργεῖν τῷ φαντάσιαν. ἢ γὰρ ἐνήργει, ἐδέχετο ἂν ἂν τύπον τῆς πάλαι καὶ σεως καὶ οὐκ ἐπεβαλλε. τὸ δεύτερον. ἔκτε οὖν τῶν προσβάλλειν πρὸς καὶ ἐκ τῶν παντὸς μαστὸν βδάλλειν. δῆλον δὲ ὅτι ὅτι καὶ τὰ φαντάσιαν ἐνεργοῦσι. Τρίτη ἐστὶ διάκρισις ἀπὸ τῶν σκωλήκων καὶ μυῶν καὶ μυρμήκων. ἰσοδυνάμει γὰρ ταῦτα αἴσθησιν μὲν ἔχουσι φαντασίαν δὲ οὐκ ἔχουσιν, ὡς δῆλοί τε πεπλανημένον τῆς πορείας ἀλλῶν. πλανῶνται γὰρ ἄττε τῆς πάλαι ὁδοῦ τοὺς τύπους μὴ ὑποδεξαμένης τῆς φαντασίας. τοῦτο καὶ τὸ ῥίπτον ἀμηχάνημα, δῆλον δὲ καὶ ἀλλὰ μὴ ἂν δεύτερον ἦγον εἶναι ἐναντίον. τοῖς δὲ τῷ δευτέρῳ λόγῳ ἀρημένοις· ἐλέγετο γὰρ ἐκεῖ ὅτι ὁ ποῦ ὅδιν αἴσθησις· ἐκεῖ καὶ ὄρεξις ὑπάρχει. καὶ ὅπου ὄρεξις, ἐκεῖ καὶ φαντασία. ὡς ἂν διὰ μέσης ὀρέξεως πάντως ἐπομένης τῆς φαντασίας τῇ αἰσθήσει. πῶς οὖν φησιν ὅτι οἱ σκώληκοι αἴσθησιν μὲν ἔχουσιν· φαντασίας δὲ οὐκ ἔχουσιν· ἢ τάχα καὶ οἱ σκώληκοι ἔχουσι φαντασίαν, ἀλλὰ συγκεχυμένως καὶ ἀμυδρά· καὶ διὰ τὸ ἀμυδρὰν ἀλλως εἶναι, οὐκ ἐνεργεῖ. οὐκ ἀλλ θοῦεν καὶ τὰ ἐνταῦθα καὶ τὰ ἐκεῖ, τὰ ἐκεῖ μὲν, ὅτι ὅπου αἴσθησις, πάντως καὶ φαντασία. τὰ δὲ ἐνταῦθα δὲ ὅτι οὐχ ὅπου αἴσθησις ἤδη καὶ φαντασία. ἀμυδρὰ γάρ ὅδι ἢ συγκεχυμένη. ἄλλο δὲ ἄπορον τοιοῦτον ἄξιον ἀπορῆσαι. ἔστω τοὺς σκωλήκους μὴ ἔχειν φαντασίαν. διατί καὶ τοὺς μύρμηκας ἢ τὰς μύας ἔφη μὴ ἔχειν φαντασίαν. φοῦ δέ τοι ἢ τούτῳ ἔχουσι ἢ οἱ μύρμηκοι φαντασίαν ὡς δῆλοί τε ὄντες στάδαι τοὺς τῶν ἀλλῶν, ἀλλὰ μᾶλλον καὶ αἱ μέλιτται ἔχουσι φαντασίαν. ὧδί ταί γὰρ τὰ σημεῖα ἀλλων, καθ' ἃ μέλι ἀποτίκτουσιν. ἢ οὕτω ἡ ἐνέργεια λέγει πάντα φαντασίαν ἔχειν, πῶς ἀλλὰς λέγει ἀλλα μὴ ἔχειν φαντασίαν. αὕτη ἡ ἀπορία. Πρὸς ὃ δὲ ἐροῦμεν ὅτι διττὴ ἡ φαντασία. ἡ μὲν λογισμὸν ποιοῦσα, ἡ δὲ διδακτικὴ μέθα, ὃ καὶ ἀπὸ τοῦ διδάσκεσθαι ἔχει κατ' ἀλλὰ ἢ διδάσκεται, τοὺς ἀνθρώπους λόγους. ποίαν οὖν ἄρα φαντασίαν ἀπὸ πάντων τῶν ζώων ἀφαιρεῖται ὁ ἀριστοτέλης. καὶ λέγομεν ὅτι οὐ τὴν λογισμικὴν, ἀλλὰ τὴν διδακτήν. αὕτη καὶ ἡ ῥίπτη διάκρισις. Τετάρτη ἐστὶ διάκρισις ἀπὸ τῆς φόπου τῆς γνώσεως· πῇ οἷοῦσαι· ἢ γὰρ αἴσθησις πρὸς ὄντα πράγματα ἐνεργεῖ· ἡ δὲ φαντασία καὶ πρὸς μὴ ὄντα. καὶ διατέτο συμβέβηκε τῇ μὲν αἰσθήσει κατὰ φύσιν ἐχούσῃ ἀεὶ ἀληθεύειν, τῷ δὲ φαντασίαν ποτὲ ψεύδεσθαι. αἰσθητὸν γὰρ καὶ τὰ μὴ ὄντα ὡς ὄντα αὕτη καὶ ἡ τετάρτη διάκρισις.

Πέμπτη ἐστὶ διάκρισις ὡς πρὸς ἀπορίαν ἀπάντων. ἴσως γάρ τις ἀπορήσει τῷ ἀλλὴν ἀπορίαν, ὅτι ποσῶν τῶν ταυτὸν ὅδιν αἴσθησις καὶ φαντασία· ἐπεισὴ τῷ ἀμυδρὰν αἴσθησιν καὶ τοῖς ἄλλοις μὴ ὑποπίπτουσαν φαντασίαν καλοῦμεν· καὶ γοῦν πόρρωθέν τις ἰδών τινα λέγει ὅτι ἢ φαντάζομαι· ἢ τόδε βλέπω πόρρω· ὅθεν ἐὰν μὴ ἴδωσιν ἄλλοι οἱ παρεστῶτες φασὶν αὐτῷ φαντάζῃ ἐ τοῦρε, αὐτὸ τὸ ἀμυδρῶς βλέπεις· ὁρᾷς οὖν πῶς ἡ ἀμυδρὰ αἴσθησις φαντασία καλεῖται. ὡς πρὸς ταύτην οὖν τῷ ἀπορίαν ὑπαντᾷ ὁ ἀριστοτέλης καὶ φησιν, ὅτι οὐκ ἐπεισὴ ἡ ἀμυδρὰ αἴσθησις φαντασία λέγεται τῇ συνηθείᾳ, ταυτὸν οἰκεῖον φαντασίαν καὶ αἴσθησιν. ἢ γὰρ ταυτὸν ἴσως οὐ μόνον ἡ ἀμυδρὰ αἴσθησις φαντασία ὠφελεῖ λέγεσθαι, ἀλλὰ καὶ ἡ ἀκριβὴς. νυνὶ δὲ οὐδεὶς λέγει τῷ ἀκριβῆ αἴσθησιν φαντασίαν. ἔκ αἴτιαι ταυτὸν αἴσθησις καὶ φαντασία. ἔκτη λοιπὸν καὶ τελευταία διάκρισις ἐκὰν λάβωμεν πάντα μύσαντα τοὺς ὀφθαλμούς, οὗτος χρώματα μὲν οὐκ ὁρᾷ. πῶς γὰρ ἔχει ὁρᾶν μύσας τοὺς ὀφθαλμούς. ὅμως δὲ φαντάζεται χρώματα. ἢ οὕτω μὴ συνεργοῦσιν οὐδὲ ταυτὸν ὅδιν αἴσθησις καὶ φαντασία. καλῶς οὖν ὁ ἀριστοτέλης ἔλαβέ τινα μύσαντα τοὺς ὀφθαλμούς. ἢ οὐκ ἔλαβε τυφλόν. ἢ γὰρ ὑπέθετο τυφλὸν ἴσως καὶ ἐκγενετῆς τυφλοὺς εἰδότας. ὅπισθεν οὐδὲ ὅλως πεῖ χρώματων φαντάζοιτο, διὰ τὸ μὴ ἔχειν ἄλλους τύπους. ἐξ τοίνυν ᾖσι διακρίσεις ἀπὸ τῶν ἀνεράτων, ἀπὸ τῶν νεογνῶν παιδίων. ἀπὸ τῶ σκωλήκων καὶ μυῶν καὶ μυρμήκων. ἀπὸ τῆς φόπου τῆς γνώσεως, ἀπὸ τῆς ἀπορίας, ἀπὸ τῶν μύοντων τοὺς ὀφθαλμούς. εἰ οἷς τὸ πρῶτον πληροῦται κεφάλαιον. δεύτερόν ὅδι κεφάλαιον εἰ ᾧ διακρίνει τῷ φαντάσιαν ἀπὸ πασῶν τῶν δυναμένων τῆς λογικῆς ψυχῆς. αἱ μὲν γὰρ ἔσαι ἀεὶ ἀληθεῖς ὡς νῦς καὶ ἐπιστήμη. ἐνδέ ποτε μὲν ἔσιν ἀληθεῖς, ποτὲ δὲ ψευδεῖς. ὡς διανοητικὴ δόξα. ἢ οὕτω φαντασία τῶν μὲν ἀεὶ ἀληθευόντων διαφέρει καθὸ ἀλλήποτε καὶ ψεύδεται. ἐκείναι δὲ ἀληθεῖς ἔσι. τῶν δέ ποτε μὲν ἀληθευόντων ποτὲ δὲ ψευδομένων διαφέρει καθὸ ἐκεῖναι μὲν βέλτιον ζώοις ἔσιν. αὕτη δὲ οὐ μόνον βέλτιον, ἀλλα καὶ οὐ ἀλγοις καὶ ποῦεν δῆλον, εἰπεῖ τις αὖ, ὡς καὶ ἡ διανοια καὶ ἡ δόξα οὐκ ἔσιν οὐ τοῖς ἀλόγοις ζώοις. λοιπὸν οὐ τοῦ ἔν πλέκειν τοι συλλογισμοί. ὅτι ἡ δόξα οὐκ ἔσιν οὐ ἀλγοις. καὶ ἔσιν ὁ πρῶτος συλλογισμὸς οὐ δευτέρῳ πλεκόμενος σχήματι οὗτος. τὰ ἔχοντα δόξαν ἢ πίστιν ἔχει. τὰ ἄλογα ζῶα. οὐκ ἔχει πίστιν. τὰ ἄλογα ἄρα ζῶα οὐκ ἔχει δόξαν. πόθεν δὲ δῆλον ὅτι τὰ ἄλογα οὐ πιστεύει. πλέκετοι λοιπὸν ἄλλος συλλογισμὸς τοιοῦτος. τὰ ἄλογα οὐ πείθεται. τὰ δὲ πειθόμενα ἄλλα ὅδι τὰ πιστεύοντα. ποιητικὸν

φαντασία διττὴ.

διδακτὴ ἀναμνηστική.

πειθοῦς ἢ ἄπον τῆς πίστεως ἢ πειθώ, καὶ τέλος ἐστὶ τῆς πείθους ἢ πίστις. ἔστι οὖν ὁ συλλογισμὸς, ἵνα οὖν λάβω ἄλλον, οὐ πρώτῳ χήματι οὗτος. τὰ ἄλογα οὐ πείθεται. τὰ μὴ πειθόμενα πίστιν οὐκ ἔχει. τὰ ἄλογα ἄρα πίστιν οὐκ ἔχει. ἀλλ' ἀποροῦμεν καὶ πρὸς τοῦτο, πόθεν δῆλον ὅτι τὰ ἄλογα οὐ πείθεται. καί τοι ὁρῶμεν ὅτι ὁ ὄρνις ὄρνιθος πειθόμενος ὃς πῦρ ἑαυτὸν ἐμβάλλει. πάλιν λέων ἡμερεύεται πειθόμενος τῷ θηρευτῇ καὶ ἵππος τῷ πολεμοῦντι. λέγομεν δὲ πρὸς ταῦτα, ὅτι ὁ ὄρνις οὐ πείθεται, ἀλλ' ὑπὸ τῆς τῶν ὄρκων ἀνάγκης ἢ ἄκων ἄγεται. οὔτε δὲ λέων, οὔτε ἵππος, οὔτε πέντε θανατοῦμενον πείθεται. ἀλλ' ἐθίζεται τοῦτο ἢ πείθεσθαι, ἢ ἐθίζειν. ἢ γὰρ συγκατάθεσις κοινόν γένος ἐστὶ πειθοῦς καὶ ἐθισμοῦ. ἀλλ' ὁ μὲν ἐθισμὸς ζωτικῇ τινι προσκλίσει γίνεται. ἡ δὲ πειθὼ γνώσει γίνεται. τὰ οὖν πειθανδυόμενα οὐ πείθεται. ἀλλ' ἐθίζεται διότι συγκατίθεται. τὴ μὲν γὰρ πείθεσθαι ὡς ἐρρήθη διαλόγου γίνεται. ἢ λογικῆς ὅδι ψυχῆς τὸ δὲ ἐθίζειν, οὐ μόνῃ λογικῆς ὅδι ψυχῆς, ἀλλὰ καὶ ἀλόγου. εὖ οἶσθα. ἀλλὰ τὸ νοεῖν ἐπεὶ ἕτερόν ὅδιν αἰσθάνεσθαι. εἴρηται καὶ αὐτέρωθεν ὅτι ᾧ τὸ νοεῖν ὀνόματι ἀσιαφόρως κέχρηται. νῦν οὖν νοεῖν λέγει τὴν φαντασίαν καὶ τὴν ὑπόληψιν. ὅθεν καὶ διαιρεῖ ἀλλὸ ὃς ταῦτα καὶ φησὶν ὅτι πᾶν πρώτης τῆς φαντασίας τῆς κυρίως λεγομένης καὶ οὐκ ἐκ μεταφορᾶς ἐπεὶ τῶν αἰσθήσεων. καὶ πᾶν ὑπολήψεως ἔπομεν.

» ΕΙ δή ὅδιν ἡ φαντασία, καθ' ὃ λέγομεν φαντασμάτι ἡμῖν γενέσθαι καὶ μὴ, εἴτι καὶ τὰ μεταφο
» ρὰν λέγομεν, μία τίς ὅδι τούτων δύναμις ἢ ἕξις, καθ' ὃ κείνομεν καὶ ἀληθεύομεν, ἢ ψευδόμεθα. ταῦ
» τα δ' ἂν εἴη, αἴσθησις δόξα. νοῦς ἐπιστήμη.

Ε παιδὴ ἀνωτέρω ἐλέγχθη ὅτι οὐ ἡμῖν ὅδι φαντασία. ἢ ὃ βουλόμεθα. καὶ τὸ μὴ τῆς ἐκουσίου φαν τασίας ἢ μοῖζον. ἔστι δὲ καὶ ἀκούσιος φαντασία, ἢ ἐκ τῶν φαντασμάτων λαμβανομένη, τουτέστιν ἐκ τῶ αἰσθητῶν. καὶ οὐ μόνῃ ἐστὶν ἡ ἑκούσιος, ὧν εἶπεν ἐκ μεταφορᾶς δηλαδὴ ἐκ τῶν ὄντων μεταφέ ρει αὖ ἐπλασμα τὸ μὴ ὄντος, ὃς ἵππος μὲν φέρει ἅπερ καὶ ταῦρος ἵππον ταῦρον. ἃ οὖν ὅδιν ἡ ἀκού σιος φαντασία, οὐκ ἄρα ὃ θέλω φαντάζομαι, ἀλλὰ μᾶλλον τινὰ δύναμιν κείτηκε τὸ ψεῦδος, ὡς ψεῦδος φαντάζομαι. καὶ τῷ ἀληθῆ ὡς ἀληθῆ. ταύτη ἢ καὶ διακείνεται ψεῦδος ἀπ' ἀληθείας. καὶ ἡ δόξα ὃ καὶ ἡ αἴσθησις οὕτω διακείνεται ψεῦδος ἀπ' ἀληθείας τῷ γνώσιν ὡς ὅδι τὰ πράγματα. τοιοῦτον δέ τι ἐστὶν αἴσθησις, δόξα. νοῦς. ἐπιστήμη. ἀλλ' ἐρεῖ τις πῶς αὐτέρωθεν τὸν νοῦν εἶπεν ἀεὶ ἀληθεύοντα. νυνὶ δὲ φησιν ὅτι ποτὲ καὶ ψεύδεται. ἔφη γὰρ καθ' ὃ κείνομεν ἢ ἀληθεύομεν ἢ ψευδόμεθα. οἷον ἐπιστήμη καὶ νοῦς. καὶ συγκατατιθέμενος τοῖς ποτὲ ψευδομένοις ὁ νοῦς καὶ τῷ ἐπιστήμῃ. καὶ λέγομεν ὅτι οὐ πᾶσι τοῖς ἡρημένοις ἀρμόζει τὸ ἀληθὲς μὴ τὸ ψεῦδος, ἀλλὰ τοῖς μὲ τὸ ἀληθὲς. οἷον τῷ νῷ καὶ τῇ ἐπιστήμῃ. ταῦτα γὰρ κείνεται τὸ ἀληθὲς, τοῖς δὲ ἀμφότερα τύπε ἀληθὲς. καὶ τὸ ψεῦδος. οἷον δόξῃ καὶ αἰσθήσει. ἐν δὲ καὶ ἄλλῳ διαφορὰν πρόσεστιν ἡ νοῦ καὶ αἰσθήσεως. πᾶσιν μὲν ταύτην ἐστὶν ἡ αἴσθησις. καὶ νοῦς ἐνεργεῖ. καὶ κρεῖττον αἰσθήσεως. μὴ γὰρ νόμιζε ἄτοπον τὸ καὶ πεῖ μείονα τὸν νοῦν πυτε καὶ ταλινεῖδε. πεῖ ἃ δὲ ἐνεργεῖ, ὁ νοῦς οὐκ ἐνεργεῖ ἡ αἴσθησις. οὐσίαν μὲν γὰρ ὁ νοῦς οἶδεν, μὴ τυγχάνου σα δὲ τῆς οὐσίας, ἡ αἴσθησις. δεύτερον δὲ, ὅτι ἡ μὲν αἴσθησις οὐκ οἶδεν τῷ οἰκείαν ἐνέργειαν. ὁ δὲ νοῦς οἶδεν καὶ τῷ οἰκείαν καὶ τῷ τῶν ἄλλων. ὁ μὲν νοῦς πεῖ τὰ καθόλου ἐνεργεῖ καὶ αὐτὸς ἔχει τὸ αἰσθη τὸν. ἡ δὲ αἴσθησις πεῖ μεριτὰ καὶ ἔξω, δῆλον ὅτι ἐσίν.

» ΟΤΙ μὲν οὖν οὐκ ἐστὶν αἴσθησις ἡ φαντασία, δῆλον ἐκ τῶνδε. αἴσθησις μὲν γάρ, ἢ τοι δύναμις, ἢ ἐ
» νέργεια. οἷον ὄψις καὶ ὅρασις. φαίνεται δέ τι καὶ μηδετέρα τούτων ὑπάρχοντος. οἷον τὰ αὐ τοῖς ὕπνοις.
Ε ντεῦθεν ἐστὶν ἡ πρώτη διάκρισις αἰσθήσεως καὶ φαντασίας. διαιρεῖ δὲ τῷ αἴσθησιν ἓς ᾧ δύναμα καὶ ἐνέργεια. καὶ λέγει ὅτι ἡ φαντασία οὔτε τῇ δύναμει αἰσθάνεται παντὸν ὅδιν, οὔτε τῇ ἐνεργείᾳ. τῇ μὲν δυ νάμει ἐπεισὴ ἐνεργοῦμεν σαφῶς αὐ τοῖς ὀνείροις. τότε δὲ δύναμει ἐστὶν ἡ αἴσθησις καὶ οὐκ ἐνεργεῖ. ἀλλ οὐδὲ τῇ ἐνεργείᾳ. ἐπεὶ οὐδέποτε ἂν φανταζόμεθα ἐν τοῖς ὕπνοις νῶν ὃ φανταζόμεθα. ἐπεισὴ δύναμει ᾖσιν ἐν τοῖς ὕπνοις. ἢ οὐκ ἐνεργείᾳ. ὥστε οὐ ταυτὸν ἡ φαντασία τῇ κατ' ἐνέργειαν αἰσθήσει. ἢ οὖν ἐθέλ χθη μὴ τε τῇ δύναμει αἰσθήσει ἀλλὰ οὖσα μήτε τῇ ἐνεργείᾳ. διαφέρει αὖ ἡ αἴσθησις τῆς φαντασίας

» ΕΙΤΑ αἴσθησις μὲν, ἀεὶ πάρεστι φαντασία δ' οὔ.
Ε ντεῦθεν ἐστὶν ἡ δευτέρα διάκρισις αἰσθήσεως καὶ φαντασίας.

» ΕΙ δὲ τῇ ἐνεργείᾳ τὸ ἀλλὸ, πᾶσιν ἂν ἐνδέχοιτο, τοῖς θνητοῖς φαντασίαν ὑπάρχειν. δυκεῖ δ' οὔ. οἷον
» μύρμηκι, ἢ μελίττῃ ἢ σκώληκι.
Ε ντεῦθεν ἡ τρίτη διάκρισις. πνὲς δὲ εὑρίσκουσιν ὅτι ἐπεισὴ τῷ αἴσθησιν διῆλθον ὃς τὸ δύναμα καὶ ἐνέρ γειαν, ὅτι τῷ φαντασίαν ἄπαν τῆς ἐνεργείας αἰσθήσεως ἐντεῦθεν διακείνει, ἔχει γὰρ ἡ διάκεισις αὐτῶν οὕτως ἢ παντὸν ὡς ἡ φαντασία τῇ αἰσθήσει, ἔσθι πᾶν ἔχον ἐνεργείας αἴσθησιν καὶ φαντασίαν ἔχειν ὅπερ οὐ δυκεῖ. φαντασίαν γὰρ λέγομεν ἔχειν, ὅσα διηρθρωμένῳ τινὶ τύπῳ ἔχει. μὴ τελείαν, ὡς δύναθαι καί τι μανθάνειν. ὁ δὲ σκώληξ καὶ ἡ μύρμηξ ἢ καὶ ἔχει φαντασίαν, ἀλλὰ μυδρὸν τινὰ τύπῳ ἔχει καὶ διαῤῥωτον ἢ οὖν οὐκ ἔχουσι ταῦτα φαντασίαν δῆλον ὅτι οὐ ταυτὸν αἴσθησις μὴ φαντασία. πνὲς δὲ εἶπον ὅτι καλῶς εἶπεν. ἢ δὲ τῇ ἐνεργείᾳ ἀλλὸ ζητητέον. δύναμει γὰρ δύναται φαντασία καὶ αἴσθησις ταυτὸν εἶναι. ἀλλὰ γὰρ αἰσθήσεως ποτὲ φαντασία δέχεται.

~~φαντασία ἀισθήσεως πᾶσα φαντασία δέχεται.~~

ΕΙΤΑ αἱ μὲν ἀληθεῖς ἀεὶ· αἱ δὲ φαντασίαι γίνονται αἱ πλείους, ψευδεῖς.

ντεῦθεν τιὼ τετάρτην λέγει διάκρισιν αἰσθήσεως καὶ φαντασίας.

ΕΡΕΙΤΑ, οὐδὲ λέγομεν ὅταν ἐνεργῶμεν ἀκριβῶς περὶ τὸ αἰσθητόν, ὅτι φαίνεται ἡμῖν τοῦτο ἄνθρωπος· ἀλλὰ μᾶλλον ὅταν μὴ ἐναργῶς αἰσθανόμεθα, τότε ἡ ἀληθὴς ἢ ψευδής.

ντεῦθεν ὅτιν ἡ πέμπτη διαφορά.

ΚΑΙ ὅπερ δὴ ἐλέγομεν πρότερον· φαίνεται καὶ μόνοις ὁράματα.

ντεῦθεν ὅτιν ἡ ἕκτη διαφορά· πινὲς δὲ λέγουσιν ὅτι τιὼ φαντασίαν ἀπὸ τῆς σωάματι αἰσθήσεως βούλεται διακεῖναι· ἔστι δὲ ἡ διάκρισις ὅτι πῆς μόνον τὶς τοὺς ὀφθαλμοὺς φαντάζεται χρώματα· ἃ γὰρ οὐ τῷ μόνον σωάματι ἐστὶν ἡ ὄψις, φαντάζεται δὲ καὶ πάλιν μετὰ τὸ αὐδίξαι τοὺς ὀφθαλμοὺς φαντάζῃ, δηλονότι οὐ παντὸν φαντασία καὶ σωάματι αἰσθησις· διὰ τοῦτο δὲ εἶπεν ὁ ἐλέγομεν πρότερον· ἐπειδὴ καὶ αὖθις ἐμνήσθη τῶν λαμπάδων τῶν πρὸ τῆς ὄψεως ἀεὶ μενουσῶν αἳ πινὸν μὴ αἰσθητοί ἴσιν ὡς ὁρώμενοι καὶ οὐκ αἰσθητοί· ἐπειδὴ ἄπιστο αἰσθητὸν καὶ φαντασία· διότι μόνοντες τοὺς ὀφθαλμοὺς ὁρῶμεν αὐλὰς καὶ οὐ φαντασίαι· ἐπειδὴ ἀθρόαι ἴσι τῶ αἰσθητῶ πληγαὶ αἱ λαμπάδες· εὐθὺς δὲ πάρεσιν ἡ πληγή, οὐκ ἐνεργῆ ἡ φαντασία· ἃ οὖν ὅτε ἡ λαμπὰς αὕτη οὐκ ἔστιν αἰσθήσεως, φαντασίας ἔστι, καὶ ὅτε ἔστιν αἰσθήσεως, οὐκ ἔστι φαντασίας, οὐκ ἄρα κοινὸν φαντασία καὶ αἴσθησις.

ΑΛΛΑ μιὼ, οὐδὲ τῶν ἀεὶ ἀληθευόντων, οὐδεμία ἔσται· οἷον ὠδιχάρμη, ἢ νοῦς· ἔστι γὰρ φαντασία καὶ ψευδής· λείπεται αὖρα ἰδίαν ἃ δόξα.

ντεῦθεν ὅτι τὸ δεύτερον κεφάλαιον· οὗ ᾧ διακεῖναι τιὼ φαντασίαν ἀπὸ τοῦ νοῦ καὶ τῆς ὠδιχάρμης· νῶ δὲ νοῶ τιὼ διανοίαν ἀκουστέον· ὅρα δὲ πως τιὼ ἔκθεσιν ἄλλοῦ ὡς ὠδιχάρμα πρόσθετο· ἐκ τοῦ γὰρ ἀεὶ ἀληθεύειν ἦν νῶ καὶ τιὼ ὠδιχάρμω· τιὼ δὲ φαντασίαν ποτὲ καὶ ψεύδεσθαι· διακεῖνοντες· λείπεται αὖρα ἰδίαν ἃ δόξα γίνεσθαι.

ΓΙΝΕΤΑΙ γὰρ δόξα καὶ ἀληθὴς καὶ ψευδής· ἀλλὰ δόξῃ μὲν ἔπεσθαι πίστις· οὐκ ἐνδέχεται γὰρ δοξάζοντας ὃς δοκεῖ μὴ πιστεύειν· τῶν δὲ θνείων, οὐδενὶ ὑπάρχει πίστις· φαντασία δὲ πολλοῖς.

ντεῦθεν βούλεται δεῖξαι ὅτι οὐκ ἔστιν ἡ φαντασία παντὸν τῇ δόξῃ, καὶ ἄξιον ἀπορῆσαι πῶς αὖ τοῦτο διείρας, καὶ πάλιν τοῦτο διάκρισιν· καὶ μήποτε ὄθεν ἔπειν ὅτι ἐπεσθὲ αὖτοις πολὺ κινανοῦσι, διατοῦτο πολλάκις αὖλῶν λέγει διάκρισιν· κινανοῦσι μὲν γὰρ ἐπεσθὲ ἀεὶ αἱ ἑκατοντάδες τῶν πρώτων αἱ αὖλοί ἴσι τοῖς πρώτοις τῶν ὑστέρων, ἵνα μηδὲν ᾖ κενόν· ἑκατοντὰς δὲ τῇ λόγῳ ἡ δόξα, πρώτη δὲ τῆς ἀλόγου ἡ φαντασία· διὸ ᾠηθὲν αἱ αὖλοί ἴσιν· ἔπεσθὲ δὲ καὶ ἄλλο, ὅτι ἄμφω καὶ ἡ δόξα καὶ ἡ φαντασία πεῖ ἀληθὲς μὴ ψεῦδός τε καὶ τοιοῦτον, διὸ καὶ κατὰ τοῦτο κινανοῦσι, καὶ τοὔτον εἶνεκεν αὖλῶν λέγει διάκρισιν, διακεῖνετον δὲ ταῦτα συλλογισμῶς οὕτως, ἡ φαντασία ἢ πᾶσι τοῖς ἀλόγοις ὑπάρχει κατὰ τὸν πέλας ἀείστοτέλω, πᾶσι τοῖς ἀλόγοις ἀμυδρὰν συμπλέντα φαντασίαν, ἢ οὐδεὶς κατὰ τὸν νῶ ἀείστοτέλω ἔκ οὐ παντὶ ἀλόγῳ πλέντα φαντασίαν ἀκριβῆ· ᾗ οὖν ἡ φαντασία ἢ οὐδεὶς ὑπάρχει ἀλόγοις, ἢ πᾶσιν· ἡ δὲ δόξα οὐδενὶ ἀλόγῳ ὑπάρχει· οὐκ ἄρα ταυτὸν φαντασία καὶ δόξα· εὖ ῥίτῳ ἀμμοτι ἡ πλοκή· ἀλλὰ δόξῃ μὲν ἔπεται πίστις· τοῦτο καὶ διαφορά ὅτι πῆς φαντασίαν καὶ ἀπὸ διείρις τῆς μιᾶς προτάσεως τὸ συλλογισμοῦ, τῆς λεγούσης ὅτι δόξα ἅδενὶ ἀλόγῳ ὑπάρχει· ὅπου γὰρ δόξα καὶ πειθὼ καὶ πίστις καὶ πεπεῖσθαι· οὐκ εὐδέχεται γὰρ τινα δοξάζοντας ὃς δοξάζειν μὴ πιστεύειν· ὅπου δὲ πειθὼ καὶ πίστις, λόγος· λόγος δὲ οὐκ ὑπάρχει εὐ ἀλόγοις· οὐκ ἄρα οὐδὲ δόξα ἐστὶν εὐ ἀλόγοις· πειθὼ δὲ ὄθεν εὐέρχεται τὸ πάθοντος πῆς τὸ πειθόμενον· πίστις δὲ ἀπὸ τέλεσμα καὶ γνῶσις τοῦ πειθομένου· πεπεῖσθαι δὲ ἡ ἀμυδρὰ γνῶσις καὶ ὁδὸς ὠδὶ τιὼ δόξαν· δόξα δὲ ἡ μετὰ λόγου κρατουμένη εὐνοίας· τῶν δὲ θνείων οὐδενὶ ὑπάρχει πίστις· ἡ πόρησαν δὲ πῆς ἵ ωστε ὑπῆς φοβᾶται τιὼ μάτιγα μὴ ὑπόκειται τῷ πυλοδάμῃ· οὐχὶ πειθοῖ πινὶ· καὶ εἴπομεν ὅτι οὐ διὰ πειθώ, ἀλλὰ διὰ ἐθισμόν τινα· ἐπειδὴ ἔθος ἔχει ἀεὶ πλήπεσθαι ὃς αὖ τῆς καὶ συγκατατίθεται· εἴπομεν γὰρ ὅτι ἡ συγκατάθεσις κοινὸν γένος ἐστὶ πειθοῦς καὶ ἐθισμοῦ· ἡ πόρησε δὲ πάλιν· καὶ πῶς ἡ ὄψις ὅρκω πέπεται, ἃ μὴ ἔχει πειθῶ τὰ ἄλογα· ἐλέγομεν ὅτι οὐδὲ οὕτω πέπεται· οὐ γὰρ διαλέκτου ἀκούει, ἀλλὰ φωνῆς· ὑποχωρεῖ δὲ πρὸς πῦρ ὁρκούμενος· ἐπειδὴ ὑπὸ δαιμόνων πινῶν συνωθεῖται τῶν ῥεμένων ἐν ὅρκον· καὶ ἁπλῶς ἔπειν τὸ πειθόμενον καὶ μεταπέπεσθαι· τὸ δὲ μεταπέπεσθαι γνώσεώς ὅτι· ἡ γὰρ γνῶσις πεῖ τὸ αὐτὸ οὐκ ἀεὶ ὡσαύτως ἔχει· ὁ δὲ ἐλέγχων ἀεὶ ὡσαύτως ἔχει πεῖ τὸ αὐτό· ἀεὶ γὰρ φοβᾶται ὁ ἵ ωστε τιὼ μάτιγα· οὐκ ἄρα οὐδὲ ὁ ἐθισμὸς γνώσεώς ὅτιν, οὐδὲ ὁ αὐτὸς τῇ πειθοῖ· ὅτι δὲ ἡ γνῶσις οὐκ ἀεὶ πεῖ τὸ αὐτὸ ὡσαύτως ἔχει δῆλον· ἐπειδὴ ἐν αἰμάχιλω διαφέρετο οὐ λέγομεν ἀπὸ προβουλήσεως καὶ γνώσεως τὸ αἰμάχιλον πυιεῖν, ἐπειδὴ ἀεὶ ὡσαύτως πυιεῖ· ὁ δὲ μοίως δὲ καὶ μέλισσα τιὼ σμιλῶ· ἃ δὲ ἰὼ ἀπὸ προβουλῆς, ἀλλ᾽ ὡς καὶ ἄλλως ἐπίσταται ἃ τὸ αὐτό.

ΕΤΙ πᾶσῃ μὲν δόξῃ ἀκολουθεῖ πίστις· πίστει δὲ τὸ πεπεῖσθαι· πειθοῖ δὲ λόγος· τῶν δ᾽ θνείων οὐδενὶ φαντασίαι μὲν ὑπάρχει· λόγος δὲ, οὔ.

ὁ ἔτι δοκεῖ μὲν ἄπαγαν ἕτερον αὐτοχέρημα, τῇ διαφέρειν φαντασίαν δόξης· ἔκ ἔστι δ᾽, ἀλλὰ κατασκευὴ

δοῦ τῇ πρώτου αὐτοχερήματος· εὐ οἷς ἡ πρᾶξις σὺν θεῷ πληροῦται. Πρᾶξις σὺν θεῷ ζ.

ΦΑΝΕΡΟΝ τοίνυν ὅτι οὐδὲ ἡ δόξα μετ᾽ αἰσθήσεως, οὐδὲ δι᾽ αἰσθήσεως, οὐδὲ συμπλοκὴ δόξης καὶ αἰσθήσεως, φαντασία ἀεὶ ἔπι· διά τε ταῦτα, καὶ ἄλλον ὅτι οὐκ ἄλλο τίς ὅστιν ἡ δόξα· ἀλλ᾽ ἐκείνη ἐστὶν, ἃ καὶ αἴσθησις· λέγω δὲ ἐκ τῆς τῇ λόγου δόξης, καὶ αἰσθήσεως ἡ συμπλοκὴ φαντασία ἐστίν· οὐ γὰρ δι᾽ ἐκ τῆς δόξης μεὺ τῆς τῇ ἀγαθοῦ· αἰσθήσεως δὲ τῆς τῇ λόγου.

πειδὴ διὰ τῶν προλαβόντων ἀπὸ δόξης διέκρινε τὴν φαντασίαν καὶ αἰσθήσεως καὶ ἰδίαν πρὸς ἑκάτερον αὐτῇ εὑέση· νῶ βούλῃ) διέξαι ὅτι οὐκ ἔστιν ἡ φαντασία ὠδιπλοκὴ αἰσθήσεως καὶ δόξης· ὅτε δόξα ἄμα καὶ αἴσθησις· οὔτε δόξα αἰσθήσεως· τοῦτο τοίνυν τὰ ῥίαι βούλῃ) ἀεισοτέλης διέξαι μὴ ὄσαν τὴν φαντασίαν· διέκρινεν δὲ τὴν φαντασίαν μηδὲν τούτων οὖσαν δι᾽ εὐδὸς λόγου· μήτις δι᾽ οἰέσθω ὅτι τὰ ῥίαι ταῦτα· ταυτό ἐστὶν ἀλλήλοις· ἔχασι γὰρ διαφορὰν πρὸς ἑαυτά· ἃ μὲν γὰρ ἔπεσθαι ὅτι φαντασίαι οὐκ ἔστι δόξαι ἄμα καὶ αἴσθησις· λέγω ὅτι ὃκ ἔστιν ἐκ δόξης καὶ αἰσθήσεως συμπλοκὴ ἡ φαντασία ὡς ὑλῶν· ἃ δὲ εἶπεν ὅτι φαντασία ἐστὶ δόξαι μετ᾽ αἰσθήσεως ἀμφότερα ποιητικὰ λαμβανόντ᾽ φαντασίας· ὡς ἃ σύοφεῖον ἰατρὸν ποιητικὸν μείας· ὥστε τὸ πρῶτον τὸ λέγειν ὅτι ὃκ ἔστι ποιητικὰ τ᾽ φαντασίας δόξαι καὶ αἴσθησις ἅμα· ἃ δ᾽ εἶπεν ὅτι οὐκ ἔστι φαντασίαι δόξαι δι᾽ αἰσθήσεως, τοῦτο λέγω ὅτι οὐκ ἔστι τῆς φαντασίας ποιητικὸν αἴτιον ἡ δόξα· ὅπερ ποιητικὸν αἴτιον ποιεῖ τιὼ φαντασίαν δι᾽ ὀργανικοῦ αὐτίου τῆς αἰσθήσεως, ἴσαμεν μεὺ δόξα ποιητικὸν αἴτιον τῆς φαντασίας· ἡ δὲ αἴσθησις ὀργανικόν· ὥσπερ ὁ ἰατρὸς διὰ φλεβοτόμου ὑγίειαν λέγεται ποιεῖν· ἐαὺ οὖν εἴπω ὅτι οὐκ ἔστιν ἡ φαντασία δόξα, τοῦτο λέγω ὅτι οὐκ ἔστιν ἡ δόξα ποιητικὸν αἴτιον φαντασίας δι᾽ ὀργανίνου αὐτίου τῆς αἰσθήσεως· ἀλλ᾽ οὐδὲ συμπλοκὴ ὅτι δόξης καὶ αἰσθήσεως ἡ φαντασία· τοῦτό ἐστιν ὕλιμα αὖτιμα τῆς φαντασίας δόξα καὶ αἴσθησις· ὥσπερ γὰρ ὕλη ἐστὶ τῇ οἰνομέλιτος ἡ συμπλοκὴ τῇ οἴνου καὶ τῆς μέλιτος· οὕτω καὶ τῆς φαντασίας ὕλη ἐστὶν ἡ συμπλοκὴ τῆς δόξης καὶ τῆς αἰσθήσεως· οὐκ ἔστι δὲ συμπλοκὴ· ἐπεδὴ οὐκ ἔτι φυλαττόμεθα δόξα καὶ αἴσθησις ποιεῖ τιὼ φαντασίαν, ἀλλὰ κεκραμένω· ἐπεὶ δὲ τῶν πρώτων δύο σκελῶν καὶ ἡ δόξα καὶ ἡ αἴσθησις ἐφυλάττετο· καὶ ὅτε ἰὼ ἄμφω ποιητικὰ καὶ ὅτε ἰὼ τὸ μὲν εὖ ποιητικόν, τὸ δὲ ἕτερον ὀργανικόν· ἡ φαντασία τοίνυν οὔτε δόξα ἔστι καὶ αἴσθησις ἅμα, ἵνα ὦσι ἄμφω ποιητικά· οὔτε δόξα δι᾽ αἰσθήσεως, ἵνα τὸ μὲν ἡ ποιητικόν· τὸ δ᾽, ὀργανικόν· ἀλλ᾽ οὐ συμπλοκὴ δόξης καὶ αἰσθήσεως, ἵνα ὦσιν ἄμφω ὑλικά· ὅτι οὐδὲν τούτων ἐστὶν ἡ φαντασία δηλονότι· τὸ ἀεισοτέλης δὲ εἰ ὃς λόγου ποιούτην, ἡ δόξα φησὶ τῇ αἰσθήσει μάχεσθαι· οὐδὲν δὲ πρᾶγμα ἐκ δύο μαχομένων καὶ συνεργούντων καὶ τιὼ μάχην συνίστασθαι· οὐκ ἄρα οὖν ἡ φαντασία συνίστασθαι ἐκ δόξης τε καὶ αἰσθήσεως· ὅτι δὲ μάχεσθαι ἡ δόξα καὶ ἡ αἴσθησις, δῆλον εὐ τοῦδε· ἡ αἴσθησις τ᾽ εὖ ὕδατι κωπὴν κεκλασμένην ὁρᾷ· ἡ δὲ δόξα εὐ τῷ αὐτῷ νῶ σῶαν αὐτ᾽ εἶναι πιστεύει, ὥστε μάχεσθαι ἡ δόξα τῇ αἰσθήσει· πάλιν δὲν μεὺ ἥλιον ἡ ὄψις ποδιαίον ὁρᾷ· καὶ εὐ τῷ αὐτῷ νῶ ἡ δόξα δείκνυσιν αὐτῶν πολλαπλασίονα τῆς γῆς ὅλης· οὐδὲν δ᾽ ἐκ μαχομένων εὐ τῷ αὐτῷ νῶ συνίστασθαι· οὔτε ἡ φαντασία ἄρα σύγκειται ἐκ δόξης καὶ αἰσθήσεως· ἃ γὰρ πεῖ τὸ αὐτὸ δόξα μὲν ἀληθεύει, αἴσθησις δὲ ψεύδεται· ἐκ τούτων δὲ συνίστασθαι φαντασία, ἔσται ἄρα πεῖ τὸ αὐτὸ καὶ ἀληθεύουσα καὶ ψευδομένη· ὅπερ ἀδύνατον· ἀλλ᾽ ἐρεῖτις ὅτι μήποτε ἃ καὶ ἡ δόξα οὕτως ἠγεῖται ἐν ἥλιον καθ᾽ ἑαυτιὼ τιὼ σὺ ἐργοῦσαν· ἀλλ᾽ οὐ ὅταν συμπλακῆ αἰσθήσει συμπεραβάλλεται αὐτῇ καὶ ψεύδεται· τὸ γὰρ κύρος ἀεὶ ἡ αἴσθησις ἔχει περ καὶ πεῖ τὰ αἰσθητὰ ἀεὶ γίνονται οἱ ὁρισμοὶ· ὅταν οὖν συμφωνοῦσα δύρεθῇ ἡ δόξα τῇ αἰσθήσει καὶ μηκέτι μάχεσθαι, δῆλον ὅτι οὐδὲν ἄτοπον συμβῆναι τι δ᾽ αὐτῶν· λέγομεν δὲ πῆς τοῦτο ὅτι ἡ δόξα καὶ τὰ πέντε ἀδύνατα φθείρεται, ἢ τὰ δοξάζοντα φθαρομένου· οἷον τὰ ἀνθρώπου θνήσκοντος· ἢ τὰ δεξασῦ πράγματα μεταβάλλοντα, οἷον ἐαὺ νῶ δοξάζω ὅτι σωκράτης καθέζεται, καὶ αὖσῆ σωκράτης, ἐφθαρμένη δῆλονότι ἡ τὰ καθέζεσθαι αὖλὸν δόξα ὡς ἀληθής· ἃ οὖν τὰ δοξάζοντος φθαρομένου, ἢ τὰ δεξασῦ πράγματος μεταβάλλοντα φθείρεται ἡ ἀληθὴς δόξα· φθείρεται δὲ δόξα καὶ λήθης παρακολουθούσης· ἢ εὐαντίας δόξης τιὼ πρώτην καταβαλούσης· νωὶ δ᾽ οὐδὲν τῶν τεσσάρων παρηκολούθησεν· οὔτε γὰρ ὁ δεξάσας ἀνθρωπος ἀπώλετο, οὔτε τὸ δεξασὸν μετέβαλε· μεμένηκε γὰρ ὁ ἥλιος πολλαπλάσιος ὢν τῆς γῆς· οὔτε λήθη παρέσραμεν· ὅτε γὰρ βούλεται ἀσφονομίαν αὐαγκάζασε ἐν ἥλιον μέζονα τῆς γῆς ἅπεῖν· οὔτε εἰαντία δόξα τιὼ ψυχὴν κατέβαλεν· ἐμενε γὰρ ἡ αὐτὴ καὶ αὐαγκάζουσα· ἃ οὖν σώζονται οἱ τέσσαρδν κανόνδν ὁμὴ φθείροντες τιὼ δόξαν, ἐμενεν αὖρα, καὶ οὐδὲν τῶν μαχομένων φθείρεται· οὗτος οὖν ἐστιν ὁ λόγος ἀεισοτέλους· ἔστι δὲ ὁ διακρὺς τ᾽ φαντασίαν μὴ συγκεῖσθαι ἐκ δόξης καὶ αἰσθήσεως· τῷ μηδὲν ἐναχομένων συγκεῖσθαι· μάχεσθαι δὲ δόξαν καὶ αἴσθησιν· οὐκ ἄρα ἡ φαντασία σύγκειται ἐκ δόξης καὶ αἰσθήσεως· καὶ οὗτος μεὺ ἐστιν ὁ λόγος ἀεισοτέλους· ἔστι δὲ καὶ ἔξωθεν προσυπορῆσαι καὶ ἄλλους ῥεῖς λόγους συνηγοροῦντας ἀεισοτέλῃ· ὧν πρῶτός ἐστιν οὗτος ἡ φαντασία σύγκειται ἐκ δόξης καὶ αἰσθήσεως, ἐρῶ τὰ ἄλογα ζῶα μὴ ἔχειν φαντασίαν, διότι ἃ δὲ δόξαν ἔχουσιν ὄξ ἧς ἡ φαντασία καθ᾽ ἡμᾶς σύγκειται· ὅτι δὲ οὐκ ἔχουσι δόξαν τὰ ἄλογα, ἤδη δῆλον γέγονεν εὐ τοῖς προλαβοῦσιν, ἰωὶ καὶ ἐλέγομεν ὅτι ἡ δόξα τῆς λογικῆς ψυχῆς ἐστι μέρος· τὰ δὲ ἄλογα λογικιὼ ψυχὴν οὐκ ἔχα· οὐκ ἐῶ οὔτε δόξαν, οὔτις ὁ πρῶτος λόγος· δεύτερος λόγος

ἡ δόξα ὡς πεφύκεν τὰ πράγματα, οὕτω καὶ δοξάζει. ἀλλὰ καὶ ἡ αἴσθησις ὡσαύτως τὰ πολὺ ἀληθεύει. ἡ δὲ φαντασία πολὺ πλεοναχῶς ψεύδεται. οὐκ ἄρα οὗ ἡ φαντασία συμπίπτει ἀεὶ δόξῃ καὶ αἰσθήσει. ψευδὴς δὲ οὔτος ὁ λόγος, ὡς οἶμαι διότι εὐθὺ ἐχόντων εἰ αἴ τι σὺ τῷ συνθέτῳ, ὅπερ οὐκ ἐν τοῖς ἁπλοῖς. οἷον σὺ τοῖς τῶν ζώων σώμασιν ὅτι χροιὰ φέρεται ἐπεῖ ἐρυθρόν· ἧπις οὐκ ἐν τοῖς στοιχείοις, οὐκ ἄτοπον οὖν καὶ τὴν φαντασίαν συγκεῖσθαι ἀπὸ δόξης καὶ αἰσθήσεως μὴ ψευδομένων, ἀλλὰν δὲ ψεύδεσθαι διὰ τὸ εἶναί τι σὺ συνθέτῳ, ὁ μὴ ὄντι σὺ τοῖς ἁπλοῖς· ὥστε οὐτος ὁ λόγος ὃ πάνυ ἐστὶν ἀναγκαῖος. ἔτι δὲ πρὸς τούτοις οὗτος· ἐστὶ δὲ τοιοῦτος· οὐδὲν ἐκ τῶν μὴ ἐφ' ἡμῖν συγκείμενον, ἐφ' ἡμῖν ὄντι. ἡ οὖν ἡ δόξα οὐκ ἔστιν ἐφ' ἡμῖν· ἀλλ' οὐδὲ ἡ αἴσθησις ἐφ' ἡμῖν ὄντι· ἀσθμάτων γὰρ παρόντων τῶν χρωμάτων καὶ πεφωτισμένου τοῦ ἀέρος καὶ μὴ κεκλασμένων τῶν βλεφάρων μὴ ὁρᾶν· καὶ ὁρῶντα δὲ πάλιν ἀσθμάτων ὄντι τὸ λευκὸν χρῶμα μέλαν ὁρᾶν, ἢ φασὶν, τοιοῦτον· ἡ οὖν τὰ ἁπλᾶ, ὃ ὄντι δόξα καὶ αἴσθησις, οὐκ ἔστιν ἐφ' ἡμῖν· οὔτε ἡ φαντασία αὖ ἡ ἐκ τούτων συγκειμένη ἐφ' ἡμῖν ὄντι· ἀλλὰ μὴν ἡ φαντασία ἐφ' ἡμῖν ὄντι· ἀλλὰ πλάττομαι γὰρ οὐρανομήκη ἄνθρωπον καὶ τράγελαφον· ἡ οὖν ἡ φαντασία ἐφ' ἡμῖν ὄντι, οὐκ ἄρα συγκεῖται ἀπὸ δόξης καὶ αἰσθήσεως· οὐδὲν γὰρ τῶν ἐφ' ἡμῖν συγκεῖται ἐκ τῶν οὐκ ἐφ' ἡμῖν· οὗτος ὅτι καὶ ὁ τρίτος λόγος. ἡμεῖς δὲ ἐσλέξαμεν ὅτι οὐδὲ τὸ κρᾶμα δόξης καὶ αἰσθήσεώς ὄντι ἡ φαντασία· ἡ γὰρ ὧ κρᾶμα τούτων, ἔσται τὸ μέσον γινώσκειν τῶν δύο τῷ φαντασίαν· καὶ ἐπεσθὴ ἡ μὲν δόξα ἐκατὸν ἐνὸς ἐβδομήκοντα πλάσιον λέγει τῆς γῆς ἐν ἡλίου· ἡ δὲ αἴσθησις ποδιαῖον οἶδε ἐν ἥλιον· ὥφελεν ἡ φαντασία, ὡς μέσον τούτων ἑκατέρων τῶν ἄκρων τῷ γνῶσιν ἀπὸ φυγεῖν· καὶ ἐπεὶν ἐν ἥλιον ἑκατοντάπλασιον εἶναι τῆς γῆς· ἀλλὰ μὴν οὐ λέγει τοῦτο· οὐκ ἄρα κρᾶσίς ὄντι ἡ φαντασία δόξης τε καὶ αἰσθήσεως. καὶ ταῦτα μὲν σὺ τούτοις. φαίνεται δὲ πρὸς πλάττων ταῦτα λέγων ὁ ἀεισυτός λης, ὅτι οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ κράματος δόξης καὶ αἰσθήσεως ἡ φαντασία· σὺ γὰρ τῷ σοφιστῇ φαίνεται λέγων ὁ πλάτων, ὅτι ἡ φαντασία ἀπὸ δόξης ἐστὶ καὶ αἰσθήσεως· μήποτε οὖν ἄλλου τὸ λέγει ὁ πλάτων· ἀλλ' ἐπεσθὴ ἡ φαντασία μέση ἐστὶ δόξης καὶ αἰσθήσεως· ἔθος δὲ ἔχει τὰ μέσα ὑπὸ τῶν ἄκρων λέγειν γίνεσθαι· διατοῦτο οὕτως εἰπεῖν τοῦτο. καὶ σὺ πιμάιφ γὰρ τὴν ψυχὴν λέγει ὄξ ἀμερούς οὐσίας γίνεσθαι καὶ μεριστῆς· καὶ μὲν οὐ μερίζεται ἡ ἀμερής· ἀλλὰ διὰ τὸ μέσην εἶναι τούτων τὴν ψυχὴν, διατοῦτο λέγει ἄλλην ἐκ τούτων· ἢ εἶπε ὅτι οὐδὲ λέγει τὴν κυρίως φαντασίαν τὴν σὺμαιμ· ἀλλὰ τὴ ψευδῆ φαντάσματα τὰ δεικνῦσθαι ἀληθῆ εἶναι, λέγει ἐκεῖ φαντάσματα· ἐστὶ γὰρ ἡ περιπέτεια τῆς ἰδέας τοῦ σὺ τῷ σοφιστῇ, αὖτη· τῆς σωκράτους λέγοντος τῇ σοφιστῇ ὅτι χρὴς εἶ· πεῖ γὰρ τὸ μὴ ὂν καταγίνει. ὁ σοφιστὴς ἀπόκρινόμενος, εἶπε· καὶ πάς σε ἀρ' ἐστὶ τὸ μὴ ὂν· ἄγε πεῖ ἄλλο καταγίνομαι· πᾶν γὰρ πεῖ ὃ καταγίνετό τις, καὶ ἐστὶ τοῦτο· ἡ οὖν πεῖ τὸ μὴ ὂν καταγίνομαι, ἔστιν ἀρ' ἐστὶ τὸ μὴ ὂν· ταῦτα τῷ σοφιστοῦ ἤπόντος, ὁ σωκράτης αὐτῷ ἔπεν, ὅτι πολλαχῶς τὸ μὴ ὂν· ἢ γὰρ τὸ ἀῤῥητον τὸ μηδαμῇ μηδαμῶς· ἢ τὸ καθ' ἑτερότητα, ἢ τὸ κρεῖττον ὐσίας, ὃ ὑπερούσιον λέγεται, ἢ τὸ χεῖρον ὐσίας, ὁ μετούσιον λέγεται· λέγεῖ· ὁ μὴ ὄν, τὸ ψεῦδος· ἡ πολλὰς διαφορὰς λέγων ἐκεῖ τὸ ψεῦδος· λέγει καὶ σὺ εἴδος ψεῦδος τὸ πεῖ τὸ δοκοῦντα· ἀληθῆ γὰρ σὺ τῇ κεκλασμένῃ κώπῃ, ὅπερ ψεῦδος εἶπε φαντασίαν ἀπὸ δόξης καὶ αἰσθήσεως μέσην ὄσαν τούτων· ἐπεσθὴ καὶ δόξα καὶ αἴσθησις ἀληθεύει, ὡς ἰδὴ παν· δὲ ἡ αἴσθησις· ταῦτα ὑπὲρ πλάτωνος· ἔστι δὲ ἆπεῖν πρὸς ἀείστο τέλω, ὅτι μέμφηται τῷ πλάτωνι ταῦτα λέγοντι, μὴ ἀλλὸς ἄρηκώς τὴν ἀμυδρὰν αἴσθησιν φαντασίαν· καὶ τὴν δόξαν ἀπ' αἰσθήσεως ἄπιον διαφέραν καὶ φαντασίας, διότι ταῦτα προηγεῖται τῆς δόξης· τοιαῦτα οὖν λέγων ἕτερος πῶς ἰδὴ πλάτ[illegible]ως· Ἐν οἷς ἡ θεοίεια σωὶ θεῷ πληροῦται· Διὸ τε ταῦτά τι ἀλλῷ δίωκται τὸ παρὸν ῥηθὸν, ὅτι εἶπε διὸ τε ταῦτα· ἢ διὰ τὰ μέλλοντα ῥηθῶναι, ἢ διὰ τὰ παρελθόντα· ἡ γὰρ ἐσλέχθη ἡ δόξα καὶ ἡ αἴσθησις μὴ ὄντα ἐφ' ἡμῖν· οὐκ ἄρα ἐκ τούτων ἡ φαντασία· ἐπεὶ ἔσται καὶ ἄλλη μὴ οὖσα ἐφ' ἡμῖν· τί φησιν· ὅτι ἡ ὅλως ἰῶ ἡ φαντασία ἀπὸ δόξης καὶ αἰσθήσεως ἔσται ταύτας πεῖ τὸ ἄλλο καταγίνεσθαι· δόξαν φημὶ καὶ αἴσθησιν· οὐ γὰρ ἡ δόξα τῷ εἶναι σωκράτην δίκαιον· καὶ ἡ αἴσθησις τῷ εἶναι ἄλλον λευκὸν ποιεῖ φαντασίαν· ἀλλὰ διὰ τοῦ καὶ δόξαν καὶ αἴσθησιν σωκράτην οἴεσθαι δίκαιον· καὶ ὅταν πεῖ τὸ ἄλλο καταγίνεται ἄμφω, οὐ διὰ τὸ μὲν, καθ' αὐτὸ εἶναι· οἷον ἡ μὲν δόξα σωκράτην λογικὸν δοξάζει· ἡ αἴσθησις κατὰ συμβεβηκὸς, ἵνα οἴεται ἄλλον λευκὸν εἶναι· ἀλλ' ἵνα καὶ αὐτὴ λογικήν· καὶ καθ' αὐτό· ὥστε δόξα καὶ αἴσθησις πεῖ τὸ ἄλλο καταγινόμενοι καὶ ἄμφω καθ' αὐτὰ ὅλως ἰῶ σὺ ἀλλῳ ἐπίοιμι φαντασίαν.

" ΤΟ οὖν φαίνεσθαι ὅτι τὸ δοξάζειν, ὅπερ αἰσθάνεται μὴ κατὰ συμβεβηκός.

Τ ὸ φαίνεσθαι αὖτι φαντάζεσθαι ὄξέλαβε· ὡσεὶ ἔλεγε τὸ οὖν φαντάζεσθαι κατ' ἐκείνους τοὺς λέγοντας ἐκσυμπλοκῆς εἶναι ἀπὸ δόξης ἐστὶ καὶ αἰσθήσεως· καὶ καλῶς προσκεῖται τὸ μὴ κατὰ συμβεβηκός· ἵνα καθ' αὐτὸ αἰσθάνεται ἀλλοῦ ἡ αἴσθησις· ὥσπερ πρὸ ὀλίγου ἐρήτου.

" ΦΑΙΝΕΤΑΙ γε καὶ ψευδῆ πεῖ ὧν ἅμα ὑπόληψιν ἀληθῆ ἔχει· οἷον, φαίνεται μὲν ὁ ἥλιος ποδιαῖος, πέπεισται δὲ εἶναι μείζων τῆς οἰκουμένης.

" Ε ντεῦθεν ἐλέγχει τοὺς λέγοντας τὴν φαντασίαν ἐκσυμπλοκῆς εἶναι δόξης καὶ αἰσθήσεως. φησὶ γὰρ ὅτι τοιοῦτο ἰῶ, ἐπεσθὴ ἡ αἴσθησις ποδιαῖον τὸν ἥλιον ὁρᾷ· ἡ δὲ δόξα πολλαπλάσιον ἀῤῥὸν οἴεται τῆς γῆ,

συμβήσεται τῷ φαντασίαν καὶ ἀληθῆ καὶ ψευδῆ λέγειν· ὅπερ ἐστὶν ἄτοπον· ὑπόληψιν δὲ τῷ δόξαν ἐκάλεσε.

" ΣΥΜΒΑΙΝΕΙ γοῶ, ἤτοι ἀσυμβεβληκύιαι τῷ ἑαυτῆ ἀληθῆ δόξαν ἰῶ ἔχειν σῳζομένου τῆ
" πράγματος, μὴ ἰδὶ λανθανόμενον μηδὲ μεταπεσόντα· ἐναντίως δόξαν παλαιβούσης
Ε ντεῦθεν αὖ χεται ἀπειρημέναι κατὰ πόσους τρόπους σῴζεται ἀπολέσθαι δόξαν. ἤπὶ δὲ τέσσαρσιν οὓς ἡμεῖς εἴπομεν σὺ τῷ θεοίεια· εἶπε δὲ σῳζομένου τῆ πράγματος, ἵνα δείξῃ ὅτι ἡ δόξα καὶ ἡ αἴσθησις εὐεργοῦσαι οὐ βλάπτεται· καὶ ἕνα ἤπεῖν, σῳζόμενον, καὶ σῳζομένου, καὶ σῳζομένῃ· ἵνα τὸ μὲν σῳζόμενον πρὸς τὸν δοξάζοντα· τὸ δὲ σῳζομένου πρὸς τὸ δόξαστόν· τὸ δὲ σῳζομένῃ πρὸς τῷ ἐνέργειαν· ἡ γὰρ παῦται ἡ οὐ βλάπτεται ἡ δόξα.

" Η ὅτι ἔχει, ἀναγκαῖον τῷ ἀληθῆ εἶναι, καὶ ψευδῆ.

Τ ὸ ἄτοπον λέγει σὺ ταῦθα· φησὶ γὰρ ὅτι ἐπεὶ ἔχει τῷ ἀληθῆ δόξαν κἰ μὴ ἀπολέσθαι δοξαζόντων ἀληθῆ καινόων ὁλωσοῦν ἀλλοιώσει, δηλονότι καθ' ἡμᾶς τοὺς ταῦτα λέγοντας ἡ φαντασία συγκεῖται ἐκ ψευδῶν ἅμα καὶ ἀληθῶν ὅπερ ἄτοπον. ψευδοῦς μὲν τῆς αἰσθήσεως ὄν ἥλιον ὁρώσης· ἀληθοῦς δὲ τῆς δόξης πολλαπλασίονα τῆς γῆς αὐτῶν γινωσκούσης.

" ΑΛΛΑ ψευδὴς ἐγένετο ὅτε λάθοι μεταπεσὸν τὸ πρᾶγμα.

Ε ντεῦθεν φησὶν ὅτι σὺ δέχεται ἅμα τῷ δόξαν καὶ τῷ αἴσθησιν ψεύδεσθαι ἐὰν λήθη γένηται ἡ μεταπέσῃ καὶ οἷον μεταβολὴ γένηται τῆ πράγματος τῆ δοξαστοῦ.

" ΟΥΚ ἄρα σὺ, τι τούτων ἐστὶν· οὔτε ἐκ τούτων ἡ φαντασία.

Ο ὐκ ἄρα φησὶ καθ' αὐτὸ αἴσθησις οὔτε δόξα ἐστὶν ἡ φαντασία· οὔτε ἐκ τούτων τουτέστιν οὔτε ἐκσυμπλοκῆς δόξης καὶ αἰσθήσεως· σὺ οἷς ἡ πράξεις σὺν θεῷ πληροῦται. Γράξεις σὺν θεῷ ἡ.

" ΑΛΛ' ἐπεσθὴ ὅτι κινηθέντος τουσθ', κινεῖσθαι ἕτερον ὑπὸ τούτου· ἡ δὲ φαντασία, μίνησίς τις δοκεῖ
" εἶναι, καὶ οὐκ ἄνευ αἰσθήσεως γίνεσθαι.

Η παροῦσα θεοίεια τετάρτη διδάσκει περῶτον μ. τί ὅτι φαντασία, καὶ ἁπόσως. ἄνω γὰρ ἔπων ὅ, τι οὐκ ἔστιν· νυνὶ λέγει τί ὅτι· καὶ δι' ἄλλο δὲ τοῦτο ποιεῖ· ἐπεσθὴ πρόσκειται αὐτῷ τὸ λογισθῆ τῆς ἀλήθου δόξας· ἐπεσθὴ οὖν ἄνω οὐκ ἐδίδαξε πεῖ φαντασίας, νυνὶ διδάσκει· ὅτι γὰρ λογισθῆς ὄτιν ἡ φαντασία, δηλοῖ τὸ παθητικὸν νοῶ λέγεσθαι· διατοῦτο οὖν διδάσκει τί ἐστι φαντασία· εἶπε ἰῶ τούτοις λέγει κοινωνίαν φαντασίας· καὶ αἰσθήσεως· καὶ ὡσῆς ἀπορήσαι τις ὅτι ἔδει μᾶλλον τῶν πάνυ ἀπεχόντων ἔπεῖν κοινωνίαν δόξης καὶ φαντασίας· διαλεκτικὸς γάρ ἐστ ἀλήθος, ὅτι δεῖ τῶν πάνυ ἀπεχόντων λέγειν κοινωνίας· ἀπέχει δὲ δόξα φαντασίας· εἴπερ ἡ μὲν ἀληθοῦς· ἡ δὲ λογικῆς· αἴσθησις δὲ φαντασίας οὐ πάνυ ἀπέχει· μιᾶς γάρ ὕσι ψυχῆς· φημὶ δὴ τῆς ἀληθοῦς διατὶ οὖν τούτων λέγει κοινωνίαν, εἶπε πρὸς τοῦτο ὅτι ἀκόντως τοῦτο πεποίηκεν· ἐπεσθὴ γὰρ αὖω ἡ πορεῖτο ὅτι προθέμενος διακρίναι τὰς ἀληθοῦς τῶν λογικῶν· πῶς νῦν διακρίνει τῷ ἄλογον πρὸς ἑαυτῷ, ἵνα οὖν δείξῃ ἀπονεύσαν τῷ αὖω διάκρισιν· διατοῦτο κοινωνίας αὐτῶν λέγει τοῦτο καὶ τὸ δεύτερον κεφάλαιον· τρίτον ἐστὶ κεφάλαιον οὗ ᾧ ζητεῖ διατὶ φαντασία λέκτον· οὗ δὲ τῷ τετάρτῳ κεφαλαίῳ ζητεῖ, διατὶ δέ ὄντι ἡμῖν αὐτὴ ἐκ τῆς δημιουργῶν, ἀρξόμεθα τῆ πρώτου, καὶ εἴπομεν τί ἐστι φαντασία· ἀλλὰ πρὸ τούτου λῆμμα προλάβωμεν συμβαλλόμενον ἡμῖν ὃς ἂν ὅρον· δεῖ τοίνυν ἤδέναι ὅτι ὥσπερ οὗ τοῖς οὖσι τὸ μὲν μόνος κινεῖ· τὸ δὲ μόνος κινεῖται· τὸ δὲ κινεῖ καὶ κινεῖται, οὕτω καὶ οὗ ἡμῖν ἐστ· μόνος μὲν γὰρ κινεῖ τὸ ἀδιαίτον· κινοῦ δὲ καὶ κινούμενον, ἡ αἴσθησις κινεῖται μὲν γὰρ ὑπὸ τῆς αἰσθητῆς, κινεῖ δὲ τῷ φαντασίαν· μόνος δὲ κινούμενον ὠδὶ ἀλόγων ἡ φαντασία, ὠδὶ ἡ μῶν γὰρ κινουμένη ἐκ τῆς αἰσθήσεως, κινεῖ τῷ δόξαν· τούτων προληφθέντων, δεῖ δέδεναι, ὅτι φαντασία ἐστὶ δύναμις δεκτικὴ διὰ μέσης αἰσθήσεως τῶν αἰσθητῶν ἴδεῶν· καὶ οὗτος μέν ἐστιν ὁρισμὸς τῆς φαντασίας, ἀπορῆσαι δὲ εὔθυς ἐκ θυρῶν πρὸς ἀῦλον ὅτι τούτῳ τῷ λόγῳ οὐδὲν διεκώλυσε ἡ φαντασία τῆς κοινῆς αἰσθήσεως· καὶ ἡ κοινὴ γὰρ αἴσθησις, δύναμίς ἐστ δεκτικὴ τῶν αἰσθητῶν ἴδεῶν διὰ μέσης αἰσθήσεως· ἢ δὲ πῃ ἐποιεῖ ὅτι οὐκ ἀρμόζει τῇ κοινῇ αἰσθήσει οὗτος ὁ ὁρισμός· αὕτη γὰρ ἀμέσως ἴδεῖ τὸ διαφορεῦ λευκοῦ καὶ γλυκέος ἅμα, τοῖς αἰσθήσεσιν εὐεργοῦσα, καὶ οὐ διὰ μέσης αἰσθήσεως· λέγομεν πρὸς ἀῦλον ὅτι ἡ καὶ ἅμα τοῖς αἰσθήσεσιν εὐεργεῖ· ἀλλ' οὖν οὐκ ἀμέσως τούτων αὐτὰ λαμβάνεται· ἀλλὰ δεχομένη ἀπὸ μεῦ ὄψεως· τύπον λευκοῦ· ἀπὸ δὲ γεύσεως, τύπον γλυκέος καὶ κρίνουσα λέγει τῷ διαφορεῦ· ὥστε μὴ αὐτῇ ἁρμόζει ὁ παρὸν ὁρισμός· λέγομεν δὲ ὅτι ἡ μὲν φαντασία δεκτικὴ ἐστὶ τῶν ἴδεῶν διὰ μέσης πάσης αἰσθήσεως καὶ κοινῆς καὶ μεριστῆς· ἡ δὲ κοινὴ αἴσθησις διὰ μέσου τῆς μεριστῆς αἰσθήσεως μόνης δεκτική ἐστι τῶν ἴδεῶν, ὥστε ἀῦλή ἐστι διαφορὰ φαντασίας καὶ κοινῆς αἰσθήσεως· καὶ αὖτη ἐστὶν ἡ λύσις· ὅτι δὲ ἀληθεύει ὁ ὁρισμὸς οὗτος· μὴ διὰ μέσης αἰσθήσεως ἡ φαντασία εὐεργεῖ, δῆλον ἐκ τῶν τυφλῶν· οἱ γὰρ ἐκγενετῆς τυφλοὶ πεῖ χρωμάτων ὅλως οὐδὲν φαντάζονται· ὁμοίως δὲ οἱ ἐκ γενετῆς κωφοὶ πεῖ φόφων τί ποτε φαντάζονται, ὁ δῆλον ὅτι ἡ φαντασία ἀεὶ διὰ μέσων τῶν αἰσθήσεων εὐεργεῖ· Ὅθεν καὶ ἀπορῆσαι ἄξιον, τί οὖν οὐκ ἀεὶ ἁπλάττεται τιτε ἡ φαντασία ἅπερ αἴσθησιρούκ οἶδε ἕραγελαφον γοῶ ἡ οὐρανομήκη ἄνθρωπον· αἴσθησις μὲν οὐκ οἶδε· καὶ ὅμως ἡ φαντασ

σίας αἰσθάνεται παῦτα. ὥστε αἰσθάνεται καὶ ὁ μὴ αἴσθησις οἶδεν ἡ φαντασία καὶ συεργεῖ αὕθυ
αἰσθήσεως. αὕτη ἡ ἀσαφεια. Ρρος δὲ ἐροῦμεν ὅτι καὶ δοξάζομεν ἃ φαντασίαι, πάλιν αἱρόμεθα λαμβάνει
ὅταν τῆς αἰσθήσεως. ἐπεὶ γὰρ οἶδεν ἰδία φάγον καὶ ἰδίαι ἔλαφον ἔλαβε παῦτας αἱρόμεθα ἁπλᾶς οὔσας,
ὅταν τῆς αἰσθήσεως. καὶ ὁ σύνθημα αὖ ἁπλάσατο. ἢ δὲ μὴ ἄνθρωπον οὐρανομήκη αἰσθάνεται ἁπλᾶς ἔστιν. ἀλ
λὰ πρότερον οἶδεν ἄνθρωπον ὃν καθ' ἕκαστα. οὕτως οὖν καὶ παῦτην λυτέον τὴν ἀπορίαν. καὶ ἄλλως
δὲ καλῶς εἶπεν διὰ μέσης αἰσθήσεως, διὰ τὸ μεταξύ, κἀκεῖνο γὰρ δεκτικὸν ὄβι τῶν αἰσθητῶν ἰδῶν.
ἀλλ' οὐ διὰ μέσης αἰσθήσεως. μὴ νόμιζε δὲ διὰ τῆς κρίσεως εἶναι τὴν αἴσθησιν τῆς φαντασίας, ἔστι
δὴ δι' ἧσιν ἐνεργεῖ ἡ φαντασία. οὐ γὰρ ὡς πεπτικὴ τῆς φαντασίας ἡ αἴσθησις συμβάλλεται αὐτῇ· ἀλλ'
ὡς διακρίνουσα μόνον, ὥσπερ τὸ μεταξύ. διὸ οὐκ ἔστι κρεῖττον. ἀὐὶ τούτῳ τῷ λόγῳ καὶ τὴν φαντασίαν
ἁπὸ κρεῖττονα τῆς ὄβεξης. ἐπασὴ αὐτὴ διακρινεῖ τῇ ὄβεξει· μὴ μὴν ὁμολογοῦμεν ὅτι ἡ ὄβεξις κρείττων ἐστίν,
ὡς τῆς λογικῆς ψυχῆς ὑπάρχουσα τῆς φαντασίας ἀλόγου οὔσης. ὅταν δὲ λέγω ὅτι ἡ φαντασία δεκτικὴ
ὄβι τῶν αἰσθητῶν ἰδῶν, μή νόμιζε ὅτι τυπούται πρὸς τὰ αἰσθητά, ἐπεὶ ἠφανίζοντο ἂν οἱ πρῶτοι τύ
ποι ἐκ τῶν δευτέρων. ἀλλὰ μόνον τοὺς λόγους δέχεται. ἐκ δὲ τῆς ῥηθήσεται ὅτι ἡ φαντασία διὰ μέσης
αἰσθήσεως ἐνεργεῖ, συναγωγὸς ὁ Θεμίστιος ὅτι δέκνυται ἡ φαντασία οὐ μόνον κατὰ τὰς αἰσθήσεις ἐνερ
γοῦσα, ἀλλ' ἅμα ἁπλᾶς. ἢ γὰρ ἐνεργουσῶν τῶν αἰσθήσεων δέχεται τοὺς τύπους ὄβ ἁπλῶν οὐχ ὁμοίως
ἀφύχω ἀπείρω, ἀλλ' ἅμα δέχεται, γινώσκει ἁπλᾶ, φιλονόπη ἡ φαντασία ἅμα τῇ αἰσθήσει ἐνεργεῖ,
καὶ τοῦτο ἐν τῇ λέξει ἀεὶ στέλλει λέγοντα. δέξομεν. καὶ ὡς δὲ λέγει. οὐ γάρ ὅτε δέχεται ἡ φαν
τασία τὰ εἴδη ἄνευ τῶν αἰσθήσεων, τότε μὴ ἐνεργεῖ· ἀλλὰ μετὰ τὸ παύσασθαι τὰς αἰσθήσεις τότε ἐνερ
γεῖ ἡ φαντασία. ἐπεὶ ἡ ἅμα τῇ αἰσθήσει συνεργεῖ, τί διαφέρει τῆς κοινῆς αἰσθήσεως; ἡ γὰρ κοινὴ αἴσθησίς
ὄβιν, ἡ ἅμα ταῖς μερικαῖς αἰσθήσιν ἐνεργοῦσα. ὥστε οὐδὲ ἡ φαντασία μετὰ τὰς αἰσθήσεις ἐνεργεῖ,
διεῖ γὰρ ἄλλῳ προσδέχεσθαι τὰ εἴδη ἄνευ τῆς αἰσθήσεως καὶ οὕτως ἐνεργεῖν· ἐὰν οὖν μὴ πέμψωσιν αἱ
αἰσθήσεις οὐκ ἐνεργεῖ· ἡ φαντασία· διεῖ οὖν ἄλλην ἐνεργεῖν μετὰ τὸ παύσασθαι τὰς αἰσθήσεις. Καὶ ἄξιον
ἀπορῆσαι ὅτι ἰσθὺ ἀτενίζω ὡς ἂν ἥλιον καὶ αὐαπέμπουσιν τύπον τῇ φαντασίᾳ καὶ ἀὐμένων θεω
ρῶν ἂν ἥλιον ἀὐὶ ἄλλῳ μίαν ὥραν καὶ ἡ φαντασία ἐνεργεῖ τῷ ὅτι με ἀτενίζειν πρὸς ἂν ἥλιον ὁ ὁ
ρῶντα. ἀλλ' οὖν ἡ πρώτη ἰδέα καὶ ἀὐὶ τὸ εἴδος ἔπεμψε τῇ φαντασίᾳ ἐπαύσατο. ὥστε μετὰ τὴν αἴσθησιν
ἐνεργεῖ ἡ φαντασία καὶ ἔρρωται ὁ λόγος ἀρίστοτέλης. Ἐν οἷς τὸ πρῶτον πληροῦται κεφάλαιον. Δεύ
τερόν ὄβι κεφάλαιον τῷ λέγει κοινωνίαν φαντασίας καὶ αἰσθήσεως. δεῖ δὴ νῦν ἰδέναι ὅτι τὰ ἄλλα
ἔχει αἰσθητὰ φαντασία καὶ αἴσθησις, διὸ κοινωνοῦσι καὶ ὡσαύτως πὲρ ἄλλα ἀμφότερα καταγίνονται.
ὥσπερ γὰρ ἡ αἴσθησις ἔχει καὶ κοινὰ καὶ ἰδίᾳ καὶ αἰσθητά. καὶ καθ' αὐτὸ καὶ κατὰ συμβεβηκός, ὡς ἤδη
εἴρηται. οὕτω καὶ ἡ φαντασία πὲρ παῦτα καταγίνεται. καὶ αὕτη μεὺ ἡ πρώτη κοινωνία. δευτέρα κοι
νωνία ὥσπερ ἡ αἴσθησις ἀεὶ μεὺ ἀληθεύει πὲρ τὰ ἴδια αἰσθητά. ἧττον δὲ περὶ κατὰ συμβεβηκός. ἔτι δὲ
ἧττον πὲρ τὰ κοινὰ καὶ αὖ ταῦ ὕστερ αἱ δύο κοινωνίαι αἰσθήσεως καὶ φαντασίας. καὶ παῦτα μεὺ αἱρίσο
τέλης. Ἄξιον δὲ ἀπορῆσαι δύο ἀπορείας ὧν πρώτη ἐστὶν αὕτη· πῶς ἀεὶ ψεύδεται νῦν φησιν, ὅτι ἡ φαν
τασία περὶ τὰ ἴδια αἰσθητὰ ἀεὶ ἀληθεύει αἰσθητέρω φάμενος, ὅτι ἡ φαντασία οὐκ ἀεὶ ἀληθεύει· ἀλλά
ποτε καὶ ψεύδεται καὶ αὕτη μεὺ ἡ ἀπορεία. Ρρὸς δὲ ἐροῦμεν ὅτι διττή ὄβιν ἡ φαντασία· ἡ μεὺ μό
νως δεχομένη τὰ εἴδη καὶ οἷον ἔνδεχόμενον οὖσα· ἡ δὲ ἀναλογισαφοῦσα ὅ, τι καὶ βούλεται· ἡ μεὺ οὖν δε
χομένη τὰ εἴδη ἀεὶ ἀληθεύει καὶ ταύτῃ ἀληθής ὄβιν οὗτος ὁ λόγος. ὁ δὲ λέγων φαντασίαν ἀεὶ πὲρ τὰ
ἴδια αἰσθητὰ ἀληθεύειν, ἡ δὲ ἀναλογισαφοῦσα ὅ, τι καὶ βούλεται, αὕτη ἐστὶν ἡ ψευδομένη. ἰδίᾳ γὰρ
τὰ μὴ ὄντα ἀναλογισαφεῖ, ψεύδεται· καὶ ταύτῃ τὰ αὐτέρω ῥηθέντα ὄβιν ἀληθῆ· ὅτι ἡ φαντασία ψεύ
δεται. αὕτη ἡ πρώτη ἀπορεία καὶ ἡ λύσις ἁπλῆς. Δευτέρα ἀπορεία πῶς αὐτέρω ἔφασκε πὲρ τὰ
κοινὰ αἰσθητὰ μᾶλλον ἀληθεύειν τὴν αἴσθησιν ἢπερ πὲρ τὰ κατὰ συμβεβηκὸς αἰσθητά. νυνὶ δὲ τοὐ
ναντίον λέγει ὅτι πὲρ τὰ κατὰ συμβεβηκὸς μᾶλλον ἀληθεύει, ἢπερ πὲρ τὰ κοινά. καὶ αὕτη μεὺ ἡ ἀπορεία. Ἴνα δὲ ἁπλῶν αἱρισοτέλη πρὸς ἑαυτὸν ἄμαχον κατασκευάζωμεν καὶ πρὸς τὰ πράγματα ἁπλυσό
μεθα τῷ ἀπορεῖν οὕτως, ὅτι διττά ἐστιν ὡς καὶ αὐωτέρω ἔφημεν τὰ κατὰ συμβεβηκὸς αἰσθητά. αὖτε ἄτομοι οὐσίαι αἳ τινες οὐδεμιᾷ αἰσθήσει ὑποπίπτουσιν, ἀλλ' ἐκ τῶν συναὐτοῖς συμ
βεβηκότων νοοῦνται, ἢ κατὰ συμβεβηκὸς ὄβι τὸ αἰσθητὸν τὸ ἄλλῃ ὑποπίπτον αἰσθήσει. οἷον τῷ ὄψει τὸ
πυκνόν. καθ' αὑτὸ γὰρ αἰσθητέν ὄβι τῇ χνόῃ. διττὸν οὖν ὄντος τοῦ κατὰ συμβεβηκὸς αἰσθητοῦ. διώστευ
καὶ οὕτως ὁ λόγος ἀληθεύων. καὶ ὁ αὐωτέρω ἁρμόσας. ἡ μεὺ γὰρ κατὰ συμβεβηκὸς αἰσθητὴν ἢ λάβῃ
τὰς ἀτόμους οὐσίας, ἀληθεύει ὁ αὐωτέρω λόγος. μᾶλλον γὰρ ἡ αἴσθησις ἀληθεύει πὲρ τὰ κοινὰ αἰσθητά,
ἢπερ πὲρ τὰς ἀτόμους οὐσίας. ὅτι δὲ μᾶλλον ἀληθεύει αἴσθησις πὲρ τὰ κοινὰ αἰσθητὰ, ἢ πὲρ τὰς ἀτό
μους οὐσίας, δῆλον ἐκ τοῦ μᾶλλον πάσχειν τὴν αἴσθησιν ἐκ τῶν κοινῶν αἰσθητῶν. ἐκ γὰρ τῶν ἀτόμων οὐ
σιῶν οὐδὲ ὅλως πάσχει. ἀπὸ οὐσίας γὰρ καθὸ οὐσίας οὐδὲν πάσχει ἡ αἴσθησις. ἐκ δὲ τ κοινῶν αἰσθητῶν
πάσχει. ὡς ἤδη δέδεκται. διακρίνεται γὰρ ὑπὸ τῆς μεγάλου καὶ συμπίπτει ὑπὸ τῆς μικροῦ μεγέθους.
ὁμοίως δὲ καὶ ὑπὸ τῶν ἄλλων πάσχει. ὅξ οὖν δὲ πάσχει ἡ αἴσθησις, τοῦτο μᾶλλον γινώσκει. ὁ δὲ μᾶλλον

Communia sensus circa quae phantasia obviat
phantasm circa absentia operatur

γινώσκει περὶ τοῦτο ἀληθεύει περὶ τὰ κοινὰ αἷρα αἰσθητὰ μᾶλλον ἀληθεύει ἡ αἴσθησις, ἢ περὶ τὰς ἀτό
μους οὐσίας. καὶ παῦτα ἀληθεύει ὅταῦ λέγω. ἢ ὃ καταυμβεβηκὸς αἰσθητὸν λάβοις τὸ ἄλλο σημαινό
μενον τῷ καταυμβεβηκὸς τὸ ἄλλῃ αἰσθήσει αἰσθητὸν, ἀληθεύει μᾶλλον. ἢπερ περὶ τὰ κοινὰ αἰσθη
τά. τούτῳ δὲ διήκνυται οὕτως. τὸ πλησιάζον τῷ ἀεὶ ἀληθεύοντι μᾶλλον ἀληθεύει, τοῦ μὴ πλησιάζοντος.
ἀεὶ δὲ ἀληθεύει τὰ αἰδία αἰσθητά. τὸ δὲ ἄλλῃ αἰσθήσει αἰσθητὸν μᾶλλον πλησιάζει ὡς διέρω τοῖς ἰδίοις
οἷς αἰσθητοῖς ἢπερ τὰ κοινὰ αἰσθητά, μᾶλλον αἷρα ἀληθεύει τὸ ἄλλῃ αἰσθήσει αἰσθητὸν τῶν κοινῶν
αἰσθητῶν. ὅτι δὲ τοῦτο μᾶλλον πλησιάζει, οὐ χαλεπὸν ὄβιν ὁρᾶν. Ισεον γὰρ ὅτι οὔτε τὰ ἴδια αἰσθητὰ,
οὔτε τὰ τῇ ἄλλῃ αἰσθήσει αἰσθητὰ χωριστά ὄβιν ἀ ὕλης, ὥστε πλησιάζουσιν ἀλλήλοις. διότι χωριστὰ ἀλλή
τῆς ὕλης οὐ διώκηται. οὔτε γὰρ λευκότης ὁ ὄβιν ἴδιον αἰσθητὸν τῆς ὄψεως, οὔτε γλυκύτης, ὃ ὄβιν ἴδιον
αἰσθητὸν αἰσθήσεως. διώστευ χωρὶς ὕλης κοναθῶσαι. τὰ δὲ κοινὰ αἰσθητὰ διώστευ χωρὶς ὕλης κοναθῆ
ναι. χωρίσαντες γὰρ αὖλα τὴν ὕλης οἱ φιλόσοφοι τὰ μαθήματα συνεστήσαντο. ἐκ γὰρ τ κοινῶν αἰσθητῶν ὄβι
τὰ μαθήματα. ἢ οὖν τὰ ἄλλῃ αἰσθήσει αἰσθητὰ μᾶλλον πλησιάζει τοῖς ἰδίοις αἰσθητοῖς, ἢπερ τὰ κοινὰ
αἰσθητά. τὰ δὲ μᾶλλον πλησιάζοντα τοῖς ἰδίοις αἰσθητοῖς, μᾶλλον ἀληθεύει. τὰ αἷρα ἄλλῃ αἰσθήσει
αἰσθητὰ μᾶλλον ἀληθεύει. ὅπερ ἐστὶν οὐ σημαινόμενον τῷ καταυμβεβηκὸς τῶν κοινῶν αἰσθητῶν. ὥσ
τε μὴ ἔτος ὁ λόγος ἀληθὴς ὄβιν ὁ λέγων περὶ τὰ μὴ συμβεβηκὸς μᾶλλον ἀληθεύειν τῷ αἴσθησιν ἢπερ
περὶ τὰ κοινὰ αἰσθητά. μὴ αὖω λόγος πάλιν ἀληθεύει ὁ λέγων περὶ τὰ κοινὰ μᾶλλον ἀληθεύειν τῷ αἴ
σθησιν ἢπερ περὶ τὰ καταυμβεβηκὸς. Ισεον δὲ ὅτι τὰ κοινὰ αἰσθητὰ καὶ παχυμερῆ ὄβι καὶ ἀκεραβῆ. ὡς μεὺ γὰρ ὑπὸ μᾶς αἰσθήσεως καταλαμβανόμενα, παχυμερῆ ὄβιν. ὡς δὲ ὑπὸ πασῶν, ἀκεραβῆ. ὅτι
δὲ μιᾷ αἰσθήσει, οὐκ ἀκεραβῶς γινώσκεται τὰ κοινὰ αἰσθητά. διλοῦσιν οἱ παραπλέοντες, τῷ μεὺ γῆν
οἰόμενοι κινεῖσθαι. τὸ δὲ πλοῖον ἑστάναι. ἰδοὺ γὰρ περὶ τὸ ἠρεμοῦν ἢ μᾶρτανον, πυτέσιν τῷ γῆν. ἢ περὶ
τὸ κινούμενον πυτέσι τὸ πλοῖον, διότι ὀθεὶ μεὺν ταῦτα ἢ θέλησαν γνῶναι. καὶ ἄλλως δὲ ὄβιν ἰδίαν
περὶ ἠρεμίας ἢ μᾶς ἁμαρτάνοντας. τὰ γὰρ ὄντα ἀκίνητα, ὕστερα ἑστάναι νομίζομεν. ἢ περὶ ἀεὶνοῶν ὁ
ἁμαρτάνει ἢ ὄψις οἰομένη τὰς ἐν διαφόροις σφαίρας ἐν μᾷ εἶναι. ἰσθὺ γὰρ λέγομεν τῷ σελλίῳ ἐν
κειῷ εἶναι, ἢ ταύρῳ. ἐν ἄλλῃ δὲ σφαίρᾳ ἐστὶ τῇ ἀπλανεῖ. ὁ κειός. καὶ ἐν ἄλλῃ ἡ σελλίη. καὶ περὶ χῆμα
δὲ ἁμαρτάνομεν καὶ μέγεθος. τὰ γὰρ μακρόθεν τετράγωνα ἢ μεγάλα μικρὰ νομίζομεν εἶναι ἢ στρογ
γύλα. διὰ τὸ τὰς γωνίας μὴ φαίνεσθαι. Αλλ' ἐρεῖ τις ὅτι ὅσον ἐὰὐ τούτῳ οὐδὲ τὰ καταυμβεβηκὸς
ἐστὶ γνῶναι. ἢ γὰρ λέγεις διὰ μήκους τὰ κοινὰ μὴ δύνασθαι ἄδηλα, οὐδὲ τὰ καταυμβεβηκὸς διὰ μή
κους ὁρασθήσεται. ὅτι μεὺ γὰρ ὁ πύῤῥωθεν προσιὼν λευκὸς ἐστιν ἴσμεν, ὅτι Σωκράτης ἢ Κλέ
ομεν. Ρρὸς ὃ ἐστιν ἀπεῖν ὅτι τὰ καταυμβεβηκὸς διὰ μήκους μόνον οὐχ ὁρᾶται. τὰ μεὺ κοινὰ οὐδὲ ἐκ
τοῦ ἐπὺς ὡς ὄβιν ὁρᾶται. ἰσθὺ γὰρ ἂν ἀριθμὸν ἀκάλων κυκλωτερῆ ὄντα καὶ τακαθεξῆς θεασάμενοι νο
μίζομεν τοῦτον κατὰ θυθὺ ἐκτετάσθαι. καὶ εὐ γραφῇ δὲ ὁρῶμεν τὰ μεὺ λευκὰ ὀξέχοντα. τὰ δὲ μέλανα
ὡς ἐγκεκολαμμένα. διὸ καὶ τοὺς μαζοὺς λευκοὺς ποιοῦσι. τούτου δὲ τὸ σῆμα αἴτιον. λέγεται οὖν καὶ
τοῦτο. εὐ οἷς καὶ τὸ δεύτερον πληροῦται κεφάλαιον. Τρίτον κεφάλαιόν ὄβιν εὐ ᾧ ζητοῦμεν διαπὶ φαν
τασία ἐκλήθη, ἐπασὴ τάσις ἐστὶν εὐ τῇ φαντασίᾳ τῶν αἰσθητῶν. διὰ οὗ δὲ εἶναι ἄλλῳ τῶν φανεί των
τάσιν, διατοῦτο λέγεται φαντασία. φανθέντα δὲ λέγει πάντα τὰ φανερωθέντα αἰσθητά. πασῶν μεὺ γὰρ
τῶν αἰσθήσεων τοὺς τύπους δέχεται. ἀλλ' ἐπασὴ πασῶν ἡ ὄψις κρείττων, διατοῦτο ἐκ τοῦ ὑποκειμένου
αὐτῇ τῷ φωτὶς ὠνομάσθη. ἐκ τοῦ φάους γὰρ ὠνόμασται φαντασία εὐ οἷς καὶ τὸ ζήτον πληροῦται κεφά
λαιον. Τέταρτόν ἐστι καὶ τελευταῖον τῆς θεωρίας κεφάλαιον. εὐ ᾧ ζητοῦμεν. διατὶ ἡμῖν ἡ φαντασία δι
σώρητος. καὶ τί τὸ τέλος αὐτῆς. διεῖ τοίνυν ἰδέναι, ὅτι ἀλόγοις μεὺ δισώρητος, ἡ διὰ τὸ ἔχειν ἄλλα τὸ λό
γον ἀναλογῶ λόγῳ, ἡ διὰ τὸ πειίεσθαι ἄλλα διὰ ταύτης φοφῶ. καὶ φαντασίαν γὰρ ἐνεργοῦντες οἱ μύρ
μηκες προθυμανείζουσιν ἑαυτοῖς κενθὲς προσφοφῶ. τοῖς δὲ λογικοῖς δισώρητος ἡ φαντασία. ἡ διὰ τὸ
ἐνεργέστερον γίνεσθαι τὸ σῶμα καὶ ὠφελιμώτερον πρὸς ὑποδοχὴν τῶν κρειττόνων. ἢ γὰρ μὴ γένεται ὠφελι
μον πρὸς τὸ δέχεσθαι φαντασίαν. πῶς ἂν καὶ λογικὴν ψυχὴν ἐπεδέχετο. καὶ διάλο δέδεκται ἡμῖν
ἡ φαντασία, ἵνα ἰδίᾳ παραφρονῇ ὁ λόγος καὶ τακρυπτόμενος ὑπὸ πενθῶν πινῶν, ἔχωμεν ταύτην διοικοῦ
σαν. οἷον, εὐνόσοις εὐ μένουσις, ὅτι οὐ δύνανται ἀεδὲν καὶ τὰ λογικὰ ψυχὴν ἐνεργῆσαι διὰ τὰ ἀέπτε
θησιότητα τῶν ἀρμάτων. εὐ οἷς καὶ τὸ τέταρτον κεφάλαιον καὶ ἡ θεωρία κἡ τὸ δεύτερον τμῆμα σὺν θεῷ
πληροῦται. εὐ ᾧ διήκνυε τῷ λογικῷ ψυχὴν ἄλογος τῆς ἀλόγου. εὐ μεὺ γὰρ τῷ πρώτῳ τμήματι διάκει
σην ἐποιήσατο τῆς ἀλόγου ψυχῆς πρὸς ἑαυτῷ. εὐ δὲ τῷ παρόντι δευτέρῳ τμήματι, ὡς φάπομεν, διάκει
σην εἶπε τῆς λογικῆς ψυχῆς πρὸς τῷ ἄλογον. εὐ δὲ τῷ ἑξῆς τμήματι ἀῶῤῥω τῷ λογικῷ πρὸς ἑαυτὴν
συμκείνειν. ἀλλ' ἐπασὴ δεῖ κινηθέντες τὸ διὸ κινεῖσθαι ἕτερον ὑπὸ πύτου. ἀπὸ τὸ λήμματος ἀρχε
ται καὶ φησὶν ὅτι ἐπασὴ ἐστί τι κινούμενον ὑπό τινος εὐ τοῖς οὖσι καὶ ὑπὸ τὸ κινηθέντος ἕτερον κινεῖ
ται. καὶ ἐὰὐ ψυχῆς τὸ ἐσιν. ὥσπερ γὰρ εὐ τοῖς πράγμασιν ὁρῶμεν ὅτι ὃν μεὺ μοχλὸν ἡ χεὶρ κινεῖ. ὁ δὲ
μοχλὸς, ὃν λίθον. οὕτως ἡ μεὺ αἴσθησις κινεῖται. ὑπὸ τὸ αἰσθητὸ. αὖτη δὲ κινεῖ τῷ φαντασίαν, μετὰ
γὰρ τὸ προσβαλεῖν τῷ αἰσθητῷ τῷ αἴσθησιν καὶ τὸ εἶδος δέξασθαι ἄλλῳ τὸ αἰσθητὸ κατέχει αὐτὸ,

κατὰ συμβεβηκὸς ἀίδια
1 οὐσίαι ἄτομοι
2 κοιναὶ ἀίδηλα
3 ἄλλῃ αἰσθήσει ἀίδηλα

Φαντασία λόγου δέχεται οὐ τυπουται

Duo differentia communia sensus et phantasiae

Tertium differentia

Quarta differentia

Citra communia sensibilia error

Phantasia et phaenomena

Quare phantasia data sit brutis

Quare dulce tuberosum

Phantasia quid alium Plutarchum.

καὶ τούτῳ τῷ εἴδει προσβάλλει ἡ φαντασία. καὶ παύσεται φαντασία ὡς φησιν ὁ πλούταρχος. ὅ
» ἐστιν καὶ ὀρίζεται ἄλλως ψυχῆς κίνησιν ὑπὸ τῆς κατ' ἐνέργειαν αἰσθήσεως προσεχῶς διεγειρομένην. μὴ
» ἀστερήσῃς ὃ πῶς τυχὸν ἐν νυκτὶ φανταζόμεθα πόνδε ἢ νόνδε ἄνθρωπον μὴ ἐνεργούσης τότε τῆς αἰσθήσεως,
» μένει γὰρ ἡ φαντασία ἔχουσα τοὺς τύπους ἀπὸ τῆς ἤδη γενομένης ἁφῆς. καὶ διατί τότε καὶ μὴ ἐνεργούσης
» ἐνυκτὶ τῆς αἰσθήσεως φανταζόμεθα. τὸ δὲ ἄλλ' ἐπισπᾷ πρὸς τὰ ἄνω ἐστίν. ἐπισπᾷ γὰρ εἰ ἔστιν ἄνω ὅπου
» οὐκ ἔστι δόξα αἰσθησις, ἄνω φησὶν ἀλλ' ἐπισπᾶται ὑπὸ τῆς αἰσθήσεως φαντασία. εἰ δὲ εἴη διώλυμος
» δεκτικὴ τῶν αἰσθητῶν ἰδίων διὰ μέσης αἰσθήσεως.

2 ΑΛΛ' αἰσθανομένοις καὶ ὧν αἰσθήσεις ἰδίων. ἔστι δὲ γίνεσθαι κίνησιν ὑπὸ τῆς ἐνεργείας τῆς αἰ-
» σθήσεως.
Δ εἰ φησιν αἰσθάνεσθαι καὶ οὕτω φαντάζεσθαι. οἱ γὰρ ὀξ ἀρχῆς πηροὶ, οὐ φαντάζονται διὸ εἶπεν αἰσθα-
» νομένοις. διὰ δὲ τὸ εἰπεῖν καὶ ὧν ὄψις αἴσθησις διὰ τοὺς μὴ ἐκλελοιπότας μὲν τυφλοὺς, ἀπορραλόντας δὲ τὴν
ὅρασιν πρὸ τοῦ δεύτερον ἔτος πρὸν φαντασθῶσι. καὶ οὗτοι γὰρ οὐ διώλαντες φαντάζεσθαι πρὸ χρόνου ἐ-
των. καὶ ὅις οὕτω ὄψις αἴσθησις ἐαν ὀξ ἀρχῆς ταύτην ἀποβάλωσι, οὐ φαντάζονται. ὥστε οὕτω πρὸ τοῦ
μὴ ὑποπεπτωκέναι μὲν διὰ τῶν αἰσθήσεων οὐκ ἔστι φαντάζεσθαι.

» ΚΑΙ παύσεται ὁμοίαν αὐάγκην εἶναι τῇ αἰσθήσει. εἰη ἂν αὕτη κίνησις οὔτε ἄνευ αἰσθήσεως εὐδεχο-
» μένη, οὔτε μὴ αἰσθανομένοις ὑπάρχειν. καὶ πολλὰ κατ' ἄλλο καὶ ποιεῖν καὶ πάσχειν ὃ ἔχομ καὶ εἶναι
» καὶ ἀληθῆ καὶ ψευδῆ. τὸ δὲ συμβαίνει διὰ τάδε.

Ε' ντεῦθεν ὅτι ὁ δεύτερος κεφάλαιον. εἰ ὧ τὰς κοινωνίας ἡμῖν λέγει φαντασίας ἡ αἰσθήσεως μήπω ὁ ε-
μάμενός τι ὅτι φαντασία ὅθεν αὐαιρέσεως πάλιν καὶ ὁρίζεται ἄλλως καὶ εἰθ' οὕτω πλατύτερον λέγει
πάλιν τῷ κοινωνίαν. νῦν οὖν φησιν ὅτι αὐάγκη τῷ φαντασίαν ὁμοίαν εἶναι τῇ αἰσθήσει. διότι οὐ δυ-
νατὸν αὖθι τῆς αἰσθήσεως γίνεσθαι τῷ περὶ τὰ αἰσθητὰ φαντασίαν. καλῶς δὲ προσκεῖται τὸ εὐδεχο-
μένη, ἵνα μήτις νομίσῃ ὅτι εὐδεχομένας χωρὶς αἰσθήσεως οὐκ ἔστι φαντασθῆναι. ὀξ αὐάγκης γὰρ ἕπε-
ται τὸ καὶ πολλὰ καθ' αὑτῷ ποιεῖν καὶ πάσχειν ὃ ἔχομ καλῶς εἶπε τὸ πολλά. οὐ γὰρ πάντα κα-
τὰ φαντασίαν ποιεῖ, ἀλλὰ τὰ ἔχοντα ἄλλῳ αὖθι ἦχον κατ' ἄλλῳ ποιεῖ. οἷον μύρμηκος κατ' ἄλλῳ ὄρ
μῶσιν. συνάξει τροφῆς. ἀλλὰ μὴν ὃ δὲ πάσχομεν πάντοτε κατὰ φαντασίαν. εὖθα γὰρ συνουσιάζοντες ἐκ
κείνομεν ωὑτῷ μηδὲν προφαντασθέντες. ὡς εἰ ὑπνοις ποτὲ ἡμῖν συμβαίνει. τότε οὐκ ὑπὸ φαντα-
σίας πάσχομεν. καλῶς οὖν εἶπεν ὅτι οὔτε ποιοῦμεν, οὔτε πάσχομεν πάντα κατὰ φαντασίαν. καὶ ὅρα
ὅτι πρὶν πληρῶσαι τὴν κοινωνίαν. τί δῆτ' ὃ τέλος τῆς φαντασίας ἐξεέρχεται καὶ εἶναι καὶ ἀληθῆ καὶ
ψευδῆ, εἰδὲ τῷ κοινωνίαν πάλιν ὑπέρχεψε. φησὶν οὖν ὅτι κοινωνοῦσιν αἰσθησις καὶ φαντασία κατὰ τὸ
ἀληθεύειν καὶ ψεύδεσθαι. τὸ τὸ δὲ κοινωνεῖν συμβαίνει ἀλλαχοῦ διὰ τὸ ἔχειν τὰ ἄλλα αἰσθητά. καὶ ὁμοίως
ἀλλῶν ἀντιλαμβάνεσθαι.

» Η αἴσθησις τῶν μὲν ἰδίων, ἀληθής ἐστιν, ἢ ὅτι ὀλιγοτὸν ἔχουσα τὸ ψεῦδος.
N ωὖ ἀσφαλέστερον εἶπε τὸ αὖθι ὠρμεύου. αὖθι μὲν γὰρ εἶπεν ὅτι ἡ αἴσθησις οὐδὲ ὅλως ψεύδεται περὶ τὰ
ἴδια αἰσθητά, εἰ ταῦθα δὲ λέγει ὅτι ποτὲ καὶ ψεύδεται. διατὶ δὲ ὀλίγον λέγει ἔχειν ψεῦδος τὴν αἴσθη
σιν περὶ τὰ εἴδια αἰσθητὰ διὰ τῷ σμικρότητα ἀλλῶν. ῥοῦσδα γὰρ μέλανος σμικρὰ οὖσαν πολλῷ λεύ
κῳ οὐ δύναται διακρίναι..

» ΔΕΥΤΕΡΟΝ δὲ τὸ ὧ συμβέβηκε καὶ ταῦτα. καὶ εἰ ταῦθα ἤδη εὐδέχεται διαψεύδεσθαι.
Δ δύτερα αἰσθητὰ φησὶν ὄψιν τὰ κατὰ συμβεβηκός. Καὶ ἀπορροῦμεν εἰ κατὰ συμβεβηκὸς αἰσθητὰ λέ
γομεν εἶναι τὰς οὐσίας, πῶς φαμεν ἄλλας συμβεβηκέναι οὐσίας οὔσας. λέγομεν ὅτι οὐδὲν ἄτοπον. ᾧ
γὰρ πρώτῳ λέγομεν συμβέβηκε τῷ δευτέρῳ αἴθρώπῳ εἶναι τύπῳ τῷ τρόπῳ λέγομεν. καὶ νῦν τὴν δε
οῦσαν συμβεβηκέναι τοῖς χρώμασιν. ἰδοὺ γὰρ ἐκεῖ τὸ ἄνθρωπον οὐσιαν ὄντα συμβεβηκέναι λέγομεν τῷ
δευτέρῳ, συμβεβηκότι ὄντι, παρὰ φύσιν καὶ πηγορήσαντες, καὶ ταῦθα δὲ εἶπεν αὐτὶ τοῦ καὶ οὐ τῇ φαντα
σίᾳ καὶ οὐ αὐτῇ γὰρ ὄψει κατὰ συμβεβηκὸς αἰσθητά.

» ΟΤΙ μὲν γὰρ λευκὸν, οὐ διαψεύδεται. ἢ δὲ τοῦτο τὸ λευκὸν ἢ ἄλλο τι, ψεύδεται.
Ε' ντεῦθεν πάλιν περὶ τῆς αἰσθήσεως διαλέγεται, ὅτι μὲν γὰρ λευκὸν ὄψει οἶδεν ἡ ὄψις. ἴδιον γὰρ αἰσθητὸν
ὄψεως, τὸ λευκόν. περὶ δὲ τὰ ἴδια αἰσθητὰ ὡς ωὖτην ἀληθεύει. τίνος δὲ ὄψει τοῦτο τὸ λευκὸν οἷον ποίας
ἀτόμου οὐσίας, ἢ τὸ κλέωνος ἢ τῆς ἀλκιβιάδου ψεύδεται. οὐ τε γὰρ οἶδε τοῦτο τὸ λευκὸν ἢ κλέω
νός ἐστιν ἢ καὶ οἶδεν ὅτι ἁπλῶς λευκὸν ὄψει.

» ΤΡΙΤΟΝ δὲ τῶν κοινῶν καὶ ἐπομένων τοῖς συμβεβηκόσιν. οἷς ὑπάρχει τὰ ἴδια. λέγω δὲ οἷον
» κίνησις καὶ μέγεθος, ἃ συμβέβηκε τοῖς αἰσθητοῖς. περὶ ἃ μάλιστα ἤδη ἐστὶν ἀπατηθῶαι κατὰ τῷ
» αἴσθησιν.
T εἶπεν φησὶν αἰσθητὰν ὄψει τὰ κοινὰ αἰσθητά. εἶτα βουλόμενος σαφωίσαι ποῖα λέγει, φησὶ τὰ ἐπόμενα
τοῖς κατὰ συμβεβηκὸς αἰσθητοῖς, εἰ οἷς καὶ τὰ ἴδια ὑπάρχει. κατὰ συμβεβηκὸς γὰρ ἐλέγομεν αἰσθη
τὰ εἶναι τὰς ἀτόμους οὐσίας. εἰ τῇ ἀτόμῳ δέ ὄψει οὐσία. κίνησις μέγεθος. καὶ τὰ ἄλλα κοινὰ αἰσθητά,

ὥσπερ

ὥσπερ καὶ τὰ ἴδια. χρῶμα γὰρ εἰ ἀτόμῳ οὐσία.

» Η ΔΕ κίνησις ἡ ὑπὸ τῆς ἐνεργείας γινομένη, διόσιν τῆς αἰσθήσεως ἡ ἀπὸ τούτων τῶν κριῶν αἰ-
» σθήσεων.
Ε' ντεῦθεν τὸ δεύτερον κοινὸν λέγει αἰσθήσεως καὶ φαντασίας. αἰσαγωγὲ δὲ ἦν λόγον εἰ ὑπερβατῶ. ἡ
κίνησις φησιν ἡ γινομένη ὑπὸ τῆς κατ' ἐνέργειας αἰσθήσεως. τουτέστιν ἡ φαντασία. ἥτις ἀπὸ τούτων τῶν
ἁρμοσάντων κριῶν αἰσθήσεων διεγέρεται, τῆς τε τῶν ἰδίων, καὶ τῆς κατὰ συμβεβηκὸς, καὶ τῆς τῶν κοι-
νῶν. αὖθι οὖν φησιν ἡ φαντασία διοίσει τῶν αἰσθήσεων πασῶν ἀφ' ὧν γέγονεν, ἐπιρρίσεις ὄψιν. ἕτε-
ρον εἶναι τὸ πάντως παρόντος τοῦ αἰσθητοῦ γινόμενον τοῦ ποτὲ καὶ ἀπόντος. ἔχει μέντοι φησὶ τὸ ἀλη-
θὲς καὶ τὸ ψεῦδος ἀνάλογον τοῖς αἰσθήσεσιν. ὥσπερ γὰρ ἐκείνων ἡ πρώτη ῥηθεῖσα, τουτέστιν ἡ τῶν
ἰδίων αἰσθητῶν. ἀληθὴς οὖσα, οὕτω καὶ ἡ φαντασία παρούσης μάλιστα περὶ τὴν αἰσθήσεως ἀληθὴς αὖ
εἴη, ὥσπερ ἀπολαμβάνει δύο αἰσθήσεις ἤτε τῶν κατὰ συμβεβηκὸς καὶ ἡ τῶν κοινῶν. ποτὲ μὲν ἀλη-
θεῖς ἦσαν, ποτὲ δὲ ψευδεῖς. οὕτως αὖ οὖν ἔχοιεν καὶ αἱ ἀπ' ἀνάγκης φαντασίαι, εἴτε εἶεν παροῦσαι αἰ αἰ-
σθήσεις, εἴτε μή.

» ΚΑΙ ἡ μὲν πρώτη, παρούσης τῆς αἰσθήσεως ἀληθής. αἱ δ' ἕτεραι καὶ παρούσης καὶ ἀπούσης, εἰσὶν
» αἳ ψευδεῖς καὶ μάλιστα ὅταν πόρρω τὸ αἰσθητὸν ἦ. ἃ οὖν μηδὲν μὲν ἄλλο ἔχει τὰ ἀριμόσια, ἡ φαν-
» τασία. τοῦτο δ' ἐστὶ τὸ λεχθὲν, ἡ φαντασία αὖ εἴη κίνησις ὑπὸ τῆς αἰσθήσεως τῆς κατ' ἐνέργειαν γι-
» νομένης.
Ε' κ πύπυ τῆ ῥητῆ συνάγων ὁ θεμίστιος εἶπεν ὅτι ἅμα τῇ αἰσθήσει ἡ φαντασία ἐνεργεῖ. ἐπισπᾷ λέγει
παρούσης τῆς αἰσθήσεως ἀληθεύειν τῷ φαντασίαν. ἃ οὖν μηδὲν ἄλλο ἔχει τὰ ἀριμόσια, τουτέστι πλὴν
φαντασίας. ἡ δὲ φαντασία ἐστὶν ἡ ἔχουσα λεχθέντα ἄπινα καὶ τῷ οὐσίαν ἀλλῆς συμπληροῦσι. λέγω δὲ
ἦν ὁρισμὸν σημαίνοτ. φαντασία ἐστὶ κίνησις ὑπὸ τῆς κατ' ἐνέργειαν αἰσθήσεως γινομένη. καὶ σκόπει
πῶς ὁρίσατο τὴν φαντασίαν τοσαῦτα μεταξὺ ἄπιν.

» ΕΡΕΙ δὲ ἡ ὄψις μάλιστα αἰσθησίς ὅτι, καὶ τὸ ὄνομα ἀπὸ τοῦ φάους εἴληφεν. ὅπου αὖθι φωτὸς οὐκ
» ἔστιν ἰδεῖν. καὶ διὰ τὸ ἐμμένειν καὶ ὁμοίως εἶναι τοῖς αἰσθήσεσι.
Ε' ντεῦθεν τὴν ἐπιμελόγιαν τῆς φαντασίας βούλεται ἅπιν.
» ΡΟΛΛΑ κατ' ἄλλας πράττει τὰ ζῶα. τὰ μὲν, διὰ τὸ μὴ ἔχειν νοῦν, τὰ θνητά.
Ε ἰπὼν διατὶ λέγεται φαντασία. καὶ ἐπιμελόγισας τὸ ὄνομα. καὶ βούλεται ἅπιν καὶ διατὶ ἐδύθη ἡ-
μῖν. τὰ μὲν διὰ τὸ μὴ ἔχειν νοῦν, οἷον τὰ θνητά. Ισέον ὅτι ὅπερ ἐστὶν ἐν ἡμῖν νοῦς, τοῦτο τοῖς ἀλόγοις
ἐστὶ φαντασία. ἡμεῖς γὰρ τῶν αἰσθητῶν ἀφιστάμενοι, κατὰ νοῦν ἐνεργοῦμεν. τὰ δὲ ἄλογα κατὰ φαντα-
σίαν. τὰ μὲν γὰρ αἰσθητὰ ταχέως χωρεῖζεται. νοῦς δὲ καὶ φαντασία ἀεὶ ὄψιν ἐν τοῖς ἔχουσι. τῷ ϗ φαν-
τασίαν δηλῶσι οἵτινες πλούταρχος. καὶ τὸ μὲν πέρας ἄλλης τὸ ὠὶ τὰ αὖω, ἤγουν ἡ ἀρχὴ ἄλλης πέρας
ἐστὶ τοῦ διακοπτικοῦ. τὸ δὲ ἄλλο πέρας ἄλλης κορυφὴ ὄψιν τῶν αἰσθήσεων. ἡ μὲν οὖν φαντασία τῷ νῷ καὶ
τῇ διανοίᾳ οὐδὲν συμβάλλεται. ἀλλὰ καὶ πολὺ κεῖσον ἀπὸ τοῦ νοῦ καὶ τῆς διανοίας κἀκαθαίρεται.
καὶ τὸ ἀτελὲς ἄλλης ὑπὸ πάντων πλεῖσθαι. ἀλλὰ καὶ ἄγεται ὑπὸ πάντων ὡς ἀλήθειαν καὶ ὅσον πε-
φυκὸς ἔχειν ἀλήθειαν. ὅθεν ἡ φαντασία καὶ παντα χοῦ παρέπεσθαι βούλεται καὶ σημαίνεσθαι λό-
γον, καὶ ἀληθείας μεταλαβεῖν βουλομένῳ. ὁ δὲ θεμίστιος πλούταρχος καὶ καλὸν ἄλλης εἶπε πρά-
γμα. ὅθεν ἡ ἄξιον ἄλλο ἅπιν. φησὶ γὰρ ὅτι ὥσπερ ἐπὶ σὺ γραμμαὶ καθ' ἓν σημεῖον ἀλλήλων ἀπό
μεναι, οὕτω τὸ αὖω μέρος τῆς φαντασίας τὸ συναπόμενον τῷ διανοητικῷ ὄψιν. ὥσπερ γὰρ ἐκεῖνο τὸση-
μεῖον καὶ ταυτὸν ὄψει καὶ ἕτερον ταυτὸν μὲν ὡς ϗ. ἕτερον δὲ, διότι καὶ μετὰ τῆς αὖω δύναται λαμ-
βάνεσθαι δυνάμεις καὶ μετὰ τῆς κάτω. οὕτω καὶ ἡ φαντασία δύναται καὶ ὡς ϗ καὶ ὡς δύο λαμβάνε
νεσθαι. διότι τῶν μὲν αἰσθητῶν, τὸ διηρημένον ὡς ϗ συναθροίζει. τὸ δὲ τ θείων ἁπλοῦ καὶ ὡς αὐτὶς εἴη
ποτ' ἐνικῶν ὡς τύπους τινὰς καὶ μορφὰς διαφόρους ἀναμάττεται.

» ΤΑ δέ, διὰ τὸ ὠὶ καλύπτεσθαι ἐν νοῦ εἰ ὅτι, πάθεα ἢ νόσεις. ἢ ὕπνω. οἷον οἱ ἄνθρωποι. περὶ μὲν
» οὖν φαντασίας, τί ὄψιν καὶ διατὶ ὄψιν, ἱκανῶς ὠὶ τοσοῦτον.
K αλῶς εἶπεν ὠὶ καλύπτεσθαι. ἀεὶ γὰρ ὄψιν ϗ ἡμῖν ὁ νοῦς καὶ ἐνεργεῖ. κρύπτεται δ' ἐνίοτε διὰ νόσον
ἢ θυμὸν ἢ μέθυσι. ταῦτα γὰρ ἀντιφράττουσιν ἄλλον πῶς τὸ μὴ γινώσκεσθαι ἄλλοῦ τί τῷ ἐνεργεῖ. ἃ
δὲ ταῦτα οὕτως, σῆλός ὄψιν ἀθανάτου δοξάζων τῷ λογικῷ ψυχῷ. οὐ γὰρ εἶπεν. ἀὖω πάσχει ϗ τῇ
παραφροσύνῃ, ἀλλ' ὠὶ καλύπτεσθαι. Ενοῖς δὲ δεύτερον τμῆμα καὶ ἡ πρᾶξις σὺν θεῷ πληροῦται.

» ΕΡΙ δὲ τῆς μεσίου τῆς ψυχῆς, ᾧ γινώσκει τε ἡ ψυχὴ καὶ φρονεῖ. εἴτε χωριστοῦ ὄντος. εἴτε μὴ
» χωριστοῦ καὶ τὰ μέγεθος, ἀλλὰ κατὰ λόγον, σκεπτέον, τίν' ἔχει διαφοράν, καὶ πῶς πάσχε
» γίνεται ὁ νοῦς.
Μετὰ τὸ διακεῖναι τ ἄλογον ψυχὴν ἀπὸ τ λογικῆς νῦν ἔρχεται ὠὶ αὖθι τὸ διακεῖναι τ λογικὴν
αὖτ' ἐφ' ἑαυτῆς. αὖθι τ λογικῆς τόνυν φύσιν πινὰ ζητεῖ. πρῶτον μὲ ἐφθαρτή ἐστιν ἢ ἄφθαρτος.
δεύτερον ὁ διάκρισιν ποιεῖται τ λογικῆς ἀπὸ τ αἰσθήσεως. ὠὶ μὴ ἀπόρει πῶς αὖω διακείνας αἰσθησιν

Cur dare pro Phantasia animum libens.

μεθοδικῶν

γ

ἀπὸ λογικῆς ψυχῆς πάλιν τὸ ἄλλο ποιεῖ νοῦ. ἐπεισὶ γὰρ συμβάλλεσθαι ἄλλῳ, ἢ διάκρισις αὐτῆ πρὸς
τὸ σᾶξαι, ὅτι αἰδιὰς ὄδιν ἡ λογικὴ ψυχὴ, διατεῖτο λέγει ἀλλὰ. εἶτα τρίτον κεφάλαιον ζητεῖ πῶς τὸ νοεῖν
γίνεται. ἡ δὲ παροῦσα θεωρεῖα τὰ δύο πρῶτα κεφάλαια ζητεῖ. ἀρξεται δὲ ἀπὸ τῆ δευτέρου κεφα-
λαίου. τουτέστι τῆς διαφορᾶς λόγου καὶ αἰσθήσεως. διότι αὖτη συμβάλλεται ἰδιαχαρίματι λόγῳ ἐπέ-
χει, πρὸς τὸ σᾶξαι ὅτι αἰδιός ὄδιν ἡ λογικὴ ψυχή. θέλων δὲ κατεπείγουσαν ποιῆσαι τὴν διαφορὰν,
κοινωνίας προλέγει λόγου καὶ αἰσθήσεως. καὶ μὴ ἀπορεῖ ὅτι πῶς αὖ ἁπάντων πάντων κοινωνίαν, καὶ νῦν
τῆ τὸ λέγει. νῶθι γὰρ ὅτι καὶ ἡ κοινωνία πρὸς τὸ σᾶξαι ἀφαίρετον τὴν ψυχὴν συμβάλλεται. ἀρξε-
ται οὖν ἐκ τῆς κοινωνίας λόγου καὶ αἰσθήσεως. καὶ πρώτην μὲν κοινωνίαν λέγει κατὰ τὸ ἄμφω δυ-
νάμει εἶναι καὶ λόγον καὶ αἴσθησιν. καὶ ὅτι οὐδὲ ἡ ψυχὴ ἔχει λόγους τῶν νοητῶν. ἀχράφῳ γὰρ γραμμα-
τείῳ ἔοικε, κατὰ τὸν ἀριστοτέλη. οὔτε γὰρ ἡ αἴσθησις ἔχει λόγους τῶν αἰσθητῶν. ἀλλὰ δέχονται τύ-
πους καὶ εἴδη μόνον. ἡ γὰρ αἴσθησις οὐ καταλαμβάνεται τῆ αἰσθητῆ. ἀλλὰ τύπου τινὸς τῆ αἰσ-
θητῆ. ἀπυχεῖ γὰρ οὐσίας ἡ αἴσθησις. ἡ μέντοι λογικὴ ψυχὴ, κἂν νοῆ οὐσίαν. ἀλλ' οὐ ὅμως οὔ-
τε αὐτὴ ἔχει τύπους τῶν νοητῶν. καὶ αὖτη πρώτη ἡ κοινωνία. Δευτέρα κοινωνία. ἡ δυνάμει ἐστὶ καὶ
ἡ λογικὴ ψυχὴ καὶ ἡ αἴσθησις. ἀλλ' ἡ μὲν λογικὴ κατ' ἀϊδιότητα. ἡ δὲ αἴσθησις καθ' ἕξιν, πλὴν ὅ-
μως ἄμφω δυνάμει. ἡ οὖν δυνάμει ἀεὶ πάντως, διὰ πάθους ἀφ' ἧντου εἰς ἐνέργειαν. κοινὸν ἀρέσει αὐ-
τοῖς τὸ πάσχειν. ἀλλ' ἐπεισὶ τὸ πάσχον φθαρτὸν ἐδείκνυε τὴν λογικὴν ψυχὴν, διατεῖτο φησὶν ὅτι πά-
θος πάσχουσι τελειοτικὸν, οὐ φθαρτικόν. οὐ γὰρ κατὰ τὴν οὐσίαν πάσχει, ἀλλὰ κατὰ τὴν ἐνέργειαν. ἡ
γὰρ γῶσις ἐνέργειά ὄδιν τῆ νοῦ. ἧτις μεταβάλλει ἀπὸ τῆ δυνάμει εἰς τὸ ἐνεργείᾳ. καὶ αὖτη ἐστὶν ἡ τρίτη
κοινωνία, τὸ ἄμφω τελειωτικὰ ἔχειν πάθη. ἀλλ' ἵνα καὶ ἐκ τῆς κοινωνίας μάθῃς τὸ αἴδιον τῆς ψυχῆς.
σᾶξε ἤδεναι ὅτι ἡ ψυχὴ κινείως μᾶλλον πάσχει τελειωτικὸν πάθος. ἦπερ ἡ αἴσθησις. ἡ γὰρ αἴσθησις ἐκ τῶν
ὑπερβολῶν φθείρεται. ἡ δὲ ψυχὴ μᾶλλον γυμνάζεται ἐκ τῶν ὑπερβολῶν. ὁ δῆλον ὅτι αἰδιός ὄδιν. ἡ
γὰρ φθείρεται ποτε. αὖται μὲν αἱ κοινωνίαι. Διαφορὰ δὲ αἴσθησις τῆς λογικῆς ψυχῆς, ὅτι ἡ μὲν αἴσθη-
σις πρὸς τὰ μᾶλλον αἰσθητὰ συνεροῦσα ἀμβλυώττει πρὸς τὰ ἥττω. ἡ δὲ λογικὴ ψυχὴ πρὸς τὰ μᾶλλον
συνεροῦσα πλέον συνεργεῖ πρὸς τὰ ἥττω. διον ἐὰν ἴδῃ ἡ ὄψις ἄμετρον λδυκὸν ἢ λαμπρὸν θῶδες αἷμα,
πάσχει ἐκ τούτων. καὶ τῆ ἥττονος λδυκοῦ οὐκ ἀπολαμβάνεται. ὁ μέντοι νοῦς κἂν πρὸς μεγάλα συνερ-
γήσῃ, γυμνάζεται οὐ ἀλλοῖς καὶ μᾶλλον συνεργεῖ πρὸς τὰ ἥττω. καὶ πῆς ἡ αἰτία τούτου. ἐπεισὶ ἡ μὲν αἴ-
σθησις σᾶξαι τῆ σώματος καὶ αὖδυ ἀλλοῦ οὐκ συνεργεῖ. καὶ ἐπεισὶ τῆτο συνεκκείνεται ἢ διακείνεται
ἐκ τῶν ὑπερβολῶν, καὶ πάσχει, διατεῖτο πρὸς τὰ ἥττω οὐ δύναται συνεργῆσαι. ὁ μέντοι νοῦς οὐ σᾶξαι
σώματος, ἵνα πάσχοντος ἐκείνου, πάθη. ἀλλὰ γυμνάζεται πρὸς τὰ κρείττω καὶ διὰ χερῶς τὰ ἥττω καται-
λαμβάνει. καὶ τῆτο δὲ αἰτιόλογται βοᾶ τῆς ψυχῆς. ὥστε καὶ ἐκ τῆς διαφορᾶς αἰσθήσεως καὶ τῆ νοῦ ἐκ-
δείχθη τὸ αἴδιον. δείξομεν δὲ ὅτι καὶ ἰδιικῶς ἰδιχαρίματι αἰδιός ὄδιν ἡ ψυχή. ὅπερ ἰῶ τὸ πρῶτον κε-
φάλαιον. ἡ πάντα νοεῖ ἡ ψυχὴ αἰδιός ὄδιν. οὔτε γὰρ σῶμα οὖσα δύναται πάντα νοεῖν, οὔτε σύνολον ἓν ὂ-
δος. ἡ γὰρ σῶμά ὄδι πάντως κρᾶσίς τίς ὄδιν ἢ θερμὴ ἢ ψυχρά. ἡ δὲ κρᾶσις τὰς ὁμοίας κράσεις οὐ νοεῖ.
τὰς ὁμοίας ἄρα κράσεις οὐ νοήσει. καὶ οὐκέτ' ἔσται πάντα νοοῦσα. καὶ ἡ ἀφὴ γὰρ ἐλέγετο ὅτι οὐ καὶ
παλαμβάνεται τῆ ὁμοίως ψυχροῦ ἢ θερμοῦ. ἀλλά τι λέγεις ἀλλῳ σύνολον ἓδος καὶ κεχριμένῳ κατὰ
τὸ ὀργάνω τῷ σώματι. ἀλλ' ὁ ὀργάνω κέχρηται αὐτῷ, τὸ ὄργανον οὐ νοήσει. καὶ πάλιν ἔσται μὴ πάν-
τα νοοῦσα. ἡ δὲ καὶ νοεῖ ἄλλο ἕτερον δεήσει ὀργάνου καὶ τῆτο ἐπέκειτα. ἄλλως τε τὸ τὸ ὄργανον συμ-
βάλλεται. ἐκείνῳ οὗ ἐστιν ὄργανον. τὸ δὲ σῶμα ἐμποδίζει τῇ ψυχῇ ἢς τὸ συνεργεῖν, οὐκ ἄρα ἐστὶν ὄργα-
νον ἁπλῶς. ἐπεὶ οὖν καὶ τῆτο εἴρηται οὐ τούτοις ἡ θεωρεῖα σὺν θεῷ πληροῦται. Περὶ δὲ τῆ μορίου
τῆς ψυχῆς ᾧ γινώσκεται ἡ ψυχὴ. Οὐκ ἔστιν ἐκ τύπου συνάξαι τὸ τῆ πλουτάρχου. ὅτι πᾶσαι αἱ ψυ-
χαὶ μίαι οὖσαι ἐστὶ πολυσώματος. καὶ ὅτι τῆτο ἀληθὲς δηλοῖ τὸ ἅπαν ἀλλὸν οὐ μόριον τῆς ψυχῆς τῷ
λογικῷ. μόριον γὰρ νῶθι λέγει τούτῳ τῷ τρόπῳ. ἐπεσὶ γὰρ πολλά ἐστι τὰ συμβαλλόμενα ἢς σύστασιν
τῆ σώματος φησὶν ὅτι καὶ τῆτο εἶναι τῶν συμβαλλομένων τῷ σώματι τὸ μόριον τῆς ψυχῆς. τουτέ-
στιν ἡ λογικὴ ψυχή. πῶς γὰρ ἡ σῶμα τὸ ἅπαν μίαν οὖσαν πολυσώματον. ὅπου γε ὑπέθετο ψυχὴν ἀφθαρ-
τον καὶ φθαρτῷ. τῆς δὲ ἀλῆς οὐσίας οὐ δύναται τὸ μὲν εἶναι φθαρτόν. τὸ δὲ ἄφθαρτον. οὕτω μὲν
πρὸς τὸν ἐσιν ἅπαν. καὶ πρὸς ἀλέξανδρον δέ, ὅτι ὅρα πῶς τὸν νοῦν μόριον εἶπε τῆς ψυχῆς. ὅταν δὲν
εἴπῃ τὸν νοῦν ἀίδιον, μὴ λέγε ὅτι τὸν θύραθεν νοῦν λέγει. τὸν γὰρ οὐ ἡμᾶν λέγει. Ισέον γὰρ ὅτι ὁ νοῦς
ῥίζα τινὰ σημαίνει παρὰ ἀριστοτέλους. ταῦτα δὲ τὰ ῥίζα ἄλλα μὲν λέγει ἀλέξανδρος ἀφροδισιᾶς, ἄλ-
λως δὲ πλούταρχος, ἀλλ' ὁ μὲν ἀλέξανδρος, πρῶτον σημαινόμενον λέγει τὸν νοῦν. τὸν δυνάμει νοῦν
ὃς περ ἐστὶν ἐπὶ τῶν παίδων. οὐ γὰρ τοῖς πασὶ γε δυνάμει νοῦς ἐστι. δεύτερον σημαινόμενον τὸν δυνά-
μει, ὁ καθ' ἕξιν νοῦς. ὃς περ ὁ ἐπὶ τῶν τελείων ἀνθρώπων. οἱ γὰρ τέλειοι ἄνθρωποι ἤδισιν λοιπὸν ἔχον-
τες τῶν πραγμάτων τὸν καθ' ἕξιν νοῦν ἔχειν λέγονται. τρίτον σημαινόμενον ἐστὶ τὸν νοῦν, ὁ ἐνέργεια
νοῦς. ὅ ἐστιν ὁ θύραθεν, ὁ παντέλειος, ὁ μὴ ὢν καθ' ἕξιν, ἢ κατὰ τὸ δυνάμει. ἵνα καὶ ἁπλοῦς ᾖ. ἀεὶ
ἐνεργείᾳ ὤν. ὁ κυβερνῶν τὸ πᾶν. ταῦτα τὰ ῥίζα σημαίνοντα τὸν νοῦν κατὰ τὸν ἀλέξανδρον. πλού-
ταρχος

ταρχος δὲ οὐ παραλέγεται ταῦτα. ἀλλὰ ἄλλως λέγει τὰ σημαινόμενα τῆ νοῦ. φησὶ γὰρ ὅτι πρῶτον
σημαινόμενόν ὄδι τῆ νοῦ, ὁ καθ' ἕξιν νοῦς. διός ὄδιν αὐτῶν τῶν παίδων, βούλεται γὰρ πλούταρχος κατ'
ἀριστοτέλη τὰ παιδία λόγους ἔχειν τῶν πραγμάτων καὶ τὴν λογικὴν ψυχὴν πάντες ἴδέναι. καὶ τὰς
μαθήσεις μὴ εἶναι κινεως μαθήσεις, ἀλλ' ἀναμνήσεις. καὶ διατεῖτο δὴν νοῦν αὐτῶν τῶν παίδων καθ' ἕξιν
λέγουσι καὶ ἔχοντα τοὺς λόγους τῶν πραγμάτων. ἀλλ' ἀγνοᾶ ἡ φησὶ τὰ πραγματα διὰ τὸ σᾶξαι μα-
θήσεως. ἢπις μάθησις ἀνάμνησις ὄδι. δεύτερον σημαινόμενόν ὄδι τῆ νοῦ τὸ καθ' ἕξιν ἅμα ἡ ἐνέργειαν,
ὥσπερ ἐπὶ αὐτῶν τῶν τελείων ἀνθρώπων ὁ νοῦς. οὗ τούτοις γὰρ καὶ καθ' ἕξιν ἐσὶ καὶ κατ' ἐνέργειαν. ἐμα-
θε γὰρ ἤδη καὶ ἐγω τὰ πραγματα. καὶ διονεὶ ἀνεμνήσθη ἀλλὰ διὰ τῆς παθήσεως. τρίτον σημαινόμενόν
ὄδιν, ὁ κατ' ἐνέργειαν μόνως νοῦς. διός ὄδιν ὁ θύραθεν νοῦς ὁ τέλειος. ταῦτα τὰ ῥίζα τῆ νοῦ σημαινόμε-
να κατὰ τὸν πλούταρχον. Αμμώνιος δὲ ἀμφοτέρους ἐκαμισεν ἀλέξανδρόν τε καὶ πλούταρχον, λέ-
γων ὅτι ἀμφότεροι ἡμαρτον, καὶ ἰδίαν καὶ κοινὴν ἁμαρτίαν. κοινὴν μὲν οὖν, ὅτι ἀμφότεροι τρίτον ση-
μαινόμενον εἶπον τῆ νοῦ τὸν θύραθεν κατ' ἐνέργειαν νοῦν. ὃς ὄδιν, ὡς λόγω ἅπᾶν ὁ θεός. οὔτε γὰρ ὄδι
νῶν ἀεισοτέλης πεῖ τῆ θύραθεν νοῦ λόγες, ὅπου οὐ θεολογικῶν ἐνέκειτο πραγματείαν. καὶ ἄλλως
νῶν πεῖ νοῦ ὄδιν ὁ λόγος, ὃς νοῦς μέρος ἐσὶ τῆς ψυχῆς. ἀρχόμενος γοῶν φησι πεῖ τῆ μορίου τῆς ψυχῆς
φ νοεῖ καὶ γινώσκει. ἡ οὖν πεῖ νοῦ λεγέτω τῆ ὁ ἵπος μορίᾳ τῆς ψυχῆς. πῶς οὖν ἵπος ἂν θύραθεν σημαί-
νει νοῦν. ὁ γὰρ θύραθεν οὐκ ἔσι μέρος τῆς ψυχῆς. καὶ ὅτι ἂν νοῶ τῆτον ἂν ἐνέργειᾳ ἐκ τῆ δυνάμει οὖ
ἡμῖν λέγει νοῦ γίνεσθαι παρακατιών. ὁ δὲ θύραθεν νοῦς οὐκ ἔσιν ἐκ τῆ οὖ ἡμῖν δυνάμει νοῦ. ἡ δὲ καὶ
εἴπωεν ὅτι, ἰῶ ἵνα λέγει πάντα νοεῖν ἂν νοῶ πεῖ τῆ θύραθεν νοῦ διαλέγεται, καὶ ἐς τῆτο ἀδύνα-
τον. ὁ γὰρ οὖ ἡμῖν δυνάμει νοῦς πάντων ἔχει τὰ λόγους, ὥσπερ καὶ ἡ σπειραγραφία οὐ ἔχει πάντων
ἔχειν τοὺς τύπους, ἡ καὶ μὴ φανερούς ὢν μέλλει δέχεσθαι. καὶ ὁ νοῦς οὖ πάντων ἔχειν τὰς νοήσεις, ἡ ἡ
μὴ φανερὰς. ὅταν δὲ νοήσῃ, τότε ἤδη φανερὰ γίνονται. ὅτι δὲ καὶ ὁ εἶπεν μόριον τῆς ψυχῆς, τῆτο λέ-
γει ἀίδιον παρακατιών. δηλοῖ δὲ εἶπεν ἄνω. τῆτο δὲ ἂ μόριον τῆς ψυχῆς μόριον ἀίδιον ἂ τῆς λογι-
κῆς καὶ οὐ τὰ ἄλλα. ἀμφότεροι μὲν οὖν κοινῶ ταύτην ἡμαρτον τῷ ἁμαρτίαν. ἰδίαν δὲ πάλιν ἕκα-
τος ἑαυτῷ ἁμαρτάνει οὕτως. ὁ μὲν ἀλέξανδρος διότι οὐδὲν βούλεται ἰῶ πλέγειν τῇ λέξει. ἀλλ' ἀεὶ
κατακολουθῶν αὐτῇ συναπολογίαις καὶ νῶν περιπίπτει. ἀφορμὰς γὰρ λαβὼν ἐκ τῆς λέξεως, οἴεται
ὅτι ἄλλος ὁ νοῦς καὶ ἡ οὐσία ἄλλου δυνάμει ἐσίν. καὶ οὐ λέγει ὅτι κατὰ τὰς ἐνεργείας ἄλλου ὄδι δυ-
νάμει, οἷον ὁ ἐπὶ τῶν παίδων νοῦς καθ' ἡμᾶς δυνάμει ἐσί, διότι οὔπω οἶδεν τὰ εἴδη τῶν πραγμάτων,
ἐπιτηδείως δὲ ἔχει πρὸς τὸ γῶναι ἄλλα. καὶ τοῦτ' ἐσὶ δυνάμει ἐσὶ διὰ τὸ τὴν ἐνέργειαν ἄλλου μήπω γνῶ-
ναι τὰ ὄντα. ὁ δὲ ἀλέξανδρος ἄλλῳ τῇ οὐσίαν τῆ νοῦ ἐπὶ τῶν παίδων λέγει εἶναι δυνάμει. καὶ κα-
τασκευάζει ἄλλο φάσκον ὅτι ὁ νοῦς δυνάμει ἐσί. ἡ δὲ δυνάμει ἐσὶ κατὰ τὴν ἐπιτηδειότητα δηλονότι
οὐκ ἔχει εἴδος ἀλλ' ὕλη ἐσὶ μόνον. πᾶν γὰρ τὸ πρῶτον δυνάμει οὖ ὕλη ἐσίν. ὁ νοῦς ἄρα ὕλη ἐσί. καὶ εἰδος
οὐκ ἔχει. ἵνα μὴ θολούμενος ὑπὸ τῆ εἴδους ῥέψῃ ἂς τὴν τῆ οἰκείου εἴδους γῶσιν καὶ τὰ ἐναντία αὐτῷ
εἴδη μὴ γνῷ. ὥσπερ γὰρ τὸ διαφανὲς ἀχρωμάτιστόν ὄδιν. ἵνα ἀδεκάστως διακρίνῃ τὰ χρώματα, οὕτω
καὶ ὁ νοῦς φησιν ἀπείδες ὄδιν ἵνα γνῷ πάντα τὰ εἴδη. ταῦτα μὲν ἀλέξανδρος. πάντα δὲ ἁμαρτάνει. ἡ
γὰρ διὰ τῆτο ἀπείδεός ὄδιν ἵνα γνῷ πάντα τὰ ὄντα. καὶ ἡ ἡ δεῖ ἂν λόγον ἰῶ τῶναι, ἵνα μηδὲν μὴ μηδε-
μῶς ὤφελον εἶναι. διὸ γὰρ καὶ τὸ μηδαμῶς ὄν. καὶ οὐ μόνον εὐπιθήτειν ἀπαιροῦμεν ἀλέξανδρος, ἀλλὰ
καὶ ὄβ ἄλλου ἀριστοτέλους. ἄλλος γὰρ ἀριστοτέλης ἔδος ἄδων λέγει τὴν ψυχὴν, καὶ αὖτη ἐσὶν ἡ ἰδία ἁ-
μαρτία ἀλεξάνδρου, διότι ἀπείδεον λέγει ἂν νοῦν. φησὶ γὰρ ὅτι δυνάμει ἐσὶν ἡ οὐσία ἄλλῳ οὐ τοῖς παι-
σί. τὸ δὲ δυνάμει ἀπείδεόν ὄδι. καὶ ὁ πλούταρχος δὲ ἐμαρτάνει ἰδίαν ἁμαρτίαν. διότι τὰ πλάτωνος
ἀριστοτέλη προσάπτει. πλάτων γὰρ ὄδιν ὁ οἰόμενος ἂν τῶν παίδων νοῦν καθ' ἕξιν εἶναι. καὶ λόγους
ἔχειν τῶν πραγμάτων οὐ μὴν ἀεισοτέλης. ὁ δὲ πλούταρχος, καὶ ἄλλος οἴεται ἀεισοτέλη ταῦτα λέ-
γειν ἡ πῶς οὐ ψεύδεται. ὅπου γε ἀεισοτέλης ἐλέγχει ἄλλον. ἂν γὰρ τῶν παίδων νοῦν ἀγράφῳ γραμ-
ματείῳ ἐοικέναι φησὶν, διότι αὐτῇ δεῖος πρὸς τὸ δέχεσθαι τοὺς λόγους τῶν πραγμάτων, οὐ μὴν ἤδη ἡ
ἐδέχετο. διὸ καὶ κοινῶς καὶ ἰδίαι ἁμαρτάνουσιν ἀλέξανδρός τε καὶ πλούταρχος. φέρε οὖν ἡμεῖς τὴν
ἀλήθειαν εἴπωμεν. Ισέον τοίνυν ὅτι δεξόμεθα ἡμεῖς ἀεὶ ἂν νοῦν ἁπλῶς εἶναι. ἔστι γὰρ νοῦς παίδων ἓ-
δος δυνάμει δεκτικὸς ἰδῶν. καὶ καθὸ μὲν εἶδος ὄδι καὶ οὐκ ἔστι δυνάμει ὡς ἀλεξάνδρῳ δοκεῖ. καθὸ
δὲ δυνάμει ἐσὶ δεκτικὸς τῶν ἰδῶν οὐκ ἔχει τοὺς λόγους τῶν πραγμάτων ὡς πλουτάρχῳ δοκεῖ. εἴπο-
μεν οὖν λοιπὸν τὰ σημαινόμενα τῆ νοῦ. πρῶτον τοίνυν ἐσὶ σημαινόμενον ὁ νοῦς δυνάμει ἂς τὰ πράγ-
ματα ὥσπερ ἐπὶ τῶν παίδων ἐσίν. δεύτερον σημαινόμενόν ὄδιν ὁ νοῦς ὁ καθ' ἕξιν ἰδῶς τὰ πράγμα-
τα ὥσπερ ἐπὶ τῶν τελείων τῶν ἐπαμένων τὰ πράγματα, ἠρεμοιῶτων δὲ καὶ μὴ ἐνεργοιῶτων καὶ
τὰ ταῦτα. τρίτον σημαινόμενόν ὄδιν ὁ νοῦς οὐχ ὁ θύραθεν ἅπᾶν ὡς ἐκεῖνοι οἴονται, ἀλλὰ καθ' ἕξιν ἅμα
καὶ ἐνέργειαν. ὥσπερ ὁ τῶν τελείων νοῦς. τῶν ἰδῶτων τὰ πράγματα. καὶ προχειριζομένων τὴν εἴδησιν.
ἡ ἐνεργοιῶτων κατ' αὐλίν. οὕτως οἰῶ ἡμεῖς λέγομεν τὰ σημαινόμενα τῆ νῦ. περὶ τῆ μορίου τῆς ψυχῆς
ᾧ γινώσκεται ἡ ψυχὴ ἡ φρονεῖ. μόριον ἐκάλεσεν ἂν νοῦν τῆς ψυχῆς, ἐχ ὡς ἐλάχιστον ὄντα τῆς ψυχῆς.

ὄντων

ἀλλ' ὡς εἴπις ἂν ἅπαντα κόσμον ἀεὶθμήσει, πάξει δὲ καὶ ἂν ἥλιον μετὰ πάντων εἴτε τελδυπεῖον εἴποι
μέρεον εἶναι τῆς παντὸς ἂν ἥλιον. καλῶς δὲ εἶπιν ᾧ γινώσκει τι ἡ ψυχὴ καὶ φρονεῖ. ἡ γὰρ ψυχὴ τῇ θεω
ρητικὸν μέρος ἔχει, καὶ πρακτικόν. καὶ διὰ μὲν τὸ ἅπειν ἢ φρονεῖ τὸ πρακτικὸν αὐτῆς μέρος ἐδήλωσε.
διὰ δὲ τὸ ἅπειν ᾧ γινώσκει, τὸ θεωρητικόν. τὶ δὲ βούλεται ἅπειν ὅτι περὶ τούτου τὸ μεῖον τῆς ψυ
χῆς ᾧ γινώσκει καὶ φρονεῖ δεῖ ζητῆσαι, εἴτε αἰδιον, εἴτε οὔ, εἴτε χωριστὸν ὄντος, εἴτε καὶ μὴ χωριστοῦ τῷ
μέγεθος, ἀλλὰ κατὰ λόγον τινὲς οὕτως ὡρισάντο τὸ παρὸν ῥητόν. ὅτι εἴτε χωριστὸς ὅτι σώματος ὁ
νοῦς. εἴτε μὴ χωριστὸς ὅτι σώματος. ἀλλὰ μόνη μοὶ τῇ ἀϊδιότητι χωριστὸς ὅτιν, οὐκ ἔτι δὲ τῇ τῆ ἐνεργείᾳ.
τὸ δὲ ὅτι τὸ πρῶτον πρόβλημα, ἆ χωριστὸς ὁ νοῦς καὶ αἰδιος. τῷ δὲ πλουτάρχῳ οὐδαμῶς ἡ παρὸ
σα ὀξήγησις, ἀρέσκει. ἀλλὰ τῇ πάνυ ἀλλῆς καταγινώσκει. ἀλλὸς δὲ φησιν ὀξηγούμενος ὅτι ἀριστοτέλης
βουλόμενος ἅπειν. εἴτε ὁ νοῦς χωριστὸς ὅτι φαντασίας τῇ αἰδήσεως, ὡς ἄλλῳ ἀλλὸν ἔχειν δόξαν πα
ρὰ ταῦτα. εἴτε μία ἐστὶν οὐσία, ἥτις τὸ νοῦ προβάλλεται καὶ φαντασίαν καὶ αἴδησιν. τῷ ὁ λόγῳ μό
νῳ ἐστὶ πολλὰ ταῦτα εἶπιν. ὅτι γὰρ πρὸς ταῦτα ἀπεῖδεν, δῆλον ἐκ τῆ καὶ ἀρίπως ἀλλὸν παύσασθαι περὶ
τὸν διαλεγόμενον. οὐ γὰρ εἴτε χωριστὸς ὅτι σώματος. εἴτε μὴ ζητᾶ. ὁ γὰρ δεδικὼς φαντασίαν κεχώ
ρικε σώματος, πῶς περὶ νοῦ διστάζαν εἶχε τῇ πάσας ἐπαναβεβηκότος τὰς σωμάτως; εἴτε χωρὶς σώ
ματός ὅτιν, εἴτε οὐκ ἔστι. μέγεθος δὲ λάβε τὼ οὐσίαν ὥστε καὶ τὸ πρῶτον πρόβλημα τῆ τὸ ὅτιν, εἴτε
ἐχώρισεν ὁ νοῦς τῇ οὐσίᾳ φαντασίας καὶ αἰσθήσεως. εἴτε μία οὐσία ἐστὶ πάντων καὶ τῷ λόγῳ μόνῳ
διαφέρουσι. καὶ ταῦτα μὲν περὶ τούτου. ἐπειδὴ δὲ μέμνηται ὁ ἀριστοτέλης τῆ ἀμυοῦς, καὶ ἀπεθοῦς,
καὶ χωριστοῦ πρὸς τὸ δεῖξαι ὅτι αἰδιας ἡ ψυχὴ, ὁ ἀλέξανδρος παραφθέρα τὰ ῥία ταῦτα. πρῶτον μὲν
τὸ ἀμυές. φησὶ γὰρ ὅτι ἀμυεῖ λέγει τὼ ψυχὼ, ἐπειδὴ νόμος ἦδι τῶν μυσομένων, τὸ πρῶτον καθ'
αὑτὸ εἶναι, καὶ οὕτω συμμύσαι ὄφθαι. ἰδοὺ γὰρ ἐν τῷ οἰνομέλιτι. πρῶτον ὦ καθ' αὑτὸ ἡ μέλι καὶ ὁ οἶ
νος, καὶ εἰθ' οὕτω συνεπλάκη. ἐπεὶ οὖν οὐ πρώτη οὖσα καθ' ἑαυτὴν ἡ ψυχὴ τῷ σώματι συνεμίγη, ἀλλ'
ἅμα τῇ γεί ἐσαι συνεμίγη τῷ σώματι, διατᾶτο ἀμυῆ λέγει τὼ ψυχώ. ἀπαθῆ δὲ ἀλλὼ λέγει φησὶν,
ὅτι οὐχ αὕτη ἦδι τὸ εἰδος τῆς ψυχῆς ἔπαθεν, ἀλλὰ τὸ σῶμα κατὰ τὸν ἰδιοτελεστικὸν. ἐπεὶ οὖν πά
θος λέγομεν, τὸ παθεῖν τὼ ἰδιοτελεστικὸν, νυνὶ δὲ οὐκ ἔπαθεν διατᾶτο ἀπαθῆ ἀλλὼ λέγει. χωριστὸν
δὲ ἀλλὼ λέγει φησὶ κατὰ τὼ ἐπρότητα. καθ' ὅλως διαφέρα σώματος, καλῶν ἀλλὼ χωριστὸν. οὗ
τος δὲ κακῶς λέγει. ᾧ γὰρ λόγῳ ἔδειξε τὼ λογικὼ ψυχὼ ἀμυῆ. ἀπαθῆ, χωριστὸν, τούτῳ τῷ λόγῳ
καὶ ἰδὶ αἰσθήσεως δυνατὸν δεῖξαι. νυνὶ δὲ διαπείνων ἦκον ἀπὸ αἰσθήσεως, εἴτε ταῦτα ὑπάρχειν τῇ
λογικῇ ψυχῇ. οὐκ ἄρα οὐ καὶ αἰσθήσει ὑπάρξα. συνοὐ δέξει ταῦτα ὡς βοῶντα τὼ ἀϊδιότητα τῆς
ψυχῆς, καὶ μὴ ὡς ἀλέξανδρος. ἢ γὰρ αἰδιος. πάντως καὶ ἀμυῆς ὅτι τῆς ὕλης καὶ χωριστὸς ἀλλῆς ἅπα
θής. καὶ ταῦτα μὲν ἐν μέσῳ. ἡ δὲ παροῦσα λέξις ὡς εἴπομεν τὸ πρῶτον λέγει κεφάλαιον τέως ἐν ἅπα
σιν εἰρήσει, εἴτε ἄφθαρτός ὅτιν ἡ ψυχὴ, εἴτε οὔ, σκεπτέον τίνα ἔχει διαφορὰν καὶ πῶς ποτὲ γίνεται τὸ
νοεῖν. ἐκ μὲν τῷ ἅπειν σκεπτέον τίνα ἔχει διαφορὰν τὸ δύτερον ἀπαρειθμῆται κεφάλαιον. ἐν ᾧ βούλῃ
ἅπειν τὴν διαφορὰν ἦκον μὴ αἰσθήσεως. ἐκ δὲ τῷ ἅπειν πῶς γίνῃ τὸ νοεῖν, τὸ τρίτον λέγει κεφάλαιον.

» ΕΙ δὴ ὄξει τὸ νοεῖν, ὥσπερ αἰσθάνεσθαι ἦπάσχειν, ὅτι ἂν εἴη ὑπὸ τῆ νοητῆ, ἢ τοιοῦτον ἕτερον, ἅπα
» θὲς ἄρα δεῖ εἶναι.

Ε' ντεῦθεν ἄρξεται ἐκ τῶν κοινωνιῶν ἦκον καὶ αἰσθήσεως. καὶ ὅτι μὲν ἐκ τῆς δὐτέρας ἄρξεσθαι κοι
νωνίας, ὅτι ἄμφω πάσχουσι ἢ καὶ ἀτάκτως. ἔδει γὰρ τὼ τῷ σώματι προηγεῖσθαι. ἐκ πάντως γίνε
ται ἡ δὐτέρα κοινωνία. ἢ γὰρ ἀμφω σώματι. τὸ δὲ σώματι ἵνα γένηται ἐνεργείᾳ ἐδέησε πάθους, διὰ
τῆ τὸ ἕξιν κοινὸν καὶ τὸ πάσχειν. πλὼ ὄξιν ἅπειν, ὅτι ἀπὸ τῆς πρώτης κοινωνίας ἤρξετο. ἅπιν γὰρ ὅτι
τὸ νοεῖν ὄξιν ὡς τὸ αἰσθάνεσθαι. τὸ δὲ αἰσθάνεσθαι σώματι. καὶ τὸ νοεῖν ἄρα σώματι. παρεκαπῶν τ'
καὶ σαφῶς λέγει τὼ κοινωνίαν ταύτην. ἔστι δὲ ὡς πύπω φράσαι τὸ ῥησίδιον τοιοῦτον. εἰ ὄξιν ὥσπερ καὶ
αἴσθησις ὁ νοῦς, κἀτὶ τῇ ἢ ὑποθῇ τὸν νοῦν ἐοικέναι τῇ αἰσθήσει, πάντως καὶ ὁ νοῦς πάσχον τι αἴ εἴη ὑπὸ
τῆ νοητῆ. ὥσπερ καὶ ἡ αἴσθησις ὑπὸ τῆ αἰσθητῆ πάσχει. ἢ δὲ μὴ πάσχει ὑπὸ τῆ νοητῆ, ἕτερόν τι τοιοῦτόν
ἐστιν. αὐτὶ τῇ ἀπαθὲς ἐστιν. ἐπασὴ γὰρ ἐδόκει φορτικὸν εἶναι τὸ λέγειν πάσχειν τὼ λογικὼ ψυχώ. διὰ
τῆτο εἰ πέρ ἢ τι τοιοῦτον ἕτερον. τουτέστι πλεοπικὸν πάθος καὶ οὐ φθαρτικόν. εἶτα ὡς ἰδικείνων τῷ λό
γῳ ἐπάγει, ἀπαθὲς ἄρα δεῖ εἶναι. τίνος δὲ εὕνεκεν πρόσκειται τὸ ἄρα. οὐχ ὅτι φησὶ δεκτικὸν ἐστι τῶν ἰδῶν
ἡ λογικὴ ψυχὴ, διατᾶτο συνάγεται ὅτι ἀπαθές. οὐ γὰρ ἔπεται τῆτο. ἀλλ' ἐπασὴ εἶπεν. ἢ τι τοιοῦ
τον πάσχει τελειωτικὸν πάθος, διατᾶτο συνῆχεν ὅτι ὅσον οἷ ἰδὶ τῆτο ἀπαθὲς ἐστι.

» ΔΕΚΤΙΚΟΝ δὲ τῆ εἴδους καὶ σώματι τοιοῦτον. ἀλλὰ μὴ τῆτο καὶ ὁμοίως ἔχει, ὥσπερ τὸ αἰ
» σθητικὸν πρὸς τὰ αἰσθητὰ, οὕτω καὶ νοῦς πρὸς τὰ νοητά.

Ε' ντεῦθεν ἀπατῆθη ἀλέξανδρος, καὶ εὐόμισεν ἀλλὸν δεκτικὸν εἶναι τῶν ἰδῶν. λέγω δὴ καὶ νοῦ. καὶ
σώματι εἶναι. ἀλλὰ μὴ τῆτο, αὐτὶ τῇ ἀλλὰ μὴ εἴδους. καὶ κακῶς δὲ ὀξέλαβεν τὸ ἀλλὰ μὴ τῆτο. δεῖ γὰρ
τὸ ἀλλὰ μὴ τῆτο νοῆσαι, ἀλλὰ μὴ ἐνεργείᾳ τῆτο ὅπερ νοεῖ. ὡς ἔπομεν αὐτέρου. ἔχει μοὶ γὰρ εἴδος,
μᾶλλον δὲ εἴδος ὄξιν ὁ νοῦς. ἀλλὰ τὸ εἴδος ὁ γινώσκει οὐκ ἔχει ἐνεργείᾳ. ἀλλὰ σώματι. σώματι γάρ

ὄξιν ὁ νοῦς.

ὄξιν ὁ νοῦς τὰ νοητὰ καὶ ἡ αἴσθησις τὰ αἰσθητὰ καὶ οὐκ ἐνεργείᾳ.

» ΑΝΑΓΚΗ ἄρα, ἐπεὶ πάντα νοεῖ, ἀμιγῆ εἶναι, ὥσπερ φησὶν αὐαξαγόρας, ἵνα κρατῇ. τῆτο δ'
» ἐστὶν ἵνα γνωρίζῃ.

Ε ἰ δὲλας φησὶ τὸν νοῦν πάντα νοεῖν ἀμιγῆ δεῖ ἀλλὸν ὑποδέδθαι τῆς ὕλης. ἢ γὰρ ἕπποις ἀλλὸν ἐκ τῆς ὕλης
οὐ νοήσει ἀλλὰ, ἀμέλει καὶ διατᾶτο ἡ ἀφὴ τὰ ὁμοίου θερμοῦ ἀλλῆς οὐκ ἀπολαμβάνεται. διατᾶτο
δὲ καὶ αὐαξαγόρας πάντα λέγων ἐκ τῶν ὁμοιομερῶν, τὸν νοῦν ἄχ ὑπέδετο ὄξ ἀλλῶν, ἵνα πάντων κρα
τῇ. τουτέστιν ἵνα πάντα γινώσκει. τὸ γὰρ παρὰ αὐαξαγόρα κρατοῦν, παρ' ἀριστοτέλει γινώσκειν ἐστὶ. καὶ δι'
ἀείων ὄξ ὧν ἐστί τι, οὐ γινώσκει ἀλλό. ἕτερον γὰρ δέλει εἶναι τὸ γινῶσκον τῆ γινωσκομένου. ὁ δὲ ἀλέ
ξανδρος πάλιν ἄλλως νοεῖ. φησὶ γὰρ ὅτι ἃ πάντα νοεῖ, ἀμιγής ὅτι τῶν ἰδῶν. καὶ οὐκ ἔχει εἴδος. ἡμεῖς δὲ
μετὰ πρὸς διορισμοῦ λέγομεν, ὅτι ἀμιγής ὅτι τῶν ἰδῶν ὧν γινώσκει. ἐπεὶ ἀλλὸς ἀλλό ἐστιν εἶδος ὑπάρ
χει. εἴποι δὲ πρὸς ταῦτα ὁ ἀλέξανδρος, ὅτι ἃ καθ' ὑμᾶς ὁ νοῦς ἀμιγής ὅτι ὧν γινώσκει ἰδῶν. ἐπεισὴ
καὶ ἑαυτὸν γινώσκει. λέγεται δὲ ἀλλὸς εἶδος εἶναι, ἀκουῶ καὶ ἑαυτῇ ἀμιγής ὄξιν ὁ νοῦς, ὅπερ ἐστὶν ἀτο
πον. λέγομεν δὲ πρὸς τῆτον ὅτι ὡς νοῶ νοουμένου ἀμιγής ὄξι καὶ ἕτερος.

» ΡΑΡΕΜΦΑΙ νόμενον γὰρ κωλύει τὸ ἀλλότριον κἠ ἀπφράττει. ὥστε μὴ δι' αὐτῇ εἶναι φύσιν τι
» νὰ μηδεμίαν. ἀλλ' ἢ ταύτῃ, ὅτι δυνατόν. ὁ ἄρα καλούμενος τῆς ψυχῆς νοῦς.

Τ ί φησιν ὅτι ἃ ὧν ἐκ τῆς ὕλης ὁ νοῦς, αὖτη ἡ ὕλη παρεμφαινομένη καὶ ἀπφράττουσα ἀλλὸν ἐκώλυε νοεῖν
οὐ μόνον ἑαυτῷ, ἀλλὰ καὶ τὰ ἀλλότρια νοητά. τουτέστι τὰ ἄλλα. οὐκ ἄρα οὖν ὄξιν ἐκ τῆς ὕλης. δῆ
λα δὲ καὶ ἄλλως ἀλλὸ ὀξηγήσασθαι. καὶ ἅπειν ἃ εἶχέν τινα εἴδη τῶν γινωσκομένων ἐνεργείᾳ ὁ νοῦς. ἀλ
λὰ μὴ πάντα ὧν δυνάμει, ἐπεθολοῦτο καὶ οὐκ ἐγίνωσκεν ἀκριβῶς. ὥσπερ οὐδὲ ἡ ὄψις ἐαὶ ἢ, τὸ διαφα
νὲς κεχρωματισμένων πάντα ἀκριβῶς τὰ χρώματα γνώσεται καὶ ἡμεῖς μὲν οὕτως. ὁ δὲ ἀλέξαν
δρός φησιν ὅτι καὶ σὺ ταῦθα βούλεται τὸν νοῦν μὴ ἔχειν εἴδος καὶ ὄξ ὧν ἐπάγει. φησὶ γὰρ μὴ εἶναι αὐ
τῇ φύσιν, ἀλλὰ μόνον ὅτι δυνάμει ἐστίν. ἡμᾶς δὲ φαμεν, ὅτι κατὰ τῆτο λέγει μὴ εἶναι ἀλλοῦ φύσιν ἀρι
στοτέλης, καθὸ οὐκ ἔστιν ἡ φύσις ἀλλοῦ τοιαύτη. ὡς ἐνεργείᾳ τὰ εἴδη ἔχειν τῶν νοητῶν. καθὰ πλάτων
δοκεῖ, ἀλλὰ δυνάμει μόνον. ἐπεὶ ἀλλὸς εἶδός ὄξι καὶ ἐνεργείᾳ ἐστὶν ἡ οὐσία ἀλλοῦ.

» ΛΕΓΩ δὲ νοῶ, ᾧ διανοεῖται καὶ ὑπολαμβάνει ἡ ψυχὴ, ὄδεν ὄξιν ἐνεργείᾳ τ' ὄντων πρὶν νοεῖν.
» δὸ, οὐδὲ μεμίχθαι ὅλογον ἀλλον τῷ σώματι, πῶς γὰρ ἂν πις γένοιτο, θερμὸς ἢ ψυχρός. ἢ κἂν ὄρα
» νόν πεῖν ὥσπερ τὸ αἰσθητικῷ, νῶ δὲ οὐδὲν ἐστιν

Ε' πεισὴ καὶ ἡ φαντασία λέγεται παθητικὸς νοῦς, φησὶν ὅτι οὐ πρὸ πάντης ἡμῖν ὁ λόγος νῶ, ἀλλὰ πρὸ
τῆ νοῦ καθ' ὃν διανοούμεθα καὶ ὑπολαμβάνομεν. νοῶ δ' ἐνταῦθα κοινότροπε ἅπε. διὰ μὲν γὰρ τὸ διανο
εῖσθαι τὼ διάνοιαν ἰσάγει. διὰ δὲ τὸ ὑπολαμβάνειν τὼ δόξαν. φησὶν ὅτι ὁ νοῦς οὐδέν ἐστιν ἐνερ
γείᾳ πρὶν νοήσει, ἀλλὰ δυνάμει. καὶ δυνάμει οὐχ ἡ οὐσία ἀλλοῦ, ἀλλ' ἡ ἐνέργεια. καὶ διατᾶτο ὁ νοῦς
οὐκ ἔστι σῶμα. ποῖος γὰρ ἂν ὧ θερμὸς ἢ ψυχρός. οὔτε μὼ ὀργάνω κεχρημένη ᾧ σώματι. λύεται. γὰρ
ὁμοίως τὰ μεγάλα κἠ μικρὰ νοεῖν. ὅπερ ἡ αἴσθησις ὀργάνω κεχρημένη ᾧ σώματι. λύεται. ποιήσει.

» ΚΑΙ δὴ οἱ λέγοντες τὼ ψυχὴν εἶναι τόπον ἰδῶν, πλὼ ὅτι οὔτε ὅλη, ἀλλ' ἡ νοητική. οὔτε ἐν
» τελεχέᾳ. ἀλλὰ δυνάμει τὰ εἴδη. ὅτι δ' οὐχ ὁμοία ἡ ἀπάθεια τῆ αἰσθητικοῦ καὶ τῆ νοητικοῦ, φανερὸν
» αὐδὶ τῶν αἰσθητείων, καὶ τῆς αἰσθήσεως. ἡ μὲν γὰρ αἴσθησις, οὐ δυνάτου αἰσθάνεσθαι ἐκ τῆ σφόδρα
» αἰσθητῆ. οἷον φόφου καὶ τῶν μεγάλων φόφων. οὐδ' ἐκ τῶν ἰαυρῶν χρωμάτων καὶ ὁσμῶν, οὔτε ὁρᾶν,
» οὔτε ὀσμᾶσθαι. ἀλλ' ὁ νοῦς ὅταν τι νοήσῃ σφόδρα νοητὸν, οὐχ ἧττον νοεῖ τὰ ὑποδεέστερα, ἀλλὰ κἠ μᾶλ
» λον. τὸ μὲν γὰρ αἰσθητικὸν, οὐκ ἄνευ σώματος. ὁ δὲ νοῦς χωριστός. ὅταν δ' οὕτως ἕκαστα γένηται, ὡς αὐδὶ
» σθμων, λέγεται ὁ κατ' ἐνέργειαν.

Ε' παινεῖ πλάτωνα. ἐπισὴ γὰρ εἶπεν ἄνω ὅτι δέχεται ἡ ψυχὴ τὰ εἴδη τῶν νοητῶν καὶ οὕτως ἐνεργεῖ.
διατᾶτο ἐπαινεῖ πλάτωνα. τὼ ψυχὴν εἴποντα τόπον ἰδῶν. πλὼ μέμφεται αὐτῷ ὡς δύο τινὰ, πρῶ
τον μὲν, ὅτι πᾶσαν ψυχὼ λέγει τόπον ἰδῶν. καὶ οὐ μόνον τὼ λογικὼ, ἃ καὶ ἐστὶν ὑπὲρ πλάτωνος
ἅπειν ὅτι μόνον τὼ λογικὼ ψυχὼ λέγει, τὰς δ' ἄλλας ἐμψυχίας. διὸ λέγει πᾶσα ψυχὴ ἀθανάτος.
κἂν οὕτω τ' ψυχὼ λέγει τόπον ἰδῶν. ἀλλ' οὕτω τ' λογικὼ μόνον λέγει. μεμφεῖ δ' αὐτῷ κἠ ὡς ἄλλο, ὅτι
ἐνεργείᾳ λέγει ἐν τῇ ψυχῇ τὰ εἴδη. κἠ οὐ δυνάμει. ὁ γὰρ ἀειστοτέλης ἀγράφω γραμματείῳ αὐτ' ἢ καίζα.
κἠ κυρίως λέγει μάθησιν. ὁ ἔ. τοι πλάτων ἐγράφω γραμματέω. καὶ τὼ μάθησιν ἀνάμνησιν λέγει.

» ΤΟΥΤΟ δὲ συμβαίνει ὅταν δυνάτου ἐνεργεῖν δι' αὐτοῦ.

Τ ί φησιν ὅτι ὁ νοῦς δυνάμει ὢν. τότε γίνεται ἐνεργείᾳ ὅταν ἰδιοσημονικῶς δυνάτου ἐνεργῆσαι κἠ θεω
ρητικῶς. συμβαίνει δὲ ἰδιοσημονικῶς τὸν νοῦν ἐνεργεῖν ὅταν δυνάτου κατ' αὐτὸν ἐνεργεῖν ἡ ψυχή.
τῆτο δὲ οὐκ ἀεί. μόλις γὰρ ἐν γήρᾳ.

» ΕΣΤΙ μὲν ὁμοίως, καὶ τότε δυνάμει πῶς. οὐ μὼ ὁμοίως καὶ πρὶν μαθεῖν ἢ θεωρεῖν. καὶ ἀπὸς δὲ
» αὐτὸν τότε δυνάτου νοεῖν.

Κ αὶ μετὰ τὸ μαθεῖν φησὶ τὰ πράγματα καὶ ἡρεμεῖν δυνάμει ἐστὶν ὁ νοῦς, οὐ μὴν ὁμοίως ἐστὶ δυνάμει οἷος
ὢν πρὸ τοῦ μαθεῖν ἄλλον τινὰ ἢ δύρειν. τὸ γὰρ πεῖν τοῦ μαθεῖν ἢ δύρειν δυνάμει ἐστὶν ὁ νοῦς κατὰ τὸ πρότε-
ρον σημαινόμενον τοῦ δυνάμει· τουτέστι τὸ κατ' ἰδιωτικειότητα. τὸ δὲ μετὰ τὸ μαθεῖν δυνάμει καθ' ἕξιν
ἐστίν, ὅπερ ἴλως δεύτερον σημαινόμενον τοῦ δυνάμει. ὅπερ ἄλλως εἶπε δυνάμει πῶς. καλῶς δὲ ἐφαρμόσει μα-
θήσεως καὶ δύρεσως, ἐπειδὴ πᾶσα ἐπιστήμη μαθήσει ἢ δύρήσει καταλαμβάνεται. σὺν οἷς ἡ πρᾶξις.
Ι πρᾶξις σὺν θεῷ δεκατῆς.

" ΕΠΕΙ δ' ἄλλο ἐστὶ τὸ μέγεθος καὶ τὸ μεγέθει εἶναι, καὶ ὕδατι καὶ τὸ ὕδατι εἶναι. οὕτω δὲ καὶ ἐφ'
" ἑτέρων πολλῶν, ἀλλ' οὐκ ἐπὶ πάντων· ἐπ' ἐνίων γὰρ ταυτὸν δοκεῖ τὸ σαρκὶ εἶναι καὶ σάρκα.
Τ είαι δὲ τοῦ νοῦ προθέμενος ζητῆσαι. εἰ μὲν ἀΐδιος ἢ φθαρτός. δεύτερον δὲ κοινωνίαν καὶ διαφορὰν
αὐτοῦ πρὸς αἴσθησιν, ὅς οὐ πάλιν τὸ ἀΐδιον ἠγρύπνητο. καὶ τρίτον πῶς γίνεται τὸ νοεῖν· τὰ μὲν πρῶτα
δύο ἱκανῶς διὰ τῶν φθασάντων ἀπέδειξεν. νυνὶ δὲ τὸ λοιπὸν αὐτῷ πρόκειται δι' ὀλίγων διειπεῖν. μὴ πό-
ρεσιν ὄβελτάζων πῶς τὸ νοεῖν γίνεται. ἀπορεῖ τοίνυν κατ' αἰρέσεις ἀειστοτέλης· διττῆς γὰρ οὔσης εὐ ἡμῖν
τῆς γνώσεως· τῆς μὲν ἀκύρου, οἷον, τῶν αἰσθήσεων· τῆς δὲ λογικῆς· οἷον τοῦ νοῦ, δι' ἃ δὴ δοκεῖ καὶ τὰ γινωσκό-
μενα τὰ μὲν εὔυλα καὶ αἰσθητά· τὰ δὲ ἄϋλα. ζητεῖ οὖν διαπύων ἀειστοτέλης πότερον ἐκ τῆς γνώσεως
τὸ οἰκεῖον γινώσκει· οἷον ἡ μὲν ἄλογος τὰ εὔυλα οἶδε μόνον. ἡ δὲ λογικὴ ὡς κρεῖττον οὖσα οὐ μόνον ὅτα
τὰ ἄϋλα οἶδεν, ἀλλὰ καὶ τὰ εὔυλα. καὶ τοιαύτης οὔσης τῆς ἀπορείας, ὠδὶ κείται ἀειστοτέλης, λέγων ὅτι
ἡ λογικὴ οὐ μόνον τὰ ἄϋλα οἶδεν, ἀλλὰ καὶ τὰ εὔυλα. ὁ γὰρ ἧττον τὰ κρείττονα, πολλῷ πλέον καὶ τὰ
χείρονα οἶδεν. εἰ οὖν οἶδε τὰ ἄϋλα σκοπίσει πάντως καὶ τὰ χείρονα τῶν αὐλῶν ὅ ὅτι τὰ εὔυλα. εἰ γὰρ
ὁ νοῦς ὅ ὅτιν ἡ λογικὴ γνῶσις, μόνον οἶδεν τὰ ἄϋλα. μὴ γινώσκει δὲ καὶ τὰ εὔυλα, ἔσται ὁ νοῦς κατά τι
ἄλλοις. τὰ γὰρ εὔυλα μὴ νοῶν, ἄλλοις ἔσται κατὰ ταῦτα ἀλλὰ μὴν ἄτοπον τὸν νοῦν κατά τινα ἄλλον
εἶναι. οὐκ ἄρα τὰ ἄϋλα μόνον οἶδεν, ἀλλὰ καὶ τὰ εὔυλα. καὶ ταῦτα μὲν ἀειστοτέλης. ἔχομεν δὲ καὶ ἡ-
μεῖς ἔξωθεν εἰπεῖν ὅτι καὶ τὰ εὔυλα οἶδεν ὁ νοῦς. εἰ γὰρ μὴ ἀϊδιώτατα τὰ εὔυλα, τουτέστι τὰ αἰσθητά, ἄλλως τε δὲ ἔχο-
μεν κανόνα αὐτῷ ὅτι τὸ ἀϊδιώτερον διαφορεῖ πραγμάτων, πολλῷ μᾶλλον ἄμλη τὰ διαφέροντα οἷ-
δεν. εἰ οὖν ὁ νοῦς οἶδε τὴν διαφορὰν τῶν ἀύλων πρὸς τὰ εὔυλα. οἶδεν ἄρα τὰ εὔυλα· ἀλλ' ἐρᾷς ἴσως
ἄτοπόν δὴ τὸν νοῦν τὰ ἐξῶ εἰδέναι. ταῦτα γὰρ αἰσθήσεώς δὴ τῷ τὰ εὔυλα καὶ τὰ κατὰ μέρος γινώ-
σκειν. ὁ μὲν γὰρ νοῦς τὸ καθόλου οἶδεν μόνον· τῆς δὲ αἰσθήσεώς δὴ τὸ ἁδέναι μεσικὰ ἄτινά δὴν εὔυ-
λα ἐρῶ δὲ πρὸς σὲ ὅτι ὁ νοῦς τῷ μὲν ὑποκειμένῳ ἓς ὅτιν· τῷ δὲ λόγῳ διάφορος· ὁ γὰρ νοῦς ἢ καθ' ἑαυ-
τὸν μόνον συνεργεῖ· καὶ τότε τὰ καθόλου μόνον οἶδεν, ἢ μετ' αἰσθήσεως συνεργεῖ ὀργάνῳ αὐτῇ κεχρημέ-
νος. καὶ τότε τὰ εὔυλα καὶ μεσικὰ οἶδεν· ὥσπερ γὰρ ἡ αὐλὴ δύθεῖα, τῷ μὲν ὑποκειμένῳ ἡ αὐτή· τῷ δὲ λό-
γῳ, διάφορος· εἰ γὰρ νῦν δύθεια οὖσα δύναται κλασθῆναι καὶ ὠδὶ καμπὴς γενέσθαι, οὕτω καὶ ὁ νοῦς ὁ
αὐλὸς ὢν τῷ ὑποκειμένῳ, ἄλλοτε μὲν δύθεια ἀναλογεῖ, ὅτε καθ' ἑαυτὸν συνεργεῖ καὶ τὰ ἄϋλα οἶδεν·
ἄλλοτε δὲ κεκλασμένη δύθεία ὠδὶ καμπόμενος πρὸς τῷ αἰσθήσει. καὶ ὀργάνῳ αὐτῇ κεχρημένος, ὅτε
καὶ τὰ εὔυλα οἶδεν· τὸ μὲν οὖν ἐστὶ τὸ πρῶτον ἄπορον καὶ ἡ λύσις αὐλοῦ. Δεύτερόν ἐστιν ἄπορον οὗ
πνος χρὴ λῆμμα προλαβεῖν τοιοῦτον, ὅτι τὸ ἄπαθὲς τῆς δυνάμει ὡς τὸ ἐνεργείᾳ ἀγόμενον πάντως ἀλ-
λοιοῦται. ἡ δὲ ἀλλοίωσις πάθος ἐστί· τούτου προλιφθέντος πρόεισι λοιπὸν τὸ ἄπορον. ἃ γινώσκει ὁ νοῦς
τὰ εὔυλα, δηλονότι πάσχει ὑπ' αὐλῶν· ἀγε γὰρ ὑπ' αὐλῶν ἄπαθὲς τῆς δυνάμει γνώσεως ὡς τὸ ἐνεργείᾳ
γνῶσιν· τὸ δὲ ἄπαθὲς τῆς δυνάμει ἀγόμενον ὡς τὸ ἐνεργείᾳ ἀλλοιοῦται· τὸ δὲ ἀλλοιούμενον πάσχει· ὁ νοῦς
ἄρα πάσχει ἄπαθὲς τῶν εὐύλων· καὶ ἐπεισὴ οὐδὲν ὑπὸ ἀύωμοῦλου πάσχει· δῆλον ἄρα ὅτι ὁ μοῦλός ἐστιν
ὁ νοῦς τοῖς εὐύλοις· καὶ ἔστιν ἄμλος εὔυλος καὶ φθαρτός· τὰ γὰρ εὔυλα φθαρτά· καὶ πῶς ἄρα φθαρτὸς
ἔσται, ἢ κατ' ἀριστοτέλην, ἢ κατ' αὐαξαγόραν λέγοντας ἄμλον ἀμιγῆ τῆς ὕλης. αὖτη ἡ ἄπειρία. ἰὼ ὠδὶ ἀ-
λυόμενοι φαμεν ὅτι κακῶς ἐλάβετε τὸ ὡς πᾶν ποιοῦ καὶ πάσχει. οὗτος γὰρ ὁ λόγος ψοῦδής ἐστι. πῶς γὰρ
τὸ ποιοῦ ἀντιπάσχει, ὅτε ὁ μοῦλόν ἐστι τῷ πάσχοντι. ἐπεισὴ οὖν ὁ νοῦς οὐκ ἔστιν ὁ μοῦλος τοῖς εὐύλοις,
οὐκ ἀνάγκη πάσχειν ἄμλον ὑπὸ τῶν εὐύλων, ὅστε γινώσκειν ἄμλα. ποιεῖ γὰρ, καὶ ὁ δημιουργὸς δύεργετῶν
ἡμῶν καὶ ὅμως οὐκ ἀντιπάσχει ὑφ' ἡμῶν. ὥστε ἐκεῖνα μόνον τῶν ποιοῦντων ἀντιπάσχει, ὅσα ὁ μοῦλά
ἐστι τοῖς πάσχουσι. καὶ ἡ μὲν λύσις αὕτη ἐξωθεν λέλεκται· ὁ δὲ ἀειστοτέλης ἄλλως λύειν φησὶν, ἰὼ καὶ
τὸ ἄλλοις εἰπεν, ὅτι δυνὸν τὸ πάθος. τὸ μὲν τελειωτικόν. τὸ δὲ φθαρτικόν· ὠδὶ μὲν οὖν τῷ φθαρτικοῦ
ἐρρῶσθαι ὁ λόγος, ὅτι ὅμοιον γίνεται τῷ ποιοῦντι τὸ πάσχον· ὁ δὲ νοῦς γινώσκων τὰ ἀΐδιὰ πάσχει
πάθος τελειωτικόν. ὅπερ ἀπάθειαν μᾶλλον λέγεται, ἢ περ πάθος, ὥστε πάλιν οὐ πάσχει ὁ νοῦς. τὸ γὰρ τε-
λειούμενον ὑπό τινος, ἃ πάντως μὴ ὁ μοῦλα αὐτῷ ἐστι. ἰσὺ γὰρ ὁ κόσμος τελειῶται ὑπὸ τῆς σημαρ. ἢ, μὴ
ὁ μοῦλος αὐτῷ ἃ γίνεται. πάλιν ὑπὸ τῶ ὀρανίων δοικεῖται τὰ τῇ ὃ μὴ τελειῶται, μὴ ἄπ ἐστιν ἄμλοις ὁ μοῦλα.

πάλιν

πάλιν ὁ ἀὴρ τελειοῦται ἐκ τῆς φωτὸς, μὴ οὐκ ἔστιν ὁ μοῦλος αὐτῷ· ὥστε καὶ ὁ νοῦς πάσχει μὲν ὑπὸ τοῦ
αἰσθητοῦ τὸ τελειωτικὸν πάθος. τελειούμενος δὲ ὑπ' ἄμλου, οὐκ ἔστιν ἄμλος ὁ μοῦλος. Σημειωτέον δ' ὅτι
κἂν τελειωτικὸν λέγωμεν ἄμλον πάσχειν πάθος, οὐ τῆς οὐσίας τοῦ νοῦ ἅπτεται τὸ πάθος, ἀλλὰ τῆς ἐνερ-
γείας ἄμλου. αὖτη καὶ δευτέρα ἀπειρία καὶ ἡ λύσις ἀμλῆς. ἐπεισὴ δὲ αἱ δύο αὗται ἀπειρίαι ἀπὸ τῶ
αὐλῶν ἔχον τὴν ἀφορμὴ. δίκαιον καὶ πεῖ τ' αὐλων τῇ ἀπειρῆσαι. ἐπεισὴ ὁ νοῦς οἶδεν ἑαυτὸν. μὴ
ἀὐτισχέφει πρὸς ἑαυτὸν, ὥρα πῶς οἶδε. πότερον καθ' ὁ νοῦς. ἢ κατ' ἄλλο μ. δῦ νῶς, κατ' ἄλλο δὲ, νοη-
τός. ἢ μ. δν κατ' ἄλλο μ. δῦ νᾶς, κατ' ἄλλο ὃ νοεῖται. δῆλον ὡρα ὅτι ὰκ ἔστιν ἁπλῶς ὁ νῶς, ἀλλὰ σύν
θετος. σύγκειται γὰρ καθ' ὁ νῶς δῦ μὴ καθὸ νοεῖται. ἢ ὃ δὲ ἄτοπον τοῦτο ἐκφυγὼν ἐρεῖ τις, ὅτι καθ' ὁ νῶς
δῦ νοεῖται, ἀλλὰ ἀτόπῳ περιπεσῇ, δείκνυται γὰρ ἐν τῇ ἀποδεικτικῇ, ὅτι τὸ καθ' ὁ αὐτισχέφει. ἢ οὐ
καθ' ὁ νῶς δῦ νοεῖται, ἀκὰν μὴ καθὸ νοεῖται νῶς δῦν, ἵνα αὐτισχέφῃ. ἢ ὃ καθ' ὁ νοεῖται νῶς δῦ, συνάγε)
ὅπερ τὸ νούμενον νῶς δῦ. μὴ ἐπεισὴ τὰ μαθήματα νούμενά δῦ. ἔσται μὴ ταῦτα νόδυ. ὅπερ ἄτοπον. ἢ
ὃ εἰπεῖς ὅτι ὁ νοῦς ἄλλο, ψοῦδη. ἢ ὡς μὴ νοεῖ ἄλλο, πῶς οἶδεν ὅτι χωρίζ) τὰ σώματος. τοιαύτη μεῖ δῦ
πᾶσα ἡ ἀπορεία. διὰ ὃ δὲ ἀσαφὲς συντόμως ἄμλη ἐπαναλάβωμεν. ἐπεισὴ ὁ νοῦς νοεῖ ἑαυτὸν, ἢ καθ' ὁ
νοῦς δῦ νοεῖ ἑαυτόν. μὴ ἐπεισὴ τὸ καθὸ αὐτισχέφει, ἔσται μὴ καθ' ὁ νοητὸς νοῦς, ὡς συνάγομεν πάντα τὰ
νοητὰ μὴ τὰ μαθήματα νόας εἶναι, ἢ κατ' ἄλλο μ. δῦ νοῦς, κατ' ἄλλο ὃ νοεῖται. μὴ ἔσται ὁ νοῦς σύνθε-
τος. ὅπερ ἄτοπον. Λύει ὃ τὴν ἀπορείαν πεῖμενος τῷ εὐισκέλαι φάσκων ὅτι πᾶν τὸ κυρίως νοητὸν νῶς
δῦ. τὰ γὰρ μαθήματα ὰκ ἔστι κυρίως νοητά· μὴ διατῆ τ ὰκ ἔσι νόδυ. ἢ μῶν γάρ ἔσιν αὐτὰ καὶ μὴ ἐσχη-
ρήσαμεν ἄμλα τ' ὕλης, ἐπεὶ εὔυλά ἔσιν. ὅσα ὡσὰ οὐκ ἔβ ἢ μῶν, ἀλλ' ὅτι οὐδὲν ἔχον τὰ νοητὰ εἶναι, τοιῦτο
νόδυ. μὴ γὰρ κἂν ἀπέλους εἴπῃς, καὶ οὔπω κατὰ τ ἀειστοτέλω νόδυ ἔσι, κἂν ἐν αὐτῇ τῆς ἁπλατοῦς
περιπολοῦσα τε εἴπῃς, ὃν δημιουργὸν λέγα. καὶ οὔπως κατὰ τὸν ἀειστοτέλω νοῦς ἐστιν. ἀλλ' ἐπεισὴ οὔ-
τε πλάτωνι δοκεῖ τὸ τὸν θεὸν νοῶ εἶναι, οὔτε τοῖς δύσεβέσι δόγμασιν. ὁ γὰρ θεὸς καὶ ὑπερνοῦς ἐστιν,
ὅθεν καὶ πρόνοιαι ὠνόμασται, ὡς πρὸ τῆς νοῦ ὤν, φέρε ἡμεῖς ἀλλως λύσωμεν τὴν ἀπορίαν. φαμὲν γὰρ ὅτι
οὐ συνάγεται, πᾶν τὸ νοητὸν νοῦς. πρῶτον μὲν γὰρ τὰ νοητὰ. ἢ κυρίως ἐστὶ νοητὰ ὡς τὰ πέντε ἄϋλα, ἢ δ'
κυρίως, ἀλλὰ καθὸ αἰσθητὰ λέγεται νοητὰ ὡς λίθος. νυνὶ οὖν πρὸ τῶν κυρίως νοητῶν ἐστιν ὁ λόγος. ἢ ὃ
τῆς τοῦ, ἔσται τὰ κυρίως νοητὰ νοῦς. καὶ οὐδὲν ἄτοπον ἐπακολουθήσει. δεύτερον δὲ ὅτι οὐδὲ συνάγεται
πᾶν τὸ νοητὸν νοῦς. ἀλλὰ πᾶν τὸ νοερὸν ἔαυτὸ νοῦς. τί γὰρ ἔφη ἡ ἀπορεία καθὸ νοῦς νοεῖται, ὑπόπινος,
δηλονότι ὑφ' ἑαυτῆς. εὖκοιμι. ἢ βούλει αὐτίσχεφε διὰ τὸ καθὸ, ὕλαι τὴν πρότασιν. καὶ εἰπε καθὸ ὑφ'
ἑαυτῆς νοεῖται, νοῦς ἐστι. αὖτη γὰρ τί ἐστιν ἡ ὑγιὴς αὐτισχεφή. ἢ οὐ συνήχθη ἐκ τῆς αὐτισχεφῆς ὅτι ὁ δή-
που τὸ νοητὸν νοῦς. ἀλλὰ πᾶν τὸ ὑφ' ἑαυτῆς νοητὸν νοῦς ἐστιν, οὐκέτι πᾶν τὸ νοητὸν νοῦς ἐστι. μὴ οὐ μόνον
διὰ τὸ εἶδον τῇ λύσει ἀειστοτέλους οὐκ ἀρεσκόμεθα, ἀλλὰ καὶ ὅτι τὰ καθόλου νοητὰ ἐστιν, ἀλλ' ὃ νόες.
τὸ δὲ λέγειν ὅτι οὐχ ἡ νοῦς γινώσκει ἑαυτὸν, ἄτοπον. πρῶτον μὲν γὰρ ὡς εἴπομεν ἔσται διπλοῦς ὁ μνοσι
δῆς καὶ ὁ ἀμλοῦς νοῶν καὶ νοούμενος. καὶ μὴ πάντα ἑαυτὸν γινώσκων. καὶ ὁ γὰρ νοεῖται νοεῖ ἑαυτόν. καὶ
οὐ καθὸ νοεῖ. ὥστε ἡ νοῦς ἑαυτὸν γινώσκει ὁ νοῦς. τοῦτο καὶ ζήτημα. Τέταρτον ζήτημα εἰ ὁ νῶς
νοεῖ ἑαυτόν. ἀεὶ δὲ πάρεστιν ἑαυτῷ ὁ νοῦς, ὅταπ μὴ ἀεὶ ἑαυτὸν νοεῖ. θεωροῦμεν γὰρ ὅτι ὀλιγάκις οἱ ἄν-
θρωποι ὠδὶ ἐρεφόμεθα πρὸς ἑαυτούς. ἀλλ' ἢ πᾶ. θεοῦ νοοῦμεν, ἢ πᾶ. κόσμον. ὀλιγάκις δὲ πᾶ. ἑαυτῶν
καίτοι ἐχρῶν ἀεὶ ἑαυτοὺς νοεῖν, διότι ὁ νοῦς ἀεὶ πάρεστιν ἑαυτῷ. αὖτη μεῖ ἡ ἀπορεία. Λέγουσι δὲ ὅτι
διὰ τὴν ὠδὶ μεῖξιν καὶ τὴν κακονόησιν τῶν ὄντων τὸ τοιοῦτον γίνεται. ὥσπερ γὰρ ἐὰ δύο παραγένωνται. μὴ
ὁ μὲν ἐῆς ἢ φίλος. ὁ δὲ ἕτερος λαμπρός τις. οὐδὲ προσκινοῦμεν τὸν φίλον ἅτε συνήθη ὄντα· τὸν δὲ ἄλ-
λον δεξιούμεθα. οὕτω καὶ ὁ νοῦς γινώσκων ὅτι ἀεὶ πάρεστιν ἑαυτῷ, ὀλιγάκις μεῖ ἑαυτὸν νοεῖ. πολλά-
κις δὲ τὰ ἐγκόσμια πράγματα, ἢ ὑπερκόσμια. οὐ καθ' ὡσοῦν νοῦς ὁ νοῦς οὐκ ἀεὶ ἑαυτὸν γινώσκει, ἀλ-
λὰ διὰ τὴν ἐνέργειαν ἄμλης τῆς τοῦ γίνεται. ὥσπερ γὰρ ἐν μελαγχολίαις παντελῶς ἃ γινώσκει ὁ νοῦς διὰ
τὸ παρεκβέπεσθαι ἀπ' αὐτοῦ, οὕτω καὶ ὠδὶ κἀλλοθι πεῖ τὸ σῶμα ἀχολάζων, οὐ γινώσκει ἑαυ-
τόν. ὅτε οὐκ ἔστι ἐνέργεια νοῦς, ἀλλὰ δυνάμει. ὁ μέντοι πλωτῖνός φησιν ὅτι ἔστι τοῦς ὁ ἀεὶ γινώσκων ἑαυ-
τόν. καὶ ὁ ἀεὶ μὴ γινώσκων ἑαυτόν. ἵνα πάλιν λάβῃς τὸν μὲν ἐνέργεια, ἀεὶ γινώσκοντα ἑαυτόν. τὸν δὲ
δυνάμει, μὴ ἀεὶ τὸ ὃ ἀεὶ γινώσκειν ἔλεγεν διὰ τὸν πλάτωνα λέγοντα ἀεκινήτην τὴν ψυχήν. τὸ γὰρ ἀεὶ
κίνητον ὠδὶ τῷ ἀεὶ ζῶν ποιεῖν τῷ σῶμα ἐλαύβανεν. ἀλλὰ καὶ ὠδὶ τῷ ἀεὶ γνωστὸν ἀλλο ποιεῖν, καὶ ἀεὶ
μεῖ φησι γινώσκειν ὁ νοῦς, ἢ δὲ καὶ μὴ ἀναπνεύσειν ὅτι ἀεὶ γινώσκει. τῷ διὰ τὸν τῷ σώματος θόρυ-
" βον. γίνεται εὖ οἷς ἡ θεωρία σὺν θεῷ πληροῦται. Επεὶ δὲ ἄλλο ἐστὶ μέγεθος. καὶ μεγέθει εἶναι καὶ τὸ
" ὕδωρ καὶ τῷ ὑδάτι εἶναι. Ἐρωτᾷ καὶ εὐ κατηγορίας. καὶ εὐ τῇ φυσικῇ, ὅτι ἄλλο ἐστὶ τὸ τί δε. καὶ
ἄλλο τὸ πῶδε. τὸ μεῖ γὰρ τόδε, τὸ συναμφότερον σημαίνει, ὅ ἐστι τὸ εἶδος μετὰ τῆς ὕλης, οἷον τὸ ὕδωρ
καὶ τὸ μέγεθος. τὸ δὲ τῷδε, τὸ εἶδος μόνον σημαίνει αὖθι τῆς ὕλης. οἷον τῷ ὑδάτι εἶναι. καὶ τῷ με-
γέθει εἶναι. καὶ ὠδὶ μεῖ τῶν εὐύλων πραγμάτων οὕτως ἐστὶν ἡ σημασία. ὠδὶ δὲ τῶν ἀύλων πραγμά-
των παντόν ἐστι τὸ τόδε καὶ τῷδε. οἷον ὠδὶ θεοῦ. ὠδὶ σημείου καὶ τῶν τοιούτων. τὸ ἀλλὸ γὰρ σημαίνεται
καὶ τὰς δεντέρας πλώσεις. ἔστιν οὖν ὅλος ὁ νοῦς ἀριστοτέλοις οὗτος. ἅμα ὁ νῶς οἶδεν ἐφ' ὧν ἕτερόν ἐστι

τὸ δὲ μὴ ῥᾴδιε. τοιγάρτοι τὸ ὑπὸ τινων λεγόμενον, ὡς τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ κακὸν
πρὸς τὸ τέλος συντείνει, ἐν μὲν τῷ τέλει ἀληθὲς ἐστιν, ἐν δὲ τοῖς πρὸς τὸ τέλος
ἀγομένοις οὐκ ἀληθές· ἐνίοτε γὰρ καὶ τὸ κακὸν ἀναγκαῖον ἢ συμφέρον ἐστὶ πρὸς
τὸ τέλος, ὅταν μὴ ἄνευ τούτου ἢ τὸ τέλος ἢ ἢ μὴ ῥᾴδιον ἢ ἢ μὴ καλόν· καὶ τὸ
ἀγαθὸν ἐνίοτε βλαβερὸν πρὸς τὸ τέλος, ὅταν ἐμποδίζῃ ἢ μὴ ἐνδέχηται ἢ μὴ
ῥᾴδιον ἢ μὴ καλὸν ἢ μὴ πρέπον ἢ ὅταν ἄνευ τούτου μὴ δύνηται ἢ μὴ ἐνδέχηται
ἢ μὴ ῥᾴδιον ἢ μὴ καλὸν ἢ μὴ πρέπον ἢ ὅταν ἄνευ τούτου μὴ δύνηται ἢ μὴ
ἐνδέχηται ἢ μὴ ῥᾴδιον ἢ μὴ καλὸν ἢ μὴ πρέπον ἢ ὅταν ἄνευ τούτου μὴ δύνηται
ἢ μὴ ἐνδέχηται ἢ μὴ ῥᾴδιον ἢ μὴ καλὸν ἢ μὴ πρέπον ἢ ὅταν ἄνευ τούτου μὴ
δύνηται ἢ μὴ ἐνδέχηται ἢ μὴ ῥᾴδιον ἢ μὴ καλὸν ἢ μὴ πρέπον ἢ ὅταν ἄνευ τούτου
μὴ δύνηται ἢ μὴ ἐνδέχηται ἢ μὴ ῥᾴδιον ἢ μὴ καλὸν ἢ μὴ πρέπον ἢ ὅταν ἄνευ
τούτου μὴ δύνηται ἢ μὴ ἐνδέχηται ἢ μὴ ῥᾴδιον ἢ μὴ καλὸν ἢ μὴ πρέπον ἢ ὅταν
ἄνευ τούτου μὴ δύνηται ἢ μὴ ἐνδέχηται ἢ μὴ ῥᾴδιον ἢ μὴ καλὸν ἢ μὴ πρέπον ἢ
ὅταν ἄνευ τούτου μὴ δύνηται ἢ μὴ ἐνδέχηται ἢ μὴ ῥᾴδιον ἢ μὴ καλὸν ἢ μὴ
πρέπον ἢ ὅταν ἄνευ τούτου μὴ δύνηται ἢ μὴ ἐνδέχηται ἢ μὴ ῥᾴδιον ἢ μὴ καλὸν
ἢ μὴ πρέπον ἢ ὅταν ἄνευ τούτου μὴ δύνηται ἢ μὴ ἐνδέχηται ἢ μὴ ῥᾴδιον ἢ μὴ
καλὸν ἢ μὴ πρέπον ἢ ὅταν ἄνευ τούτου μὴ δύνηται ἢ μὴ ἐνδέχηται ἢ μὴ ῥᾴδιον
ἢ μὴ καλὸν ἢ μὴ πρέπον ἢ ὅταν ἄνευ τούτου μὴ δύνηται ἢ μὴ ἐνδέχηται ἢ μὴ
ῥᾴδιον ἢ μὴ καλὸν ἢ μὴ πρέπον ἢ ὅταν ἄνευ τούτου μὴ δύνηται ἢ μὴ ἐνδέχηται
ἢ μὴ ῥᾴδιον ἢ μὴ καλὸν ἢ μὴ πρέπον ἢ ὅταν ἄνευ τούτου μὴ δύνηται ἢ μὴ
ἐνδέχηται ἢ μὴ ῥᾴδιον ἢ μὴ καλὸν ἢ μὴ πρέπον ἢ ὅταν ἄνευ τούτου μὴ δύνηται
ἢ μὴ ἐνδέχηται ἢ μὴ ῥᾴδιον ἢ μὴ καλὸν ἢ μὴ πρέπον ἢ ὅταν ἄνευ τούτου μὴ
δύνηται ἢ μὴ ἐνδέχηται ἢ μὴ ῥᾴδιον ἢ μὴ καλὸν ἢ μὴ πρέπον ἢ ὅταν ἄνευ

» σήμη ἡ θεωρητική, καὶ τὸ ἀϊδιώτατον, τὸ ἀΐδιόν ἐστιν.

Κ. αἰ ὁ λίθος ἅπαν τὸ αὖω σιτὸν εἶναι τὸ νοητὸν τότε κυρίως καὶ οὐ κυρίως. νῦν φησιν ὅτι τὸ κυρίως δυνάμει ἐστὶ ὁ νοῦς τὰ νοητά. ὅταν δὲ νοῇ ἀλλὰ ἐνεργείᾳ. οὐ γὰρ ἔχει φησὶ τὰ νοητὰ ὁ νοῦς ἢ μὴ νοῇ ἀλλά. ἀγράφῳ γὰρ ἔοικε γραμματείῳ καὶ ὥρα ὅτι γραμματέᾳ εἶπέ φησιν ὁ Ἰάμβλιχος ᾗ οὐ χαρτίῳ. γραμματεῖον δὲ οὐ λέγει, ἢ μὴ ἔχει γράμματα. τοῦτο δέ ἐστιν βουλόμενος τὴν ψυχὴν τῶν παίδων, ὃ ὄντι ἡ διανόημα νοῦς ἔχειν τοὺς λόγους τῶ πραγμάτων. ὥστε ἡ γραμματέων ἀλλὰ λέπεκασε, δηλονότι τοὺς λόγους τῶν πραγμάτων ἔχει, ὥσπερ καὶ τὸ γραμματεῖον ἔχει γράμματα. ἡ δὲ ἀγράφῳ αὖτι τῷ καινῷ γράφῳ διὰ τὸ λεπτὸν καὶ ἀφανῆ ἔχειν γράμματα. ἐπεὶ καὶ ἄφωνον λέγομεν φαινόμενον καὶ φθόγγον. ὥστε καὶ ἀεισοτέλης φησὶ δεῖσαι εἶναι οὐ τῇ ψυχῇ τὰ νοητά. ὡς πλάτων. καὶ τοὺς λόγους πέμπτων. καὶ αὐάμνησιν εἶναι, οὐ μάθησιν. ταῦτα δὲ εἶπεν, ἵνα διείξῃ καὶ ἀεισοτέλης ὁμοδόξων αὐτῷ.

» Καὶ ἄλλως δὲ νοητὸς ὄντως ὥσπερ τὰ νοητά. Εντεῦθεν ὅτιν ἡ λύσις τῆ ῥίπου ἀπόρου, ὅτι πῶν νοητὸν κυρίως ὂν νοητὸν νοῦς ὄντιν. ἡ γὰρ ἀϊδιότης διανοητική. τὸ δὲ οὕτως ἀϊδιον τὸ αὐτό ὄντιν. τί φησι; ὅτι οὐδὲν ἄτοπον τὸ αὐτὸ νοῦν εἶναι καὶ νοούμενον. τὸ γὰρ κυρίως ὂν νοητὸν, ὅ ἐστιν ἀϊδιότης. καὶ ὁ κυρίως νοῦς, ὃ ἐστιν ἀϊδιότης, τὸ αὐτό ἐστι. τὸ δὲ κυρίως πρόκειται ὅτι τὰ μαθήματα οὐκ ἔστι κυρίως νοητά. ὅλως δὲ νοητὰ λέγονται διότι ὑφ' ἡμῶν ἀνεπλάσθησαν. καὶ ἡ μετάρχεσιν ἀϊδιότης.

» ΤΟΥ δὲ μὴ ἀεὶ νοεῖν, τὸ αἴτιον ἀϊδιότης ἐπέσον. εἰ δὲ τοῖς ἔχουσιν ὕλην, δηλαδὴ μόνον ἔκαστόν ὄντιν
» τῶν νοητῶν. ὥστ' ἐκείνοις μὲν οὐχ ὑπάρξει νοῦς. ἀΐδιος γὰρ ὕλης δηλαδὴ ὄντιν ὁ νοῦς τῶν τοιούτων. ἐκείνῳ δὲ τὸ νοητὸν ὑπάρξει.

Ε᾽ντεῦθεν τὸ τέταρτον ἄπορόν ὄντιν. διατὶ μὴ ἀεὶ νοεῖ ὁ νοῦς. καὶ ἀπορεῖ μὲν, οὐ λύει δὲ ἀλλά. ἡμεῖς δὲ ἤδη ἐλύσαμεν. ἀλλ' ἔρχεται πάλιν μετὰ τοῦτο ὡς τὴν λύσιν τῆ ἀπόρου τῆ λέγοντες, ὅτι ἔστι τὰ νοητὰ ὁ νοῦς. ἅπαν γὰρ ὅτι ἀϊδίων κυρίως νοητῶν ἀληθές ὄντιν, νῶν φησιν ὅτι ἀϊδίων τῶν σύνλων τῶν ὄντων δηλαδὴ μεθ νοητῶν καὶ οὐ κυρίως, οὐκ ἔστι ταὐτὸν τὸ νοητὸν τῷ νῷ. ὁ γὰρ νοῦς αὐλοῦπι πρᾶγμα. ἐν οἷς ἡ πρᾶξις σὺν θεῷ πληροῦται.

» ΕΡΕΙ δὲ ὥσπερ ἐν ἁπάσῃ τῇ φύσει ἐστί τι τὸ μὲν, ὕλη ἑκάστῳ λέγει. τοῦτο δὲ ὅτι πάντα δηλαδὴ μεθ
» ἐκεῖνα. ἕτερον δὲ, τὸ αἴτιον καὶ ποιητικὸν, τῷ ποιεῖν πάντα. οἷον ἡ τέχνη πρὸς τὴν ὕλην πέπονθεν, αὐάγκη καὶ ἐν τῇ ψυχῇ ὑπάρχειν ταύτας τὰς διαφοράς. καὶ ἔστιν ὁ μὲν τοιοῦτος νοῦς, τῷ πάντα γίνεσθαι. ὁ δὲ, τῷ πάντα ποιεῖν, ὡς ἔξις τίς. οἷον τὸ φῶς. φῶπον γάρ πινα καὶ τὸ φῶς ποιεῖ τὰ δηλαδὴ ὄντα χρώματα, ἐνεργείᾳ χρώματα.

Μ ετὰ τὸ ζητῆσαι ὡς τῆ δηλαδὴ νοῦ τέταρά πινα, ἔρχεται λοιπὸν καὶ ἀϊδίων ἐν ἐνεργείᾳ νοῦν, καὶ δέ καὶ ἀϊδίου ζητεῖ. πρῶτον μὲν ὅτι πάντα ποιεῖ ὁ νοῦς. δεύτερον ὅτι τῇ οὐσίᾳ ἐνεργεῖ. οὐδὲ γὰρ ὡς ἐς ἄλλου οὐσίαν προβάλλεται τὰ ἐνεργείας, οὕτως ἐστὶ καὶ ἀϊδίων τῆ ἐνεργείᾳ νοῦ. οὐδὲ γὰρ ἡ οὐσία τῆ ἐνεργείᾳ νοῦ προβάλλεται τινὶ ἐνέργειαν, ἀλλ' ἀλλοίαν ἀλλὴ ἡ οὐσία ἀλλοῦ ἐνεργείᾳ ἐστὶ καὶ οὐκ ἔστιν ἕτερον ἡ οὐσία τῆ ἐνεργείᾳ νοῦ παρὰ τινὶ ἐνέργειαν ἀλλοῦ. ῥίπου φησὶ ὑπάρχει τῷ ἐνεργείᾳ νῷ. τὸ ἀεὶ νοεῖν τε καὶ ἐνεργεῖν καὶ μηδέποτε ἀπολήγειν τῆ ἐνεργεῖν. τέταρτον ὅτι ψυχικός ὄντι. πέμπτον ὅτι ἀθανάτος καὶ ὅτι χωριστὸς ὄντιν. ἕκτον ὅτι ἕξει καὶ φωτὶ ἀναλογεῖ. ὥσπερ γὰρ τὸ φῶς οὐκ ἀλλὸ ποιεῖ τὰ χρώματα, ἀλλὰ τὰ εἴδη ὄντα φανερὰ ποιεῖ, οὕτω καὶ ὁ ἐνεργείᾳ νοῦς. οὐ ποιεῖ τὰ πράγματα, ἀλλὰ τὰ εἴδη συμποιεῖ καὶ συχαράπτει τῷ δηλαδὴ ὄγδοον ὅτι ὁ δηλαδὴ νοῦς τῆ ἐνεργείᾳ χρόνῳ διαφέρει καὶ αὐτῷ ὑποκειμένῳ. εἴναται ὠὐλαιθαίνεται ὁ νοῦς. δέκατον ὅτι ἀεὶ μετὰ φαντασίας ἐνεργεῖ ταῦτα τὰ νοήματα τῆς λέξεως. ἡ φύσις ὑπάρχειν τῷ ἐνεργείᾳ νῷ. καὶ μηδὲν ἕτερον ἡ φύσις, οἱ δὲ ηγηταὶ ὠὐλὴ πολλὰς καὶ διαφόρους ὁδοὺς ἐφάπτηναν, ἄλλων ἄλλως ἐλαμβανόντων ἐν ἐνεργείᾳ νοῦ. Αλέξανδρος μὲν γὰρ ἐνεργείᾳ νοῦ ἐκάλεσε τινὶ μίαν τῶν πέντων ἀρχήν, ἥτις ἐν ὑραθὲν νοῦ. μαεῖνος δὲ ἐνεργείᾳ νοῦ εἶπεν οὐ τινὶ μίαν τῶν πέντων ἀρχήν, ἀλλὰ δηλαδὴ μόνιόν τινα ἡ ἀγελικήν. ἁπλῶς γοῦν οὔτε τὸν ἡμέτερον λέγει ἐνεργείᾳ νοῦ. οὔτε τῶν τῆς μιᾶς τῶν πέντων ἀρχῆς. πλωτῖνος δὲ ἐνεργείᾳ νοῦ ἐνόησε τῶν ἀνθρώπινον νοῦ. τὸν μὲν ἀεὶ ἐνεργοῦντα. ἐν δέ ποτε ἐνεργοῦντα. πεπλανῆντας δὲ πλωτῖνος ἀπὸ πλάτωνος. ἀνεύσας γὰρ ὅτι ἐκείνου ὅτι ἡ ψυχὴ ἀεικίνητός ὄντιν, εὐθύμισεν ἀεικίνητον ἀϊδιον λέγειν τῷ ἀεὶ νοᾶν, καὶ διατοῦτο οἴεται εἶναι νοῦν ἀεὶ νοοῦντα. φησὶν οὖν ὁ πλωτῖνος. ὅτι ἐνεργείᾳ νοῦ λέγει ἐν ἀνθρώπινον νοῦν, ἐν ἀεὶ νοοῦντα. πλούταρχος δὲ ὁ ἡμέτερος τιθέμενος, οὐκ οἴεται εἶναι. περὶ ἡμῶν διϊδιον νοῦν, ἀλλ' ἁπλοῦν. καὶ τοῦτον τὸν ἁπλοῦν λέγει ἀεὶ νοοῦντα, ἀλλ' ἀϊδίως νοοῦντα. οἴεται οὖν ὁ πλούταρχος ἐνεργείᾳ λέγειν ἐν νοῦν τὸν ἀνθρώπινον, ἐν οἴεται καὶ ποτὲ νοεῖν, τοσοῦτοί ὅσον ἀεὶ γινόμενοι δόξαι πρὸς τῆ ἐνεργείᾳ νοῦ. τέταρτον τὸν ἀεισμὸν. ἡ ἀλεξάνδρου. ἡ μαείνου, ἡ πλωτίνου. ἡ πλουτάρχου. καὶ ἑκάστη αὐτῶν δικαιολογίας κέκριπται. δίκαιον οὖν ἐκθέσθαι τὰς συνηγορίας ἑκάστης δόξης. ἀλέξανδρος μὲν οὖν ἔλεγεν ἐνεργείᾳ νοῦ τὸ πρῶτον αἴτιον. ἐπλανάτο δὲ ἐν τῇ ἀκούειν ἀλλὸν ὅτι πάντα ποιεῖ τὶς γὰρ ἐστὶ ὁ πάντα ποιῶν, ἢ μὴ ἡ πρώτη αἰτία. ἡ οὖν ἀεισοτέλης λέγει ὅτι ὁ κατ' ἐνέργειαν νοῦς πάντα ποιεῖ. διλονότι κατ' ἐνέργειαν νοῦ λέγει τινὶ πρώτην αἰτίαν. ἢ ὅτι πάντα

λιν λέγει τῇ ὑσίᾳ σύνδρομον ἔχειν τινὶ ἐνέργειαν ἐν ἐνεργείᾳ νοῦ, ὅπερ μόνῳ θεῷ οἰκεῖον. ὁ γὰρ ὁ ἡμέτερος νῆς φαίνεται διὰ δηλαδὴ μεως τινὶ ἐνέργειαν ποιούμενος. καὶ πάλιν ὅτι ἀεὶ ἐνεργεῖ. ἐνεῦθεν ἔν ὁ ἀλέξανδρος ἠπατᾶτο. καὶ ἔλεγεν ὅτι ὅδενὶ ταῦτα ἡ μὴ μόνῳ θεῷ ἁρμόττει. θεὸς γὰρ μόνος οἰκεῖον τὸ σύνδρομον ἔχειν τῇ ὑσίᾳ τινὶ ἐνέργειαν. ἡμῖν δὲ ἀεὶ ἐνεργεῖν. ὁ δὲ πλωτῖνος ἠπατᾶτο ἐκ τοῦ ἀεὶ ἐνεργεῖν, καὶ ὑπετίθετο αὐ ἡμῖν νοῦν ἀεὶ ἐνεργοῦντα, καὶ τοῦτον ἔλεγεν ἐνέργειαν νοῦ. μαείνος δὲ τοῖς ὀξ ἀμαφοῖν χρησάμενος ὑγιὲς δηλονότι νοῦν ἔλεγεν ἀεισοτέλη ἅπεν τὸν ἐνεργείᾳ νοῦ. ἀνθρώπινον μὲν γὰρ ὄκ ἐστι, διὰ τὸ ἅπεν ὅτι πάντα νοεῖ καὶ τῇ ὑσίᾳ ἐνεργεῖ καὶ ἀεὶ νοεῖ. ἀλλὰ μᾶν οὔτε τῇ θύραθεν ὄδιν νοῦ. ἡ γὰρ λέγει φωτὶ αὐαλογεῖ καὶ ἕξει καὶ ὅτι μεταφαντασίας ἐνεργεῖ. καὶ ὠὐλαιθαίνεται. ὄκ ἔστι ταῦτα τῇ θύραθεν νοῦ. τὸ οὖν ἅπεν ὅτι φωτὶ καὶ ἕξει αὐαλογεῖ, δήλωσιν ὅτι ταῦτα ἰδιάζει ὄδιν νῷ τινος μεταξὺ ὄντος τῇ θύραθεν καὶ τῇ ἀνθρωπίνου. οἷον ἀγελικοῦ νῷ. καὶ τὸ φῶς γὰρ μέσον ἐστὶ φωτιζόντος καὶ φωτιζομένου. καὶ ἡ ἕξις δὲ μέσον ἐστὶν ὠὐλησιαότητος καὶ προχαιρήσεως. τούτοις δὲ ἐν νοῦν ἀφομοίωσεν. ὥστε δηλονότι μέσον τινὰ λέγει νοῦν τῇ τε ἀνθρωπίνου καὶ τῇ θύραθεν. Ο δὲ πλούταρχος δικαιολογᾶται λέγων ὅτι πῆ ψυχῆς ὄδιν ἡ πραγματεία καὶ οὐκ εἶχεν ἀριστοτέλης νοῦν πῆ τῇ θύραθεν νῆ διαλέγεσθαι. ἀλλ' ἐνεργείᾳ νοῦ καλεῖ ἐν ἀνθρώπινον. ἐπεὶ σὶ καὶ πῆ πύπυ ἐστὶν ἡ προκειμένη πραγματεία. λοιπὸν κοινὴ καταδρομὴ τῶν ῥίων, ἀλεξάνδρου φημὶ μαείνου καὶ πλωτίνου τῆς λέξεως γίνεται. δυείσκομεν γὰρ ἂν ἀεισοτέλη λέγοντα ὅτι ὁ ἐνεργείᾳ νῆς. τῷ μὲν ὑποκειμένῳ ἀϊδίος ὄδιν. τῷ δὲ χρόνῳ διάφορος παρὰ τὸ δηλαδὴ καὶ τὸ ἐνεργείᾳ. πρότερον γὰρ ὢν δηλαδὴ, ὕστερον ἐνεργείᾳ γέγονεν. ἡ οὖν ταῦτα ἐν τῇ λέξει φησὶν ἀεισοτέλης, δηλονότι οὔτε θεὸν λέγει νῶ κατ' ἐνέργειαν νοῦ, ὡς ἀλεξάνδρου δοκεῖ. ὁ γὰρ θεὸς οὐκ ἐῶ πρότερον δηλαδὴ, ἀλλὰ ἐνεργείᾳ ἐστὶ. πῆ μὴ ὢν ἀγαθότητος οὔτε ὁ δηλαδὴ νοῦς ἢ ὁ ἀγελικὸς πρότερον δηλαδὴ ἐῶ. καὶ πύτις γὰρ τοὺς νοῦς ἀεισοτέλης ἐνεργείᾳ βούλεται εἶναι. ὥστε οὖν καὶ ὁ μαεῖνος κακῶς λέγει. ἀλλὰ καὶ πλωτῖνα ἐναντιοῦται. ἡ γὰρ κατ' ἄλλον ἀεὶ ἐνεργεῖ, οὐκ ἐῶ πρότερον δηλαδὴ. ὁ δὲ ἀεισοτέλης λέγει ὅτι πρότερον δηλαδὴ ἐῶ. δῆλον οὖν ὡς ἀραλέγονεν διατοῦτο, ὅτι οὔτε θεὸν λέγει, ὅτε τὸ δηλαδὴ μόνιον ἢ τὸν ἀγελικὸν, ὅτε τῶν ἀεὶ ἐνεργοῦντα νοῦν. ἀλλὰ πῆ τῇ ἐν ἡμῖν νοῦ ὄδιν ὁ λόγος. αὕτη μὲν πρώτη καταδρομή. Δεύτερα δέ ὄδιν αὕτη. πῶς λέγει ἀεισοτέλης ὅτι ὁ νοῦς μόνος ἐστὶν ἀθανάτος καὶ ἀΐδιος. ἔφη γὰρ καὶ τοῦτο μόνον ἀθανάτον καὶ ἀΐδιον. εἴτε γὰρ πρῶτον αἴτιον νοήσομεν οὐκ ἔστι μόνον ἀθανάτον. ἔστι γὰρ καὶ ἄλλα ἀθανάτα. οὔτε ἡ τὸν ἀγελικὸν νοήσομεν ἢ τὸν δηλαδὴ μόνιον, πάλιν οὔτος μόνος ἀθανάτος ὄδιν. καὶ ἡ πρώτη γὰρ αἰτία ἀθανάτος. οὔτε πάλιν κατὰ τὸν πλωτῖνον ἡ τὸν ἀεὶ νοοῦντα νοῦ νοήσομεν, οὔτος μόνος ἐστὶν ἀθανάτος. ἐπὶ γὰρ καὶ ἄλλα ἀθανάτα ὡς οἱ ποτὲ νοοῦντες κατὰ πλωτῖνον. ὥστε καὶ ἀλλὴ κοινὴ ὄδιν καταδρομὴ αὖτ τὸ μὴ δυείσκειν αὐτούς, πῆ ποίᾳ νοῦ εἶπεν ὅτι μόνος ἐστὶν ἀθανάτος. οἱ δὲ λέγοντες τὸν νοῦν τὸν ἀνθρώπινόν ποτε νοεῖν καὶ τοῦτο μόνον εἶναι. καὶ μὴ ἔχειν ἡμᾶς ἄλλον νοῦν δηλαδὴ ἀπολογήσασθαι τῇ ἅπεῖν οὕτως ὅτι πολλῶν ὄντων τῶν συμπληρούντων ἐν ἀνθρωπον, μόνος ὁ νοῦς ὄδιν ἀθανάτος. ἡ ἀΐδιος. ὁ οὖν μόνος πρὸς τὰ συμπληροῦντα ἐν ἀνθρωπον λογιστέον. πλωτῖνος δὲ ταύτην ἢ ἀπολογίαν ἀ δηλαδὴ ἀπεῖν. δύο γὰρ ὑποτίθεται νοῦς. τόν τε ἀεὶ νοοῦντα. καὶ τὸν ποτέ. τινὰ οὖν ἔχει ἅπεῖν μόνος ἀθανάτον. εἴτε γὰρ ἐν ἀεὶ νοοῦντα ὑπολαμβάνεται. καὶ γὰρ καὶ ὁ ποτὲ νοῶν ἀθανάτος ὄδιν. εἴτε ἐν ποτὲ νοοῦντα εἴπει ἀθανάτον, ἀλλὰ καὶ ὁ ἀεὶ νοῶν κατ' ἄλλον. ὥστε οὔτε πλωτῖνος ἔχει λέγειν πῶς λέγομεν μόνως ἀθανάτον τὸν νοῦν. καὶ λῶς δὲ πρόσκειται τὸ ἀθανάτον καὶ ἀΐδιον εἶναι ἐν νοῦν. καὶ ἡ ἄλογος γὰρ, ἢ φυτικὴ ἀθανάτοι μάλιστα, ἐκ ἀΐδιοι δέ. ἡ γὰρ χορηγοῦσι ζωὴν. οὐδὲν δὲ τοιοῦτον δέχεται ὃ χορηγεῖ. ἡ αἷμα ἔχουσι τὴν ζωὴν, καὶ ἀθανάτοί ἔσιν. τὸ μὲν ἀΐδιον. ἀΐδιαν μὲν γὰρ λέγεται κατὰ τὸ ἀεὶ ὑπάρχον. ἀθανάτον δὲ κατὰ τὸ ἀεὶ ζῶν. ὥστε ὁ νοῦς μόνον τῶν ἐν ἡμῖν καὶ ἀεὶ ὑπάρχει καὶ ἀεὶ ζῇ. ἄλογος δὲ καὶ φυτικὴ ἀεὶ μὲν ζῶν λέγεται. οὐκ ἀεὶ δὲ εἶναι. ὥστε καὶ τῷ τὸ τῷ ἀνθρωπίνῳ νῷ ὑπάρχειν αὖ τοῦ ἔσιν αἱ κοιναὶ κατὰ δρομαὶ πρὸς τοὺς ῥίους. Πρὸς ἀλέξανδρον δὲ καὶ μαεῖνον ταῦτα λέγομεν ὅτι οὐ τῇ λέξει ἐν κατ' ἐνέργειαν νοῦν χωριστὸν λέγῃ, οὐ κεχωρισμένον. ὃ δὲ πρῶτον αἴτιον ὁ λέγει ἀλέξανδρος ἐνεργείᾳ νοῦν εἶναι. ἢ ὁ δηλαδὴ μόνιος, ὃν μαεῖνος λέγει κεχωρισμένοι εἶναι, ἃ μὲν χωριστοί. ἃ μὲν χωριστὸν σημαίνει ὅτι οὔπω μὲν κεχώρισται, δύνασται δὲ χωρισθῆναι. ἐκεῖνοι δὲ ἤδη κεχωρισμένα φασὶ. καὶ ἡ πρώτη αἰτία. καὶ ὁ δηλαδὴ μόνιος νῆς, ἢ ὁ ἀγελικός. ἃ μόνον τῷ λόγῳ ἀλλὰ καὶ τῇ ὑσίᾳ, ὃ ὄδιν τῷ ὑποκειμένῳ. ὥστε καταδρομὴ ὄδιν ἐκ τῆς λέξεως, ὃ εἶπεν ἐν κατ' ἐνέργειαν νοῦν χωριστὸν ἀλλὰ μὴ κεχωρισμένον. καὶ ἄλλη δὲ ὄδιν καταδρομὴ ὅτι ἐν νοῦν τὸν ἐν κατ' ἐνέργειαν ψυχικὸν καλεῖ. οὔτε δὲ ἡ πρώτη αἰτία ὦ ἀλέξανδρε ψυχική ὄδιν, ὅτε δηλαδὴ ὢν ὦ μαεῖνε. ὥστε ἐν κατ' ἐνέργειαν νοῦν, ἤτε τὸν δηλαδὴ νοῦν δηλαδὴ μεθ νοήσαι, ἤτε τὴν πρώτην αἰτίαν. ἀλλὰ μόνον τὸν ποτὲ ἐνεργοῦντα νοῦν ἐν ἡμῖν, ἐν ἀνθρώπινον. καὶ ὅτι ἐν τῇ λέξει φησὶν ἐν κατ' ἐνέργειαν νοῦν μετὰ φαντασίας ἐνεργεῖν. ἤτε δὲ ἡ πρώτη αἰτία μετὰ φαντασίας ἐνεργεῖ. οὔτε ὁ δηλαδὴ μων, ἀλλὰ μόνος ὁ ἐν ἡμῖν νοῦς. ἢ αὖτη οὖν κοινὴ καταδρομὴ ὄδιν ἀλεξάνδρου καὶ μαείνου. πρὸς δὲ γε ἀλέξανδρον ἰδία ταῦτα ἔχομεν

λέγειν, ὅτι πῶς ἔχομεν νοῆσαι ὂν κατ' ἐνέργειαν νοῦν λέγειν ἄλλον τιὼ πρώτην αἰτίαν, εἴγε φατὶ αὐτὸν ἀπεικάζειν καὶ ἕξιν· ἡ γὰρ πρώτη αἰτία οὐσία ἐστὶ καὶ οὐχ ἕξις· καὶ οὐσίας προάγει, καὶ οὐδὲν αἰσθάνεσθαι φησὶ, ἀλλ' αὐτῷ τῷ ἡλίῳ· ὥστε οὐδὲ τοῦτο τῷ εἰ ἡμῖν ὑπάρχοντι νῷ ἀμύζειν· καὶ πάλιν φησὶν ἀεισοτέλης ὅτι ὥσπερ ὁ φῶς οὐ ποιεῖ τὰ χρώματα, ἀλλ' ὅταν ἄλλα φανερῶν, οὕτω καὶ ὁ νοῦς πάντα δεικνῦσι ποιεῖν τῷ πάντα φανερῶν· τοῦτο δὲ ἄτοπον πρὸς τῆς πρώτης αἰτίας λέγειν· ἡ γὰρ πρώτη αἰτία ἄλλῳ τιὼ οὐσιαν τῶν ὄντων παράγει, καὶ οὐδὲν ὄντων ὁ οὐκ ἄλλη ἐποίησε· μὴ πάλιν ὦ ἀλέξανδρε ἕξιν ἄλλον ἐκάλεσε· ἡ δὲ ἕξις δεύτερον δυνάμει ἐστίν· ἡ δὲ πρώτη αἰτία κατ' οὐδένα τρόπον δυνάμει ἐστίν· καὶ πάλιν φησὶ πρὸς ἄλλου ἀεισοτέλης· ὅτι τῷ μὲν ὑπικαμείῳ ὁ ἄλλος ὄντι· τῷ δὲ χρόνῳ διάφορος· πάρεστι δὲ τὸ δυνάμει καὶ ἐνεργείᾳ· ἡ δὲ πρώτη αἰτία κατ' οὐδένα τρόπον πρότερον ἑαυτῆς τι ἔχει ἡ δυνάμει ἡ ἐνεργείᾳ· ἄλλως τε δὲ καὶ ἀδιαλανθανέσθαι λέγειν τὸν νοῦν· τοῦτο δέ πον ὑπάρξει τὸ θύραθεν· ὁ γὰρ ἐν ἡμῖν νοῦς ὄντι ὁ ἀδιαλανθανόμενος, διὰ τιὼ πρὸς τὸ σῶμα ἀχέσιν ἐμποδιζόμενος· πάντα οὖν ὅσα λέγει ἀμύζειν ἀεισοτέλης τῷ ἐνεργείᾳ νῷ, πρὸς τὸ ἀνθρωπίνου νοῦ ὄντι αὐτῷ ὁ λόγος τὸ ἀπὸ τοῦ δυνάμει φερομένου εἰς τὸ ἐνεργείᾳ· τοῦτο δὲ ἀπὸ δείκνυσι, ἃ τὰ δυνάμει μὴ ὑπάρχοντα αὐτῷ· λέγω δὴ τὸ πάντα ποιεῖν καὶ τῇ οὐσίᾳ ἐνεργεῖν· καὶ τὸ ἀεὶ νοεῖν δείξομεν αὐτῷ ὑπάρχοντα δεῖ τοίνυν ἤδεναι ὅτι πάντα λέγεται ποιεῖν ὁ ἐνεργείᾳ νοῦς· διὰ τὸ πάντων τυγχάνειν ἐν τῷ δυνάμει νῷ· διὸ μὴ πλάτων γραφέως τὸν ἀμαζέα, ἀεισοτέλης δὲ ἄλλοθεν γραφέα ἄλλον ὑποτίθεται· ἃ γὰρ ἡ δυνάμει νοῦς πάντα γίνεται, ὁ ἐνεργείᾳ αὖ πάντα ποιεῖ· ὥστε τοῦτο δυνατὸν ἐν τῷ ἀνθρωπίνου νοῦ ὑπάρχειν· ὁ γὰρ θύραθεν οὐ καταγράφει τῷ δυνάμει νῷ πάντα, ἀλλ' ἐν ἡμῖν ἐνεργείᾳ· ἀμύζει δὲ αὐτῷ καὶ τὸ ἄλλο ῥηθέν, τὸ λέγον ὅτι τῇ οὐσίᾳ ἐνεργεῖ, καὶ ἵνα τοῦτο νοήσωμεν αἰῶνα ὀλίγον περιλάβωμεν· ὁ ἀϊδιότητα οὔτε ψυχὴ ὅλη μόνον, οὔτε ἀϊδιότης μόνον, ἀλλὰ κρᾶμά ὄντι ἐξ ἀμφοτέρων· σύγκειται γὰρ ὁ ἀϊδιότητα ἐκ ψυχῆς καὶ ἀϊδιότητος· καὶ αἰῶνα λέγεται τῇ ὁμοιότητι ἐγγὺς ἐλθεῖν· ἡ μὲν ψυχὴ, ὕλη· ἡ δὲ ἀϊδιότης, εἶδος· ἡ μὲν ψυχὴ, ἀϊδιότητος καὶ αἰῶνος· ἡ δὲ ἀϊδιότης, εἶδος ψυχῆς καὶ αἰῶνος

τῆ τον εἶπεν ἀπαθῆ. ὥστε δὴ οὐ ἡμῖν λέγει ἀπαθῆ. ὁ γὰρ βύραθεν οὐ λέγεται ἀδιλανθαέωθαι.

» ΚΑΙ αὖδυ τούτου, οὐδὲν νοεῖ.

Τ ὁ ἄλλο ἴδιον λέγει ὅτι αὖδυ φαντασίας ὁ νοῦς οὐκ ἐνεργεῖ. ὅρα δὲ ὅτι παραμυθίας δεῖται ὁ λόγος. οὐ γὰρ ἀεὶ ἐνεργᾶ μετὰ φαντασίας, ἢ μὴ ἀρα εἴποις ὅτι ἰδίωκα πᾶν τὰ μεγίκα κατανόηται, ἢ ἔπι καὶ ὁ ἄλλο ὅτι ὀλίγας ἴδιν ἀφαντάστοι ἐνέργειαι. καὶ ὅτε γὰρ πᾶν τὰ θεῖα ἐνεργεῖ παραβέχει ἡ φαντασία, τύπον ἐντυθεῖσα τοῖς ἀτυπώτοις. καὶ διατῆτο ὁ πλάτων ἔχατον ἄλλω λέγει κακόν. ἢ οὖν ὡς ἰδὶ παν μετὰ φαντασίας ἐνεργεῖ, εἶπε ὅτι νῶ. ἢ ὡς ἐποίησαν αὐτὶ τῆ ἀεὶ ἔλαβεν. ἢ εἶπε καὶ ὁ ἄλλο ὅτι ἀεὶ ὁ νοῦς μετὰ φαντασίας ἐνεργᾶ. ἢ γὰρ πέσης ἰδιτήμης ἀρχὴ ἀΐδησις. καὶ ἐὰν ἐκλέψει ἀΐδησις καὶ φαντασία ἐκλέπει. ἢ δὲ φαντασία ἐκλέψει, κὴ νόησις. διὸ οἱ ἐκγενεῖς τυφλοί. οὔτε φαντάζονται πᾶν χρωμάτων οὔτε νοᾶσι. σκῖλον ἀρα ὅτι σίχα φαντασίας οὐκ ἐνεργεῖ ὁ νοῦς. Ἐν οἷς ἡ πρᾶξις σὺν λόγῳ πλη ροῦται. Ῥᾶξις σὺν λόγῳ.

» Ἡ μὲν οὖν τῶν ἀδιαιρέτων νόησις, ἐν τούτοις. περὶ ἃ οὐκ ἔστ ὁ ψεῦδος. ἐν οἷς δὲ τὸ ψεῦδος, καὶ ὁ

» ἀληθὲς σύνθεσίς τις ἤδη νοημάτων.

Μ επὲ δὲν διωάμει νοῶ πέσαρα ἐλαχιότα κεφάλαια. καὶ τῶν ἐνεργεία νοῶ τὰ ῥηθέντα δὲ κα κεφά λαια ἐλαχιότα. ἔρχεται λοιπὸν ἰδὶ τὰ νοητά. Ισέον δὲ ὅτι ἰδὶ μὲν τῆς λογικῆς ψυχῆς ἀπὸ τῆ νοῦ διᾶ αὖξεσθαι ὡς σαφεσέρου τῶν νοητῶν. ἰδὶ δὲ τῆς ἀλόγου ἀπὸ τῶν αἰσθητῶν, ὡς σαφεσέρων. παν τα χοῦ γὰρ τῆς διδασκαλίας ἀπὸ τῶν σαφεσέρων καλὸν τὸ ἀρχὴ ποιήσασθαι. περὶ τὲ νοῦ οὖν διὸ δέξας ἦλθεν ἰδὶ τὸ νοητόν. φησὶ τοίνυν ὅτι τὸ νοητὸν ἀδιαίρετον ὄδι, μὴ ἐκ τούτου δὲ νομίσης ὅτι τὸν νοῦν λέγει μόνα τὰ ἀδιαίρετα ἤδένα. οἷδε γὰρ καὶ τὰ ἀδιαίρετα καὶ τὰ διαιρούμενα, ἀλλ' ἀδιαιρέ τως καὶ κυρίκως οἷδε τὰ διαιρούμενα. κὴ τὸ κεῖρον γὰρ τὸν κίκλον ὡς ερμαπικῶς περιέχει, πάντα οὖν νοεῖ ὁ νοῦς ἀδιαιρέτως. τῆτο γὰρ ἴδιον τῆ νοῦ, τὸ συνάγειν καὶ ἑνοποιῶ τὰ διαιρετὰ καὶ ἀδιαιρέτως ἁπλᾶ νοεῖν, ὅτι δὲ καὶ τὰ διαιρετὰ οἶδ' ἀδιαιρέτως. δηλοῖ τὸ ἔπεῖν ἁπλὸν ἐν τῇ ἀποδείκτικῇ, ὅτι ὃ μό νον ἰδὶ τήμη, ἀλλὰ καὶ ἀρχὴ ἰδὶ τήμης ἐσὶν ἡ τοὺς ὅρους γινώσκει. ἀρχὴ ἰδὶ τήμης ἐσὶ νοῦς καὶ λέσας. ἰδὶ τήμῃ δὲ τῷ διανοίαν. καὶ ἰδοὺ δὴν νοῶ εἰκῶς καὶ ἀδιαιρέτως φησὶν ἰδέναι τὰ πράγματα. Επεσθὴ δὲ πᾶν τῆ ἀδιαιρέτου ἐσὶν ὁ λόγος. διᾶ ἰδέναι ὅτι παντελῶς λαμβάνει τὸ ἀδιαίρετον. λέγε ται γὰρ ἀδιαίρετον ὁ ὅρος. ἔσμεν γὰρ ὅτι ὁ πρότασις δύο ὅρους ἔχει τὸν ὑποκείμενον καὶ τὸν κατηγο ρούμενον. οἷόν ὄδι πρότασις πλάτων περιπατᾶ. καὶ πλάτων ὅρος ἐσὶ, κὴ ὁ περιπατᾶ ὅρος. κὴ ἁπλῶς ὅρος ἐσὶν ὡς τῷ πᾶν ἐρμωνείας ἐμάθομεν, ἢ ἁπλὴ φωνή. τῆτο οὖν ἐσὶ πρῶτον σημαινόμενον τοῦ ἀδιαίρετον ὁ ὅρος. δεύτερόν ἐσι σημαινόμενον τὸ συνεχὲς μέγεθος. τῆτο γὰρ διωάμει μὲν διαιρε τόν ἐσιν, ἐνεργείᾳ δὲ ἀδιαίρετον. τρίτον ἐσὶ σημαινόμενον τὸ ἐν ποσῷ ἀμερὲς οἷον σημή. μονάς. νῶ. ταῦτα γὰρ ἐσὶ τὰ ἐν ποσῷ ἀδιαίρετα. τέταρτον σημαινόμενόν ἐσὶ τῆ διαιρέτου τὸ σύνολον εἶδος. οὐ γὰρ ἄλλο διαιρεῖται, ἀλλὰ τὸ ὑποκείμενον αὐτῷ. πέμπτον σημαινόμενόν ἐσὶ τὸ αὖλον εἶδος. ταῦτα ἐσὶ τὰ πέντε σημαινόμενα τῆ ἀδιαιρέτου. Ὅ δὴν καὶ ἄπορήσαι ἔχομεν, δύο ἄπο ρίας. μίαν μὲν ὅτι πῶς αὐτὸ διέλεγε τῷ ὅρῳ τὰ ἄλλα δὲ ἀδιαίρετα. εἶγε καὶ τὰ ἄλλα τέσσαρα ὅ ρος ἦσι. ἕκαστον γὰρ ἁπλῶν ἀπλῆ φωνή ἐσι, καὶ διατῆτο ὅρος. οὔτε γὰρ πρότασίς ἐσι, τὸ λέγειν συνεχὲς μέγεθος. ὅτε πάλιν πρότασίς ἐσι, τὸ ἅπεῖν αὖλον εἶδος. ἓς γὰρ ἐσὶν ὅρος μόνον ἕκαστον τούτων. ὃ δὲ νόος μόνου ἕκαστον ὅρου πρότασις οὐ γίνεται. ἢ οὖν ταῦτα οὕτως, πῶς αὐτὸ διέλεγε ἀλλὰ τῷ ὅρῳ. εἶγε καὶ ἄλλα ὅροι ἦσιν. αὕτη ἐσὶν ἡ πρώτη ἀπορία. Πρὸς ὃ ἐροῦμεν ὅτι ἄλλο ἐσὶ τὸ ἅπεῖν ἁπλῶς ὅρον. καὶ ἄλλο ἐσὶ τὸ ἅπεῖν τοιόνδε ὅρον. τὸ οὖν πρῶτον σημαινόμενον τῆ ἀδιαιρέτου τὸν ἁπλῶς ὅρον αἰνίπεται. τὰ δὲ ἄλλα δ' τὸν τοιόνδε ὅρον. οὐκ αὐτὸ διέλεγε οὖν ἀλόγως, ἀλλὰ καὶ δὶ λόγως τὸ ἁπλῶς ὅρον τῷ τοιῶδε ὅρῳ. αὕτη καὶ ἡ ἀδὶ λυσις. Δὶ τί ραν ἀπορεῖται ἀπορροῦσι τοιαύτην, διατὶ αὐτὸ διέλεγε τὸ σύν λον εἶδος τῷ μεγέθει, καίτοι ἄλλο τὸ μέγεθος σύλον εἶδός ἐσι. τῇ γὰρ αὐαιρέσει ὕλη πρῶτον εἶδος πρὸ τ ἄλλων πάντων ἔλθὸν τῆτο ἀδὶ γίνεται τὸ μέγεθος. πρῶτον γὰρ ποσοῦται. εἶθ' οὕτω ποιοῦται. ἢ οὖν τὸ μέγεθος αὖλον εἶδός ἐσι, διατὶ αὐτὸ διέλεγε ἄλλο τῷ σύλῳ εἴδει, εἴγε τὸ μέγεθος ὑπὸ τὸ σύλον εἶ δος αὖ ἄγεται. αὕτη ἡ ἀπορία πρὸς ἃ ἐροῦμεν ὅτι οὐ πᾶν τὸ σύλον εἶδος αὐτὸ διέλεγε τῷ μεγέθει, ἀλλ' ἐκεῖνο ὃ μετὰ τὸ μεγεθωθῆναι τῶ ὕλῳ, ἰδὶ γίνεται. ἡ γὰρ ὕλη ἰδὶ δεξαμένη τὸ τῆ μεγέθους εἶ δος ἔμεινεν ἰδιτνόια. τὸ δὲ ἄλλα εἴδη δεξαμένη αὐαθητὴ γέγονεν. αὐτὸ διέλεγε οὖν τὸ ἐνεργείᾳ εἶδος τῷ ἰδιτνόίᾳ, ὅ ἐσι τῷ εἴδει τῆ μεγέθους. τῆτο γὰρ καὶ προσελθὸν τῇ ὕλῃ ἰδιτνόίᾳ ἄλλω ἐποίησεν. οὐκ ἔσι γὰρ ἰδέαν ὕλῳ μεγεθυσμένῳ ἄλλῳ καθ' ἑαυτῶ αὖδυ ἄλλου εἶδος, ἢ μὴ ἰδιτνόια μόνον. ὥστε ἢ κῇ σύν λον εἶδός ἐσι τὸ μέγεθος, ἀλλ' οὖν αὐτὸ διέλεγε ἄλλο τῷ σύλῳ εἴδει. οὐ παντίως ἤδη εἴπον, ἀλλὰ τῷ ἐνεργείᾳ καὶ ἀδαθητὸν ἄπορ φαίνοντι τῶ ὕλῳ. ὥστε καὶ ὑπὸ διαίρεσίν τινα πίπτειν τὰ πέντε ταῦτα τῆ ἀδιαιρέτου σημαινόμενα. ἔστι δὲ ἡ διαίρεσις αὕτη ὁ ὅρος ἢ ἁπλῶς ἐσὶν ὅρος ἢ τοιόσδε. ἢ μὲν οὖν ἐσὶν ἁπλῶς ὅρος, πυεῖ σὶ σημαινόμενον τῆ ἀδιαιρέτου τὸν ὅρων. ἢ δὲ τοιόσδε ἐσὶν ὁ ὅρος, ἢ διωάμει μὲν μεειτὸς ἐσὶν· ἐνεργείᾳ δὲ ἀμερής. ἢ μὲν οὖν διωάμει μέν ἐσι μεειτὸς, ἢ κατὰ συμβεβηκὸς. ἢ μὲν οὖν καθ' αὐτὸ εἴη μεειτὸς ποιεῖ τὸ συνεχὲς μέγεθος. ἢ δὲ κατὰ συμβεβηκὸς εἴη μεειτὸς, ποιεῖ τὸ σύλον εἶδος. οὕτω τὸ μὲν οὖν ἐαν διωάμει μεν ἢ μεειτὸς, ἐνεργείᾳ ἢ ἀμερής. ἢ δὲ καὶ διωάμει καὶ ἐνεργείᾳ ἐσὶν ἀμερής. ἢ μὴ ὕλης ἐσὶ ἢ ποιεῖ τῷ ἐν ποσῷ, ἀδιαίρεπον. οἷον μονάδα. σημεῖο. νῶ, ἢ ἄϋλόν ὄδι, καὶ ποιεῖ τὸ ἄϋλον εἶδος. ἐπεὶ οὖν ἐκ διαιρέσεως μεμαθήκαμεν ὅ τι πέντε ἐσὶν σημαινόμενα τῆ ἀδιαιρέτου, ἴδωμεν λοιπὸν πῶς ὁ νοῦς ἕκαστον τούτων νοεῖ. Ισέον τοί νυν ὅτι ὃν ὅρον νοεῖ ἀμερῆ ὄντα. ἀμερὴς ὢν ὡς ἁπλῶ φωνῶ. ὥστε οὔτε ὡς ψεῦδ οὔτε ὡς ἀληθῆ. πε ρὶ γὰρ τὰς ἁπλᾶς φωνᾶς οὐ θεωρῆται οὔτε ἡ ἀλήθεια ἔτε τὸ ψεῦδος, ἀλλὰ περὶ τὰς συνθέσεις. κὴ τὶ δὴ ποτε ἐν τῇ λέξει τ ψεῦδος μόνον ἐμήνθη οὐκέτι δὲ κῇ τ ἀληθείας. ἔφη γὰρ ὅτι ἡ μ. ἐν τοῖς ἀδιαιρέτοις νόησις περὶ ἃ ἁπλᾶ ἐσὶ τὸ ψεῦδος, κὴ ἄρ' ἐπῆκε κὴ περὶ ἃ ἁπλᾶ ἐσὶ ἡ ἀλήθεια. ἔγνω μ. γὰρ ἐν ᾧ περὶ ἑρμείας ὅτι οὐ μόνον ψεῦδος, ἀλλὰ ἀλήθεια ἄρ' ἐσὶν ἐν τοῖς ἁπλαῖς φωναῖς. πῶς ἂν οὖν ὁ τῇ λέξει μόνα τ ψεῦδος ἐμήνθη. καὶ λέγομεν ὅτι ἐν τῇ μ. τὰ φυσικὰ διέξεισι ἐναντία τῷ περὶ ἑρμηνείας. ἐν μ. γὰρ τῷ περὶ ἑρμηνείας οὔτε ἀληθὲς οὔτε ψεῦδος ἔφη θεωρῆσαι περὶ τὰς ἁπλᾶς φωνὰς ἤγουν ἐν τοῖς ὄ ροις, ἀλλ' ἐν τοῖς προτάσεσιν ἔπε φαίνεται ἀληθὲς καὶ ψεῦδος. ἐν δὲ τῇ μετὰ τὰ φυσικὰ, φησὶν ὅτι ἐν τοῖς ἁπλαῖς φωναῖς, ἤγουν ἐν τοῖς ὅροις, ψεῦδος μὲν οὐ θεωρῆται. ἀληθεια δὲ θεωρέται. ὁ γὰρ νοῦς ὁ πνίκα ἁπλῆ προσβολὴ ἰδιβαλὼν ἑαύτην ἁπλῶ φωνῶ, παντὸς δὲ ἧπεῖον ὅρου, ἰδίαι καὶ καθ' ἑαυτὸν νοήσει, ἀληθῶς σύνοισε μηδὲν ἕτερον προσθεὶς οἷον ἐν τῷ ἧπεῖν πεπαθεῖ ὄβαπίνης ὁ νοῦς βάδι σιν σύνοισε μηδὲν ἄλλο προσθεὶς ἀλλ' ἁπλῶ μόνον. πάλιν ἐν τῇ ἀληθείαν μάσησιν σύνοισεν δῦ θεὸς, πυτέ σιν ὀδὺπα ἰδιτροφὴ δυούμενον χαεὶς ἄλλης προσθήκης. τῶτα μ. οὖν ἐν τῇ μ. τὰ φυσικὰ φησι νῶ σὶ ἐκείνη ἠκολούθησε τῇ πραγματείᾳ. καὶ διατῆτο ἐκ τῶν ἁπλῶς φωνῶν ἐκ ἀπηόρισε τῶ ἀλή θειαν. ἀλλὰ μόνον τὸ ψεῦδος. διὸτι ὁ νοῦς ὀδέποτε ψεύδεται, ἀλλ' ἀεὶ ἀληθεύει κατὰ τὸν πλωτῖνον. ἢ πόπα. ὁ γὰρ νοῦς ἢ ἥψατο ἢ οὐχ ἥψατο, ὥστε αὐαμάρτητος. Ισέον δὲ ὅτι διῃρῆ ἡ ἀλήθεια ἢ ὑπαρκτι κὴ, ἢ αὐτοδιηρημένη τῷ ψεύδει, ὑπαρκτικὴ μὲν ὡς ἴναι εἴπω. οὗτος αὐθρωπός ὄδι κυείως. τῆτο δὲ λέγω ὡς πρὸς δὲν σὺ ζωγραφίᾳ. ἐκεῖνος γὰρ οὐκ ἔσι κυείως αὐθρωπος. δὸ δὴ οὖν ὑπάρχει ἀλλὸν μόνα ἀληθῶς λέγεται αὐθρωπος. καὶ σὺ τῷ ὄρῳ οὖν ὑπαρκτικῶ λέγομεν εἶναι τῶ ἀληθείαν. ὅτι καὶ ὁ ὄβ ν ὅρος ἀ ληθὲς ὄδι ὃ εἶναι ἀλλὸν, καὶ οὐ κατ' αὐτοδιάστολῶ ψεῦδος τῆτο λέγομεν. ταῦτα δ' ἁπὼν περὶ τὲ νοῦ ὅτι τὸν ὅρον ἀληθῶς γινώσκει, φέρεται ἰδὶ τῶ διανοίαν, καὶ φησὶν ὅτι αὕτη ἡ μόνον ἀληθεύει. ἀλλὰ καὶ ψεύδεται. καὶ ὃ ἄλλο δὲ ὁ νοῦς πάντα σύοισῶς οἶδεν. ἡ δὲ διανοία ὡς σὺ συνθέσει. καὶ οὐ ταυτόν ὄδιν. ὁ μὲν γὰρ νοῦς ὡς συνεχὲς καὶ σὺ οἶδεν, ὁ οἶδεν. ἡ δὲ διανοία, ὡς συντεθέμενον ἐκ πολλῶν ἀλλὸ οἶδεν. οἷον ἰδὶ βύρας, αὕτη γὰρ ἐκ πολλῶν ὄδι ξύλων. καὶ ἔοικεν ἡ διανοία τῇ ἐμπεδοκλέους φιλίᾳ ἥτις συνετίθη τὰ ἐκ τῶ νείκους διηρημένα. ἐμέλαν καὶ ἤρτησε τῷ ἐμπεδοκλεῖ. ὅτι ἃ μὴ ἰῶ ἡ φιλία πολλῶν αὖ κόρα ἀε νούχενδυ ἐβλάσκησεν. τουτέσιν ἐγίνοντο κεφαλαὶ αὖδυ αὐχένος, ἃ μὴ ἰῶ ἡ συνάπῆσα φιλία. πρίτον ἐ πὶ τούτοις ἴδιόν φησι τῆς διανοίας τὸ ψεύδεσθαι ἀλλῶ, ἢ διὰ τὸν κατηγορούμ ἢ διὰ τὸν χρόνον. ἐαὶ γὰρ εἴπω ὅτι αὔθρωπος πέρωτός, ἢ ἔσι, ἢ ἔσαι, ἢ ἐγένετο, ψεῦδής ὄβιν ἡ πρότασις διὰ τὸν κατηγορούμενον ὅρον, φημὶ δὲ τὸ πέρωτόν. ἃ δὲ εἴπω ὅτι χθὲς ἰῶ τὰ ῥωῖ καὶ, σύνταῦθα διὰ τὸν χρόνον γέγονε, ἡ πρότα σις ψεῦδής. αὐτὶ δὲ τῶν ἀϊδίων. περὶ τὸν κατηγορούμενον μόνον γίνεται τὸ ψεῦδος. οὐκέτι δὲ καὶ πα ρὰ τὸν χρόνον. ἐαὶ γὰρ εἴπω ὅτι ἰῶ, ἢ ὄβιν, ἢ ἔσαι ὁ θεὸς, ἀεὶ ἀληθεύω. τὸ γὰρ ἀεὶ ὂν λέγω. αὐτὶ δὲ τ μὴ ἀϊδίων καὶ παρὰ τὸν χρόνον γίνεται ψεῦδής, ἡ πρότασις. καὶ παρὰ τὸν κατηγορούμενον, παρὰ μ. τὸν κατηγορούμενον, ὡς ἐαὶ εἴπω ὅτι φρεγέλαφός ὄβιν νῦν. τὸ ψεῦδος γὰρ γέγονεν οὐ παρὰ τὸν νῦν χρόνον, ἀλλὰ παρὰ τὸ ὄβιν κατηγορούμενον. καὶ πάλιν ἐαὶ εἴπω ἡ σκιὰ νῦν σῶμά ὄβιν, τὸ ψεῦδος γέγονεν οὐ παρὰ τὸ νῦν. τὸ μόνον γὰρ νῦν οὐκ ἔσι σῶμα, ἀλλ' οὔτε ἰῶ, οὔτε ἔσαι. ἀλλὰ παρὰ τὸ ἧπεῖν ὅτι σῶμά ὄβι. ὥστε αὐτὶ μ. γινητῶν διχόθεν γίνεται τὸ ψεῦδος ἐν τῇ διανοίᾳ. ἢ παρὰ τὸν κατηγορούμ, ἢ παρὰ τ χρόνον. αὐτὶ δὲ τῶν ἀϊδίων παρὰ μόνον δὲν κατηγορούμενον. ὁ δὲ νοῦς ὅλως πάντων ἔχει. ἀεὶ γὰρ νοεῖ πάντα. καὶ οὐκ ἔχει ψεῦδος. οὔτε παρὰ τὸν κατηγορούμενον, ὅτε παρὰ δὲν χρόνον. σ' αὐτὶ τούτις λέ γει ἴδιον τῆς διανοίας. ὅτι αὕτη μὲν περὶ προτάσεις καταγίνεται. ὁ δὲ νοῦς περὶ ὅρους. ὅταν δὲ λέγω περὶ προτάσεις, μὴ νόμιζε ὅτι τῆτο λέγω κατὰ δὲν τρόπον τὸν ἀρμενίου σὺ τῇ λογικῇ, ὅτι περὶ μ. κατά φασιν καταγίνεται ὡς προσύσιον. ἐπεισὶ αὕτη συντίθησι τὸν κατηγορούμενον τῷ ὑποκειμένῳ. περὶ ἢ ἀποφασιν, ὡς διαίρεσιν, ἐπεισὶ αὖθις ἀποφάσεσι καὶ διαιρεῖ τὸ κατηγορούμενον ἐκ τῆ ὑποκειμένου. οὐ λόγος γὰρ φησὶν αὐθρωπος. νῦν γὰρ λέγομεν ὅτι ἡ διαίρεσις καὶ περὶ κατάφασιν καταγίνεται. ὡς διαί ρεσις καὶ σύνθεσις. καὶ περὶ ἀπόφασιν ὡς διαίρεσις καὶ σύνθεσις. ἡ γὰρ κατάφασις, καθ' ὃ μὲν συνάπ σι σύνθεσίς λέγεται. καθὸ δὲ σὺ δύο ἐσὶ δυναμένοις διαιρεθῆναι, διαίρεσίς ὄβι. καὶ ἡ ἀπόφασις δὲ, ἡ καὶ λέγει οὐ λόγος σωκράτης. τὸ μέλανα τῷ συνάπ σι, καὶ πάλιν σύνθεσίς ὄβιν, ἔσι δὲ καὶ διαίρεσις καθ' ὃ ἀποχωρίζει ὄβ αὐτῆς τὸ λόγον. καὶ οὕτω νῦν ἡ διάνοια λέγεται περιπροτάσεις καταγίνεσθαι. ταῦ τα ἁπὼν ὡς ἐκ παρεκβάσεως. ἐπεισὶ εἶπε πῶς νοεῖ ὁ νοῦς τ ὅρον. ζητεῖ λοιπὸν πῶς νοεῖ τὸ ἀδιαίρετον μέ γεθος. ὅπερ ἰῶ δεύτερον σημαινόμενον τῆ ἀδιαιρέτου. τῆτο δὲ τρίτον ἐσί. τὸ γὰρ μέγεθος τρίτον ἐσί. καὶ

ὅλον γάρ ἐστι καὶ μέρη ἔχει καὶ συνπεθεμένον ἐστί. καὶ ὡς μὲν ὅλον ἀχρόνως ἂν νοεῖ ὁ νοῦς καὶ ἐν τῷ
νῷ. οὐδὲ γὰρ διώκεται ἐν χρόνῳ αὐτὸ νοῆσαι ὁ νοῦς. πᾶς γὰρ χρόνος διαιρετός ἐστιν. ἢ οὕτω ἐν διαιρετῷ
εἴδει καὶ τὸν νοούμενον ὅλον ἐστὶ μέγεθος διαιρετὸν ὡς. ὡς γὰρ ἔχει ὁ χρόνος, οὕτως ἔχει καὶ τὸ μέγε-
θος. ἀλλὰ μὴν ἀδιαίρετόν ἐστιν ἐνεργείᾳ. ὡς ὅλον γὰρ νοεῖ ἂν τὸ. τὸ δὲ ὅλον ἀδιαίρετόν ἐστιν ἐν χρόνῳ νοεῖν ἂν τὸ, ἀλλ' ἐν τῷ νῦν. ἢ ὅτι τὰ μὲν ἀχρόνως καὶ ἐν τῷ νῦν ἠπίστατο ἂν τὰ δὲ ὁ νοῦς, οὐκ ἔτι ὅ-
λον ἐν χρόνῳ νοεῖ ἂν τὸ, ἀλλ' ἐν τῷ νῦν. καὶ δυ' εἰσὶ πότε μὴ γινώσκειν. ἡ δὲ διανοια ἐν χρόνῳ γινώσκει ἂν τὸ.
ἀλλὰ μὴν καὶ ὡς μέρη ἔχον τὸ μέγεθος νοεῖ ἂν τὸ ὁ νοῦς. τὰ δὲ διαφορα μέρη ἐν διαφόροις νῶ νοῶν, ἕκα-
στον μέρος ἐνεργείᾳ νῷ νοῶν. ὡς δὲ συνπεθεμένον ἂν τὸ ἀλλ' οὐκέτι ὁ νοῦς νοεῖ. ἀλλ' ἡ διανοια. ἐπὶ χῶς οὖν τὸ
μεγέθους νοουμένου. ὡς ὅλου. ὡς μέρη ἔχοντος. ὡς συνπεθεμένου. τὰ μὲν δύο ὁ νοῦς νοεῖ. ὡς ὅλον καὶ
ὡς μέρη ἔχοντος. τὰ δὲ ὡς συνπεθεμένον ἡ διανοια. τὸ δὲ σύνολον εἶδος οἶδεν ὁ νοῦς οὐκέτι καθ' ἑαυτὸν, ἀλλὰ διὰ μέσης τῆς φαντασίας. τὰ γὰρ ἀδιαίρετα οὐ δύνανται καθ' ἑαυτὸν νοῆσαι ὁ νοῦς. χρέα γὰρ φαν-
τασίας. νοεῖ οὖν ἂν τὸ ἀλλὰ διὰ μέσης φαντασίας. οὐχ ὅτι δὲ διὰ μέσης φαντασίας νοεῖ ὁ νοῦς. ἤδη διαπέπ-
μεται ὡς νοεῖ. σύνεστι γὰρ καὶ ἐν τῇ φαντασίᾳ ἀδιαίρετόν τι. καὶ ὅτι τὸ ἀληθὲς ὅλον ἐκ τῶν τοὺς πρώ-
τους τύπους μὴ ἀφανίζεσθαι ἐκ τῶν δευτέρων. ᾧ ὁλονότι ἐστὶ τὸ ἐν αὐτῇ ἀμερές. καὶ κατὰ τὸ ἀμερὲς τοῦτο νοεῖ ὁ νοῦς, ὡς πάλιν ἀμερὲς ἂν τὸ νοεῖν. πάλιν δὲ ἐν τῷ ποσῷ ἀμέρειαν νοεῖ ὁ νοῦς κατ' ἀπό-
φασιν. ὥσπερ γὰρ τῇ ἀποφάσει τοῦ φωνὸς τὸ σιόπος νοοῦμεν, οὕτω τῇ ἀποφάσει τοῦ ἀεὶ ἀριθμοῦ νοοῦμεν
τὸ μονάδα. καὶ τῇ ἀποφάσει τοῦ χρόνου τὸ νῦν. καὶ τῇ ἀποφάσει τοῦ μεγέθους τὸ στιγμὴν, ὥστε
κατ' ἀπόφασιν νοοῦμεν. ἐν δὲ τῷ ποσῷ ἀμέρειαν. ἢ δέ τις εἴποι ὅτι καὶ τὸ μέλαν κατ' ἀπόφασιν τοῦ λευ-
κοῦ γινώσκεται, ψεῦδεται. ἄμφω γὰρ ἀδύνατα ποιεῖ. καὶ ἄμφω ποιεῖ. τὸ μὲν συγκείνον. τὸ δὲ διακεί-
νον. καὶ καθ' αὑτὸ ἄμφω γινώσκεται καταφατικῶς. ἢ μὴ αὖρα τὸ μέλαν λάβοις αὐτὸ τοῦ σκότος. ὡς τὸ
μέλανος θανάτοιο. καὶ ταῦτα μὲν ὁ ἡμέτερος νοῦς ἀποφατικῶς οἶδεν. ὁ δὲ θεῖος νοῦς, πάντα καταφα-
τικῶς καὶ ἁπλουστικῶς οἶδεν χωρὶς τοῦ κακοῦ. τοῦτο γὰρ οὐκ οἶδεν, ἵνα μὴ ποιήσῃ ἀλλό. ὁ γὰρ γινώσκει,
τοῦτο καὶ ποιεῖ ὑποστατικὴ γάρ ἐστιν ἡ γνῶσις ἀλλοῦ. διὸ εἴρηται, εἴπε καὶ ἐγένετο. τοῦτο δὲ τὸ λόγον διὰ
χῶς ἐστὶν ἔξηγήσασθαι. ἐπισῆ ὁ γινώσκει καὶ λέγει, τοῦτο καὶ γίνεται. ἢ ὅτι ἐπισῆ ἀθρόα ἐστὶν ἡ ἐνέρ
γεια ἀλλοῦ. διὰ τοῦτο εἴρηται εἴπε καὶ ἐγένετο. ἔχεις δὲ ἐκ τούτου πόρισμά τι. ἢ γὰρ ἀποφατικῶς λέ-
γει τὸν νοῦν ἐνεργεῖν, οὐκ ἔτι πᾶσι τοῖς θεοῦ νοῦς ἐστιν ἀλλῷ ὁ λόγος. καὶ οὕτω μὲν ὁ ἐν ἡμῖν νοῦς γινώ-
σκει τὸ ἐν ποσῷ ἀμέρειαν. τὸ δ' ἄλλον εἶδος γινώσκει κατὰ πέντε τρόπους. ἢ γὰρ ὡς κάτοπτον. ἢ τοῦτο ἢ ποιη-
τικὸν, ἢ τελεωτικόν. οὐδὲ γὰρ ὡς τελικὸν μόνον. ὡς πινδ' ἐνομίσαν γινώσκει ἀλλό. καὶ ὡς μὴ ἔχον δὲ ἐ-
ναντίον γινώσκει ἀλλό. τῷ γὰρ ἐν ἡμῖν φωτὶ καὶ ἀγαθῷ ἐστιν ἐναντίον τί. παρ' αὐτῷ δὲ οὐκ ἔστι. γινώσκει δὲ
ἀλλό. καὶ ὡς νοῦν καὶ ὡς νοούμενον. εἶδον γὰρ ἔχον τὸ θεῖον τὸ γνωστικὸν καὶ ἐαυτὸ νοεῖ. ἐπεὶ οὖν ταῦτα
εἴρηται, ἐν τούτοις ἡ θεωρία σὺν θεῷ πληροῦται.

» ΩΣΠΕΡ ἐν ὄντων, καθάπερ ἐμπεδοκλῆς ἔφη. ἢ πολλῶν μὲν ἠρσεν ἀναύχενα ἐβλάστησαν. ἔ-
» πειτα συντίθεσθαι τῇ φιλίᾳ, οὕτω καὶ ταῦτα κεχωρισμένα συντίθεται.

Ο ρατί φησιν ὅτι φησὶν ὅτι, ὁ μὲν νοῦς ἀληθῆ μόνον οἶδεν ἐν οἷς δὲ ὄζει ψεῦδος ἢ ἀλήθεια, διανοίας τοῦτο.
καὶ ἐν οἷς ὄζει σύνθεσις πάλιν διανοίας ἐστὶ τοῦτο. καὶ ἰδοὺ τὰ δύο ἴδια τῆς διανοίας τέως εἶπε. ταύτην
δὲ φησιν τὴν σύνθεσιν ὥσπερ ἐν διανοεῖται ἡ διανοια. καὶ καλῶς εἶπε, τὸ ὥσπερ. οὐδὲ γὰρ ὡς κυρίως ἐν
οἶδεν ἀλλό. τὸ γὰρ ὡς κυρίως ἐν ἥδεται τῷ νοῦ ἐστι. ἀλλ' ὡς ἐν παρατίθεται ἐν οἶδεν ἄλλῳ ἡ διανοια. διὸ
καὶ τῇ φιλίᾳ ἐμπεδοκλέους κοινωνεῖ καὶ θ' κἀκείνη ἐν παρατίθεται ἐν οἷς καὶ οὐ κυρίως.

» ΟΙΟΝ τὸ ἀσύμμετρον, καὶ ἡ διάμετρος.

Τ ὶ βούλεται εἰπεῖν, ὅτι καὶ παρὰ τὸν καταγορούμενον ἀληθεύει ἡ ψεύδεται ἡ διανοια. ἡ μὲν γὰρ εἰποι τὸ
διάμετρον σύμμετρον ψεύδεται διὰ τὸν καταγορούμενον. τὸ σύμμετρον. ἀεὶ γὰρ ἀσύμμετρός ἐστι τῇ πλευ-
ρᾷ. ἀληθεύει διὰ τὸν καταγορούμενον.

» ΑΝ δὲ γινομένων ἢ ἐσομένων τὸν χρόνον πρὸς ἐν νοῶν καὶ συντιθείς. τὸ γὰρ ψεῦδος, ἐν συντίθεσι ἀεί.
» καὶ γὰρ αὖ τὸ λευκὸν μὴ λευκόν, τὸ μὴ λευκὸν συνεθήκαν. ἐν δὲ τούτοις δὲ καὶ διαίρεσιν φαῦλα πάντα. ἀλλ'
» οὕτω ἔστι γε οὐ μόνον τὸ ψεῦδος ἢ ἀληθὲς, ὅτι λευκὸς κλέων ἐστί, ἀλλὰ καὶ ὅτι ἐν ἢ ἔστω.

Τ ὶ διαπτύων προτίθεται εἰπεῖν ὅτι καὶ παρὰ τὸν χρόνον καλῶς ἢ κακῶς συντιθέμενον γίνεται ἡ ἀλή
θεια ἢ ψεῦδος ἐν τοῖς πράγμασιν. ἢ μὲν γὰρ εἶποις ἔσεσθαι τὰ ῥωῖκα, ψεῦδη διὰ τὸ μέλλον τὸν χρόνον.
ἢ δ' εἶποις γέγονεν. ἀληθεύων διὰ τὸ παρελθὸν τὸν χρόνον. ἀεὶ γάρ φησιν ἐν τῇ συνθέσει ἐστὶν ἀλήθεια καὶ
ψεῦδος, οὐκ ἐν ἁπλοῖς πράγμασι. καὶ γὰρ ἐαὶ τὸν λευκὸν σωκράτην εἶποις. μὴ λευκὸν, ψεῦδη. κἂν μὴ τὸ
λευκὸν εἶποις λευκὸν ψεῦδη διὰ τὸ σύνθεσιν αὐαρμόδιον. οὕσαν. καὶ αὖρα ὅτι καὶ τὸ καταφάσιν
καὶ τὸ ἀπόφασιν σύνθεσιν εἶπεν, σῶστὸν δέ φησιν καὶ διαίρεσιν ἁμφοῖν εἶπεν. διότι ἐκ διαφόρων ἐστὶ
πραγμάτων. καὶ σῶστόν ἐστιν αὐτοὺς διαρεθῶσαι ἃς ἦ ὅρους ὄζει ὧν συνετέθησαν. καλῶς δ' εἶπε τὸ σύ-
δὲ χεται. ἀμέλει σῶστὸν, φαῦλα. τὸ μὲν καταφάσει διαίρεσιν, ἅτε διαιρουμένου σαφῶς ἂν ὑποκεί
μενον καὶ καταγορούμενον. τὸ δὲ ἀπόφασιν σύνθεσίν πιναλέγειν ὡς ὄζ ὑποκειμένου μὴ καταγορουμένου
συγκειμένω.

συγκειμένω. καὶ οὕτω μὲν ἐν ταῦθά φησιν. ἐν μέντοι τῇ λογικῇ, τὴν μὲν καταφασιν σύνθεσιν λέγει μό-
νως. τὸ δὲ ἀποφασιν διαίρεσιν. ἀλλὰ καὶ ὅτι ἴσως ἢ ἔστω τί φησιν. ὅτι ἐαὶ ἡ ὁ καταγορούμενος ψευδὴς
ἐν ἑκάστῳ χρόνῳ λεγόμενος ψευδὴς ὄζει. οἷον ἐαὶ εἰποις κλέωνα λευκὸν μὴ ὄντα λευκὸν. κἂν εἴποις ὅτι
ἔστι λευκὸς ἢ ἴσως ἢ ἔστω, ψεῦδος διὰ τὸν καταγορούμενον. ὁ γὰρ χρόνος διαφορᾶν ἐκ τούτῳ οὐκ ἔοικε.
καὶ ὅρα ὅτι καὶ τὰ ἄλλα δύο τῆς διανοίας ἴδια προσέθηκε τὸ περὶ ἀποφασιν καὶ καταφασιν καὶ τα-
γίνεσθαι, ἴσως ἐκ λεσιν σύνθεσιν. καὶ τὸ ψεῦδεσθαι ἀσῶστον ἢ διὰ τὸν καταγορούμενον, ἢ διὰ τὸν χρόνον εἴπε.

» ΤΟ δὲ ἐν ποιοῦν, τοῦτο ὁ νοῦς ἕκαστον.

Τ οῦτο ὄζει καὶ ἀνωτέρω ὑρημένον, ἐν ὑπερβατῷ δὲ τὸν λόγον ἀνάγνωθι οὕτως. τὸ ὃ ποιοῦν τούτων ἕ-
καστον ἐν ὁ νοῦς. εἴπομεν γὰρ ὅτι ὁ νοῦς καὶ τὰ διαιρετὰ ἀδιαιρέτως νοεῖ. καὶ ὅρα ὅτι αὐτὸ τὸ νοεῖν
ποιεῖν εἶπε, πάνυ θαυμαστῶς. ὥσπερ γὰρ τὸ ὂν ἐν πᾶσι μεταδίδωσι τοῦ εἶναι. καὶ τὸ καλὸν τοῖς καλοῖς
τοῦ καλὰ εἶναι. οὕτω καὶ ὁ νοῦς κατὰ τὸ ἑαυτοῦ ἁπλοῦν καὶ ἑνιαῖον. τὰ συγκείμενα ἁπλᾶ ποιεῖ. ὡς
γὰρ ἁπλᾶ νοεῖ ἀλλὰ ὁ νοῦς καὶ οὐχ ὡς σύνθετα.

» ΤΟ δὲ ἀδιαίρετον, ἐπεὶ διχῶς ἡ διωάμει ἢ ἐνεργείᾳ, οὐδὲν κωλύει νοεῖν τὸ ἀδιαίρετον, ὅταν νοῇ
» τὸ μῆκος. ἀδιαίρετον γὰρ ἐνεργείᾳ. καὶ ἐν χρόνῳ ἀδιαίρετο.

Ε πὶ τὸ δεύτερον σημαινόμενον τοῦ ἀδιαιρέτου ἔρχεται. ὃ ὄζει τὸ μέγεθος, ἤτοι τὸ συνεχές. ἢ διωάμει μεί
ὄζει διαιρετὸν. ἐνεργείᾳ δὲ, ἀδιαίρετον ὡς τὸ μέγεθος ἢ ἐνεργείᾳ μεὶ διαιρετόν. διωάμει δὲ ἀδιαίρετα-
ὡς τὸ ὕδωρ. ὁ νοῦς τοίνυν φησὶν καὶ τὸ διωάμει διαιρετὸν, ὡς ἐνεργείᾳ ἀδιαίρετον οἶδε. καὶ τὸ ἐνεργείᾳ
διαιρετὸν ὡς διωάμει ἀδιαίρετον. οἶδε δὲ ταῦτά φησι καὶ ἐν ἀδιαιρέτῳ χρόνῳ, ἵνα μὴ ἐν τῷ ἡμίσει
εἴη τὸ ἥμισυ. καλεῖ δὲ ἀδιαίρετον χρόνον τὸ νῦν, καικῶς λέγων. τὸ γὰρ νῦν οὐ χρόνος, ἀλλ' ἀρχὴ χρόνου.
νῦν δέ φημι τὸ ἀκαρές. ἢ δὲ λάβοις τὸ ἐν πλάτει νῦν, τοῦτο καὶ αὖχὶ ἔχει καὶ πέρας. ἡ χρόνος ἐστί.
νυὶ δὲ περὶ τοῦ ἀκαροῦς. νῦν ὄζει ἡμῖν ὁ λόγος. οὐχ ὅτι δὲ διχῶς ὄζει τὸ ἀδιαίρετον μόνον εἶπε ὅτι τὸ
ἀδιαίρετον διχῶς. ἀλλ' ὅτι κατ' ἄλλο τοῦ τρόπου τὸ μεγέθους ἓς δύο μόνον διαιρεῖται. τὸ γὰρ μέγε-
θος ἢ διωάμει ἐστὶν ἀδιαίρετον. ἢ ἐνεργείᾳ. τὸ δὲ μῆκος ἐνεργείᾳ μεὶ συνεχές ὄζει, διωάμει δὲ διηρημέ-
νον. μῆκος δὲ νῶ αὐτὸ τοῦ συνεχὲς ἄκουε. φησὶν οὖν ὅτι οὐδὲν ὄζει τὸ καλύον ἐν νοῶ τὸ μῆκος οὐχ ἧ
διηρημένον ἐστὶ νοεῖν, ἀλλ' ἧ συνεχές. ἐνεργείᾳ γὰρ συνεχές ὄζει. τοῦτο δὲ ὡς κατασκοδασικὸν ἔλαβε τοῦ
αὖῶ ῥηθέντος, ὅτι καὶ τῶν συνθέτων ὁ νοῦς ὡς ἁπλῶν αὐτὰ λαμβάνεται.

» ΟΜΟΙΩΣ γὰρ ὁ χρόνος διαιρετὸς καὶ ἀδιαίρετος τῷ μήκει.

Ε πειδὴ εἶπεν ὅτι ἐν ἀδιαιρέτῳ χρόνῳ νοεῖ, ἵνα μήτις εἴπῃ ὅτι οὐκ ἔστιν ἀδιαίρετος χρόνος, φησὶν ὅτι ὁ
χρόνος καὶ διαιρετός ὄζει. τὸ δὲ καὶ ποσῶν ξύλον ἐν τῷ ἡμίσει τυχὸν τοῦ χρόνου τὰ ἡμίσει ἐνοοῦμεν τοῦ ξύλου.
ὃ ὄζει τοὺς πέντε πόδας. καὶ ἐν τῷ ἄλλῳ ἡμίσει τὸν χρόνον τοὺς ἄλλους πέντε πόδας, ὅπερ οὐχ οὕτω
φαίνεται. τὸ γὰρ μέγεθός φησιν ὅκ ἔστιν ἐνεργείᾳ διαιρετὸν, ἵνα εἴποις ὅτι ἥμισυ ἐν τῷ ἡμίσει τοῦ χρό-
νου ἐνόησεν. ἀλλὰ διωάμει μόνον ἐστὶ διαιρετόν. ὁ δὲ νοῦς ὡς ἐνεργείᾳ ἀδιαίρετον αὐτὸ οἶδε.

» ΧΩΡΙΣ δὲ ἑκάτερον τῶν ἡμίσεων νοῶν, διαιρεῖ καὶ τὸν χρόνον ἅμα. τότε δὲ οἱονεὶ μήκει, ἢ δὲ
» ὡς ὄζ ἀμφοῖν, καὶ ἐν τῷ χρόνῳ τῷ ἐπ' ἀμφοῖν.

Τ ὸ νοῶν εἶπεν αὐτὶ τοῦ διανοούμενος. πρὸς διανοίας γάρ ἐστι νῶ αὐτῷ ὁ λόγος. ἐπεσῆ γὰρ
εἶπεν ὅτι ὁ νοῦς ἀδιαιρέτως νοεῖ φησιν, ὅτι ἡ δὲ διανοια διηρημένω καὶ χωρὶς ἕκαστον οἶδε. καὶ ὅταν δὲ
οἶδεν αὐτὰ ἡνωμένα καὶ ἅμα, οὕτως οἶδεν αὐτὰ ὡς μήκη ἐν δύο τινῶν συντιθέμενα, ὃ εἴποις ὄζ ἀμφοῖν
καὶ ἐν χρόνῳ οἶδεν αὐτὰ τῶν ἐπ' ἀμφοῖν, τουτέστι διηρημένα, καὶ οὐκέτι ὡς μῆκος. ἀλλ' ὡς διάφορα μή-
κη. τοῦτο γάρ ἐστιν ὁ λέγει οἱονεὶ μήκη. καὶ καλῶς προσκεῖται τὸ οἱονεὶ μήκη. ἐν γὰρ μόνον ὑπέκειτο μέ-
γεθος ὅπερ ἢ κατὰ διαφόρους χρόνους νοεῖ ὁ νοῦς μεγέθη ἔσεσθαι τὸ ἐνεργείᾳ ὂν ἐν μέγεθος, ὅπερ
ἐστὶν ἄτοπον.

» ΤΟ ΔΕ μὴ κατὰ ποσὸν ἀδιαίρετον, ἀλλὰ τῷ εἶδει, νοεῖ ἐν ἀδιαιρέτῳ χρόνῳ καὶ ἀδιαιρέτῳ
» τῆς ψυχῆς νοήσῃ.

Τ ὸ ῥίτον ἐστὶ σημαινόμενον τοῦ ἀδιαιρέτου. ὥσπερ ἔλεγεν, ὅτι καὶ τὸ συνεχὲς μὲν οὐδὲν κωλύει νοεῖν ὡς
ἀδιαίρετον. διότι ἐστὶν ἐν ἄλλῳ τι ἀδιαίρετον. τῷ δὲ ὂν τῷ εἶδει ἐν καὶ ἀδιαίρετον ὁμολογουμένως ἐν
ἀδιαιρέτῳ χρόνῳ καὶ ἐν ἀδιαιρέτῳ τῆς ψυχῆς διωάμει γινώσκεται. τίς δέ ἐστιν ἡ ἀδιαίρετος τῆς ψυ-
χῆς διώαμις, ἢ σκοπεῖ ὁ νοῦς.

» ΚΑΤΑ συμβεβηκὸς δ' καὶ οὐχ ἧ ἐκεῖνα διαιρετά. ᾧ νοεῖ καὶ ἐν ᾧ χρόνῳ. ἀλλ' ἧ ἀδιαίρετα. ἐν ἐστι
» γὰρ κἂν τούτοις τὶ ἀδιαίρετον. ἀλλ' ἴσως οὐ χωρὶς τὸν ὁ ποιεῖ εἶδος ἐν τὸν χρόνον καὶ τὸ μῆκος.

Τ ὁ σύνλογος ἄδδς φησιν ὁ νοῦς νοεῖ ἀδιαίρετον κατασυμβεβηκός. καὶ ἐαν ᾖ ᾖ ὁ σύνλογος ἄδδς διαίρε-
τὸν ὄδῖ, καθὸ καὶ μετ' ἐκτάσεώς πιος θεωρῆσαι πέπυρον γινομένων διαίρεσιν τῆς συνεχοῦς. κατα-
συμβεβηκὸς δὲ λέγοντος ἔχειν τὸ ἀδιαίρετον, διότι ἔξωθεν ἄλλοις ἢ σώμασιν ἐπεγένετο. τῆτο οὖ ὄδῖν
ὁ λέγων ὅτι οὐχ ἡ, κὰτὶ τὲ οὐ καθάπερ ἐκεῖναι τὰ σύνλα εἴδη διαιρετὰ ὄδῖν· οὐχ οὕτως ἀλλὰ νοεῖ ὁ νῦς,
ἀλλὰ κἂν ὡσὶ διαιρετὰ ὁ νοῦς ἀδιαιρέτως ἀλλὰ τα νοεῖ· διότι τῷ ἀδιαιρέτῳ ἢ ψυχὴ ἑαυτῆς μέρα νοεῖ
ἀλλά· ἔστι δὲ τὸ ἀδιαίρετον μέρος τῆς ψυχῆς ὁ νοῦς. καὶ σὺ ἀδιαιρέτῳ χρόνῳ, δῆλόν γε σοι ἔσαι δὲ καὶ οὕτως.
ὅτι τὰ μνήμη καὶ τὰς μορφὰς ὁ νοῦς γινώσκει σὺ ἀδιαιρέτῳ χρόνῳ. καὶ σὺ ἀδιαιρέτῳ τῆς ψυχῆς σὺ
νάμῖ κατασυμβεβηκὸς, διότι αὐτὴ ἐκεῖνα καθ' αὑτὸ ὄντα ἀδιαίρετα· ἀλλὰ κατασυμβεβηκὸς τὴν σύνω-
σιν ἔχουσιν· τὶ οὖ ὄδῖ τὶ ὅπερ νοεῖ ὁ νοῦς ἀδιαιρέτου κατὰ συμβεβηκὸς. καὶ λέγομεν ὅτι ἀλλὸς μὲν ἐκ
φύσεως ἔχει τὸ ἀδιαιρέτως νοεῖν· κατὰ δὲ συμβεβηκὸς νοεῖ ἀδιαιρετον· διότι ἐκείνοις τοῖς νοητοῖς συ-
νέβη κατὰ συμβεβηκὸς εἶναι ἀδιαιρέτοις· πνὲς δέ φασιν ἄλλον ψυχὴν λέγειν τὴν φανταστικὴν· καί τι
βούλεται ἅπᾶν ὅτι κεχρημένος τῇ φανταστικῇ ὁ νοῦς γινώσκει τὸ σύνλον ἄδδς· κέχρηται δὲ φησιν τῷ
ἀδιαιρέτῳ μέρει τῆς φανταστικῆς· ἔχει γὰρ ἀδιαίρετον μέρος ὃ δηλοῖ τὸ μὴ ἀφακιζεσθαι σὺ αὐτῇ τοὺς
πρώτους τύπους ἐκ τῶν σθυτέρων· καὶ τὰ συμβεβηκὸς δὲ φησι διαιρῆται ᾗ ἡ φαντασία τῶν σὺ ὑπο-
κειμένῳ εἶναι διαιρετῷ· καὶ τὸ ἄδδς γὰρ ταύτη διαιρεθὲν ᾧ οὗ φησιν ὁρίζεσθαι κεχρημένος ὁ νοῦς νοεῖ·
οἷον τῇ φαντασίᾳ, καὶ συμβεβηκὸς δὲ ὄδῖν ἄλλῃ διαιρετῇ καὶ οὐχ ἡ φαντασία· καὶ σὺ τῷ χρόνῳ δὲ
σὺ ᾧ νοεῖ ὁ νοῦς, ἀδιαίρετός ὅτ· πάλιν δὲ χρόνον τὸ νῦν εἶπεν· ἔστι δὲ διαιρεθὲν τὸ νῦν καὶ αὐτὸ κατα-
συμβεβηκὸς, τῷ σὺ χρόνῳ εἶναι διαιρετῷ· ὡς ὄδῖν οὕτω συνάξαι τῆτο λέγειν ὅτι ᾗ καὶ κατασυμβεβη-
κὸς διαιρᾶται φαντασίᾳ, καὶ ὁ νῦν χρόνος· ἀλλ' οὕτως ἀδιαίρετον λαμβάνων ταῦτα καὶ ὡς σὺ ὁ νῦς
νοεῖ τὸ σύνλον ἄδδς· μήποτε δὲ ὄδῖν ἅπᾶν ὅτι καὶ καινανίαν ἢ ἐλπισεν ἅπᾶν φαντασίας καὶ σύνλου εἴ-
δους, τὸ εἶναι ἀμφότερα κατασυμβεβηκὸς διαιρετά· σύνεσι γὰρ κἂν τούτοις τι ἀδιαίρετον· ἀλλ' ἴσως οὐ
χωριστόν· ἔστι φησὶ καὶ σὺ τῷ χρόνῳ ἀδιαίρετον τὸ νῦν· πάλιν δὲ κατακέχρηται ἀλλὰ καὶ σὺ τῇ φαντα-
σίᾳ ἐστὶν ἀδιαίρετον ᾧ κεχρηται ὁ νοῦς· διαττὸ δὲ εἶπεν ἴσως καὶ ἀμφέβαλεν οὐχ ὁμολόγηται ὅτι ἡ
φαντασία οὐκ ἔστ χωριστὴ, ἀλλὰ φθαρτὴ· μήποτε οὖ ὄδῖν ἅπᾶν· ἐπεσὴ νοῦ ἄλλῳ ἐκάλεσε παθητι-
κὸν καὶ συνεργεῖν τῷ νῷ· διατῆτο οὐκ ἠδυνήθη ἄλλῳ ἅπᾶν ἀχώριστον ὡς νοῦ· διὸ ἀμφέβαλεν· εἶπε
ἐπεσὴ εἶπεν ὅτι οὐκ ἔστ χωριστὴ φησιν, ὅτι οὐκ ἔστ χωριστὴ· ᾧπερ χωριστῷ πάντα ὡς σὺ νοεῖται καὶ μή-
κος καὶ χρόνος· τῆτο γὰρ τὸ χωριστὸν σὺ ἅπαντι τῷ μήκει, ἢ τῷ χρόνῳ ἢ τῷ συνεχεῖ ὡς σὺ σύ ὄδῖν· διὸ
καὶ ὁ νοῦς ὡς χωριστὸς πάντα ὡς σὺ οἶδε.

ΚΑΙ τῆτο ὁμοίως σὺ ἅπαν τί ὄδῖ· τῷ συνεχεῖ καὶ χρόνῳ καὶ μήκει.

Τ οὕτω ποῖον· κἀτὶ τῇ τὸ εἶδς τὸ ἀμερὲς καὶ ἀχώριστον σὺ ὅλῳ ἐστὶ τῷ χρόνῳ καὶ τῷ μήκει.

» Η΄ ΔΕ σιγμὴ καὶ πᾶσα διαίρεσις.

Ε΄ ντεῦθεν ἄλλο ἐστὶ σημαινόμενον τῆ ἀδιαιρέτου, τὸ σὺ ποσῷ ἀδιαίρετον· ταυτὸν δὲ ἅπᾶν πρὸ τῶν πέν-
τη διαιρετῶν· ἀλλ' ἐπασὴ τῶν πέντη διαιρετῶν· τὰ μὲν κατὰ τέρησιν γινώσκεται· τὰ δὲ καθ' αὑτὰ,
πρῶτον πρὸ τῶν κατὰ τέρησιν λέγει ὡς γνωριμωτέρων ἡμῖν ὄντων οἷον φησι σιγμή· αὕτη γὰρ ὡς σὺ τῇ
θεωρίᾳ ἔρηται, τῇ ἀποφάσει τῆ συνεχοῦς γινώσκεται καὶ μετὰ τὴν σιγμὴν ἐπάγει καὶ τὸ οὕτως
ἀδιαίρετον· ἵνα ᾖ πρὸ γραμμὴ μὴ ὠδιφανίαν. ταῦτα γὰρ ἕτερα ἐσὶ πέρατα καὶ ἴσως πινὰ ἅπᾶν· τὶ οὖν
ἡ γραμμὴ καὶ τὸ ὠδὶ πεδον ἀδιαίρετά ὄδῖ· καὶ λέγομεν ὅτι καθὸ μὲν ἕτερον ᾖ σὶ πέρατα, ἀδιαίρετά
ᾖσιν, ὅλως ᾖ τούτων ἐμνήσθη, ὅτι οὐ μόνον ἡ σιγμὴ διαίρεσίς ὄδῖ γραμμῆς, ἀλλ' ὅτι καὶ γραμμὴ διαί-
ρεσίς ὄδῖν ὠδιφανείας· καὶ ἡ ὠδιφανεία στερεοῦ.

» ΚΑΙ τὸ οὕτως ἀδιαίρετον, δηλοῦται ὥσπερ ἡ στέρησις· καὶ ὁμοίος ὁ λόγος ὠδὶ τῶν ἄλλων.

Κ αὶ τὸ οὕτω φησὶν ἀδιαίρετὸν ὄδῖν· ὥσπερ δὲ ἡ σιγμὴ· οὕτω καὶ ὠλὸ δηλοῦται κατὰ στέρησιν· τῆτο δὲ
εἶπε διὰ τὰ ἀσώματα καὶ τὸ θεῖον, ἅπινα οὐ στέρησιν γινώσκομεν· στέρησιν γὰρ βάθους ἡ ὠδιφανεία
γνωρίζεται· ἡ δὲ γραμμὴ γινώσκεται τῇ στέρησι τῆ βάθους καὶ τῆ πλάτους· ἡ δὲ σιγμὴ, τῇ στέρησι
βάθους· πλάτους· μήκους· ταῦτα δὲ διαιρέσεις ἐκάλεσε ζηκότως· ἡ γὰρ σιγμὴ τῷ γραμμῷ διαιρεῖ· κἠ
ἡ γραμμὴ τῷ ὠδιφανείαν· καὶ ἡ ὠδιφανεία τὸ σῶμα καθ' ἑαυτὰ δὲ ἀδιαίρετά ὄδῖ.

» ΟΙΟΝ, πῶς τὸ κακὸν γνωρίζει, ἢ τὸ μέλαν· τῷ ἐναντίῳ γάρ πως γνωρίζει.

Ο΄ τι τὸ κακὸν στέρησίς ἐστ καλοῦ ὁμολόγηται· ὅτι ᾗ τὸ μέλαν τῆ λευκοῦ, στέρησίς ἐστι, ψεῦδος· ᾗ δοξαστὸν
ται γὰρ τὸ μέλαν ὡς ἔπομεν· μήποτε οὖν αὐτὴ σκότος ἅπτε τὸ μέλαν, ἵνα ἡ στέρησις τῆ λευκοῦ τὸ σκό-
τος· λευκὸν δὲ, ἵνα νοήσης τὸ φῶς· πύτον γὰρ στέρησις τὸ σκότος.

» ΔΕΙ δὲ δηλωμα εἶναι τὸ γνωρίζον, καὶ σὺ εἶναι σὺ αὐτῷ· ᾧ δέ τινι μή ἐστιν ἐναντίον τῶν αἰτίων,
» ἀλλὰ αὐτὸ τὸ γινώσκειν, καὶ ἐνεργέᾳ ἐστὶ καὶ χωριστόν.

Ε΄ νεῖναι λέγεται αὐτὴ τῇ σὺ ὑπάρχειν· νυνὶ δὲ ζητεῖ πῶς δεῖ νοεῖν τὸ θεῖον· καὶ προλαμβάνει σύο τι
νά· πρῶτον μὲ ὅτι δεῖ τὸ νοῦν δηλωμα εἶναι ὡς τὸ νοούμενον. δηλωμα δὲ λέγει κατ' ὠδὶ πίσιν ὅτι πα· ᾗ γὰρ
βούλε) ἀριστοτέλης εἶναι λόγος σὺ τῇ ψυχῇ τ πραγμάτων. ὥσπερ οὖν φησι δηλωμα ἐστὶ τὸ νοούμενον·

οὕτω

οὕτω δεῖ εἶναι καὶ τὸ νοητὸν δεῖ· γὰρ τὸ γνωστὸν οὕτως ὄξ ὁμοιοῦσθαι τῷ γνωστῷ ὁμένῳ καὶ ὁμοιοῦσθαι
ἀλλῷ. καὶ δηλωμα ἀλλὸ εἶναι. μὴ πάλιν τὸ γνωστὸν μενον σὺ ὑπάρχειν σὺ ἀλλῷ τῷ γνωστῷ ὅταν γνω-
στὸν ἀλλό· ὅπερ ἐστὶ δεύτερον· καὶ ὅτι οὕτω ταῦτα ἔχει τὸ νοητὸν· τὸ θεῖον γινώσκει κατὰ τὰ ἄρημένα
πάντα· καὶ λέγει ἀλλὰ πλὴν τῷ ὡς αἰτίου, εἶπε δὲ ἀλλὸ μηδὲν ἔχειν ἐναντίον ὡς μηδεμίαν ἔχοντις αὐ-
τοῦ σύζυσιν μετά τινος, ἢ ὅλως αἰτίᾳ ἔσιν διὰ τὸ σύναπαναβεβηκέναι ἀλλοι· ὅτι δὲ καὶ σύεργέᾳ ἐστὶ δη-
λονότι μὴ ἀλλὸ ἑαυτὸ γινώσκει· τὸ δὲ χωριστὸν ὡς πλούταρχος φησι μὴ μόνον νόει μοι τῆς ὕλης τῶν σω-
μάτων, ἀλλὰ καὶ τῶν ψυχικῶν δυνάμεων ἰῶ ὀφείλων ἅπᾶν κεχωρισμένου εἶπε χωριστοῦ· τὸ θεῖον γὰρ
κεχώρεσται ὥστε κατὰ τὸν λόγον ἀριστοτέλους· ᾧ τινι πράγματι αἰτίῳ ὄντι σύναντίον οὐκ ἔστιν· ἐκεῖνο τὸ
πρᾶγμα ἀλλὸ ἑαυτὸ γινώσκει καὶ σύεργέᾳ ἐστὶ καὶ χωριστὸν ὄδῖ· καὶ οὐ μόνον νοῦς, ἀλλὰ καὶ ἕτερον
εἴτι τοιοῦτον. Εν οἷς ἡ πρᾶξις σὺν θεῷ πληροῦται.

» ΕΤΙ δὲ μᾶλλ φάσις, τὶ κατά τινος, ὥσπερ ἡ κατάφασις· κἠ ἀληθὴς κἠ ψευδής· πᾶσα ὁ ὢ νῦς, ἢ πᾶς·
Δ έξας ἀριστοτέλης ὅτι αἴσθος ὁ νοῦς· καὶ ὅτι διαφέρει αἰσθήσεως· καὶ πῶς τὸ νοεῖν γίνεται καὶ διαφο-
ρὰν τῶν νοητῶν, οὐ πρότερον ἀπαλλάττεται τῆ νοῦ, πρὶν αὐ ἅπτ ὁλοτελῶς ἀλλοῦ τῳ διάκεισιν. καὶ
διακεῖνη ρίθῶς δὲ νοῶ δὲ πρὶ τὰ ἁπλᾶ καταγινόμενον τῆ πρὶ τὰ σύνθετα καταγινομένου, ὅ ἐστ
διανοίας. δὲ δηλωμα νοῶ τῆ σύεργέᾳ. δὲ πρακτικὸν νοῶ τῆ θεωρητικοῦ· καὶ τὸ μὲν πρῶτον μᾶ-
διακεῖσαι διακεῖνα. τὸ δὲ δεύτερον δύο. καὶ τὸ ρίτον ρισιν, διαφέρει τοίνω φησὶν ὁ πρὶ τὰ ἁπλᾶ κα-
ταγινόμενος νοῦς, τῆ πρὶ τὰ σύνθετα καταγινομένου, τυντέστ διανοίας. αὕτη γὰρ πρὶ τὰ σύνθετα κα-
ταγίνεται. ὅτι ὁ μὲν νοῦς ἀεὶ ἀληθεύει. ἡ δὲ διάνοια καὶ ἀληθεύει καὶ ψεύδεται. καὶ οὐδὲ ἔοικε δὲ ἀλη-
θὲς τῆς διανοίας τῷ ἀληθεῖ τῆ νοῦ. τὸ μὲν γὰρ τῆ νοῦ ὑπαρκτικὸν ἐσὶν ἀληθές. τὸ δὲ τῆς διανοίας σὺ
συνθέσει ἐστί τινὸς κατά τι· καὶ ἔοικεν ὁ μὲν νοῦς αἰσθήσει πρὶ τὰ οἰκεῖα αἰσθητὰ κατηγορεῖν, ἥπις
ἀεὶ ἀληθεύει· ἡ δὲ διάνοια ἔοικεν αἰσθήσει πρὶ τὰ κατὰ συμβεβηκὸς αἰσθητὰ καταγινομένη· αὕτη
γάρ ποτε μὲν ψεύδεται. ποτὲ δ' ἀληθεύει κἠ σὺ συνθέσει ἐστίν. ἄλλο γὰρ ὄξ ἄλλῳ γινώσκει, οἷον λευ-
κὸν ὅτι ἄνος. τὸ δ' ἁπλᾶ νοήματα ὡς καλογοῦσί τε ἰδιοπαθούσι αἰσθήσει τῇ ἀεὶ ἀληθευούσῃ. ἀεὶ ἀλη
θεύουσιν. τὰ δὲ σύνθετα νοήματα, ὡς καλογοῦσί τε αἰσθήσει ἀλλοιοπαθούσῃ, ποτὲ μὲν ἀληθεύσῃ,
ποτὲ δὲ, ψεύδεται δὲ τὸ καὶ ἄλλα, ποτὲ μὲν ἀληθεύουσι, ποτὲ δὲ ψεύδονται. οὕτω μὲν οὖ διακ-
κείνη δὲν πρὶ τὰ ἁπλᾶ καταγινόμενον νοῶ, τῆ πρὶ τὰ σύνθετα καταγινομένου. εἶπα λοιπὸν διακεῖ-
νει τὸν δηλωμα νοῶ, τῆ σύεργέᾳ. πρῶτον μὲν, ὅτι ὁ μὲν σύεργέᾳ νοῦς ἄλλα τὰ πράγματά ἐστιν. ὁ δὲ
δηλωμα νοῶ, τῆ σύεργέᾳ. πρῶτον μὲν, ὅτι ὁ μὲν σύεργέᾳ νοῦς ἄλλα τὰ πράγματά ἐστιν. ὁ δὲ
δηλωμα, οὐκ ἔστ τὰ πράγματα, ἢ μὴ νοήσῃ ἄλλά· δεύτερον δὲ, ὅτι ὁ μὲν δηλωμα νοῦς σύ τῷ μεσικῷ
χρόνῳ προτερεῖ τῆ σύεργέᾳ. σὶ δὲ τῷ ὅλῳ, οὐ προτερεῖ· ἔστ γὰρ ἀεὶ καὶ σύεργέᾳ καὶ δηλωμα. διεῖ
γὰρ εἶναι δὲ σύεργέᾳ ἀεὶ, ἵνα αὐάγκη τὸ δηλωμα εἶς δὲ σύεργέᾳ, οὕτω καὶ τῆτο διακείνας διακεῖνει
καὶ δὲν θεωρητικὸν νοῦν τῆ πρακτικοῦ· μὴ λέγει πρώτην διάκεισιν ταύτην· ὅτι ὁ μὲν πρακτικὸς νῦς ἀεὶ
πρὶ μεσικὰ καταγίνεται· ὁ δὲ θεωρητικὸς μὴ πρὶ καθόλου. δεύτερον λέγει διάκεισιν· ὁ μὲν πρακτι
κὸς ἀεὶ φαντασίᾳ κέχρηται· ὁ δὲ θεωρητικὸς, οὐκ ἀεί· ρίτη διάκεισις δὲ εἶναι, σὺ μὲν τῷ θεωρητικῷ δὲ
ἀληθὲς καὶ δὲ ψεῦδος· σὺ δὲ τῷ πρακτικῷ, δὲ ἀγαθὸν καὶ κακόν· καὶ μᾶλλον αὕτη ἡ διάκεισις κρείτ-
των. ἡ γὰρ δευτέρα οὐ πάνυ ἔχει δὲ αἰσχυλεῖον. καὶ ὁ θεωρητικὸς γὰρ νοῦς ἀεὶ φαντασίᾳ κέχρηται.
Ισέον δὲ ὅτι οὐχ ἕτερός ἐσιν ὁ θεωρητικὸς νοῦς παρὰ δὲν πρακτικὸν τῷ ὑποκειμένῳ. ὥσπερ γὰρ κἠ ἔστιν
ἕτερος ὁ δηλωμα νῦς παρὰ δὲν σύεργέᾳ τῷ ὑποκειμένῳ. ὁ ἄλλος γάρ ἐσιν, ἀλλὰ μόνον τῷ χρόνῳ διαι-
φέρει, οὕτω κἠ ὁ πρακτικὸς νοῦς ἔχει πρὸς τὸν θεωρητικόν. τῷ μὲν γὰρ ὑποκειμένῳ ὁ ἄλλός ἐστι· τῇ δὲ ἀφέ-
σει διάφορος. ἀναλογεῖ μὲν γὰρ ὁ θεωρητικὸς ὄψει μόνον τὰ εἴδη κεινούσῃ τῶν χρωμάτων καὶ γνώ-
σκουσῃ ὅτι τόδε μὲν λευκόν ἐστι. τόδε δὲ μέλαν. ὁ δὲ πρακτικὸς νοῦς ἀναλογεῖ ὄψει μὴ μόνον γνωσκού-
σῃ τὰ εἴδη τῶν χρωμάτων, ἀλλὰ καὶ σφικτιζομένῃ μὲν τὸ ἡδύ, ἄτα σχεφομένῃ δ' τὸ λυπρόν. ὥσπερ
γὰρ ἡ ὄψις ἡ πρὸς τῷ λευκῷ καὶ μέλανι καὶ τὸ ἡδὺ καὶ τὸ λυπρὸν γινώσκουσα, οὕτω κἠ ὁ πρακτι-
κὸς νοῦς οὐ μόνον τὸ ἀληθὲς καὶ τὸ ψεῦδος οἶδεν, ἀλλὰ καὶ τὸ ἀγαθὸν καὶ κακόν, καὶ ἀναλογεῖ, τὸ
μὲν σὺ ὄψει ἡδὺ, τῷ ἀγαθῷ. τῷδε σὺ ὄψει λυπρὸν, τῷ κακῷ. πολλάκις δὲ ὁ νοῦς τὸ λυπρὸν αὐτὶ τῆ
ἡδέος αἱρεῖται, διὰ τὸ εἶναι τὸ λυπρὸν ἀγαθόν. τὸ δὲ ἡδύ ποτε καὶ κακόν. ὥστε αὕτη ἐστὶν ἡ διαφο-
ρὰ, ὅτι ὁ μὲν θεωρητικὸς νοῦς αὖθι ὀρέξεως σύεργεῖ, τλὼ ἀληθεῖαν μόνω καὶ τὸ ψεῦδος γνῶσκον. ὁ
δὲ πρακτικὸς νοῦς μετὰ ὀρέξεως σύεργεῖ· τῷ δέναι ποῖον μεύ ἐσιν ἀγαθὸν, ποῖον δ' κακόν. μέχρι τού-
των προαγωγῶν τλὼ διάκεισιν τῆ θεωρητικοῦ πρὸς τὸν πρακτικόν. καὶ ἑτέραν ἡμῖν διάκεισιν παρα-
δίδωσι τῆ νοῦ πρὸς τλὼ αἴσθησιν· ἐπεσὴ γὰρ καὶ σὺ τῇ διακείσει τῆ νοῦ πρὸς τὴν αἴσθησιν ἀπεικάσειν, ἵνα μή τι νομίσῃ ὅτι
κῇ πάντα ἔοικεν ὁ νῦς τῇ αἰσθήσει, διατῆτο τὸ νῶ διάκεισιν νοῦ πρὸς αἴσθησιν παραδίδωσι· καί φησιν ὅτι
ἡ κῇ μέρος αἰσθήσις· οἷον ἡ ὄψις, οἶδε τὸ λευκὸν κῇ τὸ μέλαν· κῇ κοινὸν κα τὸ γλύκυ ἐστὶ λευκὸ κῇ μέλανος
ἡ ὄψις· λευκοῦ δὲ καὶ γλυκέος ἡ κοινὴ αἴσθησις· κοινόν ἐστι κατὰ γλύκυν, τὴν διαφορὰν ἰῶ ἔχει τὸ λευ-
κὸν πρὸς τὸ γλυκύ· οὐκ οἶδεν ἡ ὄψις· ἀλλ' ἡ κοινὴ αἴσθησις· ὥσπερ οὖ ἄτα πραττούσης ἐστὶ τῶν κα τὸ

μέρος αἰσθήσεως ἡ κοινὴ αἴσθησις. οὕτω καὶ τῶν θεωρητικῶν νοητῶν ὄβελ κοινὸν κατηγόρημα ἡ νόησις καὶ τῶν θεωρητικῶν οἷον ἀγαθοῦ καὶ κακοῦ ἡ νόησις πρᾶξις. ἀμφοτέρων δὲ καὶ τῶν θεωρητικῶν καὶ τῶν πρακτικῶν ὁ νοῦς ὄβελ κατηγόρημα. καὶ τὴν μὲν νόησιν γνῶσιν ὁ πλάτων προσεκτικῶν ἔλεγε. τῷ δὲ νοεῖν πρᾶξιν συνεσβύς. ἔλεγε δὲ πεῦτε τῷ ὑποκειμένῳ τὸ εἶναι, καὶ ὁ γινώσκων ᾗ πράττει. συνέβαινεν ᾗ τῇ γινώσκειν. ἡ ζωή. καὶ εὖ ὄβελ τὸ λέγον, ἐγὼ εἰμὶ ὃ εἰμὶ ἡ ἐφάφλω. εἰ ᾗ μὴ τῷ τὸ οὕτως ἔχει, σύλογον ὄβελ ἔπειν ὡς σὺ μὲν τῷδε. ἐγὼ δὲ τῷδε αἰσθάμιλω. διαφέρει δὲ πεῦτε τῷ λόγῳ, τῷ μὲν πράττειν, τῷ δὲ γινώσκειν. καὶ ἀειστοτέλης δὲ οὕτω σβξάζει. καὶ κατ' ἄλλα δὲ τὰ ὑποκείμενα κοινωνοῦσι. τὸ ᾗ ἀγαθὸν καὶ ἀληθές. τὸ δὲ κακὸν, ψεῦδές, πλὴν διαφέρουσιν. ἐπεσὴ τὸ ἀγαθὸν πρός τι λέγεται. ὁ ᾗ πρὸς τὴν ψυχὴν ἀγαθὸν εὐαρετοῦς, τῷτο κακὸν τῷ σώματι. τὸ δὲ ἀληθὲς οὐ πρός τι λέγεται, ἀλλ' ἀεὶ τὸ αὐτὸ ἀληθὲς ᾗ καλόν. οὐ ᾗ δεκτέον πλάτωνα λέγοντα, ὅτι τὸ ὁμολογήσαι τῷ μαινομένῳ τὴν παρακαθήκλω τῷ ξύφος, ἀληθὲς μεν, κακὸν δέ. τὸ γὰρ ἀληθὲς κατὰ τὸν ἀριστοτέλην ᾗ ἀληθὲς, ἀεὶ καλόν. Ισέον ὃ ὅτι, εἰ καὶ εἴπομεν ὁμοίαν εἶναι τὴν κοινὴν αἴσθησιν τῷ νῷ. ἐπεσὴ ὥσπερ ἡ κοινὴ αἴσθησις ἀσυμπεράτωτός ὄβελ πασῶν τῶν κατὰ μέρος αἰσθήσεων. οὕτω καὶ πάντων τῶν νοητῶν ἀσυμπεράτωτός ὄβελ ὁ νῶς. καὶ τῶν διανοητῶν. ᾗ τῶν σβξεστῶν. ἀλλ' οὐ ὄβελ τῆς διαφορᾶ. ὧδε ᾗ τῶν αἰσθήσεων, ἄλλη τίς ὄβελ ἡ κοινὴ αἴσθησις παρὰ τὰς πέντε αἰσθήσεις. ὧδε δὲ τῶν νοητῶν οὐκ ἔστιν ἕτερόν τι τὸ γινῶσκον παρὰ τὰ ῥίζα. ἀλλ' αὐτῶν ῥιῶν ὄβελ τὸ γινῶσκον τὴν διαφοράν. ὁ ᾗ νῶς μέρος ὢν τῶν ῥιῶν σβξης τε φημὶ καὶ διανοίας καὶ νοῦ, ἄλλος δὲ τὴν διαφορὰν τῶν νοητῶν πρὸς τὰ διανοητά, καὶ τῶν διανοητῶν πρὸς τὰ σβξαστά. αὖτη οὖν ὄβελ ἡ διαφορὰ τῇ νῷ πρὸς τὴν κοινὴν αἴσθησιν. Ισέον δὲ ὅτι ὥσπερ ἡ κοινὴ αἴσθησις οὐ μόνον ἃ γινώσκουσιν αἱ κατὰ μέρος αἰσθήσεις οἶδεν, ἀλλὰ καὶ ἄλλα παρὰ ταῦτα. οἶδεν ᾗ κοινὴ αἴσθησις τὴν διαφορὰν τῶν αἰσθητῶν τ' ὑποπιπτόντων τῇ αἰσθήσει τῶν αἰσθήσεων, ὡς ἤδη εἴπομεν τῷτο μὴ ὠδισταμένων. αἱ ᾗ κατὰ μέρος αἰσθήσεις μόνον πλυκὺ καὶ λβυκὸν γινώσκουσιν. ἡ δὲ κοινὴ αἴσθησις οὐ μόνον ταῦτα. ἀλλὰ καὶ τὴν διαφορὰν ἀλλῶν. οὕτως οὖν καὶ ὁ νοῦς οὐ μόνον τὰ νοητὰ καὶ διανοητὰ καὶ σβξαστὰ οἶδεν, ἀλλὰ καὶ τὴν διαφορὰν ἀλλῶν. ἃ ᾗ τὰ χείρω γινώσκει. καὶ τὰ κρείττω ὠδίσταται. ἃ δὲ τὰ κρείττονα οἶδεν, ἢ ὠδίσταται χείρονα. τὴν γοῦν διαφορὰν διανοητῶν καὶ νοητῶν, ἢ διανοητῶν καὶ σβξαστῶν. οὐκ οἶδεν οὔτε διάνοια, οὔτε ἡ σβξα. νοῦς δὲ ἀλλῶ οἶδεν. ὡς κρεῖττον ὢν ἀμφοτέρων, τῆς τε διανοίας καὶ τῆς σβξης. ἔστιν οὖν αἰνιλολία τοιαύτη. ὡς μέλαν πρὸς ἴσιον νόημα, οὕτω καὶ λβυκὸν πρὸς ἴσιον νόημα. καὶ σύμπαλιν, ὡς μέλαν πρὸς λβυκὸν, ἕτω νόημα λβυκὸν πρὸς νόημα μέλαν. σὺ οἷς ἡ θεωρία σὺν θεῷ πληροῦται. Ε'στι δὲ ἡ μὲν φάσις τί καὶ πάντος ὥσπερ ἡ κατάφασις. Τί βάλῃ ἔπειν ὅτι διαφέρει ὁ πρὸ τὰ ἁπλᾶ κατηγορούμενος νοῦς ἀπὸ τῆς πρὸ τὰ σύνθετα κατηγορουμένου. πρὸ ᾗ τὴν σύνθετον φησι καὶ τάφασις κατηγόρηται. αὖτη ᾗ οἱονεὶ ἁπλῆ ὄβελ σὺ τῇ διαθέσει. καὶ ἀληθεύει ἀεί. ὁ δὲ πρὸ τὰ σύνθετα κατηγορούμενος νοῦς, σὺ τῇ κατηφορᾷ καταφάσει κατηγόρηται. ἤτις ἔχει καὶ ἀληθὲς καὶ ψεῦδος. καὶ σὺ συνθέσει ἐστὶ διὰ τὴν προφοράν. τὸ οὖν λέγειν ἀλλὸν ἀληθῆ ἢ ψεῦδη καὶ τὰ πάσης λάβε τῆς κατὰ προφορὰν καταφάσεως, οὐ τῆς σὺ διαθέτου. οὐ ᾗ πᾶς νοῦς ψεύδεται, ἀπὶ τῇ ἀληθεύει ἢ ψεύδεται. ὁ ᾗ τῶν ἁπλῶν νοημάτων νοῦς ἀληθεύει μόνον, οὐ μὲν κὴ ψεύδεται. ὥστε οὐ πᾶς νοῦς ἀληθεύει ἢ ψεύδεται, διὰ τὸν πρακτικὸν φησιν ἔρῆσθαι. ὁ ᾗ θεωρητικὸς τῶν ἁπλῶν καὶ καθαρῶν νοημάτων αὐτιλαμβανόμενος οὐ ψεύδεται. ὁ δὲ πρακτικὸς, ἐπεσὴ συντίθησιν ἑαυτῷ κὴ ἀλλήλοις τὰ εὔυλα εἴδη. εὖ τούτῳ φησὶ διανοεῖται καὶ διατῷτο ψεύδεται. ὥστε πάλιν διὰ τὴν διάνοιαν ὁ ψεῦδος παρακολουθεῖ.

ΑΛΛ' ὁ τῷ τί ὄβελ κατὰ τὸ τί ὢν εἶναι ἀληθὴς, καὶ οὐ τί κατά τινος.

Ωσαὶ ἔλεγεν ὅτι ἐκεῖνος μόνος ἀληθεύει ὁ νοῦς ὁ κατὰ τὸ τί ὄβελ καὶ ὁ κατὰ τὸ τί ὢν εἶναι. τὸ μὲν οὖν τί ὄβελ, τὴν οὐσίαν δηλοῖ. τὸ δὲ τι ὢν εἶναι; τὸ εἶδος. ὡς εἶναι τὸ λεγόμενον τοιοῦτον. ὅτι ἐκεῖνος ἀληθεύει ὁ νοῦς, ὁ τῆς οὐσίας τῆς κατὰ τὸ εἶδος αὐτιλαμβανόμενος, τουτέστιν ὁ τῇ ἕδυσις ἀλλ', καθ' αὑτὸ αὐτιλαμβανόμενος. οὗτος δὲ ὄβελ ὁ θεωρητικὸς ὅστις καὶ ἀεὶ ἀληθεύει καὶ οὐκ ἔστι τι κατά τινος, τουτέστιν οὐ πρὸ σύνθετα καταλήγοντα. τὸ ᾗ πρὸ σύνθετα καταλήγεσθαι οὐκέτι τῇ κυρίως νοῦ, ἀλλὰ τῆς διανοίας. μὴ νόμιζε δὲ ὅτι ὁ νοῦς τῇ διανοίᾳ, τῷ μὲν ὑποκειμένῳ ὁ ἀλλὸς ὄβελ. τῷ δὲ λόγῳ διάφορος, ὡς εἴρηται σὺ τῇ θεωρίᾳ. καὶ τῷ ὑποκειμένῳ ᾗ διάφορος ὁ νοῦς τῆς διανοίας.

ΑΛΛ' ὥσπερ τὸ ὁρᾶν τῇ ἰδίου ἀληθὲς. ἡ δὲ ἀνθρωπος τὸ λβυκὸν ἢ μὴ οὐκ ἀληθὲς ἀεί.

Τί ὄβελ τὸ ὁρᾶν τῇ ἰδίου, ἀντὶ τῇ ὁρᾶν τὸ ἴδιον καὶ ἰδιοπεραγεῖν. οἷον τὸ ὁρᾶν τὸ λβυκὸν κὴ μόνον. μηκέτι δὲ κὴ τῷ οὐσίαν ἤτινι τὸ λβυκὸν τῷτο ὑπάρχει. τῷτο ᾗ οὐκ ἀληθὲς ἀεί. ψεύδεται γάρ ὄβελ ὅτε ἡ αἴσθησις πρὸ τὰ κατὰ συμβεβηκὸς αἰσθητὰ, ὥσπερ καὶ αὖω λέγετο.

ΟΥ̓ΤΩΣ δὲ ἔχει ὅσα αὖδυ τῆς ὕλης.

Τί φησιν ὅτι ὥσπερ ἡ αἴσθησις ἔχει πρὸς τὰ οἰκεῖα αἰσθητὰ κὴ ὄκ οἰκεῖα, οὕτω καὶ τὰ αὖδυ ὕλης ἔχει πρὸς τὰ νοητὰ, αὖδυ δὲ ὕλης λέγει διάνοιαν κὴ νοῶ. ἄϋλοι ᾗ σωμάτως αὖτοι. κὴ τὰ διανοητὰ κὴ νοητὰ πάλιν ἄϋλα πράγματα. κὴ τὰ μὲ νοητὰ, ἄπινα κὴ ἁπλᾶ λέγει, τῇ ὅψει φησὶν αἰσθάνεσθαι, τῇ τοῦ ἰδίου ὁράσει. τὰ δὲ

τὰ δ' διανοητὰ, ἅπερ καὶ σύνθετα καλεῖ, τῇ ὄψει λέγεται αἰσθάνεσθαι τῇ ἀλλοτρίᾳ πράγματι. καὶ μὴ μόνον ὅτι λβυκὸν ἀπολύσει γινώσκει ἀλλ' ὅτι καὶ λβυκὸς ἄνθρωπος ἢ ἵππος.

» ΤΟ ἀλλὸ σ' ἐστὶν ἡ κατ' ἐνέργειαν ὠδισμένῳ πράγματι. ὃ κῇ σώσαμεν, χράσῳ πρότερα εἰ ᾧ εὐ-
P ρᾶμα λέγει τὸ ὠδιστόν. φησὶν οὖν ὅτι ἡ ἐνεργείᾳ ὠδισμένη ἀλλὴ ὄβελ τῷ ὠδιστῷ. οὐ γινώσκει ᾗ ἡ ὠδισμένη τὸ ὠδιστὸν, ἢ μὴ ὄβελ ὁμοιωθῆ αὐτῷ καὶ γένοιτο οἷον ἀλλό. τῷτο δὲ οὐ μάτην παρεντέθειται. ἀλλ' ἐπεσὴ πᾶν νοητὸν ὄβελ ὁ λόγος. τὰ δὲ νοητὰ διὰ μέσης ὠδισμένης ἐνεργείᾳ νοητὰ γίνεται καὶ γινώσκεται τῷ νῷ. διατῷτο μέλαν ὠδισμένης ἐποίησατο φάσιν ὅτι ἡ ὠδισμένη ἐνέργειά οὖσα, ὁμοίως ἐστὶ τῷ ὠδιστῷ. ἡ ὃ κατὰ σώσαμεν ὠδισμένη πρότερα ἐστὶ τῆς κατ' ἐνέργειαν ὠδισμένης σὺ τῷ σὺ ἀτόμῳ.

» ΟΛΩΣ δὲ, οὐδὲ χρόνῳ, ἔστι ᾗ ὅτε σὺτελεχέᾳ ὄντος πάντα τὰ γινόμενα.

T ινὰ τῶν βιβλίων ἔχουσιν ὅλως. πινὰ δὲ, ἁπλῶς. τῷτο δὲ ὄβελ ὁ λέγει. ὅτι ὁλικῶς καὶ ἁπλῶς ἔπειν σὺ ὅλῳ τῷ κόσμῳ, ὄκ ἔστι πρότερον τὸ σώαμει τῇ ἐνεργείᾳ. διότι πάντα ὅτε σὺτελεχέᾳ τινὸς ὄντος πρόεγετο ἐς ἐνέργειαν διὰ τῆς σώαμεύου προάγειν. τὸ δὲ ὅτε σὺτελεχέᾳ ἔντος πινές φασιν οὐ δεῖ πρὸς τὴ δημιουργὸν λαβεῖν. ἀλλ' ὅτι πᾶν τὸ σώαμει σὺ ἄλῳ ἐστὶν ἐνέργειά ὄντι, ἄλλό τι οἷον τὸ σπέρμα δύναμει ἐστὶ ἔμβρυον, ἐνέργειᾳ δὲ σπέρμα. καὶ ὁ αὐτὸς σώαμει ἐστὶν ἄνθρωπος ἐνέργειᾳ δὲ, αὐτὸς. νομίζω δὲ μὴ καλῶς λέγειν ἀλλούς. οὐδὲν γὰρ μόνως ἀεὶ σὺτελεχέᾳ ὄβελ ὅτε οὗ πάντα προάγεται, εἰ μὴ μόνος ὁ δημιουργός. σὺπαῦβαι δὲ γενόμενος ἀλέξανδρός φησιν ὅτι πεπάρακται ὁ λόγος, ἔπερ καὶ αὖω διέκειτο δύναμει νοῶ ἀπὸ τῆ ἐνεργείᾳ. καὶ ναῦ δὲ ὁ ἀλλὸ πιεῖ. πρὸς ὃ φαμεν ὅτι διπλοῦται μὲν, οὐ πεπάρακται δὲ ὁ λόγος. τῷτο γὰρ ἐπίσης ναῦ, ἵνα ἅμα εἴπῃ ὅλῳ τῷ διάκειται.

» ΦΑΙΝΕΤΑΙ δὲ ὁ μὲν αἰσθητὸν, ἐκ δύναμει ὄντος τῆ αἰσθητικῆ, ἐνέργειά ποιοῦ. ἡ γὰρ πάσ-
» χει. οὐδ' ἀλλοιοῦται. ὁ δὲ ἄλλο εἶδος τῷτο κινήσεως. ἡ γὰρ κίνησις τῆ ἀπλοῦς ἐνέργεια ἐστί. ἡ σ' ἁπλῶς
» ἐνέργεια, ἑτέρα ἡ τῆ τετελεσμένου.

T ὶ βούλεται ἡ λέξις σὺτῦθεν; βούλεται διακεῖναι τὸν πρακτικὸν νοῦν τῆ θεωρητικοῦ. πρὸν δὲ ἐλθεῖν ἐς τὸ διάκεισιν, βούλεται πύθεσθαί τι ἔπειν πρὸ αἰσθήσεως διὰ δύο αἰτίας, ἡ ὅτι κοινωνεῖ ὁ νοῦς τῇ αἰσθήσει κατὰ τὸ ἀμέσως ἐνεργεῖν, ἡ ἐπεσὴ εἶπε ῥυφᾶ τοῖς παραδείγμασι τῆς αἰσθήσεως ὠδιταύτης τῆς διακρίσεως, διατῷτο λέγει τι πρὸ αἰσθήσεως ἡ ὄβελμύων, ὅτι δύναμει ἐστὶν ἡ αἴσθησις καθ' ἕξιν καὶ οὐ κατ' ὠδιτιθειότητα ὡς ἡ διάνοια ὅτε οὐκ ἐνεργεῖ. ὁ πινάκιον δὲ τὸ αἰσθητὸν παρῇ, καὶ ἐνεργήσει ἡ αἴσθησις. τότε ὑπὸ τῆς τῇ αἰσθητῇ παρουσίας ἄγεται ἐς ἐνέργειαν. ἔρχεται ἐς τὸ ἐνέργειά ᾗ διὰ κινήσεως. οὐδὲν γὰρ πάσχα οὔτε ἀλλοιοῦται ἡ αἴσθησις ἀγομένη ἀπὸ τῆ δυτέρου δύναμει ἐς τὸ ἐνέργειά. βούλεται γὰρ ἀριστοτέλης τὸ ἀπὸ τῆ δυτέρου δύναμει ἐς τὸ δυτέρου ἐνέργειας ἀγόμενον μὴ ἀλλοιοῦσθαι μηδὲ πάσχειν. ὅπερ ἡ οὐκ ἔστι κίνησις, ἡ ἄλλο εἶδος ὅτι κινήσεως. ἡ γάρ τις κίνησιν ἐθέλοι ταύτην λέγειν, λεγέτω ἄλλο κινήσεως εἶδος παρ' ἀλλὰ σὺ τῇ φυσικῇ λεχθέντα καὶ καινοτομείτω τῷ φύσιν. εἶτα καὶ κατασκευάζει ὅτι οὐκ ἔστι κίνησις. ἡ ἀπὸ τῆ δευτέρου δύναμει ἐς τὸ δυτέρου ἐνέργειαν πρόσδος. φησὶ γὰρ ὅτι ἡ κίνησις τῆ ἀτελοῦς ὄβελ ἐνέργεια. ἡ γὰρ κίνησις ἀπὸ ἀτελοῦς ἐς τέλειον φέρεται καὶ πάσχα καὶ ἀλλοιοῦται. τὸ δὲ δυτέρου δύναμει, τέλειόν ὄβελ. τῶν δὲ τελείων ἡ ἐνέργειαι οὐκ ἔστι κίνησις, ἀλλ' ἕτερόν τι παρὰ τὴν κίνησιν. οὐκ ἄρα οὖν κίνησίς ὄβελ ἡ ἀπὸ τῆ δευτέρου δύναμει ἀγομένη ἐς τὸ δυτέρου ἐνέργειαν, ἀλλὰ μεταβολή.

» ΤΟ μὲν οὖν αἰσθάνεσθαι, ὅμοιον τῷ φαῖναι μόνον καὶ νοεῖν. ὅταν δὲ ἡσυ ἡ λυπηρὸν, οἷον κατα-
» φᾶσαι ἡ ἀπατφᾶσαι, διώκει ἡ φεύγει. καὶ ἔστι τὸ ἥδεσθαι κὴ λυπεῖσθαι, τὸ ἐνέργειν τῇ αἰσθητικῇ μεσότη-
» τι πρὸς τὸ ἀγαθὸν ἡ κακὸν, ἡ τοιαῦτα.

O τί διακείνει τὸν θεωρητικὸν νοῦν τῆ πρακτικοῦ. καί τί φησιν; ὅτι αὖ ὥσπερ ἡ αἴσθησις τὸ φαῖναι μόνον ἔχει, τουτέστι τὸ γνῶναι μόνον τότε νοεῖν λέγεται θεωρητικός. ἡ ὃ ἔχει τὸ αὐτᾶσθαι καὶ ἥδεσθαι κατα-φάσκειν, εἶπε καὶ διώκειν ἐπεσὴ δεχόμεθα ἄλλο καὶ ὠδὶ ἄλλο ἐρχόμεθα. τὸ σὺν δέχεσθαι ἄλλο εἶπε κὴ φάσκειν, τὸ δὲ αὐτικρὺ ἀπατφάσκομεν. οὐ δεχόμεθα γὰρ ἄλλο, ἀλλὰ καὶ φεύγομεν. ὥσπερ δέ φησι τῇ κειτικῇ σώαμει τῇ πρακτικοῦ νοῦ κείνεται τὸ ἀγαθὸν καὶ κακόν. μὴ σὺν πάντα ὠδὶ τῷ ἄλλοῦ λάμβανε. εἶτα ἐπεσὴ δέ φησι, κατὰ τῷτο ἀνώτερα, ὅτι τῷ ὑποκειμένῳ τουτὶν ὄβελ αἴσθησις τῇ ὀρέξει. ὅτον δὲ ἁπτεῖν ὅτι ὁ πρακτικὸς νῶς μετ' ὀρέξεως ἐνεργεῖ, εἶπεν ἄλλο ὅτι μετ' αἰσθήσεως, διὰ τὸ ταὐτὸν εἶναι αἴσθησιν καὶ ὄρεξιν τῷ ὑποκειμένῳ πρὸς τὸ ἀγαθὸν ἡ κακὸν ἡ τοιαῦτα. καλῶς πρόσκειται τὸ, ἡ τοιαῦτα. οὐδὲ γὰρ ἀλλὰ καθ' ἑαυτὰ ἀγαθά ὄβελ ἡ καὶ, ἀλλ' ὡς πρὸς τὸ ζῶον. ὡς τὸ μὲν σῶζον λέγεσθαι ἀγαθόν. τὸ δὲ φθεῖρον λέγεσθαι κακόν.

» ΚΑΙ ἡ φυγὴ δὴ καὶ ἡ ὄρεξις τῷτο ἡ κατ' ἐνέργειαν. καὶ οὐχ ἕτερον τὸ ὀρεκτικὸν καὶ φευκτὸν, ἔ-
» τε ἀλλήλων, οὔτε τῆ αἰσθητικοῦ. ἀλλὰ τὸ εἶναι ἄλλο.

T ί φησιν τὸ κατ' ἐνέργειαν λυπηρὸν τῇ κατ' ἐνέργειαν ἡσθνῇ παραβάλλων λόγῳ διαφέρειν. ἐκάλεσε ὃ φευκτὸν ᾗ τὸ λυπηρόν. ὄρεξιν ὃ, τὸ ἡσύ. εἶτα εἶναι μὴ νομίσῃς τὸ ὅτι ἄλλη ᾗ διώκει ὀρεγόμεθά τινος

Quod enim finis in potestate primus ar- postea fit actus. Videtur sibylli vel mutilus vel sphic, neg. ut ita mutatum.

ἄλλη δὲ φθύρομεν τὰ λυπηρὰ τὰ νῦν φησιν ὅτι οὐ διαφέρει ἡδονὴ λύπης. εἰ μὴ τῷ λόγῳ. οὐ γὰρ τῷ ὑποκειμένῳ. ἀμφω γὰρ ὑπὸ ἄλγου γίνεται ψυχῆς. καὶ τί λέγω τοῦτο, ὅπου οὐδὲ τὸ αἰσθάνεσθαι, τοῦ ἥδεσθαι φέρει τῷ ὑποκειμένῳ. καὶ ταῦτα γὰρ ὑπὸ ἀλγου ἄμφω. τῷ δὲ εἶναι διαφέρει, τουτέστι τῷ λόγῳ. τοῦτο δὲ εἶπεν, ἵνα δείξῃ ὅτι καὶ ὁ θεωρητικὸς νοῦς τοῦ πρακτικοῦ λόγω μόνον διαφέρει.

» ΤΗι δὴ διανοητικῇ ψυχῇ, τὰ φαντάσματα οἷον αἰσθήματα ὑπάρχει. ὅταν δὲ ἀγαθὸν ἢ κακὸν φύ-
» σῃ ἢ ἀπροφήσῃ, φθύγει, ἢ διώκει. διὸ οὐδέποτε νοεῖ ἄνευ φαντάσματος ἡ ψυχή.
Δ ιανοητικῷ ψυχὴν λέγει καὶ κεχρημένος τὸν θεωρητικὸν νοῦν. καὶ τί φησιν ὅτι καὶ ἄλλός ποτε κέχρη-
ται φαντασίᾳ ὡς καὶ ὁ πρακτικὸς νοῦς. ἀλλ' ἢ καὶ κέχρηται φησὶ τῇ φαντασίᾳ, τούτῳ τὰ φαντάσμα-
τα φησὶν οἷον αἰσθήματά ἐστιν. τουτέστιν αἰσθησις μόνον ἄνευ ὀρέξεως καὶ ἡδυπαθείας. τῷ δὲ πραγματικῷ νῷ
τῷ ἔχοντι τὸ ἀγαθὸν καὶ κακὸν, τὰ ὑποκείμενά φησιν οἷονεὶ καταφάσεις ἢ ἀποφάσεις καὶ κέ-
χρηται οὕτως ἡδυπαθῆ καὶ λυπηρά. καὶ διώκει μὲν τὸ ἡδύ. φθύγει δὲ τὸ λυπηρόν. οὕτος δὲ κεχρηται
φαντασίᾳ, διὰ τὸ ἀεὶ ἡδέσθαι ἢ λυπεῖσθαι ὅπερ χωρὶς φαντασίας οὐκ ἔστιν. ὁ δὲ πρῶτος οὐκ ἀεί. τῶν
γὰρ μερικῶν οὐδὲν ἄνευ φαντασίας νοεῖ. τὰ μέντοι καθόλου καὶ χωρὶς φαντασίας νοεῖ. μὴ νόμιζε δὲ
ταυτὸν εἶναι τὸ ἀγαθὸν καὶ ἡδύ. καὶ τὸ κακὸν καὶ ἀνιαρόν. ἔστι γὰρ ἡδὺ κακὸν τὸ ἀφροδισιάζεσθαι. καὶ
ἔστιν αὐταρκὲς ἀγαθὸν τὸ ἐγκρατεύεσθαι περὶ πάντα. μὴ οὖν νόμιζε τὸ ἡδὺ τῆς πρακτικῆς ὃ ἄλλο εἶναι
τῷ ἀγαθῷ ἄλλου.

» ΩΣΠΕΡ δὲ ὁ ἀὴρ τὸ μὲν ὑγρὸν τοιοῦτόν ἐστιν, ἄλλη δὲ ἕτερον, καὶ ἡ αὐτὴ ὡσαύτως. ὃ δὲ ἕκα-
» στον, εἴ. καὶ μία μεσότης. ὃ δ' εἶναι αὐτῇ πλέον. τίνι δ' ἂν κείνα ἡ διαφέρει πλυκὺ καὶ θερμὸν, ἕτερον
» μὲν καὶ πρότερον, λεκτέον δὲ καὶ ὧδε. ἔστι γὰρ εἴτι. οὕτω δὲ καὶ ὡς ὅρος.

αλαγώγιον ποινὸν

ΕΙ τῷ κοινοῦ καταγωγὸν ἐστὶν ὁ ἀὴρ. καὶ τί φησιν; ὥσπερ ὁ ἀὴρ ἀλλοῖ τὸ μὲν ὑγρὸν. ἢ ἡ κόρη τὸ πνεῦ-
μα. καθ' ἑαυτὸ τὸ μὲν ὑγρὸν ἀμιγὲς τὸ κρυσταλλοειδῆ. καὶ αὖ τὸ ἐναίρεται καὶ ὁρᾷ μᾶλλον οὖσα, καὶ καθ' ὁ κείνα
μεσότης τυγχάνουσα. ὃ δὲ διάφορός ὅδε. τουτέστι τῷ λόγῳ τοῖς ἄλλοις κείνουσι. καὶ ἡ αὐτὴ γὰρ ὡσαύ-
τως ἐν ἔχει κεῖνον. ὥσπερ οὖν εἴ τύτις, οὔτε καὶ εἴ τῷ νῷ ὅδε κοινὸν καταγώγιον, ὅπερ ἑκάτερον ὅδε
διακριτικὸν μέσον. καὶ ὃ μὲν πρῶτον λέγει ἡ λέξις ὃ πρὸ ὀψεως καὶ αὐτῆς. ὃ δὲ οὕτω καὶ ὁ νοῦς ἔ-
χει καταγώγιον οὐ λέγει. ἀλλ' ὕπνον ὁ φιλόσοφος τὸ πρῶτον, εἴασε τὰ λοιπὰ, συνυπακούεσθαι τὰ πρὸ
τῆς νοῦ καὶ ῥέπτου ἐς ἄλλα. λέγων ὅτι οὕτω μὲν ἡ μερικὴ αἴσθησις κείνει ὃ λευκὸν καὶ πλυκὺ οὐκ
ἀλλὴ κείνει, ἀλλά τις ἰῶ, αὖω φησὶν εἴπομεν καὶ νῶ δὲ λέξομεν. ἢ κοινὴ αἴσθησις. αὖτη γὰρ τούτων ἐστὶ
κοινὸν καταγώγιον μὴ οὖσά φησιν ὥσπερ ὅρος. ὅρον δὲ καλεῖ νῶ ὃ κεῖρον τὸν κύκλον ἀφ' οὗ πολλαὶ
εὐθεῖαι ἐκπίπτουσι.

» ΚΑΙ ταῦτα εἰ τῷ ἀνάλογον καὶ τῷ ἀριθμῷ, ὃν ἔχει πρὸς ἑκάτερον. ὡς ἐκεῖνα πρὸς ἄλληλα.
ΤΙ φησιν; ὅτι ὥσπερ ὁ ὅρος, τουτέστι τὸ κεῖρον, οὕτως ἔχει καὶ ἡ κοινὴ αἴσθησις καὶ τῇ ἀναλογίᾳ καὶ τῷ
ἀριθμῷ. τῇ μὲν ἀναλογίᾳ ὅτι ὥσπερ τὸ κεῖρον ἔχει πρὸς ἑκατέραν τῶν ἀπὸ τοῦ κεῖρου γραμμῶν,
οὕτως ἔχει καὶ ἡ κοινὴ αἴσθησις πρὸς ἑκατέραν τῶν ἰδίων αἰσθήσεων. καὶ ὥσπερ αἱ δυθεῖαι πρὸς ἀλ-
λήλας, οὕτω καὶ αἱ μετὰ μέρος αἰσθήσεις πρὸς ἀλλήλας φησὶν ἀναλογίαν τινὰ ἔχουσιν. οὕτω μὲν τῇ
ἀναλογίᾳ. τῷ δὲ ἀριθμῷ πῶς; ὅτι ὥσπερ εἴ ὑπάρχων ὁ κεῖρον πρὸς πολλὰς ἔχει γραμμὰς χέσιν,
οὕτω καὶ ἡ κοινὴ αἴσθησις μίαν οὖσα πρὸς πολλὰς αἰσθήσεις ἔχει χέσιν.

» ΤΙ γὰρ διαφέρει τοδὶ ἄττα εἶν, πῶς τὰ ὁ μογενῆ κεῖνει ἢ τἀναντία. οἷον, λευκὸν καὶ μέλαν. ἔστω δὴ
» ὡς τὸ α τὸ λευκὸν, πρὸς τὸ β τὸ μέλαν τὸ γ πρὸς τὸ δ, ὡς ἐκεῖνα πρὸς ἄλληλα. ὥστε καὶ εἰ ἀλλάξῃ. εἰ
» δὴ τὰ γ δ εἰ ἓν ὑπάρχοντα, οὕτως ἕξει ὥσπερ καὶ τὰ α β, τὸ μὲν ἕτερον καὶ εὖ. τὸ εἶναι δὲ, οὐ τὸ αὐ-
» τό. καὶ κεῖνο ὁ μοίως. ὁ δ' ἄλλος λόγος, κἂν εἰ μὲν τὸ α τὸ πλυκὺ εἴη. τὸ δὲ β, τὸ λευκόν.
Ε πεισθῆ εἶπεν ὅτι ὥσπερ ἡ κοινὴ αἴσθησις ἔχει πρὸς τὰ ἴδια καὶ μὴ ἀσπόρα φησὶν πῶς τὰ ὁ μογενῆ οἶδεν
ἡ κατὰ μέρος αἴσθησις. εἴπερ οὐκ ἀσπορεῖς πῶς τὰ ὁμογενῆ οἶδεν ἡ κοινὴ αἴσθησις. τὸ ἄλλο γάρ ὅδ' ἐν.
ὁ μογενῆ δὲ ἐκάλεσε τὸ μέλαν καὶ τὸ λευκόν. ὑπὸ τὸ χρῶμα γὰρ ἄμφω. ὁμογενῆ δὲ τὸ λευκὸν καὶ
πλυκύ. ταῦτα γὰρ ὡς διαφόροις αἰσθήσεσιν. ὑποπίπτοντα ὁμογενῆ τυγχάνουσιν ὄντα. ἔστω δὴ ὡς τὸ
πέπαρτον τὸ λευκόν. πρὸς τὸ δεύτερον τὸ μέλαν, τὸ τρίτον πρὸς τὸ τέταρτον ὡς ἐκεῖναι πρὸς ἄλληλα.
σοιχεῖα λαμβανέσθω νῶ. πρῶτον μὲν δηλοῖ τὸ λευκὸν, δεύτερον δὲ τὸ μέλαν. πότε δὲ καὶ τὸ πλυκύ.
τὸ δὲ τρίτον καὶ τέταρτον αὖτὶ νοητῶν λαμβάνει. ἵνα ᾖ τὸ μὲν τρίτον ὁ λόγος τοῦ λευκοῦ. τὸ δὲ τέταρ-
τον, ὁ λόγος τοῦ μέλανος. καὶ τί φησιν, ὅτι ὥσπερ οἶδεν ἡ κοινὴ αἴσθησις τὸ πρῶτον καὶ τὸ δεύτερον. ἵνα
λάβῃς τὸ μὲν πρῶτον ὡσαύτως σημεῖον τὸ λευκόν. τὸ δὲ δεύτερον πλυκύ. οὕτω καὶ ὁ νῷς οἶδε τὸ τρί-
τον καὶ τὸ τέταρτον. τουτέστι τοὺς λόγους τούτων. οἶδε δὲ καὶ εἰ ἄλλα φησὶν ὁ νοῦς τὸ πρῶτον τρίτον
καὶ δεύτερον τέταρτον. τουτέστι καὶ τὰ αἰσθητά. τὸ ἄλλο δὲ καὶ εἴ. τῷ δὲ εἶναι, οὐ τὸ ἄλλο κἀκεῖνο ὁ ὁ
μοίως τῷ μὲν ὑποκειμένῳ φησὶ τὸ ἄλλο ὅδ' ἐν τὸ εἴδος λέγω λευκῷ ἢ μέλανος. ἢ μέλαν ἢ λευκόν. τῷ δὲ
λόγῳ διάφορά ἐστιν. ἄλλως γὰρ ὁρᾷ λευκὸν καὶ μέλαν καὶ ἄλλως νοεῖ.

Τὰ

» ΤΑ μὲν οὖν εἴδη τὸ νοητικὸν οὐ τοῖς φαντάσμασι νοεῖ καὶ ὡς οὐ ἐκείνοις ἄνεισται αὐτῷ τὸ διακρῖ-
» κοὶ φθυκὸν, καὶ οὐδὲ τῆς αἰσθήσεως ὅταν ἀδὶ τῶν φαντασμάτων ἡ, μνεῖται. οἷον αἰσθανόμενος μὲν
» φρυκτὸν ὅτι πῦρ τῇ κοινῇ γνωρίζει ὁρῶν κινούμενον, ὅτι πολέμιος.
ΤΙ φησιν ὅτι ὁ πρακτικὸς νοῦς τὰ εἴδη τῶν πραγμάτων νοεῖ κεχρημένος τῇ φαντασίᾳ. καὶ ὥσπερ οὐ αὐ-
τῇ φησὶ τὸ διώκειν καὶ φθύγειν ὀρέξει οὖσιν, οὕτω καὶ οὐ τῷ ἰῷ δῆτι πάντα. ἐπεσδὴ ἥδεται καὶ λυπεῖ-
ται. ἢ οὖν τοῦτο εἶπε, ἢ ὅ ἄλλο, ὅτι φαντάσματα τὰ ἄνω τὰ αἰσθητὰ καλεῖ. κάτω δὲ τὴν φαντασίαν.
καὶ τί φησιν, ὅτι ὁ νοῦς ποτε ἅμα αἰσθητοῖς συεργῶν ἥδεται καὶ ἀιάται. ποτὲ δὲ ἀνευ τῆς αἰσθήσεως
τῇ φαντασίᾳ κέχρηται καὶ συεργεῖ. ὅταν μὲν γὰρ φρυκτὸν ἰδὼν συνοήσῃ ὅτι πολέμιός ὄδ' ἐν αἰσθήσει
συνέργησεν. ὅταν δὲ βουλευόμενος περὶ σοῦ ἐσὶ πολεμεῖν, τότε φαντασίᾳ ἐχρήσατο. διὸ καὶ αἰσθανόμενος μὲν
φρυκτὸν ὅτι πῦρ τῇ κοινῇ γνωρίζει. τί ὄδ', τῇ κοινῇ γνωρίζει. πινὲς μὲν οὖν φασιν τῇ κινήσει τὸ πυρός. ἢ
γὰρ κίνησις κοινόν ὄδ' ἐν αἰσθητόν. ἄτοπον δέ ἐστιν ἰδίᾳ γνωρίζοντος ἅπαν ἰδίᾳ αἰσθητὸν κοινὸν γνωρίζον γὰρ
εἶπεν. εἰ δὲ οὖν ὅτι τοῦτο λέγει, ὅτι κοινὴ αἰσθήσει γνωρίζομεν τὸ πῦρ. τοῦτο δὲ εἶπεν ὡς ὕδατος ὅτι ἄπερ
ὑπόκειται τῇ κατὰ μέρος αἰσθήσει, καὶ τῇ κοινῇ ὑπόκειται.

» ΟΤΕ δ' αὖ τοῖς οὐ τῇ ψυχῇ φαντάσμασιν ἢ νοήμασιν, ὥσπερ ὁρῶν λογίζεται καὶ βουλεύεται τὰ
» μέλλοντα πρὸς τὰ παρόντα. καὶ ὅταν εἴπῃ, ὡς ἐκεῖ τὸ ἡδὺ ἢ λυπηρὸν, οὐ ταῦθα φθύγει ἢ διώκει. καὶ
» ὅλως οὐ πράξει. καὶ τὸ αὖθι δὲ πράξεως καὶ τὸ ἀληθὲς τὸ ψεῦδος. οὐ τῷ αὐτῷ γίνεσθαι τῷ ἀγαθῷ, ἢ
» καὶ ᾧ. ἀλλὰ τῷ γε ἁπλῶς διαφέρει, καὶ πνί.
ΤΙ φησιν ὅτι ὡΐκασε δὲ φανταθεὶς βουλεύσασθαί που σοῦ πολεμεῖν. καὶ ἐκ τῶν προλαβόντων τὰ παρόν-
τα βουλεύσασθαι. καὶ ὡδὶ λέξαντα τὸν ἡδὺ τόπον, φύγη δὲ τὸν αὐταρκῆ. τότε φαντασίᾳ κέχρηται. σοῦ
δὲ ὑδέναι φησὶν ὅτι τὸ ἡδὺ καὶ λυπηρὸν ἀεὶ οὐ τῷ πρακτικῷ νῷ ἐστι. τὸ δὲ αὖθι πράξεως ἀληθὲς ἢ ψεῦ-
δες οὐ τῷ θεωρητικῷ νῷ ἐστι, καὶ τοῦτό φησιν οὐ τῷ αὐτῷ νῷ ἐστι. οὐ ᾧ. καὶ τὸ ἀγαθὸν καὶ κακὸν. διαφέ-
ρει δὲ τὸ ἁπλῶς καὶ πνί. ὅτι τὸ μὲν ἀληθὲς ἁπλῶς λέγεται καὶ ἀεὶ ὡσαύτως ἔχει. τὸ δὲ ἀγαθὸν πρός
τι φαῦλόν ἐστι καὶ ἀδιάφορον. ὃ γὰρ πρός τι ἀγαθόν ἐστιν, οἷον πρὸς ψυχὴν τοῦτο πρὸς σῶμα οὐκ ἔστιν ἀγα-
θόν. Εν οἷς ἡ πρᾶξις σὺν θεῷ πληροῦται.

» ΤΑ δὲ οὐ ἀφαιρέσει λεγόμενα, νοεῖ. ὥσπερ αὖ ἡ τὸ σιμὸν, ἢ μὲν σιμὸν, οὐ κεχαλασμένως. ἢ δὲ κοί-
» λον, εἴπερ ἐν ὄσει συεργείᾳ αὖθι τῆς σαρκὸς αὖ ἐνόει οὐ ἢ τὸ κοῖλον. οὕτω τὰ μαθηματικὰ οὐ κεχαλα-
» σμένως νοεῖ ὅταν νοεῖ ἐκεῖνα.
Δ ιανοίας ἁπλοῦν νοῦν συνῆτον. καὶ πρακτικὸν θεωρητικοῦ. καὶ τὸν σιωπᾶσθαι τῷ συεργείᾳ, πάλιν ἔρ-
χεται ἐπὶ τὸ νοητόν. καὶ τοῦτο νῦν διδάσκει. καὶ ἐπεσδὴ τὸ νοητὸν ἐσδύς ἐστι. τὸ δὲ ἐσδυς ῥιπτὸν, ἢ πάν-
τη εὖλον ὡς τὰ φυσικὰ ἢ παντάπασιν ἄϋλον, ἢ πῆ μὲν εὖλον, πῆ δὲ ἄϋλον ὡς τὰ μαθήματα. αὖ ὡ
δὲ ὄξήπασε καὶ τὸ εὖλον ἐσδυς ἰῶΐκα ἔλεγε τὸ τόδε τι εἶναι. ἀλλὰ μὶῶ καὶ τὸ ἄϋλον, εὖθαι. ἐζήτει τὸ
τῷδε τι εἶναι. νῶ ἔρχεται πρὸς τὰ μαθήματα. καὶ ζητεῖ πῶς οἶδεν ἀλλὰ ὁ νοῦς, καὶ φησὶν ὅτι οὐχ ὡς
εὔλαι ἀλλὰ οἶδεν, ἀλλ' ὡς ἄϋλα. ἦκ οἶδε γὰρ ἀλλ' ὡς τὸ σιμὸν, ὃ πάντως σὺ ὑλη νοεῖται τῇ ῥινί. ἀλλ' οἶ-
δεν ἀλλ' ὡς τὸ καμπύλον. τοῦτο γὰρ αὖθι ὕλης νοεῖται. νοεῖ δὲ τὰ μαθήματα ὁ νοῦς ὀργάνῳ κεχρημέ-
νος τῇ ἀμερεῖ φαντασίᾳ. ἡ γὰρ φαντασία ἀμερής ἐστιν. ὅταν γὰρ ἰδίᾳ νοήσῃ σωκράτην ῥέχοντα ἢ φαντα-
σίαι. ὡς εἶπε ἄλλον νοεῖ, καὶ οὐ διάφορον ὄντα παρὰ τὸ ῥέχειν. ἡ γὰρ φαντασία ἀπὸ αἰσθήσεώς ἐστι τῆς
ἀμεταβάτου οὔσης. δηλονότι καὶ αὖτη ἀμερής ἐστι, καὶ οὐ καταβαίνει ἀπὸ ἄλλου ἐς ἄλλο. ἀλλ' ἅμα
φαντάζεται. ἐκ τούτου δέ τι συνάγεται τὸ τῶν φαντασιῶν μόνως ἀληθεύειν. ὥσπερ ὁ νοῦς καὶ ἡ αἴ-
σθησις. μή μοί τοι καὶ ψεύδεσθαι διὸ οὐκ οὐ συνῆσει φαντάζεται. ἐκ τούτου δὲ δέδεικνται ὅτι καὶ χω
ειστή ἐστιν ἡ ψυχὴ ἅπερ τὰ μὴ σωμάτων χωρίζεσθαι. λέγω δὲ τὰ μαθήματα χωρίζη τῇ ἐνδυνοίᾳ διὰ τὸ
ἔχειν οὐσιῶδες τὸ χωριστόν. ταῦτα ζητῶν ζητεῖ, ἢ ὁ κατ' ἐνέργειαν νοῦς τὰ πράγματά ἐστι. καὶ ἢ σὺ τῇ γε
νέσει ἐστὶν, ἀρ' ἅ σώματα γινώσκειν τὰ ἄϋλα ἢ οὔ. καὶ ἄπορᾶ μὲν πέως δὲ οὐκ ἐὺ λύεται. πρὸς τὸ
δὲ ὁ πλάτων φησὶν ὅτι σώματος ὁ νοῦς σὺ γενέσει ὢν οὐρανοπολίτης εἶναι καὶ πρὸ τὰ εὖλα συέρ
γεῖν καὶ καταφρονεῖν τοῦ σώματος. ἢ ἅ ἐκ τοῦ ψυχαὶ αἱ φιλοσώματοι αἰεὶ μετὰ σώματός ἔσι καὶ
σὺ πάφοις. τὶ ἄτοπον καὶ πρὸς σὺ γενέσει ψυχὰς πρὸ τὰ ἄϋλα συέργειν. καὶ οὕτω μὲν ὁ πλάτων. ὁ
μέντοι γε ἀεισοτέλης λέγει ὅτι ῥιπτά ἐστι τὰ νοητὰ παρακατιών. ἔστι γὰρ ἄϋλα νοητὰ πρῶτα. δεύτερα
νοητὰ μέσα. ἢ ῥίτα τὰ εὖλα. ἢ ὡδὶ μὲν τὰ ἄϋλων φησὶν ὅτι οὐκ ἔστι χρέα φαντασίας. ἀφαίτασοι γὰρ
αἱ νοήσεις. ὅταν δὲ φησι τὰ μαθήματα νοῦ, ὑποκειμένῳ κέχρηται τῇ φαντασίᾳ. ἢ δὲ καὶ ὡς ὑποκειμέ-
νῳ αὖ τῇ κεχρῆται ὡς τὸ ὡδέναι τὰ μαθήματικὰ, οὐ παρατὸ τὸ ἀλλά ἐστι φαντάσματα ἢ μαθή μα-
τα. τὰ γὰρ φαντάσματα μόνη φαντασία ὑποκαται. τὰ δὲ μαθήματα ψυχῇ ὑποκειμείῳ κεχρημένῃ τῇ
φαντασίᾳ. τὰ δὲ εὖλα γινώσκει ἡ ψυχὴ ὀργάνῳ κεχρημένη τῇ αἰσθήσει ἢ φαντασίᾳ. ἢ οὖν ἐστιν ἀφαί-
τασος συέργεια, δηλονότι αὖθι τὸ νοῦ σὺ τῇ γενέσει ὄντα ὡδέναι ταύτην τὸ συέργειαν. ὡδένος γὰρ σοῦ τὸ ὡδέναι ταύτην συνηγορεῖ ὃ τῇ δόξῃ τῇ λεγόσῃ, ὅτι ὁ νῶς ὃ γινώσκει τὰ πάντα ἄϋλα εἰδή. ταῦτα ὃ
χωριστὰ τ' ὕλης ἐστὶ, ὥφελεν ἂν ἢ ἄλλος χωριστὸς εἶναι τ' ὕλης, ἵνα νοήσῃ ταῦτα. εἶχε σοῦ δέξομενοῦσθαι

καὶ τὰ πάντα δ᾽ γνῶσιν τῷ γνωσικομένῳ· ἀλλὰ μὴν οὐ τῷ ζώῳ οὐκ ἐχούσῃ. οὐκ ἄρα νοεῖ ἁπλῶς· αὕτη μὲν ἡ πρώτη συνηγορία. ψυσὶς δὲ ὅτι ὦ ἀεισότελοι. ἡ γὰρ οὐ νοεῖ ὁ νοῦς οὐ τῷ ζώῳ ὧν τὰ πάντα ἄϋλα. πῶς οὖ τῇ μετὰ τὰ φυσικά συν πραγματείᾳ καὶ ἐζήτησας τὰ πάντα ἄϋλα εἴδη, καὶ ὄρδν, καὶ ἀπίπεδας ἡμῖν. ὥστε δῆλον ὅτι καὶ οὐ τῷ ζώῳ ὧν ὁ νοῦς γινώσκει τὰ πάντα ἄϋλα εἴδη· αὕτη πρώτη συνηγορία καὶ ἡ πρὸς ἁπλῶ αὐτίστασις. Δ δυτέρα συνηγορία· ὁ νοῦς οὐ νοεῖ τὰ ἄϋλα εἴδη. ἐπεισὴ οὐδὲ ὄδιν ὅλως ἄϋλα εἴδη. καὶ ἐπεισὴ οὐκ ἔστι, διατῦτο οὔτε νοεῖ ἁπλῶς· αὕτη ἡ δ υτέρα συνηγορία· πρὸς ἁπλῶ λέγομεν ὅτι πῶς ταῦτα λέγεις ἀεισότελοι ὃς οὐ ἄλλαις πραγματείαις· διαῤῥήδην βοᾶς εἶναι τὰ θεῖα εἴδη, ἄτινά ὄδιν τὰ ἄϋλα· ὥστε οὖ ἦσπ τὰ ἄϋλα εἴδη. ῥίτη συνηγορία· ὁ νοῦς ἀεὶ μετὰ φαντασίας σὐεργεῖ, ἡ δὲ μηδέποτε καθ᾽ ἑαυτὴν σὐεργεῖ, ἀλλ᾽ ἀεὶ μετὰ φαντασίας καὶ ὅτε πῆ τὰ θεῖα σὐεργεῖ· καὶ γὰρ καὶ τότε μετὰ φαντασίας σὐεργεῖ. ἡ δ᾽ φαντασία ἀεὶ τὰ σὔλα γινώσκει· ἐκ γὰρ τῆ γνῶναι δν νοῦν, τῷ δυτάξιαν τῆ κόσμου καὶ τῷ αἰρετῷ τῶν πραγμάτων, καὶ ἀγκοτει αὖθι δ γνῶναι τῷ ἁπλᾶ διακοσμήσασαν πρόνοιαν. ὥστε οὐδὲ ἅπτε τὰ θεῖα νοεῖ καθ᾽ ἑαυτὴν φαντασίας σὐεργεῖ. ἡ δὲ φαντασία, ὡς εἴρηται, ἀεὶ τὰ σὔλα γινώσκει. μόνα γὰρ ἐκεῖνα οἶδεν ἡ φαντασία, ἃ ἡ αἴσθησις οἶδεν. ἡ οὖν ὁ νοῦς ἀεὶ οἶδεν μόνον, ἡ φαντασία οἶδεν, διὰ τῆ καθ᾽ αὑτῆς μὴ σὐεργεῖν. ἡ δὲ φαντασία ἐκεῖνα οἶδ᾽ εται, ἃ οἶδεν ἡ αἴσθησις. ἡ δὲ αἴσθησις μόνα τὰ σὔλα οἶδεν, ὁ νοῦς ἁπλᾶ μόνα τὰ σὔλα οἶδεν. οὐδαμῶς δὲ καὶ τὰ σὔλα. αὕτη καὶ ἡ ῥίτη συνηγορία· καὶ πρὸς ταύτην δὲ αὖ πλέγομεν ὅτι ὁ νοῦς ὅτε πῆ τὰ μεσεμικὰ αἰσθητὰ σὐεργεῖ, τότε μετὰ φαντασίας σὐεργεῖ, καὶ οὐκ ἀφίσεται ἀλλῆς ἀπαρχῆς ἕως πέλους· ἀλλὰ μετ᾽ ἀλλῆς ὄδιν σὐ τοῖς αἰσθητοῖς· ὁ πινίκα δὲ τὰ θεῖα νοεῖ, πινικαῦτα διὰ φαντασίας μὲν σὐεργεῖ· εἴπομεν γὰρ ὅτι ἐκ τῆς δυτάξιας καὶ δυσεμίας τῆς θεωρουμένης ἡμῖν μεταχόμεθα ἀεὶ τὸ θεῖον· ὥστε διὰ μὲν φαντασίας, οὐκέτι δὲ μετ᾽ ἀλλῆς· οὐδὲ γὰρ ἔτι δέεται ἀλλῆς· τὰ γὰρ ἀσώματα καὶ χωρὶς φαντασίας νοοῦσται· καὶ αὕτη ἐστὶ τῆς συνηγορίας ἡ λύσις· τετάρτη συνηγορία· οὐ δύναται ὁ νοῦς νοεῖν τὰ ἄϋλα· διότι ὁ νοῦς ὁ ἁπλῶς ὄδιν τῇ φαντασίᾳ· ὥσπερ γὰρ ἡ φαντασία, οὔτε ἀληθεύει, οὔτε ψεύδεται· ἢ οὖν ὁ ἁπλῶς ὄδιν ὁ νοῦς τῇ φαντασίᾳ· ἡ δὲ φαντασία οὐ νοεῖ τὰ ἄϋλα εἴδη, οὔτε ὁ νοῦς ἅπλα νοήσει τὰ ἄϋλα εἴδη· αὕτη ἐστὶ καὶ ἡ τετάρτη συνηγορία· πρὸς ἃ λέγομεν ὅτι οὐκέτιν ὁ νοῦς ταυτὸν τῇ φαντασίᾳ, διότι ἡ φαντασία πειότητας μόνον γινώσκει ἃς καὶ αἱ αἰσθήσεις γινώσκουσιν· οὐδὲν γὰρ οἶδεν ἡ φαντασία, ὃ μὴ καὶ ἡ αἴσθησις οἶδεν· ὁ δὲ νοῦς τὰς οὐσίας οἶδεν· ἢ οὖν ἡ φαντασία οὐκ οἶδε τὰς οὐσίας· ὁ δὲ νοῦς οἶδε τὰς οὐσίας, οὐκ ἄρα ὁ νοῦς φαντασία ἐστί· ὅθεν καὶ ὁ Θεαιτήτῳ ὁ πλάτων φησίν· ἡ δὲ φαντασία ἀτυχὴς οὐσίας αὐτὴ τῇ οὐ τυγχάνει αὐτῆ γνῶσις οὐσίας· ὥστε οὐκ ἔστι ταυτὸν νοῦς καὶ φαντασία· ταῦτα ἅπαν ἀριστότελης μὴ μέχρι τούτων διαλεχθεὶς πρὶ τῶν γνωστικῶν σὐεργειῶν, βούλεται πρὶ τῶν κοινῶν σὐεργειῶν κοινὸν συναλαγεῖν τῷ λόγῳ συμπέρασμα· φησὶ τοίνυν ὅτι διὰ τὰς γνωστικὰς δυνάμεις ἑαυτῆς ἡ ψυχὴ καὶ σὐεργείας πάντα τὰ ὄντα ἐστί· πάντα γὰρ τὰ ὄντα ἢ αἰσθητά ὄδιν ἢ νοητά· ἃ καὶ ἰδιηκτὰ καλεῖ· καὶ ἕκαστον τούτων διπλόν ὄδιν· πᾶν γὰρ, ἢ δυνάμει ἐστὶ· ἢ σὐεργείᾳ· πᾶν δὲ δυνάμει γίνεται· σὐεργείᾳ. πέσαρα οὖν γίνονται τὰ πάντα· δυνάμει αἰσθητὰ σὐεργείᾳ αἰσθητά· δυνάμει ἰδιηκτά· σὐεργείᾳ ἰδιηκτά· καὶ οὐκ ἔστιν σὐ τοῖς οὖσι παρὰ ταῦτα τὰ τέσσαρα· ἀλλὰ δὴ καὶ σὐ τῇ ψυχῇ ὄδιν ταῦτα τὰ τέσσαρα· ἔχει γὰρ ἡ ψυχὴ δυνάμει αἰσθήσεις· καὶ δυνάμει ἰδιήκμιν, καὶ σὐεργείᾳ αἰσθήσεις, καὶ σὐεργείᾳ ἰδιήκμιν· οὐκ ἐπεισὴ δὲ ἐλέγομεν ὅτι πάντα ἐστὶν ἡ ψυχὴ, ἤδη παρὰ τῦτο λίθον λέγομεν εἶναι σὐ τῇ ψυχῇ ἢ ξύλον· ἀλλ᾽ ὅτι ὁμοιῦται τοῖς πράγμασιν καὶ ὄβελοποιίζεται ἁπλῶς, εἴγε ὃ ὅμοιον τῷ ὁμοίῳ γινώσκεται· καὶ πάλιν μή τις οἰέσθω κατὰ τὰς πλατωνικὰς ὑποθέσεις τοὺς λόγους εἶναι σὐ τῇ ψυχῇ· οὐδὲ γὰρ τῦτο λέγει ἀριστότελης· ἄλλοτε μέν ὅταν δυνάμει αἰσθήσεις καὶ δυνάμει ἰδιήκμιαι, τότε ἰδιηθείπτε μόνον ἔχουσι τῶν πραγμάτων· ὁ πινίκα δὲ σὐεργείᾳ γένωνται αἰσθήσεις καὶ ἰδιήκμιαι ὃ πινικαῦτα τοὺς λόγους τῶν αἰσθητῶν καὶ τῶν ἰδιηκτῶν γινώσκει· καὶ ἁπλῶς τότε γνῶσις γίνεται, σὐεργείᾳ· ταῦτα δὲ διὰ ὃ ὡς σὺ κεφαλαίῳ εἴπεῖν ἔχειν λόγον ὅλον φέπεται μετὰ τὸν νοῦν ἰδὶ ὃ καὶ τὰ τόπον κινοῦ· καὶ ἔδει μετὰ τὴν αἴσθησιν ἐλθεῖν ἐς ἀλλό· ἀπὸ γὰρ τῶν πλείοσιν ὑπαρχόντων ἔδει φαπέσθαι καὶ ἰδὶ τὰ ὀλίγοις ὑπάρχοντα, πλῷ ὕστερον ἔταξε δν πρὶ ἀλλοῦ λόγον πάσης λογικῆς καὶ ἀλόγου· ἐπεισὴ χρέαν ἔχομεν τούτων· καὶ σὺ τῷ διδάσκειν τί ὄδιν ὃ κατὰ τόπον καὶ τί οὐκ ἔστιν. λέγομεν ὅτι οὐκ ἔστι φαντασία· οὐδὲ αἴσθησις· οὐδὲ ὃ θρεπτικόν· οὐδὲ ἄλλό τι τοιῦτον, ἢ οὖν ἥμεν ταῦτα προλιγώσκοντες, πῶς ἐγινώσκομεν· ὅτι οὐκ ἔστι, ταῦτα δὲ ὄδιν ὃ κατὰ τόπον κινοῦ· ὄρεξις συμμιγὴς ἀπὸ ἀλόγου καὶ λογικῆς· ἡ μὲν γὰρ ὄρεξις τῆς ἀλόγου κινεῖ ἡμᾶς, ὅτε τοῖς πέδεσιν ἀκολουθοῦμεν· ἡ δὲ ὄρεξις τῆς λογικῆς κινεῖ ἡμᾶς, ὅτε τῷ λόγῳ ἑπόμεθα· ἢ οὖν μὴ ἐγινώσκομέν τί ὄδιν ἄλογος, καὶ τί ὄδιν λογική, πόθεν ἐγινώσκομεν ὃ συμμιγὲς ἀλῶν· διὸ ὕστερον ἰδὶ ὃ κατὰ τόπον κινοῦ ἦλθε· καὶ τί διὸ δέξει πρὶ ἀλοῦ· λαμβάνεται πλάτωνος ἐς φίαν πνά· πρῶτον μὲν διατὶ διαιρεῖ τῷ ψυχῷ ὡς ὅλον ἐς μέρη, ὁ φέλων διελεῖν ἀλλῷ ὡς οὐσίαν ἐς δυνάμεις· ἕκατ λογούμεθα δὲ ὑπὲρ πλάτωνος, ὅτι τὴν μὲν καθόλου ψυχὴν διαιρεῖ ὡς ὅλον ἐς μέρη ὑσφυτικῷ· ἄλογον λογικῷ· τὰς δὲ κατὰ μέρος ψυχὰς ὡς οὐσίαν ἐς δυνάμεις διαιρεῖ· οἶδεν οὖν καὶ πάντην τῷ διαίρεσιν· ἢ δὲ ἀστρεῖς πῶς ὃ θυμικὸν καὶ ἰδὶ

θυμικὸν

θυμικὸν μέρη εἴπομεν ὄντα ὑπὸ μίαν ψυχὴν τὸ ἄλογον· εἶπε καὶ σὺ ὅτι διατὶ ἀεισότελης μέσον εἶναι λέγει τῆς ψυχῆς δν νοῦ. δεύτερον λαμβάνεται πλάτωνος ὅτι πολλὰ παρέλαφεν. ἐς φία γάρ διαιρεῖ τὸ ψυχὴν, ἐς θυμόν. ἦγον. ἰδὶ θυμίαν. καὶ κατοπύλαι ἦγον σὺ κεφάλαιο. θυμὸν δὲ σὺ καρδίᾳ. σὺ ἡ πατὶ δὲ ἰδὶ θυμίαν. παρέλαφεν οὖ καὶ τὸ φανταστικόν. καὶ τὸ ἀλόγιστον. τὸ κατὰ τόπον κινοῦ, τὸ ὀρεκτικόν. λέγομεν δὲ ὅτι καὶ ταῦτα οἶδε καὶ μέμνηται τούτων σὺ τῷ τιμαίῳ φυσιολογῶν. σὺ δὲ τῇ πολιτείᾳ, τῶν ῥιῶν τούτων ἐμνήθη. ἐπεισὴ ἀλῶν χρέα πρὸς τὰς πολιτείας πάσας. ἦγος μὲν γὰρ κρατῶν ἀεισοκρατίαν ποιεῖ καὶ βασιλέαν. θυμὸς δὲ κρατῶν ποιεῖ σιμοκρατίαν. ἰδὶ θυμίαν δὲ τὸ πολύμορφον θηείων. κατὰ μὲν τὸ φιλοχρήματον ποιεῖ ὀλιγαρχίαν. κατὰ δὲ τὸ φιλήδονον εὔνομον μὲν ὄν, ποιεῖ ἀριστοδημοκρατίαν. αἰόμον δὲ ὄν, τυρανίδα. τῶν οὖ συμβαλλομένων ἁπλῶ μόνον ἐμνήθη, ἐπεὶ ὅλας οἷδε. ῥίας λαμβάνεται πλάτωνος, ὅτι λέγων φησὶν σὺ ἦγος φέλον τὸν ἦγον· σὺ καρδίᾳ θυμὸν σὺ ἦπατι ἰδὶ θυμίαν, διαπῷ τῷ ὀρεξιν ἀφ᾽ ἑαυτῆς· ἡ γὰρ ὄρεξις ὄδιν σύμμιξις λογικῆς πρὸς ἄλογον. ταῦτα δὲ σὺ διαφόροις τόποις. καὶ ἡ ὄρεξις ἁπλᾶ διέπασται· πρὸς ὃ ἔπι, ὅτι σὺ ἑκάστῳ μὲν μείῳ λέγει πᾶσαν ὑπάρχειν ψυχὴν. κατὰ δὲ τὸ ἰδιήδειον μόριον μᾶλλον διαφάνεσθαι ἦγον ἢ θυμὸν, ἢ
» οὐ διαπῷ τῷ ὀρεξιν. σὺ οἷς ἡ θεωρία. Τὰ δ᾽ σὺ ἀφαιρέσει λεγόμενα νοᾶ ὥσπερ ἀεὶ τὸ σημόν.

Τὸ τὰ δ᾽ σὺ ἀφαιρέσει οἱονεὶ πρόγραμμά ὄδιν τῆ ἦγου ὥσπερ καὶ σὺ τοῖς ἱπποκρατείοις, δυρίσκομεν οἷον σὺ τοῖς γυναικείοις πρόλογον· τὰ δὲ ἀμφιγυναικείων οὐσῶν. οὕτω γοῦν καὶ σὺ ταῦτα λέγει· τὰ δὲ σὺ ἀφαιρέσει βουλόμενος διᾶξαι πῶς νοοῦνται τὰ σὺ ἀφαιρέσει, ἐπάγει νοεῖ φησὶν ὥσπερ σμίν· τὸ γὰρ σιμὸν μεθ᾽ ὕλης νοεῖται· τὸ δὲ καμπύλον, ἄνευ ὕλης· τὰ οὖ μαθήματα, ἃ λέγει σὺ ἀφαιρέσει, τῷ καμπύλῳ ἀνάλογεῖ· τὸ γὰρ καμπύλον ὡς ἄϋλον γίνεται, σὺ ἀφαιρέσει ὄν. οὕτω τὰ μαθήματα καὶ οὐ κεχωρισμένα ὄντα ὡς κεχωρισμένα νοεῖ· βούλεται διαπύστων τῷ φύσιν τῶν μαθημάτων ἔχειν, ὅτι ταῦτα κεχωρισμένα νοοῦνται, ἀλλ᾽ οὐχ ὡς κεχωρισμένα τῇ σὐεργείᾳ, ἀλλὰ μόνον τῇ ἰδιήνοίᾳ· σὺ τῦτο δὲ τὸ πόρισμα συνήξαμεν ὅτι χωριστά ὄδιν ἡ ψυχὴ ἐκ τῆ χωρίζειν τὰ ἀχώριστα· μὴ οὖσα γὰρ χωριστὴ, οὐδαμῶς ἂν ἐχώριζε ταῦτα.

» Ὅ Λ Ω Σ δὲ ὁ νοῦς ὄδιν ὁ κατ᾽ σὐέργειαν τὰ πράγματα νοῶν.

Ε πασὴ εἶπε δν νοῦν χωρίζειν τὰ μαθηματικὰ εἴδη, καὶ οὕτω νοεῖν ἁπλᾶ· διατῦτο προσέθηκε δν ἄλλον εἶναι δν νοῦν τοῖς πράγμασιν· ἵνα καὶ ἡ αὐτῆ ὑσία, χωριζομένη ἦ, ὅταν τὰ χωριστὰ γινώσκει. καὶ εἴη ἂν ἄλλο χωριστὸν καὶ ὃ ὅμοιον τῷ ὁμοίῳ γινώσκομεν.

» Α Ρ Α δὲ σὺδέχεται τῶν κεχωρισμένων τι νοεῖν, ὄντα ἄλλον μὴ κεχωρισμένον μεγέθους. ἢ οὔ, σκε-
» πτέον ὕστερον.

Ε ντεῦθεν τὴν ἀπορίαν λῦ εἴπομεν σὺ τῇ θεωρίᾳ· πρὸ τί θεται· ὅτι ἡ ὁ κατ᾽ σὐέργειαν νοῦς τὰ πράγματά ὄδιν· τὰ δὲ πράγματα· ὡς νοητὰ ἄϋλα ἄϋλος ἁπλᾶ ὁ νοῦς· καὶ πῶς ἄϋλός ὄδιν, εἴπερ καὶ τύχοντα σὺ γενέσει· πῶς δὲ γνώσεται τὰ ἄϋλα σὺ γενέσει καὶ τυχόμενος, τὴν λύσιν δὲ σὶ τῷ μετὰ ταῦτα λέγειν ὑπάρχειν· δέ λεκται δὲ καὶ σὺ τοῖς ἀνωτέρω ὅτι δύναται τὰ πάντα ἄϋλα νοεῖν· εἴγε οὐ προσκέχρηται ὀργάνῳ ᾧ σώματι, ἀλλὰ πάντων ἐστὶ ἀμιγής.

» Ν Υ Ν δὲ πρὶ ψυχῆς τὰ λεχθέντα συνκεφαλαιώσαντες, εἴπομεν πάλιν· ὅτι ἡ ψυχὴ, τὰ ὄντα πῶς
» ὄδιν πάντα· ἢ γὰρ αἰσθητὰ τὰ ὄντα, ἢ νοητά· ἔστι δ᾽ ἡ ἰδιήκμη μία· τὰ ἰδιηκτὰ πως· ἢ δ᾽ αἴσθησις, τὰ αἰσθη-
» τά· πῶς δὲ τῦτο, δεῖ ζητεῖν· τέμνε οὖν ἡ ἰδιήκμη καὶ ἡ αἴσθησις ἐς τὰ πράγματα· ἢ μία δυνάμει, ἐς τὰ σὐ-
» νάμει· ἢ δ᾽ σὐτελεχέᾳ, ἐς τὰ σὐτελεχέᾳ· τῆς δὲ ψυχῆς ὃ αἰσθητικὸν, καὶ ὃ ἰδιηκμονικὸν, δυνάμει ταῦ-
» τά ὄδιν. ὃ μὲν ἰδιηκτόν. ὃ δὲ, αἰσθητόν. αἰ ἀγκη δ᾽ ἢ ἅπλᾶ, ἢ τὰ εἴδη εἶναι· ἀλλὰ μὲν γὰρ δὴ οὐ· ὃ γὰρ ὁ λί-
» θος σὺ τῇ ψυχῇ, ἀλλὰ ὃ εἶδος.

Ε ντεῦθεν κοινὸν συμπέρασμα ἐπέγει τῶν γνωστικῶν σὐεργειῶν· ἔστι δὲ ὃ συμπέρασμα, ὅτι πάντα τὰ ὄντα ἢ αἰσθητά ὄδιν, ἢ νοητά· καλεῖ δὲ ὡς εἴπομεν τὰ νοητὰ ἰδιηκτά· καὶ ταῦτα διαιρεῖ ἐς ὃ δυνάμει καὶ σὐεργείᾳ. καὶ δείκνυσι ταῦτα πάντα σὺ τῇ ψυχῇ ὄντα, καὶ τὸ μὲν δυνάμει ἰδιηκτὰ, τὰ δυνάμει· καὶ τὸ σὐεργείᾳ, τὰ σὐεργείᾳ. ἀπορῦσι δέ τινες τί πάντα τὰ ὄντα ἢ αἰσθητά ὄδιν, ἢ νοητά. ὃ δὲ αἰσθητὸν μὴ νοητὸν τῶν πρός τι, ἀκουῶ καὶ πάντα τὰ ὄντα ἔσαι τῶν πρός τι· καὶ ὃ θεῖον, ὅπερ ἐστὶν ἄτοπον· λέγομεν δὲ ὅτι πάντα τὰ ὄντα· ἢ μὲν αἰσθητά ὄδιν καὶ νοητὰ τῶν πρός τι ἅσ· καθὸ δὲ ὕπαρξιν ἔχουσι καθ᾽ αὑτά ἐστιν. ἄλλο γὰρ καὶ ὃ μέλαν, καθὸ μὲν ὕπαρξιν ἔχει καθ᾽ ἑαυτὸ, οὐκ ἔστι τῶν πρός τι καθὸ δὲ αἰσθητόν ἐστιν, ἄλλο γὰρ καὶ ὃ μέλαν, καθὸ μὲν ὕπαρξιν ἔχει καθ᾽ ἑαυτὸ, οὐκ ἔστι τῶν πρός τι καθὸ δὲ αἰσθητόν ὄδιν, τῶν πρός τι ὑπέρχει ὅτι ἡ ψυχὴ τὰ ὄντα πῶς ὄδιν πάντα καλῶς πρόσκειται ὃ πῶς. ἐπεισὴ τὰ εἴδη σὐλα ὄδιν, καὶ οἶδεν ἄλλα ἡ ψυχὴ σὐλως οὐκ σὐλως. ὃ γὰρ ὁ λίθος σὺ τῇ ψυχῇ ὄδιν ἀλλὰ ὃ εἶδος αὐτῦ τῆς ὕλης· ὁ μοίως καὶ ἰδὶ τῶν ἄλλων. διατῦτο οὕτω εἶπε ὃ πῶς. πῶς δὲ τῦτο δεῖ ζητεῖν ὅτι καπὲ ὃ σώμα καὶ σὐεργείᾳ ἐστὶ ἡ αἴσθησις τὰ αἰσθητά. καὶ ἡ ἰδιήκμη τὰ ἰδιηκτά. αἰ ἀγκη δὲ ἡ ἅπλᾶ, ἢ τὰ εἴδη εἶναι· ἀλλὰ μὲν δὴ, οὐ· ἐπεισὴ εἶπεν σὺ τοῖς ἄνω ὅτι δεῖ ζητῆσαι πῶς ἡ αἴσθησις τῶν αἰσθητῶν ἀπλαμβάνεται, νῦν φησὶν ὅτι ἀνάγκη ἐστὶν ἢ ἅπλᾶ τὰ σύνθετα εἴδη σὺ τῇ ψυχῇ εἶναι, πυρὸς μετὰ τῆς ὕλης καὶ τὸ εἶδος, ἢ ἅπλᾶ καθ᾽ ἑαυτὸ τὸ εἶδος. ἀλλὰ μὴν φησὶν ἅπλᾶ τὰ σύνθετα. οὐκ ἔστιν

συ τῇ ψυχῇ· οὐ δή που ἧπ λίθος ἐστὶν ἡ ἀψὴ· αὐτάρκη οὖν τὰ εἴδη μόνα ὑπάρχειν συ τῇ ψυχῇ.

» ΩΣΤΕ ἡ ψυχὴ, ὥσπερ ἡ χεὶρ ὄβι· καὶ γὰρ ἡ χεὶρ, ὄργανον ὄβιν ὀργάνων· καὶ ὁ νοῦς δὲ, εἴδος ἂ-
» δῶν· καὶ ἡ αἴσθησις εἴδος αἰσθητῶν.

Ο λέγει τοιοῦτόν ὄβιν. ὅτι ὥσπερ ἡ χεὶρ ὄργανον οὖσα τῷ σώματος, ὀργάνοις κέχρηται· οἷον σκεπάρνῳ ἢ τύχοι, τέκτων· ἢ κιθαρίζω, οὕτω καὶ ἡ ψυχὴ ἀψὴ εἴδος οὖσα, ἀλλων ἀδῶν ὄβι δεκτική· διότι τοὺς λόγους τῶν ἀδῶν ἔχει παρ' ἑαυτῇ· ὁμοίως δὲ καὶ ὁ νοῦς καὶ ἡ αἴσθησις εἴδη ἀδῶν ἐστι καὶ ἀδῶν ἐστι δεκτικά· διὰ τὸ ἔχειν τοὺς λόγους τῶν ἀδῶν· ἀλλ' ὁ μὲν νοῦς, εἴδος ὄβι πάντων τῶν ἀδῶν· πάντα γὰρ τὰ εἴδη ὑπάρχει συ αὐτῷ συνεργείᾳ ὄντι· ἡ δὲ αἴσθησις τῶν αἰσθητῶν ἀδῶν μόνων ἐστὶν εἴδος διὰ τὸ συ τῇ κατ' ἐνέργειαν αἰσθήσει εἶναι τὰ αἰσθητά.

» ΕΡΕΙ δὲ οὐδὲ πρᾶγμα οὐδὲν ὄβι παρὰ τὰ μεγέθη ὡς δυκᾶ τὰ αἰσθητὰ κεχωρισμένον, συ τοῖς
» εἴδεσι τοῖς αἰσθητοῖς τὰ νοητά ὄβι· πάδε συ ἀφαιρέσει λεγόμενα, καὶ ὅσα τῶν αἰσθητῶν, ἕξεις μὴ πάθη·
Ε ντιῦδεν ἄδη αἱ συνηγορίαι, ὧν πρώτην φησὶν τιὼ λέγουσαν· ὅτι οὐδὲ ἄδη ὅλως ἄὐλα εἴδη πάντη· ἔστιν οὖ ὁλέγει τῷ τὸ εὖ ὑπερβατῷ αὐξαγινωσκόμενον οὕτως· οὐδὲν πρᾶγμά ὄβι παρὰ τὰ αἰσθητὰ μεγέθη ὡς δυκᾶ πᾶσιν· ἀλλα πάντα τὰ ὄντα μεγέθη ἄδη αἰσθητά· βούλεται δὲ ἡμᾶν ὅτι τὰ νοήματα, ἢ πρῶτά ὄβιν, ἢ δεύτερα, ἢ ρίτα· καὶ τὰ μὲν πρῶτα ὅτι ἀφανταστοί εἰδε· τὰ δὲ δεύτερα καὶ ρίτα μετὰ φαντασίας ἃ καὶ πᾶι μὲν ὡς ὀργάνῳ· πᾶι δὲ, ὡς ὑποκαμένῳ κέχρηται αὐλῇ· τί οὖ φησιν ἐπαδὴ οὐκ ἔστι πρᾶγμα οὐδὲν παρὰ τὰ μεγέθη, τουτέστιν αὖδυ ὕλης ὡς δυκᾶ εἶναι τῶν αἰσθητῶν διον τὰ μαθήματα· φάινεται γὰρ ταῦτα χωριστὰ ἀ μὴ ὄβι· διαπᾶτό φησιν συ τοῖς εἴδεσιν τῶν αἰσθητῶν τὰ νοητά ὄβι· διον τὰ μαθήματα· ἃ καὶ δυκᾶ χωριστὰ εἶναι, ὅ ὄβι δεύτερα· καὶ τὰ ρίτα δὲ ἀχώριστά ὄβιν· διον τὰ αἰσθητά· μὴ τὰ μὲν δεύτερα, εἶπε διὰ τῷ ἐπᾶν τὰ συ ἀφαιρέσει λεγόμενα· τὰ δὲ ρίτα διὰ τῷ ἐπᾶν· μὴ ὅσα τῶν αἰσθητῶν ἕξεις ἡ πάθη· ταῦτα γὰρ σύλα εἴδη ἐστὶν καὶ πάθη ὡς ποιότητες σύλαι ζωαί· ὧν τὸ μέγεθος μόνον λόγῳ χαείζεται.

» ΚΑΙ διὰ τῷτο οὔτε μὴ αἰσθανόμενος μηδὲν, οὐδὲν ἂ μάθοι, οὐδὲ ξυίοι.
Ε παδὴ ταῦτα τὰ ρία αἰσθητά ὄβι· καὶ εἶπεν ἀσαφῶς, συ ταῦθα τὸ συ τῇ ἕκαστ δεικτικῇ σαφῶς ἁρμενίων· ἔφη γὰρ ἐκεῖ ὅτι πάσης ὠδυσήμης αἰρχὴ ἡ αἴσθησις· ἐπαδὴ ὡς φησιν νῦν τὸ νοητὰ πάντως συ τοῖς αἰσθητοῖς ἐστὶν· ἐφ' ὧν οὖ ἐκλέπτα ἡ αἴσθησις, καὶ ἡ τοιαύτη ὠδυσήμη ἐκλιμπάνει· εἶτα ἐπαδὴ εἶπεν ὃδὲν ἂ μάθοι, ἐπήγαι τὸ ἢ ἂ ξυίη, τουτέστι οὐδὲ δύρισκει· δύο γὰρ ὁδοὶ γνώσεως, μάθησις, ἡ δ' ὕρησις·

» ΟΤΑΝ ΤΕ θεωρῇ, αἰαγκη ἅμα φαντάσματι θεωρεῖν· τὰ γαρ φαντάσματα, ὥσπερ αἰσθή-
» ματά ὄβι.
Ε παδὴ εἶπεν ὅτι τὰ εἴδη τῶν νοητῶν συ τοῖς αἰσθητοῖς ὄβι, διατῷτό φησιν ἐπάναγκές ὄβι τὸν νοῦν ἅμα φαντάσματι θεωρεῖν, τουτέστιν ὀργάνῳ τῇ φαντασίᾳ· ἔαγε μὴ ποιητική ὄβι ἀψῆς ἡ αἴσθησις· ὥστε κἂν φαντασίαν εἴπωμεν, κἂν αἴσθησιν ὅτι κέχρηται ταυτόν ὄβι· διὰ πύτων δὲ τὴν δυτέραν συνηγορίαν λέγα ὅτι ὁ νοῦς ἅμα φαντασίᾳ συεργεῖ· ἡ δὲ φαντασία οὐκ οἶδε τὰ ἄὐλα εἴδη· οὔτε ὁ νοῦς αὖρα.

» ΥΛΗΝ αὖδυ ὕλης.
Ε παδὴ εἶπεν ὅτι φαντάσματα οἷον αἰσθήματά ὄβι, φησὶν ὅτι αὖδυ τῆς ὕλης· αἱ μὲν γὰρ αἰσθήσεις πᾶσι τὰ σύλα συεργοῦσιν· ἡ δὲ φαντασία πᾶσι τὰ εἴδη μόνον· τινὲς δὲ τὸ πλὴν αὖδυ ὕλης τῷ νῷ φασιν ἀλλὸν συνάπαν· ἐ παδὴ γὰρ εἶπεν ὅτι κἂν φαντασία καὶ αἰσθήσει ἄποις κεχρῆσθαι τὸν νοῦν, ταυτόν ἐστι φησὶν ὅτι πλὴν ὁ νοῦς τὸ αὖδυ ὕλης γινώσκει.

» ΕΣΤΙ δ' ἡ φαντασία, ἕτερον φάσεως καὶ ἀποφάσεως· συμπλοκὴ γαρ ἐστιν νοημάτων τὸ ἀλη-
» θὲς ἢ ψεῦδος· τὰ δὲ πρῶτα νοήματα, τίνι διοίσει τῷ μὴ φαντάσματα εἶναι.
Γ εἰ γὰρ τὰ ἁπλᾶ καταγίνεται· ὅθεν καὶ ἀμερής ἐστι πᾶν ὅρους καταγινομένη· διὸ ὑπτικὴ ἐστιν συ αὐτῇ ἀλήθεια οὐκ ἐν συνθέσει· ἢ οὖ μήτε ἀληθεύει μήτε ψεύδεται, ὡς μήτε καταφάσκουσα μήτε ἀποφάσκουσα· ὁμοίως δὲ καὶ ὁ νοῦς οὔτε ἀληθεύει οὔτε ψεύδεται κατὰ τὴν συνηγορίαν, τί οὖ διοίσει τὰ πρῶτα νοήματα, ὃ ἐστι τὰ ἁπλᾶ φαντάσματα εἶναι ὡς καὶ ἂν νοῦς φαντασία εἶναι. Ἰστέον δὲ ὅτι ὁ νοῦς καὶ ἡ φαντασία ὑπερτικὴν ἔχουσι τὴν ἀλήθειαν καὶ ὁμοίως γινώσκουσιν.

» Η οὐδὲ ταῦτα φαντάσματα· ἀλλ' οὐκ αὖδυ φαντασμάτων.
Τ αὖτα τὰ ῥητὰ αἰαιρομπί ἐστι τῆς ρίτης συνηγορίας. φεῖς γὰρ ἄπᾶν συνηγορίας τὴν τέτην μίαν αἰαιρέπαι λέγων· μήποτε οὐδὲ τὰ ἄλλα φαντάσματα νοήματά ἐστι· πῶια δὲ λέγει τὰ νοήματα ἃ ἔπομεν ἁπλᾶ εἶναι, καὶ διαπᾶτο ἐοικέναι τῇ φαντασίᾳ· ἀλλὰ αὖδυ φησὶ φαντασμάτων, πυτίσιν ἀλλὰ χαείς ἐστι φαντασίας· ὥστε διαφαντασίας γίνοντα τὰ νοήματα, οὐ μὴν ταυτόν ἐστι φαντασία καὶ νοῦς· πλὴν ὅμως φησὶν ὡίκαι τὰ πρῶτα νοήματα νοῆ οὐ κέχρηται ὁρᾶνῳ τῇ φαντασίᾳ· ὠδὶ δὲ τῶν β' καὶ γ' κέχρηται, ἀλλ' οὗ τὰ ταυτόν ἐστι φαντάσματα καὶ νόημα, ὃ μὲν γὰρ φάντασμα, σύλον πῶς ἐστ· ὃ δὲ νόημα, ἄὐλον. Ἰστέον δὲ ὅτι τῇ θεωρίᾳ καὶ ἄλλα τινὰ ἐμνήσαμεν· ἐπαδὴ ὠδὶ πολλαχῶς ἀλλὰ ἐθεωρήσαμεν· ἔδοξεν αὖθις αὖ λαβεῖν ἂν ἦγεν· παλινδρομᾶν γὰρ κρεῖττον ἢ παρελθεῖν τι· συ οἷς ἡ πᾶξις

σὺν θεῷ πληροῦται.

» ΕΡΕΙ δὲ ἡ ψυχὴ κατὰ δύο ὥρισται διαιρέσεις ἢ τῶν ζώων, τῷ, τι κινητικῷ, ὃ διανοίας ἔργον ἐστὶ
» καὶ αἰσθήσεως· καὶ ἔτι τῷ κινεῖν τὸ κατὰ τόπον κίνησιν· πεῖ μὲν αἰσθήσεως καὶ νοῦ, διορίσωται τα-
» σῦτα· πεῖ δὲ τῆς κινούσης τίποτε ὄβι τῆς ψυχῆς σκεπτέον.
Κ ατ' αὖ χὰς τῆς παρούσης ἐλέγετο πραγματείας· ὅτι πάντες οἱ φυσικοὶ δύο τούτοις ὁείζοντο τὸ ψυχικὸν τῷτο γνωστικῷ· καὶ τὸ κατὰ τόπον κινητικῷ· πρὸς ταῦτα γὰρ ἀπεδίδοτο· καὶ ἀπεδέχετο μὲν ἄλλους διότι ἀπὸ τῶν συεργειῶν τὸ οὐσίαν τῆς ψυχῆς ἐθήρευον· ὥσπερ καὶ σὲ καὶ ἄλλος γὰρ οὕτω πιεῖ· ἐπεβάλλετο δὲ αὐτοὺς· πρῶτον μὲν ὅτι τὸ φυτικὸν ψυχὸν περῆλθεν· αὐτὴ γὰρ ἄτε κινεῖ τι καὶ τὸ τόπον, οὔτε γινώσκει· καὶ ὅτι συτεῦθεν ὠδὶ φλυδὴς συνόας ἐράπισαν· ᾧοντο γὰρ τὸ ψυχὸν κινεῖσθαι· ἐπαδὴ γὰρ συεργῶς ἑώρων ὅπᾗ ἡ ψυχὴ κινεῖ τὸ σῶμα· ὑπελάμβανον ὅτι κινουμένη κινεῖ καὶ διατῷτο πᾶν κινοῦ ἔλεγον καὶ κινεῖσθαι· καὶ ὡς ἄλλο δέ ἢ μαρτον κατὰ τὸ γνωστικόν· συόμενον γὰρ τὸ ψυχὴν ἐκ πάντων τῶν ὄντων συκεῖσθαι, ἵνα ἐκ τῶν αὐτῶν συκειμένη· οἷον ὁμήρους ἔχουσα ἄλλων γινώσκη ἄλλα· οὕτω γὰρ καὶ τὸ ἐμπεδόκλειον ἔπος· φησὶ γὰρ γαίῃ γαῖαν ὁπώπαμεν· κατὰ γοῦς οὖ ἄλλος τῶν φυσιολόγων· καὶ διαπᾶτα προσθεὶς ἂν πεῖ φυσικῆς ψυχῆς λόγον· διαλεχθεὶς δὲ καὶ πεῖ τῷ γνωστικοῦ τῆς ψυχῆς, συτεῦθεν καὶ πεῖ τῷ κατὰ τόπον κινητικοῦ, διαλέγεται, ὁ ἔδοσι μὲν πρότερα τῆς λογικῆς· ἐπαδὴ πάντα χοῦ τὰ καθολικώτερα προέτᾶξεν· ἀλλ' ἐπαδὴ χρείαν εἶχε τῆς διεξόδου τῶν ρίων ψυχῶν συ τῇ διδασκαλίᾳ τῷ κατὰ τόπον κινητικοῦ πρὸς τὸ ἄπᾶν τί ὄβι καὶ τι οὐκ ἔστι, διατῷτο νοῦ ἄλλου ἐμνήσθη· ἵνα γὰρ δι' ὀλίγ ὅτι οὐκ ἔστιν φυτικὴ ψυχὴ· οὐκ ἄλογος· οὐχ ὁ νοῦς ἡ ἁπλᾶ νοοῦσα, ἢ σύν θετα, ἢ φαντασίᾳ χρώμενος, ἢ αὖδυ φαντασίας, προεμνήσθη τούτων· ἀλλὰ μὴν καὶ πρός τί ὄβιν αὐτῷ συμβάλλεται τὰ προαιρημένα· βούλεται γὰρ διὰξεως ὅτι τὸ κινοῦν, συ μὲν λογικῆς· τὸ κοινὸν ἀψὲν καὶ λογικῆς· συ ἀλόγοις δὲ μόνον· ὃ τῆς ἀψὲν. ὠδίκαι δὲ φησιν ἀριστοτέλης τὸ ὀρεκτὸν κινεῖν, ἔχ ὡς τε λικὸν αὖτὸ αὖτου λέγει, ἀλλ' ὡς ποιητικὸν καὶ τῷτο σαφὲς· ἐπαδὴ ζητῶν τι τὸ κινοῦν φησιν ὅτι ἡ νοῦς ὄβιν, ἢ ὄρεξις· οἱ δὲ νοῦς ποιητικός ὄβι, καὶ οὐ τελικός· οὐ σαφῶς κινήσεως δὲ οὔτε σύμπαντος εἶναι τελικὸν· τοὐναντίον γὰρ ὠδίκαι κατὰ νοοῦσι συεργοῦμεν τῆς κινήσεως ἐκφερόμεθα· διὰ θάλης ἀχρόνομῶν ὡς φρέαρ ἔπεσεν· ὥστε ὡς ποιητικὸν λέγει τὸ ὄρεξιν κοινῶν· ἄλλο γὰρ ποιητικὸν συνῆφε αὐτῇ· μὴ ὅτι ὃ ὀρεκτικὸν οὐκ ἔστι τέλος ἀλλὰ ὃ ὀρικτόν· ζητεῖ οὖ ἀριστοτέλης πεῖ τῷ κατὰ τόπον κινοῦντος αὖρα μέρη κινεῖ ἡ ψυχὴ, ἢ ὅλη αὐτὴ κινεῖ· τῷτο ἴσασι ὅτι ὡς οὐσίας ὡς σωμάτων διαιρεῖται· τὸ γὰρ σῶμα ἐστὶν ὃ διαιρετόν· καὶ οὐχ ὡδὶ μὲν τῷ μήκει ἐστὶν ἡ διαιρεσία· ὡδὶ δὲ οὐκ ἔστιν· ἀλλὰ συ ὅλῳ ὡς ὅλου ἐστὶν καὶ κατὰ τῷτο διαφέρει σῶμα μερῶν· ὅτι ἡ μὲν σῶμα ὡς εἴπομεν, δι' ὅλης τῆς οὐσίας κεχώρικε· τὸ δὲ μέρος οὐκ ἔστιν συ ὅλῃ τῇ οὐσίᾳ, ἀλλὰ συμνί ὄβι τῆς ὅσιας· εἶγε μέρος ἄλλης ὄβι· καὶ ὅτι ἡ μὲν σῶμα ὃ ἔστιν οὐσία· τὸ δὲ μέρος ὅσία ἐστίν· εἶγε τὰ μέρη τῶν ὄντων ὅσία ὄβιν, ὡς συ κατηγορίαις ἔγνωμεν· πότερον οὖ μέρει κινεῖ ἡ ψυχὴ, ἢ σῶμα· καὶ ᾗ μέρει αὖρα τινὶ τῶν ᾠωβότων λέγεται· ᾠωβότα δὲ λέγει τὰ παρὰ πλάτωνι ρία μέρη· ἦγον θυμόν· ὠδὶ θυμίαν· ἢ ἄλλο παρὰ ταῦτα· καὶ ἢ ἄλλω, αὖρα ἕτερα ὄντα τούτων ὠδινόα μόνη, ἢ καὶ ὠδινόα καὶ ὑποκαμένῳ πλάτωνι μὲν γὰρ ἔπεται λέγειν, ὅτι μέρει κινεῖ ἡ ψυχή· πολυμερῆ γὰρ ἄλλως εἶναι βούλεται· καὶ τὸ κατὰ τόπον κινοῦν ἕτερον εἶναι παρὰ ἦγεν· θυμόν· ὠδὶ θυμίαν· οὐδενὶ γὰρ τούτων ταυτὸν εἶπε, τὸ κατὰ τόπον κινοῦν· ἀλλ' ἕτερον· ἕτερον δὲ οὐ μόνον ὠδὶ νόια, ἀλλὰ καὶ τῷ ὑποκαμένῳ· οὐδὲ γὰρ ταῦτα βούλεται εἶναι τῷ ὑποκαμένῳ τὰ μέρη τῆς ψυχῆς, διοείζον ἄλλα τόπῳ· διὸ καὶ ρία ταῦτα ἐγκαλεῖ πλάτωνι· εἰ μὲν τὸ τὸ ψυχὴν ὡς ὅλον ὡς μέρη διαιρεῖν· οὐδὲ γὰρ διωατὸν ὄβιν ὡς μέρη ἄλλῳ διαιρεῖσθαι· ὠδὶ γὰρ τῶν ἀσωμάτων τὸ ἄλλο ὄβι μεείστῳ καὶ μεμεεισμέῳ εἶναι· οὐδὲ γὰρ αἰαμοῖσι τὰ ἀσώματα χρόνον τινὰ, ἢ τομὴ τῷ διεξίοντος· ἢ οὖ μεείστ ὄβιν ἡ ψυχὴ, καὶ μεμεεισμένη ἔσται καὶ οἰχήσεται τὸ ὅλον· φθαρήσεται γὰρ καὶ ἄλλο τὸ εἶναι κενὸν ὅλον, τῶν μερῶν διαιρεθέντων συεργείᾳ ἀπ' ἀλλήλων· ὠδὶ δὲ τῶν σωμάτων ἄλλο ἐστὶ τῷ μεείστῳ εἶναι καὶ μεείστ μεεισμένῳ· σὺ ταῦθα δὲ γεγονότες ἀλέξανδρος καὶ πλούταρχός φασιν ὅτι ἐγκαλεῖ τῷ πλάτωνι ἀεισοτέλης ὡς διελόν τι τὸ ψυχὴν ὡς ὅλον ὡς μέρη, ὡς αὖ ἄλλος ὡς μίαν οὐσίαν ὡς σωμάτων διαιρῶν· βούλεται γὰρ τὸ ψυχὴν μίαν οὐσίαν πολυσώματον· οὗπι δὲ ψεύδεται· ἄλλος γὰρ ἄλλα χῦφι μηδέποτε τῶν σωμάτων τῆς ψυχῆς οὐσίας, τὰς μὲν εἶναι φθαρτάς· τὰς δὲ ἀφθάρτους· ἀλλ' ὁμοίως ἢ ἀφθάρτοις πᾶσιν, ἢ φθαρτάς· λέγα δὲ ἂν μὲν νοῦ ἀΐδιον· τὸ δὲ ἄλογον φθαρτό· ὥστε οὖν ἃ μία· κατ' ἄλλο δὲ ἐγκαλεῖ πλάτωνι ὡς τὰς δύο ψυχάς· τὸ τε λογικὸ φημι· καὶ τὸ ἄλογον ὡς μίαν πεπήγαι, καὶ διελόντι τὸ μίαν ταύτην ὡς ρίας, ὡς ἦγον· θυμόν· ὠδὶ θυμίαν· ἀεισοτέλης δὲ βούλεται τὰς ρίας ψυχάς· μήποτε δὲ ὄβιν ὑπὲρ πλάτωνος· ὅτι διατῷτο μέρη ἔλεγε τὰ ρία ταῦτα, διὰ τὸ μίαν ἐμψυχάαν πεπῆχε· καὶ ἔρηται τούτῳ ἡ ἀπορία, ὅπι συ τῇ πολιτείᾳ τῷτο ἐπέπεισεν οὐκ συ τιμᾳ· αὐτῶν γὰρ μόνων ἐκεῖ ἔχρηζε τῶν ρίων· εἶτα καὶ τέτον αὐτῷ συεκάλεσεν, ὅπι διέχισε τὰ μέρη ταῦτα

ἀπ' ἀλλήλων. ὅσων γὰρ ὧδὶ τούτων οὐκ ἔστι ῥάδιον ἄπειν, τί τὸ κινοῦν. οὐδὲ γὰρ κινοῦν πλέγμα ἐστὶ τῶν
ψυχῶν· ἀλλὰ ἄπειν τῶν μορίων κεχωρισμένων κατὰ πλάτωνα. διασπᾶν οὖν τὸ ὀρεκτικόν. ἔρηται δὲ
καὶ τοῦτον ἡ ἀπολογία. καὶ ταῦτα μὲν τὰ τῆς λέξεως. ἡ δὲ χρὴ τελεωτέρως ἄπειν οὐ συμφέροντος ἀλ-
λήλαις αὖ τοῦ αἱ δύξει, αἱ πλατωνικαὶ κἠ ἀειστοτελικαὶ πρὸς τὸ κατὰ τόπον κινητικόν. ὁ μὲν γὰρ πλά-
των βούλεται τὸν κράτιστον ὑπάρχον σὺν ἡμῖν, ἐκεῖνο εἶναι τὸ κινοῦν. κρεῖττον δὲ οὐ μὲν ἀλόγοις ζώοις ἡ
φαντασία. διὸ καὶ παθητικὸς νοῦς λέγεται ὡς οὐδὲν ἔχουσα πλὴν γνωστόν. σὺ δὲ λογικοῖς ὁ νοῦς. διατεῖ
τοῦτο κατ' αὐτὸν τὸ μὲν ἄλογα ζῶα φαντασίαι κινεῖ. τὰ δὲ λογικά, ὁ νοῦς. τὸ γὰρ ἄγον καὶ φέρον τὸ
ζῶον σεῖ τὸ κύρος ἔχειν αὐτῷ. διὸ σεῖ τὸ κρεῖττον εἶναι τὸ κινοῦν. εἶτα ἐπεισὴ αὐτιπίπτει τοῖς πλατωνι-
κοῖς, ὡὐίκα τὸ πάθος κατακρατῇ τῷ λόγου καὶ ἀπάγει ἡ μᾶς ἀς ἁρπαγὴ ἡδονῶν. οὐ γὰρ νοῦς τοῦτο ποιή
σει. ἀλλὰ τὸ πάθος, φασὶν ὅτι καὶ τότε μὲν ὁ λόγος ἐστὶν ὁ κινῶν. ἀνδραποδιζόμενος δὲ μηχανᾶται.
ὁ δοὺς τῷ πάθει. συνάγεται δὲ ἐκ τούτου τῷ πλάτωνι ὅτι κατ' αὐτοὺς ἀλλοκρατοῦσι ὅτι τὸ κινοῦν. ἰδοὺ
γὰρ τὸν κρατούμενον νοῦν εἶπαν κινεῖν. καὶ πῶς αὖ τὸ κρατοῦν εἶπον κινεῖν. ἀειστοτέλει δὲ δοκεῖ τὸ κι-
νοῦν κατὰ τόπον μὴ εἶναι γνωστικὸν ἰδίωμα, ἀλλὰ ζωτικόν. βούλεται γὰρ τὸ ὀρεκτικὸν εἶναι τὸ κινοῦν.
οἰκεῖον γὰρ λέγει τὸ κινοῦν μᾶλλον ζωῇ, ἢ περ γνώσει. καὶ ὡὐὶ μὲν ἀλόγων ζώων τὸ ὀρεκτικὸν μόνον τῆς
ἀλόγου κινεῖ. ὡὐὶ δὲ τῶν λογικῶν ζώων, ποτὲ μὲν τὸ τῆς λογικῆς ὀρεκτικόν· ποτὲ δὲ, τὸ τῆς ἀλόγου. ὡὐὶ μ.
γὰρ τῶν κατὰ λόγον ζώντων τὸ ὀρεκτικὸν τῆς λογικῆς κινεῖ. ὡὐὶ δὲ τῶν πολλῶν ἀνθρώπων καὶ κατὰ τὰ
ἀέθησιν ζώντων, τὸ ὀρεκτικὸν τῆς ἀλόγου κινεῖ. ὥστε ζωτικὸν ἰδίωμα μᾶλλόν ὅστι τὸ κατὰ τόπον κινῆν,
ἢ περ γνωστικόν. νοῦ γὰρ ἰδίωμα τὸ γινώσκειν μόνον, ἃ κινεῖν αὐτιπεράπεται γὰρ ὁ νοῦς τῇ κινήσῃ. ἃ γὰρ συνα-
θανάτους κινήσεως, ὅπου γε οὐδὲ στάσεως, οἱ πρὸς τὰ νοητὰ ἠχολημένοι. διὸ καὶ σωκράτης. σὺ τῇ ὡὐὶ δι-
λίῳ μάχῃ νυχθήμερον στὰς οὐκ ἤδετο τῆς στάσεως, διὰ τὸ εὐνοεῖν τι κἠ ὅτι ἡ ἐκίνει ὁ νοῦς τὸ ζῶον, ἃ πρὸς
κακὸν αὖ ἄλλοι ἐκίνει. εἴπομεν γὰρ ὅτι θάλης ἀσχρονομῶν ἐς φρέαρ ἐνέπεσε. τάχα δὲ καὶ κατὰ ἀειστο-
τέλλω πλατωνικὴ διάταξις κρατεῖ. ὅτι τὸ κρεῖττον κινεῖ. κρεῖττον γὰρ πασῶν τῶν δυωάμεων ἡ ὄρεξις.
εἴγε τῷ ἀγαθοῦ ὄστι. σὺ δὲ ἡ ψυχὴ. Επεὶ δὲ ἡ ψυχὴ κατὰ δύο ὅριστα δυωάμεις. δύο λέγει δυωάμεις
ἢ ὡς τὸ πρὸς τὸ ζῶον. τοῦτο γὰρ ἄλογον καὶ λογικὸν συνίσασιν, ἢ δύο λέγει δυωάμεις ὡς πρὸς τοὺς ἀρι-
χαίους. ἐκεῖνοι γὰρ μόνον γνωστικὸν ἔλεγον, ὃ εἶπε κεπηνὸν καὶ κινητικόν. ἐπεὶ οὖ φησι δύο ὧδὶ δυωά-
μεις. καὶ εἰ δὴ εἴπομεν πρὸς τῷ γνωστικοῦ. καὶ τῆς διανοίας. κἠ τῆς αἰσθήσεως, ἐλθωμεν κἠ ὡὐὶ τὸ κινητικόν.

» ΡΟΤΕΡΟΝ σὺν μέσον ἀλλῆς χωρισὸν ὂν ἢ μεγέθει ἢ λόγῳ, ἢ πᾶσα ἡ ψυχὴ· κἂν ἢ μέσον τι,
» πότερον ἰδιόν τι παρὰ τὰ ἄθροτα λέγεται καὶ τὰ ἀριθμεῖα. ἢ τούτων σὺν ἔχει δὲ ἀπορίαν δυσύς.
Ζ ητητέον φησὶν ἃ μέσον τῆς ψυχῆς τὸ κινητικόν· πότερον τῷ ὑποκειμένῳ καὶ τῇ οὐσίᾳ χωρισὸν, ὃ εἶπεν με-
γέθει. καὶ μὴ παραχθῆς, ἃ τὼ οὐσίαν τῆς ψυχῆς μέγεθος καλεῖ. κατεχρήσατο γὰρ. καὶ αὐτὶ τοῦ ἄπειν ὑ-
ποκείμενον, μέγεθος εἶπεν. ἃ δὲ μή ὄστιν τῷ ὑποκειμένῳ καὶ τῇ οὐσίᾳ χωρισὸν ἅρα δυωάμει ἐστὶ χωρισὸν,
ὃ εἶπε λόγῳ. ζητητέον δὲ φησι μήποτε καὶ πᾶσα ἡ ψυχὴ ὄστι. τὸ κινητικόν. παρὰ τὰ ἄθροτα λέγεσθαι κἠ
τὰ ἄριθμεῖα. ἄθροτα λέγεσθαι εἶπε τὰ παρὰ πλάτωνι ῥίζα. λόγον θυμὸν ὡὐὶ θυμίαν. ἀριθμεῖα δὲ εἶπε,
τὰ παρ' αὐτοῦ νωὶ ῥηθέντα. λέγω δὲ νοῶ διάνοιαν. δύξαν. φαντασίαν. αἴσθησιν. κινῶ τε καὶ ἰδικόν.

» ΓΩΣ τε σεῖ μόρια ψυχῆς λέγειν, καὶ πόσα. πρόπον γάρ τινα, ἄπειρα φαίνεται. καὶ ἃ μόνον ἄπει
» νδν λέγουσι διορίζοντες, λογιστικὸν καὶ θυμικὸν καὶ ὡὐὶ θυμητικόν.
Δ ύο ἔλεγξε διὰ τούτων τῶν πλάτωνα, καὶ ὁ τιμοῖος λέγει. καὶ ὅτι πόσα, τυτέσι ῥίζα. αὐτὶ οὗ διὰ περ ἢ
ἄπειρα εἶπεν ὡς πρὸς τὰ ῥίζα. ἃ δὲ ὄστιν μετὰ τῶν ῥιῶν τῆς πλάτωνος, ἐὰν συνάψῃς καὶ τὰ πέντε, ἀένων
εἶπε ἀειστοτέλης.

» ΟΙ δὲ τὸ λογιστὸν ἔχον, καὶ τὸ ἄλογον.
Τ ινὲς [illegible] φησι τρία εἶναι τὰ μέρη τῆς ψυχῆς, ὡς πλάτων. λόγον θυμὸν, καὶ ὡὐὶ θυμίαν. τινὲς δὲ δύο, ἄ-
λογον καὶ λογικὸν, ὡς ἀειστοτέλης, ὡς πρὸς τὰ ζῶα γὰρ δύο ἔλεγε ψυχάς. ἡ γὰρ ἄλλη τῶν φυτῶν ὄστ.

» ΚΑΤΑ γὰρ τὰς διαφορὰς δι' ἃς ταῦτα χωρίζουσι καὶ ἄλλα φαίνουσι μόρια μείζω διάστασιν ἔ-
» χοντα τούτων. πρὸς ὧν καὶ νωῖ ἤρηται. τό, τε θρεπτικὸν ὃ καὶ τοῖς φυτοῖς ὑπάρχει καὶ πᾶσι τοῖς ζώοις.
Γ άλιν δὲ πλάτωνα ἐλέγχει. ἃ γὰρ διὰ τὸ πένυ ἀφίστασθαι φύσει λέγει μόρια ψυχῆς λόγον. θυμόν. ὡὐὶ θυ
μίαν. ἔσῃ τὸ θρεπτικὸν μόριον ἄπειν τῆς ψυχῆς. μᾶλλον γὰρ τούτων ἀφέστηκε. καὶ μᾶλλον θυμοῦ καὶ
ὡὐὶ θυμίας. ἐπεισὴ ἄμφω μὲν αὖτοι τῆς ἀλόγου ψυχῆς ἔστι. τὸ δὲ θρεπτικὸν τῆς φυτικῆς. πλέον δὲ ἀφέ-
στηκε τῆς ἀλόγου ἡ φυτικὴ, ἢ ἡ φυτικὴ ἀλλὴ ἑαυτῆς.

» ΚΑΙ τὸ αἰσθητικὸν φησιν ἢ τοι τῷ αἴσθησιν. οὔτε ἀλόγου αὖτις θεὶν μόνα, ἃ τε λογικοῦ, ἀλλ' ἀμφοτέρα, διότι
μὲν γὰρ ἔξω ἔχει τὸ γνωστὸν ἡ αἴσθησις καὶ αὐτισιάστασιν ἀλλὸ εἶδε καὶ μορφωτικῶς, καὶ τυπωτικῶς καὶ
ἔχ σὺ ἀκούει τῷ λόγῳ σὺ τῷ νομίζειν ποσιαῖον ἔχειν ἥλιον, κατὰ τοῦτο ἀλόγου ἐστί. καθὸ δὲ ἀλλὸ πεῖ τὰ
πράγματα ὡς ὁ νοῦς δυκεῖ ἡ αἴσθησις ὑπὸ λόγου αὐάγεσθαι. ἔστι δὲ καὶ ἄλλως ὀξηγήσασθαι. ὅτι καθὸ
μὲν γινώσκει τῆς λογικῆς ὄστ. καθὸ δὲ πάχυσα γινώσκει, ἃ διάπτυει εἶναι τῆς λογικῆς. ἡ γὰρ λογικὴ

οὐ πάσχει, ἀλλὰ τῆς ἀλόγου ἐστὶ τὸ πάσχειν.

» ΕΤΙ δὲ τὸ φανταστικὸν, ὃ τῷ μὲν εἶναι πάντων, ἕτερον. τινὶ δὲ τούτων ταυτὸν, ἢ ἕτερον, ἔχει πολ
» λὼ ἀπορίαν, εἴτις θήσει κεχωρισμένα μόρια τῆς ψυχῆς. πρὸς δὲ τούτοις τὸ ὀρεκτικὸν, ὃ καὶ λόγῳ κἠ
» δυωάμει ἕτερον αὖ δύξειεν εἶναι πάντων, καὶ ἄτοπον δὴ τῷ τὸ διαπασῶν. σὺν τῷ λογιστικῷ γὰρ ἡ βούλη
» σις γίνεται, καὶ σὺ τῷ ἀλόγῳ, ἢ ὡὐὶ θυμία καὶ ὁ θυμός. ἃ δὲ ῥίζα ἢ ψυχὴ, σὺ ἑκάστῳ ἔστω ὄρεξις. καὶ δὴ
» καὶ πρὸς οὐ νωῖ ὁ λόγος σὺν ἔσκηε. τί τὸ κινοῦν κατὰ τόπον, τὸ ζῶον ὄστ.

Ω ς πρὸς λόγον θυμόν. ὡὐὶ θυμίαν τὰ μέρη πλάτωνος συγκείνει φαντασίαν καὶ ὄρεξιν. καὶ τῷ μὲν ὄρε
ξιν πάντα τούτων ἕτερα λέγοι, ἐπεισὴ ὄστιν ὄρεξις καὶ φυτικῆς. τὰ δὲ πλάτωνος μέρη ἀλόγου ἐστὶ κἠ
λογικῆς. ὥστε πάντα τούτων ἢ ὄρεξις ἕτερον. τὸ δὲ φανταστικὸν, ἐπεισὴ ἄλογός ὄστ. τῷ μὲν λόγῳ διᾳ-
φέρει τῶν ῥιῶν μερῶν τούτων λογικοῦ. θυμικοῦ. καὶ ὡὐὶ θυμητικοῦ. τίνι δὲ ὄστ τῷ ὑπικειμένῳ ἢ αὐτὰ
ἢ ἕτερα τῶν ῥιῶν τούτων μερῶν, ἄπορον. μήποτε γὰρ θυμῷ καὶ ὡὐὶ θυμίᾳ ταυτὸν ὄστ, ἐπεισὴ καὶ αὖ σ
τοι τῆς ἀλόγου ὡὐὶ. καλῶς οὖν οὕτως εἶπεν ὅτι ἃ ὅλως μόρια ἔχει ἡ ψυχὴ κεχωρισμένα. καὶ τὸ φαντα
στικὸν καὶ τὸ ὀρεκτικὸν μορίου ἐστὶ τῆς ψυχῆς, ὅπερ ὀρεκτικὸν, ἢ παρῆκας ὁ πλάτων, ἢ λέγων ἀλλὸ διαφ
ορᾶς ἀλλό. ἃ δὲ ῥίζα ἡ ψυχὴ, σὺ ἑκάστῳ ἔστω ὄρεξις. σημαίωσάς τι λέγει ὅτι ἐὰν γ ὡὶ ψυχαὶ, καθ' ἑ
κάστην ἀλλῶν ἔστω ὄρεξις οὐκοῦν καὶ σὺ τῇ φυτικῇ ὀρεξίς ὄστ. Ισέον δὲ ὅτι ὡς ἄτοπα μαχόμενος λέ
γει τῷτο ἀριστοτέλης. ἐπεὶ σὺ τῇ ἀρχῇ τῷ καιμένου τῆς μελούσης πράξεως, ἐὰν ὡὐισιέφη δύξασις
ἄλλον οὐκ ἄβατα ὡὐὶ φυτῶν ὄρεξιν. ἀλλ' οὐδὲ πλουτέρχεις ὑπομνηματίζων λέγει εἶναι ὄρεξιν ὡὐὶ φυ
τῶν, ἀλλὰ τοὐαντίον μὴ εἶναι. ἃ δὲ σεῖ τελεωτέρως ἄπειν, οὐ λέγει ὡὐὶ φυτῶν ὄρεξιν. ἀλλὰ ῥᾴς λέγει
ὀρέξεως, μίαν μὲν, τῷ μετὰ τῷ πρακτικοῦ νοῦ. ἑτέραν δὲ, τῷ θυμοειδὴ. καὶ ἄλλω τῷ ὡὐὶ θυμη
μητικῷ.

» ΤΗΝ μὲν γὰρ κατὰ αὔξησιν καὶ φθίσιν κίνησιν αἰ πᾶσιν ὑπάρχουσιν, τὸ πᾶσιν ὑπάρχον δύξειεν
» αὖ κινεῖν τὸ γεννητικὸν καὶ θρεπτικόν.
Ε πειδὴ πρὸς κινήσεώς ὄστ ἄλλῳ ὁ λόγος. ἡ δὲ κίνησις ὁμώνυμος, διασέλλεται τῷ ὁμωνυμίαν καί φησιν
ὅτι κίνησιν νωῖ ζητῷ, οὐ τῷ αὔξησιν καὶ φθίσιν. αὖται γὰρ ὑπὸ φύσεως γίνονται. νωῖ δὲ τῷ ψυχικὴν
ζητῷ τῷ κατὰ τόπον. καὶ ψυχικῷ, οὐ μορίου τινὸς, ὥσπερ ἐστὶν ἡ ἀναπνοή. ἀλλὰ τῷ ὅλου τῆς ζώ
τῷ πορευτικῷ. καὶ ἄλλα χοῦ γὰρ φαίνεται λέγων διττὸν εἶναι τὸ κατὰ τόπον ἢ πορευτικὸν, ἢ κινη
τικόν. κινητικὸν λέγων τὸ ἄτομον μόριος. οἷον ἡ ἀναπνοή. οὐ περὶ τούτου δὲ νῦν ὁ λόγος, ἢ δή. γὰρ καὶ ἄλ
λαχοῦ ἐζήτηται περὶ ἀναπνοῆς. καὶ ἄτοπα ῥᾴται, εἴτε φυσική ἐστιν, εἴτε ψυχική. φυσικὴ μὲν γὰρ δύξει
εἶναι ὡς μὴ δουλεύουσα προαιρέσει. ψυχικὴ δὲ ὡς ὑπὸ μονῶν γινομένη καὶ ὅτι σὺ ἐμοί ἐστι τὸ ὡὐὶ τᾶναι
ἀλλῷ. οὐ περὶ ταύτης οὖν ἐστιν ὁ λόγος, ἀλλὰ περὶ τῆς κατὰ τόπον πορευτικῆς σημαινομένου τῆς
κινήσεως.

» ΡΕΡΙ ΔΕ ἀναπνοῆς καὶ ἐκπνοῆς. καὶ ὕπνου καὶ ἐγρηγόρσεως, ὕστερον ὡὐισκεπέον. ἔχει
» γὰρ καὶ ταῦτα πολλὼ ἄτοπείαν. ἀλλὰ περὶ τῆς κατὰ τόπον κινήσεως, τί τὸ κινοῦν τὸ ζῶον τῷ πο
» ρευτικῷ κίνησιν, σκεπτέον.
Γ ερὶ τῆς κατὰ τόπον κινήσεως ὄντος τῷ λόγου. ἢ ἐπεισὴ ἀναπνοὴ σὺ τῷ ὕπνῳ μᾶλλόν ἐστιν ἢπερ σὺ τῇ
ἐγρηγόρσει, διατεῖ τὸ ἀλλῶν ἐμνήσθη. τῆς γὰρ ἀναπνοῆς ὡς μερικῆς κινήσεως ἐμνήσθη. ἢ ὅτι καὶ ὕπνος
καὶ ἐγρήγορσις μερικαί ὄσιν κινήσεις βλεφαρόν κατὰ τόπον. φησὶν οὖν ὅτι οὐδὲ περὶ τούτων ἐστὶν ἡμῖν
ὁ λόγος. μερικαὶ γὰρ κινήσεις ὄσιν αὖται. νωῖ δὲ καθόλου ζητῆμεν πορευτικῷ κίνησιν. καὶ ὅτι ἐστὶν αὐ
τῷ γεγραμμένον βιβλίον περὶ ὕπνου καὶ ἐγρηγόρσεως, σὺ ᾧ περὶ τούτων διαλέγεται. Εν οἷς ἡ πρᾶ
ξις σὺν θεῷ πληροῦται. Ρᾶξις σὺν θεῷ ιε.

» ΟΤΙ μὲν οὖν οὐχ ἡ θρεπτικὴ δυώμις, δῆλον. αἰεὶ γὰρ σύνεκά του ἡ κίνησις αὖτη. καὶ ἡ μετὰ φαν
» τασίας, ἢ ὀρέξεώς ἐστιν. σὺθὲν γὰρ μὴ ὀρεγόμενον ἢ φεύγον, κινεῖται. ἀλλ' ἢ βία.
Η παροῦσα θεωρία διάκρυσι τί τε οὐκ ἔστι τὸ κατὰ τόπον κινοῦν, καὶ τί ἐστι. πρῶτον δὲ διάκρυσί τι ἄκ ἔστι.
φησὶ γὰρ ὅτι οὐκ ἔστιν ἡ θρεπτικὴ δυώμις. οὔτε αἴσθησις, οὔτε νοῦς. καὶ νοῦς οὐχ ὁ θεωρητικὸς ὁ μὴ κε
χρημένος ὀργάνῳ. οὐχ ὁ κεχρημένος θεωρητικὸς. οὐχ ὁ πρακτικὸς νοῦς. οὐκ ὄρεξις. ταῦτα οὐκ ἔστι τὸ
κατὰ τόπον κινοῦν. καὶ ὅτι μὲν οὐκ ἔστιν ἡ θρεπτικὴ δυώμις διὰ τεσσάρων ὡὐισχειρημάτων διάκρυ
σιν. ὧν πρῶτόν ἐστι τῷτο. ἡ θρεπτικὴ σὺ τέλος ἔχει τὸ θρέφειν. ἡ δὲ κίνησις ἔχει τέλος καὶ πέρας. καὶ λό
γον. σὺθα μὲν γὰρ ὡὐισταυσιᾶσα κινούμεθα ὁ λόγος τέλος ἐστὶν. σὺθα δὲ ὡὐὶ ἀφροδίσια, τὸ πέρας ἐστὶ τέ
λος, ὥστε οὐχ ἡ θρεπτικὴ ἐστι τὸ κατὰ τόπον κινοῦν. τῷτο δὲ διάκρυσι διὰ δύο ὡὐισχειρημάτων. ἃ ἀ
ναγκη τὸ κινούμενον πρῶτον φαντασσοῦσθαι καὶ ὀρεχθῆναι αἰσθητῶς καὶ εἰ θ' οὕτω κινηθῆναι ὑπὸ ὀ
ρέξεως. πάντα δὲ οὐκ ἔστιν σὺ τῇ θρεπτικῇ. οὔτε γὰρ φαντασία ἐστὶν, οὔτε ὄρεξις αἰσθητική. σὺ γὰρ τῷ κι
νεῖσθαι αἰσθητικῆς ὀρέξεως χρέαι, οὐκ ἄρα τὸ θρεπτικὸν ἐστι τὸ κατὰ τόπον κινοῦν. ῥίπτον ὡὐισχείρημα,
ἃ τὸ θρεπτικὸν κινεῖ, ἔσται καὶ τὰ φυτὰ κινεῖσθαι, ὡς ἔχοντα τῷ κατὰ τόπον κινητικῷ δυώμιν. ἀλ
λὰ μὴν ὄδέποτε κατὰ τόπον κινεῖται τὰ φυτὰ, οὐκ ἄρα ἡ φυτικὴ ψυχήν ἐστιν ἡ κατὰ τόπον κινοῦσα.

τέταρτον ἰδιοχάριμα ἢ ὃ θρεπτικὸν κινεῖ ἕδιον καὶ τὰ φυτὰ πεφυτικὰ ἔχειν ὄργανα. Ἵνα κινηθῶσιν· ἀλλὰ μὴν οὐκ ἔχουσι πεφυτικὰ ὄργανα. τοιῶνδε τοιοῦτον δὲ, καὶ ἐρίζωμά τι ἂν εἴη. οὐκ ἄρα τὸ θρεπτικὸν κινεῖ, ταῦτα μὲν τὰ ἀπὸ τῆς λέξεως. ἐπεὶ δὲ πρόσεστι προῆσαι καὶ ἕτερον ἰδιοχάριμα. ἢ ὅτε μᾶλλον συγρεῖ ἡ θρεπτικὴ, εὖ νυκτὶ φημι, οὐ κινούμεθα κατ' ὁρμήν· οὐκ ἄρα ἡ θρεπτικὴ κινεῖ. ἢ ὅτι καὶ κινούμεθα εὖ νυκτὶ ἄλλου κατ' ὁρμὴν κινούμεθα. περὶ δὲ τῆς κατ' ὁρμὴν κινήσεως ὁ λόγος ἐστὶ τῷ φιλοσόφῳ, ἀλλ' ἔσως τὶς ἐρεῖ, ὅτι ἡ φυτικὴ μὲν ψυχὴ ὅτιν ἡ κατὰ τόπον κινοῦσα. οὐ κινοῦσα δὲ τὰ φυτὰ καίπερ ἔχοντα τὴν κινητικὴν δύναμιν. διὰ τὸ μὴ ἔχειν αἰσθητήρια ὄργανα πρὸς κίνησιν. λέγομεν δὲ πρὸς ταύτην τὴν ἀπορίαν, ὅτι πρῶτον μὲν συμβήσεται εὖ ὅλῳ εἴδει μόνην εἶναι δύναμιν. ἡ γὰρ ὅτιν εὖ ὅλοις μὲν τοῖς φυτοῖς ἡ κινητικὴ δύναμις, οὐ κινεῖ δὲ διὰ τὴν τῶν ὀργάνων ἀνεπιτηδειότητα, οὐκ οἰῶ μόνην ἔσαι εὖ ὅλοις τοῖς εἴδεσι τῶν φυτῶν. ὅπερ ἐστὶν ἄτοπον, τὸ λέγειν μόνην τὴν γῆν εἶναι ὑπὸ τῆς φύσεως. δεύτερον δὲ ἢ ἔχουσι τὰ φυτὰ τὴν κινητικὴν δύναμιν, μὴ κινοῦσι δὲ διὰ τὴν τῶν ὀργάνων ἄπορίαν, οὐκ ἀναίρεσιν ἢ φύσις τούτοις ὄργανα. οὔτε γὰρ τῶν ἀναγκαίων τι ἐλλείπει, οὔτε περιττὰ διαπεπούηκεν ἡ φύσις τῶν ζώων. δῆλον οἰῶ πανταχόθεν γέγονεν ὡς οὐχὶ τὸ θρεπτικὸν ὅτι τὸ αἴτιον τῆς κατὰ τόπον κινήσεως. ἀλλὰ μὴν οὐδὲ αἰσθητικὸν ὅτιν ἡ κατὰ τόπον κινοῦσα. καὶ ἐπεσθή ἡ αἴσθησις τῆς ἀλγεινῆς ψυχῆς ὅτι. διέκρουσι ἂν τὸ καθολικώτερον ὅτι ὅλως οὐκ ἔστιν αἰτία κινήσεως ἡ ἄλογος ψυχή. ἢ γὰρ ἄλογος ψυχὴ οἰῶ αἰτία τῆς κατὰ τόπον κινήσεως, ἐχρῆν πάντα τὰ ἔχοντα τὴν ἄλογον ψυχὴν, κινεῖσθαι. ἀλλὰ μὴν τὰ ζωόφυτα ἄλογον ἔχοντα ψυχὴν οὐ κινοῦσι. οὐκ ἄρα τῆς ἀλγεινῆς ψυχῆς ὅτιν ἡ κατὰ τόπον κίνησις. οὐδὲ μὰν ὅτιν εὐπαθῆσαι αἰσθάσασθαι τὴν τῶν ὀργάνων ἀνεπιτηδειότητα. ἐκεῖνα γὰρ ἰδεῖν πολλαπλείονα ὀργάνων ἀμοιροῦσι τῶν ἐχόντων τὴν ἄλογον ψυχὴν, ὅσα ἡ ἀτελῆ ὅτιν, ἡ πηρώματα. οἷον τὰ πτερύγια ἀτελῆ ὅτι. οὐδὲ γὰρ ἔχει ὁδόντας. πάλιν τὰ τετραδάκτυλα πηρώματά ὅτι. τὰ οἰῶ ζωόφυτα οὔτε ἀτελῆ ὅτιν. ἔχουσι γὰρ ἀναπαυσιν. ἀκμὴν. παρακμὴν. τὰ πτερύγια δὲ, οὐδὲν τούτων ἔχει. πάλιν τὰ ζωόφυτα γεννῶσιν ὅμοια ἑαυτοῖς. τὰ δὲ πτερύγια, οὐ γεννῶσιν ἐς' αὖ ὧσι πτερύγια, διὰ τὸ ἀτελῆ αὖλα εἶναι. οὔτε δὲ πηρώματά ἐστι τὰ ζωόφυτα. οὕτω γὰρ ὅλον τὸ εἶδος τῶν ζωοφύτων πήρωμα ἂν εἴη. ἢ οὖν μήτε πηρώματά ὅτι, μήτε ἀτελῆ. τὰ μὲν γὰρ μὴ ἔχοντά τι διὰ τὸ ἀτελὲς ὕστερον αὖ λὸ προσλαμβάνεσιν. ὥσπερ οἱ παῖδες τοὺς ὀδόντας. τὰ δ' ζωόφυτα οὐδὲ αὐξανόμενα προσλαμβάνουσι τὰ κινητικὰ ὄργανα, οὐδὲ ἀκμάζοντα, δῆλον ὅτι οὐδὲ τὴν δύναμιν ἔχουσιν ὅλως τὴν βαδιστικήν. ἢ γὰρ ἔχον αὖλην, καὶ τὰ μέρεια εἶχον ἂν τὰ ἰδιοχάριμα. ἐκεῖνα γὰρ ἔχουσι τὴν δύναμιν. τὰ δὲ ὄργανα οὐκ ἔχουσιν, ὅσα ἡ ἀτελῆ ὅτιν, ἡ πηρώματά. ἢ οἰῶ τὰ ζωόφυτα ἄλογον μὲν ἔχουσι ψυχήν. οὐ κινοῦσι δὲ κατὰ τόπον. οὐκ ἄρα τῆς ἀλγεινῆς ψυχῆς ὅτιν ἡ κατὰ τόπον κίνησις. καὶ οὕτω μὲν ἡμῖς. ἡ δὲ λέξις δι' ὧνός ἐδήλωσε παραδείγματος, τὸ ἀτελὲς καὶ τὸ πήρωμα. φησὶ γὰρ ὅτι τὰ ζωόφυτα οὐκ ἔστιν ἀτελῆ ἢ πηρώματα. ἐπεσθὴ αὖξανόμενα καὶ ἀκμάζοντα καὶ φθίνοντα καὶ γεννᾷ ὅμοια. διὰ μὲν τὸ γεννᾷν αἰνιττόμενος ὅτι οὐκ ἔστι πηρώματα. οἱ γὰρ δύνοῦχοι πηρώματα ὄντες οὐ τίκτουσι. διὰ δὲ τὸ αὖξανόμενα καὶ ἀκμάζοντα καὶ φθίνοντα ἠνίξατο ὅτι οὐκ ἔστιν ἀτελῆ. προσλάμβανον γὰρ αὖ τῷ χρόνῳ τὰ λείποντα. ὁρῶμεν δὲ ὅτι οὐδὲν προσλαμβάνουσιν. ὥστε ἐδείχθη ὡς οὐκ ἔστιν ἡ ἄλογος ψυχὴ αἰτία τῆς κατὰ τόπον κινήσεως, ἀλλὰ οὐδὲ ἡ αἴσθησίς ἐστιν αἰτία τῆς κατὰ τόπον κινήσεως. καὶ γὰρ ἐχρῆν ὅτε κατὰ τόπον κινοῦμενα συεργεῖν τὴν αἴσθησιν. ἀλλὰ τὸ ψεῦδος. καὶ γὰρ μύοντες τοὺς ὀφθαλμοὺς κινώμεθα. μὴ μὴ ἀκούοντες, μηδὲ ὀσφρενόμενοι, μηδὲ γευόμενοι, ἢ ψηλαφῶντες. οὐκ ἄρα ἡ αἴσθησίς ὅτιν ἡ κατὰ τόπον κινοῦσα, διὰ τὸ κινεῖσθαι ἡμᾶς κατὰ τόπον ἄνευ τὴν συεργεῖν τὴν αἴσθησιν. καὶ ὅτι πολλάκις αἰσθανόμενοι διακόπτομεν τὴν κίνησιν, καὶ ἠρεμίαι μᾶλλον αἰσθανόμενα, ταῦτα ἅπαντα ἡ λέξις, φέρεται ἐπὶ τὸν νοῦν. μὴ ζητῆσαι πρὸς τῆς φαντασίας εἴτε κινεῖ, εἴτε οὔ. καὶ ζητήσας ἀκέμμαθη ταύτης. ἐπεσθὴ οὐδὲν ἴδιον ἔχει, ἀλλ' ὃ σ' αὖ ἔχει ἐκ τῆς αἰσθήσεως ἔχει. πλὴν ἡμεῖς διέξομεν ὅτι οὐδὲ φαντασία κινεῖ ἡ. ἢ γὰρ κινεῖ αὖτη, ἔδη εὖ τοῖς ὕπνοις ὅτε φαντάζόμεθα κινεῖσθαι καθ' ὁρμὴν, ἀλλὰ μὴν ἃ κινούμεθα οὐκ ἄρα φαντασία κινεῖ, ταῦτα μὲν ἔξωθεν. διέξομεν δὲ λοιπὸν ὅτι οὐδὲ νοῦς ὅτιν ὁ κινῶν. διὰ γὰρ δέονται ὅτι τετιμῆς ὅτιν ὁ νοῦς. ἢ ὁ θεωρητικὸς, ὁ μὴ κεχρημένος ὀργάνῳ. ἢ ὁ θεωρητικὸς, ὁ κεχρημένος ὀργάνῳ. ἢ ὁ πρακτικὸς νοῦς. ὁ θεωρητικὸς νοῦς, ὁ κεχρημένος ὀργάνῳ. οὐ δύναται κινεῖν, ἐπεσθὴ οὐ κατὰ γίνεται περιπρακτά. πρακτὸν ὃ τί ὅτιν ἡ κίνησις. καὶ ὅτι τῷ νῷ τούτῳ στάσις ἀρμόζει, ἥπερ κίνησις, εἰνοοῦντες γάρ τι ἱστάμεθα. ἀλλὰ μὲν οὐδὲ ὁ πρακτικὸς νοῦς ὅτιν ὁ κατὰ τόπον κινῶν. ἢ γὰρ καὶ προαίρεσιν ἔχει οὗτος δι' ἣς γίνεται ἡ κατὰ τόπον κίνησις, ἀλλ' ὅμως οὐ κινεῖ. τοῦτο δὲ δῆλον ὅτιν εὐτεῦθεν. ὁρῶμεν γὰρ ὅτι καὶ ἀδιρέποντος τὴν πρακτικὴν νοῦ μὴ κινεῖσθαι. ἐπερχομένου πολεμίου καρδίαν κινεῖται. πάλεται γὰρ φοβούμενον. ἀλλὰ μὲν καὶ ἀδὶ τῶν ἀκρατῶν τὴν πάθους ἀδιρέποντος κινεῖσθαι, κἂν ὁ νοῦς ἐγκρατεύσθαι ἀδιρέψη, ἢ πάθους εἰ ὅτε κρατεῖ. καὶ κινεῖται τὸ αἰσθητὸν πρὸς ἀφροδίσια. ὥστε καὶ ἐναντίως ἔχειν ἡ κίνησις πρὸς τὸ νοῦ ἀδὶ τῶν ἀκρατῶν. οὐκ ἄρα ἀλλὸς κινεῖ. καὶ ὅτι ὁ πρακτικὸς νοῦς βουλεύσεται, κατέλεωθ' ὡς ἂν λιμύα καὶ τῷ μὲν ῥήτῃ λαλήσω. καὶ ἐμβάλομαι τὰ σκεῦη. ὅλα δὲ ταῦτα, ἱστάμενος βουλεύεται. ἢ οὖ ὁ πρακτικὸς

νοῦς πρῶτον συεργεῖ. καὶ μετὰ τὸ παύσασθαι ἀλλὸν τότε γίνεται ἡ κατὰ τόπον κίνησις, δῆλον ἄρα ὅτι οὐδὲ ὁ πρακτικὸς ὅτι νοῦς ὁ κατὰ τόπον κινῶν ἡμᾶς. ἀλλὰ μὲν οὐδὲ ὁ θεωρητικὸς νοῦς ὁ μὴ κεχρημένος ὀργάνῳ. ἐπεσθὴ οὔτος οὐκ ἔχει προαίρεσιν. ἀνάγκη δὲ προαιρεῖσθαι τὸ κατὰ τόπον κινοῦ. μὴ προαιρούμενοι γὰρ οὐ κινούμεθα. ὥσπερ καὶ οἱ ἰατροὶ πολλάκις μὴ προαιρουμένοι, οὐχ ὑγιάζουσι τινὰς διὰ τὸ συμφέρειν αὐτῷ εὖ νόσῳ εἶναι, ἢ διὰ τυραννίδος κατάλυσιν, ἢ διὰ τὸ φιλοσοφῆσαι. ὥσπερ καὶ Θάλην εὖ νόσῳ καταλαβεῖν διὰ φιλοσοφίαν ὅς οὐ καὶ θεάγης ὁ διάλογος ὥστε οὐδὲ οὗτος κινεῖ ἡ ὅς ἄλλα δὲ ὅτι διεξιὼν ὅτι οὐ κινεῖ οὗτος ὁ νοῦς. ἐπεσθὴ οὐκ ἔχει τὸ φοβηθῆναι ἢ διώκειν. πᾶσα δὲ κίνησις, ἢ φοβηθῆναι, ἢ διώκειν. πᾶν οἰῶ σημαινόμενον τὸ νοῦ ἐδείχθη μὴ κινοῦ κατὰ τόπον. καὶ τὸ τοὔξωθεν ὅτι καὶ ταυτὶ κατασκευάσας διαγενήσεται τὰ πάντα, ὅτι ἃ οἱονδήποτε σημαινόμενον τὸ νοῦ ἰῷ αὖτον τῆς κατὰ τόπον κινήσεως, ἐχρῆν ἐκεῖνα μὴ κινεῖσθαι τὰ μὴ ἔχοντα οἱονδήποτε νοῦ. ἀλλὰ μὲν τὰ ἄλογα ζῷα ὅλως νοῦ μὴ ἔχοντα κατὰ τόπον κινοῦσι. οὐκ ἄρα ὁ θεωρητικὸς νοῦς, ἢ ὁ πρακτικὸς αὖτος ὅτι τῆς κατὰ τόπον κινήσεως. ὅλως δὲ οὔτε ἡ λογικὴ ψυχὴ ὅτιν ἡ κινοῦσα, οὔτε ἡ ἄλογος. ἡ λογικὴ μὲν γὰρ οὐ κινεῖ κατὰ τόπον, διότι ὑπὸ παθους ἀσυλλογίστους κρατούμενοι κατὰ τόπον κινούμεθα. τὰ ὃ πάθη ὑπὸ τῆς ἀλόγου κινοῦσι. πάλιν δὲ ἡ ἄλογος οὐ κινεῖ. διότι ὁ λόγος ποτὲ κατὰ τόπον ἡμᾶς κινεῖ. οἷον πρὸς διδασκαλους, ἢ ὡς δύχλιν. ἢ ὅτι ἀδὶ τῶν ἐγκρατῶν διέκνυται σαφῶς μὴ κινοῦσα ἡ ἄλογος. πολλάκις γὰρ ἀδιῤῥεπούσης αὖλῆς κινεῖσθαι πρὸς ἀφροδίσια οἱ ἐγκρατεῖς οὐ κινοῦσι. οὐδὲ ἐκνεῦσιν τῇ ἐπιτροπῇ. ὃ δὲ κινοῦ διέξεται πάντως εὐακούσαθαι. ὥστε μεμαθήκαμεν τί ὅτι τὰ μὴ κινοῦντα. ἑπόμενον λοιπὸν ἀκολούθως τί ὅτι τὸ κατὰ τόπον κινοῦν ἔστι δή. ὃ κατὰ τόπον κινοῦ. ὁ νοῦς ὁ πρακτικὸς καὶ ἡ ἄλογος ὄρεξις. καὶ τὸ ἐδείχθη ἐκ τοῦ ἐδείχθη ἐκ τοῦ, τῷ μὲν ὀρεξιν ἀδὶ τῶν ἀκρατῶν κινεῖν. ὃν γὰρ ἀδὶ τῶν ἐγκρατῶν. ἀλλ' ἐπεσθὴ ἰῷ ἵκα δύο τινα εὖ τοιοῦσι κατά τι κοινὸν, πάντως τοῦτο ποιοῦσιν. ὥσπερ τὸ δίπουν καὶ τὸ τετράπουν κατὰ τὸ κοινὸν τὸ ὑπόπουν κινοῦσι. οὕτως οὖν ἔδει τὸν νοῦν καὶ τῷ ὀρεξιν κατά τι κοινὸν κινεῖν. τί δὲ ὅτι μέσον ζωῆς καὶ γνώσεως. πρὸς ὃ φαμεν ὅτι καὶ ταυτὶ τὰ δύο ὁ νοῦς καὶ ὄρεξις κατά τι κοινὸν τὸ ὀρεκτικὸν κινῆσιν τὸ καὶ βουλευτικὸν ὁ ἀριστοτέλης καλεῖ. ὡς ἀδὶ ἀλόγων, τὸ τῆς ἀλόγου ὀρεκτικὸν. δικαίως δὲ τῷ κοινῷ ὀρεκτικῷ διδῶσι τῷ κίνησιν καὶ οὐ τῷ νῷ ὡς εὖ πικάφ. ἐπεσθὴ ὁ μὲν νοῦς ὀρθῶς μόνον κινεῖ. ἡ δὲ ὄρεξις καὶ ὀρθῶς καὶ διεγραμμένως. πέπεται ὃ τῇ κινήσει τὸ ὀρθὸν καὶ διεγραμμένον. διὸ τῷ κοινῷ ὀρεκτικῷ δότεον τὸ κῦρος τῆς κατὰ τόπον κινήσεως. ἄτοπον δὲ λέγοντες ὅτι οὐ δύναται τὸ ὀρεκτικὸν κατὰ τόπον κινεῖν. ὅσον ἀδὶ τοῖς ἀφρονεστέροις. ἢ γὰρ τὸ κατὰ τόπον κινοῦν εὖ. αἱ δὲ ὀρέξεις δύο καὶ οὐ μία, οὐκ ἄρα τὸ ὀρεκτικὸν κινεῖ. καὶ πλέκεται εὖ δευτέρῳ σχήματι τοιοῦτος συλλογισμός. τὸ κατὰ τόπον κινοῦν εὖ. τὸ ὀρεκτικὸν οὐκ εὖ. τὸ κατὰ τόπον ἄρα κινοῦν οὐκ ὀρεκτικόν. πρὸς ὃ φαμεν ὅτι τὸ ὀρεκτικὸν καὶ εὖ ὅτι καὶ οὐκ εὖ. εὖ μὲν τῷ γένει. δύο δὲ τοῖς εἴδεσιν ὡς οἰῶ εὖ τῷ γένει κινεῖ, πῶς δὲ ὅτι τῷ μὲν γένει εὖ. τῷ δὲ εἴδει δύο. τὸ ὀρεκτικὸν, ἐπεσθὴ ἄλλη ἐστὶν ἡ ὄρεξις τῆς ἀλόγου. καὶ ἄλλη ἡ τῆς λογικῆς. ἀνομοειδὴς δὲ ἡ ἄλογος πρὸς τὴν λογικὴν. ὥστε καὶ ἡ ἄλογος ὄρεξις ἀνομοειδὴς ὅτι πρὸς τὴν ὄρεξιν τῆς λογικῆς. ὥστε τῷ μὲν γένει μία ἡ ὄρεξις. τῷ δὲ εἴδει, διάφορος. ὅτι δὲ διὰ ἀνομοειδῆ τὴν ὄρεξιν εἶναι, οὐ μόνον ἐκ τῶν ἀνομοίου τῶν ψυχῶν δῆλον, ἀλλὰ καὶ εὖ τεύθεν. ἀδιῤῥέπει ἡ ἄλογος ὄρεξις πάθους. ἀδιῤῥέπει δὲ ἡ λογικὴ ὄρεξις ἀρετῆς, καὶ ἐπεσθὴ ἡ ἀρετὴ τῷ πάθει ἐναντία ἐστὶ, συμβήσεται τῶν ἐναντίων μίαν εἶναι ἐνέργειαν, ὅπερ ἐστὶν ἄτοπον. γίνεται δὲ ὅλως ἐναντία ὄρεξις ὅταν λόγος τῷ θυμῷ ἐναντιωθῇ, ὡς ἐν ἀνθρώπῳ λέγω. ἐπεὶ γίνονται καὶ ἐν ἀλόγῳ ἐναντίαι ὀρέξεις. οἷον ἀδὶ θυμίαι πρὸς θυμόν. ὥστε γίνονται ἐναντίαι ὀρέξεις ὅταν λόγος πρὸς ἀδὶ θυμίαν ἐναντιωθῇ. ταῦτα ἅπαντα λέγει τινὰ συλλογισμὸν τυλμητίαν καὶ παραβολον ἐν πρώτῳ σχήματι. ἔστι δὲ ὁ συλλογισμὸς οὗτος. ὅπου ἐναντία κινήσεις ἐκεῖ χρόνον συναίσθησις. ὅπου χρόνον συναίσθησις, ἐκεῖ λόγος καὶ ἀδὶ θυμία. οὗτος δὲ ὁ συλλογισμὸς ἡ τινὰ ἔχει παράβολα ἐν μὲν ἐπεσθὴ φησὶν πάντως εἶναι λόγον καὶ ἀδὶ θυμίαν ὅπου ἐστὶ χρόνου συναίσθησις. ὡς ἐκ τοῦ συνάγεσθαι μόνον ἄνθρωπον ἔχειν χρόνου συναίσθησις. καὶ μὲν ὁρῶμεν ὅτι καὶ ἄλογα χρόνου συναίσθησιν ἔχοντα. ὡς δηλοῖ ἡ ἠρόεσσα φθὼ ουσα εὖ χειμῶνι τὸν θράκιον. καὶ μύρμηξ προθησαυρίζων ἀμφὶ τροφὴν διὰ τὸν χειμῶνα. καὶ ἄλλα δὲ ἄτοπον ἔχει ὁ συλλογισμός. φησὶ γὰρ ὅτι ὅπου ἐναντίαι ἀδὶ κινήσεις ἐκεῖ. λύγος καὶ ἀδὶ θυμία. τοῦ μὲν λόγου αὖτὶ τοῦ παρόντος ἡδέος, τὸ μέλλον ἀγαθὸν ἀρουμένου. τῆς δὲ ἀδὶ θυμίας πρὸς τὸ παρὸν ἢ τοι πρὸς τὸ φαινόμενον ἀγαθὸν ἀφορώσης. ὡς συνάγεσθαι κατ' ἄμφω ὅτι εὖ ἀνθρώπῳ καὶ μόνῳ ὄσιν ἐναντίαι κινήσεις, ὡς εἴπομεν θυμὸν πρὸς ἀδὶ θυμίαν ταῦτα ἀεὶ χρήσας, ἀδὶ λύεται ἄμφω. τὸ μὲν πρότερον διὰ τριῶν λύσεων. μιᾶς μὲν ὅτι τὰ ἄλογα ἀκέτι συναίσθησιν χρόνου. οὔτε γὰρ αἰσθήσει αὐτὰ λαμβάνουσι ἄμφω. ὁ γὰρ χρόνος ἀσώματός ἐστι. καὶ κρεῖττον σώματος. καὶ αἰσθήσει οὐ θεωρεῖται. ὁ δὲ αἰσθήσει τὰ ἄλογα οὐκ οἶδεν, οὐδὲ φαντασία οἶδεν. ὥστε τὰ ἄλογα οὐκ ἔχει χρόνου συναίσθησιν, διὰ τὸ μηὐποπίπτειν ἄμφω τῇ αἰσθήσει. αὕτη ἡ πρώτη λύσις. ὅστις ὁ πρὸς ταύτην, οὐδὲ ἡμεῖς ἔχομεν χρόνου συναίσθησιν. οὐδὲ γὰρ ὁρῶμεν ἄμφω. ἢ δὲ τοῦτο, οὐδὲ φαντάζόμεθα ἄμφω. ῥητέον οὖν τῷ δευτέρᾳ λύσιν ὅτι τὰ ἄλογα οὐ καταλαμβάνουσι χρόνου. ἀλλὰ τῶν ἐν χρόνῳ.

οἷον ψύχος θερμῆς καὶ τῶν τοιούτων. ὥστε ἀληθὲς ἂν εἴη ἀριστοτέλης λέγων, ὅτι τὰ ἄλογα οὐ συναισθάνεται χρόνου. τῶν δὲ χρόνῳ μὲν αἰσθανομένων καὶ οὐ τῷ χρόνου. ἡμεῖς μὲν γὰρ ἄλλῳ τινὶ λογικῷ ψυχὴν ἔχοντες ἄλλῳ τῷ χρόνου συναισθησιν ἔχομεν, ἀριθμοῦντες καὶ ὥρας καὶ ἡμέρας. αὕτη καὶ ἡ δεντέρα λύσις. εἶτα λύσις ὅτι ὁ ἀριστοτέλης χρόνου καλεῖ τὸν ὁρισμένον μέτρον καὶ οὐχὶ τὸν ἀόριστον. οὕτω γοῦν αὐτῷ πεδὶ ἑρμωνίας φησί. τὰ μὲν ἁπλῶς. τὰ δὲ οὐ χρόνῳ. ἁπλῶς καλέσας τὸν ἀόριστον χρόνον. οὐ χρόνῳ δὲ τὸν ὁρισμένον χρόνον. τὰ οὖν ἄλογα ζῶα κἂν ἔχωσι συναίσθησιν χρόνου, ἀλλ' οὐ τῆς ὡρισμένου χρόνου τινὸς συναισθησιν ἔχουσιν, ἀλλὰ μόνον χαμῶνος φέρε εἰπεῖν, ἢ θέρους συναισθάνονται. οἱ δὲ ἄνθρωποι ὡρισμένου χρόνου συναίσθησιν ἔχουσι. ἡμέρας καὶ ὥρας ἀριθμοῦντες. ὃ δὴ ἀριθμεῖν ψυχῆς μόνης λογικῆς ἴδιόν. διατοῦτο οὖν εἶπεν ἄνθρωπον μόνον συναίσθησιν ἔχειν χρόνου τοῦ ὡρισμένου. τοῦτο δὲ ἀορίστου ἔχει καὶ τὰ ἄλογα συναίσθησιν. οὕτω μὲν οὖν ὁ πρῶτον ἐπιλύσατο. ὧδε λύει δὲ καὶ ὁ δεύτερον λέγων. ὅτι καὶ ὅπου ἐναντίαι κινήσεις, ἐκεῖ καὶ χρόνος ἡ αὐθημία ἐκεῖ προσθῆς καὶ τὰ δὲν νῦν καὶ μέλοντα χρόνον γινόμενα ἐναντίαι κινήσεις. κατὰ τὰς δὲ νῦν καὶ τὸ μέλον μόνον ἀνθρωπος ἐναντίως κινεῖται. τὰ δὲ ἄλογα κατὰ τὸν ἐνεστῶτα χρόνον καὶ μόνον. ὁ γὰρ νοσῶν διὰ τὸν ἐνεστῶτα πυρεττὸν, ἐφίεται ψυχροῦ, τῆς ὀρέξεως τοῦτο αὐθημερὸν οὖσης πιεῖν. ὁ δ' ὑγιὴς διὰ τὸ μέλον γήρᾳ κακὸν ἀλακρούεται τῷ ὄρεξιν. τὰ δὲ ἄλογα ἐναντίως κινεῖται. οὐ διὰ τὸν τῆς μέλοντος οὖν ἐνεσαν πρόνοιαν. ὑποκείσθω γὰρ λέων ἐπελθὼν πρίμνη καὶ πληγὰς εἶτα ὕστερον ἑτέρα βουλόμενος ἐπιλαθέσθαι πρόνοιαν. ὑποκείσθω γὰρ λέων ἐπελθὼν πρίμνη καὶ πληγὰς.

» ΝΟΥΣ δὲ, ὁ σύνεκά του λογιζόμενος, καὶ ὁ πρακτικός.
Δ οκεῖ ἡ λέξις σύνεκά του λέγειν ἐνεργεῖν δὴ πρακτικὴν νοῦν. ὃ δὴν καὶ ἄτοπον ἆν εἴη· τὸ δὲ θεωρητικοῦ νοῦς οὐκ ἔστιν σύνεκά του ἐπεσθαι ἰδίως τῶν πρακτικὴν σύνεκά του ἐκάλεσεν. καὶ μὴν τῷ θεωρητικῷ τὸ σύνεκά του κρεῖττόν ἐστι τῆς πρακτικοῦ. πρὸς ὃ φαμὲν ὅτι καὶ ὁ θεωρητικὸς σύνεκά του ἐστιν. ἀλλ' ὁ μὲν πρακτικὸς τὸ σύνεκά του ὃ ἐστὶ τὸ τέλος, ἔξω δὲν ἔχει, οἷον πλουτῆσαι. πλεῦσαι, ἢ ἄλλο τι τοιοῦτον. ὁ δὲ θεωρητικὸς οὐδὲν ἔχει τὸ τέλος πάντως δὴ ποιᾶ ἵνα γνῶσιν προσλάβῃ, ὃ ἐστὶ ψυχῆς οἰκεῖον κατόρθωμα. ᾗ ἐπεσθαὶ φανερὸς τὸ εὖ ὂν ἑκάστου οἱ πολλοὶ αὐλοὺς λέγουσι τοὺς θεωρητικούς, οἷς ἀκολουθῶν ὁ φιλόσοφος τὸ ἕξω μόνον τέλος ὡρίσατο. διὸ καὶ ἀδιαύλου εἶπεν τὸ σύνεκά του.
» ΔΙΑΦΕΡΕΙ δὲ τῇ θεωρητικῷ, τῷ τέλα καὶ ἡ ὄρεξις σύνεκά του πᾶσα.
Ε ντεῦθεν βούλεται ἅπαν ὅτι πᾶς νοῦς, τῷ μὲν ὑποκειμένῳ αὐλός ἐστι τῷ ἑτέρῳ τῷ δὲ λόγῳ, διαφέρουσι. τὸ γὰρ τέλος τῆς θεωρητικοῦ νοῦ ἀρχὴ ἐστὶ τῆς πρακτικοῦ νοῦ. ἀρχὴ δὲ τῆς ὀρέξεως. ἐκ τούτων ἢ δύο ἐξῆς συνάξαι πρῶτον μὲν ὅτι οὐ πᾶς τῆς θύραθεν νοῦς ἐστὶν ὁ λόγος, ὅταν εἴπῃ θεωρητικόν. ἰσοῦ γὰρ τῷ τὸν τῷ πρακτικῷ νῷ ταυτὸν εἶπε τῷ ὑποκειμένῳ. ὁ δὲ θύραθεν νοῦς οὐκ ἔστιν ὁ αὐλὸς τῷ πρακτικῷ. δεύτερον δὲ ἐστὶν ἐκ τούτου συνάξαι, ὅτι καὶ ὁ πρακτικὸς νοῦς ἀθανάτος ἐστίν, εἴπερ ὁ αὐλὸς ἐστὶ τῷ θεωρητικῷ, τῷ ὁμολογουμένῳ ἀθανάτῳ ὄντι.
» ΟΥ γὰρ ἡ ὄρεξις αὕτη, ἀρχὴ τῆς πρακτικοῦ νοῦ. τὸ δὲ ἔλαττον, ἀρχὴ τῆς πράξεως. ὥστε συλλογως δύο ταῦτα φαίνεται τὰ κινοῦντα ὀρεξις καὶ διάνοια πρακτική. τὸ ὀρεκτικὸν γὰρ κινεῖ. καὶ διὰ τοῦτο ἡ διάνοια κινεῖ. ὅτι ἀρχὴ ἄλλης ἐστὶ τὸ ὀρεκτικόν. καὶ ἡ φαντασία δὲ ὅταν κινῇ, οὐ κινεῖ ἄνευ ὀρέξεως.
Τ ὸ οὖ γὰρ, κατὰ τὸ οὗ τινος γὰρ ἔλαβε. καὶ διάνοιαν ἀναγωγὴ λέγει γὰρ ὅτι οὗ τινος πράγματος ἐστὶν ἡ ὄρεξις τοῦτο ἀρχὴ τῆς πρακτικοῦ νοῦ. τὸ δὲ νοῦ τὸ τέλος ἀρχὴ ἐστὶ τῆς πράξεως. ἀπὸ παραδείγματος δὲ ἔστιν σαφὲς τὸ λεγόμενον. εὐ θέρα τὶς σφαῖραν σκέπτεται ὡρέχθη διὰ τὸ μὴ καθεύδειν ἐκ τοῦ ἡλίου. ᾗ αὕτη ἡ ὄρεξις σύνεκά του ἐστίν. ἵνα γὰρ μὴ καθεύδῃ αὕτη ἡ σκέψις ἀρχὴ γίνεται τοῦ πρακτικοῦ νοῦ. ἀρχὴ τοῦ σκέψασθαι γὰρ τὸν νοῦν ἐνόησεν, διὰ τὸ σκιάσματα τοὺς πόρους ἀνέχοντας. καὶ ἀρχόμενος τοῦτο ποιεῖν ἀπὸ τῶν ἐκτὸς ἐμπίπτει. καὶ ἀρχόμενος τοῦτο τὸ τέλος τοῦ πρακτικοῦ νοῦ, ἢ ἐστὶ τὸ ἐμπίπτειν, ἀρχὴ γέγονε τῆς πράξεως. Ὄρεξις ᾗ διάνοια πρακτική. Σκέψασθαι τὸν πρακτικὸν νοῦν διανοίαν ἐκάλεσε πρακτικὴν. πάλιν δὲ μετὰ φαντασίαν λαμβάνει τὸν νοῦν ἢ τὴν διάνοιαν.
ΕΝ δέ τι τὸ κινοῦν πρῶτος, τὸ ὀρεκτικόν. ἢ γὰρ δύο νῶν καὶ ὄρεξις ἐκίνουν, καὶ τὸ κοινὸν ἄν, τι εἶς ἐκίνουν. νῶν δὲ ὁ μὲν νοῦς, οὐ φαίνεται κινῶν, ἄνευ ὀρέξεως. ἡ γὰρ βούλησις, ὄρεξις. ὅταν δὲ κατὰ τὸν λογισμὸν κινῶσι, καὶ κατὰ βούλησιν κινῶσι. ἡ δὲ ὄρεξις κινεῖ παρὰ τὸν λογισμόν. ἡ γὰρ ἐπιθυμία κινεῖ τὸ ὀρεκτόν. ὥστε καὶ ἡ ἐπιθυμία ὄρεξις τίς ἐστι. νοῦς μὲν οὖν πᾶς, ὀρθός ἐστιν. ὄρεξις δὲ καὶ φαντασία, καὶ ὀρθὴ καὶ οὐκ ὀρθή. διὸ ἀεὶ μὲν κινεῖ τὸ ὀρεκτόν. ἀλλὰ τοῦτ' ἐστὶν ἢ τὸ ἀγαθόν, ἢ τὸ φαινόμενον ἀγαθόν. ἃ πᾶν δὲ, ἀλλὰ τὸ πρακτὸν ἀγαθόν. πρακτὸν δέ ἐστιν ἀγαθόν. τὸ ἐνδεχόμενον καὶ ἄλλως ἔχειν, ὅτι μὲν οὖν ἡ τοιαύτη διάνοια κινεῖ τῆς ψυχῆς ἡ καλουμένη ὄρεξις, φανερόν.
Ο βούλεται ἅπαν τοιοῦτόν ἐστιν. ὅτι ἓν ὧν δύο καὶ ἕτερα ἀλλήλων νοῦς καὶ ὄρεξις, ἐκίνουν δὲ ἄμφω, ἄλλη αὐτὶς διάνοια ἀμφοτέροις ὑπῆρχε κοινή. ἥτις ἀμφοτέροις κινοῦσα ἐκίνει τὸ ζῷον. ὡς τῷ δίποδι καὶ τετράποδι τὸ πόδας ἔχειν. νυνὶ δὲ οὐκ ἄμφω κινεῖ. ὁ μὲν γὰρ νοῦς κινῶν οὐκ αὖθις ὀρέξεως κινεῖ. ἡ γὰρ βούλησις ὄρεξίς ἐστι. τότε δὲ κατὰ βούλησιν τι κινεῖ τοῦτο, ὅταν κατὰ λογισμὸν κινηθῇ. ἡ δὲ ὄρεξις κινεῖ καὶ παρὰ λογισμόν. δι' ἐπιθυμίαν γὰρ κινούμεθα. ἡ δὲ ἐπιθυμία ὄρεξις ἐστι. καὶ ὅτι οὐ παντὸν ὄρεξις καὶ νοῦς δῆλον ἐντεῦθεν. ὁ μὲν γὰρ ἀληθινὸς νοῦς ἀεὶ ὀρθός ἐστι καὶ οὐδέποτε ψεύδεται. ἡ δὲ ὄρεξις κἂν μετὰ φαντασίαν γένηται, ἢ καὶ νοῦ αὖθις ἅπτωμαν, καὶ ὀρθή ἐστι καὶ οὐκ ὀρθή. τὸ μὲν γὰρ ὀρεκτὸν δεῖ κινεῖν τῷ αὐθαίρετον ἀλλὰ τοῦτο ἢ ἀληθινὸν ἀγαθὸν ἐστι. ἢ τῷ οὗ τοῦτο ὄρεξιν κινεῖ, ἢ φαινόμενον ἀγαθόν καὶ κινεῖ τῷ ἄλογον ὄρεξιν. φαινόμενον δὲ ἀκούετο διανόμενον καὶ ἄλλως ἔχαν. ἢ δὲ ταῦτα οὕτως ἔχα δηλονότι ἡ ὄρεξις ἐστὶν ἡ κινοῦσα, ἤτε τῆς λογικῆς, καὶ ἡ τῆς ἀλόγου, ὅτι γάρ φησιν ἀριστοτέλης οὐχ αἱ δύο διάνοιαι κινοῦσι δῆλον. ὁ μὲν γὰρ νοῦς πάντως μετ' ὀρέξεως κινεῖ. ἡ δὲ ὄρεξις καὶ χωρὶς νοῦ κινεῖ ὅτε τοῦς ἀλόγοις ἐνθυμίαις ἐπόμεθα. οὕτω οὖν μία διάνοια κινεῖ καὶ οὐ δύο. διὸ καὶ τὸ κοινὸν γένος ἐκίνουν ὁ εἶπεν αὐλὸς εἶδος. οὐ πᾶν δὲ ἀλλὰ τὸ πρακτὸν ἀγαθόν. καλῶς εἶπε τὸ οὐ πᾶν ἀγαθόν. τὸ γὰρ πρῶτον ἀγαθὸν τὸ θεῖον οὐχ ὑφ' ἡμῶν γίνεται. εἶπε λέγει πρακτὸν δὲ ἐστὶ τὸ ἐνδεχόμενον ἡμῖν ἄλλως ἔχειν. καὶ δικαίως τοῦτο εἶπε. τὸ γὰρ ἄλλως ἀγαθὸν, ἄλλως καὶ κακὸν ἐστι, διὸ εἰ δεχόμενον αὐλὸς λέγει. ταῦτα δὲ τὸ ἀγαθὸν φησι καὶ τὸ κακὸν τῷ πρακτικῷ νῷ ἕπεται. τὸ μὲν τοι ἀληθὲς καὶ τὸ ψεῦδος οὐ τῷ πρακτικῷ, ἀλλὰ τῷ θεωρητικῷ.
» ΤΟΙΣ δὲ διαρροῦσι τὰ μέρη τῆς ψυχῆς, ἐὰν κατὰ τὰς δυνάμεις διαιρῶσι καὶ χείλωσι, πάμπολλα γίνεται. θρεπτικὸν. αἰσθητικὸν. ὀρεκτικὸν. νοητικὸν. βουλευτικὸν. ταῦτα γὰρ πλέω διαφέρει ἀλλήλων. ἢ τὸ ἀδιαθυμητικὸν καὶ θυμικόν.
Ε ντεῦθεν ῥᾴδιόν ἐστι πλάττωνα καὶ φησιν ὅτι κατ' αὐλὸν οὐκ ἔστιν ἅπαν τῷ κινοῦν ἐπεσθαι διαμείζω τὰς

πὰς ψυχάς, καὶ πῶς ἔχομεν κοινόν τι δύρᾶν κατ' αὐλόν. οὐ μόνον δὲ ἁμαρτάνει, ἀλλ' ὅτι καὶ πολλὰ παρελιμπάνει. καὶ πάντα ὑπὸν οὐκ ἐμνήσθη τῆς κατὰ τόπον κινήσεως. ἢ ὅτι ὑπὸ ὄρεξιν αὖθις αὐτὰ γε τοι καὶ συμπείλαβεν αὐλῶ. ἢ ὅτι οὐ πρὸς αὐλῆς ὁ λόγος.
» ΕΡΕΙ δὲ αἱ ὀρέξεις γίνονται ἐναντίαι ἀλλήλαις. τῷ τὸ δὲ συμβαίνει, ὅταν ὁ λόγος καὶ ἡ ἐπιθυμία μὲν ἐναντίαι ὦσι. γίνεται δὲ τοῦτο χρόνου αἴσθησιν ἔχουσιν. ὁ μὲν γὰρ νοῦς διὰ τὸ μέλλον, αὐθέλκεται κελεύει. ἡ δὲ ἐπιθυμία, διὰ τὸ ἥδη, φαίνεται γὰρ τὸ ἡδὺ, ἡδύ, καὶ ἁπλῶς ἡδὺ καὶ ἀγαθὸν ἁπλῶς. διὰ τὸ μὴ ὁρᾶν τὸ μέλλον.
Ε ντεῦθεν τολμητίαν λέγει συλλογισμόν. τῇ δὲ τέχνῃ οὐ καλῶς κέχρηται. τὸ γὰρ συμπέρασμα πᾶσιν λέγει τῶν προτάσεων. ὧν γὰρ ὁ συλλογισμὸς οὗτος, ὅταν ἐναντίαι κινήσεις ἐκεῖ χρόνου συναίσθησις. χρόνου δὲ συναίσθησις, οὗ ὅρος καὶ ἐπιθυμία. εἶτα λέγει τὴν πρώτην πρότασιν, ὅτι χρόνου συναίσθησις ἔστιν εἶναι ἐναντίαι κινήσεις. τῆς δὲ δευτέρας προτάσεως οὐδὲ μέμνηται, διὰ τὸ μὴ ὁρᾶν τὸ μέλλον. τὸ δὲ ἐπιθυμίαν φησὶν μὴ ὁρᾶν τὰ μέλλοντα. ἐπεσθαὶ δὲ γμα ἐστὶν ἀεὶ συστελικὸν τὸ ἄλογον ψυχὴν μὴ καταγίνεσθαι πρὸς τὰ μέλλοντα. ἡ δὲ ἐπιθυμία, τῆς ἀλόγου ἐστὶ ψυχῆς.
» ΕΙΔΕΙ μὲν οὖν ἐστὶ τὸ κινοῦν τὸ ὀρεκτικὸν, ἢ ὀρεκτικόν.
Ο τι ἡ ὄρεξις τῷ μὲν ἀριθμῷ πολλά ἐστι. δι' εἴδους δὲ πάλιν εἶπεν αὐτὴ τῷ γένους. κυρίως γὰρ τῷ μὲν γένει ἓν ὄντι. τῷ δὲ εἴδει πολλά· ἀνομοειδῆς γὰρ καὶ αἱ ψυχαὶ καὶ αἱ θεωρούμεναι ἐν αὐλῷ ὀρέξεις. ταύτην δὲ τὸ ὄρεξιν τὸ μίαν τῷ γένει ἀπέδωκεν κινοῦσαν κατὰ τόπον τὰ ζῶα. εἴτε μετὰ λογισμοῦ εἴη, εἴτε μετὰ θυμοῦ, εἴτε μετ' ἐπιθυμίας. ὥσπερ γὰρ οὐδὲν ἐκώλυσε τὸ ἀδιαθετικὸν ἀρχὴν μίαν εἶναι, τῶν αἰσθήσεων πέντε οὐσῶν. οὕτως οὐδὲν κωλύει μίαν εἶναι τὸ ὀρεκτικὸν διώαμιν. ὄρεξιν δὲ εἶναι τὰς ἐνεργείας, ὑφ' ὧν ἡ ὄρεξις μεταδίδοται. ἃς νοῦν ἃς ἐπιθυμίαν ἃς θυμόν.
» ΠΡΩΤΟΝ δὲ πάντων τὸ ὀρεκτικόν. τῷ τὸ γὰρ κινεῖ καὶ οὐ κινούμενον, τῷ νοηθῆναι ἢ φαντασθῆναι.
Ε ντεῦθεν ὑποτίθεται ὅτι οὐ μόνον τὸ ὀρεκτικὸν κινεῖ ἀλλὰ καὶ τὸ ὀρεκτόν. οἷον ὁ χόρτος. ἔστι δὲ διαφορὰ ὅτι τὸ μὲν ὀρεκτικὸν κινούμενον κινεῖ. τὸ δὲ ὀρεκτὸν, ἀκίνητον ὂν κινεῖ. ὥσπερ καὶ ὁ θεὸς τέλος ὤν, ἀκίνητος ὢν κινεῖ, ἔχας οὖν εἰπεῖν τὸ ἓξ ἑκατὸν κεφάλαιον, ὅτι τῶν αὐτῶν τῶν καὶ κατὰ τόπον κινουμένων, πινὰ μόνως κινοῦσι μὴ κινούμενα. πινὰ δὲ καὶ κινοῦσι καὶ κινοῦνται, ὡς ἡ ὄρεξις.
» ΑΡΙΘΜΩ δὲ, πλέω τὰ κινοῦντα.
Ε πεσθαὶ εἶπε γένει οὖν τῷ κινοῦν. διαιρεῖ τὸ φησιν ὅτι τῷ ἀριθμῷ πολλά ἐστι. κινεῖ γὰρ φαντασία. νῶς. ὄρεξις. τὸ ὀρεκτόν. ὥστε πολλά ἐστιν. οὗ ὧν ἡ πρᾶξις σὺν θεῷ πληροῦται. Πρᾶξις σὺν θεῷ. ιζ'.
» ΕΡΕΙΔΗ δέ ἐστι φύσει, οὗ μὲν τὸ κινοῦν. διὸ τερον δὲ, ᾧ κινεῖ. καὶ ἔτι τρίτον τὸ κινούμενον. τὸ δὲ κινοῦν, δισσόν. τὸ μὲν, ἀκίνητον. τὸ δὲ, κινοῦν, καὶ κινούμενον. ἔστι δὲ τὸ μὲν ἀκίνητον, τὸ πρακτὸν ἀγαθόν. τὸ δὲ κινοῦν καὶ κινούμενον, τὸ ὀρεκτικόν. κινεῖται γὰρ τὸ κινούμενον, καὶ ἔστι τοῦτο, ἡ ὄρεξις κίνησίς τίς ἐστιν, ἢ ἐνέργεια. τὸ δὲ κινούμενον, ἔστι τὸ ζῶον. ᾧ δὲ κινεῖ ὀργάνῳ ἡ ὄρεξις, ἤδη τοῦτο σωματικόν ἐστι.
Ε ντεῦθεν ἐπεσθαὶ εἶπε τί μὲν οὖν ἐστι τὸ κινοῦν, τί δὲ ὅλον, συνάγει πάντα τὰ συντελοῦντα τῇ κινήσει λέγει ταῦτα δεῖ εἶναι. τὸ κινοῦν οἷον τὸ ὀρεκτόν. καὶ τὸ κινούμενον σῶμα. καὶ ᾧ κινεῖ· τουτέστι τῷ ὀργανικῷ. ὀργανικὸν δὲ λέγει τὸ πνεῦμα τὸ ἀπὸ καρδίας διὰ τῶν νεύρων φερόμενον. ἐν καρδίᾳ γὰρ ἀεί ποτέ λης δοξάζει τὸ ἡγεμονικόν. τοῦτο δέ, τὸ ὀργανικὸν καὶ ᾧ κινεῖται καλεῖ. ἐπεσθαὶ αὐτῷ τῷ πνεύματι κινεῖται. τὸ σῶμα. ποτὲ δὲ καλεῖ αὐτὸ ᾧ κινεῖ, τουτέστιν ᾧ πνεύματι ἡ ψυχὴ κινεῖ τὸ σῶμα. ταῦτά ἐστι τὰ συντελοῦντα πρὸς κίνησιν. ἄρχεται δὲ τῆς διδασκαλίας ἐκ τοῦ ὀργανικοῦ, διὰ τὸ συνέχειαν φυλάξαι τῷ λόγῳ. καὶ ὄρεξιν καλεῖ αὐτὸ ἀρχὴ καὶ τέλα καὶ μεσότητα, καὶ τῇ παρὰ φύσιν κινήσει, ἃς ἀνάγκη ὑπὸ ὧσιν καὶ ἔλξιν. ἀλλὰ μὴν καὶ κύκλῳ ὄρεξιν καλεῖ αὐτὸ καὶ διατί πάντων ἐστὶ τὸ αὐτὸ ἔπεσθαὶ. ἀρχὴ μὲν γὰρ καὶ τέλα ὄρεξιν καλεῖ αὐτὸ, ἐπεσθαὶ δὲ τὸ πνεῦμα καὶ πέρας ἐστὶ τῶν ψυχικῶν ἐλλάμψεων καὶ ἀρχὴ τῶν σωματικῶν ὑποστάσεων. ἢ ἐπεσθαὶ τὸ πνεῦμα καὶ συναρχεται τῇ κινήσει καὶ συμπερατᾶται αὐτῇ. ἢ γὰρ καὶ τὸ ποιητικὸν συναρχεται τῇ κινήσει καὶ συμπερατᾶται αὐτῇ, ἀλλὰ μᾶλλον τὸ ὀργανικὸν προσχέτερόν ἐστιν. ἔστι δὲ ἔπεσθαὶ ὅτι οὐκ ἀρχὴν αὐτὸ καλεῖ καὶ τέλος. ἀλλ' εἴθε ἀρχὴ καὶ τέλος, τουτέστιν εἰ τῇ καρδίᾳ ἐστὶ τὸ πνεῦμα ἡ πῆς μέση οὖσα ἀρχὴ ἐστὶ καὶ τέλος. τὸ γὰρ μέσον τῶν μὲν φθασάντων πέρας ἐστὶ τῶν δὲ μελλόντων ἀρχὴ, τῷ νόμῳ τῶν μέσων. ὥστε τὸ πνεῦμα εἴθε ἐστὶν ἀρχὴ καὶ τέλος ἐκεῖ ὑπάρχα. Ισέαν δὲ ὅτι ἰατροὶ μὲν τὰ νεῦρα λέγουσιν εἶναι τὰ ὄργανα τῆς κινήσεως. φιλόσοφοι δὲ τὸ ἔμφυτον θερμὸν ὄργανον λέγουσι τῆς ὀρέξεως. καὶ τοῦτο τὸ πνεῦμα τὸ θερμὸν εἰ τῷ παντὶ σώματι ἐστίν. εἰγε καὶ ὅλως ὡς ὅλον τὸ σῶμα ἡμῶν κινεῖται κατὰ τόπον. ἔστιν ἔν εἰ τῷ παντὶ σώματι, ὡς ὅφελον τὸ πᾶν σῶμα κινῆσαι. ἢ γὰρ καὶ λέγει αὐτὸ εἶναι εἰ τῇ καρδίᾳ, ἀλλ' ἔν ὅμως ἐστὶ μὲν εἰ τῷ παντὶ σώματι, ὡς ὀφέλον τὸ πᾶν σῶμα κινῆσαι. ἐν δὲ χορηγούμενον τῆς καρδίας. ἀπτικαίζει δὲ τοῦτο τὸ πνεῦμα καὶ γιγλύμο. γίγλυμον δέ ἐστι σύνταξις δύο ὀστέον τῆς κνήμης ἐμβαλόντος εἰς τὸ ἰλιόπικα.

καὶ ταῦτα μὲν τῷ λόγῳ διαφορά ὅτιν. εἰ ἄλλῳ γὰρ σώματί ὅτι τὸ κυρτὸν καὶ εἰ ἄλλῳ τὸ κοῖλον. τῷ δὲ ὑποκειμένῳ τὰ αὐτά ἐστιν. συναρμόζουσι γὰρ ἀλλήλοις καὶ γίνεται ἡ κίνησις οὐ τῶν δύο, ἀλλὰ τοῦ κυρτοῦ μόνου. πρὸς δὲ τὸ κοῖλον γαρ μεῖον καὶ ἀκίνητον ὂν ἡ τὸ κυρτὸν γίνεται κίνησις. τοιαύτη δέ ὅτιν ἡ κατ' ἀγκῶνα τῶν χαρῶν ἡμῶν διαφώνησις. ἐπεὶ οὖν τὸ πνεῦμα ἠξιώσαμεν ὂν ἐσὶ καὶ ἁπλῶς πνεῦμα. καὶ ταῦτα τῷ μὲν λόγῳ καὶ τῇ σχέσει διάφορα ὅτι. τῷ δὲ ὑποκειμένῳ τὰ αὐτά. εἰ τῷ πνεύματι γὰρ ἡ ζωὴ ἡ κινεῖται τοῦτο ὡς πνεῦμα, οὐχ ὡς ἐξωσμένον πνεῦμα. τὴν γὰρ ψυχὴν ἀκίνητον λέγει ἀεὶ σοτέλης. διαιτᾶτο οὖν μηδὲν μᾶλλον ἀπὸ καρδίας ἐπὶ πᾶσι ὥσπερ εἰ τῷ μηδὲν κινοῦν καὶ ἀκίνητον. καὶ ταῦτα τῷ μὲν λόγῳ καὶ τῇ σχέσει διάφορα. τῷ δὲ ὑποκειμένῳ τὰ αὐτά. οὕτω καὶ εἰ τῷ πνεύματί ἐσί τι ἀκίνητον ὃ ἐξωσμένον. καὶ κινούμενον ὃ πνεῦμα. ταύτης δὲ τῷ λόγῳ διαφέρει, οὐ τῷ ὑποκειμένῳ, παρακάρδιος δὲ αὖλος ἡ τῇ κατὰ φύσιν κινήσει. ὥσπερ γὰρ εἰ τῇ κατὰ φύσιν κινήσει ἐσί τι μένον, καὶ ἄλλο κινούμενον. οἱ γὰρ ἄνθρωποι οὐ καθ' ὅλους αὐλοὺς κινούμεθα, ἐπασθὴ ἡ βασιλικὴ κίνησις ὀξ ὥσεως καὶ ἕλξεως σύγκειται. ὁ μὲν γὰρ εἰς ἡμῶν πους ὠθεῖ τὴν γῆν. ἀμελεῖ δὲ εἰ ὑλώδη τόπων διερεθῶμεν, ὅπως ἂτε τῆς μὴ ἀντιβαινούσης τῇ ὥσει ἐμβαθυῶν ἂς τὴν ὕλην, τῷ δὲ ἄλλῳ ποδὶ ἕλκομεν τὸ σῶμα. καὶ τὸ μὲν πνεῦμα τὸ ὂν εἰ τῷ ἱσταμένῳ ποδὶ ἠρεμεῖ. τὸ δὲ εἰ τῷ κινουμένῳ ὂν ποδὶ κινεῖται. κινεῖται δὲ ὁ ἕλκων πους. ὁ μὲν γὰρ εἰς πους πάντως ὠθεῖ. ὁ δὲ ἄλλος ἕλκει, ὅστις καὶ ποιεῖ τὴν κίνησιν. ἔσι δὲ ἅπαν ὅπι καὶ εἰ τῷ εὖ ποδὶ ὄντι ὧσις καὶ ἕλξις, ἵνα ἕλξιν μὲν λαβῃς τὴν συναίρεσιν. τὸ δὲ ἡ μᾶς τὸ ποδὸς. ὠθισμὸν δὲ τὴν ἔκχασιν τὸ ποδὸς, τὴν ἀφ' ἡμῶν. ἡ γὰρ ἕλξις ἐσὶν ἡ δὲ ἡ μᾶς γινομένη. ὧσις δὲ ἡ ἀφ' ἡμῶν. ἐπεὶ οὖν εἰ τῇ κατὰ φύσιν κινήσει ἐσί τι μένον. καὶ ἄλλο κινούμενον. τὰ αὐτὰ δέ ὅτι καὶ εἰ τῷ πνεύματι. διαιτᾶτο παρακάρδια αὖλὸ οὕτως. καὶ ὅρα ὅπι νῦν καὶ τὴν κατὰ φύσιν κίνησιν ὑπὸ ὧσιν καὶ ἕλξιν ἀνήγαγεν ὥσπερ τὴν παράφησιν. εἰ δὲ τῇ φυσικῇ, μόνην τὴν παρὰ φύσιν κίνησιν εἰ τῷ ζ λόγῳ ὑπὸ ὧσιν καὶ ἕλξιν ἀνάγκη. παρακάρδια δὲ αὖλὸ καὶ τῇ παράφησιν κινήσει. ἐπασθὴ καὶ αὐλὴ ἔχει τι μέσον καὶ κινούμενον ὑπὸ ὥσεως καὶ ἕλξεως μιγνύμενον. τὸ γὰρ βίᾳ κινούμενον ἢ ἀφ' ἡμῶν ὠθεῖται ἢ πρὸς ἡμᾶς ἕλκεται. ἃ δέ τις ἔπροι τὴν σίνησιν μὴ γίνεσθαι ἕλξιν καὶ ὧσιν ψεύδεται. καὶ εἰ ταύτῃ γὰρ δύο ἡμικυκλίων ὄντων, τὸ μὲν πρῶτον, ἕλκει τὸ ὀπίσω. τὸ δὲ ὀπίσω, ὠθεῖ τὸ πρόσω. πρὸς δὲ τῆς ὀχείας ὅτιν ἅπερ, ὅτι κατασυμβεβηκὸς κινεῖται, τῷ κινεῖσθαι τὸ ὀχοῦν. οὐχ ἕλκεται γὰρ ἢ ὠθεῖται. τὸ δὲ ὀχοῦν, ἐπασθὴ καθ' αὐτὸ κινεῖται ἢ ἕλκεται ὡς ἅμαξα ἢ ὠθεῖται, ὡς πλοῖον ὑπὸ ἀνέμων. καὶ εἰ τῇ παρὰ φύσιν οὖν κινήσει, ἐπασθὴ ὅτι μεῖον τὸ ὠθοῦν καὶ κινούμενον τὸ ἕλκον, διαιτᾶτο ἀπὸ καρδίας αὖλῶ τῷ ὀργάνῳ. ἀλλὰ μὴν καὶ κύκλῳ ἀπὸ καρδίας τὸ πνεῦμα. διόπι εἰ τῷ κύκλῳ πρὸς μεῖον τὸ κενὸν γίνεται ἡ κίνησις. ὥσπερ καὶ τὸ πνεῦμα πρὸς μενοῦσαν τὴν ζωὴν κινεῖται. ἡ μᾶλλον τοῦτο τὸ παράδειγμα πρόσφορον ὅτιν. εἰ ἑκάστῳ γὰρ μέρει τοῦ κύκλου ἐσὶ σημεῖον ὃ καὶ πρῶτον ὂν ὑ νατοι ἕλκειν καὶ ὕστερον ὂν ὠθεῖν. ἑκάστου γὰρ σημείου ἐσὶ καὶ πρῶτον καὶ ὕστερον. ἐπεὶ οὖν καὶ τὸ πνεῦμα εἰ ἑκάστῳ μέρει ἑαυτοῦ καὶ ἐξωσμένον δικαίως κύκλῳ ὁμοίως ταῦτα ἅπαν πρὸς τὸ ᾧ κινεῖ, ἔρχεται ὧδε τὸ κινούμενον καί φησιν ὅπι κινοῦσι καὶ τὰ ζῶα καὶ τὰ ζωόφυτα. καὶ ἄτοπον πρὸς τὰ ζωόφυτα ὅτι πῶς ταῦτα κινεῖται, εἴπερ τὸ κινούμενον πάντως ὀρεξιν δηλοῖ ἔχειν. ὅπου δὲ ὄρεξις, ἐκεῖ καὶ φαντασία. ἐπασθὴ ὥσπερ πρὸς τὸ ἄπτον ἡ ὄρεξις, οὕτω καὶ ἡ φαντασία πρὸς τὸ ἄπτον κατασγίνεται. ἃ δέ τις ἔπροι ὅτι πῶς πρὸς τὸ ἄπτον ἡ ὄρεξις κατασγίνεται, ἅπερ ὀρεγόμεθα καὶ τῆς περάσεις ὑγιείας λέγομεν ὅτι τῆς ὑγιείας διὰ τῶν μέλλουσαν ἀπόλαυσιν ὀρεγόμεθα. τί οὖν συνῆγεν ὁ λόγος, ὅτι ἃ κινοῦται τὰ ζωόφυτα, καὶ φαντασίαν ἔχουσιν. πρὸς ὃ ὠδὶ λυόμενός φησιν ὅτι ἔχουσι φαντασίαν τὴν σύστοιχον τῇ αἰσθήσει. ὅθ' οὗ καὶ διαίρεσις τῆς φαντασίας. τῆς γὰρ φαντασίας φασί. ἡ μὲν βουλευτικὴ ὅτιν. ἡ δὲ σύστοιχος τῇ αἰσθήσει. καὶ ἡ μὲν βουλευτικὴ, ἀνθρώπους μόνοις ὑπάρχει. ἡ δὲ σύστοιχος τῇ αἰσθήσει, ἡ συμπεφυκυῖα ἐσὶν, ἡ ἀσύγχυτος. καὶ ἡ ἀσύγχυτος, ἤ διδακτή ὅτιν ἡ ἀδίδακτος. συμπεφυκυῖα μεῦ ὅτιν ὡς ὠδὶ τῶν σκελήκων. πεπλανημένη γὰρ τούτων ἡ κίνησις. ἀσύγχυτος δὲ καὶ διδακτὴ ὡς ὠδὶ τῶν κυνῶν καὶ τῶν ψιττακῶν. ἀδίδακτος δὲ, ὡς ὠδὶ τῶν μυρμήκων καὶ τῆς ἀράχνου. τὰ οὖν ζωόφυτα φαντασίαν ἔχει τὴν σύστοιχον τῇ αἰσθήσει τὴν ἀσύγχυτον καὶ ἀδίδακτον, τουτέστι τὴν κατ' ἄπτελικὴν αἴσθησιν. ταῦτα ἅπαν καὶ πρὸς τὰ κινούμενον, ἐρχεται καὶ ὠδὶ τὸ κινοῦν. καί φησιν ὅτι τὸ τρίτον ὅτι. πρῶτον γὰρ τὸ ὀρεκτὸν κινεῖ τὴν ὄρεξιν ἀκίνητον ὄν, ὡς τελικόν, ὥσπερ καὶ τὸ θεῖον. καὶ ἡ ὄρεξις δὲ κινεῖ τὴν ἐναντίαν κίνησιν. καὶ ἡ κρατήσασα τὴν κυρίαν λαβοῦσα, κινεῖ τὸ σῶμα, ὥστε τριχῶς ὅτι τὸ κινοῦν, ἔοικε δὲ ἡ ὄρεξις σημαίνειν ὄντι ἐν σφαίρᾳ, ὅπερ σημεῖον ἐν μὲν τῷ ὑπὲρ γῆν γινόμενον ἡμισφαιρίῳ ὑπερέχει, καὶ μεσουρανοῦν ὠδὶ κρατεῖ, ἐν τῷ ὑπὸ γῆν ἡμισφαιρίῳ γινόμενον, ὠδὶ κρατεῖται. ἐπασθὴ δὲ ἐν τῇ ἐναντίᾳ μάχῃ τῶν ὀρέξεων συλλογιζόμενοι κινούμεθα. καὶ ἐν τῷ συλλογίζεσθαι ἡμᾶς, ἐν τῷ δεῖ πορεύεσθαι ἢ πρὸς διδάσκαλον ἐρέχειν. ἡ δὲ πάθος ὠδὶ κρατεῖ, ἡ ὁ λόγος καὶ ὁ ὠδὶ κρατῶν κινεῖται οὖν ἐν τῷ συλλογισμῷ ποίαι πρόπασις κινεῖ. καὶ φησὶν ἑκατέραν. καὶ τὴν μείζονα καὶ τὴν ἐλάττονα. ἀλλὰ μᾶλλον τὴν ἐλάττονα, ἢ τ' μείζονα. τῇ γὰρ ἐλάττονι ἐπιπροσθεῖ τὸ συμπέρασμα ὡς χάρονι ὕδωρ. τὸ γὰρ χεῖρον ἀεὶ συνάγκτου. ἐκ καθόλου γαρ καὶ μερικοῦ, μερικὸν συνάγκτου. καὶ ἐκ καταφατικοῦ καὶ

καὶ ἀποφατικοῦ, ἀποφατικόν. ἐπεὶ οὖν τὸ συμπέρασμα γίνεται ἡ κίνησις. τὸ δὲ ἀκολουθεῖ τῇ ἐλάττονι. διαιτᾶτο μᾶλλον οὕτω κινεῖ οἷον ὡς ὧδὶ παραδείγματός ὅτι συλλογισμὸς τοιοῦτος. ὁ θεῖος φιλόσοφος. οὕτω ἐστὶν ἡ ἐλάττων. πᾶς φιλόσοφος τιμητέος. οὕτω ἡ μείζων. ὁ θεῖος ἄρα τιμητέος. πᾶσα οὖν πρότασις ὅτιν ἡ κινοῦσα τὸν ὄρεξιν πρὸς τὸ τιμᾶσθαι ἢν φιλόσοφον. καὶ φιλονότι ἀμφότερα. οὐδὲ γὰρ ἡ ἐλάττων μόνη. καὶ γὰρ οὐκ ἐπῆγετο ἂ μὴ ἔγνωμεν τὸν μείζονα ὅτι πᾶς φιλόσοφος τιμητέος. οὔτε δὲ ὀρεγόμεθα ὅλως τιμᾶσαι τόνδε, ἃ μὴ τ' ἐλάττονα ἔγνωμεν ὅτι φιλόσοφός ὅτιν. πῶς γὰρ ἔχομεν τιμῆσαι αὐτὸν, κἂν τὰ μάλιστα ἔγνωμεν ὅτι πᾶς φιλόσοφος τιμητέος ἐσίν. ὥστε ἄμφω μὲν κινοῦσιν. ἀλλ' ἡ μείζων πρότασις μὴ κινουμένη κινεῖ. ἀκίνητος γαρ ὅτιν ὡς καθολική. ἐπασθὴ τὸ καθόλου ἃ μεταβάλλει. ἡ δὲ ἐλάττων κινουμένη κινεῖ. διὰ ταῦτα γὰρ ἡ ἐλάττων ὠθεῖ τὸ ὑποκείμενον ἵνα εἴπῃ σωκράτης φιλόσοφος, ἢ αὖτ σωκράτης πλάτωνα θεμάστιον. καὶ ἰσθὺ κινεῖται ἡ ἐλάττων καὶ ἄτο κινεῖ. ἀλλ' ἡ μείζων κατὰ τὸ ῥῶμα κινεῖ, ἡ δὲ ἐλάττων, κατὰ τὸ προσεχές. ἡ γὰρ ἐλάττων. μερική ὅτι. καὶ ἐπασθὴ τῶν μερικῶν ὅτι ἡ κίνησις καὶ ἃ τῶν καθόλου ταύτη προσεχῶς κινεῖ ἡ ἐλάττων. εἰ οὖς ἡ θεωρία.

Ἐπασθὴ ὅτι ῥίζα εἰ μὲν τὸ κινοῦν. δύο τέρου δὲ ὁ κινεῖται καὶ ἐπὶ τρίτον τὸ κινούμενον. ὁ μὲν ἀλέξανδρός φησι μὴ εἶναι ἄτοπ δίδυσιν τῆς ἐπασθὴ προθέσεως. ὁ δέ γε πλούταρχος ἀξιοῖ τοιούτο ῥόπω ἀκοῦσαι τὸν λόγον. ἐπασθὴ γαρ φησὶν εστι ῥίζα. εἰ μὲν τὸ κινοῦν. δύο τέρου δέ, ᾧ κινεῖται. καὶ τρίτον, τὸ κινούμενον. ἔστι δὲ τὸ κινοῦν διττόν. ἢ ἀκίνητον, ὡς τὸ ὀρεκτὸν, ὃ καλεῖ πρακτὸν ἀγαθόν. ἢ κινούμενον, ὡς τὸ ὀρεκτικόν. εἶτα προσυπακούει. τέτταρα ἄρα ἐσὶ τὰ τῇ κινήσει συμβαλλόμενα, τουτέστιν ἐπασθὴ ὅτι τέλα. καὶ τὸ εἰ ὡς δύο διαιρεῖται τέτταρα ἄρα. τοιαύτῃ ὁ πλούταρχος ἀτοπολογίαν λέγει τὴν ἐπασθὴ. ἔστι δὲ τὸ μὲν ἀκίνητον τοῦτο πρακτὸν ἀγαθόν. τὸ δὲ κινοῦν καὶ κινούμενον τὸ ὀρεκτικόν. εἰπόμενον ὅπ τὸ ὀρεκτὸν πρακτὸν ἀγαθὸν ἐκάλεσε. τὸ δὲ πρακτὸν προσέθηκε, χωρίζων ἀπὸ ἄτο τὴν καθ' ἕαυτὸ ὑφεστῶτος ἀγαθοῦ. τῷ δὲ ὄρεξιν τῷ κινοῦσαν καὶ κινουμένῳ ὀρεκτικὸν ἐκάλεσε. Κινεῖται γὰρ τὸ κινοῦν ἢ ὀρέγεται. φησὶν ἅπ τὸ ὀρεκτικὸν κινούμενον κινεῖ. καὶ ὅλον. Κινεῖται γὰρ τὸ κινούμενον καθ' ὃ ὀρέγεται. Ἐπασθὴ ἡ ὄρεξις κίνησίς τίς ὅτι. Εἶτα ἐπασθὴ ἐφ' τῷ ὄρεξιν κίνησιν εἶναι. βούλεται δὲ τῷ ψυχὴν ὀρέγεσθαι μὲν, μὴ κινεῖσθαι δέ. διατᾶτο διορθοῦται τὸ λεχθὲν καὶ φησὶν. ὅτι ἡ γὰρ ὄρεξις ἢ κίνησίς ἐστιν ἢ συέργεια. καὶ ἄτοπ δεκτέον ὅπι συέργειαν, διὰ τὸ μὴ κινεῖσθαι τῷ ψυχὴν. καὶ ὅτι ἡ κίνησις ἀτελὴς ὅτιν συέργεια. ἡ δὲ ὄρεξις τελέα, διὸ κίνησιν ἁπλῶν ἅπιν ἢ συέμενε.

» ΔΙΟ συ τοῖς κινοῦσι σώματος καὶ ψυχῆς ἔργοις, θεωρητέον πᾶ αὐτῶν. νῦν δὲ ὡς συ κεφαλαίῳ ἃ
» πᾶν τὸ κινοῦν ὀργανικῶς ὅπου ἀρχὴ καὶ τελευτὴ τὸ αὐτό. διὸ ὁ γιγλυσμὸς συ ταῦτα γὰρ τὸ κυρτὸν καὶ
» κοῖλον. τὸ μὲν, τελευτή. τὸ δὲ, ἀρχή. διὸ, τὸ μὲν, ἠρεμεῖ. τὸ δὲ, κινεῖται. λόγῳ μὲν, ἕτερα ὄντα. μεχθήσ,
» ἀχώριστα. πάντα γὰρ ὅσα καὶ ἕλξει κινεῖται. διὸ σεῖ ὥσπερ συ κύκλῳ μένειν τί. καὶ συτεύθειν αὖ χεσθαι
» τῶν κίνησιν. ὅλως μὲν οὖν ὥσπερ εἴρηται ἡ ὀρεκτικὴν τὸ ζῶον. ταύτῃ δ' αὖτῆς κινητικόν.

Ἐ εἰ τῶν συντελουμένων φησὶν ὡς κίνησιν συ τοῖς κοινοῖς σώματος καὶ ψυχοῖς ἔργοις σκεπτέον. τουτέστιν συ τῇ περὶ ζώων ἱστορίᾳ. τὸ γὰρ ζῶον κινόν ὅτιν ἐκ σώματος, καὶ ψυχῆς. ἡ δὲ κατὰ τόπον κίνησις, οὔτε ψυχῆς μόνης ἂν εἴη. ἀκίνητος γὰρ αὖτη. οὔτε σώματος μόνου. νῦν δὲ περὶ ψυχῆς μόνης ἐσὶν ἡ πραγματεία. Ἰσέον δὲ ὅτι τὸ περὶ μα τὸ ὀρεκτικὸν τὸ κινοῦν, συ τοῖς νόμοις ἐσί. διὸ σεῖ ὥσπερ συ κύκλῳ μένειν τι μὴ συτεύθειν ἀρχὴ ἀπὸ τὴν κίνησιν. ἅτοπ φησὶν ἢ κίνησις ὥσπερ καὶ ἕλξει γίνεται, ἀεὶ ἀγκῆτο μὲν μένειν τὸ δ, κινεῖσθαι. ὥσπερ καὶ συ τῷ κύκλῳ περὶ μένον τὸ κοῦφον ἡ κίνησις γίνεται. μὴ σημειοτέον ὡς λεληθότως καταπαυθῆναι, ὅτι πεῖ τι μένον πάντως ἡ κίνησις τῶν βασιλικῶν ζώων. ὠδὶ γὰρ ἰχθύων καὶ ἑρπετῶν μὴ τ' τοιοῦτων ἐκ ἀναλογεῖ ἡ κίνησις τῇ κυκλικῇ κινήσει. ὠδὶ ἐκείνων γὰρ ἡ κίνησις οὐ γίνε) περὶ μένον τι

» ΟΡΕΚΤΙΚΟΝ δὲ, οὐκ αὖθι φαντασίας. φαντασία δὲ πᾶσα ἡ λογιστικὴ ἢ αἰσθητική. ταύτης
» μὲν οὖν καὶ τὰ ἄλλα ζῶα μετέχει. σκεπτέον δὲ καὶ περὶ τῶν ἀτελῶν τι τὸ κινοῦν ὅτιν. εἰς ἀφὴ μόνον
» ὑπάρχει αἰσθησις. πότερον συ δέχεται φαντασίαν ὑπάρχειν τούτοις, ἢ οὔ. καὶ ὠδὶ θυμίαν. φαίνεται γὰρ
» λύπη καὶ ἡδονὴ συοῦσα. ἃ δὲ ταῦτα, καὶ ὠδὶ θυμίαν αὐάγκη. φαντασία δέ πως αἴ εἴη. ἢ ὥσπερ καὶ πι
» νεῖται ἀορίστως. καὶ ταῦτα συ ἐστι μεῦ. ἀορίστως δὲ συέστιν. ἡ μὲν οὖν αἰσθητικὴ φαντασία ὥσπερ εἴρηται,
» καὶ συ τοῖς ἄλλοις ζώοις ὑπάρχει. ἡ δὲ βουλευτικὴ, συ τοῖς λογιστικοῖς. πότερον γὰρ πρᾶξαι τόδε, ἢ τόδε,
» λογισμοῦ ἤδη ἐσὶν ἔργον. καὶ αὐάγκη ἀεὶ συ ἑνὶ μεφέρειν. τὸ μεῖζον γὰρ διώκει. ὥστε δύ' ἀνεῖ συ ἑκπλοό
» νων φαντασιάτων πρὸ ἓν. καὶ ἄπορον τοῦτο, τῷ δύ' ἓν μὴ δύ' ἓν ἔχειν. ὅτι τῷ ἐκ συλλογισμοῦ οὐκ ἔχει.
» αὐτὴ δὲ ἐκείνῳ. διό, τὸ βουλευτικὸν οὐκ ἔχει ἡ ὄρεξις. νικᾷ δὲ εὐίοτε καὶ κινεῖ τῷ βούλησιν, ὁτὲ δὲ ἐ
» κείνη ταύτην, ὥσπερ σφαῖραν ἡ ὄρεξις τὴν ὄρεξιν.

Κ αλῶς τοῦτο εἶπεν αὐάγκη γὰρ τὸ ὀρεγόμενον φαντασθῆ, τὸ ὀρεκτὸν, ὀρεχθῆναι. τοῦτο δὲ εἴρηται καὶ λῶς ὠδὶ τῶν κατὰ φαντασίας ὀρεγομένων. κοινὸν γὰρ τὸ τῆς ὀρέξεως. ὄρεξις γὰρ ὅτι καὶ αὖθι συναισθήσεως, ἥτις μὴ ὠδὶ τῶν φυτῶν ὅτι καὶ ὠδὶ τῶν ἀψύχων. οἷον ἔχει ὄρεξιν ὁ λίθος κατὰ τὴν κάτω τόπον. καὶ τὸ πῦρ ἔχει ὄρεξιν κατὰ τὴν ἐφίεται τοῦ ἄνω τοπου. ἔσι πάλιν ὄρεξις καὶ μετὰ φαντασίας. ἔ εἰ πάλιν ἄλλη ὄρεξις ἡ μετὰ τῆς πρακτικοῦ νοῦ, ἥτις μὴ διαφέρει τῆς μετὰ τ' φαντασίας ὀρέ

ξεως, ὅπου μὲν γὰρ ἡ μετὰ νοήσεως ὄρεξις, ἐκεῖ καὶ ἡ μετὰ φαντασίας· διὸν ἐν τῶν ἀνθρώπων ἀμφότερα ἔστιν αἱ ὀρέξεις· καὶ ἡ μετὰ νοήσεως καὶ ἡ μετὰ φαντασίας. τὰ δὲ ἄλλα τῶν ζώων τῷ μὴ φαντασίας καὶ μόνον ἔχουσιν, ἐκεῖ αἴρεσιν ἔχουσι τῷ φαντασίαν· ἔστι δὲ καὶ ἄλλῳ τρόπῳ διαφορὰν ὅτι ἡ ὄρεξις ἡ μετὰ τῆς πρακτικῆς νοῦ δύναται βουλεύεσθαι. βουλεύεσθαι δὲ ὅτι τὸ προαιρεῖσθαι. προαιρεῖσθαι δὲ τὸ δι' ἐκεῖνα αἱρεῖσθαι. οἷον πρότερον διὰ περιτυχεῖν τῷ φίλῳ, ἢ οὗ· καὶ αἱρεῖται ὅτι διὰ ταῦτα αἱρεῖται ὅτι διὰ τόπῳ μύονται, ἢ ἐκδημοῦσιν· καὶ αἱρεῖται· ὅτι ἐκδημοῦσι καὶ αἱρεῖται διὰ θαλάττης, ἢ γῆς· καὶ αἱρεῖται διὰ γῆς· καὶ διὰ γῆς πῶς, πεζῇ, ἢ ἄλλως πῶς· λοιπὸν συνάγει ἐκ τῶν πολλῶν τούτων εἶναι· ὅτι διὰ ταῦτα ἂν φίλον ἐκδημοῦσι διὰ γῆς πεζῇ· ταύτην οὖν διαφέρει ἡ μετὰ τῆς πρακτικῆς νοῦ ὄρεξις τῆς μετὰ φαντασίας· καὶ σημαντέον ὅτι ἂν πρακτικὴν νοῦν καὶ τὴν κυρίως φαντασίαν τὰ δύο ταῦτα κοινῶς φαντασίας καλεῖ· ταύτης μὲν οὖν καὶ τὰ ἄλλα ζῶα μετέχει, ὃ καὶ σύνδεσμος διὰ τοὺς ἀνθρώπους πρόσκειται· ταύτης γάρ φησι τῆς φαντασίας μετέχει καὶ τὰ ἄλλα ζῶα καὶ ὁ ἄνθρωπος. ποίας δὲ λέγει φαντασίας· τῆς συζύγου τῇ αἰσθήσει. Ἀορίστως δ' εἴρηται. Ἐν τοῖς ζωοφύτοις φησὶν ἀορίστως ἐστὶν ἡ φαντασία ὡς δηλοῖ τὸ ἀόριστον τῆς κινήσεως αὐτῶν. ἀόριστον δὲ καλεῖ τῶν ζωοφύτων τὴν κίνησιν· διὰ τὸ μὴ ὁμοίως συστέλλεσθαί τε καὶ διαστέλλεσθαι· ἀλλά ποτε μὲν μᾶλλον, ποτὲ δὲ ἧττον, ἢ ἀορίστως λέγει αὐτὴν τῷ ἀμυδρῶς καὶ πεπλανημένως. καὶ αἰτίαν τοῦ μεῖζον γὰρ διώκει· ὥσπερ οἱ τέκτονες τῷ αὐτῷ μέτρῳ τῷ πηχυαίῳ· καὶ τὰ μείζονα καὶ τὰ ἐλάττονα τῶν ξύλων καταμετροῦσιν, οὕτω καὶ τὸ ὀρεκτικὸν φησὶ τοῦ τοῖς αὐθρώποις τῷ αὐτῷ ἀγαθῷ τὰς ἐναντίας ὀρέξεις μετρᾶ καὶ τὸ μεῖζον ἀγαθὸν αἱρεῖται, καὶ πρὸς ἐκεῖνο κινεῖται· ὥστε διὰ ταῦτα ἐκπλαόνων φαντασμάτων ποιεῖν ἐπαισθ φησι βουλευτικὴ ὄψις ἢ ἐν τοῖς ἀνθρώποις φαντασία· ἐπεὶς τοῦτο γὰρ ἀπαιτούμενον ἦν ἴδιον διαφέρειν τὸ μὴ ἐκπλαόνων φαντασμάτων διὰ ταῦτα ποιεῖν, τουτέστιν ἐν κοινὸν φάντασμα ἐκπολλῶν μεικτῶν φαντασμάτων, ὡς ἀνωτέρω μικρὸν εἴπομεν· ὅτι διὰ τὸν φίλον ἐλθεῖν ἐκδημοῦσα διὰ γῆς πεζῇ· ἡ μὲν οὖν βουλευτικὴ φαντασία τοιοῦτο φάντασμα ποιεῖ· ἡ δὲ ἄλογος οὐκ ἔτι· καὶ τὴν αἰτίαν ἄλλος ἐπέφερε λέγων ὅτι δύξειεν οὐκ ἔχει τὰ ἄλογα. δύξειν δὲ οὐκ ἔχει, ὅτι μὴ συλλογίζεται· ἡ γὰρ δύξα διανοίας ἐστὶν ἀποτέλεσμα· ἡ δὲ διάνοια διασυλλογισμῷ τὸ πρακτὸν βούλεται· πεπαιδαγωγημένον ὄντων φαντασίας βουλευτικῆς, δύξης λογιστικῆς· τὸ βουλευτικὸν ταύτην οἷον τοῦ τι δυνατὸν ἢ μὴν τῷ λογιστικῷ· τὸ δὲ ἄποπον· ἡ γὰρ μὴ ταύτην φαντασίαν καὶ δύξαν εἶναι ἡμῖν οὐδὲ τὰ ἑπόμενα τούτοις τὰ ἀλλὰ ὄντα ἀλλήλοις βουλευτικὸν καὶ λόγος· ἔπεται γὰρ τῇ μὲν ἐν ἡμῖν φαντασίᾳ τὸ βουλευτικόν· τῇ δὲ δύξῃ τὸ λογικόν.

" ΟΤΑΝ ἀκρασίαν γένηται). φύσει ἢ ἀεὶ ἡ ἄνω ἀρχικωτέρα κίνησις κινεῖ· ὥστε φεῖς φορὰς ἤδη κινεῖ.
Α' λλὰ ὄντων ἀκρασίαν καὶ ἄλλο ἀκράτειαν· ἀκρασία μὲν γάρ ὄντων ἡ μάχη τῶν παθῶν καὶ τοῦ λόγου· ὅταν μηδέπω μηδὲν κρατήσῃ, ἀλλ' ἀμφίδικος ἡ μάχη καὶ ἥττηκεν· ἀκράτειαν δὲ ὄντων ὅταν τὰ πάθη κατακρατήσωσι τοῦ λόγου.

" ΤΟ δὲ ἀδιασημάντικὸν οὐ κινεῖται, ἀλλὰ μένει.
Ε' πισημαντικὸν καλεῖ τὸν θεωρητικὸν νοῦν· τοῦτο δὲ συμφυὲς ἡ στάσις ὡς πολλάκις εἴρηται· ἱστάμενοι γὰρ νοοῦμεν μᾶλλον.

" ΕΡΕΙ δ' ἡ μὲν τοῦ καθόλου ὑπόληψις καὶ λόγος· ἡ δὲ, τοῦ καθ' ἕκαστα· ἡ μὲν γὰρ λέγει, ὅτι δεῖ τὸν τοιοῦτον, τὸ τοιόνδε πρᾶξαι· ἡ δὲ, ὅτι τόδε τοιόνδε· κἀγὼὁ δὲ, τοιόσδε· ἤδη αὖτη κινεῖ ἡ δύξα, οὐχ ἡ καθόλου ἢ ἄμφω· ἀλλ' ἡ μὲν, ἠρεμοῦσα μᾶλλον· ἡ δὲ, οὔ.
Ε' ντεῦθεν συλλογισμὸν παρατίθεται καὶ ζητεῖ· ποίας τούτου πρότασίς ἐστιν ἡ κινοῦσα· δύο γάρ φησιν ἐσῶν τῶν ὑπολήψεων, τουτέστι τῶν προτάσεων· τῆς μὲν καθόλου· τῆς δὲ μερικῆς· ἡ μὲν οὖν τῆς ἐλάττονος, ὧν εἶπε μερικόν· τῆς δὲ μείζονος, ὧν εἶπε καθόλου· ζητητέον τὴν κινοῦσαν, ὑπ' ἐνίστεται δὲ τοιοῦτον συλλογισμόν· ἐγὼ ἂν πολέμιον ἐφόβησε πᾶς ὁ τῶν πολέμιον φοβῶν ἀρίστης· ἐγὼ ἄρα ἀρίστης. ἐγὼ πάντα δὲ ἀρίστε σεφανοῦσθαι δεῖ· καὶ ἐμὲ ἄρα σεφανοῦσθαι δεῖ, οὗ ταύτους μείζων μὲν πρότασις ἐστὶν ἡ λέγουσα πάντα ἀρίστε σεφανοῦσθαι δεῖ· ἐλάττων δὲ, ἡ λέγουσα ἐγὼ ἀρίστης· νυνὶ γὰρ ὡς ἐπὶ τὸ δεύτερον συλλογισμοῦ τὸν λόγον ποιούμεθα· διὰ τούτων γὰρ ὁ πρῶτος ἐλήφθη· οὗ ταύτους οὖν τοῖς προτάσεσιν ἡ ἐλάττων μᾶλλον ἐστὶν ἡ κινοῦσα ὡς ἤδη εἴπομεν· ἡ δὲ μείζων, ἣ καθολικωτάτη ἐστὶ πάντοτε ἀνάγκης ἐστὶν· μᾶλλον δὲ ἧττον κινεῖ τῆς ἐλάττονος, ὅσον ἧττον ἀπλῶς καθόλου ἡ ἐλάττων· διὸ διὰ τῇ ἐλάττονι μᾶλλον δοῦναι τὴν κίνησιν· ἀνίστεται δὲ τοὺς δύο συλλογισμοὺς διὰ τριῶν προτάσεων· τὴν μίαν γὰρ κοινὴν λαμβάνει· τὸ μὲν πρῶτον συμπέρασμα· τὸ δὲ δεύτερον πρότασιν· φησὶ γὰρ οὕτως ἡ μὲν λέγει, ὅτι δεῖ τὸν τοιοῦτον· τὸ τοιόνδε πρᾶξαι· αὕτη ἐστὶν ἡ μείζων πρότασις τοῦ πρώτου συλλογισμοῦ, ἣ λεγοῦσα ὅτι τὸ φοβῆσαι πολέμιον ἀρίστευσαι δεῖ· κἀγὼ δὲ τοιᾶσδε· αὕτη ἐστὶν ἡ κοινὴ πρότασις, ἥτις συμπέρασμά δεῖ τοῦ πρώτου συλλογισμοῦ· πρότασις δὲ τοῦ δευτέρου, ἣ λέγουσα· κἀγὼ ἀρίστης ἄμε· καὶ ὅρα ὅτι οὐδὲ τῇ τάξει τῶν προτάσεων ὡς ἡμεῖς ἐχρήσατο, οὐδὲ οὕτως εἶπε τοὺς ὅρους· ἀλλὰ παρομοίους τῇ σημασίᾳ τῶν ἑμετέρων ὅρων. Η' δὲ αὕτη κινεῖ ἡ δύξα οὐχ ἡ καθόλου εἰ ἄλογα.

εἰα. Ἆρα αὕτη ἡ δύξα ἡ τῆς ἐλάττονος κινεῖ· καὶ οὐχ ἡ καθόλου πρότασις· εἶτα ἀδιανόητος φησιν· Η' ἄμφω. Ἄλλως φησὶ τούτων τῶν προτάσεων μᾶλλον ἠρεμεῖ καθόλως εἴπομεν. Ἐν οἷς ἡ πρᾶξις·

" ΤΗΝ μὲν οὖν θρεπτικὴν ψυχὴν, αὐτάρκη πᾶν ἔχαν ὅ, τι πρὸς ζωῆς, καὶ ψυχὴν ἔχει ἀπὸ γενέσεως
" μέχρι φθορᾶς· αὐτάρκη γὰρ τὸ γενόμενον αὔξησιν ἔχαν, καὶ ἀκμὴν· καὶ φθίσιν· ταῦτα δὲ αὐδυνάφης, ἔ-
" χαν ἀδιάστατον· αὐτάρκη ἄρα εἶναι τὴν θρεπτικὴν δύναμιν, εἶ πᾶσι τοῖς φυομένοις καὶ φθίνουσιν· αὐ-
" θησιν δὲ οὐκ ἀναγκαῖον εἶ ἅπασι τοῖς ζῶσιν· οὔτε γὰρ αἷ ὅσων τὸ σῶμα ἁπλοῦν, ἀφ' ὧν δέχεται ἔ-
" χαν· οὔτε αὖδυ ταύτης οἷόν τε οὐδὲν εἶναι ζῶον.
Ε' πασὴ τῶν ἐμψύχων· τὰ μὲν ὅλως ἐσὶν ἀκίνητα καθάπερ τὰ φυτὰ, τὰ δὲ κινεῖται καθάπερ τὰ ζῶα· καὶ τῶν κινουμένων· τὰ μὲν καθόλου ἑαυτὰ κινεῖται ὡς τὰ πορευτικά· τὰ δὲ ἀπὸ μέρους· κἡ τούτων τὰ μὲν ὄσιν ὑποσέλωα, ὡς τὰ ζωόφυτα· τὰ δὲ ὑπερσέλωα· καθάπερ τὰ οὐράνια· διαπορεῖ οὖν ἐνθάδε τῶν παρόντος ὁ φιλόσοφος εἰ τῇ παρούσῃ θεωρίᾳ διακρίνει τὰ πορευτικὰ τῶν παντελῶς ἀκινήτων· κἡ τῶν κινουμένων μὲν, ἀπὸ μέρους δὲ ποιουμένων τὴν κίνησιν ὡς ὀξυναγκῆς τριπλῶν γίνεσθαι τὴν διάκρισιν τῶν πορευτικῶν· λέγω δὲ πρὸς τὰ φυτὰ καὶ τὰ ζωόφυτα καὶ πρὸς τὰ οὐράνια, αἰρήσεται δὲ τῆς τῶν φυτῶν καὶ ἐπορευτικῶν διακρίσεως· ἢ γὰρ κἡ ἑκάτερά φησιν τὴν θρεπτικὴν ἔχει ψυχὴν, ἀλλ' οὐ τὰ μὲν φυτὰ ὐκ ἔχει αἰσθητικὴν· τὰ δ' ἐπορευτικὰ ζῶα ἔχει αἰσθητικὴν· καὶ τούτων ἑκάτερον διὰ δύο αἰσθήσεων διάκρισιν· καὶ πρῶτον ὅτι τὰ φυτὰ ὐκ ἔχει αἰσθητικὴν ἁπλῶς· πρόκρισιν δὲ τῶν λόγων, ὁ μὲν ἀπὸ τοῦ σώματος τῶν φυτῶν· ὁ δὲ, ἀπὸ τῆς ψυχῆς· καὶ ἔστιν ὁ ἀπὸ τοῦ σώματος οὗτος· τὰ φυτὰ φησιν ἁπλοῦσι δυνοῦσιν εἶναι· ἢ γὰρ καὶ ἐκ τῶν τεσσάρων στοιχείων συνίστανται· ἀλλ' οὖν τοσοῦτον ὠφελεῖ τὸ γίνον εἰ ἁπλοῦς ὡς ὀλίγου μόνου δυνεῖν εἶναι· τὸ δὴ γεώδες αἰσθητὸν· ὡς μαρτυρεῖ τὰ εἰ ἡμῖν αἰσθητικοῖς οὖσιν γεώδη μόρια μὴ αἰσθανόμενα· λέγω δὲ ὅστᾶ καὶ τρίχας καὶ ὄνυχας· πῶς γὰρ ἂν κτήσαιντο τὸ αἰσθησιν τὰ πρὸς τῷ γίνῳ τυγχάνοντα· ἔχε τὰ τοιαῦτα ἀφ' ὧν ἔχειν οὐ δύανται· αὕτη γὰρ πλειόνων αὐτοῖς νεύσεων αὐπλαμβάνεσθαι ὀμείη, ἐκπλαόνων καὶ ἴσως ἰσοδυνοώτων θέλει συμβαίνειν τὸ δὴ τὸ πρῶτον ἰδιοχείριμα, ἐκ τοῦ σώματος τῶν φυτῶν· τὸ δὲ ἀπὸ τῆς ψυχῆς· ᾧδέ πως ἔχει· οὐκ ἔχει φησὶν αἴσθησιν τὰ φυτὰ· ἤμελλε γὰρ τῶν αἰσθητῶν ὑδῶν αὖδυ ὕλης αὐπλαμβάνεσθαι· νῦν ὃ ὐκ αὐπλαμβάνεται· μάτην γὰρ αὐπλήψεται· μήτε τοῖς ἢ δεῖ προσίσαι δύναμέναι διὰ τὸ ἐρρίζῶσθαι καὶ ἀκινητεῖν, μήτε τὰ λυπηρὰ ἐκκλῖναι· ὅτι δὲ τὰ πορευτικὰ δικαίως καὶ ἀναγκαίως ἔχουσιν αἴσθησιν διὰ β λόγων ἐσὶν ἀπὸ δεῖξαι· ὧν ὁ πρῶτός ὄσι τοιοῦτος, ἃ μὴ ἔχουσί φησιν αἴσθησιν τὰ πορευτικὰ, μάτην τε ἂν ἐδὴ κακῷ κινηθήσεται· τὸ μὲν ἀγνοοῦ εὖθα τὸ τέλος ἐσὶ τῆς κινήσεως· τὸ δ' κατὰ κρημνῶν φερόμενον, διότι οὐ διακρίνει αἰσθήσει· φύσις δὲ οὐδὲν πρὸς ἐδιβαλὼ ποιεῖ τῶν ζώων, ἀλλὰ πάντα πάντως ἢ ἕνεκά του ποιεῖ, ἢ συμπλώματα τῶν ἕνεκά του· ἐσὶ δ' τούτων ἑκάτερον ἐκ τῶν ῥιζῶν πισώσασθαι· αἱ μὲν γὰρ εἰ τῇ κεφαλῇ καὶ τοῖς βλεφαρίσι καὶ τῷ γενείῳ τρίχες ἕνεκά του γεγένηνται· αἱ μὲν γὰρ σιέπης χάριν, ὡς αἱ τῆς κεφαλῆς· αἱ δὲ φυλακῆς, ὡς αἱ βλεφαρίδες· αἱ δὲ διακόσμου, ὡς ἐδὲ τὸ γενείου· αἱ δὲ κατὰ τὰς μασχάλας καὶ εἰ τῇ κεφαλῇ εἰ τῷ ῥίνι πολιαὶ, ἕνεκά του μὲν οὐκ ἔσι, συμπλώματα δὲ τ' ἕνεκά του ὑπάρχουσιν· αἱ μὲν γὰρ διὰ τὴν πλεοναζούσαν εἰ τῇ μασχάλῃ θερμότητα κἡ ὑγρότητα· αἱ δὲ διὰ τὸ εἰ τῷ σώματι τινικαῦτα πλεοναζόν φλέγμα· τὸ δὲ δεύτερον ἐδὲ χειρμα τοιοῦτόν ὄσι, καὶ ἀναγκη συναίσθησιν ἔχειν τὰ πορευτικά· πολλαῖς γὰρ ὁμιλοῦσι τροφαῖς διὰ τὸ κινεῖσθαι, ὧν τοσικῆς διαφορᾶς διακρίνειν διαφερούσης τ' οἰκείαν τροφὴν ἀπὸ τῆς ἀλλοτρίας· τὰ γὰρ φυτὰ πανταχοῦ ἔσται, διά τε τὸ μὴ κινεῖσθαι· διά τε τὸ παρακείμενον ἔχειν τὸ τρέφον, τουτέστι τὴν γῆν· οὕτω διακρίνει τὰ πορευτικὰ τῶν φυτῶν, διακρίνει δὲ καὶ τ' ζωοφύτων· τὰ ζωόφυτα φησὶν οὐκ ἔχειν τὰς τελειοτέρας αἰσθήσεις· ὄψιν καὶ ἀκοήν· καὶ ὄσφρησιν· τὰ δὲ πορευτικὰ καὶ καὶ ταύτας ἐκτήσατο· καὶ ὁ ἀσφάλαξ ἔχει τὴν ὄψιν· ἢ καὶ λεπτῷ χαιτῶνι καλύπτεται διὰ τὴν ὡς τὴν γῆν συνεχῆ καὶ πάσυσιν· οἱ γὰρ σκώληκες ἢ κἡ μὴ ἔχουσιν ὄψιν κινούμενοι, ἀλλ' οὖν ἡ φύσις διὰ τῆς μαλακότητος τὴν χρείαν αἰσθήσεως ἐπλήρωσαν· οὕτω διακρίνας καὶ ἀπὸ τῶν ζωοφύτων τὰ πορευτικὰ, μέτεισι καὶ αὖδι τὴν τ' οὐρανίων διάκρισιν· καί φησι ταῦτα διαφέρειν τῶν πορευτικῶν· τῷ τὰ μὲν πορευτικὰ καὶ φυσικὴν ἔχειν καὶ αἰσθητικὴν ψυχήν· τὰ δὲ ἀρράτια μόνην λογικήν· ταῦτα περὶ τῶν ἀρρένων ἅπων αὖδιαφέρει λέγων· διατὶ γὰρ ἔξει ἄλογον· τοῦτο δὲ ῥησέσιον· ἄλλως μὲν ὁ ἀλέξανδρος, ἄλλως ὁ πλούταρχος ὠφελήσατο· ἀλέξανδρος μὲν γὰρ ἔφη· διατὶ γὰρ ἕξει τὰ οὐράνια αἴσθησιν· ὅτε γὰρ τῷ σώματι τούτων ἄμεινον αἴσθησιν ἔχαν, ὅτε τῇ ψυχῇ, τῷ μὲν σώματι, διότι τοῖς παθητοῖς σώμασι συμβάλλοιτ' ἂν ἡ αἴσθησις, τῶν φθαρτικῶν ἀπὸ διήρχουσα· τοῖς δὲ ἀρρένοις ἀπαθέσιν οὖσιν, ὃδὲν συμβάλλεται· κἡ ὅτι τὰ αἰσθανόμενα πάσχοντα αἰσθανόντουσι· ταῦτα δὲ ἀπαθῆ καὶ ἀθανάτα ὄσιν· ἀλλ' οὐδὲ τῇ ψυχῇ ἁπλῶν συνοίσει, διότι τὰ τῷ αἴσθησιν ἔχοντα, πρὸς ἀνάμνησιν τ' καθόλου ταύτην ἐκτήσαντο, ἵνα ὅς ὧν εἰ τοῖς καθ' ἕκαστα διὰ τῶν αἰσθήσεων βυίσκουσιν, ὧδὶ τοὺς εὐπάρχοντας καθολικοὺς λόγους ἀνάγωσι· τὰ δὲ οὐράνια τ' αἰσθήσεως οὐ δεῖται· ἀεὶ γὰρ νοερῶς εἰεργῆ καὶ οὐδέποτε τῶν καθόλου ἀφίσαται· ἡ δὲ αἴσθησις μερικῶν ὄσιν αὐτὴ λεπτική· περὶ ταῦτα οὖν ἐκπροουμένη καὶ εἰαλουμένη· ὄκ ἐᾶ τὸν νοῦν ἀπασχολεῖσθαι

τοῖς ἀρθῶς λόγον. καὶ ἅμα ἔοικε φαύλῳ γε ἀνθρώπῳ τὸ μηδὲν ἐπιρρυῆναι τὸν αὐτὸν τρόπον.

ρεῖται δὲ ἐν τοῖς ὀρθοῖς λόγοις τὸ μὴ ἐξεῖναι τῷ σπουδαίῳ ἀνδρὶ ἀποθνήσκειν· ἀλλ' ἐστὶν ἐν τοῖς ἀπορουμένοις. ἔστι γὰρ ἀνδρὸς ἀγαθοῦ καὶ φρονίμου τὸ ἐθέλειν ἀποθνήσκειν ἐν τοῖς μεγίστοις κακοῖς· ἀλλὰ μὴν καὶ τὸ ἐν τῇ πενίᾳ καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις ἀτυχήμασιν ἐθέλειν ἀποθνήσκειν ἀνδρὸς ἀγαθοῦ καὶ φρονίμου ἐστίν· ἐν τοῖς μεγίστοις γὰρ κακοῖς ἐστιν ἡ τελευτή· ἐν τοῖς δὲ ἄλλοις οὐκ ἔστιν ἐν τοῖς μεγίστοις κακοῖς. ἐν τοῖς δὲ ἄλλοις ἐστὶ

» χόν ὄϛι, σῶμα δὲ ἅπαν ἀπτὸν, ἁπτὸν δὲ τὸ αἰσθητὸν ἁφῇ, αἰσθάνηται ἡ ἁφὴ καὶ τῶν ζώων σῶμα ἀπτικὸν εἶναι, ἢ
» μέλλει σώζεσθαι τὸ ζῶον. αἰ γὰρ ἄλλαι αἰσθήσεις, δι' ἑτέρων αἰσθάνονται. οἷον, ὄψις ἀκοὴ, ὀ-
» πτόμενον δὲ ἢ μὴ ἔξει αἴσθησιν, οὐ σωθήσεται τὸ μὲν φθεῖραν, τὰ δὲ λαβεῖν. ἢ δὲ τοῦτο, ἀδύνατον ὄϛι
» σώζεσθαι τὸ ζῶον.

Δ ιακρίνας ὁ Ἀριστοτέλης τὰ ζῶα ἀπὸ τῶν φυτῶν καὶ τῶν οὐρανίων. νῦν διακρίνει τὰ πορευτικὰ ζῶα ἀπὸ τῶν ζωοφύτων. βουλόμενος δὲ κατεπίγουσαν δεῖξαι τὴν διάκρισιν αὐτῶν. πρῶτον κοινωνίας αὐτῶν λέγει καὶ καλεῖ καὶ τὰ ζῶα καὶ πορευτικὰ καὶ τὰ ζωόφυτα κοινωνῶς ζῶα. ἐπισθὲν δὲ ὁρισμὸν, τῶν ζώων ἄμφω ἐν δὲ χρόνοις. οὐσίας γὰρ ἔμψυχα αἰσθητικά. ἀμφότερα κοινὰ τούτων ἐστὶν ἐν ἅπασι τοῖς ζώοις. τὸ μικτὰ εἶναι, καὶ οὐχ ἁπλᾶ. κοινὸν δὲ ἦν τοῖς καὶ τὰ ἀφὴν ἔχειν. καὶ τὰ ζωόφυτα γάρ. καὶ τὰ πορευτικὰ μικτά ὄϛι. καὶ ἀφὴν ἔχει. αὖτη δὲ ἡ κοινωνία οὔτε τοῖς φυτοῖς ὑπῆρχεν, οὔτε τοῖς οὐρανίοις. οὔτε γὰρ τὰ φυτὰ σύνθετά ὄϛιν, ἀλλ' οἱονεὶ ἁπλᾶ. τῷ γεώδη χαρακτηρίζονται μόνῳ. ἀλλὰ μὴν οὐδὲ ἀφὴν ἔχει τὰ φυτά. πάλιν τὰ οὐράνια οὐκ ἔστι μικτά. καὶ τὰ γὰρ ἀειστελῆ οὐκ ἔστιν ἐκ τῶν στοιχείων, ἀλλ' ἐκ τῆς πέμπτης οὐσίας. ἁπλᾶ οὖν. ἀλλὰ μὴν οὔτε ἀφὴν ἔχει τὰ ἀράσια κατὰ τὸν ἀειστελῆ. αὖτοις μὲν αἱ κινήσεις τῶν ζώων. εἶτα μετὰ τὰς κοινωνίας διήκουσιν ὅτι ἀληθῶς τὰ ζῶα καὶ μικτά ὄϛι καὶ ἀφὴν ἔχει. τοῦτο δὲ καὶ πρὸ τῆς διακρίσεως διήκουσι καὶ μετὰ τὴν διάκρισιν ἀ τοῖς ἄλλοις ἰδιοχαρίσματιν. ἢ μεῖς δὲ πρῶτον εἴπομεν τὴν διάκρισιν καὶ εἶθ' οὕτω συνάπτομεν τὰ ἀναγόντα ἰδιοχαρίσματα, ὅτι μικτά ὄϛι τὰ ζῶα ἢ ἀφὴν ἔχει. καὶ ποῖά ὄϛιν ἡ διάκρισις. τὰ ζωόφυτα τοίνυν ἢ μόνην ἀφὴν ἔχει ὡς ἀληθῶς. ἢ ἀφὴν καὶ γεῦσίν τινα, ὅσα ἔχει ἀνάλογον γαστρὶ καὶ στόματι. οἷον τὰ ὀστρακόδερμα. τὰ δὲ πορευτικὰ πάσας τὰς αἰσθήσεις ἔχει ἢ τὰ ἀναλογοῦντα τῇ αἰσθήσει. ὁ γὰρ σκόληξ διὰ τὸ μὴ ἔχειν ὄψιν ἀπαλόσαρκός ὄϛι. θέλουσι γὰρ τὰ πορευτικὰ ἔχειν καὶ ὄψιν καὶ ἀκοήν, ἵνα μὴ τὰ πόρρω καὶ καὶ ἐκκλίνωσι. διὸ εἴρηται ἵππων ὠκυπόδων ἀμφικτύπους οὔατα βάλλει καὶ ἀμφιμόδυσσῶος πελασφόρος ἵκετο φωνή. κατὰ δὲ τοῦτο οὖν διαφέρει τὰ πορευτικὰ ζῶα τῶν ζωοφύτων. καὶ αὖτη μὲν ἡ διάκρισις. ἰδὶ τούτοις οὖν εἴπομεν τὰ πρὸ τῆς διακρίσεως ἰδιοχαρίσματα, ὅτε ὧν ὄϛι διέξει ὅτι τε μικτά ὄϛι τὰ ζῶα καὶ ἀφὴν ἔχει. καὶ πρῶτον διέξομεν ὅτι μικτά ὄϛιν οὕτως. διὰ τοίνυν ἃ δέναι ὅτι πᾶν ζῶον αἰσθητικὸν ἀφὴν ἔχει. ἃ γάρ ἐστι τὸ μὴ ἔχοντα ἀφὴν ἄλλην ἔχειν αἴσθησιν. διὰ γὰρ ὑπεροχὴν τὸν χείρονα. πᾶν δὲ ἀφὴν ἔχον μικτόν. καὶ πᾶν ἄρα ζῶον μικτόν. ὅτι δὲ πᾶν ἀφὴν ἔχον μικτόν ἐστι, δῆλον, ὅτε ὧν γὰρ σύγκειται ἡ ἁφὴ τούτων καὶ αἰσθητικὸν ἔσται. ἡ δὲ αἰσθητικὸν ἐστὶ τῷ σώματι. τέταρτον ἰδιοχείρισμα. τοσοῦτον αἰσθητικὸν ἀφὴν ἔχει. ἐπασθὴ μὴ τὰ ὑποκείμενα αὐτῇ, οἷον τὰ ἅπτα, ὅλον τὸ σῶμα, φθείρει, ἐαὶ ὧσιν ὑπερβάλλοντα καὶ διακόως, ἐπασθὴ οὐ ὅλῳ τῷ σώματί ἐστιν ἡ ἁφή. αἱ δὲ τ' ἄλλων αἰσθητῶν ὑπερβολαὶ μόνον τὸ αἰσθητήριον ἐκεῖνο βλάπτα ἔκ ἐστιν αἰσθητ'. ἢ γὰρ εἴποις ὅτι μὴ τὰ γευστὰ φθείρει τὸ ὅλον σῶμα. λέγω σοι ὅτι μὴ γεῦσις ἁφή πίς ἐστι. μὴ ὡς ἁφὴ μᾶλλον φθείρει τὸ ὅλον σῶμα, ἢ πρ ὡς γεῦσις. ἢ ἴ ἀπορήσειε τις τὶ οὖν τὰ ὀσφραντὰ οὐ φθείρει τὸ πᾶν σῶμα. οἷον τὰ χαρώνια πνεύματα. λέγομεν ὅτι κατὰ συμβε-

βηκὸς διὰ ἁφῆς καὶ ταῦτα φθείρει. τῷ γὰρ ποιεῖν σῦψιν φθείρει. ἡ δὲ σῦψις ἁφὴ ποιεῖ πάλιν λέγουσιν ὅτι καὶ τὸ ἀκρατὸν φθείρει τὸ πᾶν σῶμα. οἷον ὄξος ἄσος ψόφος. ἀλλὰ καὶ οὔτις πάλιν τῇ ἁφῇ ποιεῖ. τῇ γὰρ ὥσει. ἡ δὲ ὦσις, ἁφή ὄϛι. πάλιν λέγουσιν ὅτι καὶ τὰ ὁρατὰ φθείρει τὸ πᾶν σῶμα. ὁρῶντες γὰρ εὐίοτε τί ποτε φοβερὸν τῇ σκιλίᾳ φθερόμενα. πρὸς ὃ ὄϛιν ὅτι καὶ ἡ σκιλία τῷ ποιεῖν ψύξιν φθείρει. ἡ δὲ ψύξις ἁφῆς ὄϛι, τοῦτο οὖν τὸ τέταρτον ἰδιοχείρισμα. πέμπτον ἰδιοχείρισμα αἰσθάνεσθαι φησὶν ὄϛιν ἡ ἁφή. ἐπεσθὴ αὖτη μόνη ἐστὶ τὸ εἶναι συντελεῖ. αἱ δὲ ἄλλαι αἰσθήσεις, ἐς τὸ εὖ εἶναι συμβάλλουσι. φασὶ δὲ ὅτι καὶ τὰ ἄλογα, καὶ ὁρᾶσιν ἔχει καὶ ἀκοὴν καὶ ὄσφρησιν ἢ γεῦσιν. μὴ οὖν ἐπ' ἐκείνων ἐστὶ μανθάνειν μουσικὴν ἢ ἀστρονομίαν. πρὸς ὃ φαμεν ὅτι γεῦσις μὲν καὶ ὄσφρησις καιρὸν τελειότερον ποιεῖ ζῶα λέγεται. ἐς δὲ εὖ εἶναι συμβάλλεσθαι ἀκοὴ δὲ καὶ ὄψις καὶ γεῦσις τῶν ἀλόγων ἐς τὸ εὖ εἶναι συμβάλλεται. πρῶτον μὲν ἐπασθὴ ἀκούοντα τῶν γεννημάτων. ἀλλῶν ὁρῶντα κίνδεται αὐγῶν. τὸ δὲ κίνδεσθαι τ' γεννημάτων εὖ εἶναι ἀλλοῖς ὄϛι. ἄλλως τε δὲ ἀκούοντα τὰ ἄλογα ἡμεροῦται ὥστε χρῆα ἀκοῆς, ἵνα ἀκούοντα ἡμεροῦσιν. τὸ δὲ ἡμεροῦσθαι εὖ εἶναί ὄϛιν, ὅπερ ἔχουσι ζῶ ἀκοῆς καὶ ὄψεως. ὁρῶντες γὰρ οἱ φατὶ τὰ νόμενα ζῶ ἡμῶν ἡμεροῦται. καὶ τοῦτο σκιλον ἐκ τῶν, τὰ οἰκόταφ διαφέροντα θυέλας, ἄγρια εἶναι. ἐπεὶ οὖν ταῦτα εἴρηται οἱ τούτις ἡ θεωρία καὶ ἡ παροῦσα πρὸ ψυχῆς πραγματεία σὺν θεῷ πλη-
» ροῦται. Ἀλλὰ μὲν ἔγε αἴσθησιν ἔχει ἀνάγκη τὸ σῶμα εἶναι. ἢ ἁπλοῦν ἢ μικτόν. Τὰς κοινωνίας λέγει τῶν ζώων, οὐχ ὡς εἴρηται οἱ τῇ θεωρίᾳ προάγων τὸν λόγον. πλὼν ἢ ἀλλ' ὄϛιν οἱονεὶ. διὰ τριῶν ὁ συλλογισμῶν προάγει τὸν λόγον, ὧν ὁ πρῶτός ὄϛιν οὗτος. εἰ ἀνάγκη τὰ ἔχοντα αἴσθησιν σώματα. οἷον τὰ ζῶα, ἢ ἁπλᾶ εἶναι ἢ σύνθετα. οὐκ ἔστι δὲ ἁπλᾶ, σύνθετα ἄρα. οὗτος ὁ πρῶτος συλλογισμός, καὶ πόθεν σκιλον ὅτι σύνθετά ὄϛι. τοῦτο ὁ δεύτερος διήκουσι συλλογισμός. εἰ γὰρ μὴ ἦν σύνθετα, οὐδὲ ἀφὴν ἔχον. ὅπου γὰρ ἀφὴ καὶ σύνθετον. εἴπερ ὃς ὧν ὄϛι τούτων καὶ ἅπτεται. ἅπτεται δὲ πολλῶν καὶ πόθεν σκιλον ἀφὴν ἔχαν τὰ ζῶα. τοῦτο δ' ἄλλου συλλογισμοῦ διήκουσι. εἰ γὰρ τὸ ζῶον σῶμά ὄϛιν ἔμψυχον. πᾶν δὲ σῶμα ἅπτον. πᾶν δὲ ἁπτὸν ἀφῇ καταλαμβάνεται. ἔστιν αὗται ἀφαὶ αἱ ἡμῖν ἁπτομαί ἡ. οὗτοί ὅσιν οἱ τρεῖς συλλογισμοί. δικαίως δὲ φησὶν ἔστιν ἡ ἀφὴ ἵνα σώζηται δι' αὐτῆς τὸ ζῶον. εἰ γὰρ μὴ ἔχει αὐτὴν βόθρους περιέπιπτε καὶ ἀπόλλυτο. ἕως που δὲ ὄϛιν ἕκαστος συλλογισμός. λέγομεν ὅτι ὁ μὲν πρῶτός ὄϛιν ἕως τῶν ὧδε. ἀλλὰ μὴν εἴγε αἴσθησιν ἔχει τὸ σῶμα ἀνάγκη τὸ σῶμα εἶναι ἢ ἁπλοῦν ἢ μικτόν. λοιπὸν ὁ δεύτερος συλλογισμός ὄϛιν οὗτος. οὐκ οἷόν τε δὲ ἁπλοῦν. ἀφὴν γὰρ οὐκ ἔξει. ὁ δὲ τρίτος συλλογισμός ὄϛιν ὁ λέγων. ἔστι δ' ἀνάγκη πάντην ἔχειν. ὅτι δὲ ἀνάγκη κατασκευάζεται καὶ φησιν. τοῦτο δὲ ἐκ τοῦδε σκιλον. καὶ λοιπὸν λέγει τὰ ἀρμοῦντα. ἢ πᾶν σῶμα ἁπτόν. πᾶν δὲ ἁπτὸν ἀφῇ καταλαμβάνεται. ἀφὴ ἄρα τούτων αἰσθήσεται. ἡ δὲ ὄψις καὶ ἀκοὴ καὶ ἡ ὄσφρησις διὰ τοῦ μεταξύ. ἢ δὲ τοῦτο ἀδύνατον. ἔσται σώζεσθαι τὸ ζῶον ἢ μὴ ἔχει ἀφὴν. κρινῶ γὰρ περισπᾶται καὶ φθείρεται.

» Διὸ καὶ ἡ γεῦσίς ὄϛιν ὥσπερ ἀφή τις. φοφῆς γάρ ὄϛιν. ἡ δὲ φοφὴ, τὸ σῶμα τὸ ἁπτόν. ψόφος δὲ
» καὶ χρῶμα καὶ ὀσμὴ, οὐ φέρει. οὐδὲ ποιεῖ οὔτε αὔξησιν, οὔτε φθίσιν. ὥστε καὶ τὴν γεῦσιν, αἰτίαν ἀφὴν
» εἶναί τινα, διὰ τοῦτο καὶ θρεπτικὴν αἴσθησιν εἶναι.

Ε πασθὴ εἶπεν αὖν ὅτι ἀφὴ μόνη ἁπτομένη αἰσθάνεται, ἵνα μή τις εἴπῃ. τὶ οὖν ἡ γεῦσις οὐχ ἁπτομένη καὶ πλαμβάνεται, διατοῦτο εἶπεν ὅτι καὶ ἡ γεῦσις ὡς ἀφὴ οὖσα, ἀμέσως καταλαμβάνεται. ὅτι δὲ ἡ γεῦσις ἀφή τις ἐστὶ διὰ τριῶν διήκουσι συλλογισμῶν. ὧν ὁ πρῶτός ὄϛιν οὗτος. εἰ ἀναγκαία ἡ ἀφὴ τῷ ζώῳ καὶ ἡ γεῦσις δὲ ἀναγκαία. δι' ἀλλῆς γὰρ φερόμεθα. ἡ γεῦσις ἁπλῆ ἀφή. τοῦτον δὲ τὸν συλλογισμὸν ἐδήλωσε διὰ τοῦ ἁπτῶν. διὸ καὶ ἡ γεῦσις ὥσπερ ἀφή ἐστιν. τουτέστιν διὰ τὸ ἀναγκαία εἶναι ὡς ἡ ἀφή. ὡς πρὸς τὸ αὖω γὰρ συνέταξε. λέγει καὶ δεύτερον συλλογισμόν. ὅτι εἰ ἡ γεῦσις φοφῆς ἐστιν ἀφή. δείκνυσι δὲ ἀλλὸ καὶ διὰ τρίτου συλλογισμοῦ. εἰ τὸ σῶμα τὸ ἀλλὸν φοφή ἐστιν. ὁ γὰρ χυμὸς καταβεβρεγμένος φέρει. ἀλλὴ δὲ ἡ οὐσία ἐστὶν ἡ προσπεφυκέν. οἷον τὸ ἁπτὸν σῶμα φέρει. ψόφος δὲ ἡ ὀσμὴ ἢ χρῶμα οὐ φέρει ἢ φθίσιν ποιεῖ μανθάνεται. αἰτίαν οὖν καὶ τὴν γεῦσιν ἁφὴν εἶναι, ὅπερ τὸ ἀλλό ἐστιν ἁπτὸν καὶ φέρον. τοῦτον δὲ τὸν συλλογισμὸν ἠνίξατο ἄπων, ἡ δὲ φοφὴ τὸ σῶμα τὸ ἁπτὸν καὶ τοῦτο καταβεβρέχεσθαι ἕως αὖ ἅπτηται, ταῦτα μὲν αἰτίαν ἐστὶ τῷ ζώῳ. ἐκεῖθεν γὰρ ἀλλό τι λέγει.

» Αὖται μὲν οὖν αἰτίαν ἐστὶ τῷ ζώῳ. μὴ φανερὸν ὅτι οὐκ οἷόν τε αὖθι ἀφῆς εἶναι ζῶον. αἱ δὲ ἄλλαι,
» τοῦτε θῦ εὖ ἕνεκα, μὴ γένει ζώων ἤδη, ἀ τῷ τυχόντι, ἀλλὰ πίσιν. οἷον τῷ πορευτικῷ αἰτίαν ὑπάρχειν. ἢ γὰρ
» μέλλει σώζεσθαι, οὐ μόνον σοῖ ἀπτόμενον αἰσθάνεσθαι, ἀλλὰ καὶ ἄπωθεν. τοῦτο δ' ἂν εἴη, ἢ διὰ τοῦ με-
» ταξὺ αἰσθητικὸν εἶη, τῷ ἐκεῖνο μὲν ὑπὸ τοῦ αἰσθητοῦ πάσχειν καὶ κινεῖσθαι. ἀλλὸ δ' ὑπ' ἐκείνου.

Ε ἐπὶ τῶν κοινωνίαν τῶν ζώων ἅμα μὴ καταβεβάσας διὰ τῶν δύο ἰδιοχαρισμάτων τῶν πρὸ τῆς διακρίσεως ὅτι μὴ μικτά ἐστι μὴ ἀφὴν ἔχει, εὐτυθὲν διήκειται τὰ ζῶα μὴ φησὶν ὅτι ἡ μὴ. ἀφὴ, ὡς αἰτίαν καὶ πάντι ὑπάρχει ζώῳ. αἱ δὲ ἄλλαι αἰσθήσεις οὐ τῷ τυχόντι ὑπάρχει ζώῳ. ἀλλὰ μόνον τῷ πορευτικῷ μὴ οὐ τῷ ζωοφύτῳ. ἢ γὰρ φησι τὸ πορευτικὸν καὶ τὰ πόρρωθεν καὶ καὶ. θέλει ἐκφυγεῖν, ἃ μόνον ἀφῆς σεῖσθαι ἵνα ἅπτηται, ἀλλὰ μὴ τῶν ἄλλων αἰσθήσεων χρήζει, ἵνα πόρρωθεν αὐτὰ λαμβάνηται. τοῦτο δ' αὖ ἔστι διὰ τοῦ μεταξύ. ζητοῦσι πῶς λέγομεν τινα διὰ τοῦ μεταξὺ αὐτὰ λαμβάνεσθαι, τινὰ δὲ ἁπτόμενα ὡς

ὅτι καὶ τὰ διὰ τῆς μεταξὺ ἀϊπλαμβανόμενα οὐχ ἅπτεται τῆς μεταξὺ ἀέρος καὶ ἀμέσως ἄλλου ἀϊπλαμβάνεται, πῶς οὖν λέγομεν διὰ μέσου. ἔτι πῶς τοῦτο ὅτι τῇ ἀϊδητῇ διαμέσου ἀϊπλαμβάνεται καὶ ὡς πρὸς τὸ ἀϊδητὸν εἴρηται τὸ διὰ μέσου. ἐκεῖνο μὲν γὰρ τὸ μεταξὺ πάσχει ὑπὸ τῆς ἀϊδητῆς καὶ πνεῖται. ἄλλο δὲ τὸ ἀϊδητήριον, ὑπὸ τῆς μεταξὺ πάσχει.

» ΩΣΠΕΡ γὰρ τὸ πνοῶ κατὰ τόπον, μέχρι τῆς μεταβάλλειν ποιεῖ, καὶ τὸ ὥσπερ ἕτερον ποιεῖ ὥστε
» ὠθεῖν. καὶ ἔστι διὰ μέσου ἡ κίνησις, καὶ μὲν δὴ τὸ πρῶτον πνοῶ. ὠθεῖ οὐκ ὠθούμενον, τὸ δὲ ἑξῆς τὸν μέ-
» νον ὠθεῖται οὐκ ὠσαν. τὸ δὲ μέσον, ἄμφω. πολλὰ δὲ μέσα, οὕτως ἐπ' ἀλλοιώσεως. πλὴν ὅτι μείονται
» ἐν τῷ ἀλλῳ τόπῳ ἀλλοιοῦσι.

Ε᾽ πασὴ ἔφηται ὅτι διὰ μέσου τινὰ ἀϊπλαμβάνεται παραδείγματι. τὰ διὰ μέσου πιστοῦται καὶ φησὶν ὅτι ὥσπερ ἐν τοῖς κατὰ τόπον κινουμένοις. τινὰ μὲν μόνως κινεῖ. τινὰ δὲ καὶ κινεῖ καὶ κινεῖται. τινὰ μόνως κινεῖται. οἷον ἡ χειρ κινεῖ τὴν ῥάβδον. ἐκείνη δὲ, κινεῖται μὲν ὑπὸ τῆς χειρός. κινεῖ δὲ τὸν λίθον. ὁ δὲ λίθος μόνως κινεῖται. καὶ ἔστι τὸ μὲν πρῶτον ὠθοῦν μόνον. οὐ γὰρ διὰ ἅπτειν κινοῦ. κινεῖται γάρ καὶ ἡ χειρ. ὥσπερ οὖν ἐκεῖ. τὸ μὲν πρῶτον ὠθεῖ μόνον. τὸ δὲ μέσον ὠθεῖται καὶ ὠθεῖ. τὸ δὲ ὕστερον μόνον ὠθεῖται. οὕτω καὶ ὧδὶ τῶν κατ' ἀλλοίωσιν. τὸ μὲν αἰσθητὸν μόνον ὠθεῖ, ἤγουν μεταβάλλει. τὸ δὲ μεταξὺ, ἥ μεταβάλλεται ὑπὸ τῆς αἰσθητῆς, καὶ μεταβάλλει τὴν αἴσθησιν. ἡ δὲ αἴσθησις μόνον μεταβάλλεται. πλὴν ὅδι διαφορὰ ὅτι ὧδὶ μὲν τῆς χαρὸς καὶ τῆς ῥάβδου μετὰ τόπον ἰὼν ἡ κίνησις. ὧδὶ δὲ τῆς ἀλλοιώσεως τῆς αἰσθητῆς ἀκινητοποιῶντος ἡ μεταβολὴ γέγονε. Καὶ τὸ ἡ αὖ ἕτερον ποιεῖ ὥστε ὠθεῖν. Καλῶς τοῦτο εἶπεν. ἡ γὰρ χειρ ἡ ὠθήσασα ἕτερον ποιεῖ ὥστε ὠθεῖν τὴν ῥάβδον. τοῦτο οὖν ὅδιν ὁ λέγει ἄλλος. Ρομὰ δὲ τὰ μέσα. Καλῶς καὶ τοῦτο εἶπε. διώσατον γὰρ μέσον εἶναι καὶ ῥάβδος καὶ ξύλον. καὶ σίδηρος, διὸ κινεῖ. καὶ ὧδὶ τῶν μὴ κινουμένων διώσατον μέσον εἶναι καὶ ἀὴρ καὶ ὕδωρ καὶ ἄλλα τινὰ διὸ εἶπεν ὅτι τὶ πολλά ὅδι τὰ μέσα. Πλὴν ὅτι μείοντες ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ ἀλλοιοῦσι. Ἡ διώαμίς φησιν ἡ κατὰ τόπον κινοῦσα οὐκ ἐᾷ ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ τὸ κινούμενον. τὸ δὲ αἰσθητὸν ἀλλοιοῖ πλὴν ἐᾷ ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ ἄλλως ἐᾷ.

» ΟΙΟΝ ἡ ὡς κηρὸν βάψαί τις, μέχρι τούτου ἐκινήθη, ἕως ἔβαφε. λίθος δὲ, οὐδέν. ἀλλ' ὕδωρ, μέχρι
» πύῤῥω. ὁ δὲ ἀὴρ ὧδὶ πλεῖστον κινεῖται, καὶ ποιεῖ καὶ πάσχει, ἐκεῖ μὴν καὶ ἐς ἡ. διὸ καὶ πρὸς αὐακλά-
» σεως βέλτιον, ἢ τὴν ὄψιν ὀξιοῦσαν αὐακλᾶσθαι ὃν ἀέρα πάσχειν ὑπὸ τῆς χρώματος καὶ τῆς φώματος,
» μέχρι περ αὖ οὗ ἐς ἡ. ὧδὶ δὲ τῆς λέου ἐστὶν ἐς. διὸ πάλιν καὶ οὕτως τὸ ὄψιν κινεῖ, ὥσπερ αὖ τὸ ἐν τῷ
» κηρῷ σημεῖον διεδίδοτο μέχρι τῆς πέρατος.

Ε᾽ πασὴ πρὸς τῶν μεταξύ. ὁ λόγος τῶν παροδευόντων τὰ εἴδη διατῆτο καὶ ἐν τοῖς μεταξὺ τυπουμένοις διαφορὰν λέγει. ὁ μὲν γὰρ κηρὸς φησι μέχρι τίνος τυποῦται καὶ οὐ δι' ὅλου. τὸ ὕδωρ πλέον τῆς κηροῦ. δι' ὅλου γὰρ σιεδὸν ἑαυτῆς δέχεται τὰ εἴδη. ὁ δὲ ἀὴρ κυείως διόλου ἑαυτῆς δέχεται τὰ εἴδη. οὐ τύποτος γάρ ὅδι. τινὰ δὲ οὐδὲ ὅλως τυποῦται οἷον λίθος. ὁ δὲ ἀὴρ τυποῦται ἐὰν μείνῃ ἐς καὶ ἄβρυπτος ἦ γὰρ διακοπέη, οὐ παροδεύει. διακόπεται δὲ ἀπὸ φαχέος αἰσθητῆς. οὐ τοῖς φαχέσι διαμειζόμενος. ἀὴρ δὲ οὐ τοῖς λείοις οὐ διαμείζεται διὸ ἡ αὐάκλασις κυείως ἀπὸ λείων γίνεται, ἐπαὶ οὐ διακόπεται ὁ μεταξὺ ἀὴρ. ἐὰν δὲ μείνῃ ἐς ὁ ἀὴρ καὶ πάσχει ὑπὸ αἰσθητῆς σιώματος αὐακλᾶσθαι. ὅθεν καὶ πρὸς αὐακλάσεως βέλτιον ἢ τὸ ὄψιν ὀξιοῦσαν αὐακλᾶσθαι. ἰσοὺ φανερῶς ὀξάζειν. ἐς ὀρθὴν αὐρισοτέλης. τὶ γάρ φησιν ἡ ἐκ τῆς λείου κυείως αὐάκλασις
οὐ διακόπεται ὁ ἀὴρ ἐκεῖ καὶ μᾶλλον ἢ πᾶν ἐκ τῆς αἰσθητῆς τὴν αὐοι ἢ τὴν ὄψιν
ὀξιοῦσαι ἕως τῆς αἰσθητῆς, ἤτοι τὸ ὀπτικὸν πνεῦμα. καὶ αὐακλᾶσθαι πάλιν ἐκπομπὴν λέγουσιν. ἡ γάρ ὅδι λεῖον τὸ αἰσθητὸν, εἰς ὃ ἐρείσεται ὁ ἀὴρ καὶ διόλου ἑαυτῆς διακονεῖ ἢ χρῶμα ἢ χῆμα ἢ ἔπι ἐστί. ὡς ἵνα ὑπόθυμαι κηρὸν διόλου ἑαυτῆς τυπούμενος ὅπερ
αἰσθητῆς. φανερῶς τῆτο λέγει. αὐαγνωστέον δὲ τὴν λέξιν οὐ ὑπερβάτῳ οὕτω βέλτιόν ὅδι λέγειν ἀὴρ ἀέρα πάσχειν ὑπὸ τῆς χρώματος ἢ τῆς χήματος, ἢ ὑποτίθεσθαι τὴν ὄψιν ὀξιοῦσαν αὐακλᾶσθαι.

» ΟΤΙ δ' ἂν οἷόν τε ἁπλοῦν τὸ τῆς ζώου σῶμα, εἶναι, φανερόν. λέγω δ' οἷον πύρινον, ἢ ἀέρινον. οὐδὲ
» μὲν γὰρ ἀφῆς. ἐδεμίαν ἄλλῃ αἴσθησιν οὐδέχεται ἔχειν. τὸ γὰρ σῶμα ἀπτικόν, τὸ ἔμψυχον πᾶν ὥσπερ
» εἴρηται. τὰ δὲ ἄλλα ἔξω γῆς, αἰσθήσεα μὲν αὖ γένοιτο. πάντα ὃ τῷ δι' ἑτέρου αἰσθάνεσθαι, πτεῖ τὴν
» αἰσθησιν καὶ διὰ τῶν μεταξύ. ἢ δι' ἀφῆ, τῷ ἀλλῶν ἅπτεσθαι ὅδι. διὸ καὶ τοιῶμα τῆτο ἔχει. καίτοι γε
» τὰ ἄλλα αἰσθητήρια, ἀφῇ αἰσθάνεται. ἀλλὰ δι' ἑτέρων. οὔ τι δὲ διὰ μέση δι' ἀλλῆς. ὥστε τῶν μὲν
» τοιούτων στοιχείων, οὐδὲν ἂν εἴη σῶμα τῆς ζώου. οὐδὲ δι' γῆινον. πάντων γὰρ ἡ ἀφὴ τῶν ἁπτῶν ὅδιν, ὥσ
» περ μεσότης. καὶ δεκτικὸν τὸ αἰσθητήριον οὐ μόνον ὅσαι διαφοραὶ γῆς ἔασιν. ἀλλὰ καὶ θερμοῦ καὶ ψυ
» χροῦ καὶ τῶν ἄλλων ἁπτῶν ἁπάντων. καὶ διὰ τῆτο τοῖς ὀστοῖς καὶ τοῖς θελεῖ. καὶ τοῖς τοιούτοις μο
» είοις ἐκ αἰσθανόμεθα. ὅτι γῆς ὅδι. καὶ τὸ φυτὰ διὰ τῆτο ἐδεμίαν ἔχει αἴσθησιν, ὅτι γῆς ὅδιν. αὖδυ δὲ
» ἀφῆς, οὐδεμίαν οἷόν τε ἄλλῃ ὑπάρχειν. τῆτο δὲ τὸ αἰσθητήριον, οὐκ ἔστιν οὔτε γῆς, οὔτε ἄλλου τῶν
» στοιχείων οὐδενός.

Τ λῶ κοινανίαν λέγει μετὰ τὴν διάκρισιν ὅτι μικτὰ τὰ ζῶα. οὐ γὰρ διώατον ἀπὸ πυρὸς εἶναι τὰ αἰσθητήρια. φθάρει γὰρ. οὔτε ἀπὸ ἀέρος, ἢ ὕδατος, ἢ γῆς. καὶ εἴρηται ἐν τῇ στοιχεία πάντων τὸ αἴτιον.

» ΦΑΝΕΡΟΝ τοίνυν, ὅτι αὐάγκη μόνης ταύτης στερισκόμενα τῆς αἰσθήσεως τὰ ζῶα, ἀπτοβνή-
» σκει. οὔτε γὰρ ταύτῃ ἔχειν οἷόν τε μὴ ζῶον.

Ε᾽ ντεῦθεν λέγει τῇ ε ἰδιχρήματος, ὅτι αὐαγκαία ἡ ἀφὴ διότι ταύτης στερισόμενον ἀπόλλυται. τὸ ζῶον. ἡ δὲ ἄλλη στερίσκοιτο οὐκ ἀπόλλυται.

» ΟΥΤΕ ζῶον ὄν, ἄλλῳ ἔχειν αὐάγκη πλὴν ταύτης.

Τ ὁ διὰ τί δὲ τοῦτο ἴδιον ἰδιχέρημα ὅτι αὐτοσχέφη ἡ ἀφὴ πρὸς τὸ ζῶον ὥστε αὐαγκαία ἐᾶσι.

» ΚΑΙ διὰ τῆτο τὰ μὲν ἄλλα αἰσθητὰ ταῖς ὑπερβολαῖς οὐ διαφθείρει τὸ ζῶον. οἷον χρῶμα καὶ
» φόφος, καὶ ὁσμή. ἀλλὰ μόνον τὰ αἰσθητήρια, αὖ μὴ ἡ καὶ τὰ συμβεβηκότα. οἷον αὖ ἅμα τῷ φόφῳ ὧσις
» γένηται καὶ πληγή. καὶ ὑπὸ ὁραμάτων καὶ ὁσμῆς. ἕτερα κινεῖται, ἀπὸ τῆ ἀφῆ φθείρει. καὶ ὁ χυμὸς δὲ,
» ἢ ἅμα συμβαίνει ἀπτικὸν εἶναι, ταύτῃ φθείρει. ἡ δὲ τῶν ἁπτῶν ὑπερβολὴ, οἷον θερμὸν καὶ ψυχρὸν καὶ
» σκληρὸν, αὐαιρεῖ τὸ ζῶον. πάντος μὲν γὰρ αἰσθητικῆ ὑπερβολὴ, αὐαιρεῖ τὸ αἰσθητήριον. ὥστε καὶ τὸ
» ἁπτὸν πλὴ ἀφῆ. ταύτῃ δὲ διόρισται τὸ ζῶον. αὖδυ γὰρ ἀφῆς δέδακται, ὅτι αἰσθάσιμον εἶναι τὸ ζῶον. διὸ
» ἡ τῶν ἁπτῶν ὑπερβολὴ, οὐ μόνον τὸ αἰσθητήριον φθείρει, ἀλλὰ καὶ τὸ ζῶον.

Τ ὁ τρίτον ἐστὶν ἰδιχέρημα ὅτι ἡ ὑπερβολὴ τῆς ἀφῆς ὅλον τὸ ζῶον φθείρει. ἐκ τούτου δὲ ἀπορηγνᾶται καὶ τὸ ἄλλο ἰδιχέρημα, ὅτι ἡ ἀφὴ οὐ πεντὶ ὅδι τῷ σώματι. αἱ δὲ ἄλλαι αἰσθήσεις οὐ οἷόν τε αἰσθητήριον. διὸ καὶ εὖ αἰσθητήριον βλάπτουσιν οὐ ταῖς ὑπερβολαῖς. καὶ οὐ τὸ πᾶν σῶμα ἢ μὴ καταβεβηκὸς τῇ ὥσει. καὶ εἴρηται οὐ τῇ στοιχεία. πῶς δι' ἃς ἧς καὶ ταύτας φθείρει.

» ΟΤΙ αὐάγκη μόνον ἔχειν ταύτην τὰ ζῶα. τὰς δὲ ἄλλας αἰσθήσεις, ἔχειν τὸ ζῶον ὥσπερ εἴρηται,
» οὐ τῇ εἶναι οὕνεκα, ἀλλὰ τῇ εὖ.

Τ ὁ πέμπτον λέγει ἰδιχέρημα ὅτι ἡ ἀφὴ ἧς τὸ εἶναι συμβάλλεται ὅπερ αὐαγκαῖον. αἱ δ' ἄλλαι αἰσθή-
σεις ἧς τὸ εὖ εἶναι, οἷον ἡ ὄψις. ἐπεισὶ δι' ὄψεως ξύ ἡμᾶς τὰς ἰδιχήμας γινώσκομεν. καὶ τὰ ἄγρια δὲ τ
θηρίων πιθανεύονται καὶ ἡμεροῦνται δι' ὄψεως. καὶ διδάσκονται. οὐ μόνον δὲ ἧς τὸ εὖ εἶναι συμ-
βάλλονται αἱ ἄλλαι αἰσθήσεις. ἀλλὰ καὶ ἧς τὸ ἁπλῶς εἶναι τῷ πόῤῥωθεν ἢ τεώμενον ἢ ἀκούοντα ἢ
ὀσφραινόμενον τῶν σεινῶν ἀποφύγειν ἀλλῶν τὰς ἰδιβουλάς. ὥστε ποτὲ μὲν ἧς τὸ εἶναι λέγων. ποτὲ
δὲ ἧς τὸ εὖ εἶναι συμβάλλεσθαι τὰς ἄλλας αἰσθήσεις. οὐ μὲν ἐναντιοῦται ἑαυτῷ. κατ' ἄμφω γὰρ
συμβάλλονται.

» ΟΙΟΝ, ὄψιν. ἐπεὶ αἰ ἀέρι καὶ ὕδατι ὅπως ὁρᾷ, ὅλως δι' ἐπεὶ αἰ διαφανῆ.

Δ ἰὰ τὸ δὲ εἶναι φησὶν ὅδιν ἡ ὄψις. διὰ τὸ ὁρᾶν γὰρ διὰ τῆ διαφανοῦς τῆ ἀέρος καὶ τῆ ὕδατος ἄδι. ἡ γὰρ
μὴ δι' ἀλλῶν ἑώρα, μάτην αὖ ἦσαν ὕδωρ καὶ ἀὴρ διαφανῆ.

» ΓΕΥΣΙΝ δὲ, διὰ τὸ ὑδὺ καὶ λυπηρόν. ἵνα αἰσθάνηται αἰ αὐτὸ φοφῇ. καὶ ὠδιθυμῇ καὶ κινῆται.
Κ αἰ ἡ γεῦσις δέ φησιν ἧς τὸ εὖ εἶναι συμβάλλεται, ἵνα αἰσθάνηται τῆ αὐ φοφοῖς ἡδέος καὶ λυπροῦ
καὶ αἱρῆται τὸ ὑδύ.

» ΑΚΟΗΝ δὲ ὅπως σημαίνῃ τὶ αὐτῷ. πλῶπλεν δὲ, ὅπως σημαίνῃ τὶ ἑτέρῳ.

Δ οκεῖ ὠδὶ ἀλόγων μὴ ἐῤῥῶσθαι τῆτο. τὶ γὰρ ἔχουσι σημανθῶσαι ἃ μὴ ὅτι εἴπους ὅτι ἀκούοντα τῆς γονῆς
ὠλλῶν κίνδεται ἀλλῶν καὶ ἔστι τις σημασία. ἢ ἃ πὲ ὅτι καὶ τῶν πορρωτέρω σημαινόντων ἀκούοντα. τὰ ἄ-
λογα ἡμεροῦται. πλῶπλεν δὲ ὅσως σημαίνῃ τι ἑτέρῳ. τῆτο ὠδὶ ἀλόγων οὐκ ἔστιν. οὐ γὰρ ἔχουσι πλῶπλεν
διὰ τὸ σημαίνειν τὶ ἀλλ' ὅλως διὰ τὸ γδύεσθαι. οὐκ ἀσφαλῶς εἴρηται. Εν οἷς ἡ πραξις σὺν θεῷ
πληροῦται.

Τέλος τῆ πεὶ ψυχῆς.

✻ A B C D E F G H I K L M N O P Q R S.

quaterniones omnes præter ✻.

Venetiis in ædibus Bartholomæi Zanetti Casterzagensis, ære uero, & diligentia Ioannis Francisci Trincaueli. Anno a partu Virginis. M D X X X V. Mense Nouembri.

Ὁ μέγας πλοῦς

σὺν θεῷ

ἀρὰ γε μέγιστος.

Ἀρὰ τε ἦμαρ πετητός.